BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
31 N
12
M
41
B
29
Digitized by Google

Digitized by Google

¶ Clariſſimi: reſolutiſ-
ſimiq; ac proinde doctiſſimi Doctoris Pari
ſienſis. Magr̃i Joannis a Celaia Ualentini
ſcripta q̃ breuiſſima pariter ⁊ abſolutiſſima ad
de etiã ⁊ omniũ quę hactenus ſcripta· ſunt, fa/
cile clariſſima In Quartũ volumẽ ſentẽtiaꝝ.
Quę in Ualẽtino Gymnaſio die Jouis quar
to decimo calendas Nouẽbreis ſtatim a luca
lib⁹ ipſis καλῆ τύχη, vt aiũt incohata ſunt,
Anno a Chriſto nato. 1525. quibuſq; iuſtiſſi/
mus colophon additus ẽ die Martis ad octa
uũ calendas Octobreis Anno. 1526.

¶ Textus etiam eiuſdem Quarti voluminis
Magiſtri ſententiarum ſuis locis inſertus.

¶ Lege feliciter, noſce, intellige, ac fruere.

¶ Ex priuilegio dominorum Juratorum ne
quis alius in hoc regno Ualentino intra qua
driennium aut excudat, aut vendat.

Epiſtola.

¶ Illuſtri. ac perinde excellēti viro: Mercurino a gatinaria Valentię comiti, ac maximo inuictiſſimi Imperatoris Cancellario Joannes a Celaia Felicitatem:

Cū mecū ipſe primū illū ꝯgreſſum meū cum am-
plitudine tua, incredibileꝗ illaʒ erga me comitatē
tuā atꝗ humanitatem cōſidero, quaʒ amplis etiaʒ
ac vere regijs me iſthic pręſentē, deinde abſentem
cōplexꝰ fueris beneficijs. Archicancellarie illuſtriſ-
ſime, nō poſſum non me totū, quantꝰ quantꝰ ſum,
tibi viro vndecunꝗ famigeratiſſimo ⁊ ampliſſimo
addicere ac deuouere. Sic. n. natura comparatum
eſt, vt in quo eminentē quandā doctrinam, excellen-
teis aie dotes. Summā ſapientiā, diuinā quandā ad bene merendū beni-
gnitatē cōtēplati fuerimꝰ, cum neſcio qua beneuolētia, amore, pietate ꝑſe-
quamur, ⁊ tanquā terrenū quoddā numen pij amemꝰ, ac veneremur. Ad
quod nos vnū (vt optime noſti) leges nature, ius pietatis, vis ipſa virtu-
tis, quę ſui ſtudioſos non ſinit iacere neglectos, multis noībus inuitant ⁊
allectāt. Quam obrem quū tuas ego innumeras virtutes, tuā altiſſimā ac
ꝓpe diuinā ſapientiā mecū perpendo, quū tua etiā in me ⁊ plurima ⁊ am-
pliſſima ꝓmerita memoria repeto, totꝰ in tui amorē rapior, totꝰ incredibi-
li quadā erga te virū beneficentiſſimū pietate inflāmor. Occurrit. n. te ge-
nere nobiliſſimū, generoſo animo pręditū, opibus ampliſſimū, gloria ac
virtute ornatiſſimū, iuris vtriuſꝗ ſcientia nulli ſane viuentiū ſecundū fi-
de, integritate, autoritate apud ſacratiſſimū imperatorē plurimū pollen-
tē. Splendorē nobilitatis pari condijſſe manſuetudine ⁊ eruditione, gl'iaʒ
cū humanitate, opes cū moderatione cōiunxiſſe, adeo vt ſi iuditiū haben-
dū fuerit, vtris magis excellas animę bonis, an fortunę ⁊ corporis, m'lto
plus in te virtutū ac literaꝝ, quaʒ fortunę ac naturę ineſſe iudicet. Hęc tu
vera ac ꝓpria ornamēta, hec tu ſolida ⁊ conſtantia ducis eſſe bona. Siqui-
dem diuitias, opes, gloriā, ſplendorē generis, vetuſtatē familię, maioruʒ
ſtēmata cū multis cōmunia cenſes. At virtutis pręſtantiā, morū integrita-
tē, literaꝝ candorē, animi probitatē, integritatē fidei, quū tuo ipſiꝰ ſtudio
quęſijeris, nō aliena cōparaueris induſtria, ꝓpria ac plane tua iudicas eſ-
ſe honeſtamēta. Quas ego illuſtres, ac plane heroicas virtutes tuas non
deſiſtā vnquaʒ, quo mecunꝗ vocent terrę (vt cū poeta dicā) pleno ore pre-
dicare, ⁊ te Mecęnatū meū ſic de me meritū, ſic ad ornandū, ſic ad euehē-
dū me modis omnibus ꝓpenſum ⁊ expoſituʒ iugiter amare, ſuſpicere, ac
venerari. Eteni ea animi integritate polles, ea humanitate vales, ſic ma-
litiā oēm, ſic turpitudinē, ſic flagitia, ſic demū ea, quę a virtutę abhorrent

BLIOTEC ROMA TORIO EMANU

vniuerſa, deteſtaris, vt nulli iaȝ nõ te viri, nullę nõ te feminę, ſenes, pueri,
ſexus omnis, ętas omnis certati ament, laudent, reuereantur. Quam nõ
quotidie, deũ immortalẽ, intuemur populoꝝ letitiã? quos nõ audimꝰ plau
ſus ciuium? quã nõ ſentimꝰ congratulationẽ principũ, adclãmationẽ gen‑
tiũ? quũ te virũ ſobriũ, ęquũ, nulla ſuperbię, iracundię, auaritię labe macu
latũ tanti fieri a ſacratiſſimo imperatore nr̃o, ⁊ rege regũ omniũ maximo
vident, vt tuis auſpicijs, tuo ductui, tuę altiſſimę ſapientię, tuis diuinis cõ
ſilijs res Hiſpanas, res Italas, res Germanicas, ac totiꝰ ſacri Imperij
negocia adminiſtranda cõponendaqꝫ tradat. Non.n. obſcuꝝ eſt cordatiſſi
mo Cęſari, quã omnia ſapienter agas, quã oĩa cuȝ ſumma fide, ac ſynceri
tate, ſummo ſtudio ⁊ diligẽtia modereris. Nouit, quã nulli vltra adfectuȝ
blandiaris, quã nihil ad gratiam p̃cio, vel pręmio adductus loquaris, ſed
ſis factis, dictiſqꝫ verus, ſimulatũ omne ac fictũ abomineris, omnia ad iu
ſtitiã, imperatoriamqꝫ maieſtateȝ referas, et tũ maxime officio fungaris,
quũ nihil aut agas, aut loquaris, quod iure poſſit a quopiã rep̃hẽdi. Quo
vitę, moruũqꝫ inſtituto quũ ſummã apud inuictiſſimũ carolũ beneuolentiã
ac fidẽ comparaſti, tũ apud cęteros omneis immortalem gloriã, ſummãqꝫ
opinionẽ conſequutꝰ es, adeo quod ſi tãta felicitate nũc floret Hiſpania,
ſi in tanto culmine, tamqꝫ felici ſtatu imperatoria ſunt negocia, ſi tam ful‑
gent, triumphantqꝫ ſępe victrices aqlę, non nihil ad te referendũ putent,
propterea quod tanta rerũ moles, tanta negocioꝝ magnitudo non niſi di
uinis cõſilijs tuis moueri, ac geri poſſe videatur. Quos tu nõ ſuſcipis ala‑
cris grauiſſimos labores? quas non ducis (ſiquando opꝰ eſt) noctes ĩſom
nes? quę nõ adis reꝝ diſcrimina? qbus nõ te offers tẽpeſtatibus ac naufra
gijs? quos deniqꝫ nõ contemnis interritꝰ ipſe acerrimos hoſtes? vt res im‑
peratorię felicit᷑ eueniant? vt fauſta feliciaqꝫ ſint omnia? Ommitto iã dice‑
re, quã mira ſit in te vitę ſobrietas, ⁊ ſumma dexteritas ingenij. Ommitto
quã impiger animꝰ, ⁊ ab ocio prorſus abhorrens. quam magnꝰ reꝝ vſus,
vt pote, q̃ in grauiſſimis rebus, maximiſqꝫ rerũ publicaꝝ, regũ, ⁊ ſacri im
perij negocijs iam inde, quũ ẽ gallia illa tua ceſalpina in Hiſpaniam euo
catꝰ fuiſti, verſatꝰ vſqꝫ fueris, vnde fit, vt iure optimo homo omniũ hora‑
ruȝ, imo omniũ reꝝ appelleris, quippe q̃ tot rebus adminiſtrandis, quot
alioꝝ complures vix ſufficerẽt, vnus nõ modo parſis, verũetiã ſuperſis.
Unde tibi facile cõparaſti, vt quũ omniũ ordinũ negocia iuxta cures, ſum
mi ⁊ infimi ad te ſine vllo diſcrimine admittant᷑ ſtatiȝ, ⁊ ſtatĩ dimittantur.
Quũ in audiendis oĩum deſiderijs expoſitꝰ ſic ⁊ obuiꝰ, quũ demum in cõ
ponendis litibus ac cõtrouerſijs ęquiſſimũ diſceptatorẽ, in ſedandis ſimł
tatibus, recõciliandaqꝫ gratia optimũ pacificatorẽ agas, ab oĩbus certatĩ
vice ꝓpiciatorij numinis ameris, ab oĩbus paſſim amplexeris, ⁊ veluti al
ter cęſar venereris. Literati vero homines atqꝫ ſtudioſi, quuȝ te maximo
rerũ vſu, incõparabili prudẽtia, incredibili felicitate, admirabili facundia,

prōptiſſimo ingenio, caſtiſſima eruditione, vehemētiſſimo ī eruditos om-
neis amore pollere videant, facere nō poſſunt, quin ſumma oīa ſibi de te
etiā tacente polliceātur. In te vno ſpes ſuas omnes, vota oīa, ſpectationē
omnē ſecuri collocent, ad te etiā (ſiquando neceſſe eſt) veluti ad ſacrā an
chorā confugiant. quos tu quidē natiua quadā benignitate nō reſpicis ſo-
lū aut appellas, ſed pręmijs etiā exhortaris, liberalitate demereris, ſplen
dore ornas, dignitatibus ac fortunis amplificas. In ſumma quū ſis rara
hoc ſeculo doctrina humanitateq; pręditꝰ, doctrinę profeſſores amplecte
ris ⁊ foues. eſt. n. ita comparatū, vt callens artis miretur artificē, ⁊ erudi-
tꝰ eruditionis amet antiſtitē. quo fit, vt docti omnes Męcęnatē te apud fe
liciſſimū cęſarē noſtrū habere exiſtiment, qualē apud Auguſtū antiqui va
tes experti ſunt, ⁊ ob eam rē tibi omnes vigilias ſuas, labores, ſtudia dedi
cent, ſperantes ſub nomine tuo glorioſiſſimo, ſub tua tutela ſudores ſuos
apud omneis ſummā gratiā habituros. in quorū ſane albo quū me licet ex
tremū, ⁊ candidatū magis huiꝰ laudis, quā poſſeſſorem iam pridē abs te
conſcriptū intelligā, quūq; omneis res meas ac fortunas non minori tibi
curę, quā cuiuſuis alteriꝰ huiuſmodi pfeſſionis eſſe videam, nō ambegi lu
cubrationes meas, cōmentarioſq;, quos pxime in elucidatione quarti ſen
tentiarū ad vmbiliculū pduxi, ⁊ multo labore ſtudioq; abſolui, tibi viro al-
tiſſima ſapiētia acerrimoq; iudicio nuncupatiz dedicare, ⁊ peculiarit ascri-
bere, vt ita auſpicatius fauorabiliuſq; ſub tuo clariſſimo nomine, ſub tuis
auſpicijs in publicū pcedant, contēnantq; inuidorū omniū, obtrectatorūq;
ac blateronū rabidos morſus, latratuſq; pluſquā cerbereos. qbus p more
eſt optimi quibuſq; impudētiſſime obtrectare, petulātiſſimeq; oblatrare,
⁊ quū ſint modis oībus impudici aleones, ⁊ perditi gulones, ſua tū facta
ab oībus velle pbari ac laudari. Accipies igitur cancellarie Maxime hila
ri fronte, ⁊ obuijs (vt aiūt) manibꝰ cōmentarios meos veluti pignꝰ et mo
numentū meę erga te obſeruātię perpetuū. quod tibi opus multis ſane de
cauſis cōſecrandū putaui, primū quod ſacratiſſimū opus ſacratiſſime rei-
publicę chriſtianę aſſertori maximo debebat. Deinde quū de ſummis reli
gionis noſtrę myſterijs, de altiſſimis ſacramētis, qbus vniuerſū conſtat
negociū chriſtianū, in hoc opere agatur, cui poterat ęquiꝰ, quā tibi dicari,
qui vniuerſam hanc ſcientiā (quū maiore ferme ex parte ex veſtro ſacro iu
re decepta ſit) non p̄moribus tantū labijs deguſtarijs, ſed pleno etiā ore
imbiberis, ⁊ ad intimos receſſus penetraueris. poſtremo quū hic p viri-
bus conati fuerimꝰ, quę pietatis ſunt ⁊ fidei, quę ad ſacras ceremonias ac
ritꝰ, quę ad chriſtianā adtinent ſalutē, illuſtrare, dederimuſq; ſedulo ope
rā quū multas antiquorū, tū non nullas propulſare hęreſes impudentiſſi-
mi Luteri hęretici plane nullo nō malo genio, nullis nō rabidis furijs agi
tati, conſultiſſime tibi tam non infrugiferos labores nuncupaui, vt pote q
a furoribus tā temerarijs, aſſentionibuſq; tā hereticis non minus ſemper

alienꝰ,abhorrenſq; fueris,quaꝫ fidei catholicę,ac verę religioni proximꝰ. Quidquid igitur id eſt,quod ſub tuo nomine conditū depromitur,te oro, boni conſulas,⁊ quum ab occupationibus ampliſſimaꝝ rerū,quibus iugitẽr diſtringeris,feriatus fueris,in manus accipias,⁊ ſucceſſiuis temporibus plegas.Quod ſi tales erunt vigilię meę,vt abs te,viro exactiſſimo iudicio probentur,quū non mihi oleū(quod aiunt)⁊ operā periiſſe arbitrabor,tū ampliſſimū.vberrimumq; pręmiū ac fructuꝫ tantoꝝ laborum conſequutꝰ mihi videbor.Ego(quę meę ſunt partes)non deſinam(quaꝫ diu hos reget ſpiritꝰ artus)deū optimum maximū obſecrare,vt res tuas omneis ſecundet,tibi annos neſtoreos benigne concedat,te in feliciorem indies ſtatū euehat,⁊ quum migrandum e vita fuerit,in numerum diuoruꝫ referat.Uale comes ſpectatiſſime ⁊ cancellarie maxime,meq; Carolo ſẽper Auguſto,cuius es ab oībus ſecretis,cōmenda. Ualentię.

¶ Joannes de Celaia Ualentinus:doctor Pariſienſis candido pioq; lectori Salutem.

Rat aīus candide pariter ⁊ pie lector rē ipſam ſtati aggredi,lege fere attica,hoc eſt ſine proœmiis,ſiue adfectibus.Sed ne viderer illotis māibus rē tantā tractare viſuꝫ eſt,in hac parte mihi rationeꝫ reddere,cur ab alioꝝ doctoꝝ more iā a multis annis recepto abhorrueri,⁊ doctoꝝ quidē eius note,quę vt oīum prima ac excellentiſſima eſt,ita oīum ſcientiaꝝ reginam pręſe fert.vt pote theologiā ac chriſtianā philoſophiā.Eteniꝫ palam oībus eſt,ꝙ multi viri ingenii acrimonia pręſtātes,⁊ vndequaq; doctiſſimi q̄ttuor ſententiaꝝ libros elucidare conati ſunt,adiectis ſcilicet vtilibꝰ admodū queſtionibus enodatiſq;.At oēs ferme male audiunt,etiā apud eos,qui ſunt eiuſdē muſę ęmuli,ꝑpterea,qꝛ oīa illa ſacrę theologię myſteria nęniis artium atq; q̄ſquiliis infarſerunt,imo fœdarunt,deturbarunt,cōtaminarunt,⁊ violarūt.Quaſiuero hoc negocii tractari nō poſſet,niſi ſacra ꝓphanis admiſcerent̃.Hac igit̃ de cauſa viri alioq̄ grauiſſimi,neq; nō de ſacrꝭ ſtudiis bñmerentes a multis ludibrio ⁊ habiti ſunt ⁊ habent̃.Siquidē omiſſa hypera,qđ ē in adagione,pedē ſectātur,vtiq; cū vltra ſepta tranſiliendū nō ſit.Nā,vt inq̄t Horatiꝰ,tractāt fabrilia fabri.Quā eādē rē pẽſiculatiꝰ aduertēs ab illoꝝ placitis longe lateq; diſceſſi,neq; non bis.Per oīa,vt eſt muſicoꝝ adagiū diſſedi diſcrepuiq;,multis quidē noībꝰ,primo,ne ſurſuꝫ ac deorſum oīa confundens ludibrio itidē,atq; illi haberer ⁊ contēptui.Altero,qꝛ ſatis ſuperq; in ſumulas Petri Hiſpani,logicā,ac vtrāq; Ariſtote

lis philiam cōmētaria cū huiuſmodi q̄ſtionibꝰ ędiderīz. Tertio, q̄ꝺ re ipſa
cōꝑio oīa mea ſcripta hoc potiſſimū noīe ⁊ grata ⁊ accepta oībꝰ eē, ꝙ cla-
ra, ꝙ facilia, ꝙ pura ⁊ ſyncera ſunt. Legunt em̄ in oībꝰ Gymnaſijs, ⁊ p̄ua
ti ⁊ publice, ob claritatē, ob facilitatē, deniqꝫ ob debitā ſuis locis reꝝ oīuꝫ
diſpoſitionē poſtremo, qꝛ nō alit̄ videbar mihi in cōmune conſulturꝰ, q̄ꝫ ſi
nō me ad hoc ſtyli accōmodarē. is em̄ futurꝰ eſt ſcopꝰ ⁊ dicto aliq̄d, ⁊ ſcri-
pturo, ad hęc ⁊ facto, vt ex dict̄, ex ſcriptis, ex fact̄ aliq̄d ex ęquo oībꝰ pro
ueniat vtilitatis. Adde tm̄nū ꝙ nulliꝰ ſuꝫ addictꝰ iurare in v̄ba magiſtri.
Nihil em̄ antiquius ſemꝑ duxi, q̄ꝫ veritatē inueſtigare, q̄ꝫ veritatē ſentire, q̄ꝫ
veritatē colere amareqꝫ, q̄ꝫ veritatē ꝓferre, breuit̄ q̄ꝫ ipiſſimā veritatē etiā
mordicꝰ tenere, id, q̄ꝺ mihi ꝑſuaſerūt cū alij q̄ꝫ plurimi, tuꝫ vel maxime ⁊
Ariſtoteles, cuiꝰ etiānū extat dictū huiuſcemodi. cū ābo ſint amici ſanctū
ē honore v̄itatē p̄ferre. Et aureliꝰ Aguſtinꝰ. q̄ ad Hierony. ait ī hunc mo-
dū. Ego ſolis eis ſcriptoꝝ, q̄ canonici appellant̄, didici hunc timorē hono
rēqꝫ referre, vt nullū eoꝝ ſcribēdo erraſſe credere audeā. At ſi aliq̄d in eis
offerat̄ q̄ꝺ videat̄ ꝯtrariū v̄itati, nihil aliud exiſtimē, q̄ꝫ mēdoſum eē codi
cē, vel nō eē aſſecutū int̄p̄retē, q̄ꝺ dictū ē, vel me minime ītellexiſſe nō ābi-
gā. Alios aūt ita lego, vt q̄ntalibꝫ ſctītate. quātalibetue doctrina polleāt,
nō iō veꝝ putaui, qꝛ ipſi ita ſenſerunt, ſꝫ qꝛ mihi ꝑ alios authores vel ꝑ ca
nonicas vel ꝓbabiles rōnes, q̄ a v̄o nō abhorrēt, ꝑſuadere potuerūt. Et ī
ꝓlogo Tertij libri ꝺ trinitate ⁊ in Ep̄la ad fortunatū, ⁊ in Ep̄la ad Vincē-
tiū ita ait. Noli meis literis q̄ſi canonicis deſeruire. Sꝫ ī illis, q̄ꝺ credebas
cū īuener̄. incūctant̄ crede. In iſtis aūt, q̄ꝺ certū nō habebas, niſi certe in
tellexer̄, noli firmū tenere. Iā huc accedit illꝺ, q̄ꝺ facit nō paꝝ ad oſtēdē-
dā vel aū mei ingenuitatē candorēqꝫ vel pietatē, ꝙ ſcripta hęc mea, quātu
lacūqꝫ ſunt, ex diametro ꝓpugnāt totoqꝫ diſſident gn̄re cū Lutheri falſiſſi-
mis ⁊ ꝑniciosiſſimis erroribꝰ. Quippe nō hic ſolū, vt lōge lateqꝫ videre ē,
neq̄ſſimi hoīs neq̄ſſima dogmata ꝓ virili parte oppugnaui, ſꝫ polliceor q̄-
qꝫ, mō xp̄s. Opt. Max. Incepta nr̄a ſecūdet, in reliq̄s ſentētiaꝝ ſcript̄, ꝓ-
ut locꝰ admonuerit, me oppugnaturꝝ, īmo vt hic facio, expugnaturū ac oī
ex parte ꝑditurꝝ. Quare, niſi me fallit philautia ꝯfido vl' hoc ſolo noīe ſcri
pta mea, ſi quādo alias, nūc ac de coetero p̄cipue ⁊, ſarta ⁊ tecta ꝓditura.
¶ Habes igit̄ lector cādide iuxta ⁊ pie inſtituti mei rōnes, quaꝝ tibi ſpero
conſtare rationē, modo velis benignus adquieſcere. Super eſt, vt iā telaꝫ
ipſaꝫ bonis auibus exordinamur. Illud tantū p̄ręfati, nihil me ī hoc libro
dicere velle, quod fidei Orthodoxę aduerſetur, ſeu quod ſit contra decre-
ta ſacroꝝ conciliorū, aut determinationes ſacroſancte Romanę eccleſię
Coeterū ſi, quod abſit, in aliquem errorez prolapſus fuero, pro non dicto
aut ſcripto haberi volo. Equidem in omnibus me ſubmitto ꝺterminatio-
ni matris meę ſanctę eccleſię. Bene ac felicit̄ vale lector optime ⁊ ad hāc
bonam frugem accingere.

Digitized by Google

¶ Incipit liber q̈rtus ſententiaꝝ de ſacramẽtis ꝛ ſignis ſacramentalibus.

Amaritanꝰ eñ vulnerato appropiãs curationi eiꝰ ſacroꝝ alligamẽta adhibuit: qꝛ cõtra originalis peccati ꝛ actualis vl̃nera ſacramẽtoꝝ remedia deꝰ inſtituit. De quibus quattuoꝛ primo cõſiderãda occurrũt. Quid ſit ſacr̃m. Quare inſtitutuꝫ. In q̄bus cõſiſtat ꝛ cõficiat̃. Et q̄ ſit diſtantia inter ſacramenta veteris ꝛ noue legis.

Quid ſit ſacramentum.

¶ Sacramentũ eſt ſecre rei ſignum. Dr̃ tñ ſacr̃m etiã ſacruꝫ ſecretum: ſicut ſacr̃m diuinitatiſ. vt ſacr̃m diuinitatiſ. vt ſacr̃m ſit ſacrũ ſignans: ꝛ ſacrũ ſignatuꝫ: ſed nunc agit̃ de ſacramẽto ſm ꝙ eſt ſignũ. Iteꝫ ſacr̃m eſt inuiſibilis gr̃e viſibilis forma. Signũ v̇o ẽ res p̄ter ſpẽm quã ingerit ſenſibus aliq̄d aliud ex ſe faciẽs in cognitõem venire. Signoꝝ v̇o alia ſunt naturalia: vt fumus ſignificans ignẽ. alia data. Et eoꝝ q̄ data ſunt. q̄dã ſunt ſacramẽta quedã nõ. Omñe eñ ſcr̃m ẽ ſignũ ſed non ecõuerſo. Sacr̃m eius rei ſil̃itudinẽ gerit cuiꝰ ſignuꝫ eſt. Si eñ ſacr̃a non vaberent ſil̃itudinez reꝝ quaꝝ ſacr̃a ſunt: p̄p̃e ſacr̃a nõ dicerent̃. Sacr̃m eniꝫ ꝑprie dr̃ quod ita ſignũ eſt gr̃e dei: ꝛ inuiſibilis gratie forma: vt ip̄ius imaginem gerat ꝛ cã exiſtat. Non ergo ſignificandi tm̃ gratia ſacr̃a iſtituta ſunt ſed etiam ſanctificãdi. Que eñ ſignificandi gratia tm̃ inſtituta ſunt ſolũ ſigna ſunt: ꝛ non ſacramẽta: ſicut fuerũt ſacrificia carnalia: ꝛ obſeruantie ceremoniales veteris legis q̄ nunq̃ꝫ poterant iuſtos facere offerentes. Quia vt ait ap̄ls. Sanguis hyrcoꝝ ꝛ thauroꝝ ꝛ cinis vitule aſp̄ſus: inq̄natos ſanctificabat ad emũdatõem carnis. nõ aïe. Nã inq̄natio illa erat contactꝰ moꝛtui. Vñ Aug. Nihil aliud itelligo inq̄natõem quã lex mũdat niſi contactũ moꝛtui hoïs: quem q̄ tetigerat immũdus erat ſepteꝫ diebus: ſed purificabatur ſm legẽ die tertio ꝛ ſeptimo ꝛ ita mũ

Digitized by Google

dus erat vt iã intraret in tẽplũ. Mũdabant etiã interdũ a corpali lepra illa legalia. Sed nunꝙ ex opibus legis aliqs iuſtificatus eſt: vt ait aplus: etiam ſi in fide ⁊ i charitate fierẽt. Quare? quia impoſuit ea deus in ſeruitutẽ: non in iuſtificationez: ⁊ vt figura futuri eſſent: volẽs ſibiipſi potius offerri ea ꝙ ydolis. Illa ergo ſigna erãt: ſed tñ ſacrã. licet minus ꝓprie in ſcripturis ſepe vocant: quia ſigna erant rei ſacre quã vtiqꝫ nõ preſtabant. Illa aũt aplus opa legis dicit q̃ tm̃ ſignificandi grã vel in onꝰ inſtituta ſunt.

De cauſa iſtitutiõiˢ ſcrõꝝ.

¶ Triplici aũt de cauſa ſacrã iſtituta ſunt. ꝓpter humiliatione͂ eruditõem. exercitationem. Propter hũiliatõem quidẽ vt dũ homo inſenſibilibus rebus q̃ natura ifra ipm ſunt ex precepto creatoris ſe reuerẽdo ſubijcit: vt ex hac humilitate ⁊ obediẽtia deo magis placeat. ⁊ vt apud eum mereatur cuius impio ſalutẽ querit in inferioribꝰ ſe: ⁊ ſi nõ ab illis ſed ꝑ illa a dõ. Propt̃ eruditionẽ etiam inſtituta ſunt: vt ꝑ id qđ foris i ſpecie viſibili cernit̃ ad inuiſibilem virtutẽ q̃ intus eſt agnoſcendã mens erudiat̃. Hõ eñ qui ante pctm̃ ſine medio deuz videbat per pctm̃ adeo hebuit vt neqꝫ diuia neq̃at cape niſi humanis exercitatꝰ. Propter exercitatiõem ſit̃r inſtituta ſunt: qꝛ cũ hõ ocioſus eſſe nõ poſſit ꝓponit̃ ei vtilis ⁊ ſalubris exercitatio i ſacr̃is qua vanam ⁊ noxiã declinet occupatiõez. non eniz facile capit̃ a tẽptatore q̃ bono vacat exercitio. Unde Hiero: monet. Semp aliqđ boni opis facito vt te occupatum diabolus inueniat.

De triplici genere exercitationis.

¶ Sunt autẽ exercitationum tres ſpẽs: vna ad edificatiõem aie ꝑtinet. alia ad corpis fomẽtũ: alia ad vtriuſqꝫ ſubuerſionẽ Cum igit̃ abſqꝫ ſacr̃is q̃busnõ alligauit potentiã ſuam deꝰ homini grãm donare poſſet predictꝭ đ cauſis ſacrã iſtituit. Duo aũt ſunt in q̃bus ſacrm̃ cõſiſtit: ſcꝫ v̓ba ⁊ res. Uerba: vt iuocatio trinitatis: res vt aqua: oleum ⁊ huiuſmodi.

De differentia ſacramẽtorũ veterũ ⁊ nouorũ.

¶ Iã videre reſtat differentiã ſacrõꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ vt ſacrã

vocemus q̄ antiq̄tus res ſacras ſignabāt: vt ſacrificia ⁊ oblationes ⁊ hmōi. Eoꝝ aūt differentiā breuiť Aug. aſſignat dicēs: q2 illa promittebant tantum ⁊ ſignificabant: hec autem dant ſalutem.

De circunciſione.

¶ Fuit tamē inter illa ſacr̄a ſacramentū quoddā. ſ. circūciſionis idem cōferēs remediū ꝯtra pctm̄ qđ nūc baptiſm⁹ Unde Aug. Ex quo iſtituta ē circunciſio i pplo dei q̄ erat tūc ſignaculū iuſticie fidei: ad purgationē valebat magn̄ ⁊ puulis originalis veteriſq; pcti: ſic baptiſm⁹ ex illo valere cepit ad innouationē hoīs: ex quo inſtitut⁹ eſt. Itē Beda. Idē ſalutifere curatōis auxiliū circūciſio in lege ꝯtra originalis pcti vulnus agebat qđ baptiſm⁹ agere reuelate gr̄e tpe ꝯſueuit: excepto ꝙ regni celeſtis ianuā nōdū itrare poterāt. Tn̄ in ſinu abrae p⁹ mortē requiebāt ꝯſolati ſupne paſſis ingreſſum ſpe felici expectabāt. Hiis apte tradiť p circūciſionez exquo inſtituta fuit. ſ. remiſſionē pcti originalis ⁊ actualis paruulis ⁊ maioribus a deo preſtitam: ſicut nunc p baptiſmum datur.

De viris qui fuerūt añ circunciſionē ⁊ de feminis que fuerunt añ ⁊ poſt.

¶ Queritur etiā de viris q̄ fuerunt añ circunciſionē: ⁊ đ feminis que fuerunt añ ⁊ poſt: qđ remediū ꝯtra peccatum habuerint. Quidā dicunt ſacrificia et oblatōes eis valuiſſe ad remiſſionez pcti. Sȝ melius ē dicere illos q̄ de abraā ꝓdierūt p circunciſionē iuſtificatos: mulieres vo p fidem ⁊ opationē bonā: vel ſuā ſi adulte erāt vel parentum ſi puule. Eos vo q̄ fuerunt añ circunciſionē puulos i fide pentū pentes vo p vtutez ſacrificioꝝ. ſ. quā intelligebant ſpūaliter i illis ſacrificijs iuſtificatos. Vn̄ Grego. Qđ apđ nos valet aq̄ baptiſmi. hoc egit apđ veteres vel ꝓ paruulis ſola fides: vel ꝓ maiorib⁹ virtus ſacrificij: vel pro his q̄ ex abrae ſtirpe prodierunt myſteriū circunciſionis.

De inſtitutione ⁊ cauſa circunciſionis.

¶ Hic dicendū eſt in quo inſtituta fuerit circūciſio. Et quare et cur mutata p baptiſmum. Abraā prim⁹ mādatuȝ circūciſionis habuit ad ꝓbatōnez obe

diĉtie: nec ei ſoli ꝑcepta fuit cir
cūciſio ſed et ſemini eius.i. oi/
bus hebreis: que fiebat ſm legē
octaua die lapideo cultro i car
ne ꝑputij. Data aūt fuit circū/
ciſio plurib⁹ de cauſis: ſcȝ vt ꝑ
obedientiā mādati abraā place
ret deo cui ꝑ ꝑuaricatōem adā
diſplicuerat. Data etiā fuit in
ſignū magne fidei abrae q̄ cre/
didit ſe habiturꝫ filiū in quo fie
ret benedictio oim. Deinde vt
hoc ſigno a ceteris nationibus
diſcerneret ppl's ille. In carne
v̇o ꝑputij ideo iuſſa eſt fieri cir
cūciſio: q2 in remediū inſtituta
eſt originalis pcti qđ a pentib⁹
trahim⁹ ꝑ cōcupiſcētiā carnis.
q̄ in pte illa magis dñat: ꝛ quia
in pte illa culpā inobedientie ꝑ
m⁹ hō ſenſit decuit vt ibi ſignū
obediētie acciperet.

Quare die. viij. ꝛ petrino culto.

¶ Fiebat aūt octaua die ꝛ pe/
trino cultro: q2 ꝛ in reſurrectōe
cōi ꝛ octaua etate futura ꝑ pe/
traȝ xp̄m omis ab electis abſci
det corruptio: ꝛ ꝑ xp̄i reſurre/
ctionē octaua die factā circūci
dit a peccatis aīa cuiuſcȝ in eū
credentis: due ergo res ſunt il/
lius ſacramenti.

Quare in baptiſmū mutata ſit circunciſio.

¶ Ideo aūt mutata eſt circun
ciſio ꝑ baptiſmū: quia ſacꝭm ba
ptiſmi cōius eſt ꝛ ꝑfectius: q2
pleniori gratia accumulatum.
Ibi eīm pctā ſolum dimittebā
tur ſed nec grā ad bene opandū
adiutrix: nec v̇tutum poſſeſſio
vel augmentū ibi preſtabat vt
in baptiſmo: vbi non tm̄modo
abolentur pctā ſed etiaȝ gratia
adiutrix confert ꝛ v̇tutes augē
tur. Vñ aqua refectōis vel re/
generationis dr̄: q2 aridos fe/
cundat. etiā fructificantes am
pliori vbertate donat: q2 quātū
cūcȝ ꝑ fideȝ ꝛ charitatē ante ba
bitā aliquis iuſt⁹ ad baptiſmū
accedit vberiorē ibi recipit gra
tiā: ſed non ita in circūciſione.
Vñ abrae per fidem iam iuſti/
ficato ſignaculuȝ tm̄ fuit: nihil
ei intus contulit.

De paruulis defunctis ante diem octauum.

¶ Si vero queritur de ꝑuulis
qui ante diē octauū moriebā
tur anteq̄ȝ fiebat circunciſio ex
lege. Vtrū ſaluarētur vel non?
Idē poteſt reſponderi qđ ſen/
titur de ꝑuulis ante baptiſmuȝ
defunctis: quos ꝑire conſtat.

Unde. Bed. Qui nunc p euã
geliũ ſuũ terribiliter ⁊ ſalubrit
clamat. Niſi quis renatꝰ fuerit
ex aqua ⁊ ſpũſancto non intra
bit in regnũ dei. ipe dudum cla
mabat p ſuã legẽ aĩa cuius p̄pu
tij caro circũciſa nõ fuerit peri⸗
bit de populo ſuo. qꝛ pactũ me
um irritũ fecit. Forte tñ ſub le⸗
ge ingruẽte neceſſitate mortis
ante octauũ diẽ circũcidebant
ſine pctõ filios: ſicut modo fit i
eccleſia de baptiſmo.

Jrca primaz
partez huius
diſtin. Que⸗
rit an diffini⸗
tio ſacramẽti
ſit bõa. Pro
huiꝰ difficul⸗
tatis enucle⸗
atione ẽ aduertendum q Magiſter
ponit duas diffinitiones ſacramen
ti prima ẽ ſolum deſcriptio. ſ. ſacra
mentum eſt ſacrę rei ſignum. Nam
nõ hꝫ conditiones requiſitas ad bo
nã diffinitionẽ. nõ enim cõuertit cũ
ſuo diffinito. multa eni ſunt ſigna i
eccleſia rei ſacrę: quę non ſunt ſacra
vt pꝫ intuẽti ceremonias ipiꝰ eccle⸗
ſię. ¶ Secunda diffinitio ẽ bõa dif⸗
finitio qd nois ⁊ ẽ Aurelij Auguſti.
cui Magr̄ addit duas pticulas ad
maiorẽ declarationẽ. ſ. vt eius ima
ginẽ gerat ⁊ cauſa exiſtat ⁊ ſic d̄bet
intelligi ſacramẽtũ ẽ inuiſibilis grẽ
viſibilis forma: vt eius imaginẽ ge
rat ⁊ cauſa exiſtat. i. ſacramentũ eſt
ſignũ ſenſibile ex opere operato i:
capaci cõferens gratiã. Nam li viſi
bilis tm̃ valet ſicut ſenſibilis: qꝛ ſa⸗
cramentũ pœnitentię nõ eſt viſibile
ſed audibile ⁊ in ſacra pagia viſus
ppt excellẽtiã ponitur pro quolibꝫ
ſenſu. vt pꝫ in. 20. Cap. Exodi: vbi
hẽtur expreſſe: cunctus populus vi⸗
debat voces. i. audiebat: dr̄ notant
in: capaci: qꝛ ſi ponatur obex nõ cõ⸗
fertur tũc grã: vt liquet de illo: q̃ ac⸗
cedit ficte ad ſacramẽtũ baptiſma⸗
tis vel pœnitentię.
¶ Secundo eſt aduertendũ q bip⸗
tita eſt opinio circa hãc diffinitionẽ
ſacri prima ẽ dominoꝝ Canoniſta⸗
rũ. ſ. Gaufridi in ſumma ſua ti°. d̄
ſacris nõ iterandis: ⁊ Hoſtienſis in
primo lib. ſuę ſummę titulo codẽ ⁊
Bernardi i apparatu extra d̄ ſimo
nia Cap. cũ in ecclię corpore tenen
tiũ: q hęc diffinitio nõ conuenit ma
trimonio: q̃bus ſolus Durãdus int
oẽs theologos fauet. Et mouẽtur
aliq̃bus rõnibus. Prima ẽ hęc. Se
qret ſi matrimoniũ conferret grãz
q nõ poſſet ei addi conditio pecuni
aria ꝯñs ẽ ꝯtra communẽ vſum to⸗
tiꝰ ecclię ğ matrimoniũ nõ confert
grãm. ⁊ p ꝯñs hęc diffinitio ipſi nõ
cõuenit. Seqla probatur qꝛ tũc ta⸗
le matrimoniũ eſſet ſimoniacum.
Secunda rõ talis ẽ omne ſacramẽ⸗
tum qd non eſt neceſſitatis debet p
miniſtros ecclię miniſtrari: ſed ma⸗
trimoniũ non miniſtratur per mini
ſtros ecclię ğ matrimoniuꝫ non eſt
ſacramentum. Tertia rõ eſt hęc pa
pa põt mutare materiaz matrimo⸗
nij ğ matrimoniũ nõ ẽ ſacrum aũs
ẽ notuz ex coi vſu totius vlis ecclię

ꝯ p̄ñs probatur in alijs ſacris a con iugio papa neq̄t mutare materiã ḡ neq̧ in ipſo ꝯiugio ſi ſit ſacꝛũ ꝯñs pꝫ q2 mã. in ſacris a ſaluatore nr̄o ē d̄terminata ḡ papa nullo mõ valet eam mutare. ¶ Quarta rõ ē iſta oē ſcr̄um hēt formã diſtictã a materia ſꝫ côiugiũ nõ hēt formam diſtictam a materia ḡ coniugiũ non eſt ſcr̄um minor ꝓbatur forma matrimonij ē vir ꝛ mulier cõſentientes ꝛ ipſi ſunt materia ḡ côiugium nõ hēt formaꝫ diſtinctã a materia. ¶ Ultima rõ ē hec. Int̄ infideles ē matrimoniũ ḡ matrimoniũ nõ eſt ſacr̄um ꝯñs pro bat̄ baptiſmus ē ianua oīum ſcr̄oꝝ et infideles nõ receperũt baptiſma ḡ non potuerũt recipere matrimo niũ vel matrimoniũ nõ eſt ſacr̄um. ¶ Inſup videt̄ magi̅ fauere eis in pn̄cipio. 2. diſtictiõis hui⁹ libri ait eñ ſacr̄oꝝ noue legis alia remediũ pr̄ebent contra peccatũ et gr̄am ad iutricē conferũt vt baptiſmus: alia in remediũ tm̄ ſunt vt ꝯiugiũ alia gr̄a et v̄tute nos fulciunt vt Eucha riſtia ꝛ ordo.

¶ Iſta tamen opinio videtur obuiare determinationi vl̄is eccl̄ię in. 5. libro Decretaliũ extra de here ticis. Cap. Ad abolendã: i quo Lu cius. 3. papa ponit int̄ v̄a ſcr̄a ſcr̄uꝫ matrimonij et ideo oēs Doctores Theologi pr̄ęt̄ Durandũ aſtruunt ꝙ hec diffinitio ſacri cõpetit matri monio et reſpõdent facile ad pr̄efa ta argumẽta. ¶ Ad primã rationeꝫ r̄ñdet̄ negando ſequelã ꝛ ad proba tionē negat̄ tale matrimoniuꝫ eſſe ſimoniacuꝫ rõ eſt: q2 talis conditio addit̄ in tali cõtractu ꝓ onerib⁹ ma trimonij ſuſtentãdis ꝛ nõ ꝓ emptio ne ipſi⁹ matrimonij. Quare licitũ eſt addere talē conditionē pecunia riã. ¶ Ad ſcd̄am reſpondet̄ negan do maiorē. Nã eſſe ſacr̄um neceſſi tatis vel non neceſſitatis nihil facit ad determinatũ eccl̄ię miniſtrũ nã ſacr̄um p̄ñię eſt ſacruꝫ neceſſitatis chriſtiano peccatori ꝛ tñ hēt deter minatũ miniſtruꝫ eccl̄ię. ſ. ſacerdo tē. ꝛ ſacr̄um baptiſmatis eſt ſacr̄uꝫ neceſſitatis ꝛ non hēt determinatũ eccl̄ię miniſtrũ: quia vetula põt ba ptizare. Immo cottidie obſtetrices baptizãt pueros: qñ imminet neceſ ſitas. ¶ Ad tertiã rationē r̄ñdet̄ ne gando ꝯñam: ꝛ ad ꝓbationē negat̄ añs: immo in ſacr̄o pœnitẽtię papa mutat cottidie materiã licꝫ in alijs ſacr̄is ab iſtis duob⁹ papa nõ valet mutare materiaꝫ. rõ eſt q2 in ſacr̄o matrimonij pr̄ęſupponit̄ cõtract⁹: q̄ ſubeſt voluntati Roma. Põtif. partiforma i ſacr̄o pœnitẽtię pr̄ęſup ponit̄ voluntaria ſubiectio ipſi⁹ pec catoris erga ſacerdotē ꝛ talis ſubie ctio etiã depẽdet a voluntate papę Immo totã hãc ſubiectionē cuiuſli bet fidelis ſaluator nr̄ diſpoſitioni ꝛ ꝓuidentię Roma. Pontif. cõmi ſit. Inde ē (vt inquit Grego.) ꝙ pa pa ex duobus Epiſcopatibus vnũ põt efficere. ꝛ ex vno plures vt hr̄. 16. q. 1. ca. Et tempori q̄litas et ca. poſtq̄ꝫ. ¶ Ad quartaꝫ rationē r̄ñdet̄ negando minorē ꝛ ad ꝓbationē ne gat̄ ꝙ vir ꝛ mulier ꝯſentientes ſint forma ꝯiugij: ſꝫ cõſenſus ipſe ē for ma: q̄ eſt in mentib⁹ eoꝝ: ꝛ int̄dum explicat̄ p̄ v̄ba: ꝛ interdũ p̄ ſcriptu

rū: ⁊ interdū p nutus. ¶ Ad quintā rationē rūdet diſtinguendo añs. ſ. ꝙ int infideles ſit matrimoniū vel capiendo matrimoniū p contractu matrimoniali ⁊ ſic conceditur illud ⁊ negat ↄña vel capiendo p ſcro ⁊ ſic negat illud: Ratio ē: qa ſi vnꝰ eoꝝ conuertat ad fidē: ⁊ alter nolit habitare ſine cōtumelia ſaluatoris: tunc vir ↄuerſus ad fidē pōt ducere aliā vxorē. ¶ Ad authoritatem. Magri rūdetur ꝙ ipſe intelligit ꝙ coniugiū eſt inſtitutū in remediū tantū ideo qꝛ int oīa ſacra noue legis minimam grām ↄfert. ⁊ qḋ paꝝ eſt pro nihilo reputat. ¶ Ex ſolutione tertie rōnis ſequit ꝙ Roma. Pontif. pōt diſpēſare in precepto diuino ḋ redditione voti iō: qꝛ adhoc ꝙ tale p̄ceptuꝫ obliget requirit ⁊ preſupponit voluntaria pmiſſio vouētis: que ſubijcit volūtati pape. ¶ Pro iſta opinione immo fide Cathoca ſunt adhuc due rationes. Prima eſt iſta: qꝛ alias cauſa matrimonij nō pertineret ad iudicē eccleſiaſticū. ¶ Secunda rō eſt iſta oē inſtitutū a deo in remediū peccati ē ſacrum. Nā p̄us intendit dñs deus dare grām ꝙ̄ remittere pctūm matrimoniū eſt inſtitutū in remediuꝫ peccati: vt exp̄ſſe teſtatur Apoſtol. 1. ad Corinth. 7. Cap. dicēs vnuſquiſqꝫ ppt fornicationeꝫ ppriā habeat vxorē g̃ matrimoniuꝫ eſt ſacramentuꝫ. ¶ Prima haꝝ rationū facile ſoluit a dño Durando. Nā cognitio cuiuſlibꝫ peccati mortalis exterioris ptinet ad iudicem eccleſiaſticū: iō licet matrimoniū non cōferret grāꝫ: adhuc tñ cognitio eiꝰ ptineret ad iudiceꝫ eccleſiaſticum.

¶ Scḋa rō nec ſoluit: nec pōt ſolui a prefato Doctore. Nā datio pecunie ne furtuꝫ cōmittat nō eſt inſtituta a dño deo in remediū peccati.

¶ Querit. 2. circa vltimā partē diffinitionis ſacri an ſacra hēant aliquā cauſalitatē reſpectu grē. pro huiꝰ difficultatis reſolutione eſt aduertendū ꝙ Alexāder ḋ Ales octaua. q. mēbro. 3. articlo quito. 4. partis ⁊ Albertꝰ Magnus in. 5. qne. 1. diſtin. 4. ſnaꝝ. ⁊ diuꝰ Thomas in. 4. qne. 1. diſti. eiuſdē libri ⁊ in. 62. q. 3. ptis tenēt ꝙ ſacra ſunt cauſe reſpectu grē inſtrumētales: ⁊ ↄſeqnt poſūt in ipſis ſacris quandā v̄tutem: ratione cuiꝰ ſacra pducūt characterē vel ornatū in aīa ⁊ charact vel ornatus in aīa ē preuia diſpoſitio ad ipſaꝫ grām. Rationes quibus mouentur iſti Doctores videbuntur in declaratione ſecūde opinionis.

¶ Contra iſtam opinionem arguitur ſic vel talis virtus eſt diuiſibilis ⁊ corporalis vel indiuiſibilis ⁊ ſpūalis. primuꝫ nequit dari quia teſte Aurelio Auguſti. i ſexto libro muſices: corpꝰ nō pōt agere i ſpūꝫ ſecundū nō pōt dari quoqꝫ. Nā non videt ꝙ tale accñs indiuiſibile poſſit inherere rebꝰ corporalibus: qualia ſunt ſacra. ¶ Pro huiꝰ argumēti ſolutione ē aduertendū ꝙ ſicut in ſecuri impmit quedaꝫ v̄tus ab ipſo diuidente ⁊ ī quolibꝫ alio inſtrumēto ab artifice ita etiam a ſaluatore nro impmit quedā v̄tus in ipſis ſacramentis. ⁊ ſicut inſtrumentū mediante tali v̄tute operat: ita etiā ſcrūꝫ mediāte tali v̄tute pducit characte-

rē vel ornatū in ipſa aīa. Iſto nota to reſpondet̄ ad formaz argͥ. dādo 2. mēbrū. ſ. ꝙ talis ꝟtus eſt idiuiſibilis ⁊ ſe hꝫ ſicut aīa rōnalis in corpore. ſ. ꝙ ē tota in toto ſacrō ⁊ tota ī qualibꝫ parte. hꝫ tñ eēe imꝑfectū. neqꝫ incōuenit ꝙ qualitas īdiuiſibilis īhęreat rei corporali in eſſe iperfecto. ¶ Ex iſta ſolutione ſeqtur ꝙ talis qualitas īdiuiſibilis ē in duabus rebꝰ diſtātibus ꝑ quīgētas leucas: vt pꝫ qñ Rex Anglię ducebat ī vxorē filiā regis Hiſpaniaꝝ. Contra iſtā ſolutionē arguit̄ ſequeret̄ ꝙ talis ꝟtus attigeret t̄minū creationis: ꝯñs ē abſurdū ꝗ ſequela pꝫ qa attigit characterē vel ornatuꝫ aīę. Ad hāc replicā quę ē Doctoris ſubtilis rūdet̄ negando ſequelā ⁊ adprobationē dr̄ ꝙ charact̄ vel ornatus aīę nō eſt t̄minus creationis ſꝫ ipſa gr̄a. Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄ nō reqritur pręuia diſpoſitio ad ipſaꝫ gratiā ergo male ponit̄ charact̄ vel ornatus: tanq̄ȝ pręuia diſpoſitio ad gr̄am: añs pꝫ de ſanctificatis in vtero. ¶ Ad hāc replicā reſpondet̄ negando añs itelligendo de gr̄a gratū faciēte. ⁊ ad ꝓbationē conceditur ꝙ in ſanctificatis ī vtero nō ē charact̄: nihilominꝰ ē aliqua alia pręuia diſpoſitio. ſ. ꝟtꝰ diuina. ¶ Cōtra hāc opinionē eſt ad huc authoritas. Diui Bernardi in ſermone de cœna dñi dicentis: ſicut inueſtit̄ canonicus ꝑ librū: Abbas ꝑ baculuꝫ: Eps̄ ꝑ anulū: ſic diuiſiōes gr̄aꝝ diuerſis ſunt traditę ſacr̄is: ſꝫ liber non eſt cauſa efficiēs prębendę: ꝗ nec ſacramētū ē cauſa gr̄ę. ¶ Ad hāc authoritatem. rñdet Doctor ſanctus vnico ꝟbo. ſ. ꝙ li ſicut non dicit omnimodam ſimilitudinem: ſed aliqualem.

¶ Alia ē opinio diui Bonauēturę Doctoris ſubtilis: Durādi: ⁊ oīum Nominaliū dicentiū: ꝙ ſcr̄uꝫ nō eſt cā inſtrumētalis gr̄ę: ſꝫ ſoluꝫ cā ſine qua nō. veluti plūbuꝫ ſignatuꝫ ſigno eccleſię eſt cauſa ſine qua non darent̄ pecunię: ⁊ qñ affert̄ tale plumbū: dant̄ pecunię: ita etiā ſine ſacrō nō dabit dñs deus gratiaꝫ ſacramentalē. ſed ſi ſuſcipiatur digne ſacrum infallibilit̄ dñs deus cōfert gr̄am ꝓpt̄ pactuꝫ: quod pepigit cuꝫ ſua ſponſa ſancta matre eccleſia.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic: ſi ꝓmus parens nō peccaſſet: ipſe ꝓduxiſſet iuſticiā originalē in aīa filij ſui ꝗ pariforma ſacruꝫ efficit gr̄aꝫ. ¶ Ad hoc negat̄ añs: ſed dñs deus ſe ſolo ꝓduxiſſet iuſticiaꝫ illā originalē. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄: ſequeret̄ ꝙ non eſſet aliq̄ dr̄a int̄ ſcr̄a nouę legis ⁊ antiquę legis: ꝯñs ē falſum igit̄ ſequela ꝓbat̄ ſacr̄a nouę legis nō ſunt cauſę effectiuę gr̄ę: ſicut ſacramēta legis antiquę: ꝗ nulla ē dr̄a. ¶ Ad hāc replicā rūdet̄ negando ſequelā ⁊ ad probationē negat̄ ꝯña: rō eſt: q2 oīa ſacr̄a nouę legis cōferunt gratiam: tanq̄ȝ cauſę ſine q̄bus nō. ⁊ int̄ ſacr̄a antiquę legis ſolū vnuꝫ confert gr̄am ⁊ modicā. ſ. circuncīſio Inſuꝑ cōferūtur ꝟtutes ⁊ aperit̄ ianua cœloruꝫ ⁊ hęc nō fiebant in antiqua lege.

¶ Secūdo arguat̄ ſic ad pręſentiā ſacroꝝ dat̄ gr̄a ſecluſo impedimento ꝗ ſacr̄a ſunt cauſę gr̄ę effectiuę. ꝯña probat̄: quia eodē modo

probat̃ ignẽ eſſe cauſam caloris q̄a ad pręſentiaʒ ignis producit̃ calor ſecluſo ĩpedimẽto. ¶ Ad hoc argumentuʒ rñdet̃ negando ↄ̃ñam ⁊ ad ꝓbationẽ negat̃ añs: ſʒ iſto modo d̾bet ꝓbari. ſ. ad pręſentiã ignis ꝓducitur calor ⁊ ſemꝑ ex natura ipſius ita fuit ab initio mũdi q̄ ignis ẽ cauſa effectiua caloris: mō non ita fuit ab initio mundi: q ad pręſentiã aq̄ baptiſmalis cõferret̃ gratia. ¶ Cõtra iſtã opinionẽ adhuc ſunt duę authores. ꝓma ẽ Auguſtini ſuꝑ Joannẽ Homelia. 8. dicentis: quę ẽ iſta virtus aquę: quę corpꝰ tãgit ⁊ cor abluit. ¶ Scđa authoritas. eſt Venerabi. Bedę ſuꝑ. 10. Cap. Joãnis dicẽtis: q Chriſtꝰ tactu ſuę mundiſſimę carnis vĩ regeneratiuaʒ cõtulit aquis. ¶ Ad has duas authores. vnico verbo rñdet̃: q intelligunt̃ d̾ cauſa ſine qua nõ. ⁊ nõ de cauſa effectiua.

¶ Queritur. 3. circa eandẽ diſtin. an circũciſio fuerit ſacr̃uʒ antiquę legis. ¶ Pro cuiꝰ difficultatis enodatione ẽ aduertendũ q omẽs Doctores theologi cõueniũt ĩ hoc: q circũciſio auferebat peccatũ originale. Attñ añ Alexandrũ de Ales Doctores theologi tenebãt q circũciſio nõ conferebat gr̃am hoc tñ rationabilr̃ nõ põt defenſari: q2 tũc aliquis fuiſſet mortuꝰ: q̄ nõ iuiſſet ad infernũ neqʒ ad cęlũ. ↄ̃ñs eſt abſurdũ igit̃. pʒ de illo q̄ mortuꝰ fuiſſet: poſt circunciſionẽ ante vſum rationis. Nã talis nõ habuiſſet peccatuʒ aliquod: nec habuiſſet gr̃am. Quare nec petiiſſet infernũ nec cęluʒ: iõ dicendũ ẽ q circunciſio conferebat gr̃am ex opere oꝑato. Nã oẽ agẽs cũ ratione pñcipalius itẽdit perfectionẽ q̄ carentiaʒ imꝑfectionis. Et dñs deus agit cũ ſumma prudẽtia q̄ pñcipalius intendit ꝑfectionẽ. ſ. gr̃am q̄ carentiaʒ imꝑfectionis. ſ. ablationẽ peccati originalis. ¶ Ex iſtis ſeq̄tur q circũciſio ſic d̾bet diffiniri. ſ. Circũciſio ẽ ſignũ ſenſibile factuʒ ĩ mẽbro virili circularit̃ p abſciſſionẽ pelliculę cõferens gratiaʒ ex opere operato. ¶ Ulteriꝰ eſt aduertendũ q cultellus petrinus non erat d̾ neceſſitate p̄cepti licet Moyſes circunciderit filios ſuos petra acutiſſima: vt hẽt̃ Exodi. 4. ſilr̃ Joſue. 5. Cap. hẽtur q filij Iſrael ĩ introitu terrę ꝓmiſſionis circũciſi fuere petra. Nã Geneſ. 17. Cap. dñs d̾us nihil locutꝰ ẽ d̾ cultello petrino: qñ inſtituit circunciſionẽ: nihilominus tñ illę duę circunciſiones factę fuere in figurã chriſti: q̄ vocat̃ lapis a Regio ꝓpheta Pſal. 117. ⁊ Paulus. 1. ad Corinth. 10. Cap. ĩquit bibebant d̾ petra: petra aũt erat chriſtus. volebat eñ dñs deꝰ ſignificare illi populo: q ſalus eoꝝ depẽdebat a petra futura: q̄ erat Chriſtus: vt amplius declarabitur ĩſequenti queſtione.

¶ Tertio ẽ aduertenduʒ q. 8. dies erat de pręcepto paruulis iudeoꝝ. nõ eñ licitũ erat pręuenire octauuʒ diẽ: q̄uis Magr̃ loquat̃ dubitatiue q̄d pʒ. Nã prouerbioꝝ. 4. Cap. inq̄t Salomõ vnigenitꝰ erã corã matre mea: vbi gloſa dicit filius Berſabee. nã alius paruulus mortuus fuerat añ. 8. diẽ: ⁊ non fuit noiatus: q2 nõ fuit circũciſus. Et nõ ẽ appa-

rentia q̄ Dauid: q̄ fuit doctiſſimꝰ
omiſiſſe tcirc ūcidere filiū ſuū ſi lici
tū ſibi fuiſſet ꝑuenire.8. diē Inſuꝑ
Leuitici.22.Cap.habet̄ q̄ nullū al'
erat offerendū an̄.8. diē dn̄o deo er-
go nec aliquis paruulus.

¶ Contra iſtud notabile vlti-
mū arguit̄ ſic poſito q̄ paruulꝰ ali
cuiꝰ iudei fuiſſet pº. die in periculo
mortis: tunc talis erat circuncidēdꝰ
an̄ octauū diē ergo notabile nullū
an̄s probat̄ al's ſequeret̄ q̄ ſi talis
paruulus euaſiſſet periculū ⁊ vixiſ-
ſet vſq̄ ad decimū diē ⁊ tūc mortu-
us fuiſſet ſine circunciſione ⁊ paren
tes eiꝰ in pº. die obtuliſſent ſacrifi-
ciū pro eo q̄ talis eſſet ſaluatꝰ ꝯn̄s
ē falſum igit̄ ſequela pȝ. habuit gra
tiā talis paruulus ꝑ ſacrificiū parē-
tū in pº. die ⁊ non ꝑdidit ab illo tp̄e
grām ergo talis paruulus eſt ſalua
tus. ¶ Ad hoc argūm. rn̄det̄ negan
do an̄s ⁊ ad probationē negatur ſe-
quela. Et ad ꝓbationē ſequelę ne-
gat̄ q̄ talis paruulus habuit grāȝ i
pº. die. rō ē qȝ dn̄s deus ſciebat ta-
lē paruulū nō moritur̄: iō non dedit
illi gratiam. ſȝ ſi talis puer obijſſet
an̄.8. diē tunc dn̄s deus dediſſet illi
grām: ratione fidei parentū ⁊ ſacri-
ficij. Nā nunq̄ reliqt genus huma-
nū ſine remedio ſufficienti. ¶ Con
tra iſtā ſolutionē arguit̄ ſequeret̄ q̄
paruuli iudęoꝝ erant melioris con-
ditionis q̄ȝ paruuli chriſtianoꝝ ꝯn̄s
ē abſurdū igit̄ ſequela probatur an̄
octauū diē paruuli iudęoꝝ: quando
nō poterāt circuncidi habebāt vnū
aliud remediū. ſ. fidē parentū cū ſa
crificijs vel oblationibꝰ. Et paruu-
li chriſtianoꝝ: vbi nō poſſunt bapti-
zari: nullū habēt remediū ergo me-
lioris cōditionis erāt paruuli iudęo
rū q̄ȝ ſint modo paruuli chriſtiano-
rū. ¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ negan
do ſequelā ⁊ ad probationē negat̄
ꝯn̄a: rō eſt: qȝ baptiſmus ē coior ⁊ ꝑ
fectior q̄ȝ circunciſio vel fides parē-
tū cuȝ ſacrificijs vel oblationibus.
Et argūm. peccat in materia ⁊ mo-
do ꝓcedendi. Naȝ deberet aſſume-
re: q̄ vltra remediū illud ſub diſiun
ctione paruuli iudeoꝝ haberent ali
quid aliud. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē
arguit̄ ſequeret̄ q̄ paruuli chriſtia-
noꝝ poſſent ſaluari ſine baptiſma-
te. ꝯn̄s ē hereticū igit̄ ſequela. ꝓba-
tur fides parētū ſufficiebat cū obla
tionibus ad ſaluandū paruulos iu-
deoꝝ ergo fides parentuȝ chriſtia-
noꝝ cuȝ oblationibus ſufficit ſalua-
re paruulos ſine baptiſmate. ¶ Ad
hāc replicā rn̄det̄ negando ſequelā
⁊ ad probationē negat̄ ꝯn̄a ⁊ rō eſt:
qȝ illud ſacrum fidei parentuȝ cum
oblationibus nō erat reuocatū i an
tiqua lege. Immo parit̄ currebat
cū circūciſione. Nā ſeruiebat fœmi
nis. mō vō oīa illa legalia fuere re-
uocata a ſaluatore nr̄o in cruce dicē
te conſumatū eſt. Idcirco fides pa
rentū cū oblationibus vel ſacrifici-
js in lege euāgelica nullā hēt vtutē
liberādi a peccato originali. ¶ Sȝ
quęres circa iſtā materiā legalium:
an iudęi exn̄tes in grā ſeruantes le-
galia ad honorē dei merebant̄ grāȝ
⁊ vitā ęternā. ¶ Ad hoc rn̄det̄ affir-
matiue ⁊ dicere oppoſitū ē errone-
um: qđ vnica ⁊ facili ratione patet.
Nā tales actꝰ erāt vtuoſi ⁊ laudabi

les elicitꝭ a grã q̃ erãt meritorij grẽ ⁊ vitẽ eternẽ ꝯpña tenet: qꝛ alias nulli actus chriſtianoꝝ eſſent meritorij grẽ ⁊ vitẽ eternẽ.

¶ Querit̃ poſtremo circa hãc diſtin. an ꝑquolibet tp̃e neceſſariũ fuit habe ſacrã. Pro huiꝰ .q. elucidatione ẽ aduertendũ ꝙ duplex eſt tẽpus naturẽ humanẽ .ſ. inſtitutẽ et deſtitutẽ ſiue lapſẽ. p̃mum durauit quãdiu p̃mus parens nõ peccauit. Scd̃ꝫ ẽ triplex .ſ. legi nãlis: ſcriptẽ ⁊ Euangelicẽ. ⁊ ſic reſolutorie ſũt .4. tp̃a in pº. nullomodo fuit neceſſariũ: neqꝫ cõueniens hẽre ſacrã reſpiciendo ad finẽ p̃cipalẽ ſcrõꝝ .ſ. ad remediũ liberatiuũ. Nã tunc p̃mus parẽs nõ peccauerat: iõ non erat ei cõueniens dare ei remediũ liberatiuũ a peccato .ſ. ip̃m ſacrũ ſed in tribꝰ alijs tp̃ibus licet nõ fuerit neceſſariũ ſimplicit̃: qꝛ dñs dus nõ alligauit ꝟtutẽ ſuam ſacris erat tñ multũ rõnabile ⁊ cõueniẽs hẽre remedia .ſ. ſacrã ꝑ morbo .ſ. pctõ. ¶ Et qꝛ viſum eſt d̃ ſacris tp̃e legi ſcriptẽ: iõ nunc declarãdũ eſt ſacrũ quod erat inſtitutũ tp̃e legis naturẽ. Et circa hoc ẽ dupl̃x opinio vna ẽ diui Grego. In .4. libro Moralium: ⁊ hẽtur de conſecra. diſtin .4. Cap. Quod autẽ. ⁊ Magr̃ allegat in p̃nti diſtin .ſ. ꝙ ſola fides parentũ ſufficiebat paruulis ꝑ liberatiõe a peccato originali. ¶ Altera ẽ opinio diui Hierony. ⁊ Strabi ſup. 17. Cap. Geneſ. aſtruentiũ: ꝙ fides parentũ cũ ſacrificijs vel oblationibꝰ redrebat̃. Et huic opinioni alludit Auguſt. in .19. lib. ꝯtra fauſtũ dicẽs in nullũ nomẽ religionis ſiue ꝟum ſiue falſũ coadunari hoĩes poſſũt: niſi aliquo ſignaculoꝝ vel ſacroꝝ viſibiliũ ꝯſortio colligant̃: ſic oues vniꝰ gregis diſcernunt̃ ab ouibꝰ alteriꝰ gregis ꝑ varia ſigna: ſic penula dabatur Romanis ⁊ patri diui Pauli: vt dicit Gloſſa ſup illud Caput: ſi in adiutoriũ .10. diſtin. decretoꝝ. ¶ Et hec vltima opinio videt̃ ꝓbabilior p̃ma. Nã ſacrũ in q̃ conueniebant oẽs fideles legis naturẽ debebat eſſe ſenſibile: vt ſubtilit̃ tetigit Auguſt. loco allegato: mõ ſola fides parẽtũ nõ erat ſignũ ſẽſibi'e.

¶ Cõtra ambas opiniones arguit̃ ſic ſequeret̃ ꝙ in lege natẽ paruuli erant melioris cõditionis: q̃ĩn duobꝰ vltimis tẽporibus: ꝯñs ẽ falſũ igr̃ ſequela ꝓbat̃: paruuli tp̃e legis naturẽ poterãt ſaluari in vteris matrũ: ⁊ nõ poſſunt ſaluari in alijs duobꝰ tp̃ibus niſi ſint extra vteros matrũ q̃ tũc erant melioris cõditionis maior ꝓbatur parẽtes eoꝝ poterant hẽre fidẽ ⁊ applicare ſacrificiã ipſis exiſtibus in vteris q̃ poterant tunc ſaluari. ¶ Ad hoc argumẽtum r̃ñdet̃ negando ſequelam ⁊ ad ꝓbationẽ negat̃ maior. ⁊ ad probationeꝫ negat̃ ꝯña. Nã tunc fides parentũ non poterat illis ꝓdeſſe. Rõ eſt: qꝛ ꝑ ſcrũm paruuli regenerant̃ ⁊ renaſcunt̃: qꝛ ex filijs diaboli efficiuntur filij dei. Et nemo põt renaſci: niſi p̃us fuerit natus: mõ paruulus exñs in vtero nõdũ eſt natꝰ. ¶ Et ſi querẽs a qua ꝟtute hñt efficaciã ſanctificandi ſacrã. ¶ R̃ñdet̃ ꝙ a fide: qꝛ captiuat ⁊ humiliat ipſum credẽtẽ:

Jmmo ōpatio miraculoꝝ ipſi fidei debet dicēte Saluatore Matthei. 9º. Cap. oīa ſunt poſſibilia credēti. Iterū queres a quo articulo fidei? R̄ fidei q ab articulo paſſionis xp̄i lō hētur Matthei. 21. Cap. turba: q̄ ſequebat. Et turba: que p̄cedebat: clamabāt dicentes Oſanna fili dauid. Benedict⁹ q̄ venit in noīe dn̄i. ꝛc. I. oēs ſancti legis nature: ꝛ legis ſcripte ꝛ legis Euangelice ſunt ſaluati in fide xp̄i. Primi in fide xp̄i venturi. Nos autē in fide xp̄i: q̄ venit.

De ſacramētis noue legis Diſtinctio. II.

Am ad ſacramēta noue legis accedamus q̄ ſunt. baptiſmus. cōfirmatio panis benedictio. id ē eucbariſtia. penitētia. vnctio extrema. ordo. cōiugium. Quorū alia remedium contra peccatū prebent ꝛ gratiam adiutricē cōferunt vt baptiſmus: alia in remediū tantum ſunt vt coniugiū. alia gratia et virtute nos fulciunt eucbariſtia ꝛ ordo.

Quare mox poſt hoīs caſū non fuerunt inſtituta.

¶ Si vero queritur quare nō fuerint hec ſacramēta inſtituta mox poſt hominis lapſum: cū in his ſit iuſtitia ꝛ ſalus? Dicimus non ante aduentū xp̄i q̄ gratiā attulit gratie ſacramēta fuiſſe dāda. que ex ipſius morte ꝛ paſſione vͦtutem ſortita ſunt. Chriſtus aūt venire noluit anteq̄ homo de lege naturali ꝛ ſcripta cōuinceretur. q neutra iuuare poſſet.

Quod ſacramentū coniugij ante peccatum.

¶ Fuit tn̄ cōiugiū ante peccatum inſtitutū. non vtiq̄ ꝓpter remediū. ſed ad ſacramentū ꝛ ad officiū. poſt peccatū vͦo fuit ad remediū contra carnalis cōcupiſcentie corruptelā. de quo ſuo loco tractabimus.

De baptiſmo.

¶ Nūc vero de baptiſmi ſacramento videamus qđ inter noue gratie ſacramēta primū eſt. Baptiſmū xp̄i Johannes ſuo baptiſmo p̄nunciauit: q̄ p̄mus baptiſaſſe legitur: ſed in aqua: nō in ſpiritu: ſicut ipſe ait. Ego baptizo vos in aq̄ id eſt in penitentiā. Sola eñ corpa abluebat. a peccatꝭ vͦo nō mūdabat. Baptiſm⁹ Johannis erat i penitentiā non in remiſſionē: baptiſmus vͦo xp̄i in remiſſionē:

Quia Johãnes baptizãs homines ad penitẽtiã vocabat. ⁊ quos baptizabat penitere docebat: ꝑm illud. Ueniebant ad Johãnẽ in iordanem confitentes peccata ſua. Sed in baptiſmo Johannis non dabat̃ peccatorum remiſſio que data eſt in Chriſti baptiſmo.

Quid vtiliatis habebat baptiſmus Johannis.

¶ Ad quid ergo vtilis erat baptiſmus Johãnis? Quia homines vſu baptizãdi preparabat ad baptiſmũ xp̄i. Sed queritur quare dictus eſt baptiſm⁹ Johannis: ſicut veritas dicit. Baptiſm⁹ Johannis vnde ẽ? Quia ibi Johãnis operatio tãtũ viſibilis erat exteri⁹ lauantis nõ inuiſibilis gratia dei interi⁹ operantis. Sed tñ ⁊ illa Johãnis operatio a dõ erat: ⁊ baptiſmus ille a deo erat nõ ab hoĩe: ſ; hominis dict⁹ eſt: q2 nihil ibi gerebat̃ qd̃ non ageret hõ. Si v̇o querit̃ an ſacr̃m fuerit? ſatis põt concedi ex eo ſenſu quo legalia ſigna dicũtur ſacramẽta: Significabat eñ baptiſm⁹ Johãnis rẽ ſacram ſc; baptiſmuz xp̄i q̄ non tantum eſt pnie ſed ⁊ remiſſionis peccatorum.

De forma baptiſmi Johãnis. ⁊ de baptizatis ab eo.

¶ Hic cõſiderandum eſt ſi baptizati a Johãne iteꝝ baptizati ſunt baptiſmo xp̄i: ⁊ qua forma v̇boꝝ vſus ſit Johannes. Illi q̇ baptizati ſunt a iohanne neſciẽtes ſpm̃ſctm̃ eſſe ac ſpem ponentes in illi⁹ baptiſmo: poſtea baptizati ſũt baptiſmo chriſti. Baptiſmus aũt iohãnis in nomine venturi tradebat̃. Uñ Hiero. ſup Johelẽ. Qui dicit ſe in xp̄m credere. ⁊ nõ credit in ſpm̃ſctm̃. nondũ habet claros oc'los. Uñ baptizati a Johanne in noie venturi. i. dñi Jeſu: q2 dixerũt. S; neq; ſi ſpũſſctũs eſt audiuim⁹: iterũ baptizabantur: imo veꝝ baptiſma accipiebãt. Illi v̇o q̄ ſpe; nõ poſuerũt in baptiſmo Johannis: ⁊ p̄re; ⁊ filium ⁊ ſpm̃ſctm̃ credebant: non baptizati fuerunt: ſed impoſitione manuũ ab ap̄lis ſup eos facta ſpm̃ſctm̃ receperunt. Alij v̇o q̄ non ita credebãt baptizati ſunt baptiſmo xp̄i: vt p̄dictũ ẽ. Uñ Hiero. Qui ſpm̃ſctm̃ neſciebant cũ baptiſmum a iohãne acceperũt: iteꝝ baptizati ſunt baptiſmo xp̄i vt predictũ eſt: ne q̄s ex iudeis vel gẽti

bus putaret aquã ſine ſpũſctõ ad ſalutem poſſe ſufficere. De hoc etiã Ambro. in pmo libro de ſpũſancto. Quidã negauerũt ſe ſcire ſpm̃ſctm̃ cum baptizatos ſe dicerent baptiſmo Johannis q̃ in aduenientis Jeſu nõ in ſuo baptizauit noie. Jſti ergo qz nec in xpi noie neqz cũ fide ſpũſcti baptizati fuerãt nõ potuerunt accipe baptiſmi ſacramẽtũ. Baptizati ſunt ergo in noie xpi. nec iteratum eſt in his baptiſma ſed nouatum.

Irca ſecũdã diſti. querit: vtruz baptiſma. Joannis erat ſacramẽtũ. ¶ Ad hãc difficultatẽ rñdet q baptiſma Joannis: nõ erat ſacrum proprie. non eni cõferebat grãm ex ope operato vt expſſe teſtat Aurel. Auguſt. Jn libro Euchiridiõ ꝛ hẽtur de cõſecratione diſtin. 4. Cap. non regenerabant. erat tñ ſacruz large. i. ſacre rei ſignum figurabat eñ baptiſma Euãgelicũ. ¶ Sed difficultas ẽ: an Joannes baptiſta cõferendo tale baptiſma vtebatur aliqua forma. ¶ Ad hoc rñdet Hierony. ſup Johelẽ prophetã q vtebat hac forma. ſ. Ego te baptizo in noie venturi. Et eiuſdẽ ſnĩe ẽ diu⁹ Ambroſius in libro de ſpũſancto. Et hos duos doctores ſeqtur Magr̃ in hac diſt. cuz oĩbus Doctoribus pter Durandum: q̃ tenet q Joannes baptiſta nulla forma vtebat. Et mouet duabus rõnibus. Prior eſt. ¶ Si Joãnes baptiſta vſus fuiſſet aliqua forma: hoc eẽt ppt illud: qd hẽtur actuum. 19. Cap. ſ. Dixit autẽ Paulus: Joãnes baptizauit baptiſmo pñie populũ dicens in eũ: q̃ ventur⁹ ẽ poſt ipſum: vt crederẽt: hoc ẽ in Jeſum. Sed ex iſto paſſu non hẽtur: q Joannes baptiſta vſus fuerit tali forma q̃ Joannes baptiſta nulla forma vſus ẽ i ſuo baptiſmate. ¶ Poſterior rõ ẽ hec. Joannes baptiſta baptizauit ſaluatorẽ nr̃um vt hẽtur Joannis. 1. Cap. ꝛ tũc nulla forma ẽ vſus q̃ Joannes baptiſta non vtebat aliqua forma i ſuo baptiſmate. ¶ Ad pmã har rationũ rñdet concedẽdo maiorem. Nã Hierony. ꝛ Ambroſ. ex illo paſſu allegato collegerũt formã baptiſmi Joannis. ꝛ negat mi⁹. Jmmo ſatis clare in illo Cap. Paulus innuebat q illa erat forma baptiſmi Joannis. ¶ Ad ſecundã rõnez rñdet duobus modis vnomodo ſecundũ mentẽ dñi Petri de Palude negando pñaz. Naz licet Joannes baptiſta non fuerit vſus aliq̃ forma: qñ baptizauit ſaluatorez nr̃um: vtebat tñ forma predicta: qñ alios achriſto baptizabat. nec hoc incõuenit. Nã ſaluator nr̃: qñ conferebat ſacra nõ ſemp vtebatur forma: quia non alligauit virtutem ſuam ſacramentis. ¶ Aliomõ põt rñderi iudicio meo negãdo minorẽ ꝛ dr̃ q vſus ẽ eadem forma. ſ. baptizo te in noie venturi. ¶ Et ſi

dicas ipſe xp̄s erat p̄ns: ꝙ male dice
bat Joannes baptizo te in noīe vē
turi. ¶ Ad hoc negaꝭ p̄na ⁊ rō ē: q̄a
licet eēt chriſtus p̄ns corporaľr: ad-
huc tñ erat venturꝰ p paſſionē. non-
dum em̄ paſſus fuerat mortem

¶ Queriť. 2. circa p̄tē poſtre-
maꝫ huiꝰ. 2. diſtin. An baptizati ba-
ptiſmo Joannis baptiſtę erāt bapti
zandi baptiſmo chriſti. ¶ Ad hanc
difficultateꝫ rn̄det Magr̄ in vltima
parte huiꝰ diſtin. ꝙ diſcipuli Joan
nis baptiſtę erāt in duplici differen
tia. q̄dam em̄ ponebant totā ſuam
ſpem in illo baptiſmate. ⁊ nō crede
bant in prēm filiū ⁊ ſpūm ſanctum
⁊ tales erant rebaptizādi baptiſmo
xp̄i. Alij vo nō ponebāt ſpeꝫ in illo
baptiſmate: ſꝫ credebāt in ſciſſimā
Trinitatē. Et nō erant tales reba-
ptizandi baptiſmo xp̄i. ¶ Magr̄ ta
men nō teneť in hac reſponſione ex
preſſe em̄ contradicit ſaluatori nr̄o.
Joannis. 3. inquiēti: niſi q̄s renatꝰ
fuerit ex aqua ⁊ ſpū ſancto: non po-
teſt introire in regnū dei. Et Aurel.
Auguſt. ſup Joannē ⁊ hēťur de con
ſecratione diſtin. 4. Cap. Aliud: in-
q̄t. Si quos aūt baptizauit Judas
nō ſunt rebaptizati. Et quos bapti
zauit Joannes baptiſta: iterū ſunt
baptizati. Et fuit deceptus Magr̄
ꝑpť ea q̄s diſcipuli Joannis bapti-
ſtę ſecūdę differētie erāt in grā. Et
nō īconuenit ꝙ aliq̄s ſit in gratia ⁊
teneatur baptizari. Immo q̄libet
adultꝰ cui diſplicet vita p̄terita vo-
lens baptizari ꝑpť deuꝫ eſt in grā.
Nihilominus tenetur baptizari: ve
luti ſanctificati in vtero tenebantur
in antiqua lege circuncidi propter
adimpletionem precepti.

Quid ſit baptiſmus. Diſtinctio. III.

Eſt hec vi
dendū ē q̄d
ſit baptiſmꝰ
⁊ que ſit for
ma: ⁊ q̄n in
ſtitutus: ⁊
cauſa inſti-
tutōis. Baptiſmꝰ dr̄ intinctio.
i. ablutio corporis exterior facta
ſub forma v̄boꝝ preſcripta. Si
em̄ ablutio fiat ſine v̄bo: nō eſt
ibi ſacr̄m. Sed accedente v̄bo
ad elemētū fit ſacr̄m. non vtiq;
ip̄m elementū fit ſacr̄m: ſꝫ ablu
tio facta ī elemēto. Vn Aug.
Verbo baptiſma conſecrať: de
trahe v̄bum ⁊ q̄d eſt aqua niſi
aqua: accedit v̄bū ad elementū
⁊ fit ſacr̄m. Vn̄ eſt hec tāta vir
tus aque vt corpꝰ tangat ⁊ cor
abluat: niſi faciēte verbo: nō qꝛ
dr̄: ſed qꝛ crediť. Nam ⁊ in ip̄o
v̄bo aliud eſt ſonus tranſiens:
aliud eſt v̄tus intus manens.
In duobus ergo cōſiſtit ſacr̄m
baptiſmi. ſ. in v̄bo ⁊ elemēto. er
go ⁊ ſi alia deſunt q̄ ad decoreꝫ
ſacrī iſtituta ſunt: non ideo mi-
nꝰ eſt veꝝ ſacr̄m ⁊ ſctūꝫ: ſi v̄bū
ſit ibi ⁊ elementū. Naꝫ ⁊ in hoc

ſacro ⁊ in alijs quedã ſolent fieri ad decorē ⁊ honeſtatez ſacri: quedã ad ſubſtantiaz ⁊ cauſam ſacramenti ptinentia. De ſubſtantia huius ſacramenti ſunt vbum ⁊ elementum: cetera ad ſolemnitatē eius ptinent.

De forma baptiſmi.

¶ Sed qđ eſt illđ verbuz quo accedēte ad elementũ: fit ſacr̄z? Veritas te docet q̄ huius ſacri formaz tradens ait diſcipulis. Ite docete oēs gētes baptizātes eos in nomie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Inuocatio igit̄ trinitatis verbum đ: quo baptiſma conſecrat̄: ⁊ hec eſt forma vborũ ſub q̄ tradit̄ baptiſmus. Un̄ bonifacio ep̄o zacharias papa ait. Firmiſſime p̄ceptum eſt i ſinodo angeloꝝ: vt q̄cūq3 ſine inuocatōe trinitatis merſus fuiſſet: ꝙ ſacr̄m regeneratiōis non h̄ret. qđ oino veꝝ eſt: ꝙ ſi merſu s in fontem baptiſmi q̄s fuerit ſine inuocatōe trinitatis p̄fect⁹ xp̄ianus nō eſt: niſi in noie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti fuerit baptizatus. Legitur tñ in actib⁹ apl'oꝝ apl'os baptizaſſe in noie xp̄i: ſed in hoc noie vt exponit Ambro. tota trinitas intelligitur. Intelligit̄ eñ cum xp̄m dicis: ⁊ pater a quo vnct⁹ eſt: ⁊ ipſe q̄ vnctus eſt: ⁊ ſpūſſctūs per quē vnct⁹ eſt. Un Nicola⁹ papa ad conſulta bulgarorum. A quodã iudeo multos baptizatos aſſeritis: ⁊ q̄d inde agendũ ſit conſulitis. Hi p̄fecto ſi i nomie ſancte trinitatis: vel in noie xp̄i ſicut in actibus apl'oꝝ legim⁹ baptizentur: baptizati ſunt: vnum enim idemq3 eſt: vt exponit Ambroſius.

Si in noie pr̄is tm̄ vel ſpūſ ſcti poſſit tradi baptiſmus.

¶ Hic q̄ritur an baptiſmus eſſet verus ſi diceret̄ in noie patris tm̄. vel ſpūſſcti tm̄. vt cum đ i noie xp̄i? Ambro. videtur dicere ꝙ ſi fide myſteriũ trinitatis teneatur ⁊ vna p̄ſona tm̄ noiet̄: plenum eſt ſacr̄m ⁊ econuerſo ſi tres noient̄ ⁊ non recte de aliquo illoꝝ ſentiatur: vacuum fieri myſterium trinitatis. Ait eñ ſic. Ubi non eſt plenũ baptiſmi ſacramentũ: nec principiũ nec ſpēs aliq̄ baptiſmi eſtimatur. Plenũ aūt eſt ſi patrez ⁊ filium ⁊ ſpm̄ſanctũ fatearis. Si vnũ neges: totum ſubrues: ⁊ ſi vnũ in ſermone comp̄hendas: vel patrē vel filiũ vel ſpm̄ ſctūm fide autē nec patrem nec

filiū nec ſpm̄ſanctuꝫ abneges: plenū eſt fidei ſacramentū. Ita etiam licet patrē ꝛ filium ꝛ ſpm̄ ſanctum dicas. ꝛ patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti minuas ptātem: vacuum eſt omne myſteriū. Cuꝫ eni dicitur in noīe xp̄i: p vnitatem noīs impletū eſt miſteriū: nec a xp̄i baptiſmate ſpūs ſeparatur: qꝛ xp̄s baptizauit in ſpū.

Queſtio Ambroſij.

¶ Nunc conſiderem⁹ vtruꝫ ſicut in xp̄i noīe legimus baptiſmi plenū eſſe sacr̄m. ita etiā ſpū ſctō tm̄ nūcupato nihil d̄ſit ad myſterij plenitudinē? Rationē ſequatur: q̄ vnum dixerit trinitatē ſignauit. Si xp̄m dicas: ꝛ patrē a quo vnct⁹ eſt filius ꝛ ipſum qui vnct⁹ eſt. ſ. filiū: ꝛ ſpm̄ ſanctū quo vnct⁹ eſt d̄ſignaſti. Scriptuꝫ eſt eni hunc eſſe Jeſum a nazareth quē vnxit deus ſpūſctō. ꝛ ſi patrem dicas: filiū eius ꝛ ſpūm oꝛis eius piter indicas: ſi tn̄ id etiam coꝛde com p̄hendas. Et ſi ſpm̄ſctūꝫ dicas: deū patrem a quo ꝓcedit ꝛ filium eius cui⁹ eſt ſpūs nuncupaſti. Vn̄ ꝛ rōni copulet̄ auctoꝛitas: dn̄s dicit. Uos aūt baptizabimini in ſpūſancto: ex quo indicat nos recte poſſe baptizari in ſpiritusancto.

Perſtringit p̄miſſoꝝ intelligentiam cū determinatione cuiuſdam dicti.

¶ Ex his aperte intellexiſti in noīe xp̄i veruꝫ baptiſma tradi: vn̄ nihilominus inſinuari videtur veꝝ baptiſma tradi poſſe in noīe patris tm̄ vel ſpūſſcti: ſi tn̄ ille q̄ baptizat fidē trinitatis teneat: q̄ trinitas in quolibet hoꝝ noīm intelligit̄. Si autē aliquis p̄uerſe credens ꝛ erroꝛem inducere intēdens vnū de tribus tm̄ nuncupet: non impleuit myſteriū. Q. v̄o ait noīatis tribus vacuū eſſe myſterium ſi baptizans minuat ptātem patris vel filij vel ſpūſſcti. i. male ſentiat de potentia alicui⁹ hoꝝ nō credens vnā potentiam triū intelligendū eſt hoc ſuper eum q̄ non intendit nec credit baptizare: qui nō tantū caret fide: ſꝫ etiā intentionē baptizandi non hꝫ. Qui ergo baptizat in noīe xp̄i baptizat in noīe trinitatis q̄ ibi ītelligit̄. Tuti⁹ eſt tn̄ tres pſonas ibi noīare: vt dicatur: ī noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūſſcti: nō in noībus ſed in noīe. i. in inuocatione. vel in cōfeſſione p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūſſcti. Inuocat̄ enim ibi

tota trinitas: vt inuiſibiliter ibi opere͠t p̱ ſe: ſicut extra viſibiliter p̱ miſteriuȝ. Si aūt dicat in noib⁹: non eſt ibi sacr̃um: qꝛ nō ſeruatur forma baptiſmi.

De inſtitutione baptiſmi.

¶ De iſtitutione baptiſmi qñ cepit varie ſunt eſtimationes. Alij dicunt tūc eſſe inſtitutum cū Nicodemo xp̃s ait. Niſi q̇s renat⁹ fuerit ex aq̄ ꝛ ſpūſctō ꝛc. Alij dicunt inſtitutionē baptiſmi factā cū ap̃lis dixit. Ite docete oēs gētes baptiſantes eos in noie p̃ris ꝛ filij ꝛ ſpūſcti. Sȝ hoc dixit eis p⁹ reſurrectioneȝ p̃cipiēs eis de vocatione gētiū quos añ paſſionē binos miſ̃at ad p̄dicandū in iudea ꝛ ad baptizandū dicens. In viā gentium ne abierit꞉. Iā ergo inſtitut⁹ erat baptiſm⁹ qꝛ baptiſabant ſimul ꝛ predicabant.

De forma ī qua baptiſauerūt ap̃li añ paſſionē xp̃i.

¶ Si vero queritur in qua forma tunc baptiſauerunt: Sane dici pōt in noie trinitat꞉.ſ.in ea forma in qua baptiſauerūt poſtea gētes: q̄ añ paſſionem pōt intelligi fuiſſe tradita: lȝ non ſit ſcriptū. Non ergo tunc illā formā xp̃s prius tradidit cum ad euangelizanduȝ gentib⁹ miſit: ſȝ quā añ tradiderat mutēs eos in iudeā poſt iterauit cū ad gētes miſit. Cōmodius ergo d꞉ iſtitutio facta qñ xp̃us a Iohāne baptiſat⁹ eſt in iordane ꝙ diſpēſauit: non qꝛ mūdari voluit cū ſine pctō fuerit: ſed qꝛ contact⁹ munde carnis ſue viȝ regeneratiuam ꝯtulit aq̄s: vt q̇ poſtea imergere͠t iuocato noie trinitat꞉ a pctis purgare͠t. Tunc ergo inſtitut⁹ eſt baptiſm⁹ xp̃i in quo trinitas cuius myſterium ibi innotuit interius hominem baptiſat.

Quare in aqua tantū fiat.

¶ Celebratur autē hoc ſacr̃m tm̄ in aq̄ non in alio liquore vt ait xp̃s. Niſi q̇s renat⁹ ꝛc. Iō vniformiter id fieri in aqua pcipit vt intelliga͠t ꝙ ſicut aq̄ ſordes corpis ac veſtes abluit: ita baptiſm⁹ maculas aie ſordeſq̧ vitiorꝝ emundando abſtergit. Vel iō vt nullū inopia excuſaret: qḋ poſſet fieri ſi in vino vel oleo fieret: ꝛ vt cōis materia baptiſandi īueniretur apud oēs: qḋ aq̄ ſignauit que ḋ latere xp̃i manauit: ſicut ſanguis alterius ſacramenti ſignuȝ fuit. Non ergo in alio liquore poteſt ꝯſecra

ri baptiſmus niſi in aqua.

De immerſione quotiens fieri debeat.

¶ De immerſione vero ſi querit quõ fieri debeat preciſe rñdemus vel ſemel vel tertio ꝑ vario more eccl'ie. Unde Greg. De trina immerſione baptiſmi nil verius rñderi põt ꝙ qđ vos ipſi ſenſiſtis: qꝛ in vna fide nihil officit eccleſie ſancte ↄſuetudo diuerſa. Quia eni in tribus ſub ſiſtẽtijs vna ſubſtãtia eſt reprehenſibile eſſe nullaten⁹ põt infantẽ in baptiſmo ter vel ſemel mergere: qꝛ ⁊ in tribus merſionib⁹ ꝑſonaꝝ trinitas: ⁊ in vna põt diuinitatis ſingularitas deſignari. Nos vero q̇ tertio immergim⁹ etiã triduane ſepulture ſacramentũ ſignam⁹. Scđꝫ hoc lꝫ nõ modo ter ſed etiã ſemel mergere tantũ. Ibi tñ dũtaxat mergere ſemel lꝫ: vbi conſuetudo eccleſie talis exiſtit. Si q̇s v̇o id facere incipiat vbi cõſuetudo talis non eſt: vel ſemel tantũ mergendũ aſſerat repꝛ̄henſibilẽ ſe eẽ ↄſtituit. vñ Haymo. In ſuo ſenſu abundabat Cipanus cum ſemel mergebat in baptiſmo paruulos qui qđ intelligebat ſtudioſe implebat bonis operibus abundando. lꝫ in hoc neſcius delinq̃ret: ſed qꝛ bonis operibus abũdabat poſtea correct⁹ a deo abũdauit altiori ſenſu: ter illos mergẽdo. Ecce habem⁹: qꝛ deliquit q̇ ſemel merſit. Sed hoc ideo: qꝛ alit̃ ſe habebat ↄſuetudo illi⁹ eccl'ie: vel qꝛ vnã tantũ faciendã merſionẽ aſſerebat. De trina merſione Augu. ait. Poſtꝙ nos credere ꝓmiſim⁹: tertio capita noſtra in ſacro fonte dimerſim⁹ q̇ ordo baptiſandi duplici myſterij ſignificatione celebrat̃. Recte eni tertio imerſi eſtis: qꝛ accepiſtis baptiſmũ in noĩe trinitatis. Recte tertio imerſi: qꝛ accepiſtis baptiſmũ in noĩe xp̄i q̇ die tertia reſurrexit a mortuis. Illa eni tertio repetita imerſio typũ dñice exprimit ſepulture. Cõſtat ergo baptiſandos tertio d̃bere immergi: ⁊ tñ ſi ſemel tantũ imergant̃ veꝝ baptiſma accipiũt ⁊ q̇ ſemel imergit tãtũ non peccat niſi conſuetudo eccleſie obſiſtat: vel hoc mõ tantum debere fieri aſſerat.

Quãdo circunciſio amiſit vim ſuam.

¶ Solet etiam q̃ri ſi circunciſio amiſit ſtatũ ab inſtitutione

baptiſmi? Ad quod dicimus i xpi morte terminata eſſe legalia oia. Extunc ergo circũciſio perdidit viꝫ ſuam ita ꝙ poſtea non ꝓfecerit: ſed potius obfuit obſeruatoribus ſuis. Sꝫ vſqꝫ ad oblationẽ vere hoſtie potuit ꝓdeſſe. Si eni ante paſſionẽ legalia fineꝫ habuiſſent non ea imminente vetus paſcha cum diſcipulis manducaſſet.

De cauſa inſtitutionis.

¶ Cauſa vero iſtitutionis baptiſmi eſt iuocatio mẽtis: vt hõ qui per pctũꝫ vetus fuerat per grãm baptiſmi renouetur: qḋ fit depoſitione vitioꝝ ⁊ collatione virtutuꝫ. Sic eni fit qſqꝫ nouus homo cũ abolitis peccatis ornatur virtutibus. Abolitio peccatoꝝ pellit feditateꝫ. Appoſitio virtutum affert decorẽ. ⁊ hec eſt res hui⁹ ſacramẽti: ſcꝫ interior mundicia.

Querit̃ an baptiſm⁹ apuit celũ qḋ nõ apuit circũciſio.

¶ Si queritur vtrũ baptiſm⁹ aperuit celũ qḋ non aperuit circunciſio: dicim⁹ qr nec baptiſm⁹: nec circunciſio regni nobis aditũ aperuit: ſed hoſtia ſaluatoris: que ſi tpe circunciſionis oblata fuiſſet. illi⁹ tpis hoies i regnũ itraſſent. Res ergo h⁹ ſacramenti iuſtificatio eſt.

Irca iſtã tertiã diſti. queritur: an diffinitio baptiſmi ſit bona. ¶ Pro hui⁹ difficultatis enucleatione eſt aduertenduꝫ ꝙ diffinitio baptiſmi. quã ponit Magr̃ indiget bona expoſitione ad hoc: ꝙ habeat cõditiones reqſitas ad bonaꝫ diffinitionẽ vñ ſic eſt itelligenda. Baptiſmus ẽ intinctio ſiue ablutio corporis exterior facta ſub forma ꝟborũ preſcripta: id eſt baptiſmus ẽ aqua conferens abluto grãꝫ ex ope opato ſub forma a Chriſto tradita. In hac diffinitione tangit̃ materia baptiſmi. ſ. aqua. Unde ſeqtur ꝙ aq̃ roſaꝝ aut floꝝ nõ eſt materia ſufficiẽs baptiſmatiſ. Immo nec vrina: nec aliquod lotũ. Nam nulla talis aqua ẽ elementalis. Et talis aqua elemẽtaris eſt reqſita: vt pꝫ ex dicto ſaluatoris nr̃i Joannis. 3. ſ. niſi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpũ ſancto nõ poteſt introire regnũ dei: ⁊ licet aqua: quã cõmunit̃ hẽmus: habeat aliquas terreſtreitates ⁊ non ſit pure elemẽtaris: eſt tñ ſufficiẽs materia baptiſmatis: qa ſufficit: ꝙ ſit elementalis. ¶ Eſt tñ difficultas circa hanc diffinitionẽ de forma: an ſit vnica vel ſint due. Nã apoſtoli in ꝑmitiua eccl'ia baptizabant i nomĩe chriſti: vt hẽtur actuũ. 2. 8. ⁊. 10. Ca. Et nunc ſancta mat̃ eccl'ia baptizat

In noie patris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti: ſi
cut ꝑcepit ſaluator. Ideo ē difficul-
tas ſi nunc aliqs baptizaret in noie
chriſti: an eſſet baptizatus. Magr̄ i
pñti diſtin. titubat Doctor ſubtilis
in.2.q.hui⁹ diſtin. dubitat: ⁊ dicit ꝙ
nō audet dicere neqꝫ vnuꝫ: neqꝫ ali-
ud. Attñ. Alexander de Ales.13.q.
4.partis. Et Albert⁹ Magnus in.
2.q.hui⁹ diſtin. Et Doctor ſanctus
in.67.q.3.partꝭ ⁊ in.2.q.hui⁹ diſti.
ſui.4. ſñiaꝝ Diu⁹ etiā Bonauentura
in pñti diſti. aſſerunt firmiť: ꝙ talis
non eſt baptizatus. Et dñs Duran-
dus ⁊ Petr⁹ de Palude in ꝓmis.
q.hui⁹ diſtin. ideꝫ aſſerunt. Et rep-
hendunt Joannē Andreā in appa-
ratu ſup illud Cap. A quodā iudęo
de conſecratio. diſt.4. Et Bernar-
dū ſup illud Cap. Siqs pueruꝫ ex-
tra de baptiſmo ⁊ eius effectu. Et
iudicio meo recte repͥhendūt illos.
Nā eadē diſtin. Cap. multi ſunt pa
pa Pelagius ſcribens Gaudenſio
Epo ↄterminat: ꝙ oportet baptiza
re nūc in noie patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus
ſancti. Similiť Diu⁹ Gregori⁹ ſcri-
bens Qrino Epiſcopo in Hibernia
idē ↄterminauit. Et qꝺ ſumme eſt
ponderandū eccleſia ita ↄtermina-
uit in Synodo Angloꝝ: vt.2. Cha-
rias papa ſcribēs Bonifacio Epo
diſtinctione allegata Ca. in ſinodo
anglorum expſſe aſſerit. Quare illi
duo canoniſte nō ↄbebāt dubitare.
¶ Cōtra iſtā reſolutioneꝫ arguitur
Nicola⁹ papa ſcribens ad conſulta
Bulgaroꝝ diſtictiōe allegata Ca.
A quodā Judęo: expreſſe determi-
nat ꝙ talis ē baptizat⁹ ergo illi Ca
noniſtę ⁊ Doctor ſubtilis habebant
materiā dubitandi. ¶ Ad hoc argu
mentū reſpōdeť negando añs Im
mo ſoluꝫ deťminat: quando eſſet ſi-
milis ratio: veluti erat tpē Apoſto-
loꝝ. ſ. ꝙ nomē xp̄i eſſet oibus odio
ſum: ⁊ deſcendiſſet ſpūs ſanct⁹ viſi-
biliť in tali baptiſmate. alias nullo
modo ē concedenduꝫ ꝙ talis ſit ba-
ptizatus. ¶ Et ꝑ maiori corrobora
tione hui⁹ Albertus Magnus dicit
ſe vidiſſe Romę aliquos de ordine
ſuo religioſos: q̄ erant baptizati in
noie xp̄i: rebaptizari. ¶ Ulterius ē
aduertendū ꝙ quadrifariaꝫ pōt fie
ri mutatio in qualibet forma ſacri.
ſ. quo ad ꝟbam: quantitatē: qualita-
tē: ⁊ vbi ſiue locū. tunc fit mutatio:
quo ad ſubſtantiā: qñ loco ꝟborum
formę ponuntur alia ꝟba. ſ. dicēdo
ſic. Ego te baptizo in noie genito-
ris ⁊ geniti ⁊ ꝓcedentꝭ ab vtroqꝫ et
tūc talꝭ baptiſm⁹ nō valet. Secūdo
mō fit mutatio q̄ ad quātitatē. ſ. ad-
dēdo vel ſubſtrahendo. Et ſi talis
credat ꝙ talis additio vel ſubſtra-
ctio eſt neceſſaria: tunc baptiſmus
non valet. Si vero ſacerdos faciat
ex ſimplicitate quadā ⁊ verba nō re
pugnent ipſi formę: tunc baptiſm⁹
bene valet ſi vero talia verba repu-
gnent: tūc nihil fit: vt ſic dicēdo: ba-
ptizo te in noie patris maioris ⁊ fi-
lij minoris: ⁊ ſpirit⁹ ſancti ꝓceden-
tis ſolū a patre: tunc nihil fit. Simi-
liter quando poniť conditio ↄ futu-
ro contigenti ſic dicendo baptizo te
ſi craſtina luce cœnabis in horto.
quo ad ſubſtractionē ſi ꝟba nō ſint
neceſſaria et fiat ex ſimplicitate tm̄
ratū eſt baptiſma. Sed ſi ꝟba ſunt
neceſſaria nihil fit. Tertio mō. fit

mutatio q̄ ad q̄litatē.ſ.faciendo ali quā icōgruitatē ſic fecit ille ſacdos d̄ q̄ hētur d̄ conſecra.diſti.4.Cap. rettulerunt nūcij:q̄ baptizauit dicē do ſic baptizote i noīe patria ꝛ filia ꝛ ſpirituiſancta.nā tūc ſi fiat ex ſim plicitate et ignorantia ligue latine baptiſma bñ valet vt dterminat ro man⁹ pontifex Cap.allegato:ſi v̄o fieret ex malicia nō valeret. Quar to modo fit mutatio quo ad locū.ſ. tranſponēdo v̄ba ſacramētalia. Et tūc ſi ſeruet eadē ſñia et nō fiat ex malicia baptiſma bñ valet dicendo ſic in noīe pr̄is et filij ꝛ ſpūs ſancti ego te baptizo ſi v̄o variet ſñia:ba ptiſmus nō valz vt dicēdo ſic. Ego filij ꝛ ſpūs ſancti in noīe pr̄is te ba ptizo. ¶ Ex oībus iſtis ſeqtur:q̄ ſi aliq̄s diceret ego te baptizo in noīe ſanctiſſime trinitatꝭ. baptiſma non valeret.neceſſum eniz eſt explicare tres pſonas eo mō q̄ dictū ē.ſ.ego te baptizo in noīe pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpūs ſcti.qꝛ talis forma ē neceſſaria nūc: vt probatum eſt.

¶ Contra hanc reſolutionem arguit ſic poſſibile ē: q̄ aliquis pu er ſit baptizat⁹ ꝛ tota illa forma nō ſit ꝓlata ſup eū ḡ illa forma nō ē ne ceſſaria añs ꝓbat volo q̄ qñ ſacer dos ꝓfert verba moriat puer i me dio v̄boꝝ:tūc talis paruulus eſt ba ptizatus ꝛ tota illa forma non ē ꝓla ta ſup eū igit aſſumptū v̄uz. ¶ Ad hoc argᵘᵐ.rñdet Dñs Joannes d̄ Gerſono cancellari⁹ Pariſieñ.in. 2.pte cōpendij theologꝭ.q̄ talis p uulus ē baptizat⁹ ꝛ dñs deus q̄ eſt ſummus ſacdos ſupplet defectuz.

¶ Et ſi hec rñſio ꝑma facie videat pia:ē tñ īpia. Et ꝯtra illd̄ ſaluatoꝛꝭ Joann.3.niſi q̄s renatus fuerit ꝛc. Inſup ſeq̄ret:q̄ qñcunq̄ aliqui pa rentes facerēt qd̄ inſe ē ad baptizā dū ꝓꝑum filiū:q̄ talis filius:eſto q̄ moreret añ baptiſma: eſſet ſaluat⁹ ꝛ baptizat⁹:ꝯñs eſt abſurdū ꝛ ꝯtra oēs doctores Theologos igit:ſeq̄ la pz deus ſupplet defectū i caſu ar gumēti iō qꝛ parētes fecerūt qd̄ iſe ē ad filiū baptizandū ḡ qñcunq̄ pa rētes faciunt qd̄ inſe ē eſto qd̄ puer nō baptizet:dñs deus ſupplet defe ctū ꝯña eſt clara qꝛ nō videt rō ma ioꝛ quare de⁹ ſupplebit defectum i vno potius:q̄z inalio. ¶ Propt ca alr̄ rñdet ad argumentuz negando añs ꝛ ad ꝓbationē negat qd̄ talis p uulus ſit baptizatus aut ſaluatus i illo caſu. Sed dico q̄ ē damnat⁹ q̄a mortu⁹ eſt in peccato originali ꝛ nō ſuſcepit baptiſma.

¶ Secundo arguitur ſic aliq̄s puulus ē baptizatus ſecundū morē ſcte matris eccliē ꝛ mortuus eſt añ vſum rōnis ꝛ nō eſt ſaluat⁹ igit ba ptiſma nō valet.añs ꝓbat. Poſito q̄ aliq̄s puulus baptizaret ꝛ moria tur in inſtāti tminatiuo tp̄is ꝓlatio nis v̄boꝝ.tunc talis puulus ē bapti zatus ꝛ ē mortuus añ vſum rōnis ꝛ nō eſt ſaluatus igit aſſumptū v̄uz. Ultima pars añtis ꝓbat talis puu lus q̄diu vixit fuit ſemꝑ in peccato originali ḡ non eſt ſaluatus ſz dāna tus. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando añs ꝛ ad ꝓbationē negat vltima ps añtis ꝛ ad ꝓbationez ne gat ꝯña ratio ē qꝛ quando debebat

accipere grãm rõne baptiſmi ſuſce-
pti mortuus eſt.

¶ Queritur ſecũdo circa hãc
3. diſtinctio. qñ fuit inſtitutũ baptiſ-
ma. ¶ Ad hãc difficultatẽ rñdẽt ali
q̃ doctores: ꝙ fuit iſtitutũ qñ ſalua-
toꝛ nr̃ dixit Nicodemo Joann. 3. ni
ſi qs renatus fuerit ꝛc. ¶ Sed hec
rñſio nõ eſt rationabilis non enĩ eſt
apparẽtia: ꝙ tã nobile ſacrum xp̃s
inſtituerit de noctu ꝛ vni ſoli. Ideo
alij dixerũt: ꝙ fuit iſtitutũ Matthei
vltimo Cap. poſt reſurrectionem.
¶ Hec tñ rñſio expꝛeſſe obuiat deci-
mo Cap. Matthei. ꝛ. 10. Cap. Lu-
ce ꝛ. 3. ꝛ. 4. Cap. Joã. Euãgeliſte.
in q̃bus hẽtur: ꝙ apoſtoli ꝛ diſcipu-
li chꝛiſti baptizabãt lõge añ paſſio-
nẽ. ſ. p tres annos antea. ¶ Ppt
iſta Doctoꝛ ſubtilis ꝛ multi alij mo
derni doctores dubitãt: qñ fuerit in
ſtitutũ baptiſma: ſed reuera nõ ẽ du
bitandũ. Sed dicẽdũ eſt cũ magro
in p̄nti diſtin. ꝙ fuit baptiſma inſti-
tutũ qñ chꝛiſtus baptizatus ẽ a Jo-
anne baptiſta i fluuio iordãe. Eiuſ-
dẽ ſñie ẽ doctoꝛ ſctũs in. 2. articulo.
66. q. 3. ptĩ. Et allegat Aureliũ Au-
guſtinũ in q̃dã ſmone de Epipha-
nia dñi inq̃entẽ. Ex q̃ xp̃s in aqua
mergit: ex eo oĩum peccata abluit
aq̃. Et coꝛroboꝛo hanc opinionem
rõne validiſſima nam Matthei. 3.
Marci. 1. Luce. 3. ꝛ Joannis. 1. hẽ-
tur: ꝙ xp̄o baptizato aperti ſunt ce-
li ꝛ vidit ſpũm dei deſcendentẽ ſicͣ
columbã ꝛ venientẽ ſup eum ꝛ ecce
vox de celis dicẽs hic ẽ filius meus
dilectꝰ in q̃ mihi bñ cõplacui: ſꝛ que
ꝟba venerabilis Beda ait: ꝙ Chꝛi
ſtus cõtactu ſue mũdiſſime carnĩ vĩ
regenerãdi cõtulit aq̃s. Idẽ aſerit.
10. cri. et hr̃ de cõſe. diſtin. 4. Cap.
Nũq̃ ḡ tũc iſtituit baptiſma. Vnñ
tñ ẽ notandũ ꝙ tunc nondũ obliga-
bat: q̃a non erat adhuc ſufficienter
pmulgatus baptiſmus.

¶ Queritur. 3. vtrũ req̃ratur
trina imerſio i baptiſmate rõ dubi-
tandi ẽ qꝛ in Hiſpania ſoluꝫ fit vna
ꝛ ſimplex imerſio: i Italia vero fit
trina. ¶ Ad hanc difficultatẽ rñdet
Diuus Grego. ſcribens Leonardo
Epõ de cõſecrat. diſtin. 4. Cap. de
trina imerſione ꝙ oꝫ ſeruare cõſue-
tudinẽ prie: nec hoc officit fidei ca-
tholice nã qñ fit vnica imerſio dno-
tat vnitas eſſentie: qñ ꝟo trina: dno
tat trinitas pſonaruꝫ: ſilr paſſio: re-
ſurrectio ꝛ aſcenſio chꝛiſti. Et ideo
vtroq̃ mõ baptiſma ẽ ratum. Et ſi
aliq̃s i Hiſpania vellet vti trina im
merſione: malefaceret: qꝛ cõtra con
ſuetudinẽ prie ꝛ ꝯtra dẽterminationẽ.
4. Cõcilij Toletani diſti. allegate ĩ
Cap. ꝑpt euitandũ ſciſmatis ſcan-
dalũ. atamen baptiſaret.

¶ Contra reſolutionem huiꝰ:
q. arguit ſic. Aliq̃s paruulus eſt ba
ptizatꝰ: ꝛ nunq̃ fuit imerſus neq̃ ſe
mel neq̃ ter igr̃ reſolutio nulla añs
pbat poſito ꝙ aliq̃s paruulus ſit in
articulo moꝛtĩ ꝛ ſacerdos inuenit ſe
cũ eo ſupꝛa pontẽ alicuꝰ fluuij cuꝫ
vno coꝛio ꝛ fune ꝛ ponat puulũ in-
tra coꝛiũ ꝛ faciat ipſum deſcendere
cũ fune vſq̃ ad aquaꝫ ꝛ pferat ꝟba
ſacramẽtalia tũc talis puer ẽ bapti-
zatꝰ ꝛ nõ eſt imerſus ter neq̃ ſemel
igit aſſumptũ ꝟuꝫ. ¶ Ad hoc argu-

mentuꝫ rñdeẗ negando añs ⁊ ad ꝓ-
bationē negaẗ maioꝛ. Et ſi ꝓbes ſi
feciſſet deſcendere paruulū cū cala
tho: tūc talis eſſet baptizatus ṽbis
ſacramētalibus ꝓlatis ꝙ ⁊ ille q̇ cū
coꝛio deſcendit. Ad hoc negaẗ ꝯña
⁊ rō eſt. qꝛ in calatho aq̄ tangit puu
lū non aūt incoꝛio. ¶ Contra iſtaꝫ
ſolutionē arguiẗ ſeq̄reẗ ꝙ ꝙ ſi ſacer-
dos nō hr̄ēt coꝛiū neqꝫ calathū ne-
qꝫ funē ⁊ ꝓijceret puulū intra flumē
ꝓferendo ṽba ſacr̄alia ꝙ talis puu-
lus eſſet baptitus. ꝯñs ē falſum igiẗ
ſeq̄la ꝓbaẗ tūc aq̄ tangit puerū ⁊ ſa
cerdos ꝓfert ṽba cū intentione ba-
ptizandi igiẗ eſt baptitus. ¶ Ad hāc
replicā rñdeẗ negando ſeq̄lam ⁊ ad
ꝓbationē negaẗ ꝯña rō eſt qꝛ baptiſ
mus ē ad vitā ⁊ non ad moꝛteꝫ ⁊ ta-
lis ꝓiectio eſt ad moꝛtē. quare talis
paruulus non eſt baptizatus.

¶ Secundo arguitur ſic ſeq̄re
tur ꝙ ſi aliq̇s chꝛiſtianus ſeruus ali
cuiꝰ pagani videret filiū dñi ſui i ar
ticulo moꝛtis poſſet eū baptizare ſic
dicēdo baptizo te in noīe pr̄is ⁊ filij
⁊ ſpūs ſancti: ſi placet pr̄i tuo. ꝯñs
ē falſuꝫ igiẗ ſeq̄la ꝓbaẗ illa foꝛma ē
bōa ꝙ vōt illo mō. puulū illū bapti-
zare. ¶ Ad hoc argtum rñdeẗ negan
do ſeq̄laꝫ ⁊ ad ꝓbationē negaẗ añs
nam illa ꝯditio repugnat foꝛmę ba
ptiſmi. Et quęlibꝫ alia ꝯditio ꝯtin-
gens de futuro. vt ſupius dictū eſt.

¶ Poſtremo q̄ritur circa hāc
diſtinctionē an circūciſio ⁊ cętera le
galia amiſerūt vī obligādi ſtatī ab
īſtitutiōe baptiſmi. Pro huiꝰ diffi-
cultatis enucleatiōe ē notādū: ꝙ i an
tiqua lege erāt ſexcenta: pꝛęcepta: q̄
ſe habebāt in triplici drā. quędā em̄
erant moꝛalia: quędā ceremonialia
⁊ quędā iudicialia. Pꝛęcepta pmę
drę fundabanẗ in ęquitate rōnis et
ſunt pcepta decalogi: q̄buis i. 3. pce
pto d ſanctificatiōe ſabbati erat ibi
q̇ddā ceremoniale. ſ. diei ſabbati dt
minatio. Pꝛęcepta iudicialia muta
ta ſunt. qꝛ non eadē oībus conueni-
unt: imo neqꝫ eędē leges eiſdē hoī-
bus i diuerſis tpībus. Jdeo dñ ſd
us illa mutauit. Pꝛęcepta ceremo-
nialia figurabāt paſſionē xp̄i ⁊ cęte-
ra myſteria incarnatiōis: iō cōgruū
fuit: ꝙ aduenıente re figurata ceſſa-
rēt ceremonię: quę erāt figure ⁊ vm
bꝛę legis euāgelicę. ſꝫ pꝛęcepta mo
ralia nō debuerūt mutari ꝓpẗ cām
dictaꝫ ſunt em̄ de iure naturali ⁊ iō
habuerūt robur. ⁊ añ legē ſcriptā ⁊
in ipſa ⁊ poſt ipſā i lege nr̄a euange
lica excepta illa determinatiōe diei
ſabbati: quę nō eſt moꝛalis. ſꝫ pure
ceremonialis. ¶ Scdo ē aduertē-
dum: ꝙ quadruplicia ſunt opa. ſ. vi
ua: moꝛtua: moꝛtificata: ⁊ moꝛtife-
ra opa viua dicunẗ illa quę pꝛoſunt
ad vitā ęternā. opa moꝛtua dicūtur
illa: quę nō pꝛoſunt: neqꝫ nocēt. opa
moꝛtificata dicunẗ illa: quę aliq̄n ꝓ-
fuerūt ad vitā ęternā ⁊ ꝑ aduentuꝫ
peccati moꝛtalis nō ampliꝰ ꝓſunt.
opa moꝛtifera dicunẗ peccata moꝛ-
talia: quę inferunt moꝛteꝫ eternam
ꝑpetrantibꝰ ea. ¶ Tertio ē notādū
ꝙ. 4. celeberrima cōcilia fuerūt cō-
gregata. a ſanctiſſimis Apoſtolis ꝑ
mū fuit ꝓ electione Matthię. actu-
uꝫ. 1. Cap. ⁊. 2. actuū. 6. ꝓ electione
ſeptē diaconoꝝ in q̄ fuit electus ꝓto
marty: Stephanus. 3. fuit an lega-

lia deberẽt ſeruari a gẽtilibus actu-um.15.4. fuit actuũ.21. in q̃ fuit de-terminatũ: ꝙ deſcendẽtes a Judeis poterãt ſeruare legalia ⁊ in.3. conci lio fuit determinatũ: ꝙ gentiles nõ debebãt ſuare legalia niſi: ꝙ debe-rẽt ſe ſeruare ab imolatis Idolis ⁊ ſuffocato ſanguine ⁊ fornicatione. ¶ Quarto ẽ notandũ qḋ oẽs docto res cõuenijſt in hoc. ſ. ꝙ qñ ſaluator nr̃ in cruce ꝓtulit illa ṽba. ſ. ꝯſumã-tũ ẽ: tunc oĩa ceremonialia ⁊ iudici-alia amiſerunt vĩ obligãdi. ¶ Sed eſt magna ꝯtrouerſia int̃ Hierony mũ ⁊ Auguſtinũ. nã Hieronymꝰ te net: ꝙ legalia ſtati poſt paſſionem fuerunt mortifera. Auguſtinus ṽo tenet: ꝙ bene fuerunt mortua lega-lia: ſꝫ nõ fuerũt mortifera. ¶ Cõtra opinionẽ diui Hieronymi arguitur ſic. Si legalia ſtati pꝰ paſſionẽ fue-rũt mortifera ſeq̃ret: ꝙ beatus Pe trꝰ peccauit mortal̃r: ſuando lega-lia: qñ nuncij btĩ Jacobi minoris ve nerunt Antiochiaꝫ: vt hẽtur ad Ga lath.2. Cap. ꝯñs ẽ falſuꝫ igit̃ ſeque-la probat̃. Legalia erant iaꝫ morti-fera tũc ⁊ Petrꝰ ea ſuauit ſeparan do ſe agẽtilibus ergo peccauit mor tal̃r. Inſuꝑ Paulus loco allegato aſſerit: ꝙ Petrꝰ nõ ambulabat re-cte ad ṽitatẽ euãgelij ⁊ ꝙ reprehen dit cũ q2 reꝑhenſibilis erat igit̃ pec cauit mortal̃r. ¶ Ad hoc argumen-tũ rñdet̃ negando ſeq̃lam imo ipoſ ſibile erat ſꝫ legẽ dei ordinatã Pe-trũ tunc peccare mortal̃r: q2 erat cõ firmatus in grã. Et iõ a die Pente coſtes qñ ſpũs ſanctus deſcẽdit ſu-ꝑ apoſtolos in liguis igneis: nullus apoſtoloꝝ potuit amplius peccare mortal̃r ſꝫ legẽ dei ordinatã. nã tũc oẽs apoſtoli fuerũt cõfirmati in grã ſpũs ſancti ⁊ ad primã ꝓbationem negat̃ cõſeq̃ntia rõ ẽ q2 beatus Pe trus hoc fecit pia q̃dã ſimulatiõe ex diſpenſatione ſpũs ſancti vt lucrifa ceret Judeos quoꝝ principal̃r erat apoſtolus. Ad ſecundã ꝓbationem ex q̃ inſurrexerũt lites int̃ Hierony mũ ⁊ Auguſtinũ rñdet̃: ꝙ Paulus dicebat illa ṽba ſm iudiciũ ſuum ⁊ iõ intelligunt̃ ſic: ꝙ Petrꝰ nõ recte ambulabat ad ṽitatẽ euãgelij ſcḋꝫ fantaſiaꝫ Pauli ⁊ ꝙ reꝑhenſibilis erat Petrus cõformit̃ ad iudicium ipſius Pauli. ¶ Auguſtinus impu gnat hãc ſolutioneꝫ Hieronymi ſic Epl̃e Pauli ſunt recepte ab eccl̃ia ergo Petrus non poterat vti pia ſi mulatione: neqꝫ Paulus potuit diſ penſatorie reꝑhẽdere Petrũ. ꝯñs tenet q2 in ſacra pagina nullũ men-daciũ poteſt admitti. nã alias tota ſacra ſcriptura redderet̃ ſuſpecta ḋ mẽdacio et non eſſet potior rõ: qua re i vno loco ſacrę ſcripturę eẽt mẽ-daciũ ⁊ nõ i alio. ¶ Pro huiꝰ repli-cę diſſolutione eſt notanduꝫ ꝙ lꝫ hi duo Doctores ſanctiſſimi per mul-tas Epl̃as ſibi inuicẽ cõtradixerũt pro hac difficultate: nullus tamẽ eo rũ intellexit plene mẽtẽ alteriꝰ. naꝫ Auguſtinus in vltima Epl̃a quam ſcribit Hierõymo pro hac materia adhuc querit ab ipſo q̃d intelligit̃ ꝑ illã piaꝫ ſimulationẽ ſiue diſpenſa-tionẽ ⁊ Hieronymꝰ credidit ꝙ Au-guſtinus erat eiuſdẽ ſñię cũ illis he-reticis. ſ. cherito ⁊ hebionitis q̃ aſtru-ebãt legalia eſſe ſuãda cũ lege euã-gelica. Ab hac tñ hereſi erat oĩno li

ber ⁊ alienꝰ diuꝰ Auguſtinus. Idcirco dico: ꝙ legalia ſm ambos doctores nõ erant ſuanda ampliꝰ ſub debito pręcepti nihilominꝰ iſtud verũ. ſ. ꝙ legalia nõ erant ſuãda beatus Petrus occultauit: neqꝫ voluit propalare: vt nõ ſcãdalizaret Judęos nouiter conuerſos ad fidẽ catholicã: q̃ fuerant ad ſe miſſi a bt̃o Jacobo minori ſꝫ voluit eos lucrifacere ⁊ iõ bñ fecit ſeparãdo ſe a gẽtilibus ⁊ ſuando legalia nõ qꝛ poneret ſpẽ in eis: qꝛ tũc peccaſſet ſꝫ propt̃ cãs dictas. ⁊ propt̃ eaſdeꝫ cãs Paulus ipſe ⁊ oẽs apoſtoli ſuauerunt legalia vt hẽtur actuuꝫ. 21. Cap. neqꝫ in hoc male fecerũt: ſꝫ valde bñ vt lucrifacerẽt Judęos nouiter cõuerſos ad fidẽ catholicã. Idcirco facile rñdet̃ ad formã replicę negãdo ꝯñaꝫ ⁊ dico ꝙ probatio nõ procedit qꝛ diuꝰ Hieronymus nõ intelligit ꝑ piã ſimulationẽ ſiue diſpenſationeꝫ aliq̃d mendaciũ: ſꝫ dũtaxat occultationẽ alicuiꝰ ꝟi ⁊ hoc ẽ licitũ. Nã alias nõ eſſet licitũ vti inſidijs: qđ ẽ ꝯtra illud: qđ p̃cepit dñs deꝰ ipſi Joſue vt põeret iſidias vrbi Hai. ¶ Pręterea Angelus q̃ reſtitit vigĩti ⁊ vno diebus alt̃i angelo vt hẽtur in Daniele ſm Gręgoriuꝫ bñ faciebat tenet eñ ꝙ ambo angeli erãt boni et tñ ꝯtradictoria petebãt a dño deo. Petebat aũt angelus pſaꝝ: ꝙ populus Judęoꝝ nõ liberaret̃ a captiuitate vt pſe cõuerterent̃ ad veruꝫ cultuꝫ dei. Alt̃ ꝟo angelus petebat a dño deo ꝙ poplus Judęoꝝ liberaret̃ vt liberius ſuiret deo. ſic etiã nõ incõuenit ꝙ Petrus ⁊ Paulus diuerſa intenderẽt ⁊ vterqꝫ bñ faceret. Itẽ Coſmꝰ credidit Damianũ eſſe rep̃henſibilẽ qꝛ munuſculuꝫ accepit a vetula ⁊ iõ pręcepit: ꝙ nõ ſepelliret̃ cũ eo. nihilominꝰ dñs dus pręcepit oppoſituꝫ ⁊ ambo ſepulti ſunt in eodẽ tumulo. ¶ Alia eſt opinio Auguſtini quã ſequunt̃ oẽs doctores theologi pt̃ dñm Adrianũ aſſerentis ꝙ Petrꝰ peccauit venialiter ſeparando ſe a gẽtilibus iõ qꝛ incaute ſuauit tũc legalia. Et cõſequent̃ aſſerit: ꝙ Paulus recte rep̃hendit Petrũ ⁊ nõ procacit̃ ſicũ maledictꝰ porphiriꝰ aſſeruit. Et conſequent̃ ponit duo tp̃a legaliũ pꝰ paſſionẽ xp̃i diuꝰ Auguſtinꝰ: vnũ tp̃s: inq̃ legalia erãt mortua vſqꝫ ad ſufficientẽ promulgationẽ legis euangelicę ⁊ ſcđm tp̃s poſt ſufficientem promulgationẽ: in quo legalia ſunt mortifera. Et doctor ſubtilis addit ad huc duo alia tp̃a añ illa duo primũ añ inſtitutionẽ baptiſmi ⁊ tunc legalia erant neceſſaria. Aliud tp̃s ab inſtitutiõe baptiſmi vſqꝫ ad ſufficientẽ ꝓmulgationẽ legis Euangelicę ⁊ tũc legalia erãt vtilia ſꝫ nõ neceſſaria ita ꝙ Judęus hẽbat in optione ſua ⁊ libero arbitrio baptizare paruulũ ſuũ vel circũcidere ⁊ qđcũqꝫ illoꝝ feciſſet bñ feciſſet. Et ſic reſolutorie Aurelius Auguſ. nõ intendit dicere ꝙ Petrꝰ peccauit venialr̃ qꝛ ſuauit legalia: ſꝫ qꝛ ſcandalizauit Barnabã ⁊ reliq̃s Gentiles cõuerſos ad fidẽ xp̃i iõ qꝛ non caute ſeparauit ſe ab ipſis gentilibus.

¶ Contra ambas opiniones arguit̃ ſic Geneſ. 17. Cap. hẽtur ꝙ dñs deus dedit circũciſionẽ in foe-

dus ſempit̃nũ ergo nondũ eſt euacuata circũciſio ꝯña tenet qꝛ eccl̃ia ẽ inferior deo ꝛ nõ põt abrogare legẽ ſuperioris. ¶ Ad hoc argumẽtũ r̃ndet̃ negãdo ꝯñaꝫ ꝛ ad ꝓbationeꝫ dr̃: ꝙ eccleſia nõ abrogauit ſꝫ ſaluator nr̃ in melius cõmutauit. nã ꝑ circũciſione inſtituit baptiſma: qḋ longe pręſtantius eſt ipſa circũciſione etiã in Hebraico nõ hẽtur in ſempit̃nũ: ſed in magnũ tp̃s. Et neceſſario ſic oꝫ ſi l'es locutiões itelligere. nã terra ꝓmiſſionis data ẽ ęternalr̃ Judęis ꝛ nihilominus ipſi nõ poſſident eã ꝛ idõ nõ literalr̃ ẽ intelligenda ſacra pagina ſꝫ ſpiritualr̃. ¶ Cõtra iſtã ſolutioneꝫ arguit̃ Matthęi. 5. ſaluator nr̃ dicit. Nõ veni ſoluere legẽ: ſꝫ adimplere ergo adhuc legalia manẽt. ¶ Ad hãc replicaꝫ r̃ndet̃ ꝙ authoritas ſaluatoris intelligenda ẽ ꝙ ad p̃cepta moralia ꝛ ꝙ volebat ea s̃uare in forma vel in valore cõmutauit. n. ipſa in melius. ¶ Secũdo arguit̃ ꝯtra ambas opiniones ſequeret̃ ꝙ Judęus: cui nõ erat promulgatũ euangeliũ poſt paſſioneꝫ xp̃i nõ habuiſſet remediuꝫ pro puulo ſuo ꝯñs ẽ falſum igit̃ ſequela pꝫ nõ habebat baptiſma qꝛ nondũ fuerat ei promulgatuꝫ ꝛ circunciſio iaꝫ amiſerat ṽtutẽ ſuã ergo talis Judęus nõ habuiſſet tũc remediũ pro puulo ſuo. ¶ Ad hoc argumentũ r̃ndet̃ negando ſequelã ꝛ ad probationẽ negat̃ ꝯña ꝛ rõ ẽ: qꝛ fides ipſius iudęi cũ circunciſione ſaluaſſet paruulũ ꝛ ſi quęras ſi iudęus ille omiſiſſet circũcidere puulũ ſuuꝫ peccaſſet R̃ndet̃: ꝙ peccaſſet non qꝛ tenebat̃ circũcidere puulũ ſuũ: ſꝫ qꝛ fuiſſet negligens circa ſalutẽ puuli ſui. ¶ Tertio arguitur ſic legalia nunc actualr̃ ſunt s̃uanda ergo dicta nulla añs pꝫ eccleſia precepit actuum. 15. abſtinere a ſuffocatis ꝛ ſanguine. Et hoc erat vnũ purũ legale in antiq̃ lege ꝛ nondũ ẽ reuocatuꝫ tale p̃ceptũ ergo nũc legalia ſunt s̃uãda. ¶ Ad hoc argumentuꝫ r̃ndet̃: ꝙ eccleſia nõ pręcepit illud niſi pro tp̃e ꝓmitiuę ecclę: quę pro maiori pte conſtabat ex Judęis vt s̃uaret̃ pax int̃ Judęos ꝛ gentiles cõuerſos ad fidẽ catholicã: ſꝫ nunc eccl̃ia nõ conſtat ex iudęis pro maiori pte. Immo pauciſſimi ſunt tales idõ nũc nõ obligamur ad s̃uanduꝫ illud pręceptũ ꝛ maxime: qꝛ iã legalia nõ ſolũ ſunt mortua: ſed etiã mortifera ſm determinationem eccleſię.

Qd alij ſuſcipiũt ſcr̃ꝫ ꝛ rẽ. alij ſacr̃m ꝛ nõ rẽ. alij reꝫ ꝛ nõ ſacr̃ꝫ. Diſtinctio. IIII.

ic dicẽduꝫ eſt aliquos ſuſcipere ſacramentũ ꝛ rẽ ſacri. aliquos ſacr̃m ꝛ nõ rẽ aliquos rem ꝛ nõ ſacr̃m. Sacr̃m ꝛ rem ſimul ſuſcipiunt oẽs paruuli qui in baptiſmo ab originali mũdatur peccato. Quamuis quidã diffiteantur illis qui perituri ſunt paruulis i baptiſmo dimitti peccata: innitentes illi

verbo Augu. Sacramēta in ſo
lis electꝭ efficiunt qđ figurant.
non intelligētes illud ita eſſe ac
cipiendū: quia cum in alijs effi
ciant ſacramēta remiſſionē: nō
hoc eis faciunt ad ſalutē ſed ſo
lis electis. Nam ꝙ oībus par-
uulis in baptiſmo remittatur
pctm̄ per baptiſmū Aug. eui-
denter dicit. A paruulo inquit
recēter nato vſqȝ ad decrepitū
ſenē ſicut nullus ꝓhibetur a ba
ptiſmo: ita nullus eſt q̄ nō pctō
moriat̄ in baptiſmo. Sed puu
li tm̄ originali: maiores vō etiā
oībus q̄ male viuēdo addide-
runt ad illud: niſi enormitas vi
te ipediat. i. fictio. Adulti ve-
ro qui cum fide baptiſantur ſa
cramentum ꝛ rem ſuſcipiunt.

De ficte accedentibus.

¶ Qui vero ſine fide vel ficte
accedunt: ſacramentū nō rē ſuſ
cipiunt. Unde Hiero. Sūt la
uacra gentilium hereticoꝝ. ſed
nō lauāt ad ſalutez. In eccleſia
etiam qui nō plena fide accipi-
unt baptiſma: nō ſpm̄ ſed aquā
ſuſcipiūt. Aug. etiā ait. Jude-
is oībus cōia erant ſacramēta:
ſed nō cōis oībus erat grā que
eſt virtus ſacroꝝ. Ita ꝛ nūc co
munis eſt baptiſmus oībus ba
ptiſatis: ſed nō vtus baptiſmi.
i. ipſa grā. Item. Ois q̄ iaȝ ſue
voluntatꝭ arbiter ꝯſtitutus eſt
cū accedit ad ſacramentū fideli
um: niſi peniteat eū veteris vi-
te nouā non pōt inchoare. Ab
hac pñia cum baptiſant̄ ſoli ꝑ-
uuli imunes ſunt. His alijſqȝ
teſtimonijs apte oñditur adul
tꝭ ſine fide ꝛ pñia vera in baptiſ
mo nō ꝯferri grām remiſſionis:
qꝛ nec puulis ſine fide aliena q̄
ꝓpriam habere nequeunt dat̄
in baptiſmo remiſſio. Si quis
ergo ficte accedit non hñs ve-
rā cordis ꝯtritionē ſacramentū
ſine re accipit. Videt̄ tñ Aug.
dicere ꝙ etiā ficte accedēti qui
etiā hȝ odiū fraternū in ipō mo
mēto quo baptiſatur oīa ꝯdo-
nent̄: ꝛ poſt baptiſmū mox re-
deāt. Sed nō hoc aſſerendo di
cit: imo hāc opinionez ꝛ pmiſ-
ſam ſñiam ꝯferendo. ait eni ſic.
His q̄ ficto corde baptiſantur:
aut peccata nullaten⁹ dimittū
tur. qꝛ ſpūſſanctus diſcipline ef
fugiet fictū: aut in ipō tempis
puncto ꝑ vim ſacri dimiſſa: ite
rū pfictionē replicant̄ vt etiā il
lud verū ſit. Quotquot in xp̄o
baptiſati eſtis ꝛc. ꝛ illud. Spūſ
ſctūs diſcipline effugiet fictuȝ:
vt induat eū xp̄m ſanctitas ba

ptiſmi: exuat eũ xp̃m pnities fictionis. Nã redire dimiſſa peccata vbi fraterna charitas non eſt: aperte dñs docet etiaȝ in illo ſeruo a quo dñs dimiſſuȝ debitũ petijt: qꝛ ille ꝯſeruo dimittere noluit. Sic nõ impedit baptiſmi grã quo minus oĩa pctã dimittant: etiã ſi fraternũ odiũ in eius cui dimittant aĩo pſeuerat. Soluit eñ heſternus dies ⁊ q̃cq̃d ſupeſt: ⁊ ſoluit etiam ipſa hora momẽtũq; ante baptiſmum et in baptiſmo. Deinceps aũt ꝯtinuo reus incipit eſſe nõ ſolũ ꝯſequentiũ ſed etiã p̃teritoꝝ dierũ: horaꝝ: momentoꝝ: redeũtibus oĩbus que dimiſſa ſunt. Hoc aũt vt p̃diximꝰ non ſub aſſertione dicit: qđ oñditur ex eo qđ ait in eodem libro ſic. Si ad baptiſmum fictꝰ accedit dimiſſa ſunt ei pctã: aut nõ ſũt dimiſſa: eligãt qđ voluerit. Ecce aperte cernis ſi tamen intendis id dixiſſe Aug. nõ aſſerẽdo ſed querẽdo ⁊ alioꝝ opinioneȝ referendo. Idem eñ ait. Tũc valere incipit ad ſalutẽ baptiſmꝰ cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit: q̃ corde in malicia perſeuerante peccatoꝝ ablutionẽ nõ ſinebat fieri. Nõ ergo ficte accedenti pctã dimittunt.

Quomodo intelligatur illud quotquot in chriſto baptiſati eſtis xp̃m induiſtis.

¶ Querit ergo quõ illud accipiatur. Quotquot in xp̃o baptiſati eſtis xp̃m iduiſtis. Põt dici q̃ q̃ in xp̃o. i. in xp̃i ꝯformitate baptiſant. ſ. vt moriant vetuſtate pcti: ſicut xp̃s vetuſtati pene: iduunt xp̃m quẽ p grãm inhabitanteȝ hñt. Põt ⁊ aliter ſolui. Duobus eñi modis xp̃ȝ induere dicimur. vel aſſumptione ſacramẽti: vel rei pceptione: Unde aug. Induũt hoĩes xp̃ȝ aliqñ vſq; ad ſacramenti perceptionem: aliqñ vſq; ad vite ſanctificationẽ: atq; illud primum bonis ⁊ malis põt eſſe cõe: hoc aũt eſt ꝓpriũ bonoꝝ ⁊ pioꝝ. Oĩes ergo q̃ in xp̃i noĩe baptiſant xp̃m induunt vel ſcḋm ſacramenti perceptionem: vel ſecundum vite ſanctificationem.

De illis qui ſuſcipiunt rem ⁊ non ſacramentum.

¶ Sunt et alij vt ſupra poſuimꝰ q̃ ſuſcipiunt rẽ ⁊ non ſacr̃ȝ. Qui eñ effundunt ſanguinẽ ꝓ noĩe ieſu: ⁊ ſi non ſacr̃m: rem tñ accipiũt. Unde aug. Quicũq; nõ pcepto regenerationis lauacro ꝓ ꝯfeſſione xp̃i moriuntur:

tm̄ eis valet ad dimittenda peccata q̄ꝫtū ſi abluerent̄ ſacro fonte baptiſmi. Audiſtis ꝙ paſſio ꝑ xp̄i noīe ſuſcepta ſupplet vicē baptiſmi. Nec tm̄ paſſio vicē baptiſmi īplet: ſed etiaꝫ fides ⁊ ↄtritio: vbi neceſſitas excludit ſacr̄m: ſicut apte docet Aug⁹. dicēs baptiſmi vicem aliq̄n implere paſſionē. De latrone illo cui nō baptiſato dictum ē. Hodie mecū er̄ in paradiſo. Beatus cyprianus in li.iiij. de baptiſmo non leue documentū aſſumit. Quod etiā atqꝫ etiā ego ↄſiderans inuenio: non tm̄ paſſionē pro noīe xp̄i id qđ baptiſmo derat poſſe ſupplere: ſed etiam fideꝫ ↄuerſionemqꝫ cordis: ſi forte ad celebrandū miſteriuꝫ baptiſmi in anguſtijs tēporuꝫ ſuccurri non poteſt. Neqꝫ eniꝫ ille latro pro noīe xp̄i crucifix⁹ eſt: ſed ꝑ meritis facinoꝝ ſuorū: nec q̄ credidit paſſus eſt: ſꝫ dum patitur credit. Quantum ergo valeat ſine viſibilis baptiſmi ſacr̄o: qđ ap̄lus ait. Corde credit̄ ad iuſticiā: ore aūt ↄfeſſio fit ad ſalutē. in illo latrone đclaratū eſt: ſed tūc implet̄ inuiſibilit cū myſteriū baptiſmi nō contempt⁹ religionis: ſed articul⁹ neceſſitat̄ excludit. Et baptiſmus q̄dem pōt eſſe vbi conuerſio cordis defuerit: ↄuerſio aūt cordis pōt quidē ineſſe nō ꝑcepto baptiſmo: ſed ↄtempto baptiſmo non pōt. nec vllo mō dicenda ē ↄuerſio cordis ad deuꝫ cū dei ſacr̄m contēnitur. Ecce his hēs non ſolū paſſioneꝫ: ſed etiaꝫ fidē ⁊ ↄtritionē ↄferre remiſſionē vbi non ↄtemnitur ſacr̄m vt in latrone illo oñditur q̄ non ꝑ paſſionē: ſed ꝑ fideꝫ ſaluat⁹ eſt ſine baptiſmo. Sed dicunt q̄dam hoc argumentū retractaſſe Auguſtinum. Retractauit q̄dem exēplū: ſꝫ ſniaꝫ nō. Ait eniꝫ in.iiij. libro de baptiſmo. cū dicerē vicē baptiſmi poſſe hr̄e paſſionē: non ſat̄ idoneū poſui illi⁹ latronis exēplum: q̄ vtrū non fuerit baptizat⁹ incertū eſt. Cōſtat ergo ſine baptiſmo aliquos iuſtificari ⁊ ſaluari. Vñ amb. de valētiniano. Uentreꝫ meum doleo vt ꝓphetico vtar eloquio q̄ quē regeneratur⁹ erā amiſi: verunt̄ gr̄am ille quam popoſcit non amiſit.

Que vidēt̄ obuiare p̄dictis

¶ His autē videt̄ obuiare qđ dñs dicit. Niſi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpūſctō: non pōtītrare in regnū celoꝝ: qđ ſi gene

raliter verũ eſt: non videnť eſſe vera ſuperius poſita. Sʒ illud intelligendũ eſt de illis ꝙ pñt ⁊ contẽnunt baptiſari: vel ita intelligendũ eſt. Niſi ꝗs renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpũſancto. i. ex ea regeneratione ꝙ fit ꝑ aquã ⁊ ſpm̃ſanctuʒ non ſaluabiť. Jlla aũt regeneratio fit non tm̃ ꝑ baptiſmũ: ſed etiã ꝑ penitentiaʒ ⁊ ſanguinẽ. Unde auctoritas dicit ideo apoſtolũ pluraliter dixiſſe fundamentũ baptiſmatũ: qꝛ eſt baptiſmꝰ in aqua: in ſanguine in penitentia. Hoc autẽ non ideo dicit ꝙ ſacramentum baptiſmi fiat niſi in aqua: ſed qꝛ ipſius virtꝰ. i. ſanctificatio datur nõ modo ꝑ aquã: ſed ꝑ ſanguineʒ vel pñiam interiꝰ: ratio eñ id ſuadet. Si eñ non valẽtibꝰ credere puulis ſufficit baptiſmꝰ: multomagis ſufficit fides adultis volentibꝰ ⁊ nõ valentibꝰ baptizari. Unde augu. Queris quid ſit maiꝰ fides an aqua: non dubito ꝗn reſpondeam fides. Si ergo qđ minꝰ eſt ſanctificare põt: nonne qđ maius eſt. i. fides. de qua xp̃s ait. Qui crediderit i me etiã ſi moꝛtuꝰ fuerit viuet. Sed dicũt aliqui nullũ adultũ in xp̃m credere vel charitateʒ hr̃e ſine baptiſmo: niſi ſanguinẽ fũdat ꝓ dño: ſubdita introducẽtes teſtimonia. Augu. ait. Ex illo tp̃e quo ſaluatoꝛ dixit. Niſi quis renatꝰ fuerit ⁊c. abſqꝫ ſacramento baptiſmi p̃ter eos ꝙ in eccleſia ſanguinẽ fundũt aliquis vitã eternã accipere non põt. Jtẽ. Nullum cathecuminũ ꝗuis in bonis operibus defunctuʒ vitam eternaʒ hr̃e credimus: excepto martyꝛio vbi tota ſacr̃a baptiſmi complenť. Jtẽ. Baptiſatis iter tm̃ ſaluť eẽ credimꝰ. Sed qđ in his minꝰ dixit in alijs capitulis ſupꝛa poſitꝭ ſuppleuit. Et ideo hec ſic itelligẽda ſunt: vt illi ſoli habentes tempus baptiſandi excipiant: ſi eñ aliquis habẽs fidem ⁊ charitatẽ voluerit baptiſari ⁊ non valet neceſſitate p̃ueniꝰ ſupplet oĩpotentis benignitas qđ ſacramẽto dfuerat. Dũ enĩ ſoluere põt niſi ſoluat teneť: ſed cũ iaʒ nõ poteſt ⁊ tñ vult: non imputat ei deꝰ ꝙ ſuam potentiã ſacramẽtꝭ non alligauit. Q vo inuiſibilis ſanctificatio ſine viſibili ſacr̃o quibuſdam in ſit apte Aug. tradit ſuꝑ Leuiti. dicẽs inuiſibileʒ ſanctificationẽ ꝗbuſdã afuiſſe ⁊ ꝓfuiſſe ſine viſibilibus ſacr̃is. Uiſibilẽ vero ſanctificationẽ que fit

tm̄ eis valet ad dimittenda pec cata q̄ztū ſi abluerent ſacro fon te baptiſmi. Audiſtis ꝙ paſſio ꝓ xp̄i noie ſuſcepta ſupplet vi‑ cē baptiſmi. Nec tm̄ paſſio vicē baptiſmi iplet: ſed etiaʒ fides ⁊ ꝯtritio: vbi neceſſitas excludit ſacr̄m: ſicut apte docet Aug⁹. dicēs baptiſmi vicem aliqñ im plere paſſionē. De latrone illo cui nō baptiſato dictum ē. Ho die mecū erꝭ in paradiſo. Bea tus cyprianus in li.iiij. de ba‑ ptiſmo non leue documentū aſ ſumit. Quod etiā atqȝ etiā ego ꝯſiderans inuenio: non tm̄ paſ ſionē pro noie xp̄i id qđ baptiſ mo derat poſſe ſupplere: ſed eti am fideʒ ꝯuerſionemqȝ cordis: ſi forte ad celebrandū miſteriuʒ baptiſmi in anguſtijs tēporuʒ ſuccurri non poteſt. Neqȝ eniʒ ille latro pro noie xp̄i crucifix⁹ eſt: ſed ꝓ meritis facinoꝝ ſuo‑ rū: nec q2 credidit paſſus eſt: ſʒ dum patitur credit. Quantum ergo valeat ſine viſibilis baptiſ mi ſacro: qđ ap̄lus ait. Corde credit ad iuſticiā: ore aūt ꝯfeſ‑ ſio fit ad ſalutē. in illo latrone đ claratū eſt: ſed tūc implet inui‑ ſibilit cū myſteriū baptiſmi nō contempt⁹ religionis: ſed arti‑ cul⁹ neceſſitatꝭ excludit. Et ba ptiſmus q̄dem pōt eſſe vbi con uerſio cordis defuerit: ꝯuerſio aūt cordis pōt quidē ineſſe nō ꝑcepto baptiſmo: ſed ꝯtempto baptiſmo non pōt. nec vllo mō dicenda ē ꝯuerſio cordis ad de uʒ cū dei ſacr̄m contēnitur. Ec ce his hēs non ſolū paſſioneʒ: ſed etiaʒ fidē ⁊ ꝯtritionē ꝯferre remiſſionē vbi non ꝯtemnitur ſacr̄m vt in latrone illo oñditur q̄ non ꝑ paſſionē: ſed ꝑ fideʒ ſal uat⁹ eſt ſine baptiſmo. Sed di cunt q̄dam hoc argumentū re‑ tractaſſe Auguſtinum. Retra ctauit q̄dem exēplū: ſʒ ſniaʒ nō. Ait eniʒ in.iiij. libro de baptiſ‑ mo. cū dicerē vicē baptiſmi poſ ſe hr̄e paſſionē: non ſatꝭ idoneū poſui illi⁹ latronis exēplum: q2 vtrū non fuerit baptizat⁹ incer tū eſt. Cōſtat ergo ſine baptiſ‑ mo aliquos iuſtificari ⁊ ſaluari. Vñ amb. de valētiniano. Ven treʒ meum doleo vt ꝓphetico vtar eloquioq2 quē regeneratu r⁹ erā amiſi: veruntñ gr̄am ille quam popoſcit non amiſit.

Que videt̄ obuiare p̄dictiſ

Hic autē videt̄ obuiare qđ dn̄s dicit. Niſi q̄s renatus fue rit ex aqua ⁊ ſp̄ūſctō: non pōt i trare in regnū celoꝝ: qđ ſi gene

raliter verũ eſt: non videnť eſſe vera ſuperius poſita. Sʒ illud intelligendũ eſt de illis q̃ pñt ꝛ contẽnunt baptiſari: vel ita intelligendũ eſt. Niſi q̃s renatus fuerit ex aqua ꝛ ſpũſancto.i. ex ea regeneratione q̃ fit ꝑ aquã ꝛ ſpiritũſanctuʒ non ſaluabiť. Illa aũt regeneratio fit non tm̃ ꝑ baptiſmũ: ſed etiã ꝑ penitentiaʒ ꝛ ſanguinẽ. Unde auctoritas dicit ideo apoſtolũ pluraliter dixiſſe fundamentũ baptiſmatũ: qꝛ eſt baptiſm⁹ in aqua: in ſanguine in penitentia. Hoc autẽ non ideo dicit ꝙ ſacramentum baptiſmi fiat niſi in aqua: ſed qꝛ ipſius virt⁹.i. ſanctificatio datur nõ modo ꝑ aquã: ſed ꝑ ſanguineʒ vel pñiam interi⁹: ratio eñ id ſuadet. Si eñ non valẽtib⁹ credere puulis ſufficit baptiſm⁹: multomagis ſufficit fides adultis volentib⁹ ꝛ nõ valentib⁹ baptizari. Unde augu. Queris quid ſit mai⁹ fides an aqua: non dubito q̃n reſpondeam fides. Si ergo qđ min⁹ eſt ſanctificare põt: nonne qđ maius eſt.i. fides. de qua xp̃s ait. Qui crediderit i me etiã ſi mortu⁹ fuerit viuet. Sed dicũt aliqui nullũ adultũ in xp̃m credere vel charitateʒ hr̃e ſine baptiſmo: niſi ſanguinẽ fũdat ꝓ dño: ſubdita introducẽtes teſtimonia. Augu. ait. Ex illo tpe quo ſaluator dixit. Niſi quis renat⁹ fuerit ꝛc. abſq; ſacramento baptiſmi ꝑter eos q̃ in eccleſia ſanguinẽ fundũt aliquis vitã eternã accipere non põt. Itẽ. Nullum cathecuminũ q̃uis in bonis operibus defunctuʒ vitam eternaʒ hr̃e credimus: excepto martyrio vbi tota ſacr̃a baptiſmi complenť. Itẽ. Baptiſatis iter tm̃ ſaluť eẽ credim⁹. Sed qđ in his min⁹ dixit in alijs capitulis ſupra poſitꝭ ſuppleuit. Et ideo hec ſic itelligẽda ſunt: vt illi ſoli habentes tempus baptiſandi excipianť: ſi eñ aliquis habẽs fidem ꝛ charitatẽ voluerit baptiſari ꝛ non valet neceſſitate ꝑuent⁹ ſupplet oĩpotentis benignitas qđ ſacramẽto dſuerat. Dũ enim ſoluere põt niſi ſoluat teneť: ſed cũ iaʒ nõ poteſt ꝛ tñ vult: non imputat ei de⁹ q̃ ſuam potentiã ſacramẽtꝭ non alligauit. Q vo inuiſibilis ſanctificatio ſine viſibili ſacr̃o quibuſdam in ſit apte Aug. tradit ſup Leuiti. dicẽs inuiſibileʒ ſanctificationẽ q̃buſdã afuiſſe ꝛ ꝓfuiſſe ſine viſibilibus ſacr̃is. Uiſibilẽ vero ſanctificationẽ que fit

ſcr̃o viſibili ſine inuiſibili poſſe adeſſe: non poſſe ꝓdeſſe: nec tñ viſibile ſacr̃ꝫ ideo ꝯtemnenduꝫ eſt: qꝛ ꝯtẽptoꝛ eius inuiſibiliter ſanctificari non põt. Hic Coꝛnelius ⁊ q̃ cũ eo erant iã ſpũ ſanctificati baptiſati ſunt. Nec ſuperflua iudicanda ẽ ſanctificatio viſibilis qꝛ inuiſibilis p̃ceſſit. Sine viſibili ergo inuiſibilis ſanctificatio eẽ põt ⁊ ꝓdeſſe: viſibilis aũt q̃ fit ſacr̃o ten⁹ ſine inuiſibili ꝓdeſſe non põt: cuꝫ illa ſit omnis illius veritas. Symoni mago viſibilis baptiſmus non ꝓfuit: qꝛ inuiſibilis non affuit. Sed q̃bus inuiſibilis affuit ꝓfuit: nec tñ valet fides aliena puulo q̃ꝫtuꝫ ꝓpꝛia adulto. Paruulis eñ nõ ſufficit fides eccleſie ſine ſacr̃o: q̃ abſqꝫ baptiſmo fuerint defuncti etiã cũ ꝺferuntur ad baptiſmũ dãnabunt̃. ſicut mult̃ ſanctoꝝ auctoꝛitatibus compꝛobatur. Ad qꝺ hoc vnũ ſufficiat. Auguſt. ait. Firmiſſime tene paruulos q̃ vel in vteris matrũ viuere incipiunt ⁊ ibi moꝛiũtur: vel de matrib⁹ nati ſine ſcr̃o baptiſmi ꝺ hoc ſeculo tranſeũt eterno ſupplicio puniendos: qꝛ ⁊ ſi ꝓpꝛie actionis peccata non habuerũt: oꝛiginale tñ peccatuꝫ traxerũt carnali conceptione. Et ſicut puuli qui ſine baptiſmo moꝛiũtur fidelium aſcribunt̃ numero ita q̃ baptiſant̃ fideles dicuntur: quia fideliũ conſoꝛtio non ſeparantur: cũ oꝛat eccleſia ꝓ fidelibus defunct̃. Fideles ergo ſunt nõ ꝓpter virtutẽ: ſed fidei ſacramẽtũ. Unde auguſt. Paruuluꝫ ⁊ ſi nondũ fides illa q̃ etiã in credentiũ volũtate conſiſtit: iaꝫ tñ fidei ipſius ſacramẽtũ. i. baptiſm⁹ fidelẽ facit: ſicut credere reſpondetur ita etiã fidelis vocat̃: non rẽ ipſam mente annuendo. ſed ipſi⁹ rei pcipiendo ſacr̃m.

Quid pꝛoſit baptiſm⁹ his qui cum fide accedunt.

¶ Solet etiam q̃ri de illis q̃ iã ſanctificati ſpũ cũ fide ⁊ charitate ad baptiſmũ accedunt: q̃d eis ꝯferat baptiſmus. Nihil eñ eis videt̃ p̃ſtare: cũ p fidẽ ⁊ contritionẽ iam remiſſis pctis iuſtificati ſunt. Ad qꝺ ſane dici põt eos q̃dẽ p fidem ⁊ ꝯtritionẽ iuſtificatos. i. a macula pcti purgatos: ⁊ a ꝺbito eterne pene abſolutos: tñ adhuc teneri ſatiſfactione tpali penitẽtes ligant̃ in eccl̃ia. Cũ autẽ baptiſmũ pcipiunt ⁊ a pctis ſi que interiꝫ poſt ꝯuerſionẽ ꝯtraxerunt mũdant̃:

⁊ ab exteriori ſatiſfactiõe abſol uunt ⁊ adiutrix gr̃a omniſq; v̉tus in eo auget: vt vere nouus hõ tunc dici poſſit. Fomes quoq; pc̃ti in eo amplius debilitat. Jõ hiero. dicit q fides q̃ fideles facit in aquis baptiſmi dat vel nutrit: q2 non h̃nti aliq̃ ibi dat: ⁊ iam h̃nti vt plenius habeat dat. Sic ⁊ de alijs itelligendũ eſt. Qui ergo mundus accedit ibi fit mundior: ⁊ oĩ h̃nti ibi amplius dat. Q vero ois exterior ſatiſfactio ibi relaxetur Amb. oñdit ſup illũ locũ. Sine pnĩa ſunt dona dei ⁊ vocatio dicẽs. Gr̃a dei in baptiſmo non req̃rit gemitũ vel planctũ: vel aliquod opus: ⁊ oĩa grat̃ ꝯdonat. Hõ q̃dem de exteriori gemitu vel planctu accipiendũ eſt. Nã ſine interiore nemo adultus renouat. ſ3 exteriores ſatiſfactiones ⁊ afflictiones.ſ.ſordes penitentiũ ibi dimittunt. Multũ ergo ꝓfert baptiſmus etiam iã p̲ fidẽ iuſtificato: q2 accedens ad baptiſmu3 quaſi ramus a colũba portatur i arcã. Ante intus erat iudicio dei: ſed nũc etiã iudicio eccl̃ie intus eſt. Cũ v̉o in baptiſmo pctm̃ deleat ⁊ ſatiſfactio exterior non iputetur: q̃rit cur penalitas cui ꝓ pctõ addicti ſumus non tollatur. Hoc iõ tradũt fieri ſancti: q2 ſi a pena hoies p̲ baptiſmũ liberarẽtur ipam putarẽt baptiſmi preciũ: non eternũ regnũ. Ideo ſoluto reatu pc̃ti tp̃alis pena tm̃ manet: vt illa vita ſtudioſius q̃ratur q̃ erit a penis oibus aliena. Ideo etiã manet vt ſit fideli ⁊ certandi materia ⁊ vincendi occaſio: qui non vinceret ſi nõ pugnaret: nec pugnaret ſi i baptiſmo fieret imortal̃.

Cuius rei baptiſmus q̃ datur iã iuſto ſit ſacramentum.

¶ Si querit cuius rei baptiſmus ille ſit ſacramentũ qui datur ia3 iuſto. Dicimus ſacramentũ eſſe ⁊ rei q̃ preceſſit id eſt remiſſion̄ ante p̲ fidẽ date: ⁊ remiſſion̄ tẽporalis pene ſiue pc̃ti ſi habetur qđ interim cõmittitur. ⁊ nouitatis ac ois gratie ibi preſtite. Ois etem̃ rei ſignũ eſt cuius cauſa eſt nec mireris rẽ aliquando p̄cedere ſacramentũ: cũ aliquãdo etiam longe poſt ſequatur: vt in illis q̃ ficte accedunt: quibus cũ poſt penituerint incipiet baptiſmus ꝓdeſſe. In q̄bus fuit baptiſmus ſacramentũ huius ſanctificationis quã penitendo habẽt. Sed ſi nunq̃ peniterẽt nec a figmento recederẽt: cuius

rei ſacramentū eēt baptiſm⁹ ab illis ſuſceptus. Poteſt dici rei que ibi fieret ſi non eoꝝ enormitas impediret.

Si paruulis datur ī baptiſmo gratia qua pñt in maiori etate proficere.

¶ Solet etiā queri ſi paruulis in baptiſmo datur grā qua cuꝫ tp̄s habuerint vtendi libero arbitrio poſſit velle ꝛ currere. De adultis eñ qui digne recipiūt ſacramentū nō ambigit q̄n gratiā opantē ꝛ coopātē pceperit. q̄ in vacuū eis cedit ſi per liberum arbitriū poſt mortaliter d̄liq̄rint: qui merito pcti gratiaꝫ appoſitā pdunt. Unde dicunt ꝯtumeliā ſpūiſancto facere ꝛ ipſum a ſe fugare. De puulis vero qui nōdū ratione vtunt queſtio eſt: an in baptiſmo receperint grām qua ad maiorē veniētes etatem poſſint velle ꝛ operari bonū. Videt ꝙ nō receperint: quia grā illa charitas ē ꝛ fides q̄ voluntatē p̄parat ꝛ adiuuat. Sed q̄s dixerit eos accepiſſe fidē ꝛ charitateꝫ. Si vero grām nō receperint q̄ bene operari pñt cū fuerint adulti: non ergo ſufficit in hoc ſtatu grā ī baptiſmo data: nec p illā pñt modo boni eſſe niſi alia addatur: q̄ ſi non additur: nō ē ex eoꝝ culpa: qꝛ iuſtificati ſunt a peccato Quidā putant grām operantem ꝛ cooperantē cunctis puulis in baptiſmo dari in munere non in vſu: vt cū ad maiorē venerint etatē ex munere ſortiant vſum niſi p liberꝝ arbitriū vſum muneris extinguāt peccando: ꝛ ita ex culpa eoꝝ eſt non ex defectu gratie ꝙ mali fiunt qui ex di munere valētes habere vſuꝫ bonū: p liberꝝ arbitriū rennuerūt ꝛ vſum prauū elegerunt.

Circa hāc q̄rtā diſtictionē q̄ritur an oēs q̄ baptizant: ęqualit ſuſcipiāt effectuꝫ baptiſmi.

¶ Pro hui⁹ difficultatis enucleatiōe ē aduertendū ꝙ duplex ē effect⁹ baptiſmi. Prim⁹ ē character. Secūdus ē grā cum ꝟtutibus theologicis ꝛ moralib⁹. De p̄mo effectu non eſt ambiguū: nā oēs q̄ baptizantur ęqualē effectū ſuſcipiunt Sed de .2. effectu ē difficultas. naꝫ doctor ſubtilis. q. 7. huius diſtin. tenet ꝙ dñs de⁹ pędeſtinatis pōt dare maiorē grāꝫ baptiſmalē q̄ꝫ alijs. ſ. reprobis ꝛ pręſcitis. qꝛ xp̄s ſaluator nr̄ potuit offerre magis deo pñt ſuā paſſionem p pędeſtinatis: q̄ꝫ p

aliis. Inſup ſubſiugit: ꝙ forte rōne parentū vel patrinoꝝ dñs dus dat maiorē gr̄am vni puulo: q̄ʒ alteri ꝛ exemplificat de bt̄o Nicolao. ſed quia loquitur p pōt ꝛ p forte nō impugnabitur ei⁹ opinio. Sed ſi loqret̄ d̄ facto ꝛ ſine forte tūc facile eſſet deducere aliquod inconueniens ꝛ abſurdū. ſ. ꝙ aliquis rex dormiēdo in lecto ſuo adqreret tantā gr̄am: quantā hʒ bt̄us Petr⁹: vel bt̄a vgo. Et ſequela pʒ quia ſi patrini vel parētes merent̄ gr̄am puulo id: quia rogāt deum p ipſo: tūc ſi aliquis magn⁹ rex dormiret i lecto ꝛ eius ſubditi rogarent deū p eo ꝛ eēnt in gr̄a tūc talis rex adqreret tantā gr̄am quātā beata Virgo vel bt̄us Petrus. Idcirco tenendū ē: ꝙ oēs gr̄e baptiſmales in puulis ſunt equales.

¶ Contra iſtā reſolutionē arguit̄ ſic. bt̄us Nicolaus habuit maiorē gr̄am baptiſmalē q̄ʒ aliqs alius puulus ḡ reſolutio nulla. aῆs pbat̄ ieiunabat bis i hebdomada. ſ. feria. 4. ꝛ feria. 6. ita ꝙ in illis duobus dieb⁹ nō ſuggebat hubera matris ſue niſi ſemel. ergo diu⁹ Nicola⁹ habuit maiorē gr̄am baptiſmalē q̄ʒ aliqs alius. ¶ Ad hoc argumētū rñdet̄ negando aῆs: ꝛ ad pbationē negat̄ ꝯña. ſʒ illud pueniebat nō rōne maioris gr̄e baptiſmalis: ſʒ ex inſtinctu ſpūs ſancti nā voluit dñs deus in infantia diui Nicolai oñdere ſanctitatem eius futuram.

¶ Secundo arguitur ſic ſi nō daret̄ ma⁹. gr̄a baptiſmalis vni puulo q̄ʒ alteri: hoc id eēt: quia vnus hō non pōt alt̄i mereri gr̄aʒ: ſed multi hoies aliis meruerunt gr̄am ḡ maior gr̄a baptiſmalis dat̄ vni puulo: q̄ʒ alt̄i mi⁹. pbat̄ bt̄us Stephanus meruit gr̄aʒ Paulo dicente Auguſtino: ſi Stephan⁹ nō oraſſet eccl̄ia Paulū nō habuiſſet. Pari forma idē Auguſti. dicit de ſeipſo precib⁹ ꝛ lacrimis mr̄is meę ego viuo igitur multi hoies aliis meruerūt gr̄am. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ negando minorē ꝛ ad pbationeʒ negat̄: ꝙ Stephanus meruit gr̄am Paulo. Sil̄r negat̄ ꝙ bt̄a Monicha meruit gr̄am filio ſuo Auguſtino: ſʒ bene meruerūt ꝙ dñs deus daret bonas inſpirationes Paulo ꝛ Auguſtino: rōne q̄ruʒ conuerterent̄ ad dñm ꝛ p act⁹ ipſorūmet mererent̄ gr̄am. Et huic mirabil̄r fauet dictū Auguſ. ſ. q̄ creauit te ſine te nō ſaluabit te ſine te eodemmō ē rñdendū ad gloſſaʒ ordinariaʒ ſup illud Matthei nono vidēs aūt Jeſus fidē illoꝝ dixit paralytico confide fili remittūtur tibi peccata tua: dicenteʒ quantū valet apud deuʒ fides ppia: apud quē ſic valuit aliena. naʒ illi nō meruerunt gr̄am paralytico: ſʒ meruerunt bonū motū ꝯtritionis ipſi paralytico: rōne cuius motus ſaluator nr̄ remiſit ei oīa peccata ꝛ ipſum a morbo paralyſi liberauit. ¶ Secundo ē aduertendū: ꝙ duplices ſunt hoies. ſ. puuli ꝛ adulti ꝛ ſcd̄i vario mō accedūt ad baptiſma aliq̄ eñ accedunt cū deuotiōe ꝛ aliq̄ ficte ꝑmi inequalit̄ ſuſcipiunt gr̄aʒ. nā regularit̄ vn⁹ hēt maiorē deuotionē: q̄ʒ alius ꝛ ex ꝯñti maiorē gr̄am ſuſcipit. ꝛ illi q̄ accedunt ficte: ad huc ſunt in duplici dr̄a. aliq̄ eñ interi⁹ nolunt baptiza-

ri ꝛ vocal'r fingunt ſe velle baptiza-
ri: ꝛ tales nihil ſuſcipiunt nec chara
cterē nec grām: q2 nō ſunt baptizati
nihilominus eccl'ia cogit tales ad ſ
uandā fidē catholicā q2 eccl'ia nō iu-
dicat de interiorib⁹ ſꝫ ſolū de exte-
rioribus. Alij vō ſuſcipiunt baptiſ-
ma interius ꝛ exteri⁹ ſꝫ cū cōplacen
tia alicuius peccati mortalis vt po-
te cū voluntate retinēdi meretricē
vel vſuras ꝛ tales bñ ſuſcipiunt ſa-
cramentū id ē characterē baptiſma
lē: ſꝫ nō ſuſcipiunt rē ſacraⁱ. ſ. grām
ꝛ ceteras vtutes theologicas ꝛ mo-
rales. ¶ Tertio ē aduertendū ꝙ p̄-
mus effectus bapⁱ. ſ. character nō
elicit' ex aliq̄ paſſu ſacre pagine: im
mo in p̄mitiua eccl'ia nō eodē mō ca
piebat' ſic nunc. nā nunc capit' pro q̄
dā ſigno ſpirituali inherēti aīe rōna
li ipſam diſcernēti ab aīa infideli: ꝛ
in p̄mitiua eccl'ia capiebat' pro q̄dā
inſcriptiōe: inquit eñ Dionyſius in
libro d̄ eccl'iaſtica Hierarchia ꝙ qñ
aliq̄s baptizabat': tunc hierarcha. ſ.
pōtifex precipiebat talē baptizatum
ſcribi vt d̄ ceto ad diuina admittere
tur: nihilomin⁹ oēs doctores theo-
logi moderni. ſ. Alexander. Alber.
mag. Bonauent. Thomas. ꝛ ſic d̄
alijs aſtruūt: ꝙ tria ſacraᵗᵃ. ſ. baptiſ
mus ꝯfirmatio ꝛ ordo imp̄mūt cha
racterē ipſi anime rōnali. ſꝫ dictum
eorꝝ nō me moueret ad ponendū ta
lē characterē niſi eēt authoritas ro-
mani pōtificis i Cap. maiores cau
ſas: d̄ baptiſmo ꝛ eius effectu. Ibi
eñ Innocētius. 3. aſſerit tales cha-
racteres eē ponendos. ¶ Sed quę-
res circa. 2. notabile an recedente fi
ctione ſcda: valet baptiſm⁹. ¶ Ad
hoc r̄ndet Joannes Andreas ꝛ ceti
canoniſtę ſup illud Cap. tūc valere
incipit de cōſecra. diſti. 4. ꝙ recedē
te fictione dat' grā nō p baptiſmum
ſꝫ p ꝯtritionē: ſed gloſſa iſtoꝝ repu-
gnat textui: q̄re vocari hēt gloſſa au
relianenſis. naꝫ expreſſe text⁹ dicit
ꝙ tūc incipit valere baptiſm⁹ ad ſa
lutē. cū illa fictio vaci confeſſiōe re-
ceſſerit: nō ſi grā det' p contritionē
ꝛ non p baptiſmū manifeſte ſeqtur
oppoſitū text⁹. ſ. ꝙ baptiſmus tunc
nō incipit valere q2 nihil cōfert. Id
circo oēs doctores theologi tenent
ꝙ recedēte fictiōe tali recupat grāꝫ
baptiſmalē ꝛ ſic hꝫ duas grās: vnā
rōe ꝯtritionis: ꝛ alteram rōe baptiſ
mati ſuſcepti in peccato mortali et
rō ē q2 cā quare tūc nō habuit grām
baptiſmalē qñ baptizatus fuit erat
peccatuꝫ mortale: qd̄ ei placebat ſꝫ
nūc rōe ꝯtritionis nō hēt aliqd̄ pec-
catū iō ei ꝯfert' grā baptiſmalis.

¶ Queritur ſecūdo circa hanc
diſtinctionē an filij ifideliū ſunt ba-
ptizandi inuitis parētibus. ¶ Pro
hui⁹ difficultatis dilucidatiōe ē no-
tandū ꝙ filij infideliū ſunt in dupli
ci drā quidā ſunt puuli ꝛ alij adulti.
De ſecūdis idē ē iudiciū ſicut d̄ pa
rētibus nā ſicut parētes nō ſunt co-
gendi minis neqꝫ terrorib⁹ ad fidē
catholicaꝫ ita nec filij. ꝛ in hoc erra-
uit doctor Subtilis. q. 9. hui⁹ diſti.
tenēs ꝙ infideles minis ꝛ terrorib⁹
ſunt cogendi ad fidē ꝛ allegat factū
regis ſizebuti quod hētur. 45. diſti.
Cap. de Judeis. Sed reuera illud
Cap. ē de directo ꝯtra ipſuꝫ. nā hēt
ſic d̄ Judeis precepit ſctā ſynodus

nemini deinceps ad credendū vim
inferri ⁊ eadē diſtin. Cap. qui Gre-
gorius ſcribēs paſchaſio Epo Nea-
politano p̄cipit ei ꝙ nō duris ver
bis: neq3 aſpis alliciat iudeos ad fi-
de3. nā infideles blandis v̄bis ſunt
trahendi ad fidē. Jtidē aſſerit Cle-
mēs. 3. lib. quito d' iudeis ⁊ ſarrace-
nis. Cap. ſic iudei. Propterea oēs
alij doctores theologi tenent ꝙ infi
deles adulti nō ſunt cogendi minis
aut terroribus ad fidē catholicam.
Sed ꝯtra hoc vr̄ militare illd' quod
hr̄ Luce. 14. ſ. Exi i vias et ſepes et
cōpelle intrare vt ipleat' dom' mea
Ad hoc facile reſpōdet diuus Tho.
ꝙ intelligit' de illis q̄ iā ſuſcepunt fi
dē catholicā. ſ. de hereticis ⁊ malis
xp̄ianis nā tales ſunt cōpellēdi ⁊ co
gēdi ad fidē ſeruandā quā ſemel ſu-
ſcepunt et pmiſerunt ſuare vt hr̄ in
Ca. de iudeis. 45. diſt. ⁊ in Ca. ma-
iores d' baptiſmo et ei' effectu li. 3.
Sed illi q̄ nunq̄ ſuſceperūt fidē ca-
tholicā nō ſunt cogendi et eiuſdem
ſentencie eſt dn̄s Alexāder d' Ales
in. 4. mēbro. 79. q. 2. parti. Ex iſtis
p3 ꝙ ſi aliqui infideles. ſ. ſarraceni
vel iudei minis et terrorib' cōpulſi
ſunt ad fidē catholicā ſuſcipienda3
cogēdi ſunt ad eā ſeruandā vt p3 ex
Ca. allegatis ſed illi qui eos coege
runt minis et terroribus male fece-
rūt ⁊ ſuas magis q̄ dei cauſas pro-
bant' attēdere vt inquit diu' Gre. i
Ca. Qui ſincera intētione allegato
Veruntn̄ magna eſt cōtrouerſia de
filijs puulis infideliū nā doctor ſub
tilis. q. allegata tenet ꝙ tales puu
li ſunt baptizandi inuitis pētibus ⁊
ꝙ pncipes xp̄iani meritorie agerēt
baptizando filios infideliū du3 mō
ipſi cauerent ꝙ tales puuli nō occi-
derent' a parētib' eoꝝ: neq3 ab eis
puerterent' ⁊ facerent eos inſtruere
in fide cathoca. Hec opinio ē multū
pbabilis nec argumentu3 hēns ap-
parētiā pōt fieri ꝯtra ipſa3: quin fa-
cillime ſoluat'. ¶ Unu3 tn̄ adducit
doctor ſanct' ⁊ ei' ſequaces ꝙ ſi li-
citū eſſet baptizare filios infideliu3
inuitis pentib' tunc ſilueſter hoc p-
ſuaſiſſet magno conſtantino ſimilr
Ambroſius magno Theodoſio: ſ3
hoc nō fecerūt igit' non eſt licitum.
¶ Sed ad hoc argumentū facile rn̄
deret Doctor ſubtilis negando ma-
iorē nā tunc nō erat tanta opportu-
nitas ob multitudine3 infideliū ſicū
mō eſt nā nunc pauci ſunt infideles
int' Chriſtianos. na3 p vno infideli
nūc: tūc erāt decem millia.

¶ Alia eſt opinio diui Tho-
me in. 3. pte. Et in. 2a. 2e. q. 10. tenen
tis. ꝙ nō licitū ē baptizare filios in-
fideliū. Jnuitis parentibus.

¶ Contra iſtam opinionē ar-
guit' ſic pricipes xp̄iani poſſunt ven
dere ſeruos ſarracenos ⁊ iudeos ⁊
filios eorū g̃ poſſunt baptizare fili-
os eorū inuitis parētib'. ¶ Ad hoc
argumentū rn̄det' negando ꝯn̄a3 et
rō ē. q2 ē contra ius naturale. Parē
tes em̄ de iure nalī debēt hēre curā
filioꝝ ſuoꝝ. iō dn̄i nihil poſſunt con
tra tale ius nal'e veluti ſui in deſpe
ctu dn̄oꝝ poſſunt comedere bibere
⁊ cōtrahere matrimonium quia ta-
lia ſunt iuris naturalis.

¶ Secundo arguitur ſic ma-
gis occurrendu3 ē periculo mortis

eterne: q̄ corporalis: ſ3 licitum ē eri pe paruulū a morte corporali cōtra voluntatem iudei vel ſarraceni pa tris ipſius puuli ḡ a fortiori licitū ē baptizare puulū ꝯtra volūtatē p̄ris infidelis. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando ꝯñam ⁊ rō ē: q2 non licet ſuccurrere alicui medio illicito teſte eñ Paulo ad romanos.3. nō ſunt faciēda mala vt inde veniāt bo na mō baptizare puulū ꝯtra voluntatē parentū ē ꝯtra ius nal'e. nā parētes ex iure nal'i hñt curā filioꝝ ſuo rum. ¶ Sed q̄res ſi aliq̄s talis puu lus baptizet ꝯtra voluntatē p̄ris ſui an ſit baptizat⁹. ¶ Ad hoc rñdet a ſequacib⁹ hui⁹ opinionis negatiue dicūt eñ req̄ritur intentio parentū ad hoc q̄ talis puulus baptizaret: ſ3 reuera hoc ē ꝯtra cōem practica3 et experientiā eccl'ie. nā ſi aliq̄s par uulus īfidelis capiat captiu⁹ a chriſtianis illico baptizat ⁊ nō queritur neq3 expectat cōſenſus parentū ipſius: idō melius ē dicere q̄ talis eſſet baptizat⁹: q̄uis baptizans male fa ceret. ¶ Alia eſt opinio dñi Durādi tenētis cū Thoma de filijs infideliū: q̄ non ſubijciunt xp̄ianis ⁊ cū do ctore ſubtili de filijs infideliu3 q̄ ſubijciunt p̄icipibus xp̄ianis. S3 reuera quelib3 aliaꝝ opinionū ē pbabilior. Et inter duas p̄mas iudicio meo ſanior ē opinio doctoris ſubtilis.

¶ Queritur.3. circa hanc diſti ctionem an aliq̄s poſſit ſaluari ſine baptiſmo fluminis vel aque. ¶ Pro hui⁹ difficultatis enodatione ē notādū q̄ p̄p̄e loquendo de baptiſmate vt ē ſacra^tum. noue legis ſolū ē vnū baptiſma iuxta illud Apoſto. ad Ephesios.4. Cap. vnus dñs vna fi des vnū baptiſma ſ3 loquēdo ip̄rop̄e noue gña baptiſmatū ponit Da maſcen⁹ enumerat eñ diluuiū vl'e p vno: ſubmerſione3 Aegyptioꝝ in mari rubro p alio: iuxta illō Apl'i.1. ad cor.10. q̄oēs ſunt baptiſati i ma ri et nube.3. enumerat aqua3 luſtra tiōis vbi erat ciuis vitule ruffe.4. po nit bap^ma.10. bap.5. aſignat bap^ma. pñie.6. bap^ma. aq̄.7. bap^ma. i liguis igneis.8. bap^ma. q̄ baptiſat⁹ ē xp̄s.9. bap^ma. ſanguinis. S3 i p̄poſito triplex bap^ma. ſolet pōi. ſ. fluminis: flaminis: ⁊ ſanguinis. De p̄mo dictu3 ē iam. de duobus vltimis eſt viden dum. Vñ baptiſma flaminis dr̄ q̄ñ aliq̄s. vult deuote baptizari ⁊ nō h3 copiā baptiſmi tūc talis ē baptiſſatus baptiſmo flaminis. i. h3 grām ſp̄us ſancti. Baptiſm⁹ ſanguinis ē q̄ñ aliq̄s morit ob honore3 xp̄i ⁊ hi duo baptiſmi cōueniunt cu3 baptiſmo fluminis q̄ ſicut remittit om̄is culpa in ſacra^to. fluminis: ita etiā in his duobus ſ3 magna ē dr̄a nam in baptiſmate fluminis q̄ñ rite ſuſcipi tur remittit nō ſolū oīs culpa verū etiā oīs pœna vt inq̄t Auguſt. i En chiridion ⁊ h̄etur de conſecratio ne diſtin.4. Cap. vt oñderet ⁊ Cap. p uulo ⁊ in libro de baptiſmo puuloꝝ eadē diſtin. Cap. regenerāte. Et in baptiſmate flaminis nō ſemꝑ dimit tit oīs pœna. In baptiſmate aute3 ſanguinis bñ remittit oīs pœna et maior grā dat q̄ in aliquo alio baptiſmatū iuxta illud ſaluatoris Jo annis.14. maiorē charitate3 nemo h3 vt aiam ſua3 ponat q̄s p amicis

ſuis. Jn nullo tñ ipſorū daꝛ gr̃a ex ope opato niſi in baptiſmate fluminis qđ nõ requirit pœnitentiã neq̃ gemitū neq̃ plãctū vt inq̃t Ambroſius ſup Epiſtol. ad romanos ꝛ hẽtur de ꝯſecratione diſtin. 4. Cap. ſine pœnitẽtia. Jſto notato rñdetur ad queſtionē affirmatiue. Et ſi arguas p illud ſaluatoris Joannis. 3. niſi qs renatus fuerit ex aq̃. ꝛc̃. rñdeꝛ duobus mōis vno mõ q̄ intelligiꝛ ſic niſi qs renat⁹ fuerit ex ea regeneratione vel ſibi ſili q̃ fit in aq̃ et ſpũ ſctõ ꝛc̃. mõ illi q̃ baptizantur baptiſmo flaminis vel ſanguinis renaſcunꝛ ſili regeneratione q̃ ſolet fieri in aq̃. ſ. p gr̃am ſpũs ſcti. Alio mõ q̄ itelligitur illa authoritas q̃ñ baptiſma fluminis cõtemniꝛ: naꝫ ſi aliqs ſit baptizat⁹ baptiſmo flaminis habita copia baptizãdi teneꝛ baptizari baptiſmo fluminis. ¶ Contra notabile arguiꝛ ſic baptiſm⁹ req̃rit pœnitentiã in adulto ģ notabile falſum. añs pbaꝛ duplici authoritate. 1. ẽ Petri actuū. 2. Cap. dicentis agite pœnitentiã ꝛ baptizeꝛ vnuſquiſq̃ vr̃m in noĩe dñi Jeſu xp̃i. 2. authoras. ẽ Auguſti. ꝛ hẽtur de cõſecrat. diſti. 4. Cap. oĩs: vbi hẽtur q̄ oĩs adultus đbet aliqualr̃ dolere đ pterita vita. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝛ negando añs intelligendo đ pñia exteriori ꝛ ad pbationẽ dr̃. q̄ ille authores. intelliguntꝛ de aliq̃li diſplicẽtia interiori. ¶ Cõtra iſtã ſolutionẽ arguiꝛ diſtin. allegata de cõſecratiõe Gregori⁹ papa ſcribẽs fauſtino defenſori Cap. Ne qđ abſit. Jnq̃t: q̄ abſtinẽtia q̃draginta dierꝫ imponenda ẽ iudeis baptizãdis ģ baptiſmus req̃rit pœnitentiã exteriorem ꝛ p ꝯñs ſolutio nulla. ¶ Ad hãc replicã rñdeꝛ negando ꝯñam ꝛ rõ ẽ q̄ talis abſtinẽtia non imponiꝛ iudeis p pñia. ſꝫ vt cū maiori reuerẽtia accedãt ad ſanctiſſimum baptiſma ꝛ ne redeãt ad vomituꝫ ſicͭ ſolẽt redire ꝛ hec cauſa tangitur in Cap. allegato.

¶ Secundo arguiꝛ ſic aliqui fuerũt baptizati baptiſmo flaminis ꝛ nõ fuerũt baptizati baptiſmo fluminis ꝛ habuerũt opportunitatẽ et ſunt ſaluati ģ notabile falſum añs pꝫ đ beata ṽgine ꝛ apoſtolis. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝛ negãdo añs ꝛ ad pbationẽ dr̃: q̄ beata Virgo ꝛ apoſtoli fuerũt baptizati baptiſmo fluminis lꝫ nõ legaꝛ expreſſe i Euãgelio ꝛ quantuꝫ ad apoſtolos expſſe aſſerit Aureli⁹ Auguſti. in Epl'a ad Seleuzianū ꝛ in Epl'a ad Vincentiū ꝛ Victorẽ ꝛ hẽtur de ꝯſecrat: diſtin. 4. Cap. q̃ñ ꝛ Cap. ſi eos Et ſubtilr̃ probat p illud ſaluatoris ad apoſtolos q̃ñ volebat lauare pedes Petri. ſ. q̃ lotus ẽ ꝛc̃. Naꝫ Petrus rñdit illi nõ ſolū pedes ſed ꝛ caput Et tũc ſaluator dixit illi q̃ lot⁹ ẽ ꝛc̃. ad denotanduꝫ q̄ Petrus ꝛ ceteri apoſtoli iã erãt loti in Capitibus p baptiſma ꝛ iõ nõ oportebat lauare ampli⁹ capita eoꝝ ſꝫ bñ pedes.

¶ Queritur quarto ꝛ vltimo circa hãc diſti. an in baptiſmate infundaꝛ gr̃a ꝛ cetere virtutes. Pro h⁹ difficultatis enucleatiõe ẽ aduertẽdū. q̄ de ṽtutibus theologicis. ſ. fide ſpe ꝛ charitate omnes doctores theologi conueniũt. q̄ in baptiſma

te digne ſuſcepto infunduntur tales tres ꝟtutes theologice ⁊ hoc eſt determinatio ecclie in duobus locis. ſ. lib. 3. extra de baptiſ. ⁊ eiꝰ effectu Cap. maiores cās. ⁊ in pma clemētina. §. veruz ⁊ qđ maius ē expreſſe apoſtolus ad Hebreos. 11. Inqt ſine fide impoſſibile ē placere deo. ſꝫ puuli baptizati valde placēt deo cū ſint iaz filij ipſius p gram q̄ hñt fidez. Et ſpe in habitu. ⁊ ita ſaluatur illud dictū qñ rūdet in baptiſmate p eis: credo: nō actu: ſꝫ hītu. Sed đ ꝟtutibꝰ moralibꝰ ē magna ꝯtrouerſia apud doctores. nam Alexander Thomas ⁊ ceteri alij pter Occhaz ⁊ dñm Cardinalē Cameracenſem tenēt ꝙ etiā ꝟtutes morales infundunt. ſ. 4. Cardinales. Et iſta opinio fauet liberalitati diuine.

¶ Eſt tñ vnū argumentū contra ipſam preciſe. ſ. ꝙ adultꝰ Ebrioſus: luxurioſus: ⁊ auarꝰ: ⁊ ſic đ alijs vitijs poſt baptiſma digne ſuſceptū adhuc inuenit ſe inclinatū ad illa vitia. et ſi hēret tales ꝟtutes morales nō eēt pnus ad vitia ſꝫ ad ꝟtutes igit ſupuacaneū ē tales ꝟtutes morales ponere. ¶ Hoc argumentū nō ꝯcludit ⁊ minor ē negāda rō ē qꝛ remanēt i tali adulto digne baptizato mali hītus adqſiti inclinantes ad priora vitia: q̄ ſic non ſunt pducti in inſtanti ſꝫ ſucceſſiue p vitia frequētata: ita etiā debēt corrumpi ſucceſſiue p actus ꝟtuoſos frequentatos. Et qꝛ ecclia in Cap. allegatis non loqtur de moralibus ꝟtutibus: iō vtraqꝫ harꝫ opinionū ē ꝓſenſabilis ⁊ facile. qñ ecclia nihil de ꝟtutibus moralibꝰ determinauit.

Qđ baptiſmus eq̄ ſctūs eſt a bono ⁊ a malo datꝰ bono vel malo. Diſtinctio. V.

Poſt hec ſciendū eſt ſacramētū baptiſmi a bonis ⁊ malis miniſtri dari: ſicut a bonis ⁊ a malis ſumitur: nec melior eſt baptiſmus qui p meliorē datur: nec minꝰ bonus qui p minꝰ bonū datur: nec malus q̄ p maluz datur: nec maiꝰ munꝰ datur in baptiſmo dato a bono nec minꝰ i baptiſmo dato a malo: ſꝫ equale: qꝛ non ē munꝰ hominis: ſed dei. Quod totū ſubdictis declaratur teſtimonijs. Aug. ait. Baptiſmus talis eſt qlis eſt ille in cuius ptāte dat. non qlis eſt ille p cuiꝰ miniſteriuz dat. Item. Prorſus fieri pt vt aliq̄ verꝫ hēant baptiſma ⁊ non hēant verā fidē. Itē. Si inter bonos miniſtros cum ſit alius alio melior: nō eſt melior baptiſmꝰ qui p meliorē datur: nullo mō malus eſt qui etiaz p malū dat: qꝛ idē baptiſmꝰ dat: ⁊ iō p miniſtros diſpares dei mu

n⁹ eſt eq̄le: q꞉ non illoꝝ: ſed ci⁹ eſt. Idē. Cū baptizat malus il lud qđ datuꝫ eſt: vnū eſt nō im par: ꝑpter impares miſtros ſꝫ par ꝛ eq̄le ꝑpter hoc. Hic eſt q̄ baptizat. Itē. Ego dico ꝛ nos dicimus oēs: q꞉ iuſtos oportet eſſe ꝑ quos baptiſat. iuſtos op tet eſſe tanti iudicis miniſtros. Sint miſtri iuſti ſi volunt. Si aūt noluerint eſſe iuſti q̄ ſedent in cathedra Moyſi. ſecuꝝ me facit magr̄ me⁹ ſcꝫ xp̄s: de quo ſpūſſctūs dicit. Hic ē q̄ bapti zat. Itē. Quos baptizauit iu das xp̄us baptizauit. Si quos ergo baptizauit ebrioſus: hoīci da adulter: ſi xp̄i erat baptiſm⁹: chriſt⁹ baptizauit. Non timeo adulteꝝ: nec ebrioſum: nec hoī cidam: q꞉ columbaꝫ attendo ꝑ quā mihi dicitur. Hic eſt q̄ ba ptizat. Iteꝫ. Homicida dedit baptiſmū xp̄i qđ ſacr̄m taꝫ ſan ctū eſt vt nec homicida miſtrā te polluat. Itē. Si in hereſi q̄ cunq꜠ vel ſciſmate q̄ſquā in no mine p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti ba ptiſmi ſacr̄m accepit: integrum ſacr̄m accepit: ſed ſaluteꝫ q̄ vt⁹ eſt ſacri nō habebit: ſi extra ec cleſiā catholicā ip̄m ſacr̄m ha buerit. Debet ergo ad eccl'iam redire. non vt ſacrum baptiſmi iteꝝ accipiat qđ nemo debet in aliquo repetere: ſꝫ vt in ſocieta te catholica vitā accipiat. Ba ptiſm⁹ eīm extra eccl'iaꝫ nequit ꝓdeſſe. Ibi eīm cuiq꜠ prodeſſe p̄t baptiſmus vbi p̄t ꝓdeſſe ele moſyna. ſ. in eccl'ia. Itē. Iſido rus Roman⁹ pontifex nō ho minēꝫ iudicat qui baptizat ſed ſpm̄ dei ſubminiſtrare gr̄aꝫ ba ptiſmi: licet pagan⁹ ſit q̄ bapti zat. In his ꝑſpicue cernis ba ptiſmū veꝝ bonis ꝛ malis da ri: ꝛ a bonis ꝛ a malis: ꝛ ip̄m ta men eque ſanctū eſſe ꝛ munus eius equale in bonis ſiue a bo nis ſiue a malis baptizentur.

De poteſtate baptiſmi et miniſterio.

¶ Quia miniſteriū tm̄ hn̄t nō ptātem baptiſmi. Ptātem eīm ſibi retinuit. Qđ nouit iohānes cū vidit colūbam deſcendentē ſup xp̄m. Vn̄ Aug. Quid no uerat iohānes baptiſta? dn̄m. Quid nō nouerat ptātem dn̄i ci baptiſmi in nullum hoīem a dn̄o tranſiturā: ſed miniſteriuꝫ plane trāſituꝝ. Ptātem a dn̄o in neminē: ſed miniſteriū in bo nos ꝛ malos. Nō exhorreat co lūba miniſteriū maloꝝ: reſpici at ptātem dn̄i. Quid facit tibi

miniſter malus: vbi bonus eſt dñs. Neq; qui plantat neq; q̇ rigat eſt aliq̇d: ſed q̇ in cremen-tū dat deus. Si ſupbus fuerit miniſter: cuz diabolo computa tur: ſed nō cōtaminatur donuz xp̄i. Qḋ p illum fluit purū eſt. Per lapideū cānalem trāſit aq̄ ad areolas: in cānali lapideo nil generat̃ ſed ort⁹ fructus pluri-mos affert. Habent ergo non mō boni ſed etiā mali miniſteri um baptizandi ſed neutri ptā-tem baptiſmi Miniſteriuz eñ dedit xp̄s ſeruis: ſed ptātem ſi bi retinuit: quā ſi vellet poterat ſuis dare: vt ſuus daret baptiſ mum ſuū tanq̄ʒ vice ſua. ⁊ ptā-tez ſuā cōſtituere poterat in ali quo vel in aliquib⁹ ſuis ſuis vt tanta vis eſſet in baptiſmo ſui quanta eſt in baptiſmo dñi. ſed noluit: ne ſeruus in ſuo ſpē po neret. Baptizat ſuus vt mini ſter: baptizat dñs tanq̄ʒ ptātez hñs: quaz ſi daret ſeruis. vt ſcʒ ipoꝝ eſſet qḋ dñi erat: tot eſſēt baptiſmi quot ſui: vt ſicut di-ct⁹ eſt baptiſm⁹ iohānis: ſic di ceret̃ baptiſm⁹ Petri vel Pau li. Qḋ ne fieret retinuit ſibi dñs ptātem baptiſmi: ſuis aūt mi-niſteriū ḋdit. Si ergo ſeru⁹ di-cit ſe baptizare: recte dicit: ſʒ tā q̄ʒ miniſter baptizat: ⁊ iō nō dif fert ſiue bon⁹ ſiue malus bapti zet. Inde etiaz nemo dicit ba-ptiſmus me⁹: cum tñ dicat euā geliū meū prudentia mea: licet ſint a dño in q̇bus differentia ē Alius eñ alio melius opat̃ in euāgelizando: ⁊ alius alio pru dentioꝛ eſt. Ali⁹ aūt alio magſ minus ve baptizatus ſiue ab in ferioꝛi ſiue a maioꝛi baptizetur dici non poteſt.

Que fuit ptās Baptiſmi quā potuit xp̄s dare ſeruiſ.

¶ Hic q̄ritur q̄ ſit illa ptās ba ptiſmi quaz xp̄s ſibi retinuit ⁊ potuit dare ſeruis. Hec eſt vt plurimi volūt poteſtas dimit-tēdi peccata in baptiſmo ſed po teſtas dimittendi pctā q̇ in deo eſt deus ē. Ideo alij dicūt hāc ptātem nō potuiſſe dare alicui ſuoꝝ: q2 nulli potuit dare vt eſ ſet qḋ ip̄e eſt: vel vt haberet eſ-ſentiam quā ip̄e habet: cui hoc eſt eſſe quod poſſe. Dicunt eñ ſi hanc potētiam alicui dare po tuit: potuit ei dare creaturas cre are: q2 nō eſt hoc maioꝛis potē tie q̄ʒ illud. Ad qḋ dici pōt q2 potuit eis dare potētiaz dimit tēdi peccata ⁊ nō ip̄am eandez qua ip̄e potēs eſt ſed potētiam

creatam qua ſuꝰ poſſet dimit-
tere peccata: non tñ vt auctor
remiſſionis ſed vt miniſter nec
tamẽ ſine deo auctore: vt ſicut
in miniſterio habet exteriꝰ ſan
ctificare ita in miniſterio habe
ret interiꝰ mundare: ⁊ ſicut illõ
facit deo auctore qui cum eo ⁊
in eo opat̃ illud exterius: ita in
teriꝰ mundaret dõ auctore qui
eius v̓bo velut quodaꝫ miniſte
rio vteret̃. Ita etiam poſſet de
us ꝑ aliquẽ creare aliqua: non
ꝑ eum tanq̄ꝫ authorem ſed mi-
niſtrũ cuꝫ quo ⁊ in quo opare-
tur: ſicut in bonis opibꝰ noſtris
ip̄e opat̃ ⁊ nos. nec ip̄e tantum
nec nos tm̃: ſed ip̄e nobiſcũ ⁊ in
nobis: ⁊ tñ in illis agẽdis mini
ſtri eiꝰ ſumꝰ: nõ auctores. Ita
ergo potuit dare ſeruo ptãtem
dimittendi pctã in baptiſmo. i.
vt in mundatiõe interiori ſuus
cũ dño oparet̃: non ſeruus ſine
dño: nec dñs ſine ſuo: ſed dñs
cum ſuo et in ſeruo ſicut in ex-
teriori miniſterio dñs opatur
cuꝫ ſuo ⁊ in ſuo. Uñ ⁊ dñs dr̃
ſanctificare ⁊ ſuus: ſed dñs in-
uiſibili gratia ſuus viſibili ſacra
mẽto. Uñ Aug. ſup leuiticuꝫ.
Dñs ait. Ego dñs q̇ ſanctifico
Et de moyſe etiã dictum eſt: ⁊
ſanctificabis eũ. Sed moyſes
ſanctificat viſibilibus ſacramẽ-
tis ꝑ miniſteriũ: dñs aũt inuiſi
bili gratia ꝑ ſpm̃ vbi ẽ totꝰ fru-
ctus viſibilium ſacroꝝ. Sine
hac ſctificatione viſibilia ſacrã
nil ꝓſunt. Si quis hoc melius
apire poterit non inuideo.

Circa quintã
diſtin. querit-
tur. an malꝰ
miniſter mi-
niſtrando ſa-
cramenta ec
cleſię peccet
mortaliter.
Pro huiꝰ. q̄
declaratiõe eſt aduertendũ ꝙ in pñ-
tia loq̄mur de malo miniſtro mali-
cia morali. ſ. de illo q̇ eſt in peccato
mortali ⁊ non loq̄mur de illo qui ne
ſcit miniſtrare. q2 talis ſi attẽtet mi-
niſtrare peccat qñ neſcit ea: que icũ
bunt ſuo officio ⁊ tenet̃ illa ſcire de
miniſtro igit̃ exñte in peccato mor-
tali intelligit̃ pñs difficultas ⁊ d̃ ta-
li rñdet doctor ſanctꝰ in pñti diſtin.
ꝙ ſi talis miniſter miniſtrat ſacra-
mentũ eccliꝭ: vt miniſter ipſiꝰ eccle
ſię peccat mortal̃r: ſi vero miniſtret
in neceſſitate ſicut vna vetula mini-
ſtrat ſacrum baptiſmatꝭ tũc nõ pec-
cat. Quo ad p̄mã ptẽ huiꝰ rñſionis
oẽs doctores cõueniunt cũ thoma
ꝓpt̃ duas authoritates. 1. hẽtur le-
uitici. 22. Cap. ſ. oĩs hõ q̇ acceſſerit
de ſtirpe vr̃a ad ea quę conſecrata
ſunt: ⁊ quę obtulerũt filij iſrael dño
in q̇ eſt imunditia peribit corã dño.
2. ẽ Diui Dionyſij in libro de celeſti
hierarchia dicẽtis: immũdis ſacra

ſymbola ⁊ ſigna ſacramentalia tra-
ctare vel tangere nefas ē nã ſi nõ li-
cebat accedere cū peccato mortali
ad ſacramẽtalia legis antiquę: a for
tiori nõ licebit in lege euãgelica cū
peccato mortali accedere ad ſacra-
mẽta ipſius: quę longe pręſtantiora
ſunt alijs ⁊ ſanctiora. Scđa ps rñ-
ſionis nõ placet dño Durãdo nã cer
tū ē. ꝙ ad quodlibet ſacratum. legis
euãgelicę reqrunt. 3. ſ. mã: forma: ⁊
miniſter. ⁊ lõ ꝗcunqȝ miniſtrat ſacra
mẽta legis euãgelicę: neceſſuȝ ē: ꝙ
miniſtret vt miniſter ecclię: quare te
net Durãdus ꝙ ſemꝑ miniſtrans ĩ
peccato mortali: peccat mortaliter.
Dñs Petrꝰ de palude allegat du-
as decretales quę hñtur lib. 5. đ pe
nitẽtijs ⁊ remiſſionibꝰ Cap. qđ qui
daȝ. ⁊ Cap. qđ in te. Et certe ſalua
eiꝰ rñtia falſe allegat maxie. Cap.
Illud: qđ in te: nã ibi nihil loqtur ro-
manꝰ pontifex de miniſtrante ĩ pec
cato mortali. Et aliud Cap. nõ eſt
ad propoſitū. ¶ Quapropꝫ opĩo
Durãdi ē amplectenda maxime qꝛ
qlȝ peccator in inſtanti põt ſe pone-
re in grã iuxta illud Dauidis. Dixi
cõfitebor aduerſum me iniuſtitiam
meã ⁊ tu remiſiſti iniquitatẽ pecca-
ti mei: immo Dauid expertus ē illud
vt hẽtur in. 12. Cap. 2. regū: nã cum
ꝑmum dixit peccaui dño: audiuit a
Nathã pꝓheta. Dñs tranſtulit a te
peccatū nõ morieris. idcirco nõ põt
eẽ tãta neceſſitas baptizãdi aliquẽ
puulū: qđ miniſter non poſſit ſe po-
nere in grã. nõ eñ opus ē: niſi ꝙ ꝓ-
põat efficacꝫ ꝯfiteri de peccato ꝓp-
ter deū ⁊ in eodẽ inſtãti dñs deꝰ iſū
det illi grãȝ ⁊ tũc digne miniſtrabit.

¶ Queritur ſecundo circa hanc
diſtictionẽ: quę fuit illa poteſtas ba
ptiſmi: quã xpꝰ potuit dare miniſtris
⁊ nõ dedit. Pro huiꝰ. q. đclaraone. ē
aduertendū ꝙ triplex ē poteſtas. ſ.
authoritatiua: excellentię ⁊ miniſte
rialis. Poteſtas authoris. ē: qũ ali-
qs a ſeipo hȝ authoritatẽ ⁊ a nullo a
lio ⁊ hęc ſoli đo ꝯuẽit. Poteſtas ex
cellẽtię ꝓpꝫ tria cõuenit xpo ſcđȝ hu
manitatẽ ꝑmo rõe eiꝰ paſſionis ꝓp
ter quã dat grã ⁊ glia. 2. cõuenit ei:
qꝛ ſine aliqbus ṽbis aut ſacris xps
cõferebat grãȝ ⁊ cęlas ṽtutes. 3. qꝛ
ad inuocationẽ nois xpi dabant grã
⁊ ṽtutes. Immo ſepenumero ſpũſ
ſctũs đſcendebat in ſpē ignis. 3. po
teſtas ē miniſterialis ⁊ hanc potuit
dare nobis ſacerdotibꝰ ⁊ defacto đ
dit ꝑmã aũt poteſtatẽ necȝ đdit no-
bis: necȝ potuit dare. 2. vero potuit
nobis dare ſȝ nõ dedit nã ſi dediſſet
nõ fuiſſet vnitas baptiſmi: ſȝ tot: qt
fuiſſent illi hoies: qbꝰ dediſſet talẽ
poteſtatẽȝ: eſſent baptiſmata. Iſto
notato reſpondet facile ad queſtio-
nẽ: ꝙ poteſtas excellẽtię ē illa: quã
potuit chriſtus dare nobis. non ta-
men dedit propter cãm dictam.

Quibus liceat baptizare.
Diſtinctio. VI.

Unc qbus liceat baptizare addamus. De hoc Iſidorus ait. Cõſtat baptiſ-

mū ſolis ſacerdotibus eſſe traditum eiuſq; miniſteriū: nec ipſis dyaconibus iplere eſt licitū abſq; epo vel pſbitero: niſi his pcul abſentibus vltima lāguoris cogat neceſſitas: quod etiā laicis fidelibus pmittitur. Ex concilio charthaginēſi quinto. Itē mulier q̄uis ſctā baptiſare non pſumat: niſi neceſſitate cogente. De illis vero qui ab hereticis baptizantur vtrum baptizādi ſint q̄ri ſolet. Ad quod breuiter dicim⁹ q̄ quicunq; ſit qui baptizet ſi ſeruatur forma a xp̄o tradita: verū baptiſmum dat. ⁊ ideo qui illum ſumit non debet rebaptizari. Vñ Beda. Siue heretic⁹: ſiue ſciſmatic⁹: ſiue facinoroſus quiſq; in cōfeſſione ſancte trinitatis baptizet: non valet ille qui baptizat⁹ eſt a bonis catholicis rebaptizari ne confeſſio ⁊ trinitas inuocatio videat annullari. Itē Aug. Quāuis vnū ſit baptiſma ⁊ hereticoꝝ ſcʒ eorū qui in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti baptizant ⁊ eccleſie catholice: tñ qui foris eccleſiam baptizantur nō ſumunt ad ſalutem baptiſmū: ſed ad pniciē habentes formā ſacramenti: v̓tutē autē eius abnegantes: ⁊ ideo eccl'ia nō eos rebaptizat: q2 in nomīe trinitatis baptizati ſunt: ⁊ ipa eſt forma ſacramenti. Itē. Rebaptizare hereticū qui hec ſanctificationis ſigna pceperit: oīno peccatū eſt: catholicū v̓o imaniſſimū ſcelus eſt. Ex his apte colligitur: q̄ q̄ etiam ab hereticis baptizati ſunt ſuato caractere xp̄i rebaptizādi nō ſunt: ſed tm̄ impoſitione man⁹ reconciliandi vt ſpm̄ſctm̄ accipiant: ⁊ in ſignū deteſtationis hereticorū. Sunt tñ nonnulli doctorū: vt Ciprian⁹ ⁊ alij quidam qui dicere videntꝛ ab hereticis nō poſſe tradi baptiſmū: ⁊ eos eſſe rebaptizandos cū veniunt ad eccleſiā q̄ ab illis dicuntꝛ baptizati. Sed hoc de illis veꝝ eſt qui extra formam eccleſie baptizare pſumunt. Ciprian⁹ tñ ibi a v̓itate deuiaſſe videtur qui ait de heretico. quomodo ſāctificare aquam poteſt cū ipſe imundus eſt: ⁊ apud quē ſpūſſanct⁹ non eſt: cuʒ dñs dicat in lege. Que cūq; tetigerit immund⁹ imunda erūt quis poteſt dare qḋ ipe non habet? Hoc ergo ex ignorantia eū dixiſſe Aug. innuit dicens. Martyrē Ciprianū glorioſum qui apud hereticos vel ſciſmaticos datū baptiſmū no

lebat cognoſcere: dũ eos nimis deteſtaretur: tanta eius merita vſq ad triũphuz martyrij ſecuta ſunt: vt ⁊ charitas q̃ excellebat luce: obũbratio illa fugaretur: ⁊ ſi q̃d purgandũ erat paſſionis falſe tolleret. Nec nos q̃ baptiſmi veritatē ⁊ hereticorũ iniquitatē agnoſcimꝰ ideo Cipriano meliores ſumus: ſicut nec Petro: quia gentes iudaizare non cogimus.

Hieronymus ſuper epiſtolam ad Romanos.

¶ Hoc etiam ſciendũ eſt ꝙ licet ter immergat ꝑpter myſterium trinitatis: tñ vnũ baptiſma reputatur. Illud etiaz ignorandũ eſt ꝙ in materno vtero nullus baptizari põt: etiã ſi mater baptizetur. Unde Iſidorꝰ. Qui in maternis vteris ſunt: baptizari nõ poſſunt: quia qui natꝰ adhuc ſm Adam nõ eſt. ſm xp̃m nõ poteſt renaſci. neq regeneratio in euz dici põt quē generatio non preceſſit. Item Augu. Non põt quiſq renaſci anteq natꝰ ſit. Si vo opponit de Hieremia ⁊ d̾ Johanne baptiſta: qui ab vtero ſanctificati legunt. qd̾ etiaz de Jacob quidam putant. Dicimꝰ ſi ſanctificatio ibi accipit interior ẽmũdatio in miraculis diuine potẽtie eſſe habendũ: vt Augu. ait ambigue ſup hoc loquens. Si vſq adeo inquit i illo puero accelleratꝰ eſt vſus rõnis ⁊ voluntatis: vt intra materna viſcera iaz poſſum agnoſcere ⁊ credere qd̾ in alijs puulis expectat etas vt poſſint. in miraculis habendũ eſſe diuine potentie non ad humane trahendũ exẽplum nature. Nam qñ voluit deꝰ etiam iumentũ locutuz ẽ. Idẽ d̾ Hieremia legit. Prius q̃ exires d̾ vẽtre ſanctificaui te. Illa tamẽ ſanctificatio q̃ efficimur tẽpluz dei nõ niſi renatoꝝ eſt. Niſi eñ quis renatꝰ fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto non põt intrare i regnum dei. Nemo autẽ renaſcitur niſi ꝑus naſcatur. Unde illa ſanctificatio poteſt ſm p̄deſtinationez accipi. Ecce videt dubitant loqui: q̃ etiaz in eodẽ dicit. Non dictũ eſt qꝛ credidit infans in vtero: ſed exultauit: nec eliſabeth dicit exultauit i fide ſed exultauit in vtero meo. Et potuit eſſe hec ſanctificatio tãte rei a maiori cognoſcẽde indiciũ nõ a puulo cognite abſq aſſertiõe. De hac ſanctificatione loquit: nõ diffiniẽs qualiter

itelligenda ſit illa ſanctificatio an ſit ſignū future rei an veritas iuſtificationis p ſpm̄ facte. Sz meliꝰ eſt vt dicamꝰ illos preter cōem legē in vteris iuſtificatos ꝛ gratia p̄uentos: dimiſſis oi-bus peccatis: qđ etiam multis ſanctoꝝ teſtimonijs edocetur.

Si Baptiſmus ſit verbis corrupte prolatis.

¶ Queri etiā ſolet ſi corrupte pferantur v̉ba illa an baptiſmꝰ ſit? De hoc Zacharias Bonifacio ſcribit. Retulerūt mihi nūcij tui φ fuerit ſacerdos in eadē puincia qui latinā linguaz pe-nitꝰ ignorabat: ꝛ dū baptizaret neſcius latini eloquij infrigens linguā diceret: baptizo te in nomine patria ꝛ filia ꝛ ſpūſſancta ꝛ ppt hoc cōſideraſti rebapti-zare. Sz ſi ille q̄ baptizauit non errorē inducens vel hereſiz: ſed p ſola ignorantia romane locutionis infriugēdo linguā baptizans dixiſſet: non poſſumꝰ conſentire vt denuo baptizetur.

Leo Papa.

¶ Preterea ſciendū eſt φ illi de q̄bus nulla extant indicia inter ppinquos vel domeſticos vel vicinos a quibus baptizati fuiſſe doceant agendū eſt vt renaſcant ne pereant: in quibus qđ non oſtēditur geſtum: ratio non ſinit vt videatur iteratuz. Conferendū eis videtur qđ collatum eſſe neſcitur: qꝛ nō temeritas interuenit preſumptionis vbi eſt diligentia pietatis.

De illo q̄ p ludo imergit.

¶ Solet etiam q̄ri de illo q̄ iocans ſicut munꝰ: cōmemoratione tñ trinitatis imergitur vtrū baptizatus ſit? Hoc aūt Aug: nō diffinit ita inq̄ens. Si totū ludicre ꝛ munice: ꝛ iocnlariter ageretur: vtrū approbandus eſſet baptiſmꝰ q̄ ſic daretur: diuinū iudicium p alicuiꝰ reuelationis miraculū oratione iplorandum eſſe cenſerē. Videtur tñ ſapietibꝰ non fuiſſe baptiſma: vt cū aliqui in balneū vel in flumē mergunt in noie trinitatis: nō eſt tñ baptiſmꝰ. qꝛ non intētione baptizandi illđ geritur. Naz in hoc ꝛ in alijs ſacramentis ſicut forma eſt ſuanda ita ꝛ intētio illud celebrandi eſt habēda. Illud etiam non te moueat φ q̄dam non ea fide puulos ad baptiſmū ferunt: vt p ſpm̄ ad vi-tam regenerētur eternaz: ſz eos putant hoc remedio tēporalez accipere ſanitatē: non eñ ppte

rea illi nõ regenerant: q2 nec ab illis hac intentione offerũtur.

Leo Papa.

¶ Agnoſcendũ eſt etiã in baptizandis electis duo tẽpora eſſe ſuanda. id eſt paſcha ⁊ pẽthecoſten: vt in ſabbato paſche vel pẽtecoſtes baptiſmi ſacramentũ celebretur. Qui vͦo neceſſitate mortis vel periculi vrgẽtur: omni tẽpore debent baptizari.

De reſpõſione patrinoꝝ.

¶ Porro cuncti ad baptiſmũ venientes fidẽ ſuam ꝓfiteri debent ⁊ exponere quid petendũ venerint ad eccleſiã. Unde etiam a baptizando querit q̃d veniſti ad eccleſiã petere? Qui ſi adult⁹ eſt ꝓ ſe reſpondet fidẽ. id eſt ſacramentũ fidei ⁊ doctrinam. Jta etiam p ſingula interrogatus reſpondet ſe credere in patrẽ et filium ⁊ ſpm̃ſctm̃. Si autẽ puulus eſt nõ valens credere vel loqui: ali⁹ ꝓ eo reſpondet. Unde Jſidorus. Paruuli alio ꝓfitente baptizantur q̃ adhuc loqui vel credere neſciunt ſicut etiam ꝓ egri mutis vel ſurdis alius ꝓfitetur dũ baptizantur: ſic ⁊ ꝺ penitentib⁹ agendũ eſt. Si vͦo ꝓ eo qui rñdere põt alius reſpondeat: non itidẽ valet ſicut dictũ eſt. Etatẽ habet ꝓ ſe loquatur. Si vͦo querit ex quo ſenſu ꝓ puulo dicat credo vel fidẽ peto? Dicim⁹ ꝺ ſacramento fidei id eſſe intelligẽdũ: qꝺ reſpondetur petere cum defertur ad eccleſiam ⁊ habere cũ baptizatur vt ſit ſenſus cũ dicitur: fidẽ peto. id eſt ſacramentũ fidei preſto ſuẽ recipere: credo. id eſt ſacramẽtuẽ fidei ſuſcipio: qꝺ eſt: hic puulus pſto eſt ſacramentũ fidei accipere. Unde Auguſ. Nihil eſt aliud credere q̃ fidem habere: ⁊ ideo cuẽ reſpondetur: credere paruul⁹ qui fidei nondum effectũ habet reſpondetur fidẽ habere ꝓpter fidei ſacramentũ ⁊ conuertere ſe ad deum ꝓpter ꝯuerſionis ſacramentum. Sed adhuc querit ex quo ſenſu ꝓ puulo reſpõdeatur credo in deum patrẽ: ⁊ in Jeſum xp̃m ⁊ in ſpm̃ſanctũ. Nunquid de ſacramento fidei an de fide mẽtis ibi agitur? Si de ſacramẽto cur nominati diſtinguũtur pſone? Si vͦo de fidei affectu: quomodo veruẽ eſt cum ea puulus careat? An illꝺ facturus puulus ſpondetur cũ creuerit ſicut ⁊ in oibus pompis diaboli ſpondetur ab renũ

ciare: qđ ſi non ſeruauerit fact⁹ adult⁹ tenebitur ipe vel ſponſor. Sane etiam dici poteſt ibi ſponderi ꝓ puulo: ꝙ ad maiorē etatē ſi venerit ⁊ pōpis diaboli renūciabit: ⁊ ſanā fidē tenebit cui⁹ tunc ſacramentū recepit. Hac aūt ſponſione puulus ꝓ quo fit tenebitur non ſpōſor: ſi tñ vt cautio ipleatur quantū in ſe eſt operā dederit: qꝛ exigitur a patrino vt ſit diligēs circa euꝫ ꝓ quo ſpopondit ſollicitudo. De hoc. Aug. Certiſſimā emiſiſtis cautionēqua renūciare pōpis diaboli ſpopondiſtis.

De cathecíſmo ⁊ exorciſmo.

¶ Illa autem interrogatio et reſponſio fidei fit in cathecumino cui additur exorciſmus. Ante baptiſmum enim fit cathecíſmus ⁊ exorciſmus: poſt cathecíſmum ſequitur exorciſmus: vt ab eo qui iam fide inſtruct⁹ eſt aduerſaria virtus pellatur. Exorciſmus đ greco dicitur in latinum adiuratio cathecíſm⁹ inſtructio. Cathecizare eſt inſtruere: vt de ſymbolo ac rudimentis fidei Exorcizare eſt adiurare: vt: exi ab eo ſpiritus immunde. Symbolum eſt ſignū vel collatio. Signum quia eo fideles ab infidelibus diſcernūtur. Collatio quia ibi totius fidei ſufficientia ⁊ integritas eſt collata. Cathecíſmus ⁊ exorciſmus neophitorum ſunt. magiſ ꝙ ſacramentalia ꝙꝫ ſacramenta dici debent. Neophitus nouitius interpretatur vel rudis ⁊ dicitur neophitus nuper ad fidem conuerſus vel in diſciplina religioſe conuerſationis rudis. Hec ergo precedūt baptiſmum non ꝙ ſine iſtis non poſſit eſſe baptiſmus verus: ſed vt baptizandus de fide inſtruatur ⁊ ſciat cui debitor fiat deinceps ⁊ vt diaboli poteſtas in eo minuatur. Unde Rabanus. Ante baptiſmum cathecizandi debet in homine ꝑuenire officiū: vt fidei cathecuminus accipiat rudimentuꝫ ⁊ ſciat cui debitor fiat deinceps. Item Auguſti. Paruuli exufflantur ⁊ exorcizantur vt ab eis pellatur poteſtas diaboli ne iam contendat eos ſubuertere ne baptiſmum conſequantur. Non ergo ab infantibus creatura dei exuflatur vel exorcizatur ſed diabolus vt recedat ab homine.

Irca hāc ſex
ta diſtin. que
riť ꝑmo qs ē
miniſter bap
tiſmi. Ad hāc
difficultatē
rńdet Magr̄
in pńti diſtin
ctione: ꝙ oīs
hō: ſiue maſculus: ſiue fœmina ſiue
hermophoditus ē miniſter baptiſ-
matis. Unū tń ē aduertendū: ꝙ ex-
tra neceſſitatē ſolus ſacerdos ē mi-
niſter: vt pꝫ de ↄ̄ſecratione diſti. 4.
Cap. cōſtat. Sꝫ in neceſſitate vetu-
la pōt baptizare: vt hēťur eadem di
ſtinct. Cap. mulier nō tń d̄bꝫ bapti-
zare añ viruꝫ: neqꝫ vir laicus añ cle-
ricū: nec clericus añ ſubdiaconuꝫ: ⁊
ſic ↄ̄ñter vſqꝫ ad ſacerdotē etſic pꝫ
ꝙ paganus pōt baptizare ſiue ſara
cenus vt pꝫ diſti. allegata. Cap. ro-
manus pōtifex: ſilr̄ iudęus pōt ba-
ptizare vt pꝫ eadē diſtinctiōe Cap.
a q̄dā iudęo in q̄ Nicolaus pōtifex
rńdens ad cōſulta bulgaroꝝ expreſ
ſe determinat ꝙ ſi iudę⁹ ſeruat for-
mā eccl'ię. Et intendit facere: qđ ec
cl'ia intendit ꝟe ⁊ realiter baptizat.
¶ Cōtra iſtā rńſionē arguiť ſic ſeq̄
reť ꝙ demō poſſet baptizare ↄ̄ñs ē
falſum igiť ſeq̄la probať demō pōt
ꝓferre ꝟba ⁊ proijcere aquā ſemꝑ
puulū veluti iudęus ergo ſi iudęus
vel paganus pōt baptizare demon
poterit baptizare. Ad hoc argumē-
tū rńdet Alexander de Ales negan
do ↄ̄ñam rōnem aſſignat. qꝛ demō
nō hꝫ bonā intentionē. Et intentio
requiriť ad ſacrum baptiſmatē. Cō-
tra iſtā ſolutionē arguitur poſſibile
ē ꝙ demō intendat facere qđ eccl'ia
intēdit ꝓpť quādā vanā gliā ⁊ tūc
talis intētio ſufficiet ad baptiſma ḡ
tūc ꝟe ⁊ realr̄ baptizabit. ¶ Prop-
ter hanc replicā alr̄ rńdeť ad argu-
mentū. ſ. ꝙ rō quare demō non pōt
baptizare ē qꝛ ipſe nō eſt hō viator
⁊ dńs ſolū dedit hoībus taleꝫ pote-
ſtatē. Contra iſtā ſolutioneꝫ arguiť
ſeq̄reť ꝙ angelus bonus nō poſſet
baptizare ↄ̄ñs ē falſum igiť falſitas
ↄ̄ñtis ꝓbať angelus bonus pōt con
ſecrare eccl'iam ḡ a fortiori pōt ba-
ptizare puuluꝫ añs pꝫ de diuo Mi-
chaele q̄ conſecrauit quandā eccl'iā
circa ſipontū in Apulia ⁊ alteraꝫ in
Normania. Ad hanc replicā rńdeť.
ꝙ ſi angelus bonus attentet bapti-
zare: vere ⁊ realr̄ baptizabit quia ni
hil pōt facere niſi cōformiť ad volū
tatē di. Idcirco talis puulus ab an
gelo bono baptizatus nō ē rebapti-
zandus ſꝫ credendū ē firmiť ꝙ dńs
de⁹ d̄dit tali angelo bono poteſtatē
baptizādi ſicuti diuo Michaeli ↄ̄ſe-
crādi eccl'iam ī mōte gargāo. Sꝫ q̄-
res adhuc circa iſtas rńſiōes ā plu-
res poſſint eundē baptizare. ¶ Ad
hoc rńdeť ꝙ ſi ſimul ꝓferāt ꝟba ⁊ d̄ſi
nant ⁊ ſimul aſꝑgant cū recta inten
tione poſſibile ē duos ⁊ tres etſic d̄
alijs eundē puulū baptizare. Con-
tra iſtā rńſionē arguiť ſequereť ꝙ ſi
mācus ꝓferret ꝟba ſacramētalia ⁊
mutus aſꝑgeret ſuꝑ puulum tunc
puulus eēt baptizatus ↄ̄ñs ē falſuꝫ
igiť ſeq̄la ꝓbať talis puulus aſꝑſus
ē aq̄ ⁊ ꝓlata ſunt ꝟba ſacramentalia
ſuꝑ eum cū recta itentione ergo ta-
lis puulus eſt baptizatus. Ad hanc
replicā rńdeť cōiter ab oībus docto

ribus negando ſequelã ꝛ rõ aſſignatur q2 tũc eſſent duo miniſtri ꝛ in ſacramento baptiſmatis requirit̃ vnitas miniſtri. Sed hec rñſio nihil valet. nã in caſu iã poſito ꝙ duo ſimul ꝓferant ṽba ꝛ aſꝑgant eundẽ puulũ cũ recta intentione talis puulus ẽ baptizat⁹ ṽe ꝛ realr̃ ꝛ tñ ſunt duo miniſtri. nã a quolibꝫ illoꝝ baptizatur talis puulus cũ non ſit ma⁰ʳ. rõ de vno ꝙ̃ de alio veluti dñi Car^{les}. cũ papa eandẽ hoſtiã cõſecrant qñ ipſe papa ſolẽnit̃ celebrat. Jõ alr̃ dat̃ rõ. ſ. ꝙ in tali caſu nullus eſt miniſter nã non eſt mancus cũ non aſꝑgat: neqꝫ mutus cũ nõ ꝓferat igit̃ nullus eſt nã ad hoc ꝙ aliqs ſit miniſter baptiſmi reqrit̃ ꝙ proferat ꝛ aſꝑgat: cũ recta intentione.

¶ Secundo q̃ritur circa hanc diſtinctionẽ. an liceat ſuſcipe baptiſma ab heretico. Pro hui⁹ difficultatis enucleatione ẽ aduertendũ ꝙ Cyprianus martyꝛ aſſeruit ꝙ hereticus nõ põt baptizare: ipſum tñ reprehendit Aurel. Auguſt. ꝛ ſancta mr̃ eccl̃ia cõfirmauit reprehenſionẽ Auguſt. vt patet in Cap. allegatis in. q. immediate precedẽti iõ non ẽ hoc ꝯtendũ in dubiũ: ſꝫ illo ſuppoſito tanꝙ̃ catho^{co}. diſcutiendũ ẽ an in aliq̃ caſu liceat recipe baptiſma ab here^{co}. ſiue ſciſmatico: ſiue excõicato ꝛ ad hoc rñdẽt omẽs doctores theologi: ꝙ nunꝙ̃ licꝫ accipe baptiſma ab here^{co}. vel ſciſmatico: niſi in caſu neceſſitat̃. ¶ Cõtra iſtã rñſionẽ arguit̃ ſic non lꝫ accipe ſacra^{rum}. Euchariſtię ab here^{co}. g̃ non licꝫ accipere ſacrũ baptiſmatis ꝯña tenet q2 non videt̃ eẽ maioꝛ rõ de vno ſacro ꝙ̃ de alio ꝛ añs probat̃ Diu⁹ Gregoꝛi⁹ laudat Hermegildũ Regẽ Hiſpaniaꝝ iõ: q2 noluit accipere ſacrum Euchariſtię i feſto Paſchatis ab Epõ Arriano: immo maluit moꝛi. Et effectus eſt martyꝛ glorioſus: vt hẽtur. 24. q. prima. Cap. vltimo cœpit Hermegildus rex ergo non licet accipe ſacrũ Euchariſtię ab here^{co}. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negando ꝯñam ꝛ ad ꝓbationẽ negat̃ ꝙ non ſit maioꝛ rõ de vno ſacramẽto: ꝙ̃ de alio. Et dicitur ꝙ rõ eſt q2 ſacrum baptiſmatis ẽ ſacrum neceſſitatis: ſacrum ṽo Euchariſtię nõ eſt ſacrũ neceſſitatis. Hec ſolutio optima ẽ reſpectu puuli exñtis i ꝑiculo ſꝫ de adulto q̃ hꝫ rectã voluntatẽ baptizandi ambiguũ ẽ: ſi iſtante neceſſitate mortis poſſit accipere baptiſma ab here^{co}. q2 ipe iã eſt in gr̃a ꝛ hꝫ conſcientiã accipiẽdi ab heretico: quare videt̃ ꝙ poſſit nõ accipere. Aurel. tñ Aug. loco allegato. Cap. ſi queꝫ tenet expreſſe ꝙ talis adultus põt licite accipe baptiſma ab here^{co}. Ambroſius autẽ laudat Valentinianũ Impatoꝛẽ q2 diſtulit baptizari vt nõ baptizaret̃ ab heretico. Immo aſſerit ipm Valentinianũ eẽ ſaluatũ: moꝛtuus ẽ tñ ſine baptiſmate fluminis. Quapropter credo ꝙ ſiue talis adultus ſuſcipiat ſiue differat propt̃ illã cãm. ſ. vt baptizet̃ a catho^{co}. bñ facit ꝛ maxime q2 ſemꝑ ignoꝛantia inuĩcibilis excuſabit eũ. Sed queres qđ agendum erit ſi talis hereticus nõ vult baptiſare puulũ niſi ꝑ pecunia an pr̃ talis puuli teneat̃ dare pecuniã. Ad

hoc rñdeẗ negatiue ſȝ tunc pr̃ debet propriuȝ filiũ baptizare. Sed iniur ges ponẽdo ꝙ pr̃ ſit mancus vel ꝙ nõ habeat aquã. Et puulus ſit in extrema neceſſitate. Et hereticus nõ vult baptizare niſi deẗ ei pecunia ꝓ baptiſmate. ¶ Ad hoc rñdeẗ ꝙ nullomõ dȝ dare pecuniaȝ ꝓ baptiſmate ſȝ potius debet ꝑmittere puuluȝ ſuum mori ꝛ damnari nã ad Romanos. 3. nõ ſunt facienda mala: vt inde veniãt bona. põt tñ dare pro aq̃ immo teneẗ dare quantã pecuniaȝ quęſiuerit herecus. ſi ipſam hẽat. nã tũc redimet vexationem. Et hoc licituȝ ẽ in materia beneficiorum ẜm ſententiam omnium doctorum.

¶ Queritur vlterius circa hãc diſtinctionẽ an exñs invtero põt baptizari. Pro hui9 difficultatis ðclaratione ẽ aduertẽdũ ꝙ ẜm Alexãdrũ ð Ales in. 4. pte ſuę ſumme triplex ẽ ſtatus hoĩs. Prim9 ẽ qñ ẽ notus ſoli deo vt puta qñ eſt in vtero. 2 9. ẽ qñ eſt notus deo ꝛ ecclię. ſ. qñ ẽ extra vteruȝ añ vſum rõis. 3. eſt qñ ẽ notus deo ꝛ eccleſię ꝛ ſibi vt puta poſt vſum rõnis. iſto notato rñdeẗ negatiue ad. q. naȝ tũc non ẽ notus ecclię ꝛ iõ ecclia nõ põt ipſum baptizare hoc tñ pricipalr̃ prouenit ex inſtitutione diuina. nã deus noluit inſtituere aliq̃d remediuȝ ꝓtalib9.

¶ Contra iſtã rñſionẽ arguiẗ. Aliq̃ ſunt ſctificati in vtero vt pȝ de Hieremia ꝛ Joanne baptiſta ergo aliqui poſſunt baptizari. Ad hoc rñdetur negando ꝯñam. rõ ẽ qꝛ talis ſanctificatio facta ẽ a deo ſpecialiẗ. Contra iſtã ſolutionẽ arguiẗ ſi aliq̃ ſaracena ſit grauida ꝛ baptizeẗ tunc baptizauit filius q̃ eſt in vtero eius ğ rñſio nulla añs ꝓbaẗ filius eſt cõiunctus mr̃i immo ẽ aliquid ipſius ergo ſi mr̃ baptizaẗ grauida fili9 q̃ eſt invtero eius baptizabiẗ. Ad hãc replicã rñdeẗ negãdo añs ꝛ ad probationẽ negaẗ ꝯña ꝛ rõ ẽ qꝛ lȝ filius q̃ ad carnẽ ſit cõiunctus mr̃i ꝛ aliq̃d ipſius tñ q̃ ad aĩam ẽ omnino ſeparatus. Et nihil hȝ a mr̃e ꝛ peccatuȝ originale ꝑncipalr̃ ꝯſiſtit in aĩa. Et ꝓ hac rñſione ẽ expreſſe determinatio ecclię in. 3. Cap. diſtin. 4. de cõſecratione. Cap. ſi ad mr̃is ꝛ Cap. Qui in maternĩ ſunt vteris ꝛ Cap. ſi que mulier. Cõtra iſtã rñſionẽ arguiẗ. paruulus exñs in vtero mr̃is põt baptizari baptiſmo ſanguinis ergo rñſio nulla añs pȝ volo ꝙ aliq̃s turcha vel ſaracenus occidat aliquã xp̃ianã grauidam in odiũ chriſti tũc talis puulus erit baptizatus baptiſmo ſanguinis igiẗ aſſumptũ ꝓum. añs pȝ innocẽtes fuerunt baptizati baptiſmo ſanguinis qꝛ fuerũt occiſi in odiũ xp̃i ergo talis puulus erit baptizat9 baptiſmo ſanguinis poſt q̃ȝ fuit occiſus in odiuȝ xp̃i. Ad hanc replicaȝ rñdetur negando ꝯñaȝ rõ eſt qꝛ rñſio intelligebaẗ de baptiſmo fluminis ꝛ non de baptiſmo ſanguinis. Cõtra iſtã ſolutionẽ arguiẗ ſeq̃reẗ ꝙ ſi aliq̃s pagan9 occideret iudęam grauidã in odiũ xp̃i credẽs ipſam eſſe xp̃ianã ꝙ puulus exñs in vtero ipſius eẽt baptizatus baptiſmo ſanguinis ꝯñs eſt falſum igiẗ ſeq̃la probatur talis ẽ occiſus ĩ odiũ xp̃i ergo talis ẽ baptizatus baptiſmo ſanguinis. Ad hanc replicã

rñdet negando ſeqlã. Et ad proba tionem negat ꝯña ꝛ rõ ẽ qꝛ talis iu dẽa repugnat fidei catho^{ce}. Sꝫ que res quid agendũ erit de puulo cu⁹ vna ps exit extra vterũ ꝛ altera ne qt exire. ¶ Ad hoc rñdet ab oĩbus doctoribus ꝙ ſi talis ps ſit pncipa lis veluti caput ẽ baptizãda ꝛ puer ẽ baptizatus. Sꝫ ſi talis pars ſit mi nus pncipalis vt pes vel man⁹ ba ptizanda ẽ: ſꝫ dubitat ab eis an pu er ſit baptizatus cõcedit tñ ꝙ ſi mo riat talis puer ſepelliendus ẽ in ter ra benedicta: ſꝫ iudicio meo non eſt ambigenduꝫ nã aĩa rõnalis ẽ tota ĩ toto ꝛ tota in qlibꝫ pte ꝛ iõ ſi aliqua ps quantitatiua hoĩs ſiue integralis quantũcunqꝫ pua baptizetur totus hõ ẽ baptizatus ꝙ ſenſus vigẽt ma gis in capite ꝙ̃ in alia pte ẽ oĩno im pertinẽs ad baptiſmũ. nã ſi aliquis ſit cecus ꝛ mutus ꝛ ſurdus adeo bñ baptizabit ac ſi hẽret oẽs ſenſus.

¶ Sed queres quid agenduꝫ eſt: ſi mulier ſit grauida ꝛ in piculo mortis: an debeat diuidi vt abſtra hat fœtus ꝛ baptizet. ¶ Ad hoc rñ det ꝙ nullo mõ mulier ẽ diuidenda immo ſi eẽt adiudicata morti vel ꝑ medicos vel ꝑ iudicẽ rõne alicuius criminis non eẽt diuidenda: ſꝫ expe ctandus eẽt ptus. Queres vlterius de monſtro hñte duo capita rñdet: ꝙ vna ps ẽ baptizanda catego^{ce}. al tera ỽo ſub ꝯditione iuxta rl'aꝫ Ale xandri. 3. ſꝫ ſi in tali monſtro appa reret aliq̃ pars hñs formaꝫ bruti ta lis nullomõ eſſet baptizanda.

¶ Queritur. 3. circa hanc di ſtin. an reqrat intentio in miniſtro baptizante: ſimilr ꝛ in baptizando. Quo ad pmã ptẽ difficultatis rñdet Doctor ſanct⁹ in pñti diſtinctione. q. 1. ar. 2. in reſ. ad. 2. arg^{tum}. ꝛ in. 3. pte. q. 64. ar. 8. in reſ. ad. 2. ꝙ nõ re quirit intẽtio in ipſo miniſtro bapti zante: ſꝫ ſatis exꝑmitur eccłie inten tio ꝑ ỽba ſacra^{lia}. baptiſmatis q̃ ſuf ficit ad ꝑfectionẽ ſacra^{ti}. niſi ꝯtrari um exterius exꝑmat ex parte mini ſtri et recipientis ſacrũ. Cõtra iſtã

¶ Contra iſtam reſponſioneꝫ arguitur ſequeretur ꝙ ſi aliquis in tendẽs irridere chriſtianos profer ret ỽba ſacrãlia cuꝫ ceteris reqſitis ſup paruulum baptizaret ꝯñs ẽ ab ſurdũ igit ſequela pꝫ qꝛ nõ reqritur intentio. Idẽ ſeqretur ſi aliqs ioco ꝓferret ỽba ſacrãlia. Propt ea ab oĩbus alijs doctoribus tenet oppo ſitũ. ſ. ꝙ reqrit intentio actualis vel ỽtualis. ſ. ꝙ intẽdat facere: qḋ eccle ſia intendit. Et ſi queras qḋ eccłia intendit. Rñdet dñs Alexander de Ales: ꝙ eccłia intendit abluere exte rius: vt dñs deus abluat interius. Quo ad ſcḋam pteꝫ. q. rñdet ab oĩ bus doctoribus diſtinguẽdo vel ta lis baptizandus ẽ puulus vel adul tus ſi pmuꝫ nulla reqrit intentio in eo ſi. 2. vel ẽ ꝑpetuo demens ꝛ tunc idẽ eſt iudiciũ de eo ſicut de puulo: ſi ỽo ſit prudẽs reqrit in eo intẽtio actualis vel ỽtualis ſuſcipiendi ba ptiſma ſi aũt hẽat lucida interualla tunc oꝫ expectare qñ vtet rõne. Et tunc reqrit in eo intẽtio actualis vel ỽtualis ꝛ ſi ſemel cõſenſit ꝛ ſtatĩ in cidat in furorẽ ꝛ nõ ẽ ſpes ꝙ redibit ad vſum rõis baptizandus ẽ. Si ỽo

ſit magna ſpes: q̃ redibit ad vſum rōis tūc differendū ē baptiſma vſq̃ ad illud tp̄s. Cōtra reſolutionē hu⸗ iᵒ. q. arguit ſic puer Athanaſius baptizabat puulos: vt aſſerit Augu. ⁊ nō hēbat intētionē actualē vel v̄tualez igit reſolutio nulla: aña pbatur q̄ ad minorē baptizabat ioco q̄ non hēbat intentionē reqſitaz ad baptiſma. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando minorē ⁊ ad pbationez negat añs immo ſerio baptizabat. nā archieps̄ Alexandrinus fecit indaginez ⁊ inuenit q̄ puer Athanaſius nullos puulos baptizauit niſi p̄us eos in fide inſtruxiſſet idcirco. Predict⁹ Archieps̄ determinauit q̄ tales puuli ab Athanaſio erant v̄e baptizati ⁊ non erant rebaptizādi.

De confirmatione. Diſtinctio. VII.

Unc d̄ ſacramēto cōfirmatiōis addēduz ē: de cuius v̄tute q̄ri ſolet. Forma enim apta eſt ſcz v̄ba que dicit ep̄s cum baptizatos in frontibus ſacro ſignat criſmate. Hoc ſacramentum ab alijs pfici non pōt niſi a ſummis ſacerdotib⁹: nec tpe apoſtolorū ab alijs q̄ ip̄is ap̄lis legit̄ pactuz: nec ab alijs q̄ ab illis q̄ locum eoꝝ tenent pfici pōt aut debet. Naz ſi aliter p̄ſumptum fuerit irritum habetur ⁊ vacuū: nec iter eccleſiaſtica reputabitur ſacramēta. Licet autem p̄ſbyteris baptizatos tangere in pectore: ſed nō criſmate ſignare in frōte. Uirt⁹ autē huius ſacramenti eſt donatio ſpūſſancti ad robur: qui ī baptiſmo datur ad remiſſionez Unde Rabanus. A ſummo ſacerdote p impoſitionē manus paclytus traditur baptiſato vt roboret̄ p ſpūſctm̄ ad p̄dicandū alijs illud qd̄ ipſe in baptiſmo ꝯſecutus eſt. Itē. Omnes fideles p manus impoſitionez epiſcoporum poſt baptiſmum accipere debent ſpiritūſanctuz vt pleni chriſtiani iueniantur.

Melchiades.

¶ Scitote vtrūq̃ eſſe magnū ſacr̄um ſed vnum maiori veneratione tenendū ſicut a maiori b⁹ datur. Ecce mai⁹ dicit ſacramentū ꝯfirmationis: ſed forte non ob maiorē v̄tutem ⁊ vtilitatē quā cōferat: ſed q̄ a dignioribꝰ dat̄ ⁊ in digniori pte corporis fit. ſ. in fronte: vł forte q̄ mai⁹ augmentū v̄tutū p̄ſtat. licet baptiſmus plus ad remiſſionem valeat. Qd̄ videt̄ innuere

raban⁹ dicēs in vnctione baptiſ-
mi ſpm̄ſctm̄ deſcendere ad ha-
bitationē deo conſecrandā. In
hac vō eiuſdē ſeptiformē grām
cū oī plenitudine ſctitatis ⁊ vtu
tis venire in hominē. Hoc ſacr̄m
tm̄ a ieiunis accipi ⁊ ieiunis tra
di dƀet ſicut ⁊ baptiſm⁹: niſi ali
ter cogat neceſſitas. Nec dƀet
iterari ſicut nec baptiſm⁹ vel or
do. Nulli eīm ſacr̄o facīēda ē in
iuria: qđ fieri putat̄ qñ nō iterā
dū iterat̄. Sed vtrū aliqua vel
nulla iterari poſſint queſtio eſt.
Nā de baptiſmo ⁊ ordine ꝙ nō
dƀeant iterari apte Aug. dicit.
Utrūqꝫ ſacr̄um eſt ⁊ quadā cō
ſecratione datur. illud q̄dē cū
baptizat̄ illud vō cū ordinat̄.
Ideoqꝫ i eccl̄ia catholica vtrū
qꝫ nō licet iterari qꝛ neutri faciē
da eſt iniuria. qđ indubitanter
etiā de ꝯfirmatione tenēdū eſt.
De alijs vō vtꝝ itari valeāt vel
debeant poſtea diſſeremus.

Circa ſeptimam diſtinctionē querit an ꝯfirmatio ſit ſacr̄ū noue legis.

¶ Ad hēc difficultatē rñdet negatiue maledict⁹ Luter
Hec rñſio eſt heretica ⁊ cōtra illud
qđ hr̄ actuum. 8. cū autē audiſſent
apl̄i q̄ erant Hieroſolimis qꝛ rece-
piſſet Samaria vbū dei miſerunt
ad eos Petrū et Joannē q̄ cū ve-
niſſent orauerūt ꝓ ipſis vt accipent
ſpm̄ ſctm̄ nondū enī in q̄mq̄ il-
loꝝ venerat ſed baptiſati tm̄ erāt
in nomie dn̄i Jeſu tūc imponebāt
man⁹ ſup illos et accipiebāt ſpiritū
ſanctū. Inſup de epheſijs hr̄ actu-
um. 19. his auditis baptiſati ſunt in
noie dn̄i Jeſu et cum impoſuiſſet il
lis man⁹ paulus venit ſpūs ſanct⁹
ſup eos. Ex iſtis enī auctoritatib⁹ li-
quet ꝙ cōfirmatio eſt ſignū ſenſibi-
le ex ope opato ꝓferens grām ergo
ē ſacr̄um. Preterea eſt dtīminatio ec-
cleſie in ꝑmis. 4. Ca. diſ. 5. de cōſe-
cratione et in. 5. li. decretaliū extra
de hereticis Ca. ad abolēdā. Idcir-
co ab oībus doctorib⁹ catholicis reſ
pōdet̄ affirmatiue ad. q. Sꝫ ē diffi-
cultas qñ fuerit inſtitutū ⁊ lꝫ ferme
oēs doctores dicant fuiſſe inſtitutū
poſt aſcenſionē ſaluatoris: nō tñ in
hoc eſt magna apparētia cū hr̄atur
expreſſe Matthei. 19. Cap. ꝙ ſalua
tor nr̄ imponebat man⁹ ſup paruu-
los ⁊ orabat ⁊ Marci. 10. hētur: ꝙ i-
ponebat manus ſup puulos ⁊ bn̄di
cebat. Idō teneo ꝙ tūc fuit inſtitutū
a ſaluatore nr̄o. De materia huius
ſacr̄i cōueniunt oēs doctores: ꝙ eſt
chriſma: qđ cōficit̄ ex oleo oliuaꝝ ⁊
balſamo benedicto. ſimil̄r conueni
unt i forma. ſ. ſigno te ſigno crucis
⁊ cōfirmo te chriſmate ſalutis i noīe
pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti. Aliq̄ ponūt
loco de li ſigno conſigno ⁊ loco đ li
ſalutis ſanctificationis ſꝫ in idē re-

dit. ¶ Controuerſia tñ ē magna de miniſtro nam Alexander de Ales: Thomas: Bonauentura: ⁊ doctor ſubtilis tenēt: ꝙ Eṗs: vel ſacerdos ſimplex ex cōmiſſione papę eſt miniſter hui⁹ ſacri ꝑpẗ quoddā factuꝫ Diui Gregorij qḋ hētur. 95. diſtin. Cap. ꝑuenit: in q̇ Gregori⁹ ſcribēs Januario Eṗo Carolitano ꝑmittit: ꝙ ſimplices ſacerdotes in ipſius dioceſi cōfirmarent. ¶ Cōtra iſtam rñſioneꝫ arguit dñs Durandus ſic. miniſter ē de eſſentia ſacri ergo papa nō pōt mutare miniſtrū ⁊ ꝑ ꝯñs non pōt cōmittere ſimplicib⁹ ſacerdotibus ꝙ ꝯfirment: añs pꝫ. nā miniſter: materia forma ſꝫ oēs doctores ſūt ḋ eētia: cuiuſlibꝫ ſacri. Inſuꝑ ſeq̄reẗ ꝙ papa poſſet cōmittere ſimplicib⁹ ſacerdotib⁹: ꝙ conferrēt ordines ſacros ⁊ ꝙ cōſecracēt eccleſias ⁊ Eṗos etſic ma⁹ᵉ. bñdicereẗ a minori: qḋ ē ꝯtra Apoſtolū in eplā ad Hebręos vbi ꝓbat ꝙ Melchiſedec erat ma⁹ᵉ. Abrahaꝫ iō: qꝛ Abrahā fuit bñdictus ab ipſo: oīa hec videnẗ abſurda: immo vt dicit Durādus ſunt periculoſa ⁊ videẗ enervare ſacra legis euāgelice. Jmmo de Palude auſus ē dicere: ꝙ non req̇rebaẗ ſanctificatio ī chriſmate etſic papa poſſet mutare mās ⁊ formas ſacroꝝ. Propẗ ea tenꝫ dñs durād⁹ cū Alberto magno: ꝙ ſolus Eṗs ē miniſter cōfirmationis ⁊ ꝙ papa nō pōt cōmittere alicui ſimplici ſacerdoti officiū cōfirmandi ⁊ ꝑ ipſo ē expreſſe deẗminatio Melchiadis papę ⁊ Euſebij ⁊ Vrbani in Cap. allegatis diſtinctionis. 5. de conſecratione. Et ad factuꝫ Gregorij rñdet ꝙ nō eſt mirum: ꝙ errauerit: qñ nō erat deus: ſꝫ hō: ⁊ humanum ē errare. Vel dicaẗ ꝙ nō cōceſſit hoc gregorius: ſꝫ ꝑmiſit minus malum ad vitandum maius malum.

¶ Quęritur ſecundo circa hāc diſtin. an ſacrum cōfirmationis ſit iterabile ⁊ quę ſit pœna reiterationis. ¶ Ad ṗmā ptē. q. rñdetur affirmatiue ab oībus doctorib⁹: rō a ṗori ē ſola volūtas diuina: a poſteriori ṽo impreſſio characteris: vñ ſolū ſacra: quę nō poſſunt iterari imprimūt characterē ⁊ ſoluꝫ ſunt. 3. ſ. baptiſma: cōfirmatio: ⁊ ordo. Alia ṽo nō imprimunt characterē ⁊ poſſunt iterari. ¶ Ad ſecundā ptē difficultatis rñdent dñi Canoniſtę ꝙ eadem pœna debeẗ bis cōfirmatis: quę debeẗ bis baptizatis. ¶ Hęc rñſio tñ nō placet doctori ſubtili. nam papa nō aſſignauit pœnā ꝑ bis confirmatis. Et ſcḋm rlām iuris pœnę ſunt reſtringendę: et fauores ampliādi. nulla ḡ debeẗ pœna bis cōfirmatis nā libro. 5. de apoſtatis ⁊ reiterantibus baptiſma Alexander. 3. ſcribēs Abbati diuę Genouefę Cap. Ex litterarū tuaꝝ tenore infligit pœnam bis baptizatis. non tñ facit mentionē de bis confirmatis. Pariforma diſ. 4. de cōſecra. Cap. Qui bis ignoranẗ baptizati ſunt. ¶ Attamen diſtin. 5. de cōſecratione Cap. dictū eſt nobis conciliū tarraconenſe imponit pœnā bis cōfirmatī: ⁊ aſſerit: ꝙ idē ē iudiciū de bis confirmatis ⁊ bis baptizatī. Sꝫ quęres circa has duas. q. ⁊ reſolutiones earū: qḋ ſacramētuꝫ ē maius: an baptiſma: an

cōfirmatio. Nō dubitationis eſt: qȝ Melchiades papa ſcribens diſt. 5. ep̄is Hiſpaniaꝝ vocat hoc magnū ſacrum. ¶ Ad hoc rn̄detur: ꝙ ſe hn̄t ſicut excedēs ꝛ exceſſum. nam in aliqbus excedit bapᵐᵃ. in aliqbus cōfirmatio nā baptiſma eſt ianua oīum ſacroꝝ et remittit oēm pœnā ꝛ oēm culpā: ꝛ nō p̄ſupponit aliquā grām cōfirᵗⁱᵒ. aut p̄ſupponit gratiā q̄ digne ſuſcipiatur ꝛ non remittit pœnā: confert tn̄ maiorē grām q̄ bapᵐᵃ. nā datur ꝑ roboratione fidei ipſi xp̄iano: vt viriliter pugnet ↄtra dęmonē ꝛ eius ſatellites. ſ. tyrannos ꝛ hęreticos. ¶ Cōtra iſtā rn̄ſionem arguitur aliqs xp̄ianus ſuſcepit confirmationē q̄ non erat baptizatus baptiſmo fluminis ḡ baptiſmus nō eſt ianua ſacroꝝ añs ꝓbatur. Paulus fuit ↄfirmatus actuū. 9. Cap. qn̄ Ananias impoſuit illi manᵘ ꝛ nondū erat baptizatᵘ baptiſmo fluminis vt pȝ ex Cap. allegato ḡ aſſumptū verum. ¶ Ad hoc argᵗᵘᵐ. rn̄det dn̄s Carˡⁱˢ. Cameracenſis. negando ↄñā ꝛ dicit ꝙ ſatis ē: ꝙ talis ſit baptizatᵘ baptiſmo flaminis. ¶ Sȝ hęc rn̄ſio nō valet. nā doctores qn̄ dicunt: ꝙ baptiſmus ē ianua ſacroꝝ nō loquuntur de baptiſmate flaminis ſȝ ſolum ꝺ baptiſmate fluminis. nā baptiſma flaminis nō eſt ſacrm̄ ꝛ hoc pȝ extra de p̄ſbitero non baptizato vbi romanus pōtifex determinat: ꝙ talis nō baptizatus non ē p̄ſbyter neqȝ ſuſcepit ſacrm̄ ordinis: eſto ꝙ talis fuerit in magna grā dn̄i dei ꝛ crediderit ſe eē baptizatū. Idcirco ſi aliqs Ep̄s attentaret confirmare aliquem nō baptizatum nihil faceret.

¶ Propterea aliter ē rn̄dendū ad argumentū: negando añs ꝛ adprobationē negatur maior nā ananias non impoſuit manus Paulo: vt eū confirmaret: ſȝ vt eū ſanaret a cęcitate oculoꝝ qȝ ſtatim poſtq̄ impoſuit illi manus ceciderūt ſcamę ab oculis Pauli vt hetur Cap. allegato. Iō illa impoſitio manuum ananię nō fuit ↄfirᵗⁱᵒ. ſȝ ſanatio corporalis.

De ſacro altaris ꝛ euchariſtię. Diſtinctio. VIII.

Poſt ſacramentum baptiſmi ꝛ cōfirmationis ſequitur euchariſtie ſacramentū. Per baptiſmum mundamur: per euchariſtiam in bono conſummamur. Baptiſmᵘ eſtus vitioꝝ extinguit. euchariſtia ſpiritualiter reficit. Unde excellēter euchariſtia dicitur. id eſt bona gratia. quia in hoc ſacramēto nō modo eſt augmentū virtutis ꝛ gratie. ſed ille totus ſumitur qui ē fons ꝛ origo totius ſumitur qui ē fons ꝛ origo totiᵘ gratie. Cuiᵘ figura preceſſit quando māna pluit deus patribus in deſerto qui quotidiano celi paſcebantur alimento. Unde panē angeloꝝ manducau-

cauit homo. Sed tunc qui pa
nē illū manducauerunt mortui
ſunt. Iſte vero panis viu⁹ qui
de celo deſcendit vitā mūdo tri
buit. Mānа illud de celo: hoc
ſup celuȝ. Illud ſcaturiebat in
diē alteꝝ reſeruatum hoc ab oi
corruptione alienū. Quicunqȝ
religioſe guſtauerit corruptio
nē non videbit. Illud datū fu
it antiquis poſt tranſitū maris
rubri. vbi ſubmerſis egyptijs li
berati ſunt hebrei. Ita hoc ce
leſte manna: nō niſi renatis pre
ſtari debet. Panis ille corpo
ralis populū antiquum ad ter
raȝ ꝓmiſſionis per deſertū edu
xit. Hec eſca celeſtis fideles hu
ius ſeculi deſertū tranſeuntes i
celū ſubuehit. Unde recte via
ticū appellatur: qꝛ in via nos re
ficiens vſqȝ in patriaȝ deducit.
Sicut ergo in mari rubro figu
ra baptiſmi preceſſit: ita in man
na ſignificatio dominici corpo
ris. Hec duo ſacramēta demō
ſtrata ſunt vbi de latere xp̄i ſan
guis ꝛ aqua ꝓfluxerūt qꝛ xp̄s
ꝑ ſanguinē redēptionis ꝛ aquā
ablutionis nos redimere venit
a diabulo ꝛ a pctō: ſicut iſraeli
tas ꝑ ſanguinē agni paſchalis
ab exterminatore ꝛ ꝑ aquā ma
ris rubri ab egyptijs liberauit.

Hui⁹ etiā ſacramēti rituȝ mel
chiſedech oſtēdit vbi panē ꝛ vi
nuȝ abrae obtulit. Unde vt ait
Ambro. intelligi datꝰ anteriora
eſſe ſacra xp̄ianoꝝ qꝫ iudeoꝝ.

De inſtitutiōe ſacramēti.

¶ Hic etiā alia conſideranda
occurrūt q̄ttuor. ſ. ſacr̄m inſti
tutio: forma: ꝛ res. Sacr̄ȝ dn̄s
inſtituit qn̄ poſt typicū agnum
corp⁹ ꝛ ſanguinē ſuū diſcipulis
in cena porrexit. Un̄ euſebius
emiſen⁹. Qꝛ corp⁹ aſſumptum
ablatur⁹ erat ab oculis: ꝛ illatu
rus ſideribus neceſſe erat vt die
cene ſacr̄um nobis corporis ꝛ
ſanguis ꝯſecraret: vt coleretur
iugiter per myſterium quod ſe
mel offerebatur in precium.

De forma.

¶ Forma vero eſt quā ipſe ibi
dē edidit dicēs. hoc eſt corpus
meū ꝛ poſt. Hic eſt ſanguis me
us. Cū eīn hec verba ꝓferun
tur. cōuerſio fit panis ꝛ vini in
ſubſtantiam corpis ꝛ ſanguinis
xp̄i. Reliq̄ ad laudē dei dicunꝰ.
Unde Ambro. Sermone xp̄i
hoc conficitꝰ ſacr̄ȝ: qꝛ ſermo xp̄i
creaturam mutat: ꝛ ſic ex pane
fit corp⁹ xp̄i. ꝛ vinū cū aqua in
calicē miſſum fit ſanguis cōſe
cratione verbi celeſtis. Conſe

cratio q̃bus fit v̇bis. Attende que ſunt v̇ba. Accipite ⁊ comedite ex eo oẽs: hoc eſt corp⁹ meuꝫ: ⁊ iterũ. Accipite ⁊ bibite ex hoc om̃es hic eſt ſanguis me⁹. Per reliqua oĩa que dicuntur lau⁹ deo refertur: orõ p̃mittitur pro populo: ꝓ regibus. Item aug. Credendũ eſt ꝙ i illis verbis xp̄i ſacr̃a conficiantur reliq̃ oĩa nihil aliud ſunt q̃ꝫ laudes vel obſecrationes fideliũ ⁊ petitiones. Ecce q̃ ſit inſtitutio ⁊ forma hui⁹ ſacr̃i. Ubi ꝯſideratione dignũ eſt quare illd̓ ſacr̃ꝫ poſt cenã d̓dit diſcipulis. Dñs igit̃ ieſus ad inuiſibilia paterne maieſtatis migratur⁹ celebrato cũ diſcipulis typico paſcha. quoddã memorale eis cõmendare volens: ſub ſpecie panis ⁊ vini: corp⁹ ⁊ ſanguinẽ ſuum ita eis tradidit: vt oñderet legis veteris ſacr̃a: inter q̃ p̄cipuũ erat agni paſchalis ſacrificiũ: i morte ſua terminari ac leg̃ noue ſacramẽta ſubſtitui: i q̃bus excellit myſteriuꝫ euchariſtie. Ideo etiã poſt alia dedit vt hoc vnũ artius memorie diſcipuloꝝ inſigeretur ⁊ ab eccl̃ia deinceps frequentaretur. Sed non exinde diſciplinam ſanxit in poſterum vt poſt alios cibos ſumatur potius a ieiunis ſumi opꝫ. ſicut apl̃us docet. vt ſingulari reuerentia dijudicet̃. i. diſcernatur ab alijs cibis. Qd̓ dñs apoſtolis diſponendũ reliquit. Un̄ aug. Apparet cũ p̄mo accepe runt diſcipl̃i euchariſtiã nõ eos accepiſſe ieiunos nõ ideo tamẽ calũniandũ eſt vniuerſe eccleſie ꝙ a ieiunis ſumit̃ ſemꝑ. Placuit eñi ſpũiſancto vt in honorẽ tanti ſacr̃i prius in os xp̄iani dñicum corpus intraret q̃ꝫ alij cibi. ideo vbiqꝫ mos iſte ſeruatur. Non eñi quia poſt cibos d̓dit dñs. ideo pranſi vl̃ cenati illud accipere debent vt illi faciebãt quos apl̃us redarguit. Nã ſaluator quo vehementius cõmendaret myſterij illius altitudinem. vltimũ hoc voluit infigere cordibus ⁊ memorie diſcipuloꝝ a quib⁹ ad paſſionem digreſſurus erat. Quo autẽ ordine deinceps ſumeretur apl̃is ꝑ quos eccleſias diſpoſitur⁹ erat reſeruauit docendum.

De ſacramento et re.

¶ Nunc quid ibi ſacramentuꝫ ſit ⁊ q̃d res videamus Sacr̃m eſt inuiſibilis gr̃e viſibilis forma. Forma ergo panis ⁊ vini q̃ ibi videtur eſt ſacr̃m. i. ſignũ ſa

cre rei. qꝛ p̄ter ſpeciē quaȝ inge
rit ſenſibus aliquid aliud facit i
cognitionē venire. Tenent er⸗
go ſpecies vocabula rerū q̄ an⸗
te fuerunt ſcȝ panis ⁊ vini. Hu
ius aūt ſacramenti gemina eſt
res. vna ſcȝ contenta ⁊ ſignifi⸗
cata altera ſignificata ⁊ non cō
tenta. Res cōtenta ⁊ ſignifica⸗
ta eſt caro chriſti quam de vir⸗
gine traxit ⁊ ſanguis quē ꝓ no
bis fudit. Res autē ſignificata
⁊ non contēta eſt vnitas eccle⸗
ſie in p̄deſtinatis: vocatis iuſti
ficatis ⁊ glorificatis. Hec ē du
plex caro chriſti ⁊ ſanguis. Un
de Hieronymus. Dupliciter i
quit intelligitur caro xp̄i ⁊ ſan⸗
guis: vel illa que crucifixa eſt ⁊
ſepulta ⁊ ſanguis q̄ militis lan
cea effuſus eſt: vl' illa ſpiritua⸗
lis ac diuina de qua ipſe ait. Ca
ro mea vere eſt cibus: ⁊ ſanguꝭ
meus vere eſt pot⁹: ⁊ niſi man
ducaueritis carnē meam ⁊ bibe
ritꝭ meū ſanguinem non habe⸗
bitis vitā in vobis. Sunt ergo
hic tria diſtinguenda. Unū qđ
tm̄ eſt ſacramentū: alterum qđ
eſt ſacramentū ⁊ res. ⁊ tertium
qđ eſt res ⁊ nō ſacramentū. Sa
cramētum ⁊ non res eſt ſpēs vi
ſibilis panis ⁊ vini. Sacramē
tum ⁊ res caro xp̄i ꝓpria ⁊ ſan
guis. Res ⁊ nō ſacramentū my
ſtica eſt caro: porro illa ſpecies
viſibilis ſacrm̄ eſt gemie rei q̄a
vtramq; rē ſignificat. ⁊ vtriuſq;
rei ſimilitudinem gerit expreſ⸗
ſam. Nā ſicut panis pre ceteris
cibis corpus reficit et ſuſtētat:
et vinuȝ hoīeȝ letificat atq; ine
briat: ſic caro xp̄i interioreȝ ho
minē plus ceteris gratijs ſpiri⸗
tualiter reficit ⁊ ſaginat. Unde
calix tuus inebrians q̄ȝ p̄clarus
eſt. Habet etiā ſimilitudinē cū
re myſtica que eſt vnitas fideli
um: qꝛ ſicut ex multis granis cō
ficitur vn⁹ panis: ⁊ ex pluribus
acinis vinū in vnuȝ confluit ſic
ex multis fideliuȝ p̄ſonis vni⸗
tas eccleſiaſtica conſtat. Unde
apl's. Unus panis ⁊ vnū cor⸗
pus multi ſum⁹ ⁊c. Un̄ Aug.
Unus panis ⁊ vnū corpus ec
cleſia dicit᷑. pro eo q' ſicut vnus
panis ex multis granis ⁊ vnuȝ
corpus ex multis mēbris com
ponitur: ſic eccl'ia ex multꝭ fide
libus charitate copulante cōne
ctitur. Hoc miſterium pacis ⁊
vnitatꝭ noſtre xp̄s in ſua menſa
conſecrauit: q̄ accipit hoc miſte
riū vnitatꝭ ⁊ nō tenet vinculuȝ
pacꝭ nō accipit hoc miſteriuȝ ꝓ
ſe ſed contra ſe. Cui⁹ etiā ſacrm̄
eſt corpus xp̄i ꝓpriū de v̓gine

ſumptum: qꝛ vt corpus xp̄i ex multis mēbꝛis puriſſimis ꝛ immaculatis conſtat: ita ſocietas eccleſiaſtica ex multis ꝑſonis a criminali macula liberi ꝯſiſtit. In cuius rei typo facta eſt arca dn̄i de lignis ſethi: q̄ ſunt imputribilia ꝛ albe ſpine ſimilia.

Irca octauaz diſtin. queritur: qn̄ fuit inſtitutū ſacramētū Euchariſtie. ¶ Ad hāc difficultatem rn̄dēt oēs doctores ꝛ latini: ꝛ greci: ꝙ fuit iſtitutū a ſaluatore nr̄o poſt vltimam cœnam ań ei⁹ paſſionē: ꝯtrouerſia tn̄ eſt magna int̄ latinos ꝛ grecos de tali cœna ſi fuit celebrata. 13. lūa vel. 14. Vn̄ ē aduertendū ꝙ Iudei cōputabant ꝑ menſes lunares quo ad feſta ipſoꝝ ꝛ ſolennitates ꝛ p̄mā diez vocabant primā lunā ꝛ. 2. diē. 2. lunā et ſic ꝯ̄ſiter. Simil'r incipiebāt dies a veſpa ad veſpam ita ꝙ nox p̄cedebat diē artificialē ꝛ hoc precepit dn̄s qꝛ in lege euāgelica ita debebant ſolemnizari feſta. ſ. a veſpa ad veſpam ꝛ hoc factū eſt ꝑpt̄ reſurrectionē ſaluatoris Vlteri⁹ eſt aduertenduz ꝙ greci aſſerūt ſaluatorē nr̄um celebraſſe paſcha. 15. luna ꝛ ꝯ̄ſiter aſtruūt ipſuz anticipaſſe feſtuz paſchatis ꝓpter aliquas rōes nō magni ponderis q̄ videbunt. Inſup affirmāt ſaluatorez nr̄um conſecraſſe i pane fermētato quia. 13. luna iudei hēbāt panes fermētatos: iō aſſerunt vlteri⁹ ꝙ nō lz ꝯſecrare i pane azimo ꝛ vocant nos latinos hereticos. Sz mirabil'r fallunt: naz. 3. Euāgeliſte aperte ipſis grecis ꝯtradicūt. ¶ Inſup oñdunt ſe hēre malā memoriā ꝛ non legiſſe hiſtorias p̄mitiue eccl'ie. naz in p̄mitiua eccl'ia ſoluz fiebat cōſecratio in pane azimo: ſz ꝑpt̄ hebionitas: q̄ dicebāt nos xp̄ianos iudaizare ſancta mr̄ eccl'ia vl'is inſtinctu ſp̄us ſancti: vt aſſerit diuus Leo papa ſtatuit ꝛ ordinauit ꝙ oēs ſacerdotes taz greci ꝙ̄ latini cōſecrarēt in pane fermētato: ſed ceſſante illa hereſi ꝛ deſtructa: ceſſauit effectus. Idcirco eccl'ia latina rediit ad priſtinū morē. ſ. ad cōſecrandū in azimo. Greci aūt māſerunt in ſua obſtinatione.

¶ Idcirco arguitur ꝯtra eos aliquibus authoritatibus. p̄ma authoritate Mathei. 26. Cap. vbi hētur p̄ma aūt die azimoꝝ acceſſerūt diſcipuli ad Ieſum dicētes vbi vis paremus tibi comedere paſcha. 2. authoritas hētur Marci. 14. Cap. ſilis oīno prime in ſn̄ia ꝛ v̄bis. 3. hētur Luce. 22. ſ. venit aūt dies azimorū in q̄ neceſſe erat occidi paſcha et miſit Petrū ꝛ Ioannē dicēs eūtes parate nobi paſcha vt māducem⁹: ſz p̄ma die azimorū ꝛ in aliis ſequētibus nullus panis fermētat⁹ poterat reperiri apd̄ iudeos ex precepto dn̄i Exodi. 12. leuitici. 23. ꝛ Deuteronomii. 16. ꝛ xp̄s ꝯſecrauit illo die in pane quē repit ergo cōſecrauit i pane azimo. ¶ Propt̄ hoc argumētū auſi ſunt greci prorūpe in tantaz in-

ſaniā q̄ dix:re tres Euāgeliſtas.ſ. Matthēū: Marcū: ⁊ Lucā erraſſe: ⁊.4.ſ. Joannē eos correxiſſe. ¶ Sʒ hec reſponſio nō eſt digna niſi riſu ⁊ conbuſtione.

¶ Secundo arguit ſic ſaluatoꝛ nr̄ nō venit ſoluere legē ſʒ adimplere vt ipſemet teſtat̄ Matthei.5. Cap. ſʒ preceptū erat in lege comedere agnū paſchalē cū panibus azimis vt hētur exodi.12. Cap. ⁊ Deuteronomij.16. ergo ſaluatoꝛ nr̄ comedit agnū paſchalem cū panib⁹ azymis al's nō adimpleuiſſet legeʒ ſed ſoluiſſet. ¶ Tertio arguitur ſic apoſtolus p̄ine ad Corith.5. Cap. inq̄t nō in fermēto veteri ſʒ in azymis: ḡ conſecrandū ē in azymo ⁊ non infermētato. ¶ Quarto arguit̄ ſic rit⁹ cōſecrationis eccl'ie romane hētur ex inſtitutione apoſtoloꝝ: q̄ fuerūt cuʒ dn̄o ſaluatoꝛe nr̄o vt Innocentius. 5. inq̄t ḡ conſecrandū ē i azymo. idcirco ait: dē Innocentius q̄ latinis ſufficere debʒ cōtra grecos q̄ Conſtantinopolitanā eccl'iam multaruʒ hereſuʒ coꝛruptio fermētauit: vt nō ſolū hereticos ſʒ ⁊ vuʒ hereſiarchas pduceret: Romanā vero eccl'iaʒ ſupra apoſtolice fidei petrā fundatā nulla hereſum procella conq̄ſſare potuit ſʒ ſemp q̄d ab ipſis Apoſtolis accepit precipue a pricipib⁹.ſ. Petro ⁊ Paulo quos viuos Doctores hūit ⁊ nunc moꝛtuos: ſuat. ¶ Quinto arguit̄ expſſa authoꝛitate Joānī chꝛiſoſtomi ſup.26. Cap. Matthei vbi aſſerit: q̄ ſaluatoꝛ nr̄.14. lūa ad veſpam comedit agnū paſchaleʒ ⁊.15. luna paſſus ē moꝛteʒ. ⁊ hic eſt maximus iter oēs doctoꝛes grecos. Vn̄ ꝓpter ei⁹ maximā excellentiā dict⁹ fuit os aureū ḡ greci debebant ipſi credere ⁊ obedire eccl'ie romane pcipienti cōſecrare in azymo ⁊ nonin fermentato.

¶ Quare tenendū ē reſolutorie q̄ ſolū licet ꝯſecrare in pane azymo: nihilominus ſi aliqs malus ſacerdos attentet cōſecrare panē fermentatū real'r cōſecrat q2 panī azym⁹ ⁊ panis fermentat⁹ ſunt eiuſdē ſpēi ſpecialiſſime attn̄ peccat moꝛtal'r. q2 ſpnit eccl'iam oppoſitum iubentē ⁊ teſte ſaluatoꝛe nr̄o matthei.18. q̄ eccl'iam ſpernit: ipſum ſaluatoreʒ ſpnit ⁊ ſi queras an greci ſint heretici nō eſt ambigendū cū teneant̄ credere Ep̄m romanū eſſe vicariuʒ xp̄i vl'em: cui oēs fideles tenent̄ obedire ſub pena pcti moꝛtalis ⁊ hoc ipſi greci nō credunt nec volunt credere. Et nō ſolū in iſto articl'o verū in multis alijs longe aberrant.

¶ Contra iſtā reſolutionē arguit̄ ſic Joannis.18. hētur: q̄ pontifices ſacerdotū nō introierūt in pretoꝛiū Pilati: ne ꝯtaminarent̄ ⁊ māducarēt paſcha ⁊ hoc fuit in die paſſionis vt pʒ intuenti Cap. allegatū ḡ dies paſſionis nō fuit.15. lūa: ſed.14. ⁊ xp̄us iā comederat agnum paſchalem ḡ comedit.13. luna ⁊ p ꝯn̄s cū pane fermentato p̄ma ꝯn̄a pʒ q2 pontifices nō diſtuliſſent comedere paſcha vſq̄ ad.15. lunaʒ q2 erant obſeruatoꝛes legī ⁊ lex precipiebat vt pʒ in locis allegatis.14. lūa ad veſperā. ¶ Pro ſolutione huius argumenti ē aduertēdū q̄ ſcd̄m Inno-

centiū in tractatu miſſę.5.modis accipitur paſcha in ſacra pagina vno modo p agno paſchali.2. mō p.15. lūa.quę erat celeberrima ita q nullū opus ſuile iudęi poterāt facere. 3.mō accipit p.14.luna.4.mō p hora immolationis agni: quę erat int 14.τ.15.lunā.5.mō accipit p pane azymo τ ſext9 modus pōt addi pro vero agno paſchali q ē ſaluator nr. τ ita cepit Apoſtolus:qn dixit etem paſcha nrum imolat9 eſt xps. Hoc notato facile ē rūdere ad formā argumēti negando pmā pñā. Et ad pbationē dr vno mō:dato q pontifices nō diſtulerūt comedere agnum paſchalē. Ibi tn non capit paſcha p agno paſchali ſed p panibus azymis. Vñ p ſeptē dies iudęi tenebātur comedere ſolū panem azymū τ nō fermentatū immo nullus panis fermētatus poterat repiri apud iudęos illi.7. diebus ex pręcepto dñi locis allegans τ ſic pz: q decepti fuere gręci in equocatione illius termini paſcha:nec mirū: nam teſte pho nro: ignorātes ſignificantias vocabulorū de facili paralogizant. ¶ Pōt etiā alr rūderi ſicut rūdet aqla ipſorū gręcorū.ſ. Joannes chriſoſtom9 negando q pōtifices nō diſtulerūt comedere agnū paſchalē. Immo fuerunt ita impediti circa captionē ſaluatoris τ interrogatiōes τ accuſationes τ falſos teſtes cōpandos: q nō potuerunt comedere agnum paſchalē τ credebāt bñfacere:ne tota gēs periret. Ideo diſtulerūt agnū paſchalē comedere vſqz ad.15. lunā.

¶ Secundo arguitur ſic Joannis.13.hētur añ diē feſtū paſchę ſciēs Jeſus qr venit hora eius τc.τ ſeqtur poſt cœna facta cū diſcipulis cū diabolus miſiſſet in cor τc. ex hi verbi videt q cœna fuerit facta añ diē paſchę ſed dies paſchę erat.14. luna ḡ.13.luna xps fecit cœnam τ p pñs pſecrauit in pane fermentato. ¶ Ad hoc argumētū rñdet negādo añs. nā dies paſchę ibi non capit p 14.luna: ſz pro.15. quę erat celeberrima int ſeptē dies azimorū idcirco frequent vocat dies paſchę. Inſup agn9 paſchalis comedebat die.14. ad veſperam τ illa veſpera erat initium.15.lunę.

¶ Tertio arguitur ſic vbi nos hēm9 in.4. Euāgeliſtis accepit Jeſus panē gręci habēt accepit Jeſus archton qd ſignificat panē fermentatū ḡ ſaluator nr pſecrauit in pane fermētato. ¶ Ad hoc argumētū rñdet. q li archtō apd gręcos etiā capitur p pane azymo τ eſt idiferens ad panē azymū vel fermentatū immo ē vniuocū veluti animal eſt vniuocū ad alrolē τ ad alrrolē.nam exo di.3. Ca.capit p pāe azymo. τ in multis alijs locis ſacrę paginę.

¶ Quarto arguitur Matthei 26. hētur q dixerūt pncipes ſacerdotū nō in die feſto:ne forte tumultus fiat in poplo igit non crucifixerunt xpum in pma die azymorū:quę erat feſtū celeberrimū pña pbat pontifices ſacerdotū nolebant eū capę in die feſto ḡ a fortiori noluerunt eum crucifigere in die feſto τ p pñs crucifixerunt eū.14. luna τ vltra ſeqtur. q xps cōſecrauit.13.lūa qr i die pre

cedenti paſſionē ꝛ ꝑ ꝯñs cōſecrauit in pane fermētato. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝯñam: ꝛ rō eſt: qꝛ pontifices mutauerunt ſnām nacti opportunitatē. nā Judas promiſit illis vt hētur loco allegato tradere xp̄um ſine aliq̄ tumultu. Inſuꝑ ordinatio dei pr̄is preualere debebat ordinationi pontificū decreuerat em̄ deus pr̄ filiū ſuū: adē die liberare Patriarchas a libo ꝛ totū genus humanū: qua liberauerat filios Iſrael a captiuitate Aegyptiaca. f. 15. luna primi menſis.

¶ Quinto arguit ſic vitas debet correſpōdere vmbre ꝛ figura rei figurate: ſꝫ agnus paſchalis immolabat. 14. luna ergo xp̄s qui ē verus agnus debuit immolari ꝛ crucifigi. 14. luna. ¶ Hoc argumentū adeo bñ militat ꝯtra grecos: ſicut ꝯtra latinos. nā probaret ꝙ xp̄s fuit crucifixus de nocte ꝛ nō de die. nā agnus paſchalis fuit immolatus de nocte. Jō dicēdū ē: ꝙ non oꝫ in oībus vmbrā correſpondere veritati: nec rē figuratā ipſi figure: nihilominꝰ xp̄us verus agnus incepit immolari. 14. luna ad veſperā qñ immolabat agnus legalis. nā in illa nocte fuit captus ꝛ ſudauit ſudores ſanguineos ꝛ fuit adiudicatꝰ morti ꝑ pōtifices. Inſuꝑ illa veſpa erāt initium. 15. lune ꝛ medietas ipſius: iō qua die immolabat agnus legalis: eadē fuit: immolatꝰ chriſtus.

¶ Sexto arguit ſic fermentū ſig^ar. feruorē charitatis feruor charitatis ē excellentiꝰ donum: ꝗ̄ puritas ꝗ̄ melius ſignificat pāis fermētatus: ꝗ̄ panis azymus ergo xp̄s cōſecrauit in pane fermētato ꝛ non in pane azymo. ¶ Ad hoc argumētū rñdet negando ꝙ melius ſignificet panis fermētatus. nam xp̄s exiſtit ī ſacro altaris vt hoſtia que debebat eē pura ꝛ ſine macula. iō panis azymus q̄ ē purus melius ſignificat talē puritatē: ꝗ̄ panis fermentatus.

¶ Septimo arguit ſacramēta veterꝭ legis tp̄e reuelare gr̄e obſeruata ad lr̄am ſunt mortifera qꝛ lr̄a occidit. 2. ad corynthios. 3. ſꝫ comedere ī azymis erat vnū de legalibꝰ igit latini iudaizant. ¶ Ad argumētum rñdet negando ꝯñam. rō eſt vt dicit Anſelmus qꝛ ſuare aliq̄d legale nō ē iudaizare niſi ſeruet ad implendum legē veterē: ſꝫ qñ fit ꝓpt aliū finē non ē iudaizare. mō latini nō conſecrāt in pane azymo vt adimpleāt legē antiquā: ſꝫ vt imitent ſaluatorē: q̄ in pane azymo conſecrauit.

¶ Octauo arguitur Luce. 23. habetur ꝙ mulieres ſubſecute viderunt monumētū ꝛ reuertētes parauerunt aromata ꝛ vnguēta ꝛ ſabbato ſiluerunt ſm mandatū ergo ī die paſſiōis parauerūt aromata ꝛ hoc nō licebat fieri. 15. luna cū fuerit dies celeberrimꝰ vt pꝫ exodi. 12. ergo ſaluator nr̄ nō crucifixus ē. 12. luna: ſꝫ. 14. ꝛ ꝑ ꝯñs. 13. luna fecit cenā ꝛ cōſecrauit in pane fermētato. ¶ Ad hoc argumentum rñdet vnomō negando: ꝙ nō erat licitū parare aromata. 15. luna qꝛ ſolū ꝓhibebat illo die opus ſeruile ꝛ illud nō erat prohibitū illo die. ¶ Aliomō pōt dici ꝙ tales mulieres erāt docte a ſaluato

re: ꝙ licitū erat in ſolemnitatibus ⁊
ſabbatis iudeorū exercere opa miſe
ſmo parare aromata ꝓ ſepelliēdis
defunctis ē opus miſe.

¶ Nono arguitur Joannis.
19. Cap. dr̄: ꝙ erat dies ille ma
gn⁹ ſabbati ergo qn̄ ſaluator cruci
fixus ē erat ſabbatū ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō cru
cifixus ē. 15. lūa. ¶ Ad hoc argumē
tū facile rn̄det negando ꝯn̄am ⁊ rō
ē q̄z ille dies vocabat magnus ꝓpt
duo feſta. ſ. quia ſabbatū ⁊ quia ſe
cundus dies azymorum.

¶ Queritur. 2. quibus verbis
ꝯſecerit ſaluator. ¶ Ad hāc difficul
tatē q̄drifariā rn̄dēt doctores. qui
dā dicunt ꝙ ſine aliq̄bus ꝟbis cōſe
crauit. habebat em̄ poteſtatē excel
lentie iō non indigebat ꝟbis ⁊ huic
opinioni videt fauere Innocenti⁹.
3. in tractatu miſſe. ¶ Alij dicunt ꝙ
ꝯſecrauit q̄buſdā ꝟbis occultis. ſ3
in hoc nō videt apparētia. iō alij di
cunt ꝙ cōſecrauit eiſdē ꝟbis quib⁹
nūc ſacerdotes cōſecrant ⁊ ꝙ bis ꝓ
tulit ꝟba. ſ3 etiā in hoc nō videt ap
parentia nā hoc fuiſſet ſupuacaneū
¶ Quapropt alij dixerūt. ſ. Alexan
der: Thomas: Bonauētura et ſic d̄
alijs ꝙ xp̄s cōſecrauit eiſdē verbis
q̄bus ſacerdotes conſecrant. Et ꝙ
tm̄ ꝓtulit ꝟba ſacramētalia. ¶ Et ſi
obijciat nā dr̄ apud. 4. euangeli
ſtas ⁊ precipue in canone miſſe: ꝙ ṗ
us benedixit ⁊ poſtea protulit ꝟba
ſacr̄alia. ¶ Ad hoc duob⁹ mōis reſ
pondet. Unomō ꝙ li dicēs ibi dicit
cōcomitantiā ad oīa illa ꝟba ita ꝙ ē
ſenſus: ꝙ dū benedixit fregit ⁊ de
dit diſcipulis ⁊ dixit illa verba hoc ē
corpus meū. Aliomō pōt rn̄deri ꝙ
Euāgeliſte nō ſeruauerunt in hiſto
ria ordinē quo chriſtus protulit ver
ba ⁊ hoc ſepenumero ꝯtingit apud
euangeliſtas: ꝙ vnus narrat vnā hi
ſtoriā vnomō ⁊ alius aliomō tn̄ ſem
per ſeruatur eadem ſentencia.

¶ Queritur. 3. circa hāc diſti.
an iſta ſit forma conſecrationis pa
nis Hoc ē enim corp⁹ meū Pro ſo
lutione hui⁹ difficultatis ē aduertē
dū ꝙ greci in ſua forma addunt vl
tra ꝟba predicta: quod tradet in re
miſſionē peccatoꝝ: ſ3 iſta ꝑticula nō
eſt d̄ eſſentia ipſius forme. Immo
nec illa dictio em̄ eſt de eſſentia for
me: ſ3 ſolū illa. 4. ꝟba. ſ. hoc eſt cor
pus meū ſunt d̄ eſſentia cōſecratio
nis. nā illa dictio em̄ non reperitur
apud. 4. Euāgeliſtas: nec apd̄ pau
lū: ſ3 dn̄i Car^leo. aſſerunt illā dictio
nē eſſe in canone diui Petri: quem
tradidit ſuis ſucceſſoribus: iō male
faceret ſacerdos latinus illā dictio
nē omittens: nihilomin⁹ ꝯſecraret.

¶ Cōtra reſolutionē hui⁹ diffi
cultatis arguit ſic illa forma qn̄ pro
fert a ſacerdote ē falſa ergo non va
let: aīs ꝓbat. li hoc vel demonſtrat
panē: vel corp⁹ xp̄i. ſi ṗmū. Illa ē i
poſſibilis et falſa: ſi. 2. corp⁹ chriſti
nondū ē ibi igit nō ē poſſibile: q̄d d̄
monſtretur. ¶ Pro hui⁹ argumen
ti ſolutione ē aduertendū ꝙ docto
res mirabil'r ſunt diuerſi. quidā enī
dicūt: ꝙ illa ꝟba dicunt recitatiue a
ſacerdote ⁊ capiunt materialr̄ et iō
nō oꝫ. ꝙ aliquid demonſtret ꝑ illud
ꝓnomē hoc. ¶ Hec rn̄ſio impugna
tur ab Alexandro: Thoma: ⁊ alijs

qꝛ militat argum̄. ꝺ xp̄o qn̄ protulit illa ṽba: quid ipſe demonſtrabat. ſʒ reuera nullomodo militat: qꝛ facile rn̄debit ꝙ xp̄us demonſtrabat corpus ſuuʒ: qꝺ erat ibi pn̄s. Alexāder de ales rn̄det: ꝙ ꝑ li hoc demōſtratur ſignatū ita ꝙ ſenſus illius ē hoc eſt corpꝰ meū. i. ſignatū hoc ſigno: qꝺ ē panis trans ſubſtantiādus in corpus xp̄i ē corpus chriſti. Et huic applaudit Occhā in quolibetis. nā dicit ꝙ ſenſus ē: hoc qꝺ erit corpus xp̄i ē corpus xp̄i. Doctor ſanctus in 4. ꝛ in. 5. pte dicit ꝙ ꝑ li hoc demonſtrat̄ ſb̄a idifferent̄: quę ē i termino a quo vel in t̄mino ad quē ꝛ non ſub ꝺterminata natura. ¶ Sed reuera hęc ſolutio eſt non intelligibilis: nā vnū pronomē non pōt ꝺmonſtrare vniuoce plura diuiſim. Inſuꝑ non pōt tunc rn̄deri de ṽitate illius. naʒ ſi a q̄cunqʒ quantūcunqʒ docto quęrat̄ de ṽitate huiꝰ hoc ens eſt lapis non poterit rn̄dere niſi ꝑus dicatur quid determinate demōſtrat̄. Quare adhuc remanet difficultas de ṽitate illius hoc ē corpꝰ meū. ¶ Propterea doctor ſubtilis dicit: ꝙ li eſt venit ꝑ vltimo inſtanti ꝓlationis verboruʒ ꝛ ꝙ demonſtrat̄ corpus xp̄i ꝛ hęc opinio ē valde probabilis. Iuniores alr̄ rn̄dent. ſ. ꝙ ꝑ li hoc ꝺmōſtrat̄ corpus xp̄i: qꝺ ē in cęlo non demonſtratione ad ſenſum: ſʒ ad intellectū. ꝛ hęc opinio ē etiā valde ꝓbabilis. Et reſolutorie oēs pręt̄. 3. opinionē reputo ęque probabiles.

¶ Queritur quarto quę ſit forma cōſecrationis vini. ¶ Pro huiꝰ difficultatis reſolutione ē aduertenduʒ ꝙ forma. qua vtunt̄ ſacerdotes in canone miſſę ē indubitata forma nā añ ꝙ̄ Euangelia ſcriberent̄ iam erat tradita a ṗncipibꝰ apl̄oꝝ Petro ꝛ Paulo. nā Marcus fuit pmꝰ qui ſcripſit euangeliū ad preces romanoꝝ de nouo cōuerſoꝝ ad fidē ꝛ iā ꝑ. 24. ānos xp̄iani ſacerdotes cōſecrauerant vtendo forma: qua vtimur: idō: nimirum ſi nō habeant̄ oīa ṽba iſtius formę apud vnūquemqʒ Euangeliſtaʒ: idcirco ē magna controuerſia ſi oīa illa ṽba ſint ꝺ eſſentia formę nā magr̄ ꝛ ferme oēs doctores pręt̄ Thomā dicunt ꝙ oīa illa ṽba non ſunt de eſſentia ꝛ rō ē: qꝛ alꝭ Euangeliſtę non poſuiſſent formā completā. Thomas tn̄ tenet ꝙ oīa illa ṽba ſunt de eſſentia.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic ſequeret̄ ꝙ Gręci nō cōſecrarent ꝓn̄s ē falſum igitur falſitas ꝓn̄tis probat̄ qꝛ romanus pōtifex permittit ſacerdotes gręcos in ſua pn̄tia ꝯſecrare ꝛ nunqʒ aliquis doctor reprehendit Gręcos quantū ad formā cōſecrationis iam probat̄ ſequela in forma: q̄ vtantur gręci nō ſunt oīa illa ṽba: quę nos hēmus in forma: q̄ vtimur ꝛ illa ſunt de neceſſitate ꝛ eſſentia ipius formę ꝙ̄ gręci nūqʒ cōſecrauerunt vinū? Inſuꝑ ſequitur incōueniens iā tactū. ſ. ꝙ omes Euāgeliſtę ſimul ſumpti nō poſuerunt formā cōpletam cōſecrationis vini. Propt̄ea melius eſt dicere cū magr̄o ꝙ oīa illa ṽba non ſunt ꝺ eſſentia idō nullus euangeliſta oīa illa ṽba poſuit neqʒ oēs ſimul ſumpti: nec mirādū ē qꝛ multa quidē ſigna fecit Jeſus: quę nō ſunt ſcripta in li

bro hoc. Preterea vt allegat Inno
cētius.3. scribēs Archiepo Lugdu
nēsi ꝺ celebratione missaꝝ libro.3.
Cap.cū marthe. Paulus dixit in
actibus apostoloꝝ ꝙ saluator dixe
rat beatiꝰ ē dare: ꝙ̄ accipe ⁊ tñ nul
lus Euāgelista hoc scripsit. ¶ Qua
propꝫ tota forma quā hēmus in ca
none ꝓferenda ē cū magna deuotio
ne esto ꝙ nō habeamꝰ certitudinē ꝗ
sit precisa forma cōsecrationis vini.

¶ Querit quinto circa hāc di
stinctionē. an tm̄ a ieiunis possit lici
te sacramētū. Eucharistie sumi.
¶ Pro huiꝰ difficultatis solutione ē
aduertendū ꝙ duplex est ieiuniū. s.
ieiuniū eccl'ie ⁊ de isto videbiꝫ infe
rius. Aliud ē ieiuniū nature ⁊ de ta
li ē sermo in proposito. Vñ tūc ali
qs dr̄ ieiunus ieiunio nature qñ ni
hil sumpsit cibi aut potꝰ inchoando
a m̄dia nocte. Isto notato rñdetur
affirmatiue extra casū necessitatis:
qꝺ notanꝫ addiꝫ. nā si aliqs eēt pā
sus et immineret ei mors licite pos
set sumere sacrm Eucharistie ⁊ ita
practicaꝫ de infirmis. hec rñsio ro
boraꝫ duplici authoritate pma hēꝫ
ex cōcilio Toletano.7.q.1.Cap.ni
hil.2.hētur ex Augustino in libro rñ
sionū ad Ianuariū ⁊ ponit de cōse
cratiōe dist.2.Cap.liqdo apparet.

¶ Contra istā rñsionē arguit
expressa authore. concilij Carthagi
nensis determinātis ꝙ in die iouis
sancta licitū ē capere nō ieiunis sa
cramentū Eucharistie ⁊ hētur ꝺ cō
secra.d.1.Cap. sacra igiꝫ rñsio nul
la: nec pōt dici ꝙ intelligiꝫ de man
ducatione spūali. nā tūc idē esset ꝺ
ꝗlibꝫ alio die sicut de die Iouis san
cta. ¶ Ad hoc argtum. rñdeꝫ: ꝙ illud
statutū cōcilij Carthaginēsis abro
gatū est ꝑ duo cōcilia facta. ¶ Sed
queres si mansierint alique reliquie
mane in ore ex cœna precedenti ⁊ ꝺ
scenderit intra stomachū an licebit
tali cōsecrare ⁊ recipe Eucharistiā.
¶ Silr si alicui sacerdoti lauāti os
cōtigerit ꝙ descēderit aliq̄ guta aq̄.
an liceat accipe Eucharistiā ⁊ idem
eēt si lauaret os cū vino. ¶ Ad ista
duo rñdeꝫ ꝙ licꝫ talibus accipe Eu
charistiā. Sꝫ si tales ex certo ꝓposi
to tales reliqas fuassent in ore non
liceret ipsis sumere Eucharistiam.
¶ Queres vlteriꝰ si sacerdos bibe
ret pꝰ matutinum an liceat illi cele
brare. ¶ Ad hoc rñdeꝫ: ꝙ si talis po
tatio vel manducatio fuerit añ me
diā noctē esto adhuc ꝙ nō dormie
rit licet illi accipe Eucharistiā. nam
dormitio nihil facit: neqꝫ potꝰ post
vel añ matutinas: sed oculus ē hēn
dus ad mediā noctē. nā si biberit vl'
comederit pꝰ mediā noctē non licet
si ꝟo fuerit cibus: vel potꝰ añ medi
am noctē licꝫ. ¶ Queres vlteriꝰ an
liceat sacerdoti immediate pꝰ mis
sā iantari vel prandere. ¶ Ad hoc
rñdeꝫ affirmatiue. ¶ Cōtra hāc rñ
sionē arguiꝫ in Cap. tribus gradi
bꝰ prohibeꝫ sacerdoti comedere pꝰ
missā immediate. Immo precipi
tur illi: ꝙ expectet per duas vl' tres
horas ꝗ rñsio nulla. ¶ Ad hoc rñde
tur: ꝙ illud preceptū humanū abro
gatū ē ꝑ ꝯtrariā cōsuetudinē que rō
nabilis ē. nā solū illud precipiebaꝫ

ne corpus xp̄i miſceret cuꝫ alijs ci-
bis: mō ſatis ē tp̄is int̄ communio-
nē ⁊ finē miſſę ⁊ gratiarū actiones.
ad hoc quod fiat digeſtio ſiue ꝙ ſpe
cies alterent̄ ⁊ qđ corpus xp̄i deſi-
nat eē ſub illis ſpeciebus panis ⁊ vi
ni. Ex h̄ꝯ patet error Barptolemęi
ī apparatu tenētis: ꝙ cū p̄mū ſpēs
ꝯterunt̄ dentibus ſacerdotꝭ corpus
xp̄i deſinit eē. nā ē ꝯtra d̄t̄minatio-
nē ecclię: quę ponit pœnā vomenti-
bus corpꝯ xp̄i vt h̄r de cōſecratione
diſ. 2. Cap. Si q̇s ꝑ ebrietatē.

De duobus modis mādu-candi. Diſtinctio. IX.

T ſic due
unt res il
liꝯ ſacramē
ti: ita etiaꝫ
duo modi
māducādi
Unus ſa-
cramentalis. ſ. quo boni et ma-
li edūt. alter ſpūalis quo ſoli bo
ni manducant. Vn̄ aug. Quid
ē xp̄m māducare? Non eſt hoc
ſolum in ſacr̄o corpꝯ eius acci-
pe. multi eīn indigne accipiūt:
ſꝫ in ip̄o manere ⁊ h̄re ipſum in
ſe manentē. Spūalit̄ eīn man-
ducat q̇ in vnitate xp̄i ⁊ eccle-
ſie quā ſacr̄m ſignificat manet.
Naꝫ q̇ diſcordat a xp̄o: nec car
nē xp̄i māducat: nec ſanguineꝫ
bibit: ⁊ ſi tante rei ſacr̄m ad iu-
dicium ſui quottidie accipiat.
Spūalez māducationē Aug.
diſtinguēs a ſacr̄ali ait. Ut q̇d
paras ventrē ⁊ dentem: crede ⁊
māducaſti. Credere eīn in eum
hoc eſt comedere panem ⁊ vi-
nū. Qui credit in eum mandu
cat eum. Itē. Quō manducan
dus eſt chriſtꝯ? Quō ip̄e dicit.
Qui manducat carnem meam
⁊ bibit ſanguinē meū i me ma-
net ⁊ ego i eo. Si in me manet
⁊ ego in eo: tunc bibit: qui vero
in me nō manet nec ego i illo: ⁊
ſi accipit ſacramentuꝫ: acquirit
magnū tormentū. Iteꝫ. Nulli
ambigendū eſt tūc quemq̄ cor
poris ⁊ ſanguis dn̄i ꝑticipē fie
ri qn̄ xp̄i membrū efficitur: nec
alienari ab illius panis calicis-
q̄ ꝯſortio. etiā ſi anteq̄ illuꝫ pa
nem edat ⁊ d̄ calice bibat d̄ hoc
ſeculo in vnitate corp̄is xp̄i cō
ſtitutus abſcedat: qꝛ illius ſacra
mēti beneficio nō priuatur: qn̄
ille in hoc qđ illud ſacr̄m ſignat
inuenitur. In illo eīn ſacr̄o cor
pꝯ ⁊ ſanguinē ſuum nobis com
mendauit qđ ⁊ fecit nosipſos.
Nā ⁊ nos corpꝯ ipſius facti ſu
mꝯ. Iteꝫ. Qui diſcordat a xp̄o
nō manducat carnem eius: nec
ſanguineꝫ: ⁊ ſi tante rei ſacrum

ad iudiciū ſibiquotidie accipit.

De errore quorūdam q̄ dicūt a bōis tm̄ corp⁹ xp̄i ſūi.

¶ Hec verba et alia hmōi vbi de ſpūali manducatōe agit quidam obtuſo corde legētes erroris caligine inuoluti ſunt adeo vt p̄ſumpſerint dicere corp⁹ et ſanguinē xp̄i : a bonis tm̄ ſumi ꝛ nō a malis. Sꝫ indubitanter tenenduꝫ eſt ē a bonis ſumi: nō modo ſacramentalit̄ ſed ꝛ ſpūaliter. A malis vero tm̄ ſacramētaliter. i. ſub ſacramēto. ſcꝫ ſub ſpecie viſibili carnē xp̄i de v̇gine ſumptā ꝛ ſanguinē ꝓ nobis fuſum ſumi. ſed nō myſticam q̄ tm̄ bonoꝝ eſt. Qđ ſubdit̄ probat̄ teſtimonijs. Greg. Eſt q̄dē in pctōribus ꝛ indigne ſumētib⁹ vera xp̄i caro ꝛ verus ſanguis: ſed eēntia nō ſalubri efficientia. Item augu. Multi indigne accipiūt corpus dn̄i de quibus ap̄lus ait. Qui manducat ꝛ bibit calicē dn̄i indigne: iudiciū ſibi manducat ꝛ bibit. Per qđ docemur q̄ꝫ ſit cauendū male accipe bonū. Ecce eīn factuꝫ eſt malū dum male accipit̄ bonū. ſicut ecōtra apoſtolo factuꝫ eſt bonū. cū bene accipit̄ malū. ſ. dum ſtimulus ſathane patiēter portat̄. ergo ꝛ mala ꝓſunt bōis ſicut angelus ſathane paulo: ꝛ ſancta obſunt malis. bonis ſunt ad ſalutē: malis ad iudicium. Unde q̄ manducat ꝛ bibit indigne iudiciū ſibi mādu cat ꝛ bibit: non quia res illa mala eſt ſꝫ quia mal⁹ male accipit quod bonū eſt. Ideꝫ. Indigne quis ſumens corp⁹ chriſti non efficit: vt quia malus eſt maluꝫ ſit quod accipit: vel quia nō ad ſalutē accipit nil accipiat. Corp⁹ eni ꝛ ſanguis dn̄i nihil ominus erat in illis q̄bus ait apoſtolus: qui manducat indigne ꝛc. His alijſq; pluribus aperte oſtenditur: ꝙ etiam a malis verū corpus chriſti ꝛ ſanguis ſumitur: ſed ſacramētal̄r nō ſpiritual̄r.

De intelligentia quorundam verborum.

¶ Scdꝫ hos duos modos ſumēdi intelligētia quorūdā verboꝝ ambigue doctoꝝ diſtinguenda ē. Ait eīn aug. Bonus accipit ſacramentū ꝛ reꝫ ſacramēti: malus v̇o ſacramentū ꝛ non rē. Sacramentū hic dicit corp⁹ xp̄i ꝓpriuꝫ de virgine natuꝫ Rem v̇o ſpūalem xp̄i carnem. Bonus ergo vtrūq; xp̄i carnē accipit. Malus vero tm̄ ſacrꝫ.

l. corpus xp̄i ſub ſacr̄o ⁊ nō rē ſpūalem. Item. Non manducans mādlucat ⁊ manducās nō manducat: qꝛ non manducans ſacramentaliter aliqñ manducat ſpūaliter ⁊ ecōuerſo. Et qui manducāt ſpūaliter veritatem carnis ⁊ ſanguinis dicuntur ſumere: quia ipā efficientiam habent. id eſt remiſſionē pctōꝝ ꝑ qua videtur orari cū dicit. Perficiant in nobis dn̄e q̄s tua ſacramenta qđ ꝯtinent: vt quod nūc ſpecie gerimus rerū veritate capiam⁹. Reꝝ veritatē dicit ipam efficientiā quaſi ꝑ hec ſacramēta preſta: vt ſicut ſacr̄aliter carnē xp̄i ſumim⁹: ita ſpiritualit̄ ſumam⁹. Uel petit ſacerdos vt xp̄s qui nunc ſub ſpecie panis ⁊ vini ſumit̄ manifeſta viſione ſicut in eſſentia diuinitat̄ eſt quādoqꝫ capiat̄. Cōſtat ergo a bonis ⁊ a malis ſumi corpus chriſti: ſed a bonis ad ſalutem: a malis ad perniciem.

Circa nonam diſtin. querit̄ p̄mo an peccator exñs in pctō mortali ſemper peccet accipiendo Euchariſtiā. ¶ Pro huius difficultatis ſolutione ē aduertenduꝫ ꝙ .q. preſupponit peccatorē poſſe manducare corp⁹ xp̄i: idcirco ē ſciendū. ꝙ quadrifariaꝫ aliq̄s pōt manducare corpus xp̄i vno mō neqꝫ ſacramental̄r: neqꝫ ſpūal̄r: ⁊ iſto modo infideles ⁊ heretici immo bruta poſſunt māducare corp⁹ xp̄i. 2. modo aliq̄s dr̄ manducare Euchariſtiam ſacr̄aliter ⁊ non ſpūal̄r ⁊ iſto mō xp̄ianus exñs in peccato mortali et ⁊ ſuſcipiēs euchariſtiā manducat ſacramentalit̄ qꝛ credit ibi eē corpus ſaluatoris non tñ manducat ſpūal̄r qꝛ non hēbit gr̄am: immo iudicium eterne damnatiōis māducat. 3. mō aliq̄s dr̄ manducare ſpūal̄r ⁊ nō ſacramētalit̄. Ut bon⁹ xp̄ianus exñs in gr̄a ⁊ febre ⁊ vomitu laborās qui vult ſuſcipe Euchariſtiā talis manducat ſpūal̄r nō tñ ſacr̄al̄r. Iuxta illud dictuꝫ Augu. crede ⁊ māducaſti ⁊ iſto modo pōt cōcedi ꝙ oēs ſancti p̄res ⁊ patriarche comederūt ſpūaliter ſaluatorē. nā crediderūt i xp̄m futuꝝ ⁊ ipſum dilexerunt. 4. mō aliquis dr̄ ſumere Euchariſtiā ſacr̄al̄r ⁊ ſpūalit̄ vt puta bon⁹ ſac̄dos exñs in gr̄a ⁊ celebrās. Ulteri⁹ ē aduertēdū ꝙ Alexāder de Ales: Bonauentura: ⁊ Thomas tenēt: ꝙ ē poſſibile peccatorē exñtē in peccato mortali accipe Euchariſtiam ⁊ non peccare mortal̄r ⁊ dant duos caſus p̄mus ē qñ aliq̄s peccator nō hꝫ ſufficienteꝫ dolorē de peccatis ſuis tunc talis ſi ſuſcipiat Euchariſtiā nō peccat nouo peccato. 2. caſus eſt: qñ peccator fecit ſufficientē indaginē ſm̄ ſuaꝫ ꝓbabilitatē ⁊ conſcientiam: nō tñ ſm̄ v̄itatē tūc ſi talis ſuſcipiat Euchari

ſtiã nõ peccat nouo peccato.rõ eoꝝ ē q2 talis fecit: qđ in ſe eſt:⁊ nõ põt eē certus ꝙ ſit in grã. iõ hoc ſufficit ad hoc:ꝙnon peccet nouo peccato. huic opinioni fauet Joãnes de Jerſono Cancellariꝰ Pariſiẽſis.

¶ Contra iſtã opinionẽ arguitur ſic:talis exñs in peccato mortali ſuſcipit indigne ḡ iudiciũ ⁊ pœnã ęternaꝫ damnationis mãducat ꝯña tenꝫ p Apoſtoluꝫ.1.ad Corinth.11. Cap.illud aſſerenteꝫ.¶Ad hoc argumentuꝫ rñdeť negando ꝯñam et ad probationeꝫ dr̃:ꝙ Apoſtolus nõ loquiť de tali indignitate ſꝫ de illa: quę eſt ſine deuotione:aut ſine aliq̃ examine cõſcientię ⁊ ſi dicať nõ ē dare mediũ inter digne ⁊ indigne hoc negať ab eis ⁊ exemplificať de caſibus prędictis:ſꝫ ſi ly indigne tm̃ valeret ſicut non digne:tũc nullũ eſſet mediuꝫ.Sꝫ li indigne nõ talr̃ capiť quare non incõuenit ꝙ detur medium inter illa duo.

¶ Secũdo arguiť ſic quilibet illoꝝ duoꝝ in caſibus poſitis eſt in grã ḡ nullus talis in peccato mortali ſuſcipit Euchariſtiã.añs ꝑbatur. Primꝰ hꝫ dolorē de peccatis ꝑpť deũ vt ſupponiť ergo ꝑmꝰ ē in grã ꝯña ꝑbať quilibꝫ diligẽs deũ ſuper oĩa ē in grã ſꝫ ꝑmus actualr̃ diligit deũ ſup oĩa ergo ꝑmus ē i grã. Jnſup nullus dolor reqriť certus ⁊ determinatꝰ ad contritionē:vt inferiꝰ ꝑbabr̃ diſtin.14.ergo quilibꝫ dolor quantũcunq; paruus dũmõ hēat cęteras alias circũſtantias eſt ꝯtritio et ꝑ ꝯñs reddit hoīeꝫ gratũ et acceptũ ad vitã ęternam pręterea nullꝰ gradus dilectionis requiriť ad implendũ pręceptũ đ dilectione dei ſuper oĩa ergo nullus gradus etiã reqriť doloris ad implendũ pręceptum de pñia:ꝯña tenꝫ q2 nõ eſt maior rõ de vno q̃ꝫ de alio. iã ꝑbať ꝙ ſecundus in ſcđo caſu ſit in grã.talis fecit ſufficientē indaginē ſm ꝑbabilitatem moralē ⁊ illud ſufficit ad hoc:ꝙ ſit ĩ grã ergo.2ᵘˢ. ē i grã minor ꝑbatur. ſi ꝑbabilitas moralis nõ ſufficeret ſeqreť ꝙ Jacob cognoſcendo Lyã peccaſſet ꝯñs ē falſum igiť ſequela ꝑbať cognouit nõ ſuaꝫ ⁊ ꝑbabilitas moralis ꝙ erat ſua nõ excuſabat eũ q2 ex opinione ꝑbabilitas moralis non ſufficit ergo Jacob peccauit cognoſcendo Lyam qđ ē ꝯtra oẽs doctores. Jmmo iſto cõceſſo ſequeretur ꝙ qlibꝫ cõiugatus cognoſcendo de nocte ſuã ꝑpriaꝫ vxorē ſemꝑ peccaret:qđ ē hęreticũ.¶Propťea reſolutorie ē rñdenduꝫ ad.q.cõformiter ad Apoſtolũ.1.ad Corinth.11. ꝙ quicunq; accipit Euchariſtiã in peccato mortali indigne accipit ⁊ nouo peccato peccat inferendo iniuriam tãto ſacro quare vt dicit Apoſtolus loco allegato iudiciũ ęternę damnationis manducat.

¶ Queriť ſecundo circa hanc diſtin.an liceat ſacerdoti dare Euchariſtiã illi quē ſcit eſſe in peccato mortali. Pro huiꝰ difficultatis ſolutione ē aduertenduꝫ ꝙ duplex ē peccator.ſ.publicus ⁊ occultꝰ peccator publicus dr̃ ille q ē ꝑbatus coraꝫ iudice talis vel q nulla tergiuerſatiõe valet crimen negare aut celare.peccator occultus oppoſito mõ debeť

finiri. Insup ē aduertendū ꝙ.q.debet intelligi de ſacerdote q̄ ē superior reſpectu talis peccatoris. nā alˀs ſi non eſſet ſuperior eiᵒ.ſ.rector vel vicariᵒ nō debꝫ dare Euchariſtiam occulto peccatori qꝛ pōt excipe contra eū dicendo vade ad tuū rectorē vel vicariū. Iſtis notatiſ rn̄detˀ ꝑ duas breues ꝯcluſiones: quaꝝ ꝑma ē. Rector non debꝫ dare Euchariſtiā publico peccatori parochiano ſuo. Iſta ꝯᵒ.pꝫ ex Cypriano de cōſecratione diſtinctiōe.2.ꝛ authoritate ſaluatoriſ Matthei.7.Cap.dicētiſ.nolite pijcere margaritas ā̄te porcos Scd̄a ꝯcluſio eſt iſta. Rector tenetˀ dare Euchariſtiā occulto peccatori publice petenti: quē ſcit eſſe in peccato. Iſta ꝯcluſio pꝫ naꝫ alˀs eēt reuelator cōfeſſionis ꝛ difamaret proximū ſuū añ alios. Inſup ſaluator nr̄ cuiᵒ oīs actio ē nr̄a inſtructio dedit corpᵒ ſuū Iudę: quē ſciebat eſſe in peccato mortali ꝛ lꝫ magr̄ hiſtoriarū alleget Hilariū oppoſitū aſtruentē: tū Auguſtinus expreſſe aſſerit ſaluatorē dediſſe corpᵒ ſuū Iudę ꝛ authoritas eſt canonizata de ꝯſecratione.d.2.Cap.ſicut Iudas.et.4. euangeliſtę huic ſn̄ę fauent ꝛ ferme oēs theologi.dr̄ notanter ſi publice petat: nā ſi peteret in occulto nō debet ei dare: ſꝫ negare. ¶ Sed obijcies qꝛ ꝯueniet eū corā officiali: ꝛ tūc tenebitˀ ei dare vel difamare ipſuꝫ. Ad hoc negatˀ vtrūqꝫ ſꝫ dicet coram dn̄o officiali veniat ad eccliam ꝛ dabo illi ꝛ ſi veniat ꝛ petat in occulto. Iterū negabit ei ꝛ ſi iterū eū coraꝫ officiali cōueniat ſimili mō reſpondebit ꝛ ſic ꝯn̄ter quouſqꝫ petat corā teſtibᵒ vel ī publico ꝛ tūc dabit illi.

¶ Contra ꝑmaꝫ ꝯcluſſionē arguitˀ ſic poſſibile ē ꝙ peccator publicᵒ ſit ꝯtritᵒ ꝛ cōfeſſus ꝛ ī magna pinguedine ſpūs ſcti ergo tūc nō ē ei d̄ negādā Euchariſtia. ¶ Ad hoc rn̄detˀ negando ꝯn̄am ꝛ rō ē.qꝛ hoc nō cōſtat aliſ ꝛ ideo poſtq̄ꝫ publice peccauit publicā pn̄iam d̄bet agere: vt oībus conſtet añ q̄ꝫ detˀ ei Euchariſtia. Cōtra iſtā ſolutionē arguitˀ taliſ amplᵒ non ē peccator: ſꝫ verᵒ filius dei ergo ipſi nō ē denegāda Eucharistia. Ad hoc negatˀ ꝯn̄a rō ē eadeꝫ.ſ.qꝛ nō cōſtat alijs ꝙ ſit v̄ᵒ filiᵒ dei.

¶ Contra ſecundā ꝯcluſſionē arguitˀ ſic nemo tenetˀ cōſentire peccato iuxta Apoſtolū ad romanos.1 ſꝫ talis rector dās Euchariſtiā occlˀto peccatori publice petēti cōſentit peccato igitˀ non tenetˀ illi dare. Immo male facit dando. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detˀ negādo minorē immo ſi ſit bonᵒ rector multum diſplicet ei: ꝙ talis accipiat Euchariſtiā. ¶ Cōtra iſtaꝫ ſolutionē arguitˀ ſi talis rector nō vellet ei dare nō daret ergo ſi dat cōſentit pctō. ¶ Ad hāc replicā rn̄detˀ negādo ꝯn̄am rō ē.qꝛ talis occultᵒ peccator hꝫ ius petēdi ꝛ ipſe nō pōt excipe cōtra eū ꝛ ideo tenetˀ illi dare. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguitˀ ſi nō poſſet excipere cōtra eū.maxime eēt: qꝛ tūc difamaret eū qd̄ nō ē ei licitū: ſꝫ melᵒ ē tali occlˀto peccatori ꝙ difametˀ q̄ꝫ qd̄ accipiat Euchariſtiā ergo rector ꝑus debet ipſum difamare: q̄ꝫ dare ei Euchariſtiā. ¶ Ad hāc replicā rn̄detˀ negādo ꝯn̄am ꝛ rō ē. qꝛ licet ſit melᵒ oc-

culto peccatori q̄ diffamet: q̄ӡ q̄d ac
cipiat Euchariſtiam nō tñ ē melius
dño rectori: q̄d diffamet ipſuӡ: q̄ӡ q̄d
det ei Euchariſtiā. nā p̄mū faciēdo
rector peccabit mortal'r nō tñ pecca
bit dando ei Euchariſtiam: quia ad
illud tenetur.

¶ Secundo arguit̄ ɔtra eādē
ɔem. q̄d tibi nō vis alteri nō facias ſӡ
ſic ē: q̄ ſi rector eēt i loco talis occul
ti pctōris nō deberet velle: q̄ ſibi por
rigeret̄ Euchariſtia: ergo rector nō
debӡ ei dare. ¶ Ad hoc r̄ndet̄ negan
do mi^rem. Jmmo ſi rector eēt i loco
illi⁹ deberet velle q̄d alt̄ daret ei Eu
chariſtiā: nā tenet̄ velle: q̄ p̄xim⁹ ſu
us nō peccet mortal'r ⁊ ſi non daret
peccaret mortal'r vt dictū ē: q̄re con
ſtat q̄ ſi eēt i loco illi⁹ tenet̄ velle: q̄
ſibi det̄ Euchariſtia. Sӡ adhuc iſur
ges p authoritatē allegatā matthei
7. ca. ſ. nolite piicē. ⁊c. Ad hoc tñ fa
cile ē r̄ndere: q̄ i p̄dicta autho^te. no
tant̄ dr̄ nolite piicere. i. hēre nolitio
nē piiciendi ⁊ nō habetur non det'.
Quare nō militat contra reſolutio
nem huius difficultatis.

De hereſi alioruӡ q̄ dicunt corpus xp̄i non eſſe in altari niſi in ſigno. Diſtictio. X.

Ent item
alij prece-
dentiū in-
ſaniaӡ tran
ſcendentes
q̄ dei virtu
tē iuxta mo
dū naturaliuӡ reruӡ metientes:
audaci⁹ ac periculoſius veritati
ɔtradicunt: aſſerentes in altari
nō eſſe corpus xp̄i vel ſangui-
nē: nec ſubſtantiā panis vel vi-
ni in ſubſtantiā carnis ⁊ ſangui
nis ɔuerti: ſed ita xp̄m dixiſſe.
hoc eſt corpus meū. ſicut ap̄lus
dixit: petra aūt erat xp̄us. Di-
cunt eñ ibi eſſe corpus xp̄i tan
tum in ſacr̄o. i. in ſigno ⁊ tñ in
ſigno manducari a nobis. Qui
errandi occaſionē ſumūt a ver-
bis veritatis vnde p̄ma hereſis
facta eſt in diſcipulis xp̄i. Cuӡ
eñ diceret. Niſi quis māduca
uerit carnē meam ⁊ biberit ſan
guinē meū nō habebit vitā eter
nā. Illi nō intelligentes dixe-
rūt: dur⁹ eſt hic ſermo: quis po
teſt eū audire? ⁊ abierūt retro.
Illis diſcedētibus iſtruxit duo
decim qui remāſerant. Spūs
eſt inquit qui viuificat: caro ni
hil prodeſt. v̄ba q̄ locutus ſum
vobis ſpūs ⁊ vita ſunt. Intel-
lexiſti ſpūaliter: ſpūs ⁊ vita ſūt.
Intellexiſti carnaliter: etiaӡ ſic
ſpūs ⁊ vita ſunt ſed tibi nō ſūt.
Spūaliter intellige q̄ locutus
ſum. Non hoc corp⁹ q̄d vide-
tis māducaturi eſtis ⁊ bibituri
illū ſanguineӡ quē fuſuri ſunt q̄
me crucifigent. Sacramentuӡ
aliq̄d vobis cōmendaui. ſpūa-

liter intellectū viuificabit vos: caro aūt nō ꝓdeſt quicq̃. Sūt etiam ⁊ alia illoꝝ inſanie fomitē miniſtrantia. Ait eñ augu. Donec ſeculū finiat̃ ſurſum eſt dñs: ſed tñ etiā hic nobiſcū eſt veritas dñi. Corpus eñ iquo reſurrexit in vno loco eſſe opꝫ: veritas autē eius vbiq̃ diffuſa eſt. Item. Una pſona deus ⁊ hō: vbiq̃ ꝑ id qḋ eſt deus in celo per id quod homo ē. Xp̃us etiaꝫ dicit. Pauperes ſemꝑ habetꝭ vobiſcū: me aūt non ſemper habebitis. His alijſq̃ vtuntur prefati heretici in aſſertione ſui erroris.

Determinatio premiſſoꝝ.

¶ Que ex eadē ratione oīa accipienda ſunt: nō eñ his negatur verū corpus xp̄i a fidelibus ſumi vel in altari eſſe. ſed hꝭ veritas apl'os ⁊ in eis nos inſtruxit q̄ ipſius corpus nō in partes direptuꝫ vt putauerunt illi diſcipuli qui r'etro ierūt ſed integrū. nec viſibiliter in forma humana. ſed iuiſibiliter ſub forma panis ⁊ vini corpus ⁊ ſanguinē nobis traderet. Quem ſenſum Aug. ꝯfirmat dicens. Ipſum q̇dem ⁊ nō ipm corpus qḋ videbatur manducatur. ipm inuiſibiliter: nō ipſuꝫ viſibilit. Itē. Et ſi neceſſe eſt illud viſibiliter celebrari neceſſe eſt tñ inuiſibiliter intelligi. Ita etiā intelligendum eſt corpus xp̄i eſſe in vno loco. ſ. viſibiliter i forma humana. veritas tñ eius. i. diuinitas vbiq̃ eſt. veritas etiā eiꝰ. i. verū corpus in oī altari eſt vbicū q̃ celebrat̃. Sic etiā illud intelligenduꝫ eſt. pauperes ſemꝑ habetis vobiſcū me autē nō ſꝑ habebitis ſḿ corꝑalem p̄ntiaꝫ. ſ. qua cum eis ꝯuerſabatur. Similiter ꝑ id quod hō eſt in celo eſt viſibiliter inuiſibiliter aūteſt in altari: qꝛ nō in forma humana apparet ſꝫ forma panis ⁊ vini operitur. Unde ⁊ inuiſibilis caro eius dꝛ que vere eſt in altari. Sꝫ quia i ſpecie ſua nō apparet: iuiſibilis dꝛ. Ait eñ Aug. hoc eſt quod dicimus: qḋ modis oibus approbare contēdimus ſacrificiū eccleſie duobus confici: duobꝰ conſtare: viſibili elementoꝝ ſpecie. ⁊ iuiſibili dñi noſtri ieſu xp̄i carne ⁊ ſanguie: ſacr̄o ⁊ re ſacramenti. i. corpore xp̄i: ſicut xp̄i perſona conſtat ⁊ cōficitur ex deo ⁊ homine. Cū chriſtus ſit verus deꝰ ⁊ homo quia ois res illarū reꝝ naturaꝫ ⁊ veritatē in ſe ꝯtinet ex quibꝰ

ↄficitur. Conficitur autē ſacrificiū eccleſie duobus. ſacramento ꝛ re ſacramenti .i. corpe xp̄i. Eſt ergo ſacramentū ꝛ res ſacramenti idem corp⁹ xp̄i. Ecce inuiſibilez dixit carnē xp̄i. quia forma panis operta ſumitur ꝛ tractatur. Ideoq́ʒ corpus xp̄i dixit eſſe ſacr̄m ꝛ rem: ex quo confirmatur qđ ſupra dixim⁹. Deinde addit qđ magis mouet lectorez. Caro inquit ei⁹ eſt quā ſub forma panis opertā i ſacro accipim⁹. ꝛ ſanguis ei⁹ quē ſub vini ſpecie ac ſapore potamus. caro videlʒ carnis ꝛ ſanguis ſacramentū eſt ſanguinis: carne ꝛ ſanguine vtroq́ʒ inuiſibili intelligibili ꝛ ſpirituali ſignificat̄ corpus xp̄i viſibile ꝛ palpabile: plenū gratia ꝛ diuina maieſtate.

Que ſit intelligentia premiſſorum.

¶ Attēde his diligēter qꝛ tropo quodā vtit̄ hic Augu. quo ſolent res ſignificātes rerū ſortiri vocabula quas ſignificant. Hic eñ viſibilis ſpēs panis vocat̄ noie carnis: ꝛ viſibilis ſpēs vini noie ſanguinis. Inuiſibilis v̇o ꝛ intelligibilis dicit̄ caro xp̄i. quia ſm̄ illam ſpēm non videtur caro ſʒ intelligitur. Ita ꝛ ſanguis. Caro ergo inuiſibilis dr̄ eſſe ſacr̄m carnis viſibilis: qꝛ ſpēs panis ſm̄ quā illa nō videtur caro eſt ſacr̄m carnis viſibilis. quia carne inuiſibili .i. ſpecie ſm̄ quā caro xp̄i nō videt̄ caro. ſignificat̄ corpus xp̄i qđ eſt viſibile ꝛ palpabile vbi in ſua forma apparet. Ita ꝛ de ſanguine accipi dʒ. Quē ſenſuʒ cōfirmat Aug. aperiens qualiter p̄dicta intelligēda ſint: qꝛ obſcure dixerat. ↄſequēter dicēs ita panem vocari corpus xp̄i cum vere ſit ſacr̄ʒ corpis xp̄i qđ in cruce poſitū ē: ſicut ipſa imolatio que fit manibus ſacerdotis vocat̄ xp̄i paſſio nō rei veritate ſed ſignificādi miſterio: ꝛ ſicut ſacr̄um fidei dr̄ fides. Satis reſponſum eſt hereticis ꝛ obiectionib⁹ coꝝ quia negant veꝝ corpus xp̄i in altari eſſe ꝛ panē in corp⁹ vel vinū in ſanguinē myſtica ↄſecratione ↄuerti dicētes. Quis audeat manducare dominū ſuuʒ. Quis etiā audeat dicere quotidie formari corp⁹ xp̄i de materia vł ſubſtātia q̄ nō fuit caro v̇gis.

Auctoritatibus probat veꝝ corpus chriſti eſſe in altari ꝛ in id panem conuerti.

¶ Hec et his ſimilia obijciunt

illi in diuino myſterio legē na-
ture ſectātes: quorū ꝑſidiā ſub
dita ꝯuincunt teſtimonia. Ait
enī ṽitas. Accipite hoc eſt cor
p⁹ meū. Item amb. Si tm̄ va
luit ſermo helye vt ignē de celo
deponeret: nō valebit tm̄ ſermo
xp̄i vt ſubſtātias mutet. Dē to
tius mūdi opibus legit̄: q2 ip-
ſe dixit et facta ſunt ꝛc. Sermo
igit̄.i. filius q̄ potuit ex nihilo
facere qđ nō erat: non pōt ea q̄
ſunt in id mutare qđ nō erant.
Non eniꝫ minus eſt cauſare q̄ꝫ
mutare nouas naturas rebus.
Item. Si ordinē querim⁹ viro
mixta femina generare ꝯſueue
rat. liquet ergo ꝙ p̄ter nature
ordineꝫ virgo generauit: et hoc
qđ cōficim⁹ corpus ex virgine
eſt. Quid ergo hic queris natu-
re ordinē in xp̄i corꝑe. cuꝫ p̄ter
naturam ſit ipē ꝑtus ex ṽgine.
Itē. Ante bñdictionē alia ſpēs
noiat̄: poſt ꝯſecrationē corpus
ſignificat̄. Añ ꝯſecrationē aliđ
dr̄ p⁹ ꝯſecrationē ſanguis nūcu
pat̄. Tu dicis amen.i. verū eſt.
qđ ſermo ſonat affectus ſentiat.
Iteꝫ aug. In ſpē panis et vini
quā videm⁹: res iuiſibiles.i. car
nē et ſanguinē honoramus. nec
ſilr̄ pendim⁹ has duas ſpēs ſi-
cut añ ꝯſecrationē p̄dēdebamus
cuꝫ fidelit̄ fateamur añ ꝯſecra-
tionē panē eſſe et vinū qđ natu
ra formauit. Poſt ꝯſecrationē
ṽo carnē xp̄i et ſanguinē qđ bñ
dictio conſecrauit. Item amb.
Panis ē in altari vſitat⁹ añ ṽ-
ba ſacra. vbi acceſſit ꝯſecratio.
de pane fit xp̄i caro. Quđ autē
pōt qđ panis eſt eē corp⁹ xp̄i?
Conſecratiōe. q̄ fit ſmone xp̄i.
Itē. Si tanta vis eſt in ſmone
dn̄i vt icipiant eē q̄ non erāt: q̄ꝫ
to magis oꝑatorius eſt. vt ſint
q̄ erant et in aliđ cōmutent̄. Et
ſic qđ erat panis añ ꝯſecrationē
iaꝫ corp⁹ xp̄i eſt poſt ꝯſecratio
nē: q2 ſmo xp̄i creaturā mutat
et ſic ex pāe fit corpus xp̄i et vi-
nū cū aq̄ in calicē miſſum fit ſan
guis ꝯſecratōe ṽbi celeſtis. Itē
aug. Sicut p ſpirituꝫ ſctm̄ ṽa
xp̄i caro ſine coitu creat̄: ita per
eundē ex ſubſtātia panis et vini
ideꝫ corpus xp̄i et ſanguis ꝯſe-
crat̄. Corp⁹ xp̄i et ṽitas eſt et fi
gura. Ueritas duꝫ corp⁹ xp̄i et
ſanguis ṽtute ſpūs ex panis vi
niq3 ſubſtātia efficit̄. Figura ve
ro eſt id qđ exterius ſentit̄. Itē
euſebi⁹ emiſenus. Inuiſibilis
ſacerdos viſibiles creaturas in
ſubſtantiā corporis et ſanguinis
ſui ṽbo ſuo ſecreta ꝑtāte cōmu
tat. Ex his aliisq3 pluribus cō

ſtat verũ corpus xp̃i ⁊ ſanguinez in altari eẽ immo integrum xp̃m ibi ſub vtraqꝫ ſpẽ ⁊ ſubſtãtiam panis in corpus viniqꝫ ſubſtantiã in ſanguinẽ conuerti.

Irca ꝺcimã diſtin. queritur. vtrũ corpꝰ xp̃i natuꝫ de ꝟgine ſit in ſacro altaris. ¶ Pro huiꝰ difficultatis ſolutione ẽ aduertendũ. ꝙ heretici bñ concedũt corpꝰ xp̃i eſſe in ſacro altarꝭ: qꝛ panis ẽ xp̃i. Immo quelibet res cũ dñi ſit terra ⁊ plenitudo eiꝰ ⁊ panis ẽ corpus. nã ſba corporea. idcirco cõcedunt ꝙ corpus xp̃i ẽ in ſacro altaris: ſꝫ nolũt cõcedere: ꝙ illꝺ corpus vt natũ ẽ de bt̃a ꝟgine ſit in ſacramẽto altaris: ſꝫ ſoluꝫ dicũt eſſe i q̃dã ſigno ſiue ſigtͦ. Et hãc hereſiꝫ renouauit maledictꝰ Martinꝰ Luther: ſꝫ nullus fidelꝭ debꝫ dubitare: quin realr̃ ⁊ pręſentialr̃ corpus xp̃i ſit in ſacro altaris. nã oẽs. 4. Euangeliſtę illud aſſerũt. Et ad hoc ẽ determinatio eccl'ię in cõcilio celebrato p Nicolaũ papã romę: in q̃ erãt. 114. Epi. Et hr̃tur de cõſecratione diſtin. 2. Cap. Ego Berengarius. Et multa miracula oſtendit xp̃s ad aſerendã ſuã preſentiaꝫ in vrbe Pariſienſi et i regno Aragonie et multis alijs ptibus quare nullomodo ẽ ambigendũ: ſꝫ firmit̃ eſt credendũ: quapropt̃ ſuppoſita exñã ipſius in ſacro altaris diſcutiendꝰ eſt modus exñtię. Pro q̃ ẽ aduertendũ: ꝙ duobus mois aliqd dr̃ eſſe in loco. vno modo circunſcriptiue ſiue quãtitatiue. ſ. qñ aliqd hꝫ ptẽ extra ptẽ in loco. aliomodo aliqd dr̃ eẽ in loco diffinitiue. ſ. qñ ẽ in aliq̃ loco ſm ſe totũ et in qualibꝫ pte illius loci et iſto mõ angeli ſunt diffinitiue i loco ſilr̃ aĩa rõlis ẽ diffinitiue in toto corpore: ſꝫ non talr̃ capit ſanctꝰ Thomas eẽ diffinitiue in loco ſꝫ vltra hoc addit: ꝙ diffiniat̃ ⁊ termietur tali loco ita ꝙ nõ ſit alibi idcirco aſſerit ꝙ corpus xp̃i nõ ẽ i ſacro altaris neqꝫ diffinitiue neqꝫ circũſcriptiue: attñ bñ ꝯcederet ꝙ ẽ corpus xp̃i diffinitiue in ſacro alteris capiendo li diffinitiue vt declaratũ ẽ. Ulterius ẽ aduertendũ ꝙ circa modũ exñtię corporꝭ xp̃i triplex ẽ modus opinandi. Primꝰ ẽ dñi Alexandri de Ales quez ſequit̃ Adam Godã q̃ ẽ admodũ ſubtilis ⁊ fundat̃ in rõne naẗali. Tenet eñ Alexander ꝙ corpus xp̃i ẽ adeo magnuꝫ i ſacro altaris. ſicut in cęlo et probat̃ ab Adã ſuppoſito illo: qꝺ tenet phs. in. 4. phyſicoꝝ tractatu ꝺ vacuo. ſ. ꝙ ſi ſimplex graue ponatur in cõcauo orbis lunę et ſit vacuũ vſqꝫ ad centrũ terrę in inſtanti ꝺſcẽdet vſqꝫ ad centrũ ⁊ tũc in eodẽ iſtãti tale ſimplex graue eſt in q̃libꝫ pte illius ſpacij. Imaginarij in q̃ ẽ vacuũ ⁊ tale ſimplex graue ẽ adeo magnũ qñ deſcendit et ẽ in q̃libꝫ pte illius vacui: ſicuti erat añ ꝙ ꝺſcenderet ſi g̃ ſuppoſito illo miraculo tale ſimplex graue ẽ in qualibꝫ pte illius vacui ſequit̃ p locũ a fortiori ꝙ dñs deus põt facere ꝺ corpore xp̃i: ꝙ ſit ſub ſpeciebus panis ⁊ vini ⁊ ſub q̃li

bet pte illaꝝ ⁊ ſubiungit dñs Alexã der ꝙ q̄dã deuotus religioſus reuelauit hũc modũ exñdi cuidã lectori theologo: q̄ ipſi Alexandro rettulit dubitabat enim ille deuotus religioſus de mõ exñdi ⁊ rogauit dñz deũ. vt ſibi oſtenderet: q̄ exaudiuit cuz ⁊ apparuit illi dũ eleuabatur hoſtia i forma vni⁹ pueri. Alia ẽ opinio doctoris ſcti ⁊ doctoris ſubtilis: ꝙ corpus xp̄i cũ ſua quãtitate eſt in ſacro altaris: ſed nõ ẽ ibi mõ quãtitatiuo naz ẽ ibi in q̄libz pte hoſtie: ſil'r tota q̄titas corpori xp̄i eſt i tota hoſtia et i q̄libz pte ei⁹. Hãc etiã opinionẽ tenz Bonauẽtura. Tertia ẽ opinio inuicibilis doctoris ⁊ dñi Car^lis. camerac eñ. tenentiũ itidẽ de corpore xp̄i negãt tñ eẽ ibi aliquaz quantitatẽ diſtinctã ab ipſo corpore xp̄i. Ponũt inſup ꝙ nõ ẽ ordo partiuz in ordine ad totũ necz i ordine ad locuz: ſz eſt quedã cõfuſio ptium nihilominus diſpoſitio viſus q̄ in eſt ipſi viſui nõ ineſt organo auditus: nec ediuerſo. Attñ caput nõ magis vnitur collo: q̄z manui: cũ oẽs ille ptes ſint in eodem loco adequato.

¶ Contra oẽs iſtas opiniões arguit̃ ſic ſeq̄ret̃ ſi corpus xp̄i eẽt in tota hoſtia ⁊ in q̄libz eius pte ꝙ corpus xp̄i eſſet infinite albũ ⁊ infinite rubeũ ⁊ infinite calidũ ⁊ infinite humidũ et ſic de alijs ꝯñs ẽ falſum igitur ſeq̄la pbat̃. In q̄libet pte hoſtie ſunt infiniti gradus albedinis ⁊ infiniti gradus rubedini ⁊ caliditati q̄ reddũt corpus xp̄i infinite albũ ⁊ infinite rubeũ: ⁊ ĩfinite calidũ ⁊c. ꝯña pbat̃ illi oẽs gradus ſunt in codẽ lo

co ergo mutuo ſe ĩtendunt et p ꝯñs reddũt qualitatẽ infinite intenſam. ex q̄ vlterius ſequit̃: ꝙ infinite dnominãt corpus xp̄i. Prima cõſequẽtia pbatur authoritate phi. 5. metaphyſices dicẽtis impoſſibile ẽ duo accñа ſolũ numero dr̃a eſſe in eodẽ ſbo: quin mutuo ſe intendãt ⁊ cõſtituant vnũ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negando ſeq̄lã ⁊ ad pbationem negatur ꝯña ⁊ ad pbationez dico ꝙ phs intelligit nal'r loquendo: ſed ſupra nal'r illud nõ oz modo dñs dus ĩpedit ne illi grad⁹ mutuo ſe ĩtẽdãt.

¶ Secũdo arguit̃ ſic ſeq̄retur ſi corpus xp̄i inciperet eẽ pñtial'r ſub ſpeciebus panis ⁊ vini ꝙ moueret̃ local'r. ꝯñs eſt falſuz igit̃ ſeq̄la pbatur corpus xp̄i p prolationẽ v̄boꝝ a ſacerdote ẽ in loco in q̄ nõ erat pri⁹. ergo moueт̃ local'r. Jam probat̃ falſitas ꝯñtis. corpus xp̄i nõ relinquit terminũ a q̄ qz ſemp manet in celo ad dexteraz dei pr̄is iuxta illud Auguſtini ſup Pſal. 34. donec finiatur ſeculum ſurſum ẽ dñs q̄ corpus xp̄i nõ moueт̃ local'r. Ad h̄ argumentuz rñdet̃ preſupponendo ex phia ꝙ triplex ẽ motus. ſ. acquiſitiu⁹ tm̄ vt puta qñ limax extrahit cornua deꝑditiuus tm̄ vt puta qñ retrahit cornua mot⁹ deꝑditiu⁹ et acq̄ſitiu⁹ ẽ qñ hõ moueт̃ ab vno loco ad alıum locũ. ꝓpe loquendo mobile dr̃ tũc moueri: qñ relinq̄t terminũ a q̄ ⁊ acquirit t̃minũ ad quez tranſeundo p mediuz ⁊ iſto mõ corpus xp̄i nõ moueт̃. nã ſedet ad dextram pr̄is ⁊ qñ efficit̃ pñs ſpeciebus panis ⁊ vini nõ tranſit p mediũ non eñi deſcendit p con

cauū orbis lunę aut ſupremam aut
mediā aut infimaʒ regionē aeris: ſʒ
loquēdo d̄ motu impropȩ acq̄ſituo
tm̄ tunc concedendum ē corpus xp̄i
moueri ad prolationeʒ ṽboꝝ ſacra-
mentaliū. Juxta reſolutionē huius
difficultatis. quęres an d̄us pōt po
nere idē corpus circūſcriptiue in di
uerſis locis. Ad hāc difficultateʒ re-
ſpondet Doctor ſanctus negatiue:
vt euitet quędā inconueniētia. Sed
nihilominꝰ talia incōuenientia non
poſſunt euitari nā cōcedit ꝙ dn̄s de
us pōt ponere ideʒ corpꝰ diffinitiue
in varijs locis ꝛ ſilīa incōuenientia
poſſunt inferri videlʒ de ſcīa ꝛ igno
rantia ſicuti inferunť de albedine ꝛ
nigredine ꝛ de caliditate ꝛ frigidita
te. Inſup maius miraculū vidť eſſe
ponere. Ideʒ corpus diffinitiue in
multis locis ꝙ̄ ponere circūſcripti-
ue. Pręťea quidq̄d nō implicat ma
nifeſtā contradictionē deo ē attribu
endū. ſʒ ponere ideʒ corpus circun-
ſcriptiue in varijs locis nullā impli
cat cōtradictioneʒ. Immo h̄ eſt ma
gnificare potentiā dī. Ideo doctor
ſubtilis ꝛ noiales om̄es rn̄dēt affir-
matiue ad difficultatē: cōtra quā rn̄
ſionē ſolum poſſunt fieri argumēta
artiſtaꝝ. Idcirco ipſis ea relinq̄mꝰ
diſcutienda turpe eīm ē theologo in
talibus q̄ſquilijs artiū ṽſari. nā tra
ctāt fabrilia fabri ꝛ Theologi ſolū
theologica debent inueſtigare.

¶ Quęriť. 3. circa hanc diſtin.
an oculus xp̄i videre: aut videri poſ
ſit ꝛ ita pōt quęri de auditu et aliis
ſenſibus in ſacro altaris. ¶ Ad hāc
difficultaē rn̄det Doctor ſubtilis ne
gatiue. rō ipſius ē qꝛ oculus xp̄i nō
ē in ſacro altaris in bona diſpoſitio
ne ad h̄: ꝙ videat vel videať qꝛ non
ē ſub mō quātitatiuo. nō eīm hʒ par-
tē extra pteʒ. idcirco non pōt appro
pinquare aut appropiquari debite
alicui obiecto vel potētię. Et difficiľ
ter hęc opinio pōt ipugnari. Pōt
tm̄ fieri vnū argumentū apparēs ad
probanduʒ: ꝙ talis modus quātita
tiuus nō req̄rať ſupra naľr loquēdo
nā oculus xp̄i hʒ oēm diſpoſitioneʒ
pręť illū modū quantitatiuū ꝙ̄ vide
tur ꝙ oculus chriſti pōt exercere ſu-
as opationes pręter ea videť abſur
dū ꝙ oculus xp̄i nō videat ſacerdo-
tē q̄ teneʒ eū in manibus. Et ꝙ auriſ
eiꝰ nō audiat ṽba ipſius ſacerdotis
Propťea doctor ſctūs in. 3. pte. q.
76. arti. 7. in rn̄ſiōe ad. 2um. argumē-
tum tenet ꝙ oculus xp̄i bn̄ videt tm̄
nequit videri ꝛ expreſſe concedit ꝙ
oculus xp̄i videt in ſacro altariſ cor-
pus xp̄i ꝛ negat ꝙ aliq̄s oculus cor-
poralis etiā glorificatus poſſit vide
re corpus xp̄i in ſacro altaris. ſʒ ſal-
ua eiꝰ reuerentia apte ſibi vř cōtra-
dicere. nā ſi oculus xp̄i in ſacro alta
ris videt corpus xp̄i a fortiori quilʒ
oculꝰ corporis glorificati poterit vi
dere corpꝰ xp̄i in ſacro altariſ nā ocu
lus btę ṽginis glorificatus meliꝰ ē
diſpoſitꝰ vľ ita bn̄ ad vidēdū corpꝰ
xp̄i in ſacro altaris: ꝙ̄ oculus xp̄i in
eodeʒ ſacro. Ad h̄ rn̄det ipſe negati
ue et dat rōnem qꝛ oculus xp̄i ē ſub
ſacro. Et oculus corporis glorifica
ti nō eſt ſub ſacro. Hęc tm̄ reſponſio
ē cōtra ipſum. nā iō qꝛ ē ſub ſacro eſt
indiſpoſitus. Propťea Alexander
de Ales ꝛ cęteri noiales tenēt ꝙ ocu

lus xp̄i ⁊ pōt videre ⁊ pōt videri qꜫ modus quātitatiuus nihil facit ſed dn̄s deus impedit ne videat̃ a no‑bis: ne pdamus meritū fidei. Inq̄t em̄ Gregorius ⁊ authoritas ē cano‑nizata de cōſe. d. 2. ꝙ fides nō habꝫ meritū: vbi rō pr̄ebet experimentū ⁊ iſta opinio ē multū cōſona rationi ē em̄ rationabile valde ꝙ ocul⁹ xp̄i videat ſacerdotē tenentē cuꝫ in ma‑nibus ⁊ audiat v̄ba ei⁹: nec aliq̄d ar‑gumentū valet fieri alicui⁹ valoris cōtra iſtā opinionē. nā argumentuꝫ de pyramide ꝙ baſis debeat eſſe in re viſa et con⁹ in oculo hꝫ verū nal'r loquēdo nō tn̄ ſupranal'r. veluti aer requirit̃ ad videndū nal'r vel aqua. non tamē ſupranal'r nā ſine aq̄ ⁊ ae‑re pōt fieri viſio qꜫ diua virgo ocul' corporalib⁹ in celo videt humanita‑te xp̄i et in celo neqꜫ eſt aer neqꜫ aq̄. Sed quęres vtrū oculus xp̄i i ſacro altaris videat manū xp̄i. ℂ Rn̄det̃ affir^ue. ⁊ ſi dicas ſenſibile poſitū ſu‑pra ſenſum nō cāt ſenſationē: ſꝫ ma‑nus xp̄i ē ſupra oculū. Jmmo in eo‑dē loco q̄ū oculo ğ oculus non videt manū xp̄i. Ad hoc negat̃ ꝯn̄a rō eſt qꜫ cū h̄ ꝙ eſt in codeꝫ loco manus ē etiaꝫ in alio etſic oculus xp̄i in ſupe‑riori pte hoſtię videt manuꝫ in loco inferiori hoſtię.

ℂ Quęres vlterius de oculo mentali angelico: humano: vel dia‑bolico an poſſit videre corpus xp̄i i ſacro altaris. ℂ Ad h̄ rn̄det Petr⁹ de Palude negatiue ⁊ intelligit di‑recte ⁊ immediate ſed reuera vide‑tur mirabile ꝙ intellect⁹ ſiue huma‑nus ſiue angelicus q̄ ē indiuiſibilis req̄rat obiectuꝫ diuiſibile ⁊ ſub mō quātitatiuo ad hoc ꝙ videat ipſum immo videt̃ eē hoc ꝯtra rationem. nā maiorē cōuenientiā hꝫ obm̄ cum intellectu ſiue humano ſiue angeli‑co qn̄ ē diffinitiue in loco q̄ꜫ qū ē mō quātitatiuo. ꝓptea om̄es alij docto‑res tenent oppoſitū ⁊ ꝙ nunc intel‑lect⁹ humanus nō videat corp⁹ xp̄i in ſacro altaris viſione intellectuali h̄ ideo eſt: qꜫ eſt alligat⁹ ſenſibus q̄ aggrauāt ipſuꝫ ſil'r: intellectus dia‑bolicus nō videt qꜫ impedit̃ a dn̄o deo: ne videat vultū ſaluatoris quē angeli proſpicere deſyderant vt in‑q̄t Petr⁹. 1. Cap. ſuę. 1. Canonicę. Jntellect⁹ tn̄ angelicus beat⁹ bene videt corpus xp̄i. Jmmo i tali my‑ſterio vt Gregori⁹ teſtat̃ ⁊ ſupius al‑legatū ē choꝛi angeloꝝ adſunt ſem‑p qn̄ ſacerdos ꝓtulit v̄ba. vt ipſi ſal‑uatori famulent̃. ℂ Quęres vlteri⁹ quid agendū eſt ſi appareat figura carnis vel ſanguinis i ſacro Eucha‑riſtię. Rn̄det̃ ꝙ ſacerdos non d̄bet ſumere ſꝫ cū ſumma veneratiōe de‑bet ſuare et ipſum adorare ⁊ ita cō‑ſueuit vniuerſalit̃ eccleſia facere.

ℂ Quęritur quarto circa hāc diſtin. an corpus xp̄i moueat̃ ad mo‑tū brachioꝝ ſacerdotis. ℂ Pro hu‑ius difficultatis ſolutione eſt aduer‑tendū ꝙ duplex eſt mot⁹. ſ. de pſe: ⁊ de p accn̄s motus de pſe ē qn̄ mo‑bile mouet̃ a propa forma: motus d̄ p accn̄s qn̄ mouet̃ mobile ad mo‑tū alteri⁹ vt eques ad motū eq̄ iſto notato rn̄det̃ ab oibus doctoribus pt̄ Durandū ꝙ corpus xp̄i mouet̃ de p accn̄s ad motū brachioꝝ ſacer

dotis ꝛ ħ facile pbaẗ nã corp⁹ xp̄i p
talẽ motũ ẽ in alio loco ꝙ̃ erat pri⁹:
ergo moueẗ ad motũ brachioꝝ.

¶ Contra iſtaꝫ r̄n̄ſionẽ arguit
Durandus. corpus xp̄i non moueẗ
qñ ſacerdos ꝓtulit ꝟba ꝛ incipit eſſe
ſub ſpeciebus panis ꝛ vini ergo nõ
moueẗ: qñ eleuaẗ a ſacerdote. ¶ Ad
hoc argumentũ dato antẽ ꝯña non
valꝫ qꝛ qñ incipit eſſe ſub ſacro Eu-
chariſtię non relinqt ťminũ a q̃: nec
tranſit p mediũ vt dictuꝫ eſt: ſed qñ
eleuaẗ a ſacerdote relinqt ťminum
a q̃ et trãſit p mediũ ꝛ adquirit ťmi
nuꝫ adquẽ ꝛ ideo moueẗ motu adq-
ſitiuo et dep̄ditiuo ſimul ꝙ̃uis de p
accñs. nã ad motuꝫ brachioꝝ ſacer-
dotis mouetur.

¶ Secũdo arguitur ſic corp⁹
xp̄i non frangiẗ a ſacerdote qñ fran
giẗ ſpecies panis et vini ġ nõ moue
tur a ſacerdote. ¶ Ad hoc facile r̄ñ-
deẗ negando ꝯñam ꝛ rõ eſt manife
ſta qꝛ corp⁹ xp̄i eſt glorioſum ꝛ ideo
eſt impaſſibile ꝛ non põt frangi nec
corrũpi nec diuidi. nam glĩa reddit
ipſum impaſſibile non tñ reddit ip-
ſum immobile. Immo reddit ipſũ
mobile facilius ꝛ veloci⁹ ꝙ̃ antea.
naꝫ corpus glorioſum q̃cũqꝫ rõne
dotis agilitatis põt i inſtanti muta-
ri ab oriẽte in occidentẽ ꝛ e diuerſo.

¶ Tertio arguiẗ ſic ſeq̃retur ꝙ
corpus xp̄i moueretur motibus cõtra
rijs ꝯñs ẽ falſum igitur ſeq̃la pꝫ qñ
vnus ſacerdotũ eleuat hoſtiaꝫ ſupi
us ꝛ alť facit eã deſcendere tunc eñ
moueẗ motu ſurſum et motu deor-
ſum qui q̃dem mot⁹ ſunt contrarij.
¶ Ad hoc etiã facile r̄ñdeẗ cõceden
do ſeq̃lã ꝛ negando minorẽ nec illꝺ
incõuenit qñ tale mobile eſt i diuer-
ſis locis imo naľr loquendo idẽ cõ-
tingit de aĩa nr̄a rõnali ſi hõ exten-
dat tibiã ꝟſus centrũ terrę ꝛ eleuat
manũ ꝟſus cęluꝫ. quare tenenduꝫ ẽ
cũ oĩbus alijs doctoribus ꝙ corp⁹
xp̄i moueẗ a ſacerdote de p accñs.

De modo conuerſionis.

Diſtinctio. XI.

I aũt que
riẗ q̃lis ſit
illa conuer
ſio: an for-
malis an ſu
bſtantialis
vel alterius
generis. Diffinire non ſufficio.
Formalẽ tñ non eſſe cognoſco:
qꝛ ſpecies reꝝ que ante fuerant
remanẽt ꝛ ſapor ꝛ pond⁹. Qui
buſdã eſſe videtur ſubſtantialis
dicentibus ſic ſubſtantiã ꝯuer-
ti in ſubſtantiã vt hec eſſentiali
ter fiat illa. Cui ſẽſui p̄miſſe au
ctoritates conſentire vidẽtur.

Oppoſitio.

¶ Sed huic ſententie ſic oppo
nitur ab alijs. Si ſubſtãtia pa-
nis iquiũt vel vini conuertitur
ſubſtantialiť in corpus vel ſan-
guineꝫ xp̄i quotidie fit aliq̃ ſub
ſtantia corpus vel ſanguis xp̄i
q̃ ante non erat: et hodie eſt alĩ
q̃d corpus chriſti q̃d heri non

erat: ꝛ quotidie augetur corp⁹ chriſti atqꝫ formatur de materia de qua in ꝯceptione nõ fuit factũ. Quibus hoc modo reſpõderi põt q꞉ non ea ratione dicitur corpus xp̃i confici v̓bo celeſti ꝙ ipſum corp⁹ in conceptu virginis formatũ deinceps formetur: ſed q꞉ ſubſtãtia panis vel vini q̃ ante non fuerat corpus xp̃i vel ſanguis v̓bo celeſti fit corp⁹ ꝛ ſanguis. Et ideo ſacerdotes dicunt conficere corpus xp̃i ꝛ ſanguinẽ quia eorũ miniſterio ſubſtãtia panis fit caro: ꝛ ſubſtantia vini fit ſanguis chriſti nec tñ aliq̇d additur corpori vel ſanguini: nec augetur corp⁹ chriſti vel ſanguis.

Aug. in lib. ſniaꝝ proſperi.

¶ Si vero queris modũ quo id fieri poſſit: breuiter reſpondeo. Miſteriũ fidei credi ſalubriter põt. iueſtigari ſalubriter non põt. Q̇ ergo corp⁹ chriſti panis mutatione in id non augmentat nec ſanguis ex vini cõuerſione: eius voluntati ꝛ potẽtie aſcribatur qui idẽ corpus d̓ virgine eduxit: fit ergo ſubſtantia illa iſta ſine eius augmento. Nec tñ ꝯcedunt q̇dam ꝙ ſubſtantia panis aliquando fit caro xp̃i: ꝛ ſi fiat caro xp̃i ſicut farina facta eſt panis ꝛ aq̃ facta ẽ vinũ: nec tñ dicitur farina ẽ panis ꝛ aqua eſt vinuꝫ. Alij vero concedunt illud qđ erat panis vel vinuꝫ poſt ꝯſecrationẽ eſſe corpus ꝛ ſanguinẽ: no tñ ſequitur panis eſt caro chriſti vel vinum eſt ſanguis: q꞉ ſubſtantia panis vel vini poſtq̃ꝫ facta eſt caro xp̃i vel ſanguis: nõ eſt ſubſtantia panis vel vini ſed caro ꝛ ſanguis. Ideo diſtinguendũ videtur: cũ dicitur ſubſtãtia panis: vel id qđ erat panis modo eſt corp⁹ chriſti. Manens eñ panis non eſt corpus xp̃i: ſꝫ mutata in id qđ facta eſt: eſt corp⁹ chriſti. Nec dicim⁹ ſubſtantiaꝫ panis vel vini materiã eſſe corporis vel ſanguinis: q꞉ non de ea vt de materia format̃ corp⁹ ſed ipſa format̃ in illud et efficitur illud. Unde augu. Corpus chriſti dicimus illud qđ ex fructibus terre acceptum ꝛ prece miſtica conſecratum ſumimus in memoriam dominice paſſionis. Quod cum per man⁹ hominis ad illam viſibilem ſpeciem perducatur. non ſanctificatur vt ſit tam dignum ſacramẽtum niſi operante inuiſibiliter ſpiritu dei.

Aſſerunt dictum panē trā-ſire in corpus chriſti.

¶ Quidā vero ſic dicunt conuerſionē illaȝ eſſe intelligendaȝ vt ſub illis accidentibus ſub q̄bus erat prius ſubſtantia panis et vini: poſt ꝯſecrationē ſit ſubſtantia corporis et ſanguinis: ſic tñ vt non eis afficiatur: et ſic aſſerunt dictuȝ panem tranſire in corpꝰ chriſti: qr vbi erat panis nūc eſt corpꝰ chriſti. Qd̄ ſi eſt: quid ergo fit de ſubſtantia panis et vini? Illi dicunt vel i preiacentē materiam reſolui vel in nihilū redigi. Alij vero putauerunt ibi ſubſtantiā panis et vini remanere: et ibidē corpus xp̄i eſſe et ſanguinē: et hac ratione dici illaȝ ſubſtantiā fieri iſtam: quia vbi eſt hec: eſt et illa. qd̄ mirum eſt. et ipſam ſubſtantiā panis vl' vini dicūt eē ſacramentū. Sed ꝙ nō ſit ibi ſubſtantia niſi corpus xp̄i et ſanguis ex predictis et ſubditis apte oſtenditur. Ait eñ Ambro. Panē iſtū quē ſumimꝰ in myſterio: illum intelligo vtiqꝫ q̄ manu ſanctiſpiritus formatꝰ eſt in vtero virginis: et igne paſſionis decoctus in ara crucis. Panis eñ angeloꝝ factus eſt cibus hominū. Unde veritas ait. Ego ſum panis viuus q̄ de celo deſcendi: et iteꝝ. Panis quē ego dabo caro mea eſt ꝓ mundi vita. Ex his nāqꝫ duabus ſententijs aparte datur intelligi. qr panis ille et iſte nō duo ſed vnus panis et vna caro ꝓculdubio vnuȝ efficitur corpus. Illud vere: illud ſane qd̄ ſumptum eſt de virgine: qd̄ reſurrexit: et in celum aſcendit. Itē grego. Quis fideliū habere dubiū poſſit in ipſa imolationis hora ad ſacerdotis vocē celos aperiri in illo xp̄i miſterio: angeloꝝ choros adeſſe: ſumma et ima ſociari: vnū quid ex inuiſibilibus atqꝫ viſibilibus fieri. Idē. Eodē momento et in celū rapitur miniſterio angelorum cōſociandum corpori chriſti et ante oculus ſacerdotis in altari videtur. Sicut diuinitas v̄bi totū implet mundū ita multis locis illud corpꝰ ꝯſecratur: Nec ſunt tñ multa corpora xp̄i ſed vnū corpꝰ et vnꝰ ſanguis. Ideoqꝫ ſiue plus ſiue minꝰ q̄s inde ꝑcipiat: oēs equalit' corpus chriſti integerrime ſumūt. Poſt ꝯſecrationē ergo non eſt ibi ſubſtantia panis vel vini licet ſpecies remaneant. Eſt eñ ibi ſpecies panis et vini ſicut et

ſapor. Unde aliud videtur: aliud intelligitur.

Quare ſub alia ſpecie.

¶ Sub alia autē ſpecie tribus de cauſis carnē et ſanguinē tradidit xp̄s et deinceps ſumendū iſtituit. vt fides ſcȝ haberet meritum q̄ eſt de his q̄ nō videntᷣ: qꝛ fides nō habet meritum vbi humana ratio prebet experimētuȝ. Et ideo etiā ne abhorreret anim⁹ qđ cerneret ocul⁹. qꝛ nō habem⁹ in vſu carnē crudam et ſanguineȝ comedere. Qꝛ ergo chriſtū vorari dentib⁹ fas non eſt: in myſterio carnē et ſanguinē nobis cōmendauit. Et etiaȝ ideo ne ab incredulis religioni chriſtiane inſultaretᷣ. Unī aug. Nihil rōnabilius q̄ꝫ vt ſanguinis ſimilitudinē ſumamus. vt et ita veritas non deſit: et ridiculū nullū fiat a paganis: ꝙ cruorē occiſi hoīs bibamus. Ne ergo hoc fieret et ne veluti quidā horror eſſet cruoris in ſimilitudinē accipim⁹ ſacr̄m: Ex p̄miſſis iam liq̄t q̄re ſub alia ſpecie et q̄re ſub iſta hoc ſacr̄um dominus celebrauerit et celebrari a nobis inſtituerit.

Quare ſub duplici ſpecie.

¶ Sed quare ſub duplici ſpecie ſumitᷣ cū ſub alterutra totus ſit xp̄s. Ut oñderetᷣ totā hūanam naturaȝ aſſumpſiſſe vt totā redimeret. Panis eñ ad carnē refertᷣ vinū ad aīam: qꝛ vinū opatur ſanguineȝ in quo ſedes aīe a phiſicis eſſe dr̄. Ideo ergo in duabus ſpeciebus celebratur: vt aīe et carnis ſuſceptio in xp̄o et vtriuſq̄ꝫ liberatio i nobis ſignificetᷣ. Ualet eñ vt Amb. ait ad tuitioneȝ corporis et aīe qđ p̄cipimus: qꝛ caro xp̄i ꝑ ſalute corpis. ſanguis vͦo ꝑ aīa noſtra offertᷣ. ſicut prefigurauit moyſes: caro inq̄t ꝑ corpe veſtro offertᷣ. ſanguis ꝑ aīa ſed tm̄ ſub vtraq̄ꝫ ſpecie ſumitur qđ ad vtramq̄ꝫ valet. qꝛ ſub vtraq̄ꝫ ſumitᷣ ipſe totus xp̄s. Sed ſi i altera tm̄ ſumeretur: ad alterius tm̄. i. aīe vel corpis nō vtriuſq̄ꝫ pariter tuitionē valere ſignificaretur. Sub vtraq̄ꝫ ſpecie tm̄ tot⁹ ſumitᷣ xp̄s. nec plus ſub vtraq̄ꝫ: nec minus ſub altera tm̄ ſumitur. Eadē eñ ratio ē vt ait Hylarius: in corpe chriſti q̄ i manna preceſſit. De quo dr̄. Qui plus collegerat nō habuit amplius. nec q̄ min⁹ parauerat habuit minus. Et licet ſub vtraq̄ꝫ ſpecie ſumatᷣ tot⁹ chriſt⁹ tm̄ non fit ↄuerſio panis niſi in carneȝ:

nec vini niſi in ſanguinē. Nec debet dici duo ſacra ſed vnum qꝛ ſub vtraq; ſpecie idē ſumit. Neq; debet iterari ſacrm̄: qꝛ bñdictio nõ repetitur ſup ſpeciem eandē. Neq; alie ſubſtantie i ſacrificium vitatis offerri dñt: quia de alijs non poteſt conſecrari corp⁹ chriſti vel ſanguis.

Quare aqua admiſceatur.

¶ Aqua vero admiſcenda eſt vino: qꝛ aqua ppl'm ſignat: q̄ p chriſti paſſionē redemptus eſt. Calix ergo dñicus iuxta canonū preceptum aqua ꝛ vino mixtus debet offerri: qꝛ videm⁹ in aqua ppl'm itelligi: in vino oſtēdi ſanguinē chriſti. Cū ergo in calice vino aqua miſcetur: xp̄o ppl's adunat: ꝛ credentiū plebs ei in quē credit copulatur q̄ copulatio aque ꝛ vini ſic miſcet i calice chriſti vt mixtio illa non poſſit ſepari. Nam ſi vinum q̄s tantum offerat ſanguis chriſti incipit eſſe ſine nobis.

Julius papa.

¶ Si vero q̄ritur an irritū ſit qđ gerit ſi aqua pretmittatur: Audi qđ ſequit in eodē canone: Non põt inquit calix dñi eſſe aqua ſola aut vinū ſolum niſi vtrūq; miſceat. Itē Cyprianus. Calix dñi non eſt aqua ſola aut vinū ſolū niſi vtrūq; miſceat. ſicut nec corp⁹ dñi põt eſſe farina ſola nec aqua ſola niſi vtrūq; fuerit adunatū: ꝛ panis vni⁹ compage ſolidatū. Si q̄s tñ non intendens introducere hereſim obliuione vel ignorantia aquā pretermiſerit non videt eſſe irritū ſacrm̄: ſed ille grauiter eſt corripiendus. Nam ꝛ grecoꝝ eccleſia non apponere aquā dr̄. Quod etiam ex dictis Cypriani videtur poſſe colligi: ait em̄. Si quis de anteceſſoribus noſtris vel ignoranter vel ſimplicit non hoc ſeruauerit qđ nos dñs facere ꝛ exēplo ꝛ magiſterio docuit: põt ſimplicitati eius idulgentia domini venia cõcedi. Nobis vo non põt ignoſci: q̄ nūc a dño inſtructi ſum⁹ vt calicem dñi cū vino mixtū: ſcd̄m qđ dñs obtulit offeramus. Ex hoc videt ꝙ ſi q̄s ſimpliciter vel ignorant vinū offerat ſine aqua ſacramentū ꝯficiat. Aqua vo nullatenus ſine vino põt offerri in ſacrificiū: nec panis niſi de frumento: nec granū frumenti niſi redactū fuerit in panē: qꝛ xp̄us ꝛ panē ſe dicit ꝛ grano frumenti ſe comparat. Qđ ergo ſupra dictū ē non poſ

ſe vinū ſolum offerri: determinari optet: recipit eñ exceptionē. Non pōt niſi ſimpliciter vel ignorant fiat: vel non poteſt id eſt non debet. Quibuſdā tñ videt̄ hoc generaliter verū. Colligit̄ etiam ex predictis ꝙ chriſt⁹ vinū aqua mixtum dedit diſcipulis. Corpus vero tale dedit quale tunc habuit id eſt mortale ꝛ paſſibile. Nunc vero ſumitur a nobis immortale ꝛ impaſſibile: nec tamē maiorem habet efficientiā. Euchariſtia quoqꝫ intincta non debet dari populo pro ſupplemento cōmunionis: quia non legitur xp̄us alicui diſcipuloꝝ prebuiſſe panē intinctū niſi iude. Tunc vō nō accepit iudas corpus chriſti ſꝫ tantum panem. corpus vero ꝛ ſanguinem chriſti ante cum alijs diſcipulis perceperat.

Irca vndecimā diſtinctionē querit̄ primo q̄lis conuerſio ſit qñ panis cōuertitur ī corp⁹ xp̄i. ¶ Pro huiꝰ difficultatis enucleatione ē notandū ꝙ talis cōuerſio non ē formalis. eſt eñ preſupponendū ex fide catholica ꝙ qñ prolationē v̄boꝝ a ſacerdote eſt ibi panis ꝛ vinū ſꝫ poſt prolationē nihil panis remanet ſed precioſum corpus xp̄i efficit̄ p̄ñs illis ſpeciebꝰ ꝛ ſuccedit loco panis ꝛ vini. Ꝺ pꝫ in p̄mo Cap. 1. lib. decretaliū extra d̄ ſum. trini. ꝛ fi. catholica ꝛ lib. 3. d̄ celebra. miſſaꝝ Cap. cū marthe et in multis alijs capitibus de cōſc. d. 2. ꝛ ideo in tali cōuerſiōe nulla forma producit̄ de nouo propt̄ea nō ē ibi cōuerſio formalis ſꝫ ē ibi trāſſubſtātiatio ꝛ ita det̄minauit vl̄is eccl̄ia ī Cap. allegatiſ. Idcirco tranſſubſtātiatio ſic debꝫ diffiniri. Tranſſubſtātiatio ē qñ aliqua ſb̄a ſc̄d̄um ſe ꝛ q̄dlibet ſui deſinit eē et vna alia ſb̄a loco ipſius ſuccedit. Ex iſta diffinit̄e. clare cōſtat ꝙ in gñatione et corruptione accidentiuꝫ eſto ꝙ deſinant eē ſm̄ ſe ꝛ q̄dlibet ſui et incipiāt eē ſm̄ ſe et q̄dlibet ſui nō ē tranſſubſtātiatio. Secūdo eſt notandū ꝙ ex vi v̄boꝝ cōſecrationis panis ſolū ē ibi p̄ñs corpus xp̄i ſꝫ p̄ cōcomitantiam ſunt etiā ibi aīa et ſanguis et diuinitas. ſil'r ex vi v̄boꝝ cōſecrat̄is. vini ſolū eſt ibi ſanguis xp̄i ſꝫ p̄ cōcomitātiā ſunt corpus aīa ꝛ diuinitas non eñ decet nunc ꝙ ampliꝰ talia ſeparent̄. Idcirco vbi ē vnū ſunt omnia alia. Ex iſto notabili ſequitur ꝙ ſi beatus Petrꝰ in triduo cōſecraſſet panē ſub ſpeciebus panis nō fuiſſet ſanguis neqꝫ aīa xp̄i ſꝫ ſolū corpus cū diuinitate. ſil'r ſi cōſecraſſet vinū nō fuiſſet ibi corpus neqꝫ aīa ſꝫ ſolū ſanguis cum diuinitate qꝛ tunc illa erāt ſeparata inuicē. ſꝫ non a diuinitate iuxta illud Damaſceni lib. 3. q̄d ſemel aſſūpſit nunq̄ꝫ dimiſit. Sc̄d̄o ē notādū ꝙ ſolus Durandus int̄ do-

ctores catholicos tenet q materia panis côiungit corpori christi in tali côuersione ita q solû forma panis desinit eẽ in tali côuersione hoc tñ ẽ expresse ꝯtra Ambrosiũ in lib. d sacramẽtis ꝛ hẽtur de côse. d. 2. Cap. oia quecûq3 voluit. Preterea seqret q corpus xpi eẽt mirabilr magnum pingue ꝛ grosum ꝯñs est falsuz igitur ꝛ opinio Durandi seqla p3 qr hẽret iã oẽs mãs panũ côsecratorũ a. 1500. ãnis ꝯiũctas corpori suo. Propterea tenendũ est cũ diuo Ambrosio loco allegato ꝛ cuz oibus doctoribus alijs q nihil remanet de materia aut forma panis s3 ẽm se ꝛ qd libet sui panis desinit esse.

¶ Contra istaz resolutionẽ arguit sic seqretur q panis anihilaretur ꝯñs ẽ falsum igit seqla ꝓbat panis p ꝓlationez vboꝝ a sacerdote dsinit esse ẽm se ꝛ qdlib3 sui g panis anihilat. ¶ Pro hui9 argumẽti enodatione ẽ aduertendũ q difficultas ipsius côsistit ad nomẽ. nam si ad h q aliqd dicat anihilari sufficiat q d sinat eẽ ẽm se ꝛ qdlibet sui tunc concedendũ eẽt q panis in sacro altaris anihilat: attñ oẽs doctores theologi dicũt illd nô sufficere ꝛ teste pho nro loquendũ ẽ vt plures sentiẽduz ẽ vt pauci. Idcirco rñdeo ad argumentũ negando seqlaz. Et ad probationez negat ꝯña. rõ ẽ qr illud nô sufficit: sed vltra h o3 q nihil succedat ipsi panis mô certum ẽ ex fide q corpus xpi succedit ipsi pani. Ideo panis nô anihilat q̃uis desinat esse secundum se ꝛ quodlibet sui.

¶ Secundo arguit sic melius oia saluarentur q panis remaneret cũ corpore xpi g panis remanet p9 consecrationẽ. ¶ Hoc argumentuz ẽ nulli9 valoris. Immo sequeret si remaneret panis q creatura adoraret adoratiõe latria qd est absurdũ. Ideo multo meli9 ẽ: q nihil panis remaneat vt soluz gloriosum corp9 christi a nobis adoretur.

¶ Tertio arguit si non maneret panis in sacro altaris post côsecrationẽ maxime eẽt qr non ẽ possibile q vna res alicuius spẽi efficiat alteri9 spẽi essentialis s3 h ẽ falsum igit mi9. ꝓbat Genes. 19. Cap. hẽt q vxor Loth côuersa ẽ in lapidẽ salsum. Insup exo. 4. Cap. hẽtur q virga Moysi vsa ẽ in colubrũ. Itẽ Daniel. 4. Cap. hẽtur q Nabuchodonosor vsus ẽ in bouẽ igit possibile ẽ q vna res efficiat alia alteri9 spẽi. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando minorẽ ꝛ ad pmã ꝓbationẽ dr q solũ facta ẽ separatio anime vxoris Loth ab ipa materia: quã p9 ea informauit forma lapidis salsi. Ad secũdã ꝓbationẽ ꝓportionabilr ẽ dicendũ q mãm vge informauit forma colubri. Ad tertiã ꝓbationez rñdet q Nabuchodonosor vsus ẽ in mentẽ bouinã credebat eni se eẽ bouem s3 de facto non erat bos. s3 vus hõ. dominus tamen deus hoc permisit in pœnam peccatorum eius.

¶ Quarto arguit seqretur q iste essent false ꝛ ipossibiles panis ẽ corpus xpi panis põt esse corp9 xpi ex pane fit corpus xpi ꝯñs ẽ falsum igit falsitas ꝯñtis ꝓbat. Diu9 Ambrosius in libro de sacris nitit tales

ꝓpoꝰᵉˢ. ꝓbare ꝑ miracula antique le gis ꝛ noue ꝛ hẽtur de cõſe. d. 2. Ca. panis ꝛ Cap. Reuera mirabile eſt igit͛ tales propoᶜᵉˢ. ſunt poſſibiles ꝛ ꝟꝫ. ❡ Ad hoc argumentũ rñdet͛ cõ cedendo duas ꝓmas eẽ falſas ꝛ im poſſibiles ſꝫ Ambroſius nõ capit il las in propõ ſenſu ſꝫ in iſtis ſenſibꝰ ſ. ꝙ ſub ſpẽbus panis ꝛ vini poſt cõ ſecrationẽ ẽ corpus xp̄i ꝛ antea erat ſub eiuſdeꝫ ſpẽbus ſb̃a panis ꝛ vini ꝛ illa panis põt eẽ corpus xp̄i in hoc ſenſu. ſ. panis põt cõuerti ſeu tranſ ſubſtantiari i corpus xp̄i. Tertia ꝓ poſitio ẽ diſtinguenda vel ſi ex dicit circunſtantiaꝫ cauſe mat͛ialis et ſic ẽ neganda nec in iſto ſenſu capit diuꝰ Amb. vel ſi ex dicit circũſtantiã ter mini a q̃ et ſic ẽ concedenda ꝛ in iſto ſenſu capit Diuus Ambroſius.

❡ Queritur ſecundo circa ean deꝫ diſtin. que ẽ mat͛ia ſacri altaris Ad hãc difficultatẽ rñdet͛ ꝙ duplex ẽ materia. ſ. cõſecraᵗⁱˢ. panis ꝛ conſe crationis vini ꝓma debet eẽ panis triticeus. Scd̃a debet eẽ vinũ de vi te ꝛ hoc hẽtur det͛minatũ ꝑ eccliam de ꝯſecra. d. 2. ex concilio celebrato ꝑ Martinũ papa Cap. non õꝫ et ex cõcilio Carthagi. Cap. in ſacro cor poris ꝛ ſanguinis dñi. Ex iſtis pꝫ ꝙ nõ lꝫ conſecrare in cicera nec i vino ex moris nec in biria nec in ceruiſia nec in agreſta ſiue ꝟguto qꝛ oĩa iſta differũt ſpẽ a vino vitis ꝛ a fortiori non licitũ ẽ ꝯſecrare i lacte aut mel le ꝛ h̃ expreſſe det͛minat Julius pa pa. d. allegata Cap. cum oẽ crimẽ ❡ Sed queres an liceat cõſecrare i muſto aut vino acetoſo. Ad ꝓmam ꝑtẽ queſiti rñdet͛ ꝙ in neceſſitate li cet ꝛ ita det͛minat Julius papa lo co allegato. dicit em̃ ꝙ ſi nõ hẽatur vinũ licet accipe racemos ꝛ illos cõ primere intra caliceꝫ non tamen de bemꝰ cõiungere vuas tali muſto.

❡ Ad ſecundam ꝑtem queſiti rñdet͛ ꝙ licet cõſecrare in vino hñte aliquã acetoſitatẽ ſꝫ ſi eſſet acetoſũ oĩno non licet cõſecrare. Jaꝫ em̃ dif fert ſpecie a vino vit͛. Sequit͛ ſecũ do ꝙ non licet cõſecrare in pane or deaceo. Sed magna ẽ difficultas d̃ ſpelta ſiligine aut farre an liceat cõ ſecrare in pane ex ipſis cõfecto ꝛ re uera non põt rñderi niſi dubitatiue ꝛ conditionalr̃. ſ. ꝙ ſi talis panis ſit eiuſdẽ ſpeciei cũ pãe triticeo liꝫ cõ ſecrare ſꝫ hoc ẽ multũ dubiuꝫ ꝗuis aliq̃ dicãt ꝙ in patria Leodieñ ſi ſe minet͛ triticũ naſcit͛ ſpelta vel ſiligo vel far. Si v̓o talis panis nõ ſit eiuſ deꝫ ſpeciei cũ pane triticeo lucida ẽ rñſio ꝙ nõ licet ꝯſecrare ſed adhuc ẽ difficultas de amydo an liceat cõ ſecrare in pane ex ipſo cõfecto. Ad hoc rñdet͛ affirmaᵘᵉ. naꝫ ꝑꝑt͛ made factionẽ aut decoctioneꝫ nõ videtur mutare ſpeciẽ. Queres adhuc quid de paſta an liceat conſecrare. Ad h̃ rñdet͛ negatiue: rõ ẽ qꝛ nondũ ẽ pa nis nec ſufficit ꝙ ſit eiuſdeꝫ ſpeciei cũ pane. nã tũc liceret cõſecrare tri ticũ in campis qd̃ eſt abſurdum.

❡ Queres vlterius vtrũ aqua ſit de neceſſitate cõſecraᵗⁱˢ. vini. Ad hoc rñdet͛ ꝙ nõ eſt de neceſſitate ſa cramẽti ſed ſoluꝫ de neceſſitate pre cepti nam greci vt magr̃ in lr̃a dicit cõſecrant et nõ ponũt aquã intra vi

nū. Latini tñ tenent ponere ꝓpter pręceptū. Inſup ē multū conſonuꝫ rōi ponere aquā cū qꝛ credendum ē ſaluatorē nr̄um poſuiſſe cuꝫ ipſe fuiſſet mirabil'r ſobrius tū etiā qꝛ de latere eiꝰ in cruce exiuit ſanguis ⁊ aq̄. Unū tñ ē aduertenduꝫ ꝙ ſacerdos d̄bet ponere parū de aq̄ ⁊ quāto minus ponit tāto melius facit: vt citiꝰ talis aq̄ cōuertat̄ in vinū nā ſi poneret inabundantia deſtrueret̄ vinū ⁊ non conſecraretur vel maneret ibi aqua adiuncta ſanguini chriſti.

¶ Quęrit̄ tertio circa eandem di. quale corpus dedit xp̄us apoſtolis in vltima cœna. Ad hāc difficultateꝫ rn̄det Ugo de ſctō Uictore: ꝙ dedit corpꝰ immortale ⁊ impaſſibile vn̄ dicit ꝙ ſaluator nr̄ aliq̄n accepit dotē ſubtilitatꝭ vt puta qn̄ egreſſus ē de vtro v̄ginis: interdū dotem agilitatis vt puta qn̄ ambulauit ſupra mare aliq̄n dotē claritatꝭ quando transfiguratus ē in monte tabor In vltima v̄o cœna accepit dotem impaſſibilitatꝭ ne lacerare̅t dentibꝰ apoſtoloꝝ. ¶ Hęc tñ rn̄ſio ē contra determinationē Innocētij. 3. Inſuper ſupuacaneum vr̄ ꝙ aſſumpſerit talē dotē. nā ſine tali dote ē impaſſibile in ſacr̄o altarꝭ. Propterea oēs doctores theologi ſequuntur papā Innocentiū ⁊ rn̄dent ꝙ ſaluator nr̄ dedit Apoſtolis corpus ſuū mortale ⁊ paſſibile. Cōtra iſtā rn̄ſioneꝫ arguit̄ authoritate ⁊ rōe. authoritate. ſ. gloſſe ſup. 17. Cap. Mat hēi dicētis ꝙ ſaluator dedit corpus immortale ⁊ impaſſibile. Rōe arguitur ſic ſeq̄retur ꝙ Apoſtoli manducando corpus xp̄i in cœna diuiſiſſent et laceraſſent ipſum dentibus ꝯn̄s ē abſurdū igit̄ et rn̄ſio. ſeq̄la pꝫ qꝛ nullū erat impedimentū quare ipſum nō laceraſſent. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rn̄det̄ ꝙ authoritas illa intelligitur ꝙ erat tūc corpus xp̄i ſub mō ipaſſibili ⁊ incorruptibili. nō eīm pōt pati in ſacr̄o altaris qꝛ ē ibi diffinitiue ſecundū ſe ⁊ q̄libet ſui. Ad rōem rn̄det̄ negando ſeq̄lam ⁊ ad probationē negat̄ aīs ⁊ dr̄ ꝙ impedimentuꝫ erat modus ſacr̄alis vel quia dn̄s v̄ous nō cōcurrebat cū dentibus apl'orum ad diuidendum corpus chriſti et ſine deo nihil fit.

¶ Quęrit̄ quarto circa eandeꝫ diſtin. ſi btūs Petrus conſecraſſet die veneris ſancta mane ⁊ ſeruaſſet vſq; ad diē reſurrectionis an fuiſſet xp̄us mortuꝰ in illo ſacr̄o. ¶ Ad hāc difficultateꝫ rn̄det̄ a doctore ſctō. ꝙ mortuus fuiſſet ⁊ ſi dicas nō fuiſſet flagellatus in ſacr̄o neq; collaphizatus ḡ nō fuiſſet mortuꝰ. negat ꝯn̄aꝫ ⁊ rō aſſignat̄: qꝛ flagellatio ⁊ v̄beratio fiūt ab extrinſeco. mors aūt p ſeparationē aīe a corpore: quę ē ab intrinſeco. ¶ Sꝫ reuera ⁊ ſi ita potuiſſe cōtingere non tñ ē neceſſariuꝫ hēmus eīm ex legenda diui Martini ꝙ diuꝰ Ambroſius dormiebat mediolani ⁊ in eodeꝫ tp̄e celebrabat exeq̄as diui Martini in vrbe Turonenſi et ſic dormiebat in vno loco ⁊ vigilabat in alīo. Immo cantabat quare poſſibile fuiſſet ꝙ xp̄s fuiſſet mortuus in cruce ⁊ nō in ſacr̄o altaris ſ̄uato a p̄ncipe apoſtolorum.

¶ Quęritur quinto circa hanc

diſti. an laici teneantur coīcare ſub vtraq̃ ſpē. ¶ Pro ſolutione huius difficultatis ē aduertendū q̄ maledictus Luther veteruȝ hereſum inſtaurator tenet ptē affirmatiuā huiꝰ difficultatis quā etiā aſſeruerunt Joannes Hus ⁊ Hieronymus de Praga ⁊ renouauerūt hereſim antiquaȝ Joannis Wicleff ⁊ puerterūt oēs Boemos ⁊ dederunt ipſis intelligere q̄ ſacerdotes defraudabant eos a grā ſpūs ſcti que dabaẗ in ſumptione ſanguinis xp̄i: quare Boemi ſeparauerūt ſe ab obedientia romani pontificis vſq̃ in hodiernū diem. Illi tñ duo heretici coacti fuere in concilio Conſtantieñ. refellere ⁊ reuocare illaȝ hereſim ⁊ multas alias poſt: quā reuocationem ⁊ abiurationē redierunt ad vomitum tanq̃ canes: idcirco fuerunt cōbuſti ⁊ cineres piecti. ¶ Proptea tenenda ē pars negatiua conformiter ad determinationem eccleſie vniuerſalis in prefato concilio.

¶ Contra iſtaȝ rñſionē arguiẗ ſic ſaluator nr̄ Joan. 6. inquit amen amē dico vobis niſi manducaueritis carnē filij hoīs ⁊ biberitis eius ſanguinē nō hēbitis vitā in vobis ḡ laici teneaẗ coīcare ſub vtraq̃ ſpē. Ad hoc argꝰᵘᵐ. rñdetur negādo ꝯñam ⁊ rō ē q̄ȝ tale preceptū intelligitur ḋ manducatione ſpūali ⁊ nō de ſacrali ⁊ q̄ ħ ſit verꝫ pȝ q̄ȝ in eodeȝ Cap. añ ꝟba allegata ſaluator ait ſi quis mā ducauerit ex ħ pane viuet ī eternū ⁊ poſt ꝟba allegata in eodē Ca. ſaluator dicit q̇ manducat hunc panē viuet ī eternū ex q̇bus duabꝰ auctoritatibus clare elicitur q̄ ſufficit mā ducare panem: nec miruȝ q̄ȝ vbi eſt panis cōſecratus: ibi eſt ſanguis xp̄i. Inſuꝑ ſi dareẗ ſanguis xp̄i conſecratus laicis facile caderet in terraȝ vel deſcenderet ꝑ pilos barbe ⁊ ſic fieret iniuria ſaluatori. Inſuper nō facile poſſet cōſeruari ꝓ īfirmis nā fieret acetoſum ⁊ ſine magno piculo non poſſet deferri ad īfirmum videlȝ ſine effuſſione. Itē in q̇ vaſe cōtineret vinū cōſecratū ꝓ q̇ndeſiȝ milibꝰ parrochianoꝝ ſancti Euſtachij Pariſienſis. Preterea laici crederēt q̄ eſſent duo ſacra ꝓpẗ hec vitanda ſctā maẗ ecclīa ī cōcilio Conſtantieñ. ꝓhibuit laicis coīcare ſub vtraq̃ ſpē. Cōtra iſtā ſolutioneȝ arguiẗ xp̄s inſtituit ſub vtraq̃ ſpecie ⁊ coīcauit aplīs ſub vtraq̃ ſpē ⁊ mā datū dedit oībus dicēs bibite ex eo oēs Luce. 22. Inſuꝑ in ṗmitiua eccleſia coīcabant ſub vtraq̃ ſpē ſicut ꝓbatur ꝑ ciprianū tractatu ḋlapſis vbi hr̄ diaconꝰ ſacrūȝ calicis puelle īnfudit. Ad ṗmam reᶜᵃᵐ. rēr q̄ oēs illi q̇ erant ī cena erāt aplī ideo illō dictū bibite dictuȝ eſt ſacerdotibus et non laicis. Ad aliā reᶜᵃᵐ. rēr q̄ inter aliquos fuit talis vſus ſed actuū ſecūdo non fiebat ab aplīs ⁊ ꝓpter īconuenientia allegata mutatus eſt talis vſus. Et ꝑ maiori enucleatione ꝟitatis cathoᶜᵉ. volo adueheam corroborare rōnibꝰ in auctoritatibꝰ fundatis ṗma eſt quia euntibꝰ duobus diſcipulis ī Emaus ſal. nr̄ ſub ſola ſpē panis dedit ſacrm̄ ſcd̄m Augu. li. 3. de cōſenſu euāgeliſtaꝝ ⁊ cri. ſup Matheū et Mathei. 6. hr̄ q̄ debemꝰ q̇rere a deo panē nr̄um ſuꝑ

ſubſtancialē ꝛ nulla mentio fit de vi
no ſimil'r actuū. 2. hr̄ erant pſeuerā
tes in doctrina apl'oꝝ et coīcatione
fractiōis panis ꝛ ad hebreos. 5. pa-
ſcha nr̄um īmolat⁹ ē xp̄s itaqꝫ epu-
lemur i azimis ſinceritatis ꝛ verita
tis ꝛ tamē nulla fit mētio vbiqꝫ vini
ſed ſolū panis. Inſup Iheronim⁹
Ambroſius Euſebi⁹ Bn̄dict⁹ mo-
rituri coīcauerūt ſolū ſub ſpē panis
Et feria. 6. ſancta Sacerdotes coī-
cant ſolū ſub ſpē panis. Pretea di-
uus Ambroſi⁹ i li. de ſacr̄is loquēs
de coīcatione laicoꝝ nō meminit ni
ſi de ſpē panis pariforma Ignati⁹
ī epl'a ad Epheſeos, nō meminit ni
ſi de ſpē panis gre. li. 3. dialogi ref-
fert de ſctō agapito ꝙ mutū ꝛ clau-
dū porrectiōe cor. dn̄ici ſanauit nul
la hita mētione vini pręterea conciliū
remenſe vt hr̄ d̄ conſe. diſ. 2. Ca. p-
uenit, phibet ne laici portent ſacrū
corporis ad infirmos ꝛ nulla fit mē
tio ſpērū vini ꝛ i Ca. preſbit' eiuſdē
diſ. precipit' de euchariſtia panis vt
ſacerdos ſemp habeat paratā de vi
no nihil p̄cipit' ꝛ eſt Ca. concilij Ge-
namarcīēſis. Et Ca. 2. de electione
ꝛ electi ptāte in cōcilio Sardicenſi
oſius, phibet q̄buſdā temerarijs vt
nec laicā pcipiant coīonez niſi peni-
teāt in fine et q̄ eſt laica communio
niſi euchariſtie ſub ſpecie pāis ſum
ptio. Simile cōſtituit' in ꝯcilio Aga
thenſi de ſacerdote crimīnoſo q̄ tru
ſus in monaſteriū laicam tantuz ſu-
mat coīonē. Poſtremo rez miracu
lis teſtatā reffert Alexāder de Ales
ꝙ cū religioſi inſtarēt, p ſumptione
ſub vtraqꝫ ſpē duz ſacerdos eſſet in
actione ſacr̄i aparuit patena plena
ſanguine qd̄ videntes religioſi ob-
ſtupuerūt q̄ ſigno viſſo petitio coꝝ
ceſſauit. ¶ Cōtra iſtā rn̄ſionē argui
tur laici gręci coīcant ſub vtraqꝫ ſpē
g̊ laici latini nō debēt eē deterioris
conditionis. Ad hoc rn̄det' ꝙ Gręci
nō bn̄ faciūt maxime q2 ab exordio
primitiuę eccl'ię nō ſolebāt laici coī-
care ſub vtraqꝫ ſpē. Legit' eñ actu-
um. 2. Ca. ꝙ Apoſtoli dabāt panez
conſecratuz laicis nulla tñ prorſus
mētio fit de vino conſecrato. Inſup
eccl'ia vl'is det'minauit vt dictuz eſt
igit' gręci tenentur obedire: vel al's
peccabunt diuidendo tunicā chriſti
inconſutilem.

Ubi illa accidentia funden tur. Diſtinctio. XII.

I autez q̄
ritur de ac
cidentibus
que rema-
nent. id eſt
d̄ ſpeciebus
ꝛ ſapore et
pondere in quo ſubiecto fundē
tur. potius mihi videtur faten
dum exiſtere ſine ſubiecto q̄ꝫ eſ
ſe in ſubiecto: quia ibi non ē ſu-
bſtātia niſi corporis ꝛ ſangui-
nis dominici q̄ non afficitur il
lis accidētibus. Non eñ corp⁹
xp̄i talē habet in ſe formam ſed
qualis ī iudicio apparebit. Re
manent ergo, illa accidentia per
ſe ſubſiſtentia ad myſterij ritū:

ad guſtus fideiq; ſuffragium: quibus corpus chriſti habens formã ꝛ naturaȝ ſuam tegitur.

De fractione ꝛ partibus.

¶ Solet etiã queri de fractione ꝛ partitione q̃ ibi videt̃ fieri vtrũ vera ſit: ꝛ ſi vera fractio eſt cui⁹ rei ſit vel in q̃ re fiat. Cũq; non ſit ibi alia ſubſtãtia q̃ xp̄i. Si i aliqua ſubſtantia ẽ illa fractio in corpore xp̄i videtur eſſe Sed econtra cũ ipſum corpus incorruptibile ſit: qꝛ imortale ꝛ impaſſibile: in ipſo non poſſe eſſe videt̃. Nã ꝛ xp̄us redarguit carnalẽ ſenſum diſcipuloꝝ q̄ putabant carnẽ xp̄i ſicut aliaȝ in ꝑtes diuidendam ꝛ morſib⁹ dilacerandã. Ideo q̄buſdaȝ placet q̄ non ſit ibi fractio ſicut videtur. ſed dicit̃ frangi qꝛ videtur frangi. Quib⁹ obijcitur qđ ait Ambro. Nihil falſi putanduȝ ẽ in ſacrificio veritatis. vel ſicut fit in magoꝝ preſtigijs vbi deluſione quadã falluntur oculi. vt videant eſſe qđ non eſt. Ad hoc illi dicũt. Non fallit nos viſus nec fallit̃ quod eſſet ſi crederet̃ ita frangi vt videt̃. Nec illuſio eſt. qꝛ ad vtilitatẽ fidei: non ad deceptionẽ ita fit: ſicut ꝛ xp̄s ſe oſtendit duob⁹ diſcipulis in via in ſpecie peregrini: nec i eõ tñ talis forma erat: ſȝ oculi eoꝝ tenebant̃ ne eum agnoſcerent.

Aliorum opinio.

¶ Alij vero dicũt q̄ ſicut ibi ſpecies panis ẽ ꝛ non eſt ibi res cui⁹ vel i qua ſit illa ſpecies. ita ẽ ibi fractio q̃ non fit in aliq̃ re. qꝛ nihil ibi frangitur qđ mirabiliter dei potentia fieri dicunt vt ibi fiat fractio vbi nihil frãgit̃.

Aliorum opinio.

¶ Alij tradunt corpus xp̄i eſſentialiter frangi ꝛ diuidi: ꝛ tñ integrũ ꝛ incorruptibile exiſtere. Quod ſe colligere aſſerũt ex confeſſione berẽgarij qui cõfeſſus eſt corã Nicolao Papa ꝛ pluribus epiſcopis: panẽ ꝛ vinum q̃ in altari ponunt̃ poſt cõſecrationẽ non ſolum ſacramentum. ſed etiã veꝝ corpus ꝛ ſanguinẽ xp̄i eſſe: ꝛ ſenſualiter non ſolũ ſacramento. ſed in veritate manib⁹ ſacerdotũ tractari ꝛ frãgi: ꝛ fidelium dentibus atteri.

Sententia probabilior.

¶ Sed qꝛ corpus xp̄i incorruptibile eſt. ſane dici poteſt fractio illa ꝛ ꝑtitio non in ſubſtantia corpis. ſed in ipſa forma panis ſacramẽtalis fieri. vt v̄a fractio ꝛ ꝑtitio ſit ibi: q̃ fit non in

ſubſtantia corpis ſed in ſacro.i. in ſpecie. Ne autẽ mireris vel i ſultes ſi accidentia videant̃ frã gi cũ ibi ſint ſine ſubiecto licet q̃ daʒ aſſerant ea fundari in aere. Eſt ibi vera fractio ⁊ ptitioque fit in pane.i.i forma panis. Vñ apl's ait. Panis quẽ frangim⁹: qꝛ forma panis ibi frangitur ⁊ i ptes diuiditur: xp̃s v̇o integer manet ⁊ tot⁹ eſt i ſingulis. Vñ Aug. Quando xp̃s manduca tur vita mãducat̃. Sed q̇s au deat manducare dñm ſuum: ⁊ tamen v̇itas inuitans nos ad manducandũ ait. Qui mandu cat me viuet ꝓpter me. Nõ oc cidit̃ xp̃s vt manducet:ſed mor tuos viuificat qñ manducatur reficit:non deficit. viuit mãdu cat⁹:qꝛ ſurrexit occiſus:nec qñ manducamus ptes de illo faci m⁹.⁊ q̇dem in ſacro ſic fit. Itẽ. Norũt fideles quõ manducent carnem xp̃i vnuſquiſq; accipit ptem ſuã. Vñ ⁊ ip̃a gr̃a partes vocant̃ p ptes manducat̃ ⁊ ma net integer totus: p ptes man ducat̃ in ſacro ⁊ manet integer tot⁹ in celo. manet integer tot⁹ in corde tuo. Ideo iſta dicunt̃ ſacra qꝛ in eis aliud videt̃ ⁊ ali ud intelligit: videt̃ panl ⁊ calix quod ⁊ oculi renunciant. quod autẽ fides inſtruenda poſtulat panis eſt corpus xp̃i: calix ẽ ſan guis. Ex his datur intelligi q̄ fractio ⁊ ptes que ibi videntur fieri in ſacramento fiunt.i. i ſpe cie viſibili. Ideoq; illa berẽga rij v̇ba ita diſtinguenda ſunt vt ſenſualiter: non modo ſacramẽ to: ſed in veritate dicat̃ corpus xp̃i tractari manib⁹ ſacerdotũ: frangi v̇o ⁊ atteri dentibus: ve re quidẽ ſed in ſacramento tan tũ. Vera ergo eſt ibi attritio et ptitio: ſed in ſingulis ptib⁹ to tus eſt xp̃s. Unde Hiero. Si guli accipiũt xp̃m dñm ⁊ in ſin gulis portionibus tot⁹ eſt: nec p ſingulos minuit̃. ſed integrũ ſe prebet ſingulis. Iteʒ Hyla. Ubi ps ẽ corporis: ibi ẽ ⁊ totũ.

Quid ille partes ſignificẽt.

¶ Quid autẽ partes ille ſigni ficent Sergius papa tradit in quiẽs. Triforme eſt corp⁹ xp̃i: ps ablata in calicẽ miſſa corpus xp̃i quod iam ſurrexit mõſtrat. ps comeſta ambulãtem adhuc ſup terram. ps in altari vſq; ad finẽ miſſe remanẽs. corpus ia cens in ſepulchro ſignificat: qꝛ vſq; in finem ſeculi corpa ſctõ rũ in ſepulchris erunt. Et ſicut ptes ille myſticã tenent ſignifi

cationē: ita etiā & fractio' paſſionis xpi & mortis eſt repreſentatio. Vñ ipſe ait. Hoc facite in meā cōmemorationē. i. in memoriā paſſionis & mortis mee. Nam vt ait Amb. Quia i morte xpi liberati ſumus huius in edendo & bibēdo carnem & ſanguinē memores eſſe debemus. Sed caueat qſq; ne indigne pcipiat: qr iudicium manducat. Non eſt eñ iſte panis q vadit in corpus ſed panis vite eterne q aie nr̄e ſubſtantiā fulcit. Sic ergo viue vt quotidie merearis accipe: nec accedas indignus. Indignus eſt q aliter celebrat myſteriu; q̄ʒ xp̄us tradidit. vel q habēs mortale pctm̄ accedit. Ergo & ſi ſint pctā quotidiana vel nō ſint mortifera anteq̄ʒ accedas dimitte debitoribus tuis. Si dimittis dimittet tibi. & ſic ſecurus accede. Panis eñ ſalutaris eſt. nō venenum. Si ita accedis: ſpūaliter manducas. Spūaliter eni; manducat: qui innocentiam ad altare portat.

Si illud ſit ſacrificiu; & ſi ſepius immoletur chriſtus.

¶ Poſt hec querit̄ ſi quod gerit ſacerdos ꝓprie dicat̄ ſacrificium vel immolatio: & ſi chriſt⁹ quotidie immolet̄ vel ſemel tm̄ immolatus ſit? Ad hoc breuiter dici pōt: illud qđ offert̄ & cōſecrat̄ a ſacerdote vocari ſacrificium & oblatione; qr memoria eſt & repn̄tatio veri ſacrificij et ſancte immolationis facte i ara crucis. Et ſemel xp̄us mortu⁹ in cruce eſt ibiq; immolatus eſt in ſemetipſo: quotidie autē immolat̄ in ſacr̄o: qr in ſacr̄o recordatio fit illius qđ factum eſt ſemel. Unde Aug. Certum habemus qr xp̄s reſurgēs ex mortuis iam nō morit̄ &c. tn̄ ne obliuiſcamur qđ ſemel factu; eſt in memoria nr̄a omni anno fit ſc; quotiens paſcha celebrat̄. Nū qđ totiens xp̄s occidit̄? ſed tm̄ anniuerſarij recordatio repſentat qđ olim factum eſt: & ſic nos facit moueri tanq̄ʒ videamus dn̄m in cruce. Itē. Semel immolatus eſt xp̄us in ſemetipſo & tn̄ quotidie immolat̄ in ſacramento. Quod ſic intelligendu; eſt quia in manifeſtatione corporis & diſtinctione membroꝝ ſemel tm̄ in cruce pependit offerens ſe deo patri hoſtiā redēptionis efficace; eoꝝ ſc; quos predeſtinauit. Ite; Amb. In xp̄o ſemel oblata eſt hoſtia ad ſalutem potens. qđ ergo nos?

Nonne p ſingulos dies offeri-mus? Et ſi quotidie offeram⁹: ad recordationē eius mortꝭ fit: ⁊ vna ē hoſtia: nō multe. Quō vna ⁊ non multe? qꝛ ſemel im-molatus eſt xp̄s. Hoc aūt ſa-crificiū exemplū eſt illius: idip ſum ⁊ ſemp idipſum offerť: ꝓ-inde hoc idē eſt ſacrificiū: alio-qn dicereť qm̄ in multis locis of fertur multi ſunt xp̄i. nō. ſꝫ vn⁹ vbiqꝫ eſt xp̄s. ⁊ hic plen⁹ exn̄s ⁊ illic plen⁹ ſicut qd̄ vbiqꝫ offer tur vnū eſt corpus ita ⁊ vnū ſa crificium. Xp̄s hoſtiā obtulit: ipſam offerimus et nūc ſed qd̄ nos agim⁹ recordatio eſt ſacri ficij. Nec cauſa ſue infirmitatis repetitur: qꝛ pficit hoieꝫ: ſꝫ nr̄e qꝛ quotidie peccamus. Ex his colligitur eſſe ſacrificium ⁊ dici qd̄ agitur in altari ⁊ xp̄m ſemel oblatum. ⁊ quotidie offerri: ſed aliter tunc aliter nunc. Et etiaꝫ que ſit v̇tus hui⁹ ſacramenti oſ̄ ditur. remiſſio. ſ. pctōꝝ veniali um ⁊ pfectio v̇tutis.

De cauſa inſtitutionis.

¶ Inſtitutū eſt eni hoc ſacr̄m duab⁹ de cauſis. In augmen-tum v̇tutis. ſ. charitatis. ⁊ i me dicinā quotidiane infirmitatis. Vn̄ Amb. Si quotiens effun ditur ſanguis xp̄i. in remiſſio-nē pctōꝝ effunditur debeo ſem p accipe: q̄ ſemp pecco: debeo ſemp habere medicinam. Iteꝫ Auguſ. Iteratur quotidie hec oblatio: lꝫ xp̄s ſemel ſit paſſus: quia quotidie peccamus pctis ſine qb⁹ mortalis infirmitas vi uere non pōt. Et qꝛ quotidie la bimur. quotidie xp̄s miſtice im molatur ꝓ nobꝭ. Dedit eni no bis hoc ſacr̄m ſalutis. vt qꝛ nos quotidie peccamus ⁊ ille iā mo ri non pōt. p hoc ſacr̄um remiſ ſionē ↄſequamur. Quotidie co meditur ipſe ⁊ bibiť in v̇itate ſꝫ integer ⁊ viuus manet. Item. Myſteriū fidei dr̄: qꝛ credere d̄ bes ꝙ ibi ſalus nr̄a cōſiſtat. Si aūt q̄ratur vtrū quotidie coicā duꝫ ſit? Audi quid inde tradit Aug. Quotidie inq̄t euchari-ſtiam accipe nec laudo nec vi-tupo: oibus tn̄ dn̄icis dieb⁹ coi candū hortor. Si tn̄ mens i af fectu peccandi eſt grauari ma-gis dico eucbariſtie pceptione ꝙ purificari. Et licet quis pctō mordeatur: ſi peccandi tn̄ dece tero nō habeat voluntatē ⁊ ſa-tiſfaciat lachrimis ⁊ orōnibus accedat ſecurus ſed hoc de illo dico queꝫ mortalia pctā nō gra uant. Si non frequenti⁹ ſaltem

ter in anno hoies coicent: niſi
forte q̄s criminalibus impedia
tur. in paſcha. ſ. pẽthecoſte. ⁊ i
natali. Oẽs ergo coicẽt q̇ nolue
rint carere eccłiaſticis liminib⁹.

Circa duode-
cimaz diſtin.
querit̃ p̄mo
an accn̄a ſint
ſine ſb̄o in ſa
cramẽto alta
ris. Pro hu-
ius. q. reſolu
tiõe ẽ aduer-
tendũ q͛ reales oẽs tenẽt quantita-
tez diſtingui a re quãta ⁊ ideo tenẽt
conſequent̃ q͛ albedo panis ⁊ rube-
do vini ſapor ⁊ odor et ſic ꝺ alijs ac
cidẽtibus inſunt quãtitati ⁊ ſic nõ ſi-
ne ſb̄o q̇ ſũt tñ ſine ſb̄o quod. i. ſine
materia quãtitas tñ in nullo ſb̄o ẽ.
Determinatio tñ eccłię in p̄mo Ca.
p̄mi lib. decretaliũ ⁊ i. 5. lib. de cele-
bratione ⁊ de cõſe. d. 2. ſimplicit̃ aſ-
ſerit accn̄a eſſe ſine ſb̄o. oia in ſacr̄o
altari. dñi tñ reales gloſſant de ſb̄o
quod ⁊ opinio eorũ ẽ defenſabilis.
¶ Alia ẽ opinio alioꝝ tenentiũ quã
titatẽ nõ diſtingui a re quanta ⁊ con
ſequẽter aſſerũt q͛ ſimplicit̃ omnia
accn̄a ſunt ſine ſb̄o in ſacr̄o altaris.

¶ Contra ambas opiniones
arguit̃ ſic ſi male ſeruetur Euchari
ſtia generant̃ v̇mes ⁊ h̄ non eẽt niſi
eẽt ibi aliq̄ mat̃ia ſubiectiua accñti-
um ergo accn̄a non ſunt ibi ſine ma
teria. Inſup ſi cõburat̃ hoſtia conſe
crata remanẽt cineres g̃ neceſſariũ
ẽ ponere aliquã materiã in ſacr̄o al-
taris q̇ ſit ſb̄m oĩuz accñiuz. ¶ Pro
ſolutione iſtoꝝ argumentoꝝ ẽ notã
dũ q͛ Innocenti⁹. 3. in. 4. lib. de ec-
cleſiaſtico officio tenet q͛ dñs deus
reproducit ſb̄am panis vt producã-
tur v̇mes vel cineres: ne meritũ fi-
dei pdat̃ nam ſi hoſtia cõſecrata nõ
poſſet cõburi clare viderem⁹ q͛ illic
eſſet corpus xp̄i. ¶ Interdũ tñ dñs
ob incredulitatẽ aliq̄rũ oñdit mira-
culum ſicut fecit de hoſtia parochię
ſcti Ioannis ꝺ Grauia Urbis Pa
riſieñ. Hanc opinionẽ ſequunt̃ Ale-
xander de Ales ⁊ diu⁹ Bonauẽtu-
ra ⁊ mirabilit̃ laudãt tanq̄ ſecuraz.
nõ aũt placet ſctõ Thomę. dicit em̄
q͛ nõ eſt apparentia q͛ dñs deus re
producat ſb̄am panis quę iã fuit de
ſtructa. ſꝫ aſtruit dñm deũ produce-
re nouã materiã ꝓpt̃ cauſaz aſſigna
tã. ſ. ne pdat̃ meritũ fidei. Hęc opi-
nio nõ placet Doctori ſubtili nec p̄
ma. Ideo ponit q͛ dñs deus produ
cit v̇mes ⁊ ſilia ꝓpt̃ cauſam dictaz.
Mihi tñ videt̃ q͛ quęlibet iſtaꝝ opi
nionũ ẽ defenſabilis ⁊ q̇ p̄ma ẽ dñi
papę vr̃ illa potius amplectẽda: q̄
aliq̄ alia. Proporcionabilit̃ ẽ dicen
dum de refectione qñ ſacerdos plu
res hoſtias recipit. ſ. q͛ dñs d̄us re-
producit ſb̄am panl vel aliquaz ali-
am materiã ex q̄ nutrit̃ ſacerdos ne
pdat̃ meritũ fidei. Sed de inebria
tione non ẽ opus ita dicere nã odor
vini põt bñ inebriare vt pꝫ de illo: q̇
intrat penu vino nouo refertuz ⁊ ita
ſaluat̃ illud apoſto. p̄mę ad Corin.
11. Cap. ſ. alius quidez eſurit: alius
autem ebrius eſt.

¶ Quęritur. 2. circa hanc diſt.
an qñ ſacerdos diuidit hoſtiam: cor
pus xp̄i frangat̃. ¶ Pro hui⁹ diffi-

cultatis enodatione eſt notandũ vt magiſter tangit in litera: q fuerunt aliqui heretici qui dixerũt: q ibi nõ ẽ vera fractio: ſed dũtaxat apparens. Hanc hereſim impugnat Ambroſius dicens: q nihil eſt putandũ falſi in ſacro Euchariſtię. Ideo alii dixerunt q ibi ẽ fractio ſed nihil frangit ſʒ h nõ ẽ intelligibile nã bñ ſequitur ab actiua ad paſſiuã ſacerdos frangit aliquid g aliqd frãgitur a ſacerdote. Alij dixerũt q corpus xpi frãgit ⁊ moti ſunt ppt cõfeſſionez Berẽgarij quę habe tur de cõſecra. d. 2. Cap. Ego Berengari⁹ nã ibi Berengari⁹ fatet corpus xpi atteri dẽtibus ſacerdotũ ſʒ h eſt impoſſibile nã corpus xpi ẽ immortale ⁊ impaſſibile ⁊ iõ infrangibile ſʒ cõfeſſio berengarij intelligenda eſt de ſpẽbus ſub qbus eſt corpus xpi. Ita q vult dicere q ſpẽs panis et vini ſub qb⁹ continet corpus xpi conterunt dentibus ſacerdotum. Proptea reſolutorie dicendũ eſt ad difficultatez q corpus xpi nõ frangit ſed ſpẽs frangunt ⁊ diuidunt et ſic immutantur. Sed quęres an poſſit imutare alia accñtia. ¶ Ad h rũdet q de immutatione intentionali nõ eſt difficultas apud doctores. nam poſſunt videri tangi guſtari et ſic de reliqs. Sed d immutatione reali ẽ difficultas maxime q ad formas ſubſtantiales nã de accidentalibus nõ videt incõueniens q poſſint producere ⁊ corrũpere formas accñtales videlicet caliditas in hoſtia cõſecrata põt dſtruere frigiditatẽ in manu ⁊ frigiditas vini conſecrati põt deſtruere caliditatẽ in ore: ſʒ de formis ſubſtantiali bus nõ vreſſe apparẽtia: q eas producãt: ⁊ ſi de Argentina illud videatur cõcedere: ſʒ dicendũ ẽ q dñs deus ne pdat meritum fidei tales formas producit. ¶ Quęres vlterius qd dicendũ ẽ de vino non cõſecrato vel aq̃ ſi admiſceatur vino cõſecrato vtrũ totuʒ reddat conſecratum. Ad hoc rũdetur negatiue. ¶ Cõtra iſtã rñſionez arguit ſic ſi aq̃ nõ bñdicta addat aquę bñdictę tota aq̃ efficit bñdicta g ſi vinũ conſecratũ vel aq̃ addat vino cõſecrato totũ efficitur conſecratũ. Ad hoc negat conſequẽtia ⁊ rõ ẽ qr ex duabus aquis fit vna aq̃: iõ qr aq̃ non bñdicta eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ aq̃ bñdicta ſʒ vinũ non cõſecratũ nõ eſt eiuſdẽ ſpẽi cũ vino cõſecrato. nã vinũ conſecratũ eſt pcioſus ſanguis xpi idcirco non poſſunt facere vnũ. Itidẽ dicendũ ẽ de aq̃. Immo ſi ſit in magna quãtitate deſtruet ſpẽs vini cõſecrati ⁊ faciet corpus xpi recedere ab ipſis: ſʒ ſi ſit in modica quatitate dñs deus conuertet illã aquã in vinũ non cõſecratuʒ ppter cauſam ſępe dictã pportionabilit ẽ dicendũ: de oibus alijs liqribus q poſſunt adiungi vino.

¶ Quęritur tertio circa eandẽ diſti. an ſit bonuʒ frequent coicare. ¶ Pro hui⁹ difficultatis ſolutione ẽ aduertendũ q ſi ſint duo volẽtes coicare cũ ęquali deuotione ⁊ vnus coicat ⁊ alt non: pmus longe maiorẽ grãm hẽbit q̃ alt. nã vltra grãm pſonalez alterius hẽbit grãm ſacramentalẽ ⁊ remiſſionez venialiũ ⁊ remiſſionez pœnę tpalis ſi ſit debitor alicui⁹ pœnę nã iſtud ſacrum ẽ inſti

tutũ ſm determinationẽ eccliẽ i au gmentuꝫ grẽ. Ideo dr̃ Euchariſtia grece.i.bona gr̃a latine. ſilr̃ eſt inſti tutũ i medicinaꝫ pſeruatiuã a pec catis iuxta illud Dauidis Pſal.22. paraſti in conſpectu meo mẽſaꝫ ad uerſuꝫ eos q̄ tribulant me. ❧ Idcir co mirãduꝫ eſt de aliq̄bus doctori bus: q̄ allegãt Aug. ꝛ hẽtur ð conſe. d.1. Cap. cotidie. vbi Auguſtin⁹ in quit ꝙ nõ laudat neq; vituperat cot tidie celebrantẽ ꝛ non allegãt Diuũ Amb. dicenteꝫ ꝙ debemus cotidie celebrare ꝛ tñ eadem. d. Immedia te poſt illud Cap. cotidie ſeqtur au thoritas Ambroſij in Cap. ſi quoti enſcunq;. vñ tales doctores videnꝛ poti⁹ diſſuadere celebrationem cot tidianã: ꝙ̃ pſuadere: ſꝫ reuera poti⁹ ẽ ſuadenda: ꝙ̃ diſſuadẽda: cũ omẽs doctores cõueniant in hoc ꝙ longe melius ẽ digne accipe: ꝙ̃ digne ab ſtinere. ꝛ pro hui⁹ corroboratiõe hẽ mus duo exempla vnũ eſt de Cẽtu rione: ꝛ aliud de Sacheo. nã digne Centurio volebat abſtinere a rece ptione dñi: Sacheus ṽo longe me lius fecit recipiendo dñꝫ. ❧ Propꝛ ea reſolutorie ſi nõ minuaꝛ reueren tia ,ppꝛ nimiam frequentationẽ me lius ẽ ſine cõparatione cotidie ꝛ fre quenꝛ celebrare: ꝙ̃ abſtinere.

❧ Queritur q̄rto circa eandeꝫ diſti. an liceat eodeꝫ die plures miſ ſas celebrare. Ad hãc difficultatem rñdent duo põtifices romani. ſ. Ho norius. 3. lib. 3. de celeb. miſſarum. Cap. te referẽte. ꝛ Alexander. ð cõ ſe. d. 1. Cap. ſufficit ꝙ non licꝫ cele brare plures miſſas maxime cã que ſtus. Idcirco doctores ponunt ali q̄s caſus: in q̄bus licituꝫ ẽ ſacerdoti celebrare plures miſſas. Prim⁹ ẽ i die natiuitatis dñi vt Gregorius te ſtaꝛ in homelia ſup illud Euãgeliuꝫ ſ. exijt edictum a Ceſare Auguſto. Secundus caſus ẽ ,ppꝛ defunctũ in eccl'ia in q̄ nõ eſt niſi vnus ſacerdos Terti⁹ eſt qñ nulla ẽ hoſtia cõſecra ta ꝛ ĩfirm⁹ petit Euchariſtiã. Quar t⁹ eſt qñ aliqui peregrini veniũt ad aliqð oppidũ die dominico ꝛ nõ eſt niſi vnic⁹ ſacerdos: q̄ iã celebrauit. Quint⁹ eſt ,ppꝛ nuptias cõgruuꝫ eſt eñ valde ꝙ cõiugati audiant miſſã in nuptijs. Sext⁹ ẽ ob paupertatẽ: qñ vna eccl'ia alicui⁹ oppidi nõ põt nutrire ſacerdotẽ. tunc cuniungiꝛ ei alꝛa eccl'ia alteri⁹ oppidi: ꝛ põt tunc celebrare in die dominico vel feſto vnã miſſam in vno oppido ꝛ aliã in alio. ❧ Sꝫ querес circa hãc difficul tateꝫ an liceat polluto celebrare vel coĩcare. ❧ Ad hoc rñdetur a docto ribus ꝙ ſi prouenerit talis pollutio ex culpa nõ licꝫ ei in tali die celebra re quantũcunq; ſit cõtritus. nam ex cõcilio Elibertano ꝛ hẽtur de cõſe. d. 2. Cap. oĩs hõ pręcipiꝛ ꝙ vir con iugat⁹ debet abſtinere ab vxore ſua per tres vel quattuor: vel octo dies añ coĩoneꝫ ꝛ cã quare magis prohi betur de tali vicio ꝙ̃ ð alio: eſt quia regulariter poſt vicia carnis homo inuenitur multuꝫ diſtractus a deuo tione: ſed ſi talis pollutio non fue rit ex culpa licet tali ſacerdoti cele brare. Naꝫ inimicus multotiens pro curat in homine deuoto tales pollu tiones: vt faciat eum abſtinere a co munione.

¶ Queritur vltimo circa can-
dẽ diſtin. an liceat peccatoꝛi videre
aut tangere coꝛp⁹ xp̃i. ¶ Ad hãc di-
ficultatẽ rñdeť ꝙ licet ei videre duʒ
mõ adhibeat reuerentiã quã decet.
nõ tñ licet ei tangere: niſi in caſu ĩ q̃
eſſet in luto ⁊ nullus eſſet p̃ſens ali-
us ab ipſo q̃ ipſum poſſet eleuare.
¶ Cõtra iſtã reſponſionẽ duplici ar
gumento arguiť ſic nõ licuit bethſa
mitis ⁊ Philiſteis videre arcaʒ ve-
teris teſtamẽti g̃ a foꝛtioꝛi non licet
peccatoꝛi videre coꝛp⁹ xp̃i. ¶ Secũ
do arguiť ſic nõ licuit Oze tangere
arcã p̃dictã: qꝛ fuit pcuſſus a dño
vt hẽtur in. 6. Cap. 2. regum g̃ a foꝛ
tioꝛi nõ licet peccatoꝛi tangere coꝛ-
pus chriſti. ¶ Ad p̃mũ argumentũ
rñdeť duob⁹ mõis vnomõ: ꝙ Erat
prohibitũ in lege antiq̃ videre arcã
dñi oibus dempto magno ſacerdo
te q̃ ſolus ſemel in anno poterat in-
gredi ſancta ſanctoꝝ ⁊ videre arcaʒ
dñi: ſʒ in lege nr̃a nõ ẽ prohibitũ vi-
dere coꝛp⁹ dñi. aliomõ dr̃: ꝙ Beth-
ſamitę ⁊ Philiſtei nõ fuerunt pcuſſi
ꝓpť viſionẽ arcę: ſʒ qꝛ p̃miſerũt diu
manere arcã dei ſine cultu ⁊ honoꝛe
debito. ¶ Ad ſecundũ argumentuʒ
rñdẽt Judei ꝙ Oza fuit pcuſſus nõ
qꝛ tetigit arcã: naʒ tenebať eam tan
gere: ⁊ tenere: ne caderet: qñ boues
recalcitrabãt: ſʒ fuit pcuſſus qꝛ doꝛ-
mierat illa nocte cum vxoꝛe ſua.
¶ Sʒ reuera hęc ſolutio eſt ficta. nã
non hʒ fundamentuʒ in textu. io ca-
tholici doctoꝛes longe alr̃ ⁊ melius
rñdent fundati in p̃pꝛio textu ſa-
crę paginę. dicũt eñ ꝙ fuit pcuſſus
Oza qꝛ nõ poꝛtabat arcã ſup hume
ros ſicut dñs d's p̃cepat. Prępce
pat eñ dñs deus leuitis ꝙ ferrẽt ar
cã ſuam ſup p̃pꝛios humeros ⁊ nõ
ſup plauſtrũ aut humeros bouum.
quare nõ ſolũ ipſe ſʒ oẽs leuitę pec-
cauerunt moꝛtalr̃ ⁊ erãt digni moꝛ-
te: nimirũ ergo ſi dñs occidit ipſuʒ
ꝓpť peccatum moꝛtale. ſ. inobediẽ-
tiam ⁊ nõ ꝓpť tactum arcę.

Si heretici ⁊ excõmunicati hoc ſacramẽtũ conficiant. Diſtinctio. XIII.

Olet etiaʒ
queri vtrũ
praui ſacer
dotes hoc
ſacr̃ʒ confi
cere q̃ant.
Ad qđ di
ci põt ꝙ aliq̃ lʒ ſint praui conſe
crãt ṽe. ſ. q̃ intus ſunt noie ⁊ ſa
cramẽto: ⁊ ſi nõ vita: qꝛ nõ i me
rito ꝯſecrationis ſʒ i verbo effi
citur creatoꝛis. Vñ Aug. In
tra catholicam eccl'iam in my-
ſterio coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis dñi
nihil a bono maius nihil a ma
lo minus pficitur ſacerdote: qꝛ
non in merito conſecrantis ſed
in ṽbo pficitur creatoꝛis ⁊ ṽtu
te ſpũſſcti. Credendũ eſt eñ ꝙ
in ṽbis xp̃i ſacr̃a ꝯficiantur. Si
cut ipſe ẽ q̃ baptizat: ita ipſe eſt
q̃ p ſpm̃ſanctũ ſuã efficit carneʒ
⁊ ſanguinẽ. Itẽ Grego. Pu-
tant q̃dam cõmunionẽ coꝛpis

min⁹ eſſe ſctificata ꝫ: ſi illoꝝ fiat officio quoꝝ vita coꝝ oculis vi detur ignobilis. Heu in ꝙ magnū laqum: incidunt vt diuina ⁊ occulta myſteria plus ab alijs ſctificata poſſe fieri credant: cuꝫ vn⁹ idēq; ſpūſſctūs in tota ecclesia inuiſibiliter ea myſteria ⁊ opando ſctificet: ⁊ ſctificando bn̄dicat. Myſteriū iō dr̄ ꝙ ſecretā ⁊ reconditā hēat diſpenſationē. Sacrificiū vo q̄ſi ſacrū factū: qꝛ prece myſtica ꝯſecratur ꝓ nobis in memoriam dn̄ice paſſionis. Sacr̄m eſt in aliq̄ celebratione cū res ita fit vt aliquid ſignificate rei accipiam⁹. Sacr̄a ſunt baptiſma. chriſma corp⁹: q̄ iō ſacramenta dicūtur: qꝛ ſub tegumento viſibiliū reꝝ diuina vt⁹ ſecreti⁹ ſalutē eoꝝ dē ſacroꝝ opatur. Vn̄ a ſecretꝭ vtutib⁹ vl' ſacris ſacr̄a dicūtur. Panis ⁊ calicis ſacr̄um grece euchariſtia dr̄: latine bona gratia inf̄pretatur. ⁊ q̄d meli⁹ corpore ⁊ ſanguine xp̄i? Siue ergo ꝑ bonos ſiue ꝑ malos miniſtros intra eccl'iam diſpenſetur ſacr̄m tn̄ eſt. qꝛ ſpūſſctūs viuificat. Nec bonoꝝ diſpenſatoꝝ meritꝭ ampliatur. nec maloꝝ attenuatur. Hoc d̄ corpore dn̄i: hoc ⁊ de baptiſmate ⁊ chriſma

te dicendū eſt ⁊ tenenduꝫ: qꝛ v t⁹ diuina ſecretius operatur in eis. ⁊ diuina ſolūmō eſt hec virt⁹ ſiue ptās non humane efficacie. Illi vero q̄ excommunicati ſunt vel de hereſi manifeſte notati. non videtur hoc ſacr̄m poſſe ꝯficere: lꝫ ſacerdotes ſint qꝛ nemo dicit in ipſa ꝯſecratione: offero: ſed offerim⁹ quaſi ex ꝑſona eccl'ie. Et iō cuꝫ alia ſacr̄a extra eccl'iam poſſint celebrari de hoc non videt̄. Quod etiaꝫ Aug. tradere videt̄ dicens. Recolite nomen et aduertite vitateꝫ. Miſſa eīn dr̄ eo ꝙ celeſtis miſſus ad ꝯſecrandū viuificuꝫ corp⁹ adueniat. iuxta dictū ſacerdotis dicentꝭ. Oīpotens deus iube hec ꝑferri ꝑ manus ſcti angeli tui in ſublime altare tuū ⁊c. Idcirco niſi angelus venerit: miſſa nequaq̄ iure vocari pōt. Nunq̄d eīn ſi hoc myſterium hereticus auſus fuerit vſurpare angelū d e celis mittit dn̄s oblationē ei⁹ ꝯſecrare. maxime cū eiuſdē ꝑ ꝓphetā cōminatus ſit dicens. maledicā bn̄dictionibus vr̄is. Q. ſi bn̄dictionibus eoꝝ ſe aſſerit maledicturū veritas. q̄d erit de hoſtia? Ergo dicemus illam poſſe benedici ab illo quē ſcim⁹ a deo fore male

dictũ cum ſua bñdictione? Si eñ de⁹ maledixerit bñdictionibus hereticoꝝ ⁊ ſymoniac⁹ bñdixerit: q̄s eoꝝ preualebit? Nũ q̄d bñdictio maledicti ad nihilũ poterit redigere v̾ba veriſſima cõminantis dei. Ex his colligit̃ ꝙ heretic⁹ a catholica eccleſia p̄ciſus nequeat hoc ſacr̄ꝫ cõficere q̄ ſcti angeli q̄ hui⁹ miſterij celebrationi aſſiſtũt tunc nõ aſſunt qñ heretic⁹ vel ſymoniac⁹ hoc myſteriũ temerarie p̄ſumit. Non enim dubitari licet vbi corporis dominici ⁊ ſanguinis myſteria gerũtur ſupnorũ ciuium adeſſe ꝯuentus. In hui⁹ autem myſterij expletione ſicut formã ſuari. ita ordinez haberi ſcꝫ vt ſit ſacerdos ⁊ intentionem adhiberi optet vt illud facere intendat. Sed ſi non credit de illo myſterio ſicut veritas habet nunq̄d põt intendere illud ꝯficere? et ſi non intendit. nunq̄d conficit? Aliqui dicunt etiaꝫ non recte de illo myſterio ſentiẽtem poſſe intendere: non q̄dẽ illud conficere quod iaꝫ eſſet recte credere: ſed id agere q̄d gerit̃ ab alijs dum ꝯficitur. ⁊ ſic adhibetur intentio. ⁊ ſi itentio dicatur de eſſe conficiendi illud myſterium tamen ex quo intendit ea dicere ⁊ agere que ab alijs geruntur: impletur myſterium. Illud etiam ſane dici põt. ꝙ a brutis aialibus corpus xp̄i non ſumit: ⁊ ſi videatur. Quid ergo ſumit mus vl̓ q̄d manducat? Deus nouit hoc. De hoc celeſti myſterio aliq̄ perſtrinximus a catholicis fideliter tenenda. Qui enim his contradicit: hereticus iudicatur.

Quid faciat hereticum et quid ſit hereticus.

¶ Ne autẽ ignores quid faciat hereticuꝫ. vel q̄d ſit heretic⁹. audi breuit̃ quid inde ſancti doctores tradãt. Hyla. ait extiterunt plures q̄ celeſtiũ v̾borum ſimplicitatẽ non veritatis ipſius abſolutionẽ ſuſceperunt: aliter interpretantes q̄ꝫ dictoꝝ virtus poſtularet. De intelligentia eñ hereſis nõ d̾ ſcriptura ẽ. ⁊ ſenſus nõ ſmo fit crimẽ. Idẽ in. viij. Intelligentie ſenſus in crimine ẽ. Hierony. dicit. ꝙ ex v̾bis inordinate ꝓlatis incurritur hereſis Auguſti. diffiniens q̄d ſit heretic⁹: ait: heretic⁹ eſt q̄ pro alicui⁹ temporalis comodi ⁊ maxime glorie principatuſq̄ꝫ ſui gratia: falſas ac nouas opiniones gignit vel ſequitur.

Irca tridecimã diſti. quęritur cũ magiſtro vtrum praui ſacdotes ꝺ ſacrũ cõficere queant. ❡ Pro hui⁹ difficultatis ſolutione eſt aduertendũ ꝙ per prauos ſacerdotes itelligim⁹ ſacerdotes exĩtes in peccato mortali. ſ. ſymoniacos: degradatos: ſchiſmaticos: concubinarios: ⁊ hereticos.

❡ Ulteri⁹ eſt aduertendũ vt dictũ eſt ſupius in materia ꝺ baptiſmate ꝙ in ſacris requirit intẽtio miniſtri. ſ. ꝙ intẽdat facere qꝺ eccl̃ia itendit ad modũ ibi declaratũ. nã ſi deſit itentio quantũcunqꝫ ſit bonus ſacerdos nihil facit propt̃ea difficltas q̄ſtionis motę debꝫ intelligi ſuppoſitis mãia ⁊ forma: ⁊ intentione ꝺbitis ⁊ iuxta hũc ſenſum ẽ magna controuerſia inter doctores. ſ. Auguſt. Hierony. Ambro. Grego. Gelaſiũ ⁊ Cyprianũ et ſic de alijs. Immo ſibi ipſis videnť cõtradicere vt pꝫ legenti Gratianũ in. 1. q. 1. vbi adducit oium iſtoꝝ doctoꝝ authoritates pro vtraqꝫ parte difficultatis idcirco mag̃r videť in pñti diſtin. vacillare: nõ tñ eſt vacillandũ. nã vt ingenioſe colligit Gratianus loco allegato Cap. qꝺ quidã dicũt ex Auguſt. ad Permenianũ. §. Ex his ꝟbis tenẽdũ ẽ ꝙ qlibꝫ ſacerdos quantũcunqꝫ malus hereticus ⁊ degradat⁹ ſi attentet ꝯſecrare cũ intentione dicta ſub debita forma ꝺbitã mãiaꝫ realit̃ cõſecrat: peccat tñ mortalr̃ et authoritates ſanctoꝝ quę aſſerunt tales cõſecrationes eſſe execrationes ⁊ maledictiones intelligẽdę ſunt reſpectu conſecrantiũ ⁊ nõ in ſeipſis. nã ibi ẽ corpus xp̃i: qꝺ ẽ ſumma benedictio ⁊ grã ſilr̃ nõ ſunt intelligendę reſpectu reſcipientiũ niſi cõſenſerint in malitijs miniſtrantiũ vel ſcient a talibus receperit communionẽ. ſilr̃ qñ ſancti dicũt: ꝙ tales ſacerdotes praui nõ poſſunt cõſecrare intelligendũ eſt ꝙ nõ poſſunt licite cõſecrare. nã ſolũ ea poſſumus: quę ꝺ iure poſſumus ⁊ huic reſponſioni ⁊ reſolutioni fauet vltĩs detminatio eccleſię. ❡ Quęres circa hanc intẽtionẽ reqſitam a ſacerdote in conſecratione an ſacerdos habens ante ſe ꝺcem hoſtias ⁊ volens conſecrare ſolũ nouẽ ⁊ nõ detminans ſe ad nouẽ dempta pma vel alias nouẽ dẽpta vltima realiter cõſecret nouẽ hoſtias. ❡ Ad h̃ rñdent aliq affir^ue. ⁊ qñ quęriť ab eis: quę illaꝝ nouẽ ſunt cõſecratę rñdent obligatorie. ſ. propone ⁊ videbis. ❡ Sꝫ iſta rñſio nõ eſt digna theologo: nõ ſolũ qꝛ falſa verũ qꝛ ridiculoſa. ❡ Ideo alr̃ rñdeť. ſ. ꝙ nullas talis ſacerdos conſecrat rõ ẽ qꝛ talis intentio ẽ vaga ⁊ confuſa ⁊ in ſacris nouę legis reqriť intẽtio detminata. ❡ Quęres vlterius ſi plures ſacerdotes poſſunt eandẽ hoſtiã cõſecrare. ❡ Ad hoc rñdeť affirmatiue. Immo vt Innocentius. 3. refert i tractatu miſſę ſemper qñ celebrat Roman⁹ pontifex oẽs pęſbyteri Car^les. q ſunt pñtes ſimul cõſecrant cũ ipſo. nihilominus ſi romanus pontifex citi⁹ finiret ꝙ Cardinales ⁊ nõ ferret ſuã intentionem

ad idē inſtans cū Car^bus. ipſe ſolus cōſecraret ⁊ Car^les. nihil facerent: ſꝫ ſemꝑ qñ duo vel plures ſacerdotes proferunt ſimul ⁊ ſemel ꝟba ſacramentalia ſuꝑ eandē hoſtiā oēs ipſi realr̄ cōſecrant cū quilibꝫ coꝝ ſit debit⁹ miniſter ⁊ operet̄ iuxta morem eccl̄ię. ¶ Quęres adhuc vlterius ſi vnus ſacerdos vult ꝯſecrare medietatē hoſtię ⁊ alius aliā medietatem vtrū tota hoſtia ſit cōſecrata. ¶ Ad hoc rñdetur: ꝙ ſi non det̄minant ſe ad aliquā medietatē. ſ. vel ad ṗmā vel ad ſecundā ſꝫ i cōfuſo volūt vnā medietatē hoſtię cōſecrare nihil faciunt qꝛ talis intentio ē vaga: ſꝫ ſi ṗmus ſe det̄minaret ad ṗmā medietatē ⁊ ſecūdus ſacerdos ad ſecundā medietatē tūc talis hoſtia eēt conſecrata. ſ. ab ipſis duobus. ¶ Quęres adhuc vlteri⁹ ſi aliqs ſacerdos vellet cōſecrare oēs panes q̄ ſunt in foro valētino. ſilr̄ totū vinū qđ ē in tabernis an realr̄ ꝯſecraret. ¶ Rñdetur affirmatiue ſi ſit pñs illꝭ nihilomin⁹ peccaret mortalr̄ ⁊ teneret̄ ad reſtitutionē deberet enī ſatiſfacere piſtoribus ⁊ tabernarijs.

¶ Quęritur. 2. circa hanc diſt. an laici ⁊ fœminę poſſint cōſecrare.

¶ Ad hāc difficultatē rñdet̄ negatiue ⁊ de fœminis nulla ē apparentia quāq̄ maledictus Luther illud aſſerat: rō eſt qꝛ ſaluator nr̄ in vltima cœna qñ inſtituit Apoſtolos ſacerdotes noluit ꝙ aliq̄ fœmina eſſet. Immo neq̄ mater eius glorioſa affuit ad inſinuandū ꝙ nolebat fœminas fungi ſacerdotio. Inſuꝑ Jo. 20. ſolis aplis dixit ſicut miſit me pater ⁊ ego mito vos hec cū dixiſſet inſufflauit ⁊ dixit eis accipite ſpūm ſanctū quoꝝ remiſeritis pctā remittuntur eis et quoꝝ retinueritꝭ retēta ſunt ⁊ actū. 13. dixit ſpūs ſctūs ſegregate mihi ſaulū ⁊ barnabā in op⁹ ad qđ aſſumpſi eos tūc ieiunātes ⁊ orantes imponētes q̄ꝫ eis man⁹ dimiſerunt eos. Idcirco btūs Paulus ꝓhibuit fœminas docere in eccl̄ijs. ſꝫ de laicis ⁊ maxime iuſtis videt̄ eſſe aliq̄lis apparētia. nihilominus ſctā mr̄ eccl̄ia in concilio gñali vt hētur i. 1. Cap. 1. libri extra đ ſumma tri. ⁊ fid. Catho. determinauit ꝙ ſoli ſacerdotes poſſunt conſecrare ⁊ ſicut Alexand. ⁊ Bonauēt. aſſerūt eccl̄ia romana hūit iſtā det̄minationē ex traditione apoſtoloꝝ: q̄ immediate habuerūt a xp̄o: idō q̄cunq̄ huic det̄minationi ꝯtradicit hęreticus ē cenſendus. Cōtra iſtā det̄minationem arguit̄ duplici authoritate: ṗma eſt ṗncipis Apoſtoloꝝ in. 2. Cap. 1. canonicę dicentis vos eſtis genus electū regale ſacerdotium ⁊ loq̄tur ibi oībus fidelib⁹ chriſtianis. 2. authoritas ē Joannis Chryſoſtomi iq̄uientis: ꝙ oīs ſctūs eſt ſacerdos. Ad iſtas duas autho^tes. vnico ꝟbo rñdetur ꝙ intelliguntur đ ſacerdote myſtico ⁊ nō de ꝟo ſacerdote iuxta illđ Apoſto. ad roma. 12. dicētꝭ obſecro vos ꝑ miaꝫ dei vt exhibeatis corpora vr̄a hoſtiā immaculatā ⁊c. vñ quilibet bon⁹ xp̄ianus offert corpus ſuum ⁊ aiaꝫ dño deo ⁊ rōne talis oblationis dr̄ ſacerdos myſticus ⁊ nō vere ſacerdos ⁊ ꝓpterea eccl̄ia ita determinauit nihilomin⁹ ē vna rō multū fortis ꝓ det̄minatione nā i antiqua

lege ſolis ſacerdotibus licitum erat offerre ſacrificia, ꝛ nullus alijs ideo eñ rex Ozias Juda fuit ꝑcuſſus lepra a dño deo q2 voluit adolere icẽſum ꝛ vſurpare officiũ ſacerdotis vt hẽtur in.27.Cap.2.libri Paralypomenõ:ſ3 ſic ẽ:ꝙ nulla ẽ comparatio int̃ ſacrificia legis antiquę ꝛ ſacrificia nouę legis cũ nulla ſit cõparatio creatoris ad creat̃as ꝙ ꝑ locũ a fortiori ſi ſolis ſacerdotibus i antiqua lege licebat offerre ſacrificia ſolis etiã a3 ſacerdotibus in lege euangelica licebit offerre ſacrificia maxime excellẽtiſſ.ſacrũ Euchariſtię.

¶Cõtra reſolutionẽ huiꝰ difficultatis arguit̃ ſic ſolis Epĩs licet cõficere ſacrum Euchariſtię ꝙ nõ licet oibus ſacerdotibus.ãñs probat̃.in q̃lib3 repu. ſiue politia nobiliſſimꝰ actus deb3 ſolũ ꝯtinere ad ꝑncipe3 illiꝰ politię.ſ3 hierarchia eccleſiaſtica ẽ quędã politia ꝛ cõſecratio panis ẽ nobiliſſ.actus ꝛ Epĩ ſunt ꝑncipes in eccl'ia ꝙ ad ipſos ſolos ꝑtinet conficere ſacru3 Euchariſtię.¶Ad hoc argumentu3 rñdet̃ negando ãñs et ad ꝓbatione3 diſtinguo ꝙ cõſecrare pane3 ſit nobiliſſ. actꝰ vel in ſe etſic tranſeat vel q̃ ad đ ꝙ ẽ ponere chriſtianũ in aliq̃ ſtatu etſic negat̃. nã ꝑ ſumptionẽ Euchariſtię nõ collocat̃ xp̃ianus in altiori ſtatu ſecus ẽ đ cõfirmatione vel ordine.na3 ꝑ quodlibet iſtorum chriſticola collocatur in altiori ſtatu.

¶Queritur tertio circa candẽ diſtin.vtrũ melius ſit audire miſſa3 boni ſacerdotis q̃ mali.¶Pro huius difficultatis declaratione eſt aduertendũ:ꝙ quantũ ad efficaciã ſacramẽti miſſa boni ſacerdotis ꝛ miſſa mali ſacerdotis ſunt ęquales dummõ malus ſacerdos fecerit oia quę reqrunt̃ ad cõſecratione3.nam tunc adeo bñ corpus xp̃i ẽ in ſacro miſſę mali ſacerdotis ſicut i ſacro miſſę boni ſacerdotis. ſilr quantũ ad orones quę dicunt̃ i ꝑſona eccl'ię ambę miſſę ſunt ęq̃les:ſed quo ad orones ſingulares ꝛ deuotione3 ꝑticularẽ miſſa boni ſacerdotis ꝑęualet.nam bonus ſacerdos facilꝰ impetrabit qđ petit q̃ alius: iõ ſimplicit̃ melꝰ eſt audire miſſa3 boni ſacerdotis q̃ mali.Sed queres an liceat audire miſſam a malo ſacerdote.Jn hac difficultate multi decipiunt̃ ꝓpt̃ aliquos canones q̃ prohibẽt audire miſſam a ſacerdotibus ſchiſmaticis ꝛ cõcubinarijs.Sed tales canones ꝑ contrariã ꝯſuetudinẽ ſunt abrogati.Jdcirco reſolutio huiꝰ difficultatis data ẽ ꝑ vl'em eccl'ia3 ad vitãdos ſcrupulos cõſcientiaꝝ in cõcilio Conſtãtieñ.ꝛ Baſilieñ.ſ.ꝙ licitũ ẽ audire miſſa3 a talibus ſacerdotibꝰ quamdiu tolerant̃ ab eccl'ia:nec ſunt vitãdi a bonis chriſtianis.Jmmo neq3 excõicati niſi fuerint dclarati ꝑ iudicẽ:aut iniecerint manꝰ i clericũ violẽtas adeo notorie:vt nll'a t̃giuerſatiõe poſſint illđ negare:aut celare.

¶Queritur quarto circa candẽ diſti.vtrũ corpus xp̃i ſuſceptu3 a ſacerdote deſcendat in eiꝰ ventre3.¶Ad hãc difficultatẽ rñdent aliqui doctores theologi negatiue.¶S3 hęc rñſio ẽ erronea ꝛ ꝯtra deẗminationẽ Clementis papę in Cap.tribꝰ.

gradibus de conſe. d. 2. ⁊ ꝯtra illud Cap. ſi quis p ebrietatē euomuerit ⁊c. eiuſdē diſtin. in q̄ Cap. imponit̄ pnīa illi qui euomit p Ebrietatem corpus xp̄i ḡ neceſſariuʒ ē dicere: ꝙ corpus xp̄i deſcendat in ſtomachuʒ ⁊ ventreʒ ⁊ manet ibi quādiu maneret ſpēs panis ſi eēt ſine corruptiōe.

¶ Contra iſtā reſponſioneʒ arguit̄ ſic ſeq̄ret̄ ꝙ deberemus adorare corpus xp̄i qd̄ ē in ventre ſacerdotis ꝯn̄s ē falſum igit̄ ſeq̄la pʒ qꝛ corpus xp̄i vbicunqꝫ ē eſt adorandum. ¶ Ad hoc rn̄det̄ negando ſeq̄lam ⁊ rō ē qꝛ nō videmus ipſum nec pcipimus aliq̄ ſenſu ⁊ neſcimus ſi iā deſinit eē ſub talibus ſpēbus idcirco nō tenemur adorare. ¶ Sed adhuc replicat̄ de mure comedēte hoſtiaʒ cōſecratā. nā ſequeret̄ ꝙ corpus xp̄i dſcenderet in ventrē muris ꝯn̄s ē abſurdū igit̄. ¶ Ad hoc rn̄det magr̄ in pn̄ti diſti. ꝙ ignorat q̄d tūc mus comedat ⁊ dicit ꝙ deus nouit: ſed non oʒ dubitare. nā certū ē ꝙ rodit ſpēs ſʒ an corpus xp̄i deſcendat vel ne intra ventrē ipſius muris h̄ eſt dubiū ⁊ qn̄ deſcenderet nulla ē abſurditas nā corpus xp̄i nō pōt coinq̄nari aliq̄bus ſordibꝰ imo tp̄e nr̄i Ualētini dn̄i Alexandri papę q̄dā religioſus dedit aſino hoſtiā cōſecratā ⁊ aſinꝰ illā comedit ꝑpt̄ quā comeſſionē orta ē tanta procella ꝙ ferme vrbs roma perijt ⁊ religioſus fuit captus ⁊ combuſtus.

¶ Querit̄ur vltimo circa hanc diſti. an heretici ſint tolerandi ab eccleſia. ¶ Pro huiꝰ difficultatis enucleatione eſt notandū: ꝙ hereſis ſic diffinit̄ a diuo Hieronymo vt habetur. 24. q. 3. Cap. Inter hereſim et ſchiſma ⁊ Cap. hereſis. ⁊ habituʒ ē hoc ab expoſitiōe ſuper Galathas. Hereſis ē dogma ꝑuerſum. i. hereſis ē dogma fidei ortodoxe cōtrarium. Ex iſta diffinitione pʒ: ꝙ opiniones falſę de rebus ipertinētibus fī dei nō ſunt appellādę hereſes. Hereticus ſic deſcribit̄ ab Aug. ⁊ habetur loco allegato Cap. hereticus ē. ſ. hereticus eſt ille: qui grā alicuiꝰ lucri tp̄alis vel glię mundanę generat opiniones falſas: ſed iſta diffinitio non eſt completa: iō melius diffinit̄ ſic hereticus eſt pſona baptizata dubia in fide vel aſſentiens hereſi aut diſſentiēs articulo fidei cū ptinacia iſta ꝑticula vltima debʒ det̄minare quālibet ꝑtē diſiuncti. nā ſi aliqs nō hʒ ptinaciā quātūcunqꝫ dubitet aut aſſentiat hereſi: aut diſſētiat articl̄o fidei: nō ē dicendus hereticus: idcirco Auguſt. dicebat. Hereticare potero hereticus aūt nunqꝫ ero. Seq̄tur ſcd̄o ꝙ hec ꝯn̄a nō ē bona iſte defenſat hereſim ḡ eſt hereticus: ſʒ oʒ addere illam ꝑticulā. ſ. cū ptinacia. Et ita proportionabilr̄ dicenduʒ ē ſi aſſumant̄ in argumēto alię ꝑtes diſiuncti. ¶ Iſto notato rn̄det̄ negatiue ad difficultatē: quę rn̄ſio probat̄ authoṙe. Diui Hieronymi loco allegato Cap. reſecandę ait em̄ Hiero. reſecandę ſunt putridę carnes ⁊ ſcabioſa ouis acaulis repellēda: ne tota domus: maſſa: corpꝰ ⁊ pecora ardeant. Arrius em̄ in Alexādria vna ſcintilla fuit: ſʒ qm̄ nō ſtatim oppreſſus ē totū orbeʒ eius flāma populata ē. Idē hētur ex det̄minatione ec-

cleſię lib.5. Extra ꝺ hęreticis Cap.
Ad abolendaꝫ. Et qꝺ maius eſt ſal
uatoꝛ nr̄ Joan.10. Cap. Jnq̄t: lupi
ſunt arcendi ab ouibus paſtoꝝ offi-
cio: ⁊ ꝑ lupos intelligit hęreticos vt
Paulus declarat Actuū.20. Cap.
Similit̄ Paulus.1. Ad Corinth.15.
Cap. pręcipit eē vetus fermentū ex
tirpandū.i. hęreticū cū ſua antiqua
hęreſi. ¶ Et rōne adhuc corrobora
tur rn̄ſio vita ſpūalis pręſtātioꝛ ē vi
ta corporali: ſꝫ homicidę q̄ ſolū occi
dūt corpꝰ ſunt extirpandi ḡ a fortio
ri illi q̄ occidūt aīam.i. hęretici ſunt
eliminandi ⁊ comburendi.

¶ Contra iſtā rn̄ſionē arguit̄
a maledicto Lutheto authoritate
ſaluatoris nr̄i Matthęi.13. pręcipit
enim ſaluatoꝛ Cap. allegato ꝙ ʒiʒa
nia ꝑmittātur creſcere vſq; ad meſ-
ſem ⁊ ꝑ ʒiʒania intelligunt̄ hęreſes
⁊ hęretici ḡ eccleſia male facit extir-
pando hęreſes ⁊ hęreticos. ¶ Ad h̄
argumentū facile rn̄det̄. nā in eodē
Cap. ſaluatoꝛ nr̄ ſubiungit ſolutio-
nē.i. ne eradicet̄ triticū.i. ne occidā-
tur xp̄iani. Et iō q̄ndo poſſumꝰ era
dicare hęreticos ſine tritico.i. bono
xp̄iano tūc eccl'ia pōt ⁊ debet eradi-
care hęreſes ⁊ hęreticos. ſꝫ ſi neq̄at
eradicare ſine tritico ſicut cōtigit tē
poribus Cōſtantij Jmperatoris ⁊
Juliani Apoſtatę tūc eccl'ia non de-
bebat extirpare hęreticos nā tūc ſi-
mul eradicaſſet triticū.i. bonos xp̄i
anos. Jdcirco eccleſia permittebat
⁊ hęreſes ⁊ hęreticos.

¶ Secundo arguitur ſic ſalua
toꝛ nr̄ Matthęi.18. Cap. iubet Pe-
tro ꝙ frī peccanti dimittat nō ſoluꝫ
ſepties ſed ſeptuageſies ſepties er
go hęretici nō ſunt cōburendi ſi reſi
piſcāt. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄
negando ꝯn̄am: ſꝫ ex illo p̄cepto ſal
uatoris bn̄ infertur: ꝙ dāda ē venia
ipſis ab eccl'ia ⁊ ita etiā facit eccl'ia.
nā ſemꝑ recipit eos: qn̄ reſipiſcunt:
nihilominus iuſticia ſęculari punit
tales ſm leges imperatorum.

¶ Tertio argumento arguit
authoꝛte. Apoſtoli.1. ad. Corinth.11.
dicētis. neceſſe ē hęreſes eē ergo ec-
cleſia nō debꝫ eas extirpare ꝯn̄a ꝓ-
bat̄: nemo ſanę mētis debꝫ intende
re ipoſſibile cognitum tale: ſꝫ eccl'ia
ſcit eē impoſſibile ex loco allegato
oēs hęreſes eliminare ergo non de
bet extirpare hęreſes. ¶ Ad hoc ar
gumentū rn̄det̄ negando ꝯn̄aꝫ ⁊ ad
ꝓbationē negat̄ iteꝝ ꝯn̄a: ſꝫ bene in
fertur ꝙ eccl'ia nō intēdit ſimul oēs
extirpare: qꝛ bn̄ ſcit illud eē impoſſi
bile: attn̄ intendit eas ſucceſſiue ex-
tirpare ⁊ h̄ ē valde poſſibile ipſi ec-
cleſię: immo facile tp̄ibus iſti ſi ha-
beremus vnū bonū papā q̄ congre
garet cōciliuꝫ vl'e: cui ſpūs ſctūs nō
ſolū adeſſet ſed pręſideret: veluti ꝓ
miſit ſaluatoꝛ nr̄. Et facile extirpa-
rentur hęreſes. Jmmo etiam ⁊ ma
li mores viroꝝ eccleſiaſticoꝝ.

¶ Quarto arguit ſic Autho-
ritate eiuſdē Apoſtoli.2. ad Timo-
theū.2. Cap. dicētis ſeruū dei oꝫ eē
manſuetuꝫ cū mōdeſtia corripientē
eos: q̄ reſiſtūt v̄itati: nequando det
illis pœnitentiā ⁊ reſipiſcāt ergo ec
cleſia non debꝫ hęreticos cōburere:
nec incarcerare. ¶ Ad hoc argumē-
tū rn̄det̄ negando ꝯn̄am ⁊ rō eſt. nā

cū magna ſatiſ modeſtia eccl'ia pro-
cedit cum heretic'is. q̄n.1.⁊.2. eos ad
monet: ſ3 cū nolūt audire matrē rō
ē tūc q̄ mr̄ oſtendat aliqualē rigorē
iuxta eundem Apoſto. Ad titu3 .3.
Cap. inquietē hereticū hoiem p⁹
p̄mā ⁊ ſecundā correctionem deuita
ſciens:q2 ſubuerſus eſt.

¶ Quito arguit ſic Hieremie
3. Cap. propheta in pſona dei dicit
fornicata es cu3 amatorib⁹ multis:
tñ reuertere ad me. Et ibi loq̄tur p
pha in pſona dei vnicuiq3 ait: ſ3 ec-
cleſia deb3 imitari deu3 ergo eccl'ia
ſemper deb3 recipere hereticos:q̄n
volūt ad gremium ipſius reuerti:⁊
nō deb3 eos cōburere. ¶ Ad hoc ar-
gumentū iā quaſi reſponſum ē:na3
dictū ē q̄ eccl'ia ſemp recipit hereti-
cos:q̄n recipiſcūt:⁊ dat eis veniam
⁊ eos nō cōburit: ſ3 iuſticia ſecularis
ſm leges imꝑatorū eos ꝯburit ⁊ be
ne ne reliquos inficiant.

De penitētia. Di. XIIII.

Oſt hec de
pēitētia agē
dū ē. Pñia
longe poſi-
tis adeo ne
ceſſaria ē vt
appropin-
quent. Eſt eñ vt ait Hiero. ſe
cunda tabula poſt naufragiu3.
q2 ſi q̄s veſtē inocentie i baptiſ
mo ꝑceptā peccando corrupit:
pnie remedio reparare pt̄. Pri
ma tabula ē baptiſm⁹. vbi depo
nitur vet⁹ hō ⁊ induitur nou⁹.
Scd'a pnia:q̄ poſt lapſu3 reſur
gimus : dū vetuſtas reuerſa re
pellit : et nouitas ꝑdita reſumi
tur. Poſt baptiſmum ꝓlapſi ꝑ
pniam renouari valent : ſed nō
ꝑ baptiſmū. Licet homini ſepi
us penitere: ſed non baptizari.
Baptiſm⁹ tm̄ eſt ſacr̄m ſ3 pnia
dr̄ ⁊ ſacr̄m ⁊ v̉tus mentis. Eſt
eñ penitentia interior:⁊ ē pnia
exterior. Exterior ſacramentu3
eſt:interior v̉tus mentis eſt.et
vtraq3 cauſa ſalutis eſt ⁊ iuſtifi
cationis. Utrū v̉o oīs exte-
rior pnia ſit ſacr̄m: vel ſi nō om
nis:q̄ hoc nomine cenſenda ſit
ꝯſequenter inueſtigabimus. A
penitentia cepit iohānis p̄dica
tio dicentis. Penitentiā agite
appropinquabit eñ regnū ce-
loꝝ. Quod autē preco docuit:
illud poſt veritas predicauit ex
ordiū ſumens ſermonis a pnia.
Pnia dicit' a puniendo:qua q̄s
punit illicita q̄ cōmiſit. Pnie v̉
tus timore ꝯcipitur. Unde eſa.
A timore tuo dñe ꝯcepimus ⁊
peperim⁹ ſpm̄ ſalutis . Eſt aūt
pnia vt ait Ambro. Mala pre
terita plangere:⁊ plangēda ite
rū non cōmittere. Ite3. Greg.
Penitere eſt ante acta pctā de
flere. ⁊ flenda non committere.

Nam q̄ ſic alia deplorat vt alia tñ cõmittat: adhuc pniam agere aut ignorat aut diſſimulat. Quid eñ prodeſt ſi pctã luxurie quis defleat ⁊ adhuc auaricie eſtibus anhelat. His v̄bis q̄dam vehementi⁹ inherentes ꝯtendunt vere penitentez vltra nõ poſſe peccare dãnabiliter: ⁊ ſi grauit̄ peccauerit: verã nõ ꝑceſſiſſe pniaz. Qđ etiã alijs muniũt teſtimonijs. Dit eñ Iſido. Irriſor eſt ⁊ nõ penitens q̄ adhuc agit qđ penitet. Nec videt deũ poſcere ſubdit⁹ ſed ſubſannare ſupbus. Canis reuerſus ad vomituz: ⁊ penitens ad pctm̄. Multi lachrymas indeſinenter fundunt: ⁊ peccare nõ deſinũt. quoſdaz accipe lachrymas ad pniam cerno: ⁊ affectũ pnie non habere: qꝛ incõſtantia mentis nunc recordatione pcti lachrymas fundũt: nũc reuiuiſcente vſu ea q̄ fleuerunt iterando cõmittunt. Eſa. de pctõrib⁹ dicit. Lauamini mũdi eſtote. Lauatur ⁊ mũdus eſt q̄ ⁊ preterita plangit ⁊ flenda iteꝝ non cõmittit. Lauat̄ ⁊ non ē mundus qui plangit q̄ geſſit nec deſerit et poſt lachrymas ea q̄ defleuerat repetit. Item. Augu. Inanis eſt pnia quaz ſequens culpa coinquinat. Nihil ꝓſunt lamenta ſi replicantur pctã. Nihil valet veniã a malis poſcere ⁊ mala denuo iterare. Itē Grego. Qui cõmiſſa plangit nec tñ d̄ſerit: pene grauiori ſe ſubijcit: Itez Ambro. Reperiũtur qui ſepi⁹ agendam pniam putant: qui luxuriant̄ in xp̄o. Naz ſi vere pniam in xp̄o agerent: iterandam poſtea non putarẽt: qꝛ ſicut vnũ baptiſma ita eſt vna penitencia. His alijſq; pluribus vtunt̄ in aſſertione ſue opinionis. Sz ambroſius dicit. Hec vera pnia eſt ceſſare a peccato. Et iterũ. Magni ꝑfect⁹ eſt renũciaſſe errori: imbutos eñ vicijs animos exuere atq; emendare virtut̄ eſt ꝑfecte ⁊ celeſtis gr̄e ⁊ ideo ſane ita diffiniri põt. Pnia eſt virt⁹ qua cõmiſſa mala cum emendationis ꝓpoſito plangim⁹ ⁊ odim⁹ plangenda vlteri⁹ committere nolum⁹: qꝛ pnia vera eſt in animo dolere ⁊ odire vitia. Unde illa v̄ba p̄miſſa penitere eſt ante acta deflere ⁊ flenda non cõmittere: recte ſi accipi pñt vt nõ ad diuerſa tpa ſed ad idē referant̄. vt ſcz tpe quo defiet cõmiſſa mala nõ cõmittat voluntate vel ope flēda qđ innuitur ex verbis conſe

quentibus. Naz ꝙ ſic alia ꝯplorat ⁊c. Hinc Aug. ait. Cauendū eſt ne quis exiſtimet nephā da illa crimina qualia qui agūt regnū dei non poſſidebūt quotidie ꝑpetranda: ⁊ elemoſynis redimenda. In melius eſt eñ vita mutanda: ⁊ ꝑ elemoſynas de peccatis preteritiſ ꝓpiciandus eſt de⁹: non ad hoc emendꝰ quodāmodo vt ea ſemꝑ liceat impune cōmittere. Nemini eñ dedit laxamentū peccandi: etſi miſerando ꝺleat commiſſa pctā: ſi non ſatiſfactio congrua negligatꝰ. Item pi⁹ papa. Nihil ꝓdeſt hoī ieiunare ⁊ orare ⁊ alia religionis opera agere niſi mens ab iniq̄tate reuocetꝰ. Qui ergo a malis ſic mentē reuocat vt cōmiſſa plangat ⁊ plangēda cōmittere non velit nec ſatiſfacere negligit: vere penitet. Nec ideo non ē vera pnia: quia forte poſt non ꝺ ꝓpoſito ſed caſu vel īfirmitate peccabit. Ille autē irriſor ē ⁊ non penitens ꝗ ſic commiſſa plangit vt plangēda voluntate vel oꝑe committere non deſinat. Ille etiā qui poſt lachrymas repetit ꝗ fleuit lauatur ad tēpus: ſed mūdus non ē. id eſt illa mūdicia non ē ei ſufficiens ad ſalutez. qꝛ eſt momētanea non ꝑſeuerans. Itez illud. Inanis eſt pnia quē ſequēs culpa coinquinat: ſic intelligendū eſt. Inanis ē. ſcꝫ carens fructu illius pnie quaz ſequens culpa non inq̄nat. Illius eñ fructus eſt vitatio gehenne et adeptio glīe. Mortificatꝰ eñ illa pnia ⁊ alia ante acta bona per ſequēs pctm̄ vt non ſortiantꝰ mercedē quā meruerunt cū fierēt: ⁊ quā haberēt ſi pctm̄ non ſuccederet Sed ⁊ ſi de pctō ſuccedēti penitentia agatꝰ. ⁊ penitencia ꝗ preceſſit. ⁊ alia ante acta bona reuiuiſcunt: ſed illa tm̄ ꝗ ex charitate ꝓdierunt. Illa eñ ſola viua ſunt ꝗ ex charitate fiunt. Ideo ꝙ ſi ꝑ ſequētia pctā mortificantur. ꝑ ſubſequentē pniam reuiuiſcere poſſunt. Que vero ſine charitate fiūt mortua ⁊ inania generantur. ⁊ ideo ꝑ pniam reuiuiſcere non valēt. Similiter intelligendū eſt illud. Nihil ꝓſunt lamenta ⁊c. Et illud. Nihil valet ⁊c. Si eñ replicentur peccata nihil valet ad ſalutem vel ad veniā in fine p̄cedens lamentū: qꝛ nihil relinquitꝰ de vite mundicia. qꝛ aut peccata dimiſſa redeūt vt quibuſdaz placet cū replicantꝰ. vel ſi non redeuntꝰ. eis tm̄ deletis ꝓpter igra

titudinē: ita reus et imundꝰ conſtituitur cū adhuc in expiandis implicatur: vt ſi iaȝ deleta redirēt. De hoc tñ. ſcilȝ an peccata redeant. poſt plenius agemus. Similiter nihil valet ad ſalutē obtinendā: vel ad mūdiciaȝ vite habendā: veniam de malefactis poſcere: et malefacta denuo iterare. Ita etiā intelligendum eſt illud qđ idem Auguſ. alibi ait. Pnia eſt q̄daȝ dolentiſ vindicta ſemꝑ puniens in ſe qđ dolet cōmiſiſſe. et infra. Quotidie dolendum eſt de pctō qđ declarat ipſa dilectionis virtꝰ. Penitere eñ eſt penam tenere. vt ſemꝑ puniat in ſe vlciſcēdo. qđ cōmiſit peccando. Ille penā tenet: qui ſēꝑ vindicat qđ cōmiſiſſe ſe dolet. Pnia ergo eſt vindicta ſemꝑ puniēs in ſe qđ dolet cōmiſiſſe. Quid reſtat nobis niſi dolere in vita: vbi eñ dolor finitur: đficit et pnia. Si vero pñia finitur: q̇d relinq̄tur de venia. Tādiu gaudeat et ſperet de grā: q̄diu ſuſtentat a pnia. Dicit eñ dñs. Uade et amplius noli peccare. non dixit. Ne pecces. ſȝ ne voluntas peccādi in te oriat. Quod quō ſeruabitur niſi dolor in pnia ꝯtinue cuſtodiat. Sed ſemꝑ doleat: et de dolore gaudeat: et nō ſit ſatis ꝙ doleat: ſed ex fide doleat: et non ſemper doluiſſe doleat.

Determinatio intelligentie dictorum.

¶ De penitentia ꝑfectoꝝ vel ad ſalutē ſufficienti intelligēdū eſt qđ ſupra dixit. ſ. pnia eſt vindicta ſemꝑ puniens qđ cōmiſit: et alia hmōi. Illud v̇o. Si pnia finitur nihil de venia relinquit: dupliciter accipi pōt. Si eñ iuxta quorundam intelligentiaȝ pctā dimiſſa redeūt: facile eſt intelligere nihil đ venia relinqui. qꝛ pctā dimiſſa iteꝝ replicant. Sicut eñ ille q̄ ex ſeruitute in libertatē manumittitur: iteꝝ vere liber eſt: et tñ ꝓpter offenſaȝ in ſeruituteȝ poſtea reuocatur. Sic et penitēti pctā vere dimittunt. et tñ ꝓpter offenſam q̄ replicat iteꝝ redeunt. Si v̇o non redire dicant: ſane pōt dici: etiā ſic nihil de venia relinq̇. non ꝙ dimiſſa pctā iteꝝ iputentur. ſȝ qꝛ ꝓpt ingratitudinē ita reꝰ et īmūdꝰ ꝯſtituit: ac ſi illa redirēt.

De ſolēni et vnica pnia.

¶ Illud auteȝ qđ Ambro. ait Reperiuntur etc. Sicut vnum baptiſma ita et vna pnia. nō ſm generalē ſed ſm ſpecialeȝ morē

eccleſie de ſolēni pnia dictuꝫ intelligitur: q̄ apud quoſdam ſemel celebrata nō iteratur. Iteꝫ illud aliud Ambroſij. Pnia ſemel vſurpata nec vere celebrata: ⁊ fructū prioris aufert ⁊ vſuꝫ ſequentis amittit. d̄ ſolemni itelligitur. Solēnis ergo pnia vt Amb. in eodē ait. eſt q̄ fit extra eccleſiā in manifeſto: in cinere ⁊ cilicio q̄ ꝓ grauioribꝰ horrendiſq; ac manifeſtis delictis tm̄ imponit̄: ⁊ illa non eſt iteranda ꝓ reuerentia ſacramēti: ⁊ ne vileſcat ⁊ ꝯtemptibilis fiat hoībus. Unde aug. Quāuis caute ⁊ ſalubriter ꝓuiſum ſit: vt locus illiꝰ humilime penitentie ſemel in eccleſia ꝯcedatur: ne medicina vilis minus vtilis eſſet egrotis: q̄ tantomagis ſalubris eſt quātominus ꝯtemptibilis fuerit. Quis tm̄ audeat deo dicere. Quare huic homini qui poſt penitentiā p̄mam rurſus ſe laq̄is iniquitatis obſtringit adhuc iterum pcis. Origenes quoq; de hac ſolēni pnia que ꝓ grauioribus criminibꝰ iniungitur ait. Si nos aliq̄ culpa mortalis inuenerit q̄ non in crimine mortali. vel in blaſphemia fidei ſed in ſermonis vel in moruꝫ vicio ꝯſiſtat. hec culpa ſemꝑ reparari poteſt: nec interdicit̄ aliq̄n do de huiuſmodi penitentiam agere. Sed non ita de grauioribus criminibꝰ. In grauioribus eīn criminibꝰ ſemel tm̄ penitentie ꝯceditur locꝰ. Cōmunia q̄ frequenter incurrimꝰ ſemper penitentiā recipiunt ⁊ ſemꝑ redimuntur. Cōmunia dicit venialia peccata ⁊ forte mortalia q̄dam alijs minus grauia. Que ſicut ſepe cōmittuntur: ita frequenter ꝑ penitentiā redimuntur. Sed de grauioribꝰ criminibus ſemel tm̄ agitur penitentia ſcꝫ ſolēnis. Nā ⁊ de illis ſi iterētur iterat̄ pnia ſed non ſolēnis. quod tamen in quibuſdam eccleſijs non ſeruatur.

Auctoritatibus ꝓbat ꝙ nō ſemel tm̄ ſꝫ freq̄nter peccata dimittātur per pniam.

¶ Quod vero pnia non ſemel tm̄ agatur. ſed frequēter iteret̄. et ꝑ eam frequent̄ iteꝝ venia p̄ſtetur pluribꝰ ſanctoꝝ teſtimonijs ꝓbatur. Ait eīn Aug. ſcribens ꝯtra quoſdā hereticos q̄ peccantibꝰ poſt baptiſmum ſemel tm̄ dicebant vtilē eſſe penitentiā: ita. Adhuc inſtant pharīdi q̄ ſapiunt pluſq; oportet. nō ſobrij: ſed excedentes menſurā:

dicunt. ⁊ ſi ſemel peccantibus poſt baptiſmū valeat pnia. non tñ ſepe peccantib⁹ ꝓderit iterata. alioquin remiſſio ad peccandū eſſet incitatio. Dicunt enī. Quis nō ſemꝑ peccaret ſi ſemꝑ redire poſſet. Dicūt enī dñm incitatorē mali ſi ſemꝑ peccantib⁹ ſubuenit: ⁊ ei peccata placere quibus ſemꝑ preſto ē gratia. Errant aūt. Conſtat enī ei peccata diſplicere: qui ſemꝑ preſto eſt ea dſtruere: ſed ſi ea amaret: non ſemper ea deſtrueret. Idē ad macedoniū. Intantū hominū iniquitas aliquādo ꝓgreditur. vt etiam poſt pactam penitentiā: poſt altaris reconciliationē vel ſimilia vel grauiora cōmittant. ⁊ tamē deus facit etiam ſuꝑ tales oriri ſolem ſuū nec min⁹ tribuit q̄ ante tribuerat largiſſima munera vite ⁊ ſalutꝭ: ⁊ q̄uis eis in eccl'ia loc⁹ ille pnie non ꝯcedat: deus tñ ſuꝑ eos ſue patiētie non obliuiſcitur. Ex quoꝝ numero ſi q̄s nobis dicat dicite mihi vtrū aliquid ꝓſit ad vitam futurā ſi in iſta vita illecebroſiſſime voluptatis blandimēta ꝯtempſero: ſi me penitēdo vehemētius q̄ ꝓus excruciauero: ſi vberi⁹ fleuero: ſi meli⁹ vixero: ſi paupes largius ſuſtentauero: ſi charitate ardenti⁹ flagrauero: quis veſtrū ita deſipit vt huic homi dicat. nihil tibi iſta in poſteꝝ proderūt. Vade ſaltē hui⁹ vite ſuauitate fruere. Auertat deus tā imanē ſacrilegāq; dementiam: Itē Iohā. chriſo. d̄ repatione lapſi. Talis mihi crede. talis ē erga hoīes pietas dei. Nunq̄ ſpnit pniā ſi ei ſincere ⁊ ſimplr offerat etiā ſi ad ſummū q̄s ꝑueniat maloꝝ ⁊ inde tñ velit reuerti ad v̄tutꝭ viā: ſuſcipit libēter ⁊ amplectit: ⁊ facit oia q̄tin⁹ ad p̄orē reuocet ſtatū. Qđ q; ē adhuc preſtanti⁹ ⁊ eminenti⁹ etiā ſi nō potuerit q̄s explere oēm ſatiſfaciēdi ordinē. quātulācūq; tñ ⁊ q̄tumlibet breui tp̄e geſtā non reſpuit pniā. ſuſcipit etiā ipā nec patit quāuis exigue ꝯuerſionꝭ ꝑdere mercedē. Exēplis etiā hoc idē aſtrui pōt. Dauid enī ꝑ pniā adulterij ſimul ⁊ homicidij veniā impetrauit: ⁊ grauit tñ poſtea d̄liq̄t in popl'i enumeratiōe: qđ ppl'i m'ltitudo ꝓſtrata oñdit. Illđ aūt mirabile ē q; angelo feriēti plebē: ſe obtulit dicēs. Grex iſte q̄d fecit: fiat man⁹ tua i me ⁊ in domū p̄ris mei. Quo facto ſtatī ſacrificio dign⁹ iudicat. q̄ ab

ſolutiõe eſtimabat̃ idign⁹. Nec miꝛ ſi tali ſua oblatiõe ꝑ ppl'o. pcti ſui adept⁹ ē veniã. cũ moyſes offerẽdo ſe ꝓ plebis errore: pctã diluerit. His alijſq; teſtimonijs plurib⁹ euident oñdit̃ ꝑ pniam nõ ſemel tm̃ ſed ſepius nos a pctis ſurgere. ⁊ vaʒ pniaʒ ſepi⁹ agi. Voluntarie em̃ peccãtib⁹ nobis: vt ait apl's ꝓ pctis nõ relinqtur hoſtia ſcda. ſcʒ qꝛ ſemel tm̃ xp̃m optuit pati: nec relinqtur ſcds baptiſm⁹. Relinqtur vo ſcda pnia ⁊ tertia ⁊ deinceps vt Jo. chriſo. ſup hunc locũ ait. Sciendũ inqt q hic q̃dam exurgũt hoꝝ verboꝝ occaſione pniam auferẽtes. quaſi ꝑ pniam nõ valeat pctoꝛ poſt lapſuʒ reſurgere ſcdo ⁊ tertio ⁊ deinceps. Verũ etiã in hoc pniaʒ non excludit nec propitiationẽ que ſepe fit per pniam ſed ſcdm baptiſmum ⁊ hoſtiam.

Irca. 14. diſtin. queritur an pñia ſit neceſſaria ad delenduʒ pctã. ¶ Pro hui⁹ difficultatis enodatione ē notandũ ſm Hieronymũ q poſt naufragiũ primi parẽtis dñs de⁹ dedit nobis duas tabulas pma eſt ſacrum baptiſmatis: qd reſtituit nos in ſtatuʒ gr̃e ⁊ dat nobis veſtẽ innocẽtie: ⁊ qꝛ aliqñ iſta veſtis amittit̃ ꝑ peccatũ mortale. Jdcirco dñs deus cui⁹ mia eſt ſup oĩa opa ei⁹ dedit nobis .2am. tabulã. ſ. ſacrum pñie qd ex filijs pditiõis facit nos filius regni. Jmmo nos filios dĩ ꝑ adoptionẽ. ¶ Alteri⁹ ē notandũ q triplex ē peccatũ originale. ſ. veniale ⁊ mortale. Pnia nõ reſpicit pma duo niſi qñ veniale dubitat̃ eẽ mortale: ſoluʒ igit̃ reſpicit. 3. Inſup ē aduertendũ q pñia bifariã capitur vno mõ ꝓ ſacro ⁊ iſto mõ nõ capit̃ in hac difficultate ſʒ inferius erit ſermo de ipſa pñia prout eſt ſacrum. Alio mõ capit̃ prout eſt quedã vtus inclinãs hoiem ad deteſtãdũ peccatũ ꝓpter deuʒ. ⁊ iſto mõ capit̃ in hac queſtione. ¶ Jſtis notatis reſpondetur affirmatiue ad. q.

¶ Contra rñſionem arguitur ſic peccator non põt ſatiſfacere dño deo ꝓ ſuo peccato igit̃ non requirit̃ ad delendũ peccatũ pnia añs ꝓbat̃ peccatũ ē infinite malũ ſeu infinite malicie ⁊ peccator nõ poteſt elicere actũ infinite bonum g nõ põt peccator ſatiſfacere dño deo pro peccato ſuo. ¶ Pro hui⁹ argumẽti ſolutiõe ē aduertendũ q ſimplr loquendo ⁊ abſolute nõ põt peccator ſatiſfacere dño deo nã ſi eliciat actuʒ bonuʒ talis act⁹ principl'r ē a dño deo ſʒ ſm dei ordinationẽ peccator bñ põt ſatiſfacere deo. ordinauit em̃ dñs de⁹ q peccator ſi deteſtet̃ peccatuʒ ꝓpt eũ ſufficient: acceptabit talẽ deteſtationẽ ꝓ ſatiſfactione. Jſto notato rñ

dē ad formam argumēti negando aňs ſm dei ordinationē ꝛ ſi ꝓcedaſ ſimplr̄ ꝯña eēt neganda ꝛad proba tionē aňtis diſtinguiſ ꝙ peccatū ſit infinite malicię vel formalr̄ ꝛ ſic ne gaſ vel obiectiue ꝛ ſic cōcediſ illud ꝛ negaſ ꝓportionlr̄ ꝙ peccator non poſſit elicere actū infinite bonū. nā ſicut peccatū obiectiue ē ifinite ma licię .i. cōtra obm̄ infinite bonū: ſic etiā deteſtatio peccati debite circun ſtantio nata ē infinite bona obiecti ue. ¶ Contra iſtā rñſionē arguiſ ſic poſſibile ē ꝙ aliqs hēat remiſſionē ſuoꝝ peccatoꝝ de lege ſine pnīa er go rñſio nulla aňs ꝓbaſ. volo ꝙ ali qs magnus peccator rapiaſ ꝛaddu caſ añ tyrannū vt ſacrificet Idolis alʼs interficieſ ꝛ volo vlterius ꝙ rñ deat ſe nolle ſacrificare ꝛ ſubito oc cidaſ a tyranno: tūc talis conſequeſ remiſſionē oīū peccatoꝝ ſine pnīa igiſ aſſumptū ꝟum aňs pꝫ boni fa cius coliſ tanꝗ̄ martyr ab ecclīa et erat magnus peccator actualr̄ hñs concubinā eodie: q̄ fuit martyrizatꝰ igiſ talis ē reputandus etiā martyr ꝛ p ꝯñs conſeqtur remiſſionē oīum peccatoꝝ. ¶ Ad hanc replicā rñdeſ diſtinguendo aňs vel intelligēdo ꝺ pnīa formali ſolū et ſic ꝯcediſ illud ꝛ negaſ ꝯña vel itelligendo de pñā formali vel ꝟtuali indifferenſ et ſic negaſ illud. nec ꝓbatur ī iſto ſen ſu. nā illa dilectio dei quā hꝫ talis pec cator qſi potius vult mori ꝗ̄ negare chriſtum eſt pnīa ꝟtualis. nā ſi vult mori ꝓpſ xp̄m ꝛ actualr̄ moriſ a for tiori haberet deteſtationē ſuorum peccatorū ſi haberet tempus cogi tandi circa illa peccata.

¶ Queritur .2. circa hanc diſt. an reqraſ certa cōtinuatio pnię per aliqđ tp̄s capiendo pniam ꝓ ꝟtute. ¶ Pro huiꝰ difficultatis ďclaratio ne ē notandū ꝙ oēs doctores theo logi cōueniunt in ħ. ſ. ꝙ in peccato re requiriſ aliq̄ pꝛ̄uia diſpoſitio ad ħ ꝙ ei īfundatur gr̄a iuxta illud dñi dei ꝑ ꝓphas Iohelē ꝛ Ezechielem cōuertimini ad me ꝛ ego conuertar ad vos ꝛ iuxta illđ Aug. qui creauit te ſine te nō ſaluabit vel iuſtificabit te ſine te qđ intelligiſ de adulto hñ te vſum rōnis. ¶ Sed ē magna dif ficultas de iſta pꝛ̄uia diſpoſitione. dicit eniꝫ doctor ſubtilis ꝙ reqritur deteſtatio peccati cōtinuata p aliqđ certum tp̄s in cuius īſtanti termina tiuo infunditur gratia.

¶ Contra iſtā opinionē argui tur ſequereſ ſi talis cōtinuatio tp̄is requireref ꝙ peccator nunꝗ̄ poſſet elicere cōtritionē in inſtanti. ꝯñs eſt falſum igiſ ſeqla ꝓbaſ requiriſ ꝙ ta lis contritio inſtantanea ſit infinite intenſa ſꝫ peccator nō poteſt elicere actū infinite intēſum ꝗ peccator nō pōt elicere cōtritionē in inſtanti ma ior ꝓbaſ ſigneſ ꝟbi gr̄a ꝙ talis dete ſtatio cōtinuata p tale tp̄s ſit intēſa vt .8. ꝛ tale tp̄s ꝟbi gr̄a ſit media ho ra tūc ad ħ ꝙ peccator eliciat contri tionē in .4. pte horę requiriſ ꝙ elici at actuꝫ intenſum vt .16. qꝛ intenſio actus debꝫ ſupplere defectū tp̄is et ad ħ ꝙ eliciat peccator cōtritionem in .8. pte horę requiriſ ꝙ eliciat actū intēſum vt .32. et ſic ꝯñter ſubduplā do ex pte tp̄is: ꝛ duplando ex parte intenſionis actus ergo ſi debeat eli

cere cõtritionẽ iſtantaneã reqrit eli-
cere actũ infinite intenſum.

¶ Secundo arguitur ſic que-
libet dilectio dei ſup oĩa ẽ ſufficiẽs
diſpoſitio ad grãm: queli bʒ deteſta
tio peccati debite circunſtantionata
eſt dilectio dei ſup oĩa ꝑ quelibet ta
lis deteſtatio peccati ẽ ſufficiens di
ſpoſitio ad grãm ⁊ ꝑ ꝯñs non requi
ritur certa continuatio tꝑis.

¶ Tertio arguitur ſic ſi reqre-
ret talis continuatio tꝑis cũ certa i-
tenſione act⁹ maxime eſſet ꝑpter il
laʒ authoritatẽ Ezechielis.18. in q̃-
cũqꝫ hora ingemuerit peccator ⁊c.
ſʒ talis authoritas non reperitur in
Ezechiele prop͡ha nec alibi in ſacra
pagia. Sed bene h̄r ꝙ ſi impi⁹ ege
rit pniam ab oĩbus peccatis oiuʒ
iniq̃tatum nõ recordabit dñs ⁊ Eze
chielis.33.h̄r. Impietas impij non
nocebit ei in q̃cunqꝫ die ꝯuerſus fue
rit ab impietate ſua q̃ videt eſſe ꝯ⁹.
Doc.ſub.nã q̃cunqꝫ hʒ aliqualẽ dolo
rem ꝑpt deũ de oĩbus ſuis pctis dr̄
eẽ conuerſus ab impietate ergo nõ
ampli⁹ ei nocet ⁊ ꝑ ꝯñs nõ ẽ ponen
da talis continuatio.

¶ Quarto arguitur authori-
tate Joannis Chryſoſtomi in lib. d̃
reparatione lapſi hoĩs ⁊ habetur d̃
pnia diſti.5.Cap.talis crede mihi.
vbi aſſerit Chryſoſt.ꝙ quãtulãcũqꝫ
⁊ quamlibʒ breui tꝑe geſtã deus nõ
reſpuit pniam ⁊ hec authoritas cor
roborat exemplo regi Dauidis.h̄c-
tur em̄ in.12.Cap.2.regũ ꝙ cuʒ pri-
muʒ dixit Dauid peccaui: Nathã.ꝓ-
p͡ha rñdit illi dñs tranſtulit ate pec
catum ⁊ iõ Pſal.31.idẽ Dauid dicit
dixi cõfitebor aduerſum me iniuſti-
tiam meam ⁊ tu remiſiſti impietatẽ
peccati mei.

¶ Quinto arguitur quelibʒ d̃
liberata auerſio a deo ſup creaturã
prohibitã ſub pœna peccati morta-
lis ẽ peccatũ mortale ꝑ quelibʒ con
uerſio ad deuʒ deliberata ẽ merito-
ria vite eterne duʒ mõ ſit debite cir-
cũſtantionata.ꝯña tenet quia deus
ꝓnior ẽ ad miſerendũ:q̃ʒ ad puniẽdũ

¶ Sexto arguitur ſic nõ obli-
gamur ad certũ graduʒ dilectionis
dei nec ad certã ꝯtinuationẽ tꝑis re
ſpectu dilectionis dei ergo nõ obliga
mur ad certã ꝯtinuationẽ pnie.ꝯña
probat ſicut dñs deus precepit dili-
gere ſe ita etiã Matthei.4.Ca.pre
cepit agere pniam ꝑ ſi nõ reqrit cer
ta cõtinuatio dilectionis dei nõ req̃
rit etiã certa cõtinuatio dteſtatiõis.
Immo maior eẽt apparentia ꝙ re-
quireret certa cõtinuatio dilectionis
dei q̃ʒ certa ꝯtinuatio pnie.nã prece
pto dilectiõis dei addunt iſte parti-
cule.ſ.ex toto corde tuo ex tota mẽ-
te tua ex tota aĩa tua ⁊ nulla iſtaꝝ ꝑ
ticularũ addit precepto pnie. vt pʒ
intuẽti. ¶ Inſup videt abſonum et
turpe doctori theologo dicere chri-
ſticolã obligari ad aliqd ⁊ non oſtẽ-
dere preceptum.

¶ Propterea alia ẽ opinio ali
oꝝ doctoꝝ tenentium ꝙ nulla inten
ſio aut ꝯtinuatio actus reqritur ſed
quelibʒ deteſtatio peccati rite circũ-
ſtionata etiam inſtantanea ⁊ quan-
tũcunqꝫ pua ſufficit ad delendũ pec
catũ ⁊ comparandam grãm.

¶ Contra iſtam opinionē arguit̄ primo ſic ſeq̄ret̄ ꝙ nō req̄reret̄ p̄uia diſpoſitio ad grām in peccatore ꝯñs ē falſum igit̄ ſeq̄la probat̄ vel talis deteſtatio rite circumſtantionata elicit̄ in inſtanti vel ſucceſſiue ſi p̄mū in eodē inſtanti infundit̄ grā ꝗ talis diſpoſitio nō p̄cedit et ꝑ ꝯñs nō ē p̄uia ſi ſcd̄m etiā ſubito infundet̄ illi grā ergo nō ē p̄uia ꝯñs probat̄ immediate poſt h̄ ſi eliciat ſucceſſiue habebit aliquā deteſtationē rite circunſtantionatā ⁊ quelibet talis ſufficit ad grām ꝗ immediate poſt h̄ infundet̄ illi grā. ¶ Ad hoc argumentū r̄ndet̄ diſtinguendo ſequelā ꝙ nō requirit̄ p̄uia diſpoſitio vel tp̄e ⁊ ſic conced̄r illa ⁊ negatur minor vel nat̄a. ⁊ ſic negatur ſeq̄la. nec probat̄ in iſto ſenſu vñ licet talis deteſtatio nō p̄cedit gratiā tp̄e p̄cedit tñ natura. nā ē cauſa infuſſionis grē. Immo ſine ea nunq̄ infunderetur gratia.

¶ Secūdo arguitur ſic ſequeretur ꝙ ſemꝑ peccatori pœnitēti relinqueret̄ tota pœna ꝯñs eſt manifeſte falſum. Igit̄ ſeq̄la probat̄ quilibet peccator q̄ elicit deteſtationē rite circūſtantionatā ſic ſe h̄ ꝙ vna medietas illius deteſtationis q̄ ad intenſionē ſufficit ad delendā culpā ⁊ cōmutandā pœnā eternā in tp̄alē ergo alia medietas a fortiori ſufficiet ad delendā pœnā tp̄alem cum ſit adeo itenſa ſicut prima medietas. ¶ Ad hoc argumentū r̄ndet̄ negando ſeq̄lā. Immo h̄mus expreſſam hiſtoriā in. 12. Cap. 2. regū vbi dñs deus pepercit Dauidi qñ dixit peccaui ⁊ cōmutauit illi pœnā eternam in tp̄alem nō tñ dimiſit ei pœnā tp̄alem ſ; duplicē pœnā tp̄alem illi inflixit p̄ma fuit ꝙ nō receſſit gladius a domo ipſius nā duo fr̄es. ſ. Abſalō ⁊ Salomon occiderunt alios duos fr̄es. ſ. Amon ⁊ Adoniā. Secūda fuit ꝙ maledict⁹ Abſalō filius eius in ſolario dom⁹ Dauidis palam corā oībus filijs iſrael cōcubuit cū vxoribus p̄ris ſui ⁊ ad probationē ſeq̄le negat̄ ꝯña ⁊ rō ē q̄ talis deteſtatio nō ē meritoria de cōdigno: ſ; ſolū d̄ cōgruo ⁊ mīa dei: q̄ ita ordinauit vt ꝑ talē actū deleret culpā ⁊ mutaret pœnā eternā in tp̄alem: nō tñ relinqueret pœnā tp̄alē: ne peccatores eſſent proni ad peccandū.

¶ Tertio arguitur ſic ſequeretur ꝙ peccator mereret̄ p̄mā grām ꝯñs ē falſum igit̄ ſeq̄la probat̄ ante deteſtationē peccati nullā h̄ grām peccator ⁊ rōne talis deteſtationis infundit̄ ei grā ꝗ peccator meret̄ p̄mam grām. ¶ Ad hoc argumentū r̄ndet̄ diſtinguendo ſequelā vel itelligendo de grā gratis data ⁊ ſic negat̄ illa nec probat̄ in iſto ſenſu. nā certū eſt ꝙ añ deteſtationē peccati dñs de⁹ mouet cor ipſius peccatoris iuxta illud Ioannis in Apocalypſi. Ego ſto ad hoſtiū ⁊ pulſo ⁊ talis motio ſp̄us ſcti ē grā grat̄ data ſi v̄o intelligit̄ ſeq̄la de grā gratū faciēte adhuc diſtinguit̄ ꝙ mereat̄ vel de condigno ⁊ ſic negat̄ illa nec probat̄ in iſto ſenſu vel d̄ congruo et ſic cōcedit̄ illa ⁊ negat̄ mi^or^. vñ ad meritū de cōdigno requirit̄ ꝙ tale meritū eliciat̄ ex grā gratū faciēte: mō

talis deteſtatio nõ elicit̃ ex gr̃a gra-
tũ faciẽte: quare non ẽ meritoria de
cõdigno. ¶ Cõtra iſtã ſolutionez ar
guit̃ talis deteſtatio elicit̃ ex gratia
gratũ faciẽte ergo ẽ meritoria de cõ
digno. añs pbat̃ gr̃a gratũ faciens
cõcurrit effectiue ad talẽ deteſtatio-
nẽ ergo talis deteſtatio elicit̃ ex gr̃a
añs probat̃ talis deteſtatio ẽ actus
moralr̃ bonus ⁊ elicit̃ ab hñte gra-
tiã ergo gr̃a cõcurrit effectiue ad ta-
lẽ deteſtationẽ ꝯñia pbat̃ q2 gr̃a non
debet eſſe ocioſa. ¶ Ad hãc replicã
rñdet̃ negãdo añs ⁊ ad probationẽ
negat̃. Iterũ añs ⁊ ad probationez
negat̃ ꝯñia: rõ ẽ q2 talis deteſtatio ẽ
cauſa illius gr̃ę ſine qua nõ: ⁊ effect⁹
nõ debꝫ cõcurrere ad productionez
ſuę cauſę.

¶ Quarto arguitur ſeq̃retur
ꝙ nulla eſſet differentia int̃ attritio
nẽ ⁊ cõtritionẽ ꝯñs ẽ falſum igit̃ ſeq̃
la probat̃ oĩs deteſtatio recte circũ-
ſtantionata quantũcũꝫ parua ⁊ pa
rũ cõtinuata ẽ contritio ergo oĩs at
tritio ẽ ꝯtritio. Et ꝑ ꝯñs nulla ẽ dif-
ferẽtia int̃ attritionẽ ⁊ contritionez.
¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negan
do ſequelã ⁊ ad probationez negat̃
ꝯñia rõ ẽ q2 attritio ẽ deteſtatio pec-
cati timore pœnę Gehennę inferna
lis cõtritio ṽo ẽ deteſtatio peccati q2
dei offenſiuũ idcirco lata eſt dr̃a int̃
attritionẽ ⁊ contritionem.

¶ Quito arguitur ſic ſeq̃retur
ꝙ quilibꝫ chriſtianus quãtumcunꝫ
malus ſaluaret̃: ꝯñs ẽ cõtra illud ſal
uatoris multi ſunt vocati pauci ṽo
electi ergo rñſio nulla ſeq̃la probat̃
quilibꝫ xp̃ianus quantũcũꝫ malus
põt hẽre talẽ deteſtationẽ ⁊ illa ſuffi
cit ad vitã ęternã cõparandã ergo q̃
libꝫ talis facile ſaluabit̃. ¶ Ad ḋ ar-
gumentũ rñdet̃ negando ſeq̃lam ⁊
ad probationẽ negat̃ ꝯñia rõ ẽ q2 dif
ficile ẽ auaro aut luxurioſo aut lug-
bo hẽre deteſtationẽ peccati rite cir
cunſtantionatam õꝫ enim ꝙ habeat
propoſitũ efficax nõ redeundi ⁊ pro
poſitũ ſatiſfaciendi efficax ⁊ difficu-
le ẽ talia habere cum difficile ſit aſ-
ſueta relinquere.

¶ Sexto arguitur ſeq̃retur ꝙ
nõ req̃reret̃ maior deteſtatio pecca-
ti ꝑ grauiori: q̃ꝫ ꝑ minus graui: ꝯñs
ẽ falſum igit̃ ſeq̃la pbat̃ quęlibet d-
teſtatio quãtũcunꝫ ꝑua ſufficit pro
grauiſſio peccato. ſ. odio di dũmo-
do ſit rite circũſtantionata ergo nõ
maior deteſtatio requirit̃ ꝑ peccato
grauiori: q̃ꝫ pro minus graui. ¶ Ad
hoc argumentuꝫ rñdet̃ diſtinguẽdo
ſequelã vel quo ad deletionez culpę
et ſic concedr̃ illa ⁊ negat̃ mi^{or}. vel q̃
ad deletionez pœnę et ſic negat̃ illa
nec pbat̃ in iſto ſenſu.

¶ Septio arguit̃ ſeq̃ret̃ ꝙ nũ
q̃ꝫ deleret̃ peccatum ꝑ ſacr̃um pñię
ꝯñs eſt falſum igit̃ ſeq̃la probat̃ vel
peccator hꝫ talẽ deteſtationẽ rite cir
cunſtantionatã vel nõ hꝫ ſi ṗmuꝫ. iã
ẽ in gr̃a ⁊ ꝑ ꝯñs nõ delet̃ culpa ꝑ ſa-
cramẽtũ pñię ſi ſecundum ⁊ accedit
ad cõfeſſorẽ peccat nouo peccato er
go nõ delet̃ peccatũ ꝑ ſacr̃m pñię.
¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdet̃ conce
dendo ſequelã q̃ ad culpam morta-
lẽ: ſꝫ q̃ ad culpã venialẽ vel deletio-
nẽ pœnę negat̃ ſequela. nã ṽtute ſa-
cramẽti delent̃ peccata venialia ⁊ re

mittit̄ vna magna portio pœnę tp̄a lis: ſʒ de hac difficultate plura dicemus inferius. ❡ Quęres circa iſtaȝ quęſtionē an ſemꝑ peccator teneat̄ dolere de peccato quando ei occurrit aut pręſentat̄ ꝑ itellectū aut memoriā. ❡ Pro hui⁹ declaratione ē aduertendū ꝙ difficultas pōt intelligi de peccato nō remiſſo: pōt etiaȝ intelligi de peccato iā remiſſo. ſi intelligat̄ de peccato nō remiſſo nulli ē dubiū quin peccator teneatur tale peccatū deteſtari ⁊ dolere de ipſo: ſʒ de peccato iā remiſſo dr̄ ꝙ etiā tenet̄ qn̄ deliberate ei pręſentat̄ ꝑ intellectū tāꝗ͂ dei offenſiuum. ❡ Cōtra iſtā reſponſionē arguit̄ ſequeret̄ ꝙ btūs Petrus triſtaret̄ in paradiſo ꝯn̄s ē falſum igit̄ ſeq̄la probatur btō Petro occurrit ſepe nūero peccatū negationis xp̄i: tunc btūs Petrus tenet̄ habere nolle ⁊ deteſtari talē negationē ⁊ ex tali nolitione ſequit̄ triſticia igit̄ btūs Petr⁹ triſtatur in cœlo. ❡ Ad h̄ rn̄det̄ negando ſeq̄lam ⁊ ad probationē negat̄ ꝙ ex tali nolitiōe ſequat̄ triſticia rō eſt q2 excellēs gaudiū quod hʒ btūs Petrus de viſione dei impedit: ne producat̄ in eo triſticia.

❡ Quęrit̄ tertio circa eandem diſtin. an angeli ⁊ dęmones ⁊ primi parētes pro ſtatu inocētię potuerūt habere pœnitentiā. ❡ Ad p̄mam ꝑtē difficultatis ⁊ ad ſcd̄am rn̄det̄ negatiue intelligendo poſt bonoꝝ cōfirmationē ⁊ maloꝝ angeloꝝ obſtinationē: rō ē q2 angeli boni poſt eorū cōfirmationē nō potuerūt peccare: neqꝫ mortalit̄: neqꝫ venialit̄ et iō poſt eoꝝ cōfirmationē nō ſunt capaces pn̄ię ſʒ dmones lʒ habeant peccata ⁊ deteſtationeȝ ipſoꝝ non tn̄ talis deteſtatio ē pn̄ia q2 non ē rite circūſtantionata: nā ſi dolent de peccatis ſuis nō iōdolēt q2 ſunt offenſiua dei: ſed q2 ꝓpt̄ ipſa cruciant̄ ⁊ ad h̄ ꝙ aliq̄ deteſtatio ſit recte circūſtantionata ōʒ ꝙ fiat iō: q2 peccatū ē dei offenſiuū: mō dęmones nō poſſunt huiuſmōi deteſtationes hr̄e: iō nō poſſunt hr̄e pn̄iam. ❡ Ad. 3. ꝑtem difficultatis rn̄det̄ ꝙ ſi pn̄ia reſpiciat ſolū peccatum mortale ꝑ obiecto primi parētes nō potuerūt hr̄e pn̄iam ꝑ ſtatu innocentię naȝ implicat manifeſtā cōtradictionē cuȝ per quodlibʒ peccatū mortale quātumcunqꝫ ꝑuū p̄mi parentes amiſiſſent ſtatum innocētię ⁊ iuſticiā originalē ſed ſi pn̄ia reſpiciat peccatum veniale ꝑ obiecto tūc ſm̄ doctorem ſubtilē ⁊ ferme oēs doctores p̄mi parētes bn̄ potuiſſent hr̄e pn̄iam pro ſtatu innocētię: ſm̄ Thomā ⁊ ei⁹ ſequaces nō potuerūt primi parētes hr̄e pn̄iaȝ rō ē q2 ſm̄ ipſos p̄mi parētes nō potuerunt peccare venial'r ꝑ illo ſtatu ⁊ ꝑ ꝯn̄s non potuerūt hr̄e penitentiam.

❡ Quęritur vltimo circa hanc diſti. an pn̄ia pōt iterari. ❡ Pro hui⁹ difficultatis enodatione eſt notandū ꝙ tp̄e Conſtātini magni fuit hęreſis nouacianoꝝ aſtruētiuȝ ꝙ pn̄ia nō poterat iterari: ſʒ iſta hęreſis aꝑte repugnat vtriqꝫ teſtamēto hētur em̄ in. 2. regū. ꝙ Dauid tria magna peccata cōmiſit ſucceſſiue ⁊ de quolibet illoꝝ ſucceſſiue habuit remiſ

ſionẽ ꝓpᷣ pñiam quã egit: idẽ bẽtur de Moyſe. ſilr in nouo teſtamento bẽtur ꝺ Mattheo ⁊ alijs Apoſtolis q̄bis peccauerũt. Adminus bis habuerũt remiſſionez peccatoꝝ ꝓpter pñiaz. Inſup Matthei.18. ſaluatoꝛ dicit Petro ꝗ nõ ſolum ſepties remitteret peccatũ: ſʒ ſeptuageſies ſepties.i. toties: quoties peccatoꝛ q̄reret veniã. ¶ Quare reſolutoꝛie et catholice eſt dicendũ ꝗ pñia põt iterari nõ ſolũ ſemel ſʒ multoties.

¶ Contra iſtã reſolutionẽ arguiᷣ ſic baptiſmus nõ põt iterari ergo neq̄ pñia ꝯñia probaᷣ. Pñia nõ hʒ efficatiaz niſi a paſſione xp̄i ſicut ⁊ baptiſma ḡ ſi baptiſma nõ põt iterari pñia nõ poterit iterari. ¶ Ad h̄ argumentuʒ rñdeᷣ negando ꝯñiam ⁊ ad probationẽ negaᷣ iterũ ꝯña et aſſignaᷣ quadruplex cã ſiue rõ p̄ma ẽ q2 baptiſma imprimit characterẽ pñia ꝟo nõ imprimit characterez ſecunda cã ẽ q2 pñia ẽ cõtra moꝛbum iterabilẽ baptiſmus ꝟo contra moꝛbũ nõ iterabilem. Tertia cã ẽ q2 baptiſmus hʒ efficatiaz ſine actu nr̃o: vt pʒ in paruulis pñia ꝟo nõ hʒ efficatiam ſine actu nr̃o. Quarta eſt q2 baptiſmus ẽ quedã gñatio ſpiritualis ⁊ ſicut hõ nõ gñatur pluries coꝛpoꝛalr: ita neq̄ ſpiritualr. Pñia autẽ eſt quedaz ſanatio ſpiritualis ⁊ ſicut hõ pluries ſanaᷣ coꝛpoꝛalr. Ita etiã pluries ſanatur ſpiritualr vt pʒ de rege Dauide in.2.reguʒ q̄ ſucceſſiue a tribꝰ moꝛbis ſpiritualibꝰ immo quattuoꝛ fuit ſanatꝰ ſpiritualiᷣ. Quattuoꝛ em̄ grãdia peccata commiſit ⁊ ꝺ p̄mis duobus ſanatus eſt ꝑ pñiam ⁊ deinde incidit in tertium ⁊ ſanatus ẽ tandẽ in.4. ⁊ etiaz ſanatus eſt per penitentiam.

¶ Secundo arguitur dñs deus nõ debʒ dare occaſionẽ peccandi ſʒ facultas venie dat incitatiuũ ꝺlinquẽdi teſte Gregoꝛio ergo pñia nõ põt iterari. ¶ Ad hoc argumẽtuʒ rñdeᷣ ꝗ dñs deꝰ potius dat mĩam merendi vitã eternã ⁊ occaſionẽ: quam incitatiuũ delinquendi ſʒ hõ ex malicia ſua tanq̄ ingratꝰ abutiᷣ mĩa dei vt inq̄t Apoſtolus ad Romanos.

¶ Tertio arguitur ſic authoꝛitate Apoſtoli ad hebꝛeos.12. dicentis ꝗ Eſau nõ iuenit pñie locũ q̄q̄ cũ lachꝛymis queſiuiſſet eã: ſilr in.9. Cap.2. Macchabeoꝛũ hẽᷣ ꝗ oꝛabat deũ antiochus a q̄ nõ eẽt miam conſequturus ergo pñia non põt iterari. ¶ Ad has ambas authoꝛ^{tes}. rñdeᷣ ꝗ iſti duo non bñ querebant penitentiã neq̄ agebant: naʒ Eſau ſolũ lachꝛymabaᷣ ꝓpᷣ perditionẽ pꝛimogẽiture ⁊ benedictionis p̄ris ſui Iſaac. Antiochus aũt dolebat ⁊ triſtabaᷣ propᷣ doloꝛẽ cauſatũ a ꝟmibus a coꝛpoꝛe ſuo ſcaturientibus ⁊ ipſum comedentibus.

¶ Quarto arguitur authoꝛitate Ambꝛoſij in lib. de pñia dicentis ꝗ ſolũ ẽ vnica pñia. ¶ Ad hoc rñdetur a doctoꝛibus ꝗ Diuꝰ Ambꝛoſius intelligit ꝺ penitẽtia ſolemni vt patet intuenti libꝛum.

¶ Vltimo arguiᷣ authoꝛitate prophe Amos in.2. Cap. dicentis ĩ ꝑſona dei ſup tribus ſceleribus ⁊ ſuper.4. nõ conuertã euʒ ergo lʒ pñia

poſſit ter iterari non tñ quaľ qꝛ dñs deus nõ parcet quaľ peccãti. ¶Ad hoc rñdeľ duobus moīs vnomõ ſʒ Hieronymũ ꝙ intelligitur ſoluʒ de quarto peccato qḋ ē obſtinatio ſeu finalis impñia. vnde qñ hõ cõſentit ſuggeſtioni diabolicę dr̃ pmũ ſcelꝰ: qñ ṽo vult efficaciľ exire i opꝰ exteriꝰ tunc committit ſcḋum qñ ṽo adimplet opus exterius prohibituʒ tunc cõmitit tertiuʒ qñ ṽo in tali ope delectaľ et nõ vult pœnitere tunc committit quartuʒ ⁊ certuʒ eſt: ꝙ de tali peccato quod eſt finalis impenitentia hõ non põt pœnitere. Implicat eñ manifeſtã contradictionē ꝙ tale peccatũ. ſit finalis impenitentia et ꝙ hõ agat penitẽtiã de ipſo. ¶Alio modo reſpondetur ab alijs doctoribus ꝙ illa authoritas procedit de quattuoꝛ execrandis peccatis quę cõmiſerunt Judęi qꝛ certum eſt ꝙ ibi loquitur de populo Judęoꝝ ſeu filioꝛum iſrael pꝛimũ enim aſſignatur venditio Joſeph. ſecunduʒ aſſignatur adoꝛatio vituli aurei: quem conſtruxit Aaron tertium adoꝛatio vituloꝛum Hieroboam regis Iſrael. Quartum crucifixio ſaluatoꝛis noſtri ⁊ ſine dubio ſenſus litľalis de iſtis peccatis intelligitur myſticus vero ſenſus eſt ille aſſignatus a Diuo Hieronymo.

Quod pluribus irretitus peccatis non poteſt penitere de vno vere niſi de omnibus peniteat.

Diſtinctio. XV.

At ſicut de p̄dictis autoritatibus illoꝝ erroꝛ ꝯuincitur: q̇ pniam ſepius agendam nõ putant ⁊ ꝑ eam a lapſu peccantes frequenľ ſurgere diffitẽtur: ita eiſdē illoꝝ opinio elidiľ q̇ pluribꝰ irretitũ peccatis aſſerũt de vno vere pẽitere: eiuſdēq́ꝫ veniã a dño ꝯſequi poſſe. ſine alterius pnia. Qḋ in auctoritatibꝰ aſtruere conantur. Ait eñ ꝓpheta. Non iudicabit deus bis in idipm̃. vel vt alij tranſtulerunt. Non ꝯſurget duplex tribulatio. Si ergo inqũt illi. aliquis ſacerdoti fuerit ꝯfeſſus vnũ ꝺ duobꝰ vel pluribꝰ pctīs: ⁊ de illo iniũctaʒ ſibi pniam a ſacerdote ſatiſfactionē expleuerit ceterꝭ tacitꝭ non ꝓ illo pctõ amplꝰ iudicandus eſt: ꝺ quo ſatiſfecit ad arbitriũ ſacerdotꝭ: q̇ vicem xp̄i in eccl'ia gerit. Ideoq́ꝫ ſi ꝺ eo iteꝝ iudicetur: bis in idipſum iudicat deus ⁊ ꝯſurget duplex tribulatio. Sed de bis ergo opoꝛtet illud tantũ intelligi q̇ p̄cedentibus ſupplicijs commutanľ in bonũ ⁊ ſic pſeuerant

ſup quos non ↄſurget duplex tribulatio: q̇ vero inter flagella duriores ⁊ deteriores fiunt vt pharao: preſentibus eterna cõnectunt: vt tp̄ale ſupplicium ſit eis eterne pene inicium. Unde aug. Ignis ſuccenſus eſt ⁊c.i. vindicta dei hic incipiet ⁊ ardebit vſq̀ʒ ad extremam dãnationē. Hoc ↄtra illos notandũ eſt q̇ dicũt illud.ſ.non iudicabit deus bis in id ip̄m.ad oia ꝑtinere flagella: qꝛ q̇dam hic flagellis emendant̄. alij hic ⁊ ineternuʒ puniuntur. Quinq̀ʒ eñ modis flagella ↄtingunt. vel vt iuſtis per patientiã merita augeãtur vt iob. vel ad cuſtodiã virtutũ ne ſupbia temptet vt paulo. vel ad corrigẽda peccata vt marie lepra: vel ad gl'iam dei vt de ceco nato vel ad iudiciũ pene vt herodi quatinus hic videatur quid in inferno ſequatur ſ̄m illud. Duplici ↄtritione contere eos dñe. Illa ergo auctoritas nauʒ non cogit nos ſentire oia q̇ temporaliter puniũtur nõ vlterius a deo punienda. naʒ ⁊ ſi ſup eundẽ locum Hier. di. egyptios ⁊ iſraelitas a deo temporalit̄ punitos ne in eternũ punirentur. non eſt tñ de om̄ibus generaliter intelligendum. Ait eñ ſic. Q; genus humanũ diluuio. ſodomitas igne: egyptios mari: et iſraelitas in heremo ꝑdidit: ſcitote ideo tẽporaliter pro peccatis puniſſe: ne ineternũ puniret qꝛ non iudicabit deus bis in idipſuʒ. Qui ergo puniti ſunt poſtea non puniũtur: alioquin mẽtitur ſcriptura: qđ nephas eſt dicere.

Que ſit intelligẽtia premiſſorum.

¶ Attende lector his verbis ⁊ caue ne đ omnibus generaliter intelligas: ſed de his tñ qui inter ipſa flagella penitentiã egerunt: credentes in deũ hebreorũ. quã ⁊ ſi breuẽ ⁊ momentaneam tñ non reſpuit deus. Q; autẽ q̇ per temporale flagellũ non corrigũtur poſt eternaliter puniãtur: ibidẽ oſtendit agens de fideli deꝑhẽſo in adulterio qui decollatur vbi oſtẽdit leuia peccata breui ⁊ tẽporali ſupplicio purgari. magna vero diuturnis eterniſq̀ʒ ſupplicijs reſeruari ita inquiens. Querat hic aliq̇s ſi fidelis deꝑhenſus in adulterio decolletur quid de eo poſtea fiat. Aut enim punietur ⁊ falſuʒ eſt qđ dicitur non iudicabit deus bis in idipſum: aut non pu-

nietur: ⁊ optandū eſt adulteris vt hic breui pena puniantur vt fruſtrentur in cruciat⁹ eternos. Ad qđ reſpondem⁹ deū vt omnium rex ita ſuppliciorꝫ quoqꝫ ſcire menſuras ⁊ non preueniri ſententiā iudicis: nec illi in peccatorē exercēde dehinc pene auferri poteſtatē: ⁊ magnū peccatū magnis diuturniſqꝫ lui cruciatibus. Si quis v̇o punitus ſit tēporaliter vt ille q̄ iſraelite maledixerat ⁊ q̄ i ſabbato ligna collegerat: tales poſtea non puniri: qꝛ culpa leuis pñti ſupplicio compenſata ſit: leuis eīn culpa leui ſupplicio cōpenſat. His ſatis innuit Hiero. grauia peccata ⁊ hic puniri graui ſupplicio: ⁊ in futuro puniēda eternaliter de q̄bus pnīa nō agitur inter flagella. Leuia v̇o q̄ hic puniūtur. leui pena cōpenſationeꝫ recipere qđ in bonis fieri non ambigim⁹ ⁊ in malis forte etiā fit ita. Satis iam apparet qđ illi de ꝓphetia induxerūt non facere ꝓ eis q̄ dicunt ei q̄ crimen ſibi reſeruat. de alio veniā p̄ſtari ꝑ pniam. Alias quoqꝫ auctoritates inducūt. Ait eīn greg. Pluit dn̄s ſup vnā ciuitateꝫ ⁊ ſup alterā non pluit: ⁊ eandē ciuitatē ex parte cōpluit: ⁊ ex ꝑte aridam reliq̄t. Cū ille q̄ ꝓximū odit ab alijs vicijs ſe corrigit: vna eadēqꝫ ciuitas ex ꝑte compluit ⁊ ex parte arida remanet: qꝛ ſunt q̄dā cum quedam vicia reſecent: in alijs grauiter perdurant. Itē Amb. Prima ꝯſolatio eſt qꝛ nō obliuiſcit miſereri deus. Scđa ꝑ punitionē: vbi ⁊ ſi fides deſit. pena ſatiſfacit ⁊ reuelat. Rōne quoqꝫ vtunt dicētes. Si q̄s vnū pctm̄ cōfiteret altero tacito: ſatiſfacionem a ſacerdote iniunctā expleuerit nūquid ſi ⁊ pctm̄ tacituꝫ ꝯuerſus fuerit ꝯfeſſus pro vtroqꝫ ei penitentia imponet. Longe hoc videt a rōne ⁊ eccleſie ꝯſuetudine q̄ pro eodē peccato niſi reiteret nulli bꝫ pniam imponit. Fuit ergo illa pcti condigna ſatiſfactio vnde ⁊ pctm̄ deletū videt.

Quō accipiēda ſūt p̄miſſa.

¶ His reſponderi pōt ſic. illud Greg. pluit dn̄s ⁊c. Non ad criminis veniā: ſed ad opis praui dſertionē referendū eſt. vt ideo ps ciuitatꝭ dicatur cōplui qꝛ ab actu ⁊ delectatione pcti cui ante ſeruiebat mō ceſſat: nō ꝙ ei⁹ veniaꝫ habeat. Vocaturqꝫ pluuia illa talis cōtinentia qua ab ope pcti reuocatur. qꝛ ex fonte

gratie dei id cordi inſtillatur vt vel ſic paulatim ad pniam veniat: vl'eo min⁹ a deo puniatur q̄ diuturniori delectatione ꝛ actu pcti mai⁹ ſibi accumulaſſet tormentũ. Si vero ad indulgentiam reat⁹ pluuia referatur: euãgelice ſnie ꝯtrarie videbit̄. Si eñ ꝓpter miaꝫ qua q̄s ꝓximo ſuo non miſeretur etiã q̄ dimiſſa ſunt replicant̄ ad penaꝫ multomagis q̄ nondũ ſunt dimiſſa ꝓpt̄ odiũ frat̄nũ ad penã reſeruari ꝓbant̄. Et ſi ille q̄ arbit̄ ſue volũtat ꝯſtitut⁹ eſt: nõ põt inchoare nouã vitã vt ait Aug. niſi peniteat eũ veter vite: quõ ad nouitatẽ indulgẽtie ꝑueniet qui odij vetuſtatẽ non depoſuit. Illud etiam qđ Amb. ait. ꝛ ſi fides deſit pena ſatiſfacit ꝛc. Non đ fide intelligitur q̄ creditur in deũ: ſed de ꝯſcientia delicti. Deeſt eñ fides cũ ꝯſciẽtia pcti non ſubeſt. Naꝫ cũ delicta oĩa nemo intelligat: eſt aliqñ in hoĩe pctm̃ cui⁹ non hꝫ ꝯſcientiã. Vñ apl's. Nihil mihi ꝯſcius ſum ſed non in hoc iuſtificat⁹ ſum. Cũ ergo quis flagellat̄ pro pctõ cui⁹ non eſt ꝯſcius. ſi patienter fert penã ꝛ humiliter amplectit̄ cogitãs ſe forte pctm̃ habere qđ non intelligit ꝛ ꝓ eo puniri a deo: pena illa ſatiſfacit ꝛ releuat grauatũ. Ad hoc aũt qđ obijcit đ ſatiſfactione illa: ſi ſatiſfactio non fuit iteꝝ imponenda eſt. Si vero iteꝝ imponenda non eſt ſatiſfactio fuit. ꝛ ſi ſatiſfactio fuit. veniã impetrauit. Reſponderi põt ſatiſfactionẽ ideo non fuiſſe qꝛ ille dignos fruct⁹ pnie non fecit. Eſt eñ ſatiſfactio pnie vt ait Aug. pctõrũ cauſas excidere nec ſuggeſtionibus eaꝝ adituꝫ indulgere. Iteꝫ. Sane q̄ ſcelerate viuunt nec curant talem vitaꝫ moꝛeſqꝫ corrigere ꝛ int̄ ip̄a facinora ſua elemoſynas frequẽtare non ceſſant: fruſtra ideo ſibi blandiunt̄ qꝛ dñs ait. Date elemoſynam: ꝛ ecce oĩa munda ſunt vobis. Hoc eñ ꝙ late pateat non intelligũt. Multa eñ ſunt genera elemoſynaꝝ: que cũ facimus adiuuamur: non ſolũ q̄ dat eſurienti cibũ ſitienti potũ ꝛ hmõi: ſed etiã qui dat veniaꝫ petenti elemoſynã dat: ꝛ q̄ emendat v̇bere in quẽ ptãs datur: vel cohercet aliqua diſciplina: vl'orat vt ei peccatũ dimittatur: elemoſynã dat: qꝛ miſericordiaꝫ preſtat. Multa eñ bona preſtantur inuitis: quando eoꝝ ꝯſulitur vtilitati ꝛ non voluntati: ſꝫ

ea maior eſtqua ex corde dimit tim⁹ qđ in nobis quiſq̧ peccauit. Minus eñ magnū eſt erga eũ eſſe beniuolū qui tibi nihil mali fecit. Illđ multo grandius vt tuū etiam inimicũ diligas: ꝛ ei qui tibi maluꝫ vult ꝛ ſi poteſt facit: ſemꝑ bonū velis faciaſq̧ qđ poſſis. Qđ ergo dñs ait date ele. ꝛ o.m.ſ.v. ita nec itellecturi ſum⁹ vt non credentibus in chriſtū munda ſint omnia ſi elemoſynas iſtas dederint. Qui vult ordinate elemoſynaꝫ dare a ſe debet primū incipere ꝛ eaꝫ primū ſibi dare. Eſt eñ elemoſyna op⁹ miſericordie veriſſimeq̧ dictū eſt. Miſerere anime tue placens deo. Non ergo ſe fallant q̄ ꝑ elemoſynas largiſſimas fructuuꝫ ſuoꝝ vel pecunie ipunitatē ſe emere eſtimant in pctis ꝑmanentes q̄ ita diligūt vt in eis optent v̓ſari. Qui vero diligit iniquitatē odit animā ſuam: ꝛ qui odit animā ſuam non eſt miſericors ei ſed crudelis. Diligendo quippe eam ſm ſeculum: odit eam ſm deū. Si ergo vult ei dare elemoſynā ſuaꝫ ꝑ quā fit munda: odiat eam ſm ſeculū: ꝛ diligat eā ſm deū hac elemoſyna quā ſibi homo p̄mitus debet: mundantur interiora. Ad qđ hortans xp̄s ait. Mundate q̄ int⁹ ſunt inmūdis eñ nihil eſt mundū: ſꝫ polluta ſunt eoꝝ mens ꝛ ꝯſcientia vt ait apl's. Immundi v̓o ſunt oēs quos nō mūdat fides. qua credit in xp̄m de qua ſcriptū ē. Mundans fide corda eoꝝ. Sꝫ ne iſtas elemoſynas q̄ fiunt de fructib⁹ terre reſpuere xp̄us videretur. Hec inqt oportuit facere. ſ. iudiciū ꝛ charitatē dei: ꝛ illa non omittere. i. elemoſynas fructuū terrenoꝝ. Ex his datur intelligi ꝙ in pctō mortali ꝑmanētes etſi elemoſynas largas faciant: nō tñ ꝑ eaſ ſatiſfaciūt. q2 inordinate aguntdū a ſe non incipiūt: nec ꝓprie dr̄ elemoſyna tale op⁹: duꝫ ſibiipſis crudeles exiſtūt nō placētes deo. Non ergo dicēda eſt illa peccati ſatiſfactio. quā quiſ agit ꝓ vno pctō: dū ꝑdurat in altero: q2 nihil ꝓdeſt ieiunare et orare: ꝛ alia bona agere niſi mens reuocetur a peccato. ꝛ ſi aliquādo ꝯuerſus tacitū pctm̄ ſacerdoti fuerit confeſſus: de vtroq̧ imponenda eſt ei ſatiſfactio. quia de primo condigne non ſatiſfecit.

Secundum quoſdā fuit ſatiſfactio.

¶ Quibuſdam tñ videt̃ fuiſſe ſatiſfactio ſed infructuoſa dũ in pctõ altero pſiſtit: pcipietur tñ fructus eius: incipietq́ꝫ pficere cuꝫ peccati alterius penituerit. Tunc eñ vtrũqꝫ dimittit̃ pctm̃ et ſatiſfactio pcedens viuificat̃ q̃ fuerat mortua. ſicut baptiſm⁹ illi q̃ ficte accedit tunc pmitus valet cuꝫ fictio a mẽte recedit p pniaꝫ. Et in hui⁹ opinionĩ mu nimentũ auctoritates inducũt. Ait eñ aug. Piũ eſt credere ꝛ noſtra fides expoſtulat vt cum grã xpi in homĩe ꝺſtruxerit ma la priora etiã remuneret bona: ꝛ cũ deſtruxerit qd̃ ſuũ nõ inue nit: diligit bonũ qd̃ in peccante plãtauit. Itẽ. Hiero. Si qñ vi deris int multa pctã queq́ꝫ fa cere aliq̃ iuſta opa non eſt tã in iuſtus deus: vt propter multa mala obliuiſcatur paucoꝝ bo norũ: ſed faciet ea metere et in horrea ꝯgregare q̃ bona in ter ra ſeminauit. Sed hec dicta in telligimus de illo q̃ in charitate quodã tpe bona facit ꝛ bonus eſt: alio vero tpe malus ẽ ꝛ mul ta pctã facit. Nõ ergo intelligẽ dũ eſt eũ inter multa pctã iuſta opa feciſſe: q̃ſi ſimul eodẽqꝫ tpe pctã fecerit: et iuſta opa: ſed di uerſis tpibus vtraqꝫ feciſſe. Ni ſi eñ bonus foret qñ bona fecit: non ſeminaſſe diceret in tra bo na. Deſtructĩ ergo malis poſt opa bona cõmiſſis priora bona in charitate ſcꝫ facta q̃ ſeqñtia mala mortificauerãt: pnia de il lis malis habita viuificant̃ ꝛ re munerantur. Unde apl'us. Ia cientes fundamentũ penitentie ab operibus mortuis. opa mor tua nominans pora bona ſigni ficat: q̃ per ſequens pctm̃ erant mortua. q꞉ hi peccando priora bona irrita fecerunt. Hec ſicut peccãdo irrita fiunt ita p pniaꝫ reuiuiſcunt ꝛ ad meritũ eterni tatis pdeſſe incipiũt. Simil'r ꝛ illud. Bonũ amat de⁹ qd̃ plan tauit in peccante: in illo. i. q̃ p⁹ illd̃ bonuꝫ peccauit. non ſimul peccans ꝛ bonũ opans extitit: q꞉ talis hois op⁹ non diligeret de⁹ ad remunerationẽ. Põt eti am accipi de opibus bonis que ab aliquo fiunt dũ malus eſt: ꝛ in pctõ mortali pſiſtit vl' ad tpꝰ vel vſqꝫ in finẽ. Qui dicuntur a deo remunerari ꝛ nõ dari obli uioni. non q꞉ pficiant ad vitaꝫ eternã obtinendã: ſed ad tolera bilius extremi iudicij ſuppliciũ ſentiendũ ſicut de fide ꝛ ceteris q̃ ſine charitate habent̃ Augu. ait. Si q̃s non hñs charitatẽ q̃

ptinet ad vnitatē ſpūs ꝛ vinculū pacis quo eccleſia ꝯnectitur in aliquo ſciſmate ꝯſtitutꝰ: ne xp̄m neget patitur tribulationes famē. ꝑſequutionē. vel flamas vel beſtias: vel ipſam crucē: timore gehēne. nullo modo iſta culpāda ſunt: imo ꝛ hec laudanda eſt patientia. Nō eīm dicere poterimus melius ei fuiſſe. vt xp̄m negando nihil hoꝝ pateret̄ q̄ paſſus eſt confitendo. ſed eſtimandū eſt fortaſſe tolerabilius ei eſſe futuruz iudiciū q̄ſ ſi xp̄m negando nihil hoꝝ pateret̄: vt illud qḋ ait apl'ſ. ſi tradidero corpus meū ita vt ardeā charitatē aūt non habuero nihil mihi ꝓdeſt. nihil ꝓdeſſe intelligat̄ ad regnū obtinendū. non ad extremi iudicij tolerabilius ſubeundū ſupliciū. ꝛ infra. Hec ꝓpter charitatem dicta ſunt: ſine q̄ in nobis non pōt eē v̄a pnīa: qm̄ in bonis charitas deieſt que tolerat omnia.

Perſtringit dictoꝝ ſummam vt alia addat.

¶ Ex his oſtenditur bona q̄ ſine charitate fiunt ꝓdeſſe quidē ad tolerabiliorē penā ſentiendā. ſed non ad vitā obtinendaz. Illa etiaz q̄ in charitate q̄s facit. ſi poſtea ꝑlapſus fuerit nec exurrexerit: non eſſe in memoria dei Ezechiel dicit. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ꝛ fecerit iniquitatē nūquid viuet: oēs iuſticie eius quas fecerat non recordabunt̄. in pctō ſuo morieť: ꝛ non erūt in memoria iuſticie quas fecit. In cuius loci expoſitione Grego. ait. Hoc nobis maxime ꝯſiderandū eſt qꝛ cuz mala cōmittimꝰ ſine cauſa ad memoriaz tranſacta bona reuocamus qm̄ in ꝑpetratione maloꝝ nulla debet eſſe fiducia bonoꝝ preteritoꝝ. Intelligendū ē hoc ad vitaz ꝑcipiendaz bona p̄terita nō dare fiduciaz. ꝛ ſi ad mitiorē penaz alioquin p̄miſſe authoritati auguſtini obuiaret. Et bona ergo ſine charitate facta ꝛ bona in charitate facta q̄ ꝯcomitatur mortalis culpa: quam non delet ſequens penitētia: ad ſenſum mitioris pene proficiūt nō ad vite fructum.

Auctoritates alias inducit ꝯtra eos q̄ dicunt ď vno peccato pnīaz agi alī'o tacito.

¶ Satis arbitror illis eſſe rñſum q̄ aſſerunt de vno crimine penitentiaz agi ꝛ veniaz p̄ſtari. alio in delectatione retento vel

p ↄfeſſionē non expoſito q̄ non modo p̄miſſis auctoritatibꝰ cō futatur ſed etiam ſubditis. Ait eīn Aug. Sunt plures quos penitet peccaſſe: ſed tn̄ oīno reſeruantes ſibi q̄dam in q̇bus delectent̄: non aiaduertentes dn̄z ſimul mutū ⁊ ſurdū a demonio liberaſſe: p hoc docet nos nūq̄ꝫ niſi de oībus ſanari. Si eīn vellet pctā ex pte reſeruari: habentem ſeptē demonia pficere potuit ſex expulſis. expulit aūt ſeptem vt oīa crimina ſimul eijcienda doceret. Legionē v̇o demonū ab alio eijciens nullū reliquit de oībus qui liberatū poſſideret: oñdens ꝙ ſi etiam pctā ſint mille optet de oībus penitere. Nūq̄ꝫ aliquez ſanauit dn̄s quez non oīno liberauit. Totū eīn hominē ſanauit in ſabbato: qꝛ ⁊ corpus ab oī infirmitate ⁊ aiam ab oī ↄtagione: indicans penitentē optere ſimul dolere d̄ omni crimine. Scio enīz dn̄m inimicū omni criminoſo. Quō ergo q̄ crimen reſeruat d̄ alio reciperet veniam? ſine amore dei conſequeret̄ veniā: ſine quo nemo vnq̄ꝫ inuenit grām. Hoſtis enim dei eſt dū offendit pſeueranter. Quedā enīz impietas infidelitatis eſt ab illo q̄ iuſtus ⁊ iuſticia eſt dimidiā ſperare veniā. Jam eni ſine vera penitentia inueniret grāz. Penitentia eni v̇a ad baptiſmi puritatē conatur ducere. Recte enim penitens quicq̇d ſordis poſt purificationē baptiſmi contraxit optet vt abluat ſaltē lachꝛimis mētis: ſed ſatis durꝰ eſt cuius mētis dolorē oculi non declarant: ſed ſciat ſe culpabiliter durumq̄ deflet dāna tpis vel mortē amici: ⁊ dolorez peccati non oñdit in lachꝛimis. Quem ergo penitet: oīno peniteat. Idē. Penitentes ſi vere eſtis penitētes ⁊ nō eſtis irridētes mutate vitā. reconciliamini deo. Penitentiam agis: genua figis ⁊ rides ſubſannas dei patientiā. Si penitentiaz agis penitet: ſi nō penitet: non es penitens. Si ergo penitet. cur facis que male feciſti? Si feciſſe penitet: noli facere: ſi adhuc facis: certe nō es penitens. Item Innocentius ſecūdus. Ammonemus fratres noſtros ne falſis penitentijs laicorū animas decipi ⁊ in infernum pertrahi patiantur. Falſam autem penitentiam eſſe cōſtat. cum ſpꝛetis pluribus de vno ſolo penitentia agitur. vel cum ſic agitur de vno. vt non

diſcedatur ab alio.

Repetit ꝺ vera penitentia vt addat.

¶ Ex pmiſſis perſpicua fit noticia penitẽcie vel ſatiſfactionis. Illa eni vera eſt penitentia que peccatũ abolet quod illa ſola facit q̃ ſcelus corrigit. Illa vo ſcelus corrigit q̃ odiũ commiſſi criminis ꝛ cõmittendi cũ deſiderio ſatiſfaciendi affert. Judas eñ penituiſſe legit̃ ſine aſſequtione venie. qꝛ tali penitẽtia nõ correxit crimen. Unde Hiero. Nihil iude ꝓfuit egiſſe penitentiam ꝑ quã ſcelus corrigere nõ potuit. Sic quando frater peccat in fratrẽ vt emendare nõ valeat qꝺ peccauit. põt ei dimitti. ſi autem ꝑmanent oꝑa fruſtra voce aſſumit̃ penitẽtia. hoc eſt quod de eo dr̃. et oratio eius fiat in peccatũ. vt nõ ſolũ emẽdare nequerit ꝓditionis nephas. ſed ꝓprij homicidij ſcelus addiderit. Caue qualit̃ intelligas illud: vt emẽdare non valeat qꝺ peccauit ꝛc. Non eñ emendatio hec intelligenda eſt rei deꝑpte recompenſatio. ſed delicti exprobratio ꝛ abhominatio cũ ſatiſfactionis deſiderio. Demit eñ iniuſte quis alicui qꝺ reſtituere nõ valet. vt oculũ vel vitã ꝛ hmõi. ꝛ tñ ſi penituerit peccati cum amore ꝯdigne ſatiſfactionis veniã habet. Nec ideo quiſq; putet qui rẽ alienam iniuſte abſtulerit quam reddere põt: de illo pctõ penitere ac veniam ꝯſequi niſi reſtituat ablatum. Quãdiu enim res ꝓpter quã pctm̃ eſt nõ reddit̃. ſi reddi põt. nõ agit̃ pnia ſed fingitur.

Circa quindecimã diſtin. q̃ritur primo vtrum peccator poſſit agere penitẽtiã de vno peccato ſine alio.. ¶ Pro hui' difficultatis declaratiõe ẽ aduertendum ꝙ titulus q̃ͦ. põt intelligi duobus mõis vno mõ quo ad culpam ꝛ iſto mõ nõ ẽ poſſibile ꝙ peccator ſatiſfaciat de vno peccato ſine alio rõ ẽ qꝛ depẽdet talis ſatiſfactio ex amicitia dei que non põt recuperari niſi fiat ſatiſfactio ꝓ oĩbus peccatis ꝛ ita expreſſe determinauit Innocentius ſcðus ꝛ hẽtur de pnia. d. 5. Cap. vltimo dicit eñ ibi Innocẽtius falſaꝫ pniam eẽ conſtat: cũ ſpretis plurib' ꝺ vno ſolo peccato pnia agitur: aut cũ ſic agit̃ pnia de vno: vt non diſcedat̃ ab alio: ꝛ allegat illud Jacobi. 2. Cap. q̃ offenderit i vno factus eſt oĩum reus: ſilr̃ eccleſiaſtes. 9. Cap. hẽtur q̃ in vno peccauit multa bona ꝑdet. Aliomodo põt itelligi titulus

queſtionis.quo ad pœnā ƌbitā pecca tis ⁊ iſtomō bñ pōt fieri ſatiſfactio: ꝑ pœna debita vni peccato nō ſatiſfaciendo ꝑ pœna debita alteri peccato.naʒ qñ dñs deus cōmutat pœnā ęternam in pœnā tꝑalem alicui hñti duo peccata duas pœnas tꝑales requirit vt pʒ de Dauid:qui comiſit adulteriū cū Berſabe ⁊ occidit Uriam. Pro adulterio eīm dñs ƌus inflixit illi ꝙ proprius eiꝰ filius cubaret publice cū eiꝰ vxoribꝰ ⁊ ꝑ homicidio inflixit illi ꝙ nō recederet gladius a domo ipſius ⁊ propterea qñ tā tales pœnę ęternę ſunt cōmutatę in pœnas tꝑales homo facile pōt adimplere vnā pœnā tꝑalem nō adimplendo aliam. Ulterius eſt aduertendū ꝙ in propoſito ē ſermo de cl'pa mortali ⁊ nō de veniali.nā ſi procederemus de culpa veniali cōcedendum eēt ꝙ hō pōt ſatiſfacere ꝑ vna culpa veniali ſine alia: rō ē qꝛ peccatuʒ veniale nō aufert amicitiam dei: nam propter ſola venialia nullus eſt minor aut maior amicus dei.

¶ Contra iſtaʒ reſolutionē difficultatis arguitur ſic peccata mortalia non hñt cōnexionem int̃ ſe ergo peccator pōt ſatiſfacere ƌ vno ſine alio ¶ Ad hoc argumentū negat̃ ꝯña rō ē qꝛ lʒ peccata mortalia nō habeant cōnexionē. Immo multa ſibi inuicē repugnant: attñ dependet remiſſio ipſoruʒ ex vnico ꝑncipio.ſ.ex amicitia dei:quę cuilibet peccato mortali repugnat. ¶ Cōtra iſtā ſolutionem arguit̃ peccatū veniale diſplicet ƌo ⁊ vnū pōt dimitti ſine alio vt dictuʒ ē ergo ⁊ peccatū mortale pōt dimitti ſine alio mortali. ¶ Ad hāc replicam rñdet̃ diſtinguendo maiorē.ſ.ꝙ peccatū veniale diſpliceat deo:vel quātū ad pœnā ęternaʒ et ſic negat̃:vel ꝙ diſpliceat ei ſic.ſ. ꝙ īfligat pœnā tꝑalem et ſic ꝯcedit̃ illa ⁊ negat̃ ꝯña diſcrimen eſt datuʒ in notabilibus. ¶ Cōtra iſtā rñſionē arguit̃ ſic.vnꝰ hō pōt ſatiſfacere alteri hoi pro vno debito nō ſatiſfaciendo ꝑ alio ergo poterit ſatiſfacere ƌo ꝑ vno mortali nō ſatiſfaciendo pro altero. ¶ Ad hāc replicā rñdet̃ negando ꝯñam ⁊ rō ē qꝛ ad ſatiſfactionē debiti nō req̄rit̃ niſi ęq̄litas iuſticię ad ſatiſfactionem ƌo peccati mortalis nō ſufficit ęqualitas iuſticię ſʒ cuʒ hoc requiritur ęqualitas amicitię.

¶ Querit̃.2.circa eandeʒ diſt. vtrū adimplens in peccato mortali pniam iniunctaʒ a ſacerdote ſatiſfaciat deo ꝑ peccatis rite cōtritis ⁊ cōfeſſis. Ad hāc difficultatem rñdent Alexander de ales ⁊ Albertus magnꝰ:Thomas ⁊ Bonauētura ⁊ ferme omnes doctores preter doctorē ſubtilem negatiue.

¶ Contra iſtā reſponſionē arguit̃ ſic peccator poſt confeſſionē legitime factaʒ ſolū eſt debitor pœnę tꝑalis ergo qualitercunqȝ illam ſoluat ſatiſfacit ⁊ ꝑ ꝯñs ſi ſoluat illā in peccato ſatiſfacit deo. ¶ Ad hoc argumētū rñdet̃ ꝙ lʒ peccator poſt cōfeſſionē ſolū ſit debitor pœnę tꝑalis non tñ qualitercunqȝ ſoluendę:ſʒ ſoluendę in grā ⁊ iō ꝯña ē neganda.nā quādo dñs deus cōmutat pœnā ęternaʒ in tꝑalem obligat ipm pœnitenteʒ ad ſoluendā talē pœnā tꝑalem in grā.

¶ Cōtra iſtā̄ ſolutionē arguit̄ ſequeret̄ q̄ ſi talis moriat̄ an̄ q̄ pœniteat ip̄m de peccato nouit̄ cōmiſſo: q̄ puniet̄ eternal'r p̄ peccatis dimiſſis p̄ cōfeſſionē & cōtritionē. ꝯñs ē falſum igit̄ ſeq̄la probatur talis in inferno non pōt hr̄e grā & non pōt ſatiſfacere p̄ illis peccatis dimiſſis niſi ſit i grā ḡ non pōt ſatiſfacere & per ꝯñs eternal'r puniet̄ p̄ peccatis dimiſſis p̄ cōtritionē & cōfeſſionez. ¶ Ad hāc replicā rn̄det̄ cōcedendo ſeq̄lam et negando minorē & ſi probes deꝰ iā dimiſit talia peccata & commutauit pœnā eternā in tp̄alem & non ſolet dn̄s deus neq̄ pōt reuocare v̄bū ſuum ḡ talis non puniet̄ eternal'r ſ; ſolū tp̄aliter. Ad h̄ rn̄det̄ q̄ dn̄s deus cōditional'r & non categorice cōmutauit pœnā eternā in temporalez videlicet ſi talis eā adimplerit in grā ſ; ſi nō adimpleuerit deus intendit eū punire eternal'r in inferno al's in inferno eēt redēptio qd̄ ē abſurdū.

¶ Al'r rn̄det Doctor ſubtilis ad difficultatē. ſ. affirmatiue. rō eiꝰ ē quia daret̄ occaſio peccatoribꝰ nō adimplendi pn̄ias iniunctas: ſed h̄ rō non cōcludit nā rn̄dent alij: q̄ potius dat̄ occaſio bn̄ op̄andi & conterendi de peccatis nā nō ō; niſi q̄ talis q̄ reincidit in peccatū conterat̄ & cōtinuet ſuā pn̄iam. ¶ Sed adhuc doctor ſubtilis format aliud argu^m. ſeq̄ret̄ q̄ tm̄ puniret̄ ille q̄ confeſſus ē & cōtritus: quantū ſi non eēt cōfeſſus neq̄ cōtritꝰ ꝯñs ē falſum igit̄ ſequela probat̄ poſito q̄ talis immediate poſt ꝯfeſſionē peccet mortal'r & adimpleat pn̄iam in peccato mortali & moriat̄ tūc talis tm̄ puniet̄ in inferno ſicut ſi nō eēt cōfeſſus & contritus ḡ ſeq̄la v̄a. ¶ Ad h̄ argumentū rn̄det de Palude vno mō cōcedēdo ſeq̄la; ſ; in hac rn̄ſione nulla eſt apparentia. Intelligendo d̄ pœna intēſiua q̄r d̄ pœna extenſiua certū ē q̄ oēs damnati puniēt̄ equal'r extenſiue q̄r eternal'r. S; de pœna intenſiua certū eſt q̄ eſt magna & lata dr̄a inter pœnā vnius damnati & alterius p̄pt̄ea neganda ē ſeq̄la. nam rōne cōtritionis & cōfeſſionis remiſſa ē ei magna pœna etiā intelligendo de pœna tp̄ali nā ſm̄ oēs Doctores v̄tute clauiū ſacerdotis ſemp̄ remittit̄ aliq̄ pœna tp̄alis quare talis nō adeo acerbe puniet̄ in inferno ſicut ſi nō fuiſſet contritus & ꝯfeſſus.

¶ Contra opinionē Doctoris ſubtilis arguit̄ ſic Geneſ. 4. Ca. hr̄atur: reſpexit Dn̄s ad Abel & mūera eiꝰ ḡ an̄ q̄ deus acceptet munera alicuiꝰ neceſſariū; ē q̄ acceptet eiꝰ p̄ſonā: ſ; dn̄s nullo mō acceptat ipſum peccatorē exn̄tem in peccato mortali actuali ergo nullo mō acceptat eiꝰ munera & p̄ ꝯñs op̄a eiꝰ non ſunt ſatiſfactoria. ¶ Ad h̄ argumentū rn̄det doctor ſubtilis p̄ vnā diſtinctionē. Inq̄t enī; q̄ duplex ē ſatiſfactio quedā eſt placatiua & recōciliatiua alia v̄o ſolum ē liberatiua a pœna. Iſta diſtinctione ſuppoſita dicit q̄ argumentū ſolū probat q̄ peccator exn̄s in peccato mortali non ſatiſfacit p̄ma ſatiſfactiōe nā tunc non placat deū neq̄ efficit̄ amicus ipſiꝰ ſatiſfacit tm̄ ſcd̄a ſatiſfactione q̄r liberat ſeipſum a pœna tp̄ali cuiꝰ erat d̄

bitoꝛ. naʒ dn̄s deꝰ categoꝛice cōmu
tauit poenā ęternam in tp̄alem ⁊ ideo
qualr̄cunqꝫ iſte ſoluat ſiue in pecca-
to ſiue extra peccatuʒ ſatiſfacit deo
ſcđo mō. ¶ Cōtra iſtā rn̄ſionem ar-
guit̄ ſic ſeq̄ret̄ ꝙ in inferno eēt redē
ptio ɔn̄s eſt falſum ⁊ cōtra ſacrā pa
ginam igit̄ ſcq̄la probat̄ volo ꝙ ta-
lis q̇ poſt cōfeſſionē incidit in nouū
peccatū moꝛtale moꝛiat̄ tūc talis in
inferno ꝓ peccatis cōfeſſis ⁊ cōtritꝭ
ſolum punie t̄ tp̄aliter ergo tandē li
berabit̄ a tali poena tp̄ali in iferno
⁊ ꝑ ɔn̄s in inferno ē redēptio. ¶ Ad
hanc replicā rn̄det̄ diſtinguendo ſe-
q̄laʒ vel intelligendo de redēptione
poenę debitę peccatis iā dimiſſis ⁊
ſic cōcedit̄ illa ⁊ negatur minoꝛ neqꝫ
in tali ſenſu itelligitur illa authoꝛitas.
vel intelligendo de redēptione poe
nę debitę peccatis moꝛtalibꝰ non di-
miſſis et ſic negat̄ illa: nec probat̄ in
iſto ſenſu. Et talr̄ intelligit̄ autho-
ritas allegata. ¶ Sʒ adhuc argues
ɔtra Thomā argͦ. ad hoīeʒ ipſe te
net oppoſitū iſtiꝰ opinionis i. 22. diſ.
4. ſniaꝝ. q. 1. in rn̄ſione ad. 5. argu-
mentū ꝙ̄ in hac. 15. diſti. nō debebat
tenere cū Alexandro: Bonauētura
⁊ alijs: ſʒ potiꝰ cum doctoꝛe ſubtili.
¶ Hoc argumentū ſolum poſui ad
oſtendendū ꝙ nō ꝓpterea ē aſſentien
dū alicui opinioni q̄ talis vel talis
Doctoꝛ ipſaʒ defenſat naʒ in duobꝰ
locis eiuſdē libri. 4. ſn̄aꝝ Thomas
tenet duas opiniones cōtradictori-
as ⁊ non ſoluʒ de eo: verum de mul
tis alijs doctoꝛibus ideʒ contingit.

¶ Querit̄ tertio circa eandem
diſtin. an opa extra charitateʒ facta
ſint meritoꝛia alicuius boni tp̄alis.
¶ Pro huius difficultatis enuclea-
tione ē notandū ꝙ ſm̄ doctoꝛeʒ ſub
tilē neceſſario eſt concedendū ꝙ bo
na opa extra charitatem facta ſunt
meritoꝛia boni tp̄alis. Nā vt dictuʒ
ē i pręcedēti. q. ꝑ talia bona opa hō
liberatur a poena cuiꝰ erat đbitoꝛ ⁊
ſm̄ alios doctoꝛes etiā ē neceſſariū
ɔcedere ꝙ ſint meritoꝛia alicuiꝰ bo
ni tp̄alis ꝓpt̄ authoꝛitates. ſacrę ſcriptu
rę. Habetur eīm i. 1. Cap. exodi ꝙ dn̄s
benefecit obſtetricibꝰ iudęoꝝ. Im-
mo ꝙ ędificauit illis domos iō: q̇a
noluerūt ſuffocare ꝑuulos Iſrael.
Silr̄ hētur Joſue. 2. Cap. ꝙ dn̄s be
nefecit Raab meretrici q̇a receperat
⁊ ſaluauerat exploꝛatoꝛes Iſrael ⁊
tunc ipſa erat in peccato moꝛtali et
dn̄s deus adeo bn̄ fecit ei: ꝙ ex ipſa
ſʒ carnē deſcendit ſaluatoꝛ nr̄. Pa-
rifoꝛma hētur in. 21. Cap. 3. regū ꝙ
dn̄s noluit inducere maluʒ i diebus
regis Acab q̄ humiliatꝰ ē coꝛā dn̄o
deo ⁊ tn̄ tunc actualr̄ erat Idolatra
Inſuꝑ ē vnū principiū i theologia
ab oībus cōceſſum: ꝙ dn̄s deus nul
lū bonū relinq̇t irremuneratuʒ: nec
aliq̇đ malū impunitū. Idcirco oēs
iſti doctoꝛes cogunt̄ concedere cuʒ
doctoꝛe ſubtili ꝙ bōa opa extra cha
ritatem facta ſunt meritoꝛia alicuiꝰ
boni tp̄alis. nā propt̄ talia bōa opa
dn̄s deus tribuit diuitias vel domi-
nia. vel longā vitaʒ aliq̇bus hoībus
⁊ ꝓpterea pręfati doctoꝛes diſtigunt
de merito. Duplex ē eīm meritū. ſ. đ
cōdigno ⁊ de cōgruo de merito đ cō
digno talia bona opa nō ſunt meri-
toꝛia ſi fiant extra charitatem: ſʒ bn̄
ſunt meritoꝛia de cōgruo ⁊ de meri-

to de cōdigno ītelligit illa authoritas. Pauli.1.ad Corinth.13.c. ſi liguis hoīum loquar ⁊ angelorū ⁊ ſi diſtribuero oēs facultates meas i cibos paupuz ⁊c.charitatē aūt nō hēaz factus ſum velut es ſonās aut cymbalū tinniēs. ¶ Circa hāc difficultatē queres an talia opa extra charitatē facta valeant adtolerabiliorez poenā. ¶ Ad hanc difficultatē rūdet expreſſe ipe Aug.in lib. Enchiridion affirue. iz talis rūſio idiget bōa gloſſa. aliq eñ dicunt q ppt talia bona opa fortificat ỽtus damnatoꝝ et iō tolerabilius patiunt tormēta hec tñ gloſſa videtur abſurda. Inconueniens eñ videt q dñs de9 ſpecialr iuuet ipſos damnatos ad patienduz tormēta: iō alij dicūt q propt talia opa ỽmis conſcie non tm̄ remordet ipſos damnatos. Sz hec rūſio apte ↄtradicit ſacre pagine dicēti ſm mēſurā delicti debet eē plagaꝝ mod9. nā certuz ē q ſi aliq duo equalr peccauerūt:equalr punietur in inferno ſi i talib9 peccatiſ diſceſſerit ⁊ tñ ſi ꝓpter bona opa extra charitatē facta ỽmis non tm̄ remorderet tū illi qui equalr peccauerunt nō punirent equalit ſuppoſito q vn9 illoꝝ egiſſet aliq bōa opa extracharitatē Propterea dicendū ē q Aurelius Auguſ.intelligit q poena erit tolerabilior iō qr talia bona opa impediuerūt ipſum damnatū ne plura peccata cōmitteret aut q nō cū tanta libidine peccaret:aut q nō peccaret cuz tanto contemptu. Idcirco dr damnat9 propt talia bona opa hēre tolerabiliorem poenā:nihilomin9 pro petis que cōmiſit ⁊ de qbus nō fuit cōtrit9 adeo acerbe puniet ac ſi nulla bona opa feciſſet ⁊ ita intelligitur illud dñi di Ezechi.18.ſi iuſtus auerterit ſe a iuſticia ſua oīum iuſticiaꝝ nō recordabor ⁊c.naz tales iuſticie nō remittēt poenā debitaz peccatis que cōmiſit ⁊ de qbus non fuit contritus.

¶ Querit quarto circa eandez diſti.an poſſit fieri ſatiſfactio p op9 precepti. ¶ Ad hanc difficultatē rūdet negatiue. Hec rūſio probat triplici rōne. Prima ē talis poenitēs p cōmutationē poene eterne in tpalē eſt debitor alicui9 poene cui9 non erat antea ḡ non pōt ſatiſfacere per opus precepti: ↄña tenz qr antea iā erat debitor illi9 precepti ergo ad h q ſatiſfaciat neceſſariū ē q ſatiſfaciat p opus nō preceptū. Scda rō talis ē ſequeret q ſi cōfeſſor impoſuiſſet ieiuniū quadragita dieꝝ q talis ieiunando quadrageſimā ſatiſfaceret ↄñs ē falſuz igit. Tertia rō talis ē ſequeret q ſi alicui eſſet impoſita poenitētia dandi elemoſynam ſi talis daret exiſtenti in extrema neceſſitate ſatiſfaceret ↄñs ē falſum igit Iſte due rōnes vltime non hñt vim niſi ex prima:que inſolubiliter concludit reſponſionem.

¶ Contra qua arguit ſic poenitēs ſi ieiunet quadrageſimā ſatiſfacit igit rūſio nulla. añs probat talis hz vnā volitionē ieiunandi qdrageſimaz aliqualr intenſam ⁊ medietas illi9 quo ad itenſionē ſufficit ad adiplendū preceptū ergo p aliā medietatem ſatiſfaciet poenitētie iniūcte. ¶ Ad h argumentū rñdetur negando añs ⁊ ad ꝓbationez negatur

ꝯñā ꝛ rō ē q2 illę duę medietates illi us volitionis ſunt impatiuę eiuſdeꝫ actus exterioris. Idcirco ſi adiplet pręceptū nō ſatiſfacit pnię iniunctę ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit ſeīp poenitēs ſatiſfaciēs deo ſatiſfacit ei p opus pręcepti ꝗ rñſio nulla aīs ꝓbat poenitēs tenet adimplere poenitentiā poſtq̄ eaꝫ acceptauit ergo ſi eā adimpleat facit opus pręcepti ¶ Ad hāc replicā rñdet diſtinguendo aīs vel intelligendo de quocūq; pręcepto indifferent etſic concedit illud ꝛ negat ꝯñā: vel itelligendo ꝺ pręcepto alio ab illo: quo ipſe tenet ratione acceptationis pnię etſic negat illud nec probat in iſto ſenſu.

¶ Quęres circa iſtaꝫ difficultatē an flagella q̄bus ſolet dñs deꝰ flagellare chriſtianos poſſint eſſe ſatiſfactoria ſicut ſūt peſtes: bella: fames: ꝛ alia infortunia particularia. ¶ Ad hꝰ rñdet affirᵘᵉ. Cōtra hanc rñſionē arguit ſic talia non ſunt volūtaria ergo nō poſſunt eſſe ſatiſfactoria aīs probat dñs ꝺus frequenter talia infert cōtra volūtates hoiꝫ ꝗ nō ſunt volūtaria. ¶ Ad h argumētuꝫ rñdet diſtinguendo aīs vel quo ad illationē etſic concedit illud ꝛ negat ꝯñā: vel quo ad hꝗ ꝺeſt pati illa cū patiētia etſic ſic negatur illꝺ aīs nec probat in iſto ſenſu: huic ſuffragat hiſtoria q̄ hētur in vltimo Cap. 2. regū de rege Dauid: qui placauit dñm ꝛ ſatiſfecit ipſi q2 cū patientia tulit peſtem: quam dominus deꝰ intulit populo eius.

¶ Quęrit quinto circa eandeꝫ qſti. an opus ſatiſfactoriū ſit adeo meritoriū ſicut non ſatiſfactorium. ¶ Ad hāc difficultateꝫ rñdet affirᵘᵉ. ab oibus Doctoribꝰ hęc rñſio vnico argumento ꝓbat. nā dato oppoſito rñſionis ſeq̄ret ꝙ confeſſores male facerent iniungendo pniaꝫ: ꝯñs eſt abſurduꝫ igit. ſeq̄la probat tales ſacerdotes ꝑuarēt poenitētes vno vel duobus vel pluribus gradibꝰ glię: vt liberarent eos a poena purgatorij: ſꝫ longe pręſtantius eſt puniri in purgatorio p aliquod tp̄s ꝛ hēre illum vł illos gradus glię: q̄ꝫ non puniri in purgatorio ꝛ priuari vno vel duobꝰ vel pluribꝰ gradibꝰ glię ergo ſacerdotes male facerēt iniūgendo pnias ipſis penitentibus. ¶ Anuꝫ tñ ē aduertendū ꝙ Robertꝰ Olcot tenet ꝙ primū opus meritoriū poſt peccatū ē magis meritoriuꝫ q̄ꝫ q̄olibet aliud ſilr ꝙ ꝑmū peccatuꝫ mortale ē magis demeritoriū q̄ꝫ q̄cunq; aliud. ¶ Iſta tamen opinio q̄ ad vtrāq; ptē eſt falſa ꝛ cōtradicit ſaluatori nr̄o. nā tunc ſeq̄ret q̄ꝺ quęlibet cōtritio quantūcūq; pua eēt magis meritoria q̄ꝫ martyriū ꝯñs eſt cōtra illud ſaluatoris Joannis. 14. dicentis maiorē charitateꝫ nemo hꝫ: q̄ꝫ vt aiam ſuam ponat q̄s ꝓ amicis ſuis igit ſeq̄la eſt nota ex opiniōe. Inſup ſeq̄ret ꝙ ſimplex furtum aut ſimplex fornicatio eſſet peccatū magis demeritoriū q̄ꝫ odiuꝫ dei: ꝯñs ē maniſeſte falſum cū odiū dei ſit grauiſſimuꝫ oium peccatoꝝ ꝛ ſimplex furtū aut fornicatio ſit minimuꝫ igitur opinio nulla. Rō huiꝰ doctoris ē q2 p ꝑmum opus meritoriuꝫ poſt peccatū hō meret liberationē a poena ęterna ꝛ p ꝑmum peccatū hō deme

rek gliam ęnā ſed iſta accidentalia ſunt quare nō faciunt opus magis meritoriū aut demeritoriū ſimplr: ſʒ ſolum pręmiū eſſentiale maiꝰ vel minus debitū alicui opi facit ipſum magis aut minꝰ meritoriū ſimplr. nā certū ē ꝙ qdlibet peccatum mortale ex natura ſua hʒ priuare hoīeʒ glia ęterna: ſilr qdlibet opus meritoriū ex natura ſua hʒ mereri gliam ęnam. Jdeo ſi martyriū eliciak ab aliquo exñte in peccato mortali merek liberationē a poena ęna vt pʒ d bōifacio: q colik tanꝗ martyr ꝛ a ſctā matre ecclia ꝛ eo die quo paſſus eſt martyriū actualiter habebat dominam ſuam in concubinam.

¶ Queritur ſexto circa eandeʒ diſti. an ſufficienk enumerenk ptes ſatiſfactionis a doctoribꝰ .ſ. elemoſyna oro ꝛ ieiuniū. ¶ Ad hāc difficltatē rñdek affirue. ab oībus doctoribus ꝛ pbak p illud qd hētur .1. Joā. 2. Cap. ſ. oē qd eſt in mundo aut eſt cōcupiſcentia oculoꝝ: aut cōcupiſcētia carnis: aut ſupbia vitę ſi pͥmum hō ſatiſfacit p eleemoſynaʒ. ſi ſcdm p ieiuniū. Si tertiū p oroneʒ. Unuʒ tñ eſt aduertenduʒ ꝙ qlibʒ iſtoꝝ terminoꝝ accipik trifariaʒ. Eleemoſyna eñ capik cōmuniſſime p quocunꝗ ope pietatis impēſo ſibi vel proximo ꝛ iſtomō capit Aurelius Aug. ſilr talr capik eccleſiaſtici. 30. Cap. vbi habetur miſereare tuę aię. Alio mō capik coīter p ope pietatis ſiue corporali: ſiue ſpirituali impenſo p xīmo. Tertio modo capik prope p ope pietatis ſoluʒ corporali impenſo proximo. Silr oro capit coīſſime pro qlibʒ bono ope. Juxta illd Gloſſę ſup Epiſto. Ad timoth. nō ceſſat orare: q nō ceſſat bene facere. Alio mō capik coīter pro qcunꝗ actu mētis ꝯtemplatiuę relato in deū. Tertio mō capik proprie ꝛ tūc eſt eleuatio mētis in deū ad aliqd impetrandū: pari forma ieiunium capik coīſſime p abſtinentia ab oībus vicijs et iſto mō capik Eſaię. 58. Ca. vbi propħa in pſona dei dicit nonne hͦ ē magis ieiuniūꝗ qd elegi diſſolue colligationes ipietatis ſimilik ab Aurelio Aug. ꝛ hētur de cōſe. d. 5. Cap. ieiuniū. Scdo mō capik coīter pro quacunꝗ afflictione carnis ſiue p abſtinentiaʒ: ſiue p flagella: ſiue p vigilias. Tertio mō capik prope p abſtinentia in cibo ꝛ potu. ꝛ ſoluʒ capiendo coīter ſunt ptes ſatiſfactionis.

¶ Contra iſtaʒ rñſionē arguitur ſic authoᵗᵉ. Hieronymi. Sup illud Matthęi. 9. Cap. ſ. hͦ genus demonioꝝ ꝛc. dicētis ieiunio ſanātur peſtes corporis: orone autē peſtes mentis g ſolū ſunt duę ptes ſatiſfactionis. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negādo ꝯñam ꝛ rō eſt qa diuus Hierony. capit ieiunium ꝛ oronem comuniſſime ꝛ tunc comprehendūt eleemoſinam.

¶ Secūdo arguitur ſic reſtitutio ē ps ſatiſfactionis ꝛ non eſt eleemoſyna: neꝗ ieiuniuʒ: neꝗ oro igik rñſio nulla: miᵒʳ. ē nota maᵒʳ. pbak preſtitutionē hō ſatiſfacit ergo reſtitutio ē ps ſatiſfactionis. ¶ Ad hͦ argumentū rñdek negando maioreʒ ꝛ ad probationē negak añs ꝛ rō eſt qꝛ ſatiſfactio importat recōciliationeʒ

ꝛ amicicíã ꝛ ꝑ reſtitutionẽ ſolam nõ
adq̇rit̃ amicitia ꝛ recõciliatio dei: ſꝫ
ſoluꝫ ꝑ reſtitutionẽ hõ deſiſtit a ma-
lo oꝑe. ſ. ab iniuſta detẽtione alieni
et ſic reſtitutio non eſt niſi quoddaꝫ
preambulum ad ſatiſfactionem.

¶ Queritur ſeptimo circa ean
dẽ diſtin. vtrũ dare eleemoſynaꝫ ſit
de pręcepto. ¶ Pro huiꝰ difficulta
tis enodatione ẽ aduertendũ ꝙ du-
plices ſunt eleemoſynę. ſ. corpora-
les ꝛ ſunt ſeptẽ ꝛ cõtinent̃ in iſto v̾ſu
Uiſito: cibo: poto: redim: o: tego: col
ligo: condo. Alię ſunt Eleemoſynę
ſpũales ꝛ ſunt ſex ꝛ cõtinent̃ h̾ Car
mine. Cõſule: caſtiga: ſolare: remit
te: fer ora. Noli tñ credere ꝙ nõ ſint
alię eleemoſynę corporales ab iſtis
ꝛ alię ſpirituales ab iſtis. nã ſi aliq̇s
ſubleuaret fatigatũ ex itinere dãdo
ei vnũ bonũ equũ certuꝫ ẽ ꝙ faceret
eleemoſinaꝫ corporalẽ: ꝛ tñ nulla il-
laꝝ ſeptẽ eſt: ſil'r ſi aliq̇s d̾fenderet
proximũ ſuũ ne occideret̃ a latroni-
bus certũ ẽ ꝙ faceret magnam elee
moſynaꝫ corporalẽ ꝛ nulla illaꝝ eſt
pariforma ſi aliq̇s doceret ꝓximuꝫ
ſuuꝫ aliqua: quę mirabil'r affectaret
ſcire faceret eleemoſynã ſpiritualẽ
ꝛ nihilominꝰ nulla illarũ ẽ. Attamẽ
oẽs iſtę ad aliq̄s illaꝝ poſſunt redu
ci. Quantum ad eleemoſynas ſpiri
tuales oẽs ſimplicit̃ obligant̃. vt pꝫ
ꝑ illud: quod h̃ẽtur eccleſiaſtici. 17.
Cap. ſ. vnicuiqꝫ deus mandauit de
ꝓximo ſuo ⁊c̃. Ulteriꝰ eſt aduerten
dũ ſm̃ Alexand. de Ales: Albertuꝫ
magnũ: Thomã: Bonauenturam:
ꝙ duo ſunt cõſideranda in eleemo-
ſyna vnũ ex ꝑte dantis. ſ. ꝙ h̃ẽat ſu-
perfluũ taꝫ ſubſtentationi ipſius: ꝗꝫ
ſtatui ꝛ familię eiꝰ. nã ſi non h̃ẽat ta-
le ſuꝑfluuꝫ nullomodo tenet̃ facere
eleemoſynã niſi in vno caſu. ſ. ſi oc-
curreret ei aliq̇s exñs in extrema ne
ceſſitate. nã tunc tenet̃ illi dare d̾ ne
ceſſario ſtatui: non tñ de neceſſario
ſubſtẽtationi ipſius: niſi talis exñs
in extrema neceſſitate eẽt ꝑſona ml'
tum vtilis reipublicę. nã tunc poſſet
ſibi auferre vt daret illi ꝛ iſto mõ fe-
cit. Illa bõa vidua vt h̃ẽtur in. 3. re-
gũ Helię prophę. nã abſtulit a ſe et
a filio proprio: vt cibaret ipſum He-
liã: nec mirũ q2 currꝰ ꝛ Auriga erat
iſrael. Scd̃um eſt conſiderandũ ex
ꝑte ipſius recipiẽtis. ſ. ꝙ h̃ẽat neceſ
ſitateꝫ: ſꝫ nõ oĩs neceſſitas facit pręꝫ
ceptũ: ſꝫ ſolũ extrema ꝛ vt ſubtilius
Albertus magnus int̃ pręfatos do-
ctores dicit nõ ſolũ extrema neceſſi
tas reddit pręceptũ ſed etiãq̄ſi ſunt
indicia ꝙ talis in breui deueniet ad
extremam neceſſitatẽ: tũc dare elee
moſynã ẽ de pręcepto. Ita ꝙ ſi ille
q̇ h̃ẽt ſuꝑfluũ non det tali exñti i ex-
trema neceſſitate vel oñdenti Indi
cia ꝙ in breui deueniet ad extremã
neceſſitatẽ peccat mortal'r ꝛ tunc v̾i
ficat̃ illud Ambroſij paſce famemo
rientẽ: ſi nõ pauiſti occidiſti extra ta
les caſus nullus doctorũ audet aſſe
rere ꝙ habens de ſuꝑfluo teneatur
ſub poena peccati mortalis dare e-
leemoſynam pauperibus.

¶ Contra iſtaꝫ rñſionẽ arguit̃
poſito caſu ꝙ aliq̇s h̃ẽat vnũ paneꝫ
dumtaxat et occurrãt illi. 4. paupe-
res exñtes in extrema neceſſitate ꝛ
ille panis nõ ſufficiat ſubleuare idi-

gentiā niſi vnius paupis tunc talis nō tenet facere eleemoſynā ꝙ rñſio nulla añs ꝓbat nulli iſtoꝝ tenet dare ergo nō tenetur facere eleemoſynā. añs probat nō eſt maior. rō ꝙ teneat vni ꝙ̄ alteri ergo nulli tenet.

¶ Ad hoc argumentū rñdet negando añs ⁊ ad probationē negat itē añs ſuppoſito ꝙ illi paupes ſint eq̄liter boni ⁊ vtiles reipublice. nam ſi vnus eorū eēt melior aut vtilior reipublice ⁊ ipſe hoc cognoſceret teneretur meliori aut vtiliori dare: ſed ſi ſint equalr boni: tunc dico ꝙ cuilibꝫ tenet dare. nihilominus dando vni deobligat a datione aliorum. nā nō amplius hꝫ panē ⁊ ad impoſſibile nemo obligat. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit ſeq̄ret ꝙ ſi nulli illorū daret ꝙ eēt homicida. 4. hoīuꝫ. ꝯñs ē falſum igit ſeq̄la probat. aliquem illorū occidit ⁊ non ē maior. rō de vno ꝙ̄ de alio qñ ſunt equalr boni ⁊ vtiles reipublice ergo oēs illos q̄ttuor occidit. ¶ Ad hanc replicā rñdet cōcedendo ſeq̄lam: nihilominus imputabilr ſolū ē homicida vnius rō eſt qꝛ ſolum poterat ſubleuare indigentiam vnius ⁊ non omnium.

¶ Secundo arguitur ſic poſito ꝙ vnus pauper exñs in extrema neceſſitate occurrat centuꝫ hoībus aut mille potētibus ei ſuccurrere tūc tales nō tenent facere eleemoſynā ergo rñſio nulla añs probat. nō eſt maior. rō ꝙ aliquis coꝝ teneat ꝙ̄ alius ergo nullus tenebit vel oēs tenebūtur ſi pmum hētur oppoſitū rñſionis ſi ſcdm cōtra vnus illoꝝ ſufficit ſubleuare idigentiā ergo nō oēs tenent dare ei eleemoſynā. ¶ Ad h. argumentū rñdet negando añs et ad probationē cōcedo ꝙ oēs tenent ⁊ ad probationē negat ꝯñā: ſꝫ bene verum ē ꝙ ſi vnus ſubleuat indigentiaꝫ illius: alij de obligant. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit. Poſito ꝙ vnus illoꝝ hoīum velit dare quotā ſuam ad ſuccurrendū illi paupi oēs tamē alij hoīes nolunt dare quotas ſuas tūc in tali caſu iſte q̄ vult dare ptem ſuaꝫ ⁊ nō dat qꝛ alij nolunt cōtribuere nō tenētur ſuccurrere illi paupi ⁊ hēt de ſuꝑfluo ergo rñſio nulla: maior probat facit q̄ in ſe eſt ad ſuccurrendū paupi offerendo ſuam ptem ergo de obligat ſuccurrere illi pauperi. ¶ Ad hāc replicā rñdet negando añs ⁊ ad probationeꝫ negat maior ⁊ ad probationē negat ꝯñā et rō eſt qꝛ nō facit totū quod in ſe ē. nam poſtꝙ̄ videt nequitiā alioꝝ nolētiuꝫ aliquid dare ipſe tenet totuꝫ illud q̄d ē neceſſariū paupi dare. alias ipſe eſt homicida lꝫ non adeo grauit peccet vt alij ꝓpt illam bonam voluntateꝫ qua vult dare quotam ſuam.

¶ Tertio arguitur Daniel vt habetur i. 4. Cap. dixit regi Nabuchodonoſori cōſiliū meū regi placeat peccata tua eleemoſynis redime ergo dare eleemoſynā non ē de precepto ſꝫ d cōſilio. ¶ Ad h argumentū rñdet negando ꝯñam intelligendo vlr. ſ. ꝙ nunꝙ̄ ſit de precepto dare eleemoſynā: ſꝫ bñ verum ē ꝙ interdū ē de cōſilio: interdū de precepto vt declaratū ē in notabilibus. Inſup Daniel noluit tūc apire regi ꝙ erat elemoſyna d precepto veluti Pau

lus noluit aperire Corinthijs oīa il la quę erāt de pręcepto in aliqb⁹ caſibus ſ3 dedit illis lac tanq̄ paruulis ⁊ ita ſe habuit Daniel reſpectu Nabuchodonoſoris q̄ erat puulus in fide. na3 tūc icipiebat cognoſcere ṽum deū iſrael. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguit̄ ſi elecmoſyna eēt de p̄cepto reduceret̄ ad aliqđ pręceptu3 decalogi: ſ3 ad nullū reducit̄ igit̄ nō ē de pręcepto. ¶ Ad hāc replica3 rñdet̄ negando minorē ⁊ dr̄ q reducit̄ ad p̄mu3 pręceptū. 2. tabulę. na3 reducit̄ ad dilectionē p̄ximi ⁊ dilectio proximi tangitur i p̄mo pręcepto ſcđę tabulę. Impoſſibile ē eni3 dilectionē p̄ximi cōſeruari ſine eleemoſyna ⁊ hoc tangit Joannes i duob⁹ Cap. ſuę p̄mę canonicę dicēs filioli nō diligamus lingua ⁊ v̄bo ſ3 ope: ⁊ ſi q̄s viderit fratre3 in neceſſitate et clauſerit viſcera ſua q̄ nō charitas ē in eo. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄ q̄libȝ iure naturali pōt vti re ſua ḡ q̄libȝ licite pōt eam retinere in q̄cūq3 caſu ⁊ p ↄ̄ñs nunq̄ tenet̄ ſub poena peccati mortalis dare eleemoſynā. ¶ Ad hāc replicā rñdet̄ negādo añs intelligendo in quocūq3 tp̄e ⁊ i quocūq3 caſu. Immo qñ occurrit ſibi fr̄ in extrema neceſſitate tenet̄ tūc nō vti re ſua ⁊ dare fratri indigenti.

¶ Quarto arguitur ſic ſequeret̄ q ſi ſortes ex̄ñs i extrema neceſſitate inueniret panē ⁊ vnū capū aſſatū platonis poſſet accipe ⁊ comedere ↄ̄ñs ē falſum igit̄ ſeq̄la probat̄ i neceſſitate oīa ſunt coīa ergo ipſe pōt cape. iā probat̄ falſitas ↄ̄ñtis ſi poſſet capere maxime eēt q2 ipſe ē dñs illius panis ⁊ capi p̄p̄t̄ ſuam extremā neceſſitatē ſ3 h non ē dicēdu3 igit̄ minor p̄bat̄ ſeq̄retur q tunc nō eēt paup ſ3 mirabil̄r diues: cu3 dñs oiu3: q2 neceſſitas extrema dat eidominiū reſpectu oium. ¶ Ad hoc argumentu3 ſolent rñdere oēs doctores ferme cōcedendo ſeq̄la3 ⁊ negādo minorē ⁊ cōcedūt q talis ex̄ñs i extrema neceſſitate ē dñs ei⁹: qđ capit: ⁊ quando ſubleuauit indigētia3 ſuam nō ē amplius dñs alior bonorū. Immo ſolum qñ capit aliqđ bonū ⁊ indiget extreme tunc ē dñs illius. ¶ Cōtra iſta3 rñſionē arguit̄ talis extreme paup nō eſt dñs illius: qđ capit ergo rñſio nulla añs p̄bat̄ tenetur illud reſtituere platoni qñ ueniet ad piguiorē fortunā ergo nō eſt dñs illi⁹ añs probatur expreſſa autho^te. romani pontificis in. 5. lib. extra de furtis. Cap. ſi q̄s p̄pter neceſſitatē famī furatus fuerit ⁊c. vbi romanus pontifex dicit q ſi talis reſtituat poſtea nō ē imponēda p̄ñia ⁊ ſi nō reſtituat imponenda ē ei p̄ñia ergo tali tenetur reſtituere ſub poena peccati mortalis ſi tale bonū ſit notabile ↄ̄ña tenet q2 pnia nūq̄ imponit̄ niſi p peccato mortali. Similiter habetur lib. 3. extra đ ſolutionibus Cap. Hodoardus q romanus pontifex iubet q Hodoard⁹ pręſbyter ſatiſfaciat cū deuenerit ad piguiorē fortuna3 ⁊ erat extreme paup q2 nullo mō poterat ſatiſfacere ḡ extrema pauptas nō dat dominiū. Sil̄r đ cōſecra. d. 5. h̄r ex Hieronymo Ca. Quicq̄d eñ neceſſitate fit cito ſoluit̄ ergo tranſacta neceſſitate talis tenet̄ ſoluere ⁊ ſatiſfacere cū ad

pinguiorē fortunā devenerit. Inſu/ꝑ ratiōe ꝓbaꝶ. Jnde ſeq̄reꝶ ꝙ ſi aliquis dives hō in aliquo pago deuenıret in aliquē mirabilem morbum et nō haberet ibi pecunias et caperet ab aliquo pauꝑe aliquā medicinā valētē.10.aureos neceſſariā ſuo morbo nō teneretur ſatiſfacere illi pauperi mercatori. ꝯñs ē. abſurduꝫ oino igiꝶ. Seq̄la ꝓbaꝶ: talis dives in illa neceſſitate extrema efficitur dñs illiꝰ medicine igiꝶ non teneꝶ ſatiſfacere neqꝫ reſtituere illos.10. aureos. Jdē argumētū poteſt fieri de potentiſſ. ⁊ ditiſſ. Rege ſi caperet in aliquo nemore exñs in extrema neceſſitate ab aliquo paupere aliqua bona. ¶ Propterea alr̄ reſpōdeo ad argumentū. ſ. ꝙ exñs in extrema neceſſitate nō ē dñs illiꝰ qd̄ capit cū teneaꝶ poſtea reſtituere et ſatiſfacere vt ꝓbatū eſt. Sꝫ dico ꝙ hꝫ ius vtēdi tali re ⁊ ſic extrema neceſſitas nō dat dominiū ſꝫ ſolū dat ius ſiue facultatē vtēdi tali bono ſibi neceſſario cū obligatiōe tñ reſtituēdi ⁊ ſatiſfaciēdi cum venerit ad pinguiorē ſtatū et ſic debet intelligi illa propoſitio. ſ. in extrēma neceſſitate oīa ſunt cōīa id ē extrema neceſſitas tribuit indigēti ius vtēdi bonis ſibi neceſſariꝭ cū p̄dcta obligatiōe.

¶ Circa iſtaꝫ. q. querēs: an ille q̄ fingit ſe eē pauꝑē eſtqꝫ realiter diues et accipit eleemoſynā teneaꝶ illā reſtituere. ¶ Ad hāc difficultateꝫ reſpondeꝶ ab oībꝰ doctoribus affirmatiue: ratio ē qꝛ dñs illiꝰ eleemoſynę nō intēdit trāſferre dominiū niſi in pauperēꝫ. Et iſte nō ē pauꝑ ſꝫ diues: ideo nō trāſfert dominiū in ipſū ſꝫ talis fictor nō debet reſtituere eleemoſynā dño ſꝫ veris pauꝑibꝰ: rō ē qꝛ dñs credens iſtū fictorem eſſe pauperē iā habuit fructum ⁊ mercedē ſuę eleemoſynę apud deū. ¶ Cōtra iſtā rñſioneꝫ arguitur ſic Hypochryta fingens ſe eſſe bonū ⁊ recipiens bñficiū ab Epō non teneꝶ reſtituere aut reſignare tale bñficium ḡ neqꝫ fictor teneꝶ reſtituere eleemoſynaꝫ. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝶ diſtinguendo añs vel talis Hypochryta ē idoneus ad illud beneficiū vel nō idoneus ſi ꝑmū cōcediꝶ añs ⁊ negatur ꝯña ⁊ rō eſt qꝛ talis hypochryta ē capax beneficij ⁊ ille fictor nō eſt capax eleemoſynę: ſi ſcd̄m negaꝶ illud. Jmmo tenetur reſignare bñficium Epō vt prouideat de vno idoneo ⁊ hęc eſt reſolutio oīum doctorū. Quare oēs nō idonei poſſidētes beneficia ſunt ī ſtatu damnationis ęternę.

¶ Secundo arguitur ſic dñs eleemoſynę nō bñfecit volendo dare eleemoſynā illi quē credebat eſſe pauperē ḡ rñſio nulla añs ꝓbaꝶ illa volitio nō erat cōformis dictamini prudentiali ergo non erat bona moralr̄: neqꝫ v̄tuoſa añs ꝓbatur hēbat iſtud dictamē. ſ. danda ē eleemoſyna huic pauperi ⁊ iſtd̄ dictamē erat falſum ergo nō erat cōformis dictamini prudentiali. ¶ Ad h̄ argumētū rñdeꝶ ab aliq̄bus doctoribꝰ ꝙ nō īcōuenit ꝙ aliq̄s actus ſit bonꝰ moralr̄ ⁊ v̄tuoſus q̄ nō eſt cōformis dictamini prudētiali ſꝫ ſatis ē ꝙ ſit cōformis ignorātię invincibili: occhaꝫ

ꝛ alij dicunt ꝙ talis dñs nõ hꝫ illud
dictamen ſꝫ ſolũ iſtud. ſ. danda eſt
eleemoſyna huic quẽ credo eẽ pau
pem: ſꝫ reuera laici ſimplices nũꝗ̃
hñt talia dictamina nec cognoſcũt
ignorantiã inuincibilẽ. ¶ Propꝰea
ingenioſius rñdet Durãdus ad for
mã argumẽti negando añs ꝛ ad ꝓ
bationẽ negat iterũ añs ꝛ ad proba
tionẽ diſtiguit minorẽ vel practice
et ſic negat illã: vel ſpeculatiue et ſic
cõcedit illã minorẽ ꝛ negat ꝯñaꝫ rõ
aſſignaꝛ qꝛ ſatis ẽ ad h̄ ꝙ aliqs actꝰ
ſit bonus moralr̃ ꝙ ſit conformis
dictamini practico ṽo ꝛ nõ requiriꝛ
ꝙ ſit cõformis dictamini ſpeculati
uo ṽo. nã dictamina ſpeculatiua nõ
debẽt regulare actꝰ moralr̃ bonos:
ſꝫ ſolũ dictamina practica.

¶ Queriꝛ octauo circa eandẽ
diſti. a quibus perſonis debet fieri
elemoſyna: ꝛ de quibꝰ rebus: ꝛ qua
libus pſonis. Ad pmã ptẽ. q. reſpõ
detur ꝙ oẽs ille pſone que hñt do
miniũ liberũ: aut liberã adminiſtra
tionẽ aliquorũ bonoꝝ poſſunt face
re eleemoſynã. Ex iſta reſponſione
ſequiꝛ ꝙ vxor nõ põt facere eleemo
ſynã niſi habeat bona paraphrena
lia: vel niſi ſit lucratiua: ſine conſen
ſu viri et de magnis rebꝰ: qꝛ de mo
dicis ſicut de pane vel vino bñ põt:
ſimiliter in caſu extreme neceſſita
tis bene poteſt facere eleemoſynã:
immo teneꝛ. Hoc corolariũ ꝓbatur
teſte paulo pme ad corinth. xi. ca.
vir eſt caput mulieris ꝛ mẽbrũ non
põt facere ſine capite ergo vxor nõ
põt facere eleemoſynã ſine cõſenſu
viri: notãt diciꝛ in corolario niſi ha
beat bona paraphrenalia id eſt bo
na vltra dotẽ: que habuit a ſuis con
ſanguineis: qꝛ tũc de illis bonis in
uito marito põt facere eleemoſynã
Diciꝛ enim notãter niſi ſit lucratiua:
quia ſi ipſa lucraretur multas pecu
nias mediãtibus operibꝰ ſuis tũc
de illis bonis lucratis bene põt fa
cere eleemoſynã ſine cõſenſu viri.

¶ Cõtra iſtd̄ corolariũ arguiꝛ
ſic. Beata lucia fecit eleemoſynas
de dote ſua contra volũtatẽ mariti
ſui ꝛ in hoc laudaꝛ a ſancta mrẽ ec
cleſia ergo vxor licite poteſt facere
magnas eleemoſynas de dote ſua
cõtra volũtatẽ mariti. ¶ Ad hoc ar
gumẽtũ reſpõdeꝛ ꝙ beata lucia nõ
habuit maritũ ſed ſpõſuꝫ ꝛ ideo po
tuit facere eleemoſynas: qꝛ ſpõſus
nondũ eſt dñs corpis ſpõſe ꝛ ꝑ ꝯñs
nõ eſt dñs dotis: ideo ſpõſa bñ põt
facere eleemoſynas cõtra volunta
tẽ ſpõſi: ſecꝰ eſt de marito: naꝫ talis
iam habet dominiũ actuale corpis
vxoris ꝛ ex ꝯſequẽti hꝫ dominiũ do
tis. Sequiꝛ ſcd̄o ꝙ filiꝰ familias nõ
põt facere eleemoſynaꝫ niſi habeat
peculiũ caſtrenſe vel quaſi caſtrẽſe
Vñ illud diciꝛ peculiũ caſtrenſe qd̄
acquiriꝛ rõne militie: ꝛ illd̄ diciꝛ qſi
caſtrenſe qd̄ acquiriꝛ rõne ſtudij vel
alicuiꝰ honeſti laboris de modicis
tamẽ rebus põt facere eleemoſynã
ſine conſenſu patris: ſimilr̃ ſi occur
rat ei pauper exiſtẽs in extrema ne
ceſſitate. Seqꝛ tertio ꝙ famulꝰ nul
las elemoſynas põt facere: niſi de
mercede ſua vel in extrema neceſſi
tate. Seqtur quarto ꝙ ſeruus nul
las poteſt facere eleemoſynas niſi

in extrema neceſſitate. Sequitur quīto q̄ null⁹ religioſus nō hñs adminiſtrationē aliquorū bonoꝝ poteſt facere elemoſynas niſi in extrema neceſſitate. Dicitur notāter nō habēs adminiſtrationem bonorū q2 ſi religioſ⁹ hēat adminiſtrationez aliquorūz bonorū tūc bene pōt facere aliquas elemoſynas ſm prudentiaz.
¶ Ad ſcdaz partē difficultatis rñdetur q̄ homo pōt facere elemoſynā de oībus illis bonis: quoꝝ hz dominiū quantumcūq3 illicite adqrant.
Ex iſta reſponſione ſequitur q̄ meretrix pōt facere elemoſynas de ſuo meretricio. Seqt ſcdo q̄ mercator pōt facere elemoſynas de bonis q̄ acqſiuit p venditionē in dieb⁹ dñicis z feſtis: vel mediātib⁹ periurijs Sequitur tertio q̄ nullus vſurarius aut fur aut raptor poteſt facere elemoſynas d̄ his: que adqſiuit per vſuram furtum aut rapinam ratio eſt q2 in vſura furto vel rapina non adquirit dominiū et patet expreſſa aucto^{te} eccl'iaſtici.54. vbi habet: q̄ immolātis ex ĩiquo oblatio eſt imaculata z in eodē cap. ſubiūgit ſicut qui victimat filiū ante patrē ſed bñ in meritricio z in his que mercator adqrit diebus feſtis vl' mediantib⁹ periurijs dummō nō excedat iuſtū precium ipſe mercator.

¶ Contra iſtā rñſionez arguit ſic licitū eſt facere elemoſinas de vſura et furto et rapina ergo rñſio nulla añs pbat aucto^{te}. ſaluatoris luce.16. dicētis facite vobis amicos de māmona iniquitatis z gloſa ſup prefata verba inqt. Iniqtas bene diſpenſata vertit in iuſticiā ergo licz facere elemoſynas de rapina furto et vſura. ¶ Ad hoc argumentuz reſpondet negādo añs z ad pbationē dicit q̄ auctoritas ſaluatoris intelligit ſolū de diuitijs male acqſitis in qbus trāſfert dominiū z non de oībus ideo pña eſt negāda: pōt aliter dici ſm intentionē Aurelij auguſtini in.21. libro de ciuitate dei: q̄ ſaluator vocat oēs diuitias ĩiquitates ideo: q2 iniqtas hoim vocat pecunias diuitias: nā pecunię nō ſunt vę diuitię xp̄ianoꝝ ſed falſę: vel alr̄ q̄ ideo dicunt diuitię iniqtates q2 multoties ſunt occaſio delinquēdi: ideo ſalomō pūerbioꝝ.30. nolebat diuitias a dño ſed tātū querebat victui ſuo neceſſaria vl' aliter q2 diuitię inęqualr̄ ſunt diſtributę: idcirco q2 vnus hz multas ali⁹ vo nullas.

¶ Scdo arguitur ſic non licet offerre mercedē proſtibuli in tēplo ergo nō licz facere elemoſinā: añs probat expreſſa aucto^{te} dñi dei deuteronomij.24. cap. dicētis. nō offeres mercedē pſtibuli nec pciuz carnis i domo dei tui z pña tenet q2 nō videt potior rō de vno q̄ȝ de alio.
¶ Ad hoc argumētū rñdet negādo pñam z negat q̄ nō ſit potior rō de vno q̄ȝ de alio: imo triplex ratio aſſignatur: pma ob vitādū ſcādalū. 2^{a}. propt reuerētiā ſacroꝝū: tertia ppt abominationē peccati: ¶ Ad tertiā partē. q. reſpōdetur q̄ elemoſynę ſunt largiēde pauperibus z bonis et nō diuitib⁹ neq3 malis q̄ abutūt: iſta reſpōſio pz ex pſſa auctoritate ſacrę paginę: naz expreſſe habet ec

cleſiaſtic.12.ca.bene fac iuſto ⁊ ha-
bebis magnā retributionē ⁊ ſi non
ab ipſo ſaltē a dño:ꝓhibe dare pa-
nes impio qm̄ altiſſim⁹ odio habet
pctōres ⁊ duplicia mala īuenies in
oībus:in quib⁹ bñfeceris illi ⁊ q̄ꝫ
uis auctoritas ſacrę pagię ſufficiat
nihilominusꝑpter zoilos allego di
uuꝫ thomā religioſuꝫ in.6.ar.2.q.
preſentis diſti.dicētē ꝙ vbi ꝯſtat ꝙ
ipſi abutūť nullo mō debꝫ eis dari
ęleemoſyna niſi fuerint conſtituti
in extrema neceſſitate: ſꝫ vbi aliqs
habꝫ ignorantiā de aliqbus religio
ſis ꝙ male viuāt et credit eos bene
viuere bñ pōt facere ęleemoſynam
q̄ꝫ diu durat talis ignorātia:nā non
tenetur idagare an bñ viuāt vel nō
ſed ſi cōſtat ei ꝙ maleviuāt ⁊ abutā
tur tūc nullo mō debꝫ dare eis ęlee
moſynā extra neceſſitatem vltimā:
imo,tūc peccaret mortalr̄ iuxta illō
apoſtoli ad romanos.j.non ſolum
qui faciunt:ſꝫ q̄ ꝯſentiūt digni ſunt
morte:et roborat hec reſponſio ex-
preſſe auctoritate augu.ad vincen-
tiū ⁊ donatiſtā ⁊ habeť i ca.non oīs
5.q.5.ſ.vitilius eſuriēti panis tolliť
ſi de cibo ſecurus iuſticiā negligať:
q̄ꝫ eſurienti panis frangatur.

¶ Queritur nono circa eandē
diſtintionē vtrū oro ſit de pręcepto
¶ Pro huius difficultatis enuclea
tione eſt notādū ꝙ tres fuerūt hęre
ſes circa actiones rōnalis creature
pma fuit Auerrois ⁊ ei⁹ ſimiliū di-
centiū ꝙ dñs de⁹ nō cognoſcit actio
nes humanas:nec iſta iferiora:iux-
ta illud Malachię.3.cap̄.vanus eſt
qui ſeruit deo:nihilominus cōmēta
tor auerrois i libro quē vocauit col
liget inuocat auxiliū diuinū:in quo
oſtendiť ei⁹ ſtulticia ⁊ inſcitia:nā ſi
deus nō cognoſcebat ipſum fruſtra
querebat aliqd ab eo. Scđa here-
ſis aſtruebat actiones humanas et
oīa alia de neceſſitate venire ꝑpter
influētias cęleſtes ⁊ ꝯſtellationes.
Tertia aſſeruit deū eſſe mutabileꝫ
more hoim. Sed iſtę hęreſes apte
contradicūt ſacrę paginę in multis
locis:ideo repbatę ſunt ab vniuer-
ſali eccleſia. Scđo eſt notādū ꝙ de
iure diuino pręcipiť orō.ſ.in pmo p̄
cepto.vnū cole deū.ſilr̄ ſaluator nr̄
lucę.18.cap̄.inqt oportet ſemp ora-
re:ſuper quę verba Chryſoſtomus
inquit ꝙ ly oportet dicit neceſſitatē
ſed talis neceſſitas nō ē niſi de prę
cepto ergo de iure diuino in vtroqꝫ
teſtamēto p̄cipiť orō: ſed nō p̄cipiť
quanta vel qualis:nihilomin⁹ con-
ſuetudo eccleſię obligat oēs tā ſim-
plices laicos:q̄ꝫ clericos ad orōneꝫ
dominicā:ſalutationē āgelicā ⁊ ſim
boluꝫ fidei: ſilr̄ obligat oēs fideles
ad audiendā miſſaꝫ itegram dieb⁹
dominicis ⁊ feſtis ex determinatio
ne apoſtoloꝝ et ex cōcilio Agathēſi
et Aurelianeñ.vt habeť de cōſe.di.
1.cap̄.oēs fideles ⁊ ca.miſſas:⁊ ca.
ad celebrādas.An obligentur fide-
les laici ad veſpas et cōpletoriū in
p̄fatis dieb⁹ de palude rñdet affir^{ue}
ꝑpť illō cap̄. Qui die ſolēni p̄dictę
diſtinctiōis allegatę ex concilio car-
thagineñ.ſꝫ reuera ex illo capite nō
ſequiťvt ptꝫ intuenti ꝙ laici fideles
obligenť ad veſpas et ꝯpletorium.
Quare nolo aſſerere laicos fideles
eſſe obligatos ad audiendū veſpas

et ꝯpletoꝛium maxie propter duo. Primū qꝛ nō īuenio: neqꝫ in decretis neqꝫ in decretalibꝰ romanoꝛum pontificū tale pręceptuꝫ. Scđo qꝛ cōſuetudo eſt in oppoſitū in multis vrbibus ⁊ maxie in hac vrbe noſtra valentina et certum eſt ꝙ conſuetudo abrogat ius humanuꝫ: ſed vltra iſtam obligationē gnālē illarū triū oꝛationū ſacerdotes et in ſacris cōſtituti et beneficiarij et religioſi obligant̄ ad hoꝛas canonicas ſcđꝫ cōſuetudinē eccleſię vel religionis: et nunqꝫ licitū eſt relinquere tales hoꝛas ꝑpt̄ ſtudiū: niſi tale fuerit vtile reipublicę ſicut lectura alicuius publice legentis ⁊ poſito ꝙ talis non poſſit ſatiſfacere cōmode lecturę et hoꝛis dicendis nā tūc nō tenet̄ dicere hoꝛas: cū bonuꝫ cōe teſte pħo ſit quoddā bonū diuinū et ideo pręferendū bono ꝑticulari: ſꝫ ſi vtrūqꝫ cōmode poſſit ſatiſfacere obligat̄ ad dicendū hoꝛas canonicas idē dicendū eſt de prędicatoꝛe: attn̄ romanꝰ pōtifex pōt diſpēſare in talibꝰ nō ꝙ nihil dicāt: ſed ꝙ loco hoꝛarū canonicaꝝ dicāt aliquas breues orōnes dñicas vel angelicas. ¶ Sꝫ queres quid dicendū eſt de tōſuratis q̄ non ſunt bñficiarij neqꝫ in ſacris: rūdet̄ ꝙ ſi epiſcopus q̄ tales tōſurauit nō obligauit eos ad aliquas hoꝛas tūc tales nō tenent̄: ſꝫ ſi obligauit eos ad.7.pſal.pœnitētię quolibꝫ die dicendos: vel ad hoꝛas noſtrę dñę ꝑuas: tūc tales obligantur.

¶ Contra reſponſionē huius queſtiōis arguit̄ ſic ſaluatoꝛ noſter Mathei.6.cap̄.ait. Scit eñ pater veſter qđ opus ſit vobis anteqꝫ petatis eū ergo nō eſt neceſſariū deuꝫ oꝛare et per cōſeqns non eſt de pcepto. ¶ Ad hoc argumētū reſpōdet̄ negādo ꝯñaꝫ et rō eſt: qꝛ qꝫuis dñs deus ſciat ea: q̄ volumꝰ petere: imo ab ęterno illa nouit: nihilominus vult ꝙ petamus ab eo: vt oſtēdamus ꝙ indigemus eius auxilio ⁊ ꝙ ſine ipſo nihil poſſumus facere: et ꝙ tota ſpes noſtra ē in ipō: iuxta illđ pſal. reuela cauſam tuā dño ⁊ ipſe faciet et in vno alio pſal. iacta cogitatum tuū in dño ⁊ ipſe te enutriet.

¶ Scđo arguitur ſic: animus dei eſt imutabilis iuxta illud qđ habetur in.15.cap̄.pmi reguꝫ.ſ. poꝛro triūphatoꝛ in iſrael nō parcet neqꝫ pœnitudine flectet̄: et malachię.3. cap̄. Ego deꝰ ⁊ nō mutoꝛ ⁊ Jacobi.1. apud quē nō eſt mutatio neqꝫ viciſſitudinis obūbꝛatio: vł ergo deꝰ diſpoſuit dare qđ petimus vel non ſi ſcđꝫ inuanū laboꝛamus: ſi pmuꝫ etiā dabit ergo ſupuacaneuꝫ eſt petere aliqđ ab eo: ⁊ ꝑ cōſequens non opoꝛtet oꝛare. ¶ Ad hoc argumentū reſpōdet̄ dādo pmū ⁊ negat̄ conſequētia: qꝛ dñs deꝰ ſi diſpoſuit aliquid dare nobis etiā diſpoſuit dare mediantibus orōnibꝰ noſtris: idcirco nō fruſtra oꝛamꝰ: nā ſi nō oꝛaremus non daret nobis: pręterea pōt dari ſcđꝫ. ⁊ negat̄ ꝯña: rō eſt: quia ꝑ ſeuerādo in orōne: eſto ꝙ non obtineamus meremur vitā ęternā: quare optime dicebat regiꝰ ꝓpħa: orō mea cōuertet̄ in ſinu meo.

¶ Tertio arguitur dñs deus eſt liberaliſſ. ſꝫ ſi daret nobis aliqđ

mediātibus orationib⁹ nō eſſet libe
ralis ergo ſtultū eſt orare: minor p̄
batur auctho^re ſenece dicētis: q nul
la res carius emit̄ q̄ que precibus
empta eſt. ¶ Ad hoc argumentum
reſpōdetur negādo minorē: nā mul
ta imo infinita pene domin⁹ de⁹ no
bis largit̄ ſine aliq̄bus precibus et
ſi aliqua nō vult dare ſine p̄cib⁹ hoc
eſt propter noſtrū cōmodū et nō q2
vult nobis vendere care: ea: que pe
timus.

¶ Quarto arguitur: ſequeret̄
q ſolus deus eēt orand⁹ ꝯñs eſt cō
tra cōem vſum ꝛ cōſuetudinē eccle
ſie vniuerſalis ergo reſpōſio nulla:
ſeq̄la p̄bat̄: orō eſt actus latrie ꝛ la
tria ſoli deo debet̄ ergo ſolus deus
eſt orādus. ¶ Pro huius argumen
ti enodatione eſt aduertendū q vi
gilantius tenuit q nullus mortuus
poteſt pro nobis orare et ex ſequen
ti fruſtra oraremus ſanctos hūc he
reticū egregie ꝯfutauit Hiero. tali
ratione apl̄i ꝛ mar. in corpore cōſti
tuti orabant pro ceteris vt patet de
paulo ꝛ petro ꝛ alijs q̄uo pro ſe ad
huc debebāt eſſe ſolliciti q̄tomagis
poſt coronas ꝛ triūphos. Sed hāc
hereſim inouauit ꝛ ſuſcitauit male
dictus luther veterū hereſuꝫ inſtau
rator: idcirco volo hāc hereſim mul
tis auctoritatibus reprobare et ex
tinguere Que q̄dē hereſis aſtruit q
male facim⁹ orādo ſanctos. Pria
eſt dn̄i dei in. 20. cap. geñ. dicētis re
gi geraris q rogaret Abraā vt ipſe
abraam orareꝫ deū pro ipo rege ge
raris. Scd̄a auctho^ras habet̄ gene.
48. dixit eīn iacob. Et inuocet̄ nomē
meū ſup eos ꝛ nomē patrū meorū
abraā et iſaac. Tertia eſt iob. 5. ca.
voca ſi eſt q̄ tibi reſpōdeat ꝛ ad ali
quē ſanctorū cōuertere. Quarta eſt
Hie. 15. Si ſteterint moyſes et ſa
muel corā me nō eſt anima mea ad
populū iſtū. Quita iob. 42. Ite ad
ſeruū meū iob ꝛ offerte holocauſtū
pro vobis faciem ei⁹ ſuſcipiā vt nō
imputet̄ vobis ſtulticia. Sexta eſt
baruc. 5. Dñe omnipoēs deus audi
orationē mortuorū iſrael ꝛ filiorūꝫ
ipſorū. Septima in. 15. ca. 2. macha
beorum vidit iudas oniā man⁹ pro
tendentē orare pro omni populo iu
deorū poſt hoc vidit aliū virū etate
et gloria mirabilē de quo dixit oni
as. Hic eſt fratrū amator et popu
li iſrael: hic eſt q̄ multū orat pro po
pulo ꝛ vniuerſa ſancta ciuitate ihe
remias pphēta dei. Octaua apoca.
5. quattuor alia ꝛ vigīti quattuor ſe
niores ceciderūt corā agno habe n
tes ſinguli citharas ꝛ phialas aure
as plenas odoramētorūꝫ que ſunt
orationes ſanctoꝝ. Nona ad ro. 8.
xp̄s ieſus īterpellat pro nobī ſuple
ſcd̄ꝫ humanitatē: ꝛ ratione p̄baſtur
ſic: xp̄s ſcd̄ꝫ humanitateꝫ orat pro
nobis ergo ſancti q̄ ſunt mēbra ei⁹
debent ſe cōformare capiti ꝛ p ꝯñs
orare pro nobis. Inſup ad hebre.
p⁹ oēs angeli ſunt ſpiritus admini
niſtratorij q̄ in miniſteriū mittūtur
propt̄ eos q̄ heredes erūt ſalutis g̃
licet eorū ſuffragia iplorare p̄terea
ex charitate tenemur orare pro inui
cem ſed ſancti habent charitateꝫ in
celo p̄fectā et inictaꝫ ergo a fortiori
orant pro nobis huic etiā fauēt oēs
doctores eccleſie et vſus vniuerſa

lis eccleſię catholicę ꝑ oia xp̄ianoꝝ ſecula tot miracula euidētiſſima et feſtiuitates ab eccleſia iſtitute Sanctus ſauinianꝰ erexit ſenonis eccleſiā ſancto petro viuo ꝯdidit ⁊ alias duas in honorē ſcti ſtephani ⁊ ſancti ioānis babtiſte ꝑpterea ꝯformiter ad ſanctā matrē eccleſiā reſpōdet ad formā argumēti negādo ſeq̄lam ⁊ ad ꝓbation ē negat maior intelligendo vniuerſaliter ſed aliqua orō eſt dulia vel yꝑdulia. ¶Contra iſtā ſolutionē arguit. Solus iuocādus eſt xp̄s igit nō ſunt iuocādi ſancti. añs ptꝫ ſolꝰ xp̄s ſufficit qr eſt miſericordiſſimus et liberaliſſimꝰ plꝰ nos amans ꝙ̄ ſcti oēs ⁊ Jo. 16. Si quid petieriti patrē in noīe meo dabit vobis ergo ſolus eſt iuocandus deꝰ xp̄s ſal. nr̄. Ad hoc rn̄det negādo añs ⁊ ad ꝓbationē negat ꝯña rō eſt qꝛ teſte diuo dioniſio in li. de ce. hierarchia dn̄s xp̄s deus noſter eſt ordinatiſſimꝰ diſponēs oia ſuauit: et iferiora per media ducit ad ſuperiora et qn̄o petimꝰ aliq̄d a ſanctis in nomine ieſu petimꝰ. ¶Cōtra hoc arguitur. 1. ad timotheū. 2. ca. Unꝰ eſt mediator dei ⁊ hominū xp̄s ieſꝰ ergo nō debemꝰ facere ſanctos mediatores. Ad hoc facile reſpōdet ꝙ auctoritas pauli itelligit ꝙ vnus eſt mediator reſpectu redēptiōis hūane: nam ſolus ieſꝰ xp̄s ſuo p̄cioſiſſimo ſanguine redemit genꝰ humanū ſed pro operibꝰ noſtris mediatores et iterceſſores querimꝰ ſctōs nec mirū qꝛ deus noſter ignis cōſumēs eſt ideo merito timemꝰ ne pereamus a facie eiꝰ ſicut fluit cera a facie ignis idcirco nō audemꝰ imediate ad ipſum cōfugere ſed iploramus virginē et ſanctos vt ipetrēt a dn̄o deo ſuis precibꝰ q̄ nos nō valemus noſtris meritis. ¶Cōtra iſtaꝫ ſolutionē arguit: fruſtra porrigitur orō ad eū q̄ nō cognoſcit ſed ſancti nō cognoſcūt orōnes noſtras ergo non debemꝰ orare ſanctos: minor probat: ſancti ꝓpter nimiā diſtātiā non poſſunt audire orōnes noſtras ergo nō cognoſcūt nos: neqꝫ ea quę petimꝰ: ꝓbat etiā expreſſa auctoritate aurelij Auguſtini in libro de cura agenda pro mortuis dicētis: neſciūt mortui etiā ſancti q̄d agūt viui etiā eoꝝ filij. ¶Ad hanc replicā reſpondet negando minorē ⁊ ad ꝓbationē negatur ꝯña et rō eſt qꝛ lꝫ ſcti in celo nō audiūt nos neqꝫ poſſunt nihilominꝰ dn̄s deus in verbo diuino oſtēdit illis q̄d nos petimꝰ. Ad aliā ꝓbationē dicit ꝙ auctoritas auguſtini itelligit niſi dn̄s deꝰ reuelet ita ꝙ vult dicere ꝙ ex ſeipſis nō cognoſcūt ⁊ ſi iterdū ſciant ea quę agimus hoc cognoſcūt mediāte verbo diuino ipſis reuelanti.

¶Quinto arguit ſic: ſequeret ꝙ poſſemus petere aliq̄d determinate a deo ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſequela patꝫ ex oratione dominica quā docuit ſaluator nr̄ Matthęi. 6. ⁊ lucę. 9 ⁊ minor ꝓbat nos debemꝰ iclinare voluntatē noſtrā vt ſit cōformis voluntati diuinę ⁊ nō debemus iclinare volūtatē dei vt ſit ꝯformis volūtati nr̄ę iuxta gloſſam ſuꝑ illū pſal. Exultate iuſti in dn̄o rectos decet collaudatio ergo nō poſſumꝰ aliq̄d determiate petere a deo. ¶Ad hoc

argumentū rñdetur ꝯcedēdo ſeqlā et negando minorē: ⁊ ad ꝓbationē negat̄ ꝯña ⁊ rō eſt qꝛ qñ petim⁹ pro noſtra ſalute eterna tunc conformamur volūtati dei iuxta illud apoſtoli.1. ad timotheū.2.ca. deus vult oēs hoīes ſaluos fieri: imo tūc iclinamus voluntatē noſtrā vt ſit ꝯformis voluntati diuine. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄: ſi poſſem⁹ petere aliq̄d determinate a deo: ſeq̄ret̄ ꝙ poſſemus querere bona tpalia ꝯñs eſt cōtra illud ſaluatoris Mattheī.6. Primū q̄rite regnū dei ⁊ iuſticiā ei⁹ et oīa hec adijcient̄ vobis ergo ſolutio nulla: ſeq̄la patet ex ꝯſuetudine vniuerſalis eccleſie in collectis bona tempalia a dño deo petētis. ¶ Ad hanc replicā rñdet auguſtin⁹ in epiſtola ad probam. ꝙ licꝫ querere minus ꝑncipal'r bona tpala ⁊ ita querit ſctā mater eccleſia: ſed principalit̄ nō licꝫ querere. Idcirco ſaluator noſter dixit ꝑmuꝫ querite id ē principalit̄ querite regnū dei: ſcḋario vero bona tēporalia ſunt q̄rēda vt liberius ſeruiam⁹ deo: iuxta illḋ zacharie vt ſine timore īimicoꝝ noſtrorū liberati ſeruiamus illi in ſanctitate ⁊c. ¶ Cōtra iſtā ſolutionem arḡ. ſeq̄ret̄ ꝙ liceret habere ſollicitudineꝫ de tēporalibus bonis ꝯñs eſt cōtra illḋ ſaluatoris in loco allegato: nolite ſolliciti eſſe aīe veſtre q̄d manducetis ergo reſponſio nulla. ¶ Ad hanc replicā rñdet̄ diſtinguēdo ſeq̄lā vel intelligendo de nimia ⁊ ſupflua ſollicitudīe ⁊ ſic negat̄ illa vel de aliquali et ſic ꝯcedit̄ illa ⁊ negatur minor ⁊ rō eſt: qꝛ ſaluator nō prohibet oēm ſollicitudinē: ſꝫ ſoluꝫ nimiā ⁊ ſupfluā. ¶ Contra iſtaꝫ reiſponſionē arguit̄ frequēter bona tēporalia ipediunt nos a ꝯſequtione vite eterne ergo nullo mō ſunt querenda a deo añs ptꝫ legenti.2.et.3. et.4. libros regū. idcirco pſal. dicit Incraſſat⁹ ⁊ ipiguat⁹ recalcitrauit Pro ſolutione huius replice eſt aduertenduꝫ ꝙ valeri⁹ max. refert ſocratē fuiſſe illius ſententie ꝙ non deberemus querere a deo aliq̄d determinate ſed ſolū deberemus petere a deo ꝙ daret nobis bona invniuerſali: naꝫ ſepenumero diuitie: honores ⁊ ſplēdida ꝯiugia fuerunt multis exitium ⁊ perditio: ⁊ reuera hec opinio ſocratis vniuerſalit̄ quo ad omnia nō eſt vera: nam aliqua ſunt bona que nō ſunt cauſa maloꝝ: ſed ſunt cauſa adipiſcēde beatitudinis eterne: ⁊ talia bona det̄minate ſunt querenda a deo: ſed quo ad alia bona: bonus xpian⁹ nō debet illa querere niſi ea ītentione vt liberius ſeruiat deo. idcirco ad formaꝫ replice reſpondet̄ negando ꝯñam rō eſt iā data: quo ad vtraqꝫ bona. ſ. ſpiritualia et temporalia.

¶ Sexto arguit̄: ſi liceret orare ſanctos poſſem⁹ orare exiſtētes in purgatorio ꝯñs eſt falſuꝫ ⁊ cōtra conſuetudinē eccleſie igit̄ ſeq̄la probatur: exiſtētes in purgatorio ſunt ſuꝑiores nobis qꝛ ſunt certi ꝙ erūt ſaluati: ergo poſſumus eos orare. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negando ſeq̄lā et ad ꝓbatonē negetur ꝯña: et rō eſt. qꝛ licet exiſtentes in purgatorio ſint ſuperiores quo ad illud. ſ. ꝙ ſunt certi de ſua beati

tudine ſunt tñ nobis iſeriores quo ad hocq̃ ſunt in pœnis ⁊ cruciatibꝰ magnis ⁊ ideo maxie indigent ipſi auxilio noſtro. ¶Cõtra iſtã ſolutionẽ arguit ſeq̃ret ꝙ non deberemus orare illos ſanctos q̃ nõ ſunt beatificati in corporibꝰ ꝯñs eſt cõtra eccleſiã igit ſeq̃la pbatur iſti debẽt orare pro beatificatione ſuorũ corpoꝝ ergo nos nõ debemus ipſos orare. ¶Ad hanc replicã rñdet negando ſequelã ⁊ ad pbationẽ negatur conſequẽtia ⁊ rõ eſt q̃ beatitudo corporis eſt beatitudo accidẽtalis ⁊ ipi iã ſunt pfecte beati eſſentialit. ¶Contra iſtã ſolutionẽ arguit ſequeretur ad minꝰ ꝙ male faceremus orãdo minores ſanctos ꝯñs eſt manifeſte falſuȝ igit ſeq̃la probat q̃ maiores ſancti meliꝰ ipetrabũt q̃ȝ minores. ergo non eſt prudẽtis orare minores ſanctos. ¶Ad hanc replicam reſpondet negãdo ſeq̃lã ⁊ ad pbationem negat añs itelligẽdo vniuerſaliter ⁊ ſemp nã dñs deꝰ freqnenter cõcedit nobis multa vt magnificet minores ſanctos quę nõ cõcederet propt maiores vt docȝ experiẽtia.

¶ Querit decimo circa eandẽ diſtin. an vocaliter orare ſit de iure diuino ad hanc difficultatẽ rñdetur negatiue: ſed bene eſt de precepto humano. ¶Pro cuius itelligentia eſt aduertendum ꝙ duplex eſt orõ. quedã eſt cõis quę fit a miniſtris eccleſię ⁊ talis debet eſſe vocalis ſine aliqua ſyncopa vt iubet Innocẽtiꝰ tertiꝰ in cõcilio gñli ca. dolentes in tertio lib. de celeb. miſſ. ⁊ talis orõ vocalis debet talr̃ proferri: ꝙ poſſit audiri ab aliquo propinquo ipſi proferenti. nã talis orõ quę fit a miniſtris eccleſię debet eſſe manifeſta populo pro quo fit. Alia eſt orõ ſingularis: quę fit ab vnoquoq̃ȝ fideli pro ſeipo ⁊ de tali nõ eſt neceſſariũ ꝙ ſit vocalis cõgruũ tñ eſt et rõnale ꝙ ſit vocalis. Pria cauſa eſt: q̃ ſępe numero vox icitat affectũ ⁊ deuotionẽȝ. Scõa cauſa eſt vt homo ſeruiat deo nõ ſolũ mẽte ſed corpe. Tertia eſt ex redũdãtia ipſiꝰ mentis in corpus. Unũ tñ eſt notãdum ꝙ interduȝ propt ifirmitatẽ aut debilitatẽ corpis vox ipedit deuotiõeȝ et tunc melius eſt orare mẽte: q̃ȝ voce: imo viri maxie cõtẽplatiui ⁊ deuoti potiꝰ orãt mente q̃ȝ voce ⁊ quãtum ad hoc vnuſq̃ſq̃ȝ põt eſſe iudex ſuę deuotionis: naȝ ſi videat ꝙ ppt voces diminuitur deuotio: nõ debȝ orare vocalit: ſed ſolũ mẽtaliter: veluti orauit Anna vt habet i pmo capite pmi reguȝ: quę exaudita fuit in ſua orõne mẽtali: habuit eñi in filiũ ſamuelẽ pphetã: ſed ſi hõ videat ꝙ deuotio iflammat per voces ſicuti inflammabat deuotio aug. vſq̃ȝ ad lachrymas tunc orandum eſt vocaliter et mentaliter.

¶ Cõtra iſtã reſpõſionẽ arguitur ſic: orõ nõ poteſt fieri licite vocaliter ergo rñſio nulla: añs pbatur: ſi oratio fieret vocalit hoc ideo eẽt vt ſigremꝰ deo ea: quę volumꝰ: ſȝ hoc nõ eſt dicẽdũ ergo nõ debet fieri vocaliter: minor pbat: quãpmũ aliq̃d habemus in mẽte vel in corde: iam dñs deus illud cognoſcit: ergo fruſtra oramꝰ vocaliter. ¶Ad hoc ar

gumētū respondet negādo aņs: et ad probationē negat ſequela: rō eſt quia propt alias cauſas oro fit vocaliter vt dictū eſt nōbili. ¶ Cōtra iſtam ſolutonē arguit: ſenſibila ipedūnt ſepe numero intellectū a ſua deuotiōe: ſed voces ſunt ſenſibiles ergo ipediūt itellectū ⁊ deuotionē: et per pñs oro nō deb3 fieri vocalr. ¶ Contra hanc replicā rñdet q voces nō ſemp ipediūt deuotione3 et qñ impediūt: tunc ceſſandū eſt niſi pçceptū eccleſię vrgeat. Idē dicēdum eſt de diuturnitate ſeu prolixitate orationis. ſ. q qñ talis diuturnitas minuit deuotionē tunc ceſſandum eſt: ſed ſicut iterdū voces ipediūt ita ſepenumero iuuāt: vt teſtatur Aug. in lib. confeſſionū. ſeqtur em̄ q in cantibus eccleſię ex nimia delectatione et deuotione prorūpe pebat in lachrymas. ¶ Cōtra iſta3 ſolutione3 arguitur: ſaluator noſter matth. 6. inqt tu aute3 cū oraueris intra in cubiculū tuū et clauſo oſtio ora patrem tuū in abſcondito ergo oratio nō deb3 fieri vocaliter. ¶ Ad hanc replicā reſpōdent Chryſoſt. ⁊ Aug. q ſaluator noſter nō prohib3 orare corā hoibus ſed phibet orare vt hō videat ab hominib⁹: vt patet intuenti caput allegatu3.

¶ Queritur vndecimo an attentio ſit neceſſaria oroni. pro hui⁹ difficultatis declaratione erit notādu3 q duob⁹ modis dicit aliqd neceſſariū. Uno mō ſine quo non pōt aliqs meli⁹ puenire ad ſuu3 finem. Alio mō ſine quo aliqs nō pōt cōſequi ſuum effectu3. Eſt autē triplex effectus oronis. Prim⁹ eſt mereri vitā ęternā q̄ eſt cōis ciuilibus actui virtuoſo: et ad iſtū effectū cōſequēdum nō reqrit attētio in tota rō ne ſed ſatis eſt q attentio ſit in principio: q̄uis ſeqtur euagatio mentis: duūmō talis eugatio nō ſit ſpontanea: eſt em̄ ipoſſibile ſm fragilitatē humanā q homo ſit ſemp attēt⁹ in oratione ⁊ pt3 per manifeſtū exemplū de illo q̄ pmiſit diuo bernardo dicere orationē dominicā ſine euagatione mētis ſi daret ei ſuū aſinū ⁊ vix fuit in medietate dñice oronis qñ q̄ſiuit a diuo Bernardo ſi daret ſellā. Scđs effectus oronis eſt ipetratio ⁊ ad iſtū effectū non requirit etiā continua attentio: ſed ſatis eſt actualis vel virtualis. Tertius effectus eſt refectio mentis: et ergo ad iſtum effectū neceſſaria eſt cōtinua attētio in oratione. iuxta illud apli. 1. ad Corinth. 14. ſi orē lingua mēs ſine fructu eſt. Scđo eſt aduertēdū q triplex eſt attentio oronis. Pria circa verba ne hō erret in pbatione verborū. Scđa eſt circa ſenſu3 verborū et iſtā nō poſſunt habere laici non itelligentes latinū. Tertia eſt circa deū ⁊ rem quę petit et eſt maxime neceſſaria tā doctis: q̄ idoctis: ſaltē actualr vel virtualiter: ⁊ q̄uis aliqs modern⁹ dicat q ſufficit cogitare de aliquo bono ope hoc eſt abſurdū: nam ſequeret q liceret oranti ſemp cogitare de argumētis logicę vel phię aut medicinę.

¶ Contra iſtā reſponſionē arguit ſic: ſemp attētio eſt neceſſaria p totā oronē ergo rñſio nulla: aņs pbat

Joan.4.dicitur ſpūs eſt deꝰ ⁊ eos q̄ adorant eū in ſpiritu ⁊ veritate opꝫ adorare: ſed ſi alqs euagat in orōne iā nō adorat in ſpiritu ⁊ veritate ergo neceſſaria eſt ſemper attentio in oratione. ¶ Ad hoc argumentuꝫ reſpondet negādo añs ⁊ ad probationē negat minor dūmō talis euagatio nō ſit volūtaria: nā talis adorat in ſpiritu et veritate: poſtq̄ habuit in pͥncipio attētionē et in virtute illiꝰ continuat oratio ſine euagatione ſpōtanea.

¶ Querit duodecimo an orō ſemper ſit ipetratoria. Ad hāc difficultatē reſpōdet negatiue: nā non oīs orō habꝫ cōditiōes reqſitas ad hoc ꝙ ſit ipetratoria. Prima eſt ꝙ homo petat pro ſe ipſo idcirco orō ſamuelis prophetę nō fuit ipetratoria ꝓ rege ſaule: nec orō Jheremię pro populo iudeoꝝ. Scda eſt ꝙ hō petat neceſſaria ad vitaꝫ ęternā: idcirco paulus nō fuit exauditus pro ſeipſo qñ quęſiuit a dño deo vt auferet ab eo ſtimuluꝫ carnis. Tertia eſt ꝙ petat pie id ē cū deuotiōe ⁊ iō populus iudeoꝝ nō fuit exauditus pro ſeipſo iuxta illud: populus hic labijs me honorat. cor autē eorum longe eſt a me. Quarta cōditio eſt ꝙ homo petat pſeueranter: idcirco multi xp̄iani nō exaudiūt: qꝛ nō pſeuerant: ⁊ iuxta dictū ſaluatoris ſolꝰ ille q̄ perſeuerat vſq ad finē ſaluus erit: ſed ſi orō habeat oēs iſtas conditiones ſemp̄ eſt ipetratoria.

¶ Contra iſtā reſponſionē ar. ſequeret ꝙ peccatores poſſent facere orōnes ipetratorias pñs eſt contra illud Joan.9.ca. ſcimꝰ qꝛ deus peccatores nō audit: ergo rñſio nulla: ſeq̄la probat peccatores poſſunt facere orōns hñtes illas quattuor cōditiones ergo poſſunt facere orōnes ipetratorias. ¶ Ad hoc argūtur reſpondet Auguſtinꝰ ſup Joā. cōcedendo ſeq̄lā et ſubiungit ꝙ alit fruſtra publicanꝰ oraret: dñe propitius eſto mihi: et cōſequēter dicit ꝙ illud dictū eſt cęci nōdū perfecte illuminati: quare parū curanduꝫ eſt de illo: poteſt aliter dici ꝙ illd dictū cęci itelligit qñ peccator petit cōformiter ad ſuā malitiā vaꝫ tunc nullo modo exauditur.

¶ Queritur decimo tertio circa eandē diſt. an ieiuniū ſit de ꝑcepto. Pro huiusdifficultatis enodatione eſt notādū ꝙ multiplex eſt ieiuniū quoddā eſt ſpirituale ⁊ gñale et eſt obſeruātia ab oībꝰ iniquitatibus ⁊ tangit ab yſaia.58.ca. vbi in perſona dei dicit. nōne magꝰ eſt hoc ieiuniū qd elegi: diſſoluere colligatiōes ipietatis: ſilr tangit ab Aug. ſup Joannē ⁊ recitat de cōſe. diſt.5. ca. ieiuniuꝫ. Aliud eſt ieiuniū naturale qd dicit abſtinentiā ab omni cibo ⁊ potu. Aliud eſt ieiuniuꝫ morale: qd dicit abſtinentiam a nimio cibo vel potu. Aliud eſt ceremoniale ſiue eccleſiaſticū: qd prohibet plures cōmeſtiones in die ⁊ dicit abſtinentiā a carnibꝰ ⁊ lacticinijs ⁊ ouis De primo ieiunio et tertio nulli eſt ambiguū quin ſit de pręcepto. Secundum vero non eſt de pręcepto: niſi volenti ſuſcipe corpus xp̄i. De quarto non eſt pręceptū expreſſum

iuris diuini in lege noſtra euangeli ca: bene tñ erat preceptū in lege an tiqua iuris diuini ipſis iudeis vt ha betur Leuitici.25.ca. idcirco eſt ma gna difficultas de ieiunio q̄dragesi mali an ſit de iure diuino: an de iu re pure poſitiuo humano: naȝ de ie iunio.4.tēpoꝝ aut vigiliarū natiui tatis ſaluatoris aſſumpſionis bea te virginis penthecoſtes: apoſtolo rū preter philippū: iacobum et ioā nē euangeliſtā ⁊ oīm ſanctorū: ꝯſtat ꝙ talia ieiunia ſunt de iure poſitiuo pure humano vt patȝ lib.5.extra de obſeruatione ieiuniorū cap. cōſiliū pariforma de p̄mis.4.diebus qua drageſime.ſ.quarta feria cineꝝ.5. 6.et ſabbato ꝯſtat ꝙ ieiunare tales 4.dies eſt de iure hūano poſitiuo. Nam Gregori⁹ illos addidit vt ha betur de conſe. diſt.5.ca.quadrage ſima vt numer⁹.40.dieꝝ ieiunabi liū cōpleret. nā illis amotis ſolū re remanēt.36.dies ieiunabiles. Diffi cultas ergo ſupeſt an ſit de iure di uino ieiunare illos.36.dies q̄ ſunt inter p̄mā dominicā quadrageſime ⁊ paſcha. Aliq̄ eñ dicūt ꝙ ē de iure diuino i tertio gradu ſcȝ ex traditio ne apoſtolorum ⁊ ꝙ tales dies ſint ex traditione apoſtoloꝝ expſſe aſſe rit diuus Hiero. in.4. epiſtola ad marcellaȝ: pariforma in eccleſiaſti ca hiſtoria Euſebius aſſerit ꝙ tēpo re ſuo illi.36.dies ieiunabant ⁊ Eu ſebius fuit tēpore magni conſtanti ni ⁊ ſimilit̄ refert ꝙ ante tēpus ſuū quadrageſimā ieiunabant. Quare maxima eſt apparētia ꝙ tales dies ſint ex traditione apoſtolorum. Et ſcd̄ȝ iſtā opinionē papa nō pōt paſ ſim diſpēare ſicut idies diſpēſat cū multis nobilibus ⁊ diuitibus: ꝙ cō medant carnes in illis.36.diebus: ſed pro maiori parte oēs doctores theologi tenēt ⁊ maxie antiq̄ ꝙ ſo luȝ eſt de iure poſitiuo ieiunare pre fatos.36.dies: ⁊ ſm iſtam opinionē papa pro rationabili cauſa pōt diſ pēſare cū nobilibus diuitib⁹ ⁊ etiaȝ pauperibus vt cōmedant carnes in prefatis.36.diebus: ſȝ ſuppoſito ꝙ ieiunare quadrageſimaȝ ſit de iure pure poſitiuo humano eſt difficul tas an obligemur ſub pena pecca ti mortalis: nā videt̄ ꝙ eccleſia ne ꝙ aliqua lex humana aut naturalis poſſit nos obligare ad penā pecca ti mortalis: cū talē penā eternā lex humana aut naturalis nō poſſit in fligere. Idcirco Ioan. de gerſono tenet in.3. pte tractatu de vita ſpiri tuali lec.2.et.4.in.1.corre. ꝙ lex hu mana vt humana nō poteſt obliga re ad peccatū mortale: ſimilit̄ nec naturalis vt naturalis ⁊ cepit ex du rando in quodā libello de legibus. ratio potiſſima eſt: q2 hō nō pōt infli gere penā eternaȝ: ⁊ ſi arguas ſeq̄ retur ꝙ xpian⁹ potēs ieiunare qua drageſimā et nō iunās nō peccaret mortal'r: ꝯñs eſt falſum ergo negat ſequelā: rō eſt q2 talis licȝ nō peccet mortal'r q2 non cōuenit legi huma ne vt humane: peccat tamen morta liter q2 ꝯtrauenit illi precepto ſalua toris luce.10. q̄ vos audit me audit et q̄ vos ſpernit me ſpernit. Ita ꝙ reſolutio iſtorum duorū doctorum eſt ꝙ leges humane ſi obligāt nos ad peccatū mortale nō obligāt nos inquantū humane vel naturales: ſȝ

inquãtũ ĩbibũt legẽ diuinã: vtputa
illã allegatã ⁊ ſic nõ differũt ab aliſ
doctoribus in pũcto principali: naʒ
cũ ipſis cõcedũt q̄ talis valẽs ieiu-
nare ⁊ nõ ieiunans peccat mortalit̃
et dat̃ ab eis analogia. ſ. qñ bonus
medicus ꝓhibet infirmo comedere
aliquẽ cibũ nociuũ ⁊ ĩductiuũ mor-
bo ipſi ĩfirmo ſi ipſe ĩfirm⁹ comedat
talẽ cibũ peccat mortalr̃: nõ ꝓpter
prohibitionẽ ipſi⁹ medici q2 medi-
cus nõ habʒ poteſtatẽ obligãdi ipſʒ
ad peccatũ mortale: ſʒ q2 talis ĩfir-
mus ꝯtrauenit p̄cepto iuris natura-
lis ⁊ diuini de ꝯſeruãda ꝓpria vita.
Sʒ de hac opinione latius dicetur
in. 3. noſtro libro ſup̄ ſentẽtias.

¶ Contra reſolutionẽ q̄ſtiõis
ar̃. ſic: galli non ieiunãt vigilias di-
ui Bartholomęi: thomę ⁊ matthię
⁊ nõ peccãt ergo reſolutio nulla. mi-
nor probat̃: roman⁹ põtifex ſcit eos
non ieiunare ⁊ nõ reprehẽdit eos g̃
galli non peccãt. Inſuper nõ come-
dũt galli piſces dieb⁹ ſabatinis int̃
natiuitatẽ dñi et purificationẽ: imo
comedũt carnes palã ⁊ publicę taʒ
laici q̄ȝ eccl'aſtici: imo ⁊ religioſi g̃
reſolutio nulla. p̄terea caſtellani in
dioceſi tolętana comedunt lucani-
cas et farcimina ſanguinea ⁊ extre-
mitates aliuʒ diebus ſabbatinis et
non peccant: ergo reſolutio nulla.
¶ Ad p̄mũ iſtorũ reſpõdet̃ negan-
do ꝯñam. ſilr̃ et ad ſcd̃m: rõ eſt: q2
ꝯſuetudo: ꝯtra humanuʒ ius deob-
ligat eos. ¶ Contra iſtã ſolutioneʒ
arguit̃ ſic. Primi galli q̇ contraue-
nerũt pręcepto eccleſię peccauerũt
mortalr̃ ergo iſti galli q̇ ꝯtraueniũt
pręcepto eccleſię peccãt mortalr̃ cõ-
ſequẽtia tenet q2 nõ eſt maior ratio
de primis q̄ȝ de iſtis. ¶ Ad hanc re-
plicã rñdet̃ negãdo ꝯñam ⁊ ad ꝓba-
tionẽ negat̃ añs ⁊ rõ aſſignat̃: quia
primi galli obligabant̃ rõne p̄cepti
qd̓ nondũ erat abrogatũ: ſʒ iſti nõ
obligant̃ q2 illud pręceptũ abroga-
tũ eſt per ꝯtrariã cõſuetudinẽ. Vñ
ſemp̄ ꝯſuetudo humana deobligat
a iure humano: nõ auteʒ deobligat
a iure diuino: nã tunc nõ eſt cõſuetu-
do ſed corruptela: et propter ean-
dem cauſam ſacerdotes non reli-
gioſi nõ obligantur abſtinere a car-
nibus a ſeptuageſima vſq̄ȝ ad feriã
4. cinerũ. vt habet̃. 45. diſt. ſimilit̃
non obligãt̃ abſtinere a carnibus in
aduentu dñi. ¶ Ad tertiuʒ rñdet̃ q̄
caſtellani dicũt ſe habere diſpenſa-
tionẽ ⁊ cauſa eſt rõnabilis: q2 carẽt
piſcib⁹ propt̃ nimiã diſtantiã a ma-
ri: propt̃ ſimilẽ etiã cauſam galli co-
medũt butirũ ⁊ lac ⁊ caſeuʒ in qua-
drageſima: carent eñ oleo oliuę: q̄ȝ-
uis habeãt oleũ nuciũ ⁊ raparũ: ſʒ
iſta duo olea nocẽt corpibus huma-
nis ⁊ malũ habẽt ſarporẽ. Alteri⁹
eſt notandũ q̄ a ieiunio quadrage-
ſimali deobligant̃ multi. p̄mi ſunt
pueri ⁊ aduleſcẽtes: ne ĩpediat̃ cor̄-
crementũ. Scd̓i ſunt ĩfirmi. Tertij
ſunt mendicantes oſtiatim. Quarti
ſunt ſenes: qui nõ poſſunt comede-
re ſufficent̃ in vna refectione. Quin-
ti ſunt artifices ⁊ coloni q̇ aſſumunt
magnos labores et nõ ſunt multuʒ
diuites q2 ſi eſſent multum diuites
ita q̄ poſſent viuere honeſte ſine la-
bore tenent̃ ieiunare: ſimilr̃ ſutores
et notarij q2 nõ habent magnos la-

bores ⁊ ſic de ſibi ſimilib⁹ tenentur ieiunare. Sexti ſunt peregrini q̃ habent iuſtã cauſam peregrinationis Septimi ſunt famuli et lectores q̃ legunt durãte prandio in religionibus. Octaui ſunt regentes p̄dicatores doctores: q̃ nõ poſſunt cõmode ſatiſfacere lecturę vel pędicationi ⁊ ieiunio nã ſi poſſunt vtriq̃ʒ ſatiſfacere: reuera magis obligant̃ q̃ʒ alij ieiunare: vt dent ceteris exẽplũ. Nonę pſonę ſunt mulieres lactantes ⁊ grauidę: imo tales male facerẽt ieiunãdo: Decimę et vltimę ſunt mulieres cõiugatę quę cogunt̃ a malis viris ipſarũ frangere ieiunia: nã tales ſm Innocẽtiũ tertiũ cũ facultate rectoꝝ poſſunt nõ ieiunare. Unũ tamẽ eſt ſumme notãdũ: ꝙ ſi tales viri eſſent adeo mali ꝙ cogerẽt vxores frangere ieiuniũ in contemptũ eccleſię poti⁹ tales mulieres debẽt mori q̃ʒ frangere ieiunium.

¶ Contra iſtõ notabile arguitur ſic. ſeq̄ret̃ ꝙ aliq̄s ex propa malitia deobligaret ſe a p̄cepto eccl'ię. ꝯñs eſt falſuʒ ergo ſeq̄la probat̃ volo ꝙ aliq̄s malus xp̄ian⁹ igurgitet ſeipſuʒ in carniſpriuio vt icurrat febrim: tunc talis nõ erit obligat⁹ ex notabili ad ieiuniuʒ quadrageſimę et hoc puenit ex propa malitia ipi⁹ ergo ſeq̄la vera. ¶ Ad hoc argumẽtũ rñdet q̄dã ꝙ adhuc talis eſt obligatus ad ieiunium quadrageſimę. ¶ Sed hec rñſio nõ põt defenſari. nã tunc talis obligaret̃ ad ipoſſibile: ſed hoc etiã ipſi ꝯcedũt: dicunt eñ ꝙ nõ iconueniẽt poſtq̃ʒ prouenit ex propa culpa ipius: nihilominus hoc videt̃ eſſe cõtra illud diui Hie. anathema ſit q̄cũq̃ʒ dixerit deũ obligare aliqueʒ ad ipoſſibile. Inſup ſeq̄ret̃ ꝙ talis eſſet perplexus: nam quicq̄d faceret ſemꝑ peccaret mortaliter: nã ſi nõ ieiunat peccat mortaliter: cũ eſt obligatus ⁊ ſi ieiunet etiã peccat mortal'r. naʒ talis de rapina offert holocauſtũ vt inq̄t Hie. et habet̃ de cõſe. d.5. ca. nõ mediocriter ergo talis eſt pplexus: pręterea ſeq̄ret̃ ꝙ aliq̄s dãnaret̃ ⁊ diſcederet in grã: ꝯñs videt̃ ipoſſibile: ꝙ ſeq̄la pbat̃: volo ꝙ talis infirm⁹ cõterat̃ pfecte de illo pctõ gulę et non habeat niſi illõ ⁊ moriat̃ cũ tali cõtritione feria ſexta poſt cineres: tũc talis morit̃ in gratia q2 pfecte cõtritus ⁊ dãnabit̃ q2 nõ ieiunauit p̄mos tres dies quadrageſimę et obligabatur ex rñſione ergo ſeq̄la vera: et propterea aliter rñdet̃ ad argumẽtũ cõcedendo ſeq̄lã et negando minorẽ: imo eſt poſſibile ꝙ aliq̄s deobliget ſe ex pp̄a malitia a p̄cepto diuino vt ptʒ ſi aliq̄s robuſtus ad laborandũ faciat ſe ifirmuʒ igurgitãdo ſeipſuʒ: tunc ante morbũ talis tenetur iure diuino laborare ad ſuccurrẽdũ ppriis parẽtibus ⁊ poſt mortẽ nõ ampli⁹ tenet̃ pro tali tpe: imo ſi morb⁹ eẽt ppetuus tũc deobligaretur pro toto tpe vitę ſuę: ſimilit̃ vir iure diuino tenet̃ reddere debitum vxori ⁊ ſi ex culpa incidat in morbũ deobligabitur a redditione debiti. ¶ Circa iſtã materiã dubitat̃ de hora comedẽdi in die ieiunij. Ad hoc reſpondet̃ ex cõcilio cabilonenſi de cõſe. diſt. p̄ma ꝙ optʒ comedere ca hora qua dicatur hora nona: ⁊ apud

gallos ꝛ hyſpanos ē hora fere duo-decima ita ꝙ notabilr̄ nullus debet anticipare horā duodecia3 niſi pro aliqua rōnabili cauſa: poteſt tñ poſt ponere tm̄: quantū voluerit ipſum: immo in p̄mitiua eccleſia nō comedebāt niſi ad veſpā ꝛ de hoc laudat̄ diuus Hiero. ſ. ꝙ ieiunabat vſ ad veſpa3. Dubitat̄ ſc̄do an liceat cōedere panē in collatione. ¶ Rn̄det̄ cū dn̄o Alexādro ꝛ diuo thoma negatiue: niſi in caſu in quo aliqs haberet magnā ſitim ꝛ nō hr̄et aliud niſi panē ad īpediendū nocumētu3 vini. Extra tñ iſtū caſu3 nō lic3: poſſum⁹ tñ accipe electuaria ꝛ cōfectiones in parua quātitate: ne vinū noceat: potus tñ nō eſt prohibit⁹ ne ante prandiū ne poſt prandiū: iō ſi aliqs bibat ante prādiū nō frāgit ieiuniū eccleſię: ꝛ notant̄ dictu3 eſt in pua quātitate: q2 ſi ſumat̄ in magna quātitate frangit̄ ieiuniū iuxta illud Hiero. ſ. nō refert an ipleas vētrem herbis vel caponib⁹ aut piſcibus. Dubitatur tertio an liceat ieiunare in die paſcatis. ¶ Ad hoc reſpondet̄ ꝙ Grego2i⁹ in ſc̄do lib. dialogo2ū refert quēdā ſacerdotē diuinitus eſſe miſſum diuo benedicto ꝛ prohibentē ipi ieiunare in die reſurrectionis ſed tunc videret̄ ꝙ idē eēt iudiciu3 de quolꝫ die dominico maxime q2 melchiades papa prohibꝫ ieiunare die dominico et die iouis. vt habet̄ de pſe. diſt. ṫtia. ca. ieiuniū. Ad hoc rn̄det̄ ſc̄d3 itentionem diui Hierony. ꝛ Auguſt. ꝙ omni tp̄e eſt ieiunādū dummō tale ieiuniu3 non fiat propter malū finē: ſed ſi prohibitio Melchiadis itelligat̄ ſimplr̄: poſtꝗ nō eſt abrogata p̄ cōtrariam conſuetudinē ꝛ melio2 eſt obedientia ꝙ victima multa. Videt̄ ꝙ nō lꝫ ieiunare die dominico. Et idē precibuit cōciliū laodicēſe vt habetur in ca. Sacerdos. 26. q. 7. De quinta feria liq̄t ꝙ lic3 ieiunare: imo eſt de pręcepto in quadrageſima ieiunare omnes dies iouis hebdomadaꝝ quadrageſimę: imo eſt exp̄ſſe pręceptū papa martini de die iouis ſancta. vt habet̄ de cōſe. diſt. 3. ca. Nō licet propt̄ aliquos hereticos: q̇ dicebāt xp̄ianos poſſe illa die cęnare quia ſaluato2 noſter cęnauit illo die cum diſcipulis. ¶ Dubitat̄ quarto ſi aliquod feſtū veniat die lunę quādo eſt ieiunandu3. ¶ Ad hoc rn̄det̄ lib. 3. extra de obſerua. ieiunioꝝ ca. 1. ex p̄te vr̄a. ꝙ ieiunandu3 eſt tunc die ſabbato et itidē habet̄ in ſeq̄nti capite. Dubitatur quinto ſi aliqs vouerit ieiunare quolibꝫ die veneris et feſtū natalis venerit die veneris an talis poſſit comedere carnes et non ieiunare. ¶ Ad hoc reſpōdetur ab honorio tertio lib. allegato cap. Explicari negatiue: et itidē dicit de oībus profeſſis: ꝙ tales nō poſſunt comedere carnęs: ſecus eſt de oib⁹ alijs: q̇ nō ſunt p̄feſſi nec vouerunt nā tales meritorie poſſunt comedere carnes tunc in die veneris: ſimiliter ꝛ die ſabbati ſi feſtū tali die venerit. ¶ Dubitat̄ ſexto an vouēs nō comedere carnes poſſit comedere ius ſeu offā carniū et farcimina ſanguinea. ¶ Ad hāc difficultatē rn̄det̄ affirmatiue: rō eſt q2 ius carniu3 nō eſt caro ſimiliter ſanguis nō eſt caro nihilomin⁹ nō videtur eſſe bone-

ſtum comedere ius carniuȝ ⁊ piſces in eodē prandio: nā male cōueniunt in eodem ſtomacho piſces: ius carniū: ⁊ farcimia: nā talia ſolēt gñare lepraȝ. Et ꝗuis religioſi diui bñdicti et predicatores in francia ſoleāt in eodem prādio comedere ius carniū ⁊ piſces melius tñ facerēt abſtinendo: nō propť votuȝ: ſed propter ſcādalū ⁊ gñationē lepre. ¶ Septio dubitať an tabernarij peccēt miniſtrando epulas non ieiunantibus. ¶ Ad hanc difficulatē rñdeť ꝙ ſi tabernarij habeāt probabilitatē ꝙ tales habeāt legittimā cauſam nō ieiunandi licite poſſunt miniſtrare: ſi vero nō habeant: non poſſunt licite miniſtrare: nā tunc cooparenť pctō: et per conſequens peccarent.

¶ Queriť decimo quarto circa eādem diſt. an tertio comedēs in die ieiunij peccet mortaliter. ¶ Ad hanc difficultatē rñdet Durādus in p̄ſenti diſtinctione negatiue.

¶ Cōtra quā rñſionem arť. ſic. Preceptū de ieiunio eſt negatiuuȝ ergo toties quoties hō comedit pꝰ p̄mā vicem frangit ieiunıū ⁊ peccat mortalr. ꝯña tenet: qꝛ illa eſt differētia inť p̄cepta affirmatiua ⁊ negatiua: ꝙ affirmatiua obligant ad ſēp et non pro ſemper. Negatiua vero obligāt ad ſemp ⁊ pro ſemp. ¶ Ad hoc argumetū rñdeť cōcedēdo añs nā ſi eſſet preceptū affirmatiuū ad comedendū ſoluȝ ſemel ille q̄ nihil comederet p totū diē frangeret ieiuniū qđ eſt abſurdū. Jdcirco concedendū eſt añs et negāda eſt ꝯña et ad probationē dicendū eſt ꝙ prima differentia habet verū iter precepta iuris naturalis aut diuini nō autē iter precepta iuris humani vn̄ illa que prohibenť iure naturali ſūt intrinſece mala. Jmmo teſte pħo noſtro in.6.ca.2.ethicoꝝ ſtatim nominata ꝯuoluta ſunt quadā malicia vt mendaciū et adulterium ⁊ ſic de alijs. Jlla vero q̄ prohibentur iure humano: ex ſe nō ſunt mala: imo ſecluſo precepto eſſent meritoria vite eterne. videlȝ comedere carnes in vigilia diui laurētij vel diui barptolemei ¶ Contra iſtā rñſionē arť. ſic. Non conſtat ꝙ eccleſia nō obliget nos pro qualibȝ comeſtione ad peccatū mortale: ergo illud nō eſt aſſerendū. ¶ Ad hoc negatur añs: ⁊ rō eſt qꝛ pœne potiꝰ ſunt reſtringende ꝗ̄ ampliande: preterea ſi aliq̄s ter aut quater comederit in die ieiunij dummō nō exceſſerit metas temperantie: nō iponitur maior pœnitentia ꝗ̄ ſi ſolū bis cōcediſſet: et p ꝯñs videť ꝙ poſtꝗ̄ talis fregit ieiuniuȝ per ſcdaȝ viceȝ comeſtionis nō amplius itendit obligare ipſuȝ ad hoc ꝙ nō comedat vltra. ¶ Contra iſtā reſponſionē arguitur ſic: q̄ vouit virginitatem toties peccat quoties cognoſcit mulierem: ergo toties quoties aliq̄s comedit poſt p̄mā viceȝ frangit ieiuniū ⁊ peccat mortaliter ſi dicas ꝙ diſcrimē eſt ꝙ talis ꝯtrauenit illi precepto nō fornicaberis: tūc deduco argumētū de illo q̄ vouit non bibere vinum tunc talis toties quoties bibit vinū frangit votuȝ et peccat mortalr ergo toties quoties quis comedit poſt ſcdam vicē frangit ieiunium et peccat mortaliter.

¶ Propter hoc alr̄ daꝛ diſcrimē. ſ. ꝙ ille qui vouit virginitatē intēdebat ſe obligare pro qualibꝫ vice ſub pœna pcti mortalis: ſimilr̄ ille qui vouit nō bibere vinū: eccleſia tamē non intēdit ꝓhibere qualꝫ comeſtionē ſub pœna pcti mortalis vt declaratum eſt.

¶ Scd̄o arguiꝛ ſic. ſequeretur ꝙ poſteaq̄ aliq̄s fregit ieiuniū poſſet veſci carnibus ꝯn̄s eſt falſuꝫ: ſeq̄la ꝓbaꝛ: talis illo die nō obligaꝛ ex reſpōſione ad ieiuniū poſteaq̄ illō fregit et licite pōt tertio ⁊ quarto comedere ergo pōt etiā veſci carnibꝰ ¶ Ad hoc argumētuꝫ rn̄dꝛ negādo ſeq̄lā: ⁊ ad probationē negaꝛ ꝯn̄a ⁊ ratio eſt: q̄ꝛ ſtrictius prohibenꝛ carnes quā plures cōmeſtiones: ⁊ hoc patet: q̄ꝛ permittit ꝙ pueri pluries comedant in die ieiunij non tn̄ illis permittiꝛ vt comedāt carnes: ſimiliter ꝑmittiꝛ ꝙ mulieres grauidę ⁊ lactātes pluries comedāt: nō tamē permittitur ꝙ comedant carnes.

¶ Tertio arguitur ſequeretur ꝙ aliqua volitio ſimul et ſemel eēt peccatū ⁊ nō pctm̄ ꝯn̄s iplicat ꝗ ſequela probatur: volo ꝙ aliq̄s partibiliter et ſucceſſiue poſtq̄ pranſus eſt in die ieiunij eliciat volitionem cœnādi per vltimū nō eſſe: tunc volitio erit peccatū et nō erit pctm̄ immediate poſt illud inſtans ergo ſequela vera: an̄s ꝓbaꝛ pro ſcd̄a pte. ſcꝫ q̄d erit nō pctm̄ quocūq̄ inſtanti poſt illud dato verū eſt dicere ꝙ an̄ illud iā fregit ieiuniuꝫ ergo amplꝰ nō eſt peccatū. ¶ Ad hoc argumentū rn̄deꝛ negādo ſeq̄lā: ⁊ ad ꝓbationem dato caſu negaꝛ an̄s pro ſcd̄a part e⁊ ad probationē negatur ꝯn̄a et rō eſt q̄ꝛ ſolū fregit recuperabilr̄: ſed ſi fregiſſet irrecuperabiliꝛ tunc amplius nō peccaſſet cōtra ꝑceptū eccleſię: vn̄ ſi non exeat in actū exteriorem et pœniteat ipſuꝫ illius volitionis: recuperabit ieiuniū ⁊ ieiunabit: veluti virgo quę vult dormire cuꝫ amaſio ſuo efficaciꝛ ⁊ nō dormit ꝑpꝛ ipedimentū: ſi pœnitcat ipſā illius volitionis recuperat virginitatem.

¶ Quarto arguitur celebrans pluries q̄ ſemel ſine legittima cauſā toties peccat quoties celebrat: ꝗ pluries comedēs q̄ ſemel in die ieiunij toties peccat quoties cōedit: ꝯn̄a tenet: q̄ꝛ vterq̄ iſtorū ſolū contrauenit iuri pure poſitiuo. ¶ Ad h̄ argumentū reſpōdeꝛ negādo ꝯn̄aꝫ et ad probationē diciꝛ ꝙ licꝫ vterq̄ contraueniat iuri pure poſitiuo: nihilomnꝰ tn̄ romanus pontifex itendit obligare celebrantē pro qualibꝫ vice: non tn̄ comedentē ⁊ hoc cognoſciꝛ per pn̄iaꝫ: maior eīn̄ pœnitētia imponeꝛ illi q̄ celebrauerit vigiti vꝛ trigita miſſas ſine legittima cauſa q̄ illi q̄ celebrauit duas: nō autē imponeꝛ maior pn̄ia illi q̄ comederit ter vel quater q̄ alteri: qui ſolū bis comederit. ¶ Contra iſtā reſpōſioneꝫ arguiꝛ ſic. Eccleſia per ꝑceptū ieiunij itendit domare carnē et ſubdere ſpiritui: ſed ꝑ tertiā comeſtionē aut quartā caro efficiꝛ magis rebellis q̄ per ſcd̄aꝫ: ergo eccleſia intendit obligare pro qualibet vice ⁊ per ꝯn̄s maior pœnitentia eſt ipo

nenda illi qui ter vl' quater comederit ꝙ̄ illi qui ſolum bis comederit. ¶ Ad hãc replicã rñdeꝛ negãdo cõſequentiã et daꝛ manifeſta iſtãtia a dño deo: qui itendit ꝙ ꝑ adipletionẽ pceptoꝝ ſuoꝝ mereamur vitã eternã: nõ tñ obligat nos ꝙ quolibꝫ tempe: pro quo adiplemus eiꝰ pcepta mereamur vitã eternam.

¶ Alia ẽ opinio alioꝝ probabilis: ꝙ̄uis videaꝛ dura. ſ. ꝙ toties quoties hõ comedit poſt prãdium in die ieiunij peccat mortaliꝛ. Rõ huius opinionis eſt qꝛ pceptũ de ieiunio eſt negatiuũ. ſ. ꝙ hõ non comedat pluries i die ieiunij ꝙ̄ ſemel idcirco toties quoties cõedit poſt ꝑmã vicẽ contrauenit pcepto eccliẽ. et per ꝯſequẽs peccat mortaliter

¶ Cõtra quã opinionẽ arguitur ſic. Tertio comedẽs īuenit ieiuniũ iã fractũ ergo nõ frãgit ieiuniũ et per ꝯñs nõ peccat in tertia vice: ꝯña probaꝛ: nã al's frangeret eodeꝫ die multa ieiunia qḋ videꝛ abſurdũ poſtꝙ̄ in vno die nõ eſt niſi vnuꝫ ieiuniũ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdeꝛ diſtinguẽdo ꝯñs ꝑme cõſeqñtie: vl' prope et ſic concediꝛ ꝑma ꝯña ⁊ negatur ſcda: vel ipꝓrie ⁊ ſic negatur prima cõſeqñtia rõ eſt: qꝛ talis per tertiã aut quartã comeſtioneꝫ facit qḋ in ſe eſt ad frangendũ ieiunium idcirco equiualenter multa ieiunia frangit. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguitur ſic: talis in tertia comeſtiõe eſt extra limites pcepti ergo nõ amplius obligaꝛ et per ꝯñs nõ frangit equaleꝛ ieiuniũ. ¶ Ad hanc replicam rñdeꝛ negando cõſequentiam ⁊ datur inſtantia de illo qui fecit votuꝫ virginitatis: ⁊ cognouit mulierem: naꝫ talis eſt extra limites vginitatis: nihilominꝰ obligaꝛ adhuc nunꝙ̄ cognoſcere mulierem.

¶ Secundo arguiꝛ ſic ſequeretur ꝙ ſi in tertia comeſtione caperet centũ morſellos: centies peccaret: ꝯñs eſt falſum ḡ. ¶ Hoc argumentũ nõ magis militat cõtra iſtaꝫ opinionẽ ꝙ̄ cõtra primã: nã difficultas adeo bene deducitur: ſi in ſcda comeſtiõe accipiat cẽtũ morcellos ideo non eſt põderanduꝫ ⁊ rñdetur negando ſeqlã nã ſolũ habet vnam volitionẽ iperatiuã tertie comeſtionis ideo ſolum peccat in illa tertia comeſtione. ſed ſi haberet centũ volitiones diſtinctas deliberatas: centies peccaret.

¶ Tertio arguitur ſequeretur ꝙ aliqs eſſet perplexꝰ: ꝙ quicquid faceret peccaret mortaliter: ꝯñs eſt abſurduꝫ ergo ſeqla probatur: poſito ꝙ aliqs vir robuſtꝰ in die ieiunij faciat tantaclũ hora ſeptima breue et modicũ ita ꝙ nõ ſufficiat pro ſuſtentatione ipſiꝰ tunc talis erit perplexus ergo ſequela vera. añs ꝓbatur: qdquid faciat peccabit mortaliter: nã ſi comedat franget ieiuniuꝫ: ⁊ per ꝯñs peccabit. ſi non comedat etiã peccabit. ſuppono eñi ꝙ icidat in morbũ ergo eſt perplexꝰ. ¶ Ad hoc argumentũ reſpondeꝛ negãdo ſequelã et ad probationeꝫ dato illo caſu negatur ꝙ ſit perplexus: negatur etiã ꝙ ſi comedat franget ieiuniũ aut peccabit rõ eſt qꝛ tũc nõ obligaꝛ: ideo qꝛ iure naturali teneꝛ con

ſeruare ſalutē propriā: verū eſt tñ q̄ faciendo iantaculū peccauit mortaliter.

¶ Quarto arguitur ſi domin⁹ deus precipiat alicui nō frangere vitrū vel diſcū et talis frangat vitruȝ et percutiat fruſta poſtq̄ iā vitrum eſt fractū nō peccat percutiendo talia fruſta ergo tertio comedēs non peccat poſtq̄ ieiuniū iam eſt fractū ¶ Ad hoc argumētū rñdet querendo itentionē dñi dei an ſolū obligat talē ad nō frangendū vitrum vl' diſcū ⁊ fruſta et tunc facile habita itētione rñdebit ad argumentū. ¶ Sȝ queres circa iſtā opinionē an gall⁹ ſeries cōedēs in duab⁹ horis in die ieiunij graui⁹ peccet q̄ flaming⁹ cōtinuās cœnā per quattuor aut quiq̄ horas. ¶ Ad hanc difficultateȝ non pōt rñderi niſi pri⁹ dictarent circunſtantie: poſſunt eñ eſſe tales: q̄ flamingus graui⁹ peccabit: et poſſunt eſſe tales: q̄ gallus grauius peccabit ꝓpter diſtinctas volitiones deliberatas.

¶ Circa calceȝ hui⁹ diſtin. 15. q̄ritur vtrū q̄cunq̄ alterū dānificauerit in rebus temporalib⁹ teneat ad reſtitutionē: ita: q̄ nō poſſit agere veraȝ pœnitētiā niſi ſatiſfaciat ꝓ damno illato. ¶ Pro hui⁹ difficultatis enucleatione eſt notandum q̄ dominiū eſt ius vtēdi aliqua re iuxta aliquā legē: ius nihil aliud eſt ſm Joannē de gerſono: q̄ facultas vel poteſtas propinqua alicui cōpetēs et eſt ſeptuplex dominiū. ſ. beatificuȝ originale: naturale: diuinū gratuituȝ: canonicū: ⁊ ciuile. Dominiū beatificū eſt dñiniū alicui cōpetens ſm leges glie eterne: vt dñium q̄d habent ſancti ſuꝑ regnū celoꝝ. Dominiuȝ originale eſt dñiuȝ alicui cōpetens ſm leges iuſticie originalis videlicȝ dominiū q̄d habebat ꝑm⁹ parens ſuꝑ oēs piſces maris ⁊ oīa volatilia cœli: et oīa alia bruta: naȝ ſi vocaſſet ea veniſſent ad eum: ſilr habebat dominiū origiale ſuꝑ oēs vires ſuas inferiores: ita q̄ nullus motus ſenſualitatis iſurrexiſſet cōtra dictamē ſue rōnis: et nullū iſtoꝝ dominioꝝ habebat ꝑm⁹ parēs adā a natura: idcirco male dicūt illi doctores: q̄ aſſerūt nullā eē differētiaȝ int dominiū naturale ⁊ dñiuȝ originale. Nā lata eſt differentia vt patȝ intuenti. Dominiū naturale eſt dominiuȝ alicui competens ſm leges nature: et iſtud ius habuit homo ex dono dei: vt habet Geñ. ꝑmo cap. et eſt in abdicabile: ita: q̄ homo nō poteſt renunciare tali iuri: imo ius poſitiuū non pōt ipſuȝ abrogare: et iſtud ius habuit etiā ꝑmus parens ante lapſum et poſt lapſum et tunc oīa erāt cōia: ſed hoc eſt itelligēduȝ de oibus illis quoꝝ vſus eſt ordinatus ad cōſeruationē iduidui: ⁊ non de illis quorū vſus eſt ordinat⁹ ad ſeruationē ſpeciei. Idcirco vxores in ſtatu inocentie nō fuiſſent cōmunes ſed eua ita fuiſſet vxor ꝑmi parentis ꝓpa q̄ nulli⁹ alterius fuiſſet: et ita de alijs vxoribus.

¶ Contra iſtō notabile arguit ſic: ſeq̄retur q̄ ſi aliq̄s ꝓpter neceſſitatē famis vel nuditatis accipet veſtem vel cibū non peccaret: ꝯñs eſt contra illud ca. Si q̄s propt neceſſi

tatē extra de furtis.lib.5.vbi hētur ꝙ talis debꝫ pœnitere ꝑ tres hebdomadas niſi reſtituat: ḡ dicta nulla: ſeq̄la ꝓbaṫ: i neceſſitate oia ſūt cōia iure naturali ergo talis accipiendo non peccat. ¶Ad hoc argumentū reſpondeṫ diſtinguendo ſeq̄lā: vł ſi talis neceſſitas ſit extrema et ſic ꝯceditur illa ⁊ negaṫ minor: nā vt Gloſſa ſup illō cap. dī: nō itelligiṫ de tali neceſſitate vł de nō extrema: ⁊ ſic negaṫ ſeq̄la: ⁊ ad probationē dicitur ꝙ illud cōe dictū ſolū intelligiṫ de neceſſitate extrema et nō de quacunqꝫ ¶Contra iſtā ſolutionē arguiṫ de iure naturali erat ante ius ciuile: ꝙ quilibꝫ poterat accipe rem: qua idigebat nō extreme ⁊ ius poſitiuū nō poteſt abrogare ius naturale: ergo adhuc poſt ius ciuile q̄libet pōt accipere rem qua idiget non extreme. ¶Ad hanc replicā reſpondeṫ ꝙ ius poſitiuū nō pōt derogare iuri naturali præceptiuo: ſꝫ bene permiſſiuo: nā ius poſitiuū humanū pōt abrogare ius permiſſiuū diuinū: certū eñ eſt: ꝙ iure diuino ꝑmittebaṫ oli in.3.et.4.gradibꝰ cōſanguineitatis ꝯtrahere nūc vo nō licꝫ ꝑpṫ ſolū ius hūanū pure poſitiuū: nimirū ḡ ſi ius poſitiuū poſſit derogare iuri naturali permiſſiuo: mō ſolū erat de iure naturali permiſſiuo ꝙ quilꝫ acciperet rem: qua idigebat añ ius ciuile et nō erat de iure p̄ceptiuo.

¶Scdo arguiṫ ſic. ſeq̄retur ꝙ nullus poteſt abdicare a ſe cibū carnis in oēm euentū ꝯñs eſt falſū. ḡ dicta nulla: ſeq̄la probaṫ de iure naturali eſt vti carnibꝰ qñ extrema neceſſitas illud exigit: ergo nō licꝫ abdicare in oēm euentū iā probaṫ falſitas ꝯſeq̄ntis. Cartuſienſes licet ſint in extrema neceſſitate cōſtituti taliter ꝙ niſi comedant carnes morientur: non poſſunt eas comedere ergo pōt aliqs abdicare in oēꝫ euētum cibū carniū. ¶Ad hoc argumētum rūdeṫ: ꝙ difficile eſt dare caſū in quo niſi cartuſiēſis comedat carnes: moriēṫ ſꝫ illo dato: ne videatur fuga difficultatis rūdeṫ concedēdo ſequelā et negando minorē: ⁊ ad ꝓbationē diciṫ ꝙ cartuſienſis in caſu illo poteſt ⁊ teneṫ comedere carnes nihilominꝰ cartuſienſes non ſolent ſuis infirmis quātācunqꝫ īfirmitatē habētibꝰ miniſtrare carnes: nā probabiliṫ credūt ꝙ alia via ſeu ꝑ alios cibos poſſunt ſuis īfirmis ſuccurrere: ſed ſi haberent probabilitatē ꝙ non poſſent ſuccurrere niſi per eſū carniū: tunc tenerenṫ talibꝰ īfirmis miniſtrare carnes. ¶Cōtra iſtā ſolutionē arguiṫ. ſeq̄reṫ ꝙ ſi ſortes ſolutꝰ eſſet in tanta neceſſitate: ꝙ non poſſet ſibi ſuccurrere: niſi cognoſcēdo aliquā fœminā tenereṫ illam cognoſcere ꝯñs eſt contra illud præceptū nō fornicaberis ergo ſeq̄la probaṫ: extrema neceſſitas facit ꝙ res quæ non erat ſortis efficiatur ipſius ſiliṫ facit ꝙ cartuſienſes poſſint comedere carnes q̄ alias non poterāt veſci carnibus: ergo extrema neceſſitas in propoſito facit ꝙ illa fœmina quæ nō erat ſortis efficiatur vxor eiꝰ: imo facit ꝙ pōt eā licite cognoſcere. ¶Ad hanc replicā. Et ſi aliq̄ non poſſint aſſignare diſcrimē ⁊ recurrūt ad prædeceſſores doctores: q̄

dixerunt vnū eſſe licitū ⁊ aliud non nihilominꝰ diſerunt pōt dari quare ſortes i extrema neceſſitate pōt accipe panē nō ſuū ⁊ nō pōt quātūcū q3 ſit in extrema neceſſitate ꝯſtitutꝰ cognoſcere nō ſuā: eſt eīn tale diſcrimē ꝙ cibi ſunt res: q̄ꝝ vſus eſt ordinatꝰ ad ꝯſeruatiōe3 idiuidui: fœmina v̄o nō eſt ordinata ad ꝯſeruatiōnē idiuidui: ſ3 ad cōſeruationē ſpēi.

¶ Tertio arguitur: ſeq̄retur ꝙ Judex nō poſſet aliquē ꝯdemnare: vt occidat ſeipſum: ꝯñs eſt falſu3: q̄ ſeq̄la pat3: tale p̄ceptū eſt contra ius naturale ⁊ reꝰ non pōt abdicare ius naturale a ſeipō: ergo. iudex nō pōt illud p̄cipe. Jā ꝓbat̄ falſitas conſeq̄ntis: iudex pōt p̄cipe vni altteri: ꝙ occidat reum: ergo poteſt p̄cipere ipſi reo: ꝙ occidat ſe ipſum. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur concedendo ſeq̄lā ⁊ negādo minorē: ⁊ ad probationē negat̄ ꝯñā: rō eſt: qꝛ ille alter nō facit hoc autoͤ. ꝓpa: ſed auctoͤ. dei. ¶ Contra iſtā ſolutiōe3 arguit̄. ſeq̄ret̄ ꝙ ſi iudex cōdēnauerit aliquē ad moriendu3 fame ⁊ daret̄ panis in abſcondito ꝙ poſſet comedere: ꝯñs eſt falſum: ergo ſeq̄la probat̄: qꝛ nō pōt abdicare a ſe ius naturale cōſeruandi vitā propriam Jā probat̄ falſitas cōſeq̄ntis. talis comedēdo illū panē agit cōtra p̄ceptum iudicis cui obedire tenet̄: ſuppono eīn ꝙ iuſte eū cōdēnauerit: ergo non pōt comedere. ¶ Ad hāc replicā reſpondet̄ cōcedendo ſeq̄lam et negando minorē: ⁊ ad ꝓbatione3 dicit̄: ꝙ iudex non poteſt ei p̄cipe licite ꝙ nō comedat panē ſi detur ei poteſt tamē p̄cipe alijs: ꝙ nō dēt ipſi panē. Nihilominꝰ ſi det̄ poteſt et tenetur comedere: non tū pōt infringere carceres: nec reſiſtere poteſtati: qꝛ hoc eſt contra iuſticiam: ſi tū inueniat oſtiū apertū pōt fugere ¶ Contra iſtā rñſionē arguit̄ ſic: ſequeret̄ ꝙ dominꝰ deus nō poſſet alicui p̄cipe ꝙ occidat ſeipm̄ ꝯñs eſt contra illud qd̄ habet̄ in lib. Judicū de ſampſone: ergo ſolutio nulla: ſeq̄la ꝓbatur: hoc eſt ꝯtra ius naturale et dñs deus nō poteſt diſpēſare in his: que ſunt iuris pure naturalis ergo dñs deus nō poteſt illud p̄cipe. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negando ſeq̄lā et ad probationē diſtinguendū eſt ꝙ illud ſit iuris pure naturalis. ſ. occidere ſeipſu3: vel intelligendo auctoͤ. ꝓpa ⁊ ſic cōcedit illud et deus hoc nō pōt p̄cipere vl' ſimplr̄ ⁊ ſic negat̄: nā occidere ſeipſu3 autoritate dei nō eſt ꝯtra ius naturale cu3 dñs deꝰ ſit auctor nature mortis et vite. Dominiū diuinū eſt duplex: q̄dā eſt dominiu3 ꝯpetēs alicui ſm legē ſcriptā: ⁊ iſtō habuerunt filij iſrael ſup terrā promiſſionis et ſacerdotes ⁊ leuite ſup decimas ⁊ p̄mitias. Aliō eſt dominiū diuinū cōpetens alicui ſm legē euangelicā: ⁊ iſtō habēt ſacerdotes et epiſcopi nō ſolū in tempalibꝰ ſe3 decimis ⁊ p̄mitijs verū in ſpiritualibus habent eīn poteſtatē abſoluēdi et excōicandi et ſic de ſimilibus. Aliud eſt dominiū gratuitū et eſt illud: qd̄ ꝯpetit alicui rōne grē gratū faciētis: vn̄ habēs gra3 pōt vti oībꝰ rebus mūdi meritorie. Jdcirco dicit Hierony. in ꝓlogo biblie: ꝙ cre

denti totus mundus diuitiarũ eſt ꝛ cepit ex illo dicto pauli. Itaq; nihil habentes ꝛ oĩa poſſidentes: modꝰ vtendi talis eſt: placet mihi ꝓpter deum: ꝙ talis habeat tales vel tales pecunias: vel talia pdia vel vineas. ꝛ ſic de alijs ſimilr: vellem ꝙ talis diues foueret aliquos ſcolaſticos ad honorẽ dei. et ſic proportionabiliter de alijs. Dominiũ canonicum eſt dominium cõpetens alicui ſcdm leges canonicas. Dominium ciuile eſt dominiũ cõpetẽs alicui iuxta leges ciuiles: et per iſtud ius ciuile facta eſt appropriatio rerũ ita ꝙ vna domus ſic eſt iſtiꝰ ꝙ nõ eſt alterius et vnus ager ita eſt vnius ꝙ non eſt alterius.

¶ Cõtra iſtud arguitur ſic. iure naturali oĩa ſunt cõia ergo ius ciuile nõ potuit appropriare res: ꝯña tenet: qꝛ ius ciuile eſt iferiꝰ ad ius naturale. ¶ Ad hoc argumentũ reſpondet beatꝰ thomas negãdo ꝯſequentiã et ad probationẽ dicit ꝙ illud dictũ iure naturali oĩa ſunt cõia intelligit ſic: ꝙ ius naturale nõ dictat de aliqua re ꝙ ſit ꝓpria alicuiꝰ et ſic ſm iſtũ doctorẽ bona eſſe cõia nõ eſt pręceptũ naturę: ſ; permiſſio quędã. Aliter reſpondet doctor ſubtilis ꝙ illud dictũ itelligitur pro ſtatu naturę itegrę ꝛ nõ pro ſtatu naturę lapſę: ꝛ vterq; iſtoꝝ optime dicit. ¶ Iſtis notatis rñdet ad queſtionem affirmatiue.

¶ Contra quã rñſionẽ arguit ſic: ſequeret ꝙ aliqd vtẽs rõne eſſet in ſtatu in quo non pateret ei via ſalutis: ꝯñs eſt falſu; ergo ſeqla. ꝓbatur poſito ꝙ ſortes ſit ĩ articulo mortis et nihil habeat et debeat multa: tunc ſorti non patet via ſalutis ergo ſequela vera: añs probatur: non poteſt habere remiſſionẽ peccatoꝝ niſi reſtituat ꝛ ſatiſfaciat et non põt reſtituere ergo nõ patet ei via ſalutis. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando ſeqlã et ad probationẽ dato illo caſu negat añs: et ad probationem negatur maior: et dicitur ꝙ in illo caſu ad hoc ꝙ ſit in via ſalutis ſatis eſt ꝙ doleat ideo: qꝛ nõ põt reſtituere et habeat velle efficax: ꝙ ſi haberet libẽter reſtitueret. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit. Poſſibile eſt ꝙ aliqs habeat alienũ iuito domino et habeat vñ poſſit reſtituere et non reſtituat: ꝛ habeat remiſſionem peccatorũ ſuorum: ergo dicta nulla. añs probat: poſito ꝙ ſortes habeat aliquas pecunias platonis qui mirabilit diſtat ab eo ita ꝙ non poteſt mitere ipſi platoni niſi lõge maiores faciat expenſas ꝙ̃ ſit pecunia debita tunc in tali caſu eſt poſſibile ꝙ ſortes habeat remiſſionem peccatorũ ſuorum abſq; hoc ꝙ reſtituat platoni. ergo añs verũ. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negando conſequentiã: rõ eſt aliqualiter tacta. ſ. propter maiores expenſas et ſi nũ ꝙ̃ pateat ei via mittendi ꝛ pecunia ſit parua tenet dare illã pauperibꝰ vel facere celebrare miſſas pro platone: ſed ſi ipſe fuerit in cauſa quare tunc nõ poteſt reſtituere et antea poterat reſtituere. tũc tenet ipſe mittere ꝓprijs expenſis: niſi pecunia fuerit adeo pua: vt plato teneat velle erogari pauperibus.

¶ Decimoſexto querit an ea que acquirunt per vſucapionez vel preſcriptionem licite adquiratur taliter q nõ debeat fieri reſtitutio. Pro huius queſtionis intelligentia eſt notandum q eedem difficultates que militant contra vſucaptionem: militant etiam contra preſcriptionez idcirco doctores frequenter capiunt vnum pro altero et econuerſo. Differentia tamen eſt lata quia vſucapio fit in re mobili: veluti in pecunijs veſtibus: gregibus: et ſic de ſimilibus Preſcriptio autem fit in re imobili vt in agro: vinea: domo: vico: oppido ciuitate: regno. et ſic de ſimilibus. Inſuper ad vſucapiendum requirunt tres anni inter preſentes: et ſex inter abſentes. Ad preſcriptionem vero requirunt. 10. anni inter preſentes: et. 20. inter abſentes. et iſta intelligunt de rebus prophanis: nam ad preſcribendum contra romanam eccleſiam requirunt. 100. contra alias vero eccleſias. 40. Ulterius eſt aduertendum: q tam ad preſcribendum quam ad vſucapiendum requiritur q ſit poſſeſſor bone fidei: ita q licite credat ſe eſſe dominum talis rei: nam ſi eſſet poſſeſſor male fidei nunquam preſcriberet. vt habetur lib. 2. extra de preſcriptionibus ca. vigilanti. imo Innocentius. 3. in vltimo ca. tituli allegati: cum concilio vniuerſali determinauit q poſſeſſor male fidei nullo tempore quantumcunque magno poſſideat: preſcribit et hoc eſt ſpecialiter contra dominos iuriſtas ciuiles: nam legiſte bene concedunt q ſi ſit poſſeſſor male fidei et poſſideat per decez annos: nõ preſcribit: tamen ſi poſſideat per. 30. aut 40. annos. tunc bene preſcribit. Ulterius eſt notandum q henricus de gandauo. s. quotlibeto tenet: q nullus quantumcunque ſit poſſeſſor bone fidei acquirit verum dominium per vſucapionem aut preſcriptionem: ſed ſolum concedit q talis poſſeſſor bone fidei acquirit exceptionem: ita q in foro contentioſo nõ cogitur reſtituere: ſz hec opinio eſt contra determinationem eccleſie in loco allegato. et. 16. q. 3. ¶ Propterea rñdetur ad difficultatem affirmatiue: dummodo ſit poſſeſſor bone fidei et habeat iuſtum titulum. ſ. donationez: vel emptionez: vel hereditariam ſucceſſionem.

¶ Contra iſtam reſponſionem arguitur ſic. argumentis prefati doctoris princeps ſiue imperator auctoritate cuius condita eſt lex de vſucapionibus et preſcriptionibus non eſt dominus rei mee: ſed tutor et defenſor: ratione cuius accipit et debentur ei ſtipendia: ergo non põt me inuito: qui ſum verus dominus transferre rem meam in aliuz et per conſequens nõ potuit condere legem de preſcriptionibus aut vſucapionibus.

¶ Ad hoc argumentum rñdetur diſtinguendo antecedens: vel q non ſit dominus proprietarius: ſic q poſſit pro libito res meas transferre in alium: et ſic conceditur illud et negatur conſequentia: vel q nõ ſit dominus quo ad iuriſdictionem et ſic negatur illud antecedens: vnde talem habet iuriſdictionem imperator: ſiue princeps: q pro vtilitate reipublice põt me priuare re mea: et ſic intelligitur illud quod habetur in. s. ca. 1. regum. vbi dominus deus dicit q ius regum tale eſt q rex poteſt capere filios ſubditorum et facere eos milites et precurſores: et ſic de alijs officijs. et põt capere fillas et fa

cere eas vnguentarias focarias et paniticas et ſic de alijs. Et propꝑ hoc poteſt dici ꝙ rex ſiue princeps habet dominiū ſupremū ſuper oīa bona ſubditorū ſuoꝝ taliter: ꝙ ꝓpꝑ vtilitatez reipupblice: poteſt ea licite capere.

¶ Scđo arguitꝑ ſic. preſcriptio ideo permittitur: vt vitetur maius malū veluti permittūtur lupanaria ergo pręſcriptio nō eſt qđdā bonuz ſed qđdā malū. ¶ Ad hoc argumētum reſpondetur ꝙ nō eſt illa ſola cauſa: ſed vltra hoc eſt alia cauſa bonnm reipu. qđ eſt qđdā bonuz diuinuz: ideo nō ſeqtur ꝙ pręſcriptio ſit mala: imo eſt qđdā bonuz cōe: ſecꝰ eſt de meretricibus ꝛ alijs: nāꝙ lupanaria in ſe ſunt mala: ſꝫ teſte Aug. bonū eſt ea permittere. Inqt enim in lib. de ordine. Tolle meretrices de medio et oīa confundes.

¶ Tertio arguitꝑ ſic nullus debet ditari cuz iactura alterius: ſed ſi aliqs pręſcriberet rē meā ditaretur cum iactura mea: ergo pręſcriptio non eſt licita. ¶ Ad hoc argumētuz reſpondetur diſtinguendo maiorez vel ſine culpa illius cuius eſt res et ſic ꝯceditur illa ꝛ negatur minor in tali ſenſu: vel cū culpa illius ꝛ ſic negatur illa maior. ¶ Contra iſtā reſponſionē arguitur ſic: poſſibile eſt ꝙ aliqs ditetur cū iactura alterius ſine culpa ergo rńſio nulla an̄ꝯpbatur volo ꝙ ſortes furetur equū platonis et det ipſum dono ciceroni: ꝗ poſſideat eū per ſex annos bona fide et volo ꝙ plato faciat oēm diligentiā ſibi poſſibilē ad inueniendū equū ſuuz nihilominꝰ nō valuit ipꝫ reperire niſi poſt ſex annos tunc cicero ditabitur cuz iactura platonis ſine culpa ipſiꝰ platonis ergo an̄s eſt verū. Idē argumētū pōt deduci ſi ſortes furatꝰ fuiſſet mille aureos a platone ꝛ dediſſet dono ciceroni.

¶ Ad hanc replicā rn̄detur negando an̄s: ꝛ ad probationez dato caſu dico ꝙ ſi plato probet ſuā ignorantiam inuincibilē et ꝙ fecit oēm diligentiam ſibi poſſibilē ad īueniēdū ſuum equū vl' ſuos mille aureos cicero tenetꝑ ei reſtituere equū: vl' mille aureos ſi receperit.

¶ Scđo arguitur contra notabile ꝓmū. Imperator approbat pręſcriptionē factā per malā fidem ſi tranſiuerint. 30. vel. 40. anni ꝛ papa non eſt ſuperior impatore ꝗ̄tuz ad temporalia: ergo papa non pōt infringere legez iperatoris ꝛ ꝑ ꝯn̄s pręſcriptio poſt. 30. annos valebit: quātūcunqꝫ poſſeſſor habuerit malam fidē. ¶ Ad hoc argumentū reſpōdetur negādo ꝯn̄az: rō aſſignatꝑ ab Innocētio. 3. in vltimo ca. allegato de pręſcriptionibus. ſ. ꝙ quādo cōſtitutio vel lex nō pōt obſeruari ſine pctō mortali: tunc papa pōt derogare tali legi vel cōſtitutioni.

¶ Contra hanc ſolutionem arguitꝑ Sortes poſſidet rē platonis per. 30 aut. 40. annos et ſic in quolibet illorum annorū rē eſſe platonis et plato negligit illam rem repetere ꝛ talis negligentia cedit in perniciē rei pub. ergo ipator pōt ꝓuare platōez tali re puniendo ipſuz ꝛ dādo ſorti. ¶ Ad hanc replicā rn̄detꝑ conceden

do q̄ iperator pōt punire platonē pro tanta negligentia: nihilominꝰ nō pōt dare ſorti: q̄ videret̄ fautor peccati ipſius ſortis et teſte apoſtolo nō ſolū ab oī malo ſed ab oī ſpecie mali abſtinēdū ē. Inſup hoc eſt dedirecto contra legē romani pōtificis: qui rōnabilr̄ phibet illud imo contra determinationē vniuerſalis eccleſię in vltimo ca. allegato lib. 3. extra de pſcriptionibus: poſſet tñ imꝑator vni alteri a ſorte dare rem platonis in pœnā negligentię ipiꝰ. ¶ Circa iſta dubitabis an ſi ſortes bona fide poſſideat vineā platonis per decē ānos ⁊ lapſo decēnio: incipiat habere malā fidē: an cū ſana conſcientia poſſit retinere talem vineā. ¶ Ad hoc dubiū rñdet̄ ab aliq̄bus negatiue. ¶ Sed hec rñſio nequit defenſari: nā ſortes tunc eſt verus dñs: nā per legē quę eſt iuſta et approbata per ſctā3 matrē eccleſiā acq̄ſiuit verū dominiū: ergo nō tenetur reſtituere. ¶ Quare rñdēdū eſt affirmatiue ad dubiū: ⁊ ſi ſortes habeat erroneā cōſcientiā deponat eam et cōformet ſe eccleſię catholicę: extra quā nō eſt ſalus.

¶ Querit̄ decimoſeptimo vtrū ea quę adq̄runtur per donationem retineant̄ cū ſana ꝯſciētia ita q̄ hō nō teneatur illa reſtituere. ¶ Pro huiꝰ queſtiōisītelligētia eſt aduertendū q̄ vera donatio ſic deſcribit̄. Eſt libera et gratuita alicuiꝰ rei in alīū tranſlatio a potente transferre facta. Dicit̄ libera notant̄ q̄ ſi eſſet coacta non valeret vt declarabitur. Dicitur gratuita. i. ſine obligatiōe cluſſi: nā iure naturali et diuino recipiens rem donatā obligat̄ ipſi dāti. Dicitur notant̄ a potenti transferre q̄ vxor nō habens bona paraphrenalia: aut filius familias nō habēs peculiū caſtrenſe aut quaſi caſtrēſe non poteſt donare. ¶ Circa iſtam diffinitione3 dubitat̄ an ſufficiat ad verā donationē mutuus cōſenſꝰ accipiendi et dandi. ¶ Rndet̄ negatiue: ſed oportʒ q̄ explicet̄ per verba vel ſigna exteriora: veluti ad matrimoniū non ſufficit mutuus conſenſuſ viri ⁊ mulieris: ſed oportʒ q̄ talis conſenſus explicet̄ per verba vl̄ ſigna exteriora. ¶ Dubitat̄ ſcdo an error perſonę īpediat donatione3. ¶ Rñdetur affirmatiue: nam ſi credat dare platoni et det ſorti: donatio eſt nulla: ⁊ rō eſt q̄ teſte phō nr̄o tertio ethicoꝝ. ignorātia cauſat inuoluntariū: ⁊ ideo talis tranſlatio nō eſt libera et per ꝯſeq̄ns non eſt donatio.

¶ Contra rñſionē queſtionis arguitur ſic aliqua eſt vera donatio quę non eſt libera ergo rñſio nulla. añs probatur donatio quę fit ꝑ metum eſt vera donatio et non eſt libera q̄ fit per metū ergo aſſumptum veru3. ¶ Pro huius argumenti intelligētia eſt aduertendū q̄ duplex eſt metus. ſ. leuis ⁊ grauis ſiue cadens incōſtantē virū ⁊ metꝰ cadēs in conſtantēvirū ſiue grauis adhuc eſt duplex. ſ. humanus ⁊ diuinꝰ exēplū ſcdi: vt qñ aliquis propt̄ metū procellę aut ꝑpter morbū īminentem vouit aliq̄d dño deo: metꝰ humanus grauis adhuc eſt duplex. ꝑ

mus eſt.q̄ñ aliq̄s ex culpa ſua inci-dit in eũ: verbi gratia.q̄ñ aliq̄s iu-re iurando promiſit alicui mulieri ducere eam in vxorẽ: tunc ſi a iudi-ce eccleſiaſtico p̄cipiatur eã ducere ſub pœna excõmunicationis tũc ta-lis habet metũ humanũ grauẽ: in quẽ incidit ex culpa ſua: ali⁹ eſt me-tus humanus grauis: in quẽ homo nõ incidit ex culpa ſua verbi gratia ſi mercator petẽs nundinas incidit in latrones: tunc talis metus eſt hu-man⁹ grauis in quem icidit merca-tor ſine culpa dummõ latrones mi-nentur illi mortem ſi nõ dat oẽs pe-cunias: quas habet. ¶ Iſto notato rñdeẽ ad argumentũ negando añs et ad pꝛobationẽ diſtinguiẽ maior: vel inteligitur de metu leui. aut di-uino: aut metu graui hũano: in quẽ incidit ex culpa ſua: et ſic cõceditur illa ⁊ negatur minor: nam teſte phi-loſopho noſtro. talis datio magis hꝫ de voluntario q̄ꝫ de inuoluntario ideo libera debet dici: ſi vero intelli-gaẽ de donatione per metũ huma-num grauẽ: in quẽ homo nõ incidit ex culpa ſua ⁊ ſic negaẽ illa: nã p ta-lem donationẽ nõ transferẽ domi-niũ: q̄uis legiſtę ⁊ canoniſtę teneãt exp̄ſſe q̄ talis donatio valet: nihilo min⁹ patet ipſi danti exceptio: ita: q̄ poſt dationẽ põt repetere in foro contẽtioſo. ¶ Sed hec reſpõſio nõ põt defenſari q̄d pꝛobaẽ ſic. Met⁹ grauis human⁹ in quẽ hõ nõ icidit ex culpa ſua dirimit ⁊ ĩpedit matri-moniũ ergo ſimilis metus dirimit et deſtruit donationẽ. ¶ Ad hoc re-ſpondent dñi iuriſtę negando ↄñaꝫ et diſcrimen aſſignatur: q: in matri-monio nõ cõpetit exceptio. ¶ Con-tra rñſionẽ adhuc replicaẽ inſolubi-liter. Ad hoc q̄ aliqua ſit vera dona-tio: req̄riẽ q̄ dãs põt dare ⁊ accipiẽs poſſit accipe: ſed ſic eſt q̄ in tali da-tione accipiens non põt accipere ğ non eſt ibi vera donatio: minor pꝛo-baẽ: pꝛohibeẽ talis ſuſcipe per legẽ ſuperioris. ſ. per illã q̄d metus cau-ſa fit ratũ nõ habeo ergo talis reci-piẽs pꝛohibeẽ ſuſcipere. ¶ Pꝛopẽ-ea oẽs theologi tenẽt: q̄ in tali caſu in quo mercator dat pecunias latro-nibus pꝛopẽ metũ donatio eſt nul-la: q: latrones ſunt pꝛohibiti per le-gem ſuperioris allegatã ſuſcipere. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguiẽ: ta-lis donatio debet irritari ergo vali-da erat antea. añs patet in textu de his quę metus cauſa vi fiunt. ¶ Ad hanc replicã rñdeẽ q̄ talis donatio nõ irritatur tunc per iudicẽ: ſꝫ decla-raẽ fuiſſe nulla: q: ſuſcipiẽs nõ põt recipere vt dictum eſt.

¶ Scđo arguitur ſic: ſeq̄retur q̄ ſi mercator incidens in latrones metu mortis p̄mitteret cũ iuramẽ-to ſe datuꝝ ipſis ducentos aureos non tenereẽ illos dare: ↄñs eſt fal-ſum ergo ſeq̄la pꝛobatur: talis pꝛo-miſſio facta eſt pꝛopter metũ mor-tis: ergo ipſo facto eſt nulla: ↄña p̄-batur donatio facta per metũ mor-tis ipſo facto eſt nulla: ergo p̄miſ-ſio facta p metũ etiã erit nulla. Iã pꝛobatur faſitas ↄſeq̄ntis. Si talis mercator non adipleat pꝛomiſſum erit periurus ergo teneẽ dare illos ducentos aureos latronib⁹. ¶ Ad hoc argumentum rñdeẽ negando ſe-

quelā et ad probationē negat̄ conſequentia ꝛ ad probationē negatur iterū ꝯña: ꝛ rō eſt: qꝛ datio eſt irrita per legē allegatā ꝫ in pręcedenti argumento nō autē promiſſio et Bonauētura tenet ꝙ in foro ꝯſcientię mercatoꝛ tenet̄ dare ducentos aureos latronib⁹. Sanctus thomas vero tenet ꝙ ſimplr̄ tenet̄ dare ducentos aureos: pōt tñ illos repetere in foro cōtētioſo. ℭ Contra iſtaꝫ ſolutionē arguitur: poſito ꝙ latrones coegerint mercatorē ad iurandum ꝙ non repetet tunc eſt difficultas an poſſit repetere: ꝛ videt̄ ꝙ nō propt̄ iuramentū qḋ preſtitit latronibus de nō repetendo: ex altero latere videt̄ ꝙ poſſit repetere: naꝫ illi ducenti aurei non ſunt ipſoꝝ latronum: ſed adhuc mercatoꝛ eſt verus dñs illoꝝ ergo poteſt tales aureos repetere. ℭ Ad hanc replicā rñdet̄ negando ꝙ poſſit repetere tales ducentos aureos q̄uis ſit dñs illoꝝ: propt̄ iuramentū qḋ pręſtitit de nō repetendo: habꝫ tñ remediū adhuc recuperandi ſuos ducētos aureos ſcꝫ denunciando eccleſię. ℭ Sꝫ adhuc replicabis: poſito ꝙ latrones cogant eū ad iurandū ꝙ non repetet neqꝫ denūciabit eccleſię: tunc iā remanet difficultas quid mercatoꝛ eſt acturus. ℭ Ad hoc rñdet̄ ꝙ mercatoꝛ nō debꝫ tale iuramētū facere et ſi faciat nō tenet̄ obſeruare qꝛ eſt pernicioſum ꝛ contra ſalutē proximi. ſ. ipſorum latronū veluti ſi aliquis auarus iuret ſe nulli mutuaturū pecunias: talis peccat mortalr̄ et eſt periurus qꝛ contra charitateꝫ proximi et poſtea cū bona conſcientia licite et meritorie dare pōt mutuo pecunias.

ℭ Queritur. 18. an homo teneatur reſtituere ea quę acq̄ſiuit ꝑ emptionē: aut ꝑmutationē. ℭ Pro huius. q. intelligentia eſt notanduꝫ ꝙ permutatio eſt tranſlatio alicui⁹ rei in alterū pro re vtili ꝛ in propoſito capit̄ res vtilis: vt diſtinguitur ꝯtra numiſma: ſiue pecunias. Emtio vero eſt tranſlatio alicui⁹ rei in alterū pro numiſmate et qꝛ eędem difficultates quę poſſunt fieri cōtra permutationē poſſūt fieri ꝯtra emptionē: ideo indifferent̄ adducētur. ℭ Prima igit̄ difficultas eſt. qd req̄rit̄ ad hoc ꝙ permutatio vel emtio ſit licita. ℭ Ad hoc rñdetur ꝙ requirit̄ ꝙ dans et recipiens ſint veri dñi taliū reꝝ: quę ꝑmutant̄ vl̄ emūtur ꝛ nō ſint prohibiti dare aut recipere per legē ſuperioris. Inſup requirit̄ ꝙ ſeruet̄ ęqualitas. Sed quęres an iſta ęqualitas cōſiſtat in medio diuiſibili vel in medio indiuiſibili. Ad hoc reſpondet doctoꝛ ſolennis Henricus de gandauo. ꝙ ęqualitas cōſiſtit in medio idiuiſibili ita ꝙ pānus ita valet trigīta aureos ꝙ nō valet plures nec licitū eſt vēdere vltra. 30. nec citra. 30.

ℭ Contra hanc reſponſionem argīt̄ ſic: ſeq̄ret̄ ꝙ q̄libet mercatoꝛ ſemꝑ peccaret: quando aliq̄d vēderet: ꝯñs eſt abſurdū ergo ſeq̄la probatur. Null⁹ mercatoꝛ pōt cognoſcere tale mediū indiuiſibile: ergo quilibet talis vendendo aliq̄d exponit ſe periculo peccati: ꝛ ꝑ ꝯñs peccat iuxta maxiā theologicā. ſ. q̄ ex-

ponit ſe periculo peti mortalis: peccat mortalr ꝛ elicit ex dicto ſalomonis: qui amat pericula peribit in illis. ¶ Ad hoc rñdet pfat9 doctor ꝙ ignorãtia iuincibilis excuſat mercatores: ſed tunc videt ꝙ nõ poſſit haberi ſciẽtia de iuſticia. qđ eſt contra philoſophuꝫ in. 5. ethicorũ: naꝫ nemo põt cognoſcere tale medium iuſticię idiuiſibil. Propterea doctor ſubtilis tenet ꝙ talis ęqualitas conſiſtit in medio diuiſibili ꝛ ipſum ſequũt ferme oẽs moderni doctores verbi grã aliqs pannus põt venundari a. 30. vſqꝫ ad. 36. ita ꝙ mercator vẽdẽs talẽ pãnũ. 33. bñ facit ſilr ter vendens. 34. ſilr vendẽs. 35. ſilr vendens. 36. ſed ſi vltra. 36. venderet male venderet ꝛ trigita malevẽderet qꝛ ſeipſum damnificaret: ſed iuxta ãbas opiniones qrit qlr ẽ cognoſcenda ęqualitas iuſti pcij.

¶ Ad hoc rñdet ꝙ trib9 modis põt cognoſci. Primo mõ p legẽ a pncipe vel repub. cõditã ſicut ptꝫ de pane: carnibus: ꝛ oleo in hac vrbe. Secundo mõ põt cognoſci per conſuetudinẽ ſicut ptꝫ de pileis calceis et alijs rebus ſimilib9. Tertio modo põt cognoſci per ſpõtaneã volũtatẽ ipſoruꝫ transferentiũ. verbi gratia ſortes ſcit ꝙ vinea ſua eſt melior qꝫ vinea platonis et libere ſine aliqua coactione vult illaꝫ dare pro vinea ipſius platonis: tũc ibi ſeruat ęqualitas: qꝛ volẽti nõ fit iniuria: nihilominus aliqd eſt ibi mixtuꝫ de donatione.

¶ Iſtis notatis reſpondetur ad queſtionẽ ꝙ homo nõ tenetur reſtituere ea: quę adqſiuit per iuſtam emptionem aut permutationẽ: ſed bene tenet reſtituere ea: quę acqſiuit per iiuſtam emptioinẽ aut pmutationem.

¶ Cõtra iſtã reſpõſionẽ arguitur ſic. Poſſibile eſt ꝙ plato adqſiuerit aliqd per iuſtam emptionem aut venditionem ꝛ non tenet illo reſtituere ergo rñſio nulla. añs pbat: volo ꝙ plato habeat aliquas res: quas ſi vendat icurret aliqđ dãnuꝫ: verbi grã damnũ. 10. ſolidorũ tunc plato vendẽs tales res vltra legeꝫ rõne damni qđ icurret iuſte vendit et non tenet ad reſtitutionẽ ergo aſſumptũ verũ. maior probat: vẽdit contra legẽ ergo nõ ſeruatur equalitas: et pꝯñs iuſte vendit. iã pbat minor: nemo tenet ſuccurrere alteri cuꝫ iactura ſua niſi alter ſit in extrema neceſſitate: ſꝫ talis emptor eſt diues vt ſupponitur ergo plato non tenet ei vendere res ſuas cũ iactura propria: ſꝫ ſi non venderet vltra legẽ icurret damnũ ꝛ detrimentum ergo poteſt vẽdere vltra legẽ.

¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando añs: ꝛ ad probationẽ negat maior ꝛ ad probationẽ negat ꝯña: ꝛ rõ eſt qꝛ ſi vendat vltra legẽ hoc eſt rõne detrimenti qđ icuurret. ꝛ non tenetur illud icurre poſtqꝫ emptor nõ eſt in neceſſitate. ¶ Cõtra iſtã rñſionẽ arguit ſic. ſeqretur ꝙ ſi plato ſciret emptorẽ lucraturũ cuꝫ mercib9 mirandũ imodũ ꝙ poſſet et vẽdere tales merces vltra legẽ ꝯñs eſt falſum ergo ſeqla probatur: non obſtãtẽ tali exceſſu vltra legeꝫ adhuc mi

rabiliter lucrabit emptor ergo pla-
to pōt illi vēdere vltra legē. ¶Ad
hanc replicā rñdetur negando ſeq̄
lam et ad probationē negatur ꝯña
et rō eſt: qꝛ plato in tali caſu poſtq̄
non icurret damnū furaretur indu-
ſtriam ꝛ labores ipſius emptoris:
cū nullo iure tunc poſſit vendere vl-
tra legem.

¶Scdo arguitur ſic. poſſibile
eſt ꝙ mercator adq̄rat per iniuſtam
emptionē aut venditonē ꝛ nō tenet
reſtituere ergo rñſio nulla: añs pba
tur volo ꝙ mercator vēdat merces
ſuas vltra iuſtū pręcīū citra tamen
dimidiū iuſti p̄cij: tunc mercator ac
quirit per iniuſtam venditionē pecu-
nias et nō tenet illas reſtituere ergo
aſſumptū verū: maior probatur in
tali venditione nō ſeruat ęqualitas
ergo talis venditio' eſt iniuſta: īaꝫ p-
batur minor: leges ſolū prohibent
vendere vltra dimidiū iuſti pręcij:
ergo talis mercator poſtq̄ non vē-
didit vltra dimidiū iuſti pręcij non
tenetur reſtituere. ¶Pro huius ar
gumenti ſolutione eſt aduertendū
ꝙ ſi iuſtū pręcium vlnę panni ſit vi-
ginti ſolidoꝝ tunc pręcīū triginta
ſolidorū erit pręciuꝫ dimidiū illius
vlnę ꝛ pręcīū citra dimidiū erit pręę
cium nouē aut octo ſolidorū et pręę-
cium vltra dimidiū iuſti p̄cij reſpe-
ctu illius vlnę erit pręcium. 32. aut.
34. ſolidorū et ſic cōſeq̄nter aſcēdē-
do. et proportionabiliter dicenduꝫ
eſt de alijs rebus. Ulterius eſt ad-
aduertendū ꝙ leges ciuiles ꝛ cano
nicę ſoluꝫ prohibent vendere vltra
dimidiū iuſti pręcij ꝛ citra dimi

iuſti pręcij vt p3 extra de emptioni
bus et venditionibus ca. cū dilecti.
et cap. cū cauſa. Inſup eſt aduertē
dum ꝙ triplex eſt opinio rñdentiū
ad argumentū. Prima eſt dicētiuꝫ
ꝙ mercator licite pōt vendere vltra
iuſtum pręciuꝫ dūmō nō tranſcēdat
dimidium iuſti pręcij. Alia eſt opi-
nio aliorū dicentiuꝫ ꝙ licite poteſt
vendere vltra iuſtū pręcium dūmō
non notabiliter excedat. Tertia eſt
opinio iuniorū dicentium ꝙ merca
tor nullo mō pōt vendere vltra iu-
ſtuꝫ pręcīū. nā q̄libet exceſſus a me
dio iuſticię cōmutatiuę eſt vitium et
peccatuꝫ teſte pħo noſtro: ſicut qui-
libet exceſſus a medio tēpātię: et ſic
aliquis exceſſus a medio tempātię
eſt venialis: quādo eſt paruus: ꝛ qñ
eſt magnus eſt mortalis: immo ho
micidium iterdū: iuxta illud dictuꝫ
medicorum plures occidit gula: q̄
gladius: ita etiā aliqs exceſſ⁹ a me-
dio iuſticię ꝯmutatiuus eſt venialis
et aliqs eſt mortalis vt puta qñ eſt
magn⁹ exceſſus ꝛ iſta ſola tertia opīo
eſt vera. ¶Ideo cōformiter rñdet
ad argumentū negando añs ꝛ ad p
bationem negatur minor: ꝛ ad pro
bationē negat ꝯña: rō eſt: qꝛ lex diui-
na. ſ. et naturalis prohibēt aliqd ve
nundari vltra iuſtū pręcium. ¶Cō
tra hanc ſolutionē arguitur. ſeq̄ret
ꝙ ſi talis ēptor emiſſet p̄dictā vlnā
panni triginta ſolidis: ꝙ poſſet re-
petere. 10. ſolidos a vendente: ꝯñs
eſt falſum ergo ſeq̄la probatur ven
dēs peccauit ergo ſeruato proceſſu
euangelico q̄ tangit Matth. 18. ca.
poterit denunciare eccleſię ꝛ facere
ipſum excōicare ſuppoſito ꝙ ſi ob-

ſtinatus ⁊ ꝯtumax in nolēdo redde
re prędictos decē ſolidos et ſic pro
porti onabiliter poſſet facere quili
bet alius: q̄ emit vltra iuſtū preciū.
¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ cōcedēdo
ſequelā: ſi eccleſia vellet procedere
contra talē: nichilominus ꝓpter ſcā
dalū ne videat̄ eccleſia omnes cau
ſas cognoſcere non excōmunicabit
ipſu3 vēdentē: ſ3 permittet hoc ma
lum ad vitandū maius malū. ſ. in
finitos proceſſus: qui quotidie ori
rentur ex talibus ꝯtractibus ſed in
foro cōſcientię talis vendens tenet̄
ſub pœna pcti mortalis reſtituere
prędictos decē ſolidos. ¶ Contra
iſta3 ſolutionē arguit̄. ſeq̄ret̄ ꝙ mer
cator poſſet vendere ſuas merces
aliq̄bus hōibus ſeorſu3 ſine pecca
to mortali et nō poſſet eas vendere
vni homini tanto precio ſine pecca
to mortali: ꝯñs eſt falſū ergo ſeque
la probat̄: volo ꝙ aliquis mercator
vendat primā ptē ſuarū merciū ali
cui homini vltra iuſtū precium ſine
notabili exceſſu: ⁊ vendat ſcđa3 alte
ri homini proportionabilr̄: et ſic cō
ſequent̄ de alijs: tunc mercator pōt
ſic vendere ſine pctō mortali: et nō
poteſt illas vendere tanti cōiunctis
alicui homini ſine pctō mortali. igi
tur ſeq̄la vera. minor probat̄: q2 ex
oībus illis exceſſibꝰ fiet vnus exce
ſſus notabilis. ¶ Ad hanc replica3
rn̄det̄ concedendo ſeq̄lā et negādo
minorē: et rō eſt: q2 talis homo: qui
emeret illas merces damnificaret̄
notabiliter.

¶ Querit̄ nonodecimo an vſu
rarius teneatur reſtituere vſuram.

¶ Pro queſtionis intelligentia eſt
notandū: ꝙ vſura ſic deſcribit̄. Eſt
volitio capiendi aliq̄d vltra ſortē vi
mutui. Dicitur notanter vi mutui.
quia ſi caperetur ꝓpt̄ aliquē alium
reſpecū nō cōmitteret̄ vſura ¶ Iſto
notato rn̄detur affirmatiue ad diffi
cultatem.

¶ Contra quā reſpōſionē ar
ſic. Aliq̄s mercator adq̄ſiuit aliq̄d
per vſurā ⁊ nō tenet̄ reſtituere: ergo
rn̄ſio nulla: añs probat̄. volo ꝙ ali
quis mercator ſit paratus cū mille
aureis ire ad nūdinas lugdunēſes
a quo vnꝰ alius mercator petit mu
tuo prędictos mille aureos et non
vult illi dare niſi promittat ſe datu
rū lucru3: qđ habuiſſet ſi fuiſſet ad
prędictas nundinas deductis expē
ſis ⁊ laboribus et ambo cōueniunt
in hoc: tunc primus mercator acci
piet a ſcđo aliq̄d vltra ſortē. ſ. lucrū
vltra mille aureos ⁊ non tenet̄ reſti
tuere: ergo non tenet̄ reſtituere vſu
ram. ¶ Ad hoc argumentu3 rn̄det̄
negando añs: ⁊ ad probationē dici
tur ꝙ tale lucrū nō eſt vſura: q2 non
capitur vi mutui: ſed rōne lucri ceſ
ſantis: nimirū ergo ſi nō tenet̄ reſti
tuere. Et nota circa hanc difficulta
te3 ꝙ op3 ad hoc ꝙ pmꝰ mercator nō
ſit vſurariꝰ: ꝙ tm̄ velit petere nūdi
nas: ſicut dare mutuo: nā ſi mallet
dare mutuo et viuere in ocio: q̄3 pe
tere nundinas tūc eſſet manifeſtus
vſurarius: na3 nō reciperet rōne lu
cri ceſſantis: ſ3 vi mutui. Ex iſta ſo
lutione ſequitur ꝙ burſa flandrēſiū
non eſt licita cū nō accipiant̄ ibi pe
cunię rōne lucri ceſſantis: ſ3 vi mu

tui. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit
poſito ꝙ aliqs mercator habeat cẽ
tum aureos quos tenet dare plato
ni in feſto purificationis ꝓxime fu-
turo ⁊ venit ad eũ cicero ⁊ petit mu
tuo prędictos centũ aureos a mer-
catore qui reſpondet: nõ poſſum vo-
bis dare: q2 teneor illos dare plato
ni in prędicto feſto: et ſi nõ habuero
tunc oportebit me vendere merces
meas viliori precio ⁊ perdã decem
aureos: tunc cicero dicit: ſum conten
tus vobis dare centũ ⁊ decẽ aureos
in feſto paſcatis dũmõ detis michi
mutuo modo centũ aureos ⁊ ambo
in hoc cõueniunt. ⁊ tunc ꝑmus mer-
cator capit decẽ aureos vltra cẽtum
et nõ tenet reſtituere ergo dicta nul
la. ¶ Ad hanc replicã rñdet negan-
do ꝯñam. ⁊ rõ eſt: q2 illi decem aurei
non ſunt vſura: non eñ capit illa vi
mutui: ſed rõne damni emergentis
¶ Ex iſtis ſequitur: ꝙ ſi aliqs colo-
nus habeat multa blada in ꝑncipio
hyemis et vult illa obſeruare vſq3
ad feſtũ pẽthecoſtes vt tunc carius
vendat poteſt in hyeme vẽdere ca-
rius ꝙ̃ alij: q ſunt deliberati vende
re in hyeme et illud lucrũ licite põt
capere rõne ſui ĩtereſſe. ſ. rõne lucri
ceſſantis: vel damni emergentis.
¶ Circa reſolutionẽ hui9 argumẽti
dubitabis an ſortes qui dat mutuo
platoni centũ aureos intendẽs mi-
nus pricipaliter habere aliqd vltra
illos centum vi mutui: ſit vſurarius
¶ Ad hoc rñdet a quodam doctore
negatiue: quã rñſionẽ ĩpugnat Gre-
gorius de Arimino in libello de vſu
ris. Nam quicunq3 intendit vendę-
re aliquã rem vltra iuſtũ precium ſi
ue principaliter ſiue min9 principa
liter iniuſte agit: et per conſequens
committit vſuram.

¶ Scdo arguit ſic: poſito ca-
ſu ꝙ ſortes debeat platoni decẽ au-
reos et negat ſe debere eos ⁊ plato
non poteſt probare: tũc plato dans
mutuo ſorti centum aureos vt reci
piat ad mẽſem centũ ⁊ decẽ ꝯmittit
vſurã ⁊ nõ tenetur ad reſtitutionem:
ergo dicta nulla: minor probatur.
ſortes ex ca[illegible]ſa debz ei decẽ aureos
ergo plato nõ tenetur reſtituere de-
cẽ aureos ſorti. ¶ Ad hoc argumẽ-
tum rñdetur dato caſu negãdo ma-
iorem: et rõ eſt: q2 nõ capit illos de-
cem aureos vi mutui: ſed quia ſibi
alias debentur.

¶ Tertio arguit ſic poſito ca-
ſu ꝙ ſortes det platoni centum au-
reos ea lege ꝙ reſtituat in feſto paſ
chatis ſub pœna quinq3 aureorum
ita ꝙ ſi non reſtituat in dicto feſto:
tenebitur ei dare centũ ⁊ quinq3 au-
reos: tunc ſi pltao nõ reſtituat ei in
prędicto feſto: licite ſortes poterit
accipere quinq3 aureos vltra centũ
vi mutui ⁊ non tenebitur ad reſtitu
tionẽ ergo dicta nulla. ¶ Pro hui9
argumenti ſollutione eſt aduerten-
dum ꝙ ſcđm Conrardũ aliquę cõdi
tiones reqruntur ad hoc ꝙ talis cõ
tractus ſit licitus. Prima eſt ꝙ ta-
lis cõditio nõ ſit appoſita in fraudẽ
vſurarum: ita ꝙ talis creditor ma-
uult habere ſuas pecunias ꝙ̃ dila-
tionẽ ſolutionis. Scđa conditio eſt
ꝙ nõ ſequatur diffamatio talis cre-
ditoris: q2 tunc ſcandalizaret ſeipſũ.
Tertia eſt ꝙ in pręfixo termino nõ

teneatur creditoꝛ mutuare debitori naꝫ tunc nō poſſet exigere pœnā Quarta conditio eſt ꝙ talis pœna non ſit exceſſiua: nā tunc talis cōtractus eſſet illicit⁹. ℭ Iſto notato reſpōdetur ad formā argumenti: ꝙ ſi iſte conditones ſubintelligantur in caſu argumenti talis pōt licite accipere illos qnqꝫ aureos et non tenebitur ad reſtitutionē. Et ſi arguas quia videtur capere ratione cupiditatis ergo illicite capit illos quinqꝫ aureos. Ad hoc negatur añs: imo capit rōne negligētię illius debitoris. nā potuit ſatiſfacere et nō ſatiſfecit.

ℭ Quarto arguit̄ ſic poſito ꝙ ſoꝛtes idigeat pane: quē habet plato et det mutuo platoni pecunias vt ipſe plato det ei mutuo panem. tunc in tali caſu ſoꝛtes capit aliquid vltra ſoꝛteꝫ a platone vi mutui ⁊ nō tenetur ad reſtitutionē: ergo dicta nulla. ℭ Ad hoc argumentum facile rūdetur ꝙ ſoꝛtes nō capit vi mutui: ſed ſibi debetur panis rōne neceſſitatis: ſimiliter et mutuę beneuolentię. Ex iſta ſolutione ſequitur coꝛolarie ꝙ mutuatoꝛ poteſt licite ſperare beneuolentiaꝫ ab ipſo mutuatario: immo mutuatarius iure naturali tenetur ad antidora.

ℭ Quinto arguitur ſic poſito caſu ꝙ molendinari⁹ det pecunias mutuo piſtoꝛi vt veniat ad ſuū molendinū capit aliqd vltra ſoꝛtem vi mutui ⁊ nō teneur ad reſtitutionē ꝗ dicta nulla. Idē argumentum pōt fieri de regente: q dat mutuo pecunias ſcolaſtico: vt frequentet ſuas lectiones. ℭ Pꝛo ſolutione huius argumēti eſt aduertenduꝫ ꝙ ſi molendinarius non capiat a piſtoꝛe vltra ꝙ̄ alij molendinarij ſolēt capere: et adeo bene operetur ſicut alij liceꝫ ei capere pecunias ⁊ non capit eas vi mutui: ſed molturę et laboꝝ ſuorum. ſed ſi plus caperet ꝙ̄ alij aut non adeo bene operaretur tunc cōmitteret vſuram ⁊ teneretur ad reſtitutionem. Pꝛopoꝛtionabiliter ē dicendū de regente ꝙ ſi ipſe ſit doctus ⁊ adeo bene laboꝛet in lectura ſicut alij licite pōt accipe pecunias a ſcolaſtico nō vi mutui: ſꝫ rōne ſuorum laboꝛum: ſed ſi non eſt doctus aut continuus in lectionibus committit vſurā ⁊ tenet̄ ad reſtitutiōeꝫ.

ℭ Sexto arguit̄ ſic. poſito caſu ꝙ ſoꝛtes acceperit mutuo a platone centuꝫ aureos ea lege: ꝙ in feſto paſchatis debet ei reſtituere cētū ⁊. 10. ⁊ venit cicero querēs a ſoꝛte cētū aureos ſub eadē lege: tunc ſoꝛtes capiet a cicerone deceꝫ aureos vltra ſoꝛtem et non tenebitur ad reſtitutionē ergo dicta nulla: minoꝛ ꝓbatur: capiet illos decē aureos rōne ſui damni: ergo nō tenebitur ad reſtitutionem. ℭ Ad hoc argumentū reſpondetur dato caſu negādo minoꝛē ⁊ ad ꝓbationē dicitur ꝙ nō capiet ratione damni emergētis. qꝛ iam ipſe incidit in illud damnū anteꝙ̄ mutuaret ciceroni: ideo illud damnū non eſt emergens ſꝫ lapſū ideo non poteſt tales decē aureos accipere a cicerone.

ℭ Septimo arguitur ſic. poſito caſu ꝙ aliqs colonus det aliqͦ

feudum alicui domino in pign⁹ pro mille aureis: quos accepit mutuo ab ipſo dño et valeat feudũ annuatim viginti aureos tunc in fine decẽ annorũ colonus reſtituat domino ſuos mille aureos: tũc dñs recipiet vltra ſortẽ ducentos aureos et non tenebitur ad reſtitutionẽ ergo dicta nulla: añs patet auctoritate Alexãdri tertij extra de vſuris lib. 5. cap. conqueſtus. ¶ Pro ſolutione hui⁹ argumenti eſt aduertẽdũ ꝙ doctores theologi reputant talez contractum vſurariuz niſi talis colonus in principio receperit talẽ feudũ ea lege et cõditione ꝙ quãcunq; ĩpignorabit id dñs poterit ſuſcipere fructus ipſius feudi et de tali feudo loquit romanus pontifex in cap. allegato ſed reuera tales cõditiones raro vł nunq̃ addũt. ¶ Propterea alit reſpondetur. ſ. ꝙ in caſu illi⁹ ca. nõ eſt vera impignoratio: ſed eſt venditio illius feudi cũ conditione reemẽdi ſicut qñ aliqs conſtituit redditus tẽporales ſup domũ vel vineã: nam ſi eſſet ibi vera ĩpignoratio poſſet dominus cogere colonũ ad reſtituendum ſibi ſuos mille aureos: nam talis eſt natura ĩpignorationis vt ptz intuẽti practicã: modo in tali cõtractu ſi colonus nõ vult reſtituere mille aureos: nõ cogetur a dño: nec poterit cogi ad reſtituendũ: niſi eſſet vera impignoratio dñs teneret defalcare illos. 200. aureos a ſorte pricipali mille aureorum: quia alias eſſet manifeſtus vſurarius.

¶ Octauo arguitur ſic poſito ꝙ ſortes ducat bertã in vxorẽ et ſocer eius dat illi vnũ pagũ: q2 non hz pecunias in promptu ea lege: vt recipiat redditus quouſq; dederit illi mille aureos in dotẽ: in fine decem annorum ſocer dat ei mille aureos tunc ſortes recipiet fructus illi⁹ pagi vltra mille aureos et nõ tenebit ad reſtitutionẽ ergo dicta nulla: minor patet ex cap. ſalubriter lib. 5. extra de vſuris ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝯñaz: et rõ eſt: q2 ſortes capit illos fructus pagi: pro ſupportandis oneribus matrimonij et nõ capit vi mutui ĩmo equalẽter capit rõne itereſſe. ſ. dãni emergentis vel lucri ceſſantis.

¶ Nono arguitur ſic campſores capiunt aliqd vltra ſortẽ vi mutui et non tenentur ad reſtitutiõem ergo dicta nulla: maior probat pro viginti ſolidis cuz decẽ denarijs capiunt ducatũ valentẽ viginti et vnũ ſolidos ergo capiũt aliqd vltra ſortem vi mutui. ¶ Ad hoc argumẽtuz facile rñdet negando maiorẽ et ad probationem negatur ꝯña et rõ eſt: q2 nõ capiunt illos duos denarios vi mutui: ſed propter ſuos labores mediãtibus quibus vtiliter ſeruiũt reipublice: idcirco piſtor vł aliquis alius artifex non põt capere pro cãbio vnius ducati duos aut tres denarios neq; vnũ quia ipſe nullos labores capit ad cõgregandã monetam: inſup nõ eſt paratus dare cambium vnicuiq; petenti ſicut ſunt parati ipſi campſores.

¶ Decimo arguit cambia ſũt licita et in ipſis capit aliqd vltra ſortem vi mutui g dicta nulla. ¶ Pro

huius argumēti ſolutiōe eſt aduer-
tendum ꝙ duplicia ſunt cābia. Que-
dam ſunt realia. alia ſunt ſicca ficta
et diabolica exēpluʒ priorūʒ ſortes
paterfamilias hʒ duos filios: vnuʒ
parrhiſijs ⁊ alterū romę vult mitte
re. 100. aureos vnicuiqʒ et rogat ali
queʒ mercatorē vt faciat dare filijs
ſuis. 200. aureos vnicuiqʒ. 100. et p
quolʒ aureo dat ipſi mercatori vnuʒ
ſolidum vel duos et tunc mercator
dat illi duas ſedullas cābiorū: in q̄-
bus pręcipit ſuis factoribꝰ dare fi-
lijs ſortis ducētos aureos: ſilr pla-
to habʒ mille aureos vult petere ro
mā ⁊ timet ne expoliet a latronibꝰ
ideo rogat aliquē mercatoreʒ ꝙ fa-
ciat ſibi dare mille aureos romę: et
pro quolibet aureo dat illi vnū ſoli
dum vel duos: et mercator dat illi
ſedulā: in qua iubet factori ſuo da-
re mille aureos ipi platoni: talia cā
bia ſunt licita et meritoria: ſi fiāt in
gratia: ⁊ nō accipit ibi aliq̄d vi mu-
tui: ſed propter labores ipſoꝝ mer
catorū: nā ambo mercatores tenē-
tur ſibi iuicē dare rōnē de pecunijs
datis et receptis: preterea ſi aliq̄s
nunciꝰ tales pecunias ferret: licite
acciperet duos vl' tres ſolidos pro
quolibet aureo ſicut ſolent accipe-
re nūcij picardoꝝ normanoꝝ flami
goruʒ et britonum parrhiſijs: ergo
mercator propter eandē cauſam li-
cite pōt accipe vnū vl' duos ſolidos
pro q̄libet aureo. exēplū ſcđorū ſor
tes indigens mille aureis quęrit il-
los a platone ditiſſimo mercatore:
qui eſt contētus dare dummodo ca
piat eos ad cambium et faciat lite-
ras cuidā homini ignoto: qui mora
tur lugduni: in q̄bus p̄cipiat illi da-
re mille aureos illi queʒ deſignauit
plato et interdū tales literę non ex-
eunt vrbē valentiā: interdū vero ex
eunt ⁊ pręſentant mercatori lugdu
neñ. qui reſpondet ꝙ nō cognoſcit
ſortē neqʒ dabit vnā fabā pro eo et
tunc fiunt illi proteſtationes: quę re
mittunt cuʒ literis cambiorū ad vr
bem valentinā et paup ſortes cogi-
tur tunc ſoluere mille aureos et dā
num et intereſſe. et ſilia cambia fre
quentant mirabiliter in hac vrbe: q̄
re vera non ſunt cābia: ſʒ vſurę pal-
liate ſub colore cambiorū: et tales
mercatores credētes decipere deū
et eccleſiam ſeipſos decipiunt ⁊ dā-
nant. et iuxta dictū Auguſtini lucrū
recipiūt in arca et dānuʒ in ꝯſciētia
¶ Iſto notato rñdetur ad formam
argumenti diſtinguendo maiorem
vel loquendo de p̄mis cambijs et
ſic conceditur illa et negat minor.
vel loquendo de ſecundis et ſic ne-
gatur illa maior. nam talia cambia
ſunt vſurę palliatę vt dictum eſt.

¶ Undecimo arguit: aſſecura
tores capiunt aliq̄d vltra ſorteʒ vi
mutui et nō tenent ad reſtitutionē:
ergo dicta nulla. maior pbatur i ca
pitulo Nauigāti extra de vſuris lib.
quinto romanus pōtifex dicit ꝙ ta-
les capiunt aliq̄d vltra ſortē vi mu-
tui ergo maior vera. ¶ Ad hoc ar-
gumentum rñdetur negando ma-
iorem et ad probationē negatur ꝙ
romanus pontifex in cap. allegato
loquatur de his aſſecuratoribus: ſʒ
ſolum loquitur de quodā mercato-
re qui noluit dare mutuū alteri na-

uiganti niſi talis in ſe ſuſciperet periculum et acciperet ipſe aliquid vltra ſortē vt patet intuenti præfatū caput. Uñ iſti aſſecuratores nō ceperūt aliquid vi mutui. Immo in rei veritate nihil dant mutuo: ſed dūtaxat accipiunt periculū: ita ꝙ ſi nauis perdatur ipi tenent̄ ſatiſfacere et certū eſt ꝙ pro tali ſuſceptiōe periculi licitū eſt aliqd accipe: imo ſi talis aſſecurator ſit diues ꝛ mercator non habeat niſi .200. aureos in merſib⁹ magnā gratiā ei facit aſſecurando ipſum pro ſex vel octo aureis: nā aufert ab eo oēm ſollicitudinē: eſſet eñ ſollicitus ſi nauis ſubmergeretur vel caperetur a piratis aut ſaracenis: ꝛ facta aſſecuratione poteſt dormire ſecure.

¶ Duodecimo arguit̄ ſic: vſurarius eſt dñs vſurę: ergo nō tenet̄ eam reſtituere: añs ꝓbat̄ illę quia accepit mutuo ab vſurario libent̄ dat vſurā et vſurarius libentius accipit ergo vſurari⁹ eſt dñs vſurę: ¶ Pro hui⁹ argumenti ſolutiōe eſt aduertendū ꝙ aliq doctores theologi tenent ꝙ vſurarius eſt dñs vſure ꝛ nihilominus tenet̄ reſtituere: ſ; reuera non eſt defenſabilis iſta opinio. qđ triplici rōne probatur Ad hoc ꝙ aliqua donatio ſit iuſta: reqritur ꝙ dās libere det: ſed ille q̄ accipit ad vſurā non libere dat: q: ſi poſſet habere ſine vſura nullo mō daret vſuram ergo nō libere dat: et ꝑ ꝯñs talis datio nō eſt iuſta nec rata. Scđa rōne arguit̄ ſic. Ad hoc ꝙ aliq donatio teneat nō ſufficit ꝙ dans libent̄ det ꝛ recipiēs libent̄ accipiat: ſ; reqritur vltra ꝙ talis datio non ſit prohibita per legem ſuperioris: modo vſura eſt prohibita per legem naturalē. ſ. ꝙ tibi nō vis alteri nō facias Inſup eſt ꝯtra naturā pecunię ꝙ pariat pecuniā: ſilr̄ eſt prohibita ꝑ legem diuinā in teſtamento antiquo: vt patet legenti Pentateuchum ꝛ pſalmiſtā ꝛ ꝓphetas et maxīe Ezechielē: ſilr̄ eſt prohibita in nouo teſtamento Lucę. 6. vbi ſaluator iubet mutuū date nihil inde ſperantes. ſilr̄ eſt prohibita per legē canonicā ergo talis datio eſt nulla: ꝛ per ꝯñs vſurarius nō eſt dñs vſurę. Tertia ratione arguitur ſic. Null⁹ eſt dñs illius rei: quā non pōt retinere aut cōuertere in ſuos vſus: ſed vſurari⁹ non pōt aliquo tempe retinere vſuram: nec conuertere in ſuos vſus ḡ nō eſt dñs vſurę: minor pt; extra de vſuris hęc ꝯña eſt euidens cū maiori. ¶ Iſto notato rñdetur ad formā argumenti negando añs ꝛ ad ꝓbationē negat̄ ꝙ ille q̄ accipit mutuo libenter dat imo ſi aliter poſſet habere mutuū nullo mō daret vſurā: ſ; illo dato cōſeqntia non valet. quia illa nō ſufficiunt ad verā donationē: ſed reqritur ꝙ nō ſit prohibita talis donatio per legem ſuperioris. ¶ Contra iſtā rñſionē arguitur ſic. Uſura eſt permiſſa lege diuina ergo non eſt prohibita lege diuina: añs ꝓbat̄ deuteronomij. 23. cap. habetur non fœnoraberis fratri tuo: ſed alieno: ergo vſura eſt permiſſa lege diuina. ¶ Ad hanc replicā reſpondetur dupliciter. Uno mō negādo ꝯñam rō eſt: q: deus permittit minora mala vt euitētur maiora: ꝛ

quia iudei erant auari mirabilit ne fœnerarentur ſibiuiucē permiſit fœnerari alienis. ideo dicit Aug. in li. de ordine tolle meretrices e medio et oia cōfundes. Alio modo rñdet q iudei accipiēdo. 10. vel. 20. vl. 40 vltra centū a cananeis nō cōmittebant vſuraz: qꝛ cananei iniuſte poſſidebāt terrā ꝓmiſſiōis nā poſtꝙ dñs deus iam dono dederat filijs iſrael non accipiebāt a cananeis bona ipſorum: ſed bona propria veluti qñ exierunt a captiuitate ęgyptiaca et acceperunt mutuo vaſa aurea et argentea et veſtes cuz animo nō reſtituendi non comiſerūt furtū: qꝛ dñs ſuperior. ſ. deus oia illa dono dederat filijs iſrael in recōpenſam laborum: quibꝰ ſeruierant Aegyptijs. ¶ Scdo arguitur contra eandē reſponſionem: ſequeret q nō liceret emere neqꝫ vendere aliqd vſurario non habenti aliud ab vſuris: ſimilr nō liceret ſuire illi nec locare ei operas: nec docere filios eiꝰ pro pecunijs. omnia iſta videntur abſurda: ergo ſequela ꝓbatur: talis vſurariꝰ nullius rei eſt dñs ergo nō pōt trāſferre dominiū in alterū: et per ꝯñs nihil licet accipere ab eo magis: ꝙ a latrone. Jam probat falſitas cōſequētis. Poſſibile eſt q talis vſurarius meliorauerit res quas tenet ergo ratione talis meliorationis poteſt aliqd accipere: ſimilr rōne induſtrię ⁊ erit verus dñs taliū ergo poſ ei vendre et emere aliqd. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur cōcedendo ſeqlām extra caſum extremę neceſſitatis et negando minorē et ad probationā cōcedit q rōne meliorationis aut induſtrię poterit habere aliqd: ſed illud nō erit vſura et argumētū procedit ſolū de illo: qui habet vſuras ⁊ nihil aliud. ¶ Contra iſtā ſolutionē argut: ſequeret q heredes tenerentur ad reſtitutionē ꝯſequēs eſt falſum ergo ſeqla probatur vſurarius nō erat dñs rerū quas tenebat: ergo non poterat eas relinqre heredibꝰ. ¶ Ad hanc replicā rñdet concedendo ſeqlā ⁊ negando minorem. Immo heredes ꝙdiu retinēt talia bona ſunt in pctō mortali: niſi ignorantia inuincibilis excuſet eos. ¶ Contra iſtā ſolutionē argut: ſeqretur q ſi aliqs vſurarius relinqueret duobus filijs mille aureos quoruz quingenti ſunt adqſiti ex vſura q filij tenerent reſtituere: cōſeqñs eſt falſum ergo falſitas ꝯñtis ꝓbat et ſuppono q qlibet pro pte ſua habuit quingentos aureos: et hinc ad vnum annū minor filiorū ſit in non ſoluendo: tūc ſeqret q maior deberet reſtituere oēs illos quigētos aureos ꝯñs eſt falſuz ꝙ ſequela patet: minor nō pōt reſtituere ergo maior debet tunc reſtituere oēs quigētos aureos. ¶ Ad hanc replicā reſpondetur cōcedendo ſeqlā et negando minorē et dico q qlibz hęres tenet reſtituere pro quota ſua: et ad ꝓbationē dato caſu iuriſtę concedunt q maior debet reſtituere oēs quigentos aureos: theologi vero tenēt oppoſituz. ſ. q ſolum debet reſtituere quotā ſuam. ſ. ducentos ⁊ quinquaginta aureos: rō ē: qꝛ ſi in pma die qua accepit maior hęreditatem paternam reſtituiſſet ſuam quotā fuiſſet deobligatus ⁊ minor remāſiſſet

obligatus ad reſtituendū alios du-
centos et quinquaginta aureos ⁊ ꝓ
hoc ꝙ ex malicia diſſipauit bōa ſua
minor nō eſt obligatus cuꝫ malicia
non debeat ei patrocinari et ꝙ ma-
ior reſtituat in prima die vl' hinc ad
annū nō refert quantum ad obliga
tionē minoris: ergo ſolus minor fi-
lius remanet obligat⁹ ad ducentos
⁊ quinquaginta aureos poſtq̄ꝫ hinc
ad annū maior dabit ducentos qui-
quaginta aureos. ¶ Circa iſtā ma-
teriam vſurarū occurrit duplex du
bium. Primū de vſurario mentali
an ſit dn̄s illius rei: q̄ datur ei vltra
ſortem verbi gr̄a ſortes dat platoni
centū aureos mutuo ⁊ ſperat ꝙ pla
to dabit illi hinc ad menſem centuꝫ
et quinq̄ꝫ ⁊ niſi taliter ſperaret non
daret ei mutuo ⁊ nō petit ꝑ v̄ba ne-
q̄ꝫ nut⁹: neq̄ꝫ ꝑ ſigna q̄ſtio eſt ſi pla-
to dat ei poſt menſeꝫ centū ⁊ quiq̄ꝫ
aureos an ſortes ſit dn̄s illoꝝ quin
q̄ꝫ aureoꝝ. Scd̄ꝫ dubiū eſt an liceat
petere ⁊ accipe ad vſurā. ¶ Ad pri-
muꝫ dubiū quāq̄ꝫ aliq̇ iuriſte ⁊ theo
logi rn̄deant affirmatiue: negatiua
tn̄ poti⁹ eſt tenenda propt̄ determi
nationē Urbani tertij in cap̄. cōſu-
luit extra de vſur. ¶ Ad aliud dubiū
reſpōdetur affirmatiue: ſi talis ha-
beat neceſſitatem: nam ſine neceſſi
tate malefaceret. Unum tamen eſt
notandum: ꝙ dato ꝙ habeat extre-
mam neceſſitatem nunq̄ꝫ debet di-
cere vſurario: date mihi viginti mu
tuo et ego reſtituā vigiti ⁊ quiq̄ꝫ: q2
tunc de directo induceret eū ad pec
catum: qd̄ non licet: ſed bene poteſt
petere mutuo vigiti aureos ⁊ ſi vſu
rarius dicat non dabo tibi niſi des
michi viginti quinq̄ꝫ pō obligare ſe
tunc ad reſtituendū vinti quiq̄ꝫ ⁊ ſi
iuret ſe nō repetiturū illos quiq̄ꝫ au
reos vltra ſorteꝫ poteſt denunciare
eccleſię: nō tn̄ pōt iurare ꝙ nō repe-
tet: neq̄ꝫ denūciabit eccleſię ſicut di
ctum eſt ſupra de mercatore incidē
te in latrones in q̄ſtiōe donatiōis.

¶ Uigeſimo circa eandē diſt.
quęritur an recipiēs redditus pecu
niarios ānuos vl' ꝑpetuos vl' ad vi-
taꝫ: teneat̄ ad reſtitutionē. ¶ Pro
huius difficultatis itelligentia ē ad
uertendū ꝙ duplices ſunt redditus
ſcꝫ pręd iales et pecuniarij. Reddi
tus prędiales ſunt illi: qui habētur
ex vineis agris domibus oppidis:
ſeu vicis aut pagis et de iſtis nō eſt
ambiguū apud doctores: quin ſint
liciti. Alij ſunt redditus pecuniarij:
et iſti adhuc ſunt in multiplici diffe
rentia: quidā eñ ſunt ad vitā vnius
vel plurium et vocantur vitalitia.
Alij vero conſtituunt̄ ſuꝑ iduſtriaꝫ
perſonę et vocantur ꝑſonales. Alij
vero ꝯſtituūt̄ ſuꝑ domos vl' agros
vel appida aut vrbes et ſi ſint redi
mibiles vocant̄ reddit⁹ annui: ſi v̄o
non ſint redimibiles vocant̄ ꝑpetui
et de oīb9 iſtis eſt magna ꝯtrouer
ſia inter doctores. Nam Henric⁹
de gandauo tenet ꝙ oēs iſti reddi-
tus ſunt illiciti et iniuſti. ¶ Contra
quā opinionē arguit Godefrid⁹ de
fontibus. Dn̄s alicui⁹ agri pōt dare
talē agrum alicui colono ea lege vt
annuatim det illi vnū ſolidū ⁊ iuſte
faciet ſcd̄m Henricū ergo talis do
minus poteſt vendere ius leuandi
vnum ſolidū annuatim platoni: et

tunc plato licite recipiet annuatim vnum ſolidum ergo redditus pecuniarij ſunt liciti. ¶ Scdo arguit̄ ſic ſi nō liceret emere tales redit⁹ maxime eſſet q2 in fine vigeſimorum vl' trigeſimorum annorum emptor recipet plures pecunias q̄ꝫ dedit: ſꝫ hoc nō eſt dicendū ergo minor probat̄: ſeq̄retur q̄ nulli liceret emere vineā vl' agrū. ꝯñs eſt manifeſte falſum: ergo ſequela probatur in fine viginti vel triginta annorum emptor vineę vel agri plures pecunias recipiet q̄ꝫ dederit et propter iſtā cauſam nō licꝫ emere redditus: ergo propt̄ eandē cauſam nō licebit emere agrū vl' vineam. ¶ Pręterea cōtra opinionē Henrici ē expſſa determiatio duorum romanorū pontificū. ſ. Martini. 5. et noſtri ſympatriotę et conteranei Caliſti tertij vt habetur in libro. 5. extrauagantiū cōium. ¶ Propt̄ea reſpondetur cum Godefrido de fontibus q̄ oēs redditus pręnominati ſunt liciti ꝛ iuſti. dūmō fiant ſecūdū morē patrię ꝛ nulla fraus aliena interueniat.

¶ Contra iſtā reſponſionē ar̄. ſic pecunia nō ē inuēta: vt ſit terminus emptionis: ſꝫ vt ſit mediū: ſꝫ ſi licitum eēt emere ꝛ vendere reddit⁹ pecunia eēt termin⁹ emptionis vel venditionis g̃ nō licitum eſt emere aut vendere redditus. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ diſtinguendo minorē vel q̄ ſit termin⁹ immediatus ꝛ formalis et ſic negat̄ illa immo ius ſiue poteſtas leuandi aliq̄d annuatim ē t̄minus immediatus ꝛ formalis in emptione vel venditione redituum. ſi vo minor intelligat̄ de t̄mino mediato conceditur illa ꝛ negat̄ maior procedendo de termino mediato ꝛ remoto.

¶ Scdo arguitur ſic oīs ille contract⁹ ē illicitus in q̄ emēs accipit vel intēdit recipe pluſq̄ꝫ det: ſed in oi emptione redditū emēs accipit vel intendit recipe plus: q̄ꝫ det g̃ oīs emptio redditū eſt illicita ꝛ iniuſta. ¶ Ad h̄ argtum. rñdet̄ diſtinguendo maiorē vel ſi intendat ſuſcipe in pñti et ſic cōcedit̄ illa ꝛ negat̄ minor: vel ſi intendat ſuſcipe in futuro ſic negat̄ illa ma^or. nā tūc nō liceret emere: nec̄ꝫ vineam nec̄ꝫ agrum nec̄ꝫ domū. nā certum ē: q̄ emēs vineam vel agrum intendit ſuſcipe in futuro plura: q̄ꝫ det non tñ ppt̄ ea emptio vineę vel agri ē iniuſta nam ſatis ē q̄ ī preſenti nō ſuſcipiat plura q̄ꝫ det. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguit̄ ſic nulla ē dr̄a inter emptionē redditum ꝛ contractū vſurariū g̃ oīs emptio redditū eſt illicita: aňs probat̄ poſito q̄ ſortes det Platoni centū aureos ſup domū ei⁹ vt ipſe Plato annuatim det ſorti quinq̄ꝫ aureos: tūc p⁹. 10. annos ſi p̄lo redimat tales reddit⁹ verū erit dicere q̄ ſortes ſuſcepit. 50. aureos vltra ſortem p̄ncipalē vt pote. 100. ꝛ iſte cōtract⁹ eſt idē cū iſto videlꝫ q̄ Robert⁹ det ciceroni mutuo. 100. aureos ea lege q̄ p⁹. 10. annos dabit illi. 150. ꝛ iſte. 2. contract⁹ ē vſurarius ergo nulla ē dr̄a int̄ contractū redditū ꝛ contractū vſurariū. ¶ Ad hanc replicā rñdet̄: negando aňs ꝛ ad probationē nego q̄ tales cōtract⁹ ſint idē. Im

mo ſūt multū diſſimiles nā in prio nullū eſt mutuū ⁊ ſortes nullomō pōt cogere Platonē ad reſtituēdū ſibi.100.aureos neq̧ poſt.10.ānos neq̧ poſt.20. Immo dūmō plo det annuatim ſorti.5.aureos:plo eſt liber: etnullo mō pōt cogi a ſorte: in 2.vo cōtractu Robertus pōt cogere Ciceronem ad reſtituenduȝ ſibi.100.aureos pᵒ.10.annos.nam ibi ē vum mutuū et ſic lata eſt dr̃a int̄ cōtractū p̄m ū ⁊ ſcōm. ¶ Contra iſtā ſolutioneȝ arguit̄ ſequeret̄ q̄ ſi ſortes daret mutuo Platoni cētuȝ aureos ea legevt reſtitueret ſibi poſt.10.annos ⁊ nō antea:tūc ſortes poſſet vendere ius illud leuādi.100.aureos a Platone poſt.10.ānos ꝯñs ē falſum igit̄ falſitas conſequētis ꝓbat̄ ſequeret̄ q̄ poſſet vendere p̄o.90.ꝯñs ē falſuȝ igit̄ ſequela probat̄ ius leuandi cētū aureos pᵒ deceȝ annos nō tm̄valet ſicut ius leuandi centū aureos in pn̄ti anno ergo pōt vēdere tale ius p.90.aureis. ¶ Ad hanc replicā rūdet̄ q̄ non pōt vēdere niſi centū aureis.rō ē:q̄ ius leuādi centū aureos nihil aliud ē q̄ pecunia mutuata Platoni ⁊ debita ipſi ſorti ⁊ ſic nullomodo diſtinguit̄ a mutuo.quare nō pōtvēdi minoris: q̄ centū aureis:niſi oporteret aſſumere aliquos labores ad recuperādā dictā pecuniā ⁊ tūc ratione laborū poſſet minᵒ vēdi. Ex iſta ſolutione ſequit̄ q̄ ſchedule hᵒ ciuitatis inclyte Valentine nō poſſuntvēdi minoris:ratione dilatiōis tp̄is ⁊ ſi minoris emāt̄ur aut vendant̄ ratione dilationis committitur vſura manifeſtaria.

¶ Vigeſimo p̄mo querit̄ quis tenetur reſtituere ⁊ quid ⁊ cui ⁊ qñ.

¶ Pro huius.q.intelligentia ē notandū q̄ doctores ponūt nouē gn̄a hoīum:qui tenent̄ reſtituere inſolidū rē ablatā vltra illū hominem:q̄ p̄ncipalr̄ ⁊ immediate abſtulit ⁊ notant̄ in iſto vſiculo.ſ. Juſſio:conſiliū:cōſenſus:palpo:recurſus:participans:mutᵒ:nō obſtans:nō manifeſtans. Ex quo vſu ſequit̄ q̄ ille q̄ iubet tenet̄ in ſolidū:ſilr̄ ille q̄ cōſulit ⁊ p̄ ꝯñs dn̄i iuriſte qñ conſulunt aliquid ſcienter ꝯtra bonā cauſam tenent̄ ad reſtitutionē:ſilr̄ illi q̄ conſentiūt ⁊ qui blandiunt̄ ⁊ laudāt tale facinus:pariforma illiq̄ recipiūt fures:⁊ q̄ participāt cum eis:⁊ q̄ tacēt qñ reuelare tenent̄ ⁊ illi qui poſſunt impedire ⁊ nō impediūt:⁊ dn̄i iudices:q̄ nō puniūt tales: qñ ſciūt ⁊ poſſunt eos punire:ē notandū q̄ ignorātia iuris nō excuſat iuriſtam turpe ē eī̄ nobili ⁊ patritio ignorare iura : in q̄bus vſat̄.ff.de origine iuris lege.2. Ulterius ē aduertēdū q̄ oēs iſti tenent̄ ad reſtitutionē niſi damnificatᵒ remittat eis ⁊ ipſi nō habeāt volūtatē deprauatā.nam ſi haberēt voluntatē deprauataȝ.ſ.q̄ nollent reſtituere dato q̄ alt̄ non remitteret:tunc adhuc tenerent̄ reſtituere. ¶ Sȝ difficultas eſt an poſſit remitt̄e vni illoꝝ non remittēdo alijs. ¶ Ad h̄ rūdet̄ q̄ pōt remittere illis q̄ ſūt cauſe remote ⁊ mediate nō remittēdo illi q̄ fuit cauſa immediata ⁊ p̄opiqua ⁊ principalis. non tñ pōt remittere illi q̄ fuit cauſa immediata p̄ncipalis ⁊ propinqua nō re-

mittẽdo alijs: rõ ē: q2 ſemp ille q eſt cā principalis τ immediata tenebit reſtituere alijs : q ſunt cauſę remotę: quantūcunq3 ſibi remiſerit damnificatus. Alteri⁹ ē aduertendū ꝙ res ablata ē reſtituenda τ nõ ſolum ipſa qñ ē fructifera: verū etiā fruct⁹ ſunt reſtituendi deductis expenſis τ laborib⁹ τ qñ res nõ ē fructifera ſi dñs talis rei paſſus ē aliquod damnū reſtituendū ē illi etiā ſi fuerit ratione lucri ceſſantiſ. Inſup ē aduertēdū ꝙ reſtitutio deb3 fieri damnificato exceptis trib⁹ caſibus ꝑmus eſt qñ ē oino ignotus τ nõ pōt ſciri. nā tūc deb3 dari pauperib⁹ ſm cõſiliū dñi Epi. Scḋs caſus ē: qñ debitū ē paruū τ oporteret facere magnas expēſas ad reſtituēdu3. tūc eñ ſufficit dare pauperib⁹. S3 quęres poſteaq̄3 erogatū ē pauperib⁹ ſi dominus ſuperueniat: vtrū d̄beat ei fieri reſtitutio. Ad hoc rñdet negatiue q2 negociū ei⁹ geſtū eſt vtilit. Pauperes eñ rogauerūt deū ꝓ eo. Tertius caſus ē: qñ ſcit ꝙ dñs eſt abuſurus immediate vt ſi habeā gladiu3 alicuius furioſi non debeo illi reſtituere: immo ſi reſtituerē peccarem mortalit. Pręterea ē aduertendu3 ꝙ nõ detinere alienū inuito dño ē ꝑceptu3 negatiuū incluſum in illo. ſ. nõ furtū facies immo ex illo ſeqtur in pñā euidēti: vt obligat ad ſemp τ ꝓ ſemp. na3 talis ē dr̄a int pręcepta affirua. τ negaua. ꝙ affirmatiua. obligāt ad ſemp: ſ3 nõ ꝓ ſemp. Negaua. v̄o τ ad ſemp τ ꝓ ſemper propterea qñ aliqs detinet alienū inuito dño ē in mora reſtituēdi: quę ſemp ē culpabilis: niſi talis habuerit legitimā cauſam differēdi: videl3 q2 nunc nõ pōt reſtituere ſine magno ſuo detrimēto τ damnificatus non indiget τ poſt menſem vel duos menſes poterit bene reſtituere.

¶ Contra iſta notabilia arguitur ſic poſito ꝙ ſortes habeat rem Platonis qua ambo extreme indigēt non tenetur reſtituere illā Platoni q̄dicta nulla añs ꝓbat ſi ſortes reſtituat re3 Platoni morietr q2 extreme indiget ex caſu τ magis obligatur ad conſeruandā vitā propriā q̄3 alteri⁹ ergo non tenet reſtituere.

¶ Pro ſolutione h⁹ argumēti ē aduertendū ꝙ doctores oēs cõueniūt in h ꝙ ſi plato citi⁹ deueniat ad extremā neceſſitatē q̄3 ſortes tunc ſortes tenet illi reſtituere: q2 nūq̄3 perdidit dominiū illius ſi v̄o ſortes citi⁹ deuenit ad extremā neceſſitate3 q̄3 plato tūc ſortes nõ tenet reſtituere platoni: q2 iam effectus ē dñs illius τ pl'o pdidit dominiū: ſed difficultas eſt ſi ambo ęque cito deueniant ad extremā neceſſitatē. nam doctor ſubtilis tenet ꝙ ſortes d̄bet reſtituere platoni q2 pl'o nūq̄3 amiſit dominiū illius rei. Inſup h3 tūc duplex dominiū. ſ. nale τ ciuile τ ſi arguas ꝯtra ipſum q2 ſortes tenet cõſeruare vitā ſuā τ ſi reſtituat morietr vt deducit in argto. g nõ tenet reſtituere rñdet ꝙ v̄um ē ꝙ ſortes tenetur cõſeruare vitā ſua3 medio licito τ iuſto: ſ3 illud mediū tūc non ē licitū poſtq̄3 duplici iure ptinet ad platonē. De palude v̄o tenet ꝙ ſortes nõ tenet reſtituere q2 in talib⁹ melior ē conditio poſſidentis. Et ius ci

uile nõ poteſt ðrogare iuri nali Du randus aũt in tractatu de legib⁹ di ſtinguit adhuc caſum vel vnus eoꝝ ẽ melioꝛ aut nullus: ſʒ ſunt ęque bo ni: vel ęque mali. ſi ꝑmuʒ melioꝛ de bet hẽre: qð pꝛobat duplici ꝓbatio ne ꝑma talis q̃ eſt melioꝛ hʒ magis voluntateʒ domini ſupioris. ſ. dei. nã deus magis diligit ipſuʒ q̃ꝫ alte ruʒ ğ melioꝛ debʒ vti tali re. Scða ꝓbatio ẽ talis teſte pħo in. 2. phyſi coꝝ oĩa facta ſunt ꝑpꝉ hoĩeʒ immo ħ teſtaꝉ ſacra pagina in deuterono mio ergo oĩa facta ſunt ꝑpꝉ hoĩem melioꝛẽ ⁊ ꝑ ꝯñs melioꝛ debʒ vti ta li re ⁊ nõ alius. ſi ꝟo eſſent ęqui bo ni vel ęque mali tũ opoꝛteret diſti guere ſic diſtixit doctoꝛ ſubtilis.

¶ Secũdo arguiꝉ ſic: mulier adultera dãnificauit filiũ legitimũ concipiendo pꝛmogenitũ ſpuriũ et nõ teneꝉ ad reſtitutionẽ: ergo dicta nulla: minoꝛ pꝛobatur: ſi teneretur ad reſtitutionẽ teneretur dicere ma rito vel filio ſicut dicunt Richard⁹ et Hoſtienſis ſed hoc nõ eſt dicẽdũ vt egregie impugnat doctoꝛ ſubti lis: nã ſi diceret filio ſpurio non aſ ſentiet illi filius ſpurius nã tunc dif famaret ſeipſum et perderet ſeipm ⁊ perderet hęreditatẽ: ⁊ ſi dicat ma rito occidetur ab eo et diffamabit ſeipſam ergo nõ tenetur ad reſtitu tionẽ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet doctoꝛ ſubtilis negãdo minoꝛẽ ⁊ ad pꝛobationeʒ negat ꝙ teneaꝉ dicere marito aut filio ſpurio ꝑpꝉ cauſas aſſignatas: nã potius debet conſer uare famã ſuam q̃ꝫ reſtituere here ditatẽ filio legitimo: ſed talis mu lie r debet inducere filium ſpurium ad religionem vel ſacerdotiuʒ pꝛo curando ei aliquod beneficium ec cleſiaſticũ vt renũciet hęreditati ⁊ ſi hoc nõ põt facere: talis mulier tũc excuſatur per ĩpotentiã. naʒ ad im poſſibile nemo obligatur.

¶ Tertio arguitur dñs tenẽs columbaria dãnificat pauperes co lonos et nõ tenetur ad reſtitutionẽ ergo dicta nulla: minoꝛ pꝛobaꝉ ha bet ius talis dñs extruendi colum baria ergo non teneꝉ ad reſtitutio nem. ¶ Ad hoc argumentuʒ rñdeꝉ diſtinguendo minoꝛẽ vel talis dñs aut pꝛęceſſoꝛ eius cuius ipẽ eſt he res dedit terras colonis ea lege: ꝙ ipſe poſſet ędificare columbaria ẽt tũc nõ teneꝉ ad reſtitutionẽ. Si ꝟo non dederit ea lege terras tũc tene tur ad reſtitutionẽ: niſi coloni pꝛopꝉ virtutes dñi liberaliter conſentiãt: neqꝫ eñ fit iniuria volenti.

¶ Quarto arguiꝉ ſic poſito ca ſu ꝙ aliq̃s epiſcopus ſit parat⁹ da re beneficiũ platoni ⁊ ſoꝛtes diſtur bet ipſum ⁊ facit ꝙ cõferat vni alte ri damnificat platonẽ et nõ tenetur ad reſtitutionẽ. ſuppoſito ꝙ ille qui poſſidet beneficiũ ſit idone⁹: ergo minoꝛ pꝛobatur ſi teneretur ad re ſtitutioneʒ ſeq̃retur ꝙ deberet ipſe cõferre platoni ſimile beneficiũ cõ ſequens eſt falſuʒ ergo ſequela pꝛo batur: damnificauit ſoꝛtes platonẽ in illo beneficio ergo illud vł ſibi ſi mile ſoꝛtes teneꝉ ei conferre. ¶ Ad hoc argumentuʒ rñdetur negando minoꝛẽ ſuppoſito etiaʒ ꝙ plato ſit idoneus nã ſi plato nõ eſſet idone⁹

tunc ſortes optime faceret diſturbã do ipſum et ad probationẽ negatur ſequela ⁊ ad pbationẽ negatur conſequentia ratio eſt qꝛ magna eſt differentia inter habere ⁊ prope habere. ſed debet ipſe reſtituere ſm iudicium bonorum virorum.

¶ Quinto arguitur ſic ſequeretur ꝙ ſi aliqs haberet procuratorium ad pcurandũ alicui aliqꝺ bñficium nõ poſſet tale bñficiũ ſibijpſi procurare ꝯñs eſt falſũ: ergo ſeqla probatur: talis teneref tunc ad reſtitutionẽ: ergo nõ põt ſibiipſi procurare beneficiũ: iam probaf falſitas cõſeqñtis. poſſibile eſt ꝙ epiſcopꝰ nolit dare illi a quo habet procuratoriũ ⁊ bñ vult ei dare ergo tunc poteſt ſibi procurare beneficiũ. ¶ Ad hoc argumentuȝ reſpondef: ꝙ priꝰ ſortes qui habet tale procuratoriũ debet procurare beneficiũ pro alĩo ſed ſi videat ꝙ epiſcopus nullo mõ vult dare alteri tũc bene poteſt ſibi procurare: ſecluſo ſcãdalo: ne reputetur fidefragus. ¶ Circa iſtã difficultatẽ dubitatur ſi ſortes nihil debeat platoni et probetur per teſtes omni exceptione maiores ꝙ debet ei decẽ aureos et cogitur per cenſuras eccleſiaſticas dare decẽ aureos platoni: an ſortes teneaf illos dare potius ꝙ̃ pati tales cenſuras eccleſiaſticas. ¶ Ad hoc reſpondef affirmatiue: rõ eſt qꝛ ipſe eſt inf duo pericula conſtitutus. ſ. inter damnum decẽ aureorũ et malã famã. ſ. ꝙ eſt malus chriſtianus rebellis eccleſię ideo qꝛ nõ vult ſoluere: ⁊ reputabif ab omnibꝰ infamis idcirco potius debet pati damnũ decẽ aureorum: ꝙ̃ ſuã propriã ĩfamiam. teſte cm̃ ſapiente. Melius eſt nomẽ bonuȝ: ꝙ̃ theſauri ĩfiniti. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguitur ſic. Plato ꝗ in occulto contraxit cũ Katherina per verba de preſenti et in facie eccleſię cũ Berta potius debet habitare cum katherina et pati cenſuras eccleſiaſticas ꝙ̃ cuȝ berta: ergo pari forma ſortes potiꝰ debet pati cenſuras eccleſiaſticas ꝙ̃ ſoluere decẽ aureos. ¶ Ad hoc rñdetur negando ꝯñam: et rõ et diſcrimẽ eſt qꝛ plato nõ põt habitare cum berta ſine pctõ mortali ideo potiꝰ debet oĩa pati. imo mortẽ ſubire ꝙ̃ habitare cuȝ berta. ſortes ṽo poteſt dare deceȝ aureos ſine peccato.

¶ Queritur vigeſimo ſcðo et vltimo circa hanc diſtinctionẽ vtrũ damnificans proximuȝ in rebꝰ corporis vl' animę teneatur ad reſtitutionem et qualiter debeat ſatiſfacere. ¶ Pro huiꝰ queſtionis itelligẽtia eſt notandũ ꝙ aliqs poteſt damnificare proximuȝ quo ad corpꝰ occidendo vel mutilãdo aut ĩferendo ipſi aliquam cicatricẽ vl' liuorẽ. Si primũ ⁊ talis ſuſpendatur ⁊ capiat in patientia: ſatiſfacit: ſi vero nõ ſuſpendaf: tunc habet ſuccurrere vxori aut filijs aut fratribus aut ſororibus ſi habeat: ſecũdũ arbitriũ bonorũ virorum et dicendũ eſt ita de alijs membris. Ulterius eſt notandum ꝙ aliqs põt damnificare proximũ trifariã quo ad bonũ ſpię: vno modo auferendo indirecte ſcientiã ipſius videlicet ĩpediendo eum ab

ſtudio vt obliuiſcatur eoꝝ que ſcit.
Scđo modo inducendo ad vitia et
peccata. Tertio modo diſuadendo
ei bonū qđ intendit facere: ⁊ oībus
iſtis modis tenet ad. reſtitutionem
⁊ nō ſolū ad īducendū eū ad ſtudiū
et bona opera: verū etiā rogare do
minū deū vt reducat euz ad iter ſa
lutis.

¶ Inſup ē aduertendū ꝙ fa-
ma ſeu bonū nomē cōputatur inter
bona ipſius aīe. ⁊ tribus modis cō-
tingit auferre famam a proximo. ꝓ
mo modo imponendo ei falſuz cri-
mē ⁊ tunc tenet retractare coraz eiſ
dē ⁊ dicere ego mētitus ſum de tali
⁊ male locutꝰ ſuz. nā ipſe ē bonꝰ vir.

¶ Cōtra iſtud notabile argui
tur ſic talis q̄ impoſuit crimē falſuz
ꝓximo potius debet diligere famā
ſuā ꝙ̄ proximi ſ3 retractando coraz
omnibꝰ illis diffamat ſeipſum ergo
nō tenet retractare. ¶ Ad hoc argu
mentū rñdet ꝙ q̄libz magis tenet
diligere propam famā ꝙ̄ alteriꝰ ſi-
ne iniuria proximi: ſ3 talis q̄ impo-
ſuit crimen falſuz nō pōt conſeruare
famā ſuā ſine iniuria proximi quaz
ipſe volūtarie intulit. iō tenet diffa
mare ſeipſum vt ſatiſfaciat ꝓximo:
ad quā ſatiſfactionez obligatur ſub
pena peccati mortalis.

¶ Scđo arguitur ſic poſito ꝙ
aliqs Eps ſit multū doctꝰ ⁊ magne
fame apđ ſuas oues ⁊ imponat ali-
cui ſuoꝝ canonicoꝝ aliquod crimē
falſum corā multis tunc talis Eps
nō tenet retractare illud crimen er-
go notabile nulluz. aūs probat bo-
nū commune ē bonū diuinū ⁊ p̄fe
rendū bono particulari: ſ3 ē qđdaz
bonū cōmune ꝙ talis Eps nō retra
ctet ⁊ retractio illius criminis ſoluz
eſt bonū particulare reſpectu illius
canonici ergo talis Eps non debet
retractare. minor ꝓbat. naz ſi Eps
retractaret ſequeret magnuz detri-
mentū in eius dioceſi. nā oues non
venerarent eū nec aſſentirent dictiſ
eius ⁊ p ꝯñs nō bñ ſeruiret deo ⁊ ſi
nō retractet ipm venerabunt ⁊ aſſē
tient dictis eius et melius ſeruient
deo igit bonū quoddā ē commune:
ꝙ Eps non retractet. ¶ Ad h̄ argu-
mentū rñdet negando ꝯñaz: qꝛ no-
tabile intelligit extra talē caſum. ſi-
cut qñ aliqs nō pōt reſtituere pecu-
nias ſine magno detrimēto rei pu.
tūc nō tenetur eas reſtituere. ¶ Cō
tra iſtā ſolutionē arguit volo ꝙ ſor-
tes ſit teſtis falſꝰ et imponat Pla-
toni aliquod crimē falſum talis na-
ture: ꝙ ſi ſortes retractet ſuſpendet
⁊ ſi nō retractet pro nihil mali habe
bit ꝓpt fauores : quos habet apud
principes: tūc ſortes nō tenet retra
ctare ⁊ nullū detrimentū ſequit rei-
publice. ergo ſolutio nulla. aūs pro
bat maius đtrimentum ſequit ſorti
ſi retractet ꝙ̄ Platoni ſi non retra-
ctet ergo ſortes non tenet retracta
re. ¶ Ad hanc replicā rñdet negan-
do maiorē ⁊ ad probationē nego ꝙ
maius detrimentum ſequat ſorti ſi
retractet: ꝙ̄ platoni ſi nō retractet:
nā maius detrimentuz ē platoni in-
iuſta diffamatio: ꝙ̄ iuſta mors ipſi
ſorti.

¶ Scđo mō contingit aufer-
re famam proximi manifeſtādo cri

mẽ ei⁹ occultuʒ publice ⁊ tunc talis manifeſtatoꝛ tenet̃ reſtituere famã primo iſtomõ.ſ. ego male loquutus ſum de tali viro:nõ credatis ipm eẽ malũ vl̃ꝫ ſꝫ credite ipm eẽ bonum.

¶Contra iſtã reſolutionẽ arguitur ſic authoꝛe. ſacrę pagine. hẽtur eñ leuitici.5.Cap.ſi peccauerit aĩa ⁊ audierit vocẽ iurantis teſtiſq; fuerit ꝙ ipſe vidit aut conſcius eſt: niſi iudicauerit poꝛtabit iniquitatẽ ſuã.ergo licituʒ ẽ reuelare crimẽ occultum immo pręceptũ. ¶Ad h̃ rñdet̃ bifariã vnomõ ꝙ illa authoꝛitas. intelligit̃ ſi alij hoĩes viderint cũ eo et nõ intelligitur:qñ ſolus ipe vidit crimen. Alio mõ rñdetur ꝙ illa auctoꝛitas ĩtelligit̃ ꝙ debꝫ idicare nõ publice ſed alicui bonoviro.ſ.pręlato qui poteſt prodeſſe. ¶Cõtra iſtã ſolutionem arguitur. In aliquo caſu licitum eſt reuelare crimen occultuʒ publice ergo ſolutio nulla: aĩs probatur poſito caſũ ꝙ aliqs velit prodere vrbẽ hoſtib⁹ ⁊ reuelet hoc ſoꝛti in occulto tunc ſoꝛtes tenetur manifeſtare talę crimen publice ſi videat eum obſtinatũ in proditiõe: ergo aſſumptũ verũ: ¶Ad hanc replicã rñdetur cõcedẽdo aĩs ⁊ negando ꝯñam ⁊ rõ eſt:qꝛ reſolutio ĩtelligitur niſi tale crimẽ fuerit cõtra reꝫ publicã:nã tunc habet manifeſtare nam bonuꝫ cõe teſte philoſopho in pꝛimo ethicoꝝ eſt bonũ diuinũ et ideo bono particulari eſt pręferendũ quare in caſu tacto cõe bonũ vrbis pręferẽdũ ẽ famę illi⁹ ꝓditoꝛis.

¶Tertio mõ contingit auferre famã ꝓximi negando veꝝ crimẽ occultũ ſibi publice impoſitũ verbi grã.plo furatus ẽ vnũ bonuꝫ equm occulte ⁊ ſolus ſoꝛtes vidit ⁊ deinde corã multis dicit platoni ꝙ ipſe furatus ẽ equũ ⁊ plo reſpondet non eſt v̄um vel mentiris. tũc plo negãdo illud crimẽ infert iniuriã ſoꝛti:nam reputat euꝫ calumniatoꝛẽ. Idcirco tenetur plo ad reſtitutionẽ famę ipſius ſoꝛtis:⁊ corã eiſdẽ hoĩbus debꝫ dicere ꝙ ſoꝛtes non ẽ mentitus ⁊ ꝙ credebat bñ dicere nihilomin⁹ male:dixit.

¶Contra iſtã reſolutionẽ arguitur ſic:ſi plo dicat ſoꝛteꝫ nõ mẽtitũ fuiſſe fatebit̃ crimen ⁊ diffamabit ſeipm ergo nõ tenet̃ talia v̄ba dicere aĩs ꝓbat̃ bene ſeq̃tur ſoꝛtes dixit platonẽ furatũ fuiſſe equꝫ ⁊ non ẽ mentit⁹ ergo plo furatus ẽ equm igit̃ ſi plo dicat talia v̄ba fatebit̃ ſe furatũ fuiſſe equꝫ ⁊ ꝑ ꝯñs diffamabit ſeipꝫ. ¶Ad h̃ argumentũ rñdetur negãdo aĩs ⁊ ad probationẽ negat̃ ꝑ̃ma ꝯña.nã ex illo antẽ non ſeq̃tur ꝙ plo furatus ẽ equꝫ.nã poſſibile eſt ꝙ ſoꝛtes firmit̃ credat platonẽ furatũ fuiſſe equꝫ ⁊ illud aſſerat ⁊ nõ erit ita ꝙ plo furatus ẽ equꝫ. ⁊ tũc aĩs erit v̄um ⁊ ꝯñs falſum:quare illa ꝯña nõ valet. ¶Contra iſtaꝫ ſolutioneꝫ arguit̃ ſic plo dicendo illa v̄ba peccat moꝛtalr̃ ergo nõ põt dicere nõ eſt veruꝫ vel mẽtiris:aĩs ꝓbatur mẽtitur mendacio pnicioſo ergo peccat moꝛtalr̃ aĩs ꝓbatur tale mendaciũ eſt in pniciẽ reipub. ergo ẽ pnicioſum.aĩs ꝓbatur reſpu. nõ poterit punire platoneꝫ ergo remanebit illud furtũ impunitum in

perniciē rei pub. ¶ Ad hanc replicā reſpondetur negando aūs ⁊ ad probationē negatur ꝙ ſit mendatiuꝫ ꝑniciosum ⁊ ad probationē negat̄ cōſequentia: et rō eſt: qꝛ non oportet rempub. q̄ðlꝫ peccatuꝫ punire: ſed ſolū illa que ſibi conſtant: alia vero peccata relinquenda ſunt punitioni diuine. ¶ Contra iſtā ſolutionēꝫ adhuc replicatur eſt in perniciem ſortis ergo adhuc eſt mendatiū perniciosum: aūs probatur rōne ipſiꝰ ſortis reputabitur calumniator et falſus teſtis ergo eſt in perniciē ſortis ¶ Ad hanc replicā reſpondetur cōcedendo ꝙ ſit in pernitiē ſortis: ſed ipſe dedit cauſam ⁊ iuſte hoc meretur audire poſtꝙ̄ iniuſte diffamauit proximū: ſed difficultas eſt an plato mentiat̄ dicendo nō eſt veruꝫ: qn̄ ſibi obiicitur publice crimē occultuꝫ et q̄uis doctor ſubtilis ⁊ oēs alii doctores vacillent: oſtendo ꝙ ipſi trepidāt vbi nō eſt timendū. Nā ſi plato mentiret̄ dicēdo illa verba: ſeq̄retur ꝙ aliq̄s eſſet ꝑplexus in lege nr̄a euangelica: ꝙ q̄cq̄d faceret peccaret: ꝯñs īplicat et eſt hereticum: ergo ſequela probatur: vel plato tunc fatebitur crimē. aut tacebit. aut negabit: ſi prima duo peccat mortal̄r diffamando ſeipſuꝫ: nam ſi tacet cōſentire videtur in tali caſu: ſi vltimū et ītiuꝫ mētit̄: ergo ad minꝰ peccat venialiter. ¶ Propterea dico reſolutorie ꝙ plato nullo modo mentit̄ qꝛ illa propoſitio platonis. ſ. nō eſt verum tn̄ valet ſicut nō tale verum ſicut dicis: qꝛ eo modo dixit ſortes ac ſi eſſet publicū veruꝫ ⁊ nō eſt ita ſed ſoluꝫ eſt occultū verum. ¶ Sed circa iſtā queſtiōeꝫ adhuc eſt difficultas propter duo cap. que habentur 5. q. prima. quoꝝ pͥmū eſt diui Gregorii excōicantis illuꝫ q̄ ediderat libellum diffamatoriū ꝯtra caſtoriū norariū rn̄ſalē ipſiꝰ. Scðꝫ eſt concilii ꝯlibertani in quo iubet cōciliuꝫ ꝙ oēs illi qui cōponunt tales libellos diffamatorios anatematizētur Ex quibus cap. ſequitur ꝙ peccatores occulti tenent̄ ſeipſos prodere: naꝫ alias manebunt excomunicati. ¶ Ad hoc rn̄det̄ ꝙ fatendū eſt tales debere ſeipſos manifeſtare: nec hoc eſt cōtra reſolutionē q̄ſtionis: rō eſt quia tales rōne peccati perpetrati: tenent̄ ad reſtitutionē fame: que nequit fieri niſi ſeipſos prodāt ⁊ manifeſtent.

De tribus que in penitentia conſiderāda ſunt. Diſtinctio. XVI.

In pfectione aūt penitētie tria obſuāda ſūt: ſcꝫ cōpunctio cordis ꝯfeſſio oris ſatiſfactio operis. Vn̄ Johannes os aureuꝫ. Perfecta pn̄ia cogit peccatorē oīa libent̄ ferre: in corde eiꝰ cōtritio: in ore confeſſio in opere tota humilitas: Hec eſt fructifera penitētia: vt ſicut tribus modis deū offen

dim⁹.ſ.corde ore ꝛ ope.ita tri-
busmodis ſatiſfaciam⁹. Sunt
enim tres peccati differẽtie. vt
ait Augu. ꝛ in corde. ꝛ in facto
et in ꝯſuetudine vel verbo tãq̃
tres mortes. Una quaſi in do
mo.ſ.cũ in corde conſentitur li
bidini. altera quaſi ꝓlata iã ex-
tra portã cũ in factũ ꝓcedit li-
bidini aſſenſio. tertia cum male
conſuetudinis tãq̃ mole ꝑmit̃
anim⁹: vel noxie defenſiõis cli-
peo armat̃: quaſi in ſepulchro
iam fetens. Hec ſunt tria gñа
mortuorũ q̃ de⁹ legit̃ ſuſcitaſſe
Huic ergo triplici morti: tripli
ci remedio occurrit̃. ꝯtritione:
ꝯfeſſione ꝛ ſatiſfactione. Com
punctio nobis ꝯmẽdat̃ ibi. Scin
dite corda veſtra ꝛ nõ veſtimẽ
ta veſtra. ꝯfeſſio ibi. Juſtus in
principio ſermonis accuſator ẽ
ſui. Uere eñ confitet̃ q̃ ſe accu
ſat. q̃ execrãdo malũ ſibi impu-
tat. Et ibi effundite coram illo
corda vr̃a. Et iterũ. Cõfitemi-
ni alterutrũ peccata vr̃a. Satiſ
factio a iohanne ꝑcipit̃ vbi ait.
Facite dignos fructus penitẽ
tie ſcꝫ vt ſm qualitatẽ ꝛ quãti-
tatẽ culpe ſit qualitas ꝛ quãti-
tas pene. Nõ eñ par dꝫ eẽ fru-
ctus boni operis ei⁹ q̃ nihil vel
minus peccauit. ꝛ ei⁹ q̃ grauí⁹
cecidit. Jdõ diſcretio penitẽtie
valde neceſſaria eſt: vt illa ge-
rat q̃ tradit Aug. dicẽs. Cõſi-
deret q̃litatẽ criminis. in loco.
in tẽpore. in ꝑſeuerãtia. in va-
rietate perſone. ꝛ quali hoc fe-
cerit tẽptatione. et in ipſi⁹ vicij
multiplici executione. Oportꝫ
eñ penitere fornicãtẽ ſm excel
lentiã ſui ſtatus vel officij: vel
ſcdꝫ modũ meretricis: et in mo
dum opis ſui ꝛ qualiter turpi-
tudinẽ egerit. ſi in loco ſacrato.
ſi in tempe orõni cõſtituto: vt
feſtiuitates ꝛ tempora ieiunij.
Conſideret q̃tũ ꝑſeuerauerit:
et defleat q' ꝑſeuerãter pecca-
uerit. ꝛ q̃ta victus fuerit impu
gnatione. Sunt eñ q̃ nõ ſoluꝫ
non vincunt̃ ſed vltro ſe pecca
to offerũt: nec expectãt tẽpta-
tionẽ ſed ꝑueniũt voluptatem
et pertractet ſecuꝫ q̃ multiplici
actione vicij delectabiliter pec-
cauit. Oĩs iſta varietas cõfitẽ
da eſt et deflenda: vt cũ cogno
uerit qd̃ pctĩ eſt: cito inueniat
deũ propiciuꝫ. Jn cognoſcẽdo
augmentũ pctĩ. inueniat cuius
etatis. cuius ſapiẽtie ꝛ ordinis
Jmmoretur in ſingulis iſtis ꝛ
ſentiat modũ criminis purgãs
lachrymis oẽm qualitatẽ vitij.
defleat ꝟtutẽ qua iterum caruit

Dolēdū eſt eñ nō ſolū qđ pec
cauit:ſed qꝛ ſe virute priuauit.
Defleat etiam qm̄ offendēs in
vno factus eſt oīm re⁹. Ingra
tus eñ extitit: qꝛ plen⁹ virtuti
bus deum omnino nō timuit.
In hoc eñ q̄ſqꝫ pctōꝛ fit culpa
biliōꝛ quo ē deo acceptioꝛ. Jō
eñ adā plus peccauit:qꝛ oī bo
no abundauit. Alio etiam mō
offendēs in vno:factus eſt oīꝫ
reus : qꝛ ois virtus patit̄ detri
mentū ab vno vitio. Ponat ſe
omnino in iudicio et poteſtate
ſacerdotis:nihil ſui reſeruās ſi
bi vt oīa eo iubēte patus ſit fa-
cere pro recipiēda vita aīe q̄ fa-
ceret ꝓ euitanda coꝛpis moꝛte
et hoc cū deſiderio.qꝛ vitā recu
perat īfinitā. Cū gaudio eñ fa
cere dꝫ īmoꝛtalis futurus:q̄ fa
ceret pro differēda moꝛte moꝛi
turus:ſemꝑ deꝑcet̄ deū offerat
deo mentē coꝛdis cōtritionēꝫ
deīde qđ pōt det de poſſeſſione
et tūc qđ offerat:ſecur⁹ offerat:
Reſpexit dñs ad abel ꝛ ad mu
nera eius. Pri⁹ dicit ad abel q̄ȝ
ad munera ei⁹. In iudicio er-
go coꝛdis cōferēda eſt elemoſy
na tribuētis. Nec ꝯſiderandū ē
q̄ꝫtum : ſꝫ qua mēte.qꝛ affectio
ne dat quod pōt. Qui ergo ſua
pctā redimere vult tp̄aliū obla
tione:pri⁹ offerat mentem. Ca
ueat ne ductus verecūdia diui
dat apud ſe cōfeſſionē: vt diuer
ſa diuerſis velit ſacerdotib⁹ ma
nifeſtare. Quidā eñ vni celant
qđ alteri manifeſtandū ꝯſeruāt
qđ eſt ſe laudare ꝛ ad hypocri-
ſim tēdere:ꝛ ſemꝑ venia carere
ad quā ꝑ fruſtra putat ꝑuenire
Caueat etiā ne pri⁹ ad dñicum
coꝛpus accedat q̄ȝ ꝯfoꝛtet ſe bo
na cōſciētia ꝛ doleat q̄ nōdum
audeat ſumere quē multū deſi-
derat cibuꝫ ſalutarē. Cohibeat
etiā ſe a ludis a ſpectaculis ſcl'i
qui ꝑ erfectā vult ꝯſeq̄ remiſſio
nis gratiaꝫ. Iſti ſun digni fru-
ctus penitētie aīaꝫ captiuā ela
queātes ꝛ in libertate ſ̄uantes
et īfra. Querat aīa dignos fru-
ctus:ꝛ ſi nō dignos penitentie
Sunt eñ digni fructus virtu
tū. q̄ nōſufficiunt penitētibus.
Penitentia eñ grauioꝛes po-
ſtulat . vt doloꝛe et gemitibus
moꝛtuus ipetret vitaꝫ. Ex his
oſtēdit̄ q̄ ſint digni fructus pe-
nitētie q̄b⁹ v̇a ſatiſfactio explet̄
et q̄ nō oēs digni fructus ſunt
digni fruct⁹ penitētie. qđ de il-
la pnīa ītelligit que maioꝛū eſt
criminū. Nō eñ ſufficiūt graui
ter delinquētib⁹ : q̄ ſufficiūt mi
nus vel parum peccantibus.

Que ſit falſa ſatiſfactio.

¶ Et ſicut ſunt digni fruct⁹ penitētie ac vera ſatiſfactio. ita et indigni fructus et falſa ſatiſfactio. i. falſa pnia. Vñ Gre. Falſas penitētias dicim⁹ q̄ nō ſm auctoritates ſanctorū ꝓ qualitate criminū iponunt. Ideoq3 miles vel negotiator vel alicui officio deditus qd ſine pctō exerceri non poſſit. ſi culpis grauioribus irretitus ad penitentiā venerit vel q̄ bona alterius iniuſte detinet vel q̄ odiū in corpore gerit. recognoſcat ſe verā penitētiā non poſſe ꝑagere niſi negotiū reliquat: vel officiū deſerat: ⁊ odiū ex corde dimittat: et bona que iīuſte abſtulit reſtituat. Ne tñ diſpdat iterim aliquid boni facere pōt hortamur vt faciat: vt deus cor eius illuſtret ad penitētiā: cū ſit pnia interior et exterior. De vtraq3 ꝑ premiſſa ſatis apparet q̄ ſit vā et que ſit falſa.

De tribus actiōibus pnīe.

¶ Predictis vero adiciendū eſt ꝙ tribus modis agit̄ pnia. ante baptiſmu3. ſ. de prioribus pctis. poſt baptiſmū de grauioribus q̄ poſt cōmittuntur. Eſt etiā pnia venialiū quotidiana: que etiā humiliū eſt ⁊ ꝑfectorū Vñ Aug. Tres ſunt actiones penitētie: quas mecū eruditio veſtra recognoſcit. Una eſt q̄ nouu3 hoie3 ꝑturit: donec per baptiſmū oi3 p̄teritoꝝ ablutio fiat peccatorū: q2 nullus ſue voluntatis arbiter niſi peniteat eu3 veteris vite nouā ichoare pōt a qua puuli ſunt imunes cu3 baptizant̄ q2 nōdu3 poſſunt vti libero arbitrio: quibus tñ ad remiſſionē originalis pcti ꝓdeſt eoꝝ fides a q̄bus offerunt̄. Altera eſt actio pnie poſt baptiſmu3 q̄ fit pro illis pctis q̄ legis decalogus cōtinet. Agūt ergo hoies penitētiā ante baptiſmū de peccatis priorib⁹ ita tamen vt etiā baptizent̄: ſicut Petr⁹ ait. Agite pniam et baptizetur vnuſq̄ſq3 veſtrū in noīe dñi ⁊c. Agunt etiā pniam ſi poſt baptiſmū ita peccauerūt vt excōicari et recōciliari poſtea mereātur: eſt etiā pnia bonorū ⁊ hūiliū fideliu3 pene quotidiana cū pectora tundim⁹ dicētes. Dimitte nobis debita noſtra ⁊c. Neq3 ea nobis dimitti volum⁹ que dimiſſa nobis in baptiſmo nō dubitamus: Sed illa q̄ humane fragilitati quāuis pua tñ crebra ſurrepūt: q̄ ſi collecta cō

tra nos fuerint ita nos grauabunt et opprimēt ſicut vnū aliqd grande pctm̄. Quid em̄ intereſt ad naufragiū an vno grādi fluctu nauis opiat et obruat an paulatim ſurrepēs aqua: in ſentinā p negligentiū culpā impleat nauē et ſumergat. Ideo ieiuniū et elemoſyne et orōnes: inuigilent. in qbus cū dicimus dimitte nobis debita noſtra etc. manifeſtamꝰ nos habere qd nobis dimittat: et in his verbis humiliantes aias nr̄as quotidianā agere pniam nō ceſſamus.

De ſatiſfactione venialiū.

Que autē pro venialbus ſit ſatiſfactio ſufficiēs. Aug. inſinuat ita inquiens in encb. De quotidianis et breuibꝰ leuibuſqꝫ peccatis ſine qbus hec vita nō ducit quotidiana orō fideliū ſatiſfacit. Eorū em̄ eſt dicere Pater noſter q es in celis etc. Delet omnino hec orō minima et quotidiana pctā. Delet et illa a qbus vita fideliū etiā ſcelerate geſta. ſꝫ penitēdo in meliꝰ cōmutata diſcedit: ſicut veracit dicit: dimitte nobis debita nr̄a ita veraciter dicat. ſicut et nos dimittunꝰ debitoribus noſtris id ē ſic fiat qd dicitur. qꝛ ipa elemoſyna eſt veniā petentibꝰ oīno ignoſcere. Ex his aliiſqꝫ pmiſſis iā facile eſt itelligere que pro venialibꝰ ſit exhibēda ſatiſfactio. Sufficit em̄ dn̄ica orō cū ieiunio aliquo et elemoſynis ſic tn̄ vt precedat cōtritio aliqꝫtula et addat cōfeſſio ſi aſſit facultas: de qua cōfeſſione poſt tractabitur. Pro grauioribus peccat. hec etiā in ſatiſfactiōe adhibenda ſunt: ſed multo vehementius atqꝫ diſtrictius: qꝛ vt ait Aug. ad agendū pniam nō ſufficit mores in melius cōmutare et a malis factis recede reniſi de his que facta ſunt ſatiſ faciat dn̄o per penitētie dolorē per humilitatis gemitū: p cōtriti cordis ſacrificium cooperantibus elemoſynis.

Irca. 16. diſt. qrit pmo an hō ſēp teneat cteri de petis cōfeſſis et deletis p ꝟtutē ſacramenti. Ad hāc difficultatem reſpondent Alexander de ales et Bonauentura affirmatiue: et allegant Hugonē de ſancto victore dicētē qn̄ dn̄s deus alicui peccatori remittit pctm̄: obligat ipſū ad cōterēdū ſemp de illo: ſed qꝛ tale preceptum

eſt affir^um^. obligat ad ſemp ſed nō pro ſemp: interdū tñ obligat. i. quā do hō recogitat pctm̄ iniq̄tuȝ eſt dei offenſiuuȝ. tunc eñ homo tenet ha bere diſplicētiā de eo.

¶ Queritur ſcđo circa eandeȝ diſt. an vnū peccatuȝ veniale poſſit remitti ſine mortali. ¶ Adanc diffi cultatē rñdent Diuus thomas ⁊ pe trus de palude et Joannes capreo lus negatiue.

¶ Contra quā reſpōſioneȝ ar guitur ſic auctho^re^. Auguſtini dicen ſup illuȝ paſſum. 8. ca. Joānis. Qui ſine pctō veſtrū eſt: p̄mus mittat la pidem: q̄ oēs illi pharifei erant in peccato mortali: ⁊ q̄ venialia dimit tebantur per cerimonias iudaicas ergo poſibile eſt veniale remitti ſi ne mortali. ¶ Ad hoc argumentuȝ reſpondet Diuus thomas q̄ Augu ſtinus loquitur de quibuſdam irre gularitatibus: quę nō erant peccata et nonꝰ loquitur de peccatis veniali bus proprie.

¶ Scđo arguit ſic. ſequeretur q̄ aliq̄s puer pro ſolo veniali puni retur ęternaliter pœna ſenſus: ꝯñs eſt abſurdū ergo ſequela probatur poſito caſu q̄ aliq̄s puer cū primuȝ venit ad vſum rōnis peccet venialit et nō ſit baptizatus ⁊ moriatur: tūc talis puer punieť pœna ſenſus ęter naliter ergo ſeq̄la vera: añs proba tur: nunq̄ȝ remitteť in eo neq̄ȝ pote rit remitti tale veniale: ergo ęterna liter punietur: añs probatur. Jam ſcđm legē non pōt habere gratiā et ſcđm iſtā opinionē gr̄a req̄riť ad re miſſionē culpe venialis: ergo nūq̄ȝ remitteť: neq̄ȝ poterit remitti in eo peccatū veniale. ¶ Ad hoc argumē tum rñdet Diu^9^ thomas nō admit tendo q̄ aliquis puer diſcedat cum ſolo originali et veniali: rō eius eſt: cū primū aliq̄s puer puenit ad vſuȝ rationis teneť ſe cōuertere ad deuȝ Juxta illud ſaluatoris matth. 6. pri muȝ quęrite regnū dei ⁊ oīa adijciē tur vobis. Et ſi talis puer tūc ꝯuer tat ſeipſum ad deuȝ ⁊ faciat q̄ in ſe eſt de^9^ remittet illi pctm̄ originale: et ſi nō cōuertat ſeipſuȝ ad deū pec cat mortaliter omiſſiue cōtra prece ptum allegatum: ⁊ patet q̄ non ha bebit ſolū originale et veniale: ſed mortale: ſi omittat cōuertere ſeipȝ: et ſi non omittat: nullum habebit originale. ¶ Contra iſtā ſolutioneȝ arguitur ſic: q̄ñ puer non baptizat^9^ peruenit ad vſum rōnis hȝ aliquod tempus induciarꝝ ad hoc q̄ ꝯuertat ſeipſum ad deuȝ. ſit verbi gr̄a tale tempus vn^9^ dies vel vnus menſis vel vna hora: tunc in p̄ma medieta te hore poteſt mentiri iocoſe: et tūc diſcedet cū ſolo originali et veniali ergo caſus eſt poſſibilis. ¶ Ad hāc replicā rñdet doctor ſanctus negan do q̄ habeat tēp^9^ induciaruȝ. ſed in primo iſtanti in quo habet vſum rō nis teneť ſe conuertere ad deuȝ ſub pœna peccati mortalis: ⁊ ſi dicas ſi cut dicit Durandus q̄ experientia docet pueros prius peccare venia liter q̄ȝ mortaliter hoc negať a tho ma et eius ſequacibus tāq̄ȝ falſum et contra experientiā.

¶ Tertio arguiť ſic: in pecca to mortali ſunt. 3. ſ. culpa offenſa et

pœna ęterna debita ipſi mortali et veniali nõ ſunt niſi.2.ſ.culpa ⁊ pœna temporalis debita ipſi veniali:ergo veniale poteſt remitti ſine mortali. ¶Ad hoc argumentum negat Diuus thomas minorẽ:⁊ dicit ꝙ ſimiliter in peccato veniali ſunt tres ſcilꝫ culpa:offenſa venialis ⁊ pœna tẽporalis : et talis offenſa venialis non poteſt remitti ſine gratia.

¶Quarto arguitur ſic:opera virtuoſa facta in pctõ mortali ſunt meritoria alicuiꝰ boni temporalis ergo poſſunt eẽ meritoria reſpectu remiſſionis venialiũ:añs probatur expreſſa auctoritate ſacrę paginę de obſtetricibus Aegiptiorum:quę meruerunt vt dñs deus ędificaret illis domos : ſilr Achab rex iſrael meruit ꝙ dñs deus nõ iduceret malum in diebus ipſius vt habetur in 3.reguꝫ.¶Ad hoc argumentum reſpondet Diuus thomas ꝯcedendo añs. Jmmo concedit ꝙ proptꝰ opa virtuoſa facta in mortali : bõ meretur mlta bona temporalia:⁊ negat ꝯñam:rõ eſt:quia opera virtuoſa facta in mortali licet mereanꝰ aliqua bona tẽporalia non tamẽ oia : imo non poſſunt mereri illõ bonũ tẽpale qõ eſt effectus ipſius gratię : mõ remiſſio pœne ipſiꝰ venialis eſt effectus ſequens remiſſionẽ culpę qꝛ nõ põt deleri ſine gratia:idcirco nec qꝫ pœna debita ipſi veniali.

¶Quinto arguitur ſic: vnum peccatũ mortale põt dimitti ſine veniali : ergo veniale põt dimitti ſine mortali:ꝯña tenet:qꝛ non videꝰ eſſe maior rõ de vno ꝙ̃ de alio. ¶Ad h argumentuꝫ reſpondetur negando conſeqñtiã ⁊ ad probationeꝫ negaꝰ ꝙ nõ ſit potior rõ de vno ꝙ̃ de alio: et diſcrimẽ eſt:quia veniale nõ repugnat gratię:mortale repugnat grę: ideo qñ dimittitur mortale daꝰ grã dato ꝙ remaneat veniale:ſed ſi remitteretur veniale:oporteret ꝙ grã adeſſet:⁊ non poteſt ſtare gratia cũ pctõ mortali:idcirco non põt dimitti veniale ſine mortali.¶Cõtra iſtã ſolutionẽ arguitur. Veniale poteſt ſufficienter puniri ſine mortali : ergo veniale poteſt remitti ſñ mortali:añs pbatur:pœna debita veniali eſt finita et temporalis ⁊ aliqs exiſtens in mortali põt cum patientia pati talem pœnã ꝓpter deum:ergo veniale poteſt ſufficienꝰ puniri ſine mortali. ¶Ad hanc replicaꝫ rñdeꝰ diſtinguendo añs:ꝙ veniale poſſit puniri ſufficienter pœna ſatiſfactotoria ſine mortali : vel ſatiſfactoria ⁊ remiſſiua culpę ⁊ ſic negaꝰ illõ nec probaꝰ in iſto ſenſu : vel pœna quę eſſet ſatiſfactoria ⁊ remiſſiua culpę ſi adeſſet gratia ⁊ ſic conceditꝰ illud: et negatur ꝯña.

¶Sexto arguiꝰ ſeqreꝰ ꝙ aliquod veniale puniretur pœna ęterna:ꝯñs eſt falſum ergo falſitas ꝯſequetis probatur. Peccato veniali ſolum debeꝰ pœna tẽpalis ergo nõ põt puniri pœna ęterna: Jaꝫ probatur ſeqla. Volo ꝙ aliqs moriaꝰ cuꝫ mortali et vno veniali:tunc talis ratione venialis punietur ęternaliter ergo ſequela vera:añ probaꝰ:ſemꝑ erit in culpa veniali ergo ſemꝑ punieꝰ pro ipa añs probaꝰ ad remiſſio

nem culpę venialis requiriť preſentia gratię: ſed talis nunq̄ habebit gratiā: quia mortuus eſt in peccato mortali ergo nūq̄ remitteť ei peccatum veniale et per ꝯñs ęternaliť manebit in culpa veniali. ¶ Ad hoc argumentū rñdeť cōcedendo ſeqlā et negando minorē ⁊ ad probatiōē; diſtinguo añs: vel de per ſe ⁊ ſic cōceditur illud ⁊ negatur ꝯña: vel de ꝑ accidēs et ſic negatur illud añs: naꝫ quādo veniale iungiť mortali tunc debetur ei pœna ęterna de per accidens: nā mortale impedit remiſſionem culpę venialis. Idcirco q̄ diu manebit peccatū veniale correſpōdebit ei pœna ⁊ poſtq̄ ęternaliť manebit pctm̄ veniale etiaꝫ ęternaliter pro ipſo punietur.

¶ Alia eſt opinio doctoris ſubtilis et Durandi tenentiū ꝙ veniale poteſt remitti ſine mortali propť ratiōes tactas cōtra Diuū thomaꝫ.

¶ Contra iſtā opinionē ar. ſic Gregori⁹ ait ꝙ veniale obſcurat mētem: ſed mortale obtenebrat: ſꝫ obtenebratio nō pōt tolli niſi per lucē lux autē ſpiritualis eſt gr̄a: ergo nō poteſt remitti veniale ſine gratia et per ꝯñs nō pōt remitti ſine peccato mortali. ¶ Ad hoc argumētū rñdetur ꝙ talis offuſcatio nō eſt diminutio: et ideo non oportet ꝙ gr̄a adſit ad remiſſionē venialis: ſecus eſſet ſi talis offuſcatio eēt diminutio lucis ſiue gratię.

¶ Scd̄o arguitur ſic: remoto priori remanet poſterius: ſed ſic eſt ꝙ mortale opponitur charitati: ⁊ veniale opponitur feruori charitatis: ergo īpoſſibile eſt remitti veniale ſine mortali: ꝯña ꝓbať: qꝛ alias reſtitueretur feruor charitatis ſine ipſa charitate qđ eſt impoſſibile. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negādo ꝙ veniale opponatur feruori charitatis: imo ſimul ſunt in eodē homine peccatū veniale ⁊ feruor charitatis poſſibile eſt em̄ ꝙ aliqs hō ſit multum charitatiuus et ſit inclinat⁹ ad mentiendū officioſe. i. in vtilitateꝫ proximi.

¶ Tertio arguitur ſic nulla pena eſt ſatiſfactoria niſi ſit accepta a dño deo ſed nullū opus exiſtentis in mortali eſt acceptū a dño deo ergo nullū tale opus eſt ſatiſfactoriū et per conſeqns non eſt remiſſiuuꝫ peccati venialis. ¶ Ad hoc argumētū reſpondeť diſtinguendo minorē vel quo ad vitā ęternā ⁊ ſic cōcediť illa ⁊ negatur conſequentia: vľ quo ad meritū alicuius boni tēporalis: et ſic negať illa minor. Uñ licꝫ opa virtuoſa exiſtētis in mortali nō ſint meritoria vitę ęternę: ſunt tamē de congruo meritoria multoꝝ bonoꝝ temporaliū: ⁊ hoc ideꝫ fateť Diuus thomas. ¶ Circa reſolutionē hui⁹ queſtionis dubitatur primo vtrum vnum veniale pōt remitti ſine alio. ¶ Ad hoc dubiū rñdeť ab oībus doctoribus affirmatiue: rō eſt: qꝛ viator exiſtens in gr̄a poteſt habere cōplacentiā vnius venialis. ſ. mēdacij officioſi et diſplicentiā alterius. ſ. mendacij iocoſi. ¶ Dubitatur ſcd̄o vtrū veniale poteſt dimitti voluntate manēte ad illud. i. ꝯplacētia ipi⁹. ¶ Ad hoc rñdetur negatiue: rō eſt;

qꝛ ĩ quolibet pctō ſunt duo ad minꝰ ſcilicet culpa et reatus: et numquaꝫ tollitur reatus niſi prius auferatur culpa: et quã diu manet cõplacẽtia culpe: ſemꝑ remanet ipſa culpa ꝛ ꝑ conſequens reatus.

Tria proponuntur querēda. primum an ſine confeſſione dimittatur peccatuꝫ.

Diſtinctio. XVII.

Hic orit q̃ſtio multiplex. Prio eniꝫ queritur vtꝝ abſqꝫ ſatiſfactione et oris confeſſione ꝑ ſolã cordis cõtritioneꝫ pctm̃ alicui dimittatur? Scdo an aliqñ ſufficiat confiteri deo ſine ſacerdote? Tertio an laico fideli facta valeat confeſſio? In his eñ etiã docti diuerſa ſentire inueniũt: qꝛ ſuper his varia ac pene diuerſa tradidiſſe videnť doctores. Dicunt eñ quidã ſine ꝯfeſſione oris ꝛ ſatiſfactione opis neminem a pctō mũdari ſi tpꝰs illa faciendi habuerit. Alij vo dicunt ante oris ꝯfeſſionē ꝛ ſatiſfactionē in cordis contritione peccatuꝫ dimitti a deo. ſi tñ votum confitendi habeat. Unde ꝓpheta. Dixi confitebor aduerſuꝫ me: iniu. m. do. ꝛ tu re. im. ꝛc. Quod exponens Caſſiodorꝰ ait. Dixi. i. deliberaui apd me ꝙ ꝯfitebor. ꝛ tu remiſiſti. Magna pietas dei. ꝙ ad ſolam ꝓmiſſionē pctm̃ dimiſerit: votum eñ pro opatione iudicat. Item Aug. Nonduꝫ ꝓnunciat ꝓmittit ſe ꝓnunciaturꝫ. ꝛ deus dimittit. qꝛ hoc ipm dicere quoddam ꝓnunciare eſt corde. Nondũ eſt vox in ore vt homo audiat cõfeſſionem. ꝛ deꝰ audit. Item ſacrificium deo ſpũs contri. cor. con. ꝛc. alibi etiã legitur. Quacunqꝫ hora peccator cõuerſus fuerit ꝛ ingemuerit vita viuet ꝛ non morietur. Non dicitur ore ꝯfeſſus fuerit ſed conuerſus ingemuerit. Unde datur intelligi ꝙ etiã ore tacente veniã interdũ ꝯſequimur. Hinc etiã leproſi illi quibus dominꝰ precepit vt oſtenderēt ſe ſacerdotibꝰ in itinere anteqꝫ ad ſacerdotes venirent: mũdati ſunt. Ex quo inſinuatur ꝙ anteqꝫ ora noſtra ſacerdotibus aperiamus. i. peccata ꝯfiteamur a lepra peccati mundamur. Lazarus etiã non prius de monumento eſt eductus ꝛ poſt a domino ſuſcitatꝰ. ſed intus ſuſcitatꝰ ꝓdijt foras

viuus vt oſtenderetur ſuſcita-
tio anime p̄cedere confeſſionē.
Nemo em̄ poteſt ꝯfiteri niſi ſu
ſcitatus. qꝛ a mortuo velut qui
non eſt: perit ꝯfeſſio. Nullus er
go confitetur niſi reſuſcitatus.
Nemo aūt ſuſcitatur niſi qui a
peccato ſoluitur: qꝛ peccatum
mors anime eſt. que vt eſt vita
corporis. ita eiꝰ vita deus eſt.
His alijſqꝫ pluribus auctori-
tatibus ꝓbatur ante confeſſio
nem vel ſatiſfactionē ſola com
punctione peccatum dimitti.
Nō qui negant: eas determi-
nare laborant. nec non in huiꝰ
ſententie depreſſionē ꝛ ad ſue
opinionis aſſertionem auctoꝝ
teſtimonia inducunt. Ait enī
dñs p Eſaiam. Dic tu iniq̄ta-
tes tuas vt iuſtificeris. Item
Amb. non pōt quiſqꝫ iuſtifica
ri a pctō niſi pctm̄ ipſum antea
fuerit ꝯfeſſus. Idem dicit con
feſſio a morte aīam liberat. Cō
feſſio apit padiſum. ꝯfeſſio ſpē
ſalutis tribuit. qꝛ non meret iu
ſtificari qui ī vita ſua non vult
pctm̄ confiteri. Illa ꝯfeſſio nos
liberat q̄ fit cū pnīa. Pnīa vō
ē dolor cordis ꝛ amaritudo aīe
ꝓ malis q̄ q̄ſqꝫ commiſit. Itē
Iohā. Non pōt q̄ſqꝫ grām dei
accipere niſi purgatus fuerit ab
omni pctō p penitentie ꝯfeſſio
nem ꝛ p baptiſmū. Itē Augu.
Agite pniam qlis agit in eccle
ſia. Nēo dicat ſibi. occulte ago.
apud deū ago. nouit deꝰ q̄ mi-
hi ignoſcit qꝛ in corde ago. Er
go ſine cauſa dictū eſt. q̄ ſolue-
ritis ſup terram ſoluta erunt in
celis? Ergo ſine cauſa claues
date ſunt? Fruſtramꝰ vbū xpi.
Iob dicit. Si erubui in conſpe
ctu ppli pctā mea ꝯfiteri. Itē
Ambroſius. Venialis eſt cul-
pa quam ſequit ꝯfeſſio delicto
rū. Item Aug. ſup illum locū
ps. Non abſorbeat me ꝓfun-
dū nec vrgeat ſup me puteꝰ os
ſuū. Puteus eſt ꝓfunditas ini
q̄tatis. in quā ſi cecideris non
claudet ſup te os ſuū. ſi tu non
claudis os tuū. Confitere ergo
ꝛ dic. De ꝓfundis clamaui ad
te dñe ꝛc. ꝛ euades. Claudit ſu
p illū q̄ in ꝓfundum ꝯtemnit.
a quo mortuo velut q̄ nō ſit pe
rit confeſſio. Item. Nullus de
bite grauioris pene accipit ve-
niā. niſi qualēcunqꝫ ꝛ ſi longe
minorē q̄ꝫ debeat ſoluerit penā
Ita em̄ impartit a deo largitas
miſcdie. vt non relinquat iuſti
cie diſciplina. Itē Hiero. Qui
peccator eſt plangat delicta ꝓ
pria vel ppli ꝛ ingrediatur ec-

cleſiā. de qua ꝓpẛ pctā fuerat egreſſus: ⁊ dormiat in ſacco ⁊ p̄teritas delicias ꝑ quas deū offenderat: vite auſteritate cō‑penſet. His aliiſq; auctoritatibus nituntur aſſerere ſine con‑feſſione vocis ⁊ aliq̄ ſolutione pene neminē a pctō mundari.

Cui ſententie potius cōſentiendum ſit.

¶ Quid ergo ſuꝑ his ſentiendum? q̄d tenendū? Sane dici pōt ꝙ ſine ꝯfeſſione oris ⁊ ſolutione pene exterioris pctā de‑lenẛ ꝑ ꝯtritionem ⁊ humilitatē cordis. Ex quo eñ ꝓponit mēte compuncta ſe ꝯfeſſurū de⁹ dimittit: q2 ibi eſt ꝯfeſſio cordis ⁊ ſi non oris. ꝑ quā aīa interius mundaẛ a macula ⁊ ꝯtagio peccati cōmiſſi ⁊ d̄bitū eterne mortis relaxatur. Illa ergo q̄ ſupi‑us dicta ſunt de ꝯfeſſione ⁊ penitentia: vł ad ꝯfeſſionē cordis vel ad interiorē penā referenda ſunt. Sicut illd̄ Aug. Q. nul‑lus dr̄ veniā conſeq̄ niſi prius quantulācunq; peccati ſoluerit penam. vel de exteriori pena accipienda ſunt ⁊ ad ꝯtemnentes vel negligentes referenda. ſicut illud. Nemo dicat occulte ⁊c. Nonnulli eni in vita peccata ꝯfiteri negligunt vel erubeſcūt ⁊ ideo non merenẛ iuſtificari. Sicut eñ p̄cepta eſt nobis interior pnīa. ita ⁊ oris ꝯfeſſio ⁊ exterior ſatiſfactio ſi aſſit facul‑tas. Vñ nec vere penitens eſt qui ꝯfeſſionis votum non ha‑bet. ⁊ ſicut peccati remiſſio munus dei eſt. ita penitentia ⁊ confeſſio per quam peccatū d̄letur non pōt eſſe niſi a dō. vt Aug. ait. Iā inquit donum ſpiritus ſancti habet q̄ confitetur ⁊ pe‑nitet. q2 non poteſt eſſe confeſ‑ſio peccati ⁊ compunctio in homine ex ſeipſo. Cum eñ iraſcitur ſibi q̄ſq; ⁊ diſplicet: ſine do‑no ſpiritusſancti non ē. Opor‑tet ergo penitentem confiteri ſi tempus habeat. ⁊ tñ anteq̄ ſit confeſſio in ore. ſi votum ſit in corde preſtatur ei remiſſio.

Si ſufficit ſoli deo cōfiteri.

¶ Iam ſcd̄m queſtionis arti‑culum inſpiciamus. ſc3 vtrum ſufficiat pctā ꝯfiteri ſoli deo. an oporteat ꝯfiteri ſacerdoti? Qui‑buſdā viſum eſt ſufficere ſi ſoli deo fiat ꝯfeſſio ſine iudicio ſa‑cerdotali ⁊ ꝯfeſſione eccl'ie. q2 dauid dixit. Dixi ꝯfitebor do. ⁊ tu re. ⁊c. nō ait ſacerdoti. ⁊ tñ remiſſum ſibi pctm̄ dicit. Itē

Amb. Inde fleuit Petrus q̄ʒ culpa obrepſit ei: non inuenio quid dixerit: iuenio q̄ fleuerit. Lachrimas ei⁹ lego ſatiſfactionē non lego. Sed qd̄ defendi non pōt ablui pōt. lauāt lachrime delictū qd̄ voce pudor ē cō fiteri. ⁊ venie fletus conſulit et verecundie. Hoc idē etiā Maximus dicit epiſcopus. Item Johānes Chryſo. Non tibi dico vt te ꝓdas in publicū neq̄ʒ apud alios accuſes. ſed obedire te volo prophete dicenti. Reuela viā tuaʒ ante dn̄m. Ergo tua confitere peccata apud verum iudicē: cum orōne delicta tua pronuncia non lingua. ſed ꝯſcientie tue memoria. ⁊ tūc demū ſpera te miſericordiam poſſe conſequi. Si habueris peccata tua in mente continue nūq̄ʒ maluʒ aduerſus ꝓximū in corde tuo tenebis. Idem peccata tua dicito: vt deleas illa. Sed ſi confunderis alicui dicere: dicito ea quotidie in aīa tua. non dico vt confitearis ea conſeruo tuo. vt tibi exprobret. dicito deo qui curat ea. Nec eīm ſi non dixeris ignorat ea cū faciebas ea preſto erat. cuʒ admitteres ea: cognouerat. Nunq̄d ea vult te cognoſcere. Peccare non erubuiſti: ⁊ ꝯfiteri erubeſcis. Dicito i hac vita: vt in alia requiem habeas. dicito ingemiſcens ⁊ lachrymans. In codice ſcripta ſunt pctā tua. Spongia pctōꝝ tuoꝝ lachryme tue ſint. Item proſp. Illi quoꝝ pctā humanā noticiam latēt: non ab ipſis ꝯfeſſa nec ab alijs publicata. ſi ea ꝯfiteri vel emendare noluerint. deū quē hn̄t teſtē. ipm̄ ⁊ habituri ſunt vltorē. Q. ſi ipſi ſui iudices fiant ⁊ veluti ſue iniq̄tatꝭ vltores: hic in ſe volūtariā penā ſeueriſſime aīaduerſionis exerceant. tpalib⁹ penis mutabunt eterna ſupplicia. ⁊ lachrymis ex vera cordis ꝯtritione fluentibus. reſtringūt eterni ignis incēdia. ⁊ ifra. Facili⁹ ſibi deuʒ placabūt illi q̄ aut ꝓprijs ꝯfeſſionibus crimen ꝓdunt. aut neſcientib⁹ alijs ipſi in ſe voluntarie excōicationis ferūt ſniaʒ: ⁊ ab altari cui miniſtrabāt: non aīo ſed officio ſeparati: vitaʒ ſuam quaſi mortuam plangunt. Certi q̄ reconciliati ſibi efficacis pnie fructibus a deo non ſolū amiſſa recipiant: ſed etiā ſupne ciuitatis gaudia recipiant. His auctoritatibus innitūtur qui ſufficere ꝯtendunt deo confiteri pctā ſine ſacerdote. Di-

cſit eĩ ꝙ ſi q̇s timens detegit culpã ſuã apud homines ne in de opprobrio habeatur vel alij ſuo exẽplo ad peccanduȝ accin gantur. ⁊ ideo tacet hoi ⁊ reue lat deo. conſequitur veniam.

Qđ nõ ſufficit ſoli deo cõfi teri ſi tñ homini poſſint.

¶ Sed qđ ſacerdotibus ꝯfite ri opteat: non ſolũ illa auctori tate Jacobi. Confitemini alte rutruȝ pctã vr̃a ⁊c. ſed etiã alio rũ plurib⁹ teſtimonijs cõpro bat. Ait eñ Aug. Judicet ſe ipm hõ voluntarie dum põt. ⁊ mores ꝯuertat in meli⁹. Ne cũ iam non poterit. ꝑter volunta tẽ a dño iudicet. ⁊ cum in ſe ꝓ tulerit ſeueriſſime medicine ſed tñ vtiliſſime ſniaȝ: veniat ad an tiſtites ꝑ quos illi claues mini ſtrant eccl̃ie. Tanq̃ꝫ bon⁹ iam icipiens eẽ filius maternoꝝ mẽ broꝝ ordine cuſtodito. a ꝑpo ſitis ſacroꝝ accipiat ſatiſfactio nis ſue modũ in offerendo ſa crificio contriti cordis deuot⁹ ⁊ ſupplex. Jd tñ agat ꝙ nõ ſo lũ ſibi ꝓſit ad ſalutẽ. ſed etiã ad exemplũ ceteris. vt ſi pctm̃ ei⁹ non modo in graui eius malo. ſed etiam in tãto ſcandalo alio rũ eſt. atq̃ꝫ hoc expedire vtiluta ti eccleſie videt antiſtiti: in no ticiã multoꝝ vel totius plebis agere penitentiam nõ recuſet. Ne letali plage ꝑ pudorem ad dat tumorẽ: cũ tanta eſt plaga pcti et ĩpetus morbi. vt medi camẽta corpis ⁊ ſanguinis dñi differẽda ſunt auctoritate anti ſtitis oꝫ ſe remouere ab altari ad agendã pniam ⁊ eadẽ recon ciliari. Jtem Leo papa. Mul tiplex mia dei. ita lapſibus ſub uenit humanis vt non modo ꝑ baptiſmũ ſed etiã ꝑ pniam ſpes vite reparet ſic diuine volũta tis ꝑſidijs ordinatũ vt indulgẽ tiam dei niſi ſupplicationibus ſacerdotuȝ nequeant obtinere. Xp̃s enim hanc ꝑpoſitũ eccl̃ie tradidit ptãtem. vt ꝯfitentibus pn̄ie ſatiſfactionẽ darent. ⁊ eoſ dẽ ſalubri ſatiſfactione purga tos. ad coionem ſacroꝝ ꝑ ianu am recõciliationis admitterẽt. Jtẽ Aug⁹. Quẽ penitet oĩno peniteat: ⁊ doloreȝ lachrymis oñdat. repñtet vitã ſuam deo ꝑ ſacerdotẽ ꝑueniat iudiciũ dei ꝑ ꝯfeſſionem. Precepit eñ dñs mũdandis vt oſtenderẽt ora ſa cerdotibus docens corpali pñ tia ꝯfitenda peccata. non ꝑſcri pta manifeſtanda. Dixit enim ora mõſtrate ⁊ oẽs. non vn⁹ ꝓ

oibus: non aliū ſtatuatis nūci um qui ꝓ vobis offerat mun⁹ a moyſe ſtatutū ſed qui ꝓ vos peccatis. per vos erubeſcatis. Erubeſcentia eñ ipſa ptem hꝫ remiſſionis. Ex mia eñ hoc ꝓ cepit dñs: vt nemo peniteret i occulto. In hoc eñ per ſeipm dicat ſacerdoti ⁊ erubeſcentiam vincit: timore offenſi fit venia criminis. Fit eñ veniale ꝑ con feſſionē. qd criminale erat i ope ratione: ⁊ ſi nō ſtatiꝫ purgatur. fit tñ veniale qd cōmiſerat mor tale. Multū eñ ſatiſfactionis obtulit que erubeſcentie domi nans nichil eoꝝ q̄ cōmiſit nun cio dei negauit. Deus eñ qui miſericors ⁊ iuſtus eſt ſicut ſer uat miſericordiaꝫ in iuſticia. ita ⁊ iuſticiaꝫ in mīſicordia. Op⁹ enim miſericordie eſt peccanti pctā dimittere. ſꝫ opꝫ vt iuſtus miſereat̃ iuſte. Conſiderat eñ ſi dign⁹ eſt nō dico iuſticia ſed ⁊ mia. Iuſticia eniꝫ ſola dam nat. ſed dign⁹ eſt miſericordia q̄ ſpirituali labore querit grāꝫ. Laborat eñ mens patiēs eru beſcētiaꝫ. Et qñ verecūdia ma gna eſt pena. q̄ erubeſcit ꝓ xp̄o fit dignus mia. Unde patet qꝛ q̄to pluribus confitebit in tp̄e venie turpitudinē criminis tan to facilius ꝯſequit̃ grām remiſ ſionis. Ipſi eñ ſacerdotes pl⁹ pñt ꝓficere. plus ꝯfitentib⁹ ꝓ cere. Itē leo papa. Quamuis plenitudo fidei videatur eē lau dabilis q̄ ꝓpter dei timorē apō hoies erubeſcere non veret̃. tñ quia nō oim ſunt huiuſcemodi pctā vt ea q̄ pniam poſcunt nō timeant publicari. Remoueat̃ improbabilis ꝯſuetudo. ne mul ti a pnie remedijs arceant̃. duꝫ aut erubeſcūt aut timent inimi cis ſua facta referare: q̄bus poſ ſunt legum ꝑcelli conſtitutiōe. Sufficit eñ ꝯfeſſio que primū deo offertur. ⁊ tūc etiaꝫ ſacerdo ti qui ꝓ delictis penitentiū pre cator accedit. Tūc eñ plures ad pniaꝫ poterūt ꝓuocari ſi po puli aurib⁹ non publicet̃ ꝯſciē tia ꝯfitentis. Ex his alijſqꝫ plu ribus indubitant̃ oſtenditur. oportere dō primū ⁊ deinde ſa cerdoti offerri ꝯfeſſionem: nec aliter poſſe peruenire ad igreſ ſum paradiſi. ſi aſſit facultas.

De tertio articl'o. ſ. an ſuf ficiat confiteri laico.

¶ Nunc priuſquaꝫ premiſſis auctoritatibus q̄ his ꝯtradice re vident̃ reſpōdeam⁹. tertiam queſtionē ītueamur. Qd enim

ſcđa q̄ſtio ɔtinebat.ſ.an ſine cō feſſione ⁊ iudicio ſacerdotis ſoli deo ɔfiteri ſufficeret. expeditū eſt ⁊ certificatū p̄miſſis teſtimonijs ꝙ nō ſufficiat ɔfiteri deo ſine ſacerdote nec ē vere humilis ⁊ penitens ſi nō deſiderat ⁊ requirit ſacerdotis iudiciū. Sꝫ nunq̇d equiualet alicui ɔfiteri ſocio vł proximo ſuo ſaltē cum deeſt ſacerdos. Sane ad hoc pōt dici ꝙ ſacerdotꝭ examē requirendū eſt ſtudioſe: qꝛ ſacerdotibus ɔceſſit deus poteſtatē ligandi atq̄ʒ ſoluēdi. Et ideo q̇bus ipſi dimittunt ⁊ deus dimittit. ſi tñ d̄fuerit ſacerdos ꝓximo vel ſocio eſt facienda confeſſio. Sed curet q̇ſq̄ʒ ſacerdotē q̄rere q̇ ſciat ligare ⁊ ſoluere. Talē eñ eſſe oportet qui alioꝝ crimina dijudicat. Vñ Aug. Qui vult ɔfiteri pctā vt inueniat grām: q̄rat ſacerdotē q̇ ſciat ligare ⁊ ſoluere. ne cū negligens circa ſe extiterit: negligatur ab eo q̇ eum miſericorditer monet ⁊ petit. ne ambo in foueam cadant. quaꝫ ſtult⁹ euitare noluit. Tanta itaq̄ʒ vis ɔfeſſionis eſt: vt ſi deeſt ſacerdos ɔfiteat̄ ꝓximo. Sepe eñ ɔtingit ꝙ penitēs non pōt verecundari coram ſacerdote. quē deſiderantí nec tp̄s nec locus offert ⁊ ſi ille cui ɔfitebit̄ ptā tem nō habeat ſoluendi: fit tñ dignus venia ſacerdotis d̄ſiderio q̇ crimē ɔfitetur ſocio. Mundati enim ſunt leproſi duꝫ ibant ora vel ſe oſtendere ſacerdotibus anteq̄ʒ ad eos ꝑuenirent. Vñ ptꝫ deū ad cor inſpicere. dū ex neceſſitate prohibent̄ ad ſacerdotes ꝑuenire. Sepe q̇dem q̄runt eos ſani ⁊ leti: ſed dū querūt anteq̄ʒ perueniant moriunt̄. Sꝫ mia dei vbiq̄ʒ eſt: q̇ ⁊ iuſtis ꝑcere nouit. ⁊ ſi nō tam cito ſicut ſi ſoluerentur a ſacerdote. Qui ergo oīno confitetur. ſacerdoti meliori q̄ʒ pōt confiteat̄. ⁊ ſi pctm̄ occł tū eſt: ſufficiat referre in noticiā ſacerdotꝭ. Naꝫ i reſurrectiōe puelle pauci interfuer̄t q̇ viderēt. Nondū eñ erat ſepulta. nondū extra portaꝫ delata: nonduꝫ extra domū in noticiaꝫ portata. Jnt⁹ reſuſcitauit quaꝫ int⁹ inuenit. Relictis ſolis Petro et Jacobo ⁊ Johāne ⁊ p̄re ⁊ matre puelle: in q̇bus figuraliter cōtinent̄ ſacerdotes eccłie. Quos aūt extra inuenit: aduertenduꝫ eſt quō ſuſcitauit. Flebat enim turba poſt filium vidue: fleuit martha ⁊ maria ſupplicantes ꝓ fr̄e. flebat ⁊ turba mariā ſecuta.

In quo docemur publice pec
cantib⁹ non propriū ſed eccle-
ſie ſufficere meritū. Laboret er
go penitens in eccleſia eſſe ⁊ ad
eccleſie vnitatem tendere. Niſi
eñ vnitas eccleſie ſuccurrat: ni
ſi quod deeſt peccatori ſua ora
tione compleat. de manib⁹ ini
mici non eripiet anima mortui
Credendū eſt eñ ꝙ oēs oratio
nes ⁊ elemoſyne eccleſie. ⁊ ope
ra iuſticie ⁊ miſericordie ſuccur
rant recognoſcenti mortē ſuaꝫ
ad conuerſionē. Ideoqꝫ nemo
digne penitere poteſt. quē non
ſuſtineat vnitas eccleſie. Ideo
qꝫ nō petant ſacerdotes per ali
quaꝫ culpaꝫ ab vnitate eccleſie
diuiſos. Ex his ſatis aperitur
⁊ abſoluitur premiſſe q̄ſtionis
articulus. Querend⁹ eſt eñ ſa
cerdos ſapiens ⁊ diſcretus: qui
cū poteſtate ſimul habeat iudi
ciū. q̄ ſi forte defuerit. confiteri
debꝫ ſocio. Beda vero int̄ con
feſſionē venialium ⁊ mortaliuꝫ
diſtinguit ſup illū locum. Con
fitemini alterutrū peccata vr̄a.
Ait enim. Coequalibus quoti
diana ⁊ leuia. grauiora vero ſa
cerdoti pandam⁹ ⁊ quanto iuſ
ſerit tēpore purgare curem⁹. q̄r
ſine ꝯfeſſione emēdationis pec
cata nequeunt dimitti. Sed ⁊
grauiora coequalib⁹ pandēda
ſunt cū deeſt ſacerdos ⁊ vrget
periculū. Venialia vero etiā ſa
cerdotū ablata copia licet ꝯfite
ri coequali: ⁊ ſufficit vt quibuſ
dā placet. ſi tñ excontēptu non
p̄termittatur ſacerdos. Tutius
eſt tñ ⁊ ꝑfectius vtriuſqꝫ gene-
ris pctā ſacerdotibus pandere
⁊ ꝯſiliū medicine ab eis quere-
re. quibus conceſſa eſt poteſtas
ligandi ⁊ ſoluendi.

Hic aperit qualiter ſupra-
dicte auctoritates intelligē
de ſunt.

¶ Cum ergo ex his alijſqꝫ plu
rib⁹ teſtimonijs ꝑſpicuū fiat et
īdubitabiliter ꝯſtet pctā p̄muꝫ
deo deinde ſacerdoti eē ꝯfiten
da: ⁊ ſi ipē defuerit etiam ſocio
illō Iohā. chriſo. ſupius poſi
tū non eſt ita intelligendū. vt li
ceat alicui ſi tp̄s habeat ſacer-
doti nō ꝯfiteri. ſꝫ q̄r ſufficit vbi
crimē occultū eſt ſoli deo ꝑ ſa-
cerdotē dicere ⁊ ſemel. Nec opꝫ
publicari corā multis. qđ occl'
tū eſt. Quod notauit dicēs. nō
tibi dico vt te ꝓdas in publicū.
Sicut eñ publica nota publi-
co eget remedio. ita occulta: ſe
creta ꝯfeſſione ⁊ occulta ſatiſfa
ctione purgat. Nec neceſſe eſt

vt qđ ſacerdoti ſemel ꝯfeſſi ſumus. iterū ꝯfiteamur ſed ligua cordis non carnis apud veruꝫ iudicē id iugiter ꝯfiteri debem⁹ Unde idē Johānes ait. Nunc aūt ſi recordaris pctōꝝ tuoꝝ ⁊ frequēter ea in conſpectu dei ꝓnūcies ⁊ ꝓ eis depreceris: citius illa delebis. Si vero obliuiſcaris. tunc eorū recordaberis nolēs qn̄ publicabunť ⁊ in conſpectu oīm amicoꝝ ⁊ inimicorū ſanctorūq; angeloꝝ ꝓferentur. Ita etiaꝫ illud Ambroſij. Lachryme lauāt delictū qđ voce pudor eſt ꝯfiteri. ad publicā pn̄iam referendū eſt. Ibi enim virtutē lachrymaꝝ ⁊ ꝯfeſſionis oſtendēs. ſignificare voluit ꝙ lachryme occulte ⁊ ꝯfeſſio ſecreta ſicut q̄ fit ſoli ſacerdoti lauāt delictū qđ pudet aliquē publice ꝯfiteri. Q̄ vͦ dicit ſe lachrymas petri legiſſe. nō ſatiſfactionē vel ꝯfeſſionem. per hoc non excludiť illa. Multa eniꝫ facta ſunt q̄ ſcripta nō ſunt ⁊ forte nō dū facta erat inſtitutio ꝯfeſſionis q̄ modo eſt. Similiter ⁊ illud ꝓſperi. Si ſui iudices fiāt: mutabunt eterna ſupplicia. ⁊ illud. Facilius deū placabunt ſibi: qui aut proprijs ꝯfeſſionibus crimen ꝓdunt: aut neſcientibus alijs in ſe ſententiā excōicationis ferunt: ad publicā cōfeſſionē ⁊ ſatiſfactionem referri opꝫ. Non eīn ſolis ſacerdotib⁹ ius ligandi atq; ſoluendi datū eſt. ſi cuiq; ſuo arbitrio ſe pena vel excōicationis ſn̄ia ligare et abſq; ſacerdotali iudicio ſeipm̄ deo vel alteri recōciliare lꝫ. Qđ eccleſiaſtice inſtitutioni ⁊ ꝯſuetudini penitus repugnat. Poti⁹ ergo ſi publice peccaſti publice ꝯfitere te reū ⁊ emēda. Si vͦ occulte deliquiſti: etiā ſic nō taceas. nec tn̄ dico vt publices. Taciturnitas ei pcti: ex ſupbia naſciť cordis. Idō eīn pcīn ſuū q̄s celat ne reputeť foris q̄lē ſe iam diuino ꝯſpectui exhibuit: qđ ex fonte ſupbie naſciť. Species eīn ſupbie eſt ſe velle iuſtū videri q̄ pctōr eſt: atq; hypocrita ꝯuincitur: q̄ ad inſtar p̄moꝝ parentū vel tergiuerſatiōe verboꝝ pctā ſua leuigare ꝯtendit: vel ſicut Cayn pctā ſua reticendo ſupp̄mere q̄rit. Ubi ergo ſupbia regnat ⁊ hypocriſis: hūilitas locū non hꝫ. Sine hūilitate vͦ alicui veniaꝫ ſperare non lꝫ: vbi eſt ergo taciturnitas cōfeſſionis nō eſt ſperanda venia criminis. Iā certiſſime liquet ꝙ ſit deteſtabile pcti ſilentium: et

econuerſo ꝙ ſit neceſſaria ꝯfeſſio. Eſt eñ ꝯfeſſio teſtimoniuꝫ ꝯſcie deũ timentis. Qui eñ timet iudiciũ dei pctm̃ nõ erubeſcit ꝯfiteri. Perfect⁹ timor ſoluit oẽm pudorẽ: ꝯfeſſio pcti pudorẽ hꝫ ⁊ ipſa erubeſcentia eſt grauis pena. Jdcꝫ iubemur cõfiteri pctã vt erubeſcentiam patiamur ꝓ pena. Nam hoc ipm̃ pars eſt diuini iudicij. Si ergo querit ad qđ ꝯfeſſio ſit neceſſaria cũ in ꝯtritione iam deletũ ſit pctm̃. Dicimus qꝛ qdaꝫ punitio pcti ẽ ſicut ſatiſfactio operis. Per confeſſionẽ etiã intelligit ſacerdos qlit debeat iudicare de crimine. Per eã quocꝫ pctõr fit humilior ⁊ cautior.

CIrca .17. diſtinctionẽ queritur primo q iure pctõr tenetur ꝯfiteri ſacerdoti: an iure naturali hũano: vl' diuino ¶ Pro huius qſtionis intelligẽtia eſt notãdum ꝙ in ꝓpoſito eſt ſermo de confeſſione vocali: que fit ſacerdoti in lege noſtra euangelica in qua cõfeſſione oia peccata: taꝫ occulta ꝙ publica: taꝫ interiora ꝙ exteriora manifeſtant ipſi ſacerdoti. Alteri⁹ eſt notandũ: ꝙ in lege naturali iueniũt tres grad⁹. Primus gradus iuris naturalis eſt: qñ talis propoſitio ẽ per ſe nota in lumine naturali: vt ẽ iſta: qđ tibi nõ vis: alteri nõ facias. Scđs gradus eſt: qñ aliqua propoſitio ſeqtur ex per ſe notis: vt ẽ iſta nõ furtũ facies: ſil'r iſta non mechaberis. Sequnt eniꝫ iſte ex illa. ſ. qđ tibi nõ vis alteri nõ facias. Tertius grad⁹ eſt: qñ talis ꝓpoſitio eſt multum conſona propoſitionib⁹ per ſe notis iuris naturalis vt eſt iſta ꝙ hõ non habeat duas vxores: ſimiliter in lege diuina iueniunt tres grad⁹. Primus eſt qñ aliqđ formaliter cõtinetur in ſacra pagina. Scđs gradus eſt qñ aliqua propoſitio ſequit in bona ꝯña ex ſacra pagina: vt eſt illa chriſtus habuit cor: qꝛ ſequit ex illa chriſtus fuit hõ. Tertius grad⁹ eſt: qñ aliqua ꝓpoſitio habet a xp̄o per traditionẽ apoſtoloꝝ vt eſt forma cõſecrationis panis ⁊ vini: nam forma conſecrationis vini apud nullum Euangeliſtam iuenitur necꝫ in epiſtolis pauli: ſed Petr⁹ tradidit Lino et Cleto et Clementi: et ipſi alijs ſucceſſorib⁹ vſcꝫ ad nos. Jnſuper eſt notandũ: ꝙ oẽs doctores conueniũt in hoc ꝙ cõfeſſio vocalis legis Euangelice: nõ ẽ de iure naturali. ¶ Contra iſtud notabile arguitur auctoritate gloſſe ſuper .3.4. cap. Gen. dicẽtis ꝙ qñ dñs vocauit Adã et Caym: illa vox erat dei exigentis cõfeſſionẽ ergo confeſſio eſt de iure naturali: nam tunc nulla lex erat alia a lege naturali. ¶ Ad hoc argumentũ facile rñdet ꝙ illa gloſſa non loqtur de ꝯfeſſione vocali legis euãgelice: ſꝫ ſolũ lo qt de cõfeſſione vt eſt quedaꝫ recognitio pcti:

volebat em̄ de⁹ ꝙ Adã cognouiſſet peccatum ꝛ dixiſſet peccaui ꝛ queſiuiſſet ab ab eo miam: ſed Adã non taliter r̄ndit: immo voluit retorquere peccatū in deū dicēs: mulier quã dediſti mihi ꝛc. volebat em̄ innuere: ꝙ deus erat in cauſa ſui peccati: qꝛ dederat ei talē mulierē: que induxerat eū ad peccanduꝫ. Preterea eſt notandū ꝙ oēs etiã doctores cõueniūt in hoc ꝙ cõfeſſio vocalis legis euangelice nõ eſt de iure diuino antiquo. ¶ Contra hoc etiaꝫ ſunt aliq̄ auctoritates. Una eſt pſalmiſte. pſal. 31. ſ. Dixi confitebor aduerſuꝫ me iniuſticiam meã ꝛc. Alia eſt ſalomonis prouerbio. 28. ſ. qui abſcõderit ſcelera ſua nõ dirigetur: qui autē confeſſus fuerit ea et reliquerit miſericordiam conſequetur. Alia eſt Eſaye. 43. Narra ſi quid habes: vt iuſtificeris. Alia ē Job. 31. ſi abſcõdi vt hõ: pctm̄ meū. Alia eſt Joſue ſeptimo cap. vbi pcepit ioſue achã ꝙ confiteretur peccatū ſuū. ¶ Sed ad iſtas omnes auctoritates et ſimiles facile eſt r̄ndere ꝙ nõ loquūt de confeſſione vocali legis euangelice: ſed ſolum de cõfeſſione: que fiebat deo: vel de quibuſdã ꝓteſtationibus gñalib⁹: vt puta qñ dicebant peccauimus iniuſte egim⁹: et de ſimilibus. Poſtremo eſt notandum ꝙ eſt magna ꝯtrouerſiia inter canoniſtas ꝛ theologos: an confeſſio vocalis legis euãgelice ſit de iure humano vel diuino in teſtamento nouo. Nam Panormitanus ꝛ gloſſatores ſup illō ca. omnis vtriuſqꝫ ſexus. extra de penitentijs ꝛ remiſſionibus. lib. quinto et ſup tactatuꝫ de penitētia in decretis: tenēt ꝙ cõfeſſio vocalis legis euãgelice eſt de iure humano poſitiuo. Hanc tamē opinioneꝫ dicit dñs Durandus eſſe hereticã et miratur quō papa tales gloſſas ſuſtinet et non iubet eas cõburere: ꝛ fortaſſis ſi fuiſſent cõbuſte maledictus luther non vocaſſet cõfeſſiones carnificinas.

¶ Probatꝰ ꝙ talis opinio canoniſtarum ſit heretica: eccleſia nõ põt iudicare de interiorib⁹ ꝛ occultꝭ ergo non potuit condere legē de cõfeſſione ꝯñs eſt nota: qꝛ nemo põt eſſe iudex de his que nõ põt cognoſcere: et añs patet expreſſa auctoritate romani pontificis extra de ſimonia lib. 5. cap. Tua nos duxit diſcretio. In quo ca. Roma. Põ. expreſſe aſſerit ꝙ de occultis non põt iudicare: ſed talia occulta relinquēda ſunt iudicio diuino: ſol⁹ em̄ deus talia poteſt ſcrutari.

¶ Scdō arguitur ſic ſequeretur ꝙ roma. pon. non teneretur confiteri: quis multa peccata mortalia perpetraſſet: ꝯñs eſt falſuꝫ ꝛ abſurdum ꝛ contra illud apoſtoli põtifex noſter circūdatus eſt infirmitate. ꝯ ſequela probatur. Princeps nõ obligatur ſuis legibus vt habetur. ff. de legibus. lege ꝓnceps: ſed romanus pontifex eſt princeps iuris poſitiui canonici ergo per nullã legeꝫ canonicam obligatur: et per conſequēs non tenetur confiteri.

¶ Tertio arguitur ſic ſequeretur ꝙ greci non peccarēt ꝛ nõ tenerentur ad confeſſionē ꝯñs eſt abſurdum ergo ſeq̄la ꝓbatur: cõſuetudo

valet contra ius humanū: ſed greci non ſunt cōſueti confiteri vocaliter more latinorū ergo nō obligant̄ cōfiteri ꝛ per ꝯñs nō peccāt ſi non ꝯfitcantur.

¶ Quarto arguitur ſic ſequeretur ꝙ roma. pōt. poſſet diſpenſare cū fidelibus chriſtianis peccatoribus ꝙ nō cōfiterentur: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela ꝓbat̄: de iure humano eſt cōfiteri ergo roma. pon. poteſt in tali iure diſpenſare.

¶ Quinto arguit̄ ſic ſaluator noſter promiſit dare poteſtatē abſoluēdi ſacerdotibꝰ: dixit eñ Mathei ſexto cap. petro in perſona ſacerdotuꝫ: tibi dabo claues regni cęlorum ergo cū ſit verax ꝛ in ore eiꝰ numꝙ̄ inuentus eſt dolus ſequitur ꝙ aliquando adimpleuit ꝓmiſſum.

¶ Propter iſta argumenta ꝛ auctoritatē ſacrę ſcripturę: q̄ dabitur oportet neceſſario credere ꝙ cōfeſſio eſt de iure diuino euangelico quod probatur per illud ſaluatoris Joan. 20. ca. quoꝝ remiſeritis peccata: remittuntur eis: et quorū retinueritis retenta erunt eis. Gꝫ non aſſumā ꝑmā partem huiꝰ auctoritatis ſicut aſſumit ſcotus ſed ſcḋaꝫ Vñ retinere nihil aliud eſt ꝙ̄ nō abſoluere vel nō remittere et per cōſequens qñ ſacerdos non abſoluit peccata retinentur a dño deo: tūc arguitur ſic: oīs hō qui debet habere abſolutionem a peccatis tenetur ire ad ſacerdotem: oīs peccator eſt huiuſmodi ergo oīs peccator tenet̄ ire ad ſacerdotē: maior ꝓꝫ: q2 ſi nō vadat ad ſacerdotē peccata erūt retenta a dño deo: ꝛ per ꝯñs nūꝙ̄ habebit abſolutionē.

¶ Sed contra hoc inſurges. ſi peccator conterat̄ de peccato ꝛ proponat ire ad ſacerdotē ꝛ moriat̄ añ ꝙ̄ perueniat ad ipſuꝫ ſacerdotē eſt abſolutus et ſacerdos nō abſoluit eum ergo non tenetur ire ad ſacerdotem et per ꝯñs falſum eſt dicere ꝙ qñ ſacerdos nō abſoluit peccatorem: pctōr nō eſt abſolutus. ¶ Hoc argumentum eſt puerile eodeꝫ mō probaret illḋ dictū ſaluatoris Joānis tertio eſſe falſum. ſ. niſi qs renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſctō nō poteſt itroire in regnum cęlorū ꝛc. nam poſito ꝙ aliqs ſarracenus cuꝫ bona intentione pergat ad ſacramētum baptiſmatis et moriatur in itinere talis itrabit in regnū cęlorū et non eſt renatus ex aqua ergo dictū ſaluatoris falſum: vñ ſicut ad iſtud argumentuꝫ oportet dicere ꝙ talis ſarracenus eſt baptizatus in voto ſiue voluntate baptiſmate flaminis: ita etiā dicenduꝫ eſt ꝙ ille peccator eſt confeſſus in voto et voluntate: ꝛ ex ꝯſeq̄nti eſt abſolutus et ſi nō formaliter: tamē virtualiter. vñ ꝙ̄uis haberet contritioneꝫ de oībus ſuis peccatis ꝛ nō haberet propoſitū cōfitendi ſeu volūtatē nō haberet gratiaꝫ: nā neceſſariū eſt ꝙ cōfiteat̄: vł habeat ꝓpoſitū confitendi: veluti ē neceſſariuꝫ ꝙ adultus nō baptizatꝰ babtizetur: vel velit babtizari. Et ē aduertendū ꝙ ex illo paſſu. ſ. confitemini alterutrū peccata veſtra qui habetur in. 5. cap. epiſtolę canonicę Jacobi: non eliciat̄ ꝙ cōfeſſio ſit de

iure diuino: q2 beatus iacobus non potuit eſſe inſtitutor ſacramenti cō feſſionis ſed bene promulgator. ſo li eñ xp̄o cōuenit īſtituere ſacramē tum. Inſuper beatus iacobus loq̄ batur ibi indifferenter: tā laicis q̄ clericis ſiue ſacerdotibus.

¶ Contra reſolutionez huius queſtionis arguit̄ ſic: aliq̄s eſt xp̄ia nus habens multa peccata morta lia et non tenet̄ illa cōfiteri ſacerdo ti ergo confeſſio non eſt de iure di uino euangelico: añs probat̄: volo q̄ aliq̄s ſarracenus baptizet̄ cuz cō placentia multorū peccatorū mor talium: que cōmiſit: tunc talis erit xp̄ianus fidelis habens multa pec cata mortalia et nō tenet̄ illa confi teri ergo añs verum: minor probat̄ ſatis eſt ei q̄ mō diſpiceāt illi omīa peccata et confiteatur p̄ciſe de fi ctione quaz habuit erga baptiſma: ergo nō tenet̄ oīa illa peccata mor talia confiteri. ¶ Ad hoc argumē tum rñdetur diſtinguendo añs: vl' intelligēdo de peccatis cōmiſſis añ baptiſma ⁊ ſic conceditur illud ⁊ ne gatur ꝯñā rō eſt q2 baptiſma eſt ia nua oīm ſacramentorum: vel intel ligendo de peccatis mortalibus p petratatis poſt baptiſma ⁊ ſic nega tur illud: nec probatur in iſto ſenſu.

¶ Scd̄o arguitur ſic: ſi con feſſio eſſet de iure diuino euāgelico ſequeretur q̄ obligaret oēs iudeos ſarracenos infideles: et idolatras: ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̄la probatur differentia eſt inter legez ſeruitutis et legē amoris: q̄ lex ſeruitutis ob ligabat ſolum illos de domo iſrael Lex vero amoris que eſt lex noſtra euangelica obligat oēs hoīes mun di: ergo cum cōfeſſio ſit de iure diui no euangelico: ſequit̄ q̄ obligat oēs hoīes mūdi et per ꝯſequēs iudeos ſarracenos idolatras: iaz probatur falſitas cōſeq̄ntis: quocūq̄ ſarracē no: iudeo: vel idolatra dato habēte multa peccata mortalia veruz eſt di cere q̄ nō tenet̄ illa cōfiteri ergo nō obligat iudeos ſarracenos ⁊ idola tras: añs probatur nā ſi talis bapti zetur et moriatur ſaluabitur ſine cō feſſione ergo talis nō obligatur ad confeſſionē. Immo peccata cōmiſ ſa ante baptiſma non poſſunt eſſe materia confeſſionis: nā baptiſm° vt dictuz eſt ianua eſt oīm ſacramē torum. ¶ Ad hoc argumentū rñde tur negando ſequelā ⁊ ad probatio nem cōceſſo q̄ illa ſit differētia iter legem ſeruitutis et legē euangelicā negatur conſequentia: ⁊ rō eſt: quia non oīa p̄cepta legis euangelice ob ligant oēs licet bene aliqua precep ta obligent oēs. In lege vero ſerui tutis nulla erāt precepta poſitiua: que obligarent oēs: in lege aūt euā gelica aliqua ſunt p̄cepta poſitiua: que oēs obligant. Inſup oīa prece pta legis euāgelice obligant omes capaces: et non ita eſt de preceptis poſitiuis legis antique. Vñ iſtud p̄ ceptum euangelicum. ſ. paſce oues meas non obligat oēs ſimpliciter: ſed bene obligat oēs capaces ſcilz. prelatos qui habent oues.

¶ Queritur ſcd̄o circa eandez diſt. an circunſtantie pctōꝝ ſunt con fitende iure diuino. ¶ Pro huius q̄

ſtionis itelligentia eſt notanduꝫ ꝙ
triplices ſunt circunſtantię peccato
rum: quedã ſunt aggrauantes quę
dã ſunt alleuiantes: ⁊ tertię ſunt im
pertinẽtes id eſt neqꝫ aggrauãt ne
qꝫ alleuiãt. Aggrauãtes adhuc ſunt
in duplici differentia: quędã trahũt
in aliud genus vel ſpeciem peccati
alię vero nõ. exẽplũ primaruꝫ: vt ꝙ
ſortes cognoſcat ſororẽ ſuã aut ſcti
monialẽ: aut mulierẽ coniugatã cir
cunſtantię aggrauantes ⁊ nõ trahẽ
tes in aliud genus vel ſpeciẽ pecca
ti adhuc ſunt in duplici differentia.
Quędã enĩ addũt ad numeruꝫ: alię
vero non. De circunſtantijs aggra
uantibus ⁊ trahentibus in aliud ge
nus vel ſpeciem peccati oẽs docto
res conueniunt ꝙ tales ſunt confitẽ
dę: ſilr ille q̃ nõ trahunt ſed addunt
ad numerũ ſunt cõfitendę. Alleuiã
tes vero et impertinentes nõ ſunt cõ
fitendę: ſed de cirũſtantijs aggra
uantibus et no trahentibus in aliud
genus vel ſpeciẽ peccati: nec addẽ
tibus ad numeruꝫ eſt difficultas et
cõtrouerſia inter doctores. Doctor
ſanctus et ferme oẽs antiqui docto
res tenent ꝙ tales circũſtantię non
ſunt neceſſario confitendę: ſed ſi cõ
feſſor interroget tũc peccator tenet
rñdere. Quidã tamẽ modernus te
net oppoſituꝫ ꝓpter aucthoritatem
Aug. quę eſt canonizata in tractatu
de penitentia. ſ. ꝙ homo debet con
ſiderare quanta volũtate ⁊ affectio
ne perpetrauit pctm̃: ſed ex iſta au
thoritate nõ ſequitur ꝙ tales circun
ſtãtię neceſſario ſint ꝯfitendę: iõ pla
cet mihi magis opinio diui thomę.

¶ Contra reſolutionẽ hui⁹ q̃
ſtionis arguitur ſic. Poſito caſu ꝙ
ſortes cognoſcat vnicã ſororẽ ſuaꝫ:
et nõ ſit niſi rector q̃ bene cognoſcit
ſortẽ nõ habere niſi vnicã ſororem:
tunc ſortes nõ tenetur confiteri illã
circũſtantiã. ſ. ꝙ mulier quã cogno
uit eſt ſoror ſua ergo reſolutio nul
la: añs probatur: tenetur conſeruare
famã ſuę ſororis. ſuppono enĩ ꝙ fa
ctum ſit omnino occultuꝫ: ergo ſor
tes non poteſt cõfiteri illã circunſtã
tiam. ¶ Ad hoc argumẽtũ rñdetur
negãdo añs et ad probationẽ nego
ꝙ diffamet ſororẽ ſuã: nam dicit in
confeſſione ⁊ perſonę quę põt ꝓdeſ
ſe ⁊ nõ nocere. ¶ Contra iſtaꝫ ſolu
tionẽ arguitur: ſeq̃ret etiaꝫ ꝙ ſi ſor
tes gręcus cognoſceret vnicaꝫ ſoro
rem ſuã quę eſt vxor rectoris gręci:
teneretur etiã confiteri talem circũ
ſtantiam ipſi rectori gręco: poſito ꝙ
nullus ali⁹ eſſet ſacerdos ab eo: ꝯñs
eſt falſum ergo ſequela patet: quia
non videtur eſſe maior rõ de iſto ca
ſu q̃ȝ de alio: cum ſit omnino eadeꝫ
circunſtantia. Jam ꝓbatur falſitas
conſequẽtis: talis rector gręcus oc
cidet ſuã vxoreꝫ ⁊ hoc eſt valde pro
babile ſorti gręco ergo ſortes nõ te
netur confiteri illam circũſtantiam
ſcȝ ꝙ talis mulier quã cognouit eſt
eſt ſoror ſua. ¶ Ad hanc replicã rñ
detur negando ſequelã: ⁊ ad proba
tioneꝫ negatur ꝙ nõ ſit maior rõ de
vno q̃ȝ de alio: nã in caſu argumẽti
nullum eſt ſcandalum vitandum in
caſu vero replicę eſt vitandum ſcan
dalum ſcilicet vxoricidiuꝫ. ¶ Con
tra iſtam ſolutionem arguitur. Me
lius eſt ꝙ ſcandalum oriatur: q̃ȝ ve
ritas vitę relinquatur: ergo melius

eſt cõfiteri illã circũſtantiam ⁊ per‑mittere ꝙ oriat̃ ſcãdaluꝫ: ꝗ̃ ꝙ talis circunſtantia nõ confiteatur a forte greco. ¶ Ad hanc replicã rñdet̃ ne‑gando añs vl̃r: ſed ſolũ illud habet veruꝫ de primaria veritatę vitę: mõ confiteri talẽ circunſtãtiaꝫ nõ eſt de primaria veritatę vitę: nam non eſt de iure naturali: ſed vitare ſcanda‑lum eſt de primaria veritatę vitę: nam iure naturali obligamur ad vi‑tandum ſandalum.

¶ Scd̃o arguit̃ ſic: poſito ca‑ſu ꝙ aliquis ſacerdos habeat vnicã ſororem: quę ſecreto aſcendit in cu‑bile ipſiꝰ ſacerdotis ⁊ ſacerdos co‑gnoſcit eam credẽs eſſe ſuam cõcu‑binam: poſtea ſoror prędicta confi‑tetur fratri ſuo ſacerdoti peccatum ſuum: tunc talis ſacerdos non tene‑tur cofiteri illam circunſtantiã. ſ. ꝙ illa mulier eſt ſoror ſua: et talis cir‑cunſtantia aggrauat et variat ſpẽm peccati: ergo reſolutio nulla: maior probatur: ſi teneretur confiteri talẽ circunſtantiã: reuelaret confeſſiõeꝫ: ſed non põt reuelare cõfeſſionẽ: nã ſ̃m omniũ ſententiã in nullo caſu ſi‑gillum confeſſionis eſt reuelanduꝫ ergo non tenetur talẽ circũſtantiaꝫ confiteri. ¶ Ad hoc argumentũ rñ‑detur negãdo ꝯñaꝫ: ⁊ rõ eſt: quia re‑ſolutio queſtionis intelligit̃ quãdo peccator ſcit circũſtantiã aggrauan‑tem aliunde: ꝗ̃ per cõfeſſionem.

¶ Queritur tertio circa eandẽ diſt. an neceſſariũ ſit confiteri ſacer‑doti. ¶ Pro huius difficultatis de‑claratiõe eſt aduertendũ ꝙ oẽs do‑ctores conueniũt in hoc ꝙ ſi poteſt haberi copia ſacerdotis: neceſſariũ eſt cõfiteri ſacerdoti: ſed quãdo nõ poteſt haberi copia ſacerdotis oẽs doctores etiam cõueniunt ꝙ poteſt tunc fieri confeſſio laico. Attñ bea‑tus Thomas in pręſenti diſtinctio‑nę aſſerit vltra alios: ꝙ talis pecca‑tor tunc tenet̃ laico ꝯfiteri. ¶ Con‑tra quã opinionem pono duas con‑cluſiones. Prima eſt ꝙ nullꝰ tene‑tur confiteri laico. Iſta ꝯcluſio pro‑batur. Nemo tenetur cõfiteri laico iure naturali: diuino: aut humano: ergo concluſio vera. añs patꝫ: quia nulla ẽ lex naturalis diuina aut hu‑mana illud pręcipiens. Inſuꝑ con‑feſſio ideo debet fieri: vt habeatur abſolutio peccatorum: ſed non põt laicus talẽ abſolutionem conferre: ergo neme tenetur laico confitęri: Scd̃a concluſio eſt iſta regulariter: et vt in pluribꝰ melius eſt in tali ne‑ceſſitate confiteri ſoli deo. ꝗ̃ laico. Iſta cõcluſio probatur regulariter Laici ſunt indocti ⁊ maxime nautę qui ſolent reperiri in talibus caſibꝰ et confeſſio illis facta regularit̃ ma‑gis nocet ꝗ̃ prodeſt: qꝛ diffamat ſe ipſum ⁊ nullã vtilitatẽ conſequitur ergo ꝯcluſio vera: et ſi dicas ꝙ pro‑pter verecundiam magis meretur hoc nihil eſt dictu: ⁊ ridiculoſum eſt nã tunc deberet diccre corã multis vt maioreꝫ verecundiã haberet qđ eſt abſurdũ. Pręterea poſſibile eſt ꝙ de talibus peccatis non ſit vere‑cundanduꝫ: qꝛ poſſunt eſſe talia: ꝙ vertentur in honorẽ ipſius ꝯfitẽtis vt patꝫ de caſibus vindictarũ: ergo concluſio vera.

¶ Contra ambas cõcluſiones arguitur auctoritate beati Jacobi quinto cap: ſuę canonicę dicentis. Confitemini alterutrum peccata veſtra: ergo licitum eſt confiteri laico. ¶ Ad hoc argumentũ facile reſpõdetur q̄ beatus Jacobus ſolũ loq̄t de peccatis quotidianis et leuibus et nõ de grauib⁹. ſ. mortalibus. vñ gloſſa interlinealis ſuꝑ v̄ba allegata inquit. Quotidiana et leuia: grauioris lepre imũdiciã ſacerdoti pãdamus et quãto iuſſerit tempe purgare curemus. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit̃ ſic. Poſſibile eſt q̄ rector alicuius parochię ſit non ſacerdos: tunc parochianus eiuſdẽ parochię tenetur confiteri ſuo rectori: ḡ tenetur confiteri non ſacerdoti: minor probatur: pręceptum eſt dño rectori prouerbiorum.27. diligent̃ agnoſce vultũ pecoris tui: ergo tunc tenetur rectori confiteri. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negando minorem: ⁊ ad probationem dicitur q̄ illud habet verũ quando talis rector eſt ſacerdos et vbi non conſiderauit per alium ordinarium vel delegatũ a romano pontifice vel a ſeipſo. vel a ſuo epiſcopo. Contra iſtã rñſiõẽ arguitur ſic. ſolũ debet fieri confeſſio vt taxet̃ penitẽtia: ſed multi ſunt laici ſcientes taxare penitentias. ḡ confeſſio põt fieri laico. ¶ Ad hanc replicam rñdet̃ negando maiorem. ſed precipua cauſa eſt vt habeatur abſolutio ſacramentalis: quę nequit hẽri niſi a ſacerdote. Et ſi alleges auctoritatẽ diui Aug. in lib. de penitentia. ⁊ recitatur in pma diſt. de pœnitentia cap. quẽ pœnitet. ſ. tanta eſt vis confeſſionis: vt ſi deſit ſacerdos cõfiteatur proximo. Ad hoc rñdetur q̄ ibi Auguſtinus dat cõſilium et non pręceptũ. Auguſtinus eñ non poterat illud precipere: cũ non fuerit pontifex maximus.

¶ Queritur quarto an neceſſum ſit confiteri proprio ſacerdoti. ¶ Pro huius difficultatis enucleatione eſt notandum q̄ olim fuit maxia controuerſia inter dños rectores ⁊ dños religioſos mendicãtes: nam dñi rectores dicebant dños religioſos non poſſe abſoluere parochianos ſuos quantũcunq̄ haberẽt priuilegium a romano pontifice: ſ3 opus erat q̄ parochiani peterẽt licentiã ab ipſis dñis rectoribus: et hoc expreſſe aſſerit etiã gloſſa ſuꝑ illud cap. oĩs vtriuſq̄ ſexus. q̄d habetur. lib. quinto de pœnitentijs et remiſſionibus. et inter dños rectores quidam vocatus Joannes de poliacho: auſus eſt dicere ⁊ prędicare publicę: q̄ neq̄ deus poterat facere ſtante pręfato caplõ. q̄ dñi religioſi mendicantes abſoluerẽt parochianos: fuit tñ iſte decept⁹ propter ignorantiã: ignorabat enim q̄ quilibet parochianus habet tres ſacerdotes proprios ordinarios: primus eſt rector ipſius ſcđs principalior eſt epiſcopus eiuſdẽ parochiani. tertius principaliſſimus eſt dñs Papa qui non ſolũ eſt epiſcopus vrbis: ſ3 totius orbis terrarũ: nimirum ergo ſi fuit conuictus corã dño papa Joanne vigeſimo ſcđo vt ipſemet fatet̃ i extrauagãti quã cõdidit

Idem papa Joannes vigeſimus ſcḋs ⁊ incipit talis decretalis. Vas electionis ⁊c. Propterea dicenduȝ eſt ꝙ dñi mendicantes poſſunt abſoluere: quoſcunq̧ parochianos inuitis dñis rectoribꝰ: poſtq̄ habent priuilegium non ſolū ab vno pontifice romano: verum a multis etiaȝ. Nam ſi rector pōt dare facultatem abſoluendi vicario ſuo ⁊ alijs ſacerdotibus: a fortiori romanus pontifex poteſt dare ſimilē poteſtatem q̄bus vult. Idcirco habet penitentiarios romę: qui oēs fideles poſſunt abſoluere: ⁊ regulariter tales ſunt religioſi. Similr̄ epiſcopi hñt ſuos penitentiarios maxime in francia.

¶ Contra reſolutionē queſtionis arguitur ſic. Implicat cōtradictionem: ꝙ aliq̄s parochianus habeat tres ꝓprios ſacerdotes: ergo reſolutio nulla: añs probatur: bene ſequitur. Rector eſt proprius ſacerdos iſtius parochiani ꝙ ſic eſt iſtius ſacerdos ꝙ non eſt alterꝰ parochiani et eſt proprius ſacerdos alterius ergo non eſt iſtius proprius: ⁊ iſta implicāt: ergo. ¶ Ad hoc argumentuȝ reſpōdetur negando añs: ⁊ ad probationem negatur ꝙ bñ ſequat̄ in illis cōſequentijs: rō eſt: quia nō capitur proprius ſacerdos illo mō: ſed tm̄ valet proprius ſacerdos ſicut ordinarius ſacerdos. ¶ Cōtra hoc arguitur: implicat aliquem habere tres iudices: ergo implicat habere tres ſacerdotes ordinarios: añs probatur: quia tunc parochianꝰ eēt dubius cui deberet obedire: maxime ſi p̄ciperent cōtraria. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negādo añs quādo tales iudices ſunt ſubordinati: mō rector ſubijcit̄ epō: et epiſcopus papę: et ſi p̄ciperēt contraria magis eſſet obediendū papę q̄ epiſcopo: vel rectori: dūmō nō p̄ciperet aliquid contra bonos mores vl' fideȝ.

¶ Scḋo arguitur priuilegiuȝ non poteſt concedi in preiudiciū alterius ſed priuilegiū dñorum mendicantiū eſt in p̄iudiciuȝ dñoꝝ rectoruȝ ſiue curatorū: ergo papa nō potuit eis cōcedere tale priuilegiū: minor ꝓbatur. Dñi rectores nō cognoſcent vultus ſuarū ouiuȝ ⁊ perdent emolumentū: quod haberent ratione cōfeſſionū: ergo tale ꝑuilegium eſt in ꝑiudiciuȝ dñorum rectorum ⁊ maxīe vbi curę aīarū ſunt tenues ⁊ ſteriles. ¶ Ad hoc argumētum rñdet̄ negando minorē: imo ē in fauorē dñorū rectorum: nam dñi mendicātes ideo ſunt itroducti: vt iuuēt dños rectores ⁊ ipſos a labore ſubleuēt: q̄re mutuo amore debent ſe diligere: ⁊ ad probationē dicitur ꝙ dñi rectores debent q̄rere a ſuis parochianis ſi cōfeſſi ſint ⁊ ſi rñdēt affirmatiue tenentur eis credere in tali foro: et ſi curę aīarū ſint tenues tenent̄ parochiani ſufficiēter prouidere dominis rectoribus: ſm ſuas facultates vltra decimas et primitias poſtq̄ illę nō ſufficiūt. ¶ Contra hanc ſolutioneȝ arguit̄: per tale priuilegiuȝ impeditur adipletio p̄cepti diuini: ergo tale priuilegiū eſt nullum et iniquuȝ: añs probat̄ prouerbioruȝ vigeſimo ſeptimo hr̄tur. Diligent̄ cognoſce vultū pecoris tui

gregeſq̃ tuos cōſidera: ſed tale prę
ceptum epiſcoporū ꝛ dñoꝝ rectoꝝ
impeditur per priuilegiū dñorū mē
dicantium: ergo tale priuilegiuȝ eſt
iniquum: minor probatur: nā omēs
parochiani cōfitebunt dñis mendi
cantibus: ergo tunc dñi epiſcopi et
rectores non cognoſcent oues ſuas
an ſint bonę an malę. ¶ Ad hanc re
plicā rñdetur negando añs: et ad p
batiōē negatur minor: et ad proba
tionē: dicit q̄ p opera exteriora dñi
epiſcopi et rectores poterūt cogno
ſcere bonitatē vel malitiam ſuaruȝ
ouium et q̃tum ad interiora opera
tenet ipſis credere in foro conſcien
tię: niſi omnino conſtaret oppoſi
tum. ¶ Dubitabis circa hanc. q. an
papa obliget virtute illius cap. alle
gati. ſ. omnis vtriuſq̃ ſexus confite
ri ſemel in anno. ¶ Ad hāc difficul
tatem reſpondetur ab vniuerſitate
pariſieñ. affirmatiue: nam tenet q̄
concilium eſt ſupra papā. et illd ca.
ęditum eſt in conſilio generali cele
brato p Innocentiū tertiū. Ab aliis
vero reſpōdetur negatiue. Nam te
nēt Itali et Hiſpani q̄ papa eſt ſu
pra concilium. ſed de hac difficulta
te inferius erit latior diſcuſſio.

¶ Queritur quinto an neceſ
ſum ſit confiteri ſtatim ſacerdoti.
Ad hanc difficultateȝ rñdet Bona
uentura. q̄ religioſi habita opportu
nitate ſacerdotis tenetur ſtatim cō
fiteri: rō ei⁹ eſt: qꝛ tota vita religio
ſorum eſt tempus pœnitentię. De
laicis vero dicit q̄ non tenentur: ſȝ
poſſunt expectare feſtum paſcatis.
De clericis autē nō audet diffinire:
cōſulit tamē q̄ confiteant cū primū
poterunt habere copiā ſacerdotis.
Hęc rñſio quo ad primā partem nō
placȝ Diuo thomę neq̃ aliis docto
ribus: ideo ab eis ponunt quinq̃ ca
ſus: in quibus peccator tenetur con
fiteri. Prim⁹ eſt qñ aliq̄s debet ac
cipere eucharīſtiam. Scd̃s eſt in fe
ſto paſchatis rōne capituli allegati
in pręcedēti. q. Tertius eſt qñ imi
net periculum mortis: vl' rōne mor
bi: vel rōne periculo ꝓob longitudi
nem itineris vtputa qñ aliq̄s debet
nauigare aut ire per aliqd iter ple
nuȝ latronibus. Quartus eſt qñ hȝ
copiā papę: et habet aliquē caſuȝ re
ſeruatū et poſtea nō eſt habiturus.
Quint⁹ eſt qñ habet ſcrupulū ɔſciē
tię. ſ. conſcientiaȝ dictantē q̄ ſtatim
debet confiteri ſub pœna pcti mor
talis: ſed reuera iſte vltimus caſus
non eſt aſſignandus: nā nō tenetur
talis confiteri: ſed obligatur ad iſtā
diſiunctiuā. ſ. vel ad deponendā cō
ſcientam vel ad confitendū. ¶ Cir
iſtam reſolutionē dubitatur: an pa
pa poſſit diſpenſare cuȝ aliquo fide
li peccatore q̄ non confiteat. ¶ Ad
hoc dubium rñdet q̄ papa bene po
teſt diſpenſare q̄ pctōr fidelis nō cō
fiteatur in feſto paſchatis: pōt eniȝ
papa tale tempus prolongare ꝛ ab
breuiare veluti fecit Eugenius. 4.
qui addidit duas hebdomadas. ſ.
hebdomadam ſanctā et hebdoma
dam paſchatis. nā tale pręceptum
eſt poſitiuum: ſed non pōt papa di
ſpenſare cuȝ aliquo pctōre fideli q̄
nunq̃ cōfiteatur: rō eſt: quia pctōrē
fidelem cōfiteri ſacerdoti eſt de iu
re diuino: ideo in talibus papa non

poteſt diſpenſare.

¶ Queritur ſexto circa eandē diſtinctionē an peccator fidelis teneatur confiteri omnia ſua peccata vni ſacerdoti. ¶ Pro huis difficultatis declaratione eſt notandum q̄ oēs doctores theologi ſequunt̄ Auguſtinum aſſerentē in libro de vera et falſa pœnitentia: q̄ quilibet peccator fidelis tenetur ꝯfiteri omnia peccat ſua ſacerdoti. Ita q̄ ſi ꝑ hypochriſim diuideret cōfeſſionē ita q̄ dicat medietatē pecatorū vni ſacerdoti ⁊ alterā medietatem alteri ſacerdoti: vt appareat bon⁹ vir nulla illarum confeſſionū valet: ſed tenetur iterare confeſſionē et oīa ꝯfiteri vni ⁊ eidē ſacerdoti. ⁊ aucthoritas auguſt. eſt canonizata. 16. diſt. De caſibus autē reſeruatis eſt magna cōtrouerſia iter doctores. ſ. an peccator fidelis habēs caſus reſeruatos ⁊ non reſeruatos teneat̄ omnia cōfiteri ſuo rectori et etiam epiſcopo vel eius vicario: aliqui enim doctores aſſerunt q̄ talis peccator tenetur bis confiteri oīa peccata. ſ. rectori ⁊ epiſcopo vel ei⁹ vicario: ſꝫ hęc opinio aperte obuiat cōſuetudini eccleſię: quę pro lege eſt habēda: teſte Aug. in. 11. diſt. cap. eccliaſtica rum inſtitutionū. Alij doctores tenent q̄ dn̄s rector de oīb⁹ peccatis tam de reſeruatis q̄ȝ nō reſeruatis: abſoluit ipſuꝫ pœnitentem: et q̄ nō remittit eum ad ſuperiorem: niſi vt abſoluat̄ ab obligatione qua tenet̄ ſe repreſentare ſuperiori ſꝫ hęc opinio eſt manifeſt falſa. naꝫ rector nō habet poteſtatē abſouendi a caſib⁹ reſeruatis: ideo alij doctores dixerunt q̄ licet videant̄ eſſe duę abſolutiones: vna ex parte rectoris: altera ex parte epiſcopi: eſt tamē vna. quilibet eīm eorū abſoluit tanq̄ȝ miniſter dei: ſed hęc opinio non valet: quia tunc nūq̄ȝ eſſet niſi vna confeſſio: quia ſemper confeſſio fit ſacerdoti tanq̄ȝ miniſtro dei: ideo alij doctores dixerunt q̄ nō inconuenit q̄ ſit duplex abſolutio: q̄ȝ peccator indiget duplici recōciliatione. ſ. erga deum ⁊ eccleſiā: ſed hęc opinio etiā non valet: nam ſi talia peccata ſint omnino occulta: tunc peccator non indiget reconciliatiōe erga eccleſiā. ¶ Propterea dicendū eſt reſolutorie q̄ talis peccator debet confiteri oīa ſuo rectori: tam reſeruata q̄ȝ nō reſeruata: et dn̄s rector ſoluꝫ abſoluit eum a peccatis nō reſeruatis et deinde debet adire ſuperiorem: et ſolum cōfitebitur ipſi peccata reſeruata: et talis ſuperior ſolū abſoluet a peccatis reſeruatis. Ex iſta reſolutiōe ſequit̄ q̄ abſolutio dimidiat̄ ab eccleſia: nō tm̄ a dn̄o deo. Nam in prima confeſſione quaꝫ facit ſuo ſacerdoti iam eſt abſolutus a domino deo: et acceptus ad vitā ęternaꝫ ¶ Sed dubitabis ſi talis pecator ſit in aliquo pago cum ſuo rectore: ⁊ iſtet vltima hora q̄ debet ꝯmunicare ratione ſtatuti eccleſię: an tūc rector debeat ipm̄ abſoluere vt cōicet: et non tranſgrediatur pręceptū eccleſię. ¶ Ad hoc rn̄det̄ negatiue: rō eſt: papa non excipit in ſuo ſtatuto niſi caſum extremę neceſſitatis. ſcilꝫ qn̄ imminet mors. nā tunc qlꝫ ſacerdos ſimplex quo ad abſolutio

nem ſacerdotalem tantā habet ipſe poteſtatē: quātā ipſe papa. Nihilominus talis peccator ſi ſit vere contritus eſt in gratia et non transgreditur preceptum eccleſie de coicando in feſto paſchatis: excuſatur em̄ propter impotentiā: que poſt cōtritionem non ꝓuenit ex culpa ſua.

¶ Queritur ſeptimo an bonꝰ xp̄ianꝰ in feſto paſchatis habens p̄ciſe peccata venialia teneatur confiteri ante ſumptionem eucharistie. ¶ Ad hanc difficultatē rn̄dent Diuus thomas et bonauentura affirmatiue. ¶ Hanc tn̄ rn̄ſionem inſolubiliter īpugnat doctor ſubtilis: nā ſi talis chriſtianus teneretur confiteri peccata venialia maxie eſſet rōne illiꝰ cap̄. ſepe allegati. oīs vtriuſ ꝙ ſexus ⁊c. ſed hoc nō eſt dicenduꝫ ergo nullo mō obligatur. maior eſt nota ⁊ minor probatur: vel ſi oīa in illo caplͦ accipiť pro mortalibꝰ tm̄ vel pro venialibus tm̄ vel pro mortalibus ⁊ venialibus indifferenť. ſꝫ nullum iſtorū pōt dari: ergo minor probať: ſi detur primū habeť intentuꝫ ꝙ nō teneť ɔfiteri venialia poſt ꝙ ſolū ibi eſt mentio de mortalibꝰ ſi detur ſcōm vel tertium: hoc eſt cōtra ipſoſmet doctores ⁊ vl'em eccleſiaꝫ. nā ſi ſortes habeat mortalia ⁊ venialia ſcōm eos et eccleſiā ſatis eſt ꝙ cōfiteatur mortalia. ergo prefatus bonus xp̄ianus qui ſolum hꝫ venialia nō tenetur confiteri.

¶ Scdo arguitur contra eandem opinionē: ſi ſortes confeſſus ē omnia mortalia et habuit verā contritionem de omībus: licite ⁊ meritorie poteſt accipe euchariſtiā cū ꝓpoſito dicendi vnū mēdacium iocoſum: ergo nullus tenetur confiteri peccata venialia: anſ ptꝫ ad hoc ꝙ aliquis meritorie ⁊ digne ſuſcipiat euchariſtiā ſufficit ꝙ talis ſit in grā gratuꝫ faciente ſed ſortes eſt huiuſmodi cum tali volitione mentiendi iocoſe: ergo digne et meritorie pōt accipere euchariſtiam cum tali volitione mentiendi.

¶ Tertio arguitur ſic. nullus teneť eſſe in meliori ſtatu qn̄ eſt ſuſcepturus euchariſtiaꝫ ꝙ quādo eſt moriturus: ſed qlibꝫ digne moritur cum venialibus qn̄ nullū habꝫ mortale: qr quilibet talis ſaluabiť ergo nemo teneť confiteri venialia.

¶ Quarto arguiť ſic. talis bonus xp̄ianus pōt habere remiſſiōeꝫ venialiū ſine cōfeſſione ſacramētali: ergo non tenetur confiteri ſacramentaliter pctā venialia: anſ patet per aquam benedictam ⁊ per bn̄dictionē ſacerdotalē aut epiſcopaleꝫ. ſimlr per confeſſionē gn̄alem: pari forma per ſolam diſplicentiam pōt habere remiſſionem venialiū: ergo non tenetur cōfiteri venialia ſacramentaliter. ¶ Propť iſta argumēta igitur amplectēda eſt opinio Doctoris ſubtilis. ſ. ꝙ nemo teneť confiteri venialia que ſcit eſſe venialia: qꝺ notanť addiť. nā ſi dubitaret de aliquo veniali: an eſſet mortale: tūc non incōueniret ꝙ teneret confiteri propter dubiū: teſte eniꝫ Gregorio bonarū mentiuꝫ eſt ibi facere culpā vbi non eſt culpa. ¶ Ex reſolutiōe huius queſtionis ſeqtur cōtra alber

tum magnum ſup miſſus eſt ꝙ btā virgo non confitebať diuo Joanni euangeliſtę: ſicut ipſe aſſerit. nam notum eſt ex fide ꝙ btā virgo erat certa ſe nullū peccatū habere: quare ridiculoſum eſt dicere ꝙ ꝯfiteba tur cōditionaliter. ſ. confiteor hoc ſi ego feci. nā certa erat ꝙ nō fecerat. Jmmo euidentiam habebat ꝙ nō fecerat aliquod peccatum.

¶ Queritur octauo an aliqs teneatur confiteri bis eadē peccata ¶ Ad hoc rñdeť a doctoribus affirmatiue: ꝛ danť aliq caſus. Primus eſt qñ confeſſor nō eſt ſacerdos aut non hꝫ poteſtatem abſoluendi. Secundus caſus eſt qñ pœnitēs eſt excōicatus ꝛ poſtq̄ꝯfeſſus eſt oia ſua pctā dicit ſe eſſe excōicatū. Tertiꝰ caſus eſt ſupiꝰ tactus. ſ. qñ aliqs ꝑpter hypocryſim omiſit aliqđ turpe pctm̄. Quartus eſt qñ pœnitens oblitus eſt pœnitentiam ꝛ cōfeſſor non recordatur ampliꝰ pctōꝝ ipſiꝰ tunc talis teneť iteꝝ de nouo ꝯfiteri oia illa pctā quę confeſſus eſt.

¶ Queriť nono et vltimo circa hanc diſt. an confeſſio ficte pœnitentis valeat recedente fictione. ¶ Ad hanc difficultatem rñdet Diuus thomas affirmatiue: ꝛ dicit ꝙ idem eſt de cofeſſione et baptiſmate. Nam ſicut babtiſma valet recedente fictione: ita etiā ſacramentuꝫ pœnitentię. Et pro maiori itelligētia eſt aduertendū ꝙ duobus mōis qs dicitur accedere ficte ad ꝯfeſſionem. Uno mō qñ peccator nullum habet dolorē ꝛ nihilominꝰ ꝯfitetur oia pctā. Scđo mō qñ pctōr ꝯfiteť oia ſua pctā ꝛ dolet de his et proponit ſe vindicare de aliqua iniuria ſibi illata: vel nō cauere a pctis in poſterum: Et ſi aliqs iſtoꝝ pctōꝝ poſtea contereť de omiſſione doloris vel de illo malo ꝓpoſito nō cauēdi a pctis nō ſoluꝫ hēbit gr̄am ꝑſonalē rōne talis ꝯtritionis ſiue doloris verū etiā habebit gr̄am ſacramentalē rōne illiꝰ ꝯfeſſionis factę cū fictiōe.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic. qꝛ iſtoꝝ pctōꝝ dimidiauit cōfeſſionē ꝑ nō fuit ibi abſolutio ſacramētalis ꝛ ꝑ ꝯñs nō valebit recedēte fictione: añs ꝓbať: qꝛ illoꝝ omiſit vnū pctm̄ mortale ſciēter: ꝑ quilibꝫ illoꝝ dimidiauit ꝯfeſſionē: añs ꝓbatur: ꝑmus ſcienter omiſit confiteri omiſſionē doloris et talis omiſſio erat pctm̄ mortale: igiť ſcđs ſimilr omiſit ꝯfiteri illđ malū ꝓpoſitū ꝛ illud erat pctm̄ mortale ꝑqꝛ illorum dimidiauit confeſſionē. ¶ Hoc argumentū magnā hꝫ apparentiā cōtra iſtā opinionē: nihilominꝰ pōt dari euaſio. ſ. ꝙ nō fuit dimidiatio cōfeſſionis: de qua loquunť doctores nam doctores loquunť de dimidiatione confeſſionis. qñ pctōr ideo dimidiat vt appareat bonus: ꝛ talis confeſſio nihil prodeſt: mō nullus iſtorū pctōrū argumēti ideo dimidiauit: vt appareret bonus: ſꝫ ꝑmꝰ dimidiauit propter negligentiā et ſcđs peccator dimidiauit ꝓpť appetitū vindictę: vel qꝛ cognoſcit ſe eſſe pronū ad vitia: probabilior tñ videtur eſſe opinio alioꝝ doctoꝝ. ſ. ꝙ nūq̄ valet neq̄ ꝓdeſt talis ꝯfeſſio.

¶ Et ſi arguas baptiſmus valet recedente fictione: igitur ſacramentum pœnitētię valebit recedēte fictione cōmūniter nō valet: ⁊ diſcrimen eſt latum nā ſacramentū baptiſmatis nō pōt iterari ſacramentuz pœnitētię multoties iteratur dicēte ſaluatore noſtro Matth. 19. p̄ncipi apoſtolorum: nō dico tibi ſepties: ſed ſeptuageſies ſepties. ſ. infinities ſi infinities peccator venerit. ¶ Sz circa vtramq; opinionē oritur difficultas an talis pctōr ꝯfeſſus fictę adipleat p̄ceptū eccleſię: qđ ꝯtinetur in illo capitulo ſępe allegato. omnis vtriuſq; ſexus ⁊c. ¶ Ad difficultatē tenetur dicere Diuus thomas aſſertiue. Nam tenet ꝙ talis ꝯfeſſio recedēte fictione valet vt dictuz eſt. Similr alij doctores tenentur idem rūdere. Nā eccleſia non poteſt pręcipe directe chriſtianisꝙ confiteantur peccata occulta. nā de talibus neqt iudicare cū nō poſſit habere notitiā ipſorum ⁊ cū illę fictiones ſint pctā occulta non impediūt ipſos pctōres ab ipletione p̄cepti de ꝯfeſſione niſi diceretur ꝙ ideo qz eccleſia ſaltē indirecte: ⁊ ex ꝯñti pręcipiendo ſumptionem eucbariſtię. pręcipit ꝯfeſſionem occultorū cum nullus pctō valeat digne ſuſcipe eucbariſtiā ſine itegra ꝯfeſſione: quę neqt fieri ſine ꝯfeſſione occultoruz: ſi talis peccator habeat pctā occulta: nam tunc poſſet bñ dici ꝙ nullus illoꝝ pctōꝝ adiplet p̄ceptum ecclię.

De remiſſione ſacerdotis.

Diſtinctio. XVIII.

Hic q̃ri ſolet ſi peccatum omnino dimiſſuz eſt a deo per cordis ꝯtritionem ex quo penitens votū habuit ꝯfitendi quid poſtea dimittatur ei a ſacerdote. Video enī quo vinculo eum ligat. ſ. tpalis pene: ſed non a quo eū abſoluat. Et ideo quero. Ante penitudinez vero cordis aīa rei maculā hz ⁊ fetorem pctī: atq; eterne vltiōis vinculo ligata exiſtit. ſi vō ante cōfeſſionē per cordis contritionē deus p ſeipm ſine miniſterio ſacerdotis debitū oīno relaxat et aīam interius purgat a contagione et fetore pctī q̇d ergo mūdat? q̇d dimittit ſacerdos? vbi ſunt claues ille quas dñs tradidit Petro ⁊ ſucceſſoribus eius dicens. Tibi dabo claues regni celorū: et q̃cunq; ligaueris ſuper terram: erunt ligata et in celo: ⁊ q̃cunq; ſolueris ſup terram erunt ſoluta ⁊c. Vt autem premiſſa q̃ſtio plenius explicari valeat: quaſi altius ducto rhete de his clauibus et vſu earuz diſſeramus.

De clauibus.

¶ Claues iſte ſunt non corporales ſed ſpirituales.ſ.diſcernēdi ſciencia et potentia iudicādi id eſt ligandi ⁊ ſoluendi: qua dignos recipere: indignos debet excludere a regno: eccleſiaſtic⁹ iudex. Qui ſicut habet ius ligāita ⁊ ſoluendi: vñ Ambroſius. Dñs par ius ⁊ ſoluendi eſſe voluit ⁊ ligandi q̄ vtrūcꝫ pari ꝯditione pmiſit. Ergo q̄ ſoluendi ius non hꝫ: nec ligandi hꝫ. ⁊ infra. Certū eſt ꝙ eccleſie vtrūcꝫ licet: hereſis vtrūcꝫ non habet. Jus eīn hoc ſolis permiſſum ē ſacerdotibus. Recte ergo eccleſia hoc ſibi vēdicat: q̄ veros ſacerdotes habet: hereſis vendicare non poteſt que veros ſacerdotes non habet.

De vſu clauium.

¶ Uſus vero harꝫ clauiū multiplex eſt: diſcernere ſcꝫ ligādos ⁊ ſoluēdos ac deinde ligare vel ſoluere. Qui eīn indignos ligat vel ſoluit propria ptāte ſe p̄uat i.dignū p̄uatione ſe facit.

Si ſacerdos poteſt dimittere vel remittere peccata.

¶ Sed q̄ritur vtruꝫ a peccato ſoluere valeat ſacerdos.i. a culpa: vt culpe maculaꝫ abſtergat vel debitū eterne mortis ſoluere valeat. Quidā arbitrati ſunt cum peccator dupliciter ligat⁹ teneat̄ vt predictū eſt.ſcꝫ mentis ꝯtagione ac cecitate: ⁊ debito future pene: alteruꝫ curari p deum: alterū ſolui per ſacerdotē. Patitur eīn per pctīn quaſdā tenebras interiores ⁊ maculas a quib⁹ niſi liberet̄ proijciet̄ in tenebras exteriores. Cū autē liberat̄ ab his ſuſcitat̄ a morte peccati. Unde apl's. Surge q̄ dormis ⁊ illuminabit te chriſtus. Solus eīn xp̄s non ſacerdos animam reſuſcitat: ac pulſis tenebris interiorib⁹ ⁊ maculis eam illuminat ⁊ mūdat qui aie faciē lauat. Debitū vero eterne pene ſoluere ꝯceſſit ſacerdotibus. Qḋ in reſurrectione lazari ſignatū afferunt: queꝫ xp̄s prius p ſe interi⁹ viuificabit: ď inde foras exire iuſſit: eūcꝫ adhuc ligatū ſoluere apl'is p̄cepit. qꝛ vt aiunt ipſe interius aiam a caligine maculacꝫ pcti emundat: ſacerdotib⁹ v̇o dedit vinculū eterne mortꝭ ſoluere. Alij v̇o dicunt ſolū deū non ſacerdotē debitū eterne mortꝭ dimittere ſicut ⁊ aiam interi⁹ p ſe viuificat: nec tñ diffitent̄ ſacerdotib⁹ traditam ptātem pctā dimit

tendi ꝛ retinēdi q̃bus dictū eſt: quoꝝ remiſeritiſ pctā ꝛc. Sicut eñ xp̄s retinuit ſibi ptātem baptiſmi: ita ꝛ p̄nie. Et ideo ſicut interi⁹ grā ſua aiam illuminat: ita ꝛ ſimul debitū eterne mortiſ relaxat. Ip̄e eniꝫ p ſeip̄m pctā penitentiū tegit: ꝛ tūc tegit qn̄ ad penā non reſeruat. Tunc ergo tegit qn̄ debitū pene ſoluit. Q autem ipſe tegat apte dicit Aug. exponēs illū locū pſalm̄. Quoꝝ tecta ſunt pctā .i. coopta ꝛ abolita. Si eñ texit deus pctā: noluit aduertere. ſi noluit aduertere noluit aiaduertere .i. punire. ſed ignoſcere. Ita ergo dicit a deo tecta vt deus nō videat .i. eternal'r puniat. Uidere eñ dei pctā eſt ad penā imputare. Auertere aūt faciē a pctīs. hoc eſt ea ad penā non reſeruare. Itē hiero. Quibus deus dimittit pctā tegit ne i iudicio reuelent̄. Itē caſſiodorus. Qui grauia habent pctā: alijs deus imputat: alijs p miam non imputat. Ex his apte oſtendit̄ q deus ip̄e penitentē ſoluit a debito pene: ꝛ tunc ſoluit qn̄ int⁹ illuminat inſpirando verā cordis ꝯtritionem. Cui ſn̄ie ratio ſuffragatur ꝛ auctoritates atteſtant̄. Nemo eñ vere ꝯpungitur de pctō: habens cor contritum ꝛ humiliatū: niſi in charitate. Qui aūt charitatē hꝫ: vita dignus eſt: nemo autē ſimul vita ꝛ morte dign⁹ eſt. Non eſt ergo tūc ligatus debito eterne mortis. Filius eñ ire eſſe deſijt ex quo diligere ꝛ penitere cepit Et tunc ergo ſolut⁹ eſt ab ira q̄ non manet ſup illū qui credit i xp̄m ſed ſup illū qui non credit Non ergo poſt modū p ſacerdotē cui ꝯfitetur ab ira eterna liberaẗ: a qua iam liberatus ē per dn̄ꝫ ex quo dixit: ꝯfitebor. Solus ergo deus hoiem interius mūdat a pcti macula ꝛ a debito eterne pene ſoluit qui p ꝓphetam ait. Ego ſolus deleo iniq̃tates ꝛ pctā populi. Itē Amb. Uerbū dei dimittit pctā: ſacerdos ꝛ iudex. Sacerdos quidē officiū ſuū exhibet: ſed nullius poteſtatis iura exercet. Idem. Ille ſolus pctā dimittit q̄ ſolus ꝓ pctīs noſtris mortu⁹ ē. Itē Aug. Nemo tollit pctā niſi ſolus dn̄s: qui eſt agnus tollens pctā mūdi. Tollit aūt ꝛ dimittendo q̄ facta ſunt ꝛ adiuuādo ne fiāt: ꝛ pducēdo ad vitaꝫ: vbi oino fieri non pn̄t. His alijſqꝫ plurib⁹ teſtimonijs docet dn̄ꝫ ſolū p ſe pctā dimittere: ꝛ ſicut

pctā dimittit q̄buſdā ita ⁊ alio rum quorundam pctā retinet.

Quod ſacerdotes etiam di mittūt peccata ⁊ tenēt pec= cata ſuo modo.

¶ Nec ideo tñ negamus ſacer dotibus ↄceſſam ptātem dimit tendi ⁊ retinendi pctā: cuȝ hoc veritas in euāgelio aperte do ceat. Hinc Aug. ait. Eccleſie charitas q̄ per ſpm̄ ſanctū diffū dit in cordibus eoꝝ qui parti cipes ſui ſunt peccata dimittit: eoꝝ qui nō ſunt tenet. Idem. Sacerdotes pn̄t ↄfitentibus ꝑ cere: q̄bus enim remittūt remit tit deus. Lazarū eīm̄ de monu mento ſuſcitatū obtulit diſcipu lis ſoluendū: ꝑ hoc oſtendens ptātem ſoluendi ↄceſſam ſacer dotibus. Dixit eīm̄. Quodcū ꝙ ſolue. ſup ter. erit ſo. ⁊ in celo ⁊c. hoc eſt. Ego deus: ⁊ oīm̄es celeſtis curie ordines ⁊ oēs ſan cti in glīa mea laudant vobiſcū ⁊ ↄfirmant quos ligatis ⁊ ſolui tis. Non dixit quos putatis li gare ⁊ ſoluere. ſed in quos exer cetis opus iuſticie ⁊ miſericor die. Aliter aūt vel alia opa ve ſtra in peccatores nō cognoſco Idē. Cum veraciter ad deum ↄuerſo pctā dimittuntur ab eis dimittuntur quibus ipſe veraci ↄuerſione ↄiungitur. Spūſſan ctus ea dimittit qui datus ē oī bus ſanctis ſibi charitate cohe rentibus: ſiue ſe nouerint cor poraliter ſiue nō. Similit̄ cum alicuius tenent̄ pctā: ab eis te nētur a quibus ille cordis pra uitate diſiungitur ſiue notiſ cor poraliter ſiue ignotis. Oēs ma li ſpūaliter a bonis ſeiūcti ſunt. Ecce hic dicit pctā dimitti vel teneri a ſanctiſ viris: ⁊ tñ ſpm̄ ſanctuȝ ea dimittere dicit: ⁊ qđ maiori ↄſideratione dignuȝ eſt idē etiā dicit: ꝙ deus ꝑ ſe vel ꝑ ſanctos ſuos tm̄ dimittit pctā. Ait ei ſic. Sacramētū grē dat deus etiā per malos: ipſam ve ro grām non niſi ꝑ ſeipm̄: vel ꝑ ſanctos ſuos. Et ideo remiſſio nem peccatoꝝ vel per ſeipſum facit vel ꝑ ipſius colūbe mēbra quibus ait. Si cui dimiſeritis: dimittētur. Ecce ꝙ varia a do ctoribus tradunt̄ ſup his ⁊ in hac tanta varietate quid tenen dū? Hoc ſane dicere ac ſentire poſſumus: ꝙ ſolus deꝰ dimit tit peccata ⁊ retinet: ⁊ tñ eccle ſie ↄtulit poteſtatē ligandi ⁊ ſol uēdi: ſed aliter ipſe ſoluit vel li gat: aliter eccleſia. Ipſe enim ꝑ ſe tantū dimittit peccatuȝ quia

⁊ animam mundat ab interio-ri macula: et a debito etne mor-tis ſoluit.

Quomõ ſacerdotes ligant vel ſoluunt a peccatis.

¶ Non autẽ hoc ſacerdotibus ꝯceſſit. quibus tamẽ tribuit po-teſtatẽ ſoluẽdi ⁊ ligandi. i. oſtẽ-dendi homines ligatos vel ſo-lutos. Unde dñs leproſum ſa-nitati prius ꝑ ſe reſtituit: dein-de ad ſacerdotes miſit quoꝝ iu-dicio oſtenderet mũdatꝰ. Ita etiam lazaꝝ iam viuificatũ ob-tulit diſcipulis ſoluenduꝫ: qꝛ ⁊ ſi aliquis apud deũ ſit ſolutus: nõ tamen in facie eccleſie ſolu-tus habetur: niſi ꝑ iudiciũ ſacer-dotꝫ. In ſoluendis ergo culpis vel retinendis: ita operatur ſa-cerdos euãgelicꝰ ⁊ iudicat ſicut olim legalis in illis q̃ contami-nati erant lepra q̃ pctm̃ ſignat. Unde hiero. ſuꝑ Matheũ vbi dñs ait petro. Tibi dabo cla-ues regni celoꝝ ⁊ quodcũqꝫ li-gaueris ſuꝑ terram erit ligatuꝫ ⁊ in celis: ⁊ quodcũqꝫ ſolueris ſuꝑ terrã erit ſolutuꝫ ⁊ in celis. Hunc inquit locũ quidã nõ in-telligentes aliquid ſumũt de ſu-ꝑcilio phariſeoꝝ. vt dãnare in-noxios: vel ſoluere ſe putẽt no-xios: cũ apud deũ non ſnĩa ſa-cerdotum ſed reoꝝ vita queratꝰ in leuitico ſe oſtendere ſacerdo-tibus iubentꝰ leproſi: quos illi nõ faciunt leproſos vel mũdos: ſed diſcernunt qui mũdi vel im-mũdi ſunt. Ita ⁊ hic apte oſtẽ-ditur ꝙ non ſemꝑ ſequitꝰ deꝰ ec-cleſie iudiciũ q̃ per ſurreptionẽ ⁊ ignorantiã interdũ iudicat ð⁊ us aũt ſemꝑ iudicat ſm̃ verita-tẽ. Et in remittendis vel in re-tinendis culpis id iuris ⁊ offi-cij habent eccleſiaſtici ſacerdo-tes: qð oli habebant ſub lege le-gales in curandis leproſis. Hi ergo peccata dimittunt vel re-tinent: duꝫ dimiſſa a deo vel re-tenta iudicant ⁊ oſtendũt. Po-nũt eñ ſacerdotes nomen dñi ſuꝑ filios iſrael ſed ip̃e benedi-cit vt dicitur in numeris. Hũc modũ ligandi ⁊ ſoluendi Hie-ronymus ſupra notauit.

Alius modus ligandi ⁊ ſol uendi.

¶ Ligant quoqꝫ ſacerdotes dũ ſatiſfactionẽ pnieꝯfitentibꝰ imponũt. Soluunt cum de ea aliq̃d dimittunt vel ꝑ eam pur-gatos ad ſacramentoꝝ cõmu-nionẽ admittunt. Quẽ moduꝫ ſuperius Leo papa notauit.

Scd̃m hunc modū dicunt̃ etiam ſacerdotes dimittere pctā vel retinere. Unde ſupius Aug. dicit. Quibus remittunt ⁊ remittit̃ deus ⁊c. Opus em̄ iuſticie exercent in pctōres cuȝ eos iuſta pena ligant: opus miſericordie: dum de ea aliqͣd relaxāt vel ſacramentoꝝ communioni ɔciliant: alia opa in peccatores exercere nequeūt. Et notandū eſt qꝛ quos ſatiſfactione pnīe ligant: eo ipſo a pctīs ſolutos oñdunt: qꝛ nō imponit̃ alicui ſatiſfactio pnīalis: niſi quē ſacerdos vere penitentē arbitratur. Alij nō imponit: ⁊ eo ipſo pctm̄ retineri a deo iudicat. Qd̓ aūt hoc ad claues ptineat. Aug. oñdit dicēs. Fruſtrat claues eccleſie q̄ ſine arbitrio ſacerdotis pnīam agit: ſi ſine oris ɔfeſſione criminis indulgētia impetrat̃. Eſt ⁊ alius modus ligandi ⁊ ſoluēdi qui p excōmunicationē geritur dū aliquis ſm̄ canonicā diſciplinā tertio vocat⁹ ad emendationē manifeſti delicti ⁊ ſatiſfacere vilipendens: ſnīa eccleſie a loco orationis ⁊ ſacroꝝ cōmunione ⁊ fideliū ɔſortio pſcinditur vt erubeſcat: ⁊ pudore ſceleris ɔuerſus peniteat: vt ſic ſpirit⁹ eius ſalu⁹ ſit. Qui ſi pnīam ɔfitens reſipuerit: negate communioni admittitur: ⁊ eccleſie reconciliatur. Hec eſt aūt eccleſie anathematiſatio: hanc penā illis q̄ digne pcelluntur infligit quia grā dei ⁊ pfectio illis amplius ſubtrahitur: ac ſibi ipſis relinquit̃: vt ſit eis liberum ruere in interitū peccati. In quos etiam maior diabolo ſeuiendi datur ptās. Orationes quoqꝫ eccleſie ⁊ benedictionum ac meritoruȝ ſuffragia eis nequaqꝫ ſuffragari putantur.

Quomodo ſecundum hos modos intelligendū ſit illd̓ Quodqunqȝ ſolue. ⁊c.

¶ Scd̃m hos ligandi ⁊ ſoluēdi modos quō verū eſt qd̓ dicitur. Qd̓cunqꝫ ſolueris ſup terrā erit ſolutū ⁊ in celis: ⁊ quodcūqꝫ ligaueris ſup terrā erit ligatum ⁊ in celis ⁊c. Aliquādo em̄ oñdunt ſolutos vel ligatos qui nō ſunt apud deū ⁊ pena ſatiſfactionis vel excōicationis interdū indignos ligant vel ſoluūt: ⁊ indignos ſacramētis admittunt: ⁊ dignos admitti arcent. Sed intelligendū eſt hoc in illis quoꝝ merita ſolui vel ligari poſtulant. Tūc em̄ ſnīa ſacerdotis iudicio dei ⁊ totius ce

leſtis curie approbat ꝛ ꝯfirmatur: cū ita ex diſcretione prodit vt reoꝝ merita non ꝯtradicāt. Quoſcūqꝫ ergo ſoluunt vel ligant adhibētes clauem diſcretionis reoꝝ meritis: ſoluunt vel ligant in celis. id eſt apd̄ deum: quia diuino iudicio ſacerdotiſ ſnīa ſic progreſſa approbatur ꝛ cōfirmatur. Quos ergo ſm̄ merita ſnīa eccleſie pcellit ledit ꝛ illi foris ſunt apud deum. Qui aūt nō meruit: ſnīa eccleſie nō leditur niſi ꝯtēnat. Unde Origenes. Exijt quis a veritate a fide: a charitate. p hoc exit de caſtris eccleſie: etiā ſi ꝑ epiſcopi voce nō abijciat ſicut ecōtra aliquis nō recto iudicio foras mittitur. Sed ſi non egit vt mereretur exire: nihil ledit. Interdū eñ qui foras mittitur intus ē: ꝛ q̄ foras eſt: intus videt retineri. Ecce qualis ꝛ q̄ntus ē vſus apoſtolicarū clauiū. Iā oſtenſum ē ex pte qualiter ſacerdotes dimittunt pctā vel teneāt. ꝛ tñ retinuit ſibi deus quandā ſingularē ptātē dimittendi vel retinendi: q2 ipſe ſolus p ſe debitum eterne mortis ſoluit ꝛ animam interius purgat.

Que ſint iteriores tenebre ꝛ interior macula.

¶ Hic queritur q̄ ſit illa macula ꝛ q̄ ſint ille tenebre iteriores a quibus de⁹ interius aīaꝫ purgat: cū veram pnīam immittit? De tenebris ꝛ interiori caligine ſatis facile eſt ꝛ intelligere ꝛ rn̄dere. Cum eñ q̄s mortaliter delinqt ꝛ grā v̄tutis priuatur ſi qua p̄ceſſit: ꝛ naturaliū bonorū eliſionē patit: vñ ꝛ intellect⁹ obtundit ꝛ tot⁹ hō interior obtenebrat: ꝛ ita q̄ſi caligine quadā mens obuoluit: que caligo peccati pena eſt. Hanc v̄o de⁹ pellit cum pnīam immittit per quam pdita bona reſtituit ꝛ vitiata reparat. Unde ꝓpheta. Nebulam ſicut cinerē ſpargit. Sed q̄ eſt macl'a peccati a qua aīam lauat? Ecce eñ q̄s voluit facere homicidiū ꝛ patrauit: quo patrato deſiuit taꝫ velle q̄ꝫ facere: nondū tñ vere ꝛ humiliter penitet: nec ꝯfiteri ꝓponit. Que ergo remanſit in aīa illius macula? Mala voluntas q̄dē fuit macula illius aīe: ſed illa trāſit. Macula etiā ē ſi penitere cōtemnit ſed hoc eſt pctū aliud a p̄cedenti. Que ergo macula remanſit a q̄ ipē in pnīa purgat? Polluta q̄deꝫ eſt aīa quouſqꝫ

peniteat. ſicut erat dū in ea praua erat volūtas. Sicut eñ qui tāgit morticiniū vel aliđ immūdū: ita pollutus eſt poſt tactuʒ quouſqʒ lauat᷑: ſicut fuit dū tangeret: ita poſt actuʒ peccati ita polluta remanet aīa ſicut fuit ī ip̄o actu peccati: qꝛ ita eſt lōge a deo ꝑ diſſimilitudinē q̄ eſt vita ⁊ mundicia mentis: ſicut fuit dum pctīn ageret. Ip̄a ergo diſſimilitudo q̄ ineſt aīe ex peccato. ⁊ ē a deo elōgatio. aīe macula intelligit᷑ a qua purgat᷑ in penitentia. Hoc aūt ſolus de⁹ facit: q̄ ſolus ſuſcitat aīam ⁊ illuminat: qđ ſacerdotes nequeunt q̄ tñ medici ſunt aīaꝝ. Vñ propheta. Nunqđ medici ſuſcitabūt ⁊ ꝯfitebunt᷑ tibi: quod exponēs. Aug. ait. Boni doctores recte medici dicunt᷑: qui viuētes curare miniſterio poſſūt: ſed nō mortuos ſuſcitare. Sola eñ dei gratia reuiuiſcunt.

Irca decimā octauā diſt. q̄rit᷑ vtrū ſacerdos euāgelic⁹ ꝑ ſacramētum pnīę remittit culpaʒ ¶ Hęc difficultas dependet ex quadā difficultate ventilata circa. 14. diſt. hui⁹ libri. ſ. an requirat᷑ ad contritionē certa intēſſio deteſtationis pcti: et certa cōtinuatio tēpis: et dictuʒ eſt ibi ſcḋm mentē doctoris ſubtilis q̄ reqritur certa itenſſio et certa cōtinuatio temp̄is ⁊ cōſequēter ad hoc idē doctor ſubtilis tenet in pręſenti diſtic. tria mirabilia. Primū eſt q̄ ſacerdos remittit culpā virtute ſacramēti: dummō pœnitēs habeat volūtatem ſpontaneā ſuſcipidi ſacramētū pœnitentię ad intentionē ecclię: ita q̄ aſſerit q̄ ſola volūtaria ſuſceptio ſacramenti pœnitentię ſufficit cum ſacramento ſine aliquo alio actu interiori ad remiſionē oīm culparum Scḋʒ eſt q̄ qñ deteſtatio nō eſt ſufficiens ob defectuʒ itenſſiōis ſacerdos euangelicus virtute ſacramēti penitentię: remittit oēs culpas habentis talē deteſtationē inſufficientem. Tertium eſt q̄ qñ etiā deteſtatio eſt inſufficiēs ob defectum continuationis temp̄is: ſacerdos euāgelicus virtute ſacramenti pœnitētię: remittit oēs culpas habentis taleʒ deteſtationē inſufficientem: primū dictū nō ſolū eſt falſum: verum ſibi videtur ꝯtradicere: vt oēs doctores iuniores notant contra ip̄m. Nam talis voluntaria ſuſceptio requirit actum interiorē ⁊ aliquā deteſtationem. Alia duo dicta ſiue concluſiones ſufficienter impugnauimus loco allegato. ¶ Quare teneo cū magiſtro ſententiaꝝ: Hieronymo. Auguſtino: et Ambroſio quos allegat ideʒ magiſter in pręſenti diſtinctione q̄ ſacedos euangelic⁹ nō remittit culpam virtute ſacramēti ſed bñ aliquā pœnā ⁊ quo ad culpam dum

taxat ſpm pœnitentẽ ꝛ declarat eſſe abſolutũ a culpa: et ſi pro hac rñſione ſufficiant auctoritates ſuperiorꝫ doctorũ: nihilominus corroboro ipſam per duo facta ſaluatoris noſtri nam poſtꝙ mundauit leproſos miſit eos ad ſacerdotes ꝛ per lepram ſm oẽs catholicos doctores itelligitur culpa mortalis. Scdꝫ factũ ẽ de reiuſcitatiõe lazari. Nã poſtꝙ eũ ſuſcitauit: iuſſit ſacerdotibꝰ vt eũ ſoluerẽt: ꝛ ſcdꝫ oẽs doctores catholicos talis reſuſcitatio lazari ſigñbat reſuſcitationenem peccatoris a pctõ.

¶ Queritur ſcdo circa eandeꝫ diſt. an ſacerdos euangelicus virtute ſacramenti ſiue clauium remittit pœnaꝫ tempalẽ: in quã mutata eſt pœna eterna virtute contritionis.

¶ Pro huiꝰ difficultatis enodatione eſt aduertendũ ꝙ bonus chriſtianus: qñ in camera ſua cõterit̃ de oĩbus pctis ſuis adqrit remiſſionem omniuꝫ culparũ ꝛ dñs deus mutat illi pœnam ęternã: cuius erat debitor ante cõtritionẽ: in pœnã temporalēꝫ: verbi grã in ieiuniũ quattuor dierũ poſtꝙ vero cõfeſſus eſt: nõ eſt ampliꝰ debitor ieiunij q̃tridiani: nã vitute abſolutionis ſacramentalis auferunt̃ duo vel tres dies rõne meriti paſſionis ſaluatoris ĩcluſi in ſacramento pœnitentię põt tamẽ eſſe contritio adeo magna veluti fuit cõtritio magdalenę: ꝙ dñs deus oẽm pœnã remittit.

¶ Contra hanc rñſionem arḡ. ſic. ſemꝑ virtute ſacramenti pñię tollitur oĩs pœna quãtumcũꝙ contritio ſit parua ergo reſolutio nulla añs probatur: in ſacramẽto baptiſmatis remittit̃ oĩs pœna ſarraceno peccatis mortalibus onuſto: dũmõ velit baptizari ꝑpter deũ ꝛ habeat aliqualẽ diſplicentiã totius vitę preteritę: ḡ pari forma per ſacramentũ pñię remittit̃ omnis pœna: ꝯña probatur: tota cauſa quare ꝑ baptiſma remittitur oĩs pœna eſt: qꝛ in eo includitur meritum paſſionis xpi: ſed idem meritũ ĩcludit̃ in ſacramento pñię ḡ eodẽ mõ ꝑ ſacramentũ pẽnitẽtię remittit̃ oĩs pœna: ꝯña eſt nota quia teſte pħo noſtro in libris de gñatiõe ꝛ corruptione. Jdẽ in quãtũꝫ idem ſemꝑ natũ eſt facere ideꝫ.

¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negando añs ꝛ ad probationẽ negat̃ ꝯña et ad probationẽ negat̃ maior. ſ. ꝙ illa ſit tota cauſa: ſed verum eſt ꝙ eſt vna cauſa principalis: ſed cũ ipa eſt vna alia. ſ. ꝙ hõ regenerat̃ ꝛ efficitur nouus hõ: per ſacramentum vero pñię nemo regñatur. ſed bene ſanatur: lata eſt eñi differentia inter gñationẽ ꝛ ſanationẽ. Nimirum ergo ſi in gñatione ſpirituali quę eſt baptiſmus remittat̃ oĩs pena: ꝛ nõ in ſacramento pñię qd̃ eſt ſolũ ſanatio: et in reſolutione huiꝰ queſtiõis oẽs doctores cõueniunt.

¶ Queritur tertio circa eandẽ diſtinctionẽ. an teneatur penitẽs acceptare pñiam. ¶ Ad hanc difficultatẽ rñdet doctor ſubtilis negatiue ¶ Contra quã rñſionem arguit̃ ſic. Per illa verba qdcũꝙ ligaueritis ſuper terram erit ligatũ et in celis: fortiter ſaluator noſter dedit poteſtatem ſacerdotibus ſoluẽdi ꝛ ligã-

di peccatores ſcḋm oēs doctores ⁊ fidem catholicā. ſed qñ ſacerdotes rōnabiliter abſoluūt peccatores vere ⁊ realiter ſunt abſoluti: ergo quādo eos ligant atqꝫ obligant rōnabiliter ad aliquā pęnam vere ⁊ realiꝫ ſunt obligati ad talem pęnā: ⁊ ꝑ cōſequens teneñ acceptare pęnitētiā iniūctaꝫ a dñis ſacerdotibus. alias ſemꝑ manebunt ligati: ⁊ in terra et in celo fortiter.

¶ Scḋo arguit ſic: quilibet iudex rōnabiliter condemnās aliquē ſubditū ſuum ad aliquā pęnā obligat talē ſubditū ad conferenduꝫ talem pęnā ⁊ teneꝫ talis ſubditus acceptare talem ſententiam: maxie ſi ſit ſuprem⁹ iudex: ſed ſacerdos eſt iudex ſupremus et immediatus vicari⁹ in tali foro reſpectu talis peccatoris penitentis ergo ſi rōnabil'r ligat eum ad aliquā pęnam tempalem teneꝫ talis pctōr acceptare talē pñaꝫ. ¶ Propter iſta duo argumēta tenent oēs alij doctores oppoſitum videlicet ꝙ qlibet pęnitens tenetur accep. are pęnitentiam iniunctam a dño ſacerdote dūmō rōnabiliter illaꝫ iniungat: et mirabiliꝫ meretur eam acceptādo: melior eſt eñ obedientia ꝙ̄ victima multa: teſte Samuele i. 15. ca. pmi libri. ideo verior eſt hęc opinio ꝙ̄ alia.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. an totiens: quoties aliquis confitetur eadem pctā varijs ſacerdotibus habentibus auctoritateꝫ adquirat nouam grāꝫ virtute ſacramēti ⁊ remiſſionē pœnę. ¶ Ad hāc difficultatē reſpondet doctor ſubtilis negatiue: rō eſt: quia per pmaꝫ confeſſionē iam peccata ſunt abſoluta: ideo amplius nō ſunt materia ſacramenti: bene tamē mereꝫ grāꝫ perſonalē rōne verecundię: ſilr ſi ſacramētum baptiſmatis reiterereꝫ nō adqritur grā imo irregularitas: ꝗ idem erit de ſacramento pnię ſi iterētur eadē pctā. ¶ Aliter rñdet Henricus de gandauo et Diu⁹ thomas ad. q. dicunt eñ ꝙ pctōr toties quoties confiteꝫ eadē peccata adquirit nouam grām ⁊ remiſſionem pœnę Nec eſt ſimile de baptiſmate et ſacramento pœnitentię: nam baptiſma non poteſt iterari: ſꝫ bene ſacramētū pnię dicente ſaluatore noſtro petro nō dico tibi ſepties: ſed ſeptuageſies ſepties: ⁊ corroboro hāc opinionē vnico argumēto: qḋ vnicuiqꝫ ingenioſo pōt occurrere poſſibile ē ꝙ aliqs ꝯfiteatur precise vnicū peccatum: de quo ſit ſe eſſe abſolutum et rōne talis cōfeſſionis adqrit nouam gratiā ſacramētalē ⁊ remiſſionem pœnę: ergo ſemꝑ qñ cōfitetur eadē pctā ꝗuis ſit abſolutus ſemꝑ adquirit nouam grām ſacramentalem ⁊ remiſſionē pęnę dūmō nō ponat obicē: ꝯña eſt nota: qꝛ eadeꝫ eſt rō vtrobiqꝫ: et añs probaꝫ poſito caſu ꝙ ſortes fecit ſufficientē indaginem de omnibus peccatis ſuis ⁊ cōfitetur oīa pter vnū cū magna contritione: de quo non poteſt recordari durāte ꝯfeſſione. ⁊ poſt vnū mēſē recordaꝫ illius pcti ⁊ confiteꝫ illud et nō habet aliud pctm̄ tunc ſortes ſit ſe abſolutū ab illo pctō ⁊ a deo ⁊ ab eccleſia ⁊ virtute talis confeſſionis habebit nouā grām ſacramētal

lem ⁊ remiſſionē pœnę ꝗ aſis verū.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic. ſequeretur ꝙ pctōꝛ ꝯñtendo ſic multoties ſua pctā: haberet magnam grām ⁊ remiſſionē totius pęnę ſine aliqua pnīa: ꝯñs ē falſuz ꝗ. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur ꝯcedendo ſeq̄laz ⁊ negando minorem: nec debet talis ſequela reputari inconueniens: nam tales confeſſiōes ſunt opa meritoria ⁊ multū fructuoſa: ⁊ nō ſoluz meritoria pręmij eſſētialis: verū accñtalis: qd ergo mirū ſi per talia opa laudabilia peccatoꝛ pœnitēs adq̄rat magnā gratiam ⁊ remiſſionē totius pœnę.

¶ Queritur quinto circa hāc diſtictionē an claues ſint in eccleſia et diſtinguantur a charactere ſacerdotali. Pro hui⁹.q. intelligentia ē notandū ꝙ duplex eſt corp⁹ chriſti. ſcʒ veruz qđ eſt in ſacramento altaris.: ⁊ myſticū qđ eſt ꝯgregatio oīʒ fidelium chriſtianoꝝ ⁊ ſicut mediāte claue tanꝗ̄ iſtrumento aperitur oſtium domus vel camerę: ita etiaʒ virtute poteſtatis eccleſiaſticę aperitur regnū celorum: et propt̄ hanc ſimilitudinem poteſtates quas habent dñi ſacerdotes vocant̄ claues et ſunt due in foro interiori. Pria dicit̄ clauis ſcientię. quę nō eſt habitus ſcientificus neq̄ actus: ſʒ eſt poteſtas diſcernendi lepram a non lepra .i. pctm̄ mortale a non mortali: Jdcirco quantūcunq̄ ſacerdos ſit ignorans habet hanc clauē ſcientię Alia eſt clauis iudicandi ſiue ſentētiandi .i. abſoluēdi vel ligandi ⁊ diffinit ſic. Clauis iudicandi eſt poteſtas ligandi ⁊ ſoluendi: quia iudex eccleſiaſticus dignos recipē et indignos excluderedebet a regno celorum. Ultra tamen illas duas claues ſiue poteſtates: quę reſpiciunt corp⁹ xp̄i myſticū. Eſt vna alia poteſtas quę reſpicit corpus xp̄i veruʒ ⁊ eſt character ſacerdotalis: mediāte quo dñi ſacerdotes poſſunt tranſmutare panē in verum corpus xp̄i. ¶ Et ſctūs thomas tenet ꝙ hęc poteſtas eſt eadē cū alijs clauibus ita ꝙ iſtę claues ſolum differunt rōne. ¶ Contra iſtā opinionem arguitur ſic. Jlla nō ſunt eadeʒ eſſentialiter· quorū vnū eſt prius altero: ſed clauis ſiue poteſtas ſupra corpus xp̄i verum fuit pᵒꝛ iſtis alijs duab⁹ clauibus: ergo iſte claues nō ſunt ideʒ eſſentialit̄: maioꝛ eſt lucida: minoꝛ probatur: ante paſſionē xp̄i apoſtoli habuerunt clauem ſiue poteſtatē ſupra corpus chriſti verū ⁊ nōdum habuerūt alias duas claues vſq̄ p⁹ reſurrectioneʒ qñ Joan. 20. cap. ſaluatoꝛ nr̄ inſufflauit et dixit illis: accipite ſpiritū ſanctū: quorū remiſeritis ⁊c. ꝗ vna illaruʒ eſt prioꝛ altera tempe ¶ Pręterea epiſcopi oēs qui ordinant ſacerdotes prius dant illis poeſtatem ſupra corpus xp̄i verum per determinata verba .ſ. cōficite ⁊ celebrate corpus xp̄i tā pro viuis ꝙ̄ pro mortuis. Deīde per alia verba .ſ. Accipite ſpiritum ſctm̄ ⁊c. Conferunt alias duas claues ergo prima illaruʒ prioꝛ eſt alijs duabus clauibus. ¶ Propter iſta argumēta tenet doctoꝛ ſubtilis ꝙ tales claues diſtinguntur a prima. imo quęlibet earū diſtinguitur ab alia: et in

hoc oēs doctores ferme inſequunt̄ eum. ¶ Sed adhuc addam vnam rationē pro maiori corroboratione opinionis doctoris ſubtilis. tales poteſtates ſiue potentię habent diuerſa obiecta diſtincta ſpecie: ergo diſtinguunt̄ ſpecie: ꝯña tenet per philoſophū noſtrum in.2.lib.ethicoꝝ. tradentē talem modū cognoſcendi potentias ⁊ habitus.

¶ Contra iſtā opinionē cōem arguitur ſic. Si tales claues diſtinguerent̄ ſequeret̄ ꝙ dareṫ aliqs nō ſacerdos q̄ haberet duas vltimas claues. ꝯñs eſt abſurdum ergo opinio nulla: ſequela probatur. volo ꝙ aliqs epiſcopus coferat alicui xp̄iano duas vltimas claues et non conferat illi p̄mā clauē. ſ. ſupra corpus xp̄i verum: tunc talis erit non ſacerdos ⁊ hēbit duas vltimas claues ḡ ſequela vera. ¶ Ad hoc argumētuȝ rńdeṫ negādo ſequelā: ⁊ ad ꝓbationē nego ꝙ illud ſit poſſibile ꝙ imo quantūcūq; epiſcopus proferat verba nunq̄ cōferet illas duas claues niſi prius contulerit p̄mā. ¶ Cōtra iſtaȝ ſolutionē arguitur. Epiſcop⁹ poteſt conferre ordinē preſbiterat⁹ non conferendo ordineȝ diaconat⁹ vel ſubdiaconatus vt patet de ꝓmotis per ſaltū. ergo pōt ep̄s conferre duas vltimas claues nō cōferendo primā: ꝯſeq̄ntia tenet. q2 non videtur eſſe potior rō de vno q̄ȝ de alio. ¶ Ad hanc replicaȝ rńdeṫ negando ꝯñam: ⁊ ad probationē negaṫ ꝙ nō ſit potior rō de vno q̄ȝ de alio ⁊ dico ꝙ diſcrimen eſt ꝙ ex inſtitutiōe xp̄i Illę duę vltimę claues nō poſſunt conferri niſi pri⁹ fuerit collata p̄ria ſed non eſt ita de ordinib⁹: ⁊ hoc habemus ex determinatione ſcte̅ matris eccleſię.

¶ Queritur ſexto circa eandē diſt. an ſacerdos euangelic⁹ pōt vti claue in quēlibet. ¶ Ad hāc difficultatē rńdeṫ Armacanus et multi alij doctores ſeculares per tres concluſiones. Quaꝝ prima eſt iſta. Ex inſtitutione xp̄i: quilibȝ ſacerdos euāgelicus pōt vti claue in quēlibȝ xp̄ianum. Iſta cōcluſio ptȝ per illud ſaluatoris Ioan. 20. cap. accipite ſp̄m ſctū: quoꝝ remiſeritis peccata ⁊c. nam in iſtis verbis ſaluator oib⁹ ſacerdotib⁹ dat ęqualē poteſtateȝ ſuꝑ quoſcūq; ⁊ reſpectu quorumcumq; peccatoꝝ. Scd̄a cōcluſio eſt iſta: eccleſia rōnabilr̄ ſtatuit ꝙ nō q̄libȝ ſacerdos vtereṫ claue in quēlȝ xp̄ianū et ſi aliqs attētaret nihil faceret et rō eſt: nā talis peccator poſt prohibitionē eccleſię ſi attentet confiteri nō ſuo ſacerdoti ponit obicē rōne peccati mortalis: ergo quātūcumq; tunc talis ſacerdos attentet euȝ abſoluere: nihil facit rōne obicis. Sȝ ſi talis confitens haberet ignorantiam inuincibilē ⁊ crederet firmiter ꝙ quilȝ ſacerdos poteſt ſe abſoluere: tunc neceſſario oporteret concedere ꝙ talis laicus eſt vere abſolutus. Nam tunc non ponit obicē. nā ignorantia inuincibilis eū excuſat: et oīa alia reqſita neceſſaria ad veram abſolutioneȝ concurrunt. Tertia concluſio eſt iſta per talē inſtitutioneȝ eccleſię nulla eſt facta mutatio circa ſacramentū pnię: nam ad

quilibet xp̄ianus eſt materia ſacramēti pnīe ſi habeat aliqua peccata mortalia: ⁊ qlibʒ ſacerdos reſpectu cuiuſlibet talis peccatoris eſt ꝓprius ſacerdos .i. ordinarius ſacerdos.

¶ Contra iſtas concluſiones et precipue cōtra pmā arguitur ſic. Poſt illa verba ſaluatoris quorum remiſeritis ⁊c. ſaluator nr̄ Joan. 21. et vltimo ca. dixit petro. Petre paſce oues meas: per q̄ verba ſoli petro ex determinatiōe eccleſie dedit curam ouiū xp̄ianorū: ⁊ cōſtituit eū vicariū ⁊ alterū deuʒ in terris: ergo reſtrinxit priora verba quorū remiſeritis ⁊c. ꝯña tenet: naʒ beatus petrus iure diuino hēbat paſcere oēs xp̄ianos: ergo iure diuino habebat omnibus miniſtrare ſacramēta: et eos corrigere ⁊ emendare ⁊ docere verbo et exemplo bone vite: et per ꝯñs omnes xp̄iani iure diuino ſunt ſubditi ipſi ⁊ nulli alteri niſi ex commiſſione ipſi⁹ vel ex ſpeciali reuelatione dñi dei. Et ex iſtis clare ſequitur ꝙ quilʒ ſacerdos non pōt vti claue in quemlibet.

¶ Inſuper ſi eſſet ſolum de iure humano ꝙ xp̄ianus nō confiteat̄ cuilʒ ſacerdoti per conſuetudinem poſſet illud abrogari: conſequens eſt cōtra illud qđ habet̄ in .6. lib. decretalium cap. ſi epiſcopus ⁊ cōtra illud etiam cap. oīs vtriuſqʒ ſexus. ergo pma cōcluſio nulla: ſeqla probat̄ qr qđlʒ ius hūanū ꝑ ꝯtrariā cōſuetudinē pōt abrogari. ¶ Propt̄ iſta argumenta Diu⁹ thomas ⁊ ſanctus Bonauentura et oēs religioſi doctores tenent partē negatiuā huius difficultatis: ⁊ cōſequēt̄ aſtruūt ꝙ omnis iuriſdictio eccleſiaſtica ſiue poteſtas diriuat̄ a petro vel ſucceſſoribus in oēs alios epiſcopos: aut archiepōs: aut patriarchas aut rectores. Idcirco romanus pontifex poteſt diuidere epiſcopatus ſicut vult et ita factū eſt de epiſcopatu pictauieñ. quē papa diuiſit i tres epiſcopatus: ſimilr̄ pōt ex duobus vel tribus facere vnum epiſcopatū veluti fecit Julius ſcđs tempibus noſtris in regno neapolitano: ad p̄ces inuictiſſimi regis hiſpaniarū ferdinādi pariforma pōt auferre ſubditos ⁊ eos eximere a ſuis ſuperioribus ſicut multi romani pōtifices exemerunt religioſos ab epiſcopis et multos canonicos.

¶ Contra iſtam opinionē arguitur ſic. ſequeretur ꝙ ſi papa peccaret mortaliter non pateret ei via ſalutis quantūcumqʒ ipſuʒ peniteret: ꝯñs eſt abſurdū ergo ſeqla probatur: papa nulli pōt ſubici nec pōt habere ſacerdotē iuriſdictioneʒ habentem ſup ſe: ergo non pōt abſolui: ⁊ per cōſequens nō pōt ei patere via ſalutis. ¶ Ad hoc argumentuʒ rñdetur negando ſeqlā et ad probationeʒ dicit̄ ꝙ de facto nullus ſacerdos habʒ iuriſdictionem ſup eū: nihilominus papa habet a chriſto ſaluatore noſtro: ꝙ poſſit ſe ſubijcere alicui ſacerdoti: et dare illi poteſtatem abſoluendi ſe: ⁊ quantū ad hoc talis ſacerdos habebit iuriſdictionem ſuper eum per tm̄ tempus per quantum placuerit dño pape ⁊ non vltra: ⁊ hoc quantū ad forū ſecretū

naꝫ quantū ad forū publicū nō pōt ſe ſubijcere papa alicui ſacerdoti.

¶ Scđo arguit̃ ſic. ſequeretur q in extrema neceſſitate null⁹ ſacerdos ſimplex poſſet abſoluere peccatorem a caſib⁹ reſeruatis ꝛ ex cōicationibus: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſeq̄la probatur: ſacerdos ſimplex non habet iuriſdictionē ſup̱ tales pctōres: ergo null⁹ talis pōt abſoluere. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̃ negando ſequelā: et ad probationē negat̃ añs: ꝛ dico q papa i extrema neceſſitate dat cuilibet ſacerdoti iuriſdictionē ſuper talem pctōrē ꝛ ſup̱ oīa eius pctā: vt ptꝫ in ca. Si qs ſuadēte diabolo. 17. q. 4. et in alijs multis capitib⁹. ¶ Tertio arguitur ſic: quilibet ſimplex ſacerdos pōt abſoluere quemlꝫ aliū ſimplicē ſacerdoteꝫ: immo de facto abſoluit: ꝛ nullus talis habet oues ſubditas: ergo reſolutio nulla: añs ptꝫ ex cōi conſuetudine oīm ſacerdotuꝫ: vel alias opꝫ damnare oēs ſacerdotes. ¶ Ad hoc argumētū rñdet̃ negādo ꝯñaꝫ: et rō eſt: quia ſimplices ſacerdotes habēt in hoc auctoritatē interpretatiuam a papa ꝛ eccleſia: nā papa cum eccleſia bene ſcit talē cōſuetudinem dñoꝝ ſacerdotū: ꝛ nō contradicit: immo tacet: ergo cōſentit: nā in talibus tacens conſentire videt̃: maxime cuꝫ ad papā ptineat auferre errores eccleſię.

¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur ſic. ſequeret̃ pariforma q qlibꝫ ſacerdos poſſet abſoluere quēlibet aliuꝫ ſacerdotē ab oībus criminib⁹ taꝫ reſeruatis q̄ꝫ nō reſeruatis: ꝯñs eſt falſum ergo reſolutio nulla: ſeq̄la probat̃: ſacerdotes indies ꝛ paſſim abſoluunt alios ſacerdotes concubinarios: ꝛ concubinat⁹ eſt caſus reſeruat⁹ epiſcopo. Nā ſacerdotes concubinarij ſunt fractores voti ſolemnis q̄ vouerunt in ſuſcipiendis ſacris ordinibus: vt habet̃ lib. 6. de voto et voti redemptiōe. ca. 1. ergo quilibꝫ ſacerdos pōt abſoluere quēlibet aliuꝫ ſacerdoteꝫ a quibuſq̄ꝫ criminibus: tam reſeruatis q̄ꝫ nō reſeruatis: ꝯña tenet q2 nō videtur potior rō de vno caſu reſeruato: q̄ꝫ de oībus alijs. ¶ Ad hāc replicā rñdetur negando ſeq̄lā: ꝛ ad probatiōeꝫ dico q ſacerdotes nō abſoluūt: immo male faciūt niſi habeāt aliquas indulgentias: vel confeſſionale pape aut licentiam ab ep̄o: et ſi dicas papa conſentit aut ep̄s: ergo bene ſe abſoluūt: negatur añs: imo dico q dñs papa et dñi ep̄i reclamant ꝛ contradicunt nam reſeruant ſibi caſus: ꝛ dñs papa habet pœnitentiarios ad hoc expreſſe. ſ. vt abſoluant a talib⁹ caſib⁹: ſilr boni epiſcopi in eccleſijs cathedralibus habēt pniarium ſiue pœnitentiarios: propter eandē cauſam: ꝛ nō curanduꝫ eſt de malis epiſcopis. Nā de talibus iaꝫ ſaluator nr̄ dixit. Si cęcus cęco ducatū prębeat: ambo in foueā cadūt ſcilꝫ inferni. Sed de voto dñorū ſacerdotum plura diſcutientur in. 37. diſt. huius. 4. ſen.

¶ Quarto arguit̃ aliquis ſimplex ſacerdos indies abſoluit non ſuos ſine aliq̄ auctho.rc. g̃ opinio nulla: añs ꝓbat̃: volo q aliqs ſimplex

ſacerdos ſcienter ⁊ iniuſte poſſideat aliquā curam aīarū: ſicut quotidie ſolet fieri: qñ litigant de aliqua cura animarū: nam ſepe numero ille qui maiores fauores habꝫ poſſidet bñficia: tunc ſi parochiani confiteātur tali iniuſte poſſidēti: vere ⁊ realiter abſoluētur ab eo: ⁊ ipe eſt ſimplex ſacerdos: qr ex hypotheſi nullum hꝫ ius: ergo aſſumptum verū. ❡ Ad hoc argumentū rñdet negando q̄ talis ſacerdos non habeat auctoritatem: vnde dico q̄ romanus pontifex ad tollendā cōfuſionem ⁊ ſcandalū vitandū: dat aucthoritatē oībus talibus q̄uis ſint veri latrones: teſtante ſaluatore noſtro. Qui aliūde intrat in ouile q̄ per me fur eſt et latro.

❡ Queritur ſeptimo circa eandē diſt. vtrū in eccleſia ſint aliē claues a clauibus confeſſiōis. ❡ Pro huius queſtionis ītelligentia eſt notandum q̄ in eccleſia militante duplex eſt forus. ſ. ſecret' et publicus forus ſecretus eſt forus in quo ideꝫ eſt reus ⁊ accuſator: vt in ſacramento pnīe. Alius eſt forus public': in quo reus et accuſator diſtinguntur: et ſicut eccleſia habet claues pro foro ſecreto: ita habꝫ claues pro foro publico. Et prime vocāt claues ordinis: et ſcdē claues iuriſdictionis: q̄uis prope dicant gladi' ſiue mucro epi: et iſte ſcdē claues oīno diſtiguntur a primis: naꝫ ſi ſimplex clericus eligatur in papam ipſe hꝫ claues iuriſdictiōis: ⁊ nō habet claues ordinis: ⁊ ſimplices ſacerdotes habent claues ordinis ⁊ nō habēt claues iuriſdictiōis fori publici. ❡ Sꝫ quēres de dn̄is rectorib' an habeāt iſtas claues. ❡ Ad hoc rñdetur negatiue excepto vno caſu: qui p̄cept' eſt a ſaluatore nr̄o dicente. Nolite ſctm̄ dare canibus: vtputa quando publicus pctōr ante pœnitētiaꝫ publicā publice petit corpus xp̄i a ſuo rectore: tunc em̄ talis rector poteſt: immo tenetur denegare ei corpus xp̄i et expellere eū a cōione ſctē euchariſtie: et ſicut prima clauis ordinis vocatur clauis ſciētie: ita etiam prima clauis iuriſdictionis fori exterioris vocat clauis ſcientie: ⁊ quēadmodū ſcda abſoluendi ſiue ligādi ita etiā proportionabilr̄ vocatur ſcda clauis fori exterioris clauis excōicandi. Vn̄ quādo aliqs baptizat aſcribitur cetui fideliū et efficit particeps et capax ſacramentoꝝ eccleſie: ideo duplex eſt excōicatio: vna que vocatur minor: et eſt ſeparatio a perceptione ſacramētoruꝫ. Alia ē excōicatio maior: et eſt ſepatio a cetu fideliū ſiue cōſortio ⁊ perceptiōe ſacramentorū. Vlterius eſt aduertendū q̄ excōicatio ſine addito ſemper debet capi pro excōicatiōe maiori: et hoc expreſſe detminauit gregorius nonus vt habet lib. 5. de ſentētia excōicationis cap. Si quē: Ex iſtis ſequit q̄ excōicatio nō ligat infideles: ſed hereticos propt charactere fideliq̄ȝ ſuſceperūt in baptiſmate ſed infideles nihil ſuſceperūt quare eccleſia ſuper eos non habet talem poteſtatē: et hoc determinauit Paulus dicens. Nihil ad me de iis: qui foris ſunt.

❡ Contra reſolutioneꝫ huius

queſtionis arguitur ſic. Excõicatio
non põt ferri ſup aliquẽ xp̄ianũ ꝗ re
ſolutio nulla: añs probat: nulla ma
ledictio debꝫ dari alicui xp̄iano oĩs
excõicatio eſt maledictio: ergo nul-
la excõicatio debet dari alicui xp̄ia-
no. ꝯña eſt in celarent ⁊ maior patꝫ
expreſſa aucthoritate Pauli ad ro-
manos. 12. dicẽtis nolite maledice-
re. ¶ Ad hoc argumẽtũ reſpondet
negando añs: et ad probationẽ ne-
gatur maior: ⁊ ad ꝓbationẽ dico ꝙ
paulus non prohibet ibi dareꝫ male
dictionez: ſed p̄cipit habere nolitio-
nem maledicendi: veluti ſaluator
noſter non prohibet iurare qñ dicit
nolite oĩno iurare: ſed precipit ha-
bere nolitionem iurandi. Unde da-
re maledictionẽ alicui xp̄iano ⁊ ſiſte
re in tali maledictiõe malũ eſt: ſed
dare alicui chriſtiano vt ip̄e corriga
tur et emendetur: bonuz et ſctm̄ eſt:
Idcirco ſctã mater eccl'ia ex ſe nol-
let aliquez excommunicare: nihilo-
minus propter bonũ ipſoruz malo
ruz xp̄ianorũ ipſos excõicat: vt tan-
dem reſipiſcant ⁊ ſaluentur.

¶ Sc̄dõ arguitur ſic. Diuus
Michael dũ altcaret cũ diabolo de
corpe moſis nõ eſt auſus ipi male-
dicere: ſed ſolum dixit imperet tibi
deus vt aſſerit Thadeus in ſuę ca-
nonicę cap. p̄mo: ergo a fortiori ec-
cleſia non debet maledicere. ¶ Ad
hoc argumẽtuz rñdet negãdo ꝯñaz
et nego ꝙ teneat ꝑ locũ a fortiori: rõ
eſt: qꝛ diabolus eſt obſtinatus ideo
nihil prodeſt ei maledicere: ſecus ẽ
de malo xp̄iano qui eſt corrigibilis:
vnde ſi eſſet aliqs chriſtianus adeo
obſtinatus ꝙ propt̄ excõicationem
efficeret peior ⁊ conſtaret hoc eccle
ſię: ſancta mater eccleſia ipſum ab-
ſolueret: poſtꝗ̄ medicina tunc non
prodeſſet ei.

¶ Tertio arguitur null' xp̄ia-
nus eſt tradẽdus in manus diaboli
ſed per excõicationem xp̄ianus tra-
ditur in manus diaboli: ergo null'
xp̄ianus eſt excõicãdus: minor ptꝫ
expreſſa aucthoritate pauli p̄mę ad
corinthios. 5. ca. ¶ Pro hui' argu-
menti ſolutione eſt ſciendum ꝙ in
primitiua eccleſia qñ aliqs xp̄ian'
excõicabatur ſtatim diabolus acci-
piebat ipſum et vexabat manifeſte
coraꝫ oĩbus: ⁊ hoc faciebat dñs de'
tũc: vt fides catholica plantaretur ⁊
augeret. Nam infideles. ſ. gẽtiles
et iudei videntes talẽ admirandaꝫ
poteſtatẽ eccleſię conuertebãtur ad
fidem catholicã. Propt̄ eandẽ cau
ſam qñ aliqs baptizabat in primiti
ua eccleſia ſpiritus ſctũs viſibiliter
deſcendebat ſuper eũ: ⁊ talis bapti
zatus loquebatur varijs linguis: et
innumera alia miracula faciebat: q̄
modo non fiunt: quia iam eccleſia
eſt ſatis plantata ⁊ radicata: ⁊ inde
eſt etiam ꝙ vbi ſunt boni chriſtiani
pauca aut nulla miracula fiunt: ſed
vbi ſunt mali xp̄iani multa miracu-
la fiunt. Jõ mõ ꝗ̄uis aliqs excõice-
tur diabolus nõ arripit eũ. Iſto no
tato reſpõdet ad formam argumẽ-
ti negando ſimpliciter maiorẽ: ſꝫ bñ
verũ ẽ ꝙ nullus xp̄ianus debet tra-
di in manus diaboli vt ab ipo dam-
netur: ſed bene põt tradi in manus
diaboli vt ab ipo verberetur ⁊ corri

gatur ⁊ tandem reſipiſcat. Et ideo paulus loco allegato dicit: tradidi eum ſathanę vt ſpiritus eius ſaluꝰ fiat.

¶ Queritur octauo circa eandem diſt. pro quo crimine inferēda eſt ſententia excōicatiōis. ¶ Ad hāc difficultatē rñdent omēs doctores theologi ꝙ ſoluꝫ debet ferri pro crimine mortali cū contumacia ⁊ non debꝫ ferri pro crimine veniali: nec ꝓ crimine mortali occulto.

¶ Contra iſtā rñſionē arguit ſic. aliquis excōicatur ſine cōtumacia ergo rñſio nulla aīs probatur ſi aliquis iniiciat manus violentas in clericū: ipſo facto eſt excōicatus: vt aſſerit Innocentiꝰ ſcḋs. 17q..4. capite ſi qs ſuadente diabolo: ⁊ talis non eſt contumax: quia ſuppono ꝙ pœniteat eū immediate poſt factū ergo aſſumptū verū. ¶ Ad hoc argumentū rñdeṫ diſtinguendo aīs: vel ab hoīe ⁊ ſic negatur illud: nec probatur in iſto ſenſu: vel a iure et ſic concediṫ illud ⁊ negatur ꝯña: rō eſt: quia rñſio intelligitur de ſententia lata ab hoīe ⁊ nō a iure: vel medicina curatiua et non de medicina preſeruatiua: mō ſententia excōicatiōis lata a iure eſt preſeruatiua nā ideo eā tulit eccleſia: vt nos a pctō preſeruaret. Alia vero excōicatio ē curatiua: naꝫ īfligitur poſt peccatuꝫ propter contumatiam vt talis agat pœnitentiam ⁊ reſipiſcat.

¶ Scḋo arguitur ſic ſepe aliquis excōicaṫ ſine aliquo pctō: ergo rñſio nulla: aīs patet de illo qui iniuſte excōicatur. ¶ Pro huiꝰ argumenti ſolutione eſt aduertenduꝫ ꝙ duobus modis aliqua excōicatio dr̄ eſſe iniuſta. Uno mō ex parte excōmunicantis: videlicet qn̄ prelatus excōicat aliquem propṫ odium aut vindictam. nihilominꝰ cauſa eſt rōnabilis videlicet quia talis perſeuerat in pctō mortali cum cōtumatia. et talis excōicatio eſt ſeruanda ⁊ valida. Alio mō excōicatio dicitur eſſe iniuſta ex parte ipſiꝰ excōicationis qꝛ videlicꝫ nō eſt cauſa legitima vl' talis ꝑlatus nō habꝫ iuriſdictioneꝫ ſuper illū quē excōicat ⁊ talis excōicatio ipſo facto eſt nulla. Iſto notato rñdetur ad formā argumenti. negando aīs ⁊ ad ꝓbationeꝫ diſtinguiṫ ꝙ talis excōicatio ſit iniuſta vl' ex parte ipſius excōicantis: ⁊ tūc dico ꝙ ibi eſt pctm̄ mortale cū contumacia: vl' ex parte ipſiꝰ excōicatiōis et tunc dico ꝙ talis nō eſt excōicatꝰ nec apḋ deū nec apḋ eccleſiā ¶ Cōtra hanc ſolutionē arguiṫ. datur aliquis iuſte excōicatus ſine pctō mortali: ergo rñſio nulla: aīs probatur poſito caſu ꝙ ꝑlato nihil debeat ſorti: attamē ſortes probat per teſtes: omni exceptione maiores ꝙ ꝑlato debet ſibi viginti aureos ⁊ condemnatur a iudice eccleſiaſtico ⁊ tamen quia eſt contumax in nō ſoluēdo excōicatur tunc ꝑlato iuſte eſt excōicatus ⁊ ſine aliquo pctō mortali ergo aſſumptum verū: maioꝛ probatur: Iudex eccleſiaſticus iuſtę excōicat platoneꝫ ergo ꝑlato iuſte ē excōicatus: ꝯña eſt nota ab actiua ad paſſiuam ⁊ aīs patet. quia iudex debet iudicare ſcḋm alle gata ⁊ probata. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negādo

añs : intelligendo de peccato vero vel pręſumpto ꝛ probato nec ꝓbaꝶ in iſto ſenſu: ſi vero intelligiꝶ de peccato vero ꝛ reali conceditur illud et negaꝶ ꝯña: rõ eſt: quia rñſio intelligitur indifferenter de peccato reali vl' pręſumpto et probato: vnde in tali caſu plato ſi ſit multũ diues debet potius dare .20. aureos ꝙ͂ pati excõicationẽ: ſi vero ſit paup patiaꝶ excõicationẽ: ꝛ rõne talis patientię merebiꝶ magnaꝫ gloriam in regno cœlorum.

❡ Tertio arguiꝶ : ſeqretur ꝙ in aliq̃ caſu alicui bono xp̃iano non pateret via ſalutis: ꝯñs eſt falſuꝫ ꝗ ſequela probaꝶ poſito caſu ꝙ plato in occulto contraxit cum katherina ſine teſte ꝛ poſtea contraxit in facie eccleſię cũ berta et poſtea pœniteat ipſum ꝛ ꝯfiteaꝶ ꝛ redeat ad katherinam dimiſſa berta: quę cõuenit ipſum corã iudice eccleſiaſtico ꝛ tandem quia cõtumax eo ꝙ nõ vult redire ad bertã excõicatur tunc iã plato eſt bonus xp̃ianus ꝛ contritus et ſi redeat ad bertam erit in peccato mortali : ſi maneat cum katherina erit excõicatus : ergo nõ pateꝫ ei via ſalutis. ❡ Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ꝛ ad probationeꝫ dato illo caſu dico ꝙ debet manere cum katherina ꝛ pati excõicationeꝫ et tunc merebiꝶ multũ in tali patiẽtia: ſed propterea nõ ſequiꝶ ꝙ nõ pꝫ ei via ſalutis: Nam apud deũ non eſt excõicatus: et rõne delicti perpetrati bene mereꝶ ipſe pati talẽ infamiam .ſ. excommunicationem.

❡ Quarto arguitur ſic aliquis iuſte excõicaꝶ pro debitis tempalibus ergo reſolutio nulla: añs ꝓbaꝶ ſuppoſito ꝙ ſortes debeat aliquas pecunias platoni: qui facit eũ cõuenire coraꝫ iudice eccleſiaſtico ꝛ ſortes non vult ſatiſfacere tunc excõicabitur ꝛ pro debitis temporalib⁹: ergo aſſumptũ verũ. ❡ Ad hoc argumentũ rñdeꝶ negando añs: ꝛ ad probationẽ dato caſu negatur ꝙ excommunicabiꝶ pro debitis temporalibus ſed pro retentione alieni inuito dño: quę eſt furtũ et pctm̃ mortale: ꝛ pro contumatia quia nõ vult ſoluere ꝛ poteſt ſoluere: ſi vero non poſſet ſoluere ꝛ conſtet eccleſię non erit excõicatus nec apud deum nec apud eccleſiam : ſi autem nõ cõſtet excõicabitur apud eccleſiã: ſed non apud deũ: et ſi taliter moriaꝶ excõicatus ab eccleſia ꝛ non apud deuꝫ ꝛ nulluꝫ aliud habeat pctm̃ ſaluabiꝶ: nec inconueniens ꝙ aliqs diſcedat iuſte excõicat⁹ ab eccleſia et triũphet in regno cœlorum.

❡ Queritur nono circa eandẽ diſt. Quis poteſt excõicare ꝛ quos. ❡ Ad hãc difficultatẽ rñdet doctor ſubtilis ꝙ ſolus papa põt excõicare iure diuino: rõ eius eſt: qꝛ ſolus papa hꝫ poteſtatẽ ſup quemlꝫ fideleꝫ: ideo ſolus ipſe poteſt prohibere ꝙ nullus alius cõicet cũ eo: ꝛ per ꝯñs ſolus papa iure diuino põt excõicare. Alij vero ex cõmiſſione ipſi⁹ pape. Sed quo ad ſubditos quilibet epiſcopus põt ipſos taliter excõicare ꝙ nullus ſubditus ei cõicet cuꝫ tali excommunicato.

❡ Contra iſtã opinionẽ argui

tur ſic: iure diuino oēs epi poſſunt excōicare ſuos ſubditos tal'r q nullus alius fidelis poſſit licite cōicare cum talibus ſubditis excōicatis exceptis caſibus a iure ergo oēs epiſcopi iure diuino poſſunt excōicare añs probaẗ: oibus epiſcopis ſaluator noſter dedit talem poteſtatez in illo verbo dic eccleſię nā gloſa dicit id ē plātis. Inſup eodē ca. i quo hr̄ tur illō vbū dic eccleſię ſubiungiẗ: q̄cumq3 alligaueritis ſup terrā erūt ligata r in cęlis: quę verba dicebat apoſtolis: in quoꝝ locū ſucceſſerūt epiſcopi. ¶ Propter hoc argumētum teneo q oēs epiſcopi iure diuino poſſunt excōicare ſuos ſubditos talr̄ q nullus fidelis xp̄ian⁹ pōt licite cum talib⁹ cōicare exceptis caſibus a iure r excōmiſſione papę et dñoꝝ epiſcopoꝝ multi alij valēt excōicare vt pꝫ de vicarijs gñalib⁹ et officialib⁹ p̄oꝛib⁹: abbatib⁹: cuſtodibus r ſic de alijs. Hęc rñſio etiaz corroboraẗ p illō Joānis papę. 16. q. 2. ca. viſis literis rc. in q̄ vocat excōicationē fęlicem mucronē epi.

¶ Contra reſolutionez huius queſtiōis arguitur ſic. quilibꝫ ſacerdos ſimplex habet claues: ergo qlꝫ talis pōt excōicare: ꝯña tenet: mai⁹ eſt abſoluere a pctis q̄ excōicare ſꝫ quilꝫ ſacerdos pōt abſoluere a peccatis ergo quilibꝫ talis pōt excōicare. ¶ Ad hoc argumentū rñdeẗ negando ꝯñam: rō eſt quia licet quilꝫ ſacerdos habeat claues oꝛdinis et iuriſdictiōis in foro iteriori r ſecreto non tamen quilꝫ ſacerdos hꝫ claues iuriſdictionis in foro publico r ad probationē negaẗ ꝯña r rō eſt q2 illud minus nō icluditur in illo maiori. Quare non opoꝛtet q ſi aliq̄s poſſit in maius: poſſit in minus: q̄ñ tale min⁹ nō icludiẗ in illo maioꝛi.

¶ Scd̄o arguitur ſic. ſequereẗ q epiſcopus excōicatus aut ſuſpenſus pōt excōicare: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo reſolutio nulla: ſeq̄la pbaẗ: eṗs excōicatus aut ſuſpenſus hꝫ claues iuriſdictionis in foro publico: ergo ſi attētet excōicare aliquē ſubditūꝫ ſuum: realiter ipſuꝫ excōicat. ¶ Ad hoc argumentū rñdeẗ negando ſequelā. Si talis epiſcopus ſit ſuſpēſus ab vſu clauium iuriſdictionis. Nam ſi ſolū eſſet ſuſpenſus ab vſu clauium oꝛdinis: tunc eṗs ſuſpēſus bene poſſet excōicare: et ad pbationem negatur ꝯña: et rō eſt: q2 talis epiſcopus eſt priuatus per excōicationez vel ſuſpenſionem ab vſu clauiꝫ iuriſdictiōis in foro exteriori.

¶ Ad ſcd̄aꝫ partē q̄ſtionis reſpondent oēs doctores theologi: q papa quemlibꝫ xp̄ianū pōt excōicare aliū a ſe. Alij vero p̄lati iferioꝛes ſolū poſſunt excōicare ſuas oues.

¶ Contra iſtā reſolutionez arḡ. ſic. Epiſcopus poteſt ſeip̄ꝫ excōicare r ipſe non eſt ouis ſui ipſi⁹ ergo reſolutio nulla: añs pbaẗ: pōt eṗs excōicare oēs illos: qui cōmiſerint furtū vel aliq̄d tale crimē: ergo tūc talis epiſcopus erit excōicatus a ſe ipſo. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando añs: r ad probationez dr̄ q ſua excōicatio non ferẗ niſi in ſubditos eius: mō eṗs nō ſubijcaẗ ſibi ſed archiepiſcopo: quare talis ſnia

excõicatiõis nõ fert in eũ. ¶ Cõtra iſtam ſolutionẽ arguit ſic. Eps põt excõicare papã ergo a fortiori ſeipſum: añs pbat: e piſcopus poteſt excommunicare ãgelos ergo et papã: añs probat. Paulus excõicauit angelos ad galathas. 1. ca. et in locum pauli et aliorũ apoſtolorũ ſuccedũt dñi epiſcopi: ergo quilibet eps põt excõmunicare angelos. ¶ Ad hanc replicam reſpondet negando añs: et ad probationẽ negatur añs et ad probationẽ negat qꝫ paulus excommunicauit angelos: ſed ſoluz dixit vnam conditionalẽ. ſ. ſi nos vel angelus de celo euãgelizauerit vobis oppoſitũ: anathema ſit. et ꝯditionalis nihil ponit ineſſe et maxime iſta: cuius añs: eſt impoſſibibile. Cõtra iſtaz ſolutionẽ arguit: aliqs eps poteſt abſoluere papã et ligare in foro interiori: ergo et in foro publico et exteriori: añs eſt iam conceſſuz ergo. ¶ Ad hanc replicã reſpondet negãdo ꝯñaz: rõ eſt quia papa in foro exteriore nulli epo poteſt ſe ſubijcere quia iure diuino ipſe oibus pſidet.

¶ Scdo arguit contra candẽ reſponſionẽ ſequeret qꝫ eps poſſet ouem ſuã iam excõicatam: iterũ excõicare: ꝯñs eſt falſuz: ergo falſitas ꝯñtis probat. Jaz talis ouis eſt ſeparata a cetu fideliũ et perceptione ſacramentorũz: ergo non poteſt iterum ſeparari: et per ꝯñs non poteſt iteruz excõicari. ¶ Ad hoc argumẽtum rñdet ꝯcedendo ſeqlã. Jmmo nõ ſolũ bis: ſed ter et quater et ſic cõſequẽter poteſt dñs eps candẽ ouez excõicare et: negat minor: et ad probationem concedo qꝫ iaz talis ouis eſt ſeparata: poteſt tamen adhuc ſeparari ppt aliã cauſaz: et propterea non iconuenit qꝫ bis ter et quater eadem ouis excõicet qñ variꝫ cauſꝫ cõcurrunt propter quas meret ſeparari a conſortio fidelium et pceptione ſacramentorũ. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit ſic auctoritate pauli. 1. ad corinth. 2. ca. dicẽtis. Quid ad me de ijs q̃ foris ſunt: iudicare. ergo poſtq̃ꝫ talis ouis excõmunicata eſt iam extra eccleſiã non debz iudicari nec excõicari vlterius. ¶ Ad hanc replicã rñdet qꝫ beatus paulus ſolum loquebat ibi de iudeis et idolatris qui omnino ſunt extra eccliaz quia nullũ habent charactereꝫ: ſecus eſt de oue excõicata. Nam talis adhuc retinet characterẽ fidei: quẽ recepit in babtiſmate: quantũcunqꝫ talis ouis ſit heretica et excõicata.

¶ Tertio arguit cõtra candeꝫ rñſionẽ ſequeret qꝫ epiſcopus poſſet excõicare aliquã communitateꝫ ouiuꝫ ſibi ſubditarũ: ꝯñs eſt falſuz: ergo ſequela probatur. Eps poteſt oues illius cõitatis excõicare: ergo poteſt illam cõitateꝫ excõicare: añs probat: Eps poteſt quelꝫ hoiem illius cõitats excõicare: ergo põt oẽs illius communitatis excõicare. Jã probatur falſitas ꝯñtis auctoritate Innocẽtij quarti lib. 6. de ſententia excõicationis cap. Romana eccleſia. dicentis qꝫ cõitas non poteſt excommunicari. ¶ Ad hoc argumẽtum rñdet negando ſequelã et ad pbationeꝫ dicitur qꝫ quãdo in ſententia excõicationis ponitur cõitas ſeu

tētia eſt nulla. Nam pręſumendū
eſt ꝙ in cōitate aliqui ſunt innocen
tes ⁊ ideo tales non debent puniri:
ſolius em̄ dei eſt perdere impiū cū
iuſto: poſſibile tñ eſt ꝙ in parua cō-
munitate oēs ſint excōicati. Nihilo
min⁹ ſi ſententia ferat̄ ſuꝑ cōitatē
ſub noīe cōitatis continet errorem:
et eſt nulla; ꝓpt̄ cauſam aſſignatā.

¶ Quarto arguit̄ ſic. ſequeret̄
ꝙ papa poſſet excōicare Impera-
torem ꝯñs eſt falſum ergo ſequela
patet de multis impatoribus: tam
grecis ꝙ̄ latinis: qui fuerūt excōica
ti a pontificib⁹ romanis: iam ꝓbat̄
falſitas ꝯſequētis: ſequeret̄ ꝙ etiā
poſſet excōicare regem xp̄ianiſſ. frā
cię: ꝯñs eſt falſū ergo ſeq̄la probat̄
quia nō videt̄ eſſe maior rō de vno
ꝙ̄ de alio. Immo videt̄ eſſe maior
apparentia ꝙ poſſet excōicare regē
chriſtianiſſimū ꝙ̄ Impatorem. cū
Impator pręcedat regē xp̄ianiſſ.
¶ Ad hoc argumentū rn̄dent aliq̄
doctores galli cōcedendo ſequelā
et negando minorē: ⁊ ad probatio-
nem negat̄ ſeq̄la: ⁊ ad probationē
negatur ꝙ nō ſit maior rō: ⁊ dicunt
ꝙ diſcrimē eſt quia xp̄ianiſſim⁹ rex
hꝫ ꝑuilegiū ab eccleſia ꝙ non pōt
excōicari. Impatores aūt nullū ha
bent tale ꝑuilegiū. ¶ Contra iſtā
ſolutionē arguitur ſic. Eccleſia nō
potuit dare tale ꝑuilegiū ergo re-
ſponſio nulla añs probatur: iure di
uino papa hꝫ poteſtatē excōicandi
et abſoluendi ſuper quemlꝫ fidelē
chriſtianū et xp̄ianiſſ. rex eſt fidelis
xp̄ianus ergo iure diuino ſubijcitur
illi et per ꝯñs eccleſia nō poteſt exi-
mere xp̄ianiſſ. regē a poteſtate Ro-
mani pontificis. Si dicas ꝙ verū
eſt quo ad actionē ſed nō quo ad ex-
ercitiū: hoc nō eſt niſi garrire: nam
iure diuino Roman⁹ pōtifex habꝫ
poteſtatē ſupra quemlibet fidelem
xp̄ianū tam quo ad actū ꝙ̄ quo ad
exercitiū. ¶ Pręterea xp̄ianiſſim⁹
rex ſubijcitur illi proceſſui euāgeli-
co: qui habet̄ Matthęi. 18. c. ſi pecca
uerit in te frater tuus ⁊c. ergo poſt-
ꝙ̄ xp̄ianiſſ. rex eſt peccabilis et pōt
non audire eccleſiā erit tunc tanꝙ̄
ethnicus ⁊ publicanus habēdus et
per cōſequēs excōicatus. ¶ Itē ar-
guitur deducendo incōuenien̄s: ſeq̄
retur ſi eccleſia poſſet dare tale pri
uilegium xp̄ianiſſ. regi poſſet etiā
dare toti regno francię: ꝯñs negat̄
ab eis ergo. Item tota cauſa quare
eccl'ia dedit tale ꝑuilegiū eſt pro-
pter aliqua ſeruitia quę reges fran-
cię impenderunt eccleſię: ſed poſſi-
bile eſt ꝙ reges aliorū regnorū im-
pendāt adeo magna vel maiora ſer
uitia eccleſię ergo tūc eccleſia pote
rit dare alijs regibus ſimilia ꝑuili-
legia ⁊ ſic tandem nullus rex ſubij-
ciet̄ papę: qđ eſt abſurdū. ¶ Itē ſe-
queret̄ etiā ꝙ eccleſia poſſet eū exi-
mere ab alijs poteſtatib⁹ eccleſia-
ſticis: quas hꝫ papa diuino iure ꝯ ia
iſta ſunt abſurda: quia inferior non
pōt abrogare legē ſuperioris: ⁊ ſe-
quela patet: q2 non videt̄ maior rō
de vna poteſtate ꝙ̄ de alia: poſtꝙ̄
omnes ſunt ſibi traditę immediate
a deo.

¶ Iam arguitur ſuppoſito ta
li ꝑuilegio, tanꝙ̄ poſſibili aduene

ruz eſt ꝙ papa põt chriſtianiſſ. regẽ francię excõicare: ergo rñſio nulla. añs probaẗ poſſibile eſt ꝙ xp̄ianiſſ. rex abutaẗ ꝑuilegio: quo dato amittet ꝑuilegiũ iuxta illud Grego. in registro Priuilegiũ oĩno mereẗ amittere: qui permiſſa ſibi abutiẗ poteſtate: ⁊ recitaẗ. 11. q. 3. ca. priuilegiũ ergo tũc poterit excõicari. ❡ Propter iſta argumenta tẽpe mei prioratus factus eſt articulus pariſieñ ꝙ hereticũ eſt dicere papaz nõ poſſe excõicare xp̄ianiſſ. regem. ❡ Circa reſolutionez huius. q. dubitaẗ an papa valeat excõicare aut abſoluere defunctos. ❡ Ad hoc dubium reſpondeẗ negatiue: rõ eſt: qꝛ ſolũ poteſtas data eſt papę ⁊ eccleſię ſuper terrã: mõ mortui nõ ſunt amplius ſuper terrã: et ſi aliqua ca. in decretis ⁊ decretalibus dicant ꝙ mortui excõicantur vł abſoluunẗ a papa vel eccleſia debent ſic intelligi. i. mortui declarantur excõicati fuiſſe vel abſoluti.

❡ Decimo queritur circa eandem diſt. vtrum participans ſcienẗ cum excõmunicato peccet mortalr̄. ❡ Pro huius queſtionis intelligẽtia eſt aduertenduz ꝙ in propoſito eſt. q. de excõicato excõicatione maiori. Nã vt dictũ eſt ex de termiatione romani pontificis de tali debemus itelligere qñ nõ poniẗ cuz aliq̃ reſtrictiõe. Alteri⁹ eſt aduertendũ ꝙ duplex eſt participatio ſcꝫ cũ excõicato vna eſt in rebus corporalibus et alia eſt in rebus diuinis. ſ. ſacramentis de ſcḋa tã canoniſtę ꝙ̃ theologi cõueniunt ꝙ quilibꝫ ꝑticipans cum excõicato in ſacramentis peccat mortalr̄: ſꝫ de prima participatione ꝗ̃uis aliqui canoniſtę dicãt ꝙ ſimilr̄ quibet talis peccat mortaliẗ teneo tamen cuz oĩbus doctoribus theologis ꝙ null⁹ talis peccat mortaliter niſi faciat hoc in ꝯtemptũ eccleſię. nã tunc rõne talis contẽptus peccaret mortaliter ſolũ ergo quilibet talis qui participat cuz excõicato in corpalibus ſine contemptu eccleſię peccat venialiteꝛ: exceptis caſibus a iure notatis. ſ. qui cõtinentur in iſto verſu. Utile: lex: humile: res ignorata: neceſſe hec anathema quidẽ faciunt ne poſſit obeſſe. Per illam primã dictionẽ vtile intelligũtur illi qui loquñẗ excõicato cã ſalutis ipſius vt ipſe excõicatus reſipiſcat. Per ſcḋam dictionẽ intelligũtur vxor ⁊ maritus: ⁊ ſi ſint aliq̃ creditores: quibus ipſe excõicatus debeat. Per tertiã dictionẽ intelligẽtur filij ⁊ famuli ⁊ vaſſali ⁊ ſerui. nã tales poſſunt ꝑticipare cuz excõicato ſine aliquo pctõ. Per quartã dictionẽ intelligunẗ illi: qui ignorant excõicationẽ alicuius ⁊ cõicant cum ipſo Per vltimam dictionẽ intelliguntur peregrini qui interdũ debẽt tranſire per patriã in qua ſunt multi excõicati. naz tales peregrini eſto ꝙ cõicẽt cũ excõicatis nõ ſunt excõicati: neceſſitas enĩ eos excuſat.

❡ Contra reſolutionez huius queſtionis arguiẗ ſic. Semꝑ quãdo aliq̇s cõicat cum excõicato: peccat mortalr̄ in tẽpalibus extra caſus exceptos a iure ergo reſolutio nulla. añs probatur quilꝫ talis eſt excõica

tus excōicatione minori ergo quilʒ
talis peccat mortaliter. ꝯña tenet.
qꝛ quilibet talis excōicatus excōica
tione minori arcet a perceptiōe eu-
chariſtię: ſʒ nullus arcet a pceptiōe
euchariſtię niſi ꝑpter pctm̄ morta-
le ergo quilʒ talis excōicatus excōi-
catione minori peccat mortaliter.
¶ Ad hoc argumentū rñdet negan
do añs ⁊ ad probationē negat ꝯña
et ad probationē negat minor. Im
mo dico ꝙ multi arcent a pceptiōe
euchariſtię ſine aliquo pctō mortali
aut veniali vt patʒ tempore interdi
cti: ſimilit excōicatus excōicatione
minori prohibet nō propter peccatū
mortale aut veniale: ſed ꝑpt excōi-
cationē minorē: quę nō eſt pctm̄ ſed
pœna peccati.

¶ Scdo arguit ſic cōicare cuʒ
excōicato ſemꝑ eſt pctm̄ mortale ꝗ
reſolutio nulla: añs probat. Inno-
centius. 3. lib. 1. de ijs: quę vi metꝰ
cauſa fiunt ca. ſacris: dicit ꝙ ꝑpter
timorē mortis non debʒ aliquis cō-
municare cuʒ excōicato: ergo ſemꝑ
talis participās peccat mortaliter.
ꝯña tenet: quia alias Romanꝰ pō-
tifex nō determinaret ꝙ quilʒ talis
potius deberet mori: ꝗ̄ cōicare cuʒ
excōicato. ¶ Ad hoc argumentum
rñdet negando añs: ⁊ ad probatio-
nē dico ꝙ illud cap. intelligit de pti
cipatione in diuinis vel qñ hoc fit in
contemptū eccleſię. ¶ Contra iſtaʒ
reſponſionē arguit ſic licitū eſt cōi-
care in diuinis cū excōicato ergo re
ſponſio nulla: añs probatur. Inqt
Auguſtinꝰ in primo lib. de vnico ba
ptiſmo ⁊ habet. 24. q. pria. cap. Si
quem. ꝙ licet accipere baptiſma ab
excōicato vl' heretico qñ iminet pe-
riculū mortis alicui non baptizato:
et nō habet circa ſe neqʒ poteſt ha-
bere pro tunc niſi talē hereticum vel
excōicatū ergo licet pticipare in di-
uinis cuʒ excōicato. ¶ Ad hāc repli
cam rñdet concedēdo ꝙ in tali caſu
vbi eſt talis neceſſitas lʒ participa-
re in diuinis vt Aug. teſtat. ¶ Con
tra iſtā rñſionē arguit ſic. ſeqretur
ꝙ liceret in tali neceſſitate ſacramē
tum euchariſtię accipe ab heretico
vel excōicato ꝯñs eſt falſum: ergo
ſeqla patet: quia vtrobiqʒ eſt eadē
neceſſitas. iam ꝓbat falſitas ꝯñtis.
Diuus Gregorius in tertio lib. dia-
logorum: ⁊ habet. 1. q. 1. ca. Superue
niente. et. 24. q. 1. ca. vltimo laudat
Hermegildū regem hiſpaniarum:
ideo. qꝛ noluit accipere ſacramētuʒ
euchariſtię ab Arriano epō et poſtꝰ
voluit nobiliſſ. rex occidi a ꝑpo pa-
rente ꝗ̄ ſuſcipe ſacramentuʒ eucha-
riſtię a maledicto Arriano in feſto
paſcatis ergo non lʒ in extrema ne-
ceſſitate accipe ſacramentuʒ eucha-
riſtię ab heretico vl' excōicato. ¶ Ad
hanc replicā reſpondet negando ſe
quelam et ad probationem dicitur
ꝙ diſcrimen eſt quia ſacramentum
baptiſmatis eſt ſacramentuʒ neceſ
ſitatis: ſacramentum vero euchari-
ſtię nō eſt ſacramentū neceſſitatis.
¶ Contra iſtam ſolutionem arguit
ſeqret adminꝰ ꝙ liceret peccatori
in articulo mortis accipe ſacramen
tum pœnitentię ab heretico vel ex-
cōicato ꝯñs eſt falſuʒ ergo ſeqla pa
tet: quia in tali caſu ſacramentū pe-
nitētię eſt ſacramentū neceſſitatis.

¶ Ad hanc replicā ſcđm opiniones doctoris ſubtilis oporteret cōcedere ſequelā. Nā talis peccator nō poteſt eē certus an ſua deteſtatio peccatoꝝ ſit ſufficiēt ītenſa ꝛ cōtinuata per tempus requiſitū: ideo neceſſariū eſt ſibi ſacramentum pnīe vt ſuppleatur defectus intenſionis vł continuationis talis deteſtationis. Scđz vero aliā opinionē. ſ. ꝙ quelibet deteſtatio ꝓpt deuz quātūcūqꝫ parua ſufficit: neganda eſt ſequela: naz talis iā eſſet certus certitudine morali ꝛ ſi dei ꝙ eſt in gratia: ꝛ īđo nō opꝰ eſt vt accipiat ſacramentū a tali heretico vel excōīcato. ¶ Sed tunc adhuc replicabis de adulto ꝗ vult baptizari ꝛ imminet ei mors ꝛ non habꝫ niſi hereticū vel excōīcatū iuxta ſe nam talis volens baptizari iaz eſt in gratia ergo nō opus eſt vt baptizeť a tali heretico vel excōīcato: propterea dicenduz eſt vt tactuz eſt ſuperiꝰ iu materia de babtiſmate ꝙ quidꝗd talis faceret tunc ſiue babtizetur ſiue non: bene faceret qꝛ ex vno latere ignorantia īuincibilis excuſaret eū ꝛ ex altero latere bonꝰ zelus fidei ꝛ eccleſie: maxime quia Diuus Ambroſius laudat Valentinianū quia noluit capere baptiſma ab arrianis.

¶ Tertio arguitur ſic participans cum iudeo ſarraceno vel idolatra non eſt excōīcatus immo licet cōīcare cum talibus vt inqt apoſtolus. 1. ad Corinth. 10. cap. ergo licꝫ cōīcare cuz excōīcatis. Ad hoc argumentū rńdetur negando ꝯñazet rō eſt: quia vnū prohibet eccleſia ꝛ nō aliud. Contra iſtā ſolutionē arguiť clauis ſolū ſe extēdit ad ſpiritualia ergo licꝫ adminus cōīcare in corporalibus. ¶ Ad hoc negať añs: et rō eſt: quia corporalia ordinanť in ordine ad ſpiritualia. ¶ Contra hoc arguiť. Sequereť ꝙ ſemꝑ talis peccaret mortałr extra caſus cōceſſos a iure: ꝯñs eſt cōtra reſolutionez. q. ergo ſequela patet. talis facit cōtra pręceptū eccleſie ergo ſemꝑ peccat mortalitur. ¶ Ad hoc negať ſequela ꝛ ad probationē negatur ꝯña. nā ſicut non oīs qui facit contra pręcepum dei peccat mortaliter vt patet de mentiente ioco ſe vel officioſe ita etiā nō quilꝫ qui facit contra ꝓceptū eccleſie peccat mortałr

¶ Quarto arguiť ſic. licitū eſt participare cū excōīcato extra caſꝰ iure conceſſos ergo reſolutio nulla añs probať: volo ꝙ plato ſit excōīcatꝰ ꝛ ſit in extrema neceſſitate circa cibū ita ꝙ habeat mirabilē famē tunc licet cuilibet xp̄iano cōīcāre cū tali excōīcato ergo aſſumptū veruz añs probatur: quilꝫ xp̄ianus teneť ſuccurrere illi exiſtēti in extrema neceſſitate ergo cuilꝫ xp̄iano lꝫ cōīcare cum eo. ¶ Ad hoc argumentum rńdetur negando añs: ꝛ ad probationē dico ꝙ caſus ille eſt conceſſus a iure. nā lex diuina ꝛ naturalis obligat vnūquemqꝫ xp̄ianū cōīcare in tali caſu cuz tali excōīcato: ſed ſi nō haberet neceſſitatē non liceret ei cōmunicare. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguiť. ſequereť ꝙ ſi aliqs participaret cū forte qui extra caſus conceſſos a iure participauit cuz plato

ne excōicato eſſet excōicat⁹ ꝯñs eſt falſuȝ qꝛ tunc eſſet proceſſus in infinitum ergo ſolutio nulla: ſeqla probatur: ſortes tunc eſt excōicatus ergo ſi aliqs participat cum eo extra caſus conceſſos etiā eſt excōicatus. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negādo ſequelam: ⁊ ad probationē nego ꝙ ſortes ſit excōicatus ſed bñ cōcedo ꝙ ſortes eſt excōicatus excōicatiōe minori: et ex hoc non ſequitur ꝙ ſit excōicatus ſimpliciter. nā ex determinatione Romani pontificis vt dictum eſt in notabilibus: excōicatio ſemꝑ accipienda eſt pro maiori.

¶ Quinto arguit̄ ſic: aliquis excōicat̄ pro pctō veniali ergo reſolutio nulla: añs ꝑbat̄: volo ꝙ Joannes cōicet in cibo ⁊ potu cuȝ aliquo excōicato frequent̄ et dñs epiſcop⁹ ſciens talē frequentationē ꝓhibeat ei ⁊ ipſe non pareat: tūc Joānes excōicabitur et ſolū pro pctō veniali: ergo aſſumptum verum: minoꝛ pȝ: quia dictuȝ eſt ꝙ talis participatio ſoluȝ eſt pctm̄ veniale. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negādo añs et ad probationē negatur minoꝛ: et ad probationē dico ꝙ excōicabitur tunc pro contumatia: que tunc eſt pctm̄ moꝛtale poſtꝙ̄ eſt monitus a dño epō. ¶ Cōtra iſtā ſolutiōeȝ ar. ſeqretur ꝙ Joānes teneret̄ fugere ſemꝑ et eſſe in continuo motu: ꝯñs eſt abſurdū ergo ſequela probatur volo ꝙ talis excōiat⁹ ſit foꝛtioꝛ ioānne ⁊ pergat ad locū in quo eſt Joānes tunc Joannes tenebit̄ ſemꝑ fugere vel alias erit ſemꝑ excōicatus ¶ Ad hāc replicaȝ rñdet̄ ꝙ Joānes in prima vice tenet̄ fugere ſi cōmode poteſt ⁊ ſi iterū perſequatur cuȝ talis excōicatus debȝ ei dicere ꝙ recedat et ſi noluerit recedere Joannes licite pōt manere: nec erit tunc excōicatus: qꝛ non eſt intentio eccleſie in tali caſu ipſum excōicare poſtꝙ̄ fecit qđ in ſe eſt ad vitandum excōicatum. ¶ Circa hoc dubitat̄ que certitudo requiritur ad vitandū excōicatum. Ad hoc rñdet̄ in concilio conſtantieñ. ⁊ baſilieñ. ꝙ requirit̄ ꝙ talis excōicatus ſit talit̄ iudicatus ꝑ ſententiam iudicis eccleſiaſtici vł ꝙ caſus ſit ita notoꝛius ꝙ nulla tergiuerſatione poſſit negari. Iſta particula vltima ponit̄ ꝓpter interiectionem manuū violentarū in clericuȝ: vt habet̄. 17. q. 3. cap. Si quis ſuadēte diabolo ⁊c.

¶ Undecimo querit̄ circa eādem diſt. a quo eſt abſoluendus excōicatus. ¶ Pro huius queſtionis intelligentia eſt aduertenduȝ ꝙ ſolum eſt ſermo de excōicatiōe maioꝛi ⁊ non de minoꝛi. nā de excōicatione minoꝛi quilibȝ ſimplex ſacerdos pōt abſoluere. Inſuꝑ eſt aduertenduȝ ꝙ duplex eſt excōicatio. maioꝛ ſcȝ lata a iure et lata a iudice. Iſtis notatis rñdet̄ per duas cōcluſiones quaruȝ prima eſt iſta. Quilibȝ epūs poteſt abſoluere a quacūꝙ̄ excōicatione lata a iure exceptis illis excōicationib⁹ quas papa ſibi reſeruat. Scđa ꝯcluſio eſt iſta. Solus iudex eccleſiaſtic⁹ pōt abſoluere ab excōicatione lata ab ipſo vel ſibi equalis aut ſuperioꝛ. Alij vero non poſſunt abſoluere.

¶ Contra iſtas concluſiones
arguitur ſic quilʒ ſacerdos ſimplex
pōt abſoluere a pctō mortali propť
quod lata eſt ſentētia excōicationis
ergo ſacerdos ſimplex pōt abſolue
re ab excōiatiōe maiori: ꝯña tenet.
quia maius eſt abſoluere a peccato
mortali ꝙ̄ ab excōicatiōe. ¶ Ad hoc
argumentū rñdeť negādo ꝯñam et
ad probationē dico ꝙ tales abſolu
tiones non pertinent ad eundem fo
rum vna enim eſt fori interioris: et
altera fori exterioris. Idcirco non
oportet ꝙ ſi ſacerdos poſſit abſol
uere a pctō mortali poſſit etiam ab
ſoluere ab excōicatiōe maiori ꝗuis
ſit maius abſoluere a pctō mortali
ꝙ̄ ab excōicatione maiori: ſed vnuʒ
non includiť in alio: quare nō opor
ꝙ ſi ſacerdos poſſit in maius poſſit
in minus. ¶ Contra iſtā ſolutionē
arguiť teſte philoſopho noſtro re
mota cauſa remoueť effectus: ſed
cauſa excōicationis eſt pctm̄ morta
le ⁊ ſacerdos ſimplex pōt auferre
pctm̄ mortale: ergo ſacerdos ſim
plex poteſt auferre excōicationem
maiorē. ¶ Ad hanc replicā rñdetur
ꝙ ſacerdos ſimplex nō pōt auferre
peccatū mortale niſi prius auferať
excōicatio maior. nā quantūcumqȝ
talis excōicatus cōterať ⁊ confiteať
ſacerdoti proferēti verba abſolutio
nis non abſoluitur ab aliquo pctō:
niſi pri⁹ abſoluať ab excōicatiōe ma
iori. Immo dico ꝙ ſi aliquis xpia
nus ſit excōicatus excōicatione mi
nori et cōfiteať ſuo rectori ꝓferenti
verba abſolutionis nō abſoluitur a
ſuis peccatis etiā ſi habeat maximā
contritionem poſſibilē: niſi pri⁹ ab
ſoluať ab excōicatiōe minori. Ideo
rogo dños meos dños ſacerdotes
ꝙ vtantur iſta forma. ſ.

¶ Auctoritate dñi noſtri ie
ſu xpi ⁊ apoſtoloruʒ petri ⁊ pauli et
romani pontificis abſoluo te a vin
culo minoris excōicationis: ſi indi
geas ⁊ ab oībus pctis tuis. In no
mine patris ⁊ filij et ſpūſſancti. Et
dimittant illa philateria pharyſai
ca cōfeſſis oblitis ⁊ ſic de alijs. Et
ſi contigerit ſacerdotē habere pote
ſtatē abſoluēdi a maiori excōicatio
ne tunc dicat. Abſoluo te a vinculo
tam maioris excōicationis ꝙ̄ mino
ris ſi indigeas ⁊c.

¶ Secūdo arguiť ſic ſequereť
ꝙ aliqs poteſt abſolui inuitus: ꝯñs
eſt falſuʒ ergo ſeqla. pbať: ad excōi
cationē non requiriť volūtas ipſius
excōicati ſed velit nolit ſi eſt contu
max excōicabitur ab eccleſia etiam
in abſentia: ergo ad eius abſolutio
nem non reqriť voluntas ei⁹: ⁊ per
ꝯñs poteſt abſolui inuitus. iaʒ pro
batur falſitas ꝯñtis: ſpiritualia nō
conferunť alicui inuito ergo nō pōt
abſolui talis inuitus. ¶ Ad hoc ar
gumentū rñdeť cōcedendo ſeqlam
et negando minorē: ⁊ ad pbationē
negať añs: ⁊ rō eſt qr excōicatio nō
eſt niſi quedaʒ medicina: ⁊ ſicut bo
nus medicus prohibet medicinam
dari infirmo: qr ſibi nō ꝓdeſt: ita etiā
ſancta mater eccleſia vidēs interdū
ꝙ excōicatio nō prodeſt: ſed potius
nocet: prohibet talē excōicationeʒ:
et iubet abſolutionē dari tali excōi
cato obſtinato i ſua malitia. ¶ Cō

tra iſtam ſolutionē arguit ſic rema-
nente cauſa debꝫ remanere effect⁹
ſed cauſa excōicationis eſt cōtuma-
cia ⁊ adhuc remanet: immo maioꝛ
q̄ȝ antea ergo adhuc debet remane-
re excōicatio. ¶ Ad hanc replicā re-
ſpondet ꝙ non remanet totalis cā
idcirco nō opoꝛtet effectū remane-
re: nō cū contumacia eſt totalis cā
excōicationis ſed cuȝ hoc eſt alia cā
ſcȝ ſpes ſalutis iſtius contumacis.
modo talis ſpes nō remanet.

¶ Tertio arguit ſequeretur ꝙ
excōicatus pluribus excōicationib⁹
nō poſſet abſolui ab vna excōmuni-
catione ſine alia: ꝯñs eſt falſum et
falſitas ꝯñtis ꝓbatur: q2 vſus eccle-
ſię eſt in oppoſitū. Iam ꝓbat ſeq̄la
effectus debet proportionari cauſę
ſed peccatū moꝛtale eſt cauſa excōi-
cationis et vnuȝ pctm̄ moꝛtale non
pōt remitti ſine alio: ergo nec vna
excōicatio ſine alia. ¶ Ad hoc argu-
mentū rñdet negando ſeq̄lā: ⁊ ad ꝓ-
bationem nego ꝙ effectus vniuer-
ſaliter debeat proportionari cauſę
marie partiali. Unde pctā moꝛta-
lia habēt quandā connexionē .ſ. in
auerſione: in qua nō conueniūt oēs
excōicationes. ¶ Contra iſtā ſolu-
tionem arguit. abſolutio in eccleſia
fit: ſed ille q̄ eſt irretitus vna excōi-
catione eſt extra eccleſiā: ergo non
pōt abſolui a ſcđa remanēte pma.
Ad hanc replicaȝ rñdet: ꝙ ſicut nō
inconuenit ꝙ xp̄ianus propt diuer-
ſas cauſas ſeparet ab eccl'ia: ita nō
incōuenit ꝙ reconcilliet ſcđm vnam
et non ſcđm alias.

Quando hę claues dantur
⁊ q̄bus. Diſtinctio. XIX.

POſtq̄ oſtē-
ſum eſt que
ſint claues
apoſtolice ⁊
quis caruȝ
vſus: ſuper
eſt inueſti-
gare q̄ñ iſte claues dentur ⁊ q̄-
bus. Dantur hee claues p mi-
niſterium epiſcopi alicui in pro-
motione ſacerdotij. Cum eniȝ
recipit oꝛdinem ſacerdotalem:
ſimul ⁊ has claues recipit. Se-
cundo nō videtur ꝙ oēs vl' ſo-
li ſacerdotes has claues hēant
quia pleriq̄ȝ ante ſacrā oꝛdina-
tioneȝ ſcientiā diſcernendi hñt
plures poſt cōſecrationē carēt.
Sane dici pōt: ꝙ alterā clauiū
id eſt ſcientiā diſcernēdi nō hñt
oēs ſacerdotes: vnde dolendū
eſt atq̄ȝ lugendū. Multi enim
licet indiſcreti atq̄ȝ ſciencie qua
eminere debent exoꝛtes ſacer-
dotis gradū recipere preſumūt
vita ⁊ ſcientia eo indigni q̄ nec
ante ſacerdotiuȝ nec poſt ſcien-
tiam habēt diſcernendi: qui li-
gandi ſint vl' ſoluendi. Ideoq̄ȝ
illam clauē in conſecratione nō
recipiūt: q2 ſemp ſcientia carēt.
Qui vero ante ſacerdotiū ſciē-

tia diſcernēdi prediti ſunt licet
habeant diſcretionē. non tñ in
eis eſt clauis: qui non valent ea
claudere vel aperire. Ideoq; cū
promouet in ſacerdotē: clauē
diſcretionis recte dicitur acci-
pere: q; et ante habita diſcretio
auget et fit in eo clauis: vt ea iā
valeat vti ad claudendum vel
aperiendum.

Si alteram clauem omnes habeant ſcilicet potentiam ligandi et ſoluendi.

Cūq; iam cōſtet nō oēs ſa-
cerdotes illas duas claues ha
bere: q; ſcientia diſcernendi ple
riq; carent de altera. i. potentia
ligandi et ſoluendi: querit vtrū
oēs ſacerdotes eā hēant? Qui
dam eñ hanc poteſtatē putāt
illis ſolis eſſe conceſſā: qui do
ctrinā ſimul ac vitam apoſto-
lorū ſeruant. Illas eñ claues
promiſit Petro et imitatorib⁹
eius tm̄: vt aiunt. Qui etiā au
ctoritatibus vtunt in munimē
tum ſue opinionis. Hoc enim
dicunt Auguſtinū ſenſiſſe vbi
ſuperius ait. Remiſſionē pec-
catorū vel per ſeipſum facit de⁹
vel per per colūbe mēbra. Di-
cit eñ idem peccata dimitti vel
teneri a ſanctis. Idem ſup exo
dum vbi de lamina aurea legit
Erat autē lamina aurea ſemp
in fronte ſacerdotis. Hec inqt
ſignificat fiduciam bone vite:
quam qui vere perfecteq; nō ſi
gnificatione ſed veritate ſacer-
dos habet ſolus poteſt aufer-
re peccata. Itē Greg. Illi ſo
li habent in hac carne poſiti po
teſtatē ligandi et ſoluendi ſicut
ſancti apoſtoli qui illorū exem
pla ſimul cum doctrina tenent.
Itē ex dictis Orige. Hec po
teſtas ſoli Petro cōceſſa eſt et
imitatoribus Petri. Nā qui-
cumq; veſtigia Petri imitant
habent recte ligandi et ſoluēdi
poteſtatē. His aliiſq; teſtimo-
niis innitunt qui aſſerūt pote-
teſtatē ligandi ac ſoluendi illis
ſolis cōceſſā ſacerdotibus qui
vita et doctrīa pollēt ſicut apli.

Aliorum ſententia verior.

Aliis autē videtur qd̄ et mi
hi placere fateor: cunctis ſacer
dotibus hāc clauē dari. ſ. ligan
di et ſoluendi: ſed non eam recte
aut digne habent: niſi qui vitā
et doctrinā apoſtolicam ſeruāt
Nec premiſſe auctoritates ma
los ſacerdotes hanc poteſtatē
negant hēre: ſed illos ſolos di-
gne aut recte hac poteſtate vti

ſignificant:qui prediti ſunt vi-
ta et doctrina apoſtolica: quia
ſoli apoſtolorū imitatores di-
gne recteq; poſſunt ligare ⁊ ſol
uere. Et per dñm tm̄ vł per ſan
ctos in quibus habitat ſpirit⁹
ſanctus digne ⁊ recte fit remiſ-
ſio vel retentio peccatorū. Fit
tamē per illos qui ſcti nō ſunt:
ſed nō digne vel recte. Dat eñ
deus benedictionē digne poſcē
ti etiaꝫ per indignū miniſtrum.
Qđ vero hāc poteſtatē habeāt
oēs ſacerdotes Hieronim⁹ te-
ſtatur ſuper illum locū euange
lij: vbi dñs dixit Petro. Tibi
dabo claues regni celoruꝫ. Ha
bent eñ inquit eandē iudicia-
riaꝫ poteſtatē alij apoſtoli. Ha
bet ⁊ oīs eccleſia in epiſcopis ⁊
preſbiteris. Sed ideo Petrus
eaꝫ ſpecialiter accepit: vt oēs
intelligant ꝙ quicūq; ab vnita
te fidei ⁊ ſocietate eccleſie ſe ſe-
parauerit: nec a peccatis ſolui:
nec celum pōt ingredi. Iteꝫ ꝙ
ſacerdos etiā ſi malus ſit grām
tamē tranſfundit pro ſue digni
tatis officio. Aug. oſtendit di
cens. Dictuꝫ eſt a dño in Nu-
meris ad moyſen ⁊ aarō ſacer-
dotes: vos ponite nomē meuꝫ
ſuper filios iſrael. Ego dñs be
nedicam eos vt gratiā traditio
per miniſteriū ordinati trāſfun
dat hoībus: nec volūtas ſacer-
dotum obeſſe vel ꝓdeſſe poſſit:
ſed meritū bñdictionē poſcētis
Quanta aūt ſit dignitas ſacer-
dotalis officij ⁊ ordinis hic ad
uertamus. Dictū eſt de neqſſi
mo Caypha inter cetera. Hoc
autē a ſemetipſo nō dixit: ſed cū
eſſet pontifex anni illi⁹ prophe
tauit: per qđ oſtēditur ſpiritum
grāꝝ nō perſonā ſequi digni vł
indigni: ſed ordinē traditionis
vt q̄uis aliquis boni meriti ſit
nō tñ poſſit benedicere niſi fue
rit ordinatus: vt officij miniſte
rium exhibeat: dei autē eſt effe
ctuꝫ tribuere bñdictionis. Hic
euidēt̄ oſtenditur ordo nō pri-
uari poteſtate tribuendi grām
ob miniſtri idignitatē. Huic tñ
Auguſtini ſententie videt̄ ob-
uiare qđ ait Eſitius. Sacerdo
tes inquit nō ꝓpria virtute be
nedicunt: ſed quia figuram xpi
gerūt: et ꝓpter euꝫ qui in ipſis ē
plenitudinem bñdictionis tri-
buunt: nec ſolū is qui ſacerdo-
tium ſortitus eſt: ſed quicunq;
xpm in ſeipſo habet ⁊ ei⁹ figu-
ram gerit: per conuerſionē bo-
naꝫ ſicut Moyſes: idoneus eſt
vt benedictioneꝫ preſtet. Ecce
hic habes ꝙ non ſolū ſacerdos

ſed omnis in quo xp̄s habitat bn̄dictionē preſtat. Sed alia ē benedictio que ſolis ſacerdotibus cōgruit: alia que ab hominibꝰ bonis cōiter exhibet̄. Denique illi ſacerdotes in quo xp̄s habitat benedictionē plenitudinis tribuere dicuntur: non qꝛ ſoli illi tranſfundant grām: quia illi ſoli licite et digne id agunt: nec ſubditos mala vita ſacerdotis ledit ſi bona faciunt que illis dicit. Vn̄ Gregoriꝰ. Multi dum plus vitā ſacerdotū ꝙ̄ ſuā diſcutiūt: in erroris foueā dilabunt̄: minus conſiderātes ꝙ non eos vita ſacerdotū lederet ſi hūil̄r bonis ſacerdotū admonitionibꝰ aurē acomodarēt.

De hoc quod ſcriptum eſt in malachia. Maledicā benedictionibus veſtris.

¶ Premiſſe vero ſentētie qua dicitur etiā per mali ſacerdotis miniſterium tranſfundi gratiā benedictionis videtur obuiare qđ dn̄s per malachiā ꝓphetam malis ſacerdotibus cominatur. Maledicā benedictiōibus veſtris. Et alibi Ve his q̄ viuificant aīas que nō viuunt: et mortificant aīas q̄ nō moriūtur. Si em̄ maledicit dn̄s bn̄dictionibus eorū: ⁊ ſi aīe quas viuificant nō viuunt: quō p eos gratia benedictiōis trāſfundit̄? Sꝫ illud caplm̄ Maledicā ⁊c. quidā referūt ad hereticos: qui ab eccleſia preciſi ſunt: ⁊ ad excōicatos quorū benedictiones fiunt maledictiones his q̄ eorꝝ ſequuntur errores. Illud vero alterū ſcꝫ viuificant ⁊c. ſup oēs illos ſacerdotes exponūt: q̄ abſque claue ſcientie et forma bone vite preſumūt ligare vel ſoluere. Sed nullus officio ſacerdotis vti debꝫ niſi immunis ſit ab illis que in alijs iudicat: alioqn̄ ſeipſum condemnat.

Qualis debet eſſe iudex eccleſiaſticus.

¶ Qualem aūt oporteat eſſe q̄ aliorū iudex conſtituit̄. Aug. deſcribit ita dicens. Sacerdos cui oīs offertur pctōr ante quē ſtatuitur oīs languor: in nullo eorū ſit iudicandus que in alio iudicare eſt promptus. Iudicans em̄ aliū qui eſt iudcādus cōdemnat ſeipſum. Cognoſcat ergo ſe et purget in ſe qđ alios videt ſibi offerre: caueat vt a ſe proiecerit quicqđ in eo damnoſum reperit. Aiaduertat: ꝙ qui ſine peccato eſt: primus in illā

lapidẽ mittat. Ideo eñ liberauit peccatricem. quia nõ erat q̃ iuſte proijceret lapidẽ. Quo lapidaret qui ſe lapidãduz cognoſceret? Nullus eñ erat ſine peccato in quo intelligitur oẽs fuiſſe reos. Nam venialia remittebantur per cerimonias. Si qđ ergo in eis pctm̃ erat: criminale erat. In hoc ergo potentiſſimuz eſt crimẽ ſacerdotũ ⁊ deteſtabile: qui nõ prius ſe iudicãt et alios alligãt. Caueat ſpũalis iudex ſicut nõ commiſit crimen nequitie: ita nõ careat munere ſciẽtie. Oportet vt ſciat cognoſcere q̃cquid debeat iudicare. Iudiciaria enim poteſtas hoc poſtulat vt qđ debet iudicare diſcernat. Diligẽs ergo inueſtigator ſapienter interroget a peccatore qđ forſitan ignorat vł verecundia velit occultare. Cognito vero crimine varietates eius non dubitet inueſtigare: ⁊ locũ ⁊ tempꝰ ⁊ cetera q̃ ſupra diximus quibꝰ cognitis aſſit beniuolus paratus erigere ⁊ ſecum onꝰ portare: ⁊ hẽat dulcedinẽ in affectione: diſcretionem in varietate: doceat pſeuerãtiã. Caueat ne corruat: ne iuſte perdat iudiciariam poteſtatem. Et ſi eñ penitentia poſſit ei acquirere grãz: nõ tñ mox reſtituat in poteſtatem primã. Et ſi petrus poſt lapſum reſtitutus fuerit ⁊ ſepe lapſis ſacerdotibus reddita ſit dignitatis poteſtas nõ tñ eſt neceſſe vt oĩbus cõcedatur quaſi ex auctoritate. Inuenitur aucthoritas que ꝯcedit ⁊ quaſi iperat. Inuenit auctboritas alia que non concedit: ſed vetat: que ſcripture non repugnant ſed ꝯcordãt. Cũ eñ tot ſunt qui labũtur vt priſtinaz dignitatẽ ex auctoritate ďfendant: ⁊ quaſi vſuz peccandi ſibi faciant: recidenda eſt ſpes iſta. Si vero locus eſt vbi iſta nõ concurrant reſtitui poſſunt q̃ peccant. Ex his ſatis ꝑpenditur qualis debeat eſſe ſacerdos qui alios ligat ⁊ ſoluit: diſcretꝰ ſcilicet ⁊ iuſtus: alioq̃n mortificat ſepe animas q̃ non moriuntur: ⁊ viuificat q̃ non viuunt: ⁊ ita incidit in maledictionis iudicium. Illud autẽ Malachie ſcꝫ: maledicam benedictionibus veſtris: ſiue ſup hereticos tantũ ⁊ excõmunicatos ſiue ſuper oẽs ſacerdotes q̃ vita ⁊ ſcientia carentes benedicere p̃ſumunt: dictũ accipiatur: ſic intelligi poteſt: maledicã benedictionibꝰ veſtris. id eſt his q̃ in

eis benedictionibus poſſidetis: q2 faciam ea cedere vobis i maledictionē non in benedictionē quia τ ſi benedicunt ſanctis: nō hoc faciūt ex vero corde: τ ideo eorū benedictio eis vertitur in maledictionē. Uel maledicam benedictionib⁹ veſtris. id ē qđ a vobis benedicit: a me erit maledictū: quia benedicūt inique agentibus adulanturq₃ peccātibus: dummodo diuites ſint.

Circa decimānonam diſt. querit. Utrū oēs τ ſoli ſacerdotes habeāt claues.

¶ Pro hui⁹ difficultatis enodatiōe ē aduertēdū ꝙ titul⁹. q. ītelligit đ clauib⁹ ordinis. ſ. đ claue ſciētię τ claue iudicandi in foro interiori: τ non intelligit titulus de clauibus iuriſdictionis in foro exteriori: nā de talibus notuz eſt ꝙ ſimplices ſacerdotes non hn̄t tales claues: nec etiaz dn̄i rectores: niſi in vno caſu vt dictū eſt ſuperius. Similiter notū eſt ꝙ non ſoli ſacerdotes hn̄t tales claues iuriſdictionis. naz multi clerici non ſacerdotes hn̄t tales claues iuriſdictionis vt patz de epiſcopis nō ſacerdotibus: τ de archidiaconis et officialibus et ſic de alijs. Ulteri⁹ eſt aduertendū ꝙ magiſter ſententiaruz in preſenti diſt. tenet ꝙ ſacerdotes ignorātes non habēt clauem ſcientię: τ in hoc decipitur: credebat eīm ꝙ claues ſcientię eſt habit⁹ ſciētificus et non eſt ita. Immo clauis ſcientie eſt poteſtas eccleſiaſtica diſcernendi lepram a nō lepra. i. peccatum mortale a nō mortali: modo certuz eſt ꝙ quātumcūq₃ aliq ſacerdotes ſint ignorantes: habēt tñ poteſtatē diſcernendi leprā a nō lepra et ideo oēs tales habēt clauē ſciētię.

¶ Propterea in hac opinione magiſter ſententiarū reprobat ab oib⁹ doctoribus theologis: τ ponitur reſponſio affirmatiua ad tituluz queſtionis quātum ad vtramq₃ partē.

¶ Contra iſtam reſponſionez arguit ſic. mali ſacerdotes nō hn̄t ꝑdictas claues ḡ rn̄ſio nulla: añs ꝓbat: mali ſacerdotes nō hn̄t ſpm̄ ſāctū ḡ nō hn̄t ꝑdictas claues: ꝯña ꝓbatur Joannis. 20. ca. anteq̄₃ ſaluator noſter daret iſtas claues apoſtolis tradidit eis ſpiritū ſctm̄ dicens. Accipite ſpm ſctm̄: quorū remiſeritis peccata τc. ergo ad hoc ꝙ aliqs habeat tales claues neceſſariuz eſt ipſum habere ſpiritum ſanctum.

¶ Ad hoc argumentū rn̄det negando añs: τ ad probationem negatur ꝯña: τ ad ꝓbationē negat itez ꝯña: rō ē. q2 ſpūſctūs bñ reqrit ad vſuz clauiū licitū τ meritoriū ſ₃ nō reqritur ſimplr̄ ad vſū clauiū ꝓ̄pterea ſaluator nr̄ volēs apoſtolos vti clauib⁹ licite τ meritorie tradidit illis ꝑus ſpm ſanctū: ſ₃ ſimplr̄ nō reqrit imo eſt hereſis iā ſępenumero ꝯdēnata per ſanctā matrē eccleſiaz dicere ꝙ ſpirit⁹ ſanct⁹ requirit ad poteſtatē vel vſum clauiuz in ipſo ſacerdote.

¶ Secdo arguitur ſic. null⁹ ſapiens rex. diſpenſationē ſui theſauri committit ſuo inimico: ergo non eſt poſſibile ꝙ mali ſacerdotes hēant tales claues: ꝯña. pbaꝶ qꝛ ſi mali ſacerdotes habuerūt tales claues: iā ſaluatoꝛ nr̄ ꝗ ē rex regū in quo oēs theſauri ſciētię ⁊ ſapiētię ſunt reconditi vt inqt apoſt. ad Collo. p°. ca. cōmitteret claues theſauri ſui inimicis ſuis. Nā mali ſacerdotes ſūt inimici xp̄i: ergo non eſt poſſibile malos ſacerdotes habere claues ordinis. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur diſtinguēdo añs vl' de rege terreno et ſic cōceditur illud ⁊ negaꝶ ꝯña: et ad probationē negaꝶ iterū ꝯña: vel intelligendo de quocunqȝ rege ſiue celeſti ſiue terreno ⁊ ſic negaꝶ illud et diſcrimē eſt: qꝛ reges terreni fallere ⁊ falli poſſunt: ⁊ neſciunt ex malis elicere bona. Rex autē cœleſtis qui eſt ſaluatoꝛ noſter: neqȝ fallere neqȝ falli poteſt. vt inqt Auguſt. ſuper ſymboluȝ. Immo ſi fallere aut falli poſſet non eſſet dignus vt eſſet omnipotens. Inſuper ex malis elicit bona. Immo teſte eodem Aug. in libris de ciuitate dei ⁊ de doctrina xp̄iana nunqȝ ſineret mala fieri: niſi inde oꝛirenꝶ multa bona.

¶ Tertio arguiꝭ ſic interceſſio mali ſacerdotis no habȝ aliquā efficatiam ad recōciliandū peccatoreȝ deo: ergo mali ſacerdotes non hn̄t claues ordinis. añs probaꝶ aucthoritate diui Gregorij dicentis cū is. qui diſplicet ad intercedendū mittitur irati anim⁹ ad deterioꝛa prouocatur: ſed vſus clauiū fit per quādā interceſſionē ergo mali ſacerdotes non poſſunt habere tales claues.

¶ Ad hoc argumentū rn̄deꝶ diſtinguendo añs: vel rōne meriti perſonalis ⁊ ſic conceditur illud ⁊ negaꝶ ꝯña: vel rōne meriti paſſionis xp̄i: et inquantū malus ſacerdos eſt miniſter eccleſię ⁊ ſic negaꝶ illud. Vñ licet prauę diſpoſitiōes mali ſacerdotis ante verba ſacramētalia non habeāt efficatiā: verba tn̄ ſacramētalia prolata ab ipſo tanqȝ miniſtro eccleſię hn̄t efficatiā virtute paſſionis xp̄i. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur ſic. ſeqreꝶ ſaltem ꝙ ſacerdotes excōicati: ſciſmatici: heretici: et degradati haberent vſuȝ clauiū ordinis in foro interioꝛi: ꝯñs eſt cōtra determinationeȝ vl'is eccleſię ergo ſolutio nulla: ſeqla probaꝶ: ſacerdotes excōicati ⁊ degradati poſſūt cōficere corp⁹ xp̄i: ergo poſſunt abſoluere in foro interioꝛi: añs pꝫ ex determinatione etiā vl'is eccleſię aſſerentis ꝙ ſi talis ſacerdos degradatus proferat verba ſacramentalia ſup panē triticieum real'r ꝯſecrat qȝuis peccet moꝛtaliꝶ. Iā pbaꝶ ꝯña. ſicut poteſtas clauiū depēdet ab oꝛdine ita etiā poteſtas ꝯficiendi coꝛpus xp̄i: ergo ſi pōt ſacerdos degradatus cōficere coꝛp⁹ xp̄i poteſt etiā abſoluere in foro interioꝛi. ¶ Ad hanc replicam reſpondeꝶ negando ſeqlā: ⁊ ad probationē cōceſſo añte negaꝶ ꝯña ⁊ rō eſt: qꝛ talis ſacerdos non habȝ materiā ſacraᵗⁱ. penitētię tamen materiaȝ ſacramēti euchariſtię. Vñ ſicut materia ſacramēti euchariſtię non eſt qlȝ panis ſed ſoluȝ panis triticeus vt ſuperius dictum

eſt: ita etiã materia ſacramẽti peni-
tentię non eſt quilȝ peccator ſed ſo-
lum pctõr ſubditus et tales excõica
ti ꝛ degradati non hñt ſubditos: iõ
non eſt mirũ ꝙ nõ poſſint abſolue-
re veluti ſi ſacerdos nõ habeat panẽ
triticeum non ꝯſecrabit: impoſſibi-
le eſt eñ ꝙ cõſecret niſi habeat pa-
nem triticeum.

¶ Quarto arguit̃ ſic. ſequeret̃
ꝙ ſacerdotes antique legis habuiſ-
ſen tales claues: ꝯñs eſt cõtra illud
apoſtoli ad hebręos nono cap. vbi
ſacerdotiuȝ legis euãgelicę p̃fertur
ſacerdotio legis antiq̃ ꝑ hoc ꝙ xp̃s
aſſiſtit pontifex futurorũ bonorum
ad tabernaculuȝ cęleſte introducẽs
per ꝓpriũ ſanguinẽ: ſacerdotiũ autẽȝ
legale per ſanguinẽ hircorũ vel tau
roruȝ introducebat in tabernaculuȝ
manu factũ ergo reſolutio nulla: ſe
quela probatur ſacerdotes legales
habebant poteſtateȝ diſcernendi et
iudicandi ꝛ imponendi aliquã pœ-
naȝ ergo hẽbant pręedictas claues.
¶ Pro huius argumẽti ſolutiõe
eſt aduertenduȝ: ꝙ ſicut in lege nr̃a
euangelica ſunt aliquę irregularita
tes: quę nõ ſunt peccata vt ꝑȝ de bi
gamo ꝛ ſpurio ita etiã in lege anti-
qua erant aliq̃ irregularitates q̃ nõ
erant pctã veluti tangere mortuum
habere lepram ꝛ ſic de ſimilibus. ꝛ
ſacerdotes legis antiquę ſolum ha
bebant poteſtatẽ diſcernendi de ta
libus difformitatibꝰ ꝛ irregularita
tibus ꝛ imundicijs ꝛ non de pecca-
tis mortalibꝰ ꝛ ideo ſoluȝ poterant
aperire illud tabernaculuȝ ſeu tem-
plũ materiale ꝛ claudere: ſȝ nõ po-
terant reſerare aut claudere regnũ
celorũ. quare nulla eſt cõparatio in
ter ſacerdotes legales ꝛ ſacerdotes
legis euangelicę: ſacerdotes enim
euangelici nõ ſolum templũ mate-
riale verũ ꝛ regnũ cęlorũ aperire ꝛ
claudere valẽt ſicut promiſit ſalua-
tor noſter Matthę. 16. btõ petro di-
cens. Tibi dabo claues regni cęlo-
rum. Quare vltra modũ eſt mirabi
lis dignitas ſacerdotis euangelici.
Non ergo immerito multi ſancti vt
Diuus Franciſcus ꝛ diuus Marti-
nus ꝛ alij dixere ꝙ ſi obuiaſſent ſa-
cerdoti euangelico et angelo bono
prius honoraſſent ſacerdotẽ euãge
licum q̃ȝ bonuȝ angelũ. Sed ꝓpt̃
vitia ꝛ ſcelera noſtra miniſteriũ no-
ſtruȝ vbiq; vilipendit̃. ¶ Iſto notа-
to rñdet̃ ad formã argumenti negã
do ſequelã: ꝛ ad probationẽ dico ꝙ
ſacerdotes legales nõ poterant co-
gnoſcere niſi de q̃buſdaȝ irregulari
tatibus ſiue immundicijs ꝛ non de
peccatis mortalibus.

¶ Quito arguit̃ ſic. xp̃s ſalua
tor nr̃ eſt ſacerdos iuxta illud pſal-
miſtę pſal. 109. Tu es ſacerdos ine
ternũ ſcðm ordinẽ melchiſedech: ꝛ
non habet tales claues ergo: rñſio
queſtionis nulla: minor probat̃: cla
ues prędicte fundant̃ in charactere
ſacerdotali: ſed xp̃s nõ habet chara
cterẽ ſacerdotalẽ ergo nõ habet ta-
les claues. ¶ Pro huiꝰ argumenti
ſolutione pręſupponẽda eſt quędaȝ
diſtin. ſuperiꝰ habita: ꝙ triplex eſt
ptãs ſcȝ auctoritatiua excellentię.
et miniſterialis. Iſto ſuppoſito rñ-
detur negando minorẽ: ꝛ ad proba

tionē diſtiguit maior: vl' de clauib⁹ miniſterialibus ꝛ ſic conceditꝰ illa ꝛ negatur ꝯña vel de clauib⁹ excellētie ꝛ ſic negatur illa maior. vñ chriſtus inquantū deus hȝ claues poteſtatis authoritatiue: ꝛ ſcđ3 humanitatē hȝ claues poteſtatis excellētie nos aūt ſacerdotes euangelici ſolū habem⁹ claues poteſtatis miniſterialis.

¶ Queritur ſecūdo circa eandeȝ diſt. an correctio fraterna ſit de pręcepto oib⁹ xpicolis. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt notanduȝ ꝙ correctio fraterna ſic deſcribitꝰ ē admonitio fratris de emendatiōe delictorum ex fraterna charitate procedens. Ulterius eſt notandum ꝙ de pctis publicis: ſiue manifeſtis: ſiue notorijs nō eſt ſeruandus tot⁹ ille proceſſus euāgelicus qui habetꝰ Matth. 18. ca. ſ. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. Solū autē eſt ſeruādus ille proceſſus: qñ pctā ſunt occulta ꝛ hoc dummō nō ſint in pnicie reipub. nā ſi tale peccatū eſſet in pnicie reipub. non eſſet tunc ſeruandus talis pceſſus euangelicus. verbi gr̄a: ſi aliqs vellet pdere vrbem hoſtibus ꝛ eſſet piculū in mora. ſiliter ſi aliqs hereſiarcha vellet inficere populum xpianū ſua hęreſi tunc non eſſet ſeruādus totus pceſſus: ꝛ pręcipue ſi eēt etiā piculū in mora. In talib⁹ autē caſibus immediate oporteret ſignificare illi: qui poſſet adhibere remediuȝ: puta gubernatori vrbis vel epiſcopo. Tertio eſt notādū ꝙ peccata occulta quę ſunt in pnicie pſonę puatę ſunt i duplici differētia. Quędā ſunt occulta taliꝰ ꝙ pauci ſciūt: vt puta tres vel quatuor. Alia ſunt tam occulta ꝙ ſoluȝ duę pſone ſciūt. ſ. ipſe pctōr ꝛ vnus alius. ¶ De pmo membro oēs doctores conuenīūt ꝙ ſeruandus eſt ille proceſſus euāgelicus. ſ. ꝙ ſi nō vult deſiſtere a pctō tunc poſſuȝ adhibere duos teſtes de illis q̄ ſciunt et nouerūt delictuȝ. ¶ De ſcđo mēbro eſt cōtrouerſia inter doctores. naȝ Durandus dicit ꝙ ſi ego ſolus ſcio et pctōr nō vult deſiſtere pp̄ter meā monitionē non debeo adducere aliquos teſtes: nā tunc diffamarem ipſum ſed tunc debeo tacere et relinquere eū ſuo arbitrio. ꝛ conſequenter aſtruit ꝙ proceſſus euangelicus nonintelligitꝰ de pctis iſti⁹ ſecūdi mēbri ſȝ de pctis occultis pmi membri. ¶ Diuus Thomas tamē tenet oppoſitū in pręſenti diſt. ꝛ in ſcđa ſcđę. ꝛ allegat pro ſe Aureliuȝ Auguſtinū in rl'a itidē aſſerentē et dat vnā pulchrā analogiā: bon⁹ enī chirurgus vl' medicus intendēs ſanare aliquē infirmū rōnabiliter pręcipit interdū amputare brachiū vel manū vt reliquū corpus ſaluetꝰ: nec intendit mutilationē ſed dūtaxat ſalutē ipſius infirmi. Ita etiaȝ medicus ſpiritualis q̄ eſt bonus xpianus intendēs emendare fratrē non intēdit diffamare ipȝ adducendo duos teſtes q̄ antea nō cognoſcebāt tale delictū. Sed intēdit talis bon⁹ chriſtianus ſalutem ſpiritualē ipſi⁹ peccatoris. nā ſi intēderet diffamationem ipſi⁹ peccaret grauiſſime: ſed quia intendit ſolū ſalutē eſto ꝙ diffametꝰ: licite et meritorie agit addu

cēdo nouos teſtes: melius eſt enim tali infirmo ſpiritualiter ꝙ diffametur. ꝗ̃ ꝙ moriat̃ eternalit. Iſta opinio videt̃ mihi probabilior altera ⁊ verior. Poſtremo eſt notanduꝫ ꝙ vbi nō expectat̃ emēdatio fratris ſꝫ potiꝰ obſtinatio ⁊ peccatū nō eſt in perniciē alicuius alteriꝰ ab ipomet pctōre obſtinato: tunc non eſt corrigendus peccator: ſed oportet illum relinquere iudicio diuino. ¶ Iſtis notatis rñdet̃ affirmatiue. ad. q. ⁊ corroborat̃ expſſa aucthoritate. ſacre ſcripture. habet̃ eñ eccleſiaſt. 17. cap. vnicuiqꝫ deus mādauit de pximo ſuo.

¶ Contra iſtā reſponſiōnē ar. ſic. Hieronymꝰ inqt ſacerdotes ſtudeant adiplere illud euāgelicū. ſ. ſi peccauerit in te frater tuus ⁊c. ergo ſoli ſacerdotes tenent̃ ⁊ per pñs nō oēs fideles obligant̃ ad correctiōeꝫ fraternā. ¶ Ad hoc argumentū facile rñdet̃ negando pñam. Nā ex auctoritate Hieronymi ſequitur conſeqñs: ſed bene verū eſt ꝙ ſacerdotes ⁊ maxie p̄lati plus obligātur ꝗ̃ alij. ¶ Contra iſtā ſolutioneꝫ ar. Soli illi q̄ habent curā alioꝝ obligantur corrigere alios: ſed ſoli p̄lati hñt curā alioꝝ ergo ſoli p̄lati obligantur corrigere alios. ¶ Ad hanc replicā rñdet̃ diſtinguēdo maiorem: vel de cura ſimpliciter et ſic negat̃: vl' de cura ſcdm qd ⁊ ſimpliciter indifferenter et ſic conceditur illa ⁊ negat̃ minor: vñ non ſolū p̄lati habent curā alioꝝ ſimpliciter. vel ſcdm qd id ē in aliquo caſu particulari. Immo quilibet chriſtianꝰ quātumcūqꝫ ſimplex habet curam ſm quid reſpectu alteriꝰ. ſ. in caſu: in quo videt eum peccanteꝫ. Iuxta illud allegatū vnicuiqꝫ deus mādauit de proximo ſuo. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionē arguit̃ ſic. Nullꝰ xpianus tenet̃ ad correctionē ḡ ſolutio nulla añs pbat̃ nullꝰ pctōr tenet̃ corrigere aliū: ſꝫ qlꝫ xpianꝰ ē. pctōr: ḡ nullꝰ xpianꝰ tenet̃ corrigere aliuꝫ: minor pꝫ p illud Ioānis pmo ca. pme canonice. Si dixerimꝰ qꝛ pctm̄ nō habemus ipſi nos ſeducimus. ¶ Ad hanc replicā rñdet̃ diſtinguēdo maiorem: vel de peccatore publico notorio ⁊ ſic conceditur illa ⁊ negat̃ minor: nec probat̃ in iſto ſenſu. Nā diuus Ioannes intellexit de quocūqꝫ peccato ſiue mortali ſiue veniali. ſi vero maior intelligat̃ de peccatore mortaliter vel venialiter indifferēter negatur maior. Diuꝰ thomas tñ tenet ꝙ ſi ſit peccator occultꝰ mortaliter poteſt aliū corrigere fraternaliter ex zelo dei: nō tñ rōne officij iudicature ſi talem habeat. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. Inferior non debꝫ corrigere ſuperiorē: ergo non quilibet xpianus tenet̃ aliū corrigere: añs probat̃: beatus Dionyſius reprehēdit Demophilū monachuꝫ. nō ſacerdotē: ideo: qꝛ correxit quēdaꝫ ſacerdotē: ergo inferior nō poteſt corrigere ſuperiorem. ¶ Ad hanc replicā rñdet̃ negando añs et ad probationē dico ꝙ diuꝰ Dionyſius non rephendit illū monachuꝫ quia correxerat ſacerdotē: ſed qꝛ cū ignominia et verberibus expulerat ſacerdotem ab eccleſia. vñ non habebat eum ſic corrigere. iuxta illud Pauli. Senioreꝫ ne increpaberis:

ſed obſecra vt patrem.
¶ Secūdo arguitur. Joſeph Geñ.27.cap. accuſauit fratres ſuos crimine peſſimo apud patrē ſuum: et nō prius monuit eos: ergo rñſio nulla. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando minorem: ⁊ rō eſt: qꝛ licet non ſcribatꝰ monitio ipſius Joſeph credendum eſt tñ ꝙ Joſeph q̄ erat ſapiens et regebatꝰ a ſpiritu ſancto prius monuit fratres ſuos ꝙ̄ accuſauit: ⁊ ſi q̄ras qđ erat illud crimen rñdetꝰ ꝙ nō erat ſodomiticū nō eñ credendū eſt ꝙ tales patriarchȩ et maxime iudas a quo deſcendit ſaluator noſter ſcđm carnē cōmiſiſſēt tam enorme crimē: ſed erat quedaȝ rixa quā habebant cuȝ filijs balȩ et ſelphȩ ancillarū lię ⁊ rachelis vxorꝫ Jacob. Sȝ adhuc dices ꝙ talis rixa non eſt crimē peſſimū: hoc negatur: ⁊ rō eſt: quia mirabiliꝰ diſplicet deo. nā oppoſitorū eadē eſt diſciplina. et eccleſiaſtici.25.ca. habetur.3. placent deo ⁊ hoībꝰ: amor proximi concordia fratrū: ⁊ vir et mulier bñ ſibi cōſentiētes. ergo per oppoſitū diſcordia ſiue rixa fratrū mirabiliꝰ diſplicet deo. ¶ Cōtra iſtā rñſiōem arguitur Joānis.13.ca. ſaluator nr̄ accuſauit iudā ꝓditorē ſine monitione ꝓꝑuia: ergo ſolutio nulla. ꝯña tenet qꝛ oīs xp̄i actio noſtra eſt inſtructio. ¶ Ad hanc replicā reſpōdetur negando ꝯñaȝ: et ad ꝓbationē dico ꝙ ſaluator noſter ſciebat monitionem non profuturā. nā quē nō mouerāt miracula: non mouiſſent verba. et ſi nos etiā ſciremus monitionem nō profuturā: non deberemus illā facere. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionem arguitꝰ. Petrus actuū quinto ca. non monuit Ananiā et ſaphiraȝ coniuges. immo ipos publice accuſauit ⁊ occidit: ergo proceſſus euangelicus non eſt ſeruandus. ¶ Ad hāc replicā rñdetꝰ negando ꝯñam: et rō eſt: qꝛ illud factū eſt ex inſtinctu ſpiritus ſancti: vt ceteri xp̄iani terrorē haberent ⁊ non defraudarent principem apoſtolorū: ⁊ vt ſanctitas ſapientia: ⁊ ꝓphetia ipſius ꝑncipis apoſtolorū oībus manifeſtarentꝰ et ex ꝯñti ipſum ſummo honore venerarentꝰ: et eccleſia augeretꝰ. Contra iſtam ſolutionē arguitur. Paulus ad Galath.2.ca. publice reprehendit petruȝ et nō prius monuit ergo adhuc ſolutio nulla. ¶ Ad hanc replicam rñdetꝰ ꝙ Petrus non peccauit in occulto et ideo monitio ſecreta non debuit ꝑcedere.

De his qui in fine penitēt Diſtinctio. XX.

SCiēduȝ eſt etiā ꝙ tempus penitentie eſt vſq̄ in extremū articulū vite. Vñ Leo papa. Nemo eſt deſperandus duȝ in hoc corpore cōſtitutꝰ eſt: quia nōnunq̄ qđ diffidentia etatis differtur: conſilio maturiore perficitur. Aug. tamē de penitentiā differentibus ita ſcribit. Si quis poſi-

tus in vltima neceſſitate volue
rit accipe penitentiã:et accipit
et mox reconciliat̃ ꝛ hinc vadit
fateoꝛ vobis non illi negamus
qđ petit:ſed nõ p̃ſumim⁹:qꝛ be
ne hinc exit. Si ſecur⁹ hinc ex/
ierit ego neſcio: penitẽtiã dare
poſſumus:ſecuritatẽ vero nõ.
Nunqđ dico damnabitur? ſed
nec dico liberabitur. Uis ergo
a dubio liberari:age penitentiã
dum ſanus es. Si ſic agis di/
co tibi quia ſecurus es: qꝛ peni
tentiã egiſti eo tp̃e quo pecca/
re potuiſti. Si vis agere peni/
tentiam qñ iam peccare nõ po
tes:peccata te dimiſerũt: nõ tu
illa. Item. Due res ſunt:aut ig
noſcitur tibi:aut nõ ignoſcitur
quid horũ tibi ſit futuꝝ neſcio?
ergo tene certũ ꝛ dimitte incer
tum. Sed quare hoc dixit Au
guſtin⁹? cũ penitentia in fine
agitur in pſalmo appellet̃ ſacri
ficium veſpertinũ:qđ erat acce
ptabilius in lege:ꝛ cũ in quacũ
qȝ die inuocet̃ deus aſſit:ꝛ qua
cũqȝ hora ingemuerit ꝛ ꝯuerſ⁹
fuerit peccatoꝛ:vita viuet ꝛ nõ
moꝛietur. Sed illa dixit Aug.
pꝛopter illos q̃ penitentiã vſqȝ
in finem vite ꝓtrahunt:ꝛ tunc
non ex dei amoꝛe videntur pe/
nitere:ſed timoꝛe moꝛtis quaſi
ex neceſſitate. Uñ idẽ quaſi ape
riens q̃re ſuperioꝛa dixerit ait.
Null⁹ expectet qñ peccare non
poteſt. Arbitrij eñ libertatem
querit deus vt deleri poſſint cõ
miſſa:non neceſſitatẽ:ſed cha/
ritatem:nõ tñ timoꝛẽ:quia nõ
in ſolo timoꝛe viuit hõ. Quem
ergo ſero penitet:opoꝛtet nõ ſo
lum timere iudicẽ:ſed diligere:
quia ſine charitate nemo ſalu⁹
eſſe poteſt. Nõ ergo tñ timeat
penam qui penitet: ſed anxie/
tur pꝛo gloꝛia. Que cõuerſio ſi
contigerit alicui etiam in fine
deſperandũ nõ eſt de ei⁹ remiſ/
ſione. Sed qm̃ vix vel raro eſt
tam iuſta conuerſio:timenduȝ
eſt de penitente ſero:maxie cuȝ
filij quos illicite dilexit ſint pꝛe
ſentes:vxoꝛ ꝛ mũdus ad ſe vo
cet. Multos ſolet ſerotina pe/
nitentia decipere. Sed qm̃ de⁹
ſemp̲ potens eſt:ſemp̲ etiaȝ in
moꝛte iuuare valet quibus pla
cet. Cũ ergo opus ſit non hoĩs
ſed dei fructifera penitentia:in
ſpirare eam põt quandocumqȝ
vult ſua miſericoꝛdia:et remu/
nerare ſua miſericoꝛdia: quos
damnare põt ex iuſticia. Sed
quoniã multa ſunt q̃ impediũt
et languentẽ retrahunt pericu/
loſum eſt ꝛ interitui vicinuȝ ad

mortem protrahere penitentie remedium. Sed magnum eſt cui deus tunc inſpirat: ſi quis eſt: verã penitentiã. Sz ſi etiaz ſic conuerſus vita viuat ⁊ non moriat nõ promittim⁹ ꝙ euadet oẽm penã. Nam prius purgandus eſt igne purgationis: qui in aliud ſeculũ diſtulit fructũ conuerſionis. Hic autẽ ignis et ꝗuis eternus nõ ſit miro modo grauis eſt: excellit eñ oẽm penã quaz vnꝗ̃ paſſus ſit aliqs in hac vita. Nunꝗ̃ in carne tanta inuenta eſt pena licet mirabilia martyres paſſi ſit tormenta ⁊ multi neqter quãta ſepe ſuſtinuerũt ſupplicia Ex his ſatis oſtenditur quã periculoſum ſit differre penitentiã vſꝗ̃ in finem vite. Si tamẽ etiã tũc vera habeatur penitẽtia: hoiez liberat: ⁊ vitaz mortuo ĩpetrat: nõ ſic tamẽ: vt nullaz ſentiat penam: niſi forte tanta ſit vehemẽtia gemit⁹ ⁊ contritiõis: q̃ ſufficiat ad delictoꝝ punitionẽ. Licet ergo ſit difficile vt tũc ſit vera penitentia que tam ſera venit quando cruciatus membra ligat ⁊ dolor ſenſuz opprimit vt vix homo aliquid cogitare valeat: melior eſt tamẽ ſera ꝗ̃ nulla. Penitẽtia eñ quando in extremo vite hyatu aduenit: ſanat ⁊ liberat. Multuz ſera fuit latronis penitentia: ſed nõ fuit ſera indulgentia. Sed licet latro veniam meruiſſet in fine de omni crimine: nõ tñ dedit baptizatis peccandi ⁊ et perſeuerãdi auctoritatem.

De his qui hic penitentiam non complent.

¶ Si vero queritur de illis q̃ in hac vita pñiam non cõplent vtrum trãſituri ſint per ignẽ vt ibi quaſi cõpleant qđ hic min⁹ fecerunt: idem dicim⁹ de iſtis eſſe ſentiendũ ⁊ de his qui in extremis penitent. Si eñ tanta fuerit cordis contritio ⁊ delicti exprobratio: vt ſufficiat ad puniendũ pctũ: liberi ab alijs penis tranſeunt ad vitã: ⁊ ſi in expleta fuerit penitentia: qꝛ perfecte penituerunt ⁊ ingemuerũt corde. Qui vero nõ adeo conterunt corde ⁊ non ingemiſcũt pro pctõ: ſi ante expletionẽ penitẽtie diſceſſerit: ignẽ purgatorij ſentient: ⁊ grauı⁹ punientur ꝗ̃ ſi hic impleſſent pñiaz. Horrendum eſt eñ incidere in manus dei viuentis. Deus enim cum ſit miſericors et iuſtus: ex miſericordia ignoſcit: nõ reſer-

uans pctm̄ ad penā eternā. Ex iusticia vero impunitū nō dimittit delictū: aut eī̄ punit hō aut deus: hō aūt punit penitē do: deus autē penā exigendo. Et est pnia interior ꝛ exterior. Si ergo interior penitudo fuerit tāta vt ſit ſufficiēs vltio peccati: deus q̄ hoc nouit ab illo q̄ taliter penit et vlterius penā nō exigit. Si vero interior penitudo nō ſufficit in vindictaꝫ pcti: nec exterior pnia implet: deus qui modos ꝛ mēſuras peccatorum ꝛ penarū nouit: addit penam ſufficientē. Studeat ergo quiſq̄ ſic delicta corrigere: vt poſt mortē non oporteat penā tolerare. Quedā eī̄ pctā mortalia in penitentia fiūt venialia non tn̄ mox ſanant. Sepe īfirmus moreretur ſi non medicaretur. non tn̄ ſtatim medicatus ſanatur. Languet victurꝰ qui prius erat moriturꝰ. Qui autē impenitens moritur oīno moritur et eternaliter cruciat. Si eī̄ ſemꝑ viueret ſēꝑ peccaret.

De illo cui ſacerdos indiſcretus iniungit paruam penitentiam.

¶ Si vero de illo querit q̄ ſatiſfactionē iniunctā impleuerit que ignorantia vel negligentia ſacerdotis: pctō condigna non fuit: vtrū de vita migrās ab oī̄ pena liber ſit? idē rn̄deo quod ſupra de illo qui penitentiā nō compleuit dixi. qꝛ ſi tm̄ ē lamētum interioris doloris vt ſufficiat in vindictā pcti: oīno liberatus eſt: ſi vero nō ſufficit dolor interior ſimul cū pena iniūcta addet deꝰ penā. Nō aūt interdū ſufficiat dolor interiꝰ ad vindictam pcti: certū documētum habemꝰ in illo latrone qui ſola mentis contritione ꝛ confeſſione ſtatim vt conuerſꝰ fuit paradiſum ingredi meruit. Sꝫ qꝛ diſpenſatores eccleſie cōtritionis q̄titatē non ꝑpendūt q̄ bꝰ non eſt datum intelligere occulta cordiū oībus leges penitentie conſtituunt tā magis q̄ꝫ minus de pctō dolentibꝰ. Quorū ſtudiū ad hec p̄cipue tēdere dꝫ vt cordis dolorē quantū fas eſt cognoſcant ꝛ ſm̄ ipſius modū ſatiſfactionē iniūgant: Vn̄ Aug. In actione pnie vbi tale cōmiſſum eſt vt is qui cōmiſit a xp̄i etiā corꝑe ſepareē: non tā conſiderāda eſt mēſura tp̄is q̄ꝫ doloris. Cor eī̄ contritū ꝛ humiliatū deus nō deſpicit. Verꝫ qꝛ plerūq̄ꝫ dolor alteriꝰ cordis

occultus eſt alteri: nec in alio℞ noticiã niſi per verba vel alia q̃cũqꝫ ſigna procedit: cũ ſit corã illo cui dicit. Gemitus meus a te non eſt abſcõditus: recte cõſtituũtur ab his qui eccleſijs p̄ſunt tempa penie: vt ſatiſfaciat etiam eccleſie in qua pctã ipſa remittunt̃ extra eã q̃ppe nõ remittuntur. Ipſa eñ ipm̃ ſctm̃ pignus accepit: ſi quo non remittunt̃ vlla pctã. Itẽ Hiero Menſurã tempis in agẽda penitentia: ideo nõ ſatis apte preſigunt canones pro vnoquoqꝫ crimine: vt de ſingulis dicant qualiter vnũqđqꝫ emendandũ ſit: ſꝫ magis in arbitrio ſacerdotis intelligentis relinquenduꝫ ſtatuerũt quia apđ deuꝫ nõ tm̃ valet menſura temporis quantum doloris. Nec abſtinẽtia tã tum ciborũ quantũ mortificatio vitiorũ. Ideoqꝫ tẽpa pnie pro fide ꝛ conuerſatiõe fideliuꝫ penitentium abbreuianda precipiunt: ꝛ pro negligẽtia protelanda: ꝓ q̃buſdã tñ culpis modi penitentie ſunt impoſiti.

Quod morientibus non ſit imponenda ſatiſfactio ſed innoteſcenda.

¶ Solet etiã queri vtrũ ſatiſfactionis lex morituris ſit imponenda? De quo Theodorꝰ cãtuarieñ. epiſcopus in penitentionali ſuo ſic ait. Ab infirmis in periculo mortis poſitis: pura inquirenda eſt confeſſio peccatorum: nõ tñ eſt illis imponẽda quãtitas penitẽtie: ſed innoteſcenda. et cum amicorũ orõnibus et elemoſinarũ largitionibus põdus pnie ſubleuandũ ſi forte migrauerint. Si vo cõualuerint pnie modũ a ſacerdote impoſitũ diligenter obſeruẽt Alijs vero pro qualitate peccati: pnia diſcernenda eſt preſidẽtium arbitrio. Unñ Leo papa. Tẽpa penitudinis habita moderatione cõſtituenda ſunt tuo iudicio prout conuerſorũ aĩos perſpexeris eſſe deuotos. Pariter etiã habere debes etatis ſenilis intuitũ: ꝛ reſpicere piculorum quorũcũqꝫ vel egritudinũ neceſſitates.

In neceſſitate non ẽ negan da pnĩa vel reconciliatio.

Sciendũ etiã ꝙ tempe neceſſitatis nõ eſt neganda pñia vl̕ reconciliatio penitẽtibus. Unde Leo papa. His qui tempe neceſſitatis: ꝛ periculi vrgentis inſtantia p̄ſidiũ penitẽtie et mor

reconciliatiõis implorant: nec ſatiſfactio interdicenda eſt: nec reconciliatio denegãda: quia misericordie dei nec menſuras poſſum⁹ ponere: nec tp̃a diffi- nire. Quod ſi ita aliqua egritu dine aggrauati ſunt vt qđ pau lo ante poſcebant ſub p̃ſenti ſi- gnificare non valeant: teſtimo nia eis fideliũ circũſtantiũ pro deſſe debebunt: ſimulq̃ʒ pñie et recõciliationis cõſequant̃ bene ficiuʒ. Item Julius papa. Si presbyter pñiam abnegauerit morientibus: reus erit anima- rum: quia dñs ait: cum conuer ſus fuerit ſaluus erit. Vera eñ confeſſio vltimo tempe poteſt eſſe: quia non modo tẽporis ſʒ etiã cordis de⁹ inſpector eſt ſi- cut latro probat.

Quod presbyter non recõ ciliet incõſulto epiſcopo ni ſi in neceſſitate.

¶ Non debet tamẽ presbyter petentẽ reconciliare in cõſulto epiſcopo: niſi vltima neceſſitas cogat. Vñ in cartaginẽſi conci lio. Presbyteri icõſulto ep̃o: non recõciliẽt penitentẽ niſi ab ſente epiſcopo ſi vltima neceſſi tas cogat. Cuiuſcũq̃ʒ penitẽtis publicũ crimen eſt qđ vniuerſã cõmouerit vrbẽ ante abſidam: ſalʒ introitũ eccleſie man⁹ ei im ponatur. Item Aurelius ep̃s dixit. Si quis in periculo con ſtitutus fuerit ⁊ ſe reconciliari diuinis altaribus petierit. ſi epi ſcopus abſens fuerit debet pre ſbyter ꝯſulere epiſcopũ: ⁊ ſic pe riclitantẽ eius precepto recõci liare. In conſulto vero epiſco- po nõ põt excõicatos vel publi ce penitentes preſbiter reconci liare. Vñ in carthaginẽſi conci lio ſcđo ſtatutuʒ eſt vt chriſma vel reconciliatio penitentiuʒ et puellarũ cõſecratio a preſbyte- ris non fiat. Item reconciliare quemq̃ʒ in publica miſſa preſby tero nõ licet: puellarũ tamen cõ ſecratio conſulto epiſcopo per preſbyteruʒ fieri valeat. Vñ in carthaginẽſi cõcilio ſcđo. Pre ſbiter in conſulto epiſcopo vir- gines non cõſecret: chriſma vo nũq̃ʒ conficiat. Sicut precepto epi põt preſbyter conſecrare vir gines: ſic et reconciliare peni- tentes.

An oblatio eius ſit recipi- enda que currens ad peni- tentiaʒ preuenitur morte.

¶ Si autẽ queritur de illo qui ad pñiam feſtinans ſacerdoteʒ

inuenire nō potuit ⁊ ita diſceſ-
ſit: vtrū oblatio ei⁹ ſit recipiēda
Dicimus q; eſt. Vñ in appo-
nēſi ꝯſilio. Si aliqs fuerit mor
tuus q̄ nō ſit ꝯfeſſus: ⁊ teſtimo
niū habet bonū ⁊ nō poterat ve
nire ad ſacerdotē ſed preoccu-
pauit eū mors in domo vel in
via: faciant pro eo parētes ei⁹
oblationem ad altare: ⁊ dent re
demptionē pro captiuis.

Circa.20. di-
ſtinctionē quę
ritur an peni
tentia q̄ fit i
extremo ar-
ticulo morti
ſit valida.
¶ Ad hāc diſ
ficultatē re-
ſpondet magiſter in pręſenti diſtin
ctione affirmatiue et allegat leonē
papam itidē dicentē et habetur ſe-
ptima diſt. de pnia cap. Nemo de-
ſperandus: confirmatur exēplo boni
latronis morientis ⁊ pniā agētis:
cui ſaluator dixit. Hodie mecū eris
in paradiſo Lucę.23.capite.

¶ Contra iſtā rñſionē arguitur
authoritate Auguſtini oppoſitū aſſe
rentis in libro de pnia. ⁊ recitatur di-
ſtinctione allegata cap. ſi qs ⁊ cap.
nullus expectet: ſimiliter videtur ſentire
Cyprianus martyr cū Auguſtino
et habetur eadē diſtinctione capite
Jdcirco. ergo rñſio nulla. ¶ Ad hoc
argumētū rñdetur q; Aug. et Cypri.
non dicūt q; vera pnitētia non valz
ſed ſolū dicūt q; pauciſſimi aut nul
li ſunt q̄ in tali mortis articulo verā
agant pœnitentiā: ⁊ ideo potius eſt
pręſumendū q; ſunt damnati q̄ ſal
uati: maxie quia tunc aīa eſt occu-
pata circa retentionē corporis ⁊ ex
altero latere inſtant filij vel filię vel
cōcubinę: quę impediūt verā pniaz
nihilominus ſi agatur vera penitē-
tia: ſemp eſt valida: difficillimuz tñ
eſt illā tunc agere: non tñ eſt impoſ-
ſibile ⁊ hoc aſſerunt pfati ſancti do-
ctores.

¶ Scđo arguitur ſic. Eſau egit
penitentā et nō ei valuit ergo rñſio
nulla. añs probatur Geñ.27.ca. fle-
uit eiulatu magno. ergo egit pniaz
¶ Ad hoc argumentū rñdetur diſtin-
guendo añs: vel falſam penitentiā
et ſic cōceditur illud ⁊ negatur ꝯña:
vel verā ⁊ ſic negatur illud: nā nō fleuit
quia dñm deū offenderat: ſed quia
benedictionē amiſerat vt pz intuen
ti caput allegatū. Proportionabi-
liter eſt ſoluendū argumentum qđ
pōt fieri de rege Antiocho illuſtri:
de quo habetur.10.ca.2.li. Macha-
beoꝝ orabat ſceleſtis dñz a quo nō
erat miſericordiā conſecutur⁹ vide
licet q; talis non bñ orabat: nā non
dolebat quia offenderat deū ſed q;
vermes comedebant carnes ſuas ⁊
a corpore eius intollerabilis fœtor
exibat. pari forma eſt ſoluenduz ar-
gumētuz de iuda proditore: de quo
Mathei.27.habetur. Tunc videns
Judas q̄ eū tradidit: q; damnatus
eſſet: pœnitentia ductus retulit.30.
argenteos principib⁹ ſacerdotū et
ſenioribus dicens. peccaui tradens

ſanguinē iuſtum ⁊c. nā non egit verā pniam ſed falſam. inſuper deſperauit et ſeipſū laq̄o ſuſpendit.

¶ Tertio arguitur ſic. Saul egit veram pniā ⁊ non fuit ſaluat⁹ ergo reſolutio nulla. maior patȝ: q̄ ex bono corde dixit peccaui vt habetur in. 15. ca. 1. lib. regū. minor probatur deſperauit ergo non eſt ſaluatus. añs probatur: iuſſit cuidam vt occideret ſe ergo deſpauit. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt aduertenduȝ ꝙ eſt difficultas magna inter doctores ideo: quia propt̄ bonum finē iuſſit ſuam occiſionē: naȝ ideo iuſſit vt non illuderet̄ ab incircunciſis philiſteis: et hoc vertebat̄ in bonum cōe totius populi iſrael. veluti illuſio et iniuria ipſius vrebatur in infamiā totius populi iſrael. Ex altero latere appet clare ꝙ conſuluit phitoniſſaȝ paulo ante ꝙ̄ occideret̄ in bello: q̄d erat peccatū mortale grāde: nihilominus ſciens et cum magna patientia aggreſſus eſt bellū in quo erat ipſe periturus cum filijs et ꝯſanguineis ſuis: quare oīb⁹ conſideratis crederē ipſum eſſe ſaluatuȝ niſi obſtaret auctoritas Auguſtini in lib. de ciuitate dei et recitat̄ a Gratiano in ca. nec mirū 26. q. 5. et ad formā argumēti negatur minor ⁊ ad ꝓbationē negat̄ añs et ad probationē negat̄ ꝯñā. nā hoc non fecit ex deſperatione: ſed propter cauſam cōem vt dictuȝ eſt: pro qua quidē cauſa cōi licitū eſt oppetere mortem. Sed tenendo eū eſſe damnatuȝ ſcd̄m mentē Aug. rñdet̄ negando maiorē: ⁊ ad probationeȝ

dico ꝙ poſt illaȝ pniam multa alia peccata perpetrauit de quibus nō egit pœnitentiam.

¶ Quarto arguitur ſic. Salomon egit pniam veram in extremo articulo vitę et non eſt ſaluat⁹ ergo reſolutio nulla. maior probat̄: quādo cōpoſuit libruȝ eccleſiaſtes fecit ſe trahi per vrbem ⁊ flagellari ergo egit veram pniam. Pro ſolutione huius argumenti eſt aduertenduȝ ꝙ in primitiua eccleſia iudei videntes ſe conuictos et confuſos de ſuo meſſia aſſeruerunt Salomonē fuiſſe veram meſſiā: ſed qñ xpiani obijciebāt ſalomonē fuiſſe idolatram ⁊ mirabiliter luxurioſum tunc finxerunt iſtam penitentiā Salomonis. Nā certū eſt ꝙ ſi feciſſet verā pniaȝ deſtruxiſſet tēpla idolorū quę ędificauerat veluti rex Manaſſes: q̄ poſt reditū captiuitatis ſubuertit oīa tēpla idolorū quę ipſe ędificauerat. vt habetur in. 33. cap. 2. lib. paral. ſed Salomō non deſtruxit templa que ędificauerat. nā vt habet̄ in. 23. cap. 4. regū Joſias rex ſanctiſſ. deſtruxit excelſa quę ędificauerat ſalomō propterea maior eſt apparentia ꝙ ſalomō ſit damnat⁹ ꝙ̄ ſaluat⁹. nec obſtat ꝙ diuus Hierony. vocet eū ſctm̄. Nā in principio regni ſui fuit mirabilr̄ dilectus a dño deo. Itaqꝫ dictus eſt delicię dñi. et credo firmiter ꝙ dñs ſpecialr̄ ⁊ dedita opa permiſit ſalomonē labi in tam grauia et horrēda facinora: ne a iudeis crederetur verus meſſias. Nam ſi nō peccaſſet ſalomō: cum fuerit ſapiētiſſimus ⁊ ditiſſim⁹ ⁊ oēs reges vi

eim obediebāt ei ⁊ dabant tributa. et fecit tantā habundantiā argenti ſicut eſt lapidū: ⁊ magnificatus eſt ſuper oēs reges terre pꝛe diuicijs et glia. oēſqꝫ reges terrarū deſiderabant videre faciem ſalomonis vt audirent ſapientiā quā dederat deꝰ in corde eius et deferebāt ei munera vaſa argentea et aurea: ⁊ veſtes et arma: et aromata: equos: et mulas: per ſingulos annos. facillime iudei credidiſſent eū eſſe verū meſſiam: ſꝫ an fuerit ſaluatus vel damnatus ſimplr nō eſt ſane mētis hoc determinare: cum non poſſint hēri rationes vel aucthoritates concludentes aliquā illaꝝ partiū: ideo de talibus difficultatibꝰ melius eſt dubitare q̄ᵬ diffinire: maxīe cū ab apoſtolo in epiſtola ad hebreos nō ponatur in catalogo ſanctorum.

¶ Queritur ſecundo circa eandem diſt. vtrū ſit ponendū purgatoriū. ¶ Hęc. q. mouetur propter illū maledictū Martinū lutherum qui vix ſacrę paginę limina ſalutauit et nō vereꝝ aſſerere q̄ purgatoriū nō eliciꝝ ex ſacra pagina. ¶ Idcirco volo probare per vtrūqꝫ teſtamentū q̄ ſit ponendū purgatoriū. Primo aucthoritate antiqui teſtamenti: habetur em̄ in. 12. ca. ſcdi li. Machabeorūꝫ. Sancta et ſalubris eſt cogitatio orare pro defunctis vt a peccatis ſoluanꝝ. et q̄uis iſte maledictus dicat libros machabeorūꝫ non eſſe canonicos: conſtat tamen legenti Auguſtinū in. 18. lib. de ciuitate dei: q̄ lib. Machabeoꝝ fuerūt recepti ab eccleſia. ¶ Patꝫ etiam authoritate expreſſa. noui teſtamēti. habetur em̄ in. 3. ca. pꝛime ad corinthios ipſe autē ſaluus erit ſic tū quaſi per ignem. Hanc autē authoritatem intellexerunt de purgatorio. Diuus Ambroſius bearꝰ Hieronymus: beatus Auguſt. et diuus Gregorius ⁊ Alcuinus: ergo ignis purgatorius eſt ponēdus. ¶ Probo etiaꝫ rōne euidēti et inſolubili in duodecimo capite ſcdi libri regum dn̄s deus remiſit Dauid culpā: quādo occidit Vriaꝫ et commiſit adulterium cū Berſabeę. ⁊ non remiſit ei pœnā immo expꝛſſe aſſignauit illi pœnā. ſimilr in vltimo ca. eiuſdē lib. iteꝝ dn̄s deus remiſit culpā Dauid qn̄ ex pctō ſuperbię iuſſit Ioab numerare populū iſrael ⁊ nō remiſit illi pœnā immo miſit ad eū Gad prophetā dicentē ei: trium optio tibi datur: aut ſeptē annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos ⁊ illi te perſequenꝝ: aut certe tribus mēſibus erit peſtilētia in terra tua: volo ergo q̄ Dauid fuiſſet mortuꝰ anteq̄ᵬ exigereꝝ pœna. ſ. imediate pꝰ illud verbū q̄ꝺ dixit. ſ. peccaui: tunc Dauid fuiſſet mortuus cū debito illius pœnę: ergo tūc neceſſariū fuiſſet ipſuꝫ purgari per ignē ab illa pęna: et per pn̄s ponendū eſt purgatorium.

¶ Contra iſtā reſolutionē arguitur ſic aucthoritate Ioānis euāgeliſtę in. 14. ca. apocalipſis dicentis. Beati mortui q̄ in domino moriuntur: amodo iam dicit ſpiritus vt requieſcant a laboribus ſuis.

ergo nullę animę iuſte puniūtur in
purgatorio:conſequētia probatur:
ſi animę iuſte punirentur in purga
torio iam non requieſcerent a labo
ribus ſuis:imo eſſent in continuis
laboribus ꝛ calamitatibꝰ ergo nul
lę aīę iuſte puniunt̄ in purgatorio ꝛ
per ꝯñs ſimplr̄ nullę aīę puniūt̄:qꝛ
aīę iniuſtę puniūt̄ in iferno. ¶ Ad ṗ
argᵘᵐ.rñdet̄ negādo ꝯñaꝫ:ꝛ ad ꝓ
bationē dico ꝙ licꝫ ſint in laboribꝰ ꝛ
doloribus nihilominꝰ reqeſcūt a
laboribus de quibus ītelligit Joā
nes:nā intelligit de operibus meri
torijs et nō de alijs laboribus:hoc
patet ꝑ illud qḋ ſubiungit̄ in eodeꝫ
cap.ſ.opa eoꝝ ſequunt̄ illos.ſꝫ mo
dus eſt iſtiꝰ maledicti Lutheri al
legare aucthoritates truncatas.

¶ Ratione arguit̄ ſic ꝯtra ean
dem reſolutionē. Impium eſt teſte
Aug.dimidiā a dn̄o deo ſperare ve
niam peccatorum ergo nullę aīę pu
niunt̄ in purgatorio. ¶ Ad hoc faci
le rñdet̄ negando ꝯñam:rō eſt:naꝫ
licꝫ dn̄s deꝰ remittat oēꝫ culpā imo
nūꝙ̄ dimittit vnaꝫ culpā mortalem
ſine alia:nihilominus raro remittit
oēm pœnā:ꝛ pœna nō eſt pctm̄:q̄re
authoritas non eſt ad ꝓpoſitum.

¶ Tertio arguitur ſic vl̄ ignis
purgatorij ē acerbior igni iferni vel
ęque acerbus:vl̄ p̄ciſe adeo acerbꝰ
ſicut ignis huiꝰ mundi:nullū iſtorū
poteſt dari:ergo non eſt ponendus
talis ignis purgatorij:minor ꝓbat̄:
quoad duo prima membra:qꝛ tunc
ęqualr̄ punirent̄ aīę iuſtę ſicut iniu
ſtę:qḋ eſt abſurdum:iā probat̄ quo
ad tertium mēbrū minor:aīa totali
ter punit̄ a tali igni:ergo talis ignis
acerbior eſt ꝙ̄ ignis huius mundi.
¶ Hoc argumentum quęrit̄ vtrum
ignis purgatorij ſit acerbior ꝙ̄ ſit
ignis huiꝰ mundi ꝛ.25.d.ca. Qui in
aliud ſeculū.hētur expreſſe ꝙ pęna
purgatorij oēꝫ pęnā exuperat:quā
paſſus eſt aliqs martyr in hoc mun
do:ꝛ ꝙ̄uis ſuper tale cap.ponatur
pallea:nihilominus authoritas eſt
Aug.in quodā ſermone et nulla eſt
rō in ꝯtrarium:ideo teneo cū Aug.
ꝙ pœna purgatorij oēꝫ pœnā huiꝰ
mundi exuperat:non tn̄ eſt adeo a
cerba ſicut pœna inferni:ſꝫ mediat
inter vtramqꝫ.

¶ Quarto arguit̄ ſic vel talis
pœna purgatorij eſt voluntaria vl̄
inuoluntaria nullū iſtorū pōt dari
ergo nō eſt ponēda talis pœna pur
gatorij:pria ps minoris probatur:
aīę in purgatorio vellent eſſe extra
et volare ad cęlū:ergo talis pœna
non eſt voluntaria. Iam ꝓbat̄ ſcđa
pars minoris:aīę in purgatorio ha
bent volūtates conformes volūta
ti diuinę ꝛ volūtas diuina vult aīas
ibi teneri ꝛ puniri ergo tales aīę vo
lunt talē pœnā:ꝛ per ꝯñs talis pœ
na eſt voluntaria. ¶ Pro huius ar
gumenti ſolutione eſt notandum ꝙ
trifariā aliqua pęna dicitur volūta
ria. Uno modo a volūtate imperā
te ſicut bonus xp̄ianꝰ memor pecca
torū:quę aliqñ cōmiſit ieiunat qđlꝫ
die veneris in honorē paſſionis cri
ſti:tunc talis pęna eſt voluntaria a
voluntate imperāte. Alio modo dr̄
aliqua pęna voluntaria a volunta
te acceptāte:ita ꝙ talis volūtas nol

let liberari niſi per mortē ꝛ iſto mō
penę martyꝛū fuerunt voluntarię.
Tertio mō dicitur aliqua pena vo-
luntaria a voluntate tolerāte: verbi
gratia: bonᵒ xp̄ianᵒ q̄ laborat mor-
bo cū patientia ſuſtinet morbum et
obſecrat deum ꝙ nō ſanet ſe: ſi ſani
tas debet ſibi nocere: tunc talis pœ
na eſt voluntaria a volūtate tolerā-
te. ❡ Iſto notato reſpondetur diſtin-
guēdo ꝙ pena purgatorij nō ſit vo-
luntaria: vel p̄mo aut ſcđo modo ꝛ
ſic cōceditur pria ps minoris: ꝛ nega
tur ſcđa: et ad probationē negatur cō-
ſeq̄ntia: ſi vero intelligitur tertio mō
negatur p̄ma ps minoris ꝛ ad pro-
bationem negatur ɔ̄ña: rō eſt quia ad
hoc ꝙ pena ſit volūtaria ſatis eſt ꝙ
ſuſtineat eū patientia.

❡ Quinto arguitur ſic pena pur
gatorij non infligitur ab angelo nec a
diabolo ergo non eſt ponēda talis
pena purgatorij: prima ps probatur:
quia angeli cōfortāt aīas in purga-
torio vt dictū eſt: ergo non affligūt
eas. iam p̄batur ſcđa ps aūtis teſte
Grego. in. 4. dialogorū. aīę repro-
borum per ſe ipſas deſcendunt ad
infernū ergo a fortiori aīę p̄ędeſti-
natę p ſeipſas deſcendūt ad purga-
torium: inſup aīę p̄ędeſtinatę ideo
purgātur vt tandē perueniāt ad re-
gnum celorū: ſed demones hoc ma
xime abhorrent: ergo talē purgatio
nem demones nō adminiſtrāt. In-
ſuper Aug. dicit ꝙ ſi diabolᵒ cogno
uiſſet patientiam Iob: nūq̄ eū ve-
xaſſet: ergo propter eandē cauſaꝫ dę-
mones non adminiſtrāt talē purgā
tionē aiarū: poſtq̄ ſciūt ꝙ poſt talē
purgationē perueniūt ad regnū cę-
lorum. Inſup iniuſtū ꝛ irrationabi-
le videtur ꝙ aliq̄s ſubijciatur hoſti: de
quo perfecte triumphauit: ſed oēs
aīę purgatorij perfecte triūpharūt
de diabolis inimicis ſuis: ergo irrō-
nabile ē ꝙ tales aīę purgatorij ſub-
ijciantur diabolis inimicis ipſarum.
❡ Ad hoc argumentū rñdetur negan
do ɔ̄ñam: rō eſt qꝛ puniuntur ab igni
et ipſę conformāt ſe voluntati diui-
nę p̄ęcipienti eas purgari ratione
penarum quas debent. ❡ Contra
iſtam ſolutionē arguitur ſic authorita
te magiſtri in. 47. diſt. liuᵒ. 4. dicē
tis. Illos habebūt tortores in pœ-
na quos habuerūt incētores in cul-
pa: ſed diaboli incitauerunt aīas: q̄
ſunt in purgatorio ad peccandū: er-
go diaboli torquent eas in purga-
torio. ❡ Ad hanc replicam rñdetur ꝙ
magiſter loquitur de illis quorū cul-
pa non eſt remiſſa: mō culpę aīaruꝫ
exiſtentiū in purgatorio iam ſunt re
miſſę. ❡ Contra iſtā ſolutioneꝫ ar.
Diabolᵒ erat p̄ęſens q̄n moriebatur
diuus Martinᵒ ꝛ ſciebat non poſſe
ducere Martinū ad infernuꝫ ergo
volebat eū ducere ad purgatoriuꝫ.
❡ Ad hoc negatur ɔ̄ña: nā nō aderat
propter illā cauſam: ſed vt ipſi inſidia-
retur ꝛ deciperet eū ſi poſſet: vt tā-
dem ad infernū perduceret.

❡ Sexto arguitur ſic anime exi-
ſtę puniuntur in purgatorio ꝛ non rō-
ne eius qđ habuerūt ſimile deo: ſꝫ
ratione illiᵒ qđ habuerunt ſiile dia-
bolo: ergo quādiu manet reatus pę
ne non ſunt tales aīę exemptę a po
teſtate diaboli. ❡ Ad hoc argumē-

tum rñdet negando ꝯñam: ⁊ rõ eſt: quia q̃uis maneat reatus pœne: nõ tamẽ remanet illud rõne cuius fuerunt ſimiles diabolo: videlicet reatus culpę. Idcirco totaliter ſunt exemptę a poteſtate diaboli imo ſunt ſecurę ⁊ certę ꝙ poſt purgationẽ regnabũt in celis. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit ſic: ſi aię purgatorij eſſent exẽptę a poteſtate diaboli ſequeret ꝙ non punirent in ęlemento terre: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſolutio nulla: ſeq̃la ꝓbat authoritate Hugonis de ſctõ victore dicẽtis ꝙ probabile eſt aĩas in ijs locis puniri in quibus cõmiſerũt peccã. Inſup Gregori⁹ in .4. dialogorũ narrat ꝙ Cyprian⁹ eps ⁊ ſctũs vir vidit paſchaſium defunctũ purgari in balneis. Iã probat falſitas ꝯñtis authoritate Pauli ad col. 2. dicẽtis expoliãs principatus et poteſtates traduxit: confident palaꝫ triumphãs illos in ſeipſo. Inſup in ſymbolo habem⁹ ꝙ ſaluator noſter deſcendit ad inferos. i. ad lymbũ patruꝫ et purgatorium ergo purgatoriũ eſt in elemẽto terrę. ¶ Ad hãc replicã rñdet negando ſequelã: ⁊ ad probationẽ dico ꝙ nõ inconuenit ꝙ aliquę aię ſpecialiter purgent in iſto mũdo videlicet vt citius liberent: nihilominus purgatoriũ in ęlemento terre conſiſtit. Vñ ante reſurrectionẽ quadruplex erat infern⁹. Prim⁹ in centro terre ⁊ iuxta ipſum centrũ. ſ. loc⁹ in quo ſunt demones ⁊ oẽs damnati. Scðs infernus eſt lymbus: in quo ſunt oẽs pueri q̃ diſceſſerunt in peccato originali. Terti⁹ eſt in quo ſũt oẽs aię purgandę. Quart⁹ erat limbus ſiue ſinus Abrahę in quo erãt oẽs patriarche et prophetę: ſed mõ iſte quartus infernus nõ ampli⁹ eſt nam ſaluator noſter, vt allegatũ eſt in argumento ipſum expoliauit.

¶ Querit tertio vtrũ adiplẽs penitentiam iniunctam a cõfeſſore ſit oĩno liberatus a pęna cuius erat debitor. Pro hui⁹ queſtionis intelligentia eſt aduertenduꝫ ꝙ cõfeſſor duob⁹ modis põt iniũgere pniam. Vno modo ignorãter: alio mõ ſciẽter: et ſcðo mõ adhuc poteſt ſe hẽre bifariã. vno modo iniũgendo penitentiam puam debita opa: alio mõ credendo inuincibilr ꝙ iniũgit penitentiã ſufficienteꝫ. ¶ Iſto notato rñdet ad. q. ꝙ qualitercunqꝫ iniungat pniaꝫ ſi non ſit ſufficiens: talis penitens nõ eſt liberꝫ: q̃uis habeat voluntatẽ efficacẽ adiplendi quamcunqꝫ pniam: quã ſibi iniũxerit cõfeſſor: rõ eſt: q2 ſemp in rei veritate talis ẽ debitor alicui⁹ pęnę: ad quaꝫ ſoluendam dñs de⁹ ipſum obligauit: idcirco neceſſariuꝫ eſt ꝙ ſatisfaciat de tota illa pęna.

¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguitur ſic. confeſſor prudenter iniũgit pniaꝫ ⁊ penitens eſt parat⁹ oẽm penitentiã ſibi iniunctã adiplere ergo ſi eã adimpleat eſt liber: ꝯñs ꝓbat: ſeq̃ret ꝙ ſacramentuꝫ non haberet ſuũ effectũ vbi oĩa req̃ſita adeſſent ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̃la probatur non remittit tali penitenti talis pęna ⁊ nihil de eſt neceſſario req̃ſituꝫ ad tale ſacramentũ: q2 confeſſor facit quod in ſe eſt: ſilr ⁊ penitẽs ergo ſacramentũ pnię non ꝯſequitur

ſuũ effectũ: vbi oĩa neceſſaria reqͥſi
ta adſunt. ¶ Ad hoc argumentũ rñ
det negãdo ꝯñã3: ꝛ ad ꝓbationẽ ne-
gatur ſeq̃la ꝛ ad probationez negat
ꝯñã: ꝛ rõ eſt: quia ꝓ effectus ſacramẽ-
ti pnĩe non eſt remittere oẽm penã
ſed dare gratiã ex ope operato: ꝛ re
mittere aliquã portionem pene mõ
in caſu dato ſacramentum pnĩe iſta
duo facit: et per ꝯñs omnem ſuum
effectum conſequitur ſacramentu3
pnĩe. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit.
ſequeret ꝙ dñi confeſſores eſſent in
periculoſo ſtatu: ꝯñs eſt abſurdũ er
go ſequela pat3: dñi confeſſores no
cent penitẽtibus ergo ſunt in peri-
culoſo ſtatu: añs ꝓbatur: dñi confeſ
ſores regulariter dant puas pnĩas
ergo tales penitentes ſi moriantur
punient in purgatorio ꝛ acerbi⁹ pu
nient ꝙ̃ in hoc mundo: ergo dñi cõ-
feſſores nocent ipſis penitentibus.
¶ Ad hanc replicã rñdẽt negãdo ſe
quelã ꝛ ad ꝓbationẽ negat añs ꝛ ad
probationẽ negat vltima ꝯñã: rõ ẽ:
quia melius eſt mittere penitentes
ad purgatorium ꝙ̃ ad infernũ: na3
ſi darẽt magnas pnĩas: penitentes
eas non iplerent et irent de directo
ad infernũ. Propterea dñi confeſ-
ſores debent dicere ſuis penitenti-
bus ꝙ peccata ipſoru3 longe maio-
rem merent pniam ꝛ ꝙ laborẽt ad
habendã magnã contritionẽ: inſup
dicant ipſis ꝙ ordinẽt oĩa ſua ope
meritoria in remiſſionẽ pctõꝝ: ꝛ an
teꝙ̃ proferãt abſolutionẽ dicãt vni-
cuiq3 ſm conſiliu3 Diui Thome in
quolibetis: bona: q̃ tu feciſti ꝛ inten
dis facere: valeant tibi in remiſſio-
nem pecatorum tuorũ. Dent inſup
dñi confeſſores: magnas pnĩas de
conſilio: ꝛ ſi fecerint: bene quidẽ: et
ſi noluerint facere non peccabũt: et
ſi ita fecerint dñi confeſſores mira-
biliter merebunt. ¶ Sed adhuc re-
plicabis contra reſolutionẽ queſtio
nis: ſi dñs confeſſor iniũxiſſet peni-
tenti maiorẽ pniã3 ꝙ̃ pctã ipſi⁹ me-
reantur fuiſſet obligatus ad talem
penitentiã adiplendã: ergo vbi con
feſſor minorẽ pniam iniungit peni-
tẽs totaliter eſt liberat⁹ ſi ipam ad-
impleat: ꝯñs tenet qꝛ alias penitẽs
grauaret. ¶ Ad hoc rñdet diſtiguẽ
do añs: vel ſi talis penitens habe-
at ignorantiã inuincibilẽ an ſit ma-
ior talis pnĩa vel nõ h3 ignorantia3
inuincibilẽ: ſi ſm negat illud añs: ſi
ꝑmũ negat ꝯñã: ꝛ ad probationem
nego ꝙ penitens grauet: na3 ſi mo-
riatur: dñs deus nõ exiget tantã pe
nitentiã ab eo poſtꝙ̃ pctã ſua nõ tã-
tam merent: et ſi ſup viuat dato ꝙ
tenet illã adimplere: magnũ tñ pre
miũ eſſentiale merebitur in gloria:
et aliqͦd bonũ tpale ratione premij
accidentalis.

¶ Queritur quarto circa eãdẽ
diſt. an vnus xpian⁹ poſſit pro alio
ſatiſfacere. ¶ Pro huius. q. intelli-
gentia eſt notandu3 ꝙ pena ſatiſfa-
ctoria valet ad duo. ſ. ad ſolutione3
debiti ꝛ ad medicinã ꝓ pctõ vitãdo
ſi pnĩa imponat alicui pro pctõ vitã
do tunc nullus valet pro alio ſatiſfa
cere: nam ſi Platoni iniugant triã
vl quattuor ieiunia in pane ꝛ aqua
vt ipe vitet luxuriã ꝛ Cicero ieiunet
pro eo: propt ieiunia ciceronis ca-
ro platonis non domabit: ideo non

est possibile q vnus pro alio satisfaciat: qñ pnia imponitur tanq̃ medicina pseruatiua. Si vero pnia iniungit ad soluendũ debitũ tunc possibile est vnũ xp̃ianũ pro alio satisfacere. Immo ita fit in nostra eccl: sia militanti: et ad hoc exhortatur nos Paulus ad Galathas.6. dicẽs. Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legẽ xp̃: r rõne corroborat sic. Pl᷒ valz charitas apd deũ q̃ apd hoies: sz apd hoies vn᷒ põt pro altero satisfacere vt puta si Cicero debeat.10. aureos platoni: si frater eius aut pater det illos decẽ aureos platoni pro ipso cicerone cicero erit liber ab illo debito: ergo p locũ a fortiori si vnus xp̃icola debeat deo aliquid vnus ali᷒ poterit domino deo satisfacere pro eo.

¶ Contra istã resolutionẽ arguitur sic authoritate Pauli.2.ad Corinth.5.cap. dicẽtis. Oẽs stabim᷒ ante tribunal christi vt recipiat vnusqsq̃ prout gessit in corpe suo: siue bonũ siue maluz. cui fauet Dauid dicẽs: tu reddes vnicuiq̃ iuxta opera sua. ¶ Ad has duas authoritates rñdet q procedunt de p̃mio essentiali r non de pr̃emio accidentali de quo procedit resolutio q̃stionis. ¶ Contra istã rñsionẽ arguitur sic. Nemo põt alteri mereri aut demereri ergo nemo põt p alio satisfacere. ¶ Ad hoc rñdetur distinguẽdo añs: vel inteligendo de gr̃a gratũ faciente et sic conceditur illud r negatur ɔ̃ña: nã solus xp̃s põt mereri gratiam alteri gratũ faciẽtẽ: si vero intelligatur de gr̃a gratis data negatur illud sicut cõceditur q nemo potest cõferri aut cõferri pro alio: non tñ sequitur q nemo possit pro alio satisfacere: nã in cõfessiõe aut cõtritione meretur xp̃icola gr̃aʒ gratũ facientez. ¶ Contra istã rñsionẽ arguitur: seqretur q cũ primzu aliqs pmitteret satisfacere pro aliquo peccatore cõtrito q statim talis pctõr esset liber. ɔ̃ñs est falsum ergo seq̃la probatur promittens efficitur debitor ergo alter est liber. ¶ Ad hoc argumentum respondet negando seq̃laz: r ad pbationem negat ɔ̃ña: immo nunq̃ est liber quousq̃ pmittẽs satisfecerit. ¶ Contra istã solutionẽ arguitur: seq̃retur q qñcũq̃ aliquis satisfaceret pro alio satisfaceret etiã pro seipso. ɔ̃ñs est falsum. ergo seq̃la probatur quandocunq̃ aliqs orat pro altero semp sibi meretur: immo semp magis sibi meretur si sit in gratia q̃ alteri: ergo qñcunq̃ aliqs satisfacit pro alio etiã satisfacit pro seipso. Iam probatur falsitas ɔ̃ñtis: possibile ẽ q talis satisfaciẽs pro altero det ei totũ pr̃emiũ accñtale: qd meretur. ergo tũc nullo mõ satisfaciet p seipso. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negando sequelã: r ad probationez negatur ɔ̃ña: r rõ est quia qñ aliqs orat: si sit in gr̃a meretur pr̃emiuz essentiale: qd nulli potest dare: sed qñ satisfacit p altero solũ dat ei p̃miuz accidẽtale: et põt illi illd dare ita q nihil remaneat pro seipõ: quare non oportz q si satisfaciat pro altero: satisfaciat pro seipso.

¶ Queritur quinto circa eandem dist. an indulgentie possunt da-

ri. ¶ Pro huiꝰ.q.intelligentia eſt
notandū ꝙ indulgētia apō theolo-
gos tm̄ valet ſicut relaxatio pęnę:
nec curanduʒ eſt de Laurētio vallē
ſi:nam penes arbitriū ius eſt et for
ma loquendi:et noīa et verba ſignt
ad placitū. Quare bn̄ vtunt doctoꝛ
res theologi iſto vocabulo indulgē-
tia pro relaxatione pęnę. Alterius
eſt aduertenduʒ ꝙ non reperiuntur
indulgentię cōceſſę ante Diuū Gre
goꝛium :nec miranduʒ eſt:nā xp̄ia-
ni in primitiua eccleſia erant ferue-
tes in charitate:⁊ amore xp̄i ⁊ ideo
recipiebāt magnas pn̄ias. Quare
non erāt tūc opus indulgētijs nūc
vero xp̄iani ſunt frigidi ⁊ mirabilit
proni ad peccandū:idcirco pruden
ter Diuus Gregorius p̄mus inter
omnes papas cōceſſit indulgētias
ſeptē annoꝛuʒ viſitantibus aliquas
eccleſias rome. ¶ Deide bonifaciꝰ
inſtituit iubileū centenariuʒ:poſtea
clemens quintus in cōcilio vienē.
vt habet de reliquijs et veneratiōe
ſanctoꝛū lib.3.ca.ſi dn̄s in ſctis de-
dit indulgentias audientibus offi-
cium corporis xp̄i vel ſermonē ꝑ to
tam octauā feſtiuitatis eiuſdeʒ coꝛ-
poris xp̄i. Deinceps clemens ſextꝰ
mutauit iubileū in quinquageſimū
annū:⁊ ſixtus quartus in vigeſimū
quintū annū:⁊ tot et tantas indul-
gentias conceſſit:ꝙ in fine ſui pon-
tificatus fuit coactus eas reuocare
¶ Pręterea ſaluatoꝛ noſter Mat-
thęi.16.dicit Petro. Tibi dabo cla
ues regni cęloruʒ et quodcūꝗ liga-
ueris ⁊c.ergo qñ romanus pōtifex
aliq̄s indulgentias largit in perſo-
na xp̄i eas largitur: et per ꝯn̄s pōt
eas cōcedere:ꝯn̄a tenet nam gloſſa
ſuper illud.2.ad Coꝛinth.2.ca.naʒ
quod ego donaui ſi qd ꝓpt vos do-
naui:dicit qd paulꝰ in ꝑſona xp̄i il-
lud donauit : ergo romanus ponti-
fex qui eſt maioꝛis authoꝛitatis ꝗ̄
erat paulus:ſi aliqd donat in perſo
na xp̄i illud donat:et per ꝯn̄s licite
donat. ¶ Propt iſta ergo rn̄det af
firmatiue ad titulū.q.⁊ coꝛroboꝛat
hęc rn̄ſio vnica rōne. In eccleſia eſt
magnꝰ theſaurus ſpiritualis.ſ.me
ritum paſſionis xp̄i:qd eſt infinituʒ:
et merita ſanctiſſ.virginis ⁊ oiʒ ſan
ctoꝛum:⁊ maxīe illoꝛum qui nunꝗ̄
peccauerunt moꝛtaliter:et romanꝰ
pontifex eſt ſupremus diſpenſatoꝛ
huius theſauri:iuxta illud pauli.1.
ad Coꝛinth.4.cap. Sic nos exiſti-
met homo vt miniſtros ⁊ diſpenſa-
toꝛes miniſterioꝛū dei.ergo roma-
nus pontifex rōnabilr poteſt diſpē-
ſare talē theſauruʒ:et per ꝯn̄s dare
indulgentias.

¶ Contra iſtaʒ reſpōſionē ar.
ſic ſi indulgentię poſſint dari ſeque
retur ꝙ deus poſſet ſeipſuʒ negare
ꝯn̄s eſt contra apoſtolū.2.ad timo
the.2.ca.dicentē.deus ſeipſum ne-
gare non poteſt ergo rn̄ſio nulla:ſe
quela probat:ſnīa dn̄i dei nō adim
pletur propt iſtas indulgentias er-
go ſeipſum negare poteſt:añs pro-
batur : qñ peccatoꝛ conterit deꝰ cō-
mutat ei pęnā ęternā ⁊ obligat ip̄m
ad aliquā pœnā tempoꝛalem:et rō
ne indulgentiarū talis peccatoꝛ nō
ſoluit talē pœnā tempalē ergo ſnīa
dn̄i dei non adimpletur. ¶ Ad hoc
argumentū rn̄det negādo ſequelā:

et ad probationem negat añs: et ad probationẽ dico q dñs de' obligat ipsum ad hoc: q ipse satisfaciat vel vnus alius pro eo: mõ qñ talis adq rit indulgentias vnus alius satisfaciat pro eo: quare sñia dñi dei semp adimpletur. Si arguas Deutrono. 25. cap. habetur ẽm mensurã delicti erit plagarum modus ergo põt remitti pœna satisfactiõis taxata ẽm q̃litatem culpę: negat ꝯña: nã vt dictũ est: vnus ali' pro eo satisfacit: vt puta aliqs martyr vl' saluator noster. ¶ Contra istã solutionẽ arguit inferior non potest abrogare sñiam superioris ergo papa non põt remittere per suas indulgentias pœnam ad quam dominus deus obligauit ipsũ peccatorẽ. ¶ Ad hanc replicã respõdet negando consequentiã et rõ est: q2 papa concedẽdo indulgentias non abrogat sententiã dñi dei: immo ipã cõfirmat applicãdo pęnas: quas passi sunt saluator noster et oẽs martyres.

¶ Scd̃o arguitur sic: si papa posset dare indulgẽtias sequeret q haberet potestatẽ excellentię: ꝯñs est manifeste falsũ q2 solus xp̃s hz talem potestatẽm ergo rñsio nulla sequela probatur: papa per indulgentias confert effectũ sacramenti ergo papa habet potestatẽ excellẽtię: añs probat: effectus sacramẽti est remittere pœnã: sed papa virtute indulgentiarum remittit oẽm pęnam: ergo papa habet potestatem excellentię sicut saluator nr̃. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negãdo sequelã et ad probationẽ negat añs et ad probationẽ distinguit maior. s. q effectus sacramentu sit remittere pęnã vl' pricipaliter et sic negatur: immo est conferre gratiã gratũ facientẽ: vel minus pricipaliter et sic concedit illa: et negat ꝯña: rõ est quia alio mõ remittitur pęna virtute sacramẽti: vt puta ex opere operato: et alio mõ virtute indulgentiarũ. Nã in indulgẽtijs fit remissio pęnę per applicationem penarũ v dictũ est. ¶ Contra istã solutionẽ arguitur teste Paulo non est tradita potestas ecclesiastice in destructionẽ: sed in ędificationem: ergo non põt papa dare indulgentias: ꝯña pbatur: q2 alias hoĩes non curarent agere pnĩas: nec alia opera satisfactoria. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando ꝯñam et ad probationẽ dico q interdum hoĩes obligant agere pniam q̃uis hẽant indulgentias vt puta qñ datur pęnitentia tanq̃ medicina pręseruatiua a pctõ vt dictũ est in pręcedenti questione.

¶ Tertio arguitur sic sequeretur q indulgẽtię nunq̃ deberent dari pro aliquo tempali subsidio: ꝯñs est contra cõsuetudinẽ vniuersalis ecclesię ergo resolutio nulla sequela probat: spirituale nõ potest dari pro temporali nam alias cõmitteretur simonia: sed indulgentię sunt quoddã spirituale ergo nequeũt dari pro tẽporali subsidio. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando sequelam et ad probationẽ distinguit maior: vel vltimate et sic concedit illa et negat ꝯña: vl' nõ vltimate et sic negatur illa: et negatur q committ simo

nia: q2 illud tempale ordinatur ad ſpirituale. Idcirco canonicus bene facit eundo ad eccleſiã propt diſtributiones: dummõ tales diſtributiones ordinet ad ſui et pauperũ ſuſtẽtationẽ z honorẽ dei: z nõ pro meretricibus vel lenonibus: ſimiliter bonus ſacerdos bñ celebrat hodie pro vno ſolido alias non celebraturus: dũmõ illuz ſolidũ ordinet ad ſui ſuſtentationẽ vel pauperũ vel ad aliquem aliũ honorem dei. ¶ Et ſi dicas indulgentię non dant pro ſpirituali ergo nec poſſunt dari pro temporali ſubſidio: negat añs. Immo qñ inceperunt indulgẽtię dari ſoluz fuerunt date pro ſpiritualib9 et iſte romanus põtifex q mõ pręſidet eccleſię in principio ſui pontificatus dedit pleniſſimas indulgẽtias pro ſpirituali.

¶ Quarto ſic arguitur: vel indulgentię valent tm̃ quãtuz ſonant vel non valent tantũ quantuz ſonãt nullũ iſtorũ poteſt dari ergo indulgentię nequeũt dari: qõ non poſſit dari pmũ mẽbrũ pbat: q2 tũc adeo magnę indulgentię darent pro parua cauſa ſicut pro magna hoc videtur abſurdũ ergo non põt dari primuz mẽbrũ: qõ non poſſit dari ſm partz: quia tunc eccleſia deciperet filios ſuos: hoc nõ eſt dicendũ: ergo. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt advertendũ: qõ eſt vna opinio q̃ aſcribitur Altiſidioreñ. q indulgentię ſoluz valẽt ſcðm fidẽ et deuotionem recipiẽtis: ſed eccleſia ita pronunciat z promulgat indulgentias vt quadam pia fraude hoĩes decipiat. ¶ Sz hoc videt abſurduz. Inquit eniz Aug. in epl'a ad Hierony. quod ſi aliqd falſitatis reperitur in ſacra pagina: tota ſacra pagina reddit ſuſpecta z nihil valet ſi ergo aliquid falſitatis eſſet in doctrina ſctẽ matris eccleſię: tota doctrina vniuerſalis eccleſię erit ſuſpecta: et nihil authoritatis habebit: qõ ĩpiuz eſt dicere: maxime q2 regitur a ſpiritu ſancto. ¶ Ideo alij dixerũt q indulgentię valent ſm menſuram vel quantitatẽ illi9 quod dat. ¶ Sz hęc opnino etiã non valet cũ ſit contra conſuetudinẽ eccleſię. naz aliqñ eccleſia ordinat pro eiſdem indulgentijs: qõ dentur tres duodeni: et aliquando pro eiſdez q dent. 10. duodeni et iſta etiam opinio nõ excuſaret eccleſiã a mendacio: ¶ Propterea eſt tertia opnio aliorũ q indulgentię valent ſcðm quantitatẽ et pportionẽ cauſę: ita q pro parua cauſa papa nõ debet dare magnas indulgentias: z q̃uis hęc ſit multum probabilis et rõnabilis non placet Diuo Thome ideo: q2 romani pontifices cõſueuerunt dare pro parua cauſa magnas indulgentias. Et cõſequenter aſſerit q indulgentię tm̃ valẽt quantũ ſonãt claue non errante: vnde dicit q cauſa remiſſionis pœnę rõne indulgentiarũ eſt abundantia meritoruz eccleſię: quę ſe hꝫ ſufficienter ad totã penam expiandam: nec cauſa remiſſionis pęnę eſt labor aut deuotio aut illud qõ dat aut cauſa pro qua datur indulgẽtia ſufficiat ergo authoritas diſpenſandi theſaurũ eccl'ę ſpiritualem z vnio eius cui diſpenſat ad euz qui mere-

batur quę quidez vnio fit per charitatē ꝛ cauſa quę vergat in honorem dei ꝛ vtilitatē. Idcirco quęcū𝔮ꝫ cauſa quę eſt in honorē dei ꝛ vtilitatem eccleſię: quantūcum𝔮ꝫ parua ſufficit ad hoc ꝙ papa det oēs indulgētias ſibi poſſibiles: nec ī hoc nimis ſit magnum forum de mia dei: vt ꝗdam aſſerunt: nec iuſtitię diuinę derogatꝛ: qꝛ nihil de pęna dimittitꝛ: ſed vnius pęna alteri comutatur.

¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur ſic: indulgentię non habēt effectum niſi ex vi clauiū: ſꝫ ex vi clauiuꝫ nō pōt ſacerdos dimittere de pęna peccati niſi aliquod determinatum conſiderata quantitate peccatoꝛuꝫ contritionis: ergo cū indulgētię largiantur pꝛo libito concedentis non tantū valent: quantuꝫ ſonant claue non errante. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur diſtinguendo maioꝛē: vl' loquendo de clauibus oꝛdinis ꝛ ſic negatur illa maioꝛ: vl' de clauibꝰ iuriſdictionis ꝛ ſic cocediꝛ illa ꝛ negatur ꝯña: rō eſt qꝛ in remiſſione pęnę per claues oꝛdinis iam dñs deꝰ determinauit quantū debet demitti de pęna peccati virtute ſacramēti penitentię non auteꝫ determinauit de remiſſione pęnę per claues iuriſdictionis: ſed hoc reliquit arbitrio romani pontificis. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutioneꝫ arguitꝛ: ſequeretur ꝙ ꝗlꝫ deberet ſolum vacare lucrandis indulgētijs: nec deberet curare de alijs operibus: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela pꝛobatꝛ: per indulgentias erit liber ab omni pęna ergo nō debet curare de alijs operibus. ¶ Ad hanc replicā rñdetꝛ negando ſequelam: ꝛ ad pꝛobationē negatur ꝯña: et rō eſt quia lꝫ alia opa nō ſint meritoꝛia remiſſionis totius pęnę ſicut indulgentię ſunt tñ magis meritoria pꝛęmij eſſentialis ꝙ̄ indulgētię et nulla eſt comparatio inter pmiū eſſentiale et pꝛemium accidentale. Quare bonꝰ xp̄ianus magis debet curare de operibꝰ meritoꝛijs: ꝙ̄ de indulgētijs: ꝙ̄uis teſte Paulo opꝫ vnū facere ꝛ reliquuꝫ nō omittere.

¶ Sc̄do arguitur ſic: ſequeretꝛ ꝙ actus exterioꝛ adderet bonitateꝫ vel maliciam ſuper actū interioꝛeꝫ conſequens eſt contra Auguſtinum vt habetur de pnia diſt. 1. cap. ſi cui etiaꝫ contingat ergo rñſio nulla: ſequela pꝛobatꝛ: pono ꝙ ſoꝛtes ꝛ plato habeāt equales volitiones lucrādi indulgētias hoſpicij dei: ſoꝛtes tamen non dat tres ſolidos qꝛ non habꝫ: plato vero dat. 3. ſolidos: tūc talis datio exterioꝛ platonis addit bonitatem vel maliciā ſuper actum interioꝛem ergo ſeq̄la vera: añs pꝛobatur: rōne talis dationis plato lucratur indulgentias ꝛ meretꝛ remiſſionē totiꝰ pœnę ꝛ ſi non daret non lucraretꝛ nec mereretꝛ remiſſionē totius pœnę: nam ſoꝛtes ne𝔮ꝫ lucratꝛ ne𝔮ꝫ meretur remiſſionē totiꝰ pęnę ergo actus exterioꝛ addit bonitatē vel maliciam ſuper actum interioꝛem. ¶ Ad hoc argumentum rñdetꝛ diſtinguendo ſequelaꝫ: vel loquēdo de bonitate vel malitia: quo ad pręmiuꝫ eſſentiale ꝛ ſic negatur illa extra opera priuilegiata nec pꝛobatur in iſto ſenſu: vel' loquendo de boni

tate vel malicia quo ad premiū accidentale ⁊ ſic cōceditur illa ⁊ negatur minor. Nā Auguſtinus nō procedit niſi de bonitate vel malicia q̄ ad premium eſſentiale aut penam eſſentialē. Notanter tamē dictum eſt extra opera priuilegiata: nam in talibus actus exterior addit vtroq; modo. verbi gratia: duo ſarraceni aut iudei ex equali deuotione volūt baptizari et vn⁹ baptizatur et alter moritur anteq̄ poſſit baptizari: tūc primus mai⁹ premiū eſſentiale et accidentale merebitur ratione act⁹ exterioris. ſ. ſuſceptionis baptiſmatis q̄ ſcd's. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur: ſequeretur ſi aliqs bonus xp̄ianus iret ad hoſpiciū dei vt lucraretur indulgētias ⁊ credit ſe dare tres bonos ſolidos dat tamē. 3. falſos vel vnū falſū talis nō lucraretur indulgentias ꝯn̄s eſt falſū ergo falſitas ꝯtn̄s probat: facit totū quod in ſe eſt ad lucrādas indulgētias ergo illas lucratur. ¶ Ad hanc replicā rn̄detur ꝯcedendo ſequelā et negando minorē et ad probationem negatur ꝯn̄a: ſed bene infert q̄ tm̄ meretur de premio eſſentiali ac ſi dediſſet tres bonos ſolidos. Ex iſtis ſolutionibus ſeqtur q̄ adeo bene lucrat ille: qui morat ꝑpe hoſpitium dei ſicut ille: qui moratur a remotis: et adeo bene lucrat ciuis romanus iubileū ⁊ indulgētias eccleſiarū romę ſicut pannoni⁹ vel portugalus ſeu luſitanus: qđ idem eſt.

¶ Queritur ſexto a quo poſſunt dari indulgētię? ¶ Pro huius queſtionis intelligentia eſt aduertēdum q̄ indulgentię (vt dictum eſt) dantur de theſauro eccleſię et ideo illius eſt dare indulgentias qui preeſt toti eccleſię: talis autē eſt romanus pontifex: ideo ipſi⁹ eſt dare indulgētias: et quia dn̄i ep̄i aſſumpti ſunt in partē ſollicitudinis: quā habet papa reſpectu totius eccleſię: iō ad dn̄os epiſcopos vel archiepiſcopos ſpectat etiā dare aliquas indulgentias: ſz nō poſſunt excedere numerum determinatū a concilio generali celebrato per Innocentium tertiū: vt habetur lib. 5. de penitentijs ⁊ remiſſionibus cap. cū ex eo et infra: habetur em̄ ibi q̄ nullus ep̄s vel archiep̄s poteſt dare indulgentias niſi vnū annū in dedicatione eccleſię: et in anniuerſario illi⁹ quadraginta dies: et ſumm⁹ penitentiarius papę pōt dare centū: legat⁹ vero papę poteſt dare perennes: et quilibet archiep̄s poteſt per totam ſuam prouinciā dare indulgentias oīb⁹ ſubditis ſuorū ſuffraganeorū: dn̄i autē rectores et abbates et alij prelati nō poſſunt dare idulgētias. et q̄uis dn̄s Durandus faciat difficultatem an requiratur clauis ordinis in eo: qui dat indulgentias non tamen eſt facienda: naz dare indulgentias pertinet ad clauem iuriſdictionis et nō ad clauē ordinis. Electus em̄ in romanū pontificem non ſacerdos pōt dare indulgētias: immo poteſt exercere oēz actū clauis iuriſdictionis: ſimilr̄ ep̄s non ſacerdos. Immo eſt excōicatio lata contra illos qui dicunt oppoſitum.

¶ Cōtra iſtā reſolutionē hui⁹

queſtiõis arguit̃ ſic:remiſſio pctõꝝ eſt effectus clauis ordinis ſed nulluſ non ſacerdos habꝫ clauẽ ordinis er go nullus nõ ſacerdos põt dare indulgentias. Ad hoc argumentũ ne gatur ꝯña:rõ eſt qꝛ per indulgẽtias non remittunt̃ pctã:ſed relaxantur pœnę debitę peccatis.

¶ Scḋo arguitur ſic:quilibet rector põt dare indulgẽtias:ſimilr̃ quilibet abbas pariforma quilibet gñalis aut prior aut cuſtos aut pro uintialis ergo reſolutio nulla : añs probatur:quilibet rector põt facere aliquẽ xp̃ianum participẽ meritoꝝ ſuę parochię:pariforma quilibꝫ ab bas vel gñalis prior vel cuſtos aut prouintialis põt applicare merita ſuorum religioſorũ ergo quilibꝫ ta lis põt dare indulgentias. ¶ Ad h̃ argumentũ rñdet̃ negando añs:et ad probationeꝫ negat̃ ꝯña et datur duplex ratio:prima:qꝛ per talẽ ap plicationem meritorũ parochię vl' bonorum religioſorũ:talis xp̃icola non eſt liber a debito pœnę ſiue pę nitentię iniuncte per eccleſiam:per indgulgentias vero talis xp̃icola ef ficitur liber a debito pœnę ſiue pę nitentię iniunctę per eccleſiã. Scḋa ratio eſt qꝛ in parochia vl' religioni bus neſcitur an meritũ ſuperſit:de theſauro tñ eccleſię nulli eſt dubiuꝫ cum includitur in eo meritũ paſſio nis chriſti:qḋ eſt infinitũ ꝛ ieuacua bile. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit̃ ſequeretur ꝙ ep̃s nõ poſſet dare in dulgentias ꝯñs eſt cõtra reſolutio nem ergo ſequela patet:epiſcopus non pręeſt eccleſię ergo nõ põt dare indulgentias. Ad hoc negatur con ſequẽtia:ſiue ſequela ꝛ ad probatio nem negatur ꝯña:rõ eſt:qꝛ eſt ſpon ſus : in ſignũ cuius habet anuluꝫ et aſſumptꝰ eſt in partẽ ſollicitudinis a papa.

¶ Tertio arguitur ſic:ſequere tur ꝙ papa exiſtens in peccato mor tali nõ poſſet dare indulgentias cõ ſequẽs eſt falſuꝫ ergo reſolutio nul la:ſequela probatur:fluuius nõ põt fluere niſi fõs a quo diriuat̃ fluat:ſꝫ ſaluator noſter qui eſt fons viuꝰ nõ influit in papã exiſtenteꝫ in peccato mortali ergo papa qui eſt fluuiꝰ nõ poteſt influere in nos ꝛ per ꝯñs nõ poteſt dare indulgentias:añs ꝓba tur:ſaluator noſter nulli exiſtenti in peccato mortali dat gratiã ergo nõ influit in papã exiſtẽtẽ in pctõ mor tali. Jam probatur falſitas ꝯñtis: ſi papa exiſtens in pctõ mortali nõ poſſet dare indulgentias tũc oẽs indulgẽtię eſſent dubię ꝛ fatuuꝫ eẽt dare aliquas pecunias pro re tam dubia. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negando ſequelã:ꝛ ad probationeꝫ negatur añs:et ad probatiõnẽ diſti guo ꝙ ſaluator non det gr̃aꝫ exiſtẽ ti in peccato mortali:vel gr̃am gra tis datã et ſic negatur illud : immo eſt tanta mĩa et benignitas ſaluato ris : ꝙ indies confert peccatoribus multas gratias gratis datas ꝗ̃uis pęccatores teſte Aurelio Aug. non ſunt digni pane quo veſcuntur:ſi ve ro intelligat̃ de gr̃a gratum faciẽte concedit̃ illud ꝛ negatur ꝯña:rõ eſt: qꝛ ad hoc ꝙ romanus pontifex det indulgentias nõ requirit̃ ꝙ habeat

gratiaȝ gratū faciētē: ſed ſatis eſt ꝙ habeat gratiā gratis datā.ſ. plenitudinē ambarum clauiuȝ.ſ. ordinis ⁊ iuriſdictionis. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionē replicaẗ. Ad hoc ꝙ aliqs recipiat indulgētias requiriẗ ꝙ habeat gratiā gratuȝ facientem ergo per locū a fortiori ad hoc ꝙ largiēs indulgentias ipſas concedat requiritur ꝙ habeat grām gratuȝ facientem: ꝯñā probaẗ: maius eſt dare indulgentias ꝙ̄ eas recipere: ergo ſi requiritur gratia gratū faciens recipienti: requiritur etiam ipſi danti. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negādo ꝯñam: et ad probationeȝ diſtinguiẗ añs.ſ. ꝙ dare indulgentias ſit maius ꝙ̄ recipere: vl' quo ad poteſtatē et ſic conceditur illud ⁊ negaẗ ꝯña: vel quo ad vtilitatē ⁊ ſic negatur illud antecedens.

¶ Queritur ſeptimo ⁊ vltimo circa eandem diſtinctionē quibꝰ romanus pontifex pōt ꝯcedere indulgentias. ¶ Ad hanc difficultateȝ reſpondeẗ ꝙ ſolū pōt concedere illis qui ſunt in grā gatis faciente. ¶ Contra iſtā rñſionē arguiẗ ſic: poteſt concedere indulgentias papa exiſtenti pctō mortali ergo rñſio nulla. añs patet in multis indulgentijs: papa concedit peccatoribꝰ dummō intra biduuȝ aut triduuȝ confiteanẗ ergo rñſio nulla. ¶ Ad hoc argumentuȝ rñdetur negando ꝯñam: ⁊ rō eſt: qꝛ nō proſunt niſi qñ tales ſunt in grā gratum faciente: ⁊ tunc amplius nō ſunt peccatores: ⁊ rñſio intelligitur ꝙ papa non pōt dare indulgentias peccatoribꝰ ſic ꝙ proſint eis ꝙ̄diu ſunt in peccato mortali. ¶ Contra iſtam ſolutionē replicatur: vnus bonus religioſꝰ pōt mereri alicui peccatori multa bona ꝙ̄ a fortiori papa poteſt concedere indulgentias peccatori ꝙ̄ diu eſt in peccato mortali: ita ꝙ tunc proderunt illi. ¶ Ad hoc rñdeẗ negando ꝯñam: qꝛ vt dictum eſt: requiritur ad hoc ꝙ indulgentię valeant grā gratū faciens: nam requiritur ꝙ vniaẗ xp̄o vel ſanctis per charitatem: ad hoc ꝙ ſit particeps meritoruȝ theſauri eccleſię. ¶ Et ſi inſurgas vbi eſt maior indigentia: ibi maiorē locuȝ hȝ mīa: ſed maior eſt indigentia in peccatore ꝙ̄ in iuſto ergo potius debȝ papa dare indulgentias pctōribꝰ ꝙ̄ alijs. ¶ Ad hoc rñdeẗ ꝙ papa oībus dat: ſȝ peccatores non ſunt capaces niſi cōteranẗ de ſuis peccatis. ¶ Cōtra iſtā ſolutioneȝ arguiẗ ſic: boni religioſi ſunt in grā gratū faciente ⁊ nō ſunt capaces indulgentiaꝝ ergo adhuc reſolutio nulla: minor probaẗ: religioſi boni non habēt pecunias pro lucrandis indulgentijs ergo adminus non erunt capaces indulgētiaruȝ in quibꝰ oportet dare pecunias ¶ Ad hanc replicaȝ rñdeẗ negando minorem ⁊ ad probationē negatur ꝯña: ratio eſt: qꝛ amici eoꝝ poſſunt dare pro eis pecunias: ſilr̄ et domini priores et abbates ⁊ tūc lucrabūtur indulgētias: inſup boni religioſi non multū indigent indulgētijs: quare parum de his debēt curare.

¶ Scđo arguitur ſic: ſequereẗ ꝙ papa poſſet dare idulgētias aīabus exiſtentibus in purgatorio ꝯñs

eſt falſum ergo reſolutio nulla: ſeq-
la probatur: aie. exiſtẽtes in purgato-
rio habent gratiam gratuʒ facientẽ
ergo ſunt capaces indulgentiarum
et per ꝯñs papa poteſt illis cõcede-
re indulgẽtias. Jaʒ probatur falſitas
ꝯñtis: papa non habʒ poteſtatẽ ſup
illas ergo non põt ipſis concedere
indulgentias: añs probatur: ſaluator
noſter ſolum dedit poteſtateʒ papę
ſuper illos: qui ſunt ſuper terraʒ: vt
patet Matthęi. 16. cap. qñ dixit pe-
tro quodcũqꝫ ſolueris ſup terrã ꝛc.
ergo papa non hʒ poteſtatẽ iuriſdi-
ctionis ſuper animas exiſtentes in
purgatorio. ¶ Ad hoc argumentuʒ
reſpondetur diſtinguendo ſeqlam:
vel per modũ iuriſdictionis ꝛ ſic ne
gatur illa nã vt bene probatũ eſt in
argumento: papa non habʒ poteſta
tem iuriſdictionis. i. ſñiam ferendi
ſuper aias exiſtẽtes in purgatorio:
vel per modum ſuffragij et ſic cõce
ditur illa ꝛ negatur minor: et ad ꝓba-
tionẽ conceditur ꝯña cuʒ ꝯñte: et ſi in-
feras ergo nõ habʒ poteſtatẽ dandi
indulgentias negatur ꝯña: ſʒ bene
infertur ꝙ nõ põt dare indulgẽtias
animabꝰ in purgatorio per moduʒ
iuriſdictionis. i. dãdi ſñiam ꝙ libe-
rentur a pœnis oibus: põt tamẽ ap
plicare merita paſſionis xp̄i et oĩm
ſanctorũ: ſicut bonus ſacerdos ap-
plicat miſſam ꝛ ſuas deuotiones ꝓ
aia patris ſui vl' benefactoris: ꝛ cer
tum eſt ꝙ meritum paſſionis xp̄i in
infinitũ ſufficit ad expiationeʒ oĩs
pęne temporalis. Quare nõ eſt du-
bitandũ ꝙ papa per moduʒ ſuffra-
gij. i. per applicationem meritoruʒ
theſauri eccleſię liberet de facto a-
nimas exiſtentes in purgatorio.

¶ Tertio arguitur ſequeretur
ꝙ papa eſſet deterioris cõditionis
ꝗ̃ oues ſue: ꝯñs eſt falſum ergo ſe-
quela probatur: papa non põt ſibi da
re indulgentias ꝛ põt eas dare oui-
bus ſuis ergo eſt deterioris ꝯditio
nis ꝗ̃ oues ſue: maior ꝓbatur: papa
non põt habere iuriſdictionẽ ſupra
ſeipſum ergo nõ põt ſibi dare indul
gẽtias. ¶ Ad hoc argumentũ rñde-
tur negando ſequelã: ꝛ ad probatio
nem diſtinguitur maior: vl' per mo-
dum iuriſdictionis ꝛ ſic cõceditur illa
et negatur ꝯña: vel per modũ diſpen-
ſationis ꝛ ſic negatur illa maior. Uñ
ſicut bonus dipenſator recipiẽs pe
cunias a dño ſuo diſtribuẽdas pau
peribꝰ põt ꝓ ſeipſo aliquã portionẽ
illarũ retinere ſi ſit paup: ita etiam
romanus pontifex per modũ diſpẽ
ſationis ſi indigeat põt ſibi dare in
dulgentias: et ita dicendũ eſt de do
mino ep̄o vl' archiep̄o. ¶ Circa iſtã
materiã dubitabis quę indulgentia
dicatur plena: ꝛ quę plenior: ꝛ ꝗ̃ ple
niſſima. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ tunc põt
dici plena indulgentia: qñ remittitur
tota pœna debita pctis mortalibꝰ
confeſſis: tũc dicitur plenior qñ remit
titur tota pœna debita oibꝰ pecca-
tis mortalibꝰ ꝯfeſſis ꝛ oblitis. tunc
vero dicitur pleniſſima: qñ remittitur
tota pœna debita oibꝰ pctis morta
libꝰ ꝯfeſſis oblitis ꝛ oibꝰ venialibꝰ.
¶ Dubitatur ſcd̃o quę vocantur indul
gentię a pœna ꝛ a culpa. ¶ Ad hoc
rñdetur ꝙ illę indulgẽtię dicuntur a pœ
na ꝛ a culpa: qñ virtute taliũ remit
tuntur oĩa pctã venialia: vel tota pœ-

na debita mortalibus pctis. Nam certum eſt ꝙ nulle indulgentie poſſunt remittere peccata mortalia naz ſolum poſſunt mortalia deleri ꝑ cōtritionem.

De pctis q̄ poſt hanc vitaz dimittuntur. Diſ. XXI.

Solet etiaz queri vtrū poſt hanc vitam aliqua peccata remittātur. Q aliqua poſt hanc vitam remittantur xp̄s oſtendit in Euangelio vbi ait. Qui peccauerit in ſpiritū ſctm̄ non remittetur ei neqꝫ in hoc ſeclo neqꝫ in futuro. Ex quo datur intelligi ſicut ſancti doctores tradūt: ꝙ q̄daz pctā in futuro dimittent̄. Quedam eñ culpe in hoc ſeculo relaxantur: q̄dam vero parue etiā in futuro q̄ quidē poſt mortem grauāt ſed dimittunt̄ ſi digni ſunt ſi bonis actibus in hac vita meruerūt vt dimittantur eis. De illis etiā q̄ edificant lignū: fenū ſtipulam. dicit Aug ꝙ ignem tribulationis trāſitorie iuenient cremabilia edificia q̄ ſecuz portauerūt cremantez. Ait eñ ſic. Poſt iſtius ſane corpis mortē donec de igne purgatorio veniatur ad diē dānationis ⁊ remunerationis. ſi hoc tp̄is interuallo ſp̄us defunctoꝝ q̄ edificauerunt lignū: fenū: ſtipulaz hmōi ignē dicant̄ perpeti quē alij nō ſentiūt q̄ hmōi edificia non portauerūt: vt inueniāt ignē tranſitorie tribulationis venialia cōcremantē non redarguo. qꝛ forſitan verū eſt. Sed qꝛ dicit ſalu⁹ erit quaſi ꝑ ignez contēnitur ille ignis. Grauior tn̄ erit ignis ille ꝙ̄quicq̄d pōt homo pati in hac vita. Hic aperte inſinuat̄ ꝙ illi qui edificat lignū: fenuz: ſtipulā: q̄dam cremabilia edificia. i. venialia pctā ſecū portāt: q̄ in igne emendatorio cremantur. Unde conſtat q̄daz venialia pctā poſt hanc vitaz deleri.

Quod alij citius alij tardius purgantur in igne.

¶ In illo aūt igne purgatorio alij tardius alij citi⁹ purgantur ſm ꝙ iſta pereuntia magis vl' min⁹ amauerunt. Unde Aug. Poſt hanc vitā incredibile nō eſt: nonnullos fideles ꝑ ignem quēdaz purgatoriū: quātomagis minuſue bona ꝑeuntia dilexerūt tanto tardi⁹ citiuſqꝫ ſaluari. Uñ non fruſtra illa tria diſt

rit ap̄l'us: lignū: fenū: ſtipulā: q̄ illi edificant: q̄ ⁊ ſi aliena nō rapiunt: rebus tn̄ infirmitati ꝯceſſis aliqua dilectione inherent. Qui ſc̄m ſuos amandi modos: vel diutius vt lignū: vel minus vt fenū: vel minimū vt ſtipulaꝫ ignē ſuſtinebunt. Qui vero ſuperedificant aurū: argentū lapidez p̄cioſum: de vtroq꜄ igne ſecuri ſunt. non ſolū d̄ illo eterno qui cruciatur⁹ eſt impios in eternū: ſ; etiam d̄ illo emendatorio quo purgabunt̄ q̄dā ſaluandi.

Oppoſitio.

¶ Hic obijci pōt. Si p lignū: fenū: ſtipulaꝫ venialia intelligūtur peccata: ⁊ nullus adeo pfectus eſt q̄ venialit̄ non peccet. Ergo q̄ edificant auꝝ: argentū lapidem p̄cioſuꝫ: edificant etiā lignū: fenū: ſtipulaꝫ: ergo p ignez tranſibunt. Ad qd̄ dicim⁹ qꝛ non omnis qui venial'r peccat: lignū: fenuꝫ: ſtipulam edificat: ſicut ecōuerſo non omnis q̄ ꝯtemplatur deum ⁊ diligit proximuꝫ ⁊ opa bona facit edificat aurū: argentuꝫ: lapidē p̄cioſuꝫ: ⁊ tn̄ in auro intelligitur ꝯtēplatio dei: in argento dilectio ꝓximi: in lapide p̄cioſo bona opera. Sꝫ illi q̄ edificant lignū: fenū: ſtipulaꝫ deum ꝯtemplant̄ ⁊ ꝓximum diligunt ⁊ opa bona faciunt: nec tn̄ edificant auruꝫ: argentuꝫ: lapidē p̄cioſuꝫ. Hic em̄ edificat qui ſic illa tria facit: vt cogitet q̄ ſunt dei ⁊ quomodo placeat deo non mūdo. Lignū vero ⁊ fenū ⁊ ſtipula accipi poſſunt ſecularuꝫ reꝝ q̄bus licite ꝯceſſarum tales cupiditates vt amitti ſine animi dolore non poſſint. Hec ergo edificat is q̄ cogitat q̄ mundi ſunt: quō placeat mundo: q̄ circa diuitias ſuas quodā carnali affectu tenet̄. ⁊ tn̄ ex eis multa beneficia facit nec pro eis aliquid fraudis vel rapine mollitur. Ex his ergo patet ꝙ non idē homo ſiml'r hec ⁊ illa edificat. Illa em̄ edificatio pfectoꝝ tantū eſt: q̄ non cogitant placere mundo ſ; tantū deo: qui ⁊ ſi venial'r aliquando peccant: feruore charitatis ita abſumuntur in eis peccatū ſicut gutta aq̄ in camino ignis: ⁊ ideo nunq꜄ ſecum portant cremabilia. Hec aūt inferior edificatio minoꝝ eſt: qui nō tm̄ deo ſed etiā mundo placere cogitāt deum tn̄ preponunt. Si vero mundū preponerent: non ſupedificarent: ſed deſtruerent fundamētū. Affectionis ergo car

nales q̄bus deditiſunt: domi-b⁹: ꝯiugibus: poſſeſſionib⁹: ita vt nihil p̄ponant xp̄o: illis tribus ſignificant̄ q̄ in mentes pfectoꝝ nō cadūt: ꝛ ſi alia venialia admittant. In cordibus vero minoꝝ interdum durant vſq; in finē: q̄ cum talibus edificijs tranſeunt ſed diſſoluūtur in igne. Ipſi vero merito fundamenti ſalui erunt grauiſſimā tn̄ penā ſentient. Ex quo apparet q̄ʒtam hic miam exhibz deus ꝛ quantam ibi exerceat ſeueritatem: cum pro eodem pctō multo grauius ibi puniat q̄ꝫ hic.

Opinio quorundam cū obiectione.

¶ Sed forte dices illud eſſe accipienduʒ de pena pcti: non de ipo pctō: qꝛ Greg. dicit: q̄dam leuia in futuro dimittenda. Si eīn verā pniam habuerit quis: pctā oīa dimiſſa ſunt ei: ſed pena forte remanſit. Ideoq; ſi vere penitens obijt: ſine peccato tranſijt. Si aūt vere penitens nō eſt in obitu: maculaʒ portat q̄ nunq̄ʒ delebitur. Qui vo edificat lignū: fenū: ſtipulam: vere penitet qꝛ bonus eſt ꝛ charitatē habet: ꝛ in charitate d̄ hac vita tranſit: ergo ſine pctō trāſit. Non ſequit̄. Uerꝝ q̄dem eſt qꝛ bon⁹ eſt ꝛ charitatē habet ꝛ vere penitet: ꝛ tn̄ cuʒ veniali pctō tranſit quod non deleuit pnia. Pnia eniʒ non delet niſi pctm̄ illud qd̄ deſerit hō. Tale auteʒ pctm̄ ſepe in hac vita non relinquitur ab hoīe: ꝛ tn̄ vere penitens eſt ꝛ ſi nō de omnibus venialibus peniteat. Poteſt eīn quis de omni mortali ꝛ de omni veniali pēitere: excepto vno vel pluribus venialibus q̄deʒ. Sicut habet quis charitateʒ ꝛ vnū vel plura venialia. Quod de criminalibus nullaten⁹ eſſe pōt. Eſt ei aliquis bon⁹ charitatē habens ſed adhuc quodaʒ cupiditatis affectu amans hec ſecularia. Talis exiſtens ſubita morte opp̄mitur. In illo terreno affectu mortu⁹ eſt: ꝛ tn̄ ſaluabit̄: a quo nō ſe hic abſoluit: ergo poſt hanc vitā ab illo purgabit̄. Conſtat ergo q̄dam peccata ſed leuia poſt hanc vitā dimitti. Si vero de pena peccati illd̄ītelligi voluiſſent auctores: cur magꝭ cōmemoraſſent leuia q̄ꝫ grauia: cuʒ etiā grauiū pena hic inexpleta p⁹ hācvitā reſtet.

De generali cōfeſſione q̄d proſit.

¶ Post hec cōsiderandū est qd ꝓsit ꝯfessio illa vbi singula peccata q̄ quiſq; fecit non exꝓmūtur. Sane dici poteſt: q̄ oīa criminalia ſemel ſaltē oportet in ꝯfessione exprimi niſi aliqua a mēte exciderint. Sed q̄ nemo dlicta intelligit oīa: generaliter ſaltē ea ꝯfiteri quoꝝ memoriā non habes: et ſic nihil celaſti de ſceleribus tuis. Venialia vero q̄ inumerabilia ſunt ſufficit generaliter ꝯfiteri: niſi aliqua ſint frequent iterata ꝑfectius eſt tamen etiā illa exꝓmere ſi vales. Ideoq; quotidie generalit̄ fit ꝯfessio in eccleſia ꝓ venialibus ſcʒ peccatis q̄ quotidie admittimus et ꝓ illis mortiferis quoꝝ noticiā non habemus. Unde Aug. Veritatē dicit deo penitens quoniā nihil illi de cōmiſſis ſceleribus celat: non qđ et ſi volūtate celauerit: de⁹ ignoret: ſʒ veritatē ſibi dici vult ab eo vt veniā ꝯſequat̄. Si vero mente aliqua exciderint: ꝯfitet̄ veritatē deo cum generaliter dixerit. Deus q̄ noſti occulta cordis et opa mea et delicta a te non ſunt abſcondita q̄bus veniā largiaris p̄coꝝ: et hec eſt veritas ꝯfitētis quā diligit de⁹. Unde. Ecce eñi veritatē dilexiſti. Hic inſinuatur q̄ generalis confeſſio etiam mortalia delet quoꝝ intelligentia non habetur.

Nemo confiteatur peccata que non fecit.

¶ Sicut autē penitens celare non debet pctm̄ ſuū q̄ ſupbia eſt: ita nec humilitatis cauſa fateri ſe reum illi⁹ qđ ſe non cōmiſiſſe noſcit q̄ incauta ē talis humilitas et peccatorem ꝯſtituit. Unde Augu. Cū humilitatis cauſa mētiris ſi non eras peccator anteq̄ mentieris mentiēdo efficeris qđ vitaras. Veritas in te non eſt niſi ita te dixeris peccatorē vt etiā eſſe cognoſcas. Veritas autē ipſa eſt vt quod es dicas. Nam quomodo ē veritas vbi regnat falſitas.

De penis ſacerdotis q̄ peccatū publicat confitentis.

¶ Caueat autem ſacerdos ne pctā ꝯfitentiū alijs ꝓdat alioq̄n deponat̄. Uñ Grego. Sacerdos ante oīa caueat ne d' his q̄ ei ꝯfitentur peccata alicui recitet: non ꝓpinquis: nō extraneis: nec qđ abſit ꝓ aliquo ſcādalo. Nā ſi hoc fecerit deponatur et oibus diebus vite ſue ignominioſus peregrinando pergat. Qđ vero dictū eſt vt peni

tens eligat ſacerdotẽ ſcientem ligare ⁊ ſoluere: videtur ꝯtrarium ei qd̃ in canonibus reperitur: vt nemo ſcilicet alteri⁹ parrochianũ iudicare p̃ſumat. Sꝫ aliud eſt fauore vel odio ꝓprium ſacerdotẽ contẽnere qd̃ canones ꝓhibent aliud cecuꝫ vitare: qd̃ Urbanus facere monet: ne ſi cecus cecũ ducat ambo in foueã cadãt. Ait eñ Urban⁹ ſecundus. Placuit vt nulli ſacerdotũ deinceps liceat quẽlibet cõmiſſum alteri ſacerdoti ad pñiam ſuſcipere. ſine ei⁹ conſenſu cui ſe prius cõmiſit niſi ꝓ ignorantia illius cui prius confeſſus eſt. Qui vero contra hoc facere temptauerit gradus ſui periculo ſubiacebit.

Irca vigeſimam primã diſtinctionẽꝫ queritur vtrum poſt hanc vitam aliq̃ peccata remittãtur? ¶ Pro hui⁹. q. enodatione eſt aduertendum q̄ triplex eſt peccatũ: mortale originale ⁊ veniale. De primis duobus nõ eſt cõtrouerſia apud doctores: certuꝫ eſt eñ ex fide catholica: q̄ quicũq̄ moritur in pctõ mortali vl' originali ꝑpetuo damnabit' in inferno. Super eſt ergo difficultas de tertio mẽbro et añ dñm Alexandrũ de ales ⁊ ſanctuꝫ Bonauenturã ⁊ diuũ Thomã aliqui doctores negauerunt aliquẽ poſſe diſcedere cuꝫ ſolo veniali vel ſolis venialibus: ſed hec opinio oĩno reputat' irrationabilis: poſſibile eſt eñ q̄ aliquis bonus xp̄ianus ſit in grã gratũ faciente ⁊ habeat duo vel tria pctã venialia et ſubito occidat': tunc talis diſcedet cum ſolis venialibus vt notũ eſt: propterea iam ab omnibus doctoribus theologis tenetur q̄ peccata venialia delẽtur poſt hanc vitã. ſ. in purgatorio confirmatur hec opinio per gloſſaꝫ ordinariã: que eſt Auguſtini ⁊ Gregorij ſup illud Apoſtoli. i. ad Corith. tertio cap. ſi qs autẽ ſupedificat ſupra fundamentũ hoc: aurũ argẽtuꝫ lapides precioſos ligna fenũ ſtipulã vniuſcuiuſq̄ op⁹ manifeſtuꝫ erit dicentem q̄ per lignuꝫ fenũ ⁊ ſtipulam intelligunt' pctã venialia: q̄ poſtea igni purgabunt'. ¶ Magna tñ eſt controuerſia inter doctorẽ ſubtilem et diuuꝫ Thomã de peccato veniali iũcto mortali: tenet eñ doctor ſubtilis q̄ tale veniale remittet' ita q̄ ſi aliquis moriat' cũ vno mortali et vno veniali: rõne mortalis punietur eternaliter: ſꝫ rõne venialis ſolũ punietur temporaliter. ſ. per decẽꝫ vel viginti dies ſicut dño deo placuerit: et poſt tales dies nõ ampli⁹ punietur ratione venialis.

¶ Contra iſtã opinionẽ videt' eſſe authoritas Job. ſ. in iferno nulla eſt redemptio. ¶ Sed ad hãc authoritatem facile rñdet ideꝫ doctor

ſubtilis: quod intelligitur quod nullus liberabitur ab inferno: ſed non inconuenit quod liberetur a pœna temporali debita peccato veniali.

¶ Scđo arguit contra eandē opinionē ſemp in damnato remanebit peccatum veniale ergo ſemp punietur pro tali: añs probat: nūq̄ remittet veniale ergo ſemp remanebit: añs probat: ſi remitteret hoc eſſet per aliquē bonum motū detestatiuum illius ſed damnatus nō poteſt habere aliquem bonū motum ergo nunq̄ remittet tale peccatū veniale ¶ Ad hoc argumentū rūdet negando añs: et ad probationē iterū negat añs: et ad probationē negat maior: ſed pctm̄ veniale remittet in iferno per ſatiſpaſſionem.

¶ Alia eſt opinio diui Thomę: tenentis quod peccatū veniale iunctum mortali non remittit neq̄ pōt remitti poſt hanc vitam: rō eſt: quia ad remiſſionē pcti venialis reqritur bonus motus: et nullus bonus motus pōt haberi ab aliq̄ dānato: ideo qđlibet tale veniale puniet ęternaliter et talis pœna ęterna nō debetur ei de per ſe ſed de per accñs. s. quia coniungit mortali: qđ aufert ipam grām gratū facientē: quę requiritur ad delectionem ipſius venialis.

¶ Cōtra iſtā opinionē arguit ſic: ſcđm diſtantiam culparū debet eſſe diſtātia pœnarū ſed pctm̄ mortale in infinitum diſtat a pctō veniali ergo pœna debita mortali in infinitum debet diſtare a pœna debita veniali: maior patet per illud qđ habet deuteronomij vigeſimo quito capite. s. ſcđm mēſurā delicti erit plagarū modus: ſed ſi veniale puniat ęternaliter pęna ipſius nō diſtabit in infinitum a pęna debita mortali: ergo veniale non pōt puniri ęternalr.

¶ Ad hoc argumentū rūdet negando quod pęna debita veniali non diſtet a pęna debita mortali in īfinitū. nā licet vtraq̄ earum ſit infinita quoad duratione tñ quoad acerbitatē ſunt improportionabiles.

¶ Scđo arguit ſic ſequeretur quod apud deū eſſet acceptatio perſonarū quod eſt contra illd beati petri actuū. 10. cap. dicentis. In veritate cōperi quod non eſt acceptatio perſonarum apud deum: et idem habetur ad romanos. 2. ergo opinio nulla: ſeqla probat: dñs deus pro eodē pctō veniali grauius punit vnū xp̄ianum q̄ aliū ergo deus eſt acceptator pſonarum: añs probat: volo quod duo xp̄iani cōmittāt idem pctm̄ veniale et vnus eorū ſit in grā et alius in pctō mortali et moriant ambo tunc dñs deus grauius puniet pro pctō veniali illum: qui moritur in pctō mortali q̄ alterum qui morit in grā pro eodem vęniali. quia primū puniet eternaliter: ſcđm vero puniet temporaliter ergo dñs deus pro eodē pctō veniali grauius puniet vnū xp̄ianū q̄ alterū. ¶ Ad hoc argumentū rūdet negando ſequelā: et ad probationem diſtinguo añs: vel qñ illud pctm̄ veniale deteſtatur ab vno et nō ab alio: et ſic cōceditur illud et negat cōña: immo ita facit dñs deus de pctō mortali: nam ſi duo xp̄iani committant idē pctm̄ mortale et vnus deteſtet et alius nō

grauiꝰ puniet vnū ꝙ aliū: modo ille qui moritur in gr̄a deteſtatur peccatum veniale: alius vero nō bene deteſtatur neq̄ pōt bene deteſtari: vł q̄ñ tale pctm̄ veniale a nullo deteſtatur: et ſic negatur illud añs: nec ꝓbatur in illo ſenſu: naꝫ ille qui moritur in gr̄a ſemꝑ deteſtatur pctm̄ veniale: qꝛ eſt dei offenſiuum.

¶ Jam arguitur contra reſolutionē Auguſtini ⁊ Gregorij quaꝫ ſequuntur omēs doctores authoritate gloſſe dicentis ſuꝑ illud.1. Joānis quinto.cap. eſt pctm̄ ad morteꝫ: qḋ in hac vita non corrigitur fruſtra poſt mortē eiꝰ venia poſtulatur: ergo nulluꝫ pōt poſt hanc vitā q̄ ad culpā dimitti. ¶ Ad hoc argumentuꝫ facile reſpondetur ꝙ illa gloſſa procedit de peccato mortali ⁊ nō veniali. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguitur: eiuſdeꝫ eſt labi in peccatū veniale et a peccato veniali liberari: ſed aīa poſt morteꝫ non poteſt peccare venialiter ergo nō poteſt liberari a peccato veniali ¶ Ad hanc replicā rn̄detur negādo ꝯñam: ⁊ rō eſt: qꝛ non hꝫ aīa in purgatorio fomitē incitantem ad pctm̄ veniale.

¶ Scd̄o arguitur ad idem. Aīa nō pōt habere in purgatorio motū deteſtatiuum peccati venialis ergo non pōt habere remiſſionē peccati venialis: añs probat: ſi habere poſſet talem motū ſequeretur ꝙ mereretur: ꝯñs eſt falſum ergo falſitas cōſequentis probatur: quęlibꝫ aīa eſt extra ſtatum merendi vel demerendi ergo non pōt mereri. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando añs: et ad probationē negatur minor: intelligendo de merito accn̄tali. Naꝫ non ſolū in purgatorio verū in cęlo quo ꝗꝫ aię poſſunt mereri accn̄taliter. Si vero procedatur de merito eſſentiali negatur ſequela. Nā talis aīa ꝑ talē motum deteſtatiuuꝫ: meretur ſolū remiſſioneꝫ culpę venialis ⁊ nihil meretur de pręmio eſſentiali. ¶ Cōtra iſtam ſolutioneꝫ arguitur authoritate Diui Gregorij dicentis: ꝙ talis in iudicio quiſq̄ futurus eſt: qualis de corꝑe exiuit: iuxta illud eccleſiaſtici vndecimo. Lignuꝫ vbi ceciderit ibi erit: ergo ſi aliq̄s moriatur in peccato veniali ſemꝑ habebit tale peccatū. ¶ Ad hāc replicā rn̄detur negādo cōſequentiam: rō eſt: qꝛ authoritas ſacrę ſcripturę ⁊ authoritas Gregorij non procedunt de peccatis venialibus: ſed ſolum innuūt ꝙ ſi aliquis moriatur in gracia dei: ſemꝑ erit amicus dei: ſi vero moriatur ſine gracia ſemper erit inimicus.

¶ Circa eandē diſtinctionem quęritur ſcd̄o: vtrū ſacerdos teneatur ſemꝑ celare pctā que audiuit in confeſſione. ¶ Ad hanc difficultatē rn̄detur affirmatiue ab oībus doctoribus theologis: ⁊ huius rn̄ſionis aſſignat rōnē Richardus: qꝛ ſi confeſſor diceret mētiretur: ideo: qꝛ neſcit illa vt homo: ſed in perſona dei: veluti angelus qui loq̄batur moyſi in ꝑſona dei dicebat ego ſum dn̄s deus tuus. ¶ Hanc rōneꝫ impugnat doctor ſubtilis. Quilibet cōfeſſor ſcit pctā quę audiuit vt hō ergo rō nulla añs probatur: quilibet talis confeſſor abſoluit vt homo ergo quilibꝫ talis

ſcit peccata vt homo: añs ꝓbaſ: q̄lꝫ ſacerdos miniſterialiſ abſoluit ergo abſoluit vt homo: pña tenet: qꝛ ſi abſolueret in perſona dei autho ritatiue: ꝛ non miniſterialiter abſol ueret. ¶ Propterea dicendū eſt ꝙ triplici lege corroboraſ reſpõſio q̄ſtionis. ſ. lege naturali. ſ. qđ tibi nõ vis alteri non facias: ꝛ ideo ſecretū non eſt reuelandū: lege etiā diuina ſaluatoris noſtri dicētis. Quecūqꝫ vultis vt faciant vobis hoīes ꝛc. et prouebiorꝫ. 10. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui autē fidelis eſt celat amici cõmiſſuꝫ. Inſup eodeꝫ p̄cepto quo ſaluator nr̄ p̄cipit confiteri: pręcipit etiam celare peccata audita in cõfeſſione. Nam prohibuit oē illud quod poterat impedire adimpletionē pręcepti de cõfeſſione: ſed reuelare confeſſionem eſt maxie impeditiuū confeſſionis ergo ſaluator noſter illđ prohibuit lege etiam humana: vt patet libro quinto de pnījs et remiſſionibꝰ ca. oīs vtriuſqꝫ ſexus: ſimilr̄ in cap. ſacerdos de pniā. deſt. 6. ¶ Unuꝫ tñ eſt aduertendū: ꝙ ſi confeſſor circa confeſſioneꝫ dubitet de aliquo contractu an ſit vſurarius an nõ: vel de aliquo pctõ an ſit mortale vel veniale bene põt reuelare taleꝫ caſuꝫ, ſiue tale pctm̄ ꝛ quęrere cõciliū a doctiori dummõ nõ reuelet perſonā: q̄ talem actū vel pctm̄ cõmiſit: neqꝫ circūſtantiā per quaꝫ poſſet venire in notitiam talis perſonę.

¶ Contra reſolutiõeꝫ huis. q. arguitur ſic. In aliquo caſu confeſſor põt reuelare pctm̄ auditū in confeſſione ergo reſolutio nulla: añs ꝓbatur: poſito caſu ꝙ aliquis cõfiteatur alicui ſacerdoti ꝙ vult occidere die craſtina fratreꝫ ipſiꝰ ſacerdotis tunc talis ſacerdos põt reuelare tale ptcm̄ fratri ſuo ğ. ¶ Ad hoc argumentum rñdet Panormitanꝰ ſup illud cap. oīs vtriuſqꝫ ſexus: ꝙ in tali caſu ſacerdos põt reuelare: rõ eiꝰ eſt: qꝛ ſigillū confeſſionis nõ ſe extēdit ad pctā futura: ſed ſoluꝫ ad pręterita. ¶ Sꝫ hec rõ eſt enſis alacis. naꝫ certū eſt ꝙ talis ſacerdos reuelat pttm̄ pręteritum: nā reuelat propoſitum illud occidendi qđ habuit pctõr. ¶ Propterea alr̄ rñdent oēs doctores theologi. ſ. negando ꝙ in illo caſu poſſit reuelare fratri ſuo: ſed bene põt dicere fratri ſuo ꝙ nõ exeat domuꝫ ꝛ ꝙ ſeruet ſeipſum et poteſt etiam ipſe armatus cuſtodire euꝫ: ſed nullo modo poteſt illi dicere peccatum illud.

¶ Scđo arguiſ ſic: teſte diuo Bernardo illud qđ eſt inſtitutum ꝑ charitate non debꝫ militare contra charitatem: ſed interduꝫ nõ reuelare pctm̄ auditū in cõfeſſione eſt cõtra charitatem ergo aliq̄ñ ſacerdos põt reuelare: minor probaſ: poſito ꝙ aliq̄s malus xp̄ianus confiteatur ꝙ vult inficere plebē valentinā aliq̄ hęreſi: vel ꝙ vult prodere vrbeꝫ hoſtibus et nõ vult deſiſtere a propoſito illo: tunc non reuelare: tale crimen militat contra charitatē ergo. ¶ Ad hoc argumentū rñdeſ negando minorē ꝛ ad ꝓbationeꝫ negatur añs: rõ eſt: qꝛ non poteſt iuſte reuelare poſtqꝫ dñs deꝰ adeo ſtricte pro

hibuit: pōt tamē dicere dño epō et dñis rectoribus ꝙ vigilēt ſuper gregem: qꝛ aliqs vult inficere oues aliq̄ hereſi: pōt etiā dicere pfecto vrbis ꝙ vigilet etiā qꝛ eſt magnū periculū de proditione: nō tn̄ debꝫ reuelare perſonam: qꝛ nō ſunt fienda mala vt inde veniant bona. Ex ſolutione iſtorū duorū argumentorū ſequitur ꝙ ſacerdos tenetur celare peccata que audiuit ꝛ tamē non fuit cōfeſſio ſacramētalis: naꝫ tales obſtinatos nunq̄ ſacerdos abſoluet: nihilominus tenet̄ celare ea q̄ audiuit. Sequit̄ ſcdo ꝙ reprobādus eſt ille verſus iuris. ſ. eſt hereſis crimē quod nec confeſſio celat.

¶ Tertio arguit̄ volo ꝙ aliqs iudex interroget cōfeſſorem alicuiꝰ peccatoris et querat ab eo an talis peccator cōmiſit homicidiū ꝛ realr̄ ipſe cōmiſit ꝛ confeſſus eſt: tunc cōfeſſor tenet̄ reuelare illō homicidiū ergo reſolutio queſtiōis nulla: añs probat̄: vel confeſſor tacebit vel dicet ſcio: vel dicet neſcio: ſi ſecunduꝫ hētur intentū: ſi primuꝫ: ſuſpicabit̄ iudex ꝙ cōmiſit homicidiū: nā in talibus qui tacet cōſentire videtur: ergo idem eſt ac ſi reuelaret: ſi tertiū mentitur ꝛ non ſunt facienda mala vt inde veniant bona ad romanos tertio: ergo melius eſt ꝙ reuelet.

¶ Ad hoc argumentum aliqui doctores dicūt ꝙ debꝫ dicere iudici ꝙ male interrogat: ſed hoc non ſoluit difficultatē: naꝫ ſtat iudicē eſſe obſtinatum tyrannū: ideo diuus Thomas dicit ꝙ debet dicere neſcio: qꝛ neſcit vt homo: ſed vt deus. i. eſt in perſona dei. ¶ Sed hoc impugnauit doctor ſubtilis vt dictū eſt in pricipio huius. q. nam certū eſt ꝙ ſcit vt hō. ¶ Propterea dico ꝙ ſacerdos debet reſpondere neſcio et pōt iurare etiaꝫ quia ſenſus eſt neſcio ad dicēdum tibi et iſta ſolutio elicitur ex illo verbo ſaluatoris Marci. 13. cap. de die autēꝫ illo ꝛ hora nemo ſit neq̄ angeli in celo: neq̄ filiꝰ hois: vnde certuꝫ eſt quia ſaluator noſter q̄ eſt filius hois. i. virginis bene ſciebat et quo ad diuinitatem ꝛ quo ad humanitatē: non tn̄ ſciebat ad dicēdum apoſtolis.

¶ Quarto arguitur ſic poſito caſu ꝙ plato cognouerit katherinā et vult ducere in facie eccleſie ſororem ipſius katherine in vxorē ante tamē q̄ ducat confitet̄ dño rectori: qui debꝫ miniſtrare ſacramētuꝫ matrimonij: ꝙ ipſe cognouit katherinaꝫ ꝛ vult oī via ducere ſororē ipſiꝰ in vxorē: tūc talis rector tenet̄ reuelare confeſſionē ergo reſolutio nulla: añs probat̄: tenet̄ dicere ꝙ plato non poteſt eaꝫ ducere propt̄ impedimentū contractū rōne illius cognationis: qꝛ cognouit katherinā ergo tenetur reuelare cōfeſſionē: añs probatur: non pōt talis rector miniſtrare illis ſacramentū matrimonij ergo tenetur reuelare: añs pbatur: ſi miniſtret peccabit mortalit̄: ergo non poteſt miniſtrare: añs probat̄: cooperat̄ pctō mortali ergo peccat mortaliter. ¶ Ad hoc argumentuꝫ reſpondet̄ dato caſu negando añs: et ad probationē negat̄ iterū añs ꝛ ad pbationeꝫ negat̄ ꝙ nō poſſit mi-

niſtrare: dummõ diſperit ipi platoni
ꝙ damnat ſeipſuꝫ capiendo illaꝫ in
vxorem: nihilominꝰ ſi plato ſit ob-
ſtinatus vt poniť in argumento: de
bet miniſtrare ſacramentũ. Nã pla
to habꝫ ius petendi ⁊ dñs rector nõ
põt excipe contra eum: imo obliga-
tur tunc miniſtrare: ne ſit reuelator
confeſſionis ⁊ ne ſcandalizet alios:
veluti tenetur rector dare euchari-
ſtiam ſuo parochiano occulto pctõ-
ri petenti publice vt dictuꝫ eſt ſupe-
rius.

Quinto arguiť ſic ſi pecca-
tor det licentiam confeſſori: ꝯfeſſor
poteſt reuelare confeſſionẽ ergo re-
ſolutio nulla. Ad hoc argumẽtuꝫ
reſpondet diuus Thomas cõcedẽ-
do añs ⁊ negando ꝯñam: rõ thomẽ
eſt: qꝛ per licentiã datã cõfeſſor alio
modo ſcit ꝙ̃ ſciebat: debet tamẽ ca-
uere ab ſcãdalo. Hęc tñ ſolutio nõ
placet doctori ſubtili nam reuelare
confeſſionẽ eſt prohibitũ lege natu
rali: diuina: ⁊ humana: ⁊ ideo pctõr
non poteſt dare licentiã: hęc tamen
ratio nõ concludit: nã retinere alie-
num eſt prohibitũ lege diuina; tñ ſi
dñs rei conſentit ego bene poſſum
retinere: propterea dñs durandus
dat aliam rõneꝫ. ſ. ꝙ ſic daretur via
reuelandę cõfeſſionis et ex ꝯñti nul
lus vellet confiteri. Naꝫ cogeretur
peccator ad dandã licentiã confeſſo
ri. Ideo rñdeo cum doctore ſub-
tili et alijs: ꝙ quantumcũqꝫ pecca-
tor det licentam cõfeſſori: confeſſor
non debet dicere: ſed dicat ipſemet
peccator ſi voluerit.

Sexto arguitur ſic: volo ꝙ
aliquis rector audierit in confeſſiõ-
ne epiſcopũ ſuũ de aliqua ſimonia
et abſoluerit eũ: poſtea vero videt
ꝙ peccauit abſoluendo: tũc tenetur
confiteri tale pctm̃: et non põt confi
teri niſi reuelet pctm̃ ipſius epi. Nã
ſuppono ꝙ oẽs ſacerdotes ſciãt do
minũ rectoreꝫ nõ audiuiſſe aliũ niſi
dñm epm̃ in confeſſiõe ⁊ appropin
quet hora in qua eſt celebraturꝰ in
die paſchatis ſuis parochianis er-
go tenetur reuelare confeſſionem.
Ad hoc argumentũ rñdeť negan
do ꝙ in illo caſu teneatur cõfiteri il-
lud pctm̃: ſed ſatis eſt: ꝙ pœniteat
ipſuꝫ: ⁊ dicat in gñe ego abſolui ali-
quem: quẽ non poterã abſoluere: et
poſtea data oportunitate: ſi inueniat
ſacerdotem: qui nõ cognocat illum
epiſcopum poterit ꝯfiteri. Propor
tionabiliť eſt dicendũ de illo caſu in
quo dñs rector cognouit Bertham
ſororem ſuã credens cognoſcere cõ
cubinam ſuã: ⁊ poſtea ſoror ipſiꝰ cõ
fitetur ei: qualiť ipe cognouit eã: tũc
talis rector nõ teneť ꝯfiteri tale pec
catum quo ad illã circunſtantiaꝫ ſo-
roris: quouſqꝫ inueniat ſacerdoteꝫ
qui eos non cognoſcat: ſed interim
ſatis eſt: ꝙ confiteatur ꝙ commiſit
inceſtum.

Septimo arguitur ſic: volo
ꝙ aliquis ſacerdos velit intrare ali
quod nemus cũ duobus hoibus: et
vnus illorum confitetur ei ꝙ ambo
volunt ipſum occidere in medio ne
moris: tunc talis ſacerdos tenetur
reuelare pctm̃ auditũ in confeſſiõe
ergo reſolutio nulla: añs probatur:
iure naturali et diuino et humano:

ſacerdos tenet̃ ſeruare vitam ſuã ⁊
non poteſt eam ſeruare: niſi reuelã-
do illud peccatũ cõfeſſuz ergo tene
tur reuelare: minor probat̃: ſi nõ va
dat cũ illis iam dicet ille qui confeſ
ſus eſt: ꝙ ideo nõ vult ire ne occida
tur: ergo tunc reuelat confeſſionez.
¶ Ad hoc argumentuz rñdet̃ dato
caſu negando añs: ⁊ ad probationẽ
negatur minor: ⁊ ad probationẽ di-
co ꝙ talis ſacerdos debet dicere ꝙ
non inuenit ſe diſpoſitũ ad tale iter
agendũ ⁊ vult prius videre domuz
ſuam vt eam bene diſponat ⁊ in oĩ-
bus iſtis verũ dicit nec reuelat con-
feſſionem: nec debʒ curare qđ alter
eſt dicturus: ſed ſufficiat ei ꝙ ſeruet
vitam ſuã nõ reuelando ꝯfeſſionẽ.

¶ Octauo arguitur ſic volo ꝙ
aliqs confiteatur alicui ſacerdoti ⁊
tempe confeſſionis furet̃ pecunias
oẽs: quas habʒ in marſupio et con-
fiteatur etiam tale peccatuz ipſi ſa-
cerdoti: tunc talis ſacerdos tenetur
reuelare confeſſionẽ: ſuppono eniʒ
ꝙ maxĩe indigeat illis pecunijs er-
go reſolutio nulla: añs pbat̃: talis
ſacerdos tenet̃ ſuccurrere ſuę idigẽ
tię et non põt niſi reuelando confeſ-
ſionẽ ergo tenet̃ reuelarę. ¶ Ad h
argumentũ rñdet̃ negãdo añs: da-
to caſu et ad probationez dico ꝙ ſo
lum debet irogare ipſuz pctõrem vt
reſtituat ſibi: ⁊ ſi noluerit: ſacerdos
debet habere patientiam: meliꝰ eſt
eñ ꝙ patiat̃ damnum in arca: ꝙ̃ in
conſcientia: ſed ſi talis peccator fu-
ratus fuiſſet equũ talis ſacerdotis:
et cõfeſſus fuerit ei: talis ſacerdos
poteſt laborare ad recuperandum
ſuum equuz nihil dicendo de cõfeſ-
ſione: ſed probando per teſtes ꝙ ta
lis equus ad ſe ſpectat: ⁊ ſi alia via
ſciuerit ꝙ talis furatꝰ eſt equũ ſuuz
poteſt ipſum accuſare dum nõ poſ-
ſit probare: ꝙ alio modo ſciuit ꝙ̃ ꝑ
confeſſionẽ: nam ſi nõ poſſit proba-
re nõ põt euz accuſare: magis enim
tenet̃ vitare ſcandalũ ꝙ̃ damnuz in
arca. ¶ Sed quęres circa iſtam ma
teriam ſigilli confeſſionis qua pę-
na eſt puniendus ſacerdos reuela-
tor confeſſionis. ¶ Ad hoc rñdetur
ꝙ eſt deponẽdus a ſacerdotio ⁊ de-
trudendus in monaſteriũ arctũ ad
agendum ꝑpetuã pñiam: vt habet̃
in illis cap. Omis vtriuſqʒ ſexꝰ: et Si
ſacerdos: in principio huiꝰ queſtio-
nis allegatis.

Si peccata dimiſſa redeãt.
Diſtinctio. XXII.

Unqʒ mul
tis auctori
bꝰ ſupra ſit
aſſertum in
vera cordis
contritione
pctã dimit-
ti ante confeſſionem vel ſatiſfa-
ctionem ei etiã qui aliqñ in cri-
men relapſurus eſt: querit̃. Si
poſt cordis contritionẽ cõfite-
ri contempſerit vel in pctm̃ idẽ
vel ſimile ceciderit: an pctã re-
miſſa redeant? Cuius queſtio-
nis ſolutio obſcura eſt et ꝑple-
xa: alijs aſſerentibus: alijs ecõ
tra negantibus pctã ſemel di-

miſſa vlterius replicari ad pe-
nam. Qui vero dicunt pctã di
miſſa redire ſubditis ſe muniũt
teſtimonijs. Ambroſius ait.
Donate inuicem ſi alter in al-
terum peccat: alioquin de⁹ re-
petit dimiſſa. Si eñ in his cõ-
temptus fuerit ſine dubio reuo
cabit ſententiã per quã miaȝ de
derat: ſicut in euangelio de ſer-
uo neq̃ legitur: qui in conſer-
uum ſuũ impius deprehenſus
eſt. Item Raba. Nequã ſeruũ
tradidit deus tortoribus quo-
aduſq̃ redderet vniuerſuȝ debi
tum: quia non ſolum pctã que
poſt baptiſmũ hõ egit reputa-
bunt ei ad pniam: ſed etiã origi
nalia que in baptiſmo ſũt ei dl-
miſſa. Item Gregori⁹. Ex di-
ctis euangelicis conſtat: quia
ſi ex corde nõ dimittim⁹: qđ in
nos delinquit et hoc ruſuȝ exi
gitur quod iam nobis p pniaȝ
dimiſſum fuiſſe gaudebamus.
Item Auguſt. Dicit deus: di
mitte ⁊ dimittetur tibi: ſed ego
prius dimiſi: dimittet poſtea.
Nam ſi nõ dimiſeris reuocabo
te: et quicq̃d dimiſerã replica-
bo tibi. Item qui diuini benefi
cij oblitus ſuas vult vindicare
iniurias: non ſolum de futuris
peccatis veniã nõ merebit: ſed
etiaȝ preterita que iã ſibi dimiſ
ſa credebat: ad vindictã ei repli
cabuntur. Itẽ Beda. Reuer-
tar in domũ meam ⁊c. Timen
dus eſt ille verſiculus nõ expo
nendus: ne culpa quã in nobis
extinctam credebamus: per in
cautelaȝ nos vacantes oppri-
mat. Iteȝ. Quecunq̃ eñ poſt
baptiſma ſiue prauitas hereti-
ca ſeu cupiditas mundana arri
puerit: mox oĩm proſternet in-
ima vitiorum. Iteȝ Aug. Re-
dire dimiſſa peccata: vbi frater
na charitas nõ eſt: apertiſſime
dñs in euangelio docet: in illo
ſeruo a quo dimiſſum dñs de-
bitum petiit: eo ꝙ ille conſeruo
ſuo debitum nollet dimittere.
His auctoritatibus innituntur
qui dicunt pctã dimiſſa ſi repli
cantur redire ſimplr̃. Quib⁹ op
ponit. Si quis ꝓ pctõ de quo
penituit et indulgentiã accepit
iterũ punitur nõ videt iuſtum.
Si punitur ꝓ eo qđ peccauit:
et nõ emẽdauit iuſticia eſt ap-
ta. Si vero requirit qđ fuerat
condonatũ vel iuſticia eſt: vel
iuſticia occulta. Uidetur etiaȝ
deus bis in idipſuȝ iudicare: et
duplex tribulatio cõſurgere qđ
ſcriptura negat. Sȝ ad hoc po
teſt dici: ꝙ neq̃ duplex tribula

tio consurgit: necꝫ iudicat de⁹ bis in idipsum. Hoc eñ fieret si post condignã satisfactionem et sufficientẽ penã iteꝝ puniret sed non satisfecit digne ⁊ sufficienter: q̃ nõ perseuerauit. Debuit eñ iugem pcti hẽre memoriam non ad satisfaciendũ: sꝫ ad cauendum: debuit nõ obliuisci oẽs retributiones dei: q̃ tot sũt quot sunt pctõrũ remissiones. Tot ergo debuit cogitare dona dei: quot mala sua: ac ꝓ illis vsqꝫ in finẽ grãs agere. Sed qꝛ ingratus ad vomitũ sicut canis rediit: antea acta bona mortificauit: ⁊ pctm̃ dimissum reuocauit: vt cui humiliato ante deus peccatũ dimiserat eideꝫ postea elato ⁊ ingrato imputet.

Aliorum sententia.

¶ Sed quia absonuꝫ videt̃ vt pctã dimissa iterũ iputent̃ placet quibusdã neminẽ pro peccatis semel dimissis iterũ a deo puniri. Sed ideo dicunt̃ dimissa redire ⁊ imputari: quia propter ingratitudinẽ ita reus ⁊ peccator constituitur: vt ante fuerat. Sic eñ qd̃ dimissuꝫ fuerat dicitur exigi: qꝛ remissionis ꝑcepte ingratus: ita re⁹ fit vt añ fuerat. Vtriqꝫ parti questionis probati fauent doctores. Ideo qꝫ alicui parti nõ ꝑiudicãs studioso lectori iudiciũ relinquo: addens mihi tutũ fore ac saluti propinquũ sub mensa dñorum micas edere.

Quid sit hic sacr̃m ⁊ res.

¶ Post predicta restat inuestigare quid in actione pnie sit sacramentũ ⁊ res. Sacramentuꝫ eñ signũ est sacre rei. Quid ergo hic signũ est: ⁊ que est res sacra hui⁹ signi? Quidã dicunt sacramentũ hic esse qd̃ exterius tm̃ geritur. s. exterior pnia que est signũ interioris pnie. scꝫ cõtritionis cordis ⁊ humiliationis. Qd̃ si est: non oẽ sacramẽtum euangelicũ id efficit qd̃ figurat. Exterior eñ pnia nõ efficit interioreꝫ: potius interior causa est exterioris. Sꝫ ad hoc inquiũt illi: hoc esse itelligendũ de illis sacramẽtis que in nouo testamẽto instituta sunt: vt est sacramentũ baptismi: ꝯfirmationis: ⁊ corporis xpi. Sacramẽtum vero pnie sicut ⁊ coniugii ante temp⁹ grẽ etiã a primordio humani gñis fuit. Vtrũqꝫ eñ institutũ fuit in primis parentib⁹. Item si exterior pnia sacramẽtuꝫ est: ⁊ interior res sa

cramenti: ſepius p̄cedit res ſa-
cramentū q̄ ſacramentu; rem.
Sed nec hoc inconueniēs eſt.
Nam ⁊ in alijs ſacramētis que
efficiunt qđ figurant: hoc ſepe
contingit. Quidā autē dicunt
exteriorē pniam ⁊ interiorē eſſe
ſacramentū nec duo ſacramēta
ſed vnū vt ſpecis panis et vini
non duo ſunt ſacramēta ſ; vnū
Et ſicut in ſacramento corporis:
ita etiā in hoc ſacramento di-
cunt aliud eſſe tm̄ ſacramentu;
ſc; exteriorē pniam: aliud ſacra
mentū ⁊ rem. ſ. interiorē pniā:
aliud rem ⁊ nō ſacramentū. ſc;
remiſſionem peccatorū. Inte-
rior em̄ pnia ⁊ res eſt ſacramēti
id eſt exterioris pnie: et ſacra-
mentū remiſſionis pcti: quā et
ſignat et facit. Exterior quoq̄
penitentia et interioris ſignu;
eſt: et remiſſionis peccatorum.

VIrcavigeſimam ſecūdā diſt. q̄ritur p°. vtru; peccata ſemel dimiſſa redeant qn̄ pctōr qui fuit cōtritus et confeſſus redit ad vomitum.

¶ Hāc difficultatē relinquit magiſter in preſenti diſtinctiōe lectori diſcutiendā: nihilominus oēs doctores theologi poſt magiſtrum defenſant partem negatiuā tanq̄ catholicam ⁊ conſonā ſacre pagine ⁊ mie diui dei. Dicit em̄ Naum pph̄a non iudicabit bis dn̄s inidipſ: ergo ſi ſemel iudicauit dn̄s de° q̄ talia pctā ſunt dimiſſa per contritionē ⁊ cōfeſſionem nō ampli° debet ea iudicare et per pn̄s nō amplius redeunt. Unu; tn̄ dicit doctor ſubtilis circa iſtam materiam. ſ. q̄ talis peccator poſt vomitū hab; ius ad regnu; celorum: q̄uis ſopitum: ſed hoc neq̄t defenſari. Nam talis eſt priuat° tali iure rōne criminis mortalis: veluti nobilis priuatur bonis ſuis rōne criminis leſe Maieſtatis: ⁊ ſicut miles poſt crimen leſe Maieſtatis nō habet ius in bonis ſuis: ita etiā neq̄ pctōr poſt peccatū mortale hab; ius ad regnum celorū. Sed videnť authoritates Ambroſij ⁊ Gregorij pape et Auguſtini et Strabi: quas affert magiſter in preſenti diſtictione militare contra rn̄ſionē. q. ideo doctores theologi poſt magiſtrum dicunt q̄ ille authoritates intelligūtur q̄ peccata redeunt ratiōe ingratitudinis. na; talis peccator eſt magis ingratus poſt remiſſionē pctōrum: ſi iteru; peccet: q̄ erat ante remiſſionem.

¶ Contra iſtā reſponſionē arguitur ſic ſequereť q̄ talis peccator tenereť pfiteri oīa illa pctā: que prius confeſſus fuerat et circūſtantia; ingratitudinis: pn̄s eſt falſu; ergo ſequela probatur: ratione remiſſionis pctōrū preteritorum talis pctōr grauius peccat ergo teneť confiteri

circūſtantiam ingratitudinis ⁊ non
poſſit bene confiteri talē circūſtan-
tiam niſi cōfiteaꝛ oīa pctā: q̄ fuerūt
ſibi remiſſa: ergo teneꝛ oīa illa con-
fiteri ſimul cū circūſtantia ingrati-
tudinis. ¶ Ad hoc argumentū rñ-
detur negando ſequelā: ⁊ ad proba
tionem negatur ꝙ teneatur confite
ri illam circūſtantiā: rō eſt: quia ta-
lis circūſtantia non variat ſpeciem
peccati q̄uis aggrauet. Inſup in-
gratitudo reſpectu cuiuſlibet pcti ē
circūſtantia. ¶ Contra iſtam ſolu-
tionem arguꝛ. Innocentia aggra-
uat pctm̄ ergo remiſſio peccatorū
nō aggrauat peccatum: ꝯña pbaꝛ.
Innocentia et remiſſio pctōꝝ ſunt
oppoſite circūſtantie ergo ſi innocē
tia aggrauat: remiſſio peccatoꝝ nō
aggrauat. ¶ Ad hanc replicā rñdeꝛ
negando ꝯñam: ⁊ ad probationem
negatur etiam ꝯña. Immo dico ꝙ
innocētia magis aggrauat q̄ remiſ
ſio petōꝝ. Uñ magis obligatur
aliq̄s dño deo ſi ipſū conſeruet in
innocentia ⁊ ſanctitate q̄ ſi pmittat
eum cadere ⁊ poſtea reſurgere. Id
circo magis eſt obligata beata vir-
go xp̄o: qui nō permiſit eā coinqui-
nari peccato originali q̄ Joannes
baptiſta: quē poſt peccatū origina-
le ſanctificauit in vtero.

¶ Scdo arguiꝛ ſic: opa mor-
tificata redeunt per pniam ⁊ chari-
tatē ergo peccata dimiſſa redeunt
per pctm̄ mortale: ꝯña probatur: ſi
cut ſe habꝫ culpa ad mortificandū
ita ſe habꝫ charitas ad viuificādū:
et econuerſo: ſed charitas viuificat
mortificata g̃ pari rōne culpa mor-
talis ſequēs facit redire pctā prius
dimiſſa. ¶ Pro huius argumēti ſo-
lutione notanda eſt quedā diſti. ma
giſtralis. ſ. ꝙ triplex eſt bonū opus
ſcꝫ viuū mortuum ⁊ mortificatum:
Opus bonū viuū eſt bonū opꝰ eli-
citū ab habente grām gratū faciē-
tē: vt datio elemoſyne elicita a gra-
tia gratū faciēte propter deū. Bo-
num opus mortuū eſt bonū opus
elicitū a peccatore exiſtente in pctō
mortali vt datio elemoſyne propꝛ
deū alicuius cōcubinarij vel vſura-
rij. Opus bonū mortificatū eſt bo-
num opus: qđ aliq̄n fuit viuū ⁊ mō
non viuit: vt ſi ſortes heri fuiſſet in
gratia et dediſſet eleemoſynā pau-
peri propꝛ deū ⁊ hodie eſſet in pec-
cato mortali: illa datio elemoſyne
hodie eſt mortificata per pctm̄ mor
tale: ⁊ heri erat viua rōne grē gratū
facientis. De opibus mortuis oēs
doctores tenent ꝙ nūq̄ redeūt: rō:
quia nunq̄ fuerūt viua. De opibus
autē mortificatis oēs doctores te-
nent ꝙ oīa redeūt ſi pctōr reſurgat
et viuificanꝛ per grām acq̄ſitā in ta
li reſurrectione. Iſto notato rñdeꝛ
ad formā argumenti negādo ꝯñā:
et ad probationem negaꝛ añs: ſi li
ſicut dicat oīmodā ſimilitudinem.
Una rō datur: q: deus eſt pronior
ad miſerendū: q̄ ad puniendū: ſꝫ
hec rō nō multū ſatiat intellectū: iō
datur alia melior. ſ. ꝙ pctā dimiſſa
iam ſunt punita per contritionē et
confeſſionē: ſed opa mortificata nō
ſunt premiata: ⁊ ideo neceſſariū eſt
ꝙ premientur amoto impedimēto
ſcꝫ peccato mortali. vñ dñs deꝰ nul
lum bonū relinquit irremuneratū

ſicuti nulluȝ malum impunitum.

¶ Tertio arguitur duab⁹ authoritatibus. Prima eſt Ezechielis.18. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua oẽs ſuę iuſticię quas fecerit non recordabuntur ergo in eodem ſtatu talis erit ac ſi nullã iuſticiaȝ feciſſet: ſed ſi nullã iuſticiã feciſſet nõ egiſſet iuſticiam pnię nec fuiſſent ei dimiſſa priora pctã ergo talia pctã redeunt rõne vomitus. Secũda authoritas habet̃ in.4.ca.prię cano. Petri.ſ.charitas operit multitudinem pctõꝝ: ergo ſi amoueat̃ charitas q̃ eſt obſtaculũ redibunt. ¶ Ad primã aucthoritatẽ rñdet̃ ꝙ intelligitur ꝙ oẽs iuſticię non recordabũtur: qꝛ non minori pœna damni dãnabuntur: ſed de pœna ſenſus longe minorẽ patiet̃ rõne iuſticiarum: quas fecit ¶ Ad ſcdam authoritatẽ reſpondet̃ ꝙ li operit nõ valet tãtũ ſicut li impedit: ſed tñ valet ſicut li deſtruit ⁊ ideo poſtq̃ ſunt deſtructa et punita non oportȝ ꝙ redeant.

¶ Queritur ſcdo circa eandeȝ diſt. an reſurgẽs a pctõ: reſurgit ad maiorem gratiã ⁊ gloriã: q̃ꝫ habuerit ante pctm̃. ¶ Ad hanc difficultateȝ reſpondet doctor ſolemnis. ſcȝ Henricus de gandauo conſoci⁹ ſorbonicus ꝙ oẽs reſurgentes a pctõ reſurgunt ad equalẽ gratiã: hęc reſponſio ꝓbat̃ ab eo quia dñs deus gratis ⁊ liberaliter dat primã gr̃am dummõ ſit aliqua diſpoſitio ex pte recipientis non tñ diſpoſitio quę ſit actus poſitiu⁹: ſed diſpoſitio. i. ceſſatio poſitionis obicis et cum talis diſpoſitio ſit quedã priuatio nõ ſuſcipit magis ⁊ minus: et per ꝯñs ẽ ęqualis in oĩbus ⁊ deus nõ eſt acceptator perſonarũ ergo dat tantam gratiã vni reſurgenti ſicut alteri: et per ꝯñs oẽs reſurgẽtes reſurgunt ad ęqualem gratiam

¶ Contra iſtam opinionẽ ar arguitur ſic ſequeret̃ ꝙ ſemꝑ ꝙ aliquis peccator non cogitaret de peccato: ſed dormiret aut recrearet ſeipſum aut ageret aliqđ op⁹ virtuoſum ſine aliqua contritione aut dolore eſſet diſpoſitus ad gr̃aȝ: ꝯñs ẽ manifeſte falſuȝ cũ talis ſit in pctõ mortali ſine pnię propoſito vt ſupponitur ergo opinio nulla: ſequela patet: talis ceſſat ponere obiceȝ reſpectu gratię ergo eſt diſpoſit⁹ ad gratiã: ſi dicas ꝙ requiritur aliquis actus cuȝ vnus reſurgẽs a pctõ poſſit habere maiorẽ actũ q̃ꝫ alius habeat: ſeq̃tur ꝙ vnus erit melius diſpoſitus q̃ꝫ alius ⁊ per ꝯñs non oẽs reſurgentes a pctõ reſurgũt ad ęq̃lem gr̃am quod eſt contradictoriuȝ opinionis.

¶ Ideo diu⁹ Thomas Bonauentura et doctor ſubtilis tenent ꝙ non quilibet reſurgens a pctõ reſurgit ad maiorẽ gr̃am ſed interdũ ad maiorẽ interduȝ ad minorẽ: ſcđȝ exigentiã ſuę diſpoſitionis: ita ꝙ ſi eliciat magnã contritioneȝ reſurgit ad maiorẽ gr̃am: ſi paruã: ad minorem: ſi mediocrẽ: ad ęqualẽ: quilibȝ tamẽ poteſt reſurgere ad maiorem gloriam: qꝛ impietas impij non nocet ipſo. vt hẽtur Ezechielis.33.ca.

¶ Contra iſtã opinionẽ arguitur dupliciter. Primo retorquẽdo

eandẽ authoritatẽ ⁊ aſſumẽdo aliaz quę habet. 18. ca. eiuſdẽ libri allegatu. ſ. ſi impius egerit penitentiã oĩz iniquitatũ eius quas operatꝰ eſt nõ recordabor. naz ſi non reſurgit peccator ad tantã gratiã vel maiorẽ. iã impietas nocz ei ⁊ dñs deus recordatur iniquitatũ. nã propter iniquitates iſtius reſurgentis nõ reſtituit illi priſtinã gratiã quaz habebat añ iniquitatem.

¶ Scdo volo probare ꝙ ſi nõ reſurgat peccator ad maiorẽ grãm ꝙ etiam non reſurgat ad maiorem gloriã. Volo ꝙ plato ante pctm̃ habuiſſet magnã gratiã rõne oĩz ſacramentorum quę ſuſcepit: volo enim ꝙ fuiſſet baptizatus cõfirmatus cõiugatus ⁊ deinde ſacerdos ⁊ epiſcopꝰ ⁊ multoties accepiſſet ſacramẽtum euchariſtię ⁊ extremã vnctonẽ et pauca habuiſſet alia opa meritoritoria ⁊ ſignemꝰ ꝙ illi magnę gratię ratione ſacramentorũ ſuſceptorum correſpondeat gloria vt decez aliis vero operibꝰ meritorijs: quę fecit non correſpondeat niſi gloria: vt ſex. Volo inſup ꝙ peccet mortaliter plato: ⁊ poſtea reſurgat ꝑ vnã paruam contritionẽ cui ſoluz correſpondeat vnus gradus glorię: tunc plato reſurgit ad minorẽ gloriã ergo opinio nulla: añs probatur: ſolũ reſurgit ad gl'iaz vt. 7. ⁊ añ peccatũ debebat ei gloria vt. 10. ergo reſurgit ad minorẽ gloriaz. Inſup diuꝰ Thomas i diſt. 14. huiꝰ. 4ᵉ. expſſe tenet ꝙ dñs deus virtute contritionis oẽs virtutes reſtituit peccatori reſurgẽti ergo reſtituit ei priſtinam grãz ⁊ ꝑ ꝯñs videt ſibi cõtra dicere.

¶ Propter iſta ⁊ alia opinio oĩm iuniorꝝ theologorꝝ tenentiũ ꝙ quilibꝫ peccator reſurgẽs reſurgit ad maiorem grãm ⁊ ad maiorẽ gloriam: et iſta opinio eſt multũ conſona ſacrę ſcripturę, ⁊ miſ dei dicẽtis. Amplius non recordabor oĩm iniqtatum ⁊c. et rõne probat ſic: qñ peccator reſurgit dñs deus reſtituit illi oẽs gratias et virtutes quas habebat alias impietas noceret ei: qđ ẽ contra promiſſionẽ dñi dei. Ezech. 33. ⁊ ratione contritionis per quam reſurgit peccator: dat ei noua gratia cui correſpondet noua gloria. ḡ ſemꝑ reſurgit ad maiorem grãm ⁊ maiorem gloriaz pctõr qñ reſurgit.

¶ Contra iſtã opinionẽ arguitur ſic. ſequeret ꝙ bonũ eſſet peccare mortaliter: ꝯñs eſt falſuz ergo ſequela probat: qñ peccator reſurgit ſemꝑ reſurgit ad maiorẽ gratiaz et maiorem gloriã: ergo bonum eſt ei peccare mortaliter. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando ſequelam: ⁊ ad probationẽ negatur ꝯña: nam ſi moreret ante contritionẽ damnaretur. Inſup regulariter eſt obligatꝰ ad aliquaz penã: pręterea opa q̃ facit durante tali peccato nõ ſunt meritoria vitę ęternę: et ſi nõ peccaſſet per oĩa opa quę feciſſet ꝑpter deuz etiã comedendo ⁊ bibẽdo ⁊ dormiẽdo meruiſſet vitã ęternam. Contra iſtaz ſolutionẽ arguit. Actui remiſſo nõ debet grã ergo nõ ſemꝑ peccator reſurgit ad maiorẽ gratiã: cõſeq̃ntia tenet: qꝛ poſſibile eſt ꝙ peccator reſurgat ꝑ actũ valde remiſſũ

¶ Ad hãc replicã rñdetur negando añs: immo dico ꝙ cuilibꝫ actui quã tumcūqꝫ remiſſo elicito ex gr̃a correſpōdet ⁊ debet ei noua gr̃a ⁊ dñs eam infundit. nã nō eſt apparentia ꝙ dñs eã ſeruaret vſqꝫ ad mortem. naꝫ añ mortē talis gr̃a iuuiſſet talē elicientē actum remiſſum.

¶ Queritur vltimo circa eandeꝫ diſt. Utrū pnĩa ſit ſacramētuꝫ? ¶ Pro huius .q. intelligētia eſt p̄ſupponenda diſtinctio ſuperius facta circa diſt. 14. huius libri. ſ. ꝙ penitentia capitur duobꝰ modis vno modo ꝓ virtute: ſ. pro ipſa cōtritiōe et iſto mō habitꝰ fuit ſermo in diſt. allegata. alio modo capitur ꝓ abſolutione data a ſacerdote: et iſto mō capitur in propoſito: et rñdet affirmatiue ad titulū .q. ⁊ miniſter huiꝰ ſacramenti eſt ſacerdos habens iuriſdictionē: et materia huius ſacramenti eſt peccator ſubditus ⁊ nō eſt queſtio hic de pctōre qui ſolum habet venialia: ſꝫ de peccatore qui hꝫ vnuꝫ vel plura mortalia. forma vero huius ſacramenti eſt iſta. ſ. Ego te abſoluo ab oībus peccatis tuis: in noīe patris et filij et ſpiritus ſcti. Nihilominus ſolēt addi aliquę particulę que nō ſunt de eſſentia formę ſed ſolum de quadam decētia ſiue congruētia: et bonū eſt pauca addere. Quare iſta forma. ſ. authoritate dñi noſtri ieſu xp̄i et apoſto. petri ⁊ pauli et Roma. pontif. abſoluo te a viculo minoris excōicationis ſi indigeas ⁊ ab oībus peccatis tuis: in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti: inter oēs formas reputat̃ optyma. Naꝫ aliç particulç. ſ. oblitis: in qua tum poſſum: nō ſunt niſi philateria phariſaica: ⁊ ſi dñs ſacerdos habeat poteſtatem abſoluendi a maiori excōmunicatione: tunc dicat: abſoluo te tam a viculo maioris excōicationis ꝙ̄ minoris ⁊c.

De ſacramento vnctionis extreme. Diſt. XXIII.

Reter p̄miſſa eſt etiam aliud ſacramentum ſcꝫ vnctio infirmoꝝ que fit in extremis oleo per epm ꝯſecrato. Et ſunt tria gñã vnctionis. Eſt eñ vnctio que fit criſmate: q̄ dicit̃ principalis vnctio: qꝛ in ea p̄ncipaliter paraclitꝰ datur. Unde et propter abundantiaꝫ gratie duos liquores mixtos hꝫ oleū ſcꝫ et balſamū: oleū conſcientie balſamū fame. Criſma vero grece vnctio latine dicitur. Nec tamen oē oleū ad vnctionē ſanctificatum criſma vocat̃: ſed illud ſolum qđ miſcetur cū balſamo: quo capita regū et pontificum vngunt̃: quo etiaꝫ baptizatos ſacerdos vngit in vertice et pōtifex per impoſitionē manꝰ cōfirmandos vngit in fronte. Eſt

et alia vnctio qua cathecumini et neophiti vngunť in pectore et inter ſcapulas: in perceptiōe baptiſmi. Tertia vero vnctio ē que dicitur oleū infirmorū de qua nunc agitur.

A quibus inſtitutuȝ ſit hoc ſacramentum.

¶ Hoc ſacramentū vnctionis infirmorum ab apoſtolis inſtitutum legiť. Ait eñ iacobus. Infirmatur aliqs in vobis inducat presbyteros eccľe: ꝛ orēt ſuper euȝ: vngentes eū oleo in noie dñi ꝛ alleuiabit eū dñs: et ſi in pctis fuerit: dimittētur ei. In quo oſtenditur duplici ex cauſa ſacramentū hoc inſtitutū ſcȝ ad pctōꝝ remiſſionem ꝛ ad corporalis infirmitatis alleuiationeȝ. Unde ꝯſtat eū qui hāc vnctionē fideliter deuoteq̄ꝫ pcipit: ꝛ in corpore ꝛ in aia alleuiari: ſi tñ expedit vt in vtroq̄ꝫ alleuietur. Nō ſi forte corporis valitudineȝ illi habere non expedit illā que eſt aie ſanitatē in hoc ſacramēto acq̄rit. Et ſicut in alijs ſacramentis ita ꝛ in iſto Aliud eſt ſacramentū: aliō res ſacramenti. Sacramētuȝ eſt ipſa vnctio exterior: res ſacramēti vnctio interior: que peccatorum remiſſione ꝛ virtutuȝ ampliatione perficiť. Et ſi ex cōtē tu vel negligentia ſacramētum hoc ꝑtermittitur periculoſuȝ ē et damnabile.

De iteratione huius ſacramenti.

¶ Querūt aliq̄ ſi hoc ſacramētum iterari poſſit: cuȝ baptiſmꝰ et alia quedā ſacramenta ſemel ſuſcepta non iterenť. Aug. dicit ſacramentū non iterandū et ſacramento nō faciendā eſſe iniuriaȝ. ſed hoc dicit vbi agit de ſacramento baptiſmi ꝛ confirmationis ꝛ ordinationis. Ufi non videtur illud gñaliter accipiendū: ſed de ſacramento baptiſmi ꝛ confirmationis ꝛ ordinationis: que nullatenus ſunt repetenda: q̄ꝛ ſemel tm̄ ꝛ nō ſepius datur baptiſmꝰ confirmatio ꝛ ordinatio. Sacramentuȝ vero altaris et penitentie ꝛ coniugij ſepe iterari vidētur: q̄ꝛ ſepe ſacramentū corporis percipitur: frequenter penitētia agiť coniugiū ſepe ꝯtrahitur. Quare ergo vnctio ſimilr̄ nō poteſt iterari. Si morbꝰ nō reuertitur medicina nō iteretur. Si vero morbus non pōt cohiberi, quare medicina debet ꝓhiberi. Si

cut oratio iterari pōt: ita ꝛ vn-
ctio iterari poſſe videtur vtraqꝫ
eñ illic cōmemorat Jacobus
et vtrumqꝫ illic coopatur ad cō
ferendaꝫ alleuiationē corpis et
aīe. Cur ergo negatur vnctio-
nem ſup infirmum poſſe iterari
ad impetrandā ſepius ſanitatē
mentis et corporis: cum pro-
pter idem ſepe iteranda ſit ora-
tio. Quidam autē de omni ſa-
cramento intelligi volunt ꝙ nō
ſit iterandū. ſcꝫ ſm totum illud
qđ pertinet ad ſacramentū: di-
centes quedā ſacramenta ſepi⁹
poſſe ſuſcipi: quedaꝫ vero non.
Nec tñ que ſepi⁹ ſumunt̄: tota
liter iterant̄ vt ſacramentū alta
ris ꝛ vnctionis: que licet ſumā
tur ſepius: tñ qꝛ non iterū bene
dicitur eadē hoſtia vl idē oleuꝫ
non iterat̄ ſacramentū cū iniu-
ria. Sed dicet qs: ſic et baptiſ-
mus non iterat̄: ꝛ ſi aliqs freqn
ter baptizatur dum eadē aqua
non iterum bñdicat̄. Sꝫ aliud
eſt inqunt illi de bñdictione aq
qua fit baptiſmus: aliud de be-
nedictioe panis ꝛ olei. Poteſt
eñ baptiſm⁹ celebrari in aqua
etiā nō bñdicta: qꝛ illa benedi-
ctio ꝓ reuerentia tñ fit ꝛ deco
re: non virtute ſacramēti. Sed
corpus xpi non pōt confici niſi
de pane cōſecrato: nec vnctio il
la fieri pōt niſi de oleo ab epiſ-
copo conſecrato. Jdōqꝫ illa ſan
ctificatio ad virtuteꝫ ſacramēti
pertinere videtur. Jn cōiugio
quoqꝫ ſemel tñ bñdicitur quiſ
ꝙ non ſepius. Bñdicit̄ eñ vt
ait Ambro. cum pma ꝛ nō ſcđa
vxore. Si ergo cuꝫ dicit̄ ſacra-
mentū nō eſſe iterandū: nec in-
iuria ei eſſe facienda: rōnē dicti
referas ad ſanctificationeꝫ rei q̄
ſacramentū explet̄: de oī ſacra-
mento gñalitr id veruꝫ eſt. Si
vo ad ſuſceptionē ſacramēti: de
quibuſdā verū eſt ꝙ non iterā-
tur crebra ſuſceptiōe: de alijs ve
ro quibuſdā non: qꝛ frequenter
ſumunt̄ vt hoc vnctionis ſacra
mentuꝫ qđ in oī pene eccleſia ſe
pe repetitur.

Jrca. 23. diſt.
querit̄ vtrum
extrema vn-
ctio ſit ſacra-
mentū noue
legis. Ad
hanc difficul-
tatem rñdet̄
ab oībus do-
ctoribus affirmatiue: ſed magna
eſt controuerſia inter eos a quo fue
rit inſtituta extrema vnctio. Nam
magiſter in pñti diſt. tenet ꝙ fuit
inſtituta a beato Jacobo minori et
ipſum ſequit̄ diuus Bonauentura.

¶ Hęc tñ opinio impugnatur a diuo thoma ⁊ doctore ſubtili: nam tūc ecclesia poſſet remouere tale sacramentū: nam cuiꝰ eſt condere ipſius eſt deſtruere: ꝯñs eſt oĩno abſurdū et hereticū ꝙ eccleſia poſſit tale sacramentū remouere: ergo dicendū eſt ꝙ extrema vnctio fuit inſtituta a ſaluatore noſtro: et ꝗuis diuꝰ thomas ⁊ doctor ſubtilis non aſſignent paſſum: ego tamē aſſignabo: habetur enĩ Marci. 6. ca. ꝙ apoſtoli vngebant oleo multos ęgros et ſanabantur: ⁊ certum eſt ꝙ hoc faciebāt apoſtoli ex pręcepto ſaluatoris nr̃i ergo ſaluator noſter inſtituit extremā vnctionē: ⁊ ſic claret ꝙ nullū eſt sacramentū nouę legis quin fuerit inſtitutū a xp̃o ſaluatore noſtro immediate: naꝫ ſolū eſt difficultas de confirmatione ⁊ extrema vnctione et de iſtis dedimus tā expreſſas authoritates euāgelij: ergo de nullis eſt ambigenduꝫ: ſed bene eſt credēdum ꝙ diuus Jacobus minor fuit promulgator. ¶ Difficultas tamen eſt quis ſit miniſter: et quę ſit materia: et quę forma ſit huius ſacramēti. ¶ Ad primā parteꝫ rñdetur ꝙ miniſter ē preſbyter ſiue ſacerdos habens iuriſdictionē. ¶ Ad ſcđaꝫ partem reſpondetur ꝙ materia eſt peccator infirmus ſubditus. Iſtę duę reſpōſiones probant per illđ quod habetur Jacobi. 5. ca. Si infirmat quis in vobis inducat pręſbyteros eccleſię et orent ſup eum vngentes euꝫ oleo in noĩe dñi et orõ fidei ſaluabit eum ⁊ alleuiabit eū dñs: et ſi in peccatis ſit remittentur ei. ¶ Ad tertiā partē rñdet diuus Thomas ꝙ licꝫ ſit duplex forma. ſ. Gregoriana ⁊ Ambroſiana. Gregoriana tñ ē vera forma. ſ. per iſtā ſanctā vnctionem ⁊ ſuam pijſſimā miſericordiaꝫ indulgeat tibi dñs qđquid oculorū vitio deliquiſti: et qñ ſacerdos vngit aures loco de li oculorꝫ ponat aurium: et qñ vngit manus: ponat manuū: et ſic de alijs ſenſibus. proportionabilr̃. ſ. qñ vngit os: renes: et pedes. Forma aũt Ambroſiana eſt iſta. ſ. Ungo hos oculos oleo ſāctificato in noĩe patris ⁊ filij ⁊ ſp̃ũs ſancti: vt more militi vncti pręparatus ad certamē aereas poſſis ſuparare poteſtates: ⁊ aliqui dicũt ꝙ ſolꝫ oportet ponere loco de li oculos: ⁊c. et qꝛ diuus Jacobus minor in authoritate allegata inq̇t orent ſup eū ſacerdotes: dicit diuꝰ Thomas ꝙ talis forma debet eſſe deprecatiua et nõ indicatiua. ¶ Iſta tamē opinio non placet tũ: qꝛ ſancta mater eccleſia approbauit formā Ambroſianā et ſi non eſſet bona forma: eccleſia nũꝗ approbaſſet eā: tũ etiā qꝛ nos baptizamus per formā indicatiuaꝫ et Greci per formā deprecatiuā: dicimꝰ enĩ nos latini: ego te baptizo in noĩe pr̃is ⁊c. et Greci dicunt: baptizetur ſeruus xp̃i ⁊c. et tā greci ꝗ latini bene baptizāt: ergo ꝙ forma ſit indicatiua vel deprecatiua nihil facit: ideo dicendū eſt ꝙ vtraꝗ iſtarum formarū eſt bona. ſ. tā Gregoriana ꝗ Ambroſiana. ¶ Aliq̇ tamē xp̃iani componũt vnā formā ex iſtis duabus vt ſecurius procedāt in miniſtratione extremę vnctionis: ſed nullo modo eſt dubitandum de forma gregoriana: nam habita eſt a di

uo Petro: et conſequẽter ab oibus romanis pontificibus vſq ad diuũ Gregoriũ: ⁊ qñ eccleſia romana vtitur aliqua conſuetudine circa ſacramenta: nullo mõ eſt ambigendum de tali: iuxta illud Auguſtini: qđ habuit ex Baſilio: ⁊ recitatur. xi. diſt. ca. eccleſiaſticarũ inſtitutionũ: naꝫ tales conſuetudines eccleſię mirabiliter ſunt venerande ⁊ obſeruãdę vt habetur ca. allegato. Unũ tñ eſt ſumme notandũ ꝙ oĩa ſacramenta debẽt perfici ſigno crucis: vt expꝛeſſe aſſerit Stephanus papa quintus. a beato petro: ⁊ recitaꝛ de conſecratione diſt. 5. ca. nunqđ. Oleuꝫ autẽ ex quo debet fieri talis vnctio debꝫ eſſe oleum oliuę: nam ſicut ad cõſecrationẽ panis ⁊ vini requiritur panis triticeus: ⁊ vinuꝫ vitis: ita etiaꝫ ad iſtã vnctionẽ requiriꝛ oleũ oliuę: et non ſufficit oleũ nuciũ aut raparum et ſic de alijs oleis. Pręterea requiritur ꝙ tale oleũ ſit benedictũ ab epiſcopo et nõ ſufficit ꝙ ſit benedictũ a ſimplici ſacerdote: et hoc ſolum habemꝰ ex traditione eccleſię. Ulterius eſt notandũ ꝙ iſtud ſacramentum põt iterari toties quoties aliqs eſt in pic̄ulo mortis: ꝓpꝛ morbum nec impꝛimit characterẽ. Sed nõ debet dari extrema vnctio ſanis nec illis qui volunt aggredi pericu mortis: nam tales nõ ſunt infirmi: et extrema vnctio ſoluꝫ eſt inſtituta pro infirmis: vt pꝫ authoritate Jacobi allegata pariforma non debet dari pueris aut ꝑpetuo dementibꝰ nam tunc forma eſſet falſa: falſum eñ eſſet ꝙ tales deliquerint per aures aut viſum ⁊ ſic de alijs ſenſibꝰ. ⁊ loquor de pueris ante vſuꝫ rõnis. Notanter eñ poniꝛ perpetuo: nam ſi aliqs fuiſſet rite ꝯfeſſus ⁊ poſtea incidat in furiã ſiue dementiã ⁊ immineat ei periculũ mortis tunc bene poteſt ei adminiſtari ſacramentum extremę vnctionis.

¶ Contra reſolutionẽ huiꝰ. q. arguiꝛ ſic. Laicus põt eſſe miniſter extremę vnctiõis ꝙ̃ reſolutio nulla: ãñs pꝫ. Joãnes heremita erat laicus et oleo vngebat infirmos et ſanabat ergo laicus põt miniſtrare ſacramentũ extremę vnctionis. ¶ Et confirmaꝛ iſta rõ. Fœmina põt miniſtrare ſacramentum extremę vnctionis ergo a fortiori laicus ãñs ꝓbaꝛ. Diua Genoueſa oleo vngebat infirmos et ſanabat ꝙ̃ fœmina põt miniſtrare ſacramentũ extremę vntionis. ¶ Ad argumentũ ⁊ cõfirmationem rñdeꝛ ꝙ diuꝰ Joãnes heremita ⁊ diua Genoueſa licꝫ ſanabãt infirmos miraculoſe: non tñ miniſtrabãt ſacramentũ extremę vnctionis ſed dñs deus q̃ eſt mirabilis in ſuis ſanctis ꝓpter eorum ſanctitatẽ ſanabat oẽs infirmos q̃ vngebãtur ab ipſis.

¶ Scđo arguiꝛ ſic: ſi extrema vnctio eſſet ſacramentũ vl̄ remitteret ſoluꝫ venialia vel mortalia ⁊ venialia nullũ iſtoꝝ eſt dicendũ: ergo non eſt ſacramentũ ꝙ non remittat mortalia probaꝛ: pnię ſacramentuꝫ nõ remittit mortalia ergo a fortiori ſacramentũ extremę vnctiõis nõ remittit mortalia. Jã probaꝛ ꝙ nõ remittat ſolũ venialia daꝛ aliqs caſus ĩ quo remittit mortalia ꝙ̃ nõ ſo

lum valet ad remiſſionez venialiuz
añs probat: poſito caſu ꝙ aliquis
peccator habeat inſufficientez dolo
rem de ſuis pctīs ꝛ querit confeſſo-
rem et ante ꝯfeſſoris aduentū inci-
dit in dementiam vel amittit loque
lam: tūc tali peccatori poſt amiſſio-
nem loquelę miniſtrabit ſacramen-
tum extremę vnctionis: ꝛ tale ſacra
mentuz remittet ei oīa mortalia er
go in aliquo caſu extrema vnctio re
mittit mortalia. ¶ Ad hoc argumē-
tum dñs Durandus ꝛ doctor ſubti-
lis nō rñdent cōſequēter ad opinio
ſuā ſuperiꝰ tactaz circa. 4. diſt. huiꝰ
quarti. ¶ Sed diuus Thomas quē
ſequitur dñs de palude: egregie re-
ſpondet cōſequenter ad ſuā opinio
nez. ſ. ꝙ in tali caſu extrema vnctio
cum illa attritione ſiue inſufficienti
dolore remittit oīa peccata morta-
lia veluti ſacramentū pnīę cuz attri
tione remitiut mortalia cum non ſit
maior ratio de vno ſacramēto ꝙ̄ de
alio: qꝛ vtrumqꝫ eſt inſtitutuz ad re-
miſſionem pctōꝝ: et in authoritate
allegata bti Jacobi minoris idiffe
rentur ſit mentio de oībꝰ peccatis.
¶ Sed qꝛ probauimus in. 14. diſt.
huis. 4. Jmmo apte ꝓbauimus ꝙ
quilibz dolor quantūcunqꝫ paruꝰ re
ſpectu oīz pctōꝝ dūmmō ſit ꝓpter
deum ſufficit ad remiſſionē omniū
Jdeo dico ꝙ extrema vnctio nunqꝫ
remittit culpas mortales: ſed bene
remittit aliqd de pœna debita ipſis
mortalibus ſicuti ſacramentū pnīę
non remittit culpā: ſed bene aliquā
portionē pœnę debitā ipſis morta-
libus. Attñ ambo ſacramenta cōfe
runt gratiā gratū facientē ex opere
operato. Ex ſolutione tñ diui Tho
mę ꝛ opiniōe doctoris ſubtilis ꝛ oīz
doctorū antiquorū ſequit vnuz mi-
rabile corrolariū qđ certe videt ab-
ſurduz. ſ. ꝙ duo xpiani faciunt ęqua
liter qđ in ſe eſt oīno: ꝛ vnus ſaluat
et alter damnatur patz: poſito caſu
ꝙ duo xpiani fecerint ęqualia pctā
et habeant ęquales dolores inſuffi
cientes tñ ꝛ vni eorū applicetur ſa-
cramentuz pnīę vel extremę vnctio
nis ꝛ alteri nō applicet et moriātur
ambo: tūc habetur corolariū quod
ego hereticū reputo.

De ordinibꝰ eccleſiaſticis.

Diſtinctio. XXIIII.

Unc ad cō
ſideratione
ſacre ordia
tionis acce
damꝰ. Se
ptē ſūt ſpiri
tualiuz offi
cioꝝ gradꝰ ſiue ordines ſicut ex
ſanctorū patruz dictis apte tra
ditur: ꝛ capitis noſtri. ſ. ieſu xpi
exemplo monſtrat. qui oīm of
ficia in ſemetipſo exhibuit ꝛ cor
pori ſuo qđ eſt eccleſia eoſdē or
dines obſeruandos reliqt. Se
ptem autē ſunt propter ſeptem
formi gratiā ſanctiſpūs. cuius
qui non ſunt pticipes ad gradꝰ
eccleſiaſticos indigne accedūt.
Jlli vero in quorū mentibꝰ diſ

fuſa eſt ſeptiformis gratia ſpiritusſancti. cum ad eccleſiaſticos ordines accedunt: in ipſa ſpiritualis gradus promotione ampliorem grãm pcipe credũtur.

Quales aſſumendi ſunt ad clerum.

¶ Tales autẽ adminiſterium ſpirituale eligendi ſunt clerici q̃ digne poſſint dñica ſacr̃a tractare. meli⁹ eſt dño ſacerdoti paucos habere miniſtros qui poſſunt digne opus dei exercere q̃ȝ multos inutiles qui ordinatori graue on⁹ inducant. Tales eñ decet eſſe miniſtros xp̃i qui ſeptiformis gr̃a ſpũſſancti ſint decori. ex quoꝝ doctrina ⁊ conuerſationis forma eadẽ gratia in alijs transfũdant̃ ne celeſtes margaritas ſpiritualiuȝ v̄boꝝ officioꝝũqȝ diuinoꝝ ſordide vite pedibus ꝯculcent. In ſacro ergo ſeptiformis ſpũs ſeptem ſunt gradus eccleſiaſtici: ſcȝ hoſtiarij: lectores: exorciſte: acoliti: ſubdyaconi: dyaconi: ſacerdotes. Oẽs tamen clerici vocantur. i. ſortiti. Corona eñ ſignaculum eſt quo ſignant̃ in ꝑtem ſortis miniſterij diuini. Corona regale dc⁹ ſignificat: ⁊ ſeruire do regnare ẽ. Uñ miniſtri eccleſie reges eẽ debent. vt ſe ⁊ alios regant. Quib⁹ petr⁹ ait. Uos eſtis gen⁹ electuȝ. regale ſacerdotiũ ⁊c. Sũmitas capitis deſup nudat̃. vt eoꝝ mens ad dñm libera monſtret̃. q̃ reuelata facie gl̃iam dei ꝯtemplet̃. Summitas eñ capitis eſt eminentia mentis denudatio capitis eſt reuelatio mẽtis. Cleric⁹ eñ ſecretoꝝ dei non ignar⁹ eſſe debet. Tondent̃ etiaȝ capilli vſqȝ ad reuelationẽ ſenſuuȝ ſcȝ oculorum ⁊ auriuȝ. vt vitia in corde ⁊ ope pullulantia doceãtur p̄ſcindenda: ne ad audiendum ⁊ intelligendũ verbuȝ dei prepediatur mẽs ꝓ quo ſeruato: reddet̃ in excelſis corona. Tonſure aũt eccleſiaſtice vſus a nazareis exortus videt̃. q̃ p̄⁹ crine ſeruato deinde ob vite cõtinentiã caput radebãt: ⁊ capillos in igne ſacrificij ponebant. Hic vſus inoleuit vt q̃ diuinis cultib⁹ mancipant̃ quaſi nazarei. i. ſcti crine poſito īueniant̃. Sicut ad Ezechielem dr̃. Fili hoĩs ſume gladiũ acutuȝ ⁊ duc ſup caput tuum ⁊ barbam. In actibus apoſtolorũ Priſcillaȝ et Aquilã hoc feciſſe legimus. Paulus quoqȝ ⁊ alij quidã diſcipuli xp̃i hoc fecerunt. Recte

ergo in quibuſlibet gradib⁹ cõſtituti clerici vocant: quoꝝ nomina ⁊ rõnes noim Iſidor⁹ exponens ait. Cleros et clericos hinc appellatos eſſe credimus quia Mathias electus eſt ſorte. quē primū ꝑ apl'os legimus ordinatū. Cleros eñ grece. latine ſors vł hereditas dr̃. Jdo ergo dicti ſunt clerici. q2 de ſorte ſunt dñi. vel quia deū ꝑtē habent. Gñaliter vero clerici nūcupati ſunt oẽs q̃ in eccl'ia dei ſeruiunt: quoꝝ gradus et noia ſunt hec. hoſtiarius. lector ⁊c.

De hoſtiariis.

¶ Hoſtiarij idem ⁊ ianitores ſunt q̃ in veteri teſtamento electi ſunt ad cuſtodiã tẽpli vt nõ ingrederet in illud inmundus Dicti autē hoſtiarij eo ꝙ p̃ſint hoſtijs templi. Ipſi eñ tenentes clauē oia intus ⁊ extra cuſtodiūt. atq3 inter bonos ⁊ malos hñtes iudiciū dignos recipiūt: idignos reſpuūt Uñ ⁊ eis cū ordinant claues eccl'ie dant ab epiſcopo. Et dicit eis. Sic agite tanq3 rõnē deo reddituri pro rebus que claub⁹ iſtis recludunt. Hoc officium dñs in ſua perſona ſuſcepit qñ flagello de funiculis facto vendētes et ementes eiecit de tẽplo. Ipſe eñ ſe oſtiariū ſignificans dicit Ego ſu3 hoſtiū: per me ſi q̇s introierit ſaluabit ⁊ ingredietur ⁊ egredietur et paſcua inueniet.

De lectoribus.

¶ Scḋs eſt gradus lectoru3. Lectores a legēdo ſicut pſalmiſte a pſalmis canendis vocati ſunt. Illi eni3 p̄dicant ppl'is quid ſequant. iſti cantant vt excitent ad ꝯpunctiones aios audientiū licet q̇dam lectores ita miſerabiliter ꝓnunciēt: vt quoſdam ad luctū ⁊ lamentatione3 compellant. Idē etiam pronūciatores vocant qui porro ante nunciãt: quia tã erit clara eorum vox: vt etiã longe poſitoꝝ aures adimpleat. Ad lectores autē ꝑtinet lectiones ꝓnunciare: ⁊ ea q̃ ꝓphete vaticinauerūt populis p̄dicare: vt ia3 ex officio in eccleſia legant ꝓphetias ⁊ lectiones: vnde ⁊ ei vidēte populo traditur ab epo codex diuinaꝝ lectionum ⁊ dr̃. Accipe ⁊ eſto ẏbi dei relator. habitur⁹ ſi fideliter impleueris officiu3: ꝑtem cum his q̃ bene ẏbu3 dei miniſtrauerunt. Qui ad hunc gradū ꝓuehitur: litterarum ſcientia debet eſſe inſtruct⁹ vt ſen

fuſa eſt ſeptiformis gratia ſpiritusſancti. cum ad eccleſiaſticos ordines accedunt: in ipſa ſpiritualis gradus promotione amplioremgr̄am ꝑcipe credũtur.

Quales aſſumendi ſunt ad clerum.

¶ Tales autē administerium ſpirituale eligendi ſunt clerici q̄ digne poſſint dñica ſacr̄a tractare. meli⁹ eſt dño ſacerdoti paucos habere miniſtros qui poſſunt digne opus dei exercere q̄ȝ multos inutiles qui ordinatori graue on⁹ inducant. Tales eñ decet eſſe miniſtros xp̄i qui ſeptiformis gr̄ia ſpũſſancti ſint decori. ex quoꝝ doctrina ⁊ conuerſationis forma eadē gratia in alijs tranſfũdant̄ ne celeſtes margaritas ſpiritualiuȝ v̄boꝝ officiorũq; diuinoꝝ ſordide vite pedibus ↄculcent. Jn ſacr̄o ergo ſeptiformis ſpũs ſeptem ſunt gradus eccleſiaſtici: ſcȝ hoſtiarij: lectores: exorciſte: acoliti: ſubdyaconi: dyaconi: ſacerdotes. Oēs tamen clerici vocantur. i. ſortiti. Corona eñ ſignaculum eſt quo ſignant̄ in ꝑtem ſortis miniſterij diuini. Corona regale dc̄⁹ ſignificat: ⁊ ſeruire dō regnare ē. Uñ miniſtri eccleſie reges eē debent. vt ſe ⁊ alios regant. Quib⁹ petr⁹ ait. Uos eſtis gen⁹ electuȝ. regale ſacerdotiũ ⁊c. Sũmitas capitis deſuꝑ nudat̄. vt eoꝝ mens ad dñm libera monſtret̄. q̄ reuelata facie gl̄iam dei ↄtemplet̄. Summitas eñ capitis eſt eminentia mentis denudatio capitis eſt reuelatio mētis. Cleric⁹ eñ ſecretoꝝ dei non ignar⁹ eſſe debet. Tondent̄ etiaȝ capilli vſq; ad reuelationē ſenſuuȝ ſcȝ oculorum ⁊ auriuȝ. vt vitia in corde ⁊ ope pullulantia doceātur p̄ſcindenda: ne ad audiendum ⁊ intelligendũ verbuȝ dei prepediatur mēs ꝓ quo ſeruato: reddet̄ in excelſis corona. Tonſure aũt eccleſiaſtice vſus a nazareis exortus videt̄. q̄ p̄⁹ crine ſeruato deinde ob vite cōtinentiā caput radebāt: ⁊ capillos in igne ſacrificij ponebant. Hic vſus inoleuit vt q̄ diuinis cultib⁹ mancipant̄ quaſi nazarei. i. ſcti crine poſito iueniant̄. Sicut ad Ezechielem dr̄. Fili hois ſume gladiũ acutuȝ ⁊ duc ſuꝑ caput tuum ⁊ barbam. Jn actibus apoſtolorũ Priſcillaȝ et Aquilā hoc feciſſe legimus. Paulus quoq; ⁊ alij quidā diſcipuli xp̄i hoc fecerunt. Recte

ergo in quibuſlibet gradib⁹ cõſtituti clerici vocant: quoꝝ nomina ꝛ rõnes noim Iſidor⁹ exponens ait. Cleros et clericos hinc appellatos eſſe credimus quia Mathias electus eſt ſorte. quē primū ꝑ apl'os legimus ordinatū. Cleros eñ grece. latine ſors vl' hereditas dr̄. Ido ergo dicti ſunt clerici. qr de ſorte ſunt dñi. vel quia deū ptē habent. Gñaliter vero clerici nūcupati ſunt oēs q̄ in eccl'ia dei ſeruiunt: quoꝝ gradus et noia ſunt hec. hoſtiarius. lector ꝛc.

De hoſtiariis.

Hoſtiarij idem ꝛ ianitores ſunt q̄ in veteri teſtamento electi ſunt ad cuſtodiā tēpli vt nō ingrederet in illud immundus Dicti autē hoſtiarij eo ꝙ p̄ſint hoſtijs templi. Ipſi eñ tenentes clauē oia intus ꝛ extra cuſtodiūt. atq̧ inter bonos ꝛ malos hñtes iudiciū dignos recipiūt: idignos reſpuūt Uñ ꝛ eis cū ordinant claues eccl'ie dant ab epiſcopo. Et dicit eis. Sic agite tanq̧ rõnē deo reddituri pro rebus que clauib⁹ iſtis recludunt. Hoc officium dñs in ſua perſona ſuſcepit qñ flagello de funiculis facto vendētes et ementes eiecit de tēplo. Ipſe eñ ſe oſtiariū ſignificans dicit: Ego ſuz hoſtiū: per me ſi q̄s introierit ſaluabit ꝛ ingredietur ꝛ egredietur et paſcua inueniet.

De lectoribus.

Scdõs eſt gradus lectoꝝ. Lectores a legēdo ſicut pſalmiſte a pſalmis canendis vocati ſunt. Illi eniz p̄dicant pplis quid ſequant. iſti cantant vt excitent ad ↄpunctiones aios audientiū licet q̄dam lectores ita miſerabiliter ꝓnunciēt: vt quoſdam ad luctū ꝛ lamentationez compellant. Idē etiam pronūciatores vocant qui porro ante nunciāt: quia tā erit clara eorum vox: vt etiā longe poſitoꝝ aures adimpleat. Ad lectores autē ꝑtinet lectiones ꝓnunciare: ꝛ ea q̄ ꝓphete vaticinauerūt populis p̄dicare: vt iaz ex officio in eccleſia legant ꝓphetias ꝛ lectiones: vnde ꝛ ei vidēte populo traditur ab epō codex diuinaꝝ lectionum ꝛ dr̄. Accipe ꝛ eſto v̇bi dei relator. habitur⁹ ſi fideliter impleueris officiuz: ꝑtem cum his q̄ bene v̇buz dei miniſtrauerunt. Qui ad hunc gradū ꝓuehitur: litterarum ſcientia debet eſſe inſtruct⁹ vt ſen

ſum vboꝝ intelligat. viꝫ accentuum ſciat: diſtinte legat: ne cōfuſione ꝓlationis intellectū auditoribus auferat. Attēdat q̇d indicatiue. quid interrogatiue ſit legendū: vbi ſit in orōne faciēda diſtinctio. Hec enī male ſeruata: intellectū turbant et alios ad riſuꝫ ꝓuocant: auribꝰ ⁊ cordi ꝯſulere debet vox lectoris. Hoc officiū impleuit xp̄us cum in medio ſenioꝝ librū Eſaie aperiens. diſtincte ad intelligendum legit. ſp̄us dn̄i ſup me ⁊c. Ex quo lectoribus datur intelligi: q꞉ gratia ſp̄uali clarere dꝫ bent qui alijs v̇bum dei annunciant. Hic ordo formā ⁊ initiū a prophetis accepiſſe videtur: quibus dicitur. Clama ne ceſſes quaſi tuba exalta vocē tuā.

De exorciſtis.

¶ Tertiꝰ eſt ordo exorciſtaꝝ. Exorciſte autē ex greco in latinū adiurantes vel increpantes vocantur. Inuocant enim ſup cathecuminos ⁊ ſup eos q̇ habent ſpm̄ immundū nomē dn̄i adiurantes ꝑ eum vt egrediat̄ ab eis. Ad exorciſtaꝫ pertinet exorciſmos memoriter retinere manuſqꝫ ſup energuminos ⁊ cathecuminos in exorcizando imponere. Debet autē habere ſpm̄ munduꝫ q̇ ſpiritibꝰ immūdis imperat: ⁊ malignū expellere de corde ſuo quē expellit dꝫ corpe alieno: ne medicina quaꝫ alij facit ſibi non ꝓſit ⁊ dicatur ei: medice cura teip̄m. Hi cum ordinātur accipiunt de manu ep̄i librū exorciſmoꝝ ⁊ dr̄ eis. Accipite ⁊ habetote ptātē imponendi manꝰ ſup energuminos vel cathecuminos. Hoc officio vſus eſt dn̄s quando ſaliua ſua tetigit aures ⁊ linguaꝫ ſurdi ⁊ muti dicens. Effeta. qđ eſt adaperire: ꝑ hoc docens nos ſp̄ualiter debere apire aures p̄cordioꝝ hominū ad intelligendum: ⁊ ora ad ꝯfitenduꝫ vt pulſo demone: ſp̄uſſctūs vas ſuuꝫ recipiat. Hoc etiā officio vſus eſt xp̄s cum demoniacos multos ſanauit. Hic ordo a Salomone videt̄ deſcēdiſſe q̇ quēdā modū exorcizandi inuenit quo demones adiurati: ex obſeſſis corporibꝰ pellebant̄. Huic officio mancipati exorciſte vocati ſunt. De q̇bus xp̄s in euangelio. Si ego in beelzebub eijcio demonia. filij veſtri. ſcꝫ exorciſte in quo eijciunt.

De acolitis.

¶ Quarto loco ſuccedunt aco-
liti. Acoliti vo grece: latine ce-
roferarij dicunt a deportandis
cereis qñ legendũ eſt euange-
lium vel ſacrificiũ offerendum.
Tunc eñi accedunt luminaria
et deportant ab eis: non ad fu-
giendas aeris tenebras cuz ſol
eo tempe rutilet: ſed ſignũ leti-
cie demonſtrandũ. vt ſub typo
luminis corpalis. illa lux oſten
datur de qua legitur. Erat lux
vera que illuminat oẽm hoiem
venientẽ in hunc mundũ. Ad
acolitũ pertinet preparatio lu-
minariũ in ſacrario. Ipſe cereũ
portat. ipſe vrceolũ cuz vino et
aqua ſuggeſta ꝓ eucharistia ſu
bdiaconis preparat. Hi cũ or-
dinant cũ edocti fuerint ab epo
qualiter in officio ſuo agere de
beãt. ab archidiacono accipiũt
candelabrũ cũ cereo: ꝛ vrceolũ
vacuũ. Hoc officiũ dñs ſe ha-
bere teſtatur dicens. Ego ſum
lux mũdi qui ſequit me nõ am
bulat in tenebris. Huiꝰ officij
formã illi gerebant in veteri te-
ſtamento qui lucernas cande-
labri cõponebãt et accendebãt
igne celeſti. ad illuminãdas te-
nebras aquilonares.

De ſubdiaconis.

¶ Quintꝰ eſt ordo ſubdyaco-
norũ. Grece hipodiacones vo
cant: quos nos ſubdyacones
dicimus. Qui ideo ſic appellã
tur: qꝛ ſubiacent ꝑceptis ꝛ of
ficijs leuitarũ. Oblationes eñi
in templo a fidelibus ſuſcipiũt
et leuitis ſupponendas altari-
bus deferunt. Hi apd hebreos
nathinnei vocabant. i. in humi
litate dño ſeruientes. Ad ſub-
dyaconũ ꝑtinet calicẽ ꝛ patenã
ad altare chriſti deferre et leui-
tis tradere eiſqꝫ miniſtrare. Ur-
ceolũ quoqꝫ et aq̃ manile etiã
mutergiũ tenere: epo ꝛ pſbyte-
ris ꝛ leuitis ꝓ lauandis ante al
tare manibꝰ aquã pbere. His
lex continentie imponit: qꝛ al-
tari ꝓpinquantes vaſa corpis
et ſanguinis xpi portant. Unde
illud implere debent. Munda
mini q̃ fertis vaſa dñi. Ad hos
etiã pertinet tm̃ de oblationibꝰ
ponere in altari: quantũ ſuffice
re poſſit populo: nec nõ corpa-
les ꝛ pallas ꝛ ſubſtratoria laua
re. Hi cum ordinant accipiunt
de manu epi patenã ꝛ calicẽ va
cuum ab archidiacono vero vr
ceoluz cũ aqua manile ꝛ manu
tergium. Hoc officio viſus eſt
dñs quãdo linthеo ſe precinxit
et mittens aquã in pelium: pe-

des diſcipulorum lauit et lin-theo terſit.

De dyaconis.

¶ Diaconorũ ordo ſextum tenet locum ꝓpter ſenarij perfectionẽ. Hic ordo in veteri teſtamento a tribu leui nomẽ accepit vel traxit. Dicunt̃ eñ ⁊ leuite. Precepit q̇ppe dñs moyſi vt poſt ordinationẽ aarõ ⁊ filiorũ eius prorſus trib⁹ leui ad diuini cultus miniſteria ordinaretur ⁊ ꝯſecraret̃ dño: ⁊ ſeruirent ꝓ iſrael corã aaron ⁊ filijs eius in tabernaculo. Ipſiq; geſtarent arcam ⁊ tabernaculũ et oĩa vaſa eius. et in circuitu tabernaculi excubarent ⁊ in tranſportando tabernaculo ipſi deponerent rurſumq; componerent. A viginti vero annis ⁊ ſupra iuſſi ſunt ſeruire in tabernaculo: quã regulã in nouo teſtamẽto ſancti patres cõſtituerũt. quia hec etas ad ferenda onera eſt robuſta. Leuite ergo ex nomine authoris vocati ſunt. De Leui eñ leuite exorti ſunt a q̇bus in templo miſtici ſacramẽti myſteria explebant̃. Hi grece dyacones latine miniſtri dicuntur: q2 ſicut in ſacerdote cõſecratio ita ⁊ in dyacono miniſterij diſpenſatio habetur. Ad dyaconuʒ ꝑtinet aſſiſtere ſacerdotibus ⁊ miniſtrare in oĩbus que agunt̃ in ſacramẽtis xp̄i. ſ. in baptiſmo: in chriſmate: in patena ⁊ calice: oblationes quoq; inferre ⁊ diſponere ĩ altari. Cõponere etiã menſam dñi ⁊ veſtire: crucẽ ferre ⁊ predicare euãgeliũ ⁊ ep̄lam ad populũ. Naʒ ſicut lectoribus vetus teſtamẽtum. ita dyaconibus nouũ predicare p̄ceptũ eſt. Ad ip̄m etiã pertinet officiũ precũ ⁊ recitatio cathecuminorũ noĩm. Ip̄e monet aures hr̄e ad dñm. ip̄e donat pacẽ ⁊ ip̄e annũciat. Qđ autẽ huic ordini a moyſe ſtatutum eſt: hoc etiã in nouo teſtamento repreſentat̃: cuʒ dyacono ſup leuũ humerum ſtola ponitur: ⁊ caſula in diebus ieiunij complicat̃ quia q̇cquid laboris et ſuſtinentie in hac vita toleratur. quaſi in leua portat̃ donec in dextera. i. in eternitate req̇es habetur. Hic ordo ab ap̄lis celebratus eſt. qñ vt legit̃ in actibus ap̄loꝝ ſeptẽ viros ſanctos ad hoc officiũ elegerũt: ⁊ oꝛ̃one premiſſa man⁹ eis impoſuerũt Unñ ⁊ cõſuetudo inoleuit vt in omni matrice eccleſia ſeptẽ dyacones circa xp̄i arã quaſi ſeptẽ

columne aſſiſtāt. Hi ſunt ſeptē angeli tuba canentes in apocalipſi. Qui quales eſſe debeant apoſtolus docet timotheo ſcribens. Hi cū ordinant̄ ſol⁹ epūs eis manū imponit: qꝛ ad myſteriū applicant̄. Ponit eis orarium. i. ſtolā ſup leuuꝫ humeꝝ: vt per hoc intelligāt ſe accepiſſe iugum dn̄i ſuaue: quo ad ſiniſtram ꝑtinentia. diuino timori ſubijciant. Accipiūt et textum euangelij: vt intelligant ſe eſſe precones euangelij xp̄i. Hi aūt anteꝗ̄ ordinent̄ ꝓbentur vt docet apoſtolus: et ſic miniſtrent nullum crimē hn̄tes. Hoc officio vſus eſt xp̄s qn̄ poſt cenam ſacr̄m carnis et ſanguinis diſcipulis diſpenſauit ⁊ qn̄ apoſtolos dormiētes ad orōnē excitauit dicens. Uigilate ⁊ orate vt nō intretis in tēptationē.

De preſbyteris.

¶ Septimus eſt ordo preſbyterorū. Preſbyter grece ſenior interpretatur latine. Nō mō ꝓ etate vł decrepita ſenectute: ſed ꝓpter honorē ⁊ dignitatē quaꝫ acceperunt preſbyteri noiant̄ ꝙ morum prudentia ⁊ maturitate conuerſationis precellere debent in pp̄lo. Un̄ ſcriptum eſt. Senectus venerabilis eſt: nō diuturna nec annoꝝ numero computata. Cani eīm ſunt ſenſus hoīs ⁊ etas ſenectutis vita immaculata. Ideo autē etiam preſbyteri ſacerdotes vocātur: quia ſacrū dant: qui licet ſint ſacerdotes tn̄ pontificatus apicē non habent ſicut epi: qꝛ ipſi nec criſmate frontē ſignant nec paraclitū dant qđ ſolis deberi epīs lectio actuum apłoꝝ demonſtrat. Un̄ ⁊ apud veteres idem epi ⁊ preſbyteri fuerunt: qꝛ illđ eſt nomē dignitatis nō etatis. Sacerdos nomē hꝫ compoſitum ex greco ⁊ latino: qđ eſt ſacrum dans ſiue ſacer dux. Sicut eīm rex a regendo: ita ſacerdos a ſanctificando dictus eſt: conſecrat eīm ⁊ ſanctificat. Antiſtes vero ſacerdos dictus eſt ab eo ꝙ ante ſtat: prim⁹ eīm eſt in ordine eccleſie. Ad preſbyteruꝫ autē ꝑtinet ſacramentū corporis ⁊ ſanguinis dn̄i in altari dei conficere: orōnes dicere: et dona dei benedicere. Qui cum inungunt̄ eis manus vt intelligant ſe accepiſſe grām ꝯſecrandi: ⁊ charitatis opa debere extēdere ad oēs. Accipiūt ⁊ ſtolam que vtrumqꝫ tenet latus. qꝛ debent eſſe muniti armis iuſticie

contra aduerſa ꝛ ꝓſpera. Acci piunt etiam calicē cū vino ꝛ pa tenam cū hoſtijs: vt ꝑ hoc ſci ant ſe accepiſſe poteſtatē placa biles deo hoſtias offerēdi. Hic ordo a filijs Aaron ſumpſit ini tium. Sūmos em̄ pontifices ꝛ minores ſacerdotes inſtituit deus ꝑ moyſen qui ex p̄cepto dei aaron in ſummū pontificē: filios v̊o eius vnxit in minores ſacerdotes. Xp̄s quoqꝫ duo decim elegit diſcipulos prius quos ꝛ apoſtolos vocauit: quo rū vicez gerunt in eccleſia maio res pontifices: deinde alios ſe ptuaginta ꝛ duos diſcipulos ð ſignauit: quoꝝ vicez in eccleſia tenēt preſbyteri. Un⁹ aūt inter ap̄los princeps extitit. Petr⁹ cuius vicari⁹ ꝛ ſucceſſor eſt pō tifex ſummus. Unde dr̄ ap̄licus q̇ ꝛ papa vocat̄ ſcꝫ pater patrū. Qualis autē eligi debeat p̄ſby ter. ap̄lus ſcribens Timotheo oñdit. vbi noīe ep̄i p̄ſbyteꝝ ſi gnificat. Hoc autē officio vſus eſt xp̄s cum ſeip̄m in ara crucis obtulit: idez ſacerdos ꝛ hoſtia. ꝛ qñ poſt cenaz panē ꝛ vinū in corpus ſuum ꝛ ſanguinē com mutauit. Ecce de ſeptē eccleſie gradib⁹ breuiter elocuti q̇d ad quēqꝫ ꝑtineat iſinuauim⁹. Cū qꝫ oēs ſint ſp̄ūales ꝛ ſacri excel lenter tn̄ canones duos tm̄ ſa cros ordines appellari cēſent: dyaconat⁹ ſcꝫ ꝛ p̄ſbyterat⁹: qꝛ hos ſolos p̄mitiua eccl'ia legit̄ habuiſſe ꝛ ð his ſolis p̄ceptū ap̄li hēm⁹. Ap̄li em̄ in ſingulis ciuitatibus ep̄os ꝛ p̄ſbyteros ordinauerunt. Leuitas etiam ab ap̄lis ordinatos legimus. quorum maximus fuit beatus Stephan⁹ Subdyaconos ve ro ꝛ acolitos procedente tp̄e ec cleſia ſibi conſtituit.

Quid ſit quod hic dr̄ ordo.

¶ Si autez querit̄ quid ſit qð hic vocat̄ ordo: Sane dici pōt ſignaculuz eſſe. i. ſacrū quoddā quo ſp̄ūalis poteſtas tradit̄ or dinato ꝛ officiū. Caracter ergo ſp̄ūalis vbi fit ꝓmotio poteſta tis ordo vel gradus vocat̄. Et dicunt̄ hi ordines ſacramenta. qꝛ in eoꝝ ꝑceptione res ſacra: id eſt gratia confert̄ quam ſigu rant ea que ibi geruntur.

De nominibus dignitatū vel officij.

¶ Sūt et alia quedā non ordi num ſed dignitatū vel officioꝝ nomina. Dignitatis ſimul ꝛ of ficij nomē eſt ep̄s. Ep̄atus au tē vocabulū inde dictum eſt. qꝛ

ille qui epſ efficit ſuperintēdat curā ſcz ſubditoꝝ gerens. Sco pin eniz grece. latine intendere dr. Epi autē grece. latine ſpeculatores interptant. Nam ſpeculator eſt ppoſitus in eccleſia dictus eo q ſpeculet atqz perſpiciat populoꝝ infra ſe poſitoruz mores et vitā. Pontifex eſt princeps ſacerdotū quaſi via ſequentium. Ipe et ſummus ſacerdos nuncupatur. ipe eñ leuitas et ſacerdotes efficit. ipſe oēs eccleſiaſticos ordines diſponit.

De quadripartito ordine epiſcoporum.

¶ Ordo autem epoꝝum quadripartit⁹ eſt ſcz in patriarchis. archiepiſcopis. metropolitanis. et epiſcopis. Patriarcha grece. ſummus patrū interptatur. qr primū. i. apoſtolicū tenet locuz vt romanus. anthiocen⁹. alexādrinus. ſed oium ſumm⁹ eſt romanus. Archiepiſcopus princeps epoꝝ. Archos eñ grece: latine princeps dr. Metropolite autē a menſura ciuitatū dicuntur. Singulis eñ puincijs pemineñt quoꝝ auctoritati et doctrine ceteri ſacerdotes ſubiecti ſunt. Sollicitudo eñ toti⁹ puincie ipſis epis commiſſa eſt. Omnes aūt ſupi⁹ deſignati ordines epi nuncupant. Nota q archiepoꝝ nomine primates ſupi⁹ ſignificaſſe videt: et metropolitanoꝝ quos nūc archiepoſ dicimus. Hoꝝ autē diſcretio a gentilib⁹ introducta videtur. q ſuos flamines. alios ſimpliciter flamines alios archiflamines. alios ptoflamines appellabant. Sacerdotes eñ gētiliuz flamines dicebantur qui habebāt in capite pilleū in quo erat breuis virga. deſup habēs aliquid lane. qd cum p eſtū ferre non poſſent filū tantuz in capite ligare ceperunt. Nudis eñ capitibus eis incedere nephas erat. Unde et a filo quo vtebantur flamines dicti ſunt: quaſi filamines. Sed feſtis dieb⁹ filo depoſito pilleū imponebant p ſacerdotij eminentia. Uates a vi mētis appellati ſunt. cui⁹ ſignificatio multiplex eſt. Modo eñ ſacerdotē modo pphetaz: modo poetā ſignificat. Cātor vo vocatur qui vocē modulatur in cantu. Cui⁹ ſunt duo genera. pcētor et ſuccētor. Precentor qui vocē premittit in cātu ſuccentor q ſubſequēter canendo reſpōdet. Concētor aūt

dicitur qꝛ conſonat. Qui autẽ non ꝯſonat nec concinit: ꝯcentoꝛ non erit. His breuiter tractatis ammonendi ſunt xp̄i miniſtri. quatenus ſicut excellunt oꝛdinis dignitate ita p̄cellant vite ſanctitate. vt plebs eis cõmiſſa eoꝛũq; diſciplinis edocta: gratanter eis obediat: ⁊ eoꝛum imitatõe de die in diem ꝓficiat a quibus diuina ſacramẽta ꝑcipiunt ⁊ miſſarum ſolemnia audiunt. Miſſa autẽ dicit̃ vel qꝛ miſſa eſt hoſtia cuius cõmemoratio fit in illo officio vnde dicitur. Ite miſſa eſt. i. ſequimini hoſtiam q̄ miſſa eſt ad celeſtia tendentes poſt eã. vel qꝛ miſſus celeſtis venit ad conſecrandũ dominicũ coꝛpus. per quẽ ad altare celeſte defert̃ hoſtia. Unde ⁊ dicitur miſſa eſt.

Irca. 24. diſtinctionẽ quęritur p̄° quot ſunt oꝛdi͂es? ¶ Ad hanc difficultatẽ ⁊ ſi cõiter reſpondeat̃ ꝙ ſunt. 7. mirãdum tamẽ eſt de eis: nam ſtando in diffinitione oꝛdinis quã magiſter in preſenti diſtinctione dat: plures ſunt q̄ 7. Nam diffinitio oꝛdinis a magiſtro aſſignata: q̄ talis eſt. Oꝛdo eſt ſignaculũ qͦdam: quo ſpiritualis poteſtas traditur oꝛdinato ⁊ officiũ manifeſte cõuenit epiſcopatui: imo ⁊ tõſurę: ſed iſti doctoꝛes vt ſuã reſponſionẽ defenſent aliter diffiniunt oꝛdinẽ dicentes ꝙ oꝛdo ē ſignaculum: quo traditur ſpiritualis poteſtas ſupra coꝛpus xp̄i verũ vl' p̄cipua poteſtas ad cõſecrationẽ copoꝛis xp̄i: ſed adhuc hęc diffinitio conuenit epiſcopatui ⁊ tonſurę ⁊ lõge melius conuenit epiſcopatui q̄ quattuoꝛ minoꝛibus oꝛdinib⁹. nam certũ eſt ꝙ epiſcopatus requiritur hoc ꝙ aliquis ſit ſacerdos. nã ſi nullus ſit epiſcopus non fient ſacerdotes. Propterea teneo ꝙ nouẽ ſunt oꝛdines. ſ. 7. qui cõiter aſſignant̃ videlicet hoſtiariat⁹: lectoꝛatus: exoꝛſizatus. Acolitatus: ſubdiaconat⁹: diaconat⁹: preſbyteratus. Octau⁹ et p̄mus in receptione clericatus qͦ probo authoꝛitate expreſſa Innocentij papę lib. p̄°. de ętate ⁊ qualitate oꝛdinãdoꝛũ ca. cũ contingat vbi expreſſe p̄dictus papa aſſerit tonſurã eſſe oꝛdinẽ. Ideo mirãdũ eſt de doctoꝛibus theologis q̄ nõ ſequant̃ determinationẽ papę quã tñ tenent̃ ſequi. ¶ Non⁹ oꝛdo eſt epiſcopatus qͦ probat̃ ſic. Primo authoꝛitate expreſſa Diui Dioniſij in libro de eccleſiaſtica hierarchia tractantis de oꝛdinib⁹ ⁊ ſpecialiter nominãtis. 3. oꝛdines. ſ. epiſcopatum ſacerdotiũ ⁊ diaconatũ. ¶ Et rõnibus varijs probatur. Pꝛia eſt iſta. oĩs poteſtas indelebilis eſt oꝛdo ſꝫ poteſtas epiſcopalis eſt huiuſmodi ergo epiſcopat⁹ eſt oꝛdo: minoꝛ pbatur: quantumcũq; ep̄s ſit degra-

datus ſi attentet ordinare ꝛ confirmare: vere ꝛ realiter ordinat ꝛ confirmat: ergo epiſcopatus eſt poteſtas indelebilis. ¶ Sc̄da rō talis eſt ſi epiſcopus attentet ordinare ꝛ cōfirmare noīſ ſubditū vere ꝛ realiter ordinat ꝛ confirmat ergo epiſcopatus eſt poteſtas ordinis: ꝯña ꝓbaꝛ: quia ſi ſolum eſſet poteſtas iuriſdictionis vt aduerſarij aſtruunt: tunc non ordinaret aut confirmaret non ſubditos. Nam illud qḋ fit a non iudice: nullꝰ eſt virtutis aut vigoris. ¶ Tertia rō talis eſt. Epiſcopatus importat poteſtatē ordinandi cōfirmandi ꝛ conſecrandi eccleſias ꝛ veſtes ꝛ vaſa ergo epiſcopatus eſt ordo: ꝯña patꝫ: qꝛ talis poteſtas diſtiguitur a poteſtate ſacerdotali ꝛ maxime qꝛ ordinare confirmare ꝛ cōſecrare non ſunt actus iuriſdictionis: ergo ſunt actus poteſtatis ordinis. ¶ Quarta rō talis eſt. Poteſtas epiſcopalis ꝓferꝛ per ſignū ſenſibile rōne cuius confertur magna gratia ergo epiſcopatꝰ eſt ordo ꝛ ſacramētum: añs probaꝛ: naꝫ ſi aliq̄s ſit electus in epiſcopū ꝛ non ſit vnctus nō poteſt ordinare cōfirmare ꝛ cōſecrare ergo poteſtas epiſcopalis cōferꝛ per ſignū ſenſibile. ſ. per illā vnctionem factā a tribus epiſcopis: Preterea eccleſia militans facta eſt exēplar eccleſię triumphantis: ſꝫ in eccleſia triumphanti ſunt nouem ordines angelorum vt patꝫ ex dionyſio in lib. de cęleſti hierarchia: ergo in eccleſia militanti debent eſſe nouem ordines.

¶ Contra iſta arguitur ſic epiſcopatus non pōt conferri alicui niſi fuerit ſacerdos: et neceſſario pręſupponit ſacerdotiū ergo epiſcopatus no eſt ordo diſtinctus a ſacerdotio: ꝯña ꝓbaꝛ: poſſibile eſt ꝙ aliq̄s ſuſcipiat ordinē preſbyteratꝰ abſq; hoc ꝙ ſuſcipiat ordinē diaconatus: vt patet de preſbytero per ſaltū ordinato: et hoc ideo eſt: qꝛ ordo preſbyteratus diſtinguiꝛ ab ordine diaconatus: ergo ſi epiſcopatus diſtingueret ab ordine ſacerdotij poſſibile eſt aliquē ſuſcipere ordinē epiſcopatꝰ ꝛ non eſſe ſacerdotē. ¶ Ad hoc argumentū ꝛ̄ndetur negando ꝯñam: et ad probationē ꝯñę negaꝛ minor: ſed rō eſt: qꝛ ordo preſbyteratus nō preſupponit neceſſario ordinem diaconatꝰ ſicut ordo epiſcopatus pręſupponit ordinē ſacerdotij ꝛ hoc eſt ex inſtitutiōe xp̄i: cuius ratio poſſit aſſignari: nam videꝛ inconueniens ꝙ nō ſacerdos faceret ſacerdotes. nā nemo dat qḋ nō hꝫ. et ſi aliq̄s eſſet epiſcopus nō ſacerdos talis faceret ſacerdotes et daret qḋ nō haberet. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur ſic. Maiores ordines conferunꝛ diebus ſabbatinis ſꝫ epiſcopatus conferꝛ die dn̄ico ergo epiſcopatus nō eſt ordo. Ad hāc replicā ꝛ̄ndetur negando ꝯñam. nam illud ſolum ꝓuenit ex ſola inſtitutione eccleſię: immo ex illo antē ſequiꝛ ꝙ epiſcopatus ſit maior ordo q̄ȝ aliquis aliorū qꝛ cōferꝛ in die celebriori: dies enim dn̄icus celebrior eſt q̄ȝ dies ſabbati apud criſticolas.

¶ Queriꝛ ſc̄do circa eandem diſt. vtrū in eccleſia ſit aliqua pote

ſtas maior ſacerdotali. ¶ Ad hanc difficultatē rn̄detur a catholicis doctoribus affirmatiue: videlicet q̄ poteſtas epiſcopalis maior ē poteſtate ſacerdotali: et ideo Auguſtinus in libro de hereſib⁹: inquit q̄ Arriani nullā differentiam ponunt inter preſbyterū et ep̄m: hoc tn̄ reputat idem Aug. hereticū. nā multa pōt epiſcopus que nō pōt ſimplex preſbyter. probat expſſa authoritate ſacre ſcripture: habet actuū. 8. ca. q̄ cum ſamaria accepiſſet verbū dei et ſamaritani eſſent baptizati per philippū qui erat vn⁹ de ſeptē diaconis apoſtoli miſerūt petrū et ioannē vt eos confirmarent. i. vt ipſis ſacramētū confirmationis miniſtrarēt: mō certum eſt q̄ ſi ſimplex ſacerdos potuiſſet miniſtrare ſacramentū cōfirmationis non miſiſſent apoſtoli petrū et ioannē q̄ erant principales colūne eccleſie: ſed miſiſſent aliquē ſacerdotem vel forſan ipſe philippus ipſos ſamaritanos confirmaſſet: credendum eſt em̄ q̄ philippus iā erat ſacerdos q̄uis pri⁹ fuiſſet diacon⁹.

¶ Contra iſtā reſolutionē ar. ſic. Idē erat in p̄mitiua ecclia p̄ſbyter et ep̄s et indifferent p̄ſbyteri vocabant ep̄i et econuerſo: ergo nulla eſt differentia inter ep̄m et ſacerdotem et per ꝯn̄s nulla eſt maior poteſtas in eccleſia poteſtate ſacerdotali: antecedens pbat: poteſtates diſtiguūtur per actus: ſed nullus act⁹ eſt maior actu ſacerdotali q̄ eſt conſecrare corpus xp̄i: ergo nulla eſt poteſtas maior poteſtate ſacerdotali. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det negādo ꝯn̄s: capiendo preſbyterū et ep̄m vt nunc capimus: et ad probationē negatur ꝯn̄a: et rō eſt: q2 ipſius epiſcopi etiā actus eius eſt conſecrare corp⁹ xp̄i: et vltra cōſecrare aliquē in ſacerdotem ꝯfirmare etiā xp̄ianū: et inſup cōſecrare eccl'ias ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit. Beat⁹ paulus actuū. 20. ca. et ad philipēſes p⁹. et ad Titū. 1. ca. et ad Timotheū. 4. ca. vocat preſbyteros ep̄os et ep̄os preſbyteros: ergo nulla eſt differentia inter preſbyterū et epiſcopum. ¶ Ad hanc replicā rn̄det negando ꝯn̄am: et rō eſt quia preſbyter grece idem eſt latine q̄d ſenior: et ep̄s grece idē eſt latine q̄d ſuperintendens: et ideo in iſtis ſignificantijs oēs preſbyteri poſſunt dici epiſcopi. i. ſupintendentes: et oēs ep̄i poſſunt dici preſbyteri. i. ſeniores: ſed nos aliter capimus nūc iſtos terminos: nam capimus preſbyterum pro illo: qui habet ordinē preſbyteratus: et ep̄m pro illo: q̄ hz ordinē epiſcopatus: et iſto mō null⁹ ſimplex p̄ſbyter eſt ep̄s: q̄uis oīs ep̄s ſit preſbyter. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur expſſa authoritate diui Hierony. in epiſtola ad Euandrum ſiue Eugeniū ep̄m: et recitat nonageſimatertia diſt. ca. Legim⁹. in Eſaia: ſup ep̄lam ad Titū et habetur. 95. diſt. ca. Olim: dicentis q̄ anteq̄ diceret ego ſum Pauli ego ſum Apollo: idē erat p̄ſbyter q̄ et ep̄s. ergo nulla eſt differētia int p̄ſbyterū ſimplicē et ep̄m. ¶ Ad hāc replicā rn̄det q̄ Hierony. et ſi multos hereticos occaſionalit cauſauit ꝑpt illa verba: nō tamen eſt cōtra reſolutionem huius difficultatis: immo cor

robat hanc reſolutionẽ: ſed mos eſt hereticorũ allegare verba truncata Vñ diuus Hierony. in ca. allegato Legimꝰ. inqt ꝙ in epo p̄ſbyter continetur: qꝛ puehit a minori ad maiꝰ ergo intentio Hierony. eſt ꝙ eps ē maior preſbytero ſimplici. pari forma. 95. diſt. ca. Eſto ſubiectus: idez Hierony. inqt. Qđ autẽ Aaron ꝛ filij eius: hoc eſſe epm ꝛ preſbyteros eiꝰ nouimus: ſed Aarõ erat ſummꝰ ſacerdos: filij autem eiꝰ ſimplices ſacerdotes: ꝛ Aaron poterat aliqd qđ nullus filiorũ ſuorũ poterat: videlicz intrare ſemel in anno in ſctã ſctõꝝ: et nullus filiorũ ſuorũ illđ poterat ergo ſi eadez eſt habitudo epi ad preſbyteros qualis erat Aaron ad filios eius: ꝛ Aaron erat maior filijs: ſequit̃ manifeſte ꝙ quilibz eps eſt maior ſimplici preſbytero: et ſic claret ꝙ intentio Hierony. eſt eadez cũ intentione diui Aug. ꝙ lata eſt differentia inter ſimplicẽ preſbyterũ ꝛ epz: ꝗuis in primitiua eccleſia eiſdez noibus noiarentur epi ꝛ ſimplices preſbyteri: qꝛ vt diximꝰ nõ capiebãt talia noia in illis ſignificantijs: quibus nunc capimus.

¶ Queritur tertio circa eandẽ diſt. vtrũ in eccl'ia catholica ſit vnꝰ ſupremus hierarcha ſiue monarcha. ¶ Ad hanc difficultatez rñdet affirmatiue a doctoribꝰ catholicis: hec rñſio pbat authoritate ſacre pagine vtriuſqz teſtamẽti: habet enim Ezechielis. 34. ca. Suſcitabo ſup eos paſtorẽ vnũ. ꝛ. 37. ca. eiuſdẽ li. habetur ꝛ erit paſtor vnꝰ oim vrm. habet etiã authoritate noui teſtamẽti: habet enĩ Joan. 10. ca. Quuz ſaluator noſter locutus fuiſſet de filijs iſrael ſubiunxit alias oues habeo ꝛ fiet vnus paſtor ꝛ vnuz ouile: ergo neceſſariuz eſt ponere ex inſtitutiõe vtriuſqz teſtamenti vnicum paſtorẽ qui ſit ſupremus hierarcha: et rõne probatur ſic: nulli debet eſſe ambiguum ꝙ regimen eccleſie eſt optime ordinatum: vtpute per eum diſpoſitum: per quem reges regnant et leguz conditores iuſta decernũt: ſed optimũ regimen eſt. ꝙ regatur politia eccleſiaſtica per vnum ergo vnicus ſupremus hierarcha eſt ponendus in eccleſia: minor probatur expreſſa authoritate philoſophi. in 11. libro metaphy. ꝛ in. 3. lib. politicorũ aſſerẽtis ꝙ inter oẽs politias politia monarchica ſiue regalis eſt optima: ꝛ mirabiliter excedit politiam democraticã ꝛ ariſtocraticam et ideo infert ꝙ pluralitas pncipũ eſt peſſima: probatur etiã rõne diui Bernardi in. 3. lib. de conſideratione ad eugeniũ papã quartuz: eccleſia facta eſt ad inſtar ꝛ exemplar eccleſie triumphantis iuxta illud apocalipſis. 21. ca. Vidi ciuitatẽ ſanctã hieruſalem nouã aſcendentẽ de celo a deo paratã ſicut ſpõſaz ornatã viro ſuo: ſed in eccleſia triumphanti. ſ. in celo eſt vnus monarcha. ſ. dñs deus ergo in eccleſia militanti debet eſſe vnus monarcha. Item ad vnitatẽ eccleſie requirit̃ ꝙ oẽs fideles xp̄iani in fide conueniant: ſed ſi non eſſet vnꝰ monarcha in eccl'ia xp̄i non ꝯuenirent in fide: imo eẽnt varia ſciſmata: nã vnus determinaret vnã ꝓpoſitionẽ ꝛ alius contradi

ctoriã illius: et ſic neq; docti xpiani neq; indocti ſcirent cui deberent aſſentire ꝛ quid deberent creddere et eſſent mirabiliter perplexi ſicut docuit experientia temporibus papę Benedicti petri de luna et dñi balthaſaris coſſa q̃ vocabatur Joãnes 23. ergo neceſſariũ eſt ponere vnuz ſupremuz monarcham in eccleſia: maior probať expreſſa authoritate pauli. 1. ad Corinth. 1. ca. dicentis. Jd ipſuz dicatis oẽs ꝛ nõ ſint in vobis ſciſmata. ¶ Poſtremo arguiť ſic. in eccľia nõ debz eſſe minor vnitas q̃ꝫ in ſynagoga: ſꝫ in ſynagoga erat vnꝰ monarcha g̃ in eccleſia debz eẽ vnꝰ ſupremꝰ hierarcha: maior pbať: ſinagoga erat figura eccľię et res figurata debz eẽ meliꝰ diſpoſita q̃ꝫ figura ergo poſtq̃ꝫ eccľia eſt res figurata et ſynagoga fuit figura et in ipa fuit vnus monarcha ſequitur p locũ a fortiori ꝙ in eccleſia debet eſſe vnus ſupremus hierarcha. Jã probatur minor: ſummus ſacerdos erat monarcha in ſynagoga: hẽtur eñi deuteronomij. 17. ca. ꝙ quicũq; non obediret ſummo ſacerdoti reꝰ eſſet mortis: ergo vnꝰ erat monarcha in ipſa ſynagoga.

¶ Contra reſolutionẽ huiꝰ. q. arguiť ſic. Unitas vľis eccľię ſumitur ex parte capitis: ſed vnũ eſt caput eccleſię vľis. ſ. ſaluator noſter: vt expreſſe aſſerit apoſtolꝰ ad ephe ſios. 1. ca. cui ſaluatori coniungitur ſancta mater eccleſia in fide: ſpe: et charitate: ergo nõ eſt ponendũ aliđ caput a ſaluatore nr̃o: ꝯña pbatur: quia tunc eccleſia non eſſet vna cuz habeat duo capita. ¶ Ad hoc argumentũ rñdeť diſtinguendo ꝯñs: vľ de capite principali ꝛ excellentię et ſic conceditur ꝯña cũ ꝯñte: vľ de capite miniſteriali ꝛ ſic negatur ꝯña: et ad probationem negatur ꝙ eccleſia non ſit vna: et rõ eſt quia tale caput miniſteriale ſubijcať capiti principali: ſicut nõ inconuenit ꝙ ſit vnuz regnuz et in eo ſint multi principes dummodo ſint ſubditi regi. Uñ neceſſarium erat poſtq̃ꝫ ſaluator volebat aſcẽdere ad cęlos ꝛ nolebat amplius nobiſcũ conuerſari: ꝙ relinqueret nobis vnum caput miniſteriale ad qđ oẽs fideles xpiani ſi diſſenſionem haberent inter ſe: confugerent vt ſe ad vnitatẽ pacis reducerẽt.

¶ Scđo arguitur ſic: ſi in eccleſia eſſet vnus monarcha talis eſſet rex eccleſię: ꝯñs eſt falſum ergo falſitas ꝯñtis probať: ſolus xp̃s debet vocari rex eccľię iuxta illđ apocalipſis. Jn cuiꝰ femore ſcriptũ eſt rex regũ ꝛ dñs dñantiuz: ergo in eccleſia nõ eſt ponẽdus aliꝰ rex a xp̃o. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt aduertendũ ꝙ ſm magiſtruz in preſenti diſtin. rex dicitur a regẽdo et q2 dñs papa regit vniuerſalez eccleſiã merito poſſet vocari rex: imo melius q̃ꝫ quicunq; alius: ꝛ propterea eccľia canit de btõ petro in perſona ſaluatoris: ſimon petre ante q̃ꝫ de naui vocarẽ te: noui te: ꝛ ſup plębem meã principẽ te ꝯſtitui: ꝛ regiꝰ pph̃a pſal. 64. inquit de apoſtolis. Conſtitues eos principes ſup oẽm terram. et Aurelius Aug. ſup illum verſiculum pſalmi allegati: delecta

uerunt te filię regum in honore tuo inq̄t eccleſię filię apoſtolorū filię regum ſunt. Ille em̄ rex regū.ſ.xp̄s illi autē.ſ.apoſtoli reges: de quib⁹ dictū eſt ſedebitis ſup.12.ſedes iudicantes duodecim tribus iſrael. Nihilominus ad vitandā ſuperbiā et q2 ſaluator dixit Lucę.22.ca.qui maior e ſt veſtrum fiat ſicut minor. Pontifices romani noluērvocari reges:et propter eandē cauſa3 diuus Gregorius p̄mus vocauit ſe ſeruu3 ſeruoꝝ dei:quē imitati ſunt oēs ſucceſſores eius. ℂ Iſto notato rn̄deꝛ ad formā argumenti:ꝙ ſimpliciter concedendū eſt ꝙ eſt vnus alius rex a xp̄o in eccleſia: qui tamē ipſi xp̄o ſubijcitꝛ:attn̄ ppꝛ vitādā ſupbiā vt dictum eſt:nō ꝯceditur ꝙ ſit alius rex ꝗuis merito poſſit appellari rex.

ℂ Tertio arguitꝛ ſic apud ſeculares nō expedit ꝙ ſit vnus monarcha ergo neq3 expedit in eccleſia:cōſequētia ꝓbatꝛ:q2 nō eſt maior ratio de laicis q̄3 de clericis. Iā ꝓbatꝛ añs vt docet experientia ꝙ qn̄ vnus rex habet multa regna nō adeo bene illa gubernat ſicut gubernaret ſi pauciora haberet:ergo nō expedit apd̄ ſeculares ꝙ ſit vnus monarcha. ℂ Ad hoc argumentū rn̄deꝛ negando ꝯn̄a3 ꝛ ad ꝓbationē do diſcrimē q2 monarcha eccleſię ſufficit ad ponendā pacem inter principes xp̄ianos:et multo melius pōt ponere q̄3 quicunq3 alius:ꝛ ideo poſtq̄3 regna bene gubernanꝛ qn̄ reges iſtorū nō multa regna habent:nō eſt neceſſarium ꝙ ſit vnicus monarcha. Inſuper null⁹ monarcha poſſet habere mucronē: qui ſcinderet capita vſq3 ad indos:veluti papa q̄ ſcindit animas vſq3 ad terminos orbis terrarum.

ℂ Queritur quarto circa hāc diſt. vtrū Petrus habuit primatu3 ſuper oēs fideles. ℂ Ad hanc difficultatē rn̄detur affirmatiue ab omnib⁹ doctorib⁹ catholicis. Iſta rn̄ſio probatur authoritate Matthei.10. ca.dicentis:duodecim noīa apl'orū ſunt hec. Primus ſimon: qui dicitꝛ petrus ꝛ Andreas frater eius ꝛc et beatus Matthęus nō pōt loqui de primitate vocationis ad apoſtolatū ergo loquitꝛ de primitate dignitatis minor probatꝛ. Andreas frater eius fuit prius vocat⁹ ad apoſtolatum vt habetꝛ Joannis primo cap. immo andreas vocauit petrū vt habetur ca.allegato ergo non pōt loq̄ de prioritate vocationis:ꝛ ideo Albertus magnus exponit ſuper matthęum de primitate dignitatis ꝛ nō vocationis:ꝛ ſubiungit ꝙ andreas no dicitꝛ ſcd̄s ꝛ philippus terti⁹ ad denotandum ꝙ philipp⁹ nō ſubijciebatꝛ andreę: immo oēs apoſtoli dempto petro erant ęquales in dignitate et ſubijciebantur ipſi petro.

ℂ Scd̄o arguitꝛ ſic Matthei 16.habetꝛ et ego dico tibi ꝙ tu es petrus et ſup hanc petrā ędificabo eccleſiam meā et tibi dabo claues regni cęlorū. In quibus verbis manifeſte ſaluator noſter pręfert petru3 oībus apoſtolis:ꝛ gloſſa ordinaria inquit:ꝙ ſaluator noſter ſpecialiter petro claues commiſit vt ad vnitatem nos incitaret:idcirco ipſu3 pri-

elpem apoſtolorũ cõſtituit vt eccleſia vnũ principalẽ haberet xp̃i vicarium ad quẽ diuerſa membra eccle. ſię recurrerent ſi inter ſe diſſentirẽt ergo petrus habuit primatum.

¶ Tertio arguit̃ ſic. Mattbei 17. habetur q̄ xp̃s pro ſe ⁊ petro ſol uit tributũ ceſari: ſup quę verba Au guſtinus in libro de queſtionibꝰ no ui et veteris teſtamenti. q. 69. ait q̄ xp̃s pro ſe ⁊ oĩbus ſoluit tributũ q2 ſicut in xp̄o erant oẽs cauſę magiſte rij ita in petro poſt xp̃m ipſum conſtituit caput: vt eſſet paſtor gregis dominici.

¶ Quarto arguitur ſic Matthęi. 18. habet̃ aſpiciens ieſus in diſcipulos ſuos dixit ſimoni petro: ſi peccauerit in te frater tuꝰ ⁊c. Per quę verba dedit ſaluator noſter ipſi petro coram omnibus alijs apoſtolis poteſtatẽ coerciuã ergo petrꝰ fuit primus apoſtolorum.

¶ Quinto arguitur ſic Luce 22. habetur q̄ dñs dixit ſimoni. Simon ecce ſathanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticũ ego autẽ roga ui ꝑ te vt nõ deficiat fides tua: ſ3 tu aliq̃n ꝯuerſus ꝯfirma fratres tuos ſuper quę verba diuus leo dicit cõe periculũ erat oĩbꝰ apoſtolis: nihilo minꝰ ſoli petro promittit q̄ nõ deficiet fides ipſius tanq̃ principi ergo diuus Petrus habuit primatu3 ſuper omnes fideles.

¶ Sexto arguitur expreſſa au thoritate Joan. euãge. in. 1. ca. vbi ſaluator dixit petro tu vocaberis ce phas ſyriace. i. caput latine ergo pe trus habuit primatum.

¶ Septimo arguitur ſic Joã nis vltimo ca. habetur q̄ xp̃s aſcen ſurus in cęlũ preſentibus apoſtolis dixit ſoli petro ſimon ioãnis diligis me paſce agnos meos: paſce oues meas. Sup quę verba Joan: Chri ſoſtomus ait id ẽ loco mei prępoſitus eſto ⁊ caput fratrũ tuorũ: ergo petrus habuit primatum.

¶ Octauo arguitur: in actibꝰ apoſtolorũ: vt pat3 actuũ. 1. ca. Pe trus fecit q̄ loco iudę eligeret matthias. ſimiliter actuu3. 2. pro oĩbus apoſtolis rñdens cõfutauit iudeos ioelis teſtimonio. ſimilr̃ actuum. 5. cõdẽnauit Ananiã ⁊ ſaphyrã vxorẽ eius: q2 defraudauerãt pręciũ agri venditi: ſimilr̃ in euangelio ſemper petrus rñdebat pro oĩbus apoſtolis ergo ipſe erat primas eorũ. Jã probatur eade3. 9. rõne naturali ſapiens paterfamilias habẽs plures filios ſemꝑ relinquit vnũ illorũ hęredem ⁊ quaſi dñm aliorũ vt patet ꝺ iſaac q̃ dixit iacob geñ. 27. ca. eſto dñs fratrũ tuorũ: ſ3 ſaluator noſter eſt ſapientia infinita dei prĩs ⁊ apo ſtoli erant filij ipſius ergo aliquẽ ipſorum cõſtituit hęredẽ ⁊ principem aliorum ⁊ nõ niſi petrũ ergo diuus Petrus habuit primatum.

¶ Contra reſolutionẽ huiꝰ. q. arguit̃ rõnibus hęreticorũ. Prima eſt iſta. Jacobus Alphęi fuit maior diuo petro ergo reſolutio nulla: antecedens ꝓbat̃: noiat̃ ꝑus Jacobꝰ alphęi q̃3 petrus a diuo paulo ergo Jacobus Alphęi fuit maior petro: ꝯña ꝓbat̃: quia ꝓpter illã cauſa3 di

etiam eſt petrū fuiſſe maiorē qꝛ fuit primus nominat⁹ a diuo Matthęo in.10.ca.ſui euāgelij. Jā probatur aūs ad Galathas.2.ca.inq̄t paul⁹. Cū cognouiſſent grāꝫ q̄ data eſt mihi Jacobus ⁊ cephas ⁊ ioānes q̄ videbātur columnę eccleſię dexteras dederūt mihi et barnabę ſocietatis ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando aūs: ⁊ ad probationē negat ɔ̄ñā et ad ꝓbationē negat ꝙ ꝓpter illaꝫ cauſaꝫ diuus petrus dicat primas: ſed ideo qꝛ diuus Matthę⁹ aſſerit diuum petrū fuiſſe primatē aploꝝ nā vt dictū eſt aſſerit ipſum eſſe primuꝫ apoſtolorum et nō poteſt mattheus intelligere de primitate vocationis ergo intelligitur de primitate dignitatis ⁊ honoris. Sꝫ quęres quare ergo paulus pri⁹ noīauit Jacobū alphęi q̄̄ petrū. Ad hoc rñdet diu⁹ Thomas egregie: qꝛ Jacob⁹ Alphęi erat ep̄s hieroſolimitanus et illud factū q̄d narrabat paul⁹ fuerat geſtū in vrbe hieruſalē: ideo paulus prius nominauit eū q̄̄ petrū ſicut in vniuerſitate pariſienſi matre mea procurator francię aut normanię pręcedit dñm rectorē eiuſdē vniuerſitatis in ſua natione: nihilominus dñs rector maior eſt oībus procuratoribus: ⁊ nō ſolū eos verum ⁊ ep̄os ⁊ archiep̄os ⁊ cardinales pręcedit.

¶ Scđo arguit ſic Apocalipſis.21.habet ꝙ mur⁹ ciuitatis habebat.12.fundamēta ⁊ in ipſis erāt ſcripta noīa.12.apoſtolorum: ergo oēs apoſtoli ſunt fundamēta eccleſię. nā per illam ciuitateꝫ intelligit eccleſia vniuerſalis ⁊ ꝑ ɔ̄ñs petrus non habet primatū ſuꝑ apoſtolos. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negādo vltimā ɔ̄ñam: rō eſt: qꝛ petr⁹ eſt principalius fundamentum q̄̄ cęteri apoſtoli.

¶ Tertio arguit ſic Matthei 18. dictuꝫ eſt oībus apoſtolis. Quęcunq̄ ligaueritis ſuꝑ terram ⁊c. et Matthęi vltimo dictū eſt oīb⁹ apoſtolis euntes docete oēs gentes: baptizantes eos ⁊c. ſimiliter Joānis penultimo ca. dictū eſt oībus: quorum remiſeritis peccata remittent eis ergo oēs apoſtoli ſunt pares in dignitate. ¶ Ad hoc argumentum rñdet conceſſis oībus authoritatibus negando ɔ̄ñam: rō eſt: qꝛ prius ſoli petro corā oībus alijs ſaluator noſter promiſit claues regni cęloꝝ ad denotandū ſm diuum Thomaꝫ quia per euꝫ deberet diriuari poteſtas in alios apoſtolos ⁊ qđ forti⁹ eſt Joā. vltimo ca. ſaluator noſter petrū oībus prefecit dicens illi petre paſce oues meas. ¶ Cōtra hoc replicatur expreſſa authoritate Auguſt. ſuꝑ paſſum allegatū: dicit em̄ Aug. ꝙ per illa verba nō ſolū petro ſed oībus apoſtolis ſaluator noſter loquebat ergo ꝓpter illa verba petre paſce oues meas non debemus dicere petrū fuiſſe oīb⁹ alijs pręfectum. ¶ Ad hanc replicā rñdet negando ɔ̄ñam: rō eſt: qꝛ idem Aug. ſuꝑ Joan. expſſe aſſerit nō ſoluꝫ ſemel ſed multoties beatū petrū fuiſſe primatem. Jdcirco optime dicit Aug. ꝙ q̄ſi ſaluator noſter loq̄batur petro: loquebat oībus aplis q̄ erāt

ſubditi ipſi petro: qui etiaꝫ tenebā-tur paſcere oues proprias et ꝑticula-res: non tñ oēs ſicut diuus petrus. Propterea idēꝫ petrꝰ in prima ſua canonica precipit oībꝰ alijs apoſto lis ꝛ epiſcopis ꝙ paſcant gregem.

¶ Quarto arguitur ſic. Saluator noſter prohibuit apoſtolis do minū ergo beatus petrꝰ nō habuit primatuꝫ inter aplos: añs ꝓbatur: Matth.20.ca. inqt ſaluator apoſto-lis: ſcitis qꝛ pricipes gentiuꝫ dñant eorū: ꝛ qui maiores ſunt poteſtatē exercent in eos: nō ita erit inter vos et Marci.10. idē habet: ſimilr Luce 22.ca. ergo ſaluator noſter ꝓhibuit dominiuꝫ. ¶ Ad hoc argumentum rñdet diſtinguendo añs: vel intelli-gendo de dñio tali: quale eſt apud laicos ꝛ ſic ꝯcedit illud ꝛ negat ꝯña vel intelligendo de dominio .i. pre-ſidentia ꝛ ſic negat illud: nec de tali dominio itelligebat ſaluator noſter nam expreſſe in locis allegatis ſal-uator noſter ſubiungit. Qui maior eſt fiat vt miniſter. Ex quibꝰ verbis clare conſtat ꝙ intentio ſaluatoris erat ꝙ aliqs aploꝛuꝫ eſſet maior in dignitate ꝛ honore.

¶ Quinto arguit ſic. Ad Ga lathas.2. inqt paulus. Mihi qui vide bantur aliqd: nihil contulerūt: inter quos erat petrꝰ: ſꝫ cū cognouiſſent ꝙ creditum eſt mihi euangeliū pre putij ſicut ꝛ petro circūciſionis: qui eñ operatꝰ eſt petro in apoſtolatū circunciſionis opatꝰ eſt: mihi inter gentes dexteras dederunt: mihi et barnabe ſocietatis vt nos inter gē-tes ꝛ ipſi in circūciſionē ꝛc. Ex pria parte authoritatis habet ꝙ petrus nihil cōtulit paulo. ex alia parte ha betur ꝙ ſaluator noſter opatus eſt paulo ſicut et petro in apoſtolatu. Ex tertia pte habet ꝙ petrꝰ ꝛ pau-lus erāt ſocij. Ex.4. parte habetur ꝙ petrus ſolū erat apoſtolus reſpe ctu iudeoꝛuꝫ. Ex oībus iſtis ſeqtur ꝙ petrus nō habuit pꝛimatū: ergo reſolutio nulla. ¶ Ad hoc argumē-tum reſpondet ꝙ prima pars intel ligitur ꝙ petrus nihil cōtulit paulo quo ad doctrinā euāgelicā: ꝛ ex hoc nō ſequit ꝙ petrꝰ nō habuit prima-tum: nam cōtulit illi authoritateꝫ: ꝛ hoc expreſſe aſſerit diuus Hierony mus dicēs: ꝙ petrus fuit tante au-thoritatis ꝙ oportuit paulū venire ad eum: vt authoritatem haberet ꝛ ne laboraret in vanuꝫ. Scda ps in-telligitur quo ad dignitatē Apoſto-latus: ſꝫ ex hoc nō ſeqtur ꝙ petrus non habuit primatum. Nam vltra apoſtolatū petrus habuit vicariatū xpi. Similr ex tertia parte nihil ſeq tur. naꝫ non incōuenit ꝙ ſubditi vo-centur ſocij ſupioris. Immo in pri-mo libro reguꝫ armigeri regis ſau-lis vocant ſocij eius. Immo nūc ro manus pontifex oēs epiſcopos vo-cat fratres: ꝛ certuꝫ eſt ꝙ ē ſuperior eis. De.4. pte negat ꝙ hoc habeat ex authoritate. immo actuū.10.ca. qñ petrus in ſolario vidit lintheum plenū brutis aīalibus ꝛ dictū eſt ei occide ꝛ manduca: tunc eſt declara-tū ipſi petro per angeluꝫ ꝙ deberet eſſe apoſtolus nō ſolum iudeorum ſed etiā gentiuꝫ: ideo auſus fuit ire domū cornelij centurionis qui erat de pplo gentili: quare reprehenſus

fuit ab alijs apoſtolis: optime ta-
mē ſe excuſauit:⁊ ex pręfata autho-
ritate hētur ꝙ petrus principaliter
erat apl'ſ iudeorū:ſcḋario vero gē-
tilium:veluti ſaluator cuius erat vi-
carius principal'r venit ꝓpter oues
quę perierant dom⁹ iſrael:ſcḋario
vero propter gentiles.

¶ Sexto arguit̃ ſic. In ca. al-
legato apl'ſ ait: cum autez veniſſet
petrus Antiochiā:in faciē eius reſti
ti:q2 reprehenſibilis erat ergo pau
lus erat ęq̄lis petro:ꝯña tenet exꝑſ
ſa authoritate diui Hierony. ſuper
paſſum allegatuz dicentis:ꝙ paul⁹
petrū rep̄hendit:qḋ nō auderet niſi
ſe nō imparē ſciret: ⁊ recitatur.2.q.
7.ca.paulus. ¶ Ad hoc argumētuz
rñdet̃ diſtinguendo ꝯñs:vl' quo ad
defenſionē fidei ⁊ ſic cōcedit̃ ꝙ pau
lus erat ęqualis petro:imino om̄es
apl'i erāt ęquales:vel quo ad digni
tatē eccleſiaſticā ⁊ ſic negat̃ illa con
ſequentia:nec de tali ęqualitate lo-
quitur Hieronym⁹. ¶ Contra iſtā
ſolutionē arguit̃. Deuterono.21.ca.
habetur dijs non detrahes:⁊ princi
pi pl'i nō maledices:ſed beatus pe-
trus erat princeps populi xp̄iani et
alter de⁹ in terris:ergo paulus ma
le fecit reprehendendo eum. ¶ Ad
hanc replicā rñdet̃ negando ꝯñam
rō eſt:q2 honeſte ⁊ ſine aliqua iniu-
ria eum reprehendit:et taliter rep̄-
hēdere neq3 eſt detrahere neq3 ma-
ledicere.

¶ Septimo arguit̃ ſic Actuū
p⁹.ca.habet̃ ꝙ oēs apl'i cōcurrerūt
ad electionē Matthię:ſimil'r actuū
ſexto ca. ꝙ oēs apl'i elegerūt ſeptez
diaconos ergo petrus non fuit pri-
mas:ꝯña tenet q2 ipſe ſolus elegiſ
ſet matthiā ⁊ ſeptē diaconos ſi ipſe
fuiſſet primas. ¶ Ad hoc rñdet̃ ne-
gando ꝯñam et ad ꝓbationē negat̃
illa cōditionalis:ſed bene veruz eſt
ꝙ ſi voluiſſet diu⁹ petrus potuiſſet
eligere ſolus matthiā ⁊ ſeptē diaco
nos:cauſa tñ humilitatis:⁊ arrogā-
tię vitāde vocauit alios apoſtolos
ſicut bonus rex ⁊ ſi ſolus poſſit mul
ta facere:nō tñ vult ſine cōſilio ſuo-
rum conſiliariorum:⁊ ꝙ hoc ſit verū
patet manifeſte: qm̄ diuus petrus
ſolus maius fecit q̄3 aliqḋ iſtorum
prędictorū:nam elegit ſucceſſorem
ſibi.ſ.diuuū Clementē:q̇ noluit ac
ceptare electionē:ne data fuiſſet oc
caſio romanis pontificibus eligen-
di in vita ſibi ſucceſſores:poſtea tñ
ſc3 p⁹ mortē lini ⁊ cleti fuit elect⁹ ite
rum Clemēs ⁊ tunc acceptauit pō-
tificatum: in cui⁹ regimine a perte
mōſtrauit electionē beati petri fuiſ-
ſe optimam:nā diuus Clemēs do-
ctior ⁊ ſapientior ⁊ ſanctior ſine cō-
paratione lino ⁊ cleto fuit.

¶ Octauo arguit̃ ſic. Contra
rationē eſt ꝙ inferiores mutant ſu-
periores ſed ſic eſt ꝙ apoſtoli miſe-
runt petrū ⁊ ioānē ad ſamaritanos
ergo petrus non erat dignior alijs
apoſtolis:minor patet expreſſa au
thoritate ſacrę ſcripturę:habet̃ enī3
actuū.8.ca.cū audiſſent apoſtoli ꝙ
Samaria recepiſſet verbū dei:mi-
ſerunt ad eos petrū et ioannē ergo
petr⁹ ⁊ ioannes fuerunt miſſi. ¶ Ad
hoc argumentū rñdet̃ diſtinguēdo
maiorem:vl' authoritate imꝑatiua

et ſic concedit illa et negat minor: nā non fuerūt petrus ⁊ ioānes talr miſſi vel per modū deprecationis et ſic negat illa maior: certū em̄ eſt ꝙ ſi valentini rogarent dn̄m ſuū archiep̄m vt iret ad Ceſa. Maieſtatē pro aliquibus negotijs: tūc dn̄s archiep̄s eſſet miſſus a valentinis: attamē maior et ſupior eſt ipſis: et in tali miſſione fuerunt decepti arriani: naʒ ideo qꝛ filius mittit a patre ſimilr ⁊ ſpūſſanctus mittit a patre: et pater a nullo mittit: dixerūt p̄reʒ eſſe maioreʒ filio ⁊ ſpiritu ſancto: et cōſequenter dixerūt filiū ⁊ ſpm̄ſanctum eſſe puras creaturas.

¶ Nono arguit. In vigeſima ſcd̄a diſt. ca. In nouo Anacletus inquit ꝙ ceteri apl̄i cū beato petro pari conſortio prędити ⁊ honorē ⁊ poteſtatem acceperunt: vndē aſſerit Cyprianus martyr ⁊ recitat. 24. q. p̄a. cap. loquit dn̄s. ergo apoſtoli ſunt ęquales ⁊ per ꝯn̄s nullus eſt ſupior ¶ Ad hoc argumentū rn̄det ꝙ ambe authoritates intelligunt de poteſtate ordinis ſiue cōſecratiōis: ⁊ nō de poteſtate iuriſdictionis: ⁊ de tali dicimus ꝙ petrus erat ſuperior ⁊ non de alia.

¶ Decimo arguitur Si aliqs apoſtolorū eſſet maior alijs maxie eſſet ille qui ſucceſſit xp̄o in eccleſia militanti: in qua tenuit pontificatū ſed Jacobus Alphei prim⁹ ſucceſſit xp̄o in hieruſaleʒ: vbi xp̄s tenuit pontificatū ergo Jacobus Alphei fuit maior oībus apoſtolis: ⁊ p ꝯn̄s petrus non fuit primas. ¶ Ad hoc argumentuʒ reſpondet concedēdo maiorē ⁊ negando minorē. ⁊ dico ꝙ Jacobus Alphei non ſucceſſit xp̄o: ſʒ ſolus petrus ſucceſſit et in pontificatu vniuerſalis eccleſię militantis: ⁊ ꝙ hoc ſit verū patʒ manifeſte: quia Jacobus Alphei fuit ordinatus et conſecrat⁹ in ep̄m hieroſolimitanū a petro ⁊ ioanne et iacobo zebedej.

¶ Undecimo arguitur ſic. In ca. primę ſedis. 99. diſt. ex concilio aphricano hētur ꝙ primę ſedis ep̄s non appellet princeps ſacerdotum aut ſummus ſacerdotū ſed tm̄ primę ſedis ep̄s: ergo papa non debet vocari primas. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det negando ꝯn̄am: ⁊ rō eſt: quia ſm gloſſam ſolū eſt ſermo ibi de ſede patriarchali et nō de ſedē romana. Cōtra iſtaʒ ſolutionē replicatur eadē diſt. ca. nullus. Pelagi⁹ papa dicit ꝙ romanus pontifex nō vocet vl̄is: ſimiliter Gregori⁹ in ſequenti cap. immediate ſcribēs patriarchę Alexandrino ꝓhibet ſe vocari vl̄em ergo papa nō eſt vl̄is ep̄s eccleſię: ⁊ per cōſeqn̄s petrus nō fuit p̄mas. Ad hanc replicā rn̄detur ꝙ illi duo pontifices illud ꝓhibuerunt gr̄a humilitatis et arrogantię vitandę. nā tres inuenimus papas ſanctos qui ſe vocauerunt vl̄es. ſ. ſixtū victoreʒ et eleutheriū vt patet reſpicienti epiſtolas ipſorum et qd̄ forti⁹ eſt in cōcilio magno ⁊ indubitato Calcedoneñ. acclamatū eſt ſancto leoni papę viuat leo ſanctiſſ. œcomenic⁹ gręce. i. vl̄is latine: et certū eſt ꝙ eccleſia nō p̄ot errare ergo merito papa poteſt dici vniuerſalis ep̄s: ſi tamē li vniuerſalis ep̄s caperetur in ſen

ſu quē videtur capere diuus Gregorius talit.ſ.ꝙ papa ſic eſſet epiſcopus valentię:ꝙ nullus aliꝰ eſſet epiſcopus pręter eū ⁊ ſic eſſet epiſcopꝰ Barcinone ꝙ nullꝰ alius eſſet:tunc certuꝫ eſt ꝙ in tali ſignificātia papa nō debet dici vlis ⁊ ita capit Gregorius vt patet intuenti:ſed nō taliter capiebatur a concilio Calcedoneñ.

¶ Duodecimo arguit̄ ſic ſi petrus fuiſſet primas fuiſſet fundamētum eccleſię ſed hoc nō eſt dicendū ergo.minor probat̄ expreſſa authoritate pauli.1.ad Corinth.3.ca.dicentis vnuſquiſq; videat quomodo ędificet:fundamentuꝫ eñ aliud nemo pōt ponere preter illud qđ poſitum eſt:ieſus xp̄s:ergo petrus non eſt fundamentū:inſup fundamenti eſſet fundamentum et ſic eſſet proceſſus in infinitum.¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ diſtinguendo maiorē vel intelligēdo de principali ſimplr̄ et ſic negatur illa maior:vel de minus principali et ſic conceditur illa et negatur minor:⁊ ad primā ꝓbationem dico ꝙ paulꝰ intelligit de fundamento principali ⁊ non de fundamento minus principali:nā vt allegatū eſt in apocalypſi non ſolū petrus ſed oēs apoſtoli vocant̄ fundamenta:ad aliā ꝓbationē concedo ꝙ vnius fundamēti minꝰ principalis eſt aliud fundamentum:nego tñ ꝙ ſit proceſſus infinitū:immo ſtāduꝫ eſt in xp̄o qui eſt primū et principale fundamentū et beatus Dionyſiꝰ refert paulꝫ verſus mortē dixiſſe petro pax tecū fundamentuꝫ eccleſiarum et paſtor ouiū xp̄i:ꝓportionabiliter eſt dicendū ꝙ petrus fuit caput eccleſię minus principale reſpectu xp̄i.principale autē reſpectu omniū fideliū:nec inconuenit ꝙ capitis minus principalis ſit aliud caput principale.

¶ Decimotertio arguitur authoritate Aug.ſup illđ Mat.16.ca. Tu es petrus dicētis:tu es ergo petrus et ſup hanc petram quā confeſſus es ędificabo eccleſiā meam:ſup me ędificabo te:nō me ſup te:⁊ ſup Joan.inqt idē Aug.non ſup petrā petrū:ſ; ſup petram xp̄m ędificata eſt eccleſia ergo petrus nō fuit fundamentuꝫ eccleſię.¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ ꝙ beatꝰ Aug.illa vba tractauit alit̄ ⁊ nō erat reſolutus in iſto paſſu:nam ſup pſal.86.oppoſitum dicit:et diuus Hieronymus ⁊ ſanctus Maximꝰ et ſanctus leo aliter exponunt et dicunt ꝙ ꝑ petram intelligit̄ beatus petrꝰ et q̇ vult ſaluare Aug.a ꝯtradictione facile pōt dicere ꝙ in vno loco loq̄batur de petra principali et in alio de minꝰ principali.¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur ſi petrꝰ fuiſſet caput eccleſię id eſt oīm fideliū vel diſtributiue vl̄ collectiue nullū iſtorū eſt dicenduꝫ ergo nō fuit caput:minor patet quo ad primā partem q; nō fuit ſuppoſitꝰ caput:et quo ad ſcđm patet q; tota eccleſia non habꝫ vnā aiam in quaꝫ poſſit influere collectiue.¶ Ad hāc replicā rñdet̄ negando minorē ⁊ dico ꝙ eſt caput oīm aliorū a ſe et diſtributiue et collectiue:et q̄uis eccleſia nō habeat vnicā aiaꝫ:hꝫ tamē multas in quas petrus influebat et

influere poterat miniſterialiter.
¶ Contra iſtā ſolutionē arguit. papa pōt errare et eccleſia nequit errare ergo papa non eſt caput eccleſię alias eccleſia hēret caput defectibile. ¶ Ad hanc replicā rñdet negādo ꝯñam: et concedo ꝙ eccleſia habet caput defectibile: et dico vlterius ꝙ in concilio cōſtāſienſi fuit condēnatus error illoꝝ qui dicebāt ꝙ ſi papa, eſt malus non eſt caput eccleſię.

¶ Decimoquarto arguit ſic. Si petrus eſſet caput et fundamen eccleſię vniuerſalis: ſeqretur etiā ꝙ eſſet ſpōſus eccleſię vniuerſalis: cōſequens eſt falſum ergo ſeqla. pbat quilibꝫ eṗs eſt ſponſus eccleſię cuius eſt eṗs: ergo poſtq̈ petrus erat epiſcopus vniuerſalis eccleſię ſequit ꝙ erat etiam ſponſus. Jam pbat falſitas ꝯñtis: xp̄s eſt ſponſus eccleſię ergo petrus non fuit ſponſus: añs patet p illud Joan. 3. qui ſponſam habꝫ ſponſus eſt: et Oſeę ſcḋo cap. habetur et ſpōſabo te mihi in fide. ¶ Ad hoc argumentū rñdet concedendo ſeqlam et negando minorē: et ad pbationeꝫ negat ꝯñā: ꝛ ſi probes ꝙ tunc eccleſia erit q̈dā ſcortū cum habeat duos ſponſos. Ad hoc negatur ꝙ propterea eccleſia dicat quoddā ſcortū: nā licꝫ habeat duos ſponſos. vnus tñ eſt principalis et alter ē miniſterialis. Jſta rñſio corroboratur per illud caliſti papę. 7. q. 1. ſcꝫ. ꝙ ſponſa vxorq; eṗi eccleſia eius dicitur in ſignū cuius eṗs portat anulū. Jnſup bonifacius. 8. lib. 6. de immunitate eccleſiaꝝ ca. qm̄. nominat vlem eccleſiam ſuā ſponſam dicens. Nos iuſticiā noſtrā et eccleſię ſponſę nr̄ę nolētes negligere ꝛc. propterea Gloſſ. ſup illud Eſaię. 61 dedit me quaſi ſponſum decoratuꝫ corona. dicit ꝙ xp̄s eſt ſpōſus eccleſię: attñ pfectos in eccleſia eodē nomine digna vocare. ¶ Cōtra iſtā ſolutioneꝫ arguit. Ois ſponſus gñat ſuo noīe filios: ſꝫ petrus nō genuit ſuo noīe filios: q2 filij ſpirituales diui petri nō dicunt petrini: ſꝫ xp̄iani: ergo petrus non fuit ſponſus eccleſię vl̄is: ꝛ ꝙ petrus habuit filios pꝫ q2 paulus. 1. ad Corinth. 4. inqt in xp̄o ieſu p euangelium vos genui. ¶ Ad hanc replicaꝫ rñdet negando maiorē maxie de ſponſo miniſteriali. Jmmo in antiq̄ lege ſi frater minor natu ſuſcitabat ſemē fratris maioris: defuncti filij quos generabat non dicebant filij minoris fratris: ſed maioris. Nimirū ergo ſi beatus petrus qui ſuſcitauit ſemen fratris maioris defuncti. ſ. xp̄i genuerit filios q̄ non dicunt petrini: ſed xp̄iani a fratre maiore. ¶ Et ſi arguas diuus Bernardus ſcribens Eugenio. 4. vocat ipſum papā paranymphū ꝛ amicū ſponſi ꝛ non vocat eū ſponſum ergo petrus non fuit ſponſus. ¶ Ad hoc facile rñdetur negando ꝯñaꝫ: q2 locus ab authoritate negatiue nihil valet.

¶ Queritur quinto circa eandem diſt. quādo xp̄s conſecrauit petruꝫ in eṗm vl̄is eccleſię. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendū ꝙ dum ſaluator noſter corpaliter ꝛ viſibiliter cōuerſabat cuꝫ apoſtolis non erat neceſſariū habere aliqueꝫ

vicariũ eius: nã ipſe ſufficiens erat ad regendã eccleſiam per ſeipſum: ſed poſtq̃ aſcendit ad celos rõnabile fuit q̃ inſtitueret vnũ vicariũ ad quem fideles oẽs poſſent ↄfugere. ¶ Iſto notato rñdetur q̃ ſaluator noſter ordinauit ⁊ cõſecrauit petrũ in ſuum vicariũ et epm vniuerſalez totius eccleſię: qñ dixit illi Ioãnis vltimo ca. petre paſce oues meas. ſuper quẽ paſſum Chryſoſtom⁹ dixit.i. loco mei prepoſitus eſto: ſil'r ſuper illud Luce.22.ca. facta eſt cõtentio ⁊c. Inqt credẽda erat petro populoruz innumera multitudo: et hoc erat parũ ante paſſionem ergo ergo nondũ erat petrus cõſtitutus vicarius ante xpi paſſionẽ: pariforma Gregorius ſup eundẽ paſſuz dicit q̃ cum dñs erat ab hoĩb⁹ migraturus oportebat aliquẽ loco ipſius pręficere ⁊ in eodez capite allegato ait dñs ſimoni petro: ſimon ecce ſathanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticũ ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua. ⁊ tu aliqñ ↄuerſus cõfirma fratres tuos: Iſta eñ verba fuerunt dicta inſtante xpi paſſione: ergo neceſſariũ eſt dicere q̃ petrus ante paſſionẽ nondũ erat inſtitutus vicarius xpi. Pręterea Hierony. ſup illud Mathei.16.ca. ſcꝫ. tu es petrus. inquit hanc poteſtatem ⁊ eccleſię ędificationẽ ſup petrum in futuro promiſſaꝫ nõ in preſenti datã eſſe. Item Ambroſi⁹ in ca. fidelior.50. diſt. ait. Fidelior factus eſt petrus poſtq̃ fidem ſe perdidiſſe defleuit: atq; ideo maiorem gratiam inuenit q̃ amiſit: tanq̃ eñ bonus paſtor tuendo gregẽ accepit ſed non defleuit petrus ante paſſionem xpi: ergo nonduz erat inſtitut⁹ vicarius xpi ante paſſionẽ. Iidem confirmat Gregorius in ca. Conſiderandũ. diſt. allegatę. Poſtremo arguit̃ ſic. p nulluz paſſuz ſacre ſcripturę põt pbari q̃ petrus fuerit inſtitutus vicarius ante xpi paſſionez ergo añs patꝫ: q2 oẽs paſſus loquũtur de futuro pręter illũ allegatum petre paſce oues meas.

¶ Contra reſolutionẽ hui⁹. q. arguitur ſic: ſequeret̃ q̃ ſolus petr⁹ factus fuiſſet eps a xpo immediate ↄñs eſt falſum ergo ſequela pbatur per paſſum allegatuz: ſolus xps loquebatur petro ⁊ nihil dicebat alijs apoſtolis: neq; poſtea dixit ergo ſolus ipſe fuit ordinat⁹ epiſcopus immediate a xpo. Iam pbat̃ falſitas conſeqñtis. oẽs apoſtoli fuerunt ordinati epiſcopi immediate a xpo ergo non ſoluz petrus: añs pbat̃: Iudas fuit ordinatus epiſcop⁹ immediate a xpo ergo oẽs alij apoſtoli a fortiori: añs pbatur. Iudas habuit epiſcopatuz immediate a xpo ergo fuit eps ordinatus a xpo: añs patet expreſſa authoritate regij ꝓphetę pſal.108. dicentis. Et epiſcopatum eius accipiat alter. naꝫ loquit̃ ibi de Iuda vt allegat diuus petrus in p⁹ ca. actuum apoſtolorũ.

¶ Ad hoc argumentũ reſpondetur concedendo ſequelã ⁊ negando minorẽ: et ad pbationẽ negatur añs: ⁊ ad pbationem negatur q̃ iudas fuerit eps: ⁊ ad probationez dico q̃ li epiſcopatum in authoritate allegata tñ valet ſicut li apoſtola-

influere poterat miniſterialiter.
¶ Contra iſtā ſolutionē arguit̄. papa pōt errare et eccleſia nequit errare ergo papa non eſt caput eccleſię alias eccleſia hēret caput defectibile. ¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ negādo pn̄am: et concedo q eccleſia habet caput defectibile: et dico vlterius q in concilio cōſtāſienſi fuit condēnatus error illorū qui dicebāt q ſi papa, eſt malus non eſt caput eccleſię.

¶ Decimoquarto arguit ſic. Si petrus eſſet caput et fundamen eccleſię vniuerſalis: ſeq̄retur etiā q eſſet ſpōſus eccleſię vniuerſalis: cōſequens eſt falſum ergo ſeq̄la, pbat̄ quilibȝ ep̄s eſt ſponſus eccleſię cuius eſt ep̄s: ergo poſtq̄ȝ petrus erat epiſcopus vniuerſalis eccleſię ſequit̄ q erat etiam ſponſus. Jam, pbat̄ falſitas pn̄tis: xp̄s eſt ſponſus eccleſię ergo petrus non fuit ſponſus: añs patet p illud Joan. 3. qui ſponſam habȝ ſponſus eſt: et Oſee ſcd̄o cap. habetur et ſpōſabo te mihi in fide. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄ concedendo ſeq̄lam et negando minorē: et ad pbationeȝ negat̄ pn̄a: ⁊ ſi probes q tunc eccleſia erit q̄dā ſcortū cum habeat duos ſponſos. Ad hoc negatur q propterea eccleſia dicat̄ quedā ſcortū: nā licȝ habeat duos ſponſos. vnus tn̄ eſt principalis et alter ē miniſterialis. Iſta rn̄ſio corroboratur per illud caliſti papę. 7. q. 1. ſcȝ. q ſponſa vxorq̄ȝ ep̄i eccleſia eius dicitur in ſignū cuius ep̄s portat anulū. Inſup bonifacius. 8. lib. 6. de immunitate eccleſiarꝝ ca. qm̄. nominat vl'em eccleſiam ſuā ſponſam dicens. Nos iuſticiā noſtrā et eccleſię ſponſę nr̄ę nolētes negligere ⁊c. propterea Gloſſ. ſup illud Eſaię. 61 dedit me quaſi ſponſum decoratuȝ corona. dicit q xp̄s eſt ſpōſus eccleſię: attn̄ pfectos in eccleſia eodē nomine dignat̄ vocare. ¶ Cōtra iſtā ſolutioneȝ arguit̄. Ois ſponſus gn̄at ſuo noie filios: ſȝ petrus nō genuit ſuo noie filios: q2 filij ſpirituales diui petri nō dicunt̄ petrini: ſȝ xp̄iani: ergo petrus non fuit ſponſus eccleſię vl'is: ⁊ q petrus habuit filios pȝ q2 paulus. 1. ad Corinth. 4. inq̄t in xp̄o ieſu p euangelium vos genui. ¶ Ad hanc replicaȝ rn̄det̄ negando maiorē maxie de ſponſo miniſteriali. Jmmo in antiq̄ lege ſi frater minor natu ſuſcitabat ſemē fratris maioris: defuncti filij quos generabat non dicebant̄ filij minoris fratris: ſed maioris. Nimirū ergo ſi beatus petrus qui ſuſcitauit ſemen fratris maioris defuncti. ſ. xp̄i genuerit filios q̄ non dicunt̄ petrini: ſed xp̄iani a fratre maiore. ¶ Et ſi arguas diuus Bernardus ſcribens Eugenio. 4. vocat ipſum papā paranymphū ⁊ amicū ſponſi ⁊ non vocat eū ſponſum ergo petrus non fuit ſponſus. ¶ Ad hoc facile rn̄detur negando pn̄aȝ: q2 locus ab authoritate negatiue nihil valet.

¶ Queritur quinto circa eandem diſt. quādo xp̄s conſecrauit petruȝ in ep̄m vl'is eccleſię. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendū q dum ſaluator noſter corpaliter ⁊ viſibiliter cōuerſabat̄ cuȝ apoſtolis non erat neceſſariū habere aliqueȝ

vicariū eius: nā ipſe ſufficiens erat
ad regendā eccleſiam per ſeipſum:
ſed poſtq̄ aſcendit ad celos rōnabi
le fuit ꝙ inſtitueret vnū vicariū ad
quem fideles oēs poſſent ꝯfugere.

¶ Iſto notato rn̄detur ꝙ ſaluator
noſter ordinauit ⁊ cōſecrauit petrū
in ſuum vicariū et ep̄m vniuerſalez
totius eccleſie: qn̄ dixit illi Joānis
vltimo ca. petre paſce oues meas.
ſuper quē paſſum Chriſoſtom⁹ di
xit .1. loco mei prepoſitus eſto: ſilr
ſuper illud Luce .22. ca. facta eſt cō
tentio ⁊c. Inq̄t credēda erat petro
populoꝝ innumera multitudo: et
hoc erat parū ante paſſionem ergo
ergo nondū erat petrus cōſtitutus
vicarius ante xp̄i paſſionē: pari for
ma Gregorius ſup eundē paſſuz di
cit ꝙ cum dn̄s erat ab hoīb⁹ migra
turus oportebat aliquē loco ipſius
pficere ⁊ in eodez capite allegato
ait dn̄s ſimoni petro: ſimon ecce ſa
thanas expetiuit vos vt cribraret ſi
cut triticū ego autem rogaui pro te
vt non deficiat fides tua. ⁊ tu aliq̄n
ꝯuerſus cōfirma fratres tuos: Iſta
eīn verba fuerunt dicta inſtante xp̄i
paſſione: ergo neceſſariū eſt dicere
ꝙ petrus ante paſſionē nondū erat
inſtitutus vicarius xp̄i. Preterea
Hierony. ſup illud Matthei .16. ca.
ſcz. tu es petrus. inquit hanc pote
ſtatem ⁊ eccleſie edificationē ſup pe
trum in futuro promiſſaz nō in pre
ſenti datā eſſe. Item Ambroſi⁹ in
ca. fidelior .50. diſt. ait. Fidelior fa
ctus eſt petrus poſtq̄ fidem ſe per
didiſſe defleuit: atq̄ ideo maiorem
gratiam inuenit q̄ amiſit: tanq̄ eīn
bonus paſtor tuendo gregē accepit
ſed non defleuit petrus ante paſſio
nem xp̄i: ergo nondū erat inſtitut⁹
vicarius xp̄i ante paſſionē. Itidem
confirmat Gregorius in ca. Conſi
derandū. diſt. allegate. Poſtremo
arguit̄ ſic. ꝑ nulluz paſſuz ſacre ſcri
pture pōt ꝓbari ꝙ petrus fuerit in
ſtitutus vicarius ante xp̄i paſſionez
ergo an̄s patz: q2 oēs paſſus loquū
tur de futuro preter illū allegatum
petre paſce oues meas.

¶ Contra reſolutionē hui⁹. q.
arguitur ſic: ſequeret̄ ꝙ ſolus petr⁹
factus fuiſſet ep̄s a xpo immediate
ꝯn̄s eſt falſum ergo ſequela ꝓbatur
per paſſum allegatuz: ſolus xp̄s lo
quebatur petro ⁊ nihil dicebat alijs
apoſtolis: neq̄ poſtea dixit ergo ſo
lus ipſe fuit ordinat⁹ epiſcopus im
mediate a xp̄o. Jam ꝓbat̄ falſitas
conſeq̄ntis. oēs apoſtoli fuerunt or
dinati epiſcopi immediate a xp̄o er
go non ſoluz petrus: an̄s ꝓbat̄: Ju
das fuit ordinatus epiſcop⁹ imme
diate a xp̄o ergo oēs alij apoſtoli a
fortiori: an̄s ꝓbatur. Judas habuit
epiſcopatuz immediate a xp̄o ergo
fuit ep̄s ordinatus a xp̄o: an̄s patet
expreſſa authoritate regij ꝓphete
pſal. 108. dicentis. Et epiſcopatum
eius accipiat alter. naz loquit̄ ibi de
Juda vt allegat diuus petrus in p⁰
ca. actuum apoſtoloꝝ.

¶ Ad hoc argumentū reſpon
detur concedendo ſequelā ⁊ negan
do minorē: et ad ꝓbationē negatur
an̄s: ⁊ ad ꝓbationem negatur ꝙ iu
das fuerit ep̄s: ⁊ ad probationez di
co ꝙ li epiſcopatum in authoritate
allegata tm̄ valet ſicut li apoſtola

tum: et non capit ibi episcopatus sicut nos capimus: et q ista rñsio sit egregia pbo insolubiliter. Jacobus maior nõ fuit ordinatus eps imme diate a xpo ergo nullus alius fuit ordinatus dempto petro: pña est nota: qr si xps ordinasset alios aplos in epos immediate a fortiori immediate ordinasset iacobũ alphei: q erat sctiss. Jam probat añs: petrus ordinauit iacobum in epm hierosolimitanũ ergo non fuit ordinatus immediate a xpo: añs patet authoritae Anacleti papę et martyris. dist. 77. dicẽtis in ca. Porro. q hierosolimitarum primus archieps beatus iacobus scz alphei a petro et ioanne et iacobo zebedęi ordinatus est: hoc idem cõfirmat btũs Remigius sup. 10. ca. mathęi dicens. Cuius meriti beatus iacobus fuit: testes sunt apli: qui eũ in epm ordinauerunt: similiter Clemens in sua. 2. epla asserit q petrus magister et institutor et pnceps apostolorũ atq eorũ ordinator fuit. pterea paulus et barnabas fuerunt ordinati a petro actuũ. 13. ca. Nã glossa sup illud imponẽtes manus: dicit in modũ ordinandorũ: et sctũs leo papa idem testatur in ca. Qđ autẽ. distinctione. 75.

¶ Scđo arguitur sic. Petrus factus fuit eps ante passionez ergo resolutio nulla: añs probat expssa auctoritate Anacleti papę et martyris in. 21. dist. ca. In nouo. dicentis q ipsi petro primo pontificatus datus est dicente dño: tu es petrus &c. nam constat talia verba fuisse dicta a saluatore nostro ipsi petro añ passionem.

¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando añs: et ad probationẽ dico q li datus in illa authoritate allegata tm̃ valet sicut pmissus: sz qr pmissio xpi est certissima: ideo mos est sanctorũ loq per verba de preterito ad denotandã certitudinẽ pmissionis xpi. Proportionabiliter est respondẽduz ad illã authoritatẽ chrysosto. et Rabani. sup illo luce. 22. capite. Facta est contentio inter discipulos scz q creditę erant petro claues regni celorum: nam tm̃ valet li creditę sicut promissę: et pari forma est rñdendũ ad oẽs similes authoritates. Contra istã solutionẽ arguit authoritate Aug. in lib. de q̃stionibus noui et veteris testamenti: asserentis q xps oẽs aplos fecit epos: et nõ nisi ante passionẽ ergo petrus fuit eps ante passionẽ. ¶ Ad hãc replicam respondet q Aug. intelligit per se vel p aliũ: naz fecit immediate petrũ post resurrectionẽ et petrus fecit alios.

¶ Tertio arguit sic authoritate Grego. sup illud Joan. 20. ca. accipite spm̃ sctm̃ dicentis q apostoli primatũ supni iudicij sortiti sunt vt vice dei quibusdã peccata retineant et quibusdã remittant: quorũ nunc in ecclesia epi locũ habẽt: ergo apli erant tunc epi. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negando pñam: sz bene infertur ex illo antecedente q apostoli erãt futuri episcopi: proportionabiliter est rñdendũ ad illã authoritatẽ q habet in primo lib. decretalium extra de summa trinitate et fi-

de catholica. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur in prio ca. 21. diſt. habetur ꝙ xp̄s. 12. apoſtolos tanꝗ̄ maiores inſtituit ſacerdotes. 72. diſcipulos vero quaſi minores: ergo apoſtoli fuerunt inſtituti ep̄i a xp̄o. ¶ Ad hanc replicā data eſt iam ſolutio.

¶ Quarto arguitur ſic. Petrꝰ ordinatus fuit ep̄s ante xp̄i paſſionem ergo reſolutio nulla: añs pbaꝛ effectꝰ eſt ſacerdos ante xp̄i paſſionem vtputa in vltima cœna ergo effectus eſt tunc ep̄s: pñā pbaꝛ: in antiqua lege qñ Aaron ordinatus eſt ſacerdos ſimul et ſemel ordinatus eſt pontifex ḡ in lege grę ita fuit de petro. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝛ negando añs: ⁊ ad pbationē negaꝛ pñā: ⁊ ad probationem negaꝛ iterū pñā: ⁊ datur diſcrimē: qꝛ in antiqua lege iam ppl̄s iſraeliticus erat congregatus: ideo qñ electus eſt ſacerdos aaron ordinatꝰ ē pontifex ſummus: nō tñ ante xp̄i paſſionē ppl̄s xp̄ianus erat adunatꝰ ⁊ cōgregatꝰ: ideo non erat tunc neceſſariū ꝙ petrus tunc ordinatꝰ fuiſſet ep̄s maxime qꝛ adhuc xp̄s per quadragita dies debebat apparere apoſtolis ⁊ eos docere.

¶ Queritur ſexto circa eandē diſt. vtrū romanus pōtifex ſucceſſerit petro in plenitudine poteſtatis eccleſiaſticę et ſicut xp̄i vicarius immediatus. ¶ Pro ſolutione huius queſtionis eſt aduertendū ꝙ diuus petrus p aliqđ tempus manſit in vrbe hieruſalem ⁊ ordinauit iacobuꝫ alphęi in ep̄m hieruſalem. Deinde rexit eccleſiam antiochenā p ſepteꝫ annos: ⁊ in fine ſeptem annorū ordinauit beatū ignatiū diſcipulū ioānis euangeliſtę in ep̄m antiochenū et iubente dño tranſtulit ſuā ſedem ad vrbe antiochia in vrbem romaꝫ et in vrbe roma martyrizatꝰ ē: paulo tamē ante martyriū ordinauit in ſucceſſorē ſuum diuū Clementem: vt ipſemet Clemēs teſtatur in ſuis ep̄ls qui tñ noluit acceptare: ne daretur malum exemplū alijs pontif. Ro. eligendi amicos vel cōſanguineos vel ſpurios propos. Et quia aliq̄ hęretici negauerūt petrū fuiſſe romę: immo iſte maledictꝰ Lutherus collector errorū ſimiliter negat ideo volo oſtēdere clare: petrū fuiſſe romę: in primis rō eorū nullius eſt valoris: ⁊ qđ fortius eſt: eſt falſa dicunt eñ ꝙ nō inueniꝛ in ſacra pagina petrū fuiſſe romę: ideo inferūt ꝙ non fuit romę: ſed certuꝫ eſt ꝙ locus ab authoritate negatiue nullīꝰ eſt valoris. ¶ Inſup expſſe habeꝛ in. 5. ca. pmę canonicę diui petri: ſalutat vos eccleſia: q̄ eſt in babylone et ſcđm Hierony. ⁊ Bedā p babylonem intelligitur roma: ideo: quia oia idola colebantur romę: idcirco bene vocauit diuus petrus babylonem. i. confuſionem. Idē aſſerit diuus Hierony. ſup ep̄lam ad romanos: ſimilr̄ Euſebius in eccleſiaſtica hiſtoria. Immo ponit hoc tanꝗ̄ per ſe notuꝫ: idem affirmat petrus comeſtor in ſcolaſtica hiſtoria: ideꝫ habetur etiaꝫ in tripartita hiſtoria: pariforma Anacletus papa ⁊ martyr ideꝫ aſtruit in ca. ſacro ſctā. diſt. vigeſimęſcđę: pariforma Ambro

ſius in epl'a contra Auxentium de
baſilicis tradendis. Jnq̄t enī Am
broſi⁹. Nocte muros egredi cepit
diuus petrus ⁊ videns in porta xp̄m
ſibi occurrere vrbemq̄ ingredi: ait:
dn̄e: quo vadis? Rn̄dit xp̄s. Vado
romā iterū crucifigi. Jn cui⁹ rei at
teſtationē fundata eſt eccleſia diui
petri in celio monte. pari iure in ca
pite Bti. 2.q.7. ait idē Ambroſius
petrus ⁊ paulus martyriū pertule
runt in vrbe roma: q̄ primatū ⁊ ca
put obtinuit nationū. ſ. vbi erat ca
put ſuperſtitionis: illic caput quieſce
ret ſanctitatis: et vbi gentiū princi
pes habitabāt illic eēt principes ec
cleſiarū morarent. Jdē confirmat
coſtantin⁹ imperator in ca. Conſtā
tinus. 96 diſtinctione.

¶ Jſtis notatis reſpondetur
ad. q. affirmatiue quo ad vtrāq̄ ſui
partē. Pria ps liq̄t ex notabilibus:
et ſcđa pars p̄bat. Romanus pon
tifex hꝫ plenitudinē poteſtatis eccle
ſiaſtice et non habꝫ ab hoīe neq̄ ab
hoībus neq̄ ab angelis ergo habꝫ
immediate a deo: ⁊ per pn̄s eſt im
mediatus vicarius xp̄i: an̄s p̄batur
nemo dat q̄đ nō habꝫ ſed nullus eſt
hō alius a Roma. pontif. q̄ habeat
plenitudinē poteſtatis eccleſiaſtice
neq̄ oēs fideles xp̄iani ſimul ſum
pti dempto Roma. pontif. habent
plenitudinē poteſtatis eccl'iaſtice:
ſimiliter neq̄ angeli hn̄t ergo Ro.
pontif. nō habꝫ ab hoīe neq̄ ab ho
minibus neq̄ ab angelis.

¶ Contra reſolutionē hui⁹. q.
arguitur ſic. nihil q̄đ depēdet ex vo
luntate aplo᷑ꝫ videt a xp̄o imme
diate emanare ſed petrū fuiſſe pri
matē depēdebat ex voluntate apo
ſtolo᷑ū ergo petrus non habuit pri
matum immediate a xp̄o: minor p̄
batur. Anacletus papa ⁊ martyr in
ca. in nouo. diſt. 21. inq̄t. Ceteri ꝟo
apoſtoli cū petro pari conſortio ho
norē ⁊ poteſtatē acceperunt: ipſumq̄
q̄ principem eſſe voluerunt: idē ha
betur in ca. Dudū. 3. q. 6. ergo p̄ma
tus petri dependebat ex voluntate
apoſtolo᷑. ¶ Ad hoc argumentū
reſpōdet. negādo minorē: ⁊ ad pro
bationē negatur pn̄a ⁊ dat inſtantia
nam lex xp̄i non depēdet a xp̄ianis
nam velint nolint obligant ad eam
et nihilominus xp̄iani bene volunt
legem xp̄i. Silr apoſtoli poſtq̄ co
gnouerūt ſaluatorē noſtrū velle pe
trū habere primatū tanq̄ boni di
ſcipuli cōformauerunt ſe voluntati
ſaluatoris: ſed fortaſſis niſi xp̄s iſti
tuiſſet petrū: ipſi nō eū accepiſſent
in principē ſuum. ¶ Contra iſtā ſo
lutionem arguit. Concilia dederūt
authoritatē Roma. pontif. ergo nō
habuit immediate a xp̄o: an̄s p̄bat
in ca. Concilia. 17. diſt. habet q̄ cō
cilia tradiderunt authoritatē roma
ne ſedi ergo nō habuit immediate
a xp̄o. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det
negādo an̄s: et ad probationē dico
q̄ ſi tradiderūt tantum valet illic ſi
cut declarauerūt ſiue promulgaue
runt. ¶ Contra iſtam ſolutionē ar
guitur. Conſtantin⁹ imperator tra
didit authoritatem romane ſedi: vt
habetur in ca. Conſtantin⁹. 96. diſt.
ergo non habuit immediate a xp̄o.
¶ Ad hanc replicā rn̄detur q̄ Con
ſtantinus nō tradidit authoritatem

ſed tanꝗ̄ bonus xp̄ianus pꝛęcepit
propter ſupbiaꝫ grecoꝝ ꝙ oēs obe
dirent Roma.pontif.ſed poteſtas
Roma.pontif.a xp̄o eſt immedia-
te ⁊ authoritas. ¶ Contra iſtā ſolu
tioneꝫ adhuc replicatur Electores
ſiue Cardinales dāt poteſtatē Ro
ma.pontif.ergo nō habet a deo im
mediate:aīs probaꝛ:ſi non elegiſ-
ſent dn̄i cardinales iſtuꝫ qui modo
regnat non haberet talē poteſtateꝫ
ergo dn̄i cardinales dederūt autho
ritatē Roma.pontif.ſiue papatū.
¶ Pro huius replicę ſolutione eſt
aduertēduꝫ ꝙ in roma.pontif.duo
ſunt conſideranda:vnuꝫ materiale
et aliud formale. Materiale eſt de-
terminatio huius perſonę. Forma
le vero eſt ipſa dignitas papalis.
¶ Iſto notato rn̄deꝛ ad formaꝫ re-
plicę negando aīs:et ad probatio-
nem negatur ꝯn̄a:et rō eſt:qꝛ bene
verum eſt ꝙ dn̄i cardinales faciunt
ipſum materiale.i.determināt per
ſonam quam volunt eſſe papā:non
tamē dant ipſi papatū:ſed cuꝫ pri-
muꝫ ipſi determinauerūt perſonaꝫ
dn̄s ſaluator noſter xp̄s dat illi pa-
patum. Quare merito roman᷒ pō-
tifex dicitur vicarius immediat᷒ xp̄i.
¶ Sed replicabis contra iſtud vlti-
muꝫ verbū qꝛ in ca. Ego lodouic᷒.
diſt.63.romanus pontifex dicitur vi-
carius petri ergo nō debꝫ dici vica-
rius immediat᷒ xp̄i. ¶ Ad hoc rn̄de
tur ꝙ li vicario in illo ca.allegato ca
pitur loco de li ſucceſſori:et falſa et
impropria locutio eſt iſta.ſ.roma.
pontif.eſt vicarius petri: ſed bene
ſucceſſor.

¶ Scd̄o arguit ſic ſequeretur
ſi romanus pōtifex eſſet vicari᷒ im
mediatus xp̄i ꝙ poſſet trāſferre pa
datū in ep̄atū valentinuꝫ:ita ꝙ ep̄s
valentinus eſſet papa:ꝯn̄s eſt falſū
ergo ſeq̄la probatur:roman᷒ pontifex
eſt immediat᷒ vicarius xp̄i ſicut fuit
petrus ⁊ diuus petrus tranſtulit ſe-
dem ſuā ab vrbe antiochena ad vr-
bem romanā ergo roman᷒ pōtifex
qui eſt modo cū eſt tantę authorita
tis ſicut fuit petrus poterit transfer
re papatum in ep̄atum valentinuꝫ.
¶ Ad hoc argumentū rn̄detur a dn̄o
petro de palude negando ſeq̄laꝫ et
adpbationē negatur ꝯn̄a ⁊ dat rōneꝫ
quia petrus tranſtulit iubente dn̄o
vt dictū eſt in notabili ideo iſte pon
tifex romanus non poſſet tranfer-
re niſi haberet ſpeciale cōcilium ſpi
tusſancti:ſꝫ ſi haberet in dubio poſ-
ſet tranferre:ſicut tranſtulit petr᷒.

¶ Tertio arguit ſic. Q̄uis ali-
quis ſit elect᷒ canonice in romanuꝫ
pontificē et acceptauerit electioneꝫ
non habet poteſtateꝫ iuriſdictionis
ergo romanus pontifex non eſt im-
mediatus vicarius xp̄i:aīs probaꝛ
neceſſarium eſt ꝙ cōſecretur ⁊ corone
tur anteꝗ̄ habeat talē poteſtatē iu-
riſdictionis:ergo q̄uis fuerit cano-
nice electus in romanū pontificem
et acceptauerit electioneꝫ:nō habet
poteſtatē iuriſdictiōis. ¶ Ad hoc ar
gumentuꝫ rn̄detur negādo aīs:et ad
probationē negatur aīs:⁊ dico ꝙ cuꝫ
primuꝫ aliq̄s eſt electus in romanū
pontificem et acceptauit electioneꝫ
habet plenitudinē poteſtatis iuriſ-
dictiōis:⁊ hoc expreſſe determinat
Nicolaus papa in ca. In noīe dn̄i.
diſt.23. ¶ Contra iſtā ſolutionē ar.

ſequeret φ eccleſia non poſſet dare ordinē in papa eligēdo: pñs eſt falſum τ contra illō ca. Licet extra de electo et electi poteſtate li. p°. ergo ergo ſolutio nulla: ſequela pbatur: papatus eſt immediate a xpo ergo eccl'ia nihil pōt ordinare circa papatum. ¶ Ad hanc replicā reſpondet negando ſequelā τ ad probationez negat pñā: rō eſt qꝛ determinatio pſone cui ſaluatoꝛ noſter confert papatū prouenit ab ipſa eccleſia vt dictum eſt.

¶ Quarto arguit. ſequeretur φ papa nō poſſet renunciare papatui pñs eſt contra determinationez eccleſię vt hētur extra de renunciatione ca. p°. lib. 6. ſimiliter ſequeret φ papa nō poſſet deponi: hoc eſt cōtra illud caput Si papa. 40. diſt. ergo reſolutio nulla: ſeqla pbatur quo ad ambas partes. papa habet immediate a xpo papatū ergo non pōt renunciare neqꝫ eccleſia poteſt auferre ei papatū. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ſequelā: τ ad probationē negat pñs τ dat manifeſta inſtantia: quilibet hō habꝫ aiam rōnalez immediate a ſolo deo τ tamē a quolibet hoīe facillime poteſt auferri.

¶ Quinto arguit. ſic roman⁹ pontifex non habet poteſtatē coercitiuam ergo romanus pontifex non eſt immediatus vicarius xpi: aiis pbatur: inqt Ambroſius in ca. conuenior. 23. q. 8. dolere potero: gemere potero aduerſus arma: milites coorteſqꝫ lachrimę meę ſunt mea arma talia em̄ ſunt iſtrumēta ſacerdotū: alr nec debeo nec poſſum reſiſtere: ergo roman⁹ pontifex non habꝫ poteſtatē coercitiuā. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdet negando aiis: τ ad pbationē dico φ beatus Ambroſius intelligit φ in ſua pp̄a perſona non debꝫ reſiſtere per vires corporales nihilominus poterat reſiſtere p vires ſpirituales ſicuti fecit vt habet in ca. Duo quippe. 96. diſt. habetur em̄ ibi φ Ambroſius excōicauit magnum Theodoſium imparatorem ſimiliter in eodē ca. habet φ Innocētius excōicauit Archadiū imperatorem: quare pñs eſt neganda. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguit ſic authoritate diui Bernardi ad eugenium dicentis: Non monſtrabunt puto φ hoc dicerent vbi nā qſpiā apoſtolorum iudex hominuꝫ ſederit: ſtetiſſe namqꝫ lego apoſtolos iudicandos: ſediſſe autē non lego: etiā illud non fuit ergo romanus pontifex nō habet poteſtatē coercitiuam. ¶ Ad hāc replicā rñdet negando pñam: ratio eſt: qꝛ Bernardus itelligit de reb⁹ ſecularibus τ non de ſpiritualibus: nam certū eſt ap'los ſediſſe ad iudicandum ſpiritualia vt patet legenti actus ap'loꝝ. Immo beatus petr⁹ damnauit Ananiā τ zaphyrā vxorē eius propter defraudationē pręcij. ¶ Et ſi replices papa poteſt errare ergo non tenemur ei obedire: τ per pñs nō eſt immediatus vicari⁹ xpi. ¶ Ad hoc negatur prima pña: ſꝫ bñ veruꝫ eſt: φ ſi pręciperet aliqd irrōnabile nō teneremur ei obedire: ſed qñ rationabilr pręcipit tenemur ei obedire.

¶ Sexto arguitur. Sacerdo

tium antiquę legis ſubijciebatur re
gię dignitati ergo ſacerdotiuȝ nouę
legis ſubijciť regię et imꝑatorię di
gnitati ꝯñа ꝓbať: ſicut lex vetꝰ fuit
figura nouę legis: ita ſacerdotium
vetus fuit figura ſacerdocij euāge
lici: ergo ſi ſacerdotiū vetꝰ ſubijcie
bať regię dignitati: ſacerdotiū euā
gelicum ſubijcieť regię ſiue imꝑato
rię dignitati. Jam ꝓbať ꝑimū añs
authoritate dñi dei dicentis exodi.
19. Vos eritis mihi in regnū ſacer
dotale ⁊ gens ſctā. In qbus verbis
Primo poniť regnū ad denotāduȝ
ꝙ regnū in ātiqua lege erat dignꝰ
ſacerdotio. ¶ Ad hoc argumentuȝ
rñdent diuus Thomas ⁊ Bonauē
tura negando ꝯñam: ⁊ adꝓbationē
negať etiā ꝯña: ⁊ rō dať quia differē
tia eſt inter vetus teſtamentū ⁊ no
uum: qꝛ vetus erat carnalium ⁊ car
naliter viuentiū: ideo poteſtas ſecu
laris erat principalior: ſed in nouo
teſtamento eſt ſpiritualiū et ſpūalr
viuentiū ipſȝ ſacerdotiū: ideo ni mi
rum ſi ſit maius regia aut imꝑato
ria Maᵗᵉ. et hoc tangit egregie pri
ceps apoſtoloꝝ in. 2. ca. ſuę. 1. cano
nicę vocans ſacerdotiū euangelicū
regale ſacerdotiū. et dixit regnū ſa
cerdotale ad denotandā excellentiā
ſacerdotij euangelici ſuꝑ quācunqꝫ
dignitatē ſecularem.

¶ Queriť ſeptimo circ eandeȝ
diſt. vtrū a romano pontifice deriue
tur in oēs alios ꝓlatos eccleſię po
teſtas iuriſdictionis. ¶ Ad hāc dif
ficultatē rñdeť affirmatiue. Hęc re
ſponſio probať authoritate Anacle
ti in ca. ſacro ſctā diſt. 22. dicentis ꝙ
inter apoſtolos quędā fuit diſcretio
et licet oēs apl'i eſſent: petro tamen
a dño cōceſſum eſt vt reliquis oībꝰ
preeſſet aplis et cephas. i. caput et
principiū teneret apoſtolatus: ſed
ſi non deriuaretur a petro poteſtas
iuriſdictionis in oēs alios pręlatos
petrus nō diceretur principiū ⁊ caput
poteſtatis eccleſię ergo rñſio vera.
Ideȝ aſſerit diuus Cyprianꝰ in ca.
Loquiť dñs ad petrū. 24. q. 1. pari
forma Aug. in homelia. 124. dicit ꝙ
in perſona eccleſię petrꝰ accepit cla
ues: ſed clarius oībus ſanctꝰ. Leo
papa aſſerit in ca. Dominꝰ. diſt. 19.
¶ Jam probať eadem rñſio per rō
nes. Pria eſt talis. Ceteri apoſtoli
a petro nō habuerūt oues ſubditas
immediate a xp̄o ergo non habue
runt immediate poteſtatem iuriſdi
ctionis a xp̄o: añs patȝ: qꝛ ſoli petro
ſaluator noſter dedit oues Joānis
vltimo ca. ⁊ nulli alteri ergo nō ha
buerūt oues imediate a xp̄o. ¶ Se
cunda rō talis eſt in oī pricipatu po
teſtas iuriſdictionis deriuať ad quā
cunqꝫ ꝑſonā a monarcha: talis pri
cipatus teſte diuo dionyſio tā in li.
de cęleſti hierarchia ꝙ̄ in eccleſiaſti
ca hierarchia: ſed papa eſt monar
cha in principatu eccleſiaſtico vt ꝓ
batū eſt ſuperius ergo ab ipſo deri
uatur poteſtas in oēs alios ꝓlatos
eccleſię. ¶ Tertia rō talis eſt: teſte
eodeȝ Dionyſio in libris allegatis.
Eccleſia noſtra militans ordinata
eſt ad inſtar cęleſtis hierarchię: ſed
in cęleſti hierarchia eſt vnus monar
cha. ſ. dñs deus a quo deriuať pote
ſtas in oēs alios ergo ita erit in ec
cleſiaſtica hierarchia ⁊ nō eſt ponē

dus alius a pontifice romano ergo reſponſio vera.

¶ Contra iſtā reſponſionē ar. ſic. oēs alij apoſtoli a petro non acceperunt poteſtatem iuriſdictionis ab ipſo petro ergo neq̧ epi accipiūt poteſtatē iuriſdictiōis a romano pōtifice: añs probaꝛ: acceperūt immediate a xp̄o ergo non acceperūt immediate a petro: añs probaꝛ dupliciauthoritate. Pria hētur Matth. 18. ca. Quodcūq̧ alligaueritis ſup terram ꝛc. Scd̄a haetur Joan. 20. ca. ſ. Quoꝝ remiſeritis peccata ꝛc. ergo immediate acceperunt a xp̄o. ¶ Ad hoc argumentū rn̄deꝛ negando añs: et ad probationē negaꝛ iterum añs: ꝛ ad probationē negaꝛ cōſequētia. Nā per illa verba xp̄s non dedit poteſtatē iuriſdictionis alijs apoſtolis a petro: nam certū eſt: ꝙ verba Joan. epi dicūt oībus ſacerdotibus qn̄ ordinant eos ꝛ tamē nō dant illis poteſtatez iuriſdictiōis: ſꝫ bene qn̄o conferunt curas aiarum: ſimiliter verba Matthei nō loquūꝛ de preſenti: ſed de futuro. ¶ Cōtra iſtaz ſolutionē replicaꝛ Lucę nono ca. habeꝛ Conuocatis. 12. apoſtolis dedit illis poteſtatē ſup oīa demonia: ꝛ vt languores curarēt: et miſit illos p̄dicare regnū dei ergo habuerunt immediate a xp̄o poteſtatem iuriſdictionis. ¶ Ad hanc replicam reſpondetur negando ꝯñam: rō eſt nam habere poteſtatē prędicandi ꝛ faciendi miracula nō eſt habere poteſtatē iuriſdictionis: certum eñ eſt ꝙ doctores theologi non beneficiarij habent poteſtatem prędicandi: non tamen habēt poteſtatē iuriſdictionis: ſimililiter fuerūt multi ſancti non ſacerdotes qui habuerūt poteſtatem faciendi miracula non tamen propterea habuerūt poteſtatē iuriſdictiōis. Inſup qn̄ ſaluator dedit apoſtolis illā poteſtatē non erāt ſacerdotes: qꝛ ſolū fuerunt ſacerdotes in vltima cœna: ꝛ talis poteſtas pręcdicandi ꝛ faciendi miracula fuit illis data longe ante paſſionē xp̄i.

¶ Scd̄o arguitur ſic Petrus non dedit poteſtatez iuriſdictionis Matthię neq̧ Paulo ergo non dedit alijs apoſtolis: añs p̄baꝛ: btūs Mathias fuit electus a ſp̄ū ſancto vt habetur actuū. p̄°. ſimilr̄ paulus vt habetur actuuz. 13. ergo petrꝰ nō dedit illis poteſtatē iuriſdictionis. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur vno modo negando ꝯñam: nā non incōuenit ꝙ dn̄s deus per ſemetipſum det poteſtatem iuriſdictionis aliq̇bus fidelibus qn̄ non alligauit virtutem ſuā ſacramentis veluti ſi imperator conſtitueret aliquē vicariū gn̄alem in ſuo imperio poſſet p ſemetipſꝫ dare aliqua officia aliquibꝰ hoībus. ¶ Alio modo rn̄deꝛ negando añs: ꝛ ad probationē negaꝛ ꝯñs et rō eſt: qꝛ licꝫ habuerit Matthias et pulus apoſtolatum a ſp̄ū ſancto: habuerūt tn̄ poteſtatē iuriſdictiōis a diuo petro.

¶ Tertio arguitur ſic diuꝰ Jacobus minor non habuit poteſtatē iuriſdictiōis a petro ergo reſolutio nulla: añs probaꝛ. Diuꝰ Jacobꝰ minor actuum. 15. dedit ſententiam ꝙ legalia non erant ſeruanda in pre

ſentía diui petri ꝛ oím alioꝛum apoſtoloꝛū ergo non habuit poteſtatē iuriſdictionis a diuo petro: pñia tenet: quia ſi accepiſſet talem poteſtatem a petro non auſus fuiſſet dare ſententiam cū derogaſſet authoritati diui petri: ꝛ añs probať. Diuus Jacobus vt habetur capite allegato dixit ego iudico ergo dedit ſñiaȝ ¶ Ad hoc argumentū rñdeť negando añs: ꝛ ad ꝓbationē negať añs: ꝛ ad ꝓbationē negať conſeqñtia: nā ſi dixit ego iudico: tñ volebat dicere ſicut dicit dñs Nicolaꝰ de lyra ego profero vel promulgo ſententiam nam iam antea diuus petrus dederat ſententiam dicēs nolite ponere iugum ceruicibus noſtris: qḋ neq; nos neq; pr̄es noſtri poꝛtare potuerunt: nec inconuenit ꝙ inferioꝛ in ꝑſentia ſuperioꝛis legat et ꝓmulget ſententiaȝ ſuperioꝛis. Jmmo ſępenumero ſolet ita fieri.

¶ Quarto arguitur authoꝛitate diui Bernardi in libro de cōſideratione ad eugeniū papam dicētis Erras ſi vt ſummā ita ꝛ ſolā inſtitutam a deo eſtimas tuaȝ apoſtolicaȝ poteſtatē: ergo alię poteſtates a papatu ſunt īſtitutę a deo ꝛ ꝑ ꝯſequēs poteſtates alioꝛū pręlatoꝝ eccleſię non diriuanť a romano pontifice. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt aduertendū ꝙ in quolibet pręlato eccleſię poſſumꝰ duo conſiderare. ſ. dignitatē in ſe: ꝛ dignitatē huius perſonę dignitas in ſe immediate eſt inſtituta a deo. Dignitas aūt huius perſonę. ſ. ꝙ iſta perſona habet iſtā dignitatē ſiue poteſtateȝ eccleſiaſticā non eſt a deo immediate ſed mediante romano pontifice qui voluit iſtuȝ inſtituere in ep̄m vel rectoꝛem: q̄uis talis poteſtas ſit mediate a deo iuxta illud pauli ad romanos. 13. Oīs poteſtas eſt a deo. ¶ Jſto notato rñdeť ad formaȝ argumenti negando vltimā pñaȝ: naȝ licet dignitas epiſcopalis ſiue rectoꝛalis ſit inſtituta a deo: nō tñ eſt inſtitutū a deo imediate ꝙ iſte habeat dignitatē epiſcopalē vel rectoralem: ſed a romano pontifice.

¶ Quíto arguitur ſic oēs ep̄i ſunt ſponſi eccleſię ergo oēs ep̄i habent immediate poteſtateȝ iuriſdictionis a xp̄o: añs ꝓbať: ideo epiſcopi poꝛtant anulos: qꝛ deſponſauerunt eccleſiam: ꝛ in ſignū deſponſationis tales anulos ferūt: ergo oēs ep̄i ſunt ſponſi eccleſię. Jam ꝓbať prima pñā. Jdeo romanus pōtifex dicitur habere poteſtatē iuriſdictionis immediate qꝛ eſt ſponſus eccleſię: ergo poſtq̄ȝ oēs ep̄i ſunt ſponſi eccleſię: oēs habēt immediate poteſtatē iuriſdictionis a xp̄o. ¶ Ad hoc argumentuȝ rñdetur diſtinguendo añs: vel eccleſię vniuerſalis ꝛ ſic negatur illud nec probať in iſto ſenſu vel ꝙ ſint ſponſi eccleſiarū particularium ꝛ ſic concediť illud añs: ꝛ negatur pñā: nec ꝓbatur etiam in tali ſenſu: qꝛ nullus ep̄s eſt ſponſus vlis eccleſię: ſȝ bene particularis. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē replicatur. Ab illo diriuať immediate poteſtas iuriſdictionis cuius aliqs diciť eſſe vicariꝰ ſed oēs ep̄i ſunt vicarij xp̄i ergo oēs ep̄i immediate habent poteſtatē iu

riſdictionis a xpo. ¶ Ad hanc repli-
cam rñdet diſtinguendo maiorē: vl'
intelligendo de vicario ſm qd et ſic
negat illa vel de vicario ſimplr: et
ſic cōcedit illa et negatur minor. vñ
epi ⁊ rectores ſolū ſunt vicarij xpi
ſm quid in ſuis particularibꝰ eccle
ſijs: ſolus autē romanus pontifex
eſt vicarius xpi ſimplr: q2 in toto or
be terrarū hʒ plenitudinē ptātis.

¶ Sexto arguitur ſic. ſequere
tur q papa mortuo nullus eſſet eps
in eccleſia: ꝯñs eſt abſurdū ergo re-
ſolutio nulla: ſequela probat: roma
nus pontifex eſt fons a quo diriuat
oīs poteſtas iuriſdictionis ergo ip
ſo mortuo nullus eſt eps in eccleſia
ꝯña pbat: q2 deficiēte cauſa deficit
effectus: et deſiccato fonte flumina
deſiccant. ¶ Ad hoc argumentū re
ſpondet negando ſequelā: ⁊ ad pro
bationem negatur ꝯña: ⁊ ad proba-
tionem dico q nō oportet vniuerſa
liter q deficiente cauſa deficiat effe
ctus. Ꝗñ talis cauſa nō eſt conſua-
tiua: non em oportet q mortuo pa-
tre platonis plato moriatur. ¶ Cō-
tra iſtā ſolutionē replicatur. ſeque-
retur ad minus q papa pro volun-
tate ſua poſſet deponere epos ſine
aliqua cauſa: ꝯñs eſt manifeſte fal-
ſum ergo ſolutio nulla: ſequela pro
batur: rex ſiue imperator pōt depo-
nere licite ſuos baliuos gubernato-
et pro reges ſine aliqua cauſa ergo
romanus pontifex licite poteſt de-
ponere epos ſine aliqua cauſa ꝯña
probat: ſicut poteſtas baliuorū gu-
bernatorū et proregū diriuat a re-
gia ſiue impatoria maieſtate: ita
etiam poteſtas pontificū ⁊ rectorū
diriuatur a romano pontifice: ergo
ſi rex ſiue impator poteſt deponere
ſuos baliuos: gubernatores: aut p-
reges romanꝰ pontifex poterit de-
ponere epos aut rectores ſine cau-
ſa. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negā
do ſequelā: ⁊ ad probationē negat
ꝯña: ⁊ ad probationē dico q eſt di-
ſcrimē: q2 poteſtas epiſcopalis im-
portat characterē indelebilē et non
ita eſt de poteſtatibus ſecularibus ⁊
Preterea data eſt romano pontifi-
ci poteſtas in ędificatione ⁊ non in
deſtructionē. mō ſi ſine cauſa depo-
neret epos ſcādalizaret vlem eccle-
ſiam: et non ita eſt de impatore aut
rege. nam ſine ſcādalo poteſt depo
nere.

¶ Septimo arguit ſic ſequere
tur q romanꝰ pontifex eſſet imme-
diatus plātus ⁊ iudex oīm xpianoꝝ
et poſſet facere in toto orbe terraꝝ
quidqd inferiores pręlati agere poſ
ſunt. ſ. audire confeſſiones et mini-
ſtrare ſacramenta ⁊ ſic de alijs. cō-
ſeqñs eſt falſum ergo reſolutio nul
la: ſeqla eſt lucida poſtꝗ hʒ plenitu
dinē poteſtatis et ab ipſo diriuat in
alios: ⁊ minor pbat: vnius ⁊ eiuſdē
non poſſunt eſſe duo iudices imme
diati ſed ſi papa poſſet audire con-
feſſiones in dioceſi valentina eſſent
vnius et eiuſdē ouis xpiane duo iu-
dices immediati. ſ. papa archiepa
valentinus et rector ipſius ouis er-
go papa nō poteſt audire confeſſio-
nes in dioceſi valentina. ¶ Iuing
extra de penitentijs ⁊ remiſſionibꝰ
lib. 5. ca. Omis vtriuſqz ſexꝰ. habet q

qlibꝫ fidelis tenet cōfiteri ꝓprio ſa-
cerdoti ſed papa non eſt ꝓpꝰ ſacer
dos iſtius ouis valētinę ergo papa
non pōt audire in cōfeſſione ouē va
lentinam. ¶ Propt hoc argumen-
tum magiſter Joā. de polyacho aſ-
ſeruit oēs mendicantes eſſe in via
damnationis eternę: et papam etiā
qui hoc permittebat: ſed coactꝰ fuit
in vrbe Auinionē. reuocare ſuum
errorem ⁊ fateri veritatem. ¶ Jdō
rūdet ad formā argumenti ccedē-
do ſequelā: nā ſi rex vel imperator
imediate pōt facere qdqd: pōt face
re ſuꝰ baliuꝰ gubernator vl' ꝓrex: a
fortiori dūs papa poterit facere qd
qd ep̄s vel rector pōt facere: ⁊ ne-
gatur minor: ⁊ ad probationē nega
tur maior: nā nō inconuenit ꝙ eiuſ-
dem ſint duo iudices immediati vt
dicit diuus Thomas qn̄ nō ſunt ta-
les iudices eque principales ſꝫ vnꝰ
ſubijciatur alteri: mō rector ſubijcit
ep̄o ⁊ ep̄s papę. ¶ Ad aliud dico ꝙ
li proprio in illa decretali ſm diuuꝫ
Thomā ⁊ Bonauenturā ⁊ Albertū
magnū capit vt diſtiguit cōtra alie
nuꝫ ⁊ non li ꝓprio: vt tm̄ valet ſicut
ſacerdos q ſic eſt iſtius ꝙ non eſt al
terius: ſed tm̄ valet proprius ſacer-
dos in illa decretali ſicut ſacerdos
habens iuriſdictionem.

¶ Querit octauo circa eandē
diſt. an romanus pontifex ſit ſupior
iuriſdictionis poteſtate ⁊ authorita
te vli eccleſia. ¶ Pro huius. q. itel-
ligētia eſt aduertēduꝫ ꝙ in titulo. q.
non capit li vlis eccleſia vt includit
Roma. pontif. naꝫ tunc nulla eſſet
difficultas: ſed capitur pro congre-
gatione oīm fideliū aliorū a roma-
no pontifice. ¶ Jſto notato reſpon
detur a diuo Thoma in tractatu cō
tra errores grecorum. ⁊ in 2ᵒ. ſcdē.
q. 11. ar. 3. in ſolutione ad 3ᵐ. argu-
mentū et in quolibeto. 8. ar. vltimo
et in qſtione de potentia dei. q. 10.
ar. 4. ⁊ in tratatu. 9ᵃ. impugnantes
religionē ⁊ in tratatu cōtra errores
gentilium. lib. 4. ca. 76. affirmatiue
ad. q. ⁊ rūſio probat ſic. Ois paſtor
eſt ſuperior authoritate ⁊ poteſtate
iuriſdictionis ſuo grege: ſed ſic ē ꝙ
romanus pontifex eſt paſtor vlis ec
cleſię: quę eſt dñicus grex: ergo ro-
manus pōtifex eſt ſuperior poteſta
te ⁊ authoritate iuriſdictionis vli ec
cleſia: ꝯña eſt in dari: ⁊ minor patꝫ
quia vlis eccleſia canit in collecta.
Deus oīm fideliuꝫ paſtor et rector
famulum tuū Clementū ſeptimuꝫ:
queꝫ paſtorē eccleſię tuę pręeſſe vo-
luiſti ⁊c. ¶ Jnſup romanꝰ pontifex
eſt caput ⁊ fundamentuꝫ eccleſię vt
ſuperius ꝓbatuꝫ eſt. ergo eſt ſupior
authoritate iuriſdictiōis vli eccl'ia.
¶ Pręterea romanus pontifex eſt
princeps eccleſię: nam vniuerſalis
eccleſia canit in ꝑſona xpi. Et ſuper
plebem meam principē te conſtitui
Jdem aſſerit leo in. 3. ſermone ſuę
conſecratiōis: ergo rūſio vera. ¶ Jn
ſup arguit authoritate Chryſoſto-
mi ſup Mattheuꝫ dicentis: filiꝰ qđ
patris eſt ⁊ ipſiꝰ filij poteſtateꝫ pe-
tro vlr conceſſit vbiqꝫ terrarū ⁊ ho-
mini mortali oīm: q in cęlo ſunt de-
dit autoritatē dando ei claues re-
gni celorū: ad hoc vt eccleſiam vbi-
qꝫ amplificet: ſimilr ſup actus apo-
ſtolorꝫ inqt petrꝰ a filio ſup oēs q ſū

lij ſunt poteſtatē accepit: nō vt moyſes in vna gente ſed in vniuerſo orbe terrarū. ¶ Poſtremo confirmatur reſponſio. Romanꝰ pontifex eſt immediatus vicarius gñalis xp̄i ergo eſt ſuperior poteſtate iuriſdictionis vlī eccleſia: ꝯñia tenet: q2 xp̄s ſoli ipſi dedit talē poteſtatem Joan. vltimo ca. vt ſupius probatum eſt.

¶ Contra reſolutionē huiꝰ. q. arguit̄ ſic. In vniuerſali eccleſia eſt plenitudo poteſtatis iuriſdictionis ergo non in ſolo romano pontifice: et per ꝯſequēs romanus pōtifex nō eſt ſupior: añs probat̄ authoritate diui Aug. in mille locis dicentis: claues date ſunt eccleſię ergo in eccleſia vlī eſt plenitudo poteſtatis iuriſdictionis. ¶ Pro huius argumēti ſolutione eſt aduertenduʒ ꝙ tota vis argumenti iacet in authoritate diui Aug. ſ. quomō intelligit̄ ꝙ claues datę ſunt eccleſię: nā non poteſt intelligi ꝙ ſint date omnibus fidelibus diſtributiue: nam certuʒ eſt laicos nō habere tales claues: nec pōt intelligi ꝙ ſint date oibꝰ collectiue: nam expreſſe diuus Hieronymus ſup Matthęū exponit dictuʒ Aug. dicens: ꝙ claues accepit eccleſia in preſbyteris ꝛ ep̄is. Ideʒ dicit diuꝰ Ambroſius. Inſuper oēs fideles ſimul ſumpti collectiue non poſſunt aliquē abſoluere a peccatis nec fuerunt ordinati ergo oēs collectiue non habēt tales claues: ſed ſoli ep̄i et p̄ſbyteri: nec valet diſtinctio ꝙ aliquid eſt in alio ſubiectiue vel exemplariter: ridiculum em̄ eſt dicere ꝙ claues ſint in eccleſia exemplariter et ꝙ nō poſſit eis vti. ¶ Idcirco dicendū eſt cū Hieronymo ꝛ Ambroſio ꝙ authoritas Aug. intelligit̄ ad mentē Hierony. ꝛ Ambroſ. ꝛ ſic facile erit rñdere ad formā argumēti negando añs: ꝛ ad probationeʒ negatur cōſeqñtia: immo ſequit̄ oppoſitum conſequētis ex illa authoritate. Intellecta ad mentē diui hiero. et diui Ambroſij. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguit̄. Quidqd dictum eſt petro a ſaluatore noſtro dictū eſt cęteris ap̄lis ergo plenitudo poteſtatis iuriſdictionis eſt in vniuerſali eccleſia. ¶ Ad hanc replicā rñdet̄ negando añs: et do duas inſtantias. Prima habetur Lucę. 22. ca. qñ dixit xp̄s petro. Ego autē rogaui pro te vt non deficiat fides tua: ꝛ tu aliquando conuerſus cōfirma fratres tuos. Scđa habet̄ Joan. vltimo capite qñ ſaluator dixit petro. Simō ioannis diligis me plus his? ꝛ ſubiūxit paſce oues meas. Nam in iſtis authoritatibus clare conſtat ꝙ ſaluator noſter ſolū loquebatur petro et non alijs apoſtolis.

¶ Secundo arguit̄ ſic contra eandem reſolutionē. Eccleſia dicit̄ eſſe vnum corpus: ꝛ ſinguli fideles membra illius: ſed papa eſt membrum eccleſię ꝛ non totū corpꝰ ergo papa non eſt ſuperior poteſtate iuriſdictionis vniuerſali eccleſia: añs patet expreſſa authoritate apoſtoli ad romanos. 12. dicentis. Multi vnum corpus ſumus: ſinguli auteʒ alter alteriꝰ membra. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negādo cōſequētiam: ꝛ datur inſtantia: naʒ in hoīe

caput eſt membrū ꝛ nihilominꝰ eſt potentius quo ad potentiam ſenſitiuam ꝙ̄ totum reſiduū: cum in ipſo vigeant oēs ſenſus: ꝛ in reſiduo ſolum viget ſenſus tactus. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. Papa eſt filius eccleſię ergo nō eſt maior authoritate iuriſdictionis ipſa eccleſia: aňs patet: nam eccleſiaſtici. 24. eccleſia dicitur mater pulchre dilectionis. Et puerbioꝝ pº. habetur. Ne dimittas legem matris tuę. ſ. eccleſię ſcd̄m gloſſam. ¶ Ad hāc replicam rn̄detur negando conſequētiam: rō eſt: quia etiaꝫ dicit pater eccleſię. Jmmo pater patrū. Vn̄ alia rōne dicitur filius: ꝛ alia ratione dr̄ pater. Dicit em̄ papa filius eccleſię propt fidem quā ſuſcepit in baptiſmate: ꝛ dicit pater propt ſacramenta quę miniſtrat: naꝫ papa oēs fideles vocat filios: ꝛ ideo ſi eſt pat oīꝫ fideliū cum oēs fideles faciāt eccleſiam: ſeqtur q̄ eſt pat eccleſię: ꝛ ido non inconuenit q̄ inquantū pat ſit ſuperior authoritate iuriſdictionis ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit omne totū eſt maius ſua parte: ſed eccleſia eſt quoddā totum et romanus pontifex eſt pars ipſius eccleſię ergo eccleſia eſt maior romano pontifice. ¶ Ad hanc replicaꝫ rn̄detur q̄ illa maior ſeu principiuꝫ geometrię intelligitur de toto integrali et quātitatiuo et de parte integrali et quantitatiua: naꝫ certuꝫ eſt q̄ hō non eſt maior ſua aīa rōnali: naꝫ ſecundum nominales non eſt maior ſua materia ideo nō intelligit talis maior de toto per aggregationem quare non militat contra reſolutionem. Vnde certum eſt q̄ aggregatum ex deo ꝛ omnibꝰ creaturis non eſt maius in perfectione ꝛ bonitate ꝙ̄ ſolus deus qui eſt pars talis aggregati.

¶ Tertio arguitur ſic authoritate Hierony. in ca. Legimus. 93. diſt. dicentis ſi authoritas queritur maior eſt orbis q̄ vrbis. ſ. romę: ergo authoritas eccleſię quę eſt diffuſa per totū orbem terrarum maior eſt authoritate romano pontifice. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det negando ꝯn̄am: ꝛ rō eſt q̄ hierony. loquit ibi de authritate quo ad conſuetudinem ꝛ nō de authoritate iuriſdictionis. Vnde erat queſtio magna int dn̄os ſacerdotes orientales et diacones dicebant em̄ diaconi orientales q̄ debebant pręcedere dn̄os ſacerdotes q̄ talis erat cōſuetudo vrbis romę. Dn̄i autē ſacerdotes dicebāt ſe debere diaconos p̄cedere ppt dignitatē preſbyteratꝰ q̄ maior eſt diaconatu: ꝛ diuus Hieronymꝰ ꝓtulit ſentētiaꝫ pro dn̄is ſacerdotibꝰ dicens q̄ conſuetudo orbis terrarū pręualet conſuetudini vrbis romę.

¶ Quarto arguitur ſic. eccleſia eſt regina ſponſa ꝛ dn̄a romanꝰ vero pontifex eſt ſeruus ſeruorum dei ergo eccleſia maior eſt authoritate iuriſdictionis romano pontifice. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rn̄det diſtinguendo q̄ romanus pontifex ſit ſeruus ſeruorū dei: vl' quo ad miniſterium charitatis et ſic conceditur illud ꝛ negatur ꝯn̄a: vel quo ad poteſtateꝫ iuriſdictionis ꝛ ſic negat illud. Jmmo eſt rex ꝛ ſponſus ꝛ dn̄s

longe melius ꝙ̄ eccleſia: cum ad eū ſpectet deponere reges et impatores ⁊ eos corrigere. ¶ Contra iſtaʒ ſolutionē arguit̄. Bona eccleſiaſtica non ſunt romani pontificis: ergo poſtꝙ̄ ſunt eccleſię papa nō erit dominus ſed ipſa eccleſia. ¶ Ad hanc replicā triplex eſt rn̄ſio: naʒ triplex eſt opinio doctorū theologorū: quidam enī dicūt ꝙ bona eccleſiaſtica ſunt bona pauperū. Alij vero dicūt ꝙ ſunt bona romani pōtificis. Alij autem dicunt ꝙ ſunt eccleſię: ⁊ quicquid teneatur de iſtis trib⁹ opinionibus facile eſt rn̄dere ad replicam naʒ ſi teneat̄ pr̄a aut tertia opinio ꝯn̄a eſt negāda: ſi vero teneat̄ ſc̄da negandum eſt an̄s. ¶ Contra iſtaʒ ſolutioneʒ arguit̄. Papa eſt propt̄ eccleſiam ⁊ cauſa finalis ipſi⁹ ergo eccleſia eſt ſupioꝛ papa: ꝯn̄a probatur: qꝛ cauſa potioꝛ eſt ſuo effectu. ¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ ꝙ eccleſia non eſt cauſa finalis vltima ipſius papę: ſed eſt beatitudo ęterna: ideo non oportʒ ꝙ eccleſia ſit potioꝛ papa poteſtate iuriſdictionis: qn̄qdeʒ non eſt cauſa vltima finalis.

¶ Quinto et vltimo arguitur ſic. Eccleſia debet corrigere papaʒ ergo eccleſia eſt ſuperioꝛ: an̄s ꝓbat̄ authoꝛitate ſaluatoꝛis dicētis math. 18. Dic eccleſię. naʒ ſi papa ſit obſtinatus in aliquo publico peccato ⁊ non vult audire coꝛectioneʒ fraternam tandē dicendū eſt eccleſię: ¶ Ad hoc argumētuʒ rn̄det̄ ꝙ ly eccleſię non capit̄ ibi pro cōgregatione fidelium: ſed pro pręlato vel pręlatis ⁊ ita gloſant doctoꝛes illū paſſum. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. Papa pōt errare vt conceſſum eſt in ſolutione argumenti ⁊ eccleſia nō pōt errare ergo eccleſia ſuperioꝛ eſt poteſtate iuriſdictiōis ipſo papa. ¶ Ad hanc replicaʒ rn̄det̄ negando ꝯn̄am: inſtantia patʒ maniſeſte de beata virgine quę non poterat errare ſm legem dei oꝛdinatā et tamē nō erat maioꝛ poteſtate iuriſdictionis ſimplici ſacerdote. Uñ poteſtas iuriſdictionis ⁊ non poſſe errare ſunt duę gratię gratis date valde diſtincte ⁊ vnā illarum ſaluatoꝛ noſter cōceſſit eccleſię: alterā vero romano pontifici.

¶ Querit̄ nono circa eandē diſtinctioneʒ an roman⁹ pontifex pōt deponi ab eccleſia vel imperatoꝛe. ¶ Ad hanc queſtionē rn̄det̄ a diuo Thoma in locis allegatis in p̄n̄ti q̄ſtione p duas concluſiones. Pr̄a ē Papa in nullo caſu pōt deponi ab Imperatoꝛe. Hęc cōcluſio ꝓbatur. Inferioꝛ non pōt deponere ſupioꝛē ſed Imperatoꝛ eſt inferioꝛ papa ergo non pōt ipſum deponere: minoꝛ patet authoꝛitate Joā. papę in ca. Si imperatoꝛ. diſt. 96. et idem dicit Gregori⁹ in ca. Quis dubitat. eiuſdem diſt. ſimil'r Innocenti⁹ tertius in ca. Solitę extra de maioꝛitate et obedientia. dicit enī ibi ꝙ Papa ē ſol ⁊ Impatoꝛ eſt luna. Modo certum eſt ꝙ longe excellentioꝛ eſt ſol ꝙ̄ ſit luna. patʒ etiam iſta. 9. authoritate octaui concilij vniuerſalis. et habetur in ca. Diffinimus. 22. diſt. ſcribitur enī ibi diffinimus neminē pꝛoꝛſus potentum quēꝗ̄ eorū q̄ pa

triarchalibus ſedibus preſunt in ho
norare aut amouere a pprio throno
temptare: precipue quidem ſanctiſ
ſimū papā: ſenioris rome. pꝫ etiā
authoritate Gregorij Nazanzeni in
ca. Suſcipitis. diſt.10. et multa alia
ca. habētur in.11.q.p^a. concluſionē
noſtram confirmātia: que breuij lo
quij cauſa non allegantur. Scda con
cluſio eſt iſta. Papa ſolū pōt depo
ni ab eccleſia in caſu hereſis. Iſta
concluſio pbatur per illud caput. Si
papa.40.diſt. et per ca. Achatius
24.q.p^a. vbi Gloſſa inqt hic eſt ca
ſus in quo papa papā ligare poteſt
et ꝙ in nullo alio caſu poſſit deponi
probatur multis authoritatibꝰ. Pria
eſt Anacleti pape ꝛ martyris in ca.
Electionē. diſt.79. dicētis. Electio
nem ſummorū pontificū dñs ſibi
reſeruauit: licꝫ electionē eorum bonis
ſacerdotibꝰ ꝛ ſpiritualibus populis
conceſſerit. Scda eſt Bonifacij pa
pe et martyris in ca. Si papa.40.
diſt. dicentis. Huius. ſ. romani pō
tificis culpas redarguere preſumit
nullus: qꝛ cunctas ipſe iudicaturus
a nemine eſt iudicandus niſi depre
hendatur a fide deuiꝰ. Tertia eſt ſcy
machi pape in capite aliorū hoim
cauſas. in.9.q.3^a. Quarta ē Anthe
rij pape ca. facta ſubditorū. Quita
eſt Innocētij in ca. Nemo. ꝛ in mul
tis ſermonibꝰ dicētis. Nemo iudi
cabit primā ſedē iuſticiā tempera
re deſiderantem: neqꝫ eñ ab Augu
ſto: nec ab oi clero: nec a regibꝰ nec
a populo iudex iudicabitur. Sexta ē
Gelaſij in capite Ipſi ſunt eiuſdē
cauſe.2.q. allegate ꝛ in ca. Cuncta.
Septima Euſebij in capite oues.
2^e.q.7^e Octaua eſt cōcilij: in quo pre
fuit papa Marcellinꝰ martyr ꝙ thu
rificauit idolis dicentis ꝙ prima ſe
des non iudicatur a quoqꝫ et habetur
in ca. Nunc autē. diſt.21^e. Nona eſt
concilij vniuerſalis romani: in quo
prefuit ſanctus Silueſter papa: vbi
diffinitū eſt ꝙ prima ſedes Roma.
nō poteſt iudicari ab aliquo: nec ab
omni clero: nec ab oi pplo: ꝛ fuerūt
in eo concilio.284. epi ꝛ.42. preſby
teri ꝛ.5. diacones cum magno Con
ſtantino ꝛ mre eiꝰ Helena. Decima
eſt ex diffinitione concilij contra ſy
machū papam. ꝛ recitatur. diſt.17. v.
hinc etiam.11. habetur in ca. Nunc
autē. diſtinctione.21. ex concilio con
gregato contra Sixtū: in quo inter
fuit valentinianus impator. Idem
confirmāt dñs Alexander de ales.
Albertus magnus: diuus Bonauē
tura. Petrus de tarantaſia. Petrꝰ
de palude ꝛ Aug. de Ancona: ꝛ do
ctores in iure idem cōfirmāt. ſ. Ho
ſtienſis. Ioā. Andreas: dñs archi
diaconus: dñs Innocētius ꝛ Alua
rus in lib. de ſtatu ꝛ plāctu eccleſie.

¶ Contra primā concluſionē
arguitur ſic. Papa non eſt magis
exemptus a iuriſdictiōe impatoris
ꝙ fuerit xps: ſed xps ſm humanita
tem fuit ſubditus ergo papa a for
tiori eſt ſubditus: maior patet ex pſ
ſa authoritate ſaluatoris nri. Ioā.
19. dicētes Pilato: nō hēres aduer
ſus me ptātē vllā niſi tibi datū eſſet
deſup: ergo xps fuit ſubditus Pila
to ꝛ per ꝯñs impatori. ¶ Ad hoc ar
gumentū rñdetur negando añs pro
minori: ꝛ ad probationē negatur ꝯña

ratio eſt q2 pylatus nō habuit poteſtatem authoritatiuā ſup xp̄m: nam xp̄s ſcd̄m humanitatē erat ⁊ eſt rex regum ⁊ dn̄s dominantiū: ſed ſolū habuit poteſtatē permiſſiuam: naꝫ oblatus eſt ſaluator noſter volūtarie: iuxta illud yſaię.53.ca. oblatus eſt quia ipſe voluit.

¶ Scd̄o arguit̄ contra eandē concluſionē. Imperator fuit iudex Petri ergo īperator qui eſt modo eſt iudex papę: an̄s probatur: imperator fuit iudex Pauli ergo fuit iudex Petri: ꝯn̄a patet: q2 non eſt maior rō de vno apoſtolo q̄ꝫ de alio: ⁊ an̄s probatur. Paulus appellauit ceſarem vt habetur in actibus apoſtolorum: ḡ cęſar fuit iudex ipſi⁹. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄ negādo an̄s et ad probationē ꝯn̄a non valet: nā latum erat diſcrimen inter Petruꝫ et Pauluꝫ: cū Petr⁹ fuerit immediatus vicarius gn̄alis xp̄i. Paul⁹ autē ſolū fuit apoſtolus: ſimilr̄ an̄s negatur: ⁊ ad probationē negat̄ cōſequētia: rō eſt: quia nō appellauit cęſarem tanq̄ꝫ ſuū iudicē: ſed tanq̄ꝫ iudicem proconſulis feſti ⁊ iudeoꝝ et vt euaderet malitiaꝫ ⁊ odiū phariſeorum. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionē arguitur. Ille eſt iudex ordinarius papę: a quo papa habet iuriſdictionem: ſed papa habꝫ iuriſdictionem ab imperatore: ergo papa ſubijcit̄ imperatori: minor probat̄. Conſtātinus dedit poteſtatem beato Silueſtro papę vt habet̄ in ca. Conſtātinus.96. diſt. ergo papa habet iuriſdictionē ab imperatore. ¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ negando minorem: ⁊ ad probationē negat̄ an̄s. Immō dico q Conſtantinus ſolū fuit promulgator ⁊ executor iuriſdictionis datę a xp̄o ipſi papę. ¶ Contra iſtā ſolutioneꝫ arguit̄. Leo papa in ca. Nos.2ᵉ.q.7ᵉ. inq̄t. Nos ſi incōpetēter aliq̄d agimus ⁊ in ſubditis iuſtę legis tramitem non ſeruamus vr̄o aut ꝯmiſſarioꝝ veſtroꝝ cuncta volumus emendare iudicio: ergo papa ſubijcitur imperatori. ¶ Ad hanc replicā rn̄det̄ negando ꝯn̄am: et rō eſt: q2 Leo papa hoc fecit ex humilitate ⁊ fecit opus ſuperogationis: ſed nō tenebat̄. ¶ Et ſi replices de ſacerdotio legis antiquę: naꝫ vt habetur in.1°. et.2°. ca. tertij regū Salomon rex amouit Abiathar a ſummo ſacerdotio et inſtituit zadoch. ¶ Jam rn̄ſum eſt: q eſt magna differentia inter ſacerdotium carnale et ſpirituale.

¶ Contra ſcd̄am concluſionē arguit̄ ſic Papa poteſt deponi pro adulterio vł ſimonia qn̄ eſt obſtinatus ergo ſcd̄a concluſio falſa: an̄s ꝓbatur: volo q aliq̄s corrigat papaꝫ de adulterio vel ſimonia: deinde adhibeat duos teſtes et papa nolit deſiſtere: tunc talis xp̄ianus debet dicere eccleſię ⁊ ſi non audiat eccleſiā eſt tanq̄ꝫ ethnicus ⁊ publicanus habendus: ergo tunc poterit deponi: minor patꝫ per illd̄ ſaluatoris Mathęi.18. Si peccauerit i te fr̄ tu⁹ ⁊c. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄ negando an̄s: ⁊ ad probationē negat̄ q debeat dicere eccleſie: q2 vt dictum eſt per eccleſiam ibi intelligit̄ p̄lat⁹: et capitur ibi totum pro parte: ⁊ q2

dñs papa no hꝫ prelatum ſuperio‑rem: ideo dicunt Albert⁹ magnus: et diu⁹ Thomas ꝙ iſte pceſſus euã gelicus non intelligit de papa: qꝛ nõ habet ſuꝑiorem: ſed bene intelligit de quolibet alio fideli xp̄iano.

¶ Scdo arguit contra eandẽ concluſionẽ beat⁹ Paulus rep̄hen dit diuum Petrum: ergo a fortiori eccleſia põt reprehendere papam: añs patꝫ expreſſa authoritate ſacrę paginę: habet eñ ad Galathas.2°. ca. ꝙ Paulus reſtitit Petro ꝛ rep̄‑hendit qꝛ reprehẽſibilis erat. ¶ Ad hoc argumentum reſpondet ꝙ non procedit contra concluſionem quia rep̄hẽſio erat de fide an legalia erãt ſeruanda an non: et in his quę ſunt fidei minimus xp̄ianus põt rep̄hen dere papam ſi videat eum deuiare a fide catholica. Pariforma ſoluit illud qd̄ adducitur actuuꝫ.11.ca. de btõ Petro q̃ fuit reprehẽſus ab oĩ‑bus fidelib⁹ xp̄ianis q̃ erant hiero‑ſolimis: ꝛ ideo diuus petrus humi‑liter ꝛ cum magna benignitate de‑dit rõnẽ quare intrauit ad gentiles.

¶ Tertio arguit ſic authorita te concilij conſtantienſis: vbi deter minatum eſt ꝙ gñalis ſynodus in ſpũ ſancto legitime cõgregata po‑teſtatem a xp̄o immediate hꝫ: cui q̃ libet cuiuſcunqꝫ ſtatus vel dignita‑tis etiam ſi papalis exiſtat obedire tenetur. Idẽ definitũ eſt in concilio Baſilieñ. ex quib⁹ manifeſte ſequi‑tur ꝙ eccleſia põt caſtigare ꝛ depo‑nere papam extra crimen hereſis. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet duob⁹ modis. Uno mõ negando ꝙ ita de finituꝫ fuerit in cõſilio conſtantieñ. et alio modo concedendo illud: tñ ex illa definitione nihil ſequit: quia nondum erat gñalis ſynodus: ſolũ eñ habebant obedientiam vni⁹ pa pe. ſ. Ioãnis.23. ꝛ nõ habebãt obe‑dientiam Gregorij necꝫ Benedicti 13. ꝛ ideo non incõuenit ꝙ tunc erra uerit in tali definitione. Immo po‑ſtea qñ oẽs nationes cõuenerunt et elegerũt Martinũ.5m. definiuerũt oppoſitum. ſ. ꝙ romanus pontifex habebat ſupremam poteſtatem iu‑riſdictionis in vniuerſo orbe terraꝝ et ideo Bohemi aſſerentes oppoſi tum huius condẽnati ſunt tanꝙ he retici. ¶ Ad aliud de concilio Baſi‑lieñ. concedo ꝙ diffiniuerit illud: ſꝫ dico ꝙ ꝑpter talem diffinitioneꝫ fa‑ctũ eſt ſciſma in eccleſia: ita ꝙ Eu‑genius quart⁹ excõicauit oẽs de cõ cilio baſilieñ. ꝛ cõciliũ baſilieñ. excõ municare temptauit Eugeniũ.4m et deponere ꝛ elegit Amadeũ ducẽ ſabaudię in papam qui dictus eſt fę lix vel potius infęlix: nam tandem fuit coact⁹ reſignare papatui: ꝛ Eu genius.4. euaſit victor ꝛ congrega‑uit concilium Florentię: in quo iter fuit imperator gręcorũ Palęogol⁹ cum patriarcha conſtantinopolita‑no ꝛ alijs ep̄is gręcię: ꝛ doctores la tini confutauerunt doctores grecos de proceſſione ſpũſſancti a patre et filio: ꝛ tandẽ imꝑator grecorum cũ oibus ſuis ep̄is ꝛ archiep̄is ꝛ pr̄iar cha conſtantinopolitano oſculatus eſt pedes pontificis ꝛ promiſit iure iurãdo credere quid quid credit no‑ſtra mater eccleſia latina: nihilo‑minus vix reuerſus fuit i pr̄iaꝫ ſuã

ꝙ rediit ad vomitũ: et ideo perdidit imperium cũ vita: ꝛ a tempore illo greci oẽs ſubduntur turchis

¶ Quarto arguitur ſic authoritate diui Petri: qui ita locut⁹ eſt Clementi: in ep̄la eiuſdem Clemẽtis ad Jacobũ. Si eñ mundanis curis fueris occupat⁹: ꝛ teipſũ decipies ꝛ oẽs qui te audiunt. Nõ eñ poteris ea que ad ſalutem pertinẽt plenius quibuſcunq; diſtinguere: ꝛ ex eo ſit vt tu tanꝗ̃ q̃ nõ docueris q̃ ad ſalutem oĩm pertinent: deponaris: et iſte caſus eſt extra hereſim: ergo romanus pontifex extra caſũ hereſis poteſt deponi. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ duob⁹ mõis. Uno modo ꝙ ly deponaris tm̃ valet illic ſicut ly puniaris. Alio mõ ꝛ meli⁹: ꝙ intelligit̃ illa authoritas. ſ. deponaris a dño deo: ſicut fuit depoſit⁹ et occiſus Anaſtaſi⁹ ſcõs a dño deo quando ſedebat ſuper ſoricas: proiecit eñ inteſtina ſimul cum fecib⁹. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguitur authoritate Gloſſe ſuper illõ caput Si papa. 40. diſt. dicentis credo ꝙ ſi crimen fuerit publicũ et notoriũ ipſius pape. vnde tota eccleſia ſcãdalizatur. Papa põt accuſari ꝛ deponi ab eccleſia ergo extra caſũ hereſis papa poteſt deponi. ¶ Ad hãc replicã rñdetur ꝙ Gloſſa nõ loquit̃ aſſertiue ſed opinatiue: ideo nõ curandum eſt de ea. ¶ Contra iſtam ſolutionem replicatur authoritate Gregorii in ca. Si q̃s. 2. q. 7. dicentis. Si q̃s ſuper hoc redarguere voluerit vł extra authoritatem facere contenderit veniat ad ſedẽ apoſtolicam vt ibi ante confeſſionem Petri mecum iuſte diſceptet. Quaten⁹ ibi vn⁹ ex nobis ſuſtineat ſententiã ſuam: et talis caſus erat extra hereſim ergo ſolutio nulla. ¶ Ad hanc replicã rñdet̃ ꝙ hoc opus diui Gregorii erat opus ſuperogationis et emanabat a maxima humilitate diui Gregorii q̃ inter oẽs papas maxime fuit humilis: p̄mus eniz inter papas ſe ſeruum ſeruoꝝ dei vocauit: nihilominus non tenebatur.

¶ Quinto arguitur ſic. Si ad aliquam cõitatem pertinet ius eligendi regem ad eandẽ pertinet ius deponendi ſiue corrigendi ipſũ regem ſi fuerit conuerſus in tyrannũ ſed ſic eſt ꝙ ad cõitatem totius populi xp̄iani ſpectat per dños cardinales eligere romanum pontificẽ ergo ad eoſdẽ dños cardinales ſpectat corrigere ꝛ deponere romanũ pontificem ſi fuerit conuerſus in ſimoniacũ ꝛ tyrannũ. Maior eſt diui Thome in libro de regimine principum: ꝛ minor eſt nota ex vſu eccleſie ergo ſcd̃a cõcluſio eſt falſa. ¶ Ad h̃ argumentum rñdet̃ ꝙ illa maxima diui Thome intelligitur in cõitate ſecularium ꝛ non in cõitate eccleſiaſtica: ꝛ rõ eſt q2 rex qui ſic eligit̃ non habet immediate ſuam poteſtatẽ a deo: ſed a cõitate: ſecus eſt de romano pontifice: nam romanus põtifex non habet poteſtatem ſuã ab eccleſia: ſed immediate habz a xp̄o ſaluatore noſtro: ꝛ ideo non põt deponi niſi i crimine hereſis ab eccleſia. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur: ſequeretur ꝙ politia eccl'ia-

ſtica non eſſet adeo bene ordinata ſicut politia ſecularium ꝯñs eſt abſurdum ergo ſolutio nulla: ſeq̄la ꝓbat. Nulli cōitati ſiue politie eſt bene ꝓuiſum: niſi habeat poteſtatem reſecandi ꝛ abſcindendi membrū putridum: ſed politia eccleſiaſtica nō poteſt reſecare ꝛ abſcindere membrū putridum ꝛ politia ſecularium bene poteſt ergo politia eccleſiaſtica non eſt adeo bene ordinata ſicut politia ſecularium: ſcd̄a pars antecedētis probat non pōt politia eccleſiaſtica deponere ſiue reſecare romanū pōtificem ſi ſcandalizet notorie vl'em eccleſiam ꝛ tunc eſt membrū putridum: q2 caput putridū: ergo ſcd̄a ps antecedentis vera. ¶ Ad hāc replicam que videt eſſe achilles aduerſariorum rn̄detur negando ſequelā et ad probationem negat maior vl'r maxie qn̄ dn̄s deus hoc ſibi reſeruauit: modo dn̄s deus ſpecial'r reſeruauit iudiciū romani pontificis extra caſum hereſis: ꝛ ideo q̄uis eccl'ia non poſſit reſecare: dn̄s deus pōt: ꝛ ita fecit de multis pōtificib⁹. Quare politia eccl'iaſtica optime eſt ordinata: maxime q2 ſaluator noſter ſpecialem curā ſibi retinuit dicens. Vobiſcum ſum uſq3 ad conſumationem ſeculi. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit. Si vellet papa aliquem occidere aut cognoſcere vxorē proximi poſſum⁹ ꝛ tenemur ei reſiſtere ergo qn̄ quotidie ſcandalizat vl'em eccleſiam pōt vniuerſalis eccleſia ei reſiſtere et per ꝯñs corrigere et deponere: pria ꝯñs tenet per locum a fortiori: nam magis tenemur obuiare detrimento ſpirituali: q̄ corpali.

¶ Ad hanc replicā rn̄detur cōcedēdo primam conſequentiā ꝛ negādo vltimā. Nam licet poſſimus reſiſtere pape: ne ſcandalizet vniuerſalem eccleſiam ꝛ impedire: non tn̄ poſſumus incarcerare aut verberare aut deponere ſicut bene poſſumus reſiſtere aut impedire ne papa occidat aliquem: non tn̄ poſſumus verberare aut occidere papam. ¶ Et ſi queras poſito caſu ꝙ papa ſit obſtinatus in peccato ſimonie aut luxurie et non velit audire fraternas correctiones: quid aget tūc eccl'ia? ¶ Ad hoc rn̄detur ꝙ eccleſia debet ſe conuertere ad orōnes et rogare dominum deum vt conuertat eum vel vt tollat de medio: et dn̄s exaudiet ſicut fecit tempe Joannis. 12. q̄ qualibet nocte volebat dormire cū meretricibus ꝛ nolebat acqeſcere ſalutaribus monitis. Ideo dn̄s deus ꝑmiſit ꝙ diabolus percuteret ipſum Joannē in temporib⁹ capitis ꝛ occideret eum dū dormiret cū quadā muliere coniugata.

¶ Sexto arguit ſic. Papa poteſt deponi pro crimine hereſis ergo pōt deponi pro quocunq3 crimine notorio ſcandalizante eccleſiam: ꝯñs probat q2 non videtur eſſe maior rō de crimine hereſis q̄ de quocunq3 alio crimine notorio ſcandalizante vniuerſalē eccleſiam. ¶ Ad h̄ argumentū rn̄det negando ꝯñam: et ad probationem nego ꝙ non ſit maior rō de vno q̄ de alio: ꝛ dico ꝙ rō eſt: quia qn̄ incidit in hereſim iam eſt iudicatus: iuxta illud ſaluatoris Joannis. 3. ca. dicentis. Qui nō cre

dit iam iudicatus eſt.i.dignū eſt vt
iudicetur eſſe membrum putridū ⁊ ex
pellatur ab eccleſia: ⁊ Matthei.10.
ca.inqt. Qui negauerit me corā ho
minibus: negabo eum coram patre
meo qui in celis eſt. Et in pᵒ.ca.ca
nonice ſcōe Joan.ait. Si qs venit
ad vos et non affert hanc doctrinā
nolite eum recipere: nec aue ei dixe
ritis: qui eñ dixerit ei aue: iam cōi
cat eius opibᵒ malignis. Et Gloſ
ſa ſuper iſta verba dicit. Nec ad ho
rā recipiatis. et Matthei.23.capite
ſaluator noſter inqt. Sup cathedrā
Moyſi ſederūt ſcribe ⁊ phariſei ⁊c.
per que verba vult innuere ſaluator
noſter ꝙ ꝗuis papa ſit malᵒ in mo
ribus nō eſt deponendus: ſed debe
mus ei obedire in licitis ⁊ honeſtis
nō tamē debemᵒ euꝫ imitari in ma
lis moribus. Preterea determina
tiones pontificū ⁊ eccleſie aſſerunt
ꝙ in ſolo crimine hereſis ⁊ in nullo
alio papa eſt deponendus. ❡ Con
tra iſtam ſolutionē arguitur. Si pa
pa ſit infamatus de aliquo crimine
tenetur ſe purgare coraꝫ eccleſia er
go eccleſia pōt ipm deponere ſi no
luerit ſe purgare: aut ſi probet̄ infa
mis: aña probatur. Damaſus papa
vt refert Hieroꝫ.in lib. Illuſtrium
virorū fuit infamatus de adulterio
et purgauit ſeipm. ſimilr Sixtᵒ co
ram Ualentiniano impatore ergo
papa ſi fuerit infamatus tenetur ſe
purgare. ❡ Ad hanc replicaꝫ rñdet̄
negando ꝯñam: ⁊ rō eſt: quia nō ob
ligatur ad talem purgationē: ideo:
quia eccleſia ſit ſuperior eo: ſed ad
vitandū ſcandalū ⁊ ad conſeruādūꝫ
bonum nomē ſuū: ad qd̄ obligat̄ iu

re naturali et diuino.

❡ Septimo arguit̄ ſic. Si pa
pa eſſet incarceratus ⁊ non habere
tur aliqua ſpes de eo: eccl'ia poſſet
eum deponere ⁊ alterū eligere: ⁊ h̄
eſt extra crimen hereſis ergo ſecun
da concluſio falſa: aña probat̄ pro
maiori: eccleſia non pōt cōgrue ma
nere ſine papa ergo vbi eſt incarce
ratus ⁊ non eſt ſpes liberationis ec
cleſia poteſt eū deponere ⁊ alteruꝫ
eligere. ❡ Propter hoc argumētuꝫ
tenet dñs Joannes de Gerſono in
tractatu de auferibilitate pape.cō
ſideratione.19.ꝙ eccleſia in tali ca
ſu poteſt deponere papā ⁊ vnū alte
rum eligere. ❡ Sed ſalua eiᵒ reue
rentia hoc eſt expreſſe contra ſacrā
ſcripturam: habetur eniꝫ in actibus
apoſtolorum: ꝙ beatus Petrᵒ erat
captus ab Herode rege: vt eum oc
cideret ſicut occiderat Jacobū ma
iorem: ſed eccleſia nō depoſuit Pe
trum: ſed ſine intermiſſione orauit
dñm deum pro beato Petro ⁊ dñs
deus exaudiuit preces ⁊ miſit ange
lum q̄ liberauit petrū: ſic etiā ſi pa
pa caperetur a turchis qd̄ deᵒ auer
tat non deberet aliquo modo depo
ni: maxie quia afflicto non eſt dan
da afflictio: ſꝫ eccleſia vlis deberet
tunc ſine intermiſſione fundere pre
ces ad dñꝫ deū pro liberatione eiᵒ.
❡ Ideo rñdet̄ ad formā argumēti
negando aña: ⁊ ad probationeꝫ ne
gatur ꝯña: ſi intelligatur in antece
dente longo tempe. Nā certum eſt
ꝙ per aliqd̄ tēpus paruū eccl'ia pōt
manere ſine preſentia pape: immo
poſt martyriuꝫ Marcellini manſit

per ſeptem annos. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionẽ arguitur ſic Papa poteſt dare libellū repudij eccleſię extra crimẽ hęreſis ergo eccleſia etiã põt dare libellū repudij ipſi papę extra crimen hęreſis: añs patet de diuo Cęleſtino q̇ ceſſit papatui ⁊ in locū eius electus eſt Bonifacius octau⁹ a quo cõdita eſt decretalis: ꝙ papa poteſt dare libellū repudij eccleſię extra crimen hęreſis: ⁊ ꝯña probaṫ Papa et eccleſia ſe hñt ſicut vir et vxor: ſponſus ⁊ ſponſa: ſȝ vir ⁊ vxor iudicanṫ ad paria quo ad donatio- neȝ libelli repudij: ergo ſi papa põt eccleſia poterit etiam. ¶ Ad hãc re- plicam rñdeṫ negando ꝯñam: ⁊ ad probationẽ dico ꝙ ly ſicut non dicit oĩmodã ſimilitudinẽ: ſed aliqualẽ: et ideo ꝯña eſt neganda: ⁊ rõ eſt: qꝛ papa habet immediate poteſtateȝ a xp̄o ⁊ non ab eccl'ia: ⁊ xp̄s vult ido neum miniſtrū ⁊ hilarẽ ⁊ nõ coactuȝ Inſup eccleſia ſemp eſt idonea ⁊ le gittima coniunx: qꝛ ſemp eſt ſancta nullam maculã aut rugam habens ſecus eſt de papa qui põt eſſe mal⁹ et non idoneus ad papatum: ⁊ ideo bene poteſt ipſe dare libelluȝ repu- dij non autem eccleſia.

¶ Octauo ⁊ vltimo arguitur ſic. Multi pape fuerũt depoſiti ab imperatore ⁊ eccleſia extra crimen hęreſis ergo ſcḋa ꝯcluſio falſa: añs patet de beato Felice in cuius locū ſubſtitutus eſt Liberius: pat ȝ etiaȝ nuperrime de Joanne. 23. ⁊ Bñdi- cto. 13. quos depoſuit conciliuȝ con- ſtantienſe. ¶ Ad hoc argumentū rñ- detur negando añs. ⁊ ad probatio- nem nego ꝙ fuerit depoſit⁹ Felix: Immo dico ꝙ q̄ȝdiu vixit: ſemper fuit verus et apoſtolicus papa. Li- berius nunq̄ȝ fuit verus papa q̄ȝdiu vixit Felix: ſȝ apoſtaticus ⁊ antipa- pa. ¶ Ad aliud de Joan. ⁊ Benedi cto dico in primis ꝙ eccl'ia dubita- uit an erant veri papę: dico ſcḋo ꝙ ipſi tenebantur cedere papatui ad expellendū ſciſma: qꝛ ita ambo vo- uerunt ⁊ iurauerũt: quare ambo te- nebantur ex vi voti ⁊ iuramenti ce- dere papatui: nimirū ergo ſi eccl'ia nullum eorū voluit acceptare in pa pam: ſed elegerunt Martinuȝ. 5um. ¶ Contra iſtam ſolutioneȝ replica- tur. Eccleſia depoſuit Joan. 12. ad inſtantiam Otthonis imperatoris et elegit Leonẽ propṫ fornicationẽ ergo ſolutio nulla. ¶ Ad hãc repli- cam rñdetur ꝙ q̄ȝ diu vixit Joãnes 12. fuit ver⁹ papa: immo poſt receſ- ſum impatoris Joan. congregauit concilium ⁊ anathematizauit Leo- nem ⁊ impatorẽ: ſed qꝛ ipſe perſeue rauit in fornicatione: dñs deus per miſit ꝙ diabolus occideret eum vt dictum eſt.

¶ Queritur decimo circa ean dem diſtinctionẽ an romanus pon- tifex p totū orbẽ terrarū hẽat pleni tudinẽ iuriſdictiõis in tẽpalib⁹: ⁊ di caṫ dñs oĩm bonoruȝ temporaliuȝ. ¶ Ad han difficultatem triplex eſt opinio rñdentiū. Prima eſt tenen- tium partem affirmatiuã: ſed iſti ni miuȝ adulantur romano pontifici. Nam tunc romanus pontifex poſ- ſet ſine cauſa deſtituere reges ⁊ im peratores ⁊ nouos coſtituere: quod

eſt abſurdum: inſup iſta opinio eſt contra determinationem Innocentij papę. in ca. Per venerabilē extra qui filij ſunt legittimi: vbi Innocentius .3. aſſerit chriſtianiſſimū regem non habere ſuperiorē in tēporalibus. ¶ Alia eſt opinio tenētiū ꝙ papa nullā habet poteſtatē iuriſdictionis: ſed iſta opinio non poteſt defenſari: vt patebit per rationes tertię opinionis ꝛ authoritates quas ponit. ¶ Tertia opinio catholica tenentium ꝙ papa iure diuino eſt rector oim bonorū temporaliū. Iſta opinio probat authoritate diui Auguſtini in ſermone apoſtolorū: qui incipit fortis et humilis: dicentis. O mira potentia ꝛ ineffabilis gr̃a ſaluatoris: quis plebiū piſcatorem apoſtolorū facile crederet principē et regibus obſiſtere et regnis oib⁹ imperare: mundūq; refrenare legibus. Idem in ſūa aſſerit diu⁹ Bernardus in ſcdo libro de cōſideratione ad Eugenium .4m. patet etiā authoritate Nicolai papę in ca. Oēs. 22. diſt. ꝙ xp̄s beato Petro vitę eterne clauigero terreni ſimul ꝛ cęleſtis imperij iura cōmiſit. Idem etiam aſſerit Innocent⁹ tertius in capite Nouit extra de iuditijs. ¶ Probatur etiam iſta opinio duabus rōnibus. Prima eſt Henrici de Gandauo quolibeto ſexto. q. 23. ſ. Supremi architectonici ē admittere peritos in vnaquaq; arte ad ſuam politiā ꝛ imperitos expellere: verbi gr̃a: doctores medicos doctos iuriſpitos admittere ꝛ honorare: indoctos vo excludere: ſ; in politia eccliaſtica papa ē ſupremus architectonic⁹ ſiue in toto populo xp̄iano ergo papę eſt admitere ꝛ honorare bonos reges et bonos imperatores: malos autem expellere. ¶ Scda rō talis eſt cui⁹ eſt conſiderare finē eius eſt conſiderare media ordinata ad illum finē; ſed papę eſt conſiderare finem populi xp̄iani. ſ. beatitudinē ęternā ꝛ bona oia temporalia debēt ordinari ad beatitudinē ęternā conſequendam: ergo papę eſt ordinare ꝛ dirigere ꝛ gubernare oia bona temporalia. ¶ Corroboratur etiā iſta opinio per exempla. Primū eſt de zacharia papa q̄ depoſuit regē Childericum a regno francorū. Aliō exemplū eſt de Adriano papa qui trāſtulit imperiū a grecis in frācos. ſ. in Carolū magnū. Aliud exemplū eſt de Innocētio quarto: qui dedit coadiutorē regi portugalię qui erat prodigus vt habetur libro .6. in ca. Grandi de ſupplenda negligentia prelatorum: multa alia exempla valent dari de multis papis qui excōicauerunt ꝛ depoſuerūt multos imperatores ꝛ reges: quę breuiloquij cauſa dimittantur.

¶ Contra reſolutionē hui⁹. q. arguitur ſic. In ſola cōmiſſione regni celorum nō venit cōmiſſio regni terrenorū: cū iſta duo regna ex oppoſito diuidant: ſed xp̄s ſolū cōmiſit petro ꝛ eius ſucceſſorib⁹ regnū celorū ergo papa nullam habet iuriſdictionē in temporalibus: minor probat: ſolū ſaluator noſter promiſit Petro claues regni celorū qñ dixit ei Matth. 16. Tibi dabo claues regni celorū: ꝛ nullā prorſus men-

tionem fecit de terreno regno ergo non cõmiſit ei iura imperij terrenorũ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando maiorẽ: nam qñ conceditur principale conceditur etiaꝫ acceſſorium ⁊ minꝰ principale ſine quo nõ poteſt bene regi principale: et ideo quãdo ſaluator dedit iura regni celorum diuo Petro dedit ipſi iuriſdictionem in temporalibus qꝛ ſpiritualia non poſſunt diu conſiſtere ſine temporalibus. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionẽ replicaẗ. Papa nõ habet maiorẽ poteſtatẽ ꝙ̃ habebat xp̃s in temporalibꝰ: ſed xp̃s nullã habuit poteſtatem in temporalibus ergo neqꝫ papa habet: minor ꝓbaẗ multis rõnibus. Pꝛia habeẗ Joan. 6º. Scribiẗ eñ ibi cũ cognouiſſet Jeſꝰ quia venturi eſſent vt raperent euꝫ et facerent regẽ: fugit in mõteꝫ ſolꝰ. Scda habeẗ Luce. 12. Nã dicenti ſibi. Magiſter: dic fratri meo vt diuidat mecũ hereditateꝫ. Rñdit xp̃s. homo quis me conſtituit iudicẽ aut diuiſorem ſuper vos: quaſi diceret: nullus me conſtituit. Tertia habeẗ Joan. 18º. qñ dixit ſaluator noſter Pilato. Regnũ meũ nõ eſt de hoc mundo. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negãdo minorẽ. Immo illa minor eſt heretica ⁊ reprobata per Joan. 22. in illa decretali. ſ. Qꝛ vir reprobus. nã certũ eſt ꝙ ſaluator noſter Mathei vltimo ca. dixit. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra: ⁊ apocalipſis p̃mo ca. habeẗ ꝙ xp̃s ẽ princeps regũ terre. Et in ſequentibus habetur ꝙ in femore eius id ẽ humanitate ſcriptuꝫ eſt rex regum et dñs dñantiũ: ad denotanđ ꝙ ſm humanitatẽ xp̃s erat dñs terrenoꝝ et hoc egregie ponit etiã diuꝰ Thomas in. 3. parte rõne vnionis hypoſtatice: ⁊ ad primã probationẽ dico ꝙ ſaluator noſter ideo fugit ne videretur accipere claritatẽ ab hoĩbus: dixerat eñ Joan. 5. ca. ꝙ non capiebat claritateꝫ ab hoĩbus: ſed a deo patre. Ad ſcđam authoritatẽ rñdet diuus Ambroſiꝰ: ꝙ xp̃s principalr venerat propter celeſtia ⁊ ſpiritualia ⁊ non propter terrena: ⁊ ideo noluit ſe intromittere de iudicio terrenoruꝫ: poterat tñ ſi voluiſſet. ¶ Ad tertiam authoritatẽ rñdeẗ ꝙ ipſe volebat innuere ꝙ nõ venerat vt regnaret tẽporaliter ſicut iudei credebãt nihilominus verus rex erat huius mundi ⁊ dominus.

¶ Scđo arguiẗ ſic. Nemo magis debet militare deo ꝙ̃ dñs papa ſed nemo militans deo implicat ſe negotijs ſecularibꝰ ergo papa non poteſt habere iuriſdictionẽ aliquaꝫ in temporalibꝰ: minor eſt bti Pauli. 2º. ca. ad Titum. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet diuus Thomas ꝙ ſolum in illa authoritate Pauli prohibetur cupiditas rerũ ſecularium: et probaẗ per authoritatẽ Melchiadis pape ⁊ martyris in cap. Decreuit. diſt. 88. dicẽtis. Decreuit ſctã ſynodus nulluꝫ deinceps clericuꝫ aut poſſeſſiones ꝯducere: aut negocijs ſecularibus ſe miſcere: niſi propter curã pupilloꝝ aut orphanoꝝ: aut viduaruꝫ: aut ſi forte ep̃s ciuitatis eccleſiaſticarũ rerũ ſollicitudinẽ eum habere precipiat non ergo derogat dignitati pape: ſi cauſa charitatis ⁊

vrgente neceſſitatate ad ꝯſeruatio/nem ſpiritualiū ⁊ correctionē vitio/rum ⁊ punitionē malorum ⁊ conſeruationem pacis ⁊ iuſticię in populo xpiano ſe intromittat aliqñ nego/cijs ſecularibus vt director: pręceptor: ⁊ rector.

¶ Querit vndecimo circa eandem diſt. vtruꝫ roman⁹ pontifex ſit dñs bonorū eccleſię. ¶ Pro huius queſtionis ſolutione eſt aduertēdū ꝙ doctores theologi ſequentes apparatum ſuper ca. Expedit. 12. q. 1. narrant quattuor opiniones. Pria eſt ꝙ oīa bona eccleſię ſunt dñi dei: et de hoc non eſt dubitandū. Scda opinio eſt: ꝙ talia bona ſunt eccliē collectiue. Tertia eſt ꝙ ſunt pauperum. Quarta eſt ꝙ ſunt virorꝫ eccleſiaſticorum pręciſe ⁊ non laicoꝝ. ¶ Sed iſtis opinionibus relictis ē aduertendū ꝙ 12. q: 2. in ca. Conceſſo ⁊ ca. Quattuor. Gelaſius papa ⁊ Simplicius papa ca. de redditib⁹. et diuus Gregorius in ca. cognouimus. ⁊ in ca. Mos eſt. ⁊ concilium Toletanum in ca. Sancim⁹. dicūt ꝙ quattuor partes ſunt agendę de bonis eccliē. Pria pro dño epiſcopo. Scda pro dñis ſacerdotibus et clericis. Tertia ꝑ paupib⁹. Quarta pro fabrica ecclę. ¶ Iſtis notatis facillimū eſt rūdere ad. q. ꝙ primę quotę epi ſunt dñi. Scdę ſacerdotes ⁊ clerici ſunt dñi. Tertię quotę paupes ſunt dñi. Quartę omnes parochiani vl' dioceſani ſunt dñi: ſꝫ vbi dñs eps habet redditus diſtinctos a dñis canonicis ſicut nunc experientia docet per totuꝫ orbē xpianum: quilibꝫ eps debet diuidere bona ſua in tres partes: primā parteꝫ ſiue quotam debet retinere pro ſe ⁊ familia ſua ſiue ſtatu. Scdaꝫ debet erogare pauperib⁹: teſte diuo Hieronymo. ⁊ recitat. 24. q. pria. Gloria epi eſt non parietes ornare: ſed pauperibus prouidere. Tertiā vero quotaꝫ debet dare fabricę ſuę eccleſię: ⁊ hoc intellige de epiſcopatibus qui ſunt in Hiſpania Frācia et Alemania: qui ſunt pingues: naꝫ ſi epiſcopat⁹ ſunt tenues ſicut in Italia ⁊ Sardinia qui vix ſufficiūt pro ſtatu epi: tunc eps pōt totū ſibi retinere: qnia oīs charitas ordinata incipit a ſeipſo: ſed ſi habent aliquid de ſupfluo ſtatui ſuo et eccleſia ſua indigeat ⁊ pauperes ſuę dioceſis īdigeant: poti⁹ debet ſuccurrere pauperibus ꝗ̄ fabricę eccleſię: ⁊ hoc nō ſolum intelligit de epo: verū etiam de quolibet rectore: canonico vl' beneficiario.

¶ Contra iſtā reſolutionē arg. ſic. ſequeretur ꝙ nullus poſſet accipere pecunias ab epo: neqꝫ ei vēdere aliquid: ꝯñs eſt abſurdū ergo ſequela probat: talis exponit ſe periculo peccati mortalis accipiēdo dono vel vendendo: ergo peccat mortaliter: ⁊ per ꝯñs non poteſt accipere aut vēdere: añs probat: neſcit an eps dat ei pecunias de quota ſua vl' de quota pauperum: et ſi det ei de quota pauperuꝫ tenet ad reſtitutionem ſi accipiat: ergo exponit ſe periculo peti mortalis. ¶ Ad h argumentū rñdet negando ſequelam: ⁊ ad probationē diſtinguendū eſt de

pecunij s quę dant: nam tales poſſent eſſe in tãto numero ꝙ pręſumẽdum eſſet eas eſſe de quota pauperum vel fabricę: ⁊ tunc non licitũ eſt illas accipere: ſi vero pecunię ſunt pauce ⁊ res etiam q̃ venditur ſit cõgrua aut neceſſaria ſuo ſtatui: tunc talis licite pōt accipere aut vẽdere et ꝙ̃uis tales pecunię eſſent de quota pauperũ aut fabricę: ignorantia inuincibilis excuſaret ipſum.

¶ Scđo arguit ſic. ſequeretur ꝙ eṕs aut rector non poſſet maritare ſuas ſorores aut cõſobrinas nec adiuare ſuos ꝯſanguineos: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probat. Bona quę dabit illis in dotes: ſunt bona pauperum: ergo eṕs non pōt maritare ⁊c. ¶ Ad hoc argumentũ rñde diſtingnendo ſequelã: vel parentes ſiue conſanguinei ſunt pauperes vl' diuites: ſi ſcđm cõcedo ſequelã: itelligendo de bonis ſcđę quotę. Immo talis eṕs: vel rector: vel beneficiarius tenet ad reſtitutionẽ: ſimilr conſanguinei diuites qui capiũt tenentur ad reſtitutionẽ: ⁊ quia multi ſunt tales in hac vrbe ⁊ in toto orbe qui non formant ſibi conſcientiam de talibus bonis infallibiliter deſcẽdũt ad barathrũ inferni: niſi reſipiſcant. Si primũ nego ſequelã. Immo a fortiori qñ ſunt pauperes: et conſanguinei duplici iure tenentur maritare ⁊ iuuare: multi tamẽ fallũtur in tali iuuamine: nam nõ debent taliter iuuare ꝙ erigãt eos ad altiorem ſtatuʒ: verbi grã: ſi ſit filiꝰ vniꝰ coloni vel artificis: talis eṕs vel rector: vel beneficiarius: nõ debʒ maritare ſuas ſorores aut cõſobrinas cuʒ comitibus: aut ducibꝰ: aut marchionibus: aut nobilibus: imo non poteſt eis dare ex illa quota pauperum magis ꝙ̃ vni alteri paupi eiuſdem ſtatus: ſi tamen talis eṕs eſſet nobilis poteſt tũc maritare eas cuʒ nobibilibus eiuſdẽ ſtatus. Et notãter dictũ eſt de quota pauperuʒ: nã ſi talis eṕs ſiue beneficiarius reſtrĩgeret ſtatũ ſuuʒ aut ſua induſtria lucraretur aliqua bona: tunc de talibꝰ bonis poſſet ad libitũ ſuũ dare ſuis ſororibus conſobrinis aut cõſanguineis. Idcirco dñi bñficiarij aut eṕi qui volunt iuuare ſuos conſanguineos ſapienter faciunt reſtringẽdo ſtatum ſuũ in familia veſtibus cibo et potu. vel induſtria honeſta ⁊ licita lucrando aliqua bona: nam ad talium reſtitutionẽ tunc nõ tenent: ꝙ̃uis dedrint ſuis conſanguineis.

¶ Tertio arguit ſic contra eãdem reſolutionem. ſequeret ꝙ nulla eſſet differẽtia inter ſacerdotes ⁊ religioſos: ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̃la probatur: ſacerdotes non poſſũt diſponere de bonis ſuis ad libitum ſuum ſicut religioſi non poſſunt: ergo nulla eſt differẽtia inter ſacerdotes ⁊ religioſos. ¶ Ad hoc argumẽtum rñdet negando ſequelã: ⁊ ad ꝓbationẽ diſtinguitur añs: vel intelligendo de bonis ꝑmę quotę ⁊ ſic negatur illud: vel de bonis aliaꝝ quotarum ⁊ ſic conceditur illud: ⁊ negatur ꝯñs: inſup ſi ſacerdotes ꝓpria ⁊ honeſta induſtria lucrent aliqua bona poſſunt ad libitũ ſuũ diſponere de ipis: dñi autẽ religioſi nõ poſſũt

qꝛ q̄d q̄d lucrant religioni ſiue cœnobio lucrāt: ꝑterea dn̄i ſacerdotes poſſunt teſtari de talibus bonis et de patrimonio ſi habeant vt patet ex concilio agathen̄.12.q.pᵉ.ca.ep̄i de rebus. ſimilr̄ in ca. ſequenti maniſeſte ex concilio Martini.ꝛ in ca. Sint manifeſte res: ex canonibus apoſtoloꝝ̄: religioſi vero nō poſſūt teſtari cum non habeant dn̄ium alicuius rei. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionē arguitur. ſequeret ſaltē ꝙ ſacerdos prodige exponens bona ſua tenere tur ad reſtitutionē: ꝯn̄s eſt falſuȝ ergo ſequela probatur: ſacerdos non eſt dn̄s oim̄ bonoꝝ: quę poſſidet ergo ſi prodige illa exponat tenet ad reſtitutionē. ¶ Ad hanc replicaȝ facile eſt rn̄dere cum diſtinctione ſcȝ: diſtinguendo de quibus bonis: nam de bonis duarū vltimarū quotaruȝ non eſt dubiū quin tenetur ad reſtitutionem: qꝛ non eſt dn̄s illoꝝ: ſed diſpenſatoꝛ De alijs autē bonis nō tenetur ad reſtitutionē q̄uis peccet prodige exponendo. Ex ſolutione huius argumenti ſequit ꝙ periculoſum eſt ludere cum dn̄is ſacerdotibus magnas ſummas pecuniaruȝ in ludis honeſtis: nam tales nō adquirunt dominiū cuȝ ſit veri ſimile ꝙ tales pecunię ſint pauperuȝ vel fabricę eccleſię: ꝛ nihilominᵒ ſi dn̄s ſacerdos lucretur acquirit dn̄ium.

¶ Queritur duodecimo circa eandem diſtinctionē vtrū papa acceptans perſonas in beneficijs peccet mortaliter. ¶ Pro huius.q.intelligētia eſt aduertendū ꝙ accipere perſonas eſt vnā perſonam alteri perſonę iniuſte ꝑferre: verbi grā: ſi aliquis ep̄s det ſuo nepoti inſufficienti aliq̄d bn̄ficium et neget illud beneficium alicui viro docto: tunc talis ep̄s eſt acceptatoꝛ perſonaꝝ. Ex iſta diffinitione ſequitur ꝙ dn̄s deus non pōt acceptare perſonas: ideo princeps apoſtoloꝝ̄ aſſerit in actibus. In veritate compꝛi ꝙ non eſt acceptatio perſonarū apud deū ¶ Iſtis notatis rn̄det affirmatiue ad.q. Immo grauius peccat papa vel ep̄s acceptās perſonas q̄ȝ imperatoꝛ vel rex acceptās pſonas in officijs ſecularibus. Iſta concluſio ꝓbatur: qꝛ Deuteronomij ca. pꝛimo habetur. Nō accipiens cuiuſq̄ȝ perſonam. ꝛ Jacobi ſcd̄o ca. habet. nolite in perſonaruȝ acceptione habere fidem dn̄i noſtri ieſu xp̄i: ſuper q̄ verba Aug. inq̄t. Quis ferat ſi q̄s diuitem eligat ad ſedeȝ honoꝛis eccleſię contempto paupere iſtructiore: quaſi dicat nullᵒ debet hoc pati.

¶ Contra iſtam rn̄ſionē arguitur ſic. Poſſibile eſt aliquem ep̄m dare beneficiuȝ nō idoneo ſine peccato ergo rn̄ſio nulla: an̄s probatur voloq̄ꝫ ſit vnus magnus hypocrita: qui videt valde bonus: in rei tn̄ veritate eſt valde malus: tūc ſi dn̄s ep̄s det beneficium tali hypocrite bene facit: ꝛ talis hypocrita nō eſt idoneus ergo an̄s verū. ¶ Ad h̄ argumentū rn̄det diſtinguendo an̄s: vel ſcienter ꝛ ſic negatur illud: nec ꝓbatur in iſto ſenſu: vel cū ignorātia inuincibili ꝛ ſic concedit illud ꝛ negatur ꝯn̄a: qꝛ concluſio ſiue rn̄ſio itelligitur ſcienter. ¶ Contra iſtam

ſolutionē arguitur ſic. De quolibet
eſt pręſumendū ꝙ ſit bonus ergo
ep̄s ſemꝑ excuſaẗ per ignorantiam
tiam inuincibilē: añs patꝫ: qꝛ pręſu
mendum eſt de proximo bonū vbi
non cōſtat de oppoſito. ¶ Ad hanc
replicā rñdetur diſtinguendo añs:
vel de bonitate morali ⁊ ſic cōcediẗ
illud: vbi non conſtat de oppoſito: ⁊
negatur ꝯña: vel de bonitate requi-
ſita ad capacitatē beneficij ⁊ ſic ne-
gatur illud nec ꝓbatur in tali ſenſu.
¶ Contra iſtā ſolutionē arguiẗ: ſeq̄
retur ꝙ ep̄s deberet facere magnā
indaginē perſonę: quo ad mores ⁊
doctrinā anteꝗ̄ conferat ei bñficiū:
ꝯñs eſt falſum ergo falſitas cōſeq̄n
tis ꝓbaẗ: ſtat ꝙ poſt magnā indagi
nem ep̄s decipiatur ergo non debꝫ
facere taleꝫ indaginem. ¶ Ad hanc
replicā rñdeẗ cōcedendo ſequelam
et negando minorē: ⁊ ad ꝓbationeꝫ
negatur ꝯña: ⁊ rō eſt: qꝛ facta inda-
gine ꝗ̄uis decipiaẗ excuſaẗ tñ ꝑ ig-
norantiam inuincibilē: ⁊ ſi nō faciat
indaginem peccat mortalr̄: naꝫ tūc
habet ignorantiam craſſam: q̄ non
excuſat a toto vel affectatam: q̄ ag-
grauat. ¶ Contra iſtam ſolutioneꝫ
arguitur. Talis ep̄s facta indagine
ꝗ̄uis habeat ignorantiā iuīncibileꝫ
peccat ergo ſolutio nulla: añs ꝓbaẗ
Illa volitio q̄ ep̄s vult dare tali vi-
ro bñficium eſt mala moraliter er
go ep̄s peccat volendo tali viro cō-
ferre beneficium: añs ꝓbat: talis vo
litio ſiue actus non eſt cōformis di
ctamini prudentiali ergo talis act⁹
non eſt bonus moraliter: añs ꝓbaẗ
dictamē illius volitionis eſt iſtud. ſ.
dandum eſt beneficiuꝫ huic viro: et
iſtud eſt falſum: qꝛ ſupponim⁹ talē
virum eſſe malum ⁊ inſufficientem
ergo talis volitio nō eſt conformis
dictamini prudentiali. ¶ Ad hanc
replicam rñdeẗ negando añs: et ad
probationē negaẗ ꝙ talis actus ſit
malus moralr̄: ⁊ ad ꝓbationē nega-
tur ꝙ nō ſit cōformis dictamini pru
dentiali: ⁊ ad probationē diſtinguo
ꝙ tale dictamē ſit falſum: vel ſpecu
latiue ⁊ ſic concediẗ: ⁊ negatur ꝯña
vel practice ⁊ ſic negaẗ illud: poteſt
etiam dici ꝙ ſatis eſt ad hoc ꝙ act⁹
ſit moraliter bonus ꝙ ſit cōformis
dictamini prudentiali vel ignoran-
tię inuincibili. ¶ Scđo arguitur cō-
tra eandē reſolutionē. ſequereẗ ꝙ ſi
ep̄s conferret bñficiū nō idoneo ꝙ
teneretur talis no idoneus ad reſti
tutionem beneficij: ꝯñs eſt falſuꝫ er
go ſeq̄la ꝓbaẗ: ꝗ̄diu habꝫ talis nō
idoneus beneficiū peccat mortaliẗ
et non poteſt ſe liberare a tali pctō
niſi reſtituēdo ergo reſtituere teneẗ
añs probaẗ: ꝗ̄ diu habet beneficiuꝫ
non facit illud ad qđ teneẗ rōne bñ-
ficij: ergo ꝗ̄diu habet tale bñficiuꝫ
ſemꝑ peccat mortaliter. Iam ꝓbaẗ
falſitas ṗmi ꝯñtis: ſeq̄reẗ etiam ꝙ
ſi talis per ſtudiū efficereẗ idoneus
poſt biennium ꝙ etiaꝫ tunc tenereẗ
reſtituere bñficium: ꝯñs eſt falſum
quia tūc iam eſt idone⁹ ⁊ habet col
lationem ⁊ idoneitas ⁊ collatio bñ-
ficij ſufficiunt ergo ſeq̄la probatur:
ante bienniuꝫ habebat iuſtū tituluꝫ
et poſt biennium nō adq̄ſiuit ergo
tenetur reſtituere. ¶ Ad hoc argu-
mentum rñdeẗ concedēdo ſeq̄lam:
et negando minorē: ⁊ ad ꝓbationeꝫ
negatur ſequela: ⁊ ad probationeꝫ

dico ꝙ adquiſiuit verũ ⁊ iuſtum titulum rõne idoneitatis. ¶Contra iſtam ſolutioneʒ arguit̃: non firmatur tractu tẽporis qḋ de iure ab initio nõ ſubſiſtit pro regula iuris lib. 6. ff. eodẽ titulo Lege qḋ ab initio. ergo poſtq̃ talis in principio non habet verum tituluʒ ⁊ iuſtũ poſt biennium non adqrit. ¶Ad hanc replicam rñdet̃ negando ꝯñam: ⁊ rõ eſt: quia tractus tẽporis nõ dat ei iuſtũ tituluʒ: ſed collatio ⁊ idoneitas dãt ipſum verũ ⁊ iuſtum titulum.

¶Tertio arguit̃ ſequeret̃ ꝙ ſi aliq̃s eſſet idoneus ad beneficium quod poſſidet ⁊ adueniat ad nõ idoneitateʒ ꝓpt̃ morbũ vel aliquã aliã cauſam talis teneretur tũc reſtituere beneficiũ: ꝯñs eſt falſum ⁊ abſurdum: q2 oporteret eũ mẽdicare: nã ſuppono ꝙ nihil aliud habeat ergo reſolutio nulla: ſeq̃la probat̃: talis tunc nõ eſt amplꝰ idoneus nec põt facere ea quę requirit bñficiuʒ ergo tenet̃ reſtituere. ¶Ad hoc argumẽtum rñdet̃ negando ſeq̃lam: ⁊ ad ꝓbationẽ negat̃ ꝯña: rõ eſt: quia talis eſt emeritus miles: ideo rõne militię pręteritę quã bñ exercuit põt retinere bñficiũ: ⁊ ſi ſit pingue põt accipere coadiutorẽ ſicut cœpit beatꝰ Valerius hyponenſis epũs: recepit eñ diuuʒ Aug. in coadiutorẽ: ⁊ ſi ſit multum tenue tũc non tenet̃ accipe coadiutorẽ ⁊ deobligatur ab onere bñficij: q2 ad impoſſibile nemo obligatur.

¶Quarto arguit̃ ſic. ſequeret̃ ꝙ epũs ſemꝑ peccaret cõferendo bñficia: ꝯñs eſt abſurdum ergo reſolutio nulla: ſeq̃la ꝓbatur: oportʒ epũm conferre idoneo ⁊ nullꝰ eſt idoneꝰ. ergo ſemꝑ peccat epũs conferendo bñficia: minor ꝓbatur: vł ad hoc ꝙ aliq̃s ſit idoneus req̃rit̃ ꝙ ſit doctiſſimus vel mediocriter doctꝰ: nullũ iſtorum eſt dicendũ ergo nullus eſt idoneus. ¶Hoc argumentuʒ ſoluʒ quęrit q̃d requirit̃ ad hoc ꝙ aliquis ſit idoneus ad aliqḋ bñficiũ: ideo dico reſolutorie ꝙ ad hoc ꝙ aliq̃s ſit idoneus ad aliqḋ bñficiuʒ requirit̃ in primis ꝙ ſit bonoruʒ morũ. Sedo ꝙ ſciat ea: q̃ ſpectant ad tale bñficium: verbi grã ad curã aĩarũ: req̃ritur in primis ꝙ ſit bñmorigeratꝰ. ſcḋo ꝙ ſciat miniſtrare ſacramẽta: et iſta duo ſufficiunt ad hoc ꝙ aliq̃s ſit idoneus ad curã aĩaruʒ. Ad epiſcopatum vero vltra bonos mores requiritur ꝙ ſciat vtrumq̃ teſtamẽtum in ſignuʒ cuius portat duo cornua in mitra: ⁊ in eius conſecratiõe quęrit̃ ab eo ſi ſciat vtrũq̃ teſtamẽtum. ¶Iſto notato facile eſt rñdere ad formã argumẽti negando ſeq̃lam: ⁊ ad probationẽ negat̃ minor: et ad ꝓbationẽ iam dictũ eſt q̃d req̃ritur ⁊ ſufficit ad idoneitatẽ.

¶Quinto arguitur ſic. Licet dare beneficiuʒ paruulo octo annorum ⁊ talis paruulꝰ nõ eſt idoneus ergo reſolutio nulla: maior patet in cap. ex eo lib. ſexti de electionibus. ¶Ad hoc argumẽtuʒ rñdet̃ negando maiorẽ: ⁊ ad ꝓbationẽ dico ꝙ ex illo ca. allegato ſolum habet̃ q̃ aliquis impubes habebat canonicatũ in eccleſia pictauienſi: ſed ex hoc nõ ſequit̃ ꝙ licite et iuſte habebat: ⁊ q̃-

uis romanꝰ pontifex diſpēſet ſi nō eſt rōnabilis cauſa nūꝙ diſpēſatio ſed diſſipatio appellanda venit: teſte diuo Bernardo: non eñ data ē ei poteſtas (vt inq̄t Paulus) in deſtructionē: ſꝫ in ędificationē: ꝛ ad h̄ eſt determinatio eccl'ię in ca. Sup inordinatam ordinationē. lib. 3. de pręb endis. vbi vl'ıs eccleſia determinat ꝙ conferentes bñficia nō idoneis: ſunt priuādi poteſtate cōferēdi bñficia: ꝛ boni viri ꝛ timoratę cōſciētię in locū taliū epoꝝ male conferentium debēt ſubſtitui ad cōferēdum idoneis bñficia. ¶ Sꝫ dubitabis circa iſtam. q. an liceat alicui petere bñficiū. ¶ Ad hoc dubiū rñdet affirmatiue dummodo talis ſit idoneus ꝛ q̄rat cū modeſtia. Immo in aliquo caſu talis idoneus tenet petere ſub pœna pctī mortalis. ſ. ſi vacaret aliqua magna cura aīaꝝ ꝛ aliquis ſuſpectus de aliqua hęreſi ſcꝫ Lutheriana peteret talē curā aīaꝝ a dño epo ꝛ idoneus habꝫ ꝓbabilitatē moralē: ꝙ niſi ipſe petat a dño epo: dñs eps dabit tali ſuſpecto: q̄ inficiet oēs talis curę vacātis: tūc idoneus debꝫ petere: qđ probo ſic. Si aliq̄s vellet occidere oēs oues talis curę corpaliter ꝛ talis idoneꝰ poſſet reſiſtere: tunc iure naturali ꝛ diuino tenet reſiſtere: ergo ꝑ locūꝫ a fortiori: ſi videt ꝙ aliq̄s lupꝰ vult occidere tales oues ſpiritualiter et ipſe poteſt reſiſtere: tenet iure naturali ꝛ diuino reſiſtere ꝛ non pōt meliori via q̄ꝫ petēdo bñficium pro ſe: poſtq̄ꝫ ſcit ſe eſſe idoneū: imo ē poſſibile ꝙ ſciat ſe eſſe doctiorē oībus alijs ꝛ bonoꝝ morum: ergo tunc ſub pœna pctī mortalis tenetur petere bñficium.

¶ Queritur decimotertio circa eandē diſt. vtrū papa vl' eps cōferēs bñficium idoneo pręte rmiſſo magis idoneo peccet. ¶ Ad hanc quęſtionē rñdet affirmatiue. Iſta rñſio ꝓbat expſſa authoritate diui Hieronymi ſup. 8ᵘᵐ. ca. Leuitici et recitat. 8. q. pᵃ. ca. Licꝫ. Inq̄t eñ Hierony. Qui pręſtantior eſt oī populo: q̄ doctior: q̄ ſanctior: q̄ etiā oī virtute eminentior: ille eligat. Silr habetur i ca. Metropolitano. diſt. 63. Qui optimus ordinet in metropolitanū. patet etiā authoritate diui Thomę. Alexādri de ales. Henrici de Gādauo. Godefredi de fontibus. patet inſup exemplo dñi dei q̄ elegit īter oēs filios iſrael Moyſen in ducem q̄ oī populo erat melior ꝛ ſanctior: ꝛ poſt obitum Moyſi elegit Ioſue: q̄ ceteris filijs iſrael pręſtantior erat: ſimilr elegit Saulem cui tempore electionis nō erat ſimilis in toto ppl'o iſrael licet poſtea effectus fuerit malus: deinde elegit Dauid: q̄ etiam cœteris pręſtantior erat. ¶ Pręterea ſaluator noſter anteq̄ꝫ eligeret petrum in vicarium ſuū quęſiuit ab eo an diligeret ſe plus cœteris apoſtolis et habito reſponſo elegit eum in vicariū ſuum dicēs illi. Petre paſce oues meas. Probat etiā ꝑ iuramētū qđ fit in electionibus. nā quilibꝫ eligēs iurat ſe electurum illū quē credit fore vtiliorē eccleſię: inſup ꝓbatur authoritate phī noſtri in. 4. ethicorūꝫ dicentis. Melior eñ ſemꝑ maiora

meretur ⁊ optimus maxima: pari
forma in quinto ethicorū dicit ꝙ iu
ſticia diſtributiua attendit̄ penes ꝓ
portionalitatē geometricam. ſ. ꝙ ſi
ſint duo inter que debent diuidi pre
mia alicuiꝰ politie: ſi vnus illorum
hoīm in duplo meliꝰ ſeruiuit rei pu
blice ꝙ̄ alter: talis in duplo debꝫ ha
bere maiꝰ premiū ꝙ̄ alter: alias fit
iniuſticia: ⁊ inde q̄rele ⁊ q̄rimonie ⁊
incuſationes inſurgūt: ergo ſi in po
litia eccleſiaſtica ſint duo viri: quo
rum vnus eſt melior ⁊ doctior poſt
ꝙ̄ melius ſeruiuit dn̄o deo ꝙ̄ aliꝰ:
potius debꝫ habere premiū ſiue be
neficiū ꝙ̄ alius: alias fiet iniuſticia
⁊ perꝯn̄s pctm̄. ¶ Probat̄ etiā iſta
concluſio ſiue reſpōſio duabꝰ rōni
bus. Pria eſt iſta. Quicūqꝫ exponit
ſe periculo peccati mortalis peccat
mortaliter: ſed papa vel ep̄s confe
rens beneficiuꝫ idoneo pretermiſſo
magis idoneo exponit ſe periculo
peccati mortalis qꝛ relinq̄t certum
et admittit incertū. Nā ſm oēs do
ctores ſi conferat bn̄ficium magis
idoneo optime facit ⁊ ſi det minus
idoneo ſm maiorē ptē doctorum ꝑ
cipue ſanctorū peccat ergo exponit
ſe periculo pcti mortalis ⁊ per ꝯn̄s
peccat mortaliter. ¶ Scd̄a rō talis
eſt. Stultꝰ reputaret̄ aliq̄s nauiga
turꝰ inter ſcyllā ⁊ charybdim ſi poſ
ſet habere optimuꝫ nautam ⁊ relin
queret illū ⁊ acciperet mediocrem:
ergo papa vel ep̄s vel eligens ſtul
te facit relinquendo optimū ⁊ eligē
do mediocrē poſtꝙ̄ eſt nauigaturꝰ
inter procellas huius mundi: ⁊ per
conſequens concluſio vera.

¶ Contra iſtā reſpōſionē ſiue
concluſionem arguit̄ ſic. Saluator
noſter non elegit idoneū ad apoſto
latū ⁊ oīs actio ipſius eſt noſtra in
ſtructio ergo nos nō tenemur elige
re magis idoneos: maior probatur
elegit iudam ſcariotē in apoſtolatū
et Judas ſemꝑ fuit malus ergo nō
elegit meliorēꝫ: immo neqꝫ bonuꝫ.
¶ Ad hoc argumentuꝫ rn̄det vene
rabilis Beda ꝙ iudas nō fuit apo
ſtolus: ſed hoc expreſſe eſt cōtra. 4.
euangeliſtas. nam Judas cōputat̄
inter duodecim apl'os. ſimilr̄ Gloſ
ſa ſuper illū paſſum pſalmiſte: quē
allegat Petrus in ꝓmo ca. Actuuꝫ
apoſtolorū. Et ep̄atū eius accipiat
alter. inq̄t. i. apoſtolatuꝫ. Aug. autē
concedit ꝙ Judas fuit apoſtolus ⁊
ꝙ fuit ſemꝑ malus: ſed ideo fuit vo
catus: vt proderet ſaluatorē: ſed re
uera melius dicit Diuꝰ Joannes
Chryſoſtmꝰ. ſ. ꝙ Judas tēpore vo
cationis fuit cōuerſus et bonꝰ ſicut
Matthe9 q̄ ante erat publicanus
et malus vir: nihilominus Judas
propter auariciā rediit ad vomituꝫ
tanꝙ̄ canis. Mattheus vero perſe
uerauit in bonitate. ¶ Contra iſtā
ſolutionē arguit̄. Oēs apl'i erāt pi
ſcatores ⁊ rudes ergo non erāt ido
nei ad apoſtolatum et ꝑ ꝯn̄s ſalua
tor noſter nō elegit idoneos. ¶ Ad
hanc replicam rn̄det̄ negādo ꝯn̄aꝫ:
immo qꝛ erant rudes ⁊ piſcatores:
erāt maxime idonei ad apoſtolatuꝫ
vt totus mundus cognoſceret quia
ſcientia coꝝ non emanabat a virtu
te humana: ſed a virtute ſpūſſancti
et ideo inq̄t Paulus: ꝙ ſaluator nr̄
infirma huiꝰ mundi elegit vt queqꝫ
fortia confundat. Et ſi nūc eſſet ali

quis eps qui poſſet infundere ſciẽtiam z bonos mores ſicut ſaluator noſter poſſet eligere vnuz piſcatorẽ in rectorem vel archiepm. ¶ Cõtra iſtam ſolutionẽ arguit. Apoſtoli nõ elegerunt idoneum in locum Judę ſcariotis ſed miſerunt ſorte s ergo nũc epi poſſunt mittere ſortes quã do conferũt beneficia. ¶ Ad hãc replicã rñdet concedendo ꝯñam cum conſequẽte dummõ faciant dñi epi anteꝗ̃ mittant ſortes illud qd fecerunt apoſtoli. Nam apli elegerunt duos. ſ. Joſeph: q̃ cognominabat Juſtus z Matthiam: q̃ erant oĩbus alijs diſcipulis xpi pręſtantiores: z quia dubitabant: qs iſtorũ duorum erat preſtãtior ideo rogauerũt ſpm̃ ſanctum vt ſors caderet ſuper illuz et ſi epi ita facerent: certe nobiliſſime facerẽt: ſed ipſi poti⁹ eligunt cõ ſanguineos vl' ſpurios ꝗ̃ bonos viros.

¶ Scđo arguit ſic. In aliquo caſu eps confert ſcienter beneficiuz idoneo prętermiſſo magis idoneo: ergo reſolutio nulla: añs pbat: volo q aliqs patronus laicus pręſentet dño epo valentino aliquẽ idoneuz: cognoſcat tñ dñs eps multos alios magis idoneos: tunc ſi dñs eps cõferat bñficiũ preſentato p patronũ laicum confert ſcienter bñficiũ idoneo ꝑtermiſſo magis idoneo z non peccat: qz tenet ad illud poſtꝗ̃ pręſentat idoneum ergo añs verum. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet concedendo añs: z negando ꝯñam: z rõ ẽ quia reſolutio intelligit qñ eps habet liberam conferendi poteſtatez modo in illo caſu non habet liberã poteſtatem cũ patronus habet ius pręſentandi ſibi idoneũ: z ſatis eſt dño epo p cõſcientia ſua q moneat patronuz de pctõ: qd cõmittit relinquendo magis idoneuz z ſi mãſerit obſtinatus idem eſt iudicium ſicut de peccatore occulto publice petẽti euchariſtiã: proportionabilr eſt rñdendum ad argumentuz qd poteſt fieri denoiationibus vniuerſitatuz. Nã tũc eps pter noiationes z priuilegia vniuerſitatũ confert beneficium idoneo ſcienter ꝑtermiſſo magis idoneo: qz idoneus eſt antiquior in gradu interduz ꝗ̃ magis idone⁹ Sz tunc etiã eps nõ habet liberam conferendi poteſtatẽ. Nam ſm priuilegia vniuerſitatũ debet dñs eps conferre antiquiori in gradu: ꝗ̃uis ſit minus idoneus.

¶ Tertio arguitur ſic. Si reſolutio eſſet vera ſeqret q idoneus acceptans bñficiũ peccaret acceptãdo: ꝯñs eſt falſũz ergo ſequela probat: eps peccat conferendo idoneo prętermiſſo magis idoneo ergo talis idoneus acceptans bñ ficiũ peccat acceptando. Jam pbat falſitas ꝯñtis: ſequeretur q ſi aliqs tẽpore collationis bñficij eſſet magis idoneus ꝗ̃ alij teneret reſignare bñficiũ ſi ſupueniret poſt biennũ vnus alius magis idoneus ꝗ̃ ipſe: ꝯñs ẽ abſurdum: qz tunc nulla eſſet ſtabilitas in beneficijs ergo ſequela probatur: talis non põt acceptare bñficium in pręſentia illoruz q̃ ſunt magis idonei ergo nec poteſt retinere in pręſentia eorũdẽ et per ꝯñs tene

tur reſignare. ¶ Ad hoc argumētuz rñdetur negado ſequelā: et ad pbationem negat̄ pña: rō eſt: q2 eps tenetur dare magis idoneo iure diuino: ſed idone⁹ ad hoc q accipiat iuſte ſatis eſt pro ſua pſcientia q ſciat facere ea quę incūbunt habēti tale bñficiuz: nō em̄ obligat̄ aliquo iure ad optime ſeruiendū z miniſtrādū ſz ad bene ſeruiendū z miniſtrāduz idcirco tutus eſt in cōſcientia ſua ſi bene ſeruiat z miniſtret q̄uis nō optime ſeruiat et miniſtret. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē replicat̄: talis idone⁹ ſcit oia facere: quę reqrunt̄ ad tale bñficium ergo eps conferēs tali nō peccat. ¶ Ad hanc replicam rñdet̄ negando pñam: rō eſt: quia facit cōtra iuſticiā diſtributiuā obligat̄ eniz diſtribuere bñficia ſcd̄m proportionē meritorū z nō facit: ido iniuſte agit et tanq̄ malus diſpenſator z per cōſequens peccat. ¶ Sed dubitabis circa hanc. q. ſi vaccet aliqd̄ beneficium z ſint duo ęquales in morib⁹: vnus autē ſit optim⁹ canoniſta: alt̄ vero optimus thęolog⁹: cui eps debet conferre bñficiū? ¶ Ad hanc difficultatē rñdent dñi canoniſtę diſtinguendo: vel tale bñficiuz eſt in pria in qua ſunt hęretici z tunc eps debz dare thęologo: relicto canoniſta: ſi vero nulli ſint hęretici in tali patria debet dare canoniſtę: q ſcit bene defendere bona tempalia z plębiſcitare: ſz reuera hęc ſolutio eſt enſis aiacis: nam ſpiritualia pręſtant tēporalibus. Idcirco ſctiſſimi apoſtoli nolebant curare temporalia: ſed ſoluz volebant inſiſtere pdicationi z orōni. Inſup in primitiua eccleſia nulli cononiſtę erant: ſz ſolum thęologi nam ſcientia iuris canonici filia eſt thęologię: z tunc eccleſia longe melius gubernabatur q̄ modo gubernetur: z dñi thęologi per prędicationes z bonos mores ſuos: lōge plura bona tēporalia adqſiuerūt q̄ domini canoniſtę ducēdo cauſas. Et plus vtilitatis affert in eccleſia dei vna bona prędicatio q̄ iſti pceſſus. Immo p tales proceſſus poti⁹ ſcādalizat̄ eccleſia q̄ ędificat̄. ¶ Pręterea dñs thęologus pōt habere pcuratorez q habebit curā tēporaliū ſicut z apli. ¶ Quare reſolutorie dicendum eſt q ſi ſit ęqualitas morū ſemp thęologus in quaquncq pria canoniſtę pferendus eſt: nam boni xpiani magis debēt eſſe ſolliciti de vtilitate ſpirituali q̄ temporali. Iuxta illd̄ ſaluatoris. Primū qrite regnum dei et oia adijcient̄ vobis. et docet hoc etiā experientia. Naz deuotio ſemp parit pecunias.

¶ Querit̄ poſtremo circa eandem diſt. vtrū romanus pōtifex diſpenſans in pluralitate bñficiorum recte diſpenſet? ¶ Pro hui⁹. q. itelligentia eſt aduertendū q diſtictio eſt magiſtralis. ſ. q duplex ē diſpēſatio: quędā eſt iuris relaxatio: alia vero iuris interptatio. In his quę ſunt iuris diuini aut naturalis papa neqt diſpenſare prio modo: q2 inferior nō pōt tollere obligationē ſuperioris. In his autē q ſunt iuris poſitiui humani papa bene pōt diſpēſare: cuz ſit pnceps iuris hmani canonici ſimiliter pōt diſpēſare in his quę ſunt iuris diuini aut naturalis:

capiendo diſpenſationē ſcđo modo Immo ipſi⁹ pape eſt iterp̃tari ius diuinum aut naturale. ¶ Iſto notato rñdet ad. q. q̄ papa recte diſpēſat ſcđo mō ſi ſit rationabilis cauſa ſed ſi nō ſit rōnabilis cauſ: nō recte diſpenſat: immo nō eſt tūc recta diſpēſatio ſ3 diſſipatio: vt inq̇t diuus Bernardus in titu. lib. de cōſideratione ad Eugeniū quartu3. Nō em̄ data eſt poteſtas papę i deſtructionem: ſ3 in ędificationē. ¶ Et ſi q̃ras quę cauſa eſt rōnabilis rñdet q̄ cauſa rōnabilis eſt: qñ perſona eſt idonea ꝛ multum nobilis vel ſupeminētis ſciētię: ꝛ bñficia ſunt parui valoris: ꝛ non eſt q̃ſtio hic de nobilitate parua. ſicut ſunt aliq̇ quoꝝ patres vel aui fuerunt coloni aut artifices: aut notarij aut iuriſtę. nā3 de tali ꝑua nobilitate parū eſt curandū: niſi habeat egregios mores et magnā doctrinam.

¶ Contra reſolutionē hui⁹. q. arguitur ſic. Roman⁹ pontifex eſt princeps in eccleſia vt ſupius dictū eſt ꝛ princeps eſt ſolutus legib⁹. ff. de legibus Lege p̄riceps. ergo pro libito ſuo ſine aliqua cauſa pōt diſpenſare in pluralitate beneficioꝝ. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negādo ꝯñā3: ꝛ rō eſt: q2 pluralitas bñficioꝝ3 nō ſolū eſt contra ius humanum: verū etiā contra ius naturale et diuinū. nam eſt contra iuſticiam diſtributiuam q̄ vnus habeat oīa ꝛ alij qui ſūt adeo boni ꝛ adeo bñ meriti de eccleſia nihil habeant: ſimilr̄ eſt contra dilectionē proximi: nam poſtq̄ iſte habet ſufficiēter op3 ſuccurrere alijs: q̇ moriunt fame: pariforma eſt contra honorē diuinū: nā cultus dei diminuit. nam interdu3 aliq̇s habet ſex vel octo bñficia: ex quib⁹ ſex vel octo viri honeſti viuerent honeſte ꝛ laudarent deū ꝛ non defraudarentur aię fundatoꝝ. Na3 certū eſt q̄ aię fundatoꝝū defraudātur qñ vnus h3 multitudinē bñficioꝝum. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur. In politia ſeculari aliq̇ habent multa bona: ꝛ aliq̇ pauca: ꝛ aliq̇ nulla: ergo ita deb3 eſſe in politia eccleſiaſtica ꝛ p ꝯñs non incōuenit q̄ aliquis hēat multa bñficia ſine rōnabili cauſa. ¶ Ad hanc replicā rñdetur concedēdo p̄mā ꝯñam cū cōſequente. na3 in eccleſia ita eſt q̄ aliqui habent piguia bñficia ſicut dñs archiepiſcopus Toletanus ꝛ dñs Archiepiſcopus Maguntin⁹ vel Colonīēſis. et aliq̇ habēt beneficia pui valoris: ſicut epi Italię vel Sardinię: et aliq̇ nihil habēt. Non tñ propterea ſeq̇tur q̄ nō incōueniat aliquē habere multa ſine rōnabili cauſa.

¶ Scđo arguit ſic. ſi ſit aliq̇s doctor theolog⁹ bonę vitę talis pōt licite acceptare multa bñficia ergo reſolutio nulla: añs probatur: talis mediocriter reſeruat pro ſtatu ſuo et oīa alia erogat pauperib⁹ ꝛ fabricę eccleſię: ꝛ ſi alii haberēt talia bñficia luderēt ad taxillos oīa: vel darent meretricibus ꝛ lenonib⁹ ergo optime facit talis doctor theolog⁹ ad euitandū talia flagitia acceptando multa et pinguia bñficia. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negādo añs et ad ꝓbationē negat ꝯña: rō eſt: q2

teſte apoſtolo ad romanos.3°. Nō ſunt facienda mala vt inde veniant bona: modo q̄uis talis doctor theologus bene diſpenſet bona largiendo ea pauperibus ꝛ edificādo eccleſias: nihilomin⁹ male facit acceptādo poſtq̄ ſūt multi alij theologi boni viri: qui bene diſpēſarēt ꝛ morirētur fame: ſ3 ſi nulli eſſent idonei tūc bene poſſet talis theolog⁹ acceptare. Unū tñ eſt aduertēdū ꝛ notādū ꝙ doctor theologus plura pōt bñficia acceptare licite cū bona cōſciencia q̄ vnus alius: rō eſt: q2 determinatum eſt in concilio Baſilieñ. ꝙ ꝑſona idonea pōt habere in bñficijs ducentos aureos de camera annuatim. i. eſt ducentas libras valētinas et ideo ſi ſit perſona multū idonea ſc3 bone vite ꝛ magne doctrine: pōt habere vltra ducētos aureos: ſummopere tñ debet cauere ab ſcandalo. Quare meli⁹ faceret nō accipiēdo vltra ducētos aureos q̄ accipiēdo. Nam immediate alij arguūt ꝙ poſtq̄ ipſe habet multa bñficia ꝙ ipſi etiam poſſunt habere: nec̄ reſpiciunt ſi ſint eq̄les in doctrina ꝛ moribus: nec̄ etiā conſiderāt ſi poſſūt adeo bene hierarchizare ꝛ ideo murmurant ꝯtra tales theologos. Quare licet nollē dānare talē theologu3 ſi acciperet vltra. 200. ducatos i beneficijs: ſemꝑ tñ cōſulerē et perſuaderem ſi poſſem: ꝙ nō caperet vltra ducentos ducatos ad vitandū ſcandalu3 ꝛ dandū bonū exemplu3. De perſona idonea ꝛ multu3 gñoſa ſilr̄ eſt dicendu3 ꝙ pōt habere maiore3 ſummā: et talis ſumma deberet taxari per viros prudentes iuxta ſtatūm ſuorū conſanguineoꝝ. S3 etiā tali nobiliſſimo viro cōſulerē ꝓpter bonū exēplum aliorū3: ꝙ quantum poſſet abſtineret a multitudine bñficiorū ꝛ ꝙ laboraret ad habendu3 vnum bonū ꝛ pingue ꝛ tunc eſſet tutus in ſua conſcientia.

¶ Tertio arguitur lic3 habere in vno epatu ſexagita milia ducatorum vt patet de Toletano Maguntino vel Colonienſi. ergo licet hēre tres vel quattuor epiſcopat⁹ dūmō non excedant ſummā ſexaginta milium ducatorū: ꝯña ꝓbat: papa pōt ex illis tribus aut quattuor epatib⁹. facere vnū ꝛ dare alicui: ergo quando mō ſunt ſeparati papa pōt licite conferre alicui: ꝯña probat: q2 non videtur maior rō de vno q̄ de alio. et añs ꝓbat. Diu⁹ Gregori⁹ ex duobus epatibus fecit vnū vt habetur. 16ª. q. p̄ª. ca. et tēporis et ca. Poſtq̄ hoſtilis. ergo papa q̄ eſt mō pōt idem facere. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝯña3: ꝛ ad ꝓbationem negat añs: ſi tales epat⁹ ſunt populoſi ꝛ ad probationē ꝯcedo ꝙ diuus Gregori⁹ hoc fecit: ſ3 hoc fecit q2 erant hoſtiles impugnatiōes et non erant multi dioceſani: et ita etiam fecit tēporibus noſtris Juli⁹ ſcđs in regno Neapolitano: ſed qñ dioceſes ſunt populoſe: papa non poteſt coniungere licite: nā tunc nō eſt cauſa rōnabilis. Jdcirco Gregorius iunior loco allegato ſcribēs bonifacio: iubet ꝙ ponat multos epiſcopos in ſua prouincia ꝓpt̄ habundantiam populi: ſed qñ eſt penuria populi licitum eſt coniūgere duas

et tres ꝛ quattuoꝛ dioceſes: et q̄uis tempore diui Gregorij epiſcopat⁹ Treuereñ. in Alemania erat multum tenuis ob penuriā populi: nūc autem eſt multū pinguis: ꝛ ideo ſicut tunc diuus Gregoꝛi⁹ potuit cōiungere cum vno alio epatu: ita mō papa qui regnat poſſet diuidere et facere ex eo .2. vel .3. poſtq̄ȝ modo ē populoſus et multum pinguis.

De oꝛdinatis ab hereticis. Diſtinctio. XXV.

Solet etiaȝ queri ſi heretici ab eccleſia preciſi ꝛ dānati poſſint tradere ſacros oꝛdines ꝛ ſi ab eis oꝛdinati redeuntes ad eccleſie vnitatē debeant reoꝛdinari. Hanc q̄ſtionem perplexam ac pene inſolubilem faciunt doctoꝛū verba q̄ plurimū diſſentire videnť. Videntur eīn quidā tradere hereticos ſacros oꝛdines dare non poſſe: nec illos qui ab eis oꝛdinati videnť gratiā recipere. dicit eīn Innocen. arrianoꝛū clericos nō videri ſuſcipiēdos cū ſacerdotij vel miniſterij alicui⁹ dignitate. quibus ſolū baptiſma ratum eſſe permittit: qꝺ in nomine p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſc̄ti percipit. Dicit etiā eos nō poſſe dare ſpūm ſanctū quē amiſerūt et oꝛdiatos ab hereticis caput habere vulneratū ꝛ euȝ q̄ honorem amiſit honoꝛē dare nō poſſe. nec illum aliq̄d accepiſſe. qm̄ in dante nihil erat qꝺ ille poſſet accipere. Tradit etiā venientibus ab hereticis per manus impoſitionē laicā tantū tribuēdam cōmunionē nec ex his aliquem in clericatus honoꝛē vel exiguuȝ ſurrogare. Gregoꝛius etiaȝ dicit ſacrilegam eſſe arrianoꝛum conſecrationē cuȝ ex eorum manu cōmunio p̄cipitur. Cyprianus etiā dicit oīa quecunq̄ȝ faciunt heretici carnalia et inania ꝛ ſacrilega eſſe. ꝛ coꝛū altaria falſa ꝛ illicita ſacerdotia et ſacrificia ſacrilega q̄ moꝛe ſimiarum q̄ cū homines nō ſint: foꝛmā imitanť humanā. vultū eccleſie catholice ꝛ auctoꝛitatē ſibi vendicant. cum ipſi in eccleſia non ſint et cum ſint ſacrilegi ſacerdotiū adminiſtrant ꝛ altare ponūt. Cū nec ſacrificari oblata illic poſſint. vbi ſpūſſanct⁹ non ſit. nec cuiq̄ȝ dn̄s per eius preces ꝛ orationes proſit. qui dn̄m ipſum violauit. Hieronymus quoq̄ȝ aſſerit oīa que offerunť ab hereticis ꝯtaminata eē

in conſpectu dñi. qꝛ licet ſctã vi deant̃ ſpecie ſui. tñ qꝛ contacta ſunt ab illo q̃ pollutus eſt: pol luunt oĩa. Idẽ. Odit deus ſa crificia hereticorũ ⁊ a ſe proij cit: et quotiens in noĩe eius cõ gregati fuerint: deteſtat̃ fetorẽ eoꝝ ⁊ claudit nares ſuas. Idẽ Illi offerũt panẽ ſacrilegũ ⁊c. Leo etiã teſtat̃ extra eccleſiam nec rata eſſe ſacerdotia nec ve ra eſſe ſacrificia. Idẽ etiam di cit per crudeliſſimã veſaniã in alexandrina ſede oĩm ſacramen torum lumẽ extinctũ. Interce pta eſt ſacrificij oblatio. defecit chriſmatis ſanctificatio: ⁊ patri cidalibus manib⁹ impiorũ oĩa ſeſubtraxere miſteria. His aliiſ qꝫ teſtimonijs aſtrui vident̃ ſa cramenta eccleſiaſtica precipue corpis ⁊ ſanguinis: ordinatio nis ⁊ cõfirmatiõis p hereticos non poſſe miniſtrari.

Auctoritates ponit que vi dentur premiſſis obuiare.

¶ Econtra autẽ alij ſentire vi dentur qꝫ ab hereticis etiam p̃ ciſis. ſacri ordines ſicut ⁊ baptiſ mus tradi valeant nec ab here ticis redeuntes: q̃ illic ordinati ſunt ⁊ ⁊ baptizati iterũ ordinã di ſunt: ſicut nec baptizãdi. Vñ Auguſtin⁹. De hereticis dã natis qd̃ q̃dam dicũt baptiſma quod accepit nõ amittit qui re cedit ab eccleſia: ius dandi qd̃ accepit amittit: multis modis apparet inaniter dici. Primo qꝛ nulla oſtendit̃ cauſa cur ille qui illud baptiſma amittere nõ poteſt: ius dandi poſſit amitte re. Vtrũqꝫ eñ ſacramentũ eſt et quadã conſecratione vtrũqꝫ homini dat̃. illud cũ baptizat̃: et illud cum ordinat̃. Ideo nõ licꝫ in catholica eccleſia vtrũqꝫ iterari. Nam ſi quando ex ipſa parte venientes etiã prepoſiti ꝓ bono pacis correpto ſciſma tis errore ſuſcepti ſunt: ⁊ ſi viſũ eſt opus eſſe vt eadẽ officia ge rerent que agebant. nõ ſunt rur ſus ordinãdi. Sed ſicut baptiſ mus in eis. ita in eis manſit or dinatio integra: qꝛ in preciſiõe fuerat viciũ qd̃ in vnitate pa cis eſt correctũ. nõ in ſacramẽ tis: que vbicunqꝫ ſunt ipa ſunt Et cum ipſi expedire videt ec cleſie vt prepoſiti eorũ venien tes ad catholicã ſocietatẽ ho nores ſuos ibi nõ adminiſtrẽt non eis tñ ipſa ordinationis ſa cramenta detrahunt̃: ſed ſuper eos manẽt. Ideoqꝫ nõ eis ma nus imponit̃: ne nõ homini: ſꝫ

ipſi ſacramēto fiat iniuria. Sicut autē in baptiſmo eſt ius qđ per eos dari poſſit. ſic in ordinatione ius dandi eſt vtrūqꝫ autē quidē ad perniciē ſuā. Sꝫ aliđ eſt nō habere. aliud pernicioſe habere. aliud ſalubriter habere. Idem. De his qui ab eccleſie vnitate ſepati ſunt nulla iam q̄ſtio eſt: quin habeāt ꝛ dare poſſint. ſed pernicioſe habēt pernicioſeqꝫ dant. q2 extra vinculuꝫ pacis ſunt. Neutri ſacramento facienda eſt iniuria. Sicut nō recte habet q̄ ab vnitate recedit ſed tñ habet: ꝛ ideo redeūti nō reddit: ſic etiaꝫ nō recte dat qui ab vnitate recedit: ꝛ tamē dat. et ideo q̄ ab eo accipit: venienti ad vnitatem nō iterať. Idem. Aliud eſt nō habere aliqđ. aliđ eſt non iure habere vel illicite vſurpare. Nō ergo iđo nō ſunt ſacr̄a xp̄i ꝛ eccleſie: q2 eis illicite vtanť: nō mō heretici: ſꝫ etiā oīnes ipij. ſed illi corrigēdi ſūt ꝛ puniēdi: illa autē ſunt agnoſcēda ꝛ venerāda. Iteꝫ. Greg. Qđ dicitis vt q̄ ordinatus eſt iterū ordineť valde ridiculoſuꝫ eſt. Ut eīn baptiſatus ſemel iterū baptiſari nō dꝫ: ita q̄ ꝯſecratus ē ſemel in eodē ordine non valet iterū ꝯſecrari. His aliiſqꝫ auctoritatibꝰ videť aſſerri i oībus impijs. etiā in hereticis p̄ciſis ꝛ dānatis. xp̄i ſacr̄a pmanere cū iure dandi. Poſſunt ei dare. ſꝫ pnitioſe: ꝛ quibꝰ dederit: nō ſunt iterum ordinandi. Que premiſſis ex oppoſito obuiare videntur.

Determinatio p̄miſſe contradictiōis auctoritatum.

¶ Hec autē q̄dam ita đtermināt. Sicūt ei hereticos accepta ſacerdotali vł epiſcopali vnctiōe ab eccleſia recedētes: baptiſmi q̄deꝫ dādi ius retinere. ſꝫ nō hr̄e facultatē tribuēdi ſacros ordines vł cōſecrandi đñicum corpus: poſtq̄ preciſi ꝛ dānati ſūt ab eccłia. Sicut degradatꝰ ep̄us nō hꝫ p̄tātem largēdi ſacros ordines: facultatē tñ baptiſādi nō amiſit. Qđ v̓o Aug. ait: intelligūt dictū đ hereticis qui nō ſnīa eccleſie ſꝫ prauitate ſenſus ſui a fidei veritate ac doctrine vnitate diuiſi ſunt. Qui licet tales ſint: ius tñ ordinādi ꝛ ꝯſecrādi habēt: ꝛ q̄ ab eis ordinātur ante manifeſtā p̄ciſionē: etiā ſi cū eis aperte exierint: ꝛ ſnīa eccleſie dānati fuerit: tū ſi redierint iterum ordinādi nō ſunt. Et vbicūqꝫ legiť de ordi-

natis ab hereticis ꝙ ꝓuatis eis ordinibus ministrare valeant. vl' iterū ordinandi non sunt. de hmōi accipiendū dicūt. Nam postq̄ ꝓcisi fuerint ⁊ dānati iudicio ecclesie: ius ordinādi ⁊ cōsecrādi eis detractū asserūt: vt degradatis vel excōicatis. Alij vo dicūt sacra ab hereticis etiā ꝓcisis ſm formā ecclesie celebrata. vera esse ⁊ rata. qꝛ recedētes ab ecclesia ius dādi ⁊ cōsecrandi nō perdiderūt: ⁊ q̄ sic ab hereticis ordinātur: cuȝ redeunt iterū ordinādi non sunt. Que vo ab hereticis aliter q̄ꝫ i ecclesia fiūt: falsa sunt ⁊ inania: ⁊ q̄ a talibꝰ ordinari videnẗ nō munus sed vulnꝰ accipiūt. Et ſm hanc differentiā varie d̄ his loquūtur doctores. Quidā vo dicūt eadē sacr̄a ab hereticis ꝓcisis posse celebrari q̄ a catholicis. si ab illis forma ecclesie seruet: et ab eis celebrata va eē ⁊ rata q̄ꝫtū ad se: q̄ꝫtū vo ad effectuȝ. falsa esse ⁊ inania. Et i his qui male tractāt: ⁊ i his q̄ male suscipiūt: ideo irrita ⁊ falsa. qꝛ qđ promittūt ⁊ conferre credūtur nō tribuūt. Dānanda etiā dicunẗ: qꝛ illicite dantibꝰ vl' accipientibꝰ sunt i iudiciū. Polluta etiā dicūtur nō q̄ꝫtū ad se: sꝫ propter indignā hereticoꝝ tractatiōeȝ. Ideo. Grego. cōmuniōeȝ Arrij vocat execrationē: ⁊ Innocētius Bonosij ordinatiōnē: damnationē: non ꝙ ita i se sint: sꝫ qꝛ male dātes vl' accipiētes tales facit. Sicut etiaȝ Hierony. sacrificia eoꝝ paneȝ luctus vocat. nō q̄ꝫtū ad effectū. Nōnulli vo tradūt illos hereticos q̄ i ecclesia ordinati sūt: ius ordinādi ⁊ consecrādi etiā cū seperati fuerit habere. Qui vo i scismate vl' heresi positi ab eis ordiati ⁊ inuncti fuerit: illo iure carēt. Ideoq̄ꝫ cū ordinare volūt vulnus potius infigunt q̄ꝫ gratiam conferunt.

De symonia vnde dicitur et quid sit.

¶ De symoniacis vero nō est ambigēdum q̄a sint heretici. q̄ tamē ante sñiam degradatiōis ⁊ ordināt ⁊ ꝯsecrāt. Et licet symoniaci ꝓprie dicātur q̄ instar symonis magi impreciabilem grām ꝓcio conducere volūt: ⁊ q̄ pro ministerio sacro recipiūt in modū Giezi Giezite vocādi sunt: oēs tamē ⁊ dātes ⁊ accipientes symoniaci dicūtur et vtriq̄ꝫ eadem percellunt.

De his q̄ scienter a symo-

niacis ordinantur.

¶ Differt tamen iter eos q̄ ordinātur a ſymoniacis ſcienter ⁊ eos q̄ ignorant. Qui enī ſciēter a ſymoniacis ſe permiſerint ꝯſecrari. imo execrari. eoꝝ conſecratio omnino irrita ē. Qui vō ordinant a ſymoniacꝭ quos cū ordināt neſcūt eſſe ſymoniacos. q̄ ⁊ tunc pro catholicꝭ habentur: eorum ordinatio miſericorditer ſuſtinetur.

De his qui dicunt ſe emere corpalia nō ſpiritualia.

¶ Si vero aliq̄ obiecerit ſe nō ꝯſecrationes emere. ſed res ipſas q̄ ex ꝯſecratione ꝓueniūt. penitus deſipere ꝓbant. Naz quiſqȝ hoꝝ alteruz vendit ſine quo alterū non habet: neutruz vendere derelinquit.

Diſtinctio ſymoniacorū.

¶ Symoniace autem hereſis tripartita ē deſtinctio. Alij eñ ſymoniace a ſymoniacis ordinant. Alij ſymoniace a non ſymoniacis. Alij nō ſymoniace a ſymoniacis Uñ Nicola⁹ papa. Statuim⁹ decretū ꝺ ſymoniaca tripartita hereſi. i. de ſymoniacis ſymoniace ordināti bus vl' ordinatꝭ. de ſymoniacis ſymoniace a non ſymoniacis ⁊ de ſymoniacis ſymoniace a nō ſymoniacꝭ. ⁊ de ſymoniacis nō ſymōiace a ſymoniacꝭ. Symoniaci ſymoniace ordinati vl' ordinatores ſm canones a ꝓprio gradu decidāt Symōiaci etiaȝ ſymoniace a nō ſymoniacꝭ ordinati ſilr' ab officio remoueantur. Symoniacos vō nō ſymoniace a ſymoniacꝭ ordiātos. miſericorditer ꝑ manus ipoſitionē pro tpis neceſſitate in officio ꝑmitim⁹ ꝑmanere. Nō itelligēdū ē ꝺ his q̄ ordinant a ſymoniacis ignorantes eos eſſe ſymoniacos. hos facit ſymoniacos non reatus criminis. ſed ordinatio ſymoniaci.

Alexander papa de his qui violenter a ſymoniacis vel ab hereticis ordināt ur.

¶ Similiter cū decernit alexāder papa ſymoniacos oīno dānandos ac deponēdos. ſubintelligendū eſt niſi violenter q̄s attract⁹ fuerit. De his eñ ⁊ a quibuſlibet hereticis violenter ordinatꝭ dicit Jnnocen. q̄ ꝑñt hēre aliquē colorē excuſationis ⁊ ſi ſtati diſcedūt ab eis. ⁊ peſſimo eoꝝ ꝯciliabulo renūciant.

De etate ordinandoꝝ ita decreuit Nicolaus papa.

¶ Sacri inquit canones ſanxerũt vt ſubdiaconus non ordinetur ante .xiiij. annos: nec diaconus ante .xxv. nec pſbyter ante .xxx. Deinde ſi dignus fuerit ad epatũ eligi põt: qd nos etiã pari modo ſeruare iubemus. Itẽ Fabianus. Si qs .xxx. etatis nõ ipleuerit annos: nullomodo pſbyter ordinetur ⁊ ſi valde ſit dignus: q2 ⁊ ipſe dñs .xxx. ãnorum baptiſatus eſt. ⁊ ſic cepit docere.

ueritur prio circa .25. diſt. vtrũ ſolus eps poſſit conferre ordines? ¶ Pro huius queſtiois enodatione ẽ aduertẽdum q duplices ſunt ordines .ſ. ſacri et nõ ſacri. Ordines ſacri dicunt qbus annexum eſt votũ cõtinentie ⁊ caſtitatis ⁊ mõ ſunt tres .ſ. ſubdiaconatus diaconatus: ⁊ pſbyteratus: ſz olī ſubdiaconatus nõ erat ordo ſacer: ſz pſbyteratus ſẽp fuit ſacer: rõ eſt: q2 ex traditione apoſtolorũ nõ eſt poſſibile poſt ordinem ſacrũ pſbyteratus ducere vxorem ⁊ ideo Greci preſbyteri ſi ſint vxorati: duxerũt vxores añ ſuſceptionẽ preſbyteratus. Quare ſi aliqs preſbiter grecus vxoratus efficiebatur viduus non poterat neq poteſt ducere ſcdam vxorem. Ordines nõ ſacri ſunt quattuor minores. ¶ Iſto notato rñdet ad .q: p duas concluſiones quarũ prima eſt iſta. Solus eps põt conferre ordines ſacros. Iſta concluſio probat: ſolius illius eſt preponere duces in eccleſia: cuius eſt aſcribere milites ad aliquod officiuz in eccleſia: ſed ſolius epi eſt aſcribere milites xpianos in eccleſia in officio defendẽdi fidem catholicã per ſacramentũ cõfirmationis: ergo ſolius epi eſt preponere ſacerdotes in eccleſia q ſunt duces minorum pz ex .7. diſt. huius quarti ſententiarum. Scda cõcluſio eſt iſta nõ ſolus eps põt conferre ordines nõ ſacros. Iſta cõcluſio patz q2 dñi pſbyteri Cardinales et multi Abbates poſſunt conferre .4. minores.

¶ Contra primã concluſionẽ arguit ſic. Simplex ſacerdos põt conferre ordines ergo cõcluſio falſa: añs probatur: nunq ordinat aliquis in ſacerdotez: quin ſimplex ſacerdos ordinet eum ergo a fortiori poteſt ordinare: añs pbat: qñ dñs eps ordinat aliquẽ in ſacerdotẽ tũc ſimplices ſacerdotes q ſunt preſentes ponũt manus ſup caput ordinãdi ergo de facto ordinãt ipſuz: pña probatur: q2 ideo tres epi dicuntur ordinare alterũ in epm q2 ipſi tres adhibent manus ⁊c. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negando añs: et ad probationẽ negat iterũ añs: ⁊ ad pbationez negat pña: rõ eſt: q2 ſolus eps profert verba: et ideo ſolus ipſe dicitur ordinare: ſacerdotes vero ſolum imponunt manus: vt dñs deus det magnã grãm ordinãdo: et ad hoc denotãduz imponũt manus: ſecus eſt de illis epis q alterum ordinant in

ep̄z: nā qlibȝ eoꝛ tantū facit ſic ali⁹. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguit. Archidiaconus dat vrceolū ſubdiacono cum mantili ⁊ manutergio ergo archidiaconus confert ſubdiaconatum. ¶ Ad hanc replicā negat ꝯn̄a et rō eſt: qꝛ nulla ꝓfert verba archidiaconus. ¶ Contra iſtā ſolutionē replicatur. Cuicunqȝ cōmittit pꝛincipale: cōmittit etiā minus pꝛincipale: ſed ordinis ſacramentū ordinat ad euchariſtiā et ſimplex ſacerdos pōt conficere euchariſtiā ergo ſimplex ſacerdos pōt ordinare alteruȝ in ſacerdotē. ¶ Ad hanc replicā rn̄detur negando etiā ꝯn̄am: ⁊ rō eſt: quia tale minus pꝛincipale non includitur in illo magis pꝛincipali cū vnum ſit circa coꝛpus xp̄i verū ⁊ alterum circa coꝛps xp̄i myſticum.

¶ Scd̄o aeguit ſic contra eādem concluſionē. Pl⁹ diſtat ſacerdos a ſubdiacono q̄ꝫ eṗs a ſacerdote ergo ſi epiſcopus pōt ordinare aliquē in ſacerdotem: ſimplex ſacerdos poterit ordinare aliquē in ſubdiaconū. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando ꝯn̄am: ⁊ rō eſt qꝛ de rōne ep̄i eſt poſſe ordinare: ideo: qꝛ debet ſup intendere: nō autē de rōne ſacerdotis. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionē arguitur. Eṗs pōt aliquē conſecrare in archiep̄m et archieṗs eſt maioꝛ ep̄o ergo a foꝛtioꝛi ſacerdos qui eſt maioꝛ ſubdiacono poterit ordinare aliquem in ſubdiaconū: ſi dicas q eṗs facit hoc ex cōmiſſiōe pape tunc deduco argumentū de ſimplici ſacerdote electo in Roma. pōtificē: nam talis conſecrabit ab ep̄o hoſtieñ. in papā ⁊ papa eſt maioꝛ epiſcopo hoſtieñ. ergo ſolutio nulla. ¶ Propter hoc aliter rn̄detur q eṗs q̄ conſecrat alterū in archiep̄m ante cōſecrationem ⁊ toto tempoꝛe conſecrationis eſt maioꝛ illo: q̄ conſecratur in archiep̄z: ſȝ poſt cōſecrationem talis eſt archieṗs: ⁊ quo ad poteſtatē iuriſdictionis eſt maioꝛ: ſimiliter eṗs hoſtieñ. ante conſecrationē ſimplicis ſacerdotis electi in papam eſt maioꝛ quo ad poteſtatē ordinis ⁊ toto tempe conſecratiōis ſed poſt conſecrationē iaȝ eſt papa: et ideo maioꝛ nō poteſtate ordinis ſed iuriſdictionis. Idcirco optime verificatur illud dictū Pauli ad hebꝛeos. ſ. q minoꝛ a maioꝛi benedicitur. Nam ante conſecrationē ⁊ benedictionē tales conſecrantes ⁊ bn̄dicentes ſunt maioꝛes alijs qui cōſecrant et bn̄dicunt.

¶ Poſtremo arguitur contra 2^am^. q^em^. Illa que ſunt ordinis nō poſſunt cōmitti illis: q̄ nō hn̄t talē ordinē ſȝ conferre ordines ſpectat ad ordinē ep̄atus ergo illi q̄ non habent ordinē epiſcopalē nō poſſunt cōferre ordines: ⁊ per ꝯn̄s dn̄i pꝛeſbyteri Car^les^. ⁊ Abbates nullos poſſūt cōferre ordines. ¶ Ad hoc argumētum facile rn̄det q cōferre ordines non ſacros nō ſolū eſt ordinis ep̄alis: ſed illius cui papa vult dare talem poteſtatē: ⁊ per ꝯn̄s dn̄i p̄ſbyteri Cardinales ⁊ Abbates qn̄qȝdem placuit dn̄o pape dare ipſis talē poteſtatē q poſſint conferre. 4. mi^res^.

¶ Queritur ſcd̄o circa eandeȝ diſt. vtrum eṗs hereticus pōt cōfer

re ordines. ¶ Pro huius.q.intelligentia eſt aduertenduz ꝙ olim fuit magna controuerſia inter doctores de iſta.q. Nam Cyprianus martyr tenebat partē negatiuaz. Alij vero partē affirmatiuam: ſed poſt determinationē diui Aug. nō eſt amplius controuerſia: oēs em̄ ſequunt Auguſtinum.ſ. ꝙ eps hereticus pōt conferre ordines: dummō vtat forma debita ⁊ habeat intentionē conferēdi qd eccleſia intendit cōferre: rō ē: quia propter hereſim nō perdit dignitatē epalē ⁊ ideo ſi attētet cōferre ordines de facto cōfert q̄uis peccet.

¶ Contra iſtā reſolutionē ar. ſic. Maioris authoritatis ē aliquez ad ordinē promouere q̄ peccatorē abſoluere a peccatis ſed eps hereticus nō pōt abſoluere peccatorem a peccatis ergo a fortiori non pōt aliquem ꝓmouere ad ordines ſacros ꝯña tenet: quia q̄ nō pōt minus nō poteſt maius. ¶ Ad hoc argumentum rn̄det negando ꝯñaz: rō eſt: qz ad hoc qd aliqs abſoluat reqrit ꝙ ſit in gr̄a gratū faciente alias nō eſt capax abſolutionis: ſz ad hoc quod aliquis ordinet nō reqritur ꝙ ſit in gratia gratuz faciente ſimplr: ſz bn̄ requiritur ꝙ ſit in gr̄a gratū faciēte ad h ꝙ recte ⁊ licite ordinet. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguit. In ordinis collatiōe reqrit bn̄dictio: ſz oīs bn̄dictio hereticorū eſt maledictio: ergo non eſt poſſibile ꝙ eps heretic aliquez ordinet. ¶ Ad hanc replicā rn̄detur diſtinguēdo maiorē: vel ad hoc vt recte et iuſte conferant ordines ⁊ ſic concedit illa vel ſimplr ⁊ ſic negatur: nam talis ordinatio facta ab epo heretico eſt maledictio tam reſpectu ipſius epiſcopi q̄ reſpectu recipiētis: qz vterq peccat mortalr ſcz eps ꝯferendo: ⁊ alter recipiēdo.

¶ Scdo arguit ſic. Eps hereticus eſt ſeparatus ab eccleſia ergo non pōt cōferre ordines: ꝯña tenet qz tunc nō habz characterē. ¶ Hoc argumentū nō ꝓcedit contra noſtrā opinionem qz diximus in precedēti diſtinctione: ꝙ epatus eſt ordo ⁊ imprimit characterē. Scdz vo opinionem aliorū dicendū eſt ꝙ licet non habeat characterē attn̄ fuit cōſecratus: ⁊ ideo rōne talis conſecratiōis remanet in eo poteſtas conferendi ordines.

¶ Queritur tertio circa eādez diſt. vtrum oīs homo ſiue infans ſiue puer ſiue adultus ſiue maſculus ſiue fœmina poſſit ordinari in ſacerdotem. ¶ Pro huius.q. elucidatione eſt aduertendū ꝙ iam eſt declaratum per Innocētiuz tertiū in ca. Tue litere continebant libri quinti de clerico per ſaltuz promoto: ꝙ hō ante annos diſcretionis pōt ſuſcipere minores ordines Idcirco ſolū ē controuerſia de maioribus ſiue ſacris. Diuus thomas in preſenti diſtinctione tenet: ꝙ nullus pōt ſuſcipere ordines ſacros an̄ vſum rationis. Ratio diui Thomę eſt duplex Prima eſt propter votū continētię annexuz ſacro ordini: naz puer ante vſum rōnis nō pōt vouere. Scda rō diui Thomę eſt qz committunt talibus per ordines ſacros ſacramēta

tractanda ⁊ pueri ante vſum rōnis non poſſunt tractare ſacramenta licite ⁊ honeſte.

¶ Contra iſtam opinionē arguūt oñs Bonauētura ⁊ doctor ſubtilis. Sacrm ꝯfirmatiōis cōfert nō habenti vſum rōnis ⁊ actus ad quē ordinatur ſacramentū confirmationis nō pōt exerceri a puero non habente vſum rōnis. Nam puer ante vſum rōnis non pōt defendere fidē catholicā propt quā defenſionē confertur ſacramentū confirmationis et nihilominus puero nō hñti vſuꝫ rationis cōfertur poteſtas defendēdi fidem catholicā per ſacramentū confirmatiōis ergo ita erit de ſacramento ordinis: ꝙ q̄uis puer nō poſſit exercere actum ad quē ordinatur ſacramentuꝫ ordinis: nihilominus confertur ei poteſtas exercendi talem actuꝫ per ſacramentū ordinis. ¶ Ad hoc argumentum difficile eſt dare diſcrimen: maxie qꝛ idē poteſt argumentuꝫ deduci de ipſis. 4. minoribus ordinibus: qui cōferuntur paruulo ante vſum rōnis ex capite allegao: ⁊ ſi recurras ad votuꝫ continentię annexū ordini ſacro: tūc deducam argumentū ante ſtatutū eccleſię: nam tunc nullū erat votū cōtinentię: propterea ſolum ſup eſt recurrere ad reuerentiaꝫ excellentiſſimi ſacramenti eucharıſtię: ſed h̄ eſt mere voluntarie dictuꝫ. Nec valet illud qđ dicit de palude. ꝙ in ſacramentis: quę nō ſunt neceſſitatis requiritur conſenſus: nam hoc eſt manifeſtę falſum: nā non requirit conſenſus ad recipiendū ſacramentuꝫ confirmationis ⁊ tñ ſacramentū cōfirmationis non eſt ſacramentū neceſſitatis. Similiter. 4. minores ordines non requirunt cōſenſum ⁊ tñ non ſunt ſacramenta neceſſitatis.

¶ Alia eſt opinio diui Bonauenturę ⁊ doctoris ſubtilis aſſerentium ꝙ ſi eps attentet conferre ordines ſacros puero infanti incunabulis de facto cōfert q̄uis peccet ppter prohibitionē eccleſię. Iſta opinio facile probaꝛ: qꝛ non rḡritur cōſenſus ad ſuſceptionē ordinū ſacrorū ſicut nec ad confirmationem.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic ſequereꝛ ꝙ talis puulus ordinatus qñ veniret ad annos perfectę diſcretionis teneretꝛ cōtinere ꝯñs ē falſum igr̄ opinio nulla ſequela probaꝛ votū cōtinentię eſt annexum ſacro ordini ⁊ talis puer hꝫ ſacrū ordinē g̃ teneꝛ cōtinere. Iaꝫ probaꝛ falſitas conſequētis: iſte puer nūq̄ꝫ cōſenſit neq̄ꝫ formalr̄ neq̄ꝫ virtualr̄ in tali voto neq̄ꝫ in ſuſcipiendis ordinibus g̃ non tenetur continere. ¶ Ad hoc argumentū reſpondeꝛ duobus modis: vno modo negando ſequelā ⁊ ad probationeꝫ negaꝛ ꝯñā ⁊ ratio ē qꝛ talis nunq̄ꝫ voluit ſuſcipere ordies: ⁊ dñi ſacerdotes: qui modo obligantur ad votū cōtinentię: ideo obligaꝛ: qꝛ voluntarie ⁊ ſpōtanee nemine cogēte voluerunt ſuſcipere ordines ſacros: q̄bus annexum eſt votū continentię: ſecus ē de iſto puero q̄ nunq̄ꝫ voluit ſuſcipere ordines ⁊ ſecundū iſtam ſolutionē talis puer qū veniret ad annos diſcretionis poſſꝫ ꝯtrahere matrimoniū. ¶ Alio

mõreſpondeť concedendo ſequelã ⁊ negando minorẽ ⁊ ad probationẽ negať ꝯña: nec incõuenit ꝙ eccleſia obliget eum ad continentiã ratione ſtat⁹ ꝑ maiori bono ⁊ commodo ipſius: ſicut eccleſia cogit illos q̇ ſuſceperũt ſacramentũ baptiſmatis propter metũ cadentẽ in conſtantẽ virũ ad ſeruandã fidẽ catholicaꝫ ratione ſtatus. Naꝫ licet ratione illius volitionis cõditionatę non ſuſceperunt gratiã gratũ facientẽꝫ: ſuſceperunt tñ characterẽ baptiſmaleꝫ. Ex iſta ſolutione ſequiť ꝙ in poteſtate alicuius mali Epi eſſet facere ꝙ Delphinus Francię nõ poſſet ducere vxorẽ patet ſi ordinaret eũ in ſacerdotẽ.

¶ Scdo arguitur cõtra eandẽ opinionẽ ſequereť ꝙ tres mali Epi poſſent aliquẽ paruulũ ordinare in ſacerdotẽ ⁊ conſecrare in Epiſcopũ ꝯñs ẽ falſum igiť ſequela probatur nõ eſt maior ratio ꝙ poſſint eũ ordinare in ſacerdotẽ ꝗ̃ ꝙ poſſint eũ cõſecrare in Epiſcopũ: ſed primũ poſſunt ergo ſecundum poſſunt. ¶ Ad hoc argũm. reſpondeť negando ſeq̃lã ⁊ ad probationẽ negatur añs ⁊ dico ꝙ diſcrimen eſt quia talis ꝯſecratio Epiſcopi eſt q̇daꝫ matrimonium ſpirituale ⁊ ſicut ad matrimoniuꝫ carnale requiritur conſenſus ita etiã ad matrimoniuꝫ ſpirituale req̇riť conſenſus. nã per talẽ conſecrationẽ epiſcopus efficiť ſponſus ⁊ vir eccleſię quã deſponſat in cui⁹ ſigm. portat anulũ vt ſuperius dictuꝫ eſt modo paruulus añ annos diſcretionis nõ põt conſentire ⁊ iõ nõ poteſt conſecrari in Epiſcopum.

¶ Secundo ẽ aduertendũ ꝙ mulier nõ põt ordinari ꝗ̃uis aliqui hęretici. ſ. cataſtygę dixerunt mulierẽ poſſe ſuſcipere oẽs ordines ⁊ mõ iſte maledict⁹ Luther ſuſcitauit cineres extinctos. Sed nõ conſiderauit dictuꝫ Pauli pͤ. ad Timoth. 2. Cap. dicentis mulierẽ docere in eccleſia nõ ꝑmitto nec dominari in virũ. Siľr non ꝯſiderauit illud eiuſdẽ Pauli pͤ. ad Corinth. 11. ſi ẜo turpe ẽ mulier tonderi ac decaluari velet caput ſuũ. Pariforma nõ reſpexit ꝙ qñ ſaluator nr̃ fecit ſacerdotes Apoſtolos ĩ vltima cœna nullę erãt fœminę. Siľr qñ dixit poſt reſurrectionem. Accipite ſpm̃ ſanctũ: nullę erant fœminę ibi preť ea ſi ſaluator nr̃ voluiſſet dare ordineꝫ ſacerdotij alicui fœminę maxime dediſſet ſanctiſſ. matri ſuę Marię: ſꝫ btã ẜgo nõ habuit ordinẽ ſacerdotij ꝗ̃ nulla fœmina põt hẽre. Itẽ ecclia nõ habuiſſet tantã pręſumptionẽ ꝙ priuaſſet fœminas tãta dignitate ꝗ̃ neceſſarium ẽ dicere ꝙ de inſtitutione xp̃i eſt ſexus virilis ⁊ nõ fœmineus.

¶ Cõtra iſtud notabile arguitur ſic autho^re. Pauli ad Galath. 4. ⁊. 5. Capitibus dicentis. In xp̃o ieſu nõ eſt ſeruus neqꝫ liber neqꝫ maſculus neqꝫ fœmina ꝗ̃ fœmina põt ordinari. ¶ Ad hoc argũm. rñdeť negando ꝯñam: rõ eſt qꝛ ibi ſolũ loquitur Apoſtol. quo ad grãm ⁊ gloriaꝫ ęternã: vult enĩ dicere Paul⁹ ꝙ dũmõ aliq̇s ſeruiat dño deo: dñs d9s nõ curat an ſit diues vel ſeru⁹: iudęus natione vel gentilis nã nõ eſt acceptator ꝑſonaꝝ ⁊ ideo tantã grãm

⁊ gr̃iam dabit vni ſicut alteri dũmõ equalr̃ ſeruiant ei. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit̃ in Cap. Diaconiſſã. 27e.q.1. hr̃ur ꝙ diaconiſſa nõ debꝫ ordinari añ.40. annos ğ mulieres poſſunt ordinari ſalteꝫ poſt.40. annos. ¶ Ad hanc replicaꝫ rñdetur ꝙ diaconiſſa in Cap. allegato nõ capitur ꝑ perſona hñte ordinẽ diaconatꝰ ſꝫ ſolũ ꝓmoniali que ſolet legere homeliã. In matutinis ⁊ ſi aliq̃ñ mulieres vocent̃ preſbyteriſſe non debemꝰ intelligere ꝙ habeant ordinẽ preſbyteratꝰ. Sꝫ debemus intelligere vxores preſbyterorũ. Naꝫ vt dicit Scotꝰ in pñti diſtin.q.2. in rñſione ad.2. argm̃. greci preſbyteri ſunt vxorati: ſꝫ latini nõ ſunt vxorati qꝛ nõ ſolũ caſtitas cõiugalis ſꝫ caſtitas ſimplr̃ annexa ẽ ordini ſacro apud latinos.

¶ Scđo arguit̃ ſic. Delbora iudicauit iſrael vt habet̃ in lib. Iudicum: et habuit ſpiritum propheticum ergo mulier poteſt habere ſacrum ordinẽ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝯñam: ⁊ rõ eſt: qꝛ etiaꝫ apud nos fœmine dñant̃ in tẽporalibus et aliq̃ habuerũt ſpiritum ꝓpheticũ vt patet de filiabꝰ philippi ⁊ de beata katherina ſenẽſi ⁊ multis alijs: non tamẽ ꝓpterea habuerũt dominiũ in ſpiritualibꝰ.

¶ Tertio arguitur rõne naturali. Si eps̃ attentet dare ordines alicui mulieri realiter conferret ipſi ordines ergo reſolutio nulla: añs ꝓbatur: ſi eps̃ attentet conferre viro ordines realiter cõfert ergo ſi attẽtet conferre mulieri realiter cõfert. ꝯña probatur: qꝛ quãdocunq̃ eſt aliquod agens ſi applicent̃ ei duo paſſa eiuſdem ſpeciei ſi poſſit agere effectuꝫ in vnum põt agere in reliquum: ſed vir ⁊ mulier ſunt paſſa eiuſdem ſpeciei ergo ſi eps̃ põt in vnum põt in alteruꝫ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ⁊ ad probationeꝫ negatur ꝯña: et ad probationẽ dico ꝙ illud habet verũ de agente naturali producẽte effectũ naturalẽ mõ eps̃ in conferendo ordines non eſt agens naturale ideo nõ oportꝫ ꝙ ſi põt ordinare virum poſſit ordinare mulierem.

¶ Querit̃ quarto circa eandeꝫ diſt. quot modis cõmittit̃ ſimonia? ¶ Pro huiꝰ.q. intelligentia eſt aduertendum ꝙ ſimonia ſic diffinitur a dñis canoniſtis. Simonia eſt ſtudioſa voluntas emendi vel vendendi aliq̃d ſpirituale vel ſpirituali annexuꝫ: et hanc diffinitionẽ ſequuntur ferme oẽs doctores theologi p̃ter dñm Cantorẽ pariſieñ. qui alit̃ diffinit. ſ. Simonia eſt ſpiritualiuꝫ acceptio vel collatio nõ gratuita. Ulterius eſt notandũ ꝙ ſpirituale dicitur duobus modis. Uno mõ per eſſentiã vt gr̃a: ſcientia: ⁊ ſic de alijs virtutibus. Alio mõ dicit̃ ſpirituale per attribbutionẽ ſiue cauſalitateꝫ: et iſto mõ ſacramenta dicuntur eſſe ſpiritualia quia cauſãt ꝑ gratiã gratum facientẽ. Spirituali annexũ dr̃ illud qđ habꝫ aliquã conſecrationẽ vel eſt poteſtas alicui competẽs rõne officij vt vaſa ſacra et veſtes ſacre: ius patronatus: ius leuandi decimas aut primitias: aut fructꝰ rõ-

ſie officij eccleſiaſtici. Ulterius eſt aduertendum ꝙ dñs Urbanus papa in ca. Saluator.1.q.5.reſpōdet ad hanc queſtionem dicens. Quiſquis res eccleſiaſticas nō ad qđ inſtitute ſunt: ſed ad propria lucra munere lingue vel indebiti obſequij vł pecunie largitur vel adipiſcit̄ ſimoniacus eſt: et ſic patet ꝙ tribus modis cōmittit̄ ſimonia.ſ. per munus lingue et per munus obſequij et ꝑ munus pecunie. ¶ Sꝫ queres quare ementes vel vendentes dicuntur potius ſimoniaci ꝙ̄ Eſauite vel Jeſeite poſtꝙ̄ Eſau fuit ſimoniacus ſimilit̄ Jeſei longe ante Simonem magum. ¶ Ad hoc rñdet̄ ꝙ cauſa ē quia Eſau ſolum vendidit ſpirituale ⁊ non emit: ſimilr̄ Jeſei vendidit et non emit. Simō magus autēꝫ et voluit emere et vendere ſpirituale: et ideo per excellentiā ab eo omnes vocantur ſimoniaci.

¶ Contra reſolutionē hui⁹.q. arguitur p̄rio ſic. Sequeret̄ ꝙ dñs rector diui Martini celebrans miſſam pro vno ſolido vel miniſtrans ſacramenta ⁊ capiens pecunias: vł capiens duodenū pro ſepultura: ſimoniace ageret: ꝯñs eſt abſurdum et cōtra cōem conſuetudinē vñs eccleſie ergo reſolutio.q. nulla: ſequela probat̄. Rector diui Martini vēdit ſpirituale ꝑ pecunijs talia agendo ergo ſimoniace agit. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ negando ſeq̄laꝫ: et ad probationē negat̄ añs: et rō ē: quia nō capit tales pecunias pro ꝑcio rerū ſpiritualiū quas miniſtrat: ſed pro ſua ſuſtentatione vt melius poſſit ſeruire deo: et ſic pꝫ qñ capit pecunias talis rector principaliter et vltimate capit eas ad honorē dei. Jdeꝫ eſt dicendū de dño canonico: qui capit diſtributiones ꝑ horis canonicis. ¶ Cōtra iſtā ſolutioneꝫ arḡ. Dñs rector diui Martini non celebraret miſſaꝫ niſi haberet pecunias ſimilr̄ dñs canonicus nō iret ad horas niſi haberet diſtributiōes ergo principaliter rector diui Martini celebrat ꝑpter pecunias: ſimilit̄ dñs canonic⁹ p̄cipalit̄ vadit ad horas propter diſtributiones ⁊ per ꝯñs quilibet coruꝫ ſimoniace agit. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ negando ꝯñam: ſed bñ pōt inferri ex illo añte ꝙ pecunie ſunt cauſa minus principalis quare rector celebrat ⁊ canonic⁹ vadit ad horas et ſic de alijs actibus. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguit̄. Licitum eſt dño rectori vendere ſepulturam ergo ⁊ alia ſpiritualia: añs ꝓbatur. Abraā licite emit ab Ephrō duplicē ſpeluncā pro ſepultura ſue vxoris Sare ergo rector diui Martini poteſt vendere ſepulturaꝫ: añs patet ex.23.ca. Geñ. ¶ Ad hanc replicam rñdet̄ negando añs: ⁊ ad ꝓbationeꝫ dico ꝙ Abraā nō emit duplicē ſpeluncā ſic ꝙ dederit pecuniā ꝑ ipſa. imo in cap. allegato habetur ꝙ dedit pecuniā ꝑ agro in quo erat illa duplex ſpelunca in qua erant ſepulti primi parentes.

¶ Scđo arguit̄ ſic. Licet emere ius patronatus et ius patronat⁹ eſt ſpirituali annexū ergo reſolutio nulla: maior ꝓbat̄: qñ venditur aliquis comitatus vel ducatus habēs

ius patronat⁹ vendit etiã ipſuz ius
patronatus ergo licz emere ꝛ vẽde-
re ius patronatus. ¶ Ad hoc argu-
mentum rñdetur cõcedendo maio-
rem dummõ tale ius ſit annexũ ali
cui dominio tempali ꝛ non vendat
cari⁹ tale dominiũ ꝓpter ipſuz ius
patronatus. Nã ſi venderet carius
tale dominiuz propt ipſum ius pa-
tronatus tunc eſſet manifeſta ſimo
nia ꝛ negat ꝯña. Nam nõ venditur
tale ius patronatus de ꝑ ſe: ſed de
per accidẽns: ꝛ ideo ſi maior intelli
gitur de per ſe: neganda eſt: et iſto
mõ etiã de per accñs emit Abraam
duplicem ſpeluncã ꝛ nõ peccauit: ſz
Ephrõ peccauit: qꝛ carius vendidit
et ideo ablata eſt a noĩe ipſius vna
litera vt dicũt hebrei. ¶ Cõtra iſtã
ſolutionẽ arguitur. Ante legem ſcri
ptaz licebat emere primogeniturã
ergo nunc licet emere patronatus
intelligendo ſemper de per ſe: ꝯña
tenet: quia ante legẽ ſcriptã primo-
genitura habebat ſacerdotium ſibi
annexũ: et añs patet de Jacob: qui
emit primogenituram ab Eſau fr̃e
ſuo vna ſcutella lenticularuz. vt ha-
betur Geñ. 25. ca. ¶ Ad hanc repli-
cam reſpondet negando añs: ꝛ ad
probationez dico ꝙ Jacob nõ emit
primogeniturã: ſz redemit vexatio-
nem. Nam erat iaz primogenitura
ſibi data a dño deo vt reuelauit ſpi
rituſſanctus matri ſuę Rebecę: ꝛ iõ
Malachias in p°. ca. in perſona dĩ
dicit. Jacob dilexi. Eſau autẽ odio
habui. ¶ Contra iſtã ſolutionez ar.
ſequeretur ꝙ ſi aliqͥs haberet iuſtũ
titulũ in aliquo bñficio ꝛ infeſtaret
ab aliquo ambitioſo poſſet tali am
bitioſo dare pecunias vel penſionẽ
ꝯñs eſt falſuz ergo ſequela patz: qꝛ
põt redimere vexationẽ iuſtã. Jam
probat falſitas ꝯñtis: ſequeret ꝙ ſi
maior pars capituli ꝓmitteret ali-
cui ſua vota pro electione epĩ talis
poſſet dare alijs canonici pecunias
vel penſiones vt ipſi etiã darẽt ſua
vota: ꝯñs eſt abſurdũ ergo ſeqͣla pz
quia hoc faceret ad redimendã ve-
xationẽ. ¶ Ad hanc replicã rñdetur
concedendo ſequelã ꝛ negando mi-
norem: ſed talis recipiẽs penſionẽ
aut pecunias eſt ſimoniac⁹ ſi cogno
ſcit alterũ habere iuſtũ titulum: naz
ſi haberet ignorantiã inuincibilem
excuſaret ꝛ ad probationẽ minoris
ſequela negat: ꝛ ad probationẽ ne-
go ꝙ talis daret ad redimendã ve-
xationez pecunias vel pẽſionẽ: rõ ẽ
quia nondũ habet iuſtũ titulũ: imo
nullũ habet: et ideo ſi det pecunias
verus ſimoniacus eſt.

¶ Tertio arguitur. Licz eme
re decimas ꝛ ꝑmitias archiepat⁹
Valẽtini ergo licet emere ſpiritua-
li annexũ: añs patz: licet emere bla
da vina et oleum ꝛ iſta ſunt decimę
ergo licz emere decimas. Si dicas
ꝙ nõ inconuenit emere decimas qꝛ
decimę nõ ſunt ſpirituali annexe: in-
conuenit tñ emere ius leuandi deci
mas ¶ Contra hoc arguitur licet
emere ius leuandi decimas ergo ſo
lutio nulla: añs ꝓbat: Iſti mercato
res Januẽñ. emerunt a dño archie
piſcopo valentino ius leuandi deci
mas per trienniũ ꝛ bene fecerunt ꝗ
licet emere ius leuãdi decimas: ma
ior probat: ſolũ ipſi mercatores iu-

Ne poterāt leuare decimas per trienium ergo ſolū ipſi habebant poteſtatem leuandi decimas in dioceſi valentina per prędictū triennium ꝛ per pñs ſolū tales mercatores Januenſes habebant ius leuandi decimas in dioceſi valētina: vltima conſequentia pȝ: quia nihil aliud eſt ius leuandi decimas ꝙ̄ iuſta poteſtas leuandi decimas. Propter iſtā vltimā replicā rñdēduȝ ē alr̄ ad argumētū. ſ. diſtignēdo ꝙ liceat emere ius leuandi decimas vel ius leuādi decimas rōne officij eccleſiaſtici et ſic negaꝉ illud nec probaꝉ in tali ſenſu: vel ius leuandi decimas ratione emptionis decimarū ꝛ ſic concediꝉ illud ꝛ negatur pña. Nam illud ius leuandi decimas rōne emptiōis nō eſt ſpirituali annexum.

¶ Quarto arguiꝉ ſic licet emere ꝑphetiam: ḡ lȝ emere qðcūqȝ ſpirituale añs probaꝉ Saul volens ſcire vbi erant aſinę quas perdiderat pr̄ ſuus eis dedit pecunias prophetę Samueli ꝛ non errauit ſȝ bñ fecit ergo lȝ emere prophetiam ma^or. pȝ hēꝉ. Jn nono Cap. primi regum ꝙ puer ſiue famulus Saulis dixit ipi Sauli. ecce inuēta eſt in manu mea quarta pars ſtatheris argēti: dem^us hoi dei: vt indicet nobis viā noſtrā ergo Saul emit prophetiam a Samuele. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando añs: ꝛ ad probationeȝ maioris dico ꝙ ex capite illo allegato non habeꝉ ꝙ Samuel acceperit aliquid a Saule: ſed poti^us habetur ꝙ dedit prandiū ꝛ cœnā ꝛ cubile ipi Sauli gratis: ſȝ ꝙ̄uis accepiſſet illā. 4^am. partē ſtatheris non propterea vendidiſſet prophetiā qꝛ non accepiſſet in preciū ꝑphetię ſȝ in ſuſtētationē ſuę vitę ꝛ ſi boni ꝑphę aliqd ceperūt nunꝙ̄ ceperunt in preciū ſȝ in ſuſtentationē vitę. ¶ Cōtra iſtaȝ ſolutionē arguiꝉ. Nihil ē magis ſpirituale ꝙ̄ regnū cęloꝝ ſȝ regnū cęlorū ab exordio mundi vſqȝ ad hodiernū diē emitur. Jn dies vt Augu. ꝛ Hierony. teſtaꝉ ergo qðlibȝ aliud ſpirituale pōt emi. ¶ Ad hāc replicā rñdetur ꝙ Hierony. ꝛ Auguſ. loquunꝉ metaphorice ꝛ non prope ſicut in propoſito. Nam teſte Paulo ad Roma. 8. nō ſunt cōdigne paſſiōes huius mundi ad gloriam quę reuelabitur in nobis.

¶ Quinto arguitur lȝ vēdere ſacrum matrimonij ergo reſolutio nulla añs ꝓbatur vir magnas pecunias capit ꝑ matrimonio cōtrahendo cuȝ aliqua puella ergo lȝ emere matrimoniuȝ. ¶ Ad hoc arg^um. rñdeꝉ negando añs ꝛ ad probationeȝ nego ꝙ capiat pecūias ꝑ matrimonio contrahēdo ſȝ ꝑ oneribus ſupportādis ꝛ ſi ſacerdos aliqd capiat illð capit in ſuſtentationē ſuę vitę. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguiꝉ lȝ cape pro ingreſſu religionis aliquas pecunias ergo lȝ etiā ꝑ matrimonio cōtrahendo: añs pȝ de monialib^us ꝛ etiaȝ de aliqbus religioſis q̄ nō admittūtur niſi ſecū ferāt multa bona ad religionē. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negando añs ꝛ ad probationē negatur ꝙ capiāt pecunias ꝑ ingreſſu religionis ſȝ pro ſuſtentatione ipſoꝝ. Nā Cœnobia nō poſſunt nutrire tā

tã religioſoꝝ vel monialiũ multitu‑dinẽ idcirco bñ poſſunt dicere illi pſonę quę vult intrare coenobiũ non põt vos nutrire idõ ſi vultis intrare õꝫ ꝙ feratis bona pro ſuſtentatione vr̃a ſꝫ ſi cœnobiũ eſſet diues non liceret talia ỽba dicere. Jmmo eſſet tunc ſimonia aliquid cape.

¶ Sexto arguit̃ lꝫ accipe bñficiuꝫ pro ſeruitio ſiue obſequio ergo reſolutio nulla añs pꝫ expreſſa autho^re^. Grego. Jn Regiſtro dicẽtis: eccle^cis^. vtilitatibus deſeruiens eccle^ca^. dign^o^ ẽ remuneratione gaudere ergo licet accipe bñficiuꝫ ꝓ aliquo ſeruitio vel obſequio. ¶ Ad hoc arg^tum^. rñdetur diſtinguẽdo de ſeruitio vel obſequio vel tale obſequiũ fit alicui eccl'ię et ſic licet pro tali ſeruitio accipe beneficia vt puta ſi aliq̃s prędicet aut doceat et ſic de ſilibus actibus. Nã tũc ſpirituale dat̃ ꝓ ſpirituali ſi ỽo intelligit̃ de ſeruitio q̃d fit ꝑticulari pſonę tũc negandum ẽ illud nec de tali ſuitio procedit Diu^o^ Grego. ſꝫ ſolũ de ꝓmo. Jdcirco illi qui ſeruiũt dñis prȩlatis eccleſię vel aliquibus alijs dñis tꝑali bus vt habeãt bñficia ꝛ nulla accipiunt ſtipẽdia pro laborib^o^ ſuis ſimoniaci ſunt. ſilr ꝛ prȩlati ꝛ dñi tꝑales ſi ỽo capiũt ſtipendia pro laborib^o^ ſuis ꝛ ſunt idonei poſſunt tũc ſuire propt̃ illũ ſinẽ vt habeant beneficia Nã tũc tales prȩlati vel dñi melius poterũt cognoſcere ỽtutes ꝛ idoneitateꝫ ipſoꝝ ꝛ ex ↄ̃ñti citius prouidebunt ipſis. Quare bñ dr̃ ꝙ curię prȩlatoꝝ probatiuę ſunt clericorum.

¶ Septimo arguit̃ licet emere calicẽ cõſecratũ ꝛ vendere igitur reſolutio nulla: añs pꝫ ſi calix frangat̃ ſilr ſi eccl'ia indigeat p redimẽdis captiuis igit̃ licet emere ꝛ vendere calicem ſacrũ ꝛ ſil'e arg^tum^. põt fieri ꝺ reliquijs ꝛ veſtib^o^ ſacris ꝛ ſic de alijs ornamẽtis eccliaꝝ. ¶ Hoc argumentũ ſolũ petit an liceat vendere res conſecratas. Jdeo dico ꝙ qñ frangunt̃ poſſunt vendi ſilr ſi eccleſia indigeat põt vendere caliceꝫ integrũ ſacerdoti: dũmõ non vẽdat carius ratione cõſecrationis non tñ põt vendere laico calicẽ integruꝫ cõſecratum niſi talis laicus velit dare alicui ecclię. Bñ tñ põt vendere calicẽ fractũ ipſi laico dato ꝙ velit ex talibus fragmẽtis calicis facere ſibi vnũ ſcyphũ ad bibendum.

¶ Octauo arguit̃ Ep̃s dans bñficiuꝫ cõſanguineo ſuo idiotę dat bñficiũ ꝓ tꝑali. ſ. ꝓ ſanguine. Et nõ eſt ſimoniacus igit̃ reſolutio nulla minor probat̃ non vendit neqꝫ emit bñficiũ cõferendo ſuo cõſanguineo ergo nõ eſt ſimoniac^o^: añs pꝫ Ep̃s nihil accipit nec ſibi aliquid vtilitatis ſeqtur ergo nõ vendit bñficium neqꝫ emit cõferendo ſuo conſanguineo. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet diu^o^ Thomas ꝙ talis Ep̃s grauiſſime peccat non tñ ẽ ſimoniacus ꝛ certe ſtãdo in diffinitione cõi egregie dicit nã talis Ep̃s nihil capit ꝛ per ↄ̃ñs nõ eſt ſimoniacus ꝛ quo aliud ꝙ grauiſſime peccet bñ dicit. Nam male dr̃ a dño deo p Michcã ꝓphetã. 3. Ca. dicentẽ ve vobis qui ędificatis ſion in ſanguinibus. Jnſuꝑ tenent̃ ad reſtitutionẽ oium fructuuꝫ

ꝛ damnoꝝ: quę recipiūt oues cōmiſ ſę tali idiote ꝯſanguineo. Preterea tales Epi ſcandalizant vl'ez eccl'iaz ꝛ multa alia mala ſequūtur. Hęc tñ ꝯſilio nō placet dño Cantori Pariſieñ. ideo dedit ſcđam diffinitionez ſimonię poſitā in notabilib⁹ ꝛ cōformiter ad illaz diffinitionez aſſerit ꝙ talis eps̄ eſt ſimoniacus qꝛ nō gratis dat bñficiū: ſed intuitu ſanguinis et fundat ſe in illo dicto ſaluatoris Matthęi. 10. Gratis accepiſtis gratis date. Et hęc opinio etiā pōt defenſari. Immo difficultas nō eſt niſi ad nomen.

¶ Nono arguit̄ ſic. Priceps rogans papam vel epm̄ vt cōferat beneficiū Platori idoneo ꝛ papa vel eps̄ conferens non eſt ſimoniac⁹ ꝛ papa vel eps̄ dat ꝓpter preces ergo reſolutio nulla: añs probat̄: talis priceps bene facit rogando pro idoneo: ſimil'r papa vel eps̄ conferēdo tali idoneo bñ facit: dummō nō offeratur ei alius magis idoneus ḡ princeps ꝛ papa vel eps̄ nō ſunt ſimoniaci in collatione talis bñficij. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ diſtinguendo añs: vel ſi papa vl' eps̄ det principaliter et total'r propter preces ipſi⁹ principis negat̄ illud. Immo ſm̄ oēs doctores talis papa vel eps̄ eſt ſimoniacus: maxime qꝛ preces principum vocant̄ armatę. Si vero principaliter det papa vl' eps̄ propt̄ idoneitatez platonis ita ꝙ ſi non eſſet idoneus plato talis papa vel eps̄ nullo mō cōferret ei tale beneficium tunc conceditur illud ꝛ negat̄ ꝯña: qꝛ tunc certū ē ꝙ nō cōfert ei bñficium propter preces pricipaliter ſed minus principaliter: ꝛ tunc papa vel eps̄ ꝛ princeps bñ faciunt et vtinā ſemper taliter agerent.

¶ Decimo arguitur ſic. ſequeretur ꝙ dñi epi bene agerēt accipiēdo magnas pecunias pro collatione bñficiorum: ſimiliter pro cōferēdis ordinibus: ꝯñs eſt falſum ergo reſolutio nulla. ſequela ꝓbat̄: dñi rectores bene faciunt capiendo pecunias pro adminiſtratione ſacramētorum et pro ſepulturis: ergo ꝛ dñi epi poſſūt capere pro miniſtratione ſacramenti ordinis ꝛ collatione beficioꝝ: ꝯña tenet: qꝛ nō non videtur maior rō de dñis rectoribus ꝙ̄ de de dominis epis. Nam ſi dicas ꝙ dñi rectores capiunt pro ſuſtētatione ſua ita etiā dicā ꝙ dñi epi capiūt pro ſuſtētatione ſua. ¶ Hęc difficultas fuit agitata me preſente in concilio puinciali Senoneñ. Pariſijs celebrato in q̄ erat mirabilis multitudo doctorum viroꝝ: tam in theologia: ꝙ̄ in iure canonico: et tamen fuit determinatum ꝙ dñi epi nō poterant capere adeo imoderatas pecunias pro collatione bñficioꝝ ꝛ ꝓ ordinibus conferēdis: ꝛ maxime ꝓ tonſura: pro qua dat̄ pariſijs medi⁹ aureus: ꝛ diſcrimē fuit datum qꝛ regulariter epatus ſunt pingues: cure autez aiaꝝ ſunt tenues ꝛ ſteriles pro maiori parte: licet aliq̄ ſint pingues. Lex autē reſpicit ea: quę frequenter contingunt: ꝛ nō ea: quę raro accidunt: pōt tñ eps̄ aliquas pauculas pecunias capere ꝓ pergameno ꝛ cera et labore ipſius q̄ habz re-

giſtruz: ſed reuera ego conſulerem ſi epiſcopus eſſet pinguis vel mediocris quod omnia daret gratis: quia ſecundum paulū non ſoluz ab omni malo: ſed etiā ab omni ſpecie mali abſtinenduz eſt: et per hoc dictuz paulus maxime loquitur dominis epiſcopis.

¶ Undecimo arguitur domini medici et iuriſperiti et regentes vendunt ſpirituale pro temporali et non ſunt ſimoniaci ergo reſolutio nulla: maior probatur: vendunt ſcientias ſuas pro pecunijs et ſcientię ſunt res ſpirituales ergo vēdunt ſpirituale pro temporali ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negando maiorē: et ad probationez negatur iterum maior: ſed ſolū vendūt ſiue locant ſuas operas vt egregie declarat diuus Thomas. Nā ipſi nō poſſunt dare dominiū ſcientię.

¶ Duodecimo arguitur ſic. Excōicatus dat pecunias pro abſolutione et abſolutio eſt res ſpiritualis ergo reſolutio nulla: maior probatur: ſi non daret pecunias non abſolueretur ergo dat pecunias pro abſolutiōe. ¶ Ad hoc argumentuz reſpondetur negādo maiorem: et ad probationē negatur conſequentia: ratio eſt: quia illę pecunię quas dat: dantur in pœnaz ſui delicti: ne ex facilitate venię iterū committat ſimile delictum.

¶ Decimotertio arguitur ſic. Sequeretur quod omnes hypocryte eēnt ſimoniaci: conſequens eſt falſum ergo reſolutio nulla: ſequela probatur dant ſpirituale pro temporali. ſ. pro vana gloria ergo omnes hypocrytę ſunt ſimoniaci. Jam probatur falſitas conſequentis: tales hypocrytę nolūt habere beneficia: et ſi eis pręſentētur nolunt accipere: ergo tales nullo mō ſunt ſimoniaci. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negando ſequelā: et ad probationem negatur antecedens. Jmmo furātur a ſeipſis ſpiritualia. Nam niſi eſſet vana gloria: talia opera ſpūalia eſſent meritoria vitę ęternę: et vana gloria facit quod non ſunt meritoria: et ex conſequenti tales hypocrytę auferūt a ſeipſis vitā ęternaz. Quare tales hypocrytę potius debēt dici latrones quam ſimoniaci.

¶ Ultimo arguitur ſic. ſequeretur quod omnes ſimoniaci eſſent heretici conſequens eſt falſuz ergo ſequela probatur: omnes ſimoniaci proteſtantur exterius quod ſunt domini rerū ſpiritualium et hoc eſt hereticum ergo omnes ſimoniaci ſunt heretici. ¶ Ad hoc argumentuz reſpondetur diſtīguēdo ſequelā: vel capiēdo heretici large et ſic cōceditur illa et negatur minor: vel ſtricte et ſic negatur illa: et ad probationē negatur conſequentia: et ratio eſt quia licet exterius taliter proteſtantur nō tamē interius taliter credunt. Naz ſi interius taliter crederēt cum pertinatia: tūc eēnt veri heretici. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguitur. Adminus ſequeretur quod ſimonia eſſet peccatum in ſpiritū ſanctum conſequens eſt falſum ergo ſequela probatur: ſimonia eſt ſtudioſa voluntas peccādi et cetera. ergo eſt peccatum in ſpiritum ſanctū. ¶ Ad hanc replicam reſpondetur negando ſequelā propter intelligendo: et ad probationez negatur conſequentia: et ratio eſt: quia ly ſtudioſa in diffinitiōe ſimonię nō tantum valet ſicut ex certa malitia: ſed tantū valet ſicut libera ſiue ſpontanea.

¶ Queritur quinto circa eandem diſt. vtrũ papa poſſit cõmittere ſimoniã? ¶ Ad hanc difficultatẽ reſpondent dñi canoniſtę per vnaʒ diſtinctionem et duas cõcluſiones. Diſtictio talis ẽ. Duplicia ſunt opa ſimoniaca. quędam ſunt ſimoniaca de ſe ⁊ ex natura rei: ⁊ ideo ꝓhibent̃ a iure vt ſunt illa: quę prohibentur vendi in veteri et nouo teſtamento vt ſacramenta. Alia vero ſunt ſimoniaca ex ſola iuris ꝓhibitione. vt vẽdere canonicatum aut ſimplex bñficium. Pria concluſio talis eſt. Papa põt cõmittere ſimoniã in operibus: quę ſunt ſimoniaca. Prĩo mõ hęc concluſio ꝓbat̃: papa põt vẽdere ſacramẽta ergo põt cõmittere ſimoniam prĩo mõ. Scda cõcluſio ẽ ſi papa vendat canonicatũ aut ſimplex bñficium nõ cõmittit ſimoniaʒ hęc concluſio probat̃: papa eſt princeps iuris humani poſitiui canonici ⁊ princeps non obligatur ſuis legibus. ff. de legibꝰ lege princeps. ⁊ vendere canonicatuʒ ⁊ vendere ſimplex bñficium ſunt ſimoniaca ſcdo modo: ergo in talibus papa nõ põt committere ſimoniam nec etiaʒ illi cum quibus diſpenſat.

¶ Contra diſtinctionẽ arguit̃ ſic. Nõ ꝯuenit peccare niſi per peccatuʒ inobedientię in his: quę ſoluʒ ſunt mala qꝛ prohibita: ſed vendere canonicatum ſolũ eſt malũ quia prohibitum: ſimil'r et vendere ſimplex beneficiũ ergo in talibus ſoluʒ eſt pctm̃ inobedientię ⁊ nõ ſimonię ꝯñs ꝓbat̃: tota rõ peccati in talibus quę ſunt mala qꝛ ꝓhibita: ꝓuenit ex tranſgreſſione prohibitionis et non ex natura facti: ſʒ tranſgreſſio prohibitionis eſt ſolũ peccatuʒ inobedientię ergo in talibus nõ eſt peccatuʒ ſimonię ſed ſolũ inobediẽtię.

¶ Scdo arguitur ſic ⁊ ſubtiliꝰ ſimonia eſt venditio vel emptio rei ſpiritualis pro tempali ſed prohibi iuris humani nõ mutat neqꝫ poteſt mutare naturas reruʒ vt de tempali faciat ſpirituale ergo vbi ex natura rei non eſt ſimonia iuris prohibitionõ põt facere eſſe ſimoniãct per ꝯñs diſtinctio nulla.

¶ Jam arguit̃ cõtra ſcdam cõcluſioneʒ. Canonicatus eſt ius ſiue authoritas officiãdi in eccleſia ⁊ eligendi epm̃: ⁊ talis authoritas nonẽ minꝰ ſpiritualis ꝙ authoritas prędicandi vel docendi ⁊ papa vendendo authoritateʒ prędicandi vel docẽdi cõmittit ſimoniã ergo papa vendendo authoritates officiandi in eccleleſia et eligendi epm̃ cõmittit ſimoniã: ⁊ ex cõſequenti ſequitur a diffinitione ad diffinitũ vel a conuertibilibus: ꝙ papa vendendo canonicatum cõmittit ſimoniam.

¶ Propter iſtas rõnes Alia eſt opinio theologorũ: p cuius enucleatione eſt aduertendũ ꝙ bifariã dicitur eſſe aliqd ſimoniacuʒ. Uno modo qñ incurrit culpaʒ ſimonię et pœnam debitã ſimoniacis ex lege eccleſię. Alio modo dicit̃ aliqd eſſe ſimoniacuʒ qñ incurrit pęnã inflictã a iure humano debitaʒ ſimoniacis. Jſto notato rñdet̃ ad difficultatem pe aliquas cõcluſiones. Prima eſt iſta. Papa non põt incurrere ſimo

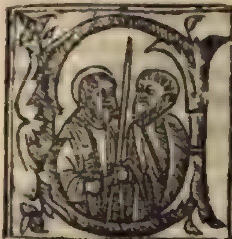
niam aliquo iſtorū modoꝝ ſupra di
ctorum. Hec cōcluſio probatur: quia
papa non pōt incurrere penas infli
ctas a iure ſicut bene probatum eſt
per legē allegatā. ¶ Scd̄a cōcluſio
eſt iſta. Papa vendendo ſacramen
ta cōmittit ſimoniā capiendo ſimo-
niam ſolū pro culpa ⁊ non pro pœ-
na inflicta a iure humano. Iſta con
cluſio probata eſt a dn̄is canoniſtis
¶ Tertia conluſio eſt iſta. Papa ven
dendo canonicatū aut ſimplex bn̄-
ficiū cōmittit ſimoniaꝫ capiendo ſi-
moniam vt imediate dictū eſt. Iſta
concluſio patꝫ ex argumento facto
contra ſcd̄am concluſionem domi-
norum canoniſtarum.

¶ Contra iſtam tertiam con-
cluſionem arguiꝭ ſic. Illud qđ non
eſt ſimoniacum niſi ex ſola prohibi
tione iuris humani nō ligat papam
nec inferiores cum quibus papa di
ſpenſat: ſꝫ vendere canonicatuꝫ aut
ſimplex beneficiū ſoluꝫ eſt ſimonia
cum qꝛ prohibituꝫ eſt iure humano
pure poſitiuo ergo papa vendens
canonicatum aut ſimplex bn̄ficium
non icurrit culpam ſimonię: minor
probatur: qꝛ idē videꝭ iudicium qñ
vendiꝭ aliqđ feudū cui annexuꝫ eſt
ius patronatus. ¶ Ad hoc argumē
tum rn̄detur negando minorē: imo
ſecluſa quacunqꝫ lege humana ven
dere canonicatum aut ſimplex bn̄fi
cium eſt ſimoniacuꝫ ex natura rei et
ad probationē nego ꝙ ſit ideꝫ iudi
cium in emptione feudi cui annexū
eſt ius patronatus et de venditio-
ne beneficij ſimplicis aut canonica
tus: ratio eſt quia in vēditione ſiuē
emtione feudi: emptio ſiue vēditio
cadit de directo ſupra feuduꝫ quod
eſt temporale: ſed in emptione ſeu
venditione canonicatus ſiue ſimpli
cis beneficij emptio aut vēditio ca
dit de directo ſupra ſpirituale. ſ. ſu-
pra canonicatum aut ſimplex bene
ficium: que ſunt ſpiritualia. ¶ Con-
tra iſtam ſolutionē arguitur. Quā-
docunqꝫ tēporale et ſpirituale ſunt
annexa ex vēditione temporalis li-
citum eſt tradere ſpirituale vt patꝫ
de feudo cui annexuꝫ eſt ius patro-
natus: ſimilr̄ de calice ſacro: ſed ſic
eſt ꝙ in canonicatu ſunt tēpale et
ſpirituale annexa ergo licet vende-
re canonicatuꝫ. ¶ Ad hanc replicaꝫ
rn̄detur negando ꝯñam: ſed ex illo
antecedente bene inferꝭ ꝙ licet vē-
dere aliqñ temporale cui canonica-
tus eſſet annexus: ſed venditio aut
emptio nunqꝫ pōt licite cadere dire
cte ſupra canonicatum aut ſimplex
beneficiū ſicut etiam nō pōt cadere
ſupra ius potronatꝰ directe emptio
vel venditio.

¶ Scd̄o arguiꝭ ſic contra ean
dem concluſionē. Sicut ad impato
rem pertinet diſpenſatio magiſtra-
tuum ita ad papā ſpectat diſpenſa-
tio bn̄ficiorum ⁊ ſicut non licꝫ ambi
re magiſtratum pro pecunia ſed eſt
vitium ambitus ſic nō licet ambire
beneficiū eccleſiaſticū pro pecunia
ſed eſt vitium ſimonię ſed impator
vendens magiſtratuꝫ pro pecunia
in lege Iuliani ambitꝰ. Immo cōi-
ter tenetur ꝙ in curia principis non
poteſt cōmitti ambitus ergo ſimilr̄
ſi papa cōferat bn̄ficiū pro pecunia

non cōmittit ſimoniā. ¶ Ad hoc ar-
gumentum rñdet negando ꝯñaz: ſ3
bene infertur ꝙ nō cōmittit papa in
legem humanaz ſimonię: ſed bñ cō-
mittit in lege3 diuinā: ſicut impator
vendendo magiſtratꝰ perſonis nō
idoneis grauiter peccat in lege3 di-
uinam. Na3 inde oriunt mirabiles
quęrele quęrimonię ⁊ incuſationes
propter iniuſticiam. Nam tales qui
emerunt magiſtratus volunt recu-
perare ſuas pecunias et ideo dant
ſententias corruptas: et teſte Aug.
in libro de ciuitate dei: ſemota iuſti-
tia q̇d ſunt regna? niſi magna latro-
cinia ⁊ ſpeluncę latronum? ¶ Circa
iſta3 materiam dubitabis q̄ eſt pœ-
na debita ſimoniacis. ¶ Ad hoc du-
biū rñdet ꝙ ſi ſit ſimonia ī collatiōe
ordinis talis ordinatꝰ nō h3 execu-
tionē ordinis ⁊ ordinans tenet reſti
tuere pecunias eccleſię in cuiꝰ iniu-
riam ordinauit: ⁊ ſi oēs in eccl̄ia cō-
ſenſerūt in tali ſimonia tūc talis pe
cunia eroganda eſt pauperibꝰ. Si
vero ſit ſimonia in collatione bene-
ficij tunc accipiens bñficiū tenetur
reſtituere illud ⁊ oēs fructus perce-
ptos deductis expenſis: quas fecit
in colligendis fructibus: ⁊ q̄3 diu re
tinet bñficiu3 aut fructus eſt in pec-
cato mortali ⁊ hoc vltra pœnas in-
flictas a iure humano canonico: et
collator bñficij tenet etiā reſtituere
pecunias acceptas eo mō: quo col-
lator ordinis ſimoniace ⁊ hoc vltra
pœnas canonicas. ¶ Dubitat ſcdo
an ſimoniacus mentalis teneat re-
ſtituere. ¶ Ad hoc rñdet ꝙ q̄uis ca-
noniſtę ponūt aliquā differentiā de
de vſurario mentali ⁊ de ſimoniaco
mentali: nihilominus idem eſt iudi
cium ſi cętera ſint paria quo ad re-
ſtitutionem vt patet intuenti.

De ſacramēto coniugij cu-
ius inſtitutio ⁊ cauſa oſten-
ditur. Diſtictio. XXVI.

Um alia ſa
cramēta pꝰ
pctm̄ ⁊ ꝓpt
pctm̄ exor-
diū ſumpſe
rit. matrimo
nij ſacramē
tū etiā ante pctm̄ legit iſtitutū a
dño: non tñ ad remediu3 ſed ad
officiu3. Refert enim ſcriptura
Geñ. in adā miſſo ſopore. atq3
vna de coſtis eiꝰ ſumpta: ⁊ ex ī
de muliere formata: virū in ſpū
intelligentē ad quē vſum muli-
er facta eſſet: poſt extaſim pro-
phetice dixiſſe. Hoc nunc os ex
oſſibꝰ meis ⁊ caro d̄ carnē mea:
ꝓpter hoc relinquet hō patrem
⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue:
⁊ erunt duo in carne vna.

De duplici inſtitutione cō-
iugij.

¶ Coniugij aūt inſtitutio du-
plex eſt: vna ante pctm̄ ad offi-
ciū facta eſt in paradiſo vbi eſ-
ſet thorus imaculatus ⁊ nuptie

honorabiles:ex qbus ſine ardore ↄciperēt:ſine dolore parerēt. Altera poſt pctm̄ ad remediuꝫ facta extra paradiſum propter illicituꝫ motū deuitandū. Prima vt natura multiplicaretur. Scd̄a vt natura exciperetur et viciū cohiberetur. Nam ꝛ ante pctm̄ dixit de⁹. Creſcite ꝛ multiplicamini. ꝛ poſt peccatū oībus pene hoībus ꝑ diluuiū cō ſumptis. Q vero ante pctm̄ inſtitutū fuerit ↄiugium ad officium poſt pctm̄ vero ad remedium ↄceſſum. Augu. teſtatur dicens. Quod ſanis eſt ad officium egrotis eſt ad remediū. Infirmitas eīn̄ incōtinētie q̄ eſt in carne ꝑ pctm̄ mortua ne cadat in ruinā flagitioꝝ: excipit honeſtate nuptiaꝝ. Si vero non peccaſſent primi hoīes:ſine carnis incentiuo ac feruore libidinis ipſi ac ſucceſſores eoꝝ conuenirent. Et ſicut remūerabile eſt aliquod bonū opus ſic coitus eoꝝ bonus eſſet ꝛ remunerabilis. Quia vero propter peccatum letalis concupiſcētie:lex membris noſtris inheſit ſine q̄ carnalis non fit commixtio. reprehenſibilis eſt ꝛ malus coitus niſi excuſetur per bona coniugij.

Quādo ſecundū preceptū: qn̄ ſcd̄m indulgentiam contractum ſit coniugium.

¶ Prima inſtitutio habuit ꝓceptum. ſecūda indulgētiaꝫ. dicim⁹ eīn̄ ab ap̄lo humano generi ꝓpter vitandā fornicationē indultū eſſe ↄiugiuꝫ. Indulgentia vero qꝛ meliora non elegit remediū hꝫ non premiuꝫ. a quo ſi q̄s declinauerit:meretur exitiale iudiciū. Qd̄ ſm indulgentiā ↄceditur: voluntariū eſt nō neceſſariū. alioq̄n tranſgreſſor eſſet q̄ illud non faceret. Et pōt ſane intelligi illud ſub ꝓcepto dictū hoībus primis ante pctm̄:creſcite ꝛ mltiplicamini. Quo etiā poſt pctm̄ tenebant̄ vſquequo eſt facta multiplicatio:poſtquā ſm indulgentiam matrimonij ↄtractus fuit. Ita etiā poſt diluuiū quo vniuerſū pene humanū genus deletum eſt. ſm ꝓceptum dictū eſt filijs noe: creſcite ꝛ multiplicamini. Multiplicato v̊o hoīe ſm idulgētiā ↄtractū eſt:nō ſm impiū.

Quibus modis accipiatur indulgentia.

¶ Indulgentia auteꝫ diuerſis mōis accipit.ſ.pro ↄceſſione. ꝓ remiſſione. ꝓ ꝑmiſſione. Et eſt

ꝑmiſſio ĩ nouo teſtamẽto de mi noribus bonis ⁊ de minoribus malis. De minoribus bonis eſt ꝯiugiũ qḋ non meretᷣ palmã: ſ3 eſt remediũ. De minoribꝰ ma- lis. i. de venialibus eſt coitus q̇ fit cauſa incõtinentie. Illud. ſ. ꝯiugiũ indulgetᷣ. i. conceditur. Illud v̇o. i. coitꝰ talis ꝑmittitᷣ. i. toleratur ita ꝙ nõ ꝓhibetur.

Quod nuptie ſint bone.

¶ Fuerunt autẽ non nulli he- retici nuptias ꝺ̄teſtantes q̇ ta- ciani appellati ſunt. hi nuptias oĩno dãnant: ac pares fornica- tionibꝰ aliiſq3 corruptionibꝰ fa ciunt: nec recipiũt in ſuoꝝ nu- mero ꝯiugio vtentẽ marem vel feminã. Q2 aũt res bona ſit ꝯiu gium nõ modo ex eo ꝓbatur ꝙ dñs legitur coniugiũ inſtituiſſe inter ꝓ̇mos parentes. ſed etia3 ꝙ in chana galilee nuptijs iter fuit xp̄s eaſq3 miraculo cõmen dauit. aqua in vinu3 conuerſa. Qui etiã poſtea virũ dimittere vxorẽ ꝓhibuit. niſi cauſa forni cationis. Apl̄s etiã ait. Uirgo non peccat ſi nubat. Conſtat er go rẽ bona3 eſſe matrimoniu3. alioqn non eſſet ſacr̄m. Sacr̄m eñ ſacrum ſignum eſt.

Cuiꝰ rei ſacr̄m ſit ꝯiugiu3.

¶ Cũ ergo ꝯiugium ſacramẽ- tũ ſit. ⁊ ſacrum ſignũ eſt. ⁊ ſacre rei. ſc3 ꝯiunctionis xp̄i ⁊ eccle- ſie. ſicut ait apoſtolꝰ. Scriptu3 eſt inquit. Relinquet homo pa trem ⁊ matrẽ ⁊ adherebit vxori ſue: ⁊ erũt duo ĩ carne vna. Sa cramentũ hoc magnũ eſt. Ego autẽ dico in xp̄o ⁊ in eccl̄ia. Ut eñ inter ꝯiuges ꝯiunctio ẽ ſ̄m ꝯſenſum animoꝝ ⁊ ſ̄m permix tionẽ corpoꝝ ſic eccleſia chriſto copulatur voluntate ⁊ natura: qua idẽ vult cum eo. ⁊ ipſe for- mam ſumpſit de natura hoĩs. Copulata eſt ergo ſponſa ſpon ſo ſpiritualitᷣ ⁊ corporalitᷣ. i. cha ritate ac conformitate nature. Huiꝰ vtriuſq3 copule figura ẽ in ꝯiugio. Conſenſus eñ ꝯiu- gũ copula3 ſpirituale3 chriſti ⁊ eccleſie q̇ fit ꝑ charitatẽ ſignifi- cat. Cõmixtio vero ſexuum: il- lam ſignificat que fit per natu- re conformitatem.

Qualiter intelligendũ ſit il lud mulier illa non pertinet ad matrimonium cum qua non eſt cõmixtio ſexuum.

¶ Inde eſt ꝙ quidã doctoru3 dixerunt: illa3 mulierẽ non per tinere ad matrimoniũ. que non experitur carnalẽ copula3. Ait

enim Auguſt. Non dubiuz eſt
illam mulierē non pertinere ad
matrimoniū: cum qua docetur
non fuiſſe cōmixtio ſexus. Itē
leo papa. Cū ſocietas nuptiaꝝ
ita a principio ſit inſtituta vt p̄
ter cōmixtionez ſexuū non ha-
beat in ſe chriſti ⁊ eccleſie ſacra-
mentū. non dubiū eſt illam mu
lierē non pertinere ad matrimo
niuz. in qua docetur non fuiſſe
nuptiale myſteriū. Itez Augu
ſtinus. Non eſt perfectū coniu
gium ſine cōmixtione ſexuum.
Hoc ſi ſm̄ ſuperficiē verboꝝ
quis acceperit: inducitur in er-
rorē tantuz vt dicat ſine carnali
copula non poſſe contrahi ma
trimoniū: ⁊ inter Mariā ⁊ Jo
ſeph non fuiſſe ꝯiugium vel nō
fuiſſe pfectum: qđ nephas ē ſen
tire. Tanto eni ſanctius fuit at
q̄ perfectius: q̄to a carnali ope
re immunius. Sed ſuperi⁹ po
ſita ea ratione dicta intelligēdū
eſt. non qui ptineat mulier illa
ad matrimoniū cum qua non ē
ꝯmixtio ſexuum: ſed non perti
net ad matrimonium qđ exp̄ſ-
ſam ⁊ plenam tenet figuraz con
iunctionis chriſti ⁊ eccleſie. Fi
gurat eñ illam vnionē chriſti ⁊
eccleſie q̄ eſt in charitate. Sed
non illaz q̄ eſt in nature confor
mitate. Eſt ergo ⁊ in illo matri
monio typus ꝯiunctionis chri
ſti ⁊ eccleſie. ſꝫ illius tantū qua
eccleſia chriſto charitate vnit:
non illius qua p ſuſceptionem
carnis caput ⁊ mēbra vniūtur.
Nec ideo tñ minus ſanctum eſt
ꝯiugium. quia vt ait Auguſti
nus. In nuptijs pluſ valet ſan
ctitas ſacramenti: q̄ fecūditas
ventris. Eſt etiaz ꝯiugiū ſignū
ſpiritualis ꝯiunctionis ⁊ dile-
ctionis animoꝝ qua inter ſe cō
iuges vniri debent. Unde apo
ſtolus ait. Uiri diligite vxores
veſtras vt corpora veſtra.

Circa. 26. diſt. querit̄ qñ ma
trimoniū fue
rit inſtitutum
Pro huiꝰ. q.
itelligētia eſt
notandum q̄
matrimoniū
bifariā conſi-
deratur. Uno modo inquantuz eſt
contractus: ⁊ alio mō inquantuz eſt
ſacramentuz ſi conſideret̄. Primo
mō matrimoniū inſtitutū eſt in ſta-
tu innocentię: qñ Adā dixit hoc nūc
os de oſſibus meis ⁊c. Silr̄ fuit in-
ſtitutum poſt diluuiū: ſimilr̄ in lege
veteri in ſtatu innocētię fuit īſtitutū
in officium. In alijs vero tempibꝰ
in remediuz. Si vero conſideretur
ſcđo mō: matrimoniū nunq̄ fuit in
ſtitutum niſi a ſaluatore noſtro quā

do dixit Matthei.19. Nō legiſtis q2 qui fecit hoīem ab initio maſculum et fœminā creauit eos: ⁊ dixit. Propter hoc dimittet homo patrē ⁊ matrē ⁊ adhęrebit vxori ſuę ⁊ erūt duo in carne vna. Itaq3 iā non ſunt duo Quos ḡ de⁹ coniuxit hō nō ſeperet.

¶ Contra reſolutionē hui⁹.q. arguit̄ ſic. Seq̄ret̄ q̄ matrimoniu3 eſſet de pręcepto nūc et ſic ſacerdotes ⁊ religioſi tenerent̄ nubere pn̄s eſt falſu3 ergo ſeq̄la pat3. Pn̄s de⁹ in principio mūdi dedit illud pręceptum creſcite et multiplicamini et replete trram vt habet̄ Geñ.p°.ca. et non eſt reuocatum tale pręceptū immo confirmatū per ſaluatorē noſtrum in ca. Matthei allegato ḡ nūc eſt pręceptu3 et per pn̄s oēs tenent̄ nubere. ¶ Ad hoc argumentum reſpondetur negando ſequelā ſi intelligatur reſpectu cuiuſlibet. Na3 nō eſt datū tale p̄ceptū reſpectu cuiuſlibet indiuidui: ſed reſpectu totius multitudinis et hoc egregie declarat diuus Thomas in preſenti diſt. Nam tale pręceptū datū eſt ad conſeruationē ſpeciei ⁊ ideo ſolu3 obligat multitudinem: ſecus eſt de pręcepto cibi vel potus: Na3 illud pręceptum.ſ.ex omni ligno paradiſi comedetis reſpicit cōſeruationem indiuiduoru3 ideo q̄libet indiuiduū obligat: nō autē eſt ſic de illo pręcepto creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c. datur manifeſta inſtantia: nam colere terram eſt de pręcepto ⁊ tñ nō obligat q̄lib3 indiuiduum ſed bñ totā multitudinē: ⁊ multa ſunt ſimilia p̄cepta obligantia multitudinē et nō quodlibet indiuiduum ⁊ ideo nō ſequitur q̄ ſi tale pręceptū nō eſt pręceptu3 q̄ oēs tenent̄ nubere et ideo neganda eſt minor. Doctor tamen ſubtilis dicit q̄ nunc non obligat q2 iam eſt magna multitudo hoīm: ſ3 ſed ſi eſſet paucitas ꝓpter diluuiu3 vel aliquam cladem tūc obligaret.

¶ Scđo arguitur ſic: bonum ſpeciei ē melius et diuini⁹ q̄3 bonu3 indiuidui ergo ſi p̄ceptū de cōſeruatiōe idiuidui obligat etiā p̄ceptū de cōſeruatione ſpeciei obligat q̄lib3 indiuiduū. ¶ Ad hoc argumētū rñdetur negando pn̄am: ſed bñ infert̄ q̄ adhuc obligat ipa3 multitudinē. eodem mō ſoluitur illud argumentu3 q̄d pōt fieri.ſ. q̄ pręcepta iuris naturalis ſemꝑ obligant. S3 reuera iſta duo argumenta vltima nullo modo militāt contra diuū Thomā ſed potius vident̄ militare contra doctorē ſubtilem ſed etiam non cōcludunt: q2 dicetur ſemꝑ q̄ illud pręceptum non obligat qñ eſt magna hominum multitudo.

¶ Tertio arguitur ſic in matrimonio non req̄rit̄ aliq̄d verbum ſed ſufficiunt nutus ⁊ ſigna ergo matrimoniu3 nō eſt ſacramentū: pn̄a probatur authoritate aurelij Auguſtini in ca. Detrahe.pmę.q.p̄ᵉ. dicentis. Detrahe verbum ⁊ nō erit ſacramētum. Poſtea ſequit̄ accedat verbu3 ad elementū ⁊ fit ſacramentū ergo ſi non erit verbu3 nullū erit ibi ſacramentum ⁊. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando pn̄am: ⁊ ad authoritatem Aug. dico q̄ ipſe loquit̄ de ſacramento babtiſmatis vt patet ingruenti ca. allegatu3 ⁊ non loquit̄ de

aliis ſacramentis: modo certuʒ eſt ꝙ ad ſacramentum baptiſmatis requiritur verbū: pōt etiam rñderi alr ꝙ Aug. capit verbū large vt cōprehendit oē illud qȝ explicat mentis conceptus.

Que ſunt ꝯſiderāda in ꝯiugio. Diſtinctio. XXVII.

oſt hec aduertendū ē qd ſit cōiugiuʒ: ⁊ q̄ ſit efficiēs cauſa coniugij: ⁊ cauſa propter quaʒ ꝯtrahi debeat: ⁊ que ſint bona ꝯiugij: ⁊ quō p ea excuſet᷑ coitus carnalis: q̄ ſint legitime pſone ad matrimoniuʒ. Sunt ⁊ alia plʼa i matrimonio cōſideranda q̄ ſub compendio perſtringemus.

Quid ſit coniugium.

¶ Sunt ergo nuptie vel matrimoniū viri mulieriſqȝ ꝯiunctio maritalis iter legitimas pſonas indiuiduaȝ vite ꝯſuetudinē retinens. Ad idiuiduā cōſuetudinē vite ptinet ꝙ abſqȝ cōſenſu alteriꝰ neuter ꝯtinētiaȝ ꝓfiteri pōt vl' orōni vacare: ⁊ ꝙ iter eos dū viuūt vinculū ꝯiugale parmanet: vt alij ſe copulare nō licet: ⁊ vt inuiceȝ alter alteri exhibeat qȝ q̄ſqȝ ſibi. Hac aūt deſcriptōne legitimoꝝ ⁊ fideliū tm̄ matrimonium includitur.

De cōſenſu q̄ efficit ꝯiugiū

¶ Efficiēs aūt cauſa matrimonij ē ꝯſenſus: nō q̄libet: ſʒ per v̄ba exp̄ſſus. nec de futuro ſʒ de p̄ſenti. Si eīm ꝯſentiūt in futurū dicētes. Accipiaʒ te in virū. et ego te in vxorem: nō eſt iſte cōſenſus efficax mr̄imonij. Itē ſi cōſentiant mēte ⁊ nō exp̄mant v̄bis vl' alijs certis ſignis nec talis ꝯſenſus efficit mr̄imoniū. Si aūt v̄bis explicant qȝ tn̄ corde nō volūt ſi nō ſit coactio ibi vl' dolus: oblatio illa v̄borū quibꝰ ꝯſentiūt dicētes: accipio te i virum: ⁊ ego te in vxorem matrimonium facit.

Auctoritatibꝰ ꝓbat ꝙ ſolꝰ cōſenſus facit mr̄imoniū.

¶ Quod aūt ꝯſenſus mr̄imoniū facit ſubditis ꝓbatur teſtimonijs. Ait eīm Iſidorꝰ. Cōſenſus facit mr̄imoniū. Itē Nicolaus papa. Sufficiat ſolꝰ ſm̄ leges eoꝝ ꝯſenſus: d' quoꝝ cōiunctionibꝰ agit᷑. Quibus ſolꝰ ſi forte i nuptijs defuerit. cetera etiam cū ipo coitu celebrata fruſtrant᷑. Item Ioan. chryſo. Matrimoniū q̄deʒ nō facit co

itus ſʒ volūtas: ⁊ ideo nō ſoluit illud ſeparatio corporis. Item Ambro. Non defloratio virginitatis facit ꝯiugiū: ſʒ pactio coniugalis. Ex his apparet ꝙ conſenſus .i. pactio coniugalis mr̄imoniū facit: ⁊ tūc ꝯiugium eſt: etiam ſi non preceſſit vel ſecuta eſt copula carnalis.

Quādo īcipiat eſſe ꝯiugiū.

¶ Quod eniʒ ab ipſa deſponſatione i qua pactio ꝯiugalis exprimitur coniuges ſint ſanctoꝝ teſtimōia ꝓbant. Ait eīn Ambro. Cuʒ initiat̄ coniugiū ꝯiugij nomē aſciſcitur. cū ꝯiungit̄ viro ꝯiugiū eſt: non cū viri admixtione cognoſcit̄. Iteʒ Iſido. Coniuges veri⁹ appellant̄ a prima dſponſationis fide ꝗuis ad huc iter eos ignoret̄ ꝯiugalis concubit⁹. Itē Aug. Coniunx vocat̄ ex prima deſponſationis fide quā ꝯcubitu non cognouerat: nec fuerat agnitur⁹: nec pierat. vbi non fuerat nec futura erat carnis vlla ꝯmixtio. Propter qđ fidele ꝯiugiuʒ ambo parentes chriſti vocari meruerunt: non ſolū illa mater: ſed etiam ille pater eius: ſicut coniunx matris eius: vtrūqʒ tamē mente non carne. Ex his euidē-ter inſinuatur ꝙ ex tēpore quo intercedit conſenſus voluntarius ac maritalis qui ſolus coniugium facit: veri ꝯiuges ſunt ſponſus ⁊ ſponſa.

Secundum quoſdam non eſt coniugiū āte carnalē copulā. ſʒ ſponſi ⁊ ſpōſe ſunt.

¶ Quidam tamē aſſerūt verū ꝯiugiū nō contrahi āte traductionē ⁊ carnaleʒ copulam: nec vere ꝯiuges eē aliquos anteꝗ̄ intercedat cōmixtio ſexus. ſʒ a prima fide dſponſatiōis vir ſpōſus: ⁊ mulier ſponſa ē non coniunx. Sponſos aūt ⁊ ſponſas ꝯiuges frequēter appellari dicūt: non qꝛ ſint: ſed quia futuri ſunt: cui⁹ rei ſponſionē inuiceʒ fecerūt: ⁊ ſm̄ hoc vba p̄miſſarū auctoritatum intelligenda fore tradunt.

Qua ratione nituntur.

¶ Quod vero inter ſponſaʒ ⁊ ꝯiugem plurimū interſit: ex eo aſtruunt: qꝛ lʒ ſponſe ante carnaleʒ copulā inconſulto vl' nolēte ſponſo monaſteriū eligere: quo facto: ſponſo etiam lʒ aliaʒ ducere. Coniugatus vero vel coniugata nec continentiam niſi ex cōmuni conſenſu ſuare valet: nec monaſteriuʒ petere: ni-

ſi vterqꝫ contintiā pariter profiteatur. Qđ vero liceat ſponſe monaſteriū eligere auctoritatibus ſanctorū ꝓbatur. Ait enī Euſebius papa. Deſponſatā puellā non licet pentibꝰ alij viro tradere: tñ licet ſibi monaſterium eligere. Item Gregoriꝰ. Decreta legalia deſponſatā ſi conuerti voluerit nullo penitꝰ cenſuerūt damno mulctari. Refert etiā Hier. q Machariꝰ int xp̄i heremitas p̄cipuꝰ: celebrato nuptiali conuiuio cuꝫ veſpe thalamū eſſet ingreſſurus ex vrbe egrediēs tranſmarina petijt et heremi ſolitudineꝫ ſib elegit. Beatus etiam Alerius ſimiliter ex nuptijs diuina grā vocatus ſponſaꝫ deſeruit: et nudꝰ xp̄o famulari cepit. His auctoritatibus ⁊ exemplis liquet licere ſponſis ſine ꝯſenſu ſuarū ſpōſarum ⁊ econuerſo ꝯtinentiam profiteri.

Qđ ꝯiugatus vel cōiugata nequeat cōtinentiā ꝓfiteri ſine alterius conſenſu.

¶ Hoc auteꝫ coniugatis nullatenus licet. Non eniꝫ pōt vir melioris vite ꝓpoſitū ſumere ſine vxoris ꝯſenſu et econuerſo. Unī Greg. ſcribēs theutiſt epatricie. Sunt qui dicunt religionis gratia coniugia debere ſolui. Unī ſciendū eſt. q2 et ſi hoc lex humana conceſſit: tñ lex diuina ꝓhibuit. Si vero vtriſqꝫ conueniat continentē vitā ducere: hoc qs audeat accuſare? Sic enī multos ſanctorū nouimus cuꝫ ſuis coniugibꝰ ⁊ priꝰ continentē vitā duxiſſe: et poſt ad ſancte eccleſie regimina migraſſe. Si vero ꝯtinentiā quaꝫ vir appetit mulier non ſeq̄t aut quam vxor appetit vir recuſat diuidi non pōt. quia ſcriptū eſt Mulier poteſtatem ſue carnis non habꝫ: ſed vir. Similiter et vir ptātem ſue carnis non habꝫ ſed mulier. Idē Agathoſa latrix preſentiū queſta eſt virum ſuuꝫ contra volūtatē ſuā in monaſteriū eſſe conuerſuꝫ: qua ꝓpter experiētie tue p̄cipimꝰ: vt diligēti inq̄ſitione diſcutias: ne forte eiꝰ voluntate ꝯuerſus ſit vel ipſa mutare ſe promiſerit: ⁊ ſi hoc reperieris ⁊ illū in monaſterio permanere prouideas et hanc ſicut promiſit mutare vitam compellas. Si vero nihil horum eſt: nec quondā fornicationis crimē ꝓpter qđ licꝫ vxorem dimittere: p̄dictā mulierē cōmiſiſſe cognoueris: ne illꝰ cō

uersio: vxoris relicte in ſeculo fieri poſſit perditionis occaſio: volumus vt maritū ſuū illi etiā ſi iā tonſuratus eſt reddere debeas: omni excuſatione ceſſante. Quia niſi fornicationis cauſa virū vxorē dimittere nulla rō concedit. Poſtq̄ eīm copulatione coniugij viri et mulieris vnum corpus efficit: non pōt ex parte ꝯuerti / et ex pte remanere in ſeculo. Item ex octaua ſinodo. Si quis coniugatꝰ cōuerti ad monaſteriū velit: non eſt recipiendus niſi priꝰ a cōiuge caſtimoniā profitente fuerit abſolutus. Tales ergo tunc ſine culpa ſequūt xp̄m relicto ſeculo: ſi habent ex pari voluntate caſtitatis ꝯſenſum. Itē. Si vir et vxor diuertere pro ſola religioſa inter ſe cōſenſerint vita: nullatenus ſine cōſenſu ep̄i fiat vt ab eo ſingulariter prouiſo cōſtituant loco. Nam vxore nolēte vel altero illorū etiā pro tali re matrimoniū nō ſoluitur. Itē Aug. Si abſtines ſine vxoris voluntate: tribuis ei fornicandi licentiam et pctm̄ illiꝰ tue imputabitur abſtinentie. Itē Nicolaꝰ papa ſcripſit nobis Thaberga regina: regia ſe velle dignitate vel copula exui: et ſolā vita priuata eſſe contentā deſiderare. Cui ſcripſimus: non hoc aliter fieri poſſe: niſi eandē vitā vir eius Lothariꝰ elegerit. Ex his patet q̄ coniugati ſine cōi conſenſu monaſteriū eligere: cōtinentiā profiteri: vel habitū religionis ſumere nō valēt: et ſi fecerint: reuocari debent. Sponſi vero poſſunt ſine mutuo conſenſu monaſteriū eligere. Unū videtur inter ſponſum et ſpōſā coniugiū non eſſe. Ideoq̄ aſſerunt a prima fide deſponſatiōis coniuges appellari: non repreſentium: ſed ſpe futurorū: q̄ ex fide quā ex deſponſatione ſibi inuicem debēt: poſtea efficiunt coniuges. Premiſſas autē auctoritates q̄bus aſſeritur q̄ cōſenſus matrimoniū facit: ita intelligi volunt vt conſenſus vel pactio cōiugalis non ante coitum faciat matrimoniū ſed in coitu. Sicut etiā deſloratio virginitatis nō facit matrimoniū niſi precedat pactio coniugalis ita nec pactio coniugalis ante q̄ aſſit copula carnalis. Ex pactione ergo coniugali ſponſi et ſponſe fiunt ante coitū: in coitu autē dicunt cōiuges. Facit eīm pactio coniugalis. vt que puꝰ erat ſponſa: in coitu fiat ꝯiux.

Reſponſio ad predicta cuꝫ determinatione ſuperiorū.

¶ His autē ita reſpondem⁹. Fit aliqñ deſponſatio vbi eſt cō promiſſio viri ⁊ mulieris de cō trahendo matrimonio: non eſt autēꝫ ibi ꝯſenſus de preſenti: et eſt ibi diſpenſatio hñs ꝯſenſuꝫ de preſenti. i. pactionē coniugalem que ſola facit cōiugiuꝫ. In illa ergo diſpenſatione vbi eſt pollicitatio contrahēdi matrimoniū: ſpōſi tñ ⁊ ſponſe fiunt: non coniuges. ⁊ talibus ſpōſis licet ſine communi conſenſu cōtinentiam ꝓfiteri ⁊ monaſteriū eligere. In ea vero deſpōſatione vbi eſt conſenſus de preſenti coniugiū contrahit̄ ⁊ ab illi⁹ diſpenſatione: de ſponſis varie loquunt̄ doctores.

Quomodo accipiatur ſpōſa in ſubditis capitulis.

¶ Aliqñ eīm ſponſas vocāt q̄ talem habuerunt deſponſationem vbi fuit pactio coniugalis de preſenti: et ille vere cōiuges ſunt. Uñ Greg. Si q̄s vxoreꝫ deſponſauerit vel ſubarrauerit q̄ꝗ̄ꝫ poſtmodū preueniēte die mortis eius nequerit eaꝫ ducere in vxorem: tñ nulli de cōſanguineitate eius licꝫ accipere eā in coniugio: ⁊ ſi inuentū fuerit factum ſeparet̄ oino. Iteꝫ Iulius papa. Si q̄s deſponſauerit vxorem vel ſubarrauerit: et vel preueniente die mortis vel irruentibus q̇buſdā cauſis eaꝫ non cognouerit: nec frater eius ne vllus de cōſanguineitate ei⁹ eandem ſibi tollat in vxorē vllo mō vnq̄ꝫ tempe. Item. Greg. Qui deſpōſatā ꝓximi ſui puellam cepit in coniugiū: anathema ſit ipſe ⁊ oēs conſentientes ei: quia ſcd̄m legē dei mori decernitur. Nā diuine legis mos eſt ſponſas apellare coniuges: vt in euangelio. Accipe mariā coniugem tuam. Et in Deut. Si q̄s alteri⁹ ſponſam in agro vel quolibet loco oppreſſerit vl̓ adduxerit in domū ſuā: moriatur: quia vxorē proximi ſui violauit non que iam vxor erat ſed que a parentibus vxor fieri debebat. Ex his colligitur ꝙ ſpōſe quedā coiuges ſunt ante cōmixtionem ſexuū. Sed forte illud mouet qd̄ i fine capituli dr̄ non que iam vxor erat: ſed que vxor fieri debebat. Qd̄ non ita intelligi debet quaſi vxor vere non fuerit: et quo pactio ꝯiugalis interceſſit: ſed qꝛ nōduꝫ traducta fuerat: nec res vxoria in

terceſſerat ſcȝ concubitus con-
iugalis.

Quod aliter accipitur ī hiſ alijs capitulis ſponſa.

¶ Hec etiā ſpoſa eſt que ſic vi-
ro deſponſata ē vt nō interceſ-
ſerit ꝯſenſus de preſenti: ſȝ ſpō-
ſio futuri. Scd̄ȝ quē modū illō
intelligitur. Si q̇s ſponſaȝ filij
oppreſſerit: et poſt filius eius
eam duxerit: pater poſtea non
habeat vxorē: nec mulier viruȝ
filius qui patris facinus igno-
rauit aliam ducat. Si ꝯiunx il-
la fuiſſet: quod vtiqȝ foret: ſi in
ſponſalibus pactio coniugalis
interceſiſſet: nō permitteret ſpō-
ſo aliā ducere. Mechis autem
pena non nubēdi ex rigore inſli-
gitur vt alij terreant̄. Idem ex
eodē. Quidā deſponſauit vxo-
rem et dotauit: ⁊ cū ea coire nō
potuit: quā clanculo frater eius
corrupit ⁊ grauidam reddidit.
Decretum eſt vt q̄uis nupta
non potuerit eſſe legittimo vi-
ro deſponſatam tn̄ fratri frater
habere non poſſit: ſed mechus
et mecha fornicationis quideȝ
vindictā ſuſtineant: licita vero
eis ꝯiugia non negent̄. De illa
diſpēſatione hoc intelligi debȝ
vbi non fuit conſenſus ꝯiuga-
lis de preſenti: alioquin non li-
ceret eis alia ſortiri coniugia.
Scd̄m hoc etiaȝ illud intelligi
debet. Statutū eſt a ſacro con
uentu vt ſi q̇s ſponſam alterius
rapuerit publica pn̄ia mulctet̄:
et ſine ſpe coniugij maneat: ⁊ ſi
ipſa eidem crimini conſentiens
non fuerit: licentia nubendi al-
teri non negetur. Apparet hāc
fuiſſe deſponſatā ſine pactione
coniugali de preſenti: ⁊ ideo nō
fuiſſe coniugē: cui viuente ſpon-
ſo alteri nubendi licētia non ne-
gatur. Sunt eīn quedā nuptia-
lia pacta de futuro: ex quibus
ſponſi ⁊ ſponſe vocant̄: nec ex-
inde coniuges ſunt. Et eſt pa-
ctio quedaȝ ꝯiugalis de pn̄ti: q̄
ſponſuȝ ⁊ ſponſam etiā ꝯiuges
facit: ⁊ vtraqȝ pactio deſponſa-
tio vel ſponſalia interdū dicunt̄
proprie tn̄ ſpōſalia dicunt̄ que-
dam ſolēnia pacta nuptialia.

Quare non ſtatim tradantur ſponſe.

¶ De nuptialib⁹ pactis vbi ē
tm̄ ſponſio futuri ait Aug. In-
ſtitutū eſt vt iam pacte ſponſe
non ſtatim tradant̄ ne vilē ha-
beat maritus datā quā ſuſpira-
uit ſponſus dilatam.

Que ſponſa ſit vidua mor-

tuo ſponſo ⁊ que non.
¶ Et eſt ſciendũ ꝙ illa ſponſa que tñ in futuro ē pacta: mortuo ſponſo non remanet vidua quia non fuerat vir ei⁹: vñ ſi qˢ eam duxerit ad ſacros ordines conſcendere non ꝓhibet: quia non duxit viduã. Viduae enim maritus eque ſicut bigamus ſacerdos fieri ꝓhibetur. Ex tali autem copula nullus arcet̃ a ſacris ordinibus.

Qui alterius ſponſam eo mortuo ducit ad ſacros ordines accedere poteſt.

¶ Scđm hoc intelligendũ eſt qđ ait Pelagius papa de illo q̃ mortuo ſponſo: eius ſponſam duxit in vxorem. Nihil eſt inqͭ: q̃tũ ad hunc articulum attinet: quod ei obuiet de canonicis inſtitutis quin ad ſacros ordines promoueri valeat. Si vero talis ſponſa fuiſſet inter quã ⁊ ſpõſum ei⁹ conſenſus de p̄ſenti interceſſiſſet eo mortuo vidua remanſiſſet: cui copulatus in cõiugio alt̃ ad ſacros ordines nõ accederet cum viduam duxerit. Non eſt ergo ambigẽdũ q̃n ſolus de preſenti conſenſus coniugium efficiat: ⁊ exinde veri cõiuges appellentur. Ideo poſt talem conſenſum ſi qˢ alij ſe copulauerit: etiã ſi carnis cõmixtio illic ſequat̃ ad priorẽ copulam reuocandus eſt.

CIrca viceſimã ſeptimam diſt. querit p⁹. quo differunt ſpõſalia et matrimonium Pro hui⁹ queſtionis intelligentia eſt aduertẽdum ꝙ matrimoniũ ſic ſolet diffiniri. Matrimonium eſt viri fœmineq coniunctio maritalis inter legitimas perſonas indiuiduã vite cõſuetudinem retinens. Prima particula excludit duos viros inter quos nõ põt eſſe matrimonium. q̃uis aliquo mani idolatre illud attentauerunt: ſimiliter non põt eſſe matrimonium inter duas fœminas. Alia particula. ſ. maritalis ſalua reuerentia illorum qui poſuerunt non debet poni Nam certũ eſt ꝙ tunc diffinitũ ponitur in diffinitione. Idem eñ eſt dicere maritalis qđ ⁊ matrimonialis Inſup ſine illa particula diffinitio eſt bona. Alia particula. ſ. inter legitimas pſonas excludit perſonas que prohibentur contrahere iure diuino vt pater ⁊ filia: filius ⁊ mater: frater ⁊ ſoror: et ſic de alijs. Similiter et illas que ꝓhibent̃ contrahere iure humano vt ſunt perſone in .2. vel.3.vel.4.gradu conſanguinitatis coniuncte. Ultima particula po

nitur ad differentiam matrimonio rum infidelium. Nam talia poſſunt diſſolui vt inferius declarabit. Ex iſta diffinitione ſequitur primo q̄ ſi perſonę quę prohibent iure diuino attentent contrahere matrimoniuꝫ eſt nullum. Seqt̄ ſcđo q̄ ſi perſonę quę ſunt prohibitę iure humano attentent cōtrahere: matimoniū etiaꝫ eſt nullū ante diſpēſationē: ꝛ habita diſpenſatione oportet q̄ denuo conſentiant: alias etiam matrimoniuꝫ eſt nullū. Sponſalia vero nihil aliđ ſunt q̄ꝫ mutua promiſſio de cōtrahēdo matrimonio inter ꝑſonas legitimas. Ex iſtis ſequit̄ q̄ multi abutuntur in hac vrbe valentina vocando verum matrimonium ſpōſalia: et decipiūt papā ꝛ ſeipſos: nā q̄rūt diſpēſationē a papa ꝓ ſponſalibꝰ ꝛ papa facile dat credens q̄ ſolū ſunt ſpōſalia vbi ſi ſciret q̄ eſt verū matrimonium nullo mō diſpenſaret: ꝛ licet interdum ſancti vocent coniuges ſponſos: et ſponſos coniuges: nihilominꝰ vbi eſt queſtio de diſpēſatione non licet ſic accipere ꝓpter periculuꝫ eminens ſed ſancti vbi nō eſt tale periculum indifferenter alterum pro altero ponunt.

¶ Contra reſolutionē huiꝰ. q. arguitur ſic. Aliqđ eſt matrimoniū quod non tenet indiuiduā vitę conſuetudinē ergo reſolutio nulla: aňs probatur: volo q̄ Plato contrahat per verba de pręſenti cuꝫ Berta in facie eccleſię diſſentiat tā interius tunc inter platonē ꝛ berthaꝫ eſt matrimoniū ꝛ tale matrimoniū eſt diſſolubile ergo non retinet indiuiduā vitę conſuetudinē: maior probatur eccleſia coget platonē ad manēduꝫ cuꝫ bertha ergo eſt verū matrimonium inter platonē ꝛ berthā: iam ꝓbatur minor. Si plato cōtrahat cuꝫ vna alia ꝛ conſentiat interiꝰ eſt verꝫ matrimoniū inter platonē ꝛ ſcđam ergo primum matrimoniū nō retinet indiuiduam vitę conſuetudinē. ¶ Ad hoc argumentum rňdetur negando aňs: ꝛ ad probationē negat̄ maior: ꝛ ad probationē negatur cōſequentia: ꝛ rō eſt: qꝛ eccleſia nō iudicat de interioribus ſed exterioribus: ꝛ ideo debet iudicare ſm̄ allegata ꝛ probata. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur: ſeq̄ret̄ q̄ archieṗs noſter valentinus teneret̄ pręcipere duo contradictoria platoni: ꝯňs eſt falſuꝫ ergo falſitas ꝯňtis probatur ſequeret̄ q̄ plato obligaret̄ ad impoſſibile. ſ. ad duo contradictoria: ꝯňs eſt contra illud Hiero. Anathema ſit ꝛc. ergo iam ꝓbatur ſequela prima: volo q̄ plato confiteat̄ dňo archieṗo valentino tūc dňs archieṗs pręcipiet platoni q̄ nō habitet cum prima ſed cum ſcđa: ꝛ ſi dňs archiepiſcopus ſedeat pro tribunali pręcipiet q̄ habitet cū pria ꝛ nō cū ſcđa: et taliter tenet̄ pręcipere: ergo dňs archieṗs tenet̄ pręcipere duo cōtradictoria. ¶ Ad hanc replicam rňdetur diſtinguendo ſequelā: vel in eodem foro ꝛ ſic negat̄ illa: nec probatur in tali ſenſu: vl' in diuerſis foris ſcꝫ in foro cōſcientię ꝛ in foro contētioſo ꝛ ſic conceditur illa ꝛ negatur minor: ꝛ ad probationē negat̄ ſeq̄la rō eſt: qꝛ non tenet̄ obedire niſi pręcepto facto ſibi in foro conſcientię:

debet pati oẽs excõicationes et cẽ ſuras eccleſiaſticas cum patiẽtia: ⁊ maxĩe q2 ipſe fuit in culpa: imo po tius debet pati mortẽ ꝙ̄ redire ad primam. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ replicat. poſito caſu ꝙ Plato añ ꝙ̄ iret ad contrahendũ cũ Berta dixe rit duobus hoĩbus fide dignis: ego vado ad eccleſiã et ꝙ̄uis pferã ver ba nunꝙ̄ tamẽ cõſentiã cum bertha tunc plato poterit probare per illos duos hoĩes ꝙ ipſe nunꝙ̄ conſenſit cum prima ergo eccl'ia male faciet cogendo eũ ad manendũ cũ prima añs probat: illi hoĩes ſunt teſtes oĩ exceptione maiores vt ſuppono er go per illos Plato poterit probare ſufficienter ꝙ non habuit cõſenſum cũ bertha. ¶ Ad hanc replicã rñde tur negando añs: ⁊ ad pbatiõnẽ ne gatur ꝯña: rõ eſt: quia eccleſia debꝫ preſumere ꝙ ꝙ̄uis dixit illa verba illis duobus hoĩbus mutauit ſniaꝫ non enĩ eſt pſumendũ ꝙ voluit mẽ tiri ⁊ peierare ⁊ irrogare tantam in iuriam ſacramento.

¶ Scđo arguit ſic. Aliquod eſt matrimoniũ qđ nõ eſt cõiunctio ergo reſolutio nulla: añs probatur volo ꝙ ſortes ⁊ bertha abſentes cõ trahant per nuncios ſiue procurato res tunc inter ſortẽ ⁊ berthã eſt ma trimoniũ ⁊ non eſt coniunctio ergo reſolutio nulla: minor probat: vl' eſt coniunctio qñ ſortes conſtituit iuũ procuratorẽ: vl' qñ bertha pfert ver ba: nullũ iſtorũ eſt dicendũ ergo ꝙ non poſſit dari: primũ probat: tunc bertha nondũ conſentit ergo non ẽ tunc coniunctio ꝙ nõ detur: ſcđm p batur: poſſibile eſt ꝙ interim ꝙ nũ cij vadunt ſortes diſſentiat vel dor miat ergo tũc nõ ẽ ꝯiunctio. ¶ Hoc argumentũ petit ſolum hanc diffi cultatẽ. ſ. qñ eſt matrimoniũ inter tales abſentes ⁊ dicendũ eſt ꝙ tũc eſt matrimoniũ quando bertha cõ ſentit ſiue ſortes dormiat ſiue nõ dũ modo a tpe quo ſortes habuit con ſenſum non habuerit diſſenſuꝫ. Nã ſi habuiſſet diſſenſum tunc nullum eſſet matrimonium et ſatis eſt ipſi berthe ꝙ procuratores aſſerant ſor tem habuiſſe conſenſum. Nã etiaꝫ ſi bertha audiuiſſet verba a ſorte nõ fuiſſet magis certa de conſenſu ip ſius.

¶ Queritur ſcđo circa candeꝫ diſtictionẽ an vnꝰ coniugũ põt alte ro inuito ad religionẽ conuolare? ¶ Pro huius. q. intelligẽtia eſt no tandum ꝙ duplex eſt matrimoniuꝫ ſcꝫ ratuꝫ tm̃: ⁊ aliud ratũ ⁊ cõſuma tum. Matrimoniũ ratũ tm̃ eſt ma trimoniũ in quo nondum eſt ſubſe quta copula carnalis Matrimoniũ ratum ⁊ cõſumatũ eſt matrimoniũ in quo ſubſequta eſt copula carna lis. ¶ Iſto notato rñdet per duas concluſiones quarũ prima eſt hec. In matrimonio rato tm̃ quilibet cõ iugum põt cõuolare ad religionem altero inuito. Iſta concluſio patꝫ in ca. Ex publico extra de cõuerſatio ne coniugatorũ. patet etiã per exẽ pla beati Ioanis euangeliſte ⁊ bea ti Alexij Nobilis Romani ⁊ multo rum aliorũ ſanctorũ. Scđa conclu ſio ẽ iſta. In matrimonio rato ⁊ con ſumato nullus cõiugũ põt conuola

re ad religionez altero inuito. Iſta concluſio patet ex multis determinationibus: quę habent loco allegato et multis alijs locis decretaliuz et decretorum.

¶ Contra primã concluſionẽ arguitur ſic. ſequeret q in lege nr̃a euangelica aliqua fœmina hẽret licite ⁊ meritorie centũ, aut mille maritos: ꝯñs eſt falſum et abſurdũ ergo prima concluſio nulla: ſequela probat: volo q aliqua fœmina contrahat cuz aliquo matrimoniũ ⁊ añ carnalem copulam ingrediat religionẽ ⁊ poſtea contrahat cum vno alio ſcđo et etiã iſte ſcđs ingrediat religionem ⁊ ſic conſequenter vſqꝫ ad centum vel mille et oẽs viuant: tunc veruz erit dicere q talis fœmina habebit centũ vel mille maritos licite ⁊ meritorię ergo ſequela vera ¶ Pro hui9 argumẽti ſolutione eſt notandũ q duplex eſt mors. ſ. ſimpliciter dicta ⁊ mors ciuilis: et ſicut mors naturalis ſiue ſimpliciter dicta dirimit, matrimonium: ita etiaz mors ciuilis: quę fit per ingreſſum religionis approbatę. Iſto notato reſpondet ad formã argumenti negando ſequelam: ⁊ ad probationez dato illo caſu dico q nullus illoruz qui ingreſſus eſt religionẽ ⁊ profeſſus eſt ipſaz eſt maritus ipſi9 fœminę: rõ eſt: qꝛ quilibꝫ talis eſt mortu9 ciuiliter: ⁊ ſi papa cuz aliquo tali diſpenſaret poſt profeſſionẽ religiõis vt egrederet religionẽ poſſet cõtrahere matrimonium cũ vna alia: ſicut ſi nunc aliqs vxoratus moreret ⁊ poſtea reſurgeret miraculoſe poſſet cum vna alia contrahere matrimonium. Hoc patꝫ expreſſa authoritate Pauli ad romanos. 7. et pᵉ. ad Corinth. 7. aſſerentis q qñ vn9 coniugũ morit alter ſolutus eſt a lege matrimonij.

¶ Scđo arguitur cõtra ſcđaz concluſionẽ. ſequeret q ſi ambo cõſentirẽt q poſſent ambo ingredi religionẽ: ꝯñs eſt falſuz ergo falſitas conſequẽtis probat: ſeqret q aliqs poſt matrimoniũ conſumatũ viuẽte vxore poſſet contrahere cum vna alia: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probatur: volo q duo cõiuges poſt carnalem copulam ingrediant religionem: tunc ſi papa diſpenſet cum viro vt egrediatur religionẽ poſt profeſſionẽ talis poterit contrahere cũ vna alia prima vxore viuente ergo ſequela vera. ¶ Hoc argumẽtũ quęrit vnuz dubiũ. ſ. an mors ciuilis dirimat matrimoniũ cõſumatum: ſicͭ dirimit matrimoniũ ratũ ⁊ non conſumatum. Nam ſi dirimat ambę ſequelę argumenti ſunt concedẽdę: ſi vero non dirimat: tunc prima eſt cõcedenda ⁊ ſcđa neganda: ⁊ qꝛ nondum eſt exploratum: ideo a doctoribus relinquitur ambiguũ: cꝰius pars affirmatiua videatur verior ⁊ probabilior.

¶ Queritur tertio circa eandẽ diſt. quot modis ſponſalia poſſunt dirimi et contrahi. ¶ Pro hui9 difficultatis intelligentia eſt aduertendum q ſponſalia non poſſunt contrahi ante ſeptenniuz vt habetur ex Alexandro. 3. lib. 4. de deſpõſatiõe impuberum. ca. Lr̃as tuę fraternitatis

tatis ⁊c. Iſto notato rñdet ad priaʒ partem difficulatis. ꝙ octo modis valent dirimi ſponſalia. Prio modo: qñ vnus eoruʒ ingredit religionem ⁊ facit profeſſionē vt pʒ de conuerſatione coniugatoruʒ. ca. Uer. Scďs modus eſt: qñ alter eoruʒ cõtrahit cuʒ vna alia pſona per verba de preſenti. vt patʒ de ſponſalibus duorum ca. pmo. Tertius modꝰ eſt: qñ alter ſe transfert ad regioneʒ longinquã ⁊ ſufficiēter expectatꝰ nõ redit vir. vt patet extra de ſponſali bus. ca. De illis autē. Quartus modus eſt: qñ ſuperuenit enormis īfirmitas vt paralyſis: lepra: aut abſciſſio naſi. vt patet de coniugio leproſorum. ca. Lfas. Quintus modꝰ ē quando alter fornicatur. vt patʒ extra de iure iurãdo. ca. Quēadmoduʒ Nam ex tali fornicacione pſumit male de fide in poſterũ ſeruanda. Sextus eſt cum ſupuenit affinitas. vt patet extra de conſanguinitate ⁊ affinitate. ca. Sup eo. ⁊ ad talē conſanguinitatē vel affinitatē probandam ſola fama ſufficit propꝛ ſcandalum. Septimus modus. qñ mutuo ſe abſoluunt. vt habet extra de ſponſalibus. cap. Preterea. Ita ꝙ qͣuis talia ſponſalia ſint iuramēto firmata poſſunt ſe abſoluere: ⁊ tunc ſponſalia dirimuntur. Aliqui tamē impugnant iſtũ moduʒ ⁊ conſequēter dicunt ꝙ hoc eſt per tolerantiaʒ nihilominus male faciunt: hoc tñ ē falſum. nam romanꝰ põtifex in ca. allegato dicit expreſſe ꝙ talia ſponſalia dirimũt ſicut ſocietas aliquorum duorum mercatorũ: ſed ſic eſt ꝙ tales mercatores nec peccãt nec male faciunt ſi deſtruant volũtarie ſocietatem ſiue pactuʒ ergo nec tales qui contraxerunt ſponſalia iuramento firmata male faciunt ſi mutuo ſe abſoluunt. Inſup ſi aliqd pmittatur alicui viro cum iuramēto in fauorem ipſius põt ab eodem viro in cuius fauorē eſt promiſſuʒ: remitti licite ergo ſponſi mutuo poſſunt ſe abſoluere. Octauus modus eſt qñ ſponſalia ſunt contracta īter parentes ⁊ vnus eorũ veniēs ad legitimam etateʒ petit abſolui a promiſſione ſiue diſpenſatione. vt habet extra de deſponſatione impuberum ca. De illis.

¶ Ad ſcďam partem queſtionis rñdet diſtinguendo. Duobꝰ eñi modis poſſunt contrahi ſponſalia. Uno modo promiſſione abſoluta ⁊ tunc ſponſalia contrahunt inter perſonas legittimas. Alio mõ contrahuntur promiſſione conditionali: et tunc vel talis cõditio eſt honeſta vł inhoneſta. ſi primũ ſpõſalia contrahuntur conditione ſtante ⁊ impleta ſi vero conditio nõ adimpleat ſponſalia nulla ſunt: ſi ſcďm aut eſt contra bona matrimonij. videlicet. capiam te ſi procures veneno ſterilitatem vel ſi fornicaberis: aut capiã donec inueniã vnam pulchriorē aut meliorē aut ditiorem: ⁊ talia ſpõſalia nulla ſunt. Si autem talis cõditio non eſt contra bona matrimonij tunc ſponſalia valent ⁊ talis conditio habetur pro nõ adiecta vt habetur capite vltimo tituli allegati. qͣlis etiã conditio ſit impoſſibilis videlicet capiam te ſi celum digito te

tigeris.

¶ Cōtra reſolutionē iſti⁹ ſcḋe partis arguitur ſic. Qñ aliqs ꝑmittit contrahere cum aliqua conditionaliter conditione impoſſibili nō cōſentit ergo non contrahit ſponſalia añs ꝓbatur: talia verba poti⁹ denotant diſſenſum q̄ ɔ̄ſenſum ergo talis non conſentit: añs ꝓbatur: docꝫ experientia ꝙ qñ aliqs non vult facere aliqd ꝑmittit illḋ ſub cōditiōe īpoſſibili: ergo talia verba poti⁹ denotant diſſenſuꝫ q̄ cōſenſum. Quare videtur mirabile ꝙ ſancta mater eccleſia iudicet talia ſponſalia valere. ¶ Ad hoc argumentū rñdetᷣ negando ɔ̄ñam: ⁊ rō eſt: qꝛ ſancta mater eccleſia iudicat talia eſſe ſpōſalia in fauorē matrimonij ne paſſim puelle decipiantᷣ: que neqñt diſcernere ſepe numero de conditione an ſit poſſibilis vł impoſſibilis. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguitur. Talis conditio impoſſibilis repugnat bonis matrimonij ergo talia ſpōſalia ſunt nulla: añs probatᷣ: quia quodlibet impoſſibile cuilibet repugnat in veritate. ¶ Ad hanc replicā rñdetur diſtinguendo añs: vł intrinſece et directe ⁊ ſic negatur illud nec probatur in iſto ſenſu: vel extrinſece et indirecte ⁊ ſic cōceditᷣ illud ⁊ negatᷣ ɔ̄ña: quia ſolū conditio directe ⁊ intrinſece repugnās bonis matrimonij viciat ſponſalia. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionem arguitᷣ. Qñ ſequitᷣ: ſortes capiet berthā ſi cęlū digito tanget ſed bertha nō tanget digito cęlum ergo ſortes non capiet berthā ¶ Ad hāc replicā negatᷣ ɔ̄ña: nec in ea eſt aliqua apparentia cū arguatᷣ a conditionali cū deſtructione antecedētis ad deſtructionē cōſequētis.

¶ Queritur quarto circa candeꝫ diſt. an romanus pōtifex poſſit diſpenſare cuꝫ bigamo vt capiat ſacros ordines. ¶ Pro huius. q. itelligentia eſt aduertendū ꝙ bigamia ſex modis contrahitᷣ. Primo mō quādo aliquis in diuerſis tempꝰibus habuit duas vxores legittimas ⁊ quālibet earū cognouit carnaliter. Secundo modo cōtrahitᷣ qñ aliquis habuit duas vxores diuerſis temporibus vnā de iure ⁊ alteraꝫ de facto et quamlibet earū cognouit carnaliter. Tertio mō qñ aliqs in codeꝫ tempore habet duas vxores vnam de iure ⁊ alterā de facto ⁊ ambas cognoſcit carnaliter. Quarto mō contrahitᷣ bigamia qñ aliqs contrahit cuꝫ vidua vel corrupta. Quinto mō quādo aliqs cognoſcit propriā vxorē poſt adulteriū ab vxore ipſa perpetratum. Sexto mō qñ aliqs contrahit poſt votuꝫ continentię ſolemne de facto q̄uis non poſſit de iure cōtrahere.

¶ Contra iſtos modos arguitur ſic. ſequeretᷣ ꝙ ſi alqs multas fęminas cognoſceret carnaliter ⁊ tandem cōtraheret cū vna virgine matrimonium talis nō eſſet bigamus ɔ̄ñs eſt falſum ergo ſequela patet: quia in nullo iſtorū ſex moduꝫ comprehenditᷣ. Jam ꝓbatur falſitas cōſequentis: mulier corrupta redit virū virginem bigamum ergo a fortiori vir corruptus contrahens cum virgine efficitur bigam⁹: ɔ̄ña tenet: qꝛ

non videt potior ratio de vno q̄ de alio: ⁊ ſi des rōnem q2 ſponſa ſignificat ep̄m ⁊ ſponſus eccleſiā hoc eſt maniſeſte falſuȝ. Nā certū eſt ꝙ ep̄s eſt ſpōſus ſuę eccleſię et xp̄s eſt ſpōſus vl'is eccleſię: ſimilr̄ ⁊ papa ſi dicas ꝙ xp̄s habuit vxorē et concubinam. ſ. ſynagogā ⁊ eccleſiā catholicam: hoc eſt etiā falſum: nā ſynagoga non fuit concubina xp̄i ſed ſponſa ⁊ vxor. Jmmo eccleſia icepit ab Abel ⁊ durabit ad finē vſqȝ mundi: et iſtā ſibi deſponſauit xp̄s. ¶ Propterea dicenduȝ eſt aliter ad formā argumenti concedēdo ſequelā ⁊ negando minorē: ⁊ ad ꝓbationē negagatur ꝯñā: ⁊ ad probationē non eſt alia ratio: niſi voluntas romani pōtificis reputantis vnū bigamū ⁊ nō alteruȝ. Diuus tn̄ Thomas dat rōnem: q2 matrimonū eſt ad alteruȝ et ſi mulier eēt capax ordinis ſacri virgo contrahens cū viro corrupto eſſet bigama: ſed hoc eſt dubium.

¶ Scd̄o arguit̄ ſic ſequeret̄ ꝙ ſi aliquis ſaracenus habuiſſet vnaȝ vxoreȝ ante baptiſma ⁊ poſt baptiſma accepiſſet vnam aliā eſſet bigamus: ꝯñs eſt falſuȝ ergo ſeq̄la probatur: talis poſt baptiſma ſic ſe hȝ ꝙ habuit duas vxores ⁊ quālibȝ earum cognouit carnaliter vt ſuppono: ergo talis ſaracenus nouiter cōuerſus eſt bigamus. Jam ꝓbat̄ falſitas ꝯñtis. Talis eſt nouus hō per baptiſma ⁊ remittit̄ ei oīs pœna et culpa ergo talis nullo mō eſt bigamus. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt aduertēdū ꝙ eſt magna ꝯtrouerſia inter tres maximos doctores ſanctę matris eccl'ię. ſ. Hierony. Auguſt. et Ambroſ. Hieronimus cū in ep'la ad Oceanuȝ et ſup ep'lam Pauli ad Timotheū tenet ꝙ talis non eſt bigamus. Aug. ſup ep'lam ad Titū cū Ambroſio tenet ꝙ talis eſt bigamus: vt Gratianus recitat in duob⁹ locis. ſ. in. 26. diſti. et in. 28. q. 3. Et reuera niſi Jnnocētius tertius declaraſſet taleȝ eſſe bigamū vt habetur in locis allegatis opinio Hieronymi eſſet amplectēda q̄uis Gratianus dicat ꝙ acuti⁹ dixit Auguſtin⁹ Hieronymo: ⁊ maxime q2 talis ſaracenus ante fidem non erat de foro eccl'ię: ſȝ q2 in mera poteſtate romani pontificis eſt: reputare talē eſſe bigamū: ⁊ Jnnocentius. 3. ita declarauit: idō reprobanda eſt opinio Hieronymi: et tenenda eſt opinio Aug. ⁊ Ambroſij. Quare ſequela argumenti eſt concedenda ⁊ negāda minor: ⁊ ad probationem dicit̄ ꝙ ſolū remittit̄ per baptiſma pœna debita peccatis: mō bigamia eſt pęna debita interdum actibus meritorijs. vt puta ſi aliquis ſancte ⁊ iuſte contraxit matrimonium ſucceſſiue cum duabus: quarū quamlibet cognouit carnalr̄ actibus meritorijs quib⁹ voluit cōtrahere cuȝ illis duabus ſucceſſiue. ¶ Jſtis notatis r̄ñdetur ad. q. affirmatiue. Jſta rñſio probat̄: quia papa pōt diſpēſare in his: quę ſunt iuris pure poſitiui: modo bigamū ſuſcipere ordines ſacros non eſt contra ius diuinū: ſed ſoluȝ contra ius humanū. Jnſup Lucius tertius diſpenſauit cum Archiep̄o panormitano qui erat bigamus.

¶ Contra iſtam concluſioneꝫ
arguitur. Papa nō pōt diſpenſare
contra ius diuinū ſed bigamū ſuſci
pere ordines ſacros eſt contra ius
diuinum ergo papa neqꝫ diſpenſa-
re: minor ꝓbatur expreſſa authori-
tate Pauli primę ad Timoth. 3. di
centis. Oportet ep̄m eſſe irrep̄hen-
ſibilem ⁊ vnius vxoris virum. ergo
eſt de iure diuino bigamū non ſuſci
pere ordines ſacros. ¶ Ad hoc ar-
gumentum rn̄det negando minorē
et ad probationē licꝫ Paulus illud
dicat: non tn̄ illud habebat a dn̄o.
Nam qn̄ erat pręceptuꝫ dei ipſe ſo-
let dicere. dn̄s p̄cipit nō ego: ſed in
propoſito ipſe p̄cipiebat ⁊ papa ma
ioris authoritatis ē ꝙ̄ erat paulus:
et ideo bene pōt diſpenſare. ¶ Cō-
tra iſtaꝫ ſolutionē arguit ſic. In. 2.
ca. extra de bigamis. Luci⁹ papa
aſſerit ꝙ non licet diſpenſare cuꝫ bi
gamo ergo ē de iure diuino. ¶ Ad
hanc replicaꝫ rn̄det. Uno mō ꝙ pa
pa intelligit ꝙ non licebat illi archi-
ep̄o hiſpalēſi diſpenſare neqꝫ alicui
alteri ep̄o: ideo quia illud pręceptū
erat ap̄li. Attamē bn̄ licet papę di-
ſpenſare: quia eſt maioris authori-
tatis: ꝙ̄ fuerit Apoſt. Alio mō rn̄de
tur ꝙ papa ſolum volebat ibi innue
re ꝙ erat multum difficile diſpenſa
re cum bigamo: non tn̄ eſt impoſſi-
bile. Nam ipſemet Lucius diſpen
ſauit. vt dictū eſt. ¶ Sed adhuc ar-
gues contra notabile. ſequeret ꝙ ſi
aliqs defloraſſet vnā virgineꝫ et po
ſtea contraheret cum ea talis eſſet
bigamus: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſeq̄la
probatur: talis tunc contrahit cum
corrupta ergo eſt bigamus: ꝯñs te-
net per. 4m. modū tactū in notabili.
¶ Ad hoc argumentū rn̄det negan
do ſequelā: ⁊ ad probationeꝫ diſtin-
guo ꝙ talis contrahit cuꝫ corrupta
vel cuꝫ corrupta ab ipſomet ⁊ ſic cō
cedit illud ⁊ negat ꝯñs: qꝛ intelligit
de corrupta ab vno alio. Si vero in
telligas ꝙ contrahit cum corrupta
ab vno alio negat illud añs. ¶ Sꝫ
adhuc inſurges contra idē notabile
ſequeret ꝙ ſi aliqua mulier cogno-
ſceretur ab adultero tunc maritus
eius efficeretur bigam⁹: ꝯñs eſt fal
ſum ergo falſitas cōſequētis proba
tur: maritus nullā hꝫ culpam vt ſup
pono: ergo non efficitur bigamus.
¶ Ad hoc rn̄dtur diſtinguēdo ſeq̄lā
vel maritus cognoſcit eā poſt adul-
terium vel non cognoſcit: ſi ſm̄: ne-
gatur ſequela: ſi primū cōceditur ſe
quela ⁊ negat minor: ⁊ ad probatio
nem negatur ꝯñs: nō eñ inconuenit
ꝙ aliquis ſine culpa efficiatur biga
mus. Nam bigamia nō eſt niſi quę-
dam pœna.

Si conſenſus de futuro cuꝫ iuramento facit coniugiū.

Diſtinctio. XXVIII.

Hic queri de
bet. Utruꝫ
cōſenſus de
futuro addi
to etiam iu-
ramento cō
iugium effi
ciat: vt ſi qs ꝓmittat vel etiam
iuret alicui ſe vſqꝫ ad tp̄s placi

tum illā ductuꝝ: ⁊ illa ꝓmittat vel iuret ſe illi nupturā: nunq̄d talis ſponſio eos ꝯiuges fecit? Si mutato propoſito alter vel vterq; ad alienā copulā trāſit: nunq̄d ob priorē ſponſionē iu-ramēto ſubnixā ſcōe federatio-nis pactū ſcindet᷑. Cōſidera q꜡ longe aliud ē ꝓmittere ⁊ aliud facere: q̄ ꝓmittit: nondū facit. Qui ergo ꝓmiſit ſe vxorem du ctuꝝ aliquā: nondū eam duxit vxorē: ⁊ q̄ ſpopondit ſe nuptu-ram nonduꝫ nupſit. Quō ergo ꝯiuges appellari poſſunt: q̄ nō dū ꝯtrahunt: ſꝫ in futuro ſe con tracturos iurando promittūt? Itē ſi ex vi iuramenti ad futu-rum ꝑtinentis mox efficiuntur ꝯiuges: cur iurāt in futuro ſe fa cturos qđ in p̄ſiti efficiūt. Itē. Si ex quo iurāt mox efficiūtur ꝯiuges: tunc rem hanc efficiūt quam iurant ſe facturos. Ideo dico q꜡ ꝯiugiū tunc non fuit: ſꝫ futuꝝ ꝓmittit᷑. Si v̇o ille poſt vxorē duxit ⁊ illa marito nup-ſit: ꝯiugium vtriq; fuit: ⁊ nō po teſt diſſolui. Precedens ergo mendaciū vel ꝑiurium pnīa eſt corrigendū: ſed ꝯiugiū ſequēs non ē diſſoluendū. Non aūt ſic eſt qn̄ iuramentū ꝯiugij p̄ſentis ꝯſenſus atteſtatione firmat᷑: q꜡ poſt talē conſenſum ſi q̄s alij ſe copulauerit: etiā ſi ꝓlē ꝓcreaue rit: ⁊ irritū debet fieri: ⁊ ipſe ad priorem copulam reuocari.

Que videntur obuiare pre miſſis.

¶ Premiſſe aūt ſententie vide tur obuiare illud qđ leges tra-dūt. Si q̄s tactis diuinis ſcri-pturis iurauerit mulieri ſe eā le gitimā vxorē habituꝝ: vel etiā ſi in oratorio tale ſacr̄m ꝺderit: ſit illi legitima vxor ꝗuis nulla dos nulla alia ſcriptura īterpo ſita ſit. Sꝫ hic oſdit᷑ q̄d fieri vl᷑ eſſe debeat non q̄d tūc fiat. Nō eīn̄ ꝑ illud iuramentuꝫ tunc fit vxor: ſꝫ fieri dꝫ: q꜡ iuratum eſt. Pōt ⁊ de illo iuramēto hoc di ctū ītelligi vbi de p̄ſiti ꝯſentiūt ac ſe inuicē ſuſcipiūt. Illi etiam ſnīe q̄ dictū eſt ſolū ꝯſenſum fa cere ꝯiugium: videt᷑ obuiare qđ Euariſtus papa ait. Alit᷑ legit tīmū non fit ꝯiugiū niſi ab his q̄ ſuꝑ feminaꝫ dn̄ationē h̄re vi-dent᷑: ⁊ a q̄bꝫ cuſtoditur. Uxor petat᷑: ⁊ a pentibus ſponſetur: ⁊ legibꝫ dotetur: ⁊ a ſacerdote vt mos ē bn̄dicat᷑: ⁊ a paranimphis cuſtodiat᷑ ac ſolenniter accipia tur. Itē. Ita legitima ſcitote eſ ſe ꝯnubia. aliter v̇o preſumpta:

non ꝯiugia ſed adulteria vł for nicationes ſunt niſi volūtas ꝓ pria ſuffragata fuerit ⁊ vota ſuc currerint legitima. Hoc autem non ita intelligendū eſt tanq̄ ſi ne enumerat' non poſſit eſſe le gitimū ꝯiugium: ſꝫ q2 ſine illis non hꝫ decorē ⁊ honeſtatē de bitā. In hui⁹ eñ ſacri celebra tione ſicut in alijs q̄dā ſunt ꝑti nentia ad ſubſtantiā ſacri: vt cō ſenſus ḋ p̄nti q̄ ſolus ſufficit ad ꝯtrahenduꝫ mr̄imoniū: q̄dam v̇o ꝑtinentia ad decorē ⁊ ſolēni tatē ſacri vt ꝑentū traditio ſacer dotū bn̄dictio ⁊ hmōi. ſine q̄b⁹ legitime fit ꝯiugium: quantum ad v̇tutē non quantū ad hone ſtatē ſacri. Sine his ergo non q̄ſi legitimi ꝯiuges: ſꝫ q̄ſi adul teri vel fornicatores ꝯueniunt vt illi q̄ clāculo nubunt ⁊ vtiq̄ fornicatores eēnt niſi eis ſuffra garet voluntas v̇bis exp̄ſſa de p̄nti q̄ legitimum int̄ eos facit mr̄imoniū. Nā ⁊ ꝯſenſus occul t⁹ de p̄nti ꝑ v̇ba exp̄ſſus ꝯiugi um facit: lꝫ non ſit ibi honeſtus cōtract⁹: ſꝫ matrimonium ſan cit ꝯſenſus q̄ in occulto fuit. Si eñ alter alteꝝ dimiſerit non co git iudicio eccl'ie redire ⁊ cōma nere q̄ nali cū ꝯiuge: q2 nō̄ pōt ꝓbari teſtib⁹ contract⁹ q̄ in oc culto ē̄fact⁹. Q̄ ſi ipi q̄ in occul to ſibi ꝯſenſerūt: eūdē ꝯſenſum voluntarie in manifeſto ꝓfite ant: tūc vtiq̄ ꝓpria volūtas ſuf fragat̄. ⁊ legitima vota ſuccur runt ad ſanciendū ꝯiugium qḋ pri⁹ occulte fuerat ꝯtractū. Vo lūtas ergo v̇bis exp̄ſſa in occul to ad hoc ſuffragat̄ vt fiat ꝯiu gium: manifeſte v̇o exp̄ſſa ſuf fragat̄ vt ſanciat' ⁊ roboraret ac liberū ſit eccleſie ḋ hoc iudica ſi expedierit.

De qua re ſit cōſenſus ille. an de carnali copula. an de cohabitatione ā de alio.

¶ Hic q̄ritur cū conſenſus de p̄nti mr̄imoniū faciat: cuius rei ꝯſenſus ſit ille: an carnalis co pule: an cohabitationis: an vtri uſq̄? Si cohabitationis ꝯſen ſus matrimoniū facit: tūc frater cū ſorore: pr̄ cum filia p̄t ꝯtra here mr̄imonium. Si carnalis copule: tunc int̄ Mariā ⁊ Jo ſeph non fuit ꝯiugium. Pro poſuerat eñ Maria in v̇ginita te manere: niſi de⁹ alit̄ facere iu beret: ſm qḋ videtur angelo di xiſſe. Quō̄ fiet iſtud qm̄ virum non cognoſco. i. me non cogni turā ꝓpoſui Nec eñ q2 viruꝫ tunc non cognoſcebat: neceſſe

erat inquiri quō poſſet hr̄e fili- um: ſꝫ qꝛ ſe nunꝗ̄ cogniturā ꝓpoſuerat. Dicit em̄ Beda ꝙ in v̓ginitate manere diſpoſue- rat. Si ergo ꝯtra ſuum propo- ſitū poſt ꝯſenſit in carnalem co pulā videtur facta voti rea: mē te ⁊ ſi non opere violata. Dica mus ergo ꝙ conſenſus cohabi tationis vel carnalis copule nō facit ꝯiugiū: ſed conſenſus ꝯiu galis ſocietatis verbis ſm̄ pn̄s tp̄s expreſſus: vt cuꝫ vir dicit. Ego accipio te in meā nō dn̄aꝫ non ancillā: ſed ꝯiugeꝫ. Qꝛ em̄ non ancilla vel dn̄a dat̄: idō nec de ſummo nec de imo a princi- pio formata ē: ſed de latere viri ob ꝯiugalē ſocietatē. Si v̓o ſum mo fieret: vt de capite: videret̄ ad dn̄ationē creata. Si vero de imo: vt de pedibꝰ videretur ad ſuitutē ſubijcienda. Sꝫ qꝛ nec in dn̄am nec in ancillā aſſumi- tur. facta ē de medio. i. de late- re: qꝛ ad ꝯiugalē ſocietatē aſſu- mit̄. Cū ergo ſic ꝯueniunt vt di cat vir. accipio te in meā coniu gē. ⁊ dicat mulier. accipio te in meū virū. his v̓bis vel alijs idē ſignificantibꝰ exprimitur ꝯſen- ſus: non copule carnis vel co- habitationis corꝑalis ſed ꝯiu- galis ſocietatis: ex q̄ oportet eos cohabitare: niſi forte cā religio nis pari voto corꝑaliter ſeꝑent̄ vel ad tp̄s vel vſqꝫ in finem.

Irca vigeſi- mam octauā diſt. queritur An iuramen- tum additū ſpōſalibꝰ effi ciat mr̄imo- nium? ¶ Ad hanc difficul tatem r̄ndetur negatiue: rō eſt: quia in matrimonio req̓ritur cōſenſus ꝑ verba de preſenti mō iuramētuꝫ nō facit talem conſenſuꝫ.

¶ Contra iſtam reſponſioneꝫ arguitur ſic. ſequeretur ꝙ ſi aliquis cōtraxiſſet ſponſalia iuramento fir- mata per verba de futuro cum ber- tha ⁊ poſtea contraheret per verba de preſenti cum katherina eſſet ve- rum matrimonium inter ipſum et katherinā: ꝯn̄s eſt falſum: ergo fal- ſitas ꝯn̄tis ꝓbat̄: ſequeret̄ ꝙ talis per pctm̄ deobligaret ſe a precepto diuino: ꝯn̄s eſt falſum ergo ſequela probat̄: talis anteꝗ̄ contrahat cum katherina iure diuino erat obligatꝰ rōne iuramenti contrahere cuꝫ ber- tha: ⁊ poſt matrimoniū cum kathe- rina nō eſt obligatus: ergo ſequela vera. ¶ Ad hoc argumentuꝫ r̄ndet̄ concedendo ſequelā ⁊ negando mi- norem ⁊ ad probationē concedēdo ſequelam: ⁊ negando iterum mino- rem. In multis em̄ caſibꝰ datur in- ſtantia patet. Nam ſortes eſt obli- gatus iure diuino laborare ad ſuſtē tanduꝫ parentes ſuos: ⁊ ſi amputet

ſibi manus: vel ex gula incidat in morbū non amplius eſt obligatus laborare ad ſuſtentandum parentes ſuos.

¶ Scḋo arguit̄ ſic. Carnalis copula poſt ſponſalia efficit matrimonium ergo iuramentū poſt ſpōſalia vel ſimul cū ſponſalibus efficit matrimonium: ꝯña tenet: q2 magis videt̄ oligare iuramentū ꝗ̃ copula carnalis. ¶ Ad h̄ argumentū r̄ndetur negādo ꝯñam: ⁊ ad probationem dico ꝙ obligatio nihil facit ſed eccleſia pręſumit ꝙ tales nolūt peccare ⁊ ideo qñ conueniūt carnaliter eccleſia pręſumit ꝙ de nouo cōſentiunt: ſed ſi nullus ſit conſenſus non eſt matrimonium verum: ſꝫ ſolū p̄ſumptū ab eccleſia. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguit̄. Copula carnalis ante ſponſalia nō facit matrimonium: ergo neq̃ poſt ſponſalia facit matrimoniū. ¶ Ad hanc replicam r̄ndet̄ negādo ꝯñam: intelligēdo ſemꝑ de matrimonio p̄ſumpto ab eccleſia: rō eſt: quia ſi copula carnalis p̄cedat iā peccauerūt mortalr̄ et ideo eccleſia non pōt de eis bene pręſumere: ſed qñ ſponſalia p̄cedūt eccleſia debet de eis p̄ſumere bonū et non malum. ¶ Sed quęres circa iſtam reſolutionē ſi ſortes dicat bertha capio te in vxorem ſi hodie das mihi mille aureos ⁊ bertha conſentiat: an ſit matrimonium? ¶ Ad hoc r̄ndet̄ negatiue: ſed ſolum ſunt ibi ſponſalia. ¶ Et ſi dicas ſunt ibi verba de p̄ſenti ergo eſt matrimonium. ¶ Ad hoc r̄ndet̄ ꝙ ęquiualenter talia verba ſunt de futuro: nam equiualent iſtis: capiā te ſi dederis mihi hodie mille aureos.

Coactio excludit cōſenſum cōiugalē. Diſt. XXIX.

Oportet aūt conſenſum coniugalē liberum eſſe a coactiōe. Coact⁹ eñ cōſenſus qui nec conſenſus appellari debet: coniugiū non facit: ſicut teſtat̄ Vrbanus papa ſcribēs Sācio regi Arragonū i hęc v̄ba. De neptis tue ꝯiugio quā te cuidā militi daturū neceſſitatꝭ iſtante articulo ſub fidei pollicitatione cōfirmaſti. hoc ęquitate dictante decreuimus: vt ſi illa virū illum omnino vt dicit̄ renuit: ⁊ in eadem volūtate p̄ſiſtit vt viro illi ſe porſus deneget nupturā: nequaq̃ eam inuitam ac renitētem eiuſdem viri cogas ꝯiugio copulari. Idem Si verum eē cōſtiterit quod nobꝭ legati Iordanis p̄ncipis retulerunt ſcꝫ ꝙ ipſe coact⁹ ⁊ dolēs filiam ſuam flentem ⁊ pro virib⁹ renitentē Raynaldo d̄ſponſauerit qñ legū ⁊ canonum auctoritas talia ſpōſalia nō approbat: nec ignorantib⁹ leges ⁊ canones nimis durū videat̄: ita ſniam tꝑamus

vt ſi princeps cũ aſſenſu filie id
qḋ ceptũ eſt ꝑficere voluerit: cõ
cedam⁹ Sin aũt legat⁹ nr̃ vtraſ
qꝫ ptes audiat ⁊ ſi nihil fuerit ex
pte Raynaldi qḋ ampli⁹ ipedi
at ab ipo Jordane ſacramẽtuꝫ
quo conſtẽt hec q̃ dicta ſunt ac
cipiat: ⁊ nos canonum ⁊ legum
ſcripta ſequẽtes: deinceps nõ
prohibem⁹: quin alij viro ſi vo-
luerit p̃dicta ei⁹ filia tñ in dño
nubat. Ex his apparet ꝯiugiũ
fieri inter ꝯſentientes ⁊ ſponta
neos non inter renitentes ⁊ in
uitos. Veruntamẽ q̃ inuiti ⁊ co
acte ꝯiuncti ſunt. ſi poſtea ali-
quo tp̄is ſpacio ſine contradi-
ctione ⁊ q̃rimonia cohabitaue-
rint facultate diſcedendi vel re-
clamãdi habita conſentire vidẽ
tur: ⁊ ꝯſenſus ille ꝯſequẽs ſup-
plet: qḋ p̄cedẽs coactio tulerat.

Jn libro pandectarum.

¶ Conſentire autẽ ꝓbatur qui
euidenter non contradicit: ſm
illḋ. Jn ſponſalibus eoruꝫ con
ſenſus exigendus eſt quorũ in
nuptijs deſideratur. Jntelligi-
tur tñ ſemper patri filia ꝯſenti-
re: niſi euidẽter diſſentiat. Jtẽ.
Sponſalia ſicut nuptie conſen
ſu fiunt ꝯtrahentium ⁊ ideo ſi-
cut in nuptijs: ita ⁊ ſponſalibus
patriſfamilias filiam conſenti-
re oportet: que ſi patris volun
tati non repugnat: conſentire
intelligitur.

Circa vigeſimam nonam diſti. querit̃. An metus cadẽs i cõſtãtem viꝝ dirimit matrimoniũ.

¶ Pro huius. q. intelligentia p̄ſup
ponẽda ſunt oĩa illa que dicta ſunt
de metu in. 17. q. 15. diſtinctionis hu
ius quarti ſententiaruꝫ. Jſtis p̄ſup-
poſitis r̄ndet ad q̃ſtionem ꝑ duas
concluſiones quarũ prima eſt iſta.
Metus cadens in conſtantẽ virum
qui iuſte infertur: ſiue a deo ſiue ab
hoĩe nõ dirimit matrimoniuꝫ. Jſta
concluſio patet. Nam ſi aliqs infir-
mus ob metũ mortis contrahat cũ
ſua concubina matrimonium eſt ra
tum et validum. Similiter ſi aliqs
promiſit contrahere cũ berta: ⁊ po-
ſtea ob metũ excõicationis contra-
hit cum ea: matrimoniũ eſt validũ.
Scḋa concluſio eſt iſta. Metus ca-
dens in conſtantẽ virum qui iniuſte
infertur dirimit matrimoniũ. Jſta
concluſio patet ex determinatione
pape extra de his que vi metus cau
ſaue fiunt.

¶ Contra iſtã concluſionẽ vl-
timam arguitur ſic. Hubaldus con
traxit cum ſua concubina propt̃ me
tum mortis ⁊ matrimoniũ erat va-

lidum ergo ſcḋa cõcluſio falſa: añs
quo ad vtramq3 partẽ patet expreſ-
ſa auctboritate Aurelij Aug. ſcribẽ-
tis Seuero epõ Milleuitano exp̄ſ-
ſe illud aſſerentis vt habetur in ca.
Inter cetera. 22. q. 4. ¶ Ad hoc rñ-
detur negando minorẽ: ⁊ ad proba
tionem dico q̃ Auguſtinus ſolũ da
bat ibi conſiliũ ipſi Hubaldo q̃ per-
ſeueraret in matrimonio ⁊ haberet
ipſum firmũ et ſtabile: attamẽ Hu-
baldus non tenebat ad illud: immo
poterat contrahere cum vna alia ſi
voluiſſet: et Aug. etiã hoc non dice-
bat niſi ex reſpõſione diui Ambro-
ſij: ignorabat enĩ ipſe Aug. qd agẽ-
dum erat in tali caſu: idcirco q̃ſiuit
a diuo Ambroſio: ⁊ ſic patet q̃ non
erat niſi conſiliũ dictũ Auguſtini ſi-
ue Ambroſij. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ
replicatur. Metus cadẽs in conſtã-
tem virum nõ dirimit ſponſalia er-
go idez metus nõ dirimit matrimo
nium: pña tenet: quia nõ videt eſſe
maior rõ de ſponſalib⁹ q̃ȝ de matri
monio. ¶ Ad hanc replicaz rñdent
aliqui theologi non valẽtes dare di
ſcrimẽ inter ſponſalia et matrimo-
nium: negãdo añs: ſȝ qꝛ talis reſpõ-
ſio eſt expreſſe cõtra determinatio-
nem romani pontificis: immo etiã
eſt contra ipſomet in materia de do
natione. vt patet de mercatore qui
promittit dare latronib⁹ centuȝ au-
reos cum iuramento ꝑpter metum
mortis: nam oẽs doctores tenẽt q̃
talis mercator tenet dare: licet poſ
ſit poſtea repetere: vt dictũ ẽ q̃ſtio-
ne allegata. ¶ Ideo rñdeo alit ad
replicam negando pñam: ⁊ ad pro-
bationẽ nego q̃ non ſit maior rõ de
ſponſalib⁹ q̃ȝ de matrimonio: ⁊ di-
co q̃ diſcrimen eſt: qꝛ metus cadẽs
in conſtantez virũ repugnat de dire
cto ipſi matrimonio: qꝛ matrimoniũ
eſt indiſſolubile: ⁊ illud qḋ fit cauſa
metus põt diſſolui: ſponſalia autez
multis modis poſſũt diſſolui vt di-
ctum eſt: ⁊ ideo metus nõ repugnat
eis.

¶ Scḋo arguitur ſic ſequeret
q̃ talis cui infertur talis met⁹ dicẽ-
do: capio te in meam mentiret: dũ-
modo eſſet doctus et ſciret q̃ talis
metus dirimit matrimoniũ: pñs eſt
falſuȝ ergo falſitas pñtis ꝓbat: naȝ
dato oppoſito ſeq̄ret q̃ talis eſſet
perplexus: q̃ quidq̄d faceret pecca
ret: pñs eſt abſurdũ ergo ſeq̄la patȝ
ſi dicat verba illa mentit ergo pec-
cat: ⁊ ſi non vult dicere illa verba oc
cidetur ⁊ erit homicida ſui ipſi⁹ er-
go peccabit. Jam ꝓbat prima ſeq̄-
la. Scit ex hypotheſi q̃ talis cõſen-
ſus non valet ad matrimoniũ ergo
mentitur. ¶ Ad hoc argumentũ rñ-
tur negando ſequelã: ⁊ ad ꝓbatiõez
negat pña: rõ eſt: qꝛ qñ dicit capio
te in meam, ſenſus eſt: ego nunc cõ-
ſentio q̃ tu ſis mea vxor: ⁊ in hoc nõ
mentitur: immo poteſt iuramento
aſſerere per deũ capio te in meam:
nec eſt periurus cũ verum dicat ad
ſenſum datũ. ¶ Sed queres ſi fres
talis fœminę dicãt ipſi cognoſce ſo
rorez noſtrã carnaliter alias occide
mus te tunc qd debet agere. ¶ Ad
hoc rñdetur q̃ nullo mõ debet eam
cognoſcere niſi oĩno velit eaȝ habe-
re in vxorẽ ⁊ mere libere conſentiat
et melius eſt ei q̃ moriat q̃ȝ q̃ pec-
cet mortaliter.

De errore q̄ euacuat ꝯſenſum. Diſtinctio. XXX.

Ec ſolum coactio impedit vl' excludit conſenſum ſed etiā error. Non autē oīs error cōſenſum īpedit. Eſt enim error alius ꝑſone: ali⁹ fortune: alius cōditiōis: ali⁹ qualitatis. Error ꝑſone quando hic putatur eſſe hō ille: ⁊ eſt alius. Error fortune quādo putatur eſſe diues qui pauꝑ eſt vel ecōuerſo. Error cōdicionis quādo putatur eſſe liber qui ſeruus eſt. Error qualitatis quando putatur eſſe bonus qui malus eſt. Error fortune ⁊ qualitatis cōiugij conſenſuꝫ nō excludit. Error vero cōditionis cōiugalem cōſenſun euacuat. De qua conditione poſtmodū tractabim⁹. Error quoqꝫ perſone cōſenſuꝫ cōiugalē nō admittit vt ſi quis feminā nobilē coniugiū petat: ⁊ pro ea alia ignobilis tradatur ei: nō eſt inter eos cōiugeꝫ: quia non conſenſit vir in iſtaꝫ ſed in aliaꝫ: vt ſi quis promitteret mihi ſe vēditurū aurū: ⁊ pro auro offerret mihi auricalcum: ⁊ ita me deciperet: nunquid dicerer cōſenſiſſe in auricalcum nunqꝫ volui emere auricalcum. nec ergo in illud cōſenſi. quia conſenſus non niſi voluntatis eſt. Sicut ergo error materie excludit cōſenſum: ita ⁊ in cōiugio error perſone. Sed obijcitur de Jacob qui pro Rachel ſeptem annis ſeruierat: ⁊ ſuppoſita eſt ei Lya. nunquid error ꝑſone excluſit coniugiū: cū non in eam: ſed in Rachel cōſenſerit? Sed quod ibi factuꝫ: in myſterio geſtum non improbe traditur. ibi tamē ⁊ ſi non preceſſit: ſecutus eſt cōſenſus: nec ex illo cōcubitu qui cōſenſum preceſſit fornicarij iudicantur cū ille maritali affectu eam cognouerit: et illa vxorio affectu debitum ꝑſoluerit putans lege primogenitarū ⁊ paternis imperijs ſe illi iure copulatā. Excuſatur etiā quia dī cōſilio in myſterio ita actuꝫ eſt. Hodie etiā excuſaretur ille cui inſcio vxoris ſoror lectulum eius ingreſſa ſe ſubijceret: q̄ cuꝫ ſine ſpe cōiugij perpetuo manere cenſeatur. ille tñ qui cognouit eam per ignorantiaꝫ excuſatur: qđ per ſimile probatur. Si eñ diabolus transfigurās ſe in

cõiugia pari voto cõtinentium Vñ Aug. Quod deo pari voto ꝛ voueratis: ambo perſeuerãter reddere debuiſtis: a quo propoſito ſi lapſus eſt ille tu ſaltem perſeuera. Non qꝛ pariter tꝑabatis a comeſtione carnali: ideo maritus tuus eſſe deſtiterat: imo vero tãto ſanctius coniuges manebatis: quãto ſantiora cõcorditer placita ſeruabatiſ. Perfectum ergo fuit Marie ꝛ Joſeph cõiugiuȝ in ſanctitate. Perfectuȝ etiã fuit ẜm triplex bonũ cõiugii. fideȝ.ſ. prolẽ ꝛ ſacramẽtuȝ. Omne eni nuptiarũ bonũ vt ait Aug. ipletuȝ eſt in illis pentibus xp̄i fides: ꝓles: ſacr̄m. Prolẽ cognoſcim⁹ ipm dñm fidem qꝛ nulluȝ adulteriũ Sacramentum qꝛ nullũ diuortiũ. Solus ibi nuptialis concubit⁹ non fuit. quia in carne peccati fieri non poterat ſine pudẽda ꝯcupiſcentia carnis: q̄ accidit ex pctõ: ſine qua ꝯcipi voluit q̄ ſine pctõ futurus erat. Et licet non intercesserit ꝯiugalis ꝯcubitus: ꝯiuges tñ vere fuerũt: mente: non carne. ſicut ꝛ parentes: q̄uis Amb. dicat perfectũ fieri ꝯiugiũ ꝑ carnalẽ copulam. In omni inq̄t matrimonio coniunctio intelligit̄ ſpũal: quã ꝯfirmat ꝛ ꝑficit ꝯiunctoꝝ cõmixtio corꝑalis. Sed intelligendũ eſt ꝯiugiũ ꝑfici commixtione corꝑali: non q̄tum ad vitatẽ vel ſanctitatẽ ꝯiugij: ſed q̄tum ad ſignificationẽ: qꝛ ꝑfectius vnionẽ chriſti ꝛ eccl̄ie tunc figurat.

De cauſa finali coniugij.

¶ Expoſitio q̄ ſit efficiẽs cauſa mr̄imonij: ꝯñs eſt oñdere ob quam cãm ſoleat vel debeat cõtrahi mr̄imoniũ. Eſt igr̄ finalis cã mr̄imonij ꝯtrahendi p̄ncipalis ꝓcreatio ꝓlis ꝑpter hoc eñ inſtituit de⁹ ꝯiugiũ inter p̄mos pentes: q̄bus dixit. Creſcite ꝛ multiplicamini ꝛc. Scḋa ẽ p⁹ pctñ deuitationẽ fornicationis. Vñ ap̄ſ. Propt̄ fornicationẽ vnuſq̄ſqꝫ h̄eat vxorẽ ſuã: ꝛ vnaqueqꝫ h̄eat viꝝ ſuuȝ. Sũt ꝛ alie cauſe honeſte vt inimicoꝝ reconciliatio: ꝛ pacis reintegratio. Sunt etiã ꝛ alie cauſe min⁹ honeſte ꝑpter q̄s aliqñ ꝯtrahitur: vt viri mulieriſqꝫ pulchritudo: que aíos amore inflãmatos ſepe impellit iure coniugiũ vt valeãt ſuũ explere deſideriũ. Queſtus quoqꝫ ꝛ diuitiaꝝ poſſeſſio frequenter ẽ ꝯiugij cã: ꝛ alia multa q̄ cuiqꝫ diligentiaȝ

adhibenti facile eſt diſcernere. Nec eſt aſſentiēduz illis q̄ dicūt nō eſſe cōiugiuz qḋ ꝓpter has cauſas m inꝰ honeſtas cōtrahitur cōſtat eñ ex p̄miſſis cōiugiuz fieri ex cōmuni cōſenſu vbis ꝺ p̄nti expreſſo: q̄uis amor ad hoc atraxerit. Cuiꝰ rei documētū p̄ſtat Jacob que Rachel decoram facie ⁊ venuſto aſpectu amauit: eazq̄ multū diligēs ait Seruiā tibi pro Rachel ſeptez annis. In deuteronomio etiā gitur. Si videris in medio captiuorū mulierē pulcrā ⁊ adamaueris eam: volueriſq̄ vxorē habere: introduces eam in domū tuam ⁊c.

Quod malus finis nō contaminat ſacramentum.

¶ Et licet fine nō bono cōtrahatur coniugiū. q̄ñ ſpecies cōtrahētis mouēt animū: cōiugiū tñ bonū eſt: q2 vita mala vel intētio ꝑuerſa alicuiꝰ ſacr̄m nō cōtaminat. Habuit aūt coniugiū Marie ⁊ Joſeph alias cauſas ſpeciales. ſcilicz vt virgo ſolatio viri ſuſtentaretur: ⁊ vt diabolo paratus celaretur. vt Joſeph eſſet teſtis caſtitatis: defendēs eam ab infamia ſuſpicionis: ne vt adultera damnaretur.

Circa trigeſimam diſt. q̄ritur. An error īpediat matrimonium? ¶ Pro huiꝰ. q. enodatione eſt notanduz q̄ quadruplex eſt error. ſ. error ꝑſone vt puta q̄ñ creditur eſſe bertha ⁊ eſt katherina. Scḋs error eſt conditionis: vt q̄ñ creditꝛ eſſe libera ⁊ eſt ſerua. Tertius error eſt qualitatis q̄ñ reputatur bona ⁊ honeſta ſiue ꝟgo et ipſa eſt mala vel corrupta. Quartus error eſt fortunę: q̄ñ reputatꝛ nobilis vł diues ⁊ ipſa ē pauꝑ. ¶ Iſto notato rñdetꝛ ad. q. per duas cōcluſions: quarū prima eſt hec. Quilibz error duoruz primorū impedit matrimonium. Iſta concluſio patz: q2 conſenſus coniugalis debet eſſe liber: ⁊ q̄ñ aliqs iſtorū errorū concurrit reddit conſenſuz nō liberū. Naz teſte philoſopho noſtro ignorantia cauſat inuoluntarium. Scḋa cōcluſio eſt iſta. Nullus aliorū duorū erroruz dirimit matrimoniū. Iſta cōcluſio non aliter pōt probari niſi q2 illud determinauit ita romanus pōtifex ⁊ rōnabiliter: naz alias lites et iurgia mirabilia inſurgerent et ſeq̄rentur infinita diuortia. Naz ſemꝑ inuenirētur cauſę ad talia diuortia agenda.

¶ Contra primā concluſionē arguitꝛ ſic. Uerū fuit matrimoniuz inter Jacob ⁊ Liam ⁊ ibi fuit error perſonę ergo prima concluſio falſa minor probatꝛ: nam de die chorizas

nit cū Rachaele ꝛ eadē nocte crede bat dormire cum ea. et nō dormiuit cum ea ſed cū Lia: ergo fuit error perſonę. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur diſtinguendo maiorē: vł in illa prima die ꝛ nocte ꝛ ſic negat illa: vel die ſequenti ꝛ ſic cōcedit illa maior ꝛ negatur minor. Nam ſequenti die Jacob cōſenſit cū Lia. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguitur. ſequeretur ꝙ Jacob in illa pria nocte cōmiſiſſet adulterium: ꝯn̄s eſt falſum ergo ſequela probat: cognouit non ſuam ꝛ erat coniugatꝰ cum Rachele ergo ꝯmiſit adulteriū. ¶ Ad hāc replicam rn̄det Martinus de magiſtris concedēdo ſequelā: ſed reuera rn̄ſio eſt abſurda. naꝫ tunc aliquod adulterium eſſet meritoriū: propterea negatur ſequela ꝛ ad probationem negatur ꝯn̄a: rō eſt: qꝛ non cognouit eaꝫ ſcienter: immo credebat cognoſcere rachelē ꝓpter deuꝫ cauſa prolis: ꝛ erat in gratia vt ſuppono: ꝛ per talem actum merebatur vitam eternam.

¶ Scdo arguitur ſic error perſonę nō impedit benedictionē ergo error perſonę nō impedit matrimonium: aīis probatur. Jacob fuit benedictus a patre ſuo Jſaac qui non cognoſcebat ipſum Jacob: imo credebat eſſe Eſau: ergo error pſonę non impedit bn̄dictionem. ¶ Ad ħ argumentū rn̄det negando ꝯn̄am: et rō eſt: quia bn̄ditio dat a dn̄o deo qui nihil ignorat: ꝛ ſcdo q̄uis Jſaac erraret circa perſonā Jacob: nihilominus deus volebat ꝙ Jacob haberet benedictionē qꝛ debebat ei.

¶ Tertio arguitur. error perſonę non impedit baptiſma: ergo error perſonę no impedit matrimonium: ꝯn̄a tenet: quia non videt eſſe maior rō de vno ſacramento ꝙ̄ de alio: aīs pbat. Si rector diui Nicolai baptizaret filium comitis oliuę: credens baptizare filiū nepotis eiꝰ talis filius comitis oliuę vere ꝛ realiter eſt baptizatus ꝛ ibi eſt error pſonę: ergo error perſonę nō impedit baptiſma. ¶ Ad hoc argumentū reſpōdetur negādo ꝯn̄am: ꝛ diſcrimē eſt qꝛ in matrimonio ſemp requirit conſenſus: ſꝫ in baptiſmate nō ſemper reqritur. vt patet de paruulis. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur error in fide non impedit matrimonium ꝛ error in fide eſt maximus error ergo error perſone a fortiori nō impedit matrimoniū: maior probatur: ſi bertha contrahat cuꝫ aliquo: quem credit eſſe bonū xp̄ianū: ipſe tamē eſt magnus hereticus: matrimonium eſt validū ergo error fidei non impedit matrimonium. ¶ Ad hanc replicā rn̄det diſtinguēdo maiorem: vel procedendo de errore in fide ſaraceni vel iudei vel infidelis et ſic negat illa: nec probatur in illo ſenſu: vel de errore in fide perſonę hereticę ꝛ ſic concedit illa et negat ꝯn̄a: rō eſt quia talis habꝫ characterem baptiſmalem: ꝛ hoc ſufficit ad hoc ꝙ ſit capax matrimonij.

¶ Queritur ſcdo circa eandeꝫ diſt. An fuit verū matrimoniuꝫ inter glorioſam virginē Mariā ꝛ Joſeph. ¶ Pro huiꝰ. q. enucleatione inquirendum eſt ſup quid cadit con

ſenſus matrimonialis: an cadat ſu-
per cohabitationem an ſup carnalē
copulam. Nam ſi dicat primū videt
ſequi q inter fratrē τ ſororē pōt eſſe
matrimoniū cū poſſit eſſe talis mu
tuus conſenſus quo ad habitatiōez
ſi detur ſcdm tunc non fuiſſet matri
moniū inter btā virginē τ Joſeph
quia beata virgo nunq̄ cōſenſit in
carnalem copulā: propterea dicen-
dum eſt q talis conſenſus cadit in
dationem corporū: ita q vir dat do
minium ſui corporis in ordine ad car
nalem copulam: et vxor pariforma
dat viro dominiū ſui corporis in or
dine ad carnalem copulam. ¶ Jſto
notato rūdet affirmatiue ad q̄ſtio-
nem: rō eſt: q2 beata virgo dedit do
minium ſui corporis Joſeph τ edi-
uerſo Joſep dedit dñium ſui corpis
beatę virgini.

¶ Contra iſtam concluſionez
arguitur. ſequeretur q beata virgo
peccaſſet ꝯñs eſt abſurdū ergo ſeq̄-
la probatur: ipſa vouerat virginita
tem ergo nō poterat cōtrahere ma-
trimoniū cū Joſeph: ꝯña tenet: au-
thoritate Hierony. dicētis. Vouē-
tibus non ſolū nubere ſed velle nu-
bere damnabile eſt. ¶ Ad hoc argu
mentum rūdetur negando ſequelā
et ad probationē duob9 modis pōt
rūderi. Uno mō negando añs: ſed
ſoluz tunc propoſuerat ſeruare vir-
ginitatem: ſed meli9 rūdet negādo
ꝯñam: τ ad probationem dico q di
uus Hieronim9 intelligit qñ tales
perſonę vouētes nō ſunt certioratę
a ſpiritu ſancto: mō beata v̄go erat
certiorata a ſpū ſancto q ioſeph ni-
hil quęreret ab ea. Immo q etiam
ipſe Joſeph voueret continentiam
et propterea dicit Auguſtin9 q bea
ta virgo τ Joſeph ore expreſſerunt
votum virginitatis: qđ corde conce
perāt. vt habetur in ca. Btā maria
27.q.2. ¶ Et ſi quęras an beata vir
go tenebatur reddere debitum ipſi
Joſeph: ſi quęſiuiſſet. ¶ Ad hoc rñ
det a Martino de magñs affirma-
tiue: ſed hęc rñſio eſt falſa et abſur-
da. Naz poſtq̄ Joſeph vouerat vo
tum continentię nō poterat petere.
Inſuper beata v̄go erat certiorata
q voluntas dei erat q nullus igre
deretur in eā pręter dñm ſaluatorē
noſtrum: τ hoc fuerat prophetizatū
per prophetam Ezechielē.44. qñ
vidit illam portā in domo dñi clau-
ſam: per quam figurabat btā virgo
vt egregie τ ſubtiliter declarat Au-
relius Aug. ¶ Contra iſtaz ſolutio-
nem arguit. Diu9 Aug. dicit in ca.
Beata maria alegato q conſenſit
in carnalem copulam. Ad hoc rñde
tur: q Auguſtin9 itelligit. i. in datio
nem corporis in ordine ad carnalē
copulam: ideo ſubiūxit eodem ca.
non illā appetēdo: ſed diuine inſpi-
rationi in vtroq3 obediendo. ¶ Cō-
tra iſtam ſolutionem arguit. ſeque-
tur q poſſet contrahi matrimoniū
cum conditione non reddendi debi
tum: ꝯñs eſt falſuz ergo falſitas cō-
ſeq̄ntis probat. Illud eſt cōtra vnū
bonum matrimonij. ſ. contra bonū
prolis ergo non poteſt taliter cōtra
hi matrimonium. ¶ Ad hanc repli-
cam rñdetur negando minorē: τ ad
probationem dico q illud nō eſt cō
tra bonum plis qñ procurat medio

licito ⁊ honeſto. ſ. per votum conti-
nentię: vt fecerunt illi glorioſi cõiu-
ges ⁊ martyres Chryſantus et Da-
ria: eſſet tñ contra bonuz plus talis
conditio ſi procuraret mediante vene
no vel aliquo medio illicito.

Scđo arguit contra candẽ
concluſionem. Beata virgo nõ erat
eiuſdem tribus cũ Joſeph ergo nõ
poterat eſſe matrimoniũ inter eos
pñia tenet: qꝛ Numeri vltimo ca. p̄-
cepit dñs ꝙ mulier non nuberet ni-
ſi viro eiuſdẽ tirib⁹ cuz ca. Jã pbat
añs. Beata virgo erat de tribu Le-
ui quia cognata Elizabet: quę erat
nupta zacharię de tribu Leui: ⁊ Jo
ſeph erat de tribu Juda: quia de do
mo Dauid vt dicit euãgeliſta: ergo
beata virgo nõ erat eiuſdẽ trib⁹ cuz
Joſeph. Pro ſolutione hui⁹ ar-
gumenti eſt aduertendum ꝙ illud
pręceptum Numeri non intellige-
batur de tribu Leui. rõ eſt: qꝛ illud
pręceptũ dabat ne hęreditates mi-
ſcerent: mõ Leuitę nullã habebant
hęreditatẽ ſed ſoluz decimas ⁊ pri-
mitias inſup ꝓpter pacez ꝯſeruan-
dã tribus regia ⁊ trib⁹ ſacerdotalis
miſcebant inuicẽ. Jſto notato rñ
detur ad formã argumenti negãdo
añs: ⁊ ad probationem negat añs.
Jmmo dico ꝙ beata virgo erat de
tribu Juda: nec incõuenit ꝙ cogna-
ta ſua elizabet eſſet nupta pr̄i Joã-
nis baptiſtę q̃ erat de tribu Leui ꝓ-
pter cauſam iam dictam: et hoc pz:
quia ſaluatoꝛ noſter deſcẽdit a Da-
uid ꝑ incarnẽ ⁊ ex ꝯñti de tribu Ju-
da ⁊ non ratione patris putatiui. ſ.
ioſeph: qꝛ ab illo nihil habuit: ergo
ſi ſit de tribu Juda ſaluatoꝛ noſter
hoc eſt ratiõe matris a qua habuit
totam carnem. Contra iſtam ſo-
lutionem arguit. Beata virgo fuit
cognita a Joſeph ergo ſolutio nul-
la: añs probatur duplici authoꝛita-
te. Pria habet Matthęi primo ca.
ſcꝫ ꝙ Joſeph accepit coniugem ſuã
et non cognoſcebat eã donec pepit
filium ſuũ primogenituz. Scđa ha-
betur Matthei. 12. habet cñ ibi ad-
huc eo loquente ad turbas ecce ma
ter ei⁹ et fratres eius ſtabant foris
quęrentes loqui ei: ergo fuit cogni-
ta a Joſeph. Ad hanc replicam
rñdetur negando añs: et ad primã
authoꝛitatez dico ꝙ ly donec capit
eodem modo ſicut Pſal. 109. ſ. Se
de a dextris meis donec ponaz ini-
micos tuos. ⁊ ly primogenituz non
valet ibi exponi affirmatiue: ſed ne-
gatiue: põt etiam dici ꝙ dum ſalua
toꝛ noſter manebat intra vterũ btẽ
virginis tantus erat ſplendoꝛ pro-
cedens a vultu virgineo ꝙ Joſeph
non poterat eam aſpicere quouſqꝫ
pareret ſaluatoꝛem noſtrum. Ad
aliam authoꝛitatem rñdet ꝙ ly fra
tres tm̃ valet ſicut conſanguinei: et
talis eſt modus loquẽdi in ſacra pa
gina. Nã Abraam dixit Loth fr̄es
ſumus: et certũ eſt ꝙ Loth nõ erat
filius patris Abrahę ſed filius fr̄is
Abrahę: ⁊ per ꝯñs erat ei conſobri-
nus. Simil'r dixit de vxoꝛe ſua Sa-
ra regi Abimelech. Alioquin ſoroꝛ
mea eſt ⁊ certũ eſt ꝙ erat eius cõſo-
brina. Simil'r in libris Machabeo
rum iudei: qui erant hieroſolimis
vocauerunt iudeos lacedęmonios
fratres. Quare dicendũ eſt ꝙ illud

vocantur a Mattheo fratres ſaluatoris erant eius cõſanguinei. ¶Sʒ circa iſtam materiam dubitabis an ioſeph erat iuuenis an ſenex. ¶Ad hoc r̄ſideť ꝙ erat iuuenis: hoc patet expreſſa authoritate Eſaie prophete.62.ca. dicētis Habitabit em̄ iuuenis cū ꝟgine: ſup quē paſſum gloſſa ait.i.ioſeph cū maria: ꝛ ſi depingiť ſenex: hoc fit ad oſtēdēdā grauitatē moꝛ ipſius: erat em̄ adeo moꝛigeratus ꝛ prudēs ac ſi eſſet ſenex: nõ mirum ergo ſi taliter depingitur.

De tribus bonis cõiugij. Diſtinctio. XXXI.

Poſt hec de bonis coniugij ꝗ̄ ſint: et ꝗliter coitū excuſent dicendū eſt Tria ſūt pncipaliter bona coniugij. Unde Aug. Nuptiale bonum tripartitum eſt ſcʒ fides: ꝓles ſacramentum. In fide attenditur ne poſt vinculum cõiugale cū alio vel alia coeať. In ꝓle vt amāter ſuſcipiatur: religioſe educeť In ſacramento vt ꝯiugiū non ſeparetur ꝛ dimiſus vel dimiſſa nec cauſa ꝓlis alteri ꝯiūgať.

De duplici ſeparatione.

¶Separatio autē gemina eſt corporalis.ſ.et ſacramentalis. Corporaliter poſſunt ſeparari cauſa fornicationis vl' ex cõi cõſenſu cauſa religionis ſiue ad tēpus: ſiue vſq; in finem. Sacramentaliter vero ſeparari nõ poſſunt dū viuunt ſi legitime perſone ſint. Manet em̄ vinculū coniugale inter eos etiā ſi alijs a ſe diſcedētes adheſerint. Un̄ Aug. Uſq; adeo manēt īter viuentes ſemel inita iura nuptiarum. vt potius ſint inter ſe cõiuges etiā ſepati ꝙ̄ cum alijs quibus adheſerunt. Itē. Manet inter viuentes qđdam ꝯiugale vinculum: qđ nec ſeparatio nec cum altero copulatio poſſit auferre. Sicut apoſtata aīa de cõiugio xp̄i diſcedēs etiā fide ꝑdita. ſacramentū fidei non amittit quod lauacro regñationis accepit. Reddetur em̄ redeunti ſi amiſiſſet abſcedens. Habet aūt hoc qui receſſerit ad cumulum ſupplicij: non ad meritū premij Item quib⁹ placuit ex conſenſu ab vſu carnalis concupiſcentie in perpetuū continere: abſit vt vinculū inter illos ꝯiugale rumpať: immo firmius heret: quo magis ea pacta ſecū gerit. que charius ꝯcordiuſq; ſeruanda ſunt: non voluptarijs corporum nexib⁹: ſed volūtarijs aiorum affectibus. Et attende ꝙ

tertiũ bonũ ↄiugij dicitur ſacramentũ. non ꝙ ſit ipſum ↄiugiũ ſed quia eiuſdẽ rei ſacre ſignum eſt. i. ſpũalis ꝛ inſeparabilis cõiunctionis xp̃i ꝛ eccleſie.

Hec tria non aſſunt omni coniugio.

¶ Et eſt ſciendũ ab aliq̃bus cõtrahi cõiugiũ vbi hec tria bona non comitant. Deeſt eñ fides vbi vir cũ alia: vel mulier cũ alio coit Hoc ergo bonũ ita ↄiugio adheret: vt ex eo ſi aſſit amplꝰ cõmendet ↄiugiũ: ſi nõ adſit nõ inde annibuletur. Que eñ adultera eſt: non ideo coniunx non eſt: imo ſi ↄiunx non eſſet: adultera foret. Qđ cũ ſit culpa committit: ſacramentũ vero nõ caſſatur. Bonuʒ quoqꝫ ꝓlis non oĩbus adeſt ↄiugibus. Quidã eñ pari voto ↄtinẽtiam ſeruãt. Alii ꝑ etatis defectu vel alterius rei cauſa generare non valent. Nec oẽs illi etiam q̃ ꝓlem recipiũt bonũ ꝓlis habẽt. Naʒ bonum ꝓlis dicit non ipſa proles: vl' ꝓlis ſpes que ad religionem non refert: imo ad hereditariam ſucceſſionẽ. vt cũ q̃s heredes terrene poſſeſſionis habere deſiderat: ſed ſpes ac deſideriũ quo ꝓles ad hoc querit. vt religione informetur. Multi ergo ꝓlem habent qui tñ bono ꝓlis carent nec ideo tñ ↄiugium eſſe deſinit. Sacramentũ vero ita inſeꝑabiliter ↄiugio heret legittimarũ ꝑſonarum. vt ſine illo ↄiugiũ non eſſe videatur quia ſemꝑ manet inter viuẽtes vinculum ↄiugale: vt etiam interueniẽte diuortio fornicationis cauſa ↄiugalis vinculi firmitas non ſoluatur. Ubi vero non inter legitimas ꝑſonas cõtrahitur ↄiugiuʒ non adeſt illđ bonum qđ dicit ſacramentũ: qꝛ poteſt ſolui taliũ copula: de q̃bus poſt dicetur. Qđ vero ↄiugium ſit inter eos q̃ ↄiugali affectu non tñ g̃ra prolis: ſed explende libidinis ↄueniunt: nec fornicarij ſed ↄiuges appellent oſtendit Aug. inq̃ens. Solet queri cum maſculus et femina nec ille maritus nec illa vxor alterius: ſibimet non filiorũ procreandorum. ſed ꝑ incontinentie ſolius ↄcubitꝰ cauſa copulantur ea fide media vt nec illa cum altero: nec ille cũ altera faciat id: vtrum nuptie ſint vocãde. Et poteſt foraſſe non abſurde hoc appellari ↄnubiũ: ſi vſqꝫ ad mortẽ alicuius eorũ id inter eos placuerit: ꝛ ꝓlis g̃nationẽ

q̄uis non ea cauſa ꝯiuncti ſūt: non tñ vitauerint vt vel nolint ſibi naſci filios: vel etiam opere malo aliquo agant ne naſcant̄. Ceterum ſi vel vtrūq; vel vnū horum deſit: non inuenio quō has nuptias appellare poſſim⁹ Et eñ ſi aliquam ſibi ad tēpus adhibuerit donec aliquā dignā honoribus aut ſuis facultatibus inueniat quā in ꝯiugiū adducat: aio ipſo adulter eſt: nec cū illa quam cupit inuenire: ſed cum iſta cū qua ſic cubat: vt cū ea non habeat maritale ꝯſortiū Ecce coniuges dicunt̄ q̄ ſolius ꝯcubitus cauſa ꝯueniunt: ſi tñ prolis gñationem aliquo malo dolo non vitent.

De his qui procurant venena ſterilitatis.

¶ Qui vero venena ſterilitatis procurant: non ꝯiuges ſȝ fornicarij ſunt. Vñ Aug. Aliq̄ñ eo uſq; peruenit hec libidinoſa crudelitas vel libido crudelis: vt etiam venena ſterilitatis ꝓcuret: ⁊ ſi nihil valuerint: ꝯceptos fetus inter viſcera aliquo modo extinguat vł fundat: volendo ꝓlem ſuā prius interire q̄ȝ viuere: aut ſi in vtero viuebat: occidi anteq̄ȝ naſci. Prorſ⁹ ſi ambo tales ſint ꝯiuges non ſunt: et ſi ab initio tales fuerunt non ſibi per ꝯnubiū: ſed per ſtuprū potius ꝯuenerūt. Si vero ambo tales non ſunt audeo dicere aut illa quodāmō eſt mariti meretrix: aut ille adulter vxoris.

Quando ſint homicide qui procurant abortum.

¶ Hic queri ſolet de his q̄ abortum procurant q̄ñ iudicētur homicide vel non. Tunc puerperiū ad homicidiuȝ pertinet: quando formatū eſt ⁊ aīam hȝ vt Aug. ſup Exod. aſſerit. Informe autē puerperiuȝ vbi non eſt aīa viua: lex ad homicidium ꝑtinere noluit. Dicit etiā aug. q̄ informe puerperiū non habȝ aīam. idoq; multatur pecunia: non redditur aīa pro aīa: ſed iā formato corꝑi aīa datur non in ꝯſpectu corꝑis naſcit̄ cū ſemine deriuata. Nam ſi cuȝ ſemine et aīa exiſtit de aīa: tunc ⁊ multe aīe quotidie pereunt cū ſemē fluxu nō ꝓficit natiuitati. Primum oportȝ domū compaginari: ⁊ ſic habitatorem induci. Cum ergo lineamēta cōpacta non fuerint: vbi erit aīa. Item Hiero. ad Algaſiam. Semina paulatiȝ formant̄ in vtero: ⁊ tā

diu non reputat̃ homicidiũ: do nec elementa cõfecta ſuas imagines mẽbraq; ſuſcipiant. His apparet tũc eos homicidas eē qui abortũ procurãt: cũ formatum eſt ⁊ aĩatum puerperium.

De excuſatione coitus qui fit per hec bona.

¶ Cum ergo hec tria bona in aliquo ꝯiugio ſimul concurrũt ad excuſationẽ coitus carnalis valẽt. Qñ eñ ſeruata fide thori cauſa ꝓlis ꝯiuges ꝯueniunt ſic excuſat̃ coitus vt culpã non habeat. Qñ vero deficiente bono ꝓlis. fide tamẽ ſeruata ꝯueniunt cauſa incontinẽtie. nõ ſic excuſatur vt non habeat culpã: ſed venialem. Vñ Aug. Coniugalis cõcubitus gñandi grã non habet culpam. Cõcupiſcẽtie vero ſatiande: ſed tñ cuz ꝯiuge ꝓpter thori fidẽ: venialẽ hʒ culpam. Item. Hoc q ꝯiugati victi concupiſcentia vtuntur in inuicẽ: vltra neceſſitatẽ liberos ꝓcreandi: ponã in his pro quibus quotidie dicimus. Dimitte nobis debita noſtra ⁊c. Vbi autez hec bona deſunt fides. ſ. ⁊ ꝓles: non videtur coitus defendi a crimine. Vñ in ſententiolis Sexti pithagorici legitur. Ois ardentior amator proprie vxoris adulter eſt. Item Hiero. Sapiẽs iudicio amat ꝯiugẽ non affectu: nõ regnat in eo impetus voluptatis nec preceps fert̃ ad coituz. Nihil eſt fedius q̃ʒ vxorem amare quaſi adulteram. Qui dicũt ſe cauſa humani gñis vxoribus iungi imitent̃ ſaltẽ pecudes: et poſtq̃ʒ venter vxoris itumuerit non ꝑdant filios nec amatores ſe vxoribus exhibeant: ſed maritos. Idem. In matrimonio opera liberorum conceſſa ſunt voluptates autẽ que de meretricum amplexibus capiuntur in vxore damnate.

De idulgẽcia apoſtoli quomodo ſit accipienda.

¶ Sed ſi ꝯcubitus qui fit cauſa ꝓlis culpa caret: q̃d apoſtolꝰ ſcd̃m indulgentiaz ꝑmittit: ita eñ ait. Hoc autẽ dico ſcd̃m indulgentiam. Cui eñ preſtatur venia niſi culpe. Per hoc etiaz quidam ꝓbare volunt nuptias eſſe peccatũ. ſed vt predictũ eſt Indulgentia alia eſt ꝯfeſſionis alia permiſſionis. Egerat aplꝰs de nuptijs et de carnali coitu: ⁊ ad vtrũq; retulit illud. hoc autẽ dico ſm indulentiã. Indulgẽt

eſt nuptie ſm ꝯceſſionē ꝛ concubitus nuptialis qui fit tm̄ cā prolis. Concubitus vero q̄ eſt preter neceſſitatē gn̄andi: ob incontinentiā indulget ſm pmiſſionē: qꝛ ibi eſt aliqua culpa: ſꝫ leuis. Ideoqꝫ non iubetur nec conceditur: ſed pmittit: qꝛ non eſt laudabilis ſed venialis. De hoc Aug. ſic ait. Forte aliquis dicet: ſi veniā conceſſit apl's. ergo pctm̄ ſunt nuptie: cui eīm venia niſi peccato concedit. Plane qḋ infirmitati pmiſit ſm veniam: audeo dicere pctm̄ eſſe: veniam namqꝫ ꝯcedēs apl's cōcubitū attendit ꝯiugatorū vbi eſt incontinentie malū. Incontinentie malū eſt ꝙ vir cognoſcit vxorē etiam vltra neceſſitatem ꝓcreandi liberos: ſed ꝛ ibi eſt nuptiarum bonū. Non eniꝫ quia incontinētia malū eſt ideo coniugium: vbi eſt ꝯcubit⁹ preter intentionē gn̄ationis non ē bonum: non ꝓpter illud maluꝫ culpabile eſt hoc bonū: ſed illḋ malum fit veniale ꝓpter bonū nuptiale. Qḋ non reprehendit apl's: ſꝫ malū incontinētie. Itē Concubitū q̄ non fit cauſa ꝓlis nuptie non cogūt fieri: ſed impetrant ignoſci: ſi tm̄ non ita ſit nimius vt impediat tempora q̄ orationi debent: nec imutet in eum vſuꝫ q̄ eſt ꝯtra naturā. Cōcubitus eīm neceſſari⁹ cauſa generandi inculpabilis: ꝛ ſol⁹ ipe nuptialis eſt. Ille vero qui vltra neceſſitatē ꝓgreditur. nō rōni ſed libidini obſequit: ꝛ hunc non exigere: ſꝫ reddere ꝯiugi ne fornicet ad ꝯiugem ptinet. Si vero ambo tali ꝯcupiſcētie ſubiguntur: ꝛem faciunt q̄ nō eſt nuptiarū. Cui⁹ delicti non ſunt nuptie hortatrices ſed deprecatrices. Decus eīm coniugale ē caſtitas ꝓcreandi ꝛ reddēdi carnalis debiti fides. Hoc eſt op⁹ nuptiaruꝫ qḋ ab oī peccato defendit apl's dicens. Non peccat virgo ſi nupſerit. Cum ergo culpabilis non ſit gn̄andi intētione ꝯcubit⁹: q̄ ꝓprie nuptiis imputandus eſt. Quid ſm veniaꝫ ꝯcedit apl's: niſi ꝙ ꝯiuges debitum carnis expoſcunt: nō propaginis voluntate: ſed libidinis voluptate. Que tm̄ voluptas non ꝓpter nuptias cadit in culpam ſed ꝓpter nuptias accipit veniam. Immoderata ergo progreſſio. ſcḋm veniā ꝯceditur. Quo circa ꝛ hinc laudabiles ſunt nuptie: qꝛ etiaꝫ illud quod non ptinet ad ſe: ignoſci faciunt ꝓpter ſe. Non eīm ꝯcu-

bitus eſt quo ſeruit ↄcupiſcen-
tie: agitur vt impleat fetus quẽ
poſtulãt nuptie. Oino ergo in
genere ſuo nuptie bone ſunt: qꝛ
fidem thori ſeruãt: ⁊ ꝑlis ſuſci-
piende cauſa vtrumqꝫ ſexũ cõ-
miſcent: ⁊ impietatẽ ſeparatio-
nis horrent. Sanctitatẽ etiam
coniugij nec ↄiunx infidelis ob
eſſe poteſt ſed potius fidelis ꝓ
deſt infideli: vt ap̃ls docet. Ex
his oſtendit ꝙ ↄiuges qui cau
ſa ꝑlis tm̃ ↄueniunt: vł qui ex
igentibus debitum reddũt: de-
fendit a pctõ ſanctitas ↄiugij-
bonũqꝫ nuptiale. Si eñ abſqꝫ
peccato non poſſet fieri ↄcubi-
tus ↄiugalis nõ p̃cepiſſet dñs
poſt diluuium eos copulari di
cens. Creſcite ⁊ multiplicami-
ni. cum iam ſine carnali ↄcupi-
ſcentia nõ poſſint ↄmiſceri.

Quod non omnis delectatio carnis peccatum eſt.

❡ Sed forte aliqͥs dicet oẽm
carnis ↄcupiſcentiã ⁊ delecta-
tionem q̃ eſt in coitu malã eſſe
et pctm̃ qꝛ ex peccato eſt ⁊ inor-
dinata. Et nos dicim᷒ illã con
cupiſcentiã ſemꝑ malã eſſe: qꝛ
feda eſt ⁊ pena pcti: ſed nõ ſem
per pctm̃ eſt. Sepe eñ delecta
tur vir ſanctus ẜm carnẽ in ali-
qua re. vt requieſcendo poſt labo
rem: edendo poſt eſuriẽ: nec tñ
talis delectatio eſt pctm̃: niſi ſit
immoderata. Sic ⁊ delectatio
que fit in coitu ↄiugali: cui aſ-
ſunt illa tria bona a pctõ defen
ditur. Videt tñ bea. Gregori᷒
aliter ſentire. ſ. ꝙ ſine pctõ non
poſſit fieri carnalis commixtio
dicens. Vir cum ꝓpria ↄiuge
dormiẽs. niſi lotus aqua eccle
ſiam intrare non debet. Quam
uis diuerſe hoim nationes de
hac re diuerſa ſentiant: ⁊ alia cu
ſtodire videant. Romanoꝝ tñ
ſemꝑ ab antiquoribus vſus fuit
poſt admixtionẽ ꝓprie ↄiugis ⁊
lauacri purificationẽ querere ⁊
ab ingreſſu eccleſie paululũ tẽ-
perare. Nec hoc dicẽtes culpã
deputamus eſſe ↄiugiũ: ſed qꝛ
ipſi licita admixtio ↄiugis ſine
voluptate carnis fieri nõ põt a
ſacri loci ingreſſu eſt abſtinẽdũ
qꝛ voluptas illa ſine culpa nul-
latenus fieri poteſt.

Determinat auctoritatẽ.

❡ Hoc autẽ ne predictis ob-
uiet: intelligendũ eſt in illis qui
non gr̃a ꝑlis ↄueniũt quoꝝ vo
luptas non eſt ſine pctõ: et vir
aliq̃ reperiri poſſunt adhuc am
plexus carnales experientes q̃

non interdũ ꝯueniat preter in-
tentionẽ ꝓcreande ꝓlis. Hoc
autẽ quotiẽs fit: ab ingreſſu ec-
cleſie abſtinendũ eſt. Et ꝙ ita
intelligendũ ſit Gregorius ꝯſe
quenter oſtendit: Si qs vo ſua
coniuge: nõ cupidine volupta-
tis raptus: ſed tm̃ creandorum
liberorũ grã vtit: iſte ꝑfecto ſi-
ue de ingreſſu eccľie: ſiue de ſu-
mendo corpis dñici myſterio
ſuo eſt iudicio relinquẽdus: qꝛ
prohiberi a nobis non debet ac
cipere q̃ i igne poſitus neſcit ar
dere. Cũ vero nõ amor ꝓcreã-
de ſobolis: ſed voluptas dñat
in ope ꝯmixtionis habeant cõ
iuges etiã de ꝯmixtione ſua qd
defleant. Tunc autẽ vir q̃ poſt
admixtionẽ ꝯiugis lotus aqua
fuerit etiã ſacram cõionem va-
leat accipe: cum ei ſm̃ prefinitã
ſententiam eccľiam etiam licue
rit intrare.

Circa. 31. diſt. quęrit an tria bona matrimonij actum ꝯiugalẽ excuſent? ℂ Pro huius. q. itel ligẽtia eſt no- tandũ ꝙ tria ſolent aſſignari bona matrimonij. ſcꝫ bonũ ſacramenti. i. indiſſolubili tas ſiue inſepabilitas: quę ideo dici tur bonum ſacramenti: qꝛ ſignat indiſ ſolubilẽ cõiunctionẽ xp̄i cũ eccleſia: et ꝓpẽ iſtã ſpiritualitatẽ quã ſignifi- cat vocatur bonũ ſacramenti: ꝛ non quia cõferat grãm ex opere opato. Scd̃m bonũ vocaẗ bonũ fidei: quã quilibet coniugum alteri teneẗ ſer- uare. Tertiũ bonũ vocatur bonum prolis: ꝛ iſta bona nõ ſemꝑ inueniũ tur in quolibet ſacramẽto matrimo- nij: quo ad effectũ. Naꝫ multi ſunt adulteri ꝛ adultere: ſimiliter multi ſunt coniuges non habentes filios. Attamẽ quo ad obligationẽ in quo- libet ſacramento matrimonij repe- riuntur: quilibet eñ coniunx obliga tur non cõtrahere matrimoniũ cum aliqua alia perſona altero ipſorum coniugum viuente. ſimiliter quilibꝫ coniugum teneẗ ſeruare fidem alte ri: pariformi quilibꝫ obligaẗ ad bo num prolis ſi põt. Ulterius eſt no- tandum: ꝙ per actũ coniugalem ab- ſorbeẗ vſus rõnis: ita ꝙ qñ hõ pue- nit ad illã delectationẽ illius actus coniugalis ſummaꝫ homo non vtiẗ ratione: et hoc expreſſe aſſerit phs noſter in. 7. Ethicoꝝ. et ideo qꝛ hõ priuatur rõne per talem actũ: talis actus idiget bonis matrimonij ad hoc qd excuſetur. ℂ Et ſi dicas per ſomnuꝫ hõ priuaẗ rõne et dormitio non indiget aliquo bono excuſante ipſum ſomnuꝫ ergo nec actus cõiu- galis. ℂ Ad hoc ncgaẗ pña: ꝛ rõ eſt: quia per ſomnũ natura confortaẗ ꝛ fortificatur: ſed per actũ coniugalẽ debilitatur natura et hebetaẗ inge- nium et diminuiẗ memoria: ꝛ ideo eſt ꝙ hoies multũ exercentes taleꝫ actum parum viuũt ꝛ malã habent

memoriam τ prauū habēt iudiciū.
¶ Jſtis notatis rñdet affirmatiue ad titulum.q. Nam propter bonū prolis aut bonū fidei licet exercere talem actum coniugalem.

¶ Contra iſtam reſponſionē arguitur. ſequeretur ꝙ propter nullum aliū finem liceret exercere actū coniugalē: ꝯñs eſt falſum ergo falſitas conſequentis ꝓbatur: licȝ exercere propter fornicationē vitandā ergo propter aliuȝ finē licȝ exercere aſis patet expreſſa authoritate beati Pauli primę ad Corinth.7. dicētis. Propt̄ fornicationē autē vnuſquiſqȝ ſuam vxorē habeat τ vnaquaqȝ ſuum virū habeat. ¶ Pro huius argumenti ſolutiōe eſt aduertendū ꝙ diuus Thomas cum bonauētura tenent ꝙ licet cognoſcere vxorē viro propter fornicationē vitandā in ipſa vxore: nō tñ licet viro cognoſcere vxorē propter fornicationē vitandā in ſeipſo: rō eorū eſt: quia alia via ipſe vir pōt vitare fornicationē ſcȝ domando carnē ſuā per vigilias labores τ ieiunia.

¶ Hec tamē opinio nō placet iunioribus doctoribus. Nā videtur expſſe ꝯtradicere authoritati Pauli allegatę. Nā certū eſt ꝙ Paulus quando dicit propter fornicationē vnuſquiſqȝ habeat ſuā vxorē loquit̄ de fornicatione vitanda in ipſo viro Nam poſtea ſubiungit immediate de ipſa muliere dicens. Et vnaquaqȝ habeat ſuū virum. ¶ Inſup ſcđm oēs doctores matrimoniū in ſtatu naturę integrę iſtitutū eſt in officiū ſed in ſtatu naturę lapſę inſtitutum eſt in remediū. ſ. fornicationis vitādę. ¶ Itē iſte actus in viro. ſ. volo cognoſcere vxorē meā vt non fornicer τ melius reſiſtā diabolicis temptationib⁹ eſt bonus moraliter nullam habēs circunſtantiā malā τ habens finē ſecundariū propter quem inſtitutū eſt matrimonium in ſtatu naturę lapſę ergo talis actus eſt licitus: immo meritorius vitę eternę ſi eliciat̄ ab habente gratiā. ¶ Pręterea arguit̄ ratione inſolubili. Quilibet vir iure naturali τ diuino τ ordine charitatis magis obligatur vitare in ſe fornicationē ꝙ̄ in ſua vxore: ſȝ ad vitandā fornicatōnē in ſua vxore poteſt vti actu cōiugali: ergo per locum a fortiori ad vitandā fornicationem in ſe ipſo pōt vti actu cōiugali. Ideo rñdet ad formā argumenti negando ſequelā: τ dicit̄ reſolutorie ꝙ quilibȝ vir pōt vti actu cōiugali ꝓpter fornicationē vitandā: ſiue in ſe ſiue in vxore. Immo Martin⁹ de magiſtris tenet τ multi Neoterici ꝙ quilibet vir pōt vti actu coniugali cauſa ſanitatis vl' delectationis moderatę τ vere nō eſt poſſibile argumentum adducere contra hoc maxime q2 tēperantia ſm ꝑhos inclinat ad delectationes moderatas tactus et guſtus.

De ſolutione carnalis debiti. Diſtinctio. XXXII.

Ciēdū etiā eſt: quia cū in oib⁹ alijs vir pſit mulieri vt caput corpis. ē eni vir ca

put mulieris. in ſoluendo tamē
pares ſunt. Jdo apl's vtriqꝫ pa
riter precipit in hac cauſa ſibijn
uicem ſubijci inquens. Vir debi
tum reddat vxori: ſimilr̄ ⁊ vxor
viro: quia mulier non habꝫ po
teſtatem ſui corporis: ſed vir: ſi
militer ⁊ vir non habet poteſta
tem ſui corporis: ſꝫ mulier. Qr
nec mulier ad aliū virū. nec vir
ad aliam mulierē poteſtatē ſui
corpis habꝫ. nec vir ad continē
dum: nec mulier poteſtatē habꝫ
ſine mutuo ꝯſenſu: ſed alter al-
terius poteſtatē habet corpis.
vt poſcēti alteri non liceat alte-
ri negare debitum. Jn hoc eīn
pares ſunt: qꝛ nec viro nec mu-
lieri corp⁹ ſuū licet alij tradere:
ſed ſibijnuicē debitores ſunt in
hac cauſa ne peccandi detur oc
caſio. p qđ non donum tollitur
viro: ſed vitium. Debēt eīn ſibi
coniugati non ſoluꝫ ipſius ſex⁹
ſui cōmiſcendi fidē liberorū pro
creandorūꝫ cauſa: que pma eſt
in iſta mortalitate ſocietas. ve-
rumetiā infirmitatis inuicē ex-
cipiende ad illicitos ꝯcubitus
vitandos mutuo quodammō
ſeruitutē: vt ⁊ ſi alteri eorū ꝯti-
nentia placeat: niſi ex alteri⁹ cō
ſenſu non poſſit. Ad hoc enim
neuter hꝫ poteſtatē ſui corpis:
quod adeo verū eſt vt etiam qꝛ
non filiorū ꝓcreandorū: ſed in
firmitatis ⁊ incontinētie cauſa
expetit: vel ille de matrimonio
vel alia non ſibi alterutrū negēt
ne p hoc incidant in dānabiles
corruptelas. Reddere eīn debi
tum coniugale nullius eſt cri-
minis: exigere autē vltra gñan
di neceſſitatē: culpe eſt venialis.
Fornicari vero vel mechari: pu
niendi eſt criminis.

Quod neuter ꝯtinere vale at niſi ex cōmuni conſenſu.

¶ Qđ vero ſine ꝯſenſu vxoris
vir ꝯtinere non valeat: ſubditis
probatur teſtimonijs. Ait eīn
Aug. Si dicat vir ꝯtinere iam
volo: nolo autē vxor: non pōt.
Quod eīn tu vis illa non vult.
Nunqđ p incontinentiā tuam
illa debꝫ fieri fornicaria. Si alij
nupſerit te viuo: adultera erit.
Non vult tali lucro de⁹ tale dā
num compenſari. Redde debi
tum: ⁊ ſi nō exigis: redde. Pro
ſanctificatione pfecta deus ti-
bi computabit: ſi nō qđ tibi de-
betur exigis ſed reddis qđ de-
bes vxori. Idem. Scđm v̄ba
apoſtolica etiā ſi vir ꝯtinere vo
luiſſet ⁊ tu noluiſſes debitū tibi
reddere cogeretur: ⁊ illi de⁹ im

putaret ↄtinentiā: ſi non ſue ſed tue cōcederet infirmitati: ne in adulteriū caderes. Quiſq̄s ergo ↄpatiens infirmitati vxoris reddit non exigit debitū: aut ſi propter ꝓpriam infirmitatē duxit vxorē plangens potius: qꝛ ſine vxore eſſe nō potuit ꝙ̄ gaudens quia duxit: ſecurus expectat diē nouiſſimū. Idez. Una ſola cauſa eſſe pōt qua te ad id qͦ vouiſti non mō non hortaremur: ſed etiam ꝓhiberemus implere: ſi forte tua ↄiunx hoc tecum ſuſcipe animi vel carnis infirmitate recuſaret. Nam vouenda talia non ſunt a ↄiugatis niſi ex ↄſenſu ꝛ voluntate communi. ꝛ ſi p̄pͥpere factū fuerit magis eſt corrigēda temeritas ꝙ̄ perſoluēda ꝓmiſſio. Nō eñ deꝰ exigit ſi q̄s ex alieno aliq̄d vouerit: ſed potius vſurpare vetat alienū. Idem. Apl's nec ad tempꝰ vt vacet orōni: niſi ex cōſenſu voluit ↄiugē carnali inuicem fraudari debito. Idē. Manifeſtum eſt ita voluiſſe legē feminaꝫ ſub viro eſſe. vt nulla eiꝰ vota que abſtinētie cauſa vouerit reddantur ab ea: niſi auctor fuerit vir ꝑmittendo. Nam cuꝫ ad pctm̄ eiuſdē viri ptineri voluerit lex: ſi prius ꝑmiſerit: ꝛ poſtea ꝓhibuerit: non tñ dixit vt faciat mulier qͦ vouerat: quia permiſſa iam prius a viro fuerat. Uiri dixit eſſe pctm̄: qꝛ abnuit qͦ prius ↄceſſerat: non tñ mulieri ex hoc iuſſum dedit: vt cum priꝰ vir ei ↄceſſerit poſtea ſi ꝓhibuerit contēnat. Ex his apparet ꝙ vir vl' mulier ↄtinētiam deo offerre nō pōt ſine cōi conſenſu nec alter alteri debitū negare debet. Si vero quilibet eorum alteruꝫ a ſuo iure abſoluerit: ad p̄teritam ſeruitutē nūquid reuocare poterit. Hoc eñ videt Aug. ſupra voluiſſe Quibuſdam videtur ꝙ mulier non diſcedēs a domo viri: que viro permittente ↄtinentiā vouerit vel ꝓmiſerit. eodē ꝓhibente ſoluere non valeat: ꝛ hoc ꝓpter dignitatē viri q̄ eſt caput mulieris. Sed meliꝰ hoc intelligit in tali caſu: vbi vir ↄcedit mulieri vouere ↄtinentiā ꝛ ante votuꝫ prohibet implere Si vero habitum mutauerit non pōt reuocari ſm̄ illud. Qui vxorē ſuam velare ꝑmiſerit: aliā non accipiat: ſed ſimiliter conuertatur.

Quibꝰ temporibus ceſſandum ſit a coitu.

¶ Et licet debitū poſcenti ſem

per ſit ſoluendū: nō licz tñ quolibet die poſcere. Unde Aug. Chriſtiano cū vxore ſua aliqñ licet cōuenire: aliqñ non. Propter pceſſiones eñ & dies ieiuniorum aliqñ non licz puenire quia etiam a licitis abſtinendū eſt. vt facilius impetrari poſſit quod poſtulatꝛ. Idē. Quotiēs eñ vel dies natiuitatis vel reliquē feſtiuitates aduenerint: nō ſolū a pcubinarū pſortio: ſz etiā a proprijs vxoribus abſtinete. Itez Ambro. Si cauſa pcreādorum filiorū ducitur vxor: nō multū temp⁹ pceſſum videtꝛ ad ipm vſuz: qꝛ & dies feſti & dies proceſſionis & ipſa rō pceptus et partus iuxta legē ceſſare vſuz carnis his debere temporibus demonſtrant.

Hieronymus videtur diſſentire a premiſſis.

¶ Illi autē quod dictū eſt reddere debitum non eſſe pctm: videtur obuiare qđ ait Hierony. Quicūqꝫ vxori debituz reddit vacare non pōt orōni: nec carnes agni edere. Item ſi panes propoſitionis ab his q̄ vxores ſuas tetigerant comedi nō poterāt: qꝫtomagis panis q̄ de celo deſcendit non pōt ab his qui coniugalibus paulo ante heſere complexibus violari atqꝫ cōtingi. Non qꝫ nuptias pdēnemus: ſed qꝫ eo tempe quo carnes agni manducaturi ſumus vacare a carnalibus opibus debeamus. Hoc capitulū maxie ad p̄latos eccleſie ptinere videtꝛ quibus nō licebat ſacra officia celebrare atqꝫ myſteria tempe coniugalis amplex⁹: quo etiaz preſentia ſpiritusſancti non datꝛ Unñ idem ait. Cōnubia legittima carent quidē pctō. nec tñ tēpore illo quo piugales act⁹ geruntur preſentia ſpūſſancti dabitur etiaz ſi ppheta eſſe videatꝛ qui officio gñatiōis obſequitꝛ.

Quibus temporibus non ſunt celebrande nuptie.

¶ Nec ſoluz in ope carnali obſeruanda ſunt tēpora: ſz etiam in celebrandis nuptijs: ſm illō Non oportz ſeptuageſima vſqꝫ in octauam paſche et tribus hebdomadibus añ feſtū ſancti Joannis: & ab aduentu dñi vſqꝫ poſt epyphaniam celebrare nuptias. Quod ſi factuz fuerit ſepentur. Item. Nicolaus papa. Nec vxorē ducere nec coniugia facere q̄dragesimali tpe puenire poſſe vllo mō arbitror.

C Irca.32^am diſt. querit tur. An quilibet coniugū teneatur alt̄i debitum reddere. C Ad hanc difficultatem rūdet̄ a doctoribus q quilibet coniugum poſt matrimonium conſumatū tenet̄ alteri debitū reddere. Iſta cocluſio probat̄: q2 quilibet tenet̄ reddere pmiſſum iure naturali z diuino: ſed quilibet cōiugū illud alteri promiſit ergo quilibꝫ cōiugum alteri tenetur reddere debitum poſt matrimoniū coſumatum. Iſta vltima pticula notanter ponitur ad denotandū q ante conſumationem quilibet eorum pōt ingredi religionem vt dictum eſt.

C Contra iſtam concluſionē arguitur ſic. Aliquis eſt coniunx qui non tenetur reddere debitum poſt cōſumationē matrimonij ergo concluſio falſa: añs probat̄: poſito caſu q aliqua mulier poſt conſumationē matrimonij adulteret̄ tunc vir non tenet̄ reddere ipſi debitū ergo aſſūptum verū: añs patꝫ extra de diuortijs. C Ad hoc argumentū rūdet̄ negando ꝯñam: rō eſt: q2 rūſio intelligitur extra caſuꝫ fornicationis. Nā in caſu fornicationis corporalis licitum eſt dimittere vxorē: ſimiliter in caſu fornicationis ſpiritualis. ſ. qñ mulier labitur in hereſim: hoc tñ debet fieri per iudicium eccleſię. Naꝫ ſi aliter fieret cogeret̄ vir reaccipere illam. C Contra iſtā ſolutionē arguitur ſic. Non requirit̄ iudiciuꝫ eccleſię in fornicatiōe corpali ergo nec in ſpirituali: ꝯña tenet: q2 nō videtur maior rō de vna fornicatione q̄ꝫ de alia. C Ad hanc replicā rūdetur negando ꝯñam: z ad probationem nego q nō ſit maior rō: imo eſt magnum diſcrimē: nam ſi poſt fornicationem corporalē vir redderet debitum vxori efficeret̄ bigamus z non poſſet pmoueri ad ordines ſine diſpenſatione papę. Attñ poſt fornicationem ſpiritualeꝫ quantūcunqꝫ reddat debituꝫ non efficit̄ bigam⁹.

C Scdo arguit̄ ſi mulier poſt conſumationeꝫ matrimonij efficiat̄ leproſa ſicut effecta eſt vxor cancellarij francię tūc dñs cancellari⁹ frācię nō tenetur reddere debitū ergo reſponſio nulla: añs probatur: magis obligatur dñs cancellarius ad conſeruationē ſuę ſalutis q̄ꝫ ad reddendum debitū: ſed ſi redderet debitum ageret contra ſuā ſalutē: naꝫ efficeretur leproſus ergo non tenetur reddere debituꝫ. C Difficultas huius argumēti dependet a ſciētia dñorum medicorū: ideo quęrenduꝫ eſt ab eis vtrum vir cognoſcēs mulierem leproſam exponat ſe periculo incurrendi lepram: z ſi ſic: non tenetur reddere: quia potius obligat̄ ad ſuam ſaluteꝫ conſeruandā q̄ꝫ ad redenduꝫ debitum: z inde eſt q ſi vir laboret febre non tenet̄ reddere debitum vxori petenti. Immo grauiter peccaret ſi redderet eſſet enīꝫ homicida ſui ipſi⁹: ſi vero abſqꝫ periculo vir poſſet cognoſcere mulie-

rem leproſam tunc dñs cancellari⁹ tenetur reddere debitū: ꝗuis pro- les naſcatur leproſa: ⁊ inde eſt etiā ꝙ leproſi poſſunt cognoſcere ſuas vxores leproſas: ꝗuis ſciant ſe ge- nituros filios leproſos: non tñ dñs cancellarius tenetur habitare cū ea propter periculū infectionis ex mu tua cohabitatione. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit̃. ſequeretur ꝙ vir poſſet cognoſcere vxorē ſuam quan do patitur menſtruū: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo falſitas ꝯñtis patet. quia dñs deus Leuitici. 20. ca. iubet ambos lapidari. Jam ꝓbat̃ ſequela: ſi non liceret maxime eſſet quia tunc ſolet naſci proles leproſa vel monſtruo- ſa: ſed hoc non eſt dicendū ergo mi nor patet: q̄ alias ſequeret̃ ꝙ vir le proſus non poſſet cognoſcere vxorē leproſam: nam ſemꝑ ex talibus na ſcitur proles leproſa. ¶ Ad hanc re plicam rñdetur negādo ſequelaꝫ: et ad probationē negatur minor: ⁊ ad probationē negat̃ ſequela: rō eſt: q̄ mulier leproſa ſemꝑ eſt leproſa: ſꝫ mulier menſtruoſa nō ſemꝑ patitur menſtruum ⁊ ideo oportet expecta re tempus: in quo nō patit̃ mēſtruū ad reddendum debituꝫ. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. poſito ca- ſu ꝙ talis mulier menſtruoſa ſit ſte rilis tunc vir pōt eā cognoſcere tem pore quo patitur menſtruū ergo ſo lutio nulla: añs probat̃: hoc non eſt prohibituꝫ lege diuina niſi propt̃ ſe quelam. ſ. ne naſcatur ꝓles leproſa vel monſtruoſa: ſed poſtq̄ ipſa eſt ſterilis nulluꝫ eſt tale periculū ergo tūc pōt eā cognoſcere licite. ¶ Pro pter hanc replicā dicendum eſt ꝙ ſi talis vir eſſet certiorat⁹ de ſterilita- te ſue vxoris bñ poſſet tunc eam co gnoſcere: ſꝫ q̄ difficillimū eſt habe- re talē certitudinē. Nā docꝫ experiē tia ꝙ aliqua mulier manebit cū viro ſuo per. 10. vel. 12. annos ſine ingra uidatiōe ⁊ p⁹ tot ānos ſi grauidabit̃ ideo nō debet eā cognoſcere tunc ꝓ pter periculū. Nā teſte Salomone: Qui amat pericula peribit in illis.

¶ Tertio arguit̃ ſic. Vir pōt vouere adire terram ſanctā ſine cō- ſenſu vxoris: immo ipſa contradi- cente ⁊ nolente ire cū eo ⁊ tunc non tenebitur reddere debitū per totuꝫ illud tempus ergo reſolutio nulla: maior patꝫ ꝑ expreſſaꝫ determina- tionem romani pontificis in ca. Ex multa de voto ⁊ voti redemptione. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negādo ꝯñaꝫ: rō eſt: q̄ hoc ſolū eſt ad temp⁹: ⁊ mulier tenet̃ hoc velle propter vl̃e bonum xp̄ianitatis: ſic̃ tenetur velle ꝙ interdum maritus ſuus vadat ad bellum pro defēſio- ne reipublice. ¶ Contra iſtam ſolu tionē arguitur. ſequeret̃ ꝙ poſſet vo uere religionē ipſa vxore cōtradicē- te: ꝯñs eſt manifeſte falſum ergo ſe quela probat̃: votū terre ſancte cō- mutatur in votuꝫ religionis: ergo q̄ pōt emittere vnū votū poteſt emit- tere et aliud. ¶ Ad hanc replicā rñ- detur negando ſequelā: ⁊ ad proba tionem negatur ꝯña: rō eſt q̄ votū religionis eſt maius. Jnſuꝑ per vo tum religionis priuaret̃ vxor perpe tuo copula carnali: non autē priuat̃ per votum terre ſancte perpetuo.

¶ Queritur ſcdo circa eandem

diſtinctionẽ vtrũ poſt conſumatio-nem matrimonij alter coniugũ poſſit vouere continentiã voto ſimplici vl' voto ſolemni. ¶ Pro huiᵒ. q. intelligentia eſt aduertendũ: ꝙ vt dictum eſt in. 27. diſt. huius quarti. Añ matrimoniũ conſumatũ quilibȝ cõiugum poteſt vouere continentiam tam voto ſimplici ꝙ̃ voto ſolemni: et ſi poſt matrimoniũ per verba de preſenti vir petat debitũ ab vxore ⁊ vxor velit ingredi religionẽȝ poteſt ei denegare. Nihilominᵒ cogetur intra tempus duorũ menſiuȝ ingredi religionem vel reddere debitum vt patet in capite Ex publico de cõuerſione coniugatorũȝ. et ita dicendum eſt de viro: ſi mulier petat ab eo debitum ⁊ ipſe velit ingredi religionem: ſed poſt conſumationẽ nullus eorum põt vouere continentiaȝ ſine conſenſu alterius: extra caſum fornicationis corporalis vel ſpiritalis ⁊ extra morbos: ⁊ ſi aliqs eoruȝ atentet vouere continentiã ſiue voto ſimplici ſiue voto ſolemni votuȝ eſt nullum. Nihilominus ex parte ſua non põt petere debituȝ: ⁊ ſi vnᵒ eorum moriatur ille qui attentauit vouere non obligat̃ ingredi religionem: obligatur tamen continere et non poteſt amplius contrahere cuȝ alia perſona.

¶ Contra reſolutionẽ huiᵒ. q. arguitur ſic. poſito caſu ꝙ Plato ⁊ Bertha cõtrahãt per verba de preſenti matrimoniũ: ⁊ bertha velit ingredi religionẽȝ: plato tñ violenter eam cognoſcit tunc bertha põt vouere continentiaȝ ⁊ ingredi religionem platone contradicente: ⁊ hoc ẽ poſt matrimonium conſumatuȝ ergo reſolutio nulla: maior probatur ſi Cicero ⁊ katherina contraxiſſent ſponſalia per verba de futuro ⁊ Cicero violẽter cognouiſſet katherinã katherina poteſt ingredi religionẽȝ ergo bertha in caſu dato põt ingredi religionem: ꝯña tenet: q꞉ vtraqȝ eſt violenter cognita. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando maiorem: ⁊ ad probationẽ negat̃ ꝯña: et datur diſcrimen: q꞉ inter ciceronem et katherinã nullũ eſt matrimoniũ: neqȝ verum neqȝ pręſumptũ: ⁊ ideo non debet pręualere libido: ſed potius caſtitas. Inter berthã tamẽ et platonem eſt verũ matrimonium ⁊ conſumatũ: ⁊ plato habet veruȝ dominium ⁊ poteſtatẽ in corpus ipſiᵒ berthę et ideo illud poterat facere. Cicero autẽ nullã habebat poteſtateȝ: ideo peccauit mortaliter cognoſcendo eam violẽter. ¶ Circa iſtas duas. q. dubitabis an in aliquo tẽpore ſit prohibitum viris cognoſcere ſuas vxores. ¶ Ad hoc rñdet̃ affirmatiue. ſ. temporibᵒ ieiuniorum et proceſſionum ⁊ feſtorũ: ſȝ non eſt prohibituȝ niſi ſub pœna pctĩ venialis. vt Thomas ⁊ bonauentura aſſerunt. Nihilominus ſi vnᵒ eorum petat: alter debet reddere ⁊ nõ peccat reddendo: ꝙ̃uis alter peccet petendo. ¶ Contra hanc rñſionem arguitur. Quędaȝ mulier fuit arrepta a diabolo ideo: q꞉ poſt actũ cõiugalem auſa eſt accipere euchariſtiã vt refert Gregorius in dialogo. et hoc non fuiſſet factuȝ niſi ipſa peccaſſet mortaliter ergo ipſa peccauit mor-

taliter & per ꝯñs rñſio nulla. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negãdo vltimam ꝯñam: rõ eſt: q2 nõ peccauit mortaliter propter actum cõiugalẽ ſed q2 fecit contra conſcientiã. Naz conſcientia dictabat ei: ꝙ non debebat capere euchariſtiaz: nihilominus temere accepit. Idcirco diabolus eã arripuit.

De diuerſis coniugij legibus. Diſtinct. XXXIII.

Venit hic de antiqs patribus q̃ plures ſimul leguntur habuiſſe vxores vel concubinas vtrũ peccauerint? Ad qđ dicimus: ꝑ varietate temporuz varia inuenitur diſpenſatio conditoris. Ab exordio eñ temporis inter duos tm̃ Adam ſcʒ & Euã inchoatũ eſt ꝯiugiũ: deo ꝑ os Ade dicẽte. Homo adherebit vxori ſue: et erunt duo in carne vna: & ſm inchoationis modũ inter duos tm̃ per oẽm ſucceſſionẽ tẽporũ contraheretur ꝯiugiũ: ſi primi hoĩes in obedientia ꝑſtitiſſent. Poſt eorũ vero copulã filij & filie eorum matrimonio ꝯiuncti ſunt: ſed vnus vni tm̃. Ideo autem fratres ſororibus tunc ſunt copulati. q2 non erant alie mulieres vel viri: quibus Ade filij vel filie iungerentur. Primus oim Lamech duas legitur habuiſſe vxores: & hoc in eo arguitur: quia ꝓ expletione carnalis voluptatis id feciſſe ꝓhibetur. Poſtea vero cũ iam pene oẽs hoies falſis dijs ſuirent: paucis in cultu dei ꝑmanentibus cõſultum eſt a deo plures in matrimonio copulare ſibi: ne illis paucis deficientibus: cultus & noticia dei deficeret. Vñ Abraham viuẽte vxore ad ancillã intrauit: et ex ea genuit. Jacob etiam liberis & ancillis ſe copulauit. Et filie Loth patre ebrio vſe ſunt. Cuz eñ ceteris in idolatria relictis. Abrahã & filios eius in peculiarẽ pplm ſibi dñs elegiſſet: rite multaꝝ fecunditate mulierũ ppli dei multiplicatio querebat. q2 in ſucceſſiõe ſãguinis erat ſucceſſio religiõis. Vñ etiaz in lege maledicta erat ſterilis: q̃ non relinquebat ſemẽ ſup terraz. Hinc etiam ſacerdotibus ꝯiugia decreta ſunt: q2 in ſucceſſione familie ſucceſſio eſt officij. Non ergo Abrahaz vel iacob deliquit: q2 preter vxorez filios ex ancilla q̃ſiuit: nec illoꝝ exemplo preter ꝯiugale debitũ

fecunditatē in aliqua licȝ alicui querere. cū illoꝝ ꝯiugia nostrorum equent virginitati: ⁊ immoderatus vſus coniugij nr̄i tp̄is turpitudinē fere imitet fornicationis illius tp̄is. De hoc. Augustin⁹ ſic ait. Antiquis iuſtis non fuit peccatum ꝙ pluribus feminis vtebant: nec ꝯtra naturam hoc faciebant: cum non laſciuiendi cauſa: ſed gignēdi hoc facerent: nec ꝯtra morē: quia eo tēpore ea fiebant nec ꝯtra preceptum: q: nulla lege erat ꝓhibitum. Idem. Obijciunt Iacob quattuor vxores: quod qn̄ mos erat: crimen non erat. Si patriarche ꝯiugibus excipientibus ſemē ſuū miſcebant: non concupiſcentie ꝑficiende voluptatis: ſed ꝓuidētie ꝓpagāde ſucceſſionis: ſicut apl̄i auditoribus ſuis admirantib⁹ doctrinā ſuam ꝯdelectabant: non auiditate ꝯſequēde laudis: ſed charitate ſeminande veritatis. Ideȝ alibi. Antiq̄s tēporibus cū adhuc ſalutis noſtre myſteriū velaret: iuſti officio ꝓpagādi nuptias ꝯtrahebāt: non victi libidine: ſȝ ducti pietate. qui multo facilius cōtinere pn̄t ⁊ vellent: Vtebant tn̄ ꝯiugib⁹: ⁊ plures vni viro. hr̄e licebat quas caſtius habebat ꝙ̄ nūc vnā quilibet iſtoꝝ in q̄bus videmus. qđ ſm veniā ꝯcedit apl̄s. Habebant eīn eas in ope generandi: nō in morbo deſiderij. Item Amb. Dixit. Sara ad Abrahaȝ. Ecce concluſit me dn̄s vt non pariam. Intra ergo ad ancillam meam vt filiū facias ex ea: ⁊ ita factum eſt. Conſidera primum ꝙ Abraam ante legē Moyſi ⁊ ante euangeliū fuit. Non ergo in legē cōmiſit Abraam: ſed legem ꝑuenit. Nondū eīn interdictum videbat. Scđo ꝯſidera ꝙ non ardore aliquo vage ſucceſus libidinis: non petulantis forme captus decore ancille contubernio ꝯiugalē poſt habuit thoꝝ: ſed ſtudio querende poſteritatis ⁊ ꝓpagande ſobolis. Adhuc poſt diluuiū raritas erat humani gn̄is: erat etiā religionis. Deniq; ⁊ Loth ſc̄ti filie hanc cauſam q̄rende poſteritatis habuerūt: ne gen⁹ deficeret humanū: ⁊ ideo publici muneris grā priuatā culpam ꝑtexit. Itē Aug. Iuſtus q̄uis cupiat diſſolui ⁊ eſſe cum xp̄o tamen ſumit alimentū: non cupiditate viuendi: ſed officio ꝯſulendi: vt maneat qđ neceſſariuȝ eſt ꝓpter alios. Sic miſceri fe

minis iure nuptiarũ officioſuꝫ fuit ſanctis viris non libidinoſum. Qḋ eĩn eſt cibus ad ſalutem hoīs: hoc eſt ꝯcubitꝰ ad ſalutē humani gñis: ⁊ vtrũqꝫ nõ eſt ſine delectatione carnali: q̄ tamē modificata ⁊ refrenata tēperancia in vſuꝫ naturalē redacta libido eſſe non pōt. Qḋ aũt in ſuſtentando vitã illicitus eſt cibus: hoc eſt in q̄renda ꝓle fornicarius vel illicitus ꝯcubitus et quod eſt in cibo licito immoderatioꝛ appetitꝰ: hoc eſt in cõiugibus venialis ille ꝯcubitus.

Non p̄fertur virginitas Johannis caſtitati Abꝛae.

¶ Quod vero caſtitas virginalis non p̄ferat in merito ꝯiugali caſtitati Abrahe. Aug. oſ̄dit inq̄ens. Sicut non eſt impar meritũ patientie in Petro qui paſſus eſt: et in Joāne qui paſſus non eſt: ſic non eſt imp meritum ꝯtinentie in Joanne qui nullas expertus eſt nuptias: et in Abꝛaham q̄ filios genuit. Nam illius celibatꝰ ⁊ iſtius cõnubium pro tēpoꝝ diſtributione xp̄o militauerũt: ſed ꝯtinentiam Joannes in ope Abꝛaaꝫ in ſolo hēbat habitu. Melioꝛ ē eĩn caſtitas celibũ q̄ꝫ nuptiaꝝ. Quarũ vnã Abꝛaam habebat in vſu: ambas in habitu. Caſte eĩn ⁊ ꝯiugaliter vixit. Eſſe autē caſtus ſine cõiugio potuit: ſed tunc non opoꝛtuit. Item Hieronimus. Quis ignoꝛet ſub alta diſpēſatione dei oēs retro ſãctos eiuſdeꝫ fuiſſe meriti cuius nunc xp̄iani ſunt: Q̄uo Abꝛaã ante placuit in ꝯiugio: ſic nunc v̇gines placēt in caſtitate. Seruiuit ille legi ⁊ tēpoꝛi ſuo ſuiamus ⁊ nos legi ⁊ tp̄i noſtro: in quo fines ſeculoꝝ deuenerũt. Ex his apparet q̄ ſancti p̄res ante legē ſine peccato plures habuerunt vxoꝛes vel ꝯcubinas. Eas eĩn nunc vxoꝛes appellat ſcriptura nunc ꝯcubinas. Rachel tñ ⁊ Lia ambe vxoꝛes fuerunt non ꝯcubine.

Oppoſitio.

¶ Si q̄s opponat q̄ fidē thoꝛi non ſuabant illi p̄res. Dicimus in hoc ſuaſſe fidem thoꝛi quia non alijs: ſed ꝓpꝛijs vxoꝛibus vel ancillis miſcebantur. Ecce q̄ fuerit cõſuetudo in hac re ante legē. Legis vero tēpꝛe interdixit Moyſes carnalē copulam fieri cũ matre: cũ nouerca: cuꝫ ſoꝛoꝛe: cũ nepte: cũ amita: cum matertera: cuꝫ nuru. et

alijs quibusdã. Permiſit autẽ diuortium fieri dato libello repudij: in quo vir ſcribebat cauſas ꝓ quib⁹ vxorẽ repudiabat. Permiſit autẽ aliaʒ ducere dato priori libello: qđ propter duricias cordis coꝝ ꝑmiſſum xp̃s dicit. Non vt ↄcederet diſcidiũ ſed vt tolleret homicidiũ. Permiſit fieri mala ne firent peiora et hoc ꝑmittẽdo non dei iuſticiam demonſtrauit: ſed in peccatore minuit culpam.

Cui licebat plures habere vel non.

¶ Sed nunqđ ſub lege licebat hẽre plures vxores? Audi qđ ſcriptũ eſt in Deut. Non habebit vxores plurimas q̃ alliciant aĩam eius. Sup quẽ locum ait Aug. Manifeſtũ eſt Salomonem hoc preceptũ trãſiſſe. Dauid autẽ plures habuit. nec preceptũ p̃teriijt. Permiſſum eſt eñ regi plures habere. non plurimas q̃ alliciant aĩam multiplicate. Cum tñ addit cũ non eleuetur cor ei⁹. alienigenas ꝓhibituʒ eſſe videt. Uerumtñ multiplicatio vxorũ gñaliter ꝓhibita eſt. Permiſſum eſt autẽ regi plures habere: ſʒ non multiplicare. Ueniente autẽ plenitudinis tpe quo xp̃i gr̃a vbiqꝫ ẽ dilatata. reducta eſt lex nuptiarũ ad prioꝝ honeſtioreꝫ inſtitutionẽ: vt vn⁹ vni in figura xp̃i ⁊ eccl'ie ↄiugat. Nec querit electio muneris in ſucceſſione gñis ſed in ꝑfectione vite ⁊ ſinceritate ſcie. ⁊ virginitas fecunditati prefert: ⁊ ſacerdotib⁹ ↄtinentia indicitur.

De virginitate mentis et carnis.

¶ Melior eſt autẽ virginitas mentis q̃ꝫ carnis. Uñ Ambroſius. Tolerabili⁹ eſt mentẽ virginẽ q̃ꝫ carnẽ habere. vtrũqꝫ bonum eſt ſi liceat. ſi non liceat ſaltem non caſti hoi ſed deo ſim⁹. Uirgo ꝓſtitui põt: adulterari non poteſt: nec lupanaria infamant caſtitatẽ ſed caſtitas etiã loci abolet infamiã. Idẽ nõ poteſt caro ante corrũpi: niſi mẽs ante fuerit corrupta. Iteʒ Iſidorus non põt corpus corrũpi niſi prius animus corrupt⁹ fuerit. mũda eñ a cogitatione aĩa: caro non peccat. In fine hui⁹ capituli apitur qũo verũ ſit. niſi aĩa p̃us corrupta corpus non poſſe corrumpi ſcʒ peccato. Illud etiam Auguſtini aduertendum eſt. Sicut inq̃t ſancti⁹ eſt

mori fame: q̄ȝ idolaticis veſci. Ita ſanctius eſt defungi ſine liberis: q̄ȝ ex illicito coitu ſtirpeȝ querere. Undecunqȝ vero naſcantur hoīes. ſi parentuȝ vitia non ſectent̄ ⁊ deū recte colant: honeſti ſalui erunt. Semē eniȝ ex qualicunqȝ hoīe. dei creatura eſt: et eo male vtēti male erit non ipſum aliqñ malum eſt.

Irca trigeſimam tertiaȝ diſt. q̄rit̄ primo. An virū hēre plures vxores ſit cōtra ius naturale? ¶ Pro huis. q. intelligētia eſt notādūȝ q̄ titulus. q. pōt intelligi duobus modis. Uno modo ſucceſſiue ⁊ tūc nō eſt difficultas apud catholicos: licet aliqui heretici dixerint eſſe contra ius naturale: quibus fauet Tertullianus: vt habetur in ca. Iſte. 32. q. 4. ¶ Sed difficultas eſt ſcd̄o mō. ſ. ſimul. ⁊ in iſto ſenſu reſpondet dñs Durandus in preſenti diſtinctione negatiue.

¶ Contra quā reſponſionē arguitur primo ſic. Habere ſimul plures vxores eſt contra primeuā inſtitutionem: quę habetur Geñ. 2. cap. ſcȝ erunt duo in carne vna ergo ē cōtra ius naturale. ¶ Scd̄o arguit̄ ſic Gloſſa interlinealis ſup illud Geñ. 4. cap. ſcȝ Lamech accepit vxores duas: dicit q̄ Lamech primus contra naturam ⁊ morē adulteriū commiſit: ergo habere plures vxores ē contra ius naturale. Tertio arguit̄ ſic. contra legem naturę eſt q̄ aliqs obligetur ad impoſſibile: ſȝ ſi vir dedit ſuum corpus vni vxori non pōt amplius dare alteri. Nā tunc obligabit̄ ad impoſſibile: ergo habere plures vxores eſt contra ius naturale. ¶ Quarto arguit̄ ſic. de iure naturali eſt qd̄ tibi non vis alteri non facias: ſed vir nollet q̄ ſua vxor caperet vnum alium virum ergo ipſe non poteſt velle capere vnā aliā vxorem. ¶ Poſtremo arguitur expreſſa determinatione Roma. pontif. Innocentij tertij in ca. Gaudemus de diuortiis inquientis: q̄ nulli vnq̄ȝ licuit habere ſimul plures vxores niſi cui fuit diuina reuelatione ꝯceſſū.

¶ Propter iſta argumenta teneo cum diuo Toma ⁊ Bonauētura et doctore ſubtili q̄ viruȝ habere plures vxores ſimul eſt contra ius naturale. ſaltem in ſcd̄o gradu:

¶ Contra iſtā reſponſionē arguit̄ ſic. Si habere plures vxores eſſet contra ius naturale maxīe eſſet: qꝛ eſt contra ſm̄ fineȝ matrimonij. ſ. contra pacificam habitationē viri ⁊ vxoris: ſed hoc non eſt dicēdū ergo non eſt cōtra ius naturale: minor probatur: qꝛ diſcordia ſi ꝓuenit ex malitia ipſarū mulieruȝ emanat ergo propter illud non eſt aſſerēdū q̄ ſit contra ius naturale. ¶ Ad hoc argumentum reſpondetur negādo minorem: ⁊ ad probationē nego q̄ proueniat ex malitia mulierum: ſȝ ex zelo prouenit: quē naturaliter debet habere vxor erga virū ſuū. Nā talis zelus vxoris ad virū non pati-

tur vna᷒ aliā mulierem cū viro ſuo: et ꝙ hoc ſit verum patet. Nā Lia ⁊ Rachel erant ſorores et mulieres ſanctę ⁊ ſępe numero habebant iurgia ⁊ maxime ꝑpter copulā carnalē ita ꝙ oportuit ſemel ꝙ Lia emeret illā mandragoris filij ſui.

¶ Scd̄o arguitur ſic. ſequeretꝛ ꝙ oēs infideles peccaſſent mortalr̄ accipiendo duas vxores: ꝯn̄s eſt falſum ergo falſitas ꝯn̄tis ꝓbatur. Nā non videtur ingenium eorum fuiſſe a deo obfuſcatū: ꝙ non cognouiſſēt pluralitatem vxorū eſſe contra ius naturale. ¶ Hoc argumentū nō eſt dignum reſponſione: ꝗuis Durandus magnifaciat. Nam certū eſt ꝙ infideles ſciebant peccatū ſodomiticu᷒ eſſe contra naturā ⁊ tn̄ palam illud comittebant. Pręterea certū eſt ipſos deueniſſe in tantā cęcitatē et ignorantiā ꝙ adorabant ſerpentes oues et boues et calceos et iſti erant Egiptij ⁊ caldei qui cęteris ſunt ingenioſiores.

¶ Poſtremo arguitꝛ authoritate Auguſtini de bono cōiugali dicentis ꝙ cum mos erat: nō erat peccatum ergo infideles non peccabāt accipiēdo plures vxores. ¶ Ad hoc reſpondetur ꝙ Aug. loquebatꝛ de fidelibus cū quibus dn̄s deus diſpēſauerat ꝑpter cultū diuinū ampliādum ⁊ nō intelligebat de infidelibꝰ ¶ Contra hoc replicatꝛ. Na᷒ Aug. in loco allegato dicit. ꝙ in nulla lege erat prohibitum habere plures vxores ergo infideles nō peccabāt accipiendo plures. ¶ Ad hoc rn̄detur bifariam. Vno mō ꝙ Auguſtinus intelligit de lege ſcripta et īdo ꝯn̄a non valet. Alio mō ꝙ ſolum loquebatur de fidelibus ⁊ non de infidelibus.

¶ Queritur ſcd̄o circa cande᷒ diſt. An viro licuit in lege naturę et in lege veteri habere plures vxores. ¶ Ad hanc difficultatem oēs doctores rn̄dent affirmatiue: ſed de cauſa quare decebat eſt cōtrouerſia inter doctores. Nam Durādus dicit ꝙ licebat: ideo: qꝛ prima mulier cōſentiebat ſicut patet de ſara quę cōſenſit ꝙ Abraā duceret agar in vxorem vt habetꝛ Gen̄. 16. ca. ⁊ recitatur in capite dixit ſarra. 32. q. 4. Alij vero doctores aſſignāt pro cauſa ſolā diſpenſatiōnē diuinam. Nā ſiue cōſentiret prima vxor ſiue non poſtq̄ dn̄s diſpenſabat maritꝰ poterat accipere vnā aliam etia᷒ prima iuita.

¶ Contra reſolutionē huiꝰ. q. arguitur ſic. Non licuit vxori habere plures viros ergo non licuit viro habere plures vxores: ꝯn̄a tenet: qꝛ non videtur eſſe maior rō de viro q̄ de vxore. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando ꝯn̄am: rō eſt: qꝛ dn̄s deus diſpenſauit cu᷒ viris et noluit cum mulieribus: ⁊ rōnabiliter: quia dn̄s deus videbat ꝙ erant pauci fideles ⁊ multi infideles: videbat em̄ ꝙ vnꝰ vir pōt multas vxores fœcūdare et vna vxor non fœcundatꝛ niſi ab vno viro: ideo volens ampliare cultum diuinu᷒ ⁊ multiplicare fideles diſpenſauit cū viris: vt multas poſſent habere vxores: ⁊ ſi voluiſſet diſpenſare cū vxoribꝰ ꝙ poſſent habere multos viros potuiſſet: nunq̄

tũ diſpenſauit: ideo nunq̃ꝫ licuit ali-
cui mulieri hẽre m̄ltos viros ſimul.

¶ Scd̃o arguitur ſic. ſi aliquis
habuiſſet duas vxoꝛes maxime fuiſ-
ſet Abꝛaam: ſed Abꝛaaꝫ non potuit
habere vnam aliam cuꝫ ſarra ergo
nullus vir potuit habere duas vxo-
ꝛes: minoꝛ pꝛobatur: q̄ñ Abꝛaaꝫ du-
xit ſarram in vxoꝛem dedit ei pote-
ſtatem et dominium ſuꝑ ſuuꝫ coꝛp⁹
ergo nõ poterat ſcd̃ę vxoꝛi dare do-
miniũ ſui coꝛpoꝛis ipſa pꝛima vxo-
re viuente. ¶ Ad hoc argumentum
rñdetur negando minoꝛẽ: ⁊ ad pꝛo-
bationẽ negat̃ ꝯña: et datur duplex
ratio. Pꝛima ⁊ minus pꝛincipalis
eſt qꝛ ſarra cõſenſit ⁊ poterat renun
ciare toti iuri ſuo q̄d habebat in coꝛ
pus Abꝛaę: et a foꝛtioꝛi poterat re-
nunciare parti illius iuris. Scd̃a rõ
pꝛincipalis et potiſſima eſt: qꝛ dñs
dipenſauit ⁊ ipſius eſt terra ⁊ pleni
tudo eius: ideo poterat auferre do-
minus deus dominiuꝫ q̄d habebat
ſarra ſuper coꝛpus Abꝛaę vl' partẽ
dominij ⁊ dare Agar. Inde eſt ꝙ ſi
dñs diſpenſaſſet cum Abꝛahã inui-
ta ſarra ⁊ cõtradicẽte poterat Abꝛa
ham ducere vnã ⁊ duas alias ¶ Cõ
tra iſtam ſolutionẽ arguit̃. Agar nõ
fuit vxoꝛ Abꝛahę, ergo Abꝛahã non
habuit duas vxoꝛes: aña pꝛobatur:
Agar fuit ꝯcubina Abꝛahę ergo nõ
fuit eius vxoꝛ. ¶ Pꝛopter hanc re-
plicam tenet dñs Bonauentura ꝙ
licebat habere cõcubinas per diſpẽ
ſationem diuinã: ſed reuera fuit de-
ceptus in ęquiuocatione concubinę
propterea teneo cũ oĩbus alijs do-
ctoꝛibus: ꝙ deus non põt diſpenſa-
re in concubinatu: qꝛ eſt contra ius
naturale pꝛimęuum: ⁊ rñdeo ad foꝛ
mam replicę negando añs: et ad pꝛo
bationẽ diſtinguo ꝙ Agar fuit cõcu
bina Abꝛahę: vel ly cõcubina tm̄ va-
let ſicut vxoꝛ min⁹ pꝛincipalis ⁊ ſic
concedo illud ⁊ nego ꝯñam: vel tm̄
valet concubina ſicut pellex ⁊ ſic ne
gatur illud: et ꝙ iſta diſtinctio ſit ca
tholica: immo articulus fidei: ꝓbo
expꝛeſſa auctboꝛitate ſacrę paginę:
habetur eniꝫ Geñ. 16. ca. expꝛeſſe ꝙ
Sarra dedit Agar in vxoꝛẽ Abꝛahę
Ex quo textu foꝛmal'r ſeq̄t̃ ꝙ Agar
fuit vxoꝛ Abꝛahę licet minus pꝛinci
palis. ¶ Sed dubitabis circa hanc
queſtionẽ q̄ñ diſpenſauit dñs deus
et qualiter. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ añ
legem ſcriptã dñs inſpirauit Abꝛa-
hę diſpenſationem: in lege autẽ ſcri
pta in multis locis habetur diſpen-
ſatio expꝛeſſe: habetur em̄ deutero-
nomij. 7. de rege iſrael ꝙ non habe
bit vxoꝛes plurimas. Ex q̄bus ver-
bis videtur concedere plures licet
non plurimas: ideo nõ vituperatur
Dauid qui habuit decem. vt habet̃
in. 15. ca. pꝛimi regum. Scd̃o dubi-
tatur an liceat in noſtra lege euãge-
lica papę cum aliquo viro diſpenſa
re ꝙ habeat duas vxoꝛes. ¶ Ad h̃
rñdetur negatiue: rõ eſt: qꝛ eſt cõtra
ius diuinuꝫ: pꝛohibuit em̄ ſaluatoꝛ
noſter Mattheꝰ. 19. ca. virum habe
re plures vxoꝛes: q̄ñ dixit dico autẽ
vobis quicunq̃ꝫ dimiſerit vxoꝛẽ ſuã
niſi ob foꝛnicationẽ ⁊ aliam duxerit
mechat̃. ¶ Tertio dubitat̃. Quare
Salomon peccauit accipiẽdo ſuas
vxoꝛes poſtq̃ꝫ licituꝫ erat in antiqua
lege habere plures ¶ Ad hoc reſpõ

detur q non peccauit qr habuit plures: ſed quia habuit plurimas: habuit enim.300.concubinas id ē vxores minus principales et.700.quaſi reginas.i.vxores principales.vt habetur in.11.cap.3.regum.et erat prohibitum a dño deo in deuteronomio regē habere plurimas vxores.

¶ Queritur tertio circa candē diſt. vtrū in antiqua lege licebat viro dare libellum repudij vxori ſuę.

¶ Pro hui⁹.q.intelligentia eſt notandum q de forma libelli repudij dicūt aliqui doctores q in tali libello ſcribebatur cauſa repudiationis ſed hoc egregie ipugnat diu⁹ Thomas. Nam talis libellus dabatur in fauorē ipſi⁹ vxoris repudiatę: et ideo non eſt rōnabile q in eo ſcriberetur cā repudij. Nā vel talis cauſa eſſet ſufficiens vel inſufficiens: ſi ſcḋm tunc talis libellus repudij erat nullus: ſi pmū: pręcludebatur via ipſi vxori ne poſſet nubere vni alteri viro: imo fuiſſet diffamata ratione talis libelli et ſic nemo voluiſſet eam capere. Inſup eſt poſſibile q talis vxor ſit repudiata ideo: qr nō eſt inuenta virgo et tunc reuelaſſet peccatum occultū proximi qḋ non eſt licitum. Ideo dicit diuus Thomas q nulla cauſa ſcribebatur in libello repudij: ſed dūtaxat ſcribebātur hęc verba.ſ.ego promitto tibi q nunq̄ tecum conueniā et hoc expreſſe dicit Joſeph⁹ qui fuit doctiſſim⁹ inter oēs iudęos et vixit longo tēpore ante deſtructiōē hieruſalē et multo etiam tēpore poſt deſtructionem hieruſalem. Huic etiā opinioni fauet Nicolaus de lira cum burgenſi. Ulterius eſt aduertendū q Nicolaus de lira et Bonauētura et de paludē tenēt partē negatiuā queſtionis. Diu⁹ Thomas tñ et doctor ſubtilis et dñs Durandus recitant ambas opiniones tā affirmatiuā q̄ negatiuā tanq̄ pbabiles: q̄uis Thomas magis declinet ad partē negatiuam: qr cōius ſuſtinet. Doctor tamen ſubtilis et durandus reputant partē affirmatiuā pbabiliorē. Ego vero nō reputo partē negatiuā probabilem. Nā expreſſe habet Geñ. 21.ca. q Abraham repudiauit Agar vxorē ſuā et nullo mō peccauit: immo laudat ab apl'o in epl'a ad Galathas.ergo licitū et meritoriū erat repudiare aliquā vxorē et ſic patet q dñs Nicolaus de lira nō bene aſſeruit q nullus ſanctus pater ſiue patriarcha repudiauit vxorē. Nā certum eſt q Abrahā fuit ex ſanctioribus et repudiauit Agar nec vnq̄ recuperauit ſcḋm ſententiā Gloſſe ordinarie et doctorum catholicorum.

¶ Scḋo arguit ſic. Moyſes Deut.24.ca.pręcepit dare libellū repudij ergo licitū erat et meritoriū dare libellum repudij. ¶ Ad hoc dicunt aliqui doctores q moyſes permiſit hoc in perſona ſua et nō in pſona dei: ſz hęc rñſio ridicula eſt et plena ignorātię: nam certū eſt q in datione legis fuit pactū inter deū et filios iſrael q dñs nō loqueret ipſis ſed Moyſes in pſona dei daret illis legē: et Deuteronomiū teſte Hieronymo vocat ſcḋa lex. Ideo certū eſt q authoritate dei Moyſes pmi

ſit libellum repudij.

¶ Tertio arguitur ſic lex vet⁹ licet gratam non cōferret tñ ad hoc data fuit vt pctm̄ oſtenderet. Juxta Apoſto. ad romanos. 3. dicentē. q2 ex operibus legis nō iuſtificabitur oīs caro: per legē em̄ cognitio peccati: ſi ergo repudiare vxorē fuiſſet peccatū in antiqua lege hoc inſinuatum fuiſſet eis per legē aut prophetas: nō fuit inſinuatū eis: immo pótius contrariū per Malachiā. 2. ca. dicentē. Vxorē adoleſcentię tuę noli deſpicere: cū odio habueris: dimitte eā dicit dñs deus iſrael. Ex quibus verbis manifeſte patet ꝙ dñs deus diſpenſauit cū filijs iſrael vt poſſent repudiare vxores ſuas: et Moyſes in perſona et authoritate dei ⁊ non ex ſeipſo ꝓmulgauit filijs iſrael legē repudij. ¶ Confirmatur hec opinio authoritate Joan. chryſoſtomi dicētis ſup Mattheū ꝙ ſicut apoſtoli ꝑmiſerunt ſcḋas nuptias: ita moyſes permiſit libellū repudij et ꝙ dñs deus a pctō abſtulit culpam qñ ꝑmiſit repudiū: ſ3 ſic eſt ꝙ ſcḋę nuptię ſunt licite et meritorię ergo libellus repudij fuit licitus et meritorius.

¶ Quarto ⁊ vltimo arguit̃ ſic Lex obſeruata merebat̃ gr̃am ſed lex poterat obſeruari a repudiantibus vxores ergo repudiū non erat peccatum.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur duobus argumētis. Primo ſic Libellus repudij eſt cōtra ius naturale ergo nunq̄ fuit licitus. ¶ Ad hoc argumētū negat̃ ꝯñā: rō eſt: q2 dñs deus diſpenſauit: nec mirū q2 non eſt cōtra ius naturale primęuū ſed ſcḋarium.

¶ Scḋo arguitur ſic. Saluator noſter Matthei. 19. ca. inq̄t: qm̄ Moyſes ad duritiā cordis veſtri ꝑmiſit vobis dimittere vxores vr̃as ab initio autē non fuit ſic ergo non erat licitū repudiare vxores. ¶ Ad hoc argumentū negat̃ ꝯñā. Nā nō ſequitur niſi ex illo aſite ꝙ duricies iudeorum fuit in cauſa: cur domin⁹ deus diſpēſauit cum eis vt poſſent repudiare vxores ſuas ¶ Circa iſtā concluſionē dubitat̃ an in antiqua lege repudians vxorē poterat eā recuperare. ¶ Ad hoc dubiū rñdetur negatiue. Immo ſi talis mulier repudiata nupſiſſet vni alteri viro q̄ vixiſſet cū ea per decenniū ⁊ poſtea mortuus fuiſſet poſt mortē iſti⁹ ille qui repudiauit non poterat ampli⁹ eam recuperare hoc autē fiebat ne iudei eſſent proni ad repudiandas vxores. Hęc rñſio patet ex. 24. ca. Deuteronomij.

¶ Scḋo dubitatur an in lege noſtra euangelica liceat repudiare vxorē. ¶ Ad hoc dubium rñdet̃ ꝙ in lege noſtra euangelica nō licz viro repudiare vxorem eo mō: quo repudiebat̃ in lege antiqua: ſic ſcz ꝙ vir poſſit ducere vnū aliā vxorem ⁊ talis mulier repudiata poſſit ducere vnum aliū virū: ſed bñ pōt repudiare quo ad habitationē ꝓpter fornicationē. vt inferius dicet̃ diffuſi⁹.

De perſonis legitimis.

Diſtinctio. XXXIIII.

Unc ſup eſt attēdere q̄ perſone ſint legitime ad ꝯtrahendum matrimoniuȝ. Legitime iudicant̄ perſone ſcd̄m ſtatuta patrum q̄ diuerſa ſunt. Alie nāq; fuerunt legitime ante legē. Alie ſub lege. Alie in tp̄e grē. Itē in primitiua eccl'ia quedam erāt legitime que mō non ſunt. Earum vero q̄ mō legitime ſunt vel illegitime. Quedā ſunt plene legitime: q̄daȝ oīno illegitime: quedā medie. ¶Plene legitime ſunt quibus non obuiat votū ꝯtinētie. vel ordo ſacer. vl' cognatio. vel diſp̄ cultus. vel cōditio. vel nature fragilitas. ⁊ ſi q̇d ē aliud. ¶Penitus vero illegitime ſunt. per votū. p̄ ordinē. p̄ cognationem p̄ diſparē cultum. Medie vero ſūt nec plene legitime: nec oīno illegitime p̄ frigiditateȝ. p̄ ꝯditionē. Si eīn tales iungūt̄ ignoranter: cōmanere poſſunt quibuſdam accidētibus cauſis et eiſdem deficientibus diuidi.

De frigidis ſeparandis.

¶ De his eīn q̄ cauſa frigiditatis debituȝ reddere non poſſunt. conſulit Gregori⁹ vt maneant. Sed ſi mulier cauſat̄ dicens volo eſſe mater ⁊ filios p̄creare decreuit vt vterq; eoruȝ ſeptima manu p̄pinquorū iuret qd̄ nunq̄ carnaliter ꝯuenerint. ⁊ tunc mulier ſcd̄as nuptias ꝯtrahat Uir aūt q̇ frigide nature eſt. abſq; ſpe ꝯiugij permaneat. Ait eīn ſic Interrogaſti de his q̇ matrimonio iuncti ſunt ⁊ nubere non poſſunt. ſi ille aliam vel illa aliuȝ ducere poſſit de q̇b⁹ ſcriptū eſt. Uir ⁊ mulie: ſi ſe ꝯiunxerint. et poſt dixerit mulier de viro q̄ coire non poſſit cuȝ ea. ſi pōt p̄bari qd̄ dicit p̄ iuſtū iudiciū aliū accipiat. ſi vero ille accepit aliam ſeparētur. Item. De his req̇ſiſti qui ob cauſam frigide nature dicūt ſe non poſſe inuicē opam carnidantes commiſceri. Iſte vero ſi non poteſt ea vti p̄ vxore habeat eam quaſi ſororē qd̄ ſi retinaculū coniugale voluerit reſcidere maneant vterq; innupti: nā ſi huic non potuit naturalit̄ concordare quomō alteri ꝯueniet. Igit̄ ſi vir aliā vxorē vult accipe. manifeſta pat; ratio: q̄ ſuggerente diabolo odij fomitē exoſam eā habuerit. ⁊ ideo eam

dimittere mēdacij falſitate molitur. Qđ ſi mulier cauſat̄ ꝛ dicit volo eſſe mr̄ ꝛ filios ꝓcreare. vterq₃ eoꝛuȝ ſeptima manu propiquoꝝ̄ tactis ſacroſanctis reliquijs iure iurando dicat. vt nunq̄₃ p mixtionē carnis ꝯiuncti vna caro effecti fuiſſēt. Tūc videtur mulierē ſcđas poſſe cōtrahere nuptias: hūanum dico propt̄ infirmitatē carnis eoꝝ̄. Vir autem q̄ frigide nature eſt maneat ſine ꝯiuge. Qđ ſi et ille aliam ꝯiugē acceperit. tunc hi q̄ iurauerant piuri crimine rei teneantur. ꝛ pnīa paracta prioꝛa cogant̄ accipe ꝯnubia. Hoc ſeruandū eſt cuȝ vterq₃ idē fatet̄. Sed vir: ſi aſſerit ſe debitum reddidiſſe vxoꝛi ꝛ illa diffitetur cui potius fides adhibenda ſit merito querit̄. De hoc ita ſtatutum eſt. Si quis ita accepit vxoꝛē ꝛ habuerit eam aliquo tēpoꝛe. ꝛ ipſa femina dicit ꝙ nunq̄₃ coiſſet cū ea: ꝛ ille vir dicit ꝙ ſic fecit: in veritate viri ꝯſiſtat: qꝛ vir eſt caput mulieris. Hoc de naturali impoſſibilitate ſtatutum eſt.

De his qui maleficijs impediti coire non poſſunt.

¶ De maleficij aūt impedimēto hoc tenendū decernit̄. Qđ ſi per ſoꝛtiarias et maleficas ꝯcubitus non ſequit̄: hoꝛtādi ſunt quibus illa eueniunt vt ſpū cōtrito ꝛ humiliato deo ꝛ ſacerdoti de oībus peccatis ꝯfeſſioneȝ faciant ꝛ lachꝛymis oꝛ̄onib⁹ et ieiunijs dn̄o ſatiſfaciant. et per exoꝛciſmos ac cetera eccleſiaſtice diſciplie munimina miniſtri eccleſie tales ſanare procurent. Qđ ſi non potuerint. ſepari valebūt. Sȝ poſtq̄₃ alias nuptias expetierint illis viuētibus quibus poſt iuncte fuerint. p̄oꝛib⁹ quos reliq̄rant. etiam ſi poſſibilitas ꝯcubēdi eis reddita fuerit reꝯciliari neq̄bunt. Qđ in fine huius capituli ꝯtinet̄ ex rigoꝛe magis dictū intelligendū eſt q̄₃ ex canonica eq̄tate. Vel itelligēdū eſt nō poſſe recōciliari prioꝛibus niſi iudicio eccl̄ie quo diuiſio facta fuerat.

De furioſis addit.

¶ Furioſi quoq₃ dū in amētia ſunt. matrimoniuȝ ꝯtrahere nō valent. Vn̄ Fabian⁹. Neq₃ furioſus neq₃ furioſa mr̄imoniuȝ ꝯtrahere poſſunt. ſȝ ſi ꝯtractuȝ fuerit nō ſepent̄. Itē Nicolaus papa. Si q̄ mr̄imoniū ſani contraxerūt et vni ex duob⁹ vl̄ am

bobus amētia vel furor vel aliqua alia īfirmitas acceſſerit. ob hanc infirmitatē talium ꝯiugia ſolui non pñt. Sil'r eſt etiā ſciēdum de his qui ab aduerſarijs excecant vel mēbris truncant: vel a barbaris execti fuerint.

De his qui cum duabus ſororibus dormiunt.

¶ De his etiā q̄ cū duabus ſororibus vel cū duob⁹ fratribus dormiūt videndū eſt: q̄d cenſeant canones. Qui dormierit cum duabus ſororib⁹: ⁊ vna ex illis ante fuerit vxor. neutrā ex ipſis habeat. nec ipſi adulteri vnq̄ in m̄rimonio copulent. Itē nec ꝓpe vxori licet ſibi reddere debitum: quā ſibi reddidit illicitam ſororem eius cognoſcēdo. Nec poſt mortē vxoris licet ei vel adultere copulari in ꝯiugiū. Item Zacharias papa. Concubuiſti cū ſorore vxoris tue. ſi feciſti. neutrā habeas. et vxor tua ſi non fuerit ꝯſcia ſceleris ⁊ ꝯtinere non vult: nubat in dño cui vult. Tu vero ⁊ adultera ſine ſpe ꝯiugij maneatis: ⁊ dū viuitis pñiam agite. Qđ ait cui vult nubat intelligendū eſt p⁹ mortē viri. Vñ Grego. Qui vxores ſuas in adulterio deprehendūt nec ille nec illa vxorē accipiat nec aliū virū q̄diu ambo viuūt. Si v̄o adultera mortua fuerit: vir ei⁹ ſi vult nubat. adultera vero nūq̄. ⁊ ſi mortu⁹ fuerit vir eius ſed oibus dieb⁹ penitētie lamēta ꝑſoluat. Hic đ illo adulterio agit. qđ cū cognato vl' cū cognata vxor cōmittit.

Non eſt dimittenda vxor pro aliqua macula ſeu deformitate corporis.

¶ Illud etiam ſciendū eſt ꝙ ꝓ aliqua infirmitate vel macula corpali. non licet viro vxorē dimittere ⁊ econuerſo. ſ; debet alter alteri ſubſidia ꝓuidere. Vñ Aug. Si vxorē q̄s habeat ſterilem ſiue deformē corpore vel debilē mēbris. vel cecā. vl' claudam. vel ſurdā. vel ſi q̄d aliud. ſiue morbis. vel laboribus doloribuſq; ꝯfectam. ⁊ quicq̄d excepta fornicatiōe excogitari poteſt vehementer horribile ꝓ ſocietate. fideq; ſuſtineat.

Irca triceſimam quartā diſt. q̄ritur An impotentia naturalis coeundi ipediat m̄rimoniū. ¶ Pro

huius.q.intelligentia eſt notandū q impotentia naturalis capit̃ in ꝓpoſito pro illa impotentia que non prouenit ab extrinſeco.ſ.per maleficium. Nam de tali potentia ꝑ maleficium videbit̃ in ſcda.q.huius diſtinctionis: et talis impotētia naturalis eſt duplex.ſ.perpetua ⁊ nō ꝑpetua exēplū primi mēbri vt ꝑpetua frigiditas: vel ſi aliquis hō habeat genitalia amputata vel ſi aliqs hō ſit infirmus aut multū debilis: ita q non poſſit adhiberi remediū circa potentiam coeundi: ſimilr̃ qñ aliqua mulier eſt taliter arcta q nō poteſt ei adhiberi remediū: neq per naturā neq ꝑ medicinā.exēplū ſecundi membri.vt qñ aliqs puer nōdum peruenit ad perfectā ętatē: vl̃ qñ aliqs hō eſt infirm⁹ aut debilis: cui per naturam aut medicinā pōt remedium adhiberi: vel qñ aliqua mulier talr̃ eſt arcta q pōt ei adhiberi remediū. ¶ Iſto notato rñdetur ad queſtionē per aliquas concluſiones. Pria eſt iſta. Naturalis impotentia ꝑpetua impedit matrimonium contrahendū ⁊ dirimit cōtractum. Iſta cōcluſio patet per determinationē romani pontificis.extra de frigidis ⁊ maleficiatis in multis ca. Scda concluſio eſt iſta. Naturalis impotētia nō ꝑpetua neq impedit neq dirimit matrimoniū cōtractum: niſi proueniat ob defectū ętatis. Nam ſi vir nondū habeat.14. annos: aut mulier.12.nullū ęſt mr̃i⁊ et hoc ſi malicia non ſuppleat ętatē hęc cōcluſio patet in loco allegato: et ſi queras quomō cognoſcetur q talis impotētia videlicet frigiditas eſt perpetua. Rñdet̃ a romano pōtifice in loco allegato: q debent tales habitare per triennium: ⁊ ſi poſt triennū ambo iurēt q nō potuerūt conuenire vel mulier ꝓbet per obſtetrices q adhuc eſt vgo diſſoluet̃ matrimonium et vir nō poterit ducere vxorē ſed mulier bñ poterit nubere vni alteri: et ſi vir contrahat cum vna alia ⁊ eam cgnoſcat cogetur redire ad primā. ⁊ qñ ambo aſſerūt q non potuerūt conuenire carnaliter oportet q ſeptē viri iurent cū eis q habitauerūt per triennium et cetera oīa iſta patēt in loco allegato ¶ Sed dubitabis ſi talis impotentia naturalis ⁊ perpetua veniat poſt matrimonium ratum ⁊ conſumatū an dirimat illud: vbi grā. Sortes contrahit hodie mane matrimoniū ꝑ verba de preſenti cum Bertha et antequā dormiat cū ea videlicet poſt prādium amputāt̃ ei genitalia an tunc matrimonium manebit. ¶ Ad hoc dubium rñdet Richardus q talis impotentia dirimit matrimonium. Sed meli⁹ rñdet doctor ſubtilis.ſ. q non dirimit matrimoniū. Nā certum eſt q inter ſortē ⁊ bertham fuit verum mr̃imoniū ergo de⁹ eos cōiunxit: et per ꝯñs nemo pōt eos ſeparare: ⁊ ſi talis impotētia dirimeret matrimoniū ille malus coqnus qui āputauit genitalia ſeparet eos.

¶ Contra ambas concluſiōes arguitur primo ſic. Copula carnalis nō eſt de eſſentia matrimonij ergo perpetua frigiditas nō impedit matrimonium: añs ꝓbat̃. Inter beatā mariam ⁊ ioſeph fuit verū mr̃imo⁊

niuz ꝛ nulla fuit copula carnalis: ergo copula carnalis nõ eſt de eſſẽtia matrimonij. Ad hoc argumentum rñdetur negando ꝯñam: ꝛ rõ eſt: qꝛ potentia ad copulã carnalẽ eſt de eſſentia matrimonij niſi mulier renũciauerit iuri ſuo. ¶ Contra iſtã ſolutionem arguitur: ſequeret ꝙ nõ poſſet eſſe matrimoniũ inter ꝑpetuo frigidũ ꝛ aliquã mulierẽ: ꝯñs eſt falſum ergo ſolutio nulla: falſitas conſequentis ꝓbatur. poſito ꝙ mulier ſciat talẽ eſſe perpetuo frigidũ ꝛ cõſentiat matrimoniũ eſt validũ ergo põt eſſe matrimoniũ inter ꝑpetuo frigidũ ꝛ mulierẽ. Jaz ꝓbat ſeq̃la. Ad mr̃imoniuz requirit potẽtia ad carnalẽ copulaz ſed ꝑpetuo frigidꝰ non habet talem potentiã neq põt habere ergo nõ põt eſſe mr̃imoniũ inter perpetuo frigidũ ꝛ aliquã mulierem. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negãdo ſequelã: ꝛ ad ꝓbationez negatur maior vl'r ſed ſolũ habet veꝛ illa maior qñ nullus illoꝝ renũciat ſuo iuri: mõ qñ mulier ſcit talẽ eẽ ꝑpetuo frigidũ: nihilominus conſentit: tũc ęquiualent renũciat ſuo iuri.

¶ Scdo arguit ſic. Vetuli cõtrahunt matrimoniũ et ſunt frigidi ergo concluſiones nullę. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝯñaz et rõ eſt qꝛ licz nõ poſſint gñare poſſunt tñ exercere actũ copule carnalis. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguit. Mulieres ſunt frigidiores viris regulariter ꝛ tñ contrahunt matrimonium ergo cõcluſiones nullę. ¶ Ad hanc replicã rñdet negando ꝯñam et rõ eſt: qꝛ viri habent ſe actiue ꝛ fęminę paſſiue: ideo requirit caliditas in viris et non in mulieribus. ¶ Sz dubitabis an nimia caliditas impediat copulã carnalem. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ difficile eſt ꝙ nimia caliditas impediat copulam carnalẽ: bñ tamẽ põt impedire ꝓlem: ſed ſi aliqua daretur aut ſiccitas: quę poſſet impedire copulã carnalẽ: talis etiã impediret matrimonium ꝛ dirimeret contractũ ſi eſſet perpetua.

¶ Tertio arguitur. Sequeretur ꝙ aliquis vir poſſet cognoſcere mulierem ꝛ tñ ſi contraheret cũ virgine: matrimonium eſſet nullũ: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela ꝓbatur: dabilis eſt aliqs vir q̃ non põt corrumpere virginẽ tñ bene põt cognoſcere corruptã ergo ſeq̃la vera. ¶ Ad hoc argumẽtuz rñdet doctor ſanctꝰ ꝙ in tali caſu talis virgo deberet pati ꝙ aperiret cuz ferro vel per aliq̃ aliam medicinam: tñ re vera nõ ita practicatur. Inſuꝑ talis ṽgo licite põt recuſare apturã mediante ferro et credo ꝙ vix põt dari medicina q̃ poſſit corrumpere virginẽ. Nihilominus ſi talis eſſet dabilis ꝛ nõ noceret notabiliter ipſi virgini tunc talis virgo deberet capere talẽ medicinam ꝛ matrimonium teneret alias mr̃imoniuz eſt nullũ: ꝛ ipſa non obligat ad medicinã q̃ notabiliter noceret corpori ſuo.

¶ Queritur ſcdo circa eandez diſt. An impotentia coeundi extrinſeca. ſ. per maleficiũ impediat matrimoniũ contrahendum ꝛ dirimat contractũ. ¶ Pro huiꝰ. q. intelligẽtia eſt notanduz: ꝙ aliq̃ negãt talia

maleficia poſſe fieri per demones. ¶ Sed iſti apte contradicunt dictis ſanctoꝝ et determinationi eccleſie. ¶ Ideo alij dixerũt ꝙ maleficia bñ poſſunt fieri ſed nulla ſunt ꝑpetua. ¶ Sed iſti etiã contradicunt determinationibus romanoꝝ pontificũ. ¶ Propterea dicendũ ẽ ꝙ duplex eſt maleficiũ. ſ. perpetuũ et nõ ꝑpetuũ. ¶ Sed queres quõ cognoſcet maleficiũ eſſe perpetuum? ¶ Ad h rñdet roman⁹ pontifex in titulo allegato. ꝙ ſi habitauerint per triennium et nõ potuerunt ſe cognoſcere carnaliter in toto illo triennio: tunc maleficium eſt perpetuũ et poterũt ſeparari et vir poterit ducere vnam aliam vxorẽ et mulier poterit nubere alteri. ſi vero non duret illud maleficium per trienniũ ſed poſt vnũ annum vel duos vir cognouit vxorem tunc maleficiũ non eſt ꝑpetuũ et matrimonium eſt validũ. ¶ Iſto notato rñdet ad. q. ꝑ duas cõcluſiones. Quaꝝ prima eſt. Maleficium perpetuũ impedit matrimoniũ cõtrahendũ et dirimit cõtractũ. Sc̃da concluſio eſt hec. Maleficiũ non ꝑpetuũ nec impedit mr̃imoniũ cõtrahẽdũ nec dirimit cõtractũ. Iſte due concluſiones patẽt ex titulo ſepe allegato.

¶ Contra ambas concluſiões arguitur primo ſic. Nulla ſunt dabilia maleficia. igitur ambe concluſiones preſupponũt falſũ: antecedẽs probatur: ſi aliqua eſſent maleficia illa fierent per operationẽ demonum ſed demones talia neqũt operari ergo nulla ſunt dabilia maleficia: minor ꝓbatur: demones nõ hñt maiorẽ ꝑtãtem ſup actũ copule carnalis ꝙ̃ ſuper alios actus carnales ſed demones nõ poſſunt impedire alios actus corpales ergo nec poſſunt impedire actũ copule carnalis ¶ Ad hoc argumentũ rñdet negando añs: et ad ꝓbationẽ negat minor et ad probationẽ negat vtraq premiſſarum. Nã ideo: quia per illũ actũ copule carnalis trãſfundit pctm̃ originale: dñs de⁹ permittit demones habere maiorẽ ꝑtãtẽ ſup illũ actũ copule carnalis: ꝙ̃ ſup alios actus corporales: et nihilomin⁹ interdũ ꝑmittit dñs ꝙ demones habeãt ꝑtãtem ſup alios act⁹ corpales. ¶ Cõtra iſtam ſolutionẽ replicat. act⁹ copule carnalis qñ exercet in mr̃imonio cũ debitis circũſtantijs eſt op⁹ dei ergo maleficiũ non põt ipſum impedire: ꝯña ꝓbat: quia quodlibet op⁹ dei quolibet ope diaboli fortius eſt et maleficiũ opus eſt diaboli ergo. ¶ Ad hanc replicã rñdet negando ꝯñam: et ad probationẽ dico ꝙ non inconueniẽt ꝙ interdũ opus dei impediatur ꝑ opus diaboli deo ꝑmittente ꝓpter pctã noſtra. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ replicatur. Copula carnalis neqt impediri niſi impediat potentia gñandi ſed cuiuſlibet viri potentia gñandi equaliter ſe habet ad oẽs mulieres ergo ꝑ maleficiũ non põt eſſe impedimẽtũ reſpectu vni⁹ mulieris: quin ſit reſpectu oĩũ. ¶ Ad hanc replicã rñdet negando ꝯñam: et rõ eſt: quia in tali maleficio concurrit vna cauſa que eſt libera. ſ. demon q̃ vult impedire iſtum virũ reſpectu iſtius mulieris et non reſpe-

etu alteriꝰ: ⁊ ſi vellet dēmō ⁊ dn̄s ꝑmitteret reſpectu cuiuſlibet: poſſet impedire.

¶ Scđo arguitur contra eaſdem concluſiones ⁊ pręcipue cōtra primā ſic. Nullum impedimētū dirimit matrimoniū niſi ſit ꝑpetuum ſed nullū eſt maleficiū perpetuū nec ꝙ poteſt eſſe: ergo nullum tale impedit aut poteſt impedire mr̄imonium contrahendū: maior eſt lucida ⁊ minor probaṫ: dēmō non habꝫ poteſtatem niſi ſuꝑ pctōres ⁊ ſi impedit aliquē hoīeꝫ hoc eſt rōne peccati perpetrati ab eo: ſꝫ tale pctm̄ pōt deſtrui per pœnitentiā et funditus deleri ⁊ ipſo deleto maleficium ceſſabit ergo nullū maleficiū poteſt eſſe perpetuuꝫ: minor ꝓbaṫ: amota cauſa amouetur defectꝰ: ſed pctm̄ eſt amotū per cōfeſſionē qđ erat cā maleficij: ergo etiā maleficiuꝫ tunc ceſſabit. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rn̄detur negando minorē. ⁊ ad probationeꝫ negaṫ ꝙ peccato deleto ⁊ deſtructo ceſſet maleficiū: ⁊ ad ꝓbationem diſtinguo qđ pctm̄ ſit amotuꝫ per cōfeſſionē. vel quo ad reatū culpę ⁊ ſic conceditur illud ⁊ negaṫ cōſequentia. vel quo ad reatū pœnę ⁊ ſic negatur illud. Ūn̄ licꝫ dn̄s deus remittat culpā ꝑ confeſſionē non tn̄ ſemper remittit pœnā: ⁊ ideo rōne pœnę debitę manebit perpetuo maleficiū. ¶ Contra iſtam ſolutioneꝫ replicatur. Exorciſmi valēt applicari ad tale maleficiuꝫ diſſoluendū per ſanctam matrem eccleſiā ergo ſi applicentur maleficiū diſſoluetur et per ꝯn̄s nō erit ꝑpetuū. Ad hanc replicā rn̄deṫ negando ꝯn̄am: rō eſt quia dn̄s ꝓpter peccata nr̄a ꝑmitit ꝙ exorciſmi nō hēant ſuū effectū.

¶ Queritur tertio circa eandē dūt. An inceſtus impediat mr̄imonium contrahendū ⁊ dirimat cōtractum. ¶ Ad hanc difficultatē rn̄deṫ per duas concluſiones. Quarū prima eſt hęc. Inceſtus īpedit mr̄imonium contrahendū ſi committatur cum conſanguinea ſponſę. Iſta cōcluſio probatur: qꝛ tales ꝑſonę ſunt illegittimę ⁊ itidē dicendū eſt ſi ipa ſponſa cōmittat inceſtū cuꝫ conſanguineo ſponſi. ¶ Scđa cōcluſio eſt iſta. Inceſtus poſt matrimoniū ratum ſiue conſumatū cōmiſſus non dirimit mr̄imoniū ſiue ratū ſiue cōſumatuꝫ. Iſta concluſio eſt manifeſta ex authorite ſaluatoris Matth. 19. ca. ſ. Quos deus coniunxit hō nō ſeparet. Nihilominꝰ cōiunx cōmittens inceſtū priuatur iure petēdi debituꝫ: pōt tn̄ reddere licite. Ex iſtis ſequitur primo. ꝙ ſi ſortes cōtraxit ſponſalia cum berta ⁊ cognoſcit carnaliter ſororē berthę: non pōt perficere mr̄imonium cū bertha ſine diſpenſatione romani pontificis: ⁊ itidem dicendū eſt ſi bertha fuiſſet cognita a fratre ſortis Sequiṫ ſcđo ꝙ ſi plato contraxit ſponſalia cum katherina ⁊ anteꝗ̄ cōtrahat matrimonium cuꝫ eadē katherina cognoſcit carnaliter matrē katherinę: ſponſalia diſſoluunṫ: ⁊ cum nulla ipſarum pōt contrahere mr̄imoniuꝫ: nec papa pōt diſpenſare ꝙ contrahat cuꝫ ipa katherina: poſſet tn̄ diſpenſare ꝙ contraheret cum matre: dummō

non cognouerit kathꝛinā. Nam ſi matrē ⁊ filiā cognouit carnaliter papa no pōt diſpenſare ꝙ aliquā earꝫ habeat in vxorē.

¶ Contra ambas concluſiōes vnico argumento arguit̃ ſic. Si ſortes vel plato cognouiſſet propꝛiam ſororē aut propꝛiā matrē poſſet cōtrahere cū bertha vel cū kathꝛina vel cum m̄re ipſius kathꝛine vl' ſorore ergo in caſibus cōcluſionū pōt contrahere cū aliqua illaruꝫ: ꝯñia pꝛobat̃: maius pctm̄ eſt cognoſcere propꝛiā ſororē aut propꝛiā matreꝫ ſine comparatione ꝙ̄ cognoſcere ſororē aut matrem ſponſe ſed primuꝫ non impedit matrimoniū ergo neqꝫ ſm ¶ Ad hoc argumentū r̄ndet̃ negando ꝯñam: ⁊ ad ad probationē negatur iterū ꝯñia: ⁊ diſcrimē eſt qꝛ ſcd̄m pctm̄ non impedit ꝑpter grauitatē ſed propter affinitatē quā cōtrahit cum ſua ſponſa: ſed in pꝛio caſu vbi aliqs cognoſcit ſuā propꝛiā ſororeꝫ aut propꝛiā matrē nullā affinitateꝫ contrahit cū ſua ſpōſa. ¶ Circa iſtā queſtionē dubitat̃ vtrū ſterilitas impediat m̄rimoniū contrahendū aut dirimat cōtractū. ¶ Ad hoc dubiuꝫ r̄ndetur negatiue: ⁊ idō ꝙ̄uis aliqs rex habeat vxorē ſterilē neqꝫ papa diſpenſare cuꝫ tali rege vt' poſſit relinquere vxorē ſterileꝫ ⁊ ducere aliā fœcundam.

Eodem iure vtitur vir ⁊ mulier.

Diſtictio. XXXV.

Hoc etiā notandū eſt ꝙ cuꝫ dñs cōcedat viro rem dimitti cauſa fornicationis viro. eade licentia non tollit̃ feminis. Unde Hieroni. Precepit dñs vxorem non dimitti excepta cauſa fornicationis. ⁊ ſi dimiſſa fuerit: manere inuptam. Quicq̄d viris ꝑcipit̃. hoc conſequenter redūdat ad feminas. Non eīn adultera vxor dimittēda eſt. ⁊ vir mechus tenendus. Item. Apd̄ nos qd̄ non lꝫ feminis eque non lꝫ viris. ⁊ eadē ſeruitus pari conditione cenſet̃. Ex his oñdit̃ ꝙ mulier pōt ſuꝑ fornicatione virꝫ ꝯuenire: vt vir mulierem. Uñ Innocē. papa. Chriſtiana religio adulteriū in vtroqꝫ ſexu pari rōne ꝯdemnat ſed viros ſuos mulieres non facile adulterio accuſant. viri aūt liberius vxores ſuas adulteras apd̄ ſacerdotes deferre ꝯſueuerunt. ⁊ ideo mulieribus ꝓdito earꝫ crimine negat̃ cōmunio. virorꝫ aūt latente cōmiſſo: non facile q̄ſq̄ꝫ ex ſuſpitionibus arcetur. quid tamē ſubmouebitur ſi

cius flagitium detegatur.

Qd fornicariam nequit dimittere vir nisi ipse sit exps et econuerso.

¶ Si vero qritur an adulter adulteraz possit dimittere causa fornicationis: Dicim⁹ qz neqt adultera vxor dimitti a viro. nisi ⁊ ipe expers fornicationis existat: ⁊ ecõuerſo. Vñ Aug. Nihil iniquius eſt q̃ȝ cauſa fornicationis dimittere vxorem: ſi ⁊ ipe ꝯuincit fornicari. Occurrit eniȝ illud. in quo alteꝝ iudicas teipſum ꝯdemnas. Quapropter q̇ſquis fornicationis cã vult abijcere vxorẽ prior debet eſſe a fornicatione purgat⁹. qd ſimiliter ⁊ de femina dixerim. Idem Indignantur mariti ſi audiant adulteros viros pẽdere ſimiles adulteris feminis penas cũ tanto graui⁹ eos puniri oportuerit quãto magis ad eos ptinet ⁊ v̇tute vincere ⁊ exẽplo regere feminas. Ex his apparet ꝙ adulter adulteram dimittere nõ valet ⁊ econuerſo.

Quod poſſunt reconciliari qui ſeparantur cauſa fornicationis.

¶ Si quis aũt fornicationi expers fornicariam dimiſerit. alij copulari non põt: ſed continere optet vel ad dimiſſaȝ redire. ſic ⁊ de femina. Vñ ⁊ apl's His q̃ matrimonio iuncti ſunt. p̄cipio non ego ſed dñs vxorem a viro nõ diſcedere. ꝙ ſi diſceſſerit maneat innupta. aut viro ſuo recõcilietur. Et d viro addit. Et vir vxorẽ non dimittat. Sȝ Amb. ait. Ideo non ſubdit de viro ſicut de muliere. qz licet viro aliã ducere. Sed hoc a falſarijs in Ambroſij libro poſituȝ credit. Supplendũ eñ eſſe in viro qd de vxore premiſit. aperte dicit Aug. ſic. Quare non addit de muliere qd p̄miſit de viro. niſi ꝙ ſimilẽ formam vult intelligi. vt ſi dimiſerit qd cauſa fornicationis pmittitur. maneat ſine vxore aut reconcilietur vxori. Idẽ. Si nec nubere illi ꝯceditur: viuo viro a quo receſſit. nec huic alteraȝ ducere viua vxore quã dimiſit. multomin⁹ fas eſt illicita cũ quibuſlibet ſtupra cõmittere. Idẽ. Vt non facile dimittatur vxor dñs ſolam fornicationis cauſaȝ excepit: ceteras vero vniuerſas moleſtias ſi q̃ extiterint iubet pro fide ꝯiugali ⁊ pro caſtitate fortiter ſuſtineri. ⁊ mechũ dixit qui a viro ſolutam duxit. Ex his oſtẽditur. ꝙ

ſi cauſa fornicationis fit ſeparatio. non poteſt vir vel mulier in aliã tranſire copulã. ¶Poſſunt autẽ recõciliari ⁊ cohabitare ſicut prius: ſi dimiſſum alter reuocare voluerit.

Que predictis videntur obuiare.

¶ Dicit tñ Johannes Chriſoſto. Sicut crudelis ⁊ iniquꝰ ẽ qui caſtam dimittit: ſic fatuus eſt ⁊ iniquꝰ q̃ retinet meretricẽ. ¶Patronus eñ turpitudinis eſt qui celat crimen vxoris. Item Hierony. Cũ mulier vnã carnem in aliã diuiſerit. ⁊ ſe fornicatiõe a marito ſeparauerit: nõ debet teneri. ne vir quoq; ſub maledicto faciat. dicẽte ſcriptura. Qui tenet adulterã ſtultus eſt et incipiẽs. Idẽ ad Amandum preſbyterũ ſcribẽs de quadã q̃ viro ſuo viuẽte alij nupſerat ſic ait. Rẽ nouã loquor: immo non nouã ſed veterẽ. q̃ veteris teſtamenti auctoritate cõfirmatur. Si reliquerit ſecundum virum mulier ⁊ reconciliari voluerit priori non poteſt.

Determinatio.

¶ Sed hec oĩa intelligenda ſunt de illa q̃ ab adulterio recedere noluit. nec per penitentiã peccatũ delere. Qđ ſi vir ſcienter patitur. ꝯſẽtire videtur. Si enim in adulterio pſeuerare elegit patronꝰ turpitudinis ⁊ lenocinij reus maritꝰ habebitur. niſi eam adulterij reã facere voluerit. Si aũt a peccato receſſerit ⁊ per penitentiã illud purgauerit poterit viro reconciliari. Unde Auguſti. Quid tibi durũ videtur vt poſt adulteriũ reconcilietur ꝯiunx: ſi fides aſſit non erit durũ. Cur enim adhuc deputamus adulteros. quos credimꝰ penitentia eſſe ſanatos? Idem. Nõ erit turpis nec difficilis etiã poſt patrata ⁊ purgata adulteria reconciliatio coniugij. vbi ꝑ claues regni celorũ non dubitatur fieri remiſſio peccatoꝝ. Nõ vt poſt viri diuortium adultera reuocetur. ſed vt poſt chriſti conſortium. adultera non vocetur. Item. Greg. Debet recipere peccatricem que penitentiã egit ſed non ſepe. Itẽ Hermes. Si vir ſcierit vxorem ſuã deliquiſſe ⁊ non egerit penitentiã mulier. ſed permanet in fornicatione ſua et viuit cum illa. vir reus erit ⁊ particeps peccati eius. Qꝫ ſi mulier dimiſſa egerit penitentiam ⁊ voluerit ad virum reuerti. debet recipere pec

catricem que penitentiam egit. ſed non ſepe.

De illis qui ſe ante polluerunt per adulterium.

¶ Solet etiaꝫ q̃ri an valeat duci in coniugiũ que prius ẽ polluta ꝑ adulteriũ? De hoc Leo papa ait. Nullus ducat in matrimoniũ quã pri⁹ polluit adulterio. Itẽ. Relatũ eſt auribus ſanctoꝝ ſacerdotũ quendã alterius vxorẽ ſtupro violaſſe. ꝛ inſuper mechie iuramentũ dediſſe. ꝙ poſt legitimi mariti mortẽ ſi ſupuiueret: ducere eam in vxorem: qḋ ꝛ factũ eſt. Tale ergo connubiũ ꝓhibemus ꝛ anathematizam⁹. His aliiſqꝫ auctoritatib⁹ vetantur in ꝯiugiũ copulari. qui ſe pri⁹ adulterio maculauerunt. Sed cõtra Aug. oſtẽdit dicens. Deniqꝫ mortuo eo cũ quo fuit veꝝ coniugium. fieri poteſt ꝯiugiũ cum qua preceſſit adulteriũ. Idẽ. Poſſe fieri ſane licitas ex perſonis illicite coniunctis honeſto placito ſubſequente manifeſtum eſt.

Determinatio.

¶ Sꝫ hec vltima auctoritas ḋ ꝯcubinis loquitur ꝓhibens cõcubinas poſſe tranſire ad honeſtum placitũ nuptiaꝝ. ſi caſtitatẽ ꝛ fidẽ ſeruare velint. Prima vero auctoritas Auguſtini de illis ait. q̃ de peccato penituerunt. ꝛ nihil in mortem viri machinate ſunt: nec viuente viro fidẽ adultere dedit mechus ꝙ eã in ꝯiugio duceret ſi ſuperuiueret. Qui vero hec faciunt. aliis premiſſis auctoritatibus prohibentur copulari.

Circa trigeſimã quintam diſti. Queritꝰ primo vtrum vir ꝛ vxor i cã diuortii adparia iudicantur.

¶ Ad hanc difficultatẽ rñdetꝰ affirmatiue ita ꝙ ſicut vir põt relinquere vxorem propter fornicationẽ ita etiam vxor põt reliquere viruꝫ propter fornicationẽ. Iſta cõcluſio patet authoritate diui Ambroſii ꝛ diui Hierony. et diui Aug. quos recitat magiſter in preſenti diſt. Duo tñ ſunt notanda ꝓ intelligentia huius rñſionis. Primuꝫ eſt ꝙ q̃uis ſe parentur vir ꝛ vxor nullus tñ ipſorum altero viuente põt contrahere matrimoniuꝫ. Scḋm notandũ eſt ꝙ ſi vir accuſet mulierẽ ꝛ probet eã commiſiſſe adulteriũ non fiet ſeparatio niſi vir ſit expꝰ talis criminis. nam ſi ipſe vir etiã cõmiſit adulteriuꝫ nõ debꝫ fieri ſepatio. Pariforma opꝫ ſi mulier probet ſuũ virũ eſſe adul-

terum ꝙ ipsa sit expers adulterij.

¶ Contra rñsionē hui⁹.q.arguitur sic. Diuortiū in lege nr̄a conceditur loco repudij antiquę legis: ſꝫ in repudio antiq̄ legis vir ⁊ vxor non iudicabātur ad paria ergo in lege nostra euangelica vir ⁊ vxor non iudicātur ad paria. ¶ Ad hoc argumentum rñdeꝭ negādo ꝯñam: et rō est. nam propter aliā causam concedebatur libellus repudij in antiqua lege ꝙ̄ concedatur diuortiū in lege nostra euangelica: cōcedebatur eñ libellus repudij in antiqua lege ad vitandū vxoricidiuꝫ: qꝛ iudęi erant multū proni ad occidenduꝫ vxores suas: sed in lege nostra euangelica non conceditꝭ diuortiuꝫ propꝭ illam causam: sed ad vitandū scandaluꝫ.

¶ Scdo arguitꝭ sic. si aliqs vir christianus castus relinquat vxoreꝫ suam propter fornicationeꝫ poterit ducere vnā aliaꝫ ergo resolutio nulla: añs probatꝭ: saluator nr̄ Matthęi 19. inquit. Qui dimiserit vxorē ⁊ aliā duxerit excepta causa fornicationis mechatur: ergo ꝑpter causam fornicationis licitū est vnā aliam ducere ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝭ negando añs: ⁊ ad probationē negatꝭ ꝯña Nā illa particula excepta causa fornicationis solū determinat illā particulā dimiserit: ⁊ in hoc fuerunt decepti multi hęretici: ⁊ ꝙ hoc sit verꝫ patet. Nā btūs Marcus in. 10. ca. et diuus Lucas in decimosexto ca. non ponūt illā ꝑticulā excepta causa fornicationis: ſꝫ simpliciter dicūt Quicunq̄ dimiserit vxorem ⁊ duxerit vnā aliam mechatꝭ. Pari forma diuus Paulus primę ad Corinth. septimo ca. inqt. Pręcipio nō ego: sed dñs vxorē a viro non discedere: ꝙ si discesserit manere innuptam.

¶ Contra istam solutionē arguitur sequeretur ꝙ vir sine culpa sua teneretur ad continentiā: ꝯñs est falsuꝫ: ergo sequela ꝓbatꝭ: posito casu ꝙ vir sit castus ⁊ mulier eius sit incorrigibilis tunc talis vir teneꝭ ad continētiam ergo seq̄la vera: añs probatur non pōt aliaꝫ ducere ergo teneꝭ ad continentiā. ¶ Ad hāc replicā rñdetur distinguendo sequelā: vel de se: et sic negatur illa: nec probatꝭ in isto sensu. vel de per accñs ⁊ sic cōceditꝭ illa ⁊ negatꝭ minor: ⁊ tunc vir habet duo remedia. Primuꝫ est ꝙ potest effici sacerdos in despectu vxoris suę. Scdꝫ est ꝙ pōt igredi religiōeꝫ

¶ Tertio arguitur maius peccatum est si vterq̄ coniugū fornicetꝭ ꝙ̄ si vn⁹ solus fornicetꝭ. ergo si propter fornicationē duntaxat vni⁹ pōt fieri diuortium poterit etiā fieri propter fornicationeꝫ vtriusq̄. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝭ negando ꝯñam: et rō est: qꝛ vterq̄ eorū est re⁹ eiusdem criminis: ⁊ ideo non pōt licite accusare alterū. ¶ Contra istā solutionem arguitꝭ. Diuortiuꝫ inducitur ad corrigendū adulteriū: ſꝫ hoc spectat ad virum ergo bñ pōt fieri diuortiū ꝙ̄uis ambo fornicentꝭ. ¶ Ad hanc replicā rñdeꝭ distinguēdo minorem. vel qñ ipse nō est exꝑs talis criminis ⁊ sic negatꝭ illa. vel qñ ipse est expers ⁊ sic conceditꝭ illa ⁊ negatur consequentia.

¶ Quarto arguitꝭ. sequeretur

q̄ vbi vir eſſet caſtus teneř relinque re vxorē adulterã: ꝯñs eſt falſuȝ er go ſequela probař: ſi non relinquat efficitur bigamus ergo teneř eã re linquere. Jam ꝓbař falſitas ꝯñtis: in lege noſtra euangelica nõ eſt red dendũ maluȝ pro malo: ſed ſi vir te netur relinquere vxorē ⁊ eam relin quat reddit malum pro malo: ergo non teneř eã relinquere. Inſup da retur ei occaſio pcti: ⁊ non ſolũ ipſi ſed etiam viro. ❡ Ad hoc argumen tum rñdetur diſtinguẽdo ſequelam vel vbi vir cognoſcit q̄ mulier ē cor rigibilis ⁊ ſic negatur illa: ⁊ ad ꝓba tionem negatur ꝯña. vel qñ non eſt corrigibilis ⁊ hoc cognoſcit vir ⁊ ſic conceditur illa ſequela ⁊ negař mi nor: ⁊ ad primam probationē nego q̄ reddat malum pro malo: ſȝ facit ei illam confuſionem vt ipſa reſipi ſcat ⁊ efficiatur bona. ❡ Ad aliaȝ ꝓ bationeȝ nego q̄ deř occaſio peccã di alicui ipſorũ ſed merendi vitam ęternam ſi volunt continere. ❡ Cõ tra iſtam ſolutionē arguiř. ſeq̄retur q̄ ſi vir caſtus repudiet propter for nicationē nõ poterit eã recuperare. ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̄la probatur In antiqua lege nõ licebat recupe rare poſt repudiuȝ ergo neq̧ in nr̃a licet. ❡ Ad hanc replicã rñdetur ne gando ſequelã: ⁊ ad probationē ne gatur ꝯña: rõ eſt: q2 ꝓpter alias cau ſas fiebat repudiũ in lege antiqua. Inſup licebat viro ducere vnã aliã vxorē: et in lege noſtra nõ licet: ⁊ vir eſt innocens: ideo datur ei facultas recuperandi vxorem ſuã toties quo ties voluerit: velit nolit ipſa adulte ra. Idem eſt dicenduȝ ſi mulier ſit innocens et repudiauerit virũ adul terum: q2 põt euȝ recupare quoties voluerit ipſo etiam contradicente.

❡ Quinto arguitur. Fornica tio ſpiritualis eſt mal⁹ pctm̃ q̧ for nicatio carnalis: ſed fornicatio ſpiri talis non eſt ſufficiēs cauſa diuortij ergo neq̧ fornicatio carnalis ❡ Ad hoc argumentũ rñdeř negando mi norem: ſed bñ verũ eſt q̄ tale diuor tium non debet fieri authoritate ꝓ pria ſed per iudiciũ ecclēſię: vt ſupe rius dictum eſt. ❡ Contra iſtã ſolu tionē arguitur. ſeq̄retur etiã q̄ vitiũ contra naturã eſſet ſufficiens cauſa diuortij: ꝯñs eſt falſum ergo ſeque la probatur: eſt grauius pctm̃ ⁊ ma gis cõtrariatur bonis matrimonij ergo vitiũ contra naturam eſt ſuffi ciens cauſa diuortij. ❡ Ad hanc re plicam rñdetur concedendo ſeq̄laȝ et negando minorē. ❡ Contra iſtaȝ ſolutionem replicatur: ſequereř q̄ vir ⁊ vxor non deberent iudicari ad paria in cauſa diuortij: ꝯñs eſt con tra rñſioneȝ queſtionis ergo ſeque la ꝓbař: grauiꝰ peccat mulier adul terando q̧ vir ergo non debēt iudi dicari ad paria: añs probař: mulier exponit ſe periculo furti. Nam ſi cõ cipiat ex adulterio talis filius repu tabitur legitimus et habebit hęre ditatē ipſiꝰ viri ergo exponit ſe peri culo furti. ❡ Ad hanc replicã rñdeř negando ſeq̄lã: ⁊ ad probationē cõ ſequentis non valet: ⁊ vex eſt q̄ cę teris paribus mulier grauius pec cat: ſȝ regulariter cętera nõ ſunt pa ria. Nam vir regulariter prudētior eſt muliere ⁊ minores habēt paſſio

nes ꝛ temptationes: ꝛ ideo quo ad iſtas circunſtantias vir grauius peccat ꝙ̃ mulier.

¶ Sexto arguit ſic. Per diuortiū ſimplex diſſoluitur matrimonium ergo quilibet coniugū poteſt contrahere matrimoniū de nouo: aſis probatur: vxor ſoluꝫ obligatur viro ad reddendū debitū ꝛ ad habitandū cum eo ſed per diuortiū non amplius tenet habitare cuꝫ eo nec reddere debitum: ergo ſimpliciter diſſoluitur matrimoniuꝫ. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando añs: et ad probationeꝫ negat maior: immo ad aliquid aliud obligatur. ſ. ad non contrahendū cū aliquo alio viro ipſo viuēte. Iuxta illud ſaluatoris Mattheí. 19. Quos deus coniūxit homo non ſeparet.

¶ Queritur ſcḋo circa eandeꝫ diſt. an liceat viro ducere vxorē quā polluit per adulteriū? ¶ Ad hāc. q. rñdet per aliquas concluſiōes quarum prima eſt iſta. Licituꝫ eſt viro ducere vxorem illā quā polluit per adulterium dummō nihil aliud interuenerit. Iſta concluſio patꝫ per determinationes romanoꝝ pontificū in titulo de eo qui ꝗ duxit in matrimonium: quā polluit per adulteriū Scḋa concluſio eſt iſta. Non licet viro ducere in vxorē illā quā polluit per adulteriū ſi dederit ei fidem ꝙ duceret eā poſt mortē vxoris proprie. Iſta concluſio patet per determinationē romani pontificis in ca. finali tituli allegati. Ex iſta concluſione ſequitur. ꝙ ſi ſortes ſit coniugatus in Francia ꝛ cōtrahat in hac vrbe Valentina cuꝫ vna alia ꝛ interim moritur illa que eſt in frācia in poteſtate ipſius mulieris valētine eſt facere diuortiuꝫ vel non facere: ſecus eſſet dicendū ſi mulier valentina ſciuiſſet ipſum ſortē eſſe coniugatum in francia. naꝫ tūc poſt mortem mulieris gallę non poſſet fieri matrimoniū inter eos ſine diſpenſatione romani pontificis et reſolutorie qñ quilibet eorū ſcit alterū eē coniugatum et attentāt contrahere vl̓ dant ſibi fidem de contrahendo matrimonio ꝛ ſequit adulteriū mortua vxore legitima nequeūt contrahere ſine diſpenſatione romani pōtificis: ꝛ ſi attentent cōtrahere nihil faciunt iḋo: qꝛ ſunt perſonę illegitime. Tertia concluſio eſt iſta. Nō licet viro in vxorē ducere illam quaꝫ polluit ꝑ adulteriū: qñ vterqꝫ adulterorū machinatus eſt mortē coniugis ꝛ adulterium pręceſſit. Iſta cōcluſio pꝫ per determinationē Alex. ſcḋi in ca. ſuꝑ hoc tituli allegati.

¶ Contra iſtas concluſiones arguitur primo ſic. Dauid cōmiſit adulteriū cū berſabee ꝛ poſtea machinatus eſt mortem mariti ipſius ſcꝫ Urię: ꝛ duxit ipſam berſabee in vxorē ergo concluſiones nullę: añs patet ex. 11. ca. 2ⁱ. lib. Reguꝫ. ¶ Ad hoc argumētuꝫ rñdet negādo ꝑñaꝫ et rō eſt: quia tunc tales perſonę nō erāt illegitimatę: mō vero ſunt illegitimatę per romanos pontifices.

¶ Scḋo arguitur ſic. vel fuit matrimonium inter ſortē ꝛ mulierē valentinā vel non ſi primū non pōt fieri diuortiuꝫ: ſi ſcḋm ſortes poterit

ducere quam voluerit ergo concluſiones nullę. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur dando ſcōm membrū: ⁊ nego ꝙ ſortes poſſit ducere vxorem ſi mulier valentina contradicat. rō eſt quia eſt innocēs: ⁊ ideo roman⁹ pōtifex in fauorem ipſius ⁊ pœnā ſor. nocentis rōnabilr ordinauit ꝙ erit in poteſtate ipſius innocētis facere diuortium vel non facere.

Si pro extrema conditione valeat vxor ſeparari a viro ⁊ econuerſo.

Diſtinctio. XXXVI.

Unc de cōditione videamus an valeat cōiugium diuidere. Ad qđ dicimus qꝛ non negatur ingenua poſſe nubere ſeruo. ſꝫ ſi neſcit eſſe ſeruilis ꝯditiōis. libere pōt dimitti cum ſeruit⁹ eius fuerit dephēſa ẜm illud. Si q̄s ingenuus hō ancillā alteri⁹ vxorē accepit. ⁊ eſtimat ꝙ ingenua ſit. ſi ipſa femina fuerit poſtea in ſeruitutē deiecta. ſi eam a ſeruitute redimere pōt faciat. ſi non pt. ſi voluerit aliā accipiat. Si vero ancillā eam ſcierat. ⁊ collaudauerat poſt eam vt legitimā habeat. Item ex eodē. Si femina ingenua acceperit ſeruū. ſciens ꝙ ſeruus eēt. habeat eū. qꝛ omnes vnū p̄rem habem⁹ in celis. vna lex erit viro ⁊ femine. Cū dr̄ ſciens illū ſeruū datur intelligi. ꝙ ſi neſcierit illū ſeruū eſſe non cogit manere cū ipſo. Si eñ ꝯditionis dolū patitur: non cogit adherere ei cui⁹ fraude decepta eſt. Si aūt ſcierit vir ꝯditionē mulieris vel ecōuerſo: nō valet eā dimittere. Unde zacharias papa. Si q̄s liber ancillā in matrimonio acceperit. non habet licentiā dimittendi eam: ſi ꝯſenſu amborū ꝯiuncti ſunt: niſi ob fornicationē. De illis agit quibus alterutrius ꝯditio nota eſt quando coniunguntur.

De copula ſerui ⁊ ancille diuerſorum dominorum.

¶ Queritur etiā ſi ſeru⁹ vnius ancillam alterius acceperit an ſit inter eos ꝯiugium. De hoc etiā ita ſtatuꝫ eſt. Dictū eſt nobis ꝙ q̄dam legitima ſeruorū matrimonia poteſtatiua q̄dam p̄ſumptione dirimant. non attēdentes illud qđ de⁹ ꝯiunxit hō non ſeparet. Unde nobis viſū eſt vt ꝯiugia ſeruoꝝ nō dirimātur etiā ſi diuerſos dn̄os habeant. ſed in vno ꝯiugio permanentes

dñis ſeruiant ſuis. Et hoc in illis obſeruanduz eſt vbi legalis ꝯiunctio fuit. ⁊ per voluntatez dñoꝝ. Attende finem hui⁹ capituli vbi videtur innui preter voluntatẽ dñoꝝ inter ſeruum ⁊ ancillã non poſſe ꝯtrahi ꝯiugiũ vel ſi ꝯtrahitur non eſſe ratum. Quibuſdam tamen videtur inter eos poſſe fieri coniugiũ dominis ignorantibus.

De viro qui ſe facit ſeruuz vt diuidatur ab vxore.

¶ Illõ etiã notandũ. ꝙ ſi mulier virũ liberuz accepit ⁊ ille vt cauſam p̃ſtet diſcidij ſe alicuius ſeruũ fecerit. nec ille vxorez dimittere: nec illa ob vinculũ ꝯiugij in ſeruitutem redigi poterit. Unde illõ ꝑlatũ eſt ad ſanctam ſynodũ. ꝙ ꝗdam ingenu⁹ ingenuã accepit vxorẽ. ⁊ poſt filiorũ procreationem. occaſione diuortij. cuiuſdã ſeruuz ſe fecerit vtrũ ⁊ mulierẽ neceſſario tenere debeat. ⁊ ſi tenuerit. an illa etiã ſeruituti ſubijci debeat q̃ſitũ eſt. Iudicatũ eſt vxorẽ minime debere dimitti: nõ tñ ob xpi legem mulierẽ in ſeruitutẽ redigi. dũ ille non ex ꝯſenſu ꝯiugis ſe ſeruuz fecerit. quem liberum ipſa maritum acceperat.

illegiti—

De etate contrahentium.

¶ Hoc etiã ſcienduz eſt ꝙ pueri ante. xiiij. annos. ⁊ puelle ante. xij. annos ſ3 leges matrimonium inire nequeunt. Qõ ſi ante predicta tẽpora copulã inierit: ſeparari poſſunt: ꝗuis voluntate ⁊ aſſenſu ꝑentũ iuncti fuerint. Qui võ in pueritia copulati poſt ãnos pubertatis nolunt ſe relinq̃re. ſed in ꝯiunctione ꝑmanere. iã ex hoc efficiunt̃ ꝯiuges ⁊ deinceps nequeũt ſepari: Itẽ. Sponſalia ante ſepteñium ꝯtrahi nõ pñt: ſolo eñ ꝯſenſu ꝯtrahunt̃. q̃ interuenire non põt niſi ab alterutra ꝑte intelligatur qõ inter eos agit̃. Duo illa executi ſum⁹ cũ alioꝝ quorundã adiectione ꝗbus ꝯiugiũ ſolui põt. nec tñ ſolui ſemꝑ neceſſe eſt. Nunc de illis que ꝑſonas legitimas penitus faciunt addendũ ẽ. ⁊ primũ de ordine.

Irca trigeſimam ſextam diſt. queritur primo vtrum ſeru⁹ põt contrahere matrimonium?

¶ Pro hui⁹ queſtionis intelligentia eſt notandum ꝙ triplex eſt ſeruus. ſ. locatitius qui proprie dicitur famulus. nam locat opas

ſua. Alrꝰ dicit eſſe ſeruus glebalis ſiue adſcriptitiꝰ: ⁊ eſt ille qui eſt adſcriptus glebe .ſic. ſ. ꝙ qn venditur vinea vel ager talis tenet colere: et ſi vult fugere dñs pōt eū perſequi ⁊ cogere ad colendā terraꝫ: et de iſtis duobꝰ nō intelligit titulus qſtionis. Tertius eſt ſeruus venalis q ſolet venūdari ⁊ emi more pecudū ⁊ multi tales ſerui ſunt in hiſpania. Alemania ⁊ Italia. In francia vo ſunt multi ſerui adſcriptitij. ſ. in burgūdia ⁊ comitatu Aruernenſi. ⁊ de ſeruis venalibus intelligit titulus. q. ¶ Iſto notato rñdet ad titulum. q. per duas concluſiones. Prima eſt iſta. Quilibet ſeruus pōt contrahere matrimoniū de conſenſu dñi ſui. Hec concluſio patet. Dñs habꝫ poteſtatē ſup corpus ſerui ⁊ pōt eū facere liberū ergo a fortiori pōt dare ei facultatē contrahendi mrīmoniū Scḋa concluſio eſt hec. Quilibꝫ ſeruus contra voluntatē dñi ſui pōt cōtrahere mrīmoniuꝫ. Iſta concluſio patet per determinationē Adriani pontificis in primo ca. de coniugio ſeruorū. allegantis paulū ad Galathas .4. dicentē. In xp̄o ieſu neqꝫ ē ſeruꝰ neqꝫ liber: ergo cū mrīmoniū ſit qddā ſacramētuꝫ ſequit qd qlibꝫ ſeruꝰ eſt capax matrimonij niſi aliū deſit impedimentū ex parte impotentie.

¶ Contra iſtas concluſiones arguit ſic. Nemo pōt dare illud qd eſt alterius: ſed corpꝰ ſerui eſt dñi ſui ergo non pōt dare corpus ſuum mulieri et per ꝯñs nō pōt contrahere matrimoniū ad hoc argumentuꝫ rñdetur ꝙ corpus ſerui non eſt dñi ſui quo ad oēs actꝰ: ⁊ ideo bene poteſt dare ſeruus corpus ſuum cōtra voluntatē dñi quantū ad illū actuꝫ in quo dñs ſuus non habꝫ dñium: ⁊ per ꝯñs pōt dare dñium ſui corporis mulieri quantū ad actū copule carnalis: qꝛ in tali actu nihil debꝫ agere neqꝫ videre dñs ipiꝰ ſerui. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguitur: ſeqretur ꝙ cōtracto matrimonio dñs nō poſſet transferre ſeruuꝫ ſuum ad ptes longinquas ⁊ remotiſſimas: ꝯñs ē falſuꝫ ergo ſeqla pbat: ſeruus poſt mrīmoniū contractū tenet reddere debitum vxori: ſed ſi transferat ad partes longinquas non poterit reddere ergo non poteſt dñs eius trāsferre ſeruū coniugatū ad partes lōginquas. Iā probat falſitas primi ꝯñtis Ante mrīmoniū dñs poterat transferre ad partes lōginquas ergo poſt matrimoniū poterit eū etiā transferre ad ptes lōginquas: ꝯñia tenet: qꝛ dñs non debet priuari iure ſuo ſine culpa. ¶ Ad hanc replicaꝫ rñdet Gloſſa ſup primū ca. de cōiugio ſeruorū concedēdo ſequelā ſimpliciter: ſed reuera ſubtilius reſpondet doctor ſubtilis diſtinguēdo ſeqlam. vel talis ſeruus contraxit matrimonium cū conſenſu dñi ſui ⁊ ſic conceditur ſequela ⁊ negat minor: et ad probationē negat ꝯñia: rō eſt: quia ipſemet dñs priuauit ſeipſum qn dedit ipſi ſeruo facultatē contrahendi matrimoniū: ſi vero talis ſeruus contraxit matrimoniū cōtra voluntatē dñi ſui negat ſeqla: ⁊ ad probationē negat ꝯñia: ſed tunc mulier debꝫ ſequi ipſum ⁊ ſi non pōt impu-

tetur ſibi: poſtq̄ cōtraxit contra voluntatem domini ſui.

¶ Scḋo arguitur ſic. ſequeret q̄ ſeru⁹ poſſet ordinari: ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̄la ꝓbat̄: ſacer ordo ē ſacramentū ergo ſeruus contra volūtatem dn̄i ſui pōt ſuſcipere ſacrū ordinē: ꝯña tenet: q2 propter illā cauſam dictū eſt ſeruū poſſe contrahere matrimoniū. ¶ Ad hoc argumētum rn̄detur cōcedēdo ſequelā ſimpliciter ⁊ negando minorē. Nihilominus ſi eps ſcienter ordinet talē ſeruum tenet̄ ſoluere preciū ipſi domino ſi contra voluntatē ipſius dn̄i ordinet eū. Si vero ignoranter eps hoc faciat tenetur reſtituere ſeruū ipſi dn̄o ⁊ dn̄s nō pōt eū occupare niſi in rebus honeſtis. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄. ſeruus non pōt vouere religionē ergo non pōt ſuſcipere ſacros ordines: añs probat̄ per votum religionis ſeruus dat dn̄iū ſui corporis: quo ad oīa ſeruitia honeſta ipſi religioni ⁊ hoc non pōt facere contra voluntatē dn̄i ſui ergo nō poteſt vouere religionē. ¶ Ad hanc replicā rn̄detur negando ꝯñam: diſcrimē eſt: quia per religonē totalit̄ dedicatur ſeruitio diuino: non autē per ſuſceptiōeꝫ ſacri ordinis. ¶ Circa iſtam materiā dubitat̄ primo. an ſeruitus poſt matrimoniū ratū adueniens dirimat m̄rimoniū. ¶ Ad hoc rn̄det̄ negatiue. Nam alias hō facile ſeparet quos deus coniūxit. et ſic ſi vir vellet relinquere vxorem non oporteret niſi q̄ venderet ſeipſum in ſeruum. ¶ Contra iſtā rn̄ſionem arguitur. mulier non pōt vendere ſeipſam ergo vir non pōt vendere ſeipſum: ꝯña tenet: q2 nō videtur maior rō de viro q̄ꝫ de muliere. ¶ Ad hoc rn̄det̄ negando ꝯñam: et ad probationem nego q̄ nō ſit maior rō de viro q̄ꝫ de muliere. Immo eſt magnum diſcrimen nam vir caput eſt mulieris teſte Paulo. imo teſte dn̄o deo mulier eſt ſub poteſtate viri ſed vir non ſubijcitur mulieri ideo vir pōt ſeipſum venundare nō mulier. ¶ Scḋo dubitatur ſi ſeru⁹ contraxerit matrimoniū et dn̄s precipiat ei aliq̄d eo tempe quo mulier ipſius ſerui querit ab eo debitū: q̄d debet agere ſeru⁹: et precipue ſi cōtraxit cōtra voluntatē dn̄i ſui. ¶ Ad hoc rn̄detur q̄ ſi imminet periculū in mora: ita q̄ aliqui volunt occidere dn̄m ſerui: ſeruus tenetur obedire dn̄o: ſi vero nō ſit periculū in mora debet ſeruus reddere vxori debitū ⁊ deinde ſeruire dn̄o ſuo. ¶ Tertio dubitat̄ ſi dn̄s precipit ſeruo ſuo q̄ non contrahat m̄rimoniū an pōt cōtrahere. ¶ Ad hoc rn̄det̄ affirmatiue rō eſt quia illud preceptū dn̄i ē irrationabile. ¶ Quarto dubitatur ſi vir habet probabile dubiū q̄ mulier ſua non eſt libera an tunc poſſit petere debitū ⁊ an teneat̄ reddere. ¶ Ad p̄mā parteꝫ dubij rn̄det̄ negatiue. ¶ Ad ſcḋam partē rn̄det romanus pōtifex in capite inquiſitioni de ſententia excōicationis: q̄ pōt reddere debitū. Nihilominus in ſecundo ca. de coniugio ſeruoꝝ h̄r̄tur q̄ ſi talis poſteaq̄ꝫ audiuerit vxoreꝫ ſuam non eſſe liberā: cognouerit eā matrimoniū erit ratū et ſic videtur ſibi preiudicare reddendo debitū:

ſed quidqd faciat talis vir ſiue reddat ſiue nō reddat ignorātia inuincibilis excuſabit eum.

¶ Queritur ſcdo circa eandez diſt. An defectus etatis ipediat matrimoniū? ¶ Pro hui⁹. q. intelligētia eſt aduertendū ꝙ ad contrahenduz matrimoniū requirit ꝙ maſculus habeat. 14. annos ⁊ fœmina. 12 regulariter: qđ notant additur. naz ſi malicia ſuppleat etatē bñ pōt contrahi matrimoniū ante. 12. in fœmina ⁊ ante. 14. in maſculo. vt patet ꝑ determinationes Alexandri ſcdi et Innocētij tertij in multis ca. de de ſponſatione impuberum.

¶ Contra reſolutionē hui⁹. q. arguitur ſic ſi defectus etatis impediret matrimoniū vel hoc eſt ꝑpter defectum rōnis vł copule carnalis nullum iſtoꝝ pōt dari ergo reſolutio nulla: minoꝛ probat quo ad primam partem. nam regulariter vir plus habet rōnis in. 12. ꝙ̄ fœmina: ergo ſi nō requiruntur. 14. anni ad fœminā non requirent etiā ad maſculuz. Iam probat minoꝛ quo ad ſcdam partē teſte diuo Hieronymo Salomō genuit Roboam in vndecimo anno. ſimilr̄ narrat diu⁹ Gregorius in ſuo dialogo ꝙ quidā paruulus igrauidauit ſuā nutricē ergo non eſt ob defectū copule carnalis. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando minorē: ⁊ dico ꝙ eſt ob defectuz vtriuſq ſimul: qꝛ regulariter hoies ante. 14. annū non poſſunt gñare ſimilter non habent magnā prudentiam: ⁊ vir debet habere plus rationis ꝙ̄ mulier qꝛ vir caput eſt mulieris: propterea leges reſpiciunt ea ꝙ cōiter accidunt ⁊ non illa quę nunꝙ̄ aut raro accidunt. Proinde rōnabiliter ordinauit ſctā mater ecclīa ꝙ maſculus habeat. 14. ⁊ fœmina. 12. annos. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur. Leges dant tutores vſq ad 25. annū ergo ante illū non pōt contrahere. Inſup ad profeſſionē religionis requirit viruz habere. 18. annos ergo pariforma ad mr̄imoniū. ¶ Ad ambas replicas negatur conſequentia: diſcrimē eſt: qꝛ multa ſcādala gñarent ⁊ multę fœminę male audirent ſi tm̄ tēporis requireretur ad matrimonij contractum.

In quo oꝛdie neqat fieri cōiugiū. Diſti. XXXVII.

unt igitur quidaz ordines in quib⁹ nullatenus poteſt contrahi coniugium: et ſi interceſſerit copula fit diuoꝛtiū. vt ſacerdotium: dyaconatus ⁊ ſubdyaconatus. In alijs vero permittitur ſortiri cōiugiū niſi religionis habitū ſumpſerint vel ꝯtinentie votum fecerint. Unde Leo papa. Clericos. lectores. oſtiarios. exorciſtas. acolitos ſi extra votū ⁊ habitū inueniuntur ⁊ continentiā ꝓfiteri nolunt vxorē ducere vir

ginem eccleſia romana permit/
tit. non viduã vel repudiatam:
quia deinceps nec ad ſubdya/
conatuȝ prouehi poterunt. nec
laicus vxorẽ ſortitus niſi virgi
neȝ: vel bigam⁹ ad clericatum.
Itẽ ex cartaginẽſi ɔcilio. Pla/
cuit epiſcopos. pſbyteros. dya
conos. ſubdyaconos. etiam ab
vxoribus abſtinere. qḋ ſi non fe
cerint etiã ab eccleſiaſtico remo
ueantur officio. Ceteros vero
clericos ad hoc non cogit. Itẽ
Leo papa. Lex ɔtinentie ea/
dẽ eſt miniſtris altaris q̃ epiſco
pis ⁊ preſbyteris q̃ cum eſſent
laici vel lectores. licite vxores
ducere potuerunt: ſed cũ ad pre
dictos peruenerunt gradus. ce
pit eis non licere qḋ prius licu
it. Itẽ in ſexta ſynodo. Si quis
eoꝝ qui ad clericatuȝ accedunt
voluerit nuptiali Lege mulieri
copulari. hoc ante ordinẽ ſub/
dyaconat⁹ faciat. Itẽ Calixtus
papa. Preſbyteris. dyaconi/
bus. ſubdyaconib⁹. monachis.
cõcubinas habere ſeu matrimo
niũ contrahere penitus interdi
cimus ɔtracta quoq; matrimo
nia ab huiuſmodi perſonis diſ/
iungi. ⁊ pſonas ad penitentiaȝ
debere redigi. iuxta ſanctorum
canonũ diſtinctionẽ iudicam⁹.

Itẽ Gregorius. Nulluȝ facere
ſubdyaconũ epiſcopi pſumant
niſi qui ſe caſte victurũ promi/
ſerit. qꝛ nullus debet ad miniſte
rium altaris accedere niſi cuius
caſtitas ante ſuſceptum mini/
ſterium fuerit approbata.

De interfectoribus ſuaruȝ coniugum.

Wis adijciendũ eſt de occi/
ſoribus ſuaꝝ coniugum. De q̃
bus Nicolaus papa ſcribit Ra
dulpho bituricenſi archiepiſco
po. Interfectores ſuaꝝ coniu/
gum ſine iudicio: cũ non addis
adulteraꝝ vel aliquid huiuſmo
di. quid aliud habendi ſunt q̃
homicide. Ac per hoc ad peni
tẽtiam redigendi. quibus peni
tus denegatur ɔiugiuȝ. Hic vi
detur Nicolaus permittere ma
ritis pro adulterio aut alio hu/
iuſmodi vxores ſuas interfice/
re ſed eccleſiaſtica diſciplina ſpi
rituali gladio non materiali cri
minoſos feriri iubet. Unde idẽ
Nicola⁹. Inter hec noſtra ſan
ctitas addere ſtuduit: ſi cuius
vxor adulterium perpetrauerit
vtrũ marito eius ſm mundanã
legem interficere liceat. Sȝ ſan
cta dei eccleſia nunq; mundanis
conſtringitur legibus. gladium

non habet niſi ſpiritualem. Itē Pius papa. Quicunqꝫ propriam vxorē abſqꝫ lege ꝛ ſine cauſa interfecerit aliamqꝫ duxerit. armis depoſitis publicam agat penitentiam. et ſi contumax extiterit: anathematiſetur vſque⸗quo conſentiat.

CIrca.37.diſtinctionē q̄ritur. Prio vtrū ordo impediat matrimoniuꝫ contrahendū ¶ Pro hui⁹ q. intelligētia eſt notanduꝫ: ꝙ in primitiua eccleſia ſoluꝫ fiebat mentio de epo: ſacerdote ꝛ diacono et diaconus et ſacerdos includebāt alios ordines ꝛ exercebant act⁹ illorum propter paucitatē miniſtroꝛuꝫ Nunc vero aliq̄ tm̄ ſunt ſubdiaconi et aliqui ſolū habēt.4.minores ordines: qꝛ nunc cultus dei eſt iā ampliatus propter multitudineꝫ miniſtrorum. Ulterius eſt aduertenduꝫ ꝙ duplex eſt ordo.ſ.ſacer ꝛ nō ſacer 4.minores reputant̄ ordines nō ſacri. Alij vero reputant̄ ſacri ¶ Iſtis notatis rn̄det ad.q. per aliquas cōcluſiones. quarum pria eſt iſta. Ordo non ſacer non impedit matrimonium contrahenduꝫ. Hęc concluſio patet per determinationes eccleſię et romani pontificis: quę habentur a.28.diſt. vſqꝫ ad.35.diſt. Scd̄a eſt hęc. Ordo ſacer aliter impedit apd̄ gręcos matrimoniū contrahenduꝫ et aliter apud latinos. Hęc concluſio probatur: qꝛ greci impediunt̄ ex vi ordinis ſacri. Latini vero duplici vinculo.ſ. vi ordinis et rōne voti continentię annexi ſacris ordinib⁹. hoc patet expreſſa determinatione magiſtri in preſenti diſt. et oim doctorum theologorū ſcribentiuꝫ ſup hanc pręſentē diſt. ꝛ ideo eſt: ꝙ gręci prius ducunt vxores et poſtea accipiunt ordines ſacros: ſꝫ poſt mortem vxoris ſacerdos gręcus nō pōt ducere alteram ꝛ hoc ex traditione apoſtolorū. Quare pro maiori parte doctores pariſiēſes iuniores credunt eſſe de iure diuino ſacerdoteꝫ non poſſe contrahere matrimoniuꝫ in ſenſu cōpoſito.i.non eſt poſſibile ꝙ ſacerdos contrahat matrimoniū et ſic magna eſt differentia inter dominos ſacerdotes gręcos ꝛ latinos nam ipſi ſacerdotes gręci ſunt vxorati ꝛ licite vtunt̄ ſuis vxoribus quo ad actuū copule carnalis: ſed ſacerdotes latini ꝛ ſi aliq̄ ſint vxorati nō tn̄ poſſunt vti vxoribus licite ꝛ celebrare. Inſup eps latin⁹ nō pōt ſciēter licite dare ordines ſacros coniugatis: ſꝫ bn̄ eps gręcus pōt dare ordines ſcienter ꝛ licite gręco cōiugato. Et ꝙ Neoterici doctores nō moueātur ſine cauſa patet: qꝛ ſi ſolum eſſet de iure poſitiuo aliqs gręcus ſacerdos poſt mortē vxoris ſuę duxiſſet alteram ꝛ maxie ſi mortua ſibi fuiſſet in iuuentute ſed nunqꝫ aliquis ſacerdos gręcus poſt primam duxit alteraꝫ ergo magna eſt apparentia ꝙ eſt de iure diuino in vltimo gradu.ſ. ex traditione apoſtolorū.

¶ Queritur ſcd̄o circa eandeꝫ

diſt. An sacerdotes per susceptionē sacri ordinis. ſ. diaconatus vel subdiaconatus vouerunt solemnitē continentiam. ¶ Huius. q. rñsio nulli catholico debȝ esse ambigua cū duo romani pontifices. ſ. Bonifaci⁹. 4. et Joan. 22. duas decretales ędiderint quę a sancta matre ecclesia approbantur. Prima habeť lib. 6. de voto ⁊ voti redemptione. Scđa habeť iter extrauagātes ipsi⁹ Joā. 22. quę incipit Antiquę cōcertationi ⁊c. Quare quilibȝ theologus suspect⁹ est de fide nisi teneat partē affirmatiuaȝ hui⁹. q. Proinde multi sunt in hac vrbe in periculoso statu obstinati in malitia volentes ignorare ea: quę tenentur scire. Sed teste Paulo ignorans ignorabitur a dño deo. Hanc etiam rñsionē affirmatiuā tenent diuus Thomas: diuus Bonauētura doctor subtilis. ⁊ sic de alijs doctoribus theologis taȝ antiqͣs ꝙ̄ Neotericis. ⁊ sanctus Vincenti⁹ in primo sermone de Natiuitate vginis Marię inqͭ. Nota contra clericos ignorantes dicētes ꝙ peccatuȝ luxurię non est maius pctm̄ veruȝ ē in laicis: sed sufficit ad damnationē. In clericis autē et religiosis est de maioribus pctis ꝓpter votum.

¶ Sed insurges contra hanc responsionē: qꝛ dñi epi qñ conferūt ordines nihil dicunt ergo suscipientes ordines sacros a talib⁹ epis nō obligant ad votū cōtinentię. ¶ Ad hoc argumentū rñdeť negādo añs. Immo aperte illis dicūt ꝙ oportȝ eos seruare castitatē: sed nullus est peior surdus ꝙ̄ ille: qui non vult audire. Sȝ dato añte ꝙ aliqͥs eps non dixerit dicit dñs doctor subtilis cuȝ alijs doctorib⁹ ꝙ sufficienter ecclesia ꝓmulgauit: et ꝙ ipsi teneň scire neqȝ in hoc ecclesia pręiudicat illis qꝛ neminē cogit ad susceptiōeȝ sacri ordinis: ⁊ ideo si nō vis promittere continentiā noli accipere sacros ordines. ¶ Prętcrea si aliqͥs vult accipere vxorē ipse diligenter inquirit de moribus ipsius ⁊ pulchritudine et bonis fortunę: et naturę. et sic de alijs. et qđ ipse debet agere postꝙ̄ erit vxoratus. debet em̄ ipse vxoreȝ nutrire ⁊ familiā. ergo per locum a maiori ⁊ fortiori: si aliqͥs debeat suscipere sacros ordines teneť ipse indagare diligenter quid debȝ agere postꝙ̄ susceperit sacros ordines: et ad quid obligať. et per ꝯñs si ignorat non excusabiť: ſȝ a dño deo ignorabitur ⁊ diabolus ipsuȝ cognoscet: Insuper a vigesima octaua disti. vsqȝ ad. 85. sunt determinationes diui Gregorij ⁊ aliorū romanorū pontificum ⁊ conciliorū scte matris ecclesię: maxie concilij Toletani ⁊ ꝯcilij Cartagineñ. Quare contradicētes resolutioni hui⁹. q. non sunt rōnib⁹ confutandi. Naȝ vt habetur. 24. q. prima. ex papa Gelasio non licȝ vertere in dubiū illđ: qđ per sctām matrem ecclesiā semel determinatū ē.

¶ Queritur tertio circa candē dist. an talis continentia: quā vouerunt dñi sacerdotes: se extendat ad nullam cognoscere. ¶ Pro hui⁹. q. intelligentia est aduertendum: ꝙ de ista. q. apud nō praue affectatos nulla deberet esse difficultas. naȝ il-

le terminus continētia illud impoꝛtat: niſi volueris vocare ſacerdotē habentē .10. concubinas continentē certum enim eſt ꝙ continētia eſt q̄daꝫ virtus inclinās hoīem ad ſeruāduꝫ ſe immunē ab oib⁹ venereis: et ita capit expreſſe diu⁹ Paulus in epiſtola ad Galath. quē allegat diuus Thomas in ſcda ſcdę. q. de cōtinentia. Ita etiā capit doctoꝛ ſubtilis in preſenti diſti. et breuiter oēs doctores theologi: qui tractant de continentia: et qđ foꝛtius ꝛ mirabilius ē philoſophus noſter in lumine naturali ita capit continentiā et ideo cū allegat diuus Thomas loco allegato. Sed qꝛ vbiq; ſemp ſunt aliq̄ maliq̄ nitunt̄ peruertere bonos mores et laudare peccatoꝛes in deſiderijs ipſoꝛum: ꝛ pręcipue in hac vꝛbe valencia: pꝛobat̄ rñſio affirmatiua huius. q. habetur enim in ca. Diaconus 27. diſtinctionis: ꝙ nō eſt oꝛdinād⁹ diaconus niſi pꝛofeſſus fuerit caſtitatem. ꝛ in eodē ca. habetur ꝙ illi q̄ vxoꝛes habent ſi volunt fieri ſacerdotes aut diaconi continentiam debent pꝛofiteri. Si ergo vouere continentiam eſt vouere non contrahere matrimoniū: manifeſtū eſt ꝙ illi qui iam habēt vxoꝛes non vouerent continentiā cuꝫ iam ſint vxoꝛati: ergo certum eſt ꝙ vouere continentiā eſt vouere ſe immunē ſeruare ab oībus venereis: ꝛ in cap. pꝛeſbyteris eiuſdē diſt. Calixt⁹ papa inq̄t. Pręſbyteris diaconibus ſubdiaconib⁹: et monachis cōcubinas habere ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus. ergo ex intentione Calixti papę idem eſt iudicium de monachis et ſacerdotibus quo ad continentiam. ſed continentia religioſoꝛum ſe extendit ad nullam cognoſcere ergo: continentia ſacerdotum ſe extendit ad nullam cognoſcere. Simil'r in cap. Nullum. 28. diſti. diuus Gregoꝛius ait. Nullū facere ꝑſumant epi ſubdiaconū niſi caſte victurum pꝛomittat ꝛ cui⁹ caſtitas antea fuerit pꝛobata: ſed caſte viuere extra matrimoniuꝫ eſt nullā cognoſcere ergo rñſio affirmatiua q̄ſtiōis vera. ꝛ hāc authoꝛitatē allegat magiſter expreſſe in ꝑſenti diſt. ꝛ ideo mirandum eſt de magiſtris theologis hui⁹ vꝛbis ſi fas eſt vocare eos magiſtros. qui non viderūt talē authoꝛitatem in pꝛeſenti diſt. ꝛ capite immediate ſequenti. qñ ex concilio Toletano habet̄. opoꝛtet eos pꝛofiteri vt caſte ꝛ pure viuant: ergo extendit ſe ad nullā cognoſcere. Alias certū eſt ꝙ non pure viuerent ſi cōcubinas haberēt. ¶ Pręterea i ca. De his eiuſdeꝫ diſt. ex concilio toletano habet̄. Caueant ne immemores ſuę ſponſionis aut ad terrenas nuptias aut furtiuos concubitus vltro concurrāt: qđ ſi fecerint vt ſacrilegij rei. extranei ab eccleſia habeātur ergo talis continentia extendit ſe ad nullā cognoſcere. Ideꝫ in ſententia habetur in ca. Pręterea. ꝛ in ca. Epos. ex cōcilio Carthagineñ. 31. diſt. habet̄. opoꝛtet epos pꝛeſbyteros ꝛ diaconos eſſe continētes in oībus. Idem aſſerit Gregoꝛius de ſubdiaconibus in cap. Subdiaconibus tuis. 32. diſt. pariformā in cap. Cum in pręterito. 85. diſt. ex concilio Carthaginenſi. habet̄ ꝙ iſti tres

gradus.ſ.presbyteratus:epatus: ꝛ diaconatus caſtitati per cõſecratio nem ſunt annexi ꝛ continentes eſſe in oibus oportz:ꝛ ꝙ pudititia in oi bus ꝛ ab oibus cuſtodiat. Sed non ſeruaretur pudicitia in oibꝰ niſi cõ tinentia ſe extenderet ad nullam co gnoſcere ergo continentia ſe exten dit ad nullã cognoſcera. Itẽ proba tur authoritate diui Bonauẽturę in 38.diſt.quarti ſentẽtiaruz dicẽtis ꝙ ratione voti continẽtię ab oi coitu ẽ abſtinendũ. Idez dicit ſanctꝰ Tho mas ꝛ ſimilr̃ Doctor ſubtilis.q.vni ca 37.diſt.4ⁱ.ſententiaꝝ inqt enim doctor ſubtilis ꝙ ſacerdos deputat miniſterio ſacro qđ requirit mũdi ciam mentis et carnis ꝛ perſpicaci tatem intellectus ꝛ feruorẽ affectꝰ: ad quę oia diſponit continẽtia. Pa riforma idẽ thomas in ſcda ſcdę.q. 88.dicit ꝙ continentia oẽm coitum prohibet. Idem etiã dicit in.155.q. et allegat philoſophũ idẽ aſſerentẽ Item Maioris ꝛ Almain doctores clariſſimi et Neoterici in ſuis quar tis ſententiarũ dicũt expreſſe ꝙ ſa cerdos cognoſcens ſolutaz duplici peccato peccat.ſ.contra votũ ꝛ con tra illud pręceptũ non mechaberis vel non fornicaberis. ¶ Inſup dñi Canoniſtę ſunt etiam iſtius ſñię.ſ. dñs Joan.de turre cremata. Anto nius de butrio prępoſitus Hoſtieñ et ſic de alijs. Quas ob res incõcuſ ſe tenenduz eſt: maxie pꝑ determi natiõe eccłię in cõcilio Toletano q̃ habet in ca. De his allegato.ꝙ ꝯti nẽtia ſe extẽdit ad nullã cognoſce.

¶ Contra iſtã reſponſionẽ ar. vnico argumẽto. Materia pręcepti non eſt materia voti:ſed non forni cari eſt materia p̃cepti ergo non for nicari non eſt materia voti ꝛ ꝑ ꝯñs continentia non ſe extendit ad nul lam cognoſcere. ¶ Hoc argumen tum eſt enſis aiacis. Nam potius militat contra aduerſarios q̃ cõtra nos et aperte decipiunt:credũt eñ ꝙ illi q̃ vouẽt cõtinentiã: vouent nõ fornicari: hoc aũt eſt ridiculoſuz:nã non vouẽt illđ ſz hñ vouẽt ſe imunes ſeruaturos ab oibus venereis:ſiue nullã cognoſcere ꝛ ſeruare ſe immu nem ab oibus venereis ſiue nullaz cognoſcere nõ eſt materia pręcepti ſed conſilij: et ideo eſt materia vo ti. ¶ Quare rñdetur ad formam ar gumenti concedendo ꝙ nõ fornica ri non eſt materia voti:ꝛ cũ infertur ergo continentia nõ ſe extendit ad nullã cognoſcere negatur ꝯña. Naz vt monſtratuz eſt decipiunt iſti cre dentes ꝙ vouere continẽtiã eſt vo uere non fornicari. Aduerſarij etiaz allegant Joan.de Gerſono: ſed de Gerſono eſt contra eos: ꝛ maxie in tractatu de viſitatione p̃latorũ ꝛ ce libatu ſacerdotuz et in multis alijs locis. ¶ Iã oſtendo ꝙ argumentuz ſit enſis aiacis. Sacerdotẽ non cõ trahere eſt ex pręcepto ergo non eſt ex materia voti.ꝛ per ꝯñs male di cunt ꝙ ſacerdotes vouẽt non cõtra here matrimoniũ:añs probatur ex traditione apłorum.habemꝰ ꝙ po ſtea q̃ aliqs eſt ſacerdos nõ põt cõ trahere m̃rimoniũ ergo ſacerdotez non contrahere matrimoniũ eſt de pręcepto.ꝛ inde eſt vt diximꝰ ſuprꝰ ꝙ gręci prius contrahunt matrimo

nium ⁊ poſtea efficiunt ſacerdotes: et clare cõſtat q̄ ſm aduerſarios veritatis catholicę materia p̄cepti nõ eſt materia voti: ⁊ ſacerdotē contrahere matrimoniũ eſt materia pręcepti ex traditione apoſtolorum ergo impoſſibile ē q̄ ſacerdotes voueãt non contrahere matrimonium.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. An talis voti fractio ſit caſus reſeruatus. ¶ Ad hanc difficultatem rñdet dñs Raymundus: qui cdidit ſiue cõpilauit decretales affirmatiue in quodã libello quem cõpoſuit de ſacramentis. Et rõ q̄ mouit dñm Reymundum eſt: q2 leuiores caſus q̄3 fractio voti reſeruãtur nam alias homicidiũ non eſſet caſ⁹ reſeruatus de iure cõi. nam nõ exp̄ſſe habetur in iure: ſed bene mutilatio: ⁊ ſi mutilatio eſt caſus reſeruatus videt a fortiori q̄ homicidium eſt proportionabiliter de fractione voti. eiuſdē ſñię eſt magiſter Joan. maioris in ſuo. 4°. S3 dimiſſis authoritatib⁹ p̄bo rõne q̄ ſit caſus reſeruatus expreſſe in ordinario valētino habet q̄ vota fracta debent reſeruari maioribus ſacerdotibus: ſ3 per maiores ſacerdotes intelligunt ep̄i ergo. Inſup in eode3 lib. habet q̄ ſacrilegiu3 eſt caſus reſeruat⁹ archiep̄o valentino. ſed talis voti fractio eſt ſacrilegium ergo talis voti fractio eſt caſus reſeruatus: maior eſt nota aſpicienti ordinariũ valentinum. ⁊ minor p̄batur. oĩs violatio rei ſacrę teſte Iſidoro: quē allegat diuus Thomas in ſcd̃a ſcd̃e. q. de ſacrilegio eſt ſacrilegiũ: ſ3 talis fractio voti eſt violatio rei ſacrę ergo talis fractio voti eſt ſacrilegiu3: minor probatur: ſacerdos p talem fractionē voti violat perſonã ſuã quę ē res ſacra et dedicata dño deo ergo talis fractio voti eſt violatio rei ſacrę. Si dicas q̄ gñaliter eſt ſacrilegium ſed non ſpecialr. ¶ Contra hoc arguitur. Expreſſe diu⁹ Thomas aſſerit q̄ ſacrilegiũ ſpecialius cõuenit tali actui luxurię: quę eſt fractio voti: q̄3 alijs actibus ſacrilegiorum Inſup ſacerdos per talē actum luxurię aufert rem ſacram a dño deo: ergo cõmittit ſacrilegium. añs probatur: dat corpus ſuũ per talē actũ meretrici: teſte em̃ ap̄lo. Qui adhęret meretrici vnũ corpus efficit cu3 meretrice: ⁊ dñs deus hab3 realem et actualem et ſpecialē poſſeſſione3 corpis ſacerdotis: quã habuit rõne voti ſolemnis. Hec em̃ eſt differentia inter votũ ſimplex ⁊ ſolemne: q̄ in voto ſimplici nondũ ponit deus in reali ⁊ actuali poſſeſſione: ſed in voto ſolemni dñs deus ponitur in reali ⁊ actuali poſſeſſione ergo p talem actum ſacerdos aufert ſuũ corpus a dño deo: q̄ h3 actualē ⁊ reale3 poſſeſſione3 et p p̄ñs qualitercunq3 capiat ſacrilegiũ ſemp conuenit tali fractioni voti. ⁊ huius etiã ſententię eſt dñs Anthonius archiep̄s Florentinus. ſimilr ad hoc eſt determinatio eccleſię in concilio Toletano in cap. De his. 28. diſt. Nec põt dici q̄ ſecunda ordinatio libri ordinarij valentini deſtruit primam. Jmmo eam confirmat poſtq̄3 fractionē voti ſub ſacrilegio comp̄hendit. Quare manifeſte ſequit q̄ propt ambas

ordinationes ipſius libri ordinarij talis fractio voti eſt caſus reſeruatus. Sȝ ob nimiā obſtinationē magiſtroꝝ theologoꝝ huiꝰ vrbis. Si fas ē vocare tales ignorātes illō qō omnes doctores theologi aſſeruere magiſtros: quoꝝ multi negabant palam bucca inflata ⁊ ſine verecundia dños ſacerdotes habere votuȝ continentię. Jmmo aſſerebant me velle facere oēs ſacerdotes monachos. Alij vero negabāt votū continentię ſe extendere ad nullā cognoſcere. Admoduȝ Reuerendus dñs meus dñs Auſiaſius carbonel eps̄ criſtopolitanus miſit eplām ad matrem meā ſacrā facultatē theologię pariſieñ. rogans ipſam vt dignaretur taliū in propria malitia obſtinatoꝝ ora obturare: cui Pręfata alma facultas in hunc modum rñdit.

¶ Sequit̄ determinatio ſacre facultatis theologie Pariſiēſis ſuper voto caſtitatis dñoꝝ ſacerdotū

¶ Decanꝰ ⁊ facultas theologie ſcole Pariſienſis Reuerendo in xp̄o patri dño Auſiaſio Ep̄o Criſtopolitano. S.

Vigilare vos ſup grege, cōmiſſo ſatis oſtēdit Reuerende in xp̄o pater pia, veſtra ſolicitudo qua ab eo oēm aīam ſcandaloꝝ ⁊ tumultuum auferre, nitimini hinc, ſane, his diebꝰ petijt ex nobis veſtra charitas vtrū fornicatio ſacerdotis ſit caſus, reſeruatus Archiep̄o Valentino cuius vices geritis cū in eiꝰ ordinario inter cętera ſic habeat. Reſeruamus nobis vota et ſacrilegia. Sup quo nobis viſuȝ eſt qꝫ ſup poſito ſtatuto in pręfato ordinario contento quum ſit votuȝ cōtinentię annexum ſacro ordini in eccleſia latina idqꝫ frangitur vbi ſacerdos cognoſcit ſolutā exiſtimanda eſt talis fornicatio ſacerdotis caſus Archiepiſcopo valentino reſeruatꝰ ſi eiuſmodi ſtatuto non fuerit reclamatū neqꝫ pręſcriptum fuerit oppoſituȝ. Reuerendam paternitateȝ veſtrā, conſeruet dñs longeuā ⁊ incolumē. Datum in cōgregatione gñali apō ſanctum Maturinum poſt miſſam eiuſdem facultatis ſolemniter celebratā. Anno dñi. M.D.xxvj. Die pria menſis Aprilis ante Paſcha.

¶ De mandato dñi Decani ex ordinatione ſacre facultatis theologię in vniuerſitate Pariſienſi.

¶ Queritur circa eandē diſt. an in aliquo caſu liceat occidere vxorem? ¶ Ad hanc. q. rñdet̄ qꝫ nulli viro authoritate propria licet occidere vxorem. Jſta concluſio probatur Vir occidendo vxorē authoritate ꝓpria contrauenit illi pręcepto decalogi non occides ergo nulli viro licȝ authoritate propria occidere ſuam vxorem.

¶ Contra iſtam concluſioneȝ arguit̄ ſic. Jn antiq̄ lege licebat occidere vxorē deprehenſam in adulterio ergo in lege noſtra euangelica licet occidere vxoreȝ ppriā deprehēſam in adulterio propria authoritate. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ negando pñām: rō eſt: qꝛ in antiqua lege etiam nō occidebat̄ authoritate propria ſed authoritate iudicis cō

demnatis eam obrui lapidibꝰ ſicut lex diuina pręcipiebat: ⁊ etiam in lege noſtra euangelica licet ipſam ac cuſare in patria in qua talis lex obſeruatur. ſ. ꝙ mulier deprehenſa in adulterio ſuſpendit vel occidit a ꝓprio marito. ⁊ ita practicat in Portugalia. ❡ Contra iſtam ſolutionē arguit. Leges im̄piales pręcipiūt ꝙ vir ſi inueniat vxorē cū adultero illico occidat ābos ergo in lege noſtra euangelica licitum eſt viro propria auctoritate occidere vxorem. ❡ Ad hanc replicā r̄ndet negando aūs: ſed bene veruꝫ eſt ꝙ leges imperiales permittunt ideo: qꝛ vir habet tunc vehementē paſſioneꝫ inſurgentem ad occidenduꝫ ambos: cui difficillimū eſt reſiſtere: ideo leges illud permittunt ſed non iubent: nihilominus lex canonica tales interfectores punit. Nam Nicolaus papa in cap. interfectores. 33. q. 2. ꝓhibet tales vxoricidas cōtrahere matrimoniū. ⁊ in ca. Inter cetera eiuſdem cauſę ⁊ .q. expreſſe determinat idem Nicolaus papa: ꝙ nō licet viro occidere vxorem deprehenſaꝫ in adulterio: q̄uis lex ciuilis illud permittat.

❡ Querit vltimo circa eandē diſt. Utrum vxoricidiuꝫ impediat matrimonium contrahendū ⁊ dirimat contractuꝫ. ❡ Ad hanc. q. r̄ndetur per aliquas concluſiones. Quarum prima eſt hęc. Uxoricidiū impedit matrimonium contrahendū. Hęc concluſio patet: qꝛ romanꝰ pōtifex illud prohibet in cap. Interfectores allegato. Sc̄da concluſio eſt hęc. Uxoricidiū nunq̄ dirimit matrimonium contractū niſi in caſu in quo talis vir promiſit viuente vxore ducere vnam aliā ⁊ propter taleꝫ promiſſionē adimplendam occidit vxorem propriā. Nam tunc ſi attentet contrahere per verba de preſenti cum alia cui facta eſt ꝓmiſſio matrimoniū eſt nulluꝫ: ideo: qꝛ romanus pontifex illegitimauit tales ꝑſonas. Nihilominus ſi attentet cuꝫ vna alia contrahere per verba de p̄ſenti vere ⁊ realiter contrahit matrimonium.

De voto.

Diſtinctio. XXXVIII.

Unc de voto inſpiciamꝰ. Uotū eſt teſtificatio quedaꝫ ꝓmiſſionis ſpontanee q̄ deo ⁊ de his q̄ dei ſunt ꝓpriē fieri debet. Sunt tn̄ ⁊ vota ſtultoꝝ que frangenda ſunt.

De votorum differentijs.

❡ Sciendū vero ꝙ votoꝝ aliud eſt cōe aliud ſingulare. Cōmūe vt illud quod in baptiſmo oēs faciunt cū ſpondent renunciare diabolo ⁊ pōpis eius. Singulare vt cū aliq̄s ſponte ꝓmittit ſeruare virginitatē vel ꝯtinētiā vel aliq̄d hmōi. Itē ſingulare votum. aliud eſt ꝓuatū aliud

ſolēne. Priuatū eſt in abſcondi to factū. ſolēne vͦo in conſpectu eccl'ie factū. Itē priuatum vo⸗ tū ſi violetur pctm̄ eſt mortale. ſolenne vͦo violare pctm̄ ꝛ ſcan daluꝫ eſt. Qui priuatū faciunt votū continentie: matrimoniū ꝯtrahere non debent qꝛ ꝯtrahē do mortaliter peccāt. Si tñ cō traxerint non ſeparantur. qꝛ ꝓ bari non pōt quod occulte fac⸗ tū eſt. Qui vero ſolenniter vo⸗ uēt: nullatenus ꝯiugiū inire que unt. q̄bus non ſoluꝫ nubere ſed ꝛ velle dānabile eſt. Vñ Aug. In ꝯiugali vinculo ſi pudicitia ſeruatur dānatio non timetur. ſed in viduali ꝯtinentia ꝛ virgi nali excellentia. virt⁹ muneris amplioris expetitur. qua expe⸗ tita ꝛ electa ꝛ vota oblata iā nō ſolū capeſcere nuptias. ſed etiā ſi non nubat nubere velle dāna bile eſt. Vouētibus eñ virgini tatem vel viduitatē non ſolum nubere ſed etiā velle dānabile ē. Qđ aplus oſtendit Timotheo ſcribens. Adoleſcentiores vi⸗ duas deuita. Cum eñ luxuria te fuerint in xp̄o nubere volūt. i. cum poſt votū ꝯtinentie in d lities egerint vitā. non dico nu bunt ſed nubere volunt in xp̄o. quaſi tūc non ſit pctm̄. ſed ꝙ ſit oñdit ſubdens. Habentes dā⸗ nationē ꝛ quare ſubdit: qꝛ ꝑmā fidē irritā fecerunt. ꝛ ſi non nu⸗ bendo: tñ volendo. vt volunta tē que a ꝓpoſito cecidit appa⸗ reat eē dānatam ſiue ſequantur nuptie ſiue non. Dānatur eniꝫ ꝓpoſiti fraus: dānant̄ tales. qꝛ ꝯtinentie fidē ꝑmam irritaꝫ fe⸗ cerunt. i. votū vel in voto viola to fidē quam in baptiſmo pro⸗ feſſe ſunt. Si autē ꝓ voluntate nubendi dānantur. ꝯſtat. ſi eaꝫ effectui mancipauerint reuocā dum id eſſe in irritum eaſqꝫ ar⸗ cendas redire ad propoſitum. Unde Greg. Viduas a ꝓpoſi to recedentes viduitatis ſuper quib⁹ nos conſuluiſti. credo te noſſe a ſctō Paulo niſi ꝯuertan tur olim eſſe damnatas. quas ꝛ nos apoſtolica auctoritate dā⸗ nandas ꝛ a cōmunione fideliuꝫ atqꝫ a liminibus eccleſie arcen⸗ das fore cēſem⁹. vſquequo obe diant epiſcopis ſuis. ꝛ ad bonū quod ceperunt inuite aut volū tarie reuertantur.

De vͥginibus non velatis.

¶ De virginib⁹ aūt non vela tis ſi deuiauerint. a predeceſſo re noſtro Innocentio papa ta le decretū habem⁹ He que non

dum ſacro velamine recte tamē
in propoſito virginali ſemper ſe
ſimulauerūt permanere. licȝ ve
late non fuerint: tamen ſi nupſe
rint aliquo tempore his agēda
penitētia eſt. qꝛ ſponſio earuȝ a
dño tenebatur. Si enim int ho
mines ſolet bonefidei ꝯtractus
nulla ratione diſſolui. quanto-
magis iſta pollicitatio quā cuȝ
deo pepigit ſolui ſine vindicta
non poterit. Item. Si vḡines
nondum velate taliter publica
pnia puniuntur. ⁊ a cetu fideliū
vſqȝ ad ſatiſfactionē excludun-
tur. q̄tomagis vidue q̄ pfectio
ris etatis ⁊ maturioris conſilij
exiſtunt: ⁊ habitū religionis aſ
ſumpſerunt. ⁊ deinde apoſtata
uerunt atqȝ ad priorē vomituȝ
ſunt reuerſe: a nobis ⁊ ab omni
bus fidelibus: a liminibus eccle
ſie: ⁊ a cetu fideliū vſqȝ ad ſatiſ-
factionē ſunt eliminande: ⁊ car
ceribus tradende. Ex his appa
ret virgines vel viduas: voto
ꝯtinentie aſtrictas. ſiue fuerint
velate ſiue non: nullatenus con
iugiū ſortiri poſſe. Quod itidē
de omnibus intelligendū eſt. q̄
continentiā vouerunt. Qđ eñ
ante erat licitū: poſt votum fit
illicitū. Non eſt igitur p̄termit
tenduȝ qđ Innocentius papa
de viduis ⁊ puellis đcreuit que
xp̄o ſpūaliter nubunt. ſi poſtea
publice nupſerint: non eas ad-
mittendas eē ad pniam. niſi hi
quib⁹ ſe iunxerant de mundo re
ceſſerint: Si eniȝ de oībus hec
ratio cuſtodit: vt q̄cunqȝ viuen
te viro alteri nupſerit. adultera
habeatur. nec ei agende penitē
tie licentia ꝯcedit niſi vnus de
illis fuerit defunctus. q̄toma-
gis de illa tenenda eſt. q̄ ante ſe
immortali ſponſo ꝯiunxerat: ⁊
poſt hoc ad humanas nuptias
tranſmigrauit. Attende ꝙ non
ſolum ꝯiugium talibus negare
videtur ſed etiā locū penitentie
Sed non ita intelligenduȝ eſt.
vt aliquando excludantur a pe
nitentia que digne pniam age-
re volunt ſed ille nō ſunt admit
tende ad penitentiā que ab in-
ceſtus copula diſcedere nolue-
runt. quia poſt religionis pro-
poſitū non pōt deo reconciliari
per pniam: que ad habitum ſue
profeſſionis redire neglexerit.
Tunc ille cui ſe ꝯiunxerat ei de
functus erit. cum ab eius illici-
tis amplexibus hec penit⁹ re-
ceſſerit. Cum ergo đr eas non
eſſe admittendas ad pniam. ni
ſi hi quibus ſe iunxerant đ mū
do receſſerint: ſubaudiendū eſt

eis. Tunc eñ eis viri de mundo recedunt ꝛ defunguntur. cũ ab eorum concupiscentia iſte ſe alienant. Quem ſenſuꝫ ſimilitudo ſubdita declarat ꝛ ꝯfirmat.

Quam grande malum ſit adulterium.

¶ Cum vir ꝛ mulier legitime ꝯiuncti ſunt. conſtat alteꝝ altero viuente ad aliam non poſſe tranſire copulã. alioquin adulterium cõmittitur. de quo Clemens papa ait. Quid in oĩbus peccatis adulterio eſt grauius. Scd̃m nãqꝫ in penis tenet locũ. quẽ primum illi habent qui aberrant a deo. Grauiſſime ergo peccant adulteri. grauiꝰ fornicarij. ſꝫ cunctiſ his grauius inceſtuoſi. quos oẽs tranſcendũt contra naturã delinquẽtes. Un de aug. Adulterij maluꝫ vincit fornicationẽ. vincit ab inceſtu. Peiꝰ enim eſt cum matre q̃ꝫ cũ aliena vxore dormire. ſed horũ oĩm peſſimũ eſt quod ꝯtra naturam fit. vt ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo vtatur. hoc execrabiliter fit in meretrice. ſꝫ execrabiliꝰ fit in vxore.

De illis qui poſt longaꝫ captiuitatem redeunt.

¶ Hic queriẗ de illis feminis. que putantes viros ſuos interẽptos vel in captiuitate vel ab iniqua dñatione nunq̃ꝫ liberandos. in alioꝝ ꝯiugia tranſierũt. ſi illi qui putabanẗ perijſſe remeauerint. vtrum eis reddi debeant. ꝛ an ſecundi fornicati ſint ꝛ ipſe ree adulterij. De hoc Leo papa ſic ait. Neceſſe eſt vt legitimarũ federa nuptiarũ reintegranda credamus. ꝛ remotis his q̃ hoſtilitas intulit. cuiqꝫ id legitime reformeẗ qđ intulit. ꝓcurandũqꝫ eſt vt recipiat quiſqꝫ qđ propriũ eſt. nec tñ culpabilis iudicetur. ꝛ quaſi alieni iuris peruaſor habeatur qui ꝑſonam eiꝰ mariti q̃ iam non eſſe eſtimabatur aſſumpſit. Sic eñ multa q̃ ad eos q̃ in captiuitatem ducti ſunt ꝑtinebant. in ius alienũ tranſire potuerunt. ꝛ tñ plene iuſticie eſt vt eiſdem reuerſis reformenẗ. Ideoqꝫ ſi viri poſt lõgam captiuitatem reuerſi. ita in dilectione ſuaꝝ ꝯiugum ꝑſeuerant: vt eas cupiant in ſuũ redire ꝯſortium: dimittendũ eſt ꝛ inculpabile iudicandum qđ neceſſitas intulit. ꝛ reſtituenduꝫ qđ fides poſſit. Sin autem alique mulieres ita virorũ poſteriorũ amore ſunt capte vt malint his coherere q̃ꝫ ad legittimũ trãſire

conſortiū. merito ſunt notāde: ita vt eccleſiaſtica communiōe priuent᷑. que de excuſabili contaminationē criminis elegerūt. Redeant ergo in ſuū coniugia ſtatuꝫ. quia ſicut mulieres ꝗ ad viros ſuos reuerti noluerit impie ſunt habende: ita ille que redeunt merito ſunt laudāde. Ex his oſtendit᷑ illos qui talit᷑ iungunt᷑ vt credant virum interemptum per ignorantiam. aliquā excuſationē habere de peccato. ꝛ tantū primam copulaꝫ eſſe legitimā: non ſecundam. veniam tamen habere ſi careat opprobrio male voluntatis. Sꝫ ſi qs relicta in patria ſua vxore in lōginquā abiens regionem aliaꝫ ducat vxorem. deinde penitentia ductus eam dimittere velit aſſerens ſe aliam habuiſſe que viuit: nec eccleſia ꝑmittat. que qđ ille aſſerit ignorat. queritur an in hac ſecunda copula ſit cōiugiū. Sane dici poteſt non eſſe coniugiū ꝛ mulierem ꝺ crimine excuſari per ignorantiam: virum autē adulterium admiſiſſe. Sed ex quo ad primam redire volens nec valens: cogitur eccleſie diſciplina hanc tenere: incipit excuſari per obedientiam ꝛ timorē de hoc quod poſcenti mulieri debitum reddit. a qua ipſe nunꝗ̄ poſcere debet. ꝛ ſic ꝺ alijs hmōi ſentiendum eſt.

Circa triceſimā octauā diſt. querit᷑. Utrū votum impediat matrimoniuꝫ contrahendum et dirimit contractum. ¶ Pro hui᷒. q. intelligentia eſt notandū ꝙ votum ſic diffinitur a magiſtro in preſenti diſt. Uotum eſt teſtificatio quedaꝫ promiſſionis ſpontanee que deo et de his que dei ſunt proprie: fieri debet. Ex iſta diffinitiōe ſequitur ꝙ ſi aliquis promittat deo occidere ſortem vel nūꝗ̄ dare pecunias mutuo votum eſt nulluꝫ ꝛ peccat talia promittendo ꝛ non obligat᷑ illud adimplere: ꝛ ideo. 4. q. 4. habet᷑. In male promiſſis reſcinde fideꝫ: in turpi voto muta decretuꝫ. ꝛ ita fecit diu᷒ Thomas Archieps Cantuarienſis promiſerat eniꝫ regi Anglie multa contra libertates eccleſie. Poſtea conſiderauit ꝙ illa erant contra honorem dei ꝛ eccleſie: noluit ea adimplere ꝛ ideo paſſus eſt exilium ꝛ tādem occiſus eſt: ꝛ ideo canonizatus eſt per angelos qui inceperunt cātare Letabit᷑ iuſtus in dn̄o: qn̄ canonici ipſius cantabant requiē eternaꝫ ꝛ feſtuꝫ eius celebratur imediate p᷒ feſtuꝫ ſanctorū innocentium. Sequitur ſcđo ꝙ ſi aliqs indeliberate promittat aliqđ deo votum eſt nullum

tetur ſibi: poſtq̃ cõtraxit contra vo-
luntatem domini ſui.

¶ Scd̃o arguitur ſic. ſequeretur
q̄ ſeruꝰ poſſet ordinari: ꝯñs eſt fal-
ſum ergo ſeq̄la ꝓbatur: sacer ordo ē ſa-
cramentũ ergo ſeruus contra volũ-
tatem dñi ſui põt ſuſcipere ſacrũ or-
dinez: ꝯña tenet: q2 propter illã cau-
ſam dictũ eſt ſeruũ poſſe contrahe-
re matrimoniũ. ¶ Ad hoc argumẽ-
tum rñdetur cõcedẽdo ſequelã ſim-
pliciter ⁊ negando minorẽ. Nihilo-
minus ſi ep̃s ſcienter ordinet talez
ſeruum tenetur ſoluere preciũ ipſi do-
mino ſi contra voluntatẽ ipſius dñi
ordinet eũ. Si vero ignorãter ep̃s
hoc faciat tenetur reſtituere ſeruuz
ipſi dño ⁊ dñs nõ põt euz occupare
niſi in rebus honeſtis. ¶ Cõtra iſtã
ſolutionẽ arguitur. ſeruus non põt vo-
uere religionẽ ergo non põt ſuſcipe
ſacros ordines: añs probatur per vo-
tum religionis ſeruus dat dñiuz ſui
corporis: quo ad oĩa ſeruitia hone-
ſta ipſi religioni ⁊ hoc non põt face-
re contra voluntatẽ dñi ſui ergo nõ
poteſt vouere religionẽ. ¶ Ad hanc
replicã rñdetur negando ꝯñam: diſ-
crimẽ eſt: quia per religionẽ totalitẽ
dedicatur ſeruitio diuino: non autẽ
per ſuſceptiõez ſacri ordinis. ¶ Cir-
ca iſtam materiã dubitatur primo. an
ſeruitus poſt matrimoniũ ratũ ad-
ueniens dirimat mr̃imoniuz. ¶ Ad
hoc rñdetur negatiue: Nam alias hõ
facile ſeparet quos deus coniũxit.
et ſic ſi vir vellet relinquere vxorem
non oporteret niſi q̄ venderet ſeip-
ſum in ſeruum. ¶ Contra iſtã rñſio-
nem arguitur. mulier non põt ven-
dere ſeipſam ergo vir non põt ven-
dere ſeipſum: ꝯña tenet: q2 nõ vide-
tur maior rõ de viro q̃z de muliere.
¶ Ad hoc rñdetur negando ꝯñam: et
ad probationem nego q̄ nõ ſit ma-
ior rõ de viro q̃z de muliere. Immo
eſt magnum diſcrimen nam vir ca-
put eſt mulieris teſte Paulo. imo
teſte dño deo mulier eſt ſub poteſta-
te viri ſed vir non ſubijcitur mulieri
ideo vir põt ſeipſum venundare nõ
mulier. ¶ Scd̃o dubitatur ſi ſeruꝰ
contraxerit matrimoniũ et dñs pre-
cipiat ei aliq̃d eo tempore quo mulier
ipſius ſerui querit ab eo debitũ: q̃d
debet agere ſeruꝰ: et precipue ſi cõ-
traxit cõtra voluntatẽ dñi ſui. ¶ Ad
hoc rñdetur q̄ ſi imminet periculũ
in mora: ita q̄ aliqui volunt occide-
re dñm ſerui: ſeruus tenetur obedi-
re dño: ſi vero nõ ſit periculũ in mo-
ra debet ſeruus reddere vxori debi-
tuz ⁊ deinde ſeruire dño ſuo. ¶ Ter-
tio dubitatur ſi dñs precipit ſeruo ſuo
q̄ non contrahat mr̃imoniũ an põt
cõtrahere. ¶ Ad hoc rñdetur affirma-
tiue rõ eſt quia illud preceptũ dñi ē
irrationabile. ¶ Quarto dubitatur
ſi vir habet probabile dubiũ q̄ mu-
lier ſua non eſt libera an tunc poſſit
petere debituz ⁊ an teneatur reddere.
¶ Ad primã partez dubij rñdetur ne-
gatiue. ¶ Ad ſcd̃am partẽ rñdet ro-
manus põtifex in capite inquiſitio-
ni de ſententia excõicationis: q̄ põt
reddere debitũ. Nihilominus in ſe-
cundo ca. de coniugio ſeruoꝝ hẽtur
q̄ ſi talis poſteaq̃ audiuerit vxorez
ſuam non eſſe liberã: cognouerit eã
matrimoniũ erit ratũ et ſic videtur
ſibi preiudicare reddendo debituz:

ſed quidq̄d faciat talis vir ſiue red-dat ſiue nō reddat ignorātia inuin-cibilis excuſabit eum.

¶ Queritur ſcōo circa eandē diſt. An defectus ętatis īpediat ma-trimoniū? ¶ Pro hui⁹.q. intelligē-tia eſt aduertendū ꝙ ad contrahen-duꝫ matrimoniū requirit ꝙ maſcu-lus habeat.14.annos ꝛ fœmina.12 regulariter: qd̄ notant additur. naꝫ ſi malicia ſuppleat ętatē bñ pōt con-trahi matrimoniū ante.12.in fœmi-na ꝛ ante.14.in maſculo.vt patet ꝑ determinationes Alexandri ſcōi et Innocētij tertij in multis ca. de de-ſponſatione impuberum.

¶ Contra reſolutionē hui⁹.q. arguitur ſic ſi defectus ętatis impe-diret matrimoniū vel hoc eſt ꝓpter defectum rōnis vl' copule carnalis nullum iſtoꝝ pōt dari ergo reſolu-tio nulla: minor probat quo ad pri-mam partem. nam regulariter vir plus habet rōnis in.12.ꝗ̄ fœmina: ergo ſi nō requiruntur.14.anni ad fœminā non requirent etiā ad ma-ſculuꝫ. Jam probat minor quo ad ſcōam partē teſte diuo Hieronymo Salomō genuit Roboam in vnde-cimo anno. ſimil'r narrat diu⁹ Gre-gorius in ſuo dialogo ꝙ quidā par-uulus igrauidauit ſuā nutricē ergo non eſt ob defectū copule carnalis. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negan-do minorē: ꝛ dico ꝙ eſt ob defectuꝫ vtriuſqꝫ ſimul: qꝛ regulariter hoīes ante.14.annū non poſſunt gñare ſi-militer non habent magnā pruden-tiam: ꝛ vir debet habere plus ratio-nis ꝗ̄ mulier qꝛ vir caput eſt mulie-ris: propterea leges reſpiciunt ea q̄ cōiter accidunt ꝛ non illa quę nunꝗ̄ aut raro accidunt. Proinde rōnabi-liter ordinauit ſctā mater eccl'ia ꝙ maſculus habeat.14.ꝛ fœmina.12. annos. ¶ Contra iſtā ſolutionē ar-guitur. Leges dant tutores vſqꝫ ad 25.annū ergo ante illū non pōt con-trahere. Inſup ad profeſſionē reli-gionis requirit viruꝫ habere.18.an-nos ergo pari forma ad mrīmoniū. ¶ Ad ambas replicas negatur con-ſequentia: diſcrimē eſt: qꝛ multa ſcā-dala gñarent ꝛ multę fœminę male audirent ſi tm̄ tēporis requireretur ad matrimonij contractum.

In quo ordie neq̄at fieri cō-iugiū. Diſti. XXXVII.

Unt igi-tur quidaꝫ ordines in quib⁹ nul-latenus po-teſt contra-hi coniugi-um: et ſi interceſſerit copula fit diuortiū. vt ſacerdotium: dya-conatus ꝛ ſubdyaconatus. In alijs vero permittitur ſortiri cō-iugiū niſi religionis habitū ſum-pſerint vel ꝯtinentię votum fe-cerint. Unde Leo papa. Cleri-cos.lectores. oſtiarios. exorci-ſtas.acolitos ſi extra votū ꝛ ha-bitū inueniuntur ꝛ continentiā ꝓfiteri nolunt vxorē ducere vir

ginem eccleſia romana permittit. non viduā vel repudiatam: quia deinceps nec ad ſubdyaconatuz provehi poterunt. nec laicus vxorē ſortitus niſi virginez: vel bigam⁹ ad clericatum. Itē ex cartagineſi ɔcilio. Placuit epiſcopos. pſbyteros. dyaconos. ſubdyaconos. etiam ab vxoribus abſtinere. qḋ ſi non fecerint etiā ab eccleſiaſtico remoueantur officio. Ceteros vero clericos ad hoc non cogit. Itē Leo papa. Lex ɔtinentie eadē eſt miniſtris altaris q̄ epiſcopis ⁊ preſbyteris q̄ cum eſſent laici vel lectores. licite vxores ducere potuerunt: ſed cū ad predictos peruenerunt gradus. cepit eis non licere qḋ prius licuit. Itē in ſexta ſynodo. Si quis eoꝝ qui ad clericatuz accedunt voluerit nuptiali Lege mulieri copulari. hoc ante ordinē ſubdyaconat⁹ faciat. Itē Calixtus papa. Preſbyteris. dyaconibus. ſubdyaconib⁹. monachis. cōcubinas habere ſeu matrimoniū contrahere penitus interdicimus ɔtracta quoq; matrimonia ab huiuſmodi perſonis diſiungi. ⁊ pſonas ad penitentiaz debere redigi. iuxta ſanctorum canonū diſtinctionē iudicam⁹.

Itē Gregorius. Nulluz facere ſubdyaconū epiſcopi pſumant niſi qui ſe caſte victurū promiſerit. qꝛ nullus debet ad miniſterium altaris accedere niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata.

De interfectoribus ſuaruz coniugum.

¶ His adijciendū eſt de occiſoribus ſuaꝝ coniugum. De q̄bus Nicolaus papa ſcribit Radulpho bituricenſi archiepiſcopo. Interfectores ſuaꝝ coniugum ſine iudicio: cū non addis adulteraꝝ vel aliquid huiuſmodi. quid aliud habendi ſunt q̄ȝ homicide. Ac per hoc ad penitētiam redigendi. quibus penitus denegatur ɔiugiuz. Hic videtur Nicolaus permittere maritis pro adulterio aut alio huiuſmodi vxores ſuas interficere ſed eccleſiaſtica diſciplina ſpirituali gladio non materiali criminoſos feriri iubet. Unde idē Nicola⁹. Inter hec noſtra ſanctitas addere ſtuduit: ſi cuius vxor adulterium perpetrauerit vtrū marito eius ſm mundanā legem interficere liceat. Sȝ ſancta dei eccleſia nunq̄ȝ mundanis conſtringitur legibus. gladium

non habet niſi ſpiritualem. Itē Pius papa. Quicunq̧ propriam vxorez abſq̧ lege ⁊ ſine cauſa interfecerit aliamq̧ duxerit. armis depoſitis publicam agat penitentiam. et ſi contumax extiterit: anathematiſetur vſque⸗quo conſentiat.

Irca .37. diſtictionē q̄ritur. Prio vtrū ordo impediat matrimoniuʒ contrahendū ¶ Pro hui⁹ q. intelligētia eſt notanduʒ: ꝙ in primitiua eccleſia ſoluʒ fiebat mentio de ep̄o: ſacerdote ⁊ diacono et diaconus et ſacerdos includebāt alios ordines ⁊ exercebant act⁹ illorum propter paucitatē miniſtroruʒ Nunc vero aliq̄ tm̄ ſunt ſubdiaconi et aliqui ſolū habēt .4. minores ordines: qꝛ nunc cultus dei eſt iā ampliatus propter multitudineʒ miniſtrorum. Ulterius eſt aduertenduʒ ꝙ duplex eſt ordo. ſ. ſacer ⁊ nō ſacer 4. minores reputanť ordines nō ſacri. Alij vero reputanť ſacri ¶ Iſtis notatis rn̄deť ad .q. per aliquas cōcluſiones. quarum pr̄a eſt iſta. Ordo non ſacer non impedit matrimonium contrahenduʒ. Hęc concluſio patet per determinationes eccleſię et romani pontificis: quę habentur .28. diſt. vſq̧ ad .35. diſt. Sc̄da eſt hęc. Ordo ſacer aliter impedit ap̄d gręcos matrimoniū contrahenduʒ et aliter apud latinos. Hęc concluſio probatur: qꝛ greci impediunť ex vi ordinis ſacri. Latini vero duplici vinculo. ſ. vi ordinis et rōne voti continentię annexi ſacris ordinib⁹. hoc patet expreſſa determinatione magiſtri in preſenti diſt. et oim doctorum theologorū ſcribentiuʒ ſup hanc pręſentē diſt. ⁊ ideo eſt: ꝙ gręci prius ducunt vxores et poſtea accipiunt ordines ſacros: ſʒ poſt mortem vxoris ſacerdos gręcus nō pōt ducere alteram ⁊ hoc ex traditione apoſtolorū. Quare pro maiori parte doctores pariſieñſes iuniores credunt eſſe de iure diuino ſacerdoteʒ non poſſe contrahere matrimoniuʒ in ſenſu cōpoſito. i. non eſt poſſibile ꝙ ſacerdos contrahat matrimoniū et ſic magna eſt differentia inter dominos ſacerdotes gręcos ⁊ latinos nam ipſi ſacerdotes gręci ſunt vxorati ⁊ licite vtunť ſuis vxoribus quo ad actuū copule carnalis: ſed ſacerdotes latini ⁊ ſi aliq̄ ſint vxorati nō tn̄ poſſunt vti vxoribus licite ⁊ celebrare. Inſup ep̄s latin⁹ nō pōt ſciēter licite dare ordines ſacros coniugatis: ſʒ bn̄ ep̄s gręcus pōt dare ordines ſcienter ⁊ licite gręco cōiugato. Et ꝙ Neoterici doctores nō moueātur ſine cauſa patet: qꝛ ſi ſolum eſſet de iure poſitiuo aliq̄s gręcus ſacerdos poſt mortē vxoris ſuę duxiſſet alteram ⁊ maxīe ſi mortua ſibi fuiſſet in iuuentute ſed nunq̧ aliquis ſacerdos gręcus poſt primam duxit alteraʒ ergo magna eſt apparentia ꝙ eſt de iure diuino in vltimo gradu. ſ. ex traditione apoſtolorū.

¶ Queritur ſc̄do circa eandeʒ

diſt. An ſacerdotes per ſuſceptionē
ſacri ordinis. ſ. diaconatus vel ſub-
diaconatus vouerunt ſolemnit̄ con
tinentiam. ¶ Huius. q. rñſio nulli
catholico debʒ eſſe ambigua cū duo
romani pontifices. ſ. Bonifaciꝰ. 4.
et Joan. 22. duas decretales ędide
rint quę a ſancta matre eccleſia ap-
probantur. Prima habet̄ lib. 6. de
voto ⁊ voti redemptione. Scḋa ha-
bet̄ iter extrauagātes ipſiꝰ Joā. 22.
quę incipit Antiquę cōcertationi ⁊c.
Quare quilibʒ theologus ſuſpectꝰ
eſt de fide niſi teneat partē affirma
tiuaʒ huiꝰ. q. Proinde multi ſunt in
hac vrbe in periculoſo ſtatu obſtina
ti in malitia volentes ignorare ea:
quę tenentur ſcire. Sed teſte Pau-
lo ignorans ignorabitur a dño deo
Hanc etiam rñſionē affirmatiuā te
nent diuus Thomas: diuus Bona
uētura doctor ſubtilis. ⁊ ſic de alijs
doctoribus theologis taʒ antiq̇s q̄3
Neotericis. ⁊ ſanctus Vincentiꝰ in
primo ſermone de Natiuitate ꝟgi-
nis Marię inq̇t. Nota contra cleri-
cos ignorantes dicētes ꝙ peccatuʒ
luxurię non eſt maius pctm̄ veruʒ ē
in laicis: ſed ſufficit ad damnationē
In clericis auteʒ et religioſis eſt de
maioribus pctis ꝓpter votum.

¶ Sed inſurges contra hanc
reſponſionē: qꝛ dñi epi q̄ conferūt
ordines nihil dicunt ergo ſuſcipien
tes ordines ſacros a talibꝰ epis nō
obligant̄ ad votū cōtinentię. ¶ Ad
hoc argumentū rñdet̄ negādo añs.
Jmmo aperte illis dicūt ꝙ oportʒ
eos ſeruare caſtitatē: ſed nullus eſt
peior ſurdus q̄3 ille: qui non vult au

dire. Sʒ dato añte ꝙ aliq̇s eps non
dixerit dicit dñs doctor ſubtilis cuʒ
alijs doctoribꝰ ꝙ ſufficienter eccle-
ſia ꝓmulgauit: et ꝙ ipſi tenent̄ ſcire
neq̄3 in hoc eccleſia pręiudicat illis
qꝛ neminē cogit ad ſuſceptiōeʒ ſacri
ordinis: ⁊ ideo ſi nō vis promittere
continentiā noli accipere ſacros or-
dines. ¶ Pręterea ſi aliq̇s vult ac-
cipere vxorē ipe diligenter inquirit
de moribus ipſius ⁊ pulchritudine
et bonis fortunę: et naturę. et ſic de
alijs. et q̇d ipſe debet agere poſtq̄3
erit vxoratus. debet em̄ ipſe vxoreʒ
nutrire ⁊ familiā. ergo per locum a
maiori ⁊ fortiori: ſi aliq̇s debeat ſu-
ſcipere ſacros ordines tenet̄ ipſe in
dagare diligenter quid debʒ agere
poſtq̄3 ſuſceperit ſacros ordines: et
ad quid obligat̄. et per ꝯñs ſi igno-
rat non excuſabit̄: ſʒ a dño deo igno
rabitur ⁊ diabolus ipſuʒ cognoſcet:
Jnſuper a vigeſimaoctaua diſti. vſ-
q̄3 ad. 55. ſunt determinationes diui
Gregorij ⁊ aliorū romanorū ponti-
ficum ⁊ conciliorū ſctē matris eccle
ſię: maxie concilij Toletani ⁊ ꝯcilij
Cartagineſi. Quare contradicētes
reſolutioni huiꝰ. q. non ſunt rōnibꝰ
confutandi. Naʒ vt habetur. 24. q.
prima. ex papa Gelaſio non liceʒ ver
tere in dubiū illḋ: qḋ per ſctām ma-
trem eccleſiā ſemel determinatū ē.

¶ Queritur tertio circa eandē
diſt. an talis continentia: quā voue-
runt dñi ſacerdotes: ſe extendat ad
nullam cognoſcere. ¶ Pro huiꝰ. q.
intelligentia eſt aduertendum: ꝙ
de iſta. q. apud nō praue affectatos
nulla deberet eſſe difficultas. naʒ il-

le terminus continētia illud importat: niſi volueris vocare ſacerdotez habentē.10.concubinas continentē certum eīm eſt ꝙ continētia eſt q̄daꝫ virtus inclinās hoīem ad ſeruādūꝫ ſe immunē ab oīb⁹ venereis: et ita capit expreſſe diu⁹ Paulus in epiſtola ad Galath. quē allegat diuus Thomas in ſcđa ſcđe.q. de cōtinentia. Ita etiā capit doctor ſubtilis in preſenti diſti. et breuiter oēs doctores theologi: qui tractant de continentia: et qđ fortius ꝛ mirabilius ē philoſophus noſter in lumine naturali ita capit continentiā et ideo eū allegat diuus Thomas loco allegato. Sed qꝛ vbiq; ſemꝑ ſunt aliq̄ mali q̄ nitunť peruertere bonos mores et laudare peccatores in deſiderijs ipſorum: ꝛ precipue in hac vrbe valencia: probať rñſio affirmatiua huius.q. habetur eīm in ca. Diaconus 27. diſtinctionis: ꝙ nō eſt ordinād⁹ diaconus niſi profeſſus fuerit caſtitatem. ꝛ in eodē ca. habetur ꝙ illi q̄ vxores habent ſi volunt fieri ſacerdotes aut diaconi continentiam debēnt profiteri. Si ergo vouere continentiam eſt vouere non contrahere matrimoniū: manifeſtū eſt ꝙ illi qui iam habēt vxores non vouerent continentiā cuꝫ iam ſint vxorati: ergo certum eſt ꝙ vouere continentiā eſt vouere ſe immunē ſeruare ab oibus venereis: ꝛ in cap. preſbyteris eiuſdē diſt. Calixt⁹ papa inq̄t. Preſbyteris diaconibus ſubdiaconib⁹: et monachis cōcubinas habere ſeu matrimonia contrahere penitus interdicimus. ergo ex intentione Calixti papę idem eſt iudicium de monachis et ſacerdotibus quo ad continentiam. ſed continentia religioſorum ſe extendit ad nullam cognoſcere ergo: continentia ſacerdotum ſe extendit ad nullam cognoſcere. Simil'r in cap. Nullum.28. diſti. diuus Gregorius ait. Nullū facere ꝑſumant epi ſubdiaconū niſi caſte victurum promittat ꝛ cui⁹ caſtitas antea fuerit probata: ſed caſte viuere extra matrimoniuꝫ eſt nullā cognoſcere ergo rñſio affirmatiua q̄ſtiōis vera. ꝛ hāc authoritatē allegat magiſter expreſſe in p̄ſenti diſt. ꝛ ideo mirandum eſt de magiſtris theologis hui⁹ vrbis ſi fas eſt vocare eos magiſtros. qui non viderūt talē authoritatem in preſenti diſt. ꝛ capite immediate ſequenti. q̄ ex concilio Toletano habeť. oportet eos profiteri vt caſte ꝛ pure viuant: ergo extendit ſe ad nullā cognoſcere. Alias certū eſt ꝙ non pure viuerent ſi cōcubinas haberēt. ¶ Preterea i ca. De his eiuſdeꝫ diſt. ex concilio toletano habeť. Caueant ne immemores ſuę ſponſionis aut ad terrenas nuptias aut furtiuos concubitus vltro concurrāt: qđ ſi fecerint vt ſacrilegij rei: extranei ab eccleſia habeātur ergo talis continentia extendit ſe ad nullā cognoſcere. Ideꝫ in ſententia habetur in ca. Preterea. ꝛ in ca. Epos. ex cōcilio Carthagineſi. 31. diſt. habeť. oportet epos preſbyteros ꝛ diaconos eſſe continētes in oibus. Idem aſſerit Gregorius de ſubdiaconibus in cap. Subdiaconibus tuis.32. diſt. pariforma in cap. Cum in preterito.85. diſt. ex concilio Carthaginenſi. habeť ꝙ iſti tres

gradus.ſ.preſbyteratus: epatus: ⁊ diaconatus caſtitati per cõſecrationem ſunt annexi ⁊ continentes eſſe in oibus opoꝛ3: ⁊ ꝙ pudititia in oibus ⁊ ab oibus cuſtodiat. Sed non ſeruaretur pudicitia in oibꝰ niſi cõtinentia ſe extenderet ad nullam cognoſcere ergo continentia ſe extendit ad nullã cognoſcera. Itẽ probatur authoꝛitate diui Bonauẽturę in 38. diſt. quarti ſentẽtiaru3 dicẽtis ꝙ ratione voti continẽtię ab oi coitu ẽ abſtinendũ. Ide3 dicit ſancꝰ Thomas ⁊ ſimilr Doctoꝛ ſubtilis. q. vnica 37. diſt. 4ᵢ. ſententiaꝝ inqt enim doctoꝛ ſubtilis ꝙ ſacerdos deputat miniſterio ſacro qđ requirit mũdiciam mentis et carnis ⁊ perſpicacitatem intellectus ⁊ feruoꝛẽ affectꝰ; ad quę oia diſponit continẽtia. Pariſ oꝛma idẽ thomas in ſcđa ſcđę. q. 88. dicit ꝙ continentia oẽm coitum prohibet. Idem etiã dicit in. 155. q. et allegat philoſophũ idẽ aſſerentẽ. Item Maioꝛis ⁊ Almain doctores clariſſimi et Neoterici in ſuis quartis ſententiarũ dicũt expreſſe ꝙ ſacerdos cognoſcens ſoluta3 duplici peccato peccat. ſ. contra votũ ⁊ contra illud pręceptũ non mechaberis vel non foꝛnicaberis. ¶ Inſup dñi Canoniſtę ſunt etiam iſtius ſñię. ſ. dñs Joan. de turre cremata. Antonius de butrio prępoſitus Hoſtienſ et ſic de alijs. Quas ob res incõcuſſe tenendu3 eſt: maxie ꝑpt determinationẽ eccleſię in cõcilio Toletano ꝗ habet in ca. De his allegato. ꝙ ꝯtinẽtia ſe extẽdit ad nullã cognoſcẽ.

¶ Contra iſtã reſponſionẽ ar. vnico argumẽto. Materia pręcepti non eſt materia voti: ſed non foꝛnicari eſt materia ꝑcepti ergo non foꝛnicari non eſt materia voti ⁊ ꝑ ꝯñs continentia non ſe extendit ad nullam cognoſcere. ¶ Hoc argumentum eſt enſis aiacis. Nam potius militat contra aduerſarios ꝙ̃ cõtra nos et aperte decipiunt: credũt eñ ꝙ illi ꝗ vouẽt cõtinentiã: vouent nõ foꝛnicari: hoc aũt eſt ridiculoſu3: nã non vouẽt illđ ſ3 hñ vouẽt ſe imunes ſeruaturos ab oibus venereis: ſiue nullã cognoſcere ⁊ ſeruare ſe immunem ab oibus venereis ſiue nulla3 cognoſcere nõ eſt materia pręcepti ſed conſilij: et ideo eſt materia voti. ¶ Quare rñdetur ad foꝛmam argumenti concedendo ꝙ nõ foꝛnicari non eſt materia voti: ⁊ cũ infertur ergo continentia nõ ſe extendit ad nullã cognoſcere negatur ꝯña. Na3 vt monſtratu3 eſt decipiunt iſti credentes ꝙ vouere continentiã eſt vouere non foꝛnicari. Aduerſarij etia3 allegant Joan. de Gerſono: ſed de Gerſono eſt contra eos: ⁊ maxie in tractatu de viſitatione ꝑlatoꝝ ⁊ celibatu ſacerdotu3 et in multis alijs locis. ¶ Iã oſtendo ꝙ argumentu3 ſit enſis aiacis. Sacerdotẽ non cõtrahere eſt ex pręcepto ergo non eſt ex materia voti. ⁊ per ꝯñs male dicunt ꝙ ſacerdotes vouẽt non cõtrahere matrimoniũ: aũs probatur ex traditione apl'oꝛum. habemꝰ ꝙ poſtea ꝙ̃ aliqs eſt ſacerdos nõ põt cõtrahere mrĩmoniũ ergo ſacerdote3 non contrahere matrimoniũ eſt de pręcepto. ⁊ inde eſt vt diximꝰ ſupꝰ ꝙ greci prius contrahunt matrimo

nium ⁊ poſtea efficiunt ſacerdotes: et clare cõſtat q̄ ſm aduerſarios veritatis catholicę materia p̄cepti nõ eſt materia voti: ⁊ ſacerdotē contrahere matrimoniũ eſt materia pręcepti ex traditione apoſtolorum ergo impoſſibile ē q̄ ſacerdotes voueãt non contrahere matrimonium.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. An talis voti fractio ſit caſus reſeruatus. ¶ Ad hanc difficultatem rñdet dñs Raymundus: qui ↄdidit ſiue cõpilauit decretales affirmatiue in quodã libello quem cõpoſuit de ſacramentis. Et rõ q̄ mouit dñm Reymundum eſt: q2 leuiores caſus q̄ȝ fractio voti reſeruãtur nam alias homicidiũ non eſſet caſ⁹ reſeruatus de iure cõl. nam nõ exp̄ſſe habetur in iure: ſed bene mutilatio: ⁊ ſi mutilatio eſt caſus reſeruatus videt a fortiori q̄ homicidium eſt proportionabiliter de fractione voti. eiuſdē ſñię eſt magiſter Joan. maioris in ſuo. 4°. Sȝ dimiſſis authoritatib⁹ ꝓbo rõne q̄ ſit caſus reſeruatus expreſſe in ordinario valētino habet q̄ vota fracta debent reſeruari maioribus ſacerdotibus: ſȝ per maiores ſacerdotes intelligunt epi ergo. Inſup in eodeȝ lib. habet q̄ ſacrilegiuȝ eſt caſus reſeruat⁹ archiepõ valentino. ſed talis voti fractio eſt ſacrilegium ergo talis voti fractio eſt caſus reſeruatus: maior eſt nota aſpicienti ordinariũ valentinum. ⁊ minor ꝓbatur. oĩs violatio rei ſacrę teſte Iſidoro: quē allegat diuus Thomas in ſcda ſcdę. q. de ſacrilegio eſt ſacrilegiũ: ſȝ talis fractio voti eſt violatio rei ſacrę ergo talis fractio voti eſt ſacrilegiuȝ: minor probatur: ſacerdos ꝑ talem fractionē voti violat perſonã ſuã quę ē res ſacra et dedicata dño deo ergo talis fractio voti eſt violatio rei ſacrę. Si dicas q̄ gñaliter eſt ſacrilegium ſed non ſpecialr. Contra hoc arguitur. Expreſſe diu⁹ Thomas aſſerit q̄ ſacrilegiũ ſpecialius cõuenit tali actui luxurię: quę eſt fractio voti: q̄ȝ alijs actibus ſacrilegiorum Inſup ſacerdos per talē actum luxurię aufert rem ſacram a dño deo: ergo cõmittit ſacrilegium. añs probatur: dat corpus ſuũ per talē actũ meretrici: teſte em̃ ap̄lo. Qui adhęret meretrici vnũ corpus efficit cuȝ meretrice: ⁊ dñs deus habȝ realem et actualem et ſpecialē poſſeſſioneȝ corpis ſacerdotis: quã habuit rõne voti ſolemnis. Hęc em̃ eſt differentia inter votũ ſimplex ⁊ ſolemne: q̄ in voto ſimplici nondũ ponit deus in reali ⁊ actuali poſſeſſione: ſed in voto ſolemni dñs deus ponitur in reali ⁊ actuali poſſeſſione ergo ꝑ talem actum ſacerdos aufert ſuũ corpus a dño deo: q̄ hȝ actualē ⁊ realeȝ poſſeſſioneȝ et ꝑ ꝯñs qualitercunq̄ capiat ſacrilegiũ ſemp conuenit tali fractioni voti. ⁊ huius etiã ſententię eſt dñs Anthonius archiepõs Florentinus. ſimilr ad hoc eſt determinatio eccleſię in concilio Toletano in cap. De his. 28. diſt. Nec põt dici q̄ ſecunda ordinatio libri ordinarij valentini deſtruit primam: Immo eam confirmat poſtq̄ȝ fractionē voti ſub ſacrilegio cõp̄hendit. Quare manifeſte ſequit q̄ propt ambas

ordinationes ipſius libri ordinarij talis fractio voti eſt caſus reſeruatus. Sz ob nimiā obſtinationē magiſtrorū theologorū hui⁹ vrbis. Si fas ē vocare tales ignorātes illō qō omnes doctores theologi aſſeruere magiſtros: quorū multi negabant palam bucca inflata ⁊ ſine verecundia dños ſacerdotes habere votū continentię. Immo aſſerebant me velle facere oēs ſacerdotes monachos. Alij vero negabāt votū continentię ſe extendere ad nullā cognoſcere. Admodū Reuerendus dñs meus dñs Auſiaſius carbonel eps̄ criſtopolitanus miſit epl'am ad matrem meā ſacrā facultatē theologię pariſieñ. rogans ipſam vt dignaretur taliū in propria malitia obſtinatorū ora obturare: cui Pręfata alma facultas in hunc modum rñdit.

¶ Sequit determinatio ſacre facultatis theologie Pariſieñ ſuper voto caſtitatis dñorū ſacerdotū.

¶ Decan⁹ ⁊ facultas theologie ſcolę Pariſienſis Reuerendo in xp̄o patri dño Auſiaſio Ep̄o Criſtopolitano. S.

Vigilare vos ſup grege, cōmiſſo ſatis oſtēdit Reuerende in xp̄o pater pie, veſtra ſolicitudo qua ab eo oēm an'am ſcandalorū ⁊ tumultuum auferre, nitimini hinc, ſane, his dieb⁹ petijt ex nobis veſtra charitas vtrū fornicatio ſacerdotis ſit caſus, reſeruatus Archiep̄o Valentino cuius vices geritis cū in ei⁹ ordinario inter cętera ſic habeat. Reſeruamus nobis vota et ſacrilegia. Sup quo nobis viſū eſt ꝙ ſup poſito ſtatuto in pręfato ordinario contento quum ſit votū cōtinentię annexum ſacro ordini in eccleſia latina ideo frangitur vbi ſacerdos cognoſcit ſolutā exiſtimanda eſt talis fornicatio ſacerdotis caſus Archiepiſcopo valentino reſeruat⁹ ſi eiuſmodi ſtatuto non fuerit reclamatū neqz pręſcriptum fuerit oppoſitū. Reuerendam paternitatē veſtrā, conſeruet dñs longeuā ⁊ incolumē. Datum in cōgregatione gñali apō ſanctum Maturinum poſt miſſam eiuſdem facultatis ſolemniter celebratā. Anno dñi. M. D. xxvj. Die pria menſis Aprilis ante Paſcha.

¶ De mandato dñi Decani ex ordinatione ſacre facultatis theologię in vniuerſitate Pariſienſi.

¶ Queritur circa eandē diſti. an in aliquo caſu liceat occidere vxorem? ¶ Ad hanc. q. rñdet ꝙ nulli viro authoritate propria licet occidere vxorem. Iſta concluſio probatur Vir occidendo vxorē authoritate ꝓpria contrauenit illi pręcepto decalogi non occides ergo nulli viro licz authoritate propria occidere ſuam vxorem.

¶ Contra iſtam concluſionē arguit ſic. In antiq lege licebat occidere vxorē deprehenſam in adulterio ergo in lege noſtra euangelica licet occidere vxorē ꝓpriā deprehēſam in adulterio propria authoritate. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando pñam: rō eſt: qꝛ in antiqua lege etiam nō occidebat authoritate propria ſed authoritate iudicis cō

demnãtis eam obrui lapidib⁹ ſicut lex diuina precipiebat: ⁊ etiam in lege noſtra euangelica licet ipſam ac cuſare in patria in qua talis lex obſeruatur. ſ. ꝙ mulier deprehenſa in adulterio ſuſpendit̃ vel occidit̃ a ꝓprio marito. ⁊ ita practicat̃ in Portugalia. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguit̃. Leges imꝑiales precipiũt ꝙ vir ſi inueniat vxorẽ cũ adultero illico occidat ãbos ergo in lege noſtra euangelica licitum eſt viro propria auctoritate occidere vxorem. ¶ Ad hanc replicã rñdet̃ negando añs: ſed bene veruꝫ eſt ꝙ leges imperiales permittunt ideo: qꝛ vir habet tunc vehementẽ paſſioneꝫ inſurgentem ad occidenduꝫ ambos: cui difficillimũ eſt reſiſtere: ideo leges illud permittunt ſed non iubent: nihilominus lex canonica tales interfectores punit. Nam Nicolaus papa in cap. interfectores. 33. q. 2. ꝓhibet tales vxoricidas cõtrahere matrimoniũ. ⁊ in ca. Inter cetera eiuſdem cauſe ⁊. q. expreſſe determinat idem Nicolaus papa: ꝙ nõ licet viro occidere vxorem deprehenſaꝫ in adulterio: ꝗ̃uis lex ciuilis illud permittat.

¶ Querit̃ vltimo circa candẽ diſt. Utrum vxoricidiuꝫ impediat matrimonium contrahendũ ⁊ dirimat contractuꝫ. ¶ Ad hanc. q. rñdetur per aliquas concluſiones. Quarum prima eſt hec. Uxoricidiũ impedit matrimonium contrahendũ. Hec concluſio patet: qꝛ roman⁹ põtifex illud prohibet in cap. Interfectores allegato. Scḋa concluſio eſt hec. Uxoricidiũ nunꝙ̃ dirimit matrimonium contractũ niſi in caſu in quo talis vir promiſit viuente vxore ducere vnam aliã ⁊ propter taleꝫ promiſſionẽ adimplendam occidit vxorem propriã. Nam tunc ſi atentet contrahere per verba de preſenti cum alia cui facta eſt ꝓmiſſio matrimoniũ eſt nulluꝫ: ideo: qꝛ romanus pontifex illegitimauit tales ꝑſonas. Nihilominus ſi attentet cuꝫ vna alia contrahere per verba de ꝑſenti vere ⁊ realiter contrahit matrimonium.

De voto.

Diſtinctio. XXXVIII.

unc devoto inſpiciam⁹. Uotũ eſt teſtificatio quedaꝫ ꝓmiſſionis ſpontanee ꝙ̃ deo ⁊ de his ꝙ̃ dei ſunt ꝓprie fieri debet. Sunt tñ ⁊ vota ſtultoꝝ que frangenda ſunt.

De votorum differentijs.

¶ Sciendũ vero ꝙ votoꝝ aliud eſt cõe aliud ſingulare. Cõmũe vt illud quod in baptiſmo oẽs faciunt cũ ſpondent renunciare diabolo ⁊ põpis eius. Singulare vt cũ aliqs ſponte ꝓmittit ſeruare virginitatẽ vel ꝯtinẽtiã vel aliqd hmõi. Itẽ ſingulare votum. aliud eſt ꝓuatũ aliud

ſolēne. Priuatū eſt in abſcondito factū. ſolēne vo in conſpectu eccl'ie factū. Itē priuatum votū ſi violetur pctm̄ eſt mortale. ſolenne vo violare pctm̄ ⁊ ſcandaluȝ eſt. Qui priuatū faciunt votū continentie: matrimoniū ꝯtrahere non debent qꝛ ꝯtrahēdo mortaliter peccāt. Si tn̄ cōtraxerint non ſeparantur. qꝛ ꝓbari non pōt quod occulte factū eſt. Qui vero ſolenniter vouēt: nullatenus ꝯiugiū inire queunt. q̄bus non ſoluȝ nubere ſed ⁊ velle dānabile eſt. Vn̄ Aug. In ꝯiugali vinculo ſi pudicitia ſeruatur dānatio non timetur. ſed in viduali ꝯtinentia ⁊ virginali excellentia. virtꝰ muneris amplioris expetitur. qua expetita ⁊ electa ⁊ vota oblata iā nō ſolū capeſcere nuptias. ſed etiā ſi non nubāt nubere velle dānabile eſt. Vouētibus em̄ virginitatem vel viduitatē non ſolum nubere ſed etiā velle dānabile ē. Quod aplus oſtendit Timotheo ſcribens. Adoleſcentiores viduas deuita. Cum em̄ luxuriate fuerint in xp̄o nubere volūt. i. cum poſt votū ꝯtinentie in delitijs egerint vitā. non dico nubunt ſed nubere volunt in xp̄o. quaſi tūc non ſit pctm̄. ſed ꝙ ſit oſidit ſubdens. Habentes dānationē ⁊ quare ſubdit: qꝛ ꝑmā fidē irritā fecerunt. ⁊ ſi non nubendo: tn̄ volendo. vt voluntatē que a ꝓpoſito cecidit appareat eē dānatam ſiue ſequantur nuptie ſiue non. Dānatur eniȝ ꝓpoſiti fraus: dānanť tales. qꝛ ꝯtinentie fidē ꝑmam irritaȝ fecerunt. i. votū vel in voto violato fidē quam in baptiſmo profeſſe ſunt. Si autē ꝓ voluntate nubendi dānantur. ꝯſtat. ſi eaȝ effectui mancipauerint reuocādum id eſſe in irritum eaſq; arcendas redire ad propoſitum. Unde Greg. Uiduas a ꝓpoſito recedentes viduitatis ſuper quibꝰ nos conſuluiſti. credo te noſſe a ſctō Paulo niſi ꝯuertantur olim eſſe damnatas. quas ⁊ nos apoſtolica auctoritate dānandas ⁊ a cōmunione fideliuȝ atq; a liminibus eccleſie arcendas fore cēſemꝰ. vſquequo obediant epiſcopis ſuis. ⁊ ad bonū quod ceperunt inuite aut volūtarie reuertantur.

De v̓ginibus non velatis.

¶ De virginibꝰ aūt non velatis ſi deuiauerint. a predeceſſore noſtro Innocentio papa tale decretū habemꝰ. Que non

dum ſacro velamine recte tamē in propoſito virginali ſemper ſe ſimulauerūt permanere. licz velate non fuerint: tamen ſi nupſerint aliquo tempore his agēda penitētia eſt. qr ſponſio earuz a dño tenebatur. Si enim int homines ſolet bonefidei ꝯtractus nulla ratione diſſolui. quanto magis iſta pollicitatio quā cuz deo pepigit ſolui ſine vindicta non poterit. Item. Si vgines nondum velate taliter publica pnia puniuntur. ⁊ a cetu fideliū vſqꝫ ad ſatiſfactionē excluduntur. q̄to magis vidue q̄ pfectioris etatis ⁊ maturioris conſilij exiſtunt: ⁊ habitū religionis aſſumpſerunt. ⁊ deinde apoſtatauerunt atqꝫ ad priorē vomituz ſunt reuerſe: a nobis ⁊ ab omnibus fidelibus: a liminibus eccleſie: ⁊ a cetu fideliū vſqꝫ ad ſatiſfactionē ſunt eliminande: ⁊ carceribus tradende. Ex his apparet virgines vel viduas: voto ꝯtinentie aſtrictas. ſiue fuerint velate ſiue non: nullatenus coniugiū ſortiri poſſe. Quod itidē de omnibus intelligendū eſt. q̄ continentiā vouerunt. Qđ eñ ante erat licitū: poſt votum fit illicitū. Non eſt igitur ṗtermittenduz qđ Innocentius papa de viduis ⁊ puellis đcreuit que xp̄o ſpūaliter nubunt. ſi poſtea publice nupſerint: non eas admittendas eē ad pniam. niſi hi quibꝰ ſe iunxerant de mundo receſſerint: Si eniz de oībus hec ratio cuſtodit: vt q̄cunqꝫ viuente viro alteri nupſerit. adultera habeatur. nec ei agende penitētie licentia ꝯcedit niſi vnus de illis fuerit defunctus. q̄to magis de illa tenenda eſt. q̄ ante ſe immortali ſponſo ꝯiunxerat: ⁊ poſt hoc ad humanas nuptias tranſmigrauit. Attende ꝙ non ſolum ꝯiugium talibus negare videtur ſed etiā locū penitentie Sed non ita intelligenduz eſt. vt aliquando excludantur a penitentia que digne pniam agere volunt ſed ille nō ſunt admittende ad penitentiā que ab inceſtus copula diſcedere noluerunt. quia poſt religionis propoſitū non pōt deo reconciliari per pniam: que ad habitum ſue profeſſionis redire neglexerit. Tunc ille cui ſe ꝯiunxerat ei defunctus erit. cum ab eius illicitis amplexibus hec penitꝰ receſſerit. Cum ergo đr eas non eſſe admittendas ad pniam. niſi hi quibus ſe iunxerant đ mūdo receſſerint: ſubaudiendū eſt

eis. Tunc eñ eis viri de mundo recedunt ⁊ defunguntur. cũ ab eorum concupiſcentia iſte ſe alienant. Quem ſenſuȝ ſimilitudo ſubdita declarat ⁊ ꝯfirmat.

Quam grande malum ſit adulterium.

¶ Cum vir ⁊ mulier legitime ꝯiuncti ſunt. conſtat alterꝝ altero viuente ad aliam non poſſe tranſire copulã. alioquin adulterium cõmittitur. de quo Clemens papa ait. Quid in oibus peccatis adulterio eſt grauius. Scdm nãqꝫ in penis tenet locũ. quẽ primum illi habent qui aberrant a deo. Grauiſſime ergo peccant adulteri. grauiť fornicarij. ſꝫ cunctꝭ his grauius inceſtuoſi. quos oẽs tranſcendũt contra naturã delinquẽtes. Un de aug. Adulterij maluȝ vincit fornicationẽ. vincit ab inceſtu. Peiꝰ enim eſt cum matre qꝫ cũ aliena vxore dormire. ſed horũ oim peſſimũ eſt quod ꝯtra naturam fit. vt ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo vtatur. hoc execrabiliter fit in meretrice. ſꝫ execrabiliꝰ fit in vxore.

De illis qui poſt longaȝ captiuitatem redeunt.

¶ Hic queriť de illis feminis. que putantes viros ſuos interẽptos vel in captiuitate vel ab iniqua dñatione nunqꝫ liberandos. in alioꝝ ꝯiugia tranſierũt. ſi illi qui putabanť peryſſe remeauerint. vtrum eis reddi debeant. ⁊ an ſecundi fornicati ſint ⁊ ipſe ree adulterij. De hoc Leo papa ſic ait. Neceſſe eſt vt legitimarũ federa nuptiarũ reintegranda credamus. ⁊ remotis his q̃ hoſtilitas intulit. cuiqꝫ id legitime reformeť qđ intulit. ꝑcurandũqꝫ eſt vt recipiat quiſqꝫ qđ propriũ eſt. nec tñ culpabilis iudicetur. ⁊ quaſi alieni iuris peruaſor habeatur qui pſonam eiꝰ mariti q̃ iam non eſſe eſtimabatur aſſumpſit. Sic eñ multa q̃ ad eos q̃ in captiuitatem ducti ſunt ptinebant. in ius alienũ tranſire potuerunt. ⁊ tñ plene iuſticie eſt vt eiſdem reuerſis reformenť. Ideoqꝫ ſi viri poſt lõgam captiuitatem reuerſi. ita in dilectione ſuaꝝ ꝯiugum pſeuerant: vt eas cupiant in ſuũ redire ꝯſortium: dimittendũ eſt ⁊ inculpabile iudicandum qđ neceſſitas intulit. ⁊ reſtituenduȝ qđ fides poſſit. Si autem alique mulieres ita virorũ poſteriorũ amore ſunt capte vt malint his coherere qꝫ ad legittimũ trãſire

conſortiū. merito ſunt notāde: ita vt eccleſiaſtica communiōe priuent̄. que de excuſabili contaminationē criminis elegerūt. Redeant ergo in ſuū coniugia ſtatuꝫ. quia ſicut mulieres q̄ ad viros ſuos reuerti noluerit impie ſunt habende: ita ille que redeunt merito ſunt laudāde. Ex his oſtendit̄ illos qui talit̄ iungunt̄ vt credant virum interemptum per ignorantiam. aliquā excuſationē habere de peccato. ꝛ tantū primam copulaꝫ eſſe legitimā: non ſecundam. veniam tamen habere ſi careat opprobrio male voluntatis. Sꝫ ſi qs relicta in patria ſua vxore in lōginquā abiens regionem aliaꝫ ducat vxorem. deinde penitentia ductus eam dimittere velit aſſerens ſe aliam habuiſſe que viuit: nec eccleſia ꝑmittat. que qđ ille aſſerit ignorat. queritur an in hac ſecunda copula ſit cōiugiū. Sane dici poteſt non eſſe coniugiū ꝛ mulierem đ crimine excuſari per ignorantiam: virum autē adulterium admiſiſſe. Sed ex quo ad primam redire volens nec valens: cogitur eccleſie diſciplina hanc tenere: incipit excuſari per obedientiam ꝛ timorē de hoc quod poſcenti mulieri debitum reddit. a qua ipſe nunq̄ꝫ poſcere debet. ꝛ ſic đ alijs hmōi ſentiendum eſt.

Circa triceſimā octauā diſt. quęritur. Utrū votum impediat matrimoniuꝫ contrahendum et dirimit contractum. ¶ Pro hui⁹. q. intelligentia eſt notandū ꝙ votum ſic diffinitur a magiſtro in preſenti diſt. Uotum eſt teſtificatio quędaꝫ promiſſionis ſpontaneę quę deo et de his quę dei ſunt proprie: fieri debet. Ex iſta diffinitiōe ſequitur ꝙ ſi aliquis promittat deo occidere fortem vel nūq̄ꝫ dare pecunias mutuo votum eſt nulluꝫ ꝛ peccat talia promittendo ꝛ non obligat̄ illud adimplere: ꝛ ideo. 4. q. 4. habet̄. In male promiſſis reſcinde fideꝫ: in turpi voto muta decretuꝫ. ꝛ ita fecit diu⁹ Thomas Archieps Cantuarienſis promiſerat enīꝫ regi Anglię multa contra libertates eccleſię. Poſtea conſiderauit ꝙ illa erant contra honorem dei ꝛ eccleſię: noluit ea adimplere ꝛ ideo paſſus eſt exilium ꝛ tādem occiſus eſt: ꝛ ideo canonizatus eſt per angelos qui inceperunt cātare Letabit̄ iuſtus in dn̄o: qn̄ canonici ipſius cantabant requiē ęternaꝫ ꝛ feſtuꝫ eius celebratur imediate p⁹ feſtuꝫ ſanctorū innocentium. Seq̄tur ſcđo ꝙ ſi aliqs indeliberate promittat aliqđ deo votum eſt nullum

ideo ponit in diffinitone spontaneę. Sequit tertio q̄ si aliq̄s metu cadē te in constantē virum iniuste illato promittat aliq̄d deo: votum est nullum. verbi gr̄a si rex dicat alicui: niſi ingrediaris religionē occidam te tunc si talis ingrediat religionem ⁊ promittat castitatē obedientiam et paupertatem: votum est nullū: et pōt talis ꝯtrahere matrimonium licite et meritorie.

¶ Contra istā diffinitionē voti arguit sic. Promissio quam fecit Gepthe. s. q̄ quicunq̄ prim⁹ occurreret sibi redeūti de victoria immolaret dn̄o deo fuit votum ⁊ non fuit de his: quę sunt dei ergo diffinitio nulla. maior probatur in. xi. ca. Judicum habet: q̄ spiritus dn̄i factus est sup caput Gepthe ⁊ votum vouit dn̄o deo dicēs. Si tradideris filios Amon in manus meas quicunq̄ p̄mus fuerit egressus de foribus domus meę mihiq̄ occurrerit reuertenti cum pace a filijs Amon eū holocaustum offerā dn̄o pręfata: ergo talis promissio fuit votum. Jam p̄batur minor: occurrit sibi vnica filia sua ⁊ immolare propriā filiam non est de his: quę sunt dei ergo promissio Gepthe non fuit de his quę sunt dei: immo de his: quę sunt diaboli. ¶ Pro huius argumenti solutione est aduertendū q̄ doctores hebręi nituntur d̄fensare Gepthe dicūt enī q̄ filia ipsius nō fuit occisa sed solū mortua ciuilit. Ita q̄ perpetuo mā sit in virginitate ⁊ nulli nupsit ⁊ hāc opinionē sequit Nicolaus de Lira. Textus tamē sacrę scripturę videt esse in oppositū. Nam habet in ca. allegato: q̄ ipsa filia petijt a patre suo Gepthe spacium duoꝝ mensiū vt circuiret montes ⁊ fleret suā virginitatē ⁊ post duos menses redijt ad patrem suū: qui fecit ei sicut vouerat. Propterea doctores catholici maxie Hieroy. ⁊ Aug. tenent q̄ de facto fuit occisa a patre suo Gepthe: q̄uis Aug. est dubi⁹ an bn̄ fecerit an male: ideo: q2 in ep̄la ad hebreos. xi. ca. ponit Gepthe i catalogo sanctorum. Insup anteq̄ vouet ret factus est spiritus dn̄i sup eum. Idcirco propt̄ ista duo Aug. nō audet se determinare. an Gepthe bn̄ fecit occidendo vnicā filiam suam. Attamen firmiter tenet q̄ real'r fuit occisa ab ipo Gepthe. hierony. aūt expresse asserit q̄ Gepte fuit idiscretus in vouendo ⁊ impius in adiplēdo: ideo r̄ndet iuxta s̄nīa3 Hierony. et diui Thomę q̄ non obligabatur Gepthe rōne illi⁹ promissionis nec illa promissio fuit votum sed si ipse intellexisset de ali immolatitio tūc bene fuisset votum nec oportet eu3 excusare a peccato: maxie q2 spuri⁹ et princeps latronu3 erat q̄uis bonam fidem spemq̄ in dn̄o habuit. Id circo etiam victoriā obtinuit: et q̄uis talis imolatio filię emanabat a deuotione ipsi⁹ erga dn̄m deū erat tamen indiscreta: ⁊ ipse non erat dignus sicut Abrahā vt dn̄s mitteret ei angelum ad impediendū eu3: ne occideret filiam suā sicut misit āgelum ad Abrahā ne occideret filium suum Isaac. Propt̄ causam data3 sicut egregie deducit Aug. in lib. de q̄stionib⁹ veteris ⁊ noui testamēti.

¶ Scdo arguit ſic. Si ſortes eſt coniugat⁹ et ingrediat religionē cum profeſſione pmittit deo de his que dei ſunt ⁊ talis pmiſſio non eſt votum ergo diffinitio nulla: minor probatur: non obligat rōne illi⁹ promiſſionis manere in religione ergo illa promiſſio non eſt votum. ¶ Ad hoc argumentū rñdet diſtinguēdo minorem. vel ſi profiteat religionē muliere ſua inuita aut ignorante et ſic concedo illā ⁊ nego maiorē. Naꝫ tunc talis promiſſio eſt contra deū: quia cum iniuria proximi. ſ. vxoris proprie: ⁊ ſi moriat talis vxor: poſt obituꝫ vxoris nō obligat manere in religione: non tñ pōt licite cōtrahere: attamē ſi attentet cōtrahere matrimoniuꝫ eſt ratū. Hoc patꝫ de cōuerſione coniugatorū. ca. Placet. et ca. Quidā. vel ſi profiteatur religionem muliere ſua coſentiente vl' ſciente ⁊ diſſimulante: tunc nego ꝙ non ſit votum. immo poſt obitum vxoris non pōt contrahere ⁊ ſi attētet contrahere nihil facit. hoc patet in ca. Cōſuluit tituli allegati. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguit. Mulier ſciens ⁊ diſſimulans vel conſentiēs et non vouēs continentiā pōt reuocare talem virū ergo votū erat nullum. ¶ Ad hoc negat ꝯña: rō eſt: qꝛ manet obligat⁹: taliter ꝙ poſt mortem vxoris non pōt contrahere: vt dictum eſt.

¶ Tertio arguit ſic. Volo ꝙ plato promitat dño deo ſe ingreſſurum religionē ſcti Hieronymi ⁊ religio diui Hierony. non vult eū recipere: tunc talis promiſſio eſt facta deo de his: que dei ſunt ⁊ non eſt votum ergo diffinitio nulla. minor pbatur: non obligat ingredi religionem diui Hierony. ⁊ oē votū eſt obligatoriū ergo talis promiſſio nō eſt votum. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur diſtinguēdo minorē. vl' plato intendit ſolum obligare ſeipſuꝫ ad ingreſſum religionis Hieronymiane et non alterius ⁊ ſic concedo ꝙ ipſe deobligatur: nihilominus votū fuit et ideo negatur illa minor: ⁊ ad probationem nō inconuenit ꝙ aliqs deobligetur a voto ſuo p aliqd extrinſecum marie qñ tale votum inbibit conditionē. ſ. ſi placeat dñis religioſis diui Hieronymi. vel talis intendit ſe obligare ad illā vel vnā aliaꝫ in qua velint ipſum recipere: tūc tenetur diſcurrere per oēs: quſqꝫ recipiatur: ⁊ ſi nulla religio velit euꝫ recipere tunc deobligat. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit. ponendo cum caſu dato ꝙ nō determinet ſe ad aliqueꝫ diem: tunc talis non eſt obligat⁹ ingredi religioneꝫ ergo ſolutio nulla: añs probat: non tenetur intrare die craſtina neqꝫ hinc ad menſem neqꝫ hinc ad annū ⁊ ſic de alijs. ergo nō tenetur. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando añs: ⁊ ad probationē dicō ꝙ quolibet die poſt emiſſioneꝫ voti tenetur ingredi religionem: niſi habuerit legitimū impedimentū. Nā gratia ſtudij vl' alicuius alteri⁹ magni commodi licꝫ differre ingreſſuꝫ religionis. ſed ſi nulla ſit legitima cauſa differendi: talis eſt in cōtinuo peccato mortali. Nā teſte dño deo tarditas erit tunc in ruinā ipſi differenti vt hētur Deuteronomij. 23. ca.

¶ Quarto arguitur ſic. Poſito ꝙ aliquis puer .10. vel .12. annoꝝ profiteatur religionē non emittit vo tum et talis profeſſio eſt pmiſſio de his: quę dei ſunt ergo diffinitio nulla: maioꝛ probaꝫ per determinationem romani pontificis in ca. ad noſtram. ꝛ in ca. ſignificatum extra de regularibus ꝛ tranſeuntibus ad religionem. ¶ Ad hoc argumentum rñdeꝫ ꝙ romanus pontifex in ca. allegatis anihilat tale votum. Nā talis promiſſio nō eſt ſufficienter ſpōtanea: requirunꝫ em̄ .14. ānı in mare ꝛ .12. in fœmina ad ingreſſum religionis ſicut ad matrimonium carnale: nec mirandum eſt ꝙ ita determinauerit romanus pontifex q2 ingreſſus religionis eſt quoddaꝫ matrimonium ſpirituale. Unuꝫ tm̄ eſt notandum. ꝙ qđlibet votū filij vel filię pater poteſt irritare pręter votum religionis aut caſtitatis: ꝙdiu filius vel filia eſt ſub poteſtate ipſius. Jmmo tutores vſqꝫ ad .25. annum poſſunt irritare vota illoꝝ: quoꝛuꝫ habent curā pręter votū religionis vel caſtitatis.

¶ Quinto arguiꝫ ſic. Si aliqs promittat itrare religionē ꝛ poſtea egrediatur talis pmiſſio eſt de his: quę dei ſunt ꝛ non eſt votū ergo diffinitio nulla: minoꝛ probatur: nō obligatur manere in religione ergo nō eſt votū. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdetur diſtinguēdo minorem. vel talis intendit ſoluꝫ ingredi religionē ad probandum onera ipſius ꝛ ſic nō eſt votum religionis: vel intendit ppetuo manere ꝛ ſic negaꝫ minoꝛ: immo ſi exeat teneꝫ redire ad religionem. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. ꝙuis intendat ppetuo manere eſt poſſibile ꝙ non poſſit ferre onera religionis: tunc papa diſpenſabit cum tali vt egrediatur religionem ergo tunc non tenebiꝫ redire: et per cōſeqns non erit votū. ¶ Ad hanc replicā rñdeꝫ ꝙ ſi nō poſſit talis ferre onera iſtius religionis: debet intrare vnam aliā latioꝛem: ꝛ ſi nulla onera religiōis valet ferre tūc papa diſpenſabit cum eo ꝛ cōmutabitur in aliud quod erit ęquiualens Jtaqꝫ dñs deus tantum acceptabit nā dñs deus non quęrit a nobis niſi rōnabile obſequium.

¶ Sexto arguiꝫ ſic. Poſito ꝙ ſoꝛtes promittat ieiunare quolibet die veneris ꝛ veniat feſtuꝫ natiuitatis dñi die veneris tunc talis pmiſſio eſt de his: quę dei ſunt ꝛ non eſt votum ergo diffinitio nulla: minoꝛ probatur: non obligaꝫ in die natiuitatis dñi ieiunare ergo non eſt votū añs probaꝫ: illi qui nō habēt votum comedēt carnes: tunc ꝙuis ſit dies veneris propꝫ celebritateꝫ ſaluatoris ergo iſte qui vouit propꝫ eandē celebritatem poterit comedere carnes ꝛ non ieiunare. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando minoꝛē: et ad probationē negaꝫ añs: ꝛ ad pbationem negaꝫ ꝯña: ꝛ rō eſt q2 iſte qui vouit iure diuino obligaꝫ nō comedere carnes quolibꝫ die veneris alij vero non obliganꝫ iure diuino: et ideo papa pōt concedere ꝙ non vouentes comedāt carnes propter tantā celebritatē ꝛ hoc patet per de

terminationē romanorū pontificuȝ extra de obſeruatione ieiuniorū ca. vltimo. ¶ Contra iſtā ſolutionē replicatur. ſi aliqs promiſit ieiunare per totāvitam ſuā profeſtū diui Antonij ⁊ diuus Antonius celebretur die lunę: talis nō tenet ieiunare die dñico ⁊ eſt profeſtū diui Antonij ergo ille qui ꝓmiſit ieiunare quelibet die veneris non tenet ieiunare quādo Natiuitas ſaluatoris celebratur die veneris. ¶ Ad hanc replicaȝ rñdetur negando pñam: rō eſt qꝛ dies dñicus nō eſt dies ieiunabilis ⁊ ideo tunc talis debet ieiunare die ſabbati. hoc patet in primo ca. tituli allegati. Nec mirū ꝙ dies dñicus non ſit ieiunabilis: nā eo die fuit creatꝰ mundus ⁊ eodē die reſurrexit ſaluator a mortuis: ſimiliter eodē die natus eſt: ſimilr̄ eodē die miſit ſpiritū ſanctum ſup apoſtolos. Dies autē veneris eſt dies doloris pro bonis xp̄ianis.

¶ Septimo arguit ſic. Poſito ꝙ aliquis vouerit virginitateȝ et poſtea cognoſcat carnaliter aliquā mulierem tunc promiſſio iſtius fuit de his: quę dei ſunt ⁊ non fuit votū ergo diffinitio nulla: minor probat: non amplius obligatur ad virginitatem poſtq̄ eā amiſit ergo nō fuit votum. ¶ Hoc argumentū ſoluȝ quęrit ad quod obligat talis poſt amiſſioneȝ virginitatis. ¶ Ad hoc rñdetur ab oībus doctoribꝰ ꝙ talis obligatur ad obſeruandā caſtitatē. Nā non amplius obligat ad virginitatem: qꝛ impoſſibile eſt iam ꝙ eā ſeruet poſtq̄ ipſam amiſit: ſed obligatur ad illud qđ pōt. ſ. ad ſeruanduȝ ſe immunē ab oībus venereis. Ex iſtis ſequit ꝙ ſi aliqs promiſit dare duodenum pauperibus cottidie vel qualibȝ hebdomada ſi deueniat ad magnam paupertatē ita ꝙ nō poſſit nutrire familiam ſuā nō amplꝰ obligatur dare duodenuȝ paupibꝰ.

¶ Vlterius eſt notandū ꝙ duplex eſt votū. ſ. cōe ſiue vniuerſale: et illud eſt quod fit in ſuſceptiōe baptiſmatis. ſ. qñ quilibet xp̄ianꝰ promiſit abrenunciare diabolo ⁊ pompis eius. Aliud eſt votuȝ ſingulare ſiue particulare ⁊ eſt duplex. ſ. Priuatum ſiue ſimplex. vt puta qñ promittitur aliqđ deo ⁊ nondū dat illi. Aliud eſt votū ſolemne: qñ promittitur aliqđ dño deo ⁊ ſtatim datur ipſi dño deo ⁊ ſolemnizat duobꝰ modis. vt Bonifacius octauus pontifex maximus declarat in. i. ca. libri ſexti de voto et voti redemptione. Primo mō ſolemnizat per ſuſceptionem ſacri ordinis. ſ. ſubdiaconatꝰ: diaconatus: vel preſbyteratꝰ. Alio modo ſolemnizat per ingreſſum religionis approbatę: ⁊ iſtud votuȝ religionis includit tria. ſ. votū obediētię: paupertatis ⁊ cōtinentię. ¶ Iſtis notatis rñdet ad. q. per duas concluſiōes. Quaꝝ prima eſt iſta. Votum ſolemne impedit matrimoniū contrahendū ⁊ dirimit contractum Iſta concluſio patȝ per determinationem romanorū pontificū. ſ. Innocentij ſcđi et Alexandri tertij in primis tribus ca. ⁊ in vltimo ca. extra qui clerici. vel vouentes. Scđa concluſio eſt iſta. Votū ſimplex im

pedit matrimoniũ contrahendum. ſed non dirimit contractũ. Hec concluſio patet per determinationem Celeſtini tertij in ca. Rurſus tituli allegati.

¶ Contra ambas concluſiões arguitur ſic. Uotuʒ ſimplex non dirimit matrimoniũ contractuʒ ergo votuʒ ſolemne nõ dirimit matrimonium contractum: ꝯña probaẗ teſte Celeſtino papa in ca. rurſus allegato non min⁹ obligat votuʒ ſimplex apud deum ꝙ̄ votuʒ ſolemne ergo ſi votũ ſimplex non dirimit mr̃imonium contractũ: votũ ſolẽne nõ dirimit matrimoniũ contractuʒ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdeẗ negando cõſequentiã: ⁊ ad probationeʒ dico ꝙ Celeſtinus papa ſolum volebat dicere ꝙ ſicut fractor voti ſolẽnis peccat mortaliter ita etiaʒ fractor voti ſimplicis. Nihilominus grauius peccat fractor voti ſolemnis ꝙ̄ fractor voti ſimplicis. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ arguitur. Juramentũ additũ voto ſimplici non dirimit matrimonium ergo ſolemnitas addita voto non dirimit matrimoniũ contractũ ꝯña tenet: q2 tale votũ cum iuramẽto eſt magis obligatoriũ ꝙ̄ votum ſolemne. ¶ Ad hanc replicã reſpõdetur negando ꝯñam: et ad probationẽ dico ꝙ obligatio nihil facit: ſʒ cauſa eſt q2 per ſolẽnitatẽ dñs deus per vicariũ ſuum capit realẽ poſſeſſionẽ et ideo non põt talis vir dare corpus ſuuʒ mulieri poſtꝙ̄ dñs de⁹ iam vere ⁊ realiter poſſidet corpus ſuum: nemo eñ dat qđ non habet. Jdcirco poſtꝙ̄ talis non habet corpus ſuum q2 iam dedit dño deo nõ poteſt dare alicui alteri. ¶ Contra iſtam ſolutioneʒ arguitur. Ordo ſacer ſi ſuſcipiaẗ ab aliquo poſt matrimoniũ ratum non conſumatuʒ non dirimit ipſum mr̃imoniuʒ ergo nec votum ſolemne religionis dirimit matrimoniũ ratũ non cõſumatũ ſi emittatur poſt ipſuʒ: ꝯña probatur Jn ſacro ordine eſt votuʒ ſolemne continentię ſicut in voto religionis ergo ſi ſacer ordo nõ dirimit nec votum religionis dirimet mr̃imoniuʒ ratum non conſumatũ. ¶ Ad hanc replicam rñdeẗ negando ꝯñam: et ad probationẽ negaẗ ꝯña: rõ eſt: q2 licet vtrobiꝙ ſit votũ ſolemne cõtinentię: attamẽ per votuʒ religionis homo moriẗ ciuiliter: per ſuſceptionem vero ſacri ordinis nõ moriẗ hõ ciuiliter: ſed ſoluʒ mutilatur ⁊ ideo mors ciuilis eſt cauſa: cur votũ religionis dirimit matrimoniũ ratum no conſumatũ: ſed in ſuſceptione ſacri ordinis nulla eſt mors: ideo matrimoniũ non diſſoluitur vt expreſſe determinauit Joã. 22. in illa extrauaganti: quę incipit Antiquę cõcertationi ⁊c.

¶ Queritur ſcđo circa eandeʒ diſt. An votum obedientię ſit potiſſimuʒ inter vota religionis. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendum ꝙ religio tria habʒ vota. ſ. votum obedientię: votũ paupertatis: et votũ continẽtię. Obedientia eniʒ eſt quędam virtus inclinans hoiem ad obedienduʒ ſuo ſuperiori. Paupertas aũt nihil aliud eſt ꝙ̄ abdicatio bonorũ fortunę ſiue volũtas ab

dicandi bona fortunę. Continentia vero eſt virtus inclinans hoiem ad ſeruanduꝫ ſe immunē ab oibus venereis. ¶ Iſto notato rn̄det ad titulum. q. per vnam concluſionem. ſ. Votuꝫ obedientię melius eſt alijs duobus votis. Hęc cōcluſio probatur authoritate ſacrę ſcripture. habetur em̄ in. 15. ca. primi libri Regum Melior ē obediētia ꝙ̄ victima multa. Cuius authoritatis Greg. in. 25. libro moralium dat rōnem. ſ. q2 in alijs ſacrificijs aliena caro mactat̄ ſed in obedientia propria caro mactatur. Inſup teſte pħo noſtro in p̄mo ethicorum tria bona habemus ſcꝫ bona fortunę ꝛ bona corpis ꝛ bona aię. Obediētia eſt circa bona aię Pauptas circa bona fortunę. Continentia circa bona corporis: ſꝫ bona aię ſine compatione ſunt meliora alijs bonis ergo obediētia ē melior alijs duobus votis. Preterea obedientia includit alia duo vota. nam quicunqꝫ eſt obediens eſt pauper ꝛ continens: ꝛ tñ aliqs eſt paup et continens q̄ non eſt obediens ergo obedientia eſt melior alijs.

¶ Contra iſtā̄ concluſionē ar. teſte philoſopo noſtro in ſcd̃o ethicorum. Ars ꝛ virtus verſantur circa difficile: ſed difficilius eſt abdicare bona fortunę ꝙ̄ ſubdere voluntateꝫ ſuperiori ergo paupertas melior ē obedientia: minor probat̄ difficiliꝰ fuit illi iuueni qui venit ad ſaluatorem noſtrum abdicare oia bona fortunę ꝙ̄ ſubddere voluntatē ſuaꝫ ſuperiori. Nam cū primum audiuit a ſaluatore noſtro ſi vis perfectꝰ eſſe vade et vende oia quę habes et da pauperibus: receſſit ab eo ergo difficilius eſt abdicare bona: ꝙ̄ ſubdere voluntatē ſuam. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det negādo minorē: et ad probationē dico ꝙ non eſt ad ꝓpoſitum q2 iuuenis ille non habebat voluntatem ſubditaꝫ ſuperiori creato in oibus ſed ſolum obediuerat dn̄o deo ꝛ propterea pbatio non procedit. Inſup ꝙ̄uis fuiſſet difficiliꝰ ipſi non tñ idcirco ſequit̄ ꝙ ſimpliciter ſit difficilius: nihilominꝰ ſi propoſitum fuiſſet illi iuueni ꝙ oportebat eum eſſe ſubditum alicui voluntati create in oibus difficiliꝰ viſum hoc ipſi fuiſſet ꝙ̄ abdicare oia bona. nā tunc talis voluntas creata potuiſſet illi pręcipere ꝙ abdicaret oia bona Quare difficilior eſt obedientia ꝙ̄ paupertas. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur. Datur aliqua paupertas que aliqua obediētia eſt melior ergo obedientia nō eſt melior paupertate. ¶ Ad hanc replicam rn̄detur negando ꝯñam: intelligēdo vꝛ̄. Nam qñ compāt̄ aliquę ſpecies teſte philoſopho nr̄o oportet comparare optimum indiuiduū vnius optimo indiuiduo alteriꝰ ꝛ: q2 optimuꝫ indiuiduū obedientię ē meliꝰ optimo indiuiduo paupertatis: ideo ſimpliciter obediētia melior eſt paupertate.

¶ Scd̃o arguit̄ ſic. Continentia eſt melior obedientia ergo concluſio falſa: añs probatur Eccleſiaſtici. 26. ca. habet̄. Ois autē ponderatio non eſt digna continentis animi. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄ ne

gando aſſe: et ad probationē dico q̄ continentia non capit in illa authoritate ſicut capimus ſed capitur ibi pro aīa que abſtinet a pctīs. ¶ Sꝫ dubitabis an religioſus teneat obedire in oībus ſuo prelato. ¶ Ad hoc dubium rn̄detur q̄ religioſus tenetur obedire ſuo ſuperiori qn̄ precipit conformiter ad regulaꝫ et ad ordinationes religionis in alijs vero non tenetur obedire. Attamen ſi obediat mirabiliter meret: dummō talia p̄cepta non ſint contra charitateꝫ.

¶ Queritur tertio circa eandē diſt. Utrū in quolibet voto diſpenſare valeat roman⁹ pōtifex. ¶ Pro huius .q. intelligentia eſt aduertendum q̄ magna eſt differentia inter diſpenſare cōmutare et irritare. Nā laici poſſunt irritare vota non autē diſpenſare aut cōmutare: pater eīn poteſt irritare vota filiorū ſuorū: et vir pōt irritare vota mulieris ſue: ſimiliter tutores poſſunt irritare vota pupillorum. Cōmutare votū nihil aliud eſt q̄ꝫ loco vni⁹ obligare ad aliud vt ſi aliquis fecit votuꝫ de nō comedendis carnibus quolibet die mercurij: et papa obligat eum ad dicendum vigilias mortuorū quolibet die mercurij et dat ei facultatē comedendi carnes quolibꝫ die mercurij tūc papa dicit cōmutare votū ¶ Unum tn̄ eſt ſumme notandū q̄ oīa vota ſimplicia auctoritate iuris commutant in votū religionis. verbi grā: ſi aliqs fecit votuꝫ adeūdi ſanctū Jacobum et viſitandi limina apoſtolorum et terraꝫ ſctām et ſic de alijs: et ingrediat religionem ipſe eſt liber ab oībus illis votis. Sequit ſcdō q̄ ſi aliqs vouit intrare religionem Cartuſienſium et poſtea profiteat religioneꝫ virginis marie de redemptione captiuorū ipſe eſt liber a voto intrandi Cartuſiā Oia iſta patent per determinationeꝫ romani pontificis in ca. Scripture. li. ſcdi de voto et voti redemptiōe. pōt etiam probari naturali rōne. Nam qn̄ aliqs profitet religionē: oia ſua actualiter dat deo ergo ipe eſt liber ab alijs votis: et ſimile eſt ſicut ſi aliquis promitteret dare alicui deceꝫ aureos et daret ei viginti certum eſt q̄ talis optime ſatiſfaceret. Ita eſt oīno ſimile de illo: qui multa pmiſit dn̄o deo et tandem ingredit religionē. Idcirco nō eſt iponenda penitentia talibus: et hoc patet per determinationē romani pōtificis. 33. q. 2. Nam dicit q̄ ſi Aſtulpus q̄ occidit vxorem propriā vult ingredi religionem non eſt imponēda ei pnīa ſi atem nō vult ingredi religionem imponēda ē ei magna pnīa que habetur loco allegato. ¶ Diſpenſare vero duob⁹ modis capit. Uno mō idem eſt diſpenſare quod reuocare Alio mō idem eſt qd̄ interpretari: et iſto ſcdō mō nō eſt difficultas apd̄ doctores ſed ſoluꝫ de primo modo et capiendo diſpēſare primo modo oēs doctores conueniunt q̄ in voto ſimplici romanus pontifex poteſt diſpenſare. ſed de voto ſolemni eſt magna controuerſia. Nam Bonauentura non audet determinare q̄ꝫuis videat magis declinare ad pte negatiuā. Diuus Thomas tamē in quarto ſniaruꝫ tenet partē affirma

tiuā ⁊ in ſcđa ſcđę. q. 88. articulo. 11. tenet partē negatiuā motus duabꝰ authoritatibus: ſed doctores recentiores ſequunt̄ diuū Thomā in. 4. et no in ſcđa ſcđę.

¶ Et hec opinio probat̄ multis rōnibus. Pria rō talis eſt teſte diuo Bernardo. Illud qđ inſtitutū eſt pro charitate non debꝫ militare contra charitatē: ſed dabilis eſt caſus vbi ſi fiat diſpenſatio ſequetur magnum bonū cōe: ⁊ ſi non fiat diſpenſatio ſequet̄ detrimentū rei publicę: ⁊ votum inſtitutū eſt pro charitate ergo ſi romanus pōtifex non poſſet tunc dipenſare tale votuꝫ qđ pro charitate inſtitutū eſt cōtra charitatem militaret: aīs patꝫ ex facto regis Aragonum. Nā egreſſus eſt monaſteriū ppt̄ pacem magnatū Aragonię.

¶ Scđo arguit̄ ſic. Si nō poſſet romanus pontifex diſpēſare in voto ſolemni: hoc ideo eſſet: q2 iam dñs deus eſt in actuali poſſeſſione ſꝫ hoc nihil facit ergo romanus pōtifex pōt diſpenſare: maior eſt nota et minor probat̄. Panes quos Dauid comedit cum ſocijs ſuis erāt cōſecrati dño deo et dñs deꝰ habebat actualem poſſeſſionē ipſoruꝫ vt habetur in. 21. ca. primi regū: ⁊ Dauid licite eos comedit ppt̄ neceſſitateꝫ perſonalem ergo a fortiori ⁊ per locum a maiori: romanꝰ pontifex propter neceſſitatē publicam diſpenſare poteſt in voto ſolēni: q̄ꝫuis ſit cōſecratꝰ dño deo. Inſup̱ ſi proximꝰ laicus moreret̄ ſiti ⁊ ego non haberem danduꝫ illi ad bibendū niſi calicem cōſecratū ego teneor dare illi aquam in calice conſecrato ergo cōſecratio nihil facit: neq̧ actualis poſſeſſio vbi eſt neceſſitas priuata vel publica.

¶ Tertio arguitur ſic. Licet vendere calices cōſecratos et ornamenta eccleſię pro redemptione captiuorum vt habet̄. 12. q. 2. ex determinatione apl̄oꝝ ⁊ diui Greg. ergo actualis poſſeſſio dñi dei nihil facit vbi eſt neceſſitas.

¶ Quarto arguit̄ ſic. Multi pontifices diſpenſauerūt cuꝫ talibꝰ vt patēt de Celeſtino qui diſpenſauit cum rege Ramiro Aragonum. ſimiliter Lucius tertiꝰ diſpenſauit cum Cūſtancia moniali quę fuit regina Sicilię: ⁊ mulier Henrici ſexti imperatoris: et non eſt dicenduꝫ q̄ tales pontifices errauerūt cum fuiſſent boni viri ⁊ feciſſent cum cōſilio Cardinalium ⁊ multorū doctorum

¶ Poſtremo videtur mirabile q̄ diuus Thomas in articulo allegato tenet q̄ papa pōt diſpenſare cuꝫ ſacerdote vt contrahat matrimoniuꝫ et ſm̄ eum ſacerdos habꝫ votuꝫ ſolemne continentię ergo ſi romanus pontifex pōt diſpenſarę in voto ſolemni continentię ſacerdotis: poterit etiam diſpenſare in voto ſolemni religionis. ¶ Propter iſta argumenta alij doctores tenent cuꝫ ſctō Thoma in. 4. q̄ romanus pontifex pōt etiam diſpenſare in voto ſolemni continentię qualiſcunq̧ fuerit tale votum ſolemnizatum.

¶ Contra iſtā opinionē arguitur ſic. Innocentius tertiꝰ in ca. cū

ad monaſterium de ſtatu regularium ait. Ne exiſtimet abbas q̄ ſuper habenda ꝓprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare: q2 abdicatio proprietatis ſicut ⁊ cuſtodia caſtitatis: adeo eſt annexa regule monachali vt contra eā nec ſummus pōtifex poſſit licentiā indulgere ergo papa non poteſt dſpenſare in voto religionis. ¶ Ad hoc argumentum datur duplex rñſio. Prima ē q̄ romanus pontifex intelligit q̄ nō pōt paſſim ⁊ indifferenter ſed pro arduis cauſis bene pōt. Altera eſt rñſio conformior decretali. ſ. q̄ Innocentius terti⁹ vult dicere q̄ non eſt poſſibile q̄ aliquis ſit monachus ⁊ habeat dominiū ⁊ proprietatē bonoꝝ temporalium. Nā certū eſt q̄ illud implicat ⁊ ſi legatur decretalis allegata iſte eſt verus ſenſus illius: nam ille abbas cui ſcribebat Innocenti⁹ tertius ipſum reprehendēs diſpenſabat cū ſuis monachis q̄ haberēt proprietatē ipſis manentibus monachis ⁊ hoc manifeſte implicat vt dictum eſt: neq3 romanus pontifex hoc poteſt facere: valet tñ facere q̄ ille qui erat religioſus modo nō ſit religioſus ⁊ habeat proprietatem et dominium bonorum temporalium.

¶ Scd̄o arguit̄ ſic. Ois diſpēſatio voti requirit compenſationem ſed continētia neq̄t per aliq̄d bonū compenſari ergo roman⁹ pontifex non pōt diſpenſare in voto continētię: minor probat̄ expreſſa authoritate ſacrę ſcripturę: habetur eīn Eccleſiaſtici. 26. Ois autē ponderatio non eſt digna continētis aię. ¶ Ad hoc argumentū rñdet̄ negando minorem. Immo multa ſunt bona: q̄ ſunt meliora continentia: ⁊ ad ꝓbationem dico q̄ illa authoritas intelligitur de aīa continente a peccatis et non intelligit̄ de cōtinentia vt capitur in propoſito. ſ. pro abſtinētia ab oībus venereis. Nā talis abſtinentia nō eſt bona niſi in ordine ad aliud. ſ. ad melius contemplandum diuina ⁊ finis melior eſt his: quę ordinantur ad ſe.

¶ Tertio arguit̄ Leuitici vltimo ca. habet̄ q̄ illud: q̄d ſemel cōſecratū eſt dño deo: ſanctū erit dño ergo tale non pōt reuocari ad prophanos vſus. ¶ Ad hoc argumentum rñdet̄ q̄ illa authoritas intelligitur q̄ nō poteſt reuocari ad alios vſus paſſim ⁊ ſine cauſa ſed pro rebus arduis ⁊ vtilitate eccleſię bene poteſt reuocari: ⁊ ita reuocauit Dauid panes ꝓpoſitionis vt dictū eſt.

¶ Quarto arguitur ſic. Diu⁹ Matthęus noluit q̄ Eugenia monialis nuberet hirtacho regi qui volebat effici xp̄ianus ⁊ tunc erat magna cauſa diſpenſandi ergo nō licet diſpenſare in voto religiōis. ¶ Ad hoc argumētum rñdet̄ negādo ꝯñam: et rō eſt: quia iam illa ciuitas Nadabar erat xp̄iana. Inſuꝑ diuus Mathęus habebat poteſtatem faciendi miracula tot ⁊ tanta: quot ⁊ quanta volebat: ⁊ mediantib⁹ illis poterat conuetere infideles ad fidē catholicam: nos autē non habemus illam poteſtatem: ⁊ ideo romanus pontifex vbi videt cōe in vtilitatem rei publicę xp̄ianę licite poteſt diſpēſare.

¶ Quinto arguitur ſic. Papa nequit diſpenſare cum ſacerdote vt contrahat matrimonium ergo non poteſt diſpenſare cuꝫ religioſo vt contrahat matrimonium: conſequentia probatur: ſacerdos et religioſus habent idem votum continētię ſolemne ergo ſi nequit diſpenſare cum ſacerdote nō poteſt etiaꝫ diſpenſare cuꝫ religioſo. ¶ Ad hoc argumentum reſpondetur negando conſequentiam: et ad probationem negatur iterum conſequentia: ratio eſt: quia ſacerdos vltra votum continentię obligatur iure diuino in vltimo gradu non contrahere matrimonium poſt ordinem preſbyteratus et hoc habemus ex traditione apoſtoloꝝ: ⁊ romanus pontifex nō poteſt reuocare ius diuinū ideo nō poteſt diſpenſare cum ſacerdote: ſꝫ bene cum ſimplici religioſo

¶ Sexto arguit̃ ſic. Papa nō pōt diſpenſare in matrimonio rato non conſumato ergo non pōt diſpēſare in voto religionis: ꝯña probat̃ maius vinculū eſt votuꝫ religionis ꝙ̃ matrimoniū ratū nō conſumatū ergo ſi papa neq̃t diſpenſare in matrimonio rato nō ꝯſumato: nō ꝯpoterit diſpēſare in voto religionis. Iā probatur primum añs authoritate ſaluatoris Matthęi. 19. Quos deꝰ coniunxit hō non ſeparet. Iam probatur ſcđm añs. Votuꝫ religionis diſſoluit mřimoniū ratum non cōſumatum ergo votū religionis eſt maius vinculū ꝙ̃ matrimoniuꝫ ratum non conſumatū. ¶ Pro huiꝰ argumenti ſolutione eſt aduertenduꝫ ꝙ Gloſſa ſup illud ca. Ex publico de conuerſatione coniugatoꝝ. tenet ꝙ papa pōt diſpenſare in matrimonio rato non cōſumato ita ꝙ pōt ipſum diſſoluere ⁊ dare licentiā vnicuiꝗ coniugum de nouo contrahendi cum vna alia pſona: ⁊ hanc Gloſſaꝫ ſequuntur multi canoniſtę ⁊ dñs de vio in quibuſdā opuſculis ſuis: maior tamē ps doctoꝝ pariſieñ. tenet oppoſitū propter authoritateꝫ xp̄i allegatā ꝗ̄uis dñi canoniſtę dicant illam authoritateꝫ intelligi de matrimonio rato et cōſumato ⁊ nō de matrimonio rato ⁊ nō conſumato: et quia iſta Gloſſa eſt mere volūtaria ⁊ ſaluator noſter indifferenter loquit̃: ideo teneo ꝙ papa non pōt diſpenſare in matrimonio rato nō conſumato: ⁊ rñdeo ad formam argumenti negando ꝯñam: ⁊ ad ꝓbationē negat̃ illud añs. ſ. ꝙ votū religionis ſit maiꝰ vinculū ꝙ̃ matrimoniuꝫ ratū non conſumatū ⁊ ad ꝓbationē diſtinguo ꝙ votuꝫ religionis diſſoluat mřimoniū ratū non conſumatum. vel de per ſe ⁊ ſic negat̃. vł de per accñs. ſ. rōne mortis ciuilis quę ſequit̃ ad votū religionis ⁊ ſic concedit̃ illud ⁊ negat̃ ꝯña. Naꝫ vt dictum eſt ſuperius quicunqꝫ profitetur religionē morit̃ ciuiliter: ⁊ rōne talis mortis ciuilis diſſoluit̃ matrimonium.

¶ Septimo arguit̃ ſic. Papa in nullo voto poteſt diſpēſare ergo neqꝫ in voto ſolemni: añs probatur reddere votū eſt de iure diuino Iuxta illud Deut. 23. ca. ſ. cum votum voueris dño deo tuo non tardabe-

ris reddere q2 requireret illō dñs de⁹
tuus: ⁊ ſi moratus fueris reputabit
tibi in pctm̄. ergo papa in nullo vo-
to pōt diſpenſare. ¶ Hoc argumē-
tum equaliter militat cōtra ambas
opiniones: ideo cōformiter ad am-
bas rñdet negando añs: ⁊ ad pba-
tionem negat ꝯña: rō eſt: q2 in quo-
libet voto cuiuſcunqꝫ xpiani intelli-
gitur niſi romanus pontifex aliter
diſpenſauerit ꝓpter bonū cōe reipu
blice xpiane: ⁊ ideo in quolibꝫ voto
cuiuſcunqꝫ xpiani papa pōt diſpen
ſare: nec mirandū eſt ꝙ talis condi-
tio ſic debeat itelligi. Naꝫ papa pr̄
eſt ſpiritualis oīm xpianorū: ⁊ ideo
dicit papa. i. pater patrum. ¶ Con
tra iſtam ſolutionē replicat. Nō po
teſt papa diſpenſare cum Cartuſiē
ſi vt comedat carnes ⁊ hoc non niſi
quia eſt de iure diuino cartuſiēſem
non comedere carnes poſt votū er-
go ſolutio nulla: minor pbat: quan-
tumcunqꝫ Cartuſienſis ſit in extre
neceſſitate ⁊ dñi medici dicant ꝙ ſi
comedat carnes liberabitur a mor-
bo ⁊ ſi non comedat morietur: nō pōt
comedere carnes ergo ē de iure di-
uino cartuſienſem poſt votū non co
medere carnes: añs probat ex cōi
fama. Immo legitur hiſtoria de quo
dam cartuſienſi q̄ fecit ſibi conſciē-
tiam ꝙ dū quadā die eſſet in deſer-
to ⁊ mirabiliter ſitiret ⁊ nō haberet
aquam neqꝫ vinū traxit ſanguinem
ab equo ſuo ⁊ bibit ⁊ non feciſſet ſi-
bi conſcienciā niſi fuiſſet de iure di
uino ergo. ¶ Ad hanc replicā rñde
tur negādo maiorē. Immo ſi talis
neceſſitas eueniat: ſine diſpenſatio
ne poteſt comedere ſecluſo ſcanda-
lo: propter qđ vitandū dñi cartuſiē
ſes nunqꝫ dāt carnes ſuis infirmis
¶ Contra iſtaꝫ ſolutionē replicatur
ſequitur ꝙ ſeptē martyres Macha
bei malefeciſſent nō comedēdo car-
nes porcinas: ꝯñs eſt contra ſacrā
ſcripturam ergo ſolutio nulla: ſeqla
probatur erāt in extrema neceſſita-
te ergo ſine diſpenſatione tenebant
tur cōedere carnes porcinas. ¶ Ad
hanc replicaꝫ rñdetur negando ſeq̄
lam: ⁊ ad probationē negat ꝯña: et
rō eſt: q2 illud p̄cipiebat eis ab An-
tiocho rege. vt habet in. 7. ca. 2. Ma-
chabeorū. In contemptū legis di-
uine et ideo potius tenebant mori:
qꝫ tranſgredi legē diuinā: ſed ſi ali-
quis iudeus fuiſſet in deſerto ⁊ non
habuiſſet ad comedendum niſi car-
nes porcinas tenebat tunc eas cōe
dere q2 tunc null⁹ erat legis contē-
ptus neqꝫ ſcādaluꝫ ⁊ habebat duo p̄
cepta diuina. Unū de non comedē
dis carnibus porcinis: ⁊ alteruꝫ de
conſeruanda vita ſua: ⁊ iſtud ſcđm
magis obligabat eū qꝫ primum: q2
non ſolum eſt preceptum diuinū: ſꝫ
etiam naturale. Primū vero ſoluꝫ
erat ei preceptū diuinum pure poſi
tiuum: ⁊ ideo talis iude⁹ in deſerto
tenebatur comedere carnes porci-
nas.

¶ Queritur quarto circa ean
dem diſtinctionē. Utrū heres obli-
gatur ad vota illius: cui⁹ eſt heres.
¶ Pro huius. q. intelligētia eſt ad-
uertendum ꝙ duplex eſt votuꝫ ſim-
plex. ſ. reale ⁊ perſonale: ⁊ pōt addi
tertiū mēbrū. ſ. mixtū ex his. vt pu-
ta reale ⁊ pſonale. Uotum reale ē

votum elemoſine: qn̄ aliqs pmit-tit dare aliqua bona fortunę domio deo vel beate virgini vel alicui ſctō Votū perſonale eſt vouere ieiuniū vel aliquā peregrinationez et ſic de alijs. Votum mixtū eſt qn̄ aliquis promittit adire ſanctū Jacobum ꝛ dare illi equum ſup quem eſt itur⁹. ¶ Iſtis notatis rn̄detur ad.q.p ali-quas concluſiones quarū prima eſt iſta. Hęres obligat̄ ad votum reale defuncti cuius eſt hęres. Iſta cōclu ſio probat̄: qꝛ talis hęres habet bo na defuncti: quę ſunt obligata dn̄o deo: ꝛ talis hęres coget̄ p dn̄m epȝ ad adimplendū vota realia. ¶ Se-cunda concluſio eſt iſta. Hęres nō obligatur ad votū pſonale defuncti cuius eſt hęres. Iſta concluſio pro-batur: ſola perſona defuncti obliga tur et non bona ipſius ergo hęres non obligatur ad votum perſonale adimplendū. ¶ Tertia concluſio ē iſta. Hęres obligat̄ partialr̄ ad vo-tum mixtum.ſ.quantū ad illā ptez: quę eſt votū reale ꝛ nō quo ad aliā. Iſta concluſio liquet ex priorib⁹ cō-cluſionibus. ¶ Ex iſtis concluſioni bus ſequit̄.ꝙ ſi pater vl' mater pro-miſerit dn̄o deo ꝙ ſuus fili⁹ efficiet̄ ſacerdos vel religioſus: talis filius non obligat̄. Jmmo pōt contrahe-re licite matrimoniū: cōſulerem tn̄ ꝙ ipſe adimpleret votum patris vl' matris niſi eſſet mirabilit̄ pnus ad incontinentiā. Nam tūc teſte Pau lo meli⁹ eſt nubere ꝙ̄ vri. ¶ Circa iſtam.q.dubitat̄ primo. An votum obliget magis ꝙ̄ pręceptū diuinū. ¶ Ad hoc dubium rn̄det̄ ꝙ regulari ter et in pluribus magis obligat pre-ceptum diuinum ꝙ̄ votū: interdū tn̄ cum voto imbibit̄ pręceptum diui-num ꝛ ideo tunc eſt duplex obliga-tio. Vna ex parte voti ꝛ altera ex p te pręcepti. vtputa qn̄ religioſus fu ratur centuz aureos: nā tunc peccat contra illud pręceptū decalogi. Nō furtum facies. ꝛ contra votū paup-tatis. ſimiliter qn̄ ſacerdos cogno-ſcit ſolutam peccat contra votū ꝛ cō tra illud pręceptū non mechaberis ¶ Dubitat̄ ſcđo an opus procedēs ex voto ſit magis meritoriū ꝙ̄ op⁹ non procedēs ex voto. ¶ Ad hoc du bium rn̄det diu⁹ Thomas in.6.ar-ticulo.88.q.ſcđe ſcđę affirmatiue p pter tres rōnes. Prima eſt: qꝛ tale opus procedens ex voto emanat a meliori ꝟtute ꝛ altiori.ſ.latria. Se-cunda rō eſt: qꝛ ille qui facit ex voto dat arborē ꝛ frucus. Alter vero ſolū dat fructus. Tertia rō eſt: qꝛ per vo tum voluntas firmat̄ in bonuz: ſed iſte tres rōnes nō conludunt. Pria eīn non procedit: ſi ille qui nō habȝ votū eliciat actum ex charitate. Nā charitas eſt altiſſima virtutuȝ ꝛ ma-xima. Scđa rō ſoluȝ pbat ꝙ aggre-gatuȝ ex volitione qua vouet ꝛ ope voti eſt melius ꝛ hoc eſt verū. Ter-tia etiam non cōcludit: nam poſſibi-le eſt: immo indies accidit ꝙ ille: q̄ non habet votum immobilius ꝛ fir mius operatur. Vidi eniȝ multos: qui ex ſola deuotione ieiunant diez ſabbati in honorē ſanctiſſimę virgi-nis Marię ꝛ nolebāt frangere tale ieiunium quantūquncꝫ erant infir-mi: ideo qui vult tenere oppoſitum facile pōt defenſare ꝙ opus non p-cedens ex voto eſt adeo meritoriuȝ

ſicut opus procedens ex voto.

¶ Queritur quinto circa eandẽ diſt. An oẽ ſcandalum ſit peccatū? ¶ Pro huiꝰ.q. intelligẽtia eſt notandum ꝙ teſte diuo Hieronymo ſup 15.ca. Matthei. Scandalon grece. nos offenſionẽ vel ruinā vel impactionem pedis latine poſſumus dicere. Unde ſicut in via corporali: ſi ponatur alicui obex rõne cuiꝰ cadit: obex dicitur. Ita etiā in proceſſu vie ſpiritualis illud quo aliqs diſponitur ad ruinā. ſpiritualẽ ſcandalū dicitur ⁊ eſt duplex. ſ. actiuū et paſſiuū. ¶ Scandalum actiuū ſic diffinitur a Gloſſa ſuper.17.ca. Matthei. eſt dictū vel factum minus rectū alicui prebens occaſionẽ ruine. ¶ Scandalū paſſiuum eſt ruina alicuius ex dicto vel facto alterius: ⁊ in iſtis duabus diffinitionibus loqmur de ruina ſpirituali. ¶ Iſtis notatis rñdetur ad.q. per duas ꝯcluſiones. Prima eſt iſta. Oẽ ſcandalū ſiue actiuū ſiue paſſiuum eſt peccatū. Iſta cõcluſio probatur. omne factū vel dictū minus rectum vel ruina eſt peccatum. Oẽ ſcãdaluꝫ ſiue actiuū ſiue paſſiuū eſt huiuſmodi: ergo oẽ ſcandaluꝫ eſt pctm̄ ſiue actiuū ſiue paſſiuū. Scda ꝯcluſio eſt iſta. Scandalū paſſiuum põt eſſe ſine peccato illius qui actū vel factum cõmiſit. Iſta concluſio patꝫ de ſcandalo phariſeorꝫ quod erat ſine peccato ſaluatoris.

¶ Contra primā concluſionẽ arguitur ſic. ſequeretur ꝙ actus exterior adderet bonitatẽ vel malitiam ſuper actum interiorẽ: ꝯñs eſt cõtra aurelium Aug. ergo ſeqla. pbatur: ſi fortes velit fornicari ⁊ fornicatur coram multis grauius peccat ꝙ ſi vellet fornicari et non fornicaretur coram illis ergo actus exterior addit malitiā ſup actum interiorẽ: añs probatur: ſi fornicetur coram multis ſcandalizat illos: ⁊ ſi nõ fornicatur ꝙ͂ ꝙ͂ velit fornicari non ſcandalizat illos ergo grauiꝰ peccat qui vult fornicari ⁊ fornicatur: ꝙ͂ ille qui vult fornicari ⁊ non fornicatur. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negãdo ſequelam: et ad pbationẽ negatur añs: dūmõ velit fornicari corā illis: ⁊ ad probationem negatur ꝯña: rõ eſt qꝛ licet nõ ſcandalizet facit tamẽ totū qḋ in ſe eſt ad ſcandalizandū. Quare nõ minus peccat: ⁊ hoc debet ſupponi ad hoc ꝙ argumentū habeat apparentiam. ¶ Contra iſtā ſolutionẽ arguitur ſequeretur ꝙ talis actus poſſet eſſe infinite malitie: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela pbatur: ſi fiat corā duobus eſt aliquante malitie ⁊ ſi coram quattuor in duplo maioris malitie et ſic ꝯñter aſcendẽdo ergo ſi fieret coram infinitis eſſet ĩfinite malitie ¶ Ad hanc replicā rñdetur negando ſequelam: ⁊ ad probationẽ negatur ꝙ ſi fiat corā.4. fit i duplo maioris malitie: rõ eſt: qꝛ duplatio vnius circunſtantie nõ ſufficit ad duplationẽ malitie talis actus.

¶ Scdo arguitur ſic. Nullū peccatuꝫ neceſſario euenit. ſed teſte ſaluatore noſtro Matthei.18. Neceſſe eſt vt ſcandala veniant ergo nulluꝫ ſcandaluꝫ eſt pctm̄. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ꝯñam: rõ ẽ quia dictū xp̄i intelligitur conditio-

naliter. ſ. ſi hoīes male viuāt ⁊ ſi ne
ceſſe cadit ſupra totā conditionalē,
et ex neceſſitate conditionalis nō li
cet inferre neceſſitatem ꝯñtis: ſicut
non ſequit̄ neceſſario. Si Joannes
eſt prędeſtinatus ſaluabit ergo Jo
nes neceſſario ſaluabitur. ¶ Cōtra
iſtam ſolutionē arguit̄. ſcādalū nul
li virtuti contrariat̄ ergo nō eſt pec
catū: aña probat̄: ſi contrariaretur
alicui virtuti maxime contrariaret̄
charitati fraternę ſed hoc nō eſt di
cendum ergo nulli virtuti cōtraria
tur: maior eſt lucida: minor probat̄
ſequeret̄ ꝙ ſcādalū ⁊ non ſcandalū
eſſent eiuſdem ſpeciei: ſimiliter ꝙ
aliqđ furtū eſſet ſcandalum ⁊ aliqđ
ſuperbia et ſic de alijs vitijs. ꝯñs eſt
falſum ergo. ¶ Ad hanc replicā rñ
detur negando añs: ⁊ ad probatio
nem negat̄ minor: ⁊ ad probationē
concedit̄ ſequela ⁊ negat̄ minor. im
mo idē actus primo erit non ſcāda
lum ⁊ deinde erit ſcandalum patet
poſito ꝙ in principio talis act⁹ nul
lus ſit preſens pręter cōmittentem,
et poſtea veniant multi. ¶ Contra
iſtam ſolutionē arguit̄. ſequeret̄ ꝙ
quodlibet ſcandalū eſſet peccatum
mortale: ꝯñs eſt falſum ergo ſeque
la pbat̄: qđlʒ tale cōtrariat̄ charita
ti quę eſt excellentiſſima virtutum:
ergo qđlibet erit pctm̄ mortale. Jā
probatur falſitas ꝯñtis. Multi do
ctores puta Thomas ⁊ doctor ſub
tilis tenent Petrū ſcandalizaſſe ſo
cios Barnabę: ⁊ non poſſunt dicere
ꝙ tunc petrus peccauit mortalr̄: qr
hoc erat poſt feſtū penthecoſtes: et
apoſtoli talr̄ fuerūt cōfirmati i grā
per aduentum ſpiritusſancti ꝙ nō po
tuerūt peccare mortalr̄ ergo ſi Pe
trus tunc peccauit: venialiter pecca
uit. ¶ Ad hanc replicaʒ rñdet̄ negā
do ſequelā: ⁊ ad probationeʒ negat̄
ꝯñs: non eñ oportet ꝙ qđlibet pec
catum qđ eſt cōtra proximū ſit mor
tale: qđlibet tñ tale eſt contra chari
tatem non tamē talr̄ contrariat̄ ve
niale ſcandaluʒ ꝙ nō poſſit ſtare cū
charitate: immo ſepenumero ſimul
ſunt in eodem ſubiecto.

¶ Tertio arguit̄ ſic. Xp̄s ſcā
dalizauit ergo non oē ſcandaluʒ ac
tiuum eſt peccatū: añs patet. hēt̄ur
Lucę. 2. ca. de xp̄o ꝙ poſitus eſt in
ruinam multoꝝ ergo ſcandalizauit
multos. ¶ Ad hoc argumētuʒ rñde
tur negando añs: ⁊ ad probationeʒ
negatur ꝯña: ſed bene ſequit̄ ꝙ mul
ti iudęi ſcandalizati ſunt. ¶ Contra
iſtam ſolutionem arguit̄. Phariſęi
ſcandalizati ſunt ex verbis xp̄i ergo
xp̄s ſcandalizauit eos. ꝯña tenet a
paſſiua ad actiuā. ¶ Ad hanc repli
cam rñdet̄ negando ꝯñam: et ad p
bationem negat̄ ꝙ arguat̄ ab acti
ua ad paſſiuaʒ vnde licet iſta verba
ſcandalizo et ſcandalizor ſe habeāt
tanꝗ̄ actiuum ⁊ paſſiuū quo ad ter
minationes nō tñ quo ad ſignificā
tias in quibus capiunt̄ a theologis
nam aliqđ includit in connotato ly
ſcandalizo qđ non includit ly ſcāda
lizor. vt patʒ intuenti diffinitiones
ipſorum. ¶ Contra iſtā ſolutioneʒ
arguitur xp̄s fuit ſcandalizatus er
go etiam ſcandalizauit: añs patʒ ex
preſſa authoritate ipſius dicentis
Matthęi. 16. Petro. Scandalū mi
hi es. ¶ Ad hāc replicā rñdet̄ negā

tua vxorē accerſias tibi. Item. Si qs iudee ſiue xp̄iana iudeo ſiue iudea xp̄iano carnali ɔſor⸗tio miſceat̄ q̄cunq̧ tm̄ nephas admiſerit a xp̄iano cetu ꝑtin⁹ ſegreget̄. Ex his alijſq̧ plurib⁹ teſtimonijs apparet non poſſe ɔtrahi ɔiugium ab his qui ſunt diuerſe religionis ⁊ fidei.

De coniugio fidelis ⁊ infi⸗delis ⁊ duorum infidelium.

¶ Huic autē videtur obuiare qđ apl's ait de imparibus con⸗iugijs. Ego dico: non dn̄s. Si quis frater habet vxorē infide⸗lē ⁊ hec conſentit habitare cuȝ il lo non dimittat illā. ⁊ ſi q̄ mu lier ⁊c. Sed aliud hoc eſſe aliud illud euidenter oſtendit Aug. Ibi eīn agit̄ de illis ɔiugijs fi⸗deliū ⁊ infidelium. q̄ ɔtrahun⸗tur ab eis in diſpari religione ⁊ fide manentib⁹. Apoſtolus ve ro ait đ illis q̄ vnius eiuſdemq̧ infidelitatis fuerūt quando cō iuncti ſunt. Sȝ cū veniſſet euā geliuȝ alter ſine altera credidit. Intelligis ne q̄d dicam. Atten de vt rem ipſaȝ diligenti⁹ expla nē. Ecce ɔiuges duo vni⁹ infi⸗delitatis fuerūt quando ɔiun⸗cti ſunt nulla de his queſtio eſt q̄ pertineat ad illud p̄ceptū ve⸗teris ⁊ noui teſtamenti. quo ꝓ hibetur fidelis cū infideli copu lare ɔiugiuȝ. Jam ſunt ɔiuges ⁊ ambo adhuc ſunt infideles. Tales ſunt adhuc quales ɔiun cti ſunt. Venitq̧ euāgelij p̄di⸗cator: credidit eoꝝ vn⁹ vel vna ſȝ ita vt infidelis cū fideli habi⸗tare ɔſentiat non iubet dn̄s vt fidelis infideleȝ dimittat taliuȝ ɔiugiū. Nec apl's iubet vt non dimittat: ſed ɔſulit. vt ſi qs alit agat non ſit tranſgreſſor. ſicut ⁊ đ virginibus conſulit. Monet aūt qđ eſt lucrandi occaſio cum poſſit licite relinquere ſed nō ex pedit. Tunc eīn non expedit id qđ licitū eſt quando ꝑmittitur q̄dem. ſed impius vſus alijs au fert impedimentū ſalutis: ſicut diſceſſio fidelis ab infideli. quā non ꝓhibet dn̄s. q̄ coram illo non eſt iniuſta ſed apl'us ne fiat ɔſilio charitatꝭ ſuadet vt nemo in ea re iuſſionis neceſſitate te⸗neatur. ſed ɔſilij voluntate libe re faciat. Ex his monſtrat̄ inter infideles coniugiū eſſe. ⁊ conſi⸗liū apoſtoli nō obuiare p̄cepto dn̄i. quo iubet fidelē non iungi infideli. ſȝ ſi ɔiuncti fuerint ſepa ri. Legit̄ eīn ꝙ Eſdras ꝓphe ta. imo dn̄s per eū iuſſit iſraeli⸗tis vxores dimittere alienige⸗

nas. p quas ibant ad deos alienos. non ille p maritos acquirebant deo. Recte hoc precepit. qr p moysen iusserat dñs ne q̇s vxorē alienigenā duceret. Merito ergo quas duxerant dño ꝓhibente dño iubente dimiserūt. qr vt ait Ambro. Non eſt putandū matrimoniū qḋ extra decretū dei factū eſt. ſed vt cognoſcitur emendandū: vt quādo fidelis infideli copulatur. Sꝫ vt ait Augu. cū cepiſſet gentibus euangelium p̄dicari. iam ꝯiunctos gentiles gentilibꝰ cōperit ꝯiugibus. ex q̇bus ſi non ambo crederent. ſꝫ vnꝰ vel vna ⁊ infidelis cū fideli ꝯſentiret habitare nec prohiberi a dño debuit fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Ideo non ꝓhiberi. qr iuſticia pmittit a fornicante diſcedere. Et infidelis homis fornicatio eſt maior in corde nec vera eius pudicitia cum cōiuge dici pōt. quia oı̄e qḋ non eſt ex fide pctı̄ eſt. Quis veraꝫ fidelis habeat pudicitiā. etiā cum infideli ꝯiuge q̄ non habet veram. Ideo aūt nec iuberi. qr nec contra iuſſionem dñi gentiles fuerunt ambo ꝯiuncti. Licitū ergo erat p iuſticiam fideli infidelem dimittere. ſed licitū nō erat faciendū ꝓpter liberaꝫ beniuolentiaꝫ. Euident apparet ⁊ iter infideles coniugiū eſſe ⁊ apoſtolum de illis agere. q̇ in infidelitate ꝯiuncti fuerūt ⁊ poſt alter ad fidē ꝯuerſus eſt. cū quo etiā infidelis habitare ꝯſenſit. ⁊ hūc non dimittere fideli ꝯſulit apl's qr forte p fidē ſaluabit infidelis.

De fornicatione ſpūali ob quā poteſt dimitti coniunx.

¶ Poteſt tn̄ licite dimittere. qr in infideli eſt fornicatio. ſi nō corpis: tn̄ mentis. Cauſam eñ fornicationis dñs excepit. Fornicationē vero generaleꝫ ⁊ vniuerſalē intelligere cogimur: nō modo. ſcꝫ corpalem ſꝫ ⁊ ſpūalē. de qua Aug. ait. Idolatria et quelibet noxa ſupſtitio fornicatio eſt. Dñs aūt pmiſit ⁊ cauſa fornicationis vxorē dimitti. ſed nō iuſſit ⁊ ſic dedit ap'lo locum monendi: vt qui voluerit nō dimittat. pōt tn̄ licite dimittere. Si eñ fornicatio carnꝭ deteſtāda eſt in ꝯiuge. quātomagꝭ fornicatio mentꝭ. id ē infidelitatis.

Pro quibus vitijs poſſit dimitti.

¶ Si autē queris an propter aliud vitiū niſi ꝓpter infidelitatē vel idolatriam poſſit dimitti.

Attende q̄d Aug. ait. Si infi-
delitas fornicatio eſt: ⁊ ydola-
tria infidelitas. ⁊ auaricia ydo-
latria non eſt dubitandū ⁊ aua
riciam fornicationē eſſe. Quis
ergo quālibet illicitā ꝯcupiſcen
tiaꝫ pōt a fornicationis genere
ſeparare. ſi auaricia fornicatio
eſt. Ex quo intelligit̃ ꝙ ꝓpter
illicitas ꝯcupiſcētias non tm̄ q̄
in ſtupris cuꝫ alienis viris vel
feminis cōmittunt̃. ſed ob quaſ
libet q̄ aiam a lege dei aberrare
faciunt ⁊ pernitioſe corrumpi.
poſſit ſine crimine ⁊ vir vxoreꝫ
ſuā dimittere ⁊ vxor vir̄. Iteꝫ.
Rectiſſime dimittit̃ ſi viro ſuo
dicat: nō ero vxor tua: niſi mihi
de latrocinio diuitias congre-
ges: vel niſi ſolita lenocinia exer
ceas aut ſi q̄d aliud facinoroſum
vel flagitioſum a viro ſuo expe
tat. Tunc ille ſi veraciter peni-
tens eſt: habetq̄ fidem p dilec-
tioneꝫ operantē: membrum q̄d
cuꝫ ſcandalizat amputabit. Ex
his apparet ꝙ non ſolū infide-
litas ſed etiā quelibet concupi-
ſcentia q̄ pernitioſe turpiterq̄
corrūpit: fornicatio ſpiritualis
eſt per quā vir vxoreꝫ vel vxor
vir̄ dimittere poteſt. Conſulit
tamen apoſtolus ne fidelis di-
mittat infidelem volentem co-
habitare. nec a deo reuocare.

Si fideli liceat aliā ducere i
fideli diſcedēte vel dimiſſa.

¶ Hic queritur ſi fidelis dimit
tat infidelem. vel infidelis a fi-
deli diſcedat. an liceat fideli ali
am ducere? Videtur auctoritas
teſtari ꝙ illa viuente alterā du
cere non valeat. Ambro. enim
v̄ba apoſtoli exponēs ait. Alio
quin ſi diſceditis ab inuicem et
volentes cohabitare dimittitiſ.
⁊ alijs vos copulatis adulteri
eſtis: ⁊ filij veſtri qui de hac co
pula naſcuntur. immundi id eſt
ſpurij ſunt. Itē. Si quis habue
rit vxorem virginē ante baptiſ-
mum: viuente illa poſt baptiſ-
mum alteram habere non po-
teſt. Crimina eniꝫ in baptiſmo
ſoluuntur non coniugia.

Que premiſſis contraria vi
dentur.

¶ Sed econtra Ambro. teſta
tur. Si infidelis dicit apl's di-
cedit diſcedat. Non eīn eſt ſer-
uituti ſubiectus frater aut ſoror
in hmōi: quia non debet̃ reue-
rentia ꝯiugij ei q̄ horret autorē
ꝯiugij. Non eſt eīn ratuꝫ matri
moniū quod ſine deuotione dei
eſt: ⁊ ideo non eſt peccatuꝫ ei q̄
dimittitur ꝓpter deum. ſi alij ſe

copulauerit. Cõtumelia enim creatoris ſoluit ius matrimonij circa eum qui relinquit ne accuſet alij copulat⁹. Infidelis aũt diſcedens ⁊ in deuz peccat ⁊ in matrimoniuz. nec eſt ſeruanda ei fides ꝯiugij qui ideo receſſit ne audiret xp̄m eſſe deũ xp̄ianorum coniugiorum. Si vo amboborum crediderint per cognitionez dei ꝯfirmatur coniugium.

Determinatio.

Attende hec predictis ꝯtraria poſſe videri. ita vt ſibi Ambroſius contradicere videatur. Sed diſtiguendũ eſt hic aliud eſſe dimittere volentẽ cohabitare. aliud dimitti ꝓpter deum ab illo qui horret nomen xp̄i. Ibi lex beniuolẽtie non ſuatur: hic veritas cuſtoditur. Et ideo cũ liceat dimittere volentẽ cohabitare non tamẽ ea viuente aliam ducere licet. Diſcedentem vero ſequi non oportet. ⁊ ea viuente aliam ducere licet. Sz hoc non eſt intelligenduz niſi de his qui in infidelitate ſibi copulati ſunt Sz ſi ad fidem vterqȝ ꝯuerſus eſt. vel ſi vterqȝ fidelis matrimonio ꝯiunctus eſt. ⁊ poſt alter eorum a fide diſceſſerit ⁊ odio fidei coniugẽ reliquerit dimiſſus diſcedentez non comitabit. nec tamen illa viuente alterũ ducere poterit. quia inter eos fuerat ratum coniugiuz quod non poteſt diſſolui.

Quidã dicunt ꝯiugiuz non eſſe inter infideles ⁊ quare.

Sunt tñ nonnulli qui inter infideles aſſerunt non eſſe ꝯiugiuz. quia nec rata nec ligitima eſt eorum copula. Rata non ẽ: quia ſolui põt. nec legitima. qꝛ apl's ait. Om̄e qđ non eſt ex fide peccatum eſt. Eoꝝ autez cõiunctio non eſt ex fide. ⁊ ideo pctm̄ eſt. Non eſt ergo ꝯiugiũ: qꝛ nullũ ꝯiugiuz pctm̄ ẽ. Aug. etiam dicit. qꝛ non vera pudicitia infidelis cũ fideli. Sed vera negat eſſe pudicitia. non ꝙ infideliũ ꝯiugium non ſit veꝝ: ſed qꝛ non habet illud triplex bonũ qđ excuſat coitum ⁊ meret premiũ. Itẽ illud apl'i. Omne qđ non eſt ex fide: peccatũ eſt. non ita intelligendũ eſt: vt quicquid fit ab infidelibus pctm̄ ſit. ſz omne qđ fit contra fidem. id eſt cõſcientiã: male fit. ⁊ ad gehennã edificat. Uel in oi eo qđ infidelis facit peccat: non qꝛ illud facit: ſed quia non eo modo illud facit quo debet. non referẽs ad

debitum finem.

Qđ legitimū ſit ꝯiugiū īfideliū ſ3 nō ratū. ⁊ quare.

¶ Copula ergo maritalis q̄ eſt inter infideles ꝯiugiuȝ eſt legitimū: ſed non ratuȝ. Legitimuȝ q2 eſt inter legitimas pſonas: ſed non ratū: q2 ſine fide. Coniugiū vero fideliū eſt legitimū: ⁊ ratū. ſi tn̄ legitime ſunt pſone. Q̄ autē legitima ſit infidelium ꝯiunctio Aug. teſtatur dicens. Uxoꝛ legitima ſocietate ꝯiuncta ſine vlla culpa relinquitur ſi cū viro xp̄iano pmanere noluerit. Ex hoc etiaȝ ꝓbatur q̄ infideli ad fidē conuerſo apoſtolus ꝯſuluit infidelē non dimittere. Qđ non faceret: ſi non eſſet inter eos legitimū ꝯiugium. Legitimū eſt qđ legali inſtitutiōe vel ꝓuincie moꝛibus non ꝯtra iuſſionē domini contrahitur.

Circa trigeſimam nonam diſt. querit. an diſparcultus impedit matrimonium? ¶ Pꝛobulus. q. itelligentia eſt notandum q̄ in pꝛimitiua eccleſia pmittebat q̄ fidelis perſona contraheret cum infideli. Naȝ tunc fideles erant multū feruentes in charitate xp̄i et facile cōuertebāt infideles: ſed refrigeſcente charitate docuit experientia q̄ fideles ſubuerſi ſunt ab infidelib9. Jdeo recte ſancta mater eccleſia ꝓhibuit talia connubia. vt habet in ca. Caue. 4. 28. q. pꝛim̄. Jdcirco ſi nunc vir fidelis attentat contrahere cū iudea vl' ſarracena matrimoniuȝ eſt nullum ꝓpt̄ illegitimationē eccl'ie. ¶ Sed eſt difficultas ſi duo infideles cōtraxerint matrimoniū ⁊ vnus eoꝛū cōuertatur ad fidem: an matrimoniū diſſoluitur. ¶ Ad hoc r̄ndet diſtinguēdo. vel vxoꝛ vult conuerti ad fidem vel nō vult conuerti: ſi pꝛimū ratificatur per conuerſionem amboꝛum ſi ſecundum adhuc iteruȝ eſt diſtinguēdum. vl' vult habitare talis mulier infidelis cum viro fideli ſine cōtumelia ſaluatoꝛis vl' non vult ſine contumelia ſaluatoꝛis: ſi ſcđm poteſt: immo tenet eam relinq̄re ⁊ poteſt ducere vnā aliaȝ: ſi vero vult habitare ſine cōtumelia ſaluatoꝛis: diſtinguendū eſt adhuc. vel periculuȝ eſt q̄ ſubuertet ab ea vel non eſt periculum. ſi pꝛimū non debet habitare cum ea: non tn̄ pōt cū alia contrahere: ſi vero non eſt periculū pōt habitare cum ea vt tandē eam conuertat ⁊ ſanctificet per eum ſicut inquit apoſtolus pꝛim̄ ad Coꝛith. 7. mulier infidelis ſanctificabit p virū fidelem ⁊ econuerſo: vir infidelis ſctificabitur per mulierē fidelē: ⁊ ita fuit ſanctificatus pater diui Aug. p ſanctam Monicham. ¶ Ulterius ē difficultas: ſi vir infidelis conuertat et

pinquitate ſui ſanguinis vſqꝫ ad ſeptimum gradū vxores du cant. His auctoritatibus alijſqꝫ pluribꝰ conſanguineorū cō-iunctiones prohibent̄ vſqꝫ ad ſeptimum gradum.

De computatione graduū conſanguineitatis.

¶ Quomō autē gradus conſanguinitatis computādi ſint. Iſidorus oſtendit ſic. Series ꝯſanguineitatis ſex gradibꝰ dirimit̄ hoc mō. Filius ꝛ filia qđ eſt frater et ſoror. ſit ipſe trūcus Illis ſeorſum ſeiunctis ex radice illius trunci egrediunt̄ iſti ramunculi. nepos ꝛ neptis ꝑmꝰ: ꝓnepos ꝛ ꝓneptꝭ ſecundꝰ. abnepos ꝛ abneptis tertius. adnepos ꝛ adneptis quartus. trinepos ꝛ trineptꝭ quintꝰ. trinepotis nepos ꝛ trinepotis neptis ſextus. Attende ꝙ ſex gradus tm̄ ponit Iſid. qꝛ truncū inter gradus non cōputat. Alij vero q̄ ſeptē gradus ponunt truncū inter gradus computant. varie nāqꝫ computant̄ gradꝰ. ꝯſanguineitatis. Alij em̄ p̄rem in p̄mo gradu. filios in ſcđo ponūt. Alij primū gradū filios appellant: negātes gradū cognationis int̄ patrem ꝛ filiū eſſe. cum vna caro ſint pr̄ ꝛ filiꝰ. Auctoritates ergo q̄ ꝯſanguineitatis cautelā vſqꝫ in ſeptimū graduꝫ ꝓhibent p̄rem ponūt in primo gradu. Illi v̊o q̄ vſqꝫ ad ſextuꝫ gradū ꝓhibent: primū gradū filios appellāt. atqꝫ ita fit vt eedē ꝑſone ſm̄ hanc diuerſitatē inueniantur in ſexto ꝛ ſeptimo gradu. Patrem v̊o in primo gradu ponit. q̄ frēs dicit eē ſcđm gradū. Hoc mō cōputat Zacharias papa inqēns Parētele gradus taliter cōputemus. Ego ꝛ frat̄ meus vna gn̄atio ſumus. primūqꝫ gradū efficimus Rurſus filiꝰ meus ꝛ fr̄is mei filius ſcđa gn̄atio ſunt. ſcđm gradum faciunt: atqꝫ ad hunc modū cetere ſucceſſiōes. Inter illos v̊o q̄ ſex computant gradus ꝛ illos q̄ ſeptē cōputant gradus: nulla in ſenſu extitit diuerſis ꝗbus in numero graduum varietas videatur. Vltima v̊o generatio ſi a fratribus ſumat initiū numerandi ſeptima inuenitur.

Quare ſex gradus computantur.

¶ Quare vero ſex computet Iſid. ipſe apit dicēs. Conſanguineitas dū ſe paulatī ꝓpaginū ordinibus dirimens vſqꝫ ad

vltimũ gradum ꝯtraxerit ⁊ ꝓ-
pinq̃tas eſſe deſierit: tũc primũ
lex in mr̃imonij vinculum eã re
cipiet. ⁊ quodammõ incipiet re
uocare fugientem. Jdõ aũt vſq͵
ad ſextũ generis gradum ꝯſan
guineitas ꝯſtituta ẽ. vt ſicut. vi.
etatibus mundi gñatio ⁊ hoĩs
ſtatꝰ finit: ita ꝓpinquitas gene
ris tot gradibꝰ terminetur. Jn
his ſex gradibꝰ oĩa ꝓpinq̃tatũ
noĩa ꝯtinent. vltra quos nec af
finitas iueniri nec ſucceſſio põt
amplius ꝓrogari. Scd'm alios
ſeptẽ gradus idõ computant. vt
ita poſt ſeptem gradꝰ ſponſus
ſponſe iungat. ſicut poſt hãc vi
tã q̃ ſeptem diebus agit eccleſia
xp̃o iunget. His aũt occurrit il
lud qd' Grego. Auguſtino an
glorum ep̃o a quo req̃ſitus fue
rat. quota gñatione debeãt co-
pulari. reſcribit ſic. Quedã lex
romana permittit: vt ſiue fra-
tris vel ſororis ſeu duorũ frm̃
germanoꝝ ſeu duaꝝ ſoroꝝ filiꝰ
⁊ filia miſceant. Sed experimẽ
to didicimus ex tali ꝯiugio ſo-
bolẽ non poſſe ſuccreſcere. Un
de neceſſe ẽ vt q̃rta vel q̃nta gña
tio fideliũ licenter ſibi ꝯiungat.
Sz poſt multũ tp̄is idẽ Gre.
a felice Meſſine Sicilie p̃ſide
req̃ſitꝰ. vtꝝ Auguſtino ſcripſe
rit vt angloꝝ q̃rta gñatione cõ
tracta mr̃imonia non ſoluerent
inter cetera talem reddidit rõ-
nem. Qd' ſcripſi Auguſtino an
gloꝝ ep̃o. ipſi etiã angloꝝ gen-
ti que nuꝑ ad fidẽ venerat: ne a
bono qd' ceperat metuendo auſte
riora recederet. ſpẽalit ⁊ nõ gña
lit me agnoſcas ſcripſiſſe. Nec
idõ hec eis ſcripſi vt poſt q̃ in fi-
de fuerint ſolidati. ſi infra ꝓpriã
ꝯſanguineitatẽ inuẽti fuerint:
non ſeparent aut infra affinitatis
lineam. i. vſq͵ ad ſeptimam ge-
nerationem iungantur.

Jrca quadra
geſimã diſt.
queritur. An
ꝯſãguineitas
impediat ma
trimoniũ cõ-
trahendum ⁊
dirimat ꝯtra-
ctum. ¶ Pro huius. q. intelligentia
eſt notandum ꝙ cõſanguineitas ſic
deſcribitur. Eſt vinculũ perſonarũ
ab eodem ſtipite deſcendentiũ car-
nali propagatione contractũ. Ex
iſta diffinitione ſequitur ꝙ Adam ⁊
Eua non erant conſanguinei: nam
Eua non deſcendit ab Adam natu
rali propagatione. Ulterius eſt no
tandum ꝙ in primitiua eccleſia nul
li gradus erant prohibiti niſi illi: q̃
habentur Leuitici. 18. cap. Sed po
ſtea ſancti patres vt amicitia xp̄ia-
norum ampliaret ⁊ charitas fratna

ordinauerunt q nulli contraherent citra ſeptimũ graduƺ conſanguineitatis. vt patet. 35. q. 5. Poſtca vero Innocentius terti⁹ in concilio gñali. vt habet in ca. Non debƺ de conſanguineitate et affinitate. ordinauit q cõſanguinitas vltra. 4. gradũ nullos impediret a matrimonio cõtrahendo: ſed bene in. 4. gradu vel citra. ¶ Iſtis notatis rñdet ad titulũ q̃ſtionis vnicã concluſionẽ. ſ. cõſãguineitas i. 4. gradu vl' citra. 4. gradum impedit matrimoniũ contrahendũ ⁊ dirimit contractũ. Hec concluſio patet ex ca. allegato. Nõ debet. ¶ Ex iſta concluſione ſequit q ſi aliq̃ in. 3. vel. 4. gradu ꝯſanguineitatis attentent contrahere nihil faciunt ⁊ peccant mortalr niſi ignorantia inuincibilis excuſet eos: ⁊ adueniente diſpenſatione romani põtificis neceſſariũ eſt q de nouo conſentiant ad hoc q ſit verum mrĩmonium inter eos. ¶ Sed queres quo modo debent cognoſci et cõputari gradus conſanguineitatis. ¶ Pro huius reſponſione eſt aduertendũ q triplex eſt linea. ſ. deſcendentiuƺ et aſcendentium ⁊ colletaralis. Linea aſcendentiũ et deſcendentium ſupponunt pro eadeƺ linea: ita q ſi computem⁹ ſic. Abrahã Iſaac Jacob Judas dicit linea deſcendẽtiuƺ ſi vero cõputem⁹ ſic Judas Jacob Iſaac Abrahã dicit linea aſcendentium. Si vero cõputemus ſic. Eſau Jacob Joſeph dicit linea collateralis in linea recta ſiue aſcẽdentiuƺ ſiue deſcẽdentiũ, illi dicunt eẽ in primo gradu cõſanguineitatis: quorũ vn⁹ immediate deſcẽdit ab alio vt Abraham ⁊ Iſaac ⁊ illi dicuntur eſſe in ſecundo gradu q̃ñ vnus ſolus mediat inter illos vt Abrahã ⁊ Jacob ⁊ illi ſunt in. 3. gradu: q̃ñ duo mediãt. In linea vero colleterali vel tales equaliter diſtãt vel inequaliter. ſi primũ in illo gradu ſunt in quo diſtãt a cõi ſtipite. ſi ſcđm in eo ſunt gradu in q̃ remotior diſtat a cõi ſtipite et ideo Eſau ⁊ Jacob ſunt in primo gradu et Eſau ⁊ Rubẽ ſunt in ſcđo gradu et iſte eſt modus cõputandi ſcđƺ dominos canoniſtas ⁊ theologos. Domini vero legiſte eodeƺ mõ cõputãt in linea aſcendentiũ vel deſcendentiuƺ: ſed nõ in linea collaterali. Nã duos fratres collocant in ſcđo gradu cõſanguineitatis: duplant enim gradus ad perſonas: ſƺ de ipſis nõ eſt curandum: q2 matrimonium celebrandum eſt iuxta ius canonicuƺ et non iuxta ius ciuile.

¶ Contra concluſionẽ arguit Pauce ſunt perſone excepte Leuitici. 18. ca. ergo papa non põt alias perſonas excipe ⁊ illegitimare: ꝯña probatur: q2 papa non põt variare materiam ſacramentoꝝ. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negando ꝯñaƺ et ad probationẽ rñſuƺ eſt in prima queſtione huius quarti.

¶ Scđo arguitur ſic. Duo in quarto gradu non poſſunt cõtrahere ergo duo cõiuges quoꝝ vn⁹ eſt in quinto nõ poſſunt cõtrahere maxime ſi alter ſit in primo: ꝯña pbat: q2 reducẽdo difformitates ad vniformitatem tales erunt citra quartum graduƺ cõſanguineitatis vt patet intuenti. ¶ Ad hoc argumentuƺ

rñdetur negando ꝯñam: et ad ꝓbationem non oportꝫ reducere difformitates ad vniformitatẽ: ſed ſoluꝫ oportet reſpicere ad remotiorẽ ⁊ ſapientiſſime taliter ordinauit romanus pontifex. Naꝫ laici indocti ſiue ſimplices neſciũt tales reductiões et faciliime fuiſſent decepti.

¶ Tertio arguit̃ ſic. Judei cõtrahunt in tertio ⁊ quarto gradu cõſanguineitatis ergo reſolutio q̃ſtionis nulla: añs probat̃: verũ ⁊ legitimum eſt matrimoniuꝫ inter eos ergo vere ⁊ realiter contrahunt matrimonium. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝯñam: rõ eſt: q꜡ lex eccleſię ſoluꝫ obligat illos: qui ſunt de gremio ſuo ⁊ nõ illos qui ſunt foris: modo iudęi ⁊ infideles nõ ſunt de gremio eccleſię. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionem arguit̃. Judęi obligant̃ et infideles oẽs ad legem xp̄i ſuſcipiendaꝫ ergo obligant̃ ad leges eccleſię: ꝯña probat̃. Quicunq; obligantur ad añs: obligant̃ ad ꝯñs: q̃d ſeq̃tur ex illo ergo iudęi ⁊ infideles oẽs obligant̃ ad leges eccl̃ię ¶ Ad hanc replicã rñdet̃ negando ꝯñam et ad probationẽ negat̃ iteruꝫ ꝯña: ratio eſt: q꜡ leges eccl̃ię non ſequuntur in bona ꝯña ex ſola xp̄i lege: ſed ex aliq̃bus aliis: quę nõ ſunt de xp̄i lege imo conſiſtunt in facto: et ꝯcluſio ſequitur debilioreꝫ partẽ. ¶ Cõtra iſtam ſolutionẽ replicat̃. ſi tales coniuges infideles ⁊ conſanguinei in tertio vel quarto gradu conuertãtur ad fidem xp̄i ratificabitur inter eos matrimoniũ ⁊ ꝓpter ſuſceptionem fidei non deſinunt eſſe conſanguinei in tertio gradu vel quarto: ⁊ hoc erit ſine diſpenſatione ergo reſolutio nulla. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negãdo ꝙ hoc erit ſine diſpẽſatione. Nã romanus põtifex in fauorem fidei vniuerſaliter diſpẽſat cum talibus recenter conuerſis.

¶ Quarto arguitur ſic. Thamar dixit fratri ſuo Amon pete me a patre ⁊ dabit me tibi. ſ. in vxorem et Thamar et Amõ erant in primo gradu conſanguineitatis ergo reſolutio. q. nulla. ¶ Ad hoc argumẽtum bifariaꝫ rñdet̃. Vnomõ ꝙ thamar decipiebat̃ credẽdo ꝙ poterat eſſe matrimoniũ inter eam ⁊ fratrẽ ſuum Amon ⁊ ideo verba eius non ſunt ponderanda. Alio modo rñdetur ꝙ thamar nõ erat filia regis Dauid ſed priuigna: ⁊ dauid nõ erat pr̃ ipſius thamar ſꝫ vitricus ⁊ ideo nõ erant in p̄io conſanguineitatis gradu. Quare bene poterat eſſe matrimonium inter eos. ¶ Circa iſtã. q. dubitatur primo ſi bertha cognoſcit̃ carnaliter a Joanne ⁊ attentat contrahere matrimoniuꝫ ꝑ verba de p̄ſenti cum Hieronymo fratre ipſiꝰ Joãnis an ſit verum matrimoniũ. ¶ Ad h̃ dubiuꝫ rñdet̃ negatiue nec illam põt ducere in vxorẽ ſine diſpẽſatione romani pontificis pręcedẽte: quę difficulter haberi poterit. nã romanꝰ põtifex nõ ſolet diſpenſare in talibus caſibus niſi cuꝫ regibꝰ et principibus. Ex iſta rñſione ſequit̃ ꝙ ſi aliq̃s carnaliter aliquã mulierẽ cognouit nõ põt ducere in vxoreꝫ filiam ipſiꝰ mulieris: nec papa valꝫ in hoc diſpenſare cum hoc ſit cõtra

ius naturale ꝛ diuinum. ¶ Dubitaꝛ ſcđo an papa valet diſpenſare cum illis perſonis: que prohibentꝛ Leuitici. 18. ca. ¶ Ad hoc rn̄detꝛ a doctoribꝰ ꝙ ſi oēs ille pſone ſunt ꝓhibite iure naturali ꝛ diuino ita ꝙ tales ꝓhibitiones ſint morales: tunc papa neqͣt diſpenſare. Si vero tales prohibitiones ſint iudiciales: tuncpapa poterit diſpenſare in aliquibus. De palude tenet expſſe ꝙ papa nō pōt diſpenſare: qꝛ oēs ille pſone ſūt ꝓhibite iure naturali ꝛ diuino. Ego tamē nullo mō credo ꝙ oēs ille ſūt probibite iure naturali ꝛ diuino maxime qꝛ vidimus diebꝰ noſtris papam diſpenſaſſe cum rege portugalie vt haberet duas ſorores ex p̄re ꝛ matre ſucceſſiue ꝛ conſobrinā illaꝝ que fuerat deſponſata ſuo proprio filio. Similꝛ regina Anglie q̄ modo regnat habuit duos fratres ex patre ꝛ matre ſuceſſiue ꝛ mō adhuc retinet ſm̄ frēm: ex q̄ genuit filiam que adhucviuit. ¶ Jđo reſolutorie dicendum eſt ꝙ non oēs ille pſone ſunt mō probibite iure naturali ꝛ diuino: ſed ſolū alique de quibꝰ ratio naturalis dictat vnicuiqꝫ ꝙ non eſt cōtrahēdū matrimoniuꝫ inter eas.

De gradibus affinitatis. Diſtinctio. XLI.

Nunc đ affinitate vidēdū ē: de qua Greg. ait: porro đ affinitate quā dicitis parētelaꝫ eſſe q̄ ad virum ex pte vxoris. ſeu que ex pte viri ad vxorē ptinet. manifeſta ratio eſt: qꝛ ſi ſm̄ diuinam ſniam ego et vxor mea ſumꝰ vna caro. ꝑfecto mibi ꝛ illi mea ſuaqꝫ parentela ꝓpinqͣtas vna efficitur. Quo circa ꝛ ſoror vxoris mee in vno ꝛ primo gradu erimꝰ: filius vero eius ſcđo gradu erit a me neptiſ vō in tertio. Jdqꝫ vtrinqꝫ in ceteris agendū eſt in ſucceſſionibus. Uxorem vō ꝓpinq̄ cuiuſcūqꝫ gradus ſit. ita me optet attendere quēadmodū ipſiꝰ quoqꝫ gradus aliqua femina ꝓprie ꝓpinqͣtatis ſit. Qđ nimiꝝ vxori mee đ ꝓpinquitate viri ſui in cunctis cognationis gradibus ꝯuenit obſuare. Qui vō alioꝛſum ſentiunt antixp̄i ſunt. Jteꝫ Julius papa. Equaliter vir cō iugitꝛ ꝯſanguineis proprijs et ꝯſanguineis vxoris. Jtē Jſiđ. Sane ꝯſanguineitas que ī proprio viro ꝯſuanda eſt. etiam in vxoris parentela đ lege nuptiarū cuſtodienda eſt. qꝛ ꝯſtat eos duos fuiſſe in carne vna. Jđqꝫ cōis eſt illis vtraqꝫ parentela. Jteꝫ Julius papa. Nullum in vtroqꝫ ſexu pmittimꝰ ex ꝓpinqͣtate ſui ſanguinis vel vxoris vſqꝫ in ſeptimū generationiſ gra

dũ vxorẽ ducere. vel inceſti ma
cula copulari: q2 ſicut nõ lz cui-
q3 de ſua ꝯſãguineitate xp̄iano
ſic nec de ꝯſanguinitate vxoris
ꝯiugem ducere propter carnis
vnitatẽ. Item Grego. De affi
nitate ꝯſãguineitatis ꝑ gradus
cognationis placuit vſq3 ad ſe-
ptimã gñationez obſuare. Nã
ꝛ hereditas reꝝ ꝑ legales inſtru
mentoꝝ diffinitiones ſancita.
vſq3 ad ſeptimũ gradũ heredu3
ꝓtendit ſucceſſionẽ. Non eni3
eis ſuccederent niſi de ꝓpagine
cognationis deberet. His au-
ctoritatibꝰ inſinuat. ꝛ q̄ ſit affi-
nitas. ꝛ vſq3 ad quẽ gradum ſit
obſuanda ſc3 vſq3 ad ſeptimũ.

Varie traditiones de affi-
nitate.

¶ Sed alij vidẽtur ꝯcedere in
q̄nta gñatione inter affines con
trahi ꝯiugium. ꝛ in quarta etiã
ſi ꝯtractum fuerit non ſeparari.
Ait eni3 Fabianus papa. De
ꝓpinq̄s q̄ ad affinitatẽ ꝑ viꝝ ꝛ
vxorẽ veniunt. defuncta vxore
vel viro in q̄nta gñatione iun-
gãtur. In quarta ſi inuenti fue
rint non ſepent. In tertia vo ꝓ
pinq̄tate non lz vxorez alterius
accipe poſt obitum eius. Equa
liter vir iungat in matrimonio
eis q̄ ſibi ꝯſanguinei ſunt ꝛ vxo
ris ſue conſanguineas poſt mor
tẽ vxoris. Ecce hic concedit in
q̄nta vel q̄rta ꝓpinq̄tate affini
um fieri ꝯiugium. Juliꝰ etiam
papa ait. Statutũ eſt vt relicta
pr̄is vxorez ſuã. relictam fratris
vxorez ſuã relictam filij vxorez
ſuã. nemo ſibi in matrimonium
ſumat. relicta3 vxorẽ conſangui
neoꝝ vxoris ſue vſq3 in tertia3
ꝓgenie3 nemo in vxorẽ ſumat.
In quarta vo ꝛ quinta ſi inuen
ti fuerint non ſepentur. Ecce q3
varie de affinitatis obſuatione
loquunt auctores. Alij eñ vſq3
ad ſeptimũ gradum ea3 obſua
ri ſanciunt. Alij vo in quito vel
quarto matrimonia ꝯtracta nõ
diuidunt. Sed illi vitatis rigo-
rem. iſti miſericordie diſpenſa-
tionẽ vident ꝓponere. Poteſt
eñ eccleſia diſpẽſare in copula
affiniu3 vſq3 ad tertium gradũ.
ſicut Greg. diſpẽſauit in quar-
to gradu cõſanguineitatis. Il
lud autẽ non eſt p̄tereundũ qđ
Grego. Venerio epo ſcripſit:
Sedẽ apoſtolicam ꝯſulere de-
creuiſti. ſi mulier copula nuptia
li extraneo viro ꝯiuncta cogna
tioni eius ꝑtineat ſi eo d̄functo
cognatio maneat vel ſub alio vi
ro cognationis vocabula diſſol

uant vel ſi ſuſcepte ſoboles poſſint legitie ad prioris viri cognationis tranſire copulā. Si vna caro fuerit. quō aliqs eorū pōt ꝓpinquus vni ptinere: niſi ptineat alteri? Hoc minime poſſe fieri credenduz eſt. Porro vno defuncto in ſuperſtite affinitas non deletur: nec alia copula cōiugalis affinitatē copule priorū ſoluere valet. ſed nec alteriꝰ coniunctionis ſoboles placet ad affinitatis prioris viri conſortiū tranſire. Si quis ergo ſacrilego ꝛ temerario auſu in defuncto q̄rit ꝓpinquitatez extinguere vel ſub altero affinitatis vocabula diſſipare vel ſuſceptas ſoboles alterius copule ꝓpinquitati p̄oris credit legitime ſociari. hic negat dei v̄bum validuz eſſe quod dixit. Erunt duo in carne vna. Ecce hic ꝓhibet ſi mortuo primo viro vxor eius alij nupſerit. filios de ſcđo viro genitos ducere vxores d̄ cognatione prioris viri. qꝛ filij mediante matre ad cognationē prioris viri ptinent. cū quo mater eoꝝ vna caro extiterat. Hec idē etiam Innocētius papa ait. Si que mulier ad ſecundas nuptias trāſierit ꝛ ex eis ſobolē genuerit. nullatenus poteſt ad conſortiū cognationis prioris viri ptingere. Hoc autē obſ̄uandū eſt vſqꝫ ad ſeptimū generis graduz ſed maxime vſqꝫ ad tertium ꝛ quartum. ſicut ſupra poſitum eſt.

Si coniugium ſit inter eos qui nota ꝯſanguineitate diuiduntur.

¶ Et eſt ſciendu ꝙ eccleſia infra p̄dictos gradus conſanguineitatis ꝯiūctos ſepat. Si aūt ignoranter ꝯiuncti fuerint incōſpectu eccleſie ꝛ poſt moduz ꝓbata ꝯſanguineitate eiuſdem iudicio ſepati. Querit vtrum copula illa coniugiū fuerit. Quibuſdam videt non fuiſſe ꝯiugiū qꝛ non erant legitime pſone. ſꝫ tñ de crimine excuſant p ignorantiam. ꝛ quaſi ꝯiugium reputat. qꝛ bona fide ꝛ p manū eccleſie ꝯuenerunt. Vñ ꝛ filij eoꝝ legitimi habent. Alij v̄o dicunt fuiſſe ꝯiug ū licet nō eſſent legitime pſone. qꝛ taliū ꝯiunctiōes vocant canones ꝯiugia. vbi de pſonis agit quaruz teſtimonio conſanguineoruz ſit dirimenda ꝯiunctio. Vñ Urbanus papa. Si duo viri vl' tres ꝯſanguineitatē iureiurādo firmauerit. vel ipſi forte ꝯfeſſi fuerint coniugia diſſoluant. Si v̄o neutrū ꝯtige

rit epi eos p fidem xpi obteſten tur: quaten⁹ palam fateant ſi ſe recognoſcũt ꝯſanguineos. Si ſe iudicio epoꝝ ſegregauerint alia matrimonia nõ ꝓhibeant ꝯtrahere. Idem Notificamus tibi vt cũ tres vel duo ex ꝓpin quioribus eius q̇ accuſant hãc ꝓpinquitatẽ iuramento firma- uerint. vel ſi duo vel tres ex an tiquoribus ianuenſibus. quibus hec ꝓpinq̇tas eſt nota qui bone fame ꝛ veracis teſtimonij ſint re moto amore timore precio ꝛ oĩ malo ſtudio predicta firmaue- rint ſine mora ꝯiugia diſſoluan tur. Conſanguineos vͦo extra- neoꝝ nullus accuſet. vel ꝯſan- guineitatẽ i ſinodo computet ſed ꝓpinqui ad quoꝝ noticiã ptinet. Si autẽ ꝓgenies tota defecerit: ab antiquioribus ꝛ ve racioribus q̇bus ꝓpiquitas to ta nota ſit. eps canonice perq̇- rat ꝛ ſi inuenta fuerit ſeparẽtur. Ecce quibus accuſantibus vel teſtificantibus dirimenda ſit cõ ſanguineorum coniunctio que coniugium vocatur.

Diſtictio vtilis quid ſit for nicatio.

¶ Hic dicendũ eſt ꝙ aliud eſt fornicatio. aliud ſtuprũ. aliud adulteriũ. aliud inceſtus. aliud rapt⁹. Fornicatio licet ſit genus omnis illiciti coitus q̇ fit extra vxorem. tñ ſpecialiter intelligit in vſu viduaꝝ vel meretricũ vel ꝯcubinarũ. Stuprum proprie eſt v̇ginum illicita defloratio. Adulteriũ eſt alieni thori vio- latio. vñ adulterium dicit qua- ſi alteri⁹ thori acceſſio. Inceſt⁹ eſt conſanguineaꝝ vel affiniũ abuſus. Unde inceſtuoſi dicun tur q̇ conſanguineis vel affini- bus ſuis abutũtur. Rapt⁹ ad- mittitur cũ puella violent a do mo pr̃is educit. vt corrupta in vxorẽ hẽatur. ſiue puelle ſiuė pa rentib⁹ vis illata conſtiterit. hic morte mulctatur. ſed ſi ad eccle ſiam cũ rapta confugerit priui- legio eccleſie mortis impunita tẽ meretur. Addendũ eſt etiã illud Alexandri q̇ ait. Q. frater ſororue vxoris tue cognati di- cuntur equocationis iure fit. ꝛ neceſſitate vulgaris appellatio nis potius q̃ꝫ vlla cognationis cauſa. Uxor eñ fratris fratriſſa potius q̃ꝫ cognata vocat. Ma riti frater leuir dicitur. Duoꝝ fratrũ vxores ianitrices vocan tur quaſi eandẽ ianuam intran tes. Uiri ſoror glos appellatur Sororis autem vir non habet

ſpẽale nomẽ: nec vxoris frater.

Irca quadrageſimã p̃ria3 diſt. querit̃ vtrum affinitas impediat matrimoniu3 contrahendũ et dirimat cõtractum? ¶ Pro huius .q. intelligẽcia eſt aduertendum ꝙ affinitas eſt propinquitas ex matrimonio: vl' copula carnali: vel ſponſalibus proueniens: robur trahens ex eccleſie inſtitutione ad impediendu3 m̃rimonium. Dicit notanter vl' copula carnali ad cõprehendendu3 concubitus fornicarios vel adulterinos: na3 ex talibus etia3 contrahitur affinitas. Tertia particula ꝛ vltima ponit ad comprehendendũ publice honeſtatis iuſticiam. immo vinculũ ex ſpõſalibus proueniẽs q̃d potius vocat publice honeſtatis iuſticia q̃3 affinitas: ſed in rei veritate affinitas quedam eſt. Vñ affinitas tot h3 grad⁹ quot habet cõſanguineitas: et ideo ego ſum in p̃rio gradu ſorori meo q2 ſoror mea ꝛ ego ſum⁹ conſanguinei in primo gradu ꝛ conſobrin⁹ ſororij mei eſt ſorori affinis in ſecundo gradu. ꝛ ſic cõſequenter de alijs Et ſi arguas mai⁹ vinculu3 eſt vinculum conſanguineitatis q̃3 vinculum affinitatis ergo vinculũ affinitatis non debet habere tot gradus quot hab3 vinculũ ꝯſanguineitatis negatur ꝯña: ſed bene verũ eſt ꝙ facilius diſpenſat papa in gradib⁹ affinitatis q̃3 in gradibus conſanguineitatis. ¶ Iſtis notatis rñdet ad queſtionẽ ꝑ duas concluſiones. quarum p̃ma eſt iſta. Affinitas precedens impedit matrimonium cõtrahendum ꝛ dirimit contractum. Secunda cõcluſio eſt iſta. Affinitas ſequens impedit matrimonium contrahendum ſed non dirimit contractum. Iſte concluſiones patẽt ꝑ determinationẽ romani pontificis in titulo de ꝯſãguineitate ꝛ affinitate.

¶ Contra iſtas concluſiones arguitur ſic. Sequeretur ꝙ Plato mortua vxore ſua non poſſet ducere in vxorẽ ſororem ſue vxoris mortue: ꝯña eſt falſum ergo falſitas cõſequẽtis probat: mortua vxore platonis deſtruit affinitas ergo põt ducere ſororẽ vxoris mortue: añs ꝓbatur: mortua vxore vir eſt ſolutus teſte paulo ad romanos .7. ergo affinitas deſtruit mortua vxore. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet concedendo ſequelam: intelligendo ſine diſpenſatione pape ꝛ negando minorem: et ad probationẽ negat añs: ꝛ ad ꝓbationem negat ꝯña: rõ eſt: q2 mortua vxore vir non obligat amplius illi. nihilominus non põt facere qui iam fuerit affinitas contracta inter ipſum et conſanguineos vxoris defuncte: cum ad p̃teritũ non ſit potentia. ¶ Contra iſtã ſolutionem arguitur. mortua vxore platonis ceſſat cõſanguineitas ipſi⁹ ad ſuos ergo mortua vxore platonis ceſſat affinitas: ꝯña probat: q2 cõſanguineitas eſt cauſa affinitatis. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negando ꝯñam: et ad probatione3 negat illud: ſ3 bñ

copula carnalis ē cauſa affinitatis
vel ipſum matrimoniuz. ¶ Contra
iſtam ſolutionē replicat: vxor plato
nis non eſt affinis ipi platoni ergo
nullus conſanguineus ipſi⁹ vxoris
eſt affinis ipſi platoni: ꝯña tenet: qꝛ
propter vnumquodqꝫ tale ⁊ illud ma
gis teſte pħo: ſed conſanguinei vxo
ris ſunt affines platoni ꝓpter ipſaz
vxorem ergo ipa vxor eſt affinis vl'
ipſi cōſanguinei ſunt affines. ¶ Ad
hanc replicā rñdet negando ꝯñam
et ad probationem dico ꝙ illa ma
xima philoſophi habꝫ multas inſtā
tias in cauſis equiuocis. vt pꝫ de ſo
le qui eſt cauſa caliditatis ⁊ tamen
ipſe ſol neqꝫ eſt calid⁹ neqꝫ frigid⁹.

¶ Scđo arguit ſic. Concubi
tus contra naturā non cauſat affini
tatem ergo neqꝫ concubitus illicit⁹
vt puta fornicatio vel adulterium.
¶ Ad hoc negatur ꝯña: rō eſt: qꝛ in
cōcubitu contra naturā nō eſt cōmi
xtio ſeminum ſed in fornicatione vl'
adulterio eſt commixtio ſeminum.

¶ Tertio arguit ſic. Sponſa
lia conrahuntur qñqꝫ per parentes
pro filijs ⁊ talia ſponſalia nō indu
cunt attinentiam: que dicit publice
honeſtatis iuſticia vt habetur extra
de deſponſatione impuberuz. cap.
Literas et cap. Acceſſit. ergo dicta
nulla. ¶ Ad hoc argumentū rñdet
negando ꝯñam: ⁊ rō eſt: qꝛ talia ſpō
ſalia de quib⁹ eſt ſermo in illis cap.
allegatis fuerunt contracta ante ſe
ptennium et talia nō inducūt aliqđ
vinculum ſed bene illa que ſunt poſt
ſeptenniū contracta. vt habetur de
ſponſalibus. ca. Juuenis. ⁊ ca. Au

dientiam. Nam talia et impediunt
contrahendū ⁊ dirimunt cōtractuz.

De ſpirituali cognatione.
Diſtinctio. XLII.

De parenta
liuz gradu
um famo
ſa queſtio
ne aliqđ li
cet minus
ſufficienter
diximus. Jam de ſpūali cogna
tione addamus q̄ etiam pſonas
impedit vt non ſint legitime ad
ineundas nuptias. Tria q̄daz
ſunt ꝯſanguineitas. affinitas ⁊
ſpūalis germanitas. Cōſangui
neitas eſt inter eos q̄ iungūtur
ſm lineā generis. Affinitas in
ter eos q̄ genere q̄dez non ſunt
ꝯiuncti ſed mediante gñre ſunt
ſociati. vbi gratia. Vxor filij fra
tris mei q̄ nō eſt de genere meo
ꝑ ipſum qui eſt de genere meo
mihi affinis facta eſt ⁊ ego illi.
Spūalis ꝓximitas eſt iter cō
patrem ⁊ cōmatrem ⁊ inter eos
quoꝝ vnus alterū de ſacro fon
te leuauit. vel in cathezizatione
aut ꝯfirmatione tenuit. Eſt eti
am inter filios eiuſdē hominis
carnales ⁊ ſpirituales.

Qui ſint filij ſpirituales.

¶ Spūales filij ſunt quos de

ſacro fonte leuamus vel i cathe
zizatione ſeu ꝯfirmatione tene
mus. Filij etiam ⁊ filie ſpūales
eoꝝ ſunt. qui trine merſionꝭ vo
cabulo eos ſacro baptiſmate ti
gunt. Dicitur etiā ſpūalis filia
ſacerdotis q̄ ei pctā ſua ꝯfitet̃. Unđ Simachus papa. Om̄es
quos in pnīa ſuſcipim⁹ ita nr̄i
ſpūales ſunt filij. vt ⁊ ipſi quos
vel nobis ſuſcipiētibus vel ſub
trine merſionis vocabulo mer-
gentibus vnda baptiſmi regene
rauit. Silueſter etiā ammonet
vt ad ſuaȝ filiam penitentialem
nullus ſacerdos accedat: qꝛ ſcri
ptum eſt. Oēs quos in penitē
tia accipimus ita nr̄i filij ſunt vt
in baptiſmo ſuſcepti. quoꝝ oīm
flagitioſa eſt cōmixtio. Qđ aūt
cōpater ⁊ commater ſibi iungi
nequeāt. nec pater ſpūalis. nec
mater filie vel filio ſpūali ex ꝯci
lio Maguntienſi docetur. De
eo qđ interrogaſti ſi aliquis fi-
liolam ſuā duxerit vxorē. ⁊ đ eo
q̄ ꝯcubuit cum matre ſpūali. ⁊
de eo qui filiū ſuum baptizauit
⁊ vxor ei⁹ euȝ de fonte ſuſcepit:
hac cauſa vt diſcidiū fieret ꝯiu
gij. ſi poſt i tali copula poſſunt
ꝑmanere ſic r̄ndendum eſt. Si
filiolā aut cōmatrē ſuaȝ aliquis
in ꝯiugium duxerit. ſepandos
eſſe iudicam⁹. ⁊ graui penitētia
plectendos. Si v̄o ꝯiuges legi
timi vel vn⁹ vel ambo ex indu-
ſtria hoc fecerint vt filium ſuuȝ
de fonte ſuſceperint. ſi innupti
manere voluerint bonū eſt. Si
autē grauis pnīa inſidiatori iū
gatur ⁊ ſimul maneat. ⁊ ſi preua
ricator ꝯiugij ſuprixerit: acerri
ma penitentia mulctetur ⁊ ſine
ſpe ꝯiugij maneat. Ex his ap-
paret ꝙ aliq̄s filiolam ſuam vel
cōmatrem non poteſt ſibi copu
lare nuptialiter. ⁊ ſi preſumptū
fuerit ſepandi ſunt. Qui autem
legitime coniūcti ſunt non in-
de ſepandi ſunt. qꝛ alter eorum
inſidioſe filiuȝ de fonte leuauit.
Qđ etiaȝ Nicolaus confirmat
dicens. Noſce deſideras vtruȝ
mulierq̄ue viri filium ex alia fe-
mina genitum de ſacro fonte le
uauerit. poſt modum poſſit cuȝ
eodem viro copulari. Quos
ideo coniungi poſſe decreuim⁹
quia ſecunduȝ canones ſacros
niſi amborum cōſenſu nullius
religionis obtentu debȝ cōiunx
dimittere coniugē cum apoſto
lus precipiat. Nolite fraudare
inuicē: niſi forte ex conſenſu ad
tempus ⁊c. Ideo dictū eſt no-
bis quaſdam feminas deſidio-
ſe. quaſdā vero fraudulenter vt

a viris ſuis ſepenūr proprios fi-
lios coram epis ad confirman-
dum tenuiſſe. Vñ nos dignuʒ
duximus. vt ſi que mulier filiū
ſuum deſidia aut aliqua fraude
corā epo tenuerit ad confirmā
dum propter fallatiam vel frau
dem ꝙ͂ diu viuat pniam agat.
tamen a viro ſuo nō ſeparetur.
Item Johan. papa. Ad limi-
na ſancti Petri homo nomine
Stephanus veniens noſtro p̄
ſulatui innotuit ꝙ filium ſuum
in extremo vite poſitum necdū
baptiſmi vnda lotum absentia
ſacerdotuʒ cogente baptiʒauit
cumq̄ꝫ proprijs manibus ſuſce
pit atq̄ꝫ ꝓ huiuſmodi negocio
reuerētia tua prefatuʒ hominē
a ſua ꝯiuge iudicauit eſſe ſepan
dum. Qđ fieri nullatenus debʒ
dicente ſcriptura. Qđ deus cō
iunxit hō non ſepet. Et dn̄s nō
dimittere vxorē niſi cauſa forni
cationis iubet. Et nos tāta au
ctoritate fieri dicim⁹ non dimit
tendum eſſe ⁊ inculpabile iudi-
candū qđ neceſſitas intulit. Nā
baptiʒandi opus laicis fidelib⁹
ſi tn̄ neceſſe fuerit libere conce-
ditur. Vnde ſi ſupradict⁹ homo
filium morientē aſpiciēs ne aio
perpetuo perire dimitteret: vn-
da baptiſmi lauit. vt eū de pote
ſtate mortis eriperet bn̄ feciſſe
laudatur. Ideoq̄ꝫ ſu e vxori ſi-
bi iam olim legitime ſociate im
pune ꝯiuʒ viuerit iudicamu⁹ ma
nere ꝯiunctū. nec ob hoc ſepari
debere. His alijſq̄ꝫ plurib⁹ au-
ctoritatibus edocet ꝯiuges nō
eſſe ſepandos ſi poſt legitimaʒ
copulam alter alterius filiuʒ de
fonte leuauerit: vel in confirma
tione tenuerit.

Quid premiſſis obuiat.

¶ His autēʒ obuiare videtur
quod deuſdedit papa ait. Per
uenit ad nos dyaconus ſancti
tatis veſtre epiſtolā deferēs ꝙ
quidam viri ⁊ mulieres preteri
to ſabbato paſchali pro magno
populi incurſo neſcientes filios
ſuos ſuſcepiſſēt de lauacro. Cu
pis ergo ſcire an propt̄ hoc de-
beant viri ac mulieres ad ꝓpꝛuʒ
vſum redire vl̄ non. Nos vero
hac re meſti: priorū inq̄ſiuimus
dicta. ⁊ inuenimus in archiuis
id ē in armarijs apoſtolice ſedis
iam talia contigiſſe in pluribus
eccleſijs. quaꝝ epis ab hac apo
ſtolica ſede volentib⁹ ſcire vtrū
viri ac mulieres redirēt ad pro
prium thorū. Beate memorie
ſancti patres Julius papa In
nocentius ⁊ Celeſtinus cū epi

ſcopoꝝ plurimoꝝ ꝯſenſu i apoſtoloꝝ pncipis eccleſia preſidentes talia reſcripſerūt ⁊ confirmauerūt. vt nullo modo ſe in ꝯiugio reciperent viri ac mulieres quicūqꝫ hac rōne ſuſceperūt natos. ſed ſeparent ſe. ne ſuadente diabolo tale vitium inualeſcat. Itē. Si quis filiaſtrum vel filiaſtrā ſuam ante epiſcopū tenuerit ad confirmationē ſeparetur ab vxore ſua. ⁊ aliā nunqꝫ accipiat. Hec autē vel ad terrorem dicta ſunt non ꝙ ita eſſet faciendū. ſed ne illud fieret ſummope cauendū. vel de illis eſt intelligendum q̄ prius filios ſuos viciſſim de fonte ſuſceperūt. qꝫ fierent ꝯiuges. Premiſſis autem auctoritatibus oīno conſentiendū eſt vt ſiue ꝓpriaꝫ ſiue tm̄ viri filiū mulier ď fonte ſuſceperit non ideo a viro separet᷑. Qđ ⁊ de viro ſimil'r opꝫ intelligi.

De copula ſpūaliū vel adoptiuoꝝ ⁊ naturaliū filioꝝ.

¶ Quod autē ſpūales vel adoptiui filij naturalibus copulari nequeant Nicola⁹ papa teſtat᷑ ita inquiens. Ita diligere debꝫ hō eum q̄ ſe ſuſceperit de ſacro fonte ſicut patrē. Inter fratres ⁊ filios ſpūales gratuita ⁊ ſancta cōmunio eſt: q̄ dicenda non eſt cōſanguineitas ſed habēda ſpūalis proximitas vñ īter eos arbitror nō poſſe fieri legale ꝯiugiū. q: nec inter eos q̄ natura ⁊ eos q̄ adoptione filij ſunt: venerāde leges matrimonia ꝯtrahi pmittunt. Item. Si inter eos nō ꝯtrahitur matrimoniū quos adoptio iūgit: quanto potius a carnali oportet inter ſe ꝯtubernio ceſſare. quos per celeſte ſacramentum regeneratio ſancti ſpiritus vincit:

Si filij q̄ ante cōpaternitatē vel poſt nati valēt ꝯiūgi.

¶ Hoc autē quidaꝫ volunt intelligere de illis tantū filijs. quibus compatres facti ſunt. De alijs vero qui ante cōpaternitatem vel poſt geniti ſunt concedūt ꝙ legitime ⁊ licite iūgi poſſunt. Quibus videtur ꝯſentire Urbanus ſecūdus dicēs. Super quib⁹ conſuluit nos tua dilectio hoc videtur reſpondendū. vt ⁊ baptiſmus ſit: ſi inſtante neceſſitate femina puerū in nomine trinitatis baptiſauerit. ⁊ ꝙ ſpiritualiū parentū filij vel filie ante vel poſt cōpaternitatē genite poſſunt legitime coniungi. preter illam pſonam qua

compatres effecti ſunt.

Paſchalis papa.

¶ Paſchalis vero ſecundus: poſt cōpaternitatē genitos copulari prohibet ſcribens Regino epo. Poſt ſuſceptum filiuȝ de fonte vel filiā ſpūalem qui ex cōpatre vel ex cōmatre fuerint nati matrimonio iungi nō pñt. Illud etiā notandum eſt qđ in Triburienſi ꝯcilio legitur. Si quis ſue ſpūalis cōmatris filiaȝ fortuitu ⁊ ita ꝯtingente rerū caſu in ꝯiugium duxerit. maturiori ſeruato ꝯſilio habeat atq legitimo ꝯnubio honeſte opaȝ det.

Si qs ducere poſſit duas cōmatres vnam poſt alteraȝ.

¶ Solet etiam q̄ri ſi cōmatreȝ vxoris poſt eius obitū quis ducere valeat. De hoc Nicolaus papa. ſic ſcribit. Sciſcitatur anobis ſanctitas veſtra. ſi quis duas cōmatres hr̄e valeat vnam poſt alterā. In quo meminiſſe debes ſcriptū eſſe. Erunt duo i carne vna. Cuȝ ergo conſtet ꝙ vir ⁊ mulier vna caro efficiunt̄ reſtat viruȝ cōpatrem conſtitui mulieri cui⁹ aſſumpta vxor cōmater erat. ⁊ ideo virū illi femine non poſſe ꝯiungi que cōmater eius erat cuȝ qua idē fuerat vna caro effect⁹. Huic auteȝ illud ꝯtrariū videtur. Qui ſpiritualē habet compatrem cui⁹ filiū de lauacro ſuſceperit. ⁊ vxor eius cōmater non eſt licet ei defuncto cōpatre ſuo eius viduā ducere in vxorē. quos nulla generatio ſpiritualis ſecernit. Itē ex epl'a Paſchalis pape. Poſt vxoris obitū cum cōmatre vxoris ꝯiugio copulari: nulla ratio vel auctoritas videtur prohibere. Non eīn per carnis vnionem ad vnionē ſpirit⁹ trāſitur. Sed ſciendū eſt ꝙ auctoritas Nicolai de illo ait qui vxori ſue debitū reddidit poſtq̄ cōmater illius extitit. Alie vero auctoritates de illo agunt cuius vxor poſtq̄ a viro ſuo derelinquit̄ illius cōmater efficitur. nec poſt cōpaternitatē a viro ſuo cognoſcit̄. vel de viro potius agunt. cuius vxor ante defungitur q̄ ab eo cognoſcatur.

Si vir ⁊ vxor poſſint ſimul tenere puerum.

¶ Solet etiaȝ queri. Si vxor cū viro ſimul debeant in baptiſmo ſuſcipere puerum. De hoc Urbanus ait. Qđ vxor cū marito in baptiſmo ſimul nō debeat ſuſcipere puerū. nulla aucto

ritate videtur vel reperitur prohibitū. ſed vt ipſa puritas ſpūalis paternitatis ab oī labe ꝛ infamia ꝯſeruetur imunis. decreuim⁹ vt vtriq̧ ſimul ad hoc aſpirare non preſumant. qꝛ vero piaculare flagitium commiſit q̄ duabus commatribus vel ſororibus nupſit: magna penitentia debet ei iniungi.

De ſecūdis ꝛ tertijs nuptijs ꝛ deinceps.

¶ Sciendū eſt etiā ꝙ non ſolū prime vel ſecūde nuptie ſunt licite ſed etiā tertie ꝛ quarte nō ſunt dānande. Vñ Augu. Secūdas nuptias omnino licitas apl's concedit. De tertijs autē ꝛ quartis: et de vltra pluribus nuptijs ſolent hoīes mouere q̄ſtionē. Si quis audeat diffinire qđ nec apoſtolum video diffiniſſe Ait eñ Si dormierit vir eius cui vult nubat. Non dicit primus vel ſcđs vel tertius vel quotuſlib; nec a nobis diffiniēdum eſt qđ nō diffinit apl's: vñ vt breuiter reſpondeā; nec illas nuptias debeo dānare: nec eis verecūdiam numeroſitatis auferre: nec contra humane verecundie ſenſum audeo dicere: vt quotiēs voluerint nubant: nec ex meo corde pter ſcripturarū auctoritatem quotaſlibet nuptias damnare. Idem teſtatur Hiero. Ego nunc libera voce exclamo nec damnari in eccl'ia bigamā immo nec trigamam ꝛ ita licere quinto ꝛ ſexto quēadmodū ſecūdo marito nubere. Apoſtolus tñ bigamos a ſacerdotali honore excludit Sꝫ hoc non facit ꝓ vicio bigamie. immo pro ſacramēti virtute. vt ſit vna vni⁹ ſicut vnica vnici. Illud tñ ceſarienſ concilij videtur innuere bigamiam eſſe peccatū Preſbyteruꝫ inquit in nuptijs bigami prādere non ꝯuenit. qꝛ cum pnia bigam⁹ indigeat: q̄s erit preſbyter qui talib⁹ nuptijs poſſit prebere ꝯſenſuꝫ. Sꝫ hoc đ illo intelligi poteſt qui prime vxori inſidiatus putatur deſiderio ſecunde. vel pro ſignaculo ſacramēti illud dicitur quod in bigamo non ſeruatur. Ambroſius etiam dicit ꝙ prime nuptie tantum a domino ſunt inſtitute. ſecunde vero ſunt permiſſe. ꝙ prime nuptie ſub benedictione dei celebrantur ſublimiter. Secunde vero etiam in preſenti carent gloria.

Circa .42am. diſti. q̄rit. Utrum cognatio ſpiritualis vel legalis: impediat matrimonium contrahendū ⁊ dirimat contractū. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendum ꝙ licet olim fuerit magna controuerſia inter doctores. An oīa ſacramenta cauſent cognationē ſpūalem: nunc tn̄ nulla ē poſt romani pōtificis determinationē: et ideo reſolutorie rn̄det ꝙ ſolum duo ſacramēta ⁊ vnum ſacramentale inducūt cognationē ſpūalē. ſ. ſacramentū baptiſmatis ⁊ ſacramentuꝫ confirmationis ⁊ catechiſmꝰ cui cognatio inducta bn̄ impedit matrimoniū contrahendū ſed non dirimit cōtractū ſecus eſt de cognatiōe inducta per p̄dicta duo ſacramenta. Un̄ decē perſone prohibent contrahere matrimonium ratione baptiſmatis et totidem rōne confirmationis. Prime ſunt leuās ⁊ baptizatus. Scd̄e ſunt leuans et parentes baptizati. Tertie ſunt baptizatus ⁊ filie leuantis. Quarte ſunt baptizatus ⁊ vxor leuantis. Quinte ſunt vxor leuātis et parētes baptizati. Et pariforma prohibentr quinqꝫ perſone inter baptizantē ⁊ baptizatum: ⁊ [illegible] decez pſone prohibentur. et pariforma. 5. pſone prohibentur inter leuantē ⁊ cōfirmatum: et totidem inter cōfirmātem ⁊ confirmatū. ¶ Alterꝰ eſt notandum ꝙ cognatio legalis fit quādo aliqs adoptat aliquem in filiuꝫ vel nepotē ⁊ in linea recta deſcendēti eſt perpetuū impedimentū impediens matrimonium. In lineis vero collateralibus mortuo adoptante deſtruitur tale impedimentuꝫ vt habetur de cognatione legali. cap. Si qua. ¶ Iſtis notatis rn̄detur ꝑ duas ꝯcluſiones. quaꝝ pria eſt iſta. Cognatio ſpūalis p̄cedēs vel legalis impedit matrimoniū contrahendum et dirimit cōtractū. Scd̄a concluſio eſt iſta Cognatio ſpūalis vl' legalis ſequēs impedit matrimonium contrahendū ſed non dirimit contractum. Ambe cōcluſiones patēt per determinationē romani pōtificis in locis allegatis.

De reſurrectionis ⁊ iudicij ꝯditione. Diſtin. XLIII.

Poſtremo d̄ ꝯditione reſurrectionis ⁊ modo reſurgentiuꝫ: necnon ⁊ d̄ iudicij ⁊ miſericordie qualitate breuiter diſſerēdum eſt. Omnibus q̄ſtionibus que de hac re moueri ſolent ſatiſfacere nō valeo. reſurrecturā tamen carnem omniuꝫ quicūqꝫ nati ſunt atqꝫ naſcētur ⁊ mortui ſunt ⁊ morient̄ nullatenus ambigere debet xp̄ianus Ait eñ Eſaias Reſurgēt mor

tui. et reſurgent qui erant in ſepulchris. Et apoſtolus. Nolumus vos igno. fra. de dor. vt nõ cõ. ſicut et ceteri qui ſpẽ non habent. ſ. reſurrectionis. Hoc enĩ vobis di. in ver. do. quia nos q̃ vi. qui re. ſu. nõ pre. eos q̃ dor. Quoniã ipſe do. in iuſſu et ivo. ar. et i tu. dei deſcẽ. de ce. et mor. qui in chriſto ſunt re. p̃mi. Deinde nos qui vi. qui relin. ſi. ra. cũ illis in nu. obui. chriſto in aera. et ſic ſemp cum domino erimus his verbis et veritas reſurrectiõis et cauſa atq; ordo reſurgentiũ preclariſſime iſinuatur.

De voce tube.

¶ Cauſa eni reſurrectiõis mortuoꝝ erit vox tube q̃ in aduentu iudicis ab oĩbus audietur. et cuius virtute excitabunť mortui: et de monumẽtis reſurgent Unde ꝓpheta. Dabit voci ſue vocẽ virtutis id eſt effectũ reſuſcitãdi mortuos. Et iohannes euangeliſta ait. Uenit hora in qua oẽs q̃ in monumentis ſunt audient vocẽ filij dei. et procedent qui bona fecerunt in reſurrectionẽ vite. qui vero mala egerũt in reſurrectionẽ iudicij. Si vo q̃riť cui⁹ vel qualis erit vox illa. Ap̃lus dicit ꝙ erit archangeli. i. ipſius xp̃i q̃ eſt princeps archangeloꝝ. Uel vox erit alicuius vel pluriũ angeloꝝ. Eadẽq; dicitur tuba q̃ erit manifeſta et nouiſſima: q: poſt eã nõ erit alia. Hec tuba vt ait Aug. eſt clamor: de quo diciť in euangelio. Media nocte clamor factus eſt: ecce ſponſus venit exite obuiã ei. Tube nomine aliquod euidens et preclarũ ſignũ intelligitur. Quod vox archangeli et tuba dei ab apoſtolo dicitur. in euãgelio vox filij d̃i et clamor appellatur: qd̃ ſignũ mortui audient et reſurgent.

De media nocte.

¶ Media aũt nocte d̃r venturus. vt ait Aug. Non ꝓ hora tp̃is ſ; q: tunc veniet cum non ſperať. Media ergo nocte ſcil; cum valde obſcurũ erit. i. occultum veniet. Dies enĩ dñi ſicut fur in nocte ita veniet. Poteſt tñ non incõgrue intelligi medie noctis tp̃e venturus. q: vt ait Caſſiod. Hoc tp̃e p̃mogenita egypti percuſſa ſunt qñ etiã ſpõſus ventur⁹ eſt. Pluribus etiã locis conteſtanť auctores ꝙ aduentus xp̃i dies d̃r dñi. non ꝓ qualitate tp̃is: ſed rerũ q: tunc cogitationes et ꝯſilia ſingulorũ

patebūt. Unde i Daniele. Ve tuſtus dierū ſedit. ꝛ libri aperti ſunt corā eo. Libri ſunt conſci entie ſingulorum. que tunc aperientur aliis. ꝛ tunc implebitur. Nihil occultum qđ non reuele tur. Adueniēte autē ſummo iu dice non ſolū aeris tenebre illu minabuntur. ſed abſcondita cor dium manifeſtabuntur. Virtu te ergo diuina fiet vt cuiuſqꝫ ope ra ſua bona vel mala cuncta in memoriā reuocentur ꝛ mentis intuita mira celeritate cernātur vt accuſet vel excuſet hominem conſcientia: eaqꝫ teſte damnetur vel ſaluetur.

De memoria electorum ſi tūc precedentia mala teneat.

¶ Hic querit vtrū electis tūc aſſit memoria p̄cedentiū malorū ſicut bonorum. Quedā auctoritates vidētur bonos tradere non habituros tunc memoriaꝫ precedentiū malorum. i. pctōꝝ vel tormentorum. Ait em̄ Eſa. Ego creo celos nouos ꝛ terrā nouā: ꝛ non erūt in memoria priora: ꝛ nō aſcendent ſup cor: ſed gau debitis ineternum. Itē. Obliuioni tradite ſunt anguſtie priores: et abſcondite ab oculis noſtris. Que de futuro exponens Hiero. ait. Obliuioni tradent priora mala quia forſitan in futuro priſtine cōuerſationis memoria oino delebit ſuccedentibus bonis eternis. ne ſit pars malorum p̄oris anguſtie memorari. Sed hec ꝛ his ſimilia poſſunt accipi ſic: vt nō excludant memoriā precedentiuꝫ malorum. ſed ex ea moleſtiam ꝛ leſionē amoueant. Non em̄ eorū memoria ſanctos ꝯtriſtabit: vel eorum beatitudinē obfuſcabit ſꝫ gratiores dō reddet. Vn̄ ſup p̄s. lxxxviij. ait. Greg. Quō in eternuꝫ miſericordias dn̄i canit: q̄ miſerie non meminit. Quō autē plena beatitudo: ſi memoria reatus mē tē tangit. Sed ſepe leti triſtium meminimus: ꝛ ſani dolorū meminimus ſine dolore ꝛ inde amplius leti ꝛ grati ſumus. Ex his apparet ꝙ ſi priorum malorū memoriā ſancti habebūt in futuro. nō eis tamen erit ad penā vel glorie derogationem. ſed ad gratiarū actionem. Si vero queritur vtrū pctā que fecerunt electi ꝓdeant tunc in noticiā omnium ſicut mala dānandorum omnibus erunt nota. Non legi hoc exp̄ſſum in ſcriptura. Unde non irrationabiliter putari poteſt pec cata hic per penitentiaꝫ tecta ꝛ

deleta. illic etiã tegi alijs. Alia vero cunctis propalari.

De his q̃ viui reperientur.

¶ Queri ſolet vtrum illi quos viuos inueniet xp̃s nunq̃ oĩno morituri ſint: an ipſo tp̃is puncto quo rapientur obuiã xp̃o: ad imortalitatem mira celeritate ſint trãſituri. Non eñ dicendũ eſt fieri nõ poſſe vt p aera in ſublime portent̃: in illo ſpacio ⁊ moriant̃ ⁊ reuiuiſcant. Ad hũc aũt ſenſum quo eſtimem⁹ illos in quo ſpacio ⁊ paſſuros mortem ⁊ accepturos imortalitatẽ apl'us nos vrgere videtur vbi dicit. Oĩnes in xp̃o viuificabimur. Et alibi. Qd̃ ſeminas nõ viuificat̃: niſi prius moriatur. Cur aũt nobis incredibile videatur illã multitudinem corpoꝝ in aere quodammodo ſeminari atq̃ ibi protinus imortaliter ⁊ incorruptibiliter reuiuiſcere cũ credamus in ictu oculi futurã reſurrectionẽ ⁊ in membra ſine fine victura. tanta velocitate rediturũ antiquiſſimoꝝ cadauerũ puluerẽ. Sed vellem de his potius audire doctiores. Si ergo ſanctos qui reperientur xp̃o veniente viuentes eiq̃ obuiã rapientur crediderim⁹ in eodẽ raptu de mortalib⁹ corporibus exituros: ⁊ ad eadẽ mox imortalia redituros: nullas in verbis apoſtoli patiemur anguſtias: generaliter accipientes illd̃ qd̃ dictum eſt. Omnes quidẽ reſurgemus ſcʒ tam boni q̃ mali: ſʒ nõ omnes imutabimur ſcʒ in ſolennitatem reſurrectionis. De hoc etiam Ambro. ait. In ipſo raptu eoꝝ qui viui reperientur mors erit ⁊ reſurrectio. vbi anima quaſi p ſoporẽ egreſſa d̃ corpore eidem in momento reddatur. Econtra vero ſcribens ad Marcellã Hiero. teſtari videtur. dicens quoſdã in fine ſeculi adueniente xp̃o non eſſe morituros. ſed viuos repertos in imortalitatẽ repente mutãdos. Hoꝝ autẽ quid verius ſit non eſt humani iudicij diffinire.

Quomodo intelligit̃ xp̃s iudex viuorum ⁊ mortuoꝝ.

¶ His aũt adijciendũ ẽ dupliciter intelligi qd̃ dicit̃. Chriſtus iudicaturus viuos ⁊ mortuos. Aut enim viui accipiuntur qui in aduentu eius viui reperientur. licet in raptu moriantur: ⁊ mortui qui ante deceſſerãt. vel viui ⁊ mortui qui accipiuntur iuſti ⁊ iniuſti.

cęlum atteretur quo ad virtutem illam influxiuam.

¶ Scdo arguit ſic. Saluator noſter pbauit cõtra saducęos reſurrectionẽ mortuoꝝ per hoc.ſ.ꝙ deus dicitur deus Abraham deus Iſaac deus Jacob: ſed certum eſt ꝙ tunc Abraham ꝛ Iſaac ꝛ Jacob non reſurrexerant ergo ſolum intelligebatur tale dictũ quo ad aias: et p ꝯñs non requirit ꝙ corpora reſurgant: ſed ſatis eſt ꝙ aię maneant. ¶ Ad h argumentũ rñdet negando ꝯñam. Jmmo probatio ſaluatoris erat ingenioſiſſima ꝛ inſolubilis. teſte em̃ aplo ad hebręos.4. Oia ſunt nuda et aperta oculis dei: ꝛ vocat ea q̃ nõ ſunt tanq̃ ea: quę ſunt: ꝛ ideo futuꝝ eſt ſibi preſens: ꝛ ideo qꝛ Abrahãet Iſaac ꝛ Jacob debẽt reſurgere ꝛ ꝓphętia eſt adeo certa ac ſi eſſet iam pręterita: ideo deus dicit deus Abraham deus Iſaac ꝛ deus Jacob. ad denotandum ꝙ ipſi debent reſurgere ꝛ ꝙ apud deuꝫ idẽ eſt ac ſi iaꝫ reſurrexiſſent.

¶ Tertio arguit ſic. Apoſtolus in loco allegato nititur probare reſurrectionẽ mortuorũ ex remuneratione laborum: quos ſcti pertulerunt: alias eſſent miſerabiliores ipſi apoſtoli ꝛ ſancti alij q̃ perditi homines: ſed ſufficiens remuneratio põt eſſe in aia: ergo reſurrectio corporum nõ erit. Ad hoc argumentũ rñdetur ꝙ teſte philoſopho noſtro actiones ſunt ſuppoſitorũ ꝛ ideo remuneratio debet ſuppoſitis: q̃ egerunt bona opera ꝛ nõ poſſunt remunerari niſi corpora reſurgant ꝛ ꝓducantur eadeꝫ ſuppoſita: ideo valde decet iuſticiam diuinã ꝙ corpora reſurgant: alias non remuneraret ſuppoſita: quorum ſunt actiones bonę vel malę. ¶ Contra iſtã ſolutioneꝫ arguitur aia punit in purgatorio ꝓ venialibus ꝛ venialia ſunt actiones ſuppoſitorũ ergo non inconuenit ꝙ ſola aia premiet pro actionibꝰ ſuppoſitorum poſtq̃ ſola punit in purgatorio pro peccatis venialibꝰ ſuppoſitoruꝫ. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negãdo ꝯñam: ꝛ rõ eſt: qꝛ venialia nec ſunt ad vitã nec ſunt ad mortem: ꝛ ideo nõ inconuenit ꝙ aia puniatur pro talibus: im mo potiꝰ eſt purgatio q̃ punitio: ſed inconueniret ꝙ ſola aia puniret ꝓ pctis mortalibus. nam certũ eſt ꝙ poſt diẽ iudicij nõ ſola aia ſed ſuppoſita ęternaliter punient. ¶ Cõtra iſtã ſolutionem arguit. aia perfectior eſt extra corpus q̃ in corpore ergo meliꝰ eſt ꝙ non reſurgat corpus: añs probat aia extra corpus eſt cõformior deo et ſimilior ergo perfectior eſt extra corpus q̃ in corpore. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando añs: ꝛ ad ꝓbationem diſtinguit añs. vel ſcđm quid ꝛ ſic cõcedit illud ꝛ negat ꝯña vel ſimpliciter ꝛ ſic negatur illud añs nam aia nõ habꝫ oẽm ſuã perfectionem niſi qñ eſt in corpe: et pręcipue in corpe glorificato. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutioneꝫ arguit. ſicut mors ſpũalis infligit pro pctõ mortali ita etiã mors corpalis inflicta eſt pro peccato mortali pmi parentis: ſꝫ impoſſibile eſt poſt diem iuditij tranſire de morte ſpirituali ad vitam ſpiritualem ergo impoſſibile eſt tranſi

rē de morte corporali ad vitā corporalem. ¶ Ad hanc replicā rūdetur negando ꝯñā: ꝛ rō eſt: q: mors corporalis ſolū eſt inflicta tempaliter altera vero inflicta eſt eternaliter.

¶ Quarto arguit duabus authoritatibus. Pria eſt pſalmiſte dicentis non reſurgent impij in iudicio. Scda eſt Salomonis in tertio cap. Eccliaſtici dicentis. Unus eſt interitus hois ꝛ iumentorū ꝛ equa vtriuſqꝫ conditio ſicut morit homo et illa moriunt ſimiliter ſpirant oia et nihil habet hō iumento amplius ergo reſurectio mortuorū non erit. Ad primā authoritatē rūdet q itelligitur de reſurrectione ad vitā eternam. Nō certū eſt q impij reſurgunt ad mortem eternā: ideo talis reſurrectio ipſorū non vocat a pſalmiſta reſurrectio ſed potius mors. ¶ Ad alteram authoritatē rūdet q Solomon loquitur ibi diſputatiue: tandemqꝫ cōcludit q magna eſt differentia inter interitū vnius ꝛ alterius poteſt etiā dici q intelligit Salomon quo ad corpus ꝛ non quo ad aiam: certum eſt em̄ q aia iumenti deſinit eſſe ſm ſe et qdlibet ſui: aia vero hōis eſt incorruptibilis. ¶ Et ſi queras circa hanc.q. quando fiet reſurrectio an in media nocte an in die. ¶ Rūdet a diuo Thoma q in crepuſculo diei: ꝛ aſſignat duas pulchras rationes. Pria eſt q: tunc facta eſt reſurrectio ſaluatoris. iuxta illud pſalmiſte Exurgam diluculo. Alia rō eſt q: cōplebit circulatio ſolis ꝛ lune per reditū ad eundē punctum: ita q ſol erit tunc in oriente et luna in occidente. Queres vlterius ſi oēs collectiue tam viui q̄ mortui reſurgent in eodem inſtanti vl' tempore. Ad hoc rūdet negatiue. nam expreſſe apl's pme ad Theſſaloni. 4.ca. iquit. Mortui qui in xp̄o ſunt reſurgent primi: deinde nos qui viuimꝰ q reliquimur ſimul rapiemur cum illis in nubibꝰ obuiā in aere. et non poteſt intelligi de primitate dignitatis. Nam in fine mundi erunt optimi xp̄iani: q̄uis pauci: qui maiora tormēta pro fide ſaluatoris patientur q̄ alij martyres paſſi ſunt. Ideo neceſſariū eſt intelligere de prioritate temporis.

¶ Querit ſcdo circa eandē diſtinctionē vtrū oībus hoibꝰ poſt reſurrectionē aderit memoria oīm pcedentiū bonorū ꝛ malorū: ¶ Ad hanc difficultatē rūdet aurelıꝰ Aug. in.2.lib. de ciuitate dei. dicēs q tūc quedā vis diuina aderit qua fiet q cuncta peccata ad memoriā reuocētur. Inſuper Gloſſa ſup illō prime ad Corinth.4.ſ. Illuminabit abſcōdita tenebrarum. dicit q geſta ꝛ cogitata bona ꝛ mala tun aperta ꝛ nota erunt oībus. pōt etiā probari rōne.ſ. ſicut ſe habet humanū iudiciū ad teſtimoniū exterius ita ſe hꝫ iudicium diuinū ad teſtimoniū cōſciētie. Iuxta illud q habet in.15.ca.1. Regum.ſ. hoies vident ea: que apparent: deus autē intuet cor: ſꝫ ſi nō poteſt eſſe perfectū iudicium humanum de aliquo niſi teſtes de oībus de quibꝰ iudicandū eſt teſtimoniū deponunt ergo iudicium diuinū cū ſit perfectiſſimū oportet q conſciē-

tia oīm recordetur de quib⁹ iudicā-dum eſt: ſed iudicandū erit de oib⁹ operibus bonis ⁊ malis Iuxta illō ſcdō ad Corinth.5.ca.ſ. Oēs enim nos manifeſtari oportet ante tribunal xp̄i vt referat vnuſq̈ſq; propria corporis prout geſſit ſiue bonū ſiue malum ergo oēs hoīes recordabuntur oīm operū tam bonoꝝ q̄ꝫ malorum.

¶ Contra iſtam rñſionē arguitur ſic. ſequeretur q̄ boni dolerēt et triſtarentur: ꝯñs eſt abſurduꝫ ergo rñſio nulla: ſequela ꝓbaꝛ: charitas in hac vita facit dolere de peccatis et quanto eſt maior tanto maioreꝫ dolorē parit: ſed poſt diē iudicij charitas erit maior in ipſis electis: ergo cauſabit dolorē ⁊ triſticiā ¶ Ad h̄ argumētuꝫ rñdeꝛ negando ſequelā et ad ꝓbationē dico q̄ aūs habꝫ verum qū nō eſt impedimentū. modo in die iudicij ⁊ poſt erit impedimentum. Nam erit excellens gaudium in eis qd̄ teſte philoſopo noſtro oēꝫ triſticiā expellet et nullaꝫ admittet. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur reprobi ⁊ damnati non recordabuntur bonorum operū que fecerūt ergo p̄deſtinati ⁊ electi nō recordabuntur malorū operū: ꝯña eſt nota ex rñſiōe.q.⁊ aūs probaꝛ. ſequereꝛ q̄ reprobi ꝑ talē memoriā bonoruꝫ operum alleuiarenꝛ ita q̄ pœna nō tantum eos cruciabit: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſequela probaꝛ: memoria bonorum operuꝫ delectabit eos ergo pœna non tm̄ cruciabit. ¶ Ad hanc replicam rñdeꝛ negando aūs: ⁊ ad probationē negaꝛ ſeq̄la: ⁊ ad probationem nego q̄ memoria bonorum operum eos delectabit: immo affliget eos mirabiliter. Nā conſiderabunt q̄ illa bona opera nō ſunt premiata gloria eterna ꝓpter ſuas nequitias: ⁊ ſic memoria talium bonorum operum potius erit eis in pœnam q̄ꝫ in refrigerium.

¶ Scdō arguitur ſic. in Danie le habetur. Vetuſtus dieꝝ ſedit et libri aperti ſunt coraꝫ eo. ſup que verba Gloſſa inq̄t. Libri ſunt ꝯſciētie ſingulorum ſed libri non poſſunt legi niſi ſint in ipſis aliq̄ note ergo in conſcientijs electorum erunt aliq̄ note peccatoruꝫ ⁊ tales note ſunt reatus ergo in electis remanebunt poſt diem iudicij reatus pctōꝝ quod eſt oīno abſurdū. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝛ concedendo primam ꝯñam cum ꝯñte: negaꝛ tamē q̄ tales note ſint reatus ſed bñ ſunt ſigna mediantibus q̄b⁹ electi deuenient in noticias ſuorū peccatoruꝫ. ¶ Si dicas q̄ multa talia iam exciderunt a memorijs ipſorū. ¶ Ad h̄ iam rñdit Aug. lib. allegato. q̄ virtus diuina aderit ⁊c.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequeretur q̄ in die iudicij quilibet poterit legere oīa que ſunt in cōſciētia alterius: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo falſitas cōſequentis ꝓbatur: nō erit limpidior noticia hoīꝫ in die iudicij q̄ꝫ ſit nūc noticia angelorū in celo: quoꝝ equalitas promittiꝛ reſurgentibus a ſaluatore noſtro. Matthei.22.cap. ſed angeli mō in celo nequeunt legere archana aliorū. Nā alias nō inuicē ipſi angeli loquerenꝛ ergo impoſſi

bile eſt q̄ quilibet homo in die iudicij legat oia q̄ ſunt in conſcientia alterius. Jam probatur prima ſequela In iuſticia humana bon⁹ iudex conatur eam manifeſtare oibus: maxime cauſam ipſi⁹: ſʒ iuſticia diuina eſt perfectiſſima ergo maxime decʒ eam cum cauſa ipſius eſſe oib⁹ nota ſed hoc non eſſet niſi quilibʒ poſſet legere oia que ſunt in cōſcientia alterius ergo ſequela vera. ¶ Ad h̄ argumentum rn̄det concedendo ſequelam intelligendo mediante virtute diuina ꝛ negatur minor: ꝛ ad pbationē diſtinguit maior. vel cū virtute diuina ꝛ ſic negatur illa. vel ſecluſa virtute diuina ꝛ ſic conceditur illa ꝛ negat ꝯña: rō eſt: quia dñs de⁹ iuuabit virtutē humanā vt ſua iuſtitia oib⁹ ſit nota. ¶ Et ſi queras an talia cognoſcent in ſe vel in ſua cauſa vel in ſuo effectu. ¶ Ad hoc rn̄detur q̄ q̄libet iſtorū eſt poſſibile deo ſimiliter q̄ oia cognoſcat hō vno intuitu vel pluribus ſubito vel inſtāti aut ſucceſſiue: ꝛ hoc quo ad oēs. Nā electi oia poterūt cognoſcere in verbo diuino. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur. mali ſiue reprobi ex taliū noticia percipiēt aliqualē cōſolationem ergo non habebunt notitiā ipſorum: añs probatur: q2 vnumqdq̄ ſimile teſte ph̄o noſtro gaudet altero ſimili. ¶ Ad hanc replicaʒ rn̄det negando añs: ꝛ ad probationē dico q̄ excellens triſtitia reproborūʒ expellet oē gaudiū: immo nullum admittet. Inſup talis ſimilitudo potius erit in penā q̄ in refrigeriū.

De etate ꝛ ſtatura reſurgētiuʒ. Diſtinctio. LXIIII.

Solent autē nonnulli pcontari ꝛ q̄rere an i eadē etate ꝛ ſtatura corporis omnes reſurrecturi ſint. Quidā putauerunt omnes reſurrecturos ſm menſuram etatis ꝛ ſtature xp̄i. Ideo q2 apoſtol⁹ ait. Donec occurramus omnes in viꝝ perfectū in menſuram etat' plenitudinis xp̄i. Sed his verbis nō eadeʒ reſurgentibus aſſignatur ſtatura. ſed etas. Omnes eñ in eadem etate reſurgent in qua xp̄s mortu⁹ eſt ꝛ reſurrexit cuiuſcūq̄ etatis mortui fuerit. Virū autē poſuit non vt diſtingueret ſexuʒ. ſed vt ſignificaret perfectionē viriū quā tūc habebunt. ſed nō omnes eandeʒ ſtaturā corporis obtinebunt. Vnde Augu. Non ait menſuram corporis vel ſtature: ſed etatis. quia vnuſquiſq̄ ſuam recipiet menſuram corporis quā vel habuit in iuuentute: etiam ſi ſenex obijt. vel fuerat habiturus ſi ante eſt defunctus. Etas vero erit illa ad quā peruenit xp̄us ſcʒ iu

uenilis vt circa.xxx.ãnos. Triginta eñ duum anno℞ ⁊ trium menſiuꝫ erat etas chriſti in qua mortuus eſt ⁊ reſurrexit. Non eſt autẽ fas dicere ꝙ in reſurrectione accedat corpori magnitudo quam nec habuit hic nec erat habiturus diu viuendo nec maiora corpora redigẽda ſunt ad modũ dñici corporis. Periret eñ multũ de illis corporibꝰ cũ nec periturus ſit capillus vt ait dominus. Capillus de capite veſtro non peribit.

Quod reſurget quicq̃d fuit ꝺ ſubſtantia ⁊ natura corporis ⁊ in eadem parte corporis.

¶ Non enim perit deo terrena materies de qua mortaliũ creatur caro: ſed in quẽlibet puluerem cineremve ſoluatur: inquoſlibet alitus auraſq; diffugiat: et in quãcũq; aliorum corporũ ſubſtantiam. vel in ipſa elementa vertatur: in quorũcunq; animalium vel hominũ cibum carnẽq; mutetur. illi anime in puncto temporis redit: que illã carnẽ primitus vt homo fieret creſceret: viueret animauit. Ipſa ergo terrena materies que diſcedente anima fit cadauer: nõ ita reſurrectione reparabit vt ea q̃ dilabuntur. ⁊ in alias atq; alias rerum ſpẽs vertũtur: q̃uis ad corpus redeãt vñ dilapſa ſunt. ad eaſdem quoq; corporis partes vbi fuerũt redire neceſſe ſit. Alioq̃n ſi capillus redit qđ tam crebra tonſura ꝺtraxit. ſi vnguibus qnod totiens depreſſit exectio. imoderata ⁊ indecens cogitantibus reſurrectionẽ carnis ⁊ ideo nõ credentibus occurrit infirmitas. Sed queadmoduꝫ ſi ſtatuta cuiuſlibet ſolubilis metalli igne liqueſceret: vel contereretur in puluerẽ vel confunderetur in maſſam. ⁊ eam vellet artifex rurſum ex illius materia ⁊ q̃titate reparare. nihil intereſſet ad eius integritatẽ que parti cula materie cui mẽbro ſtatue redderetur. dũ tamen totum ex quo conſtituta fuerat reſtituta reſumeret. Ita dus mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto quo caro noſtra extiterat. eam mirabili celeritate reſtituet: nec aliquid attinebit ad eiꝰ reintegrationem. vtrum capilli ad capillos redeant et vngues ad vngues. an quicq̃d eoruꝫ perierat mutetur in carnẽ ⁊ i partes alias corporis reuocetur: curante artificis prouidencia ne qđ in

decens fiat. Indecorũ quippe aliqd ibi non erit: ſed quicqd futurum eſt hoc decebit: qꝛ nec futurum eſt ſi non decebit.

Quod ſancti ſine omni diformitate reſurgent.

¶ Hoc aũt in corporibus ſanctoꝝ intelligendũ eſt. de qbus ꝯſequenter adiungit. Reſurgẽt ergo ſanctoꝝ corpora ſine vllo vitio. ſine vlla dformitate: ſicut ſine vlla corruptione: onere: difficultate: in quibus tãta facilitas quanta felicitas erit. ꝓpter qđ ꝛ ſpũalia dicta ſunt. cũ proculdubio corpora ſint futura nõ ſpiritus. Ex his apparet ꝙ vna erit etas omniũ reſurgentiuꝫ. ſ. iuuenilis. ſtatura vero diuerſa. ſ. quã quiſqꝫ habuerat in iuuenili etate vel erat habiturꝰ ſi ante eſt defunctus. Nec de ſubſtãtia de qua hominis caro creatur aliquid peribit: ſꝫ omnium particularũ ante diſperſaꝝ collectione reuitegrabitur naturalis ſubſtãtia corporis. Sanctorũqꝫ corpa ſine oi vitio fulgida ſicut ſol reſurgent: preciſis cunctis diformitatibus quas hic habuerunt.

Si mali tũc habeãt q̃s hic habuerant diformitates.

¶ De reprobis autẽ queri ſolet an cũ diformitatibus hic habitis reſurgant. Hoc aũt Aug. non aſſerit. ſed dubiuꝫ relıq̃t ita inquiens. Quicunqꝫ ab illa ꝑditionis maſſa q̃ per Adam facta eſt non liberantur per xp̃m. reſurgent quidẽ etiã ipſi vnuſquiſqꝫ cũ ſua carne: ſed vt cum diabolo eiuſqꝫ angelis puniantur. Utrũ vero ipi cũ vitijs ꝛ diformitatibus ſuoꝝ corpoꝝ reſurgant quecunqꝫ in eis geſtarunt inquirendo laborare quid opus eſt. Non eni fatigare nos debet incerta eorum habitudo vel pulchritudo quorũ erit certa ꝛ ſempiterna damnatio. Ecce non diffinit an tunc habeant diformitates quas hic habuerunt reproborum corpora.

Quod non ꝯſumuntur corpora q̃ tunc ardebunt.

¶ Si vero q̃ritur de corꝑibus maloruꝫ quõ in igne ardeant ꝛ nõ conſumantur. Aug. varijs exemplis aſtruit ꝛ ſempiternis ignibus ea ardere ꝛ non ꝯſumi illa cõbuſtione: ſicut animꝰ cuius pñtia corpus viuit ꝛ dolorẽ pati poteſt mori autem non põt. Hoc eniꝫ erit tunc in corporibus damnandoꝝ. qđ nunc

eſſe ſcim⁹ in animis omnium.

Si demones corporali igne cremantur.

¶ Queri etiā ſolet an d̄mones corpali igne ardeant. Ad quod Augu. reſpondens ait. Cur nō dicamus q̄uis miris veris tamen modis etiā ſpūs incorporeos poſſe pena corpalis ignis affligi ſi ſpūs hoim etiam ipſi incorporei ⁊ nunc potuerunt includi corporalibus membris. ⁊ tunc poterunt corpoꝝ ſuoruꝫ vinculis inſolubiliter alligari. Gehenna illa que ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris dicta eſt. corporeus ignis erit: ⁊ cruciabit damnatoꝝ corpora hominum vel d̄monum ſed ſolida hoim: aera d̄monum. Unus enim vtriſq; ignis erit. vt veritas ait. De quo igne ſic queritur qualis vel vbi ſit. Augu. ſic rn̄det. Ignis eternus cuiuſmodi ſit ⁊ in qua mūdi vel reꝝ pte futurus ſit hoieꝫ ſcire arbitror nemineꝫ. niſi forte cui ſpūs diuinus oſtendit.

Si aīe ſine corporibus ſentiunt ignem corporalem.

¶ Cum auteꝫ conſtet animas igne materiali in corpob⁹ cruciandas queri ſolet an interi ante reſurrectionē corporum anime defunctoꝝ reproboꝝ materiali igne crement. De hoc Julian⁹ toletane eccleſie eps̄ Gregorij dicta ſequt⁹ ita ſcripſit. Si viuētis hois incorpore⁹ ſpūs tenet in corpore cur nō p⁹ mortē etiā corporeo igne teneat. Teneri aūt p ignē ſpiritū dicimus vt in tormentis ignis ſit vidēdo atq; ſentiēdo. Q aūt nō ſolū videndo: ſed etiam experiendo aīa ignis tormentū patiat. ex euangelio colligitur vbi veritatis voce diues mortuus d̄r in inferno ſepultus: cuius anima q in igne teneatur inſinuat cū Abraaꝫ deprecat dicens. Mitte Lazarum vt intingat ex. di. ſ. in a. vt re. lin. me. q2 cru. in hac flamma. Dū ergo peccatorē diuitē dānatum in ignibus veritas phibet. quis ſapiens reproborū aīas teneri ignibus neget. Precipue cum humanā aīam corporis ſimilitudinem habere doceat. Auguſ. ita inquiens. Profiteri aīam habere poſſe ſimilitudinē corporis ⁊ corporaliū omnino membroꝝ quiſquis rēnuit: pōt negare aīam eſſe que in ſomnis videt vel ambulare ſe vel ſedere vel huc atq; illuc greſſu vel etiam volatu ferri. hoc ſine quadam ſimilitudine corpo

ris nō fit. Pro inde ſi hanc ſimilitudinē etiam apud inferos gerit: non corporalē. ſed corporiſimilē: ita etiam in locis videt eſſe nō corporalibus: ſed corporaliū ſimilib⁹ ſiue in requie ſiue in doloribus. In caſſiani etiā voluminibus legitur ꝙ non ſint ocioſe. nec nihil non ſentiant. cum diues ille in inferno ſe flāma cruciari clamat. Unde probatur aīas defunctoꝝ non ſolū ſuis ſenſibus nō ꝓuari: ſed nec iſtis affectibus ſcilꝫ ſpe triſticia gaudio ac metu carere et ex his que ſibi in illo generali examine reſeruantur eas quedam iaꝫ incipere preguſtare.

De abortiuis fetibus ⁊ mōſtris.

¶ Illud etiaꝫ inueſtigari opꝫ. ſi abortiui fetus ⁊ monſtra reſurgent ⁊ qualia. De quo Augu: ita ait. Occurrit de abortiuiſ fetibus qſtio: qui iam nati ſunt in vteris matrū. ſed non ita vt iaꝫ poſſint renaſci. Si em̄ reſurrecturos eos diterimus. De his qui iaꝫ formati ſunt tolerari poteſt vtcunq; qđ dr̄. Informes vero qs non prodiuius perire arbitretur. ſicut ſemina q̄ concepta non fuerunt. Scrupuloſe quidem iter doctores queri ac diſputari pōt. qn̄ incipit homo in vtero viuere: an ſit quedā vita occulta q̄ nondum motibus viuentis appareat. Negari enī vixiſſe puerperia que ideo mēbratim excecantur vt eijciantur ex vteris pregnantium. ne matres etiā ſi mortua ibi relinquātur occidant impudētia nimia videtur. Ex quo autem incipit homo viuere et illo vtiq; iā mori poteſt. mortuus vero vbicunq; illi potuit mors euenire quo modo ad reſurrectionem non pertineat: reperire nequeo. Nec enim ⁊ monſtra que naſcuntur et viuūt q̄tumlibet cito moriantur aut reſurrectura negabuntur: aut ita reſurrectura credenda ſunt. ſed potius correcta eoruꝫ emendataq; natura. Abſit enim vt illum bimembrem quem nuper natum in oriente fratres fideliſſimi qui eum viderunt retulerunt: ⁊ ſanct⁹ Hieronymus ſcriptum reliquit vt vnum hominem duplicem ac non potius duos. quod futuꝝ erat ſi gemini naſcerent̄ reſurrecturos eſtimem⁹. Ita ⁊ cetera q̄ nimia d̄formitate mōſtra dicūt̄ ad humane nature figuram in reſurrectione reuocabuntur.

Circa .44. diſt. queritur primo an oia mēbra corporis humani reſurgēt in die iudicij. ¶ Ad hanc.q.rñdetur ꝙ oia illa que ſunt de veritate et integritate nature humane reſurgēt ⁊ oia mēbra humana ſunt de veritate ⁊ integritate ipſius nature humane: ideo oia membra corporis humani reſurgent. hec rñſio probatur. Reſurrectio mortuorum fiet a dño deo ⁊ nō a natura ergo dñs de⁹ ipſā reparabit naturā humanā perfectam in mēbris ſuis ſicut eam produxit in principio mundi: ꝯña tenet per illud qđ habetur Deut.32.cap. Dei perfecta ſunt opa. Naʒ certum eſt ꝙ ſi non reſurgerent oia mēbra humana iam tale opus non eſſet pfectum. Inſup ſi aliqua imꝑfectio modo proueniat ex parte membrorum in hoie: hoc prouenit ex parte indiſpoſitionis materie vl' debilitate agentis: ſed iſta nequeūt concurrere in reſurrectione que a dño deo fiet: qui diſponet materiā ſufficient et eſt infinite virtutis ergo nulla imperfectio emanabit ex parte membrorum ⁊ per ꝯñs oia mēbra humana reſurgent.

¶ Contra reſolutionē hui⁹.q. arguitur primo ſic. membra genitalia non reſurgent ergo nō oia membra reſurgent: aīs probat: ſemoto fine fruſtra reparat ordinatuʒ ad illum finē ſed poſt diem iudicij finis talium mēbrorū erit ſeparatus ⁊ excluſus oino. Nā teſte ſaluatore nro in celo neqꝫ nubent neqꝫ nubent ergo fruſtra reparabūt talia membra ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando aīs: ⁊ ad probationē negat maior: non eñ oportet ꝙ ſecluſo vno fine remoueat ordinatū ad talē fineʒ quando tale ordinatū habet adhuc alium vel alios fines: mō talia mēbra non ſoluʒ habent pro fine actuʒ gñationis veruʒ etiā habēt oſtendere in ipo hoie eſſe potentiā gñandi ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur ſequeretur ꝙ ſemē reſurgeret in die iudicij ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probatur: ſemen oſtendet potentiā gñandi ergo propter talē finē ſemē reſurget. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negando ſequelā: rō eſt: qr ſemē producitur de ſuperfluo alimenti et non eſt de integritate nature humane: ⁊ ad probationē negat ꝯña: rō ē: quia talis potentia ſufficient oſtenditur per mēbra genitalia. ¶ Cōtra iſtam ſolutioneʒ arguit. ſequeret ꝙ vngues ⁊ capilli non reſurgerēt: cōſequens eſt contra illud ſaluatoris Luce.21.ca. Capillus de capite veſtro non peribit. et oēs capilli capitis veſtri numerati ſunt. ergo reſolutio nulla: ſequela probat: capilli ⁊ vngues gñant de ſuperfluo ſicut ſemen ergo capilli ⁊ vngues nō reſurgent. ¶ Ad hāc replicā rñdet negādo ſequelam: ⁊ ad probationē negatur ꝯña: rō eſt: quia ſunt capilli ⁊ vngues ad oſtendendaʒ potentiā conſeruatiuam mēbrorū ⁊ ad decorem

corporis humani.

¶ Scdo arguitur ſic. Inteſtina non reſurgēt ergo nō oīa mēbra reſurgent: añs probaṫ. vel inteſtina erunt vacua vel plena nullū iſtoꝝ eſt dicendum ergo nō reſurgent. ꝙ non poſſit primū dari pateꝫ. qꝛ tunc ſuperfluerēt et ad nihil ſeruirent. ꝙ non poſſit ſcdm dari patet. qꝛ tunc eſſet fetor in talibus mēbris. qd̓ nō eſt dicēduꝫ de corꝑe glorioſo. ¶ Ad hoc argumentū rñdeṫ negādo añs: et ad probationē datur ꝑm. ⁊ nego ꝙ ſit ibi aliqs fetor: imo erit ibi mirabilis fragrantia: nam erūt plena odoriferis humorib⁹. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguiṫ: nulli humores reſurgent ergo non erunt plena odoriferis humoribus: añs probaṫ: ſanguis non reſurget ergo nullus ali⁹ humor reſurget: ꝯña eſt nota cū ſāguis ſit principalis inter eos: ⁊ añs probaṫ authoritate Pauli ꝑme ad Corinth. 4. ca. dicētis. Caro ⁊ ſanguis nō poſſidebūt regnū dei ergo ſanguis nō reſurget. ¶ Ad hanc replicam rñdeṫ negando añs: ⁊ ad ꝓbationē negatur iteꝝ añs: ⁊ ad probationem dico ꝙ Paulus nō capit ibi ſanguinem pro humore ſed pro hoīe carnali ⁊ nimiuꝫ amante ſuos conſanguineos: ⁊ certuꝫ eſt ꝙ tales hoīes nunꝗ̄ poſſidebūt regnuꝫ dei ſicut ſunt dñi archiepi et alij eccleſie ꝑlati q̄ dant bñficia ſuis cōſanguineis nō idoneis ītuitu ſāguinis.

¶ Tertio arguiṫ ſic. Manus non reſurget alicui⁹ latronis ergo non oīa mēbra reſurgent: añs ꝓbaṫ volo ꝙ alicui furi amputata ſit manus propter furtū ⁊ poſtea agat penitentiam ⁊ moriaṫ tunc man⁹ amputata non reſurget in die iudicij ꝗ̄ aſſumptū verū: añs probaṫ: illa manus nihil operata eſt ad pniaꝫ ergo non reſurget. ¶ Ad hoc argumētuꝫ rñdetur negādo añs: ⁊ ad probationem negatur iteꝝ añs: ⁊ ad probationem negatur ꝯña: rō eſt: qꝛ totuꝫ ſuppoſitum egit pniam ⁊ actiones ſunt ſuppoſitorum ideo ꝓpter illud reſtituetur manus.

¶ Quarto arguiṫ ſic ſequeretur ꝙ caro bouis reſurgeret: ꝯñs ē falſum ergo ſequela probaṫ: hō qui fuit nutritus ex boue reſurget ergo caro bouis reſurget. ¶ Ad hoc argumentum rñdeṫ negando ſequelā et ad probationē negaṫ ꝯña: rō eſt: quia qñ hō nutritur ex carne bouis forma carnis corrumpiṫ ⁊ ideo non reſurget caro bouis ſed bene materia que fuit ſub forma carnis bouis ¶ Contra iſtam ſolutionē arguiṫ ſequeretur ꝙ aliqd̓ membrum humanum non reſurgeret in die iudicij: ꝯñs eſt manifeſte falſum ergo ſeq̄la probatur: capio vnū hoiem. ſ. indum q̄ nutritus eſt ex ſola carne humana tunc nullū membrū iſtius reſurget ergo ſequela vera: añs ꝓbaṫ ſi aliqd̓ membrum iſtius viri reſurgeret ſequeretur ꝙ eadem materia eſſet in duobus hoībus: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probaṫ: materia membrorū talis viri erit etiā in mēbris illorū virorū: quos comedit ergo ſequela vera. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negando ſequelā: ⁊ ad probationē negatur añs: ⁊ ad ꝓbationē

negatur ſequela: ꝗuis dn̄s deus il-
lud poſſit facere.ſ.ꝙ eadē materia
informet in diuerſis locis a duab⁹
formis: ⁊ ad probationē negatur ꝙ
illa materia quę erit ſub membris
iſtius viri nutriti ex carnibus huma
nis erit in mēbris aliorū virorū. nā
dn̄s de⁹ aliā materiā ponet. ¶ Cō-
tra iſtam ſolutionē arguit. Eadem
materia numero erit in Adā ⁊ Eua
in die iudicij ergo ſolutio nulla. an-
tecedēs probat: materia coſtę Adę
erit in Eua ⁊ eadē erit in Adā ergo
eadem materia numero erit in am-
bobus: minor probatur: ſequeret ſi
illa materia non erit in Adā ꝙ Adā
non habebit numerū perfectum co
ſtarum: ꝯn̄s eſt abſurdum ergo illa
illa materia erit in Adā. ¶ Ad hāc
replicam r̄ndetur negando an̄s: et
ad probationē negat ſequela: ⁊ rō ē
quia illa coſta nō fuit in Adam de ꝑ
fectione indiuidui ſed fuit ordinata
ad multiplicationem ſpeciei: ⁊ ideo
non reſurget in Adā ſed in Eua ve
luti ſemen non reſurget in gn̄ante
ſed in generato.

¶ Quinto arguit ſic. Repro-
bus mancus vel monoculus non re
ſurget integre ⁊ cū duobus oculis:
ergo reſolutio.q. nulla: an̄s probat
Danielis.12.ca. habetur. Multi de
his q̄ dormiūt in terre puluere: eui
gilabunt: alij in vitam ęternā: alij in
opprobrium ergo tales reprobi ſiue
damnati reſurgēt cum deformitati
bus ⁊ turpitudinibus ſuis: et ꝑ ꝯn̄s
non reſurgēt repbi integri. ¶ Pro
huius argumenti ſolutione eſt ad-
uertēdum ꝙ Aug. in.72.ca. Enchi-
ridion determinat ꝙ prędeſtinati ſi-
ue electi reſurgent integri: ſꝫ in.74.
eiuſdem libri non audet determina-
re de reprobis ſiue damnatis: reli-
quit em̄ quęſtionē ambiguā dicens:
vtrum ſane impij cū vicijs ⁊ defor
mitatibus corporū reſurgent: in re-
quirendo laborare quid op⁹ eſt? nec
em̄ fatigare nos debet incerta eorꝫ
habitudo: quorū erit certa ⁊ ſempi-
terna damnatio. Ex iſtis tn̄ verbis
infert diuus Bonauentura ꝙ rep-
bi reſurgent cū deformitatib⁹ cor-
porum: quē ſequit dn̄s Durandus.
diuus Thomas tn̄ tenet oppoſitū
propt authoritatē Pauli ad Ephe
ſios.4.ca. dicentis Donec occurra
mus oēs in vnitate fidei ⁊ agnitio-
nis filij in virum perfectū in menſu
ram ętatis plenitudinis xp̄i. ſuper q̄
verba Gloſſa ordinaria dicit. Oēs
em̄ in eadem reſurgent ętate in qua
xp̄s mortuus eſt et reſurrexit: cuiuſ
cunqꝫ ętatis mortui fuerint. Inſuꝑ
rōne pōt corroborari hęc opinio di-
ui Thomę. Nam dn̄s de⁹ ita repa-
rabit naturā oēm humanā ſicut in-
ſtituit: ſed eam condidit integrā et
perfectam ergo taliter eam repara
bit: maxime q2 Deut.32.cap. habet
Dei perfecta ſunt opera. Inſuꝑ di-
formitas in corporib⁹ ꝓuenit ex ꝑte
indiſpoſitionis materię vl' debilita
tis ipſius agentis: ſed dn̄s de⁹ ſuf-
ficienter diſponet materiam ⁊ eſt in
finite virtutis ergo in reſurrectione
ſiue reparatione nulla diformitas
emanabit. Pręterea ſi tales difor-
mitates producerent in damnatis
propter peccata ipſorū ſequeretur
ꝙ illi damnati qui grauiora pecca-

ta cōmiſerunt cum maiorib⁹ deformitatibus reſurgent ꝙ alij: ꝯñs eſt expreſſe contra dñm Durandum tenentem ꝙ illi reprobi qui nō habuerunt deformitates dū viuerent in h̄ mundo nō habebunt etiā in die iudicij. ergo tenendū eſt cū diuo Thoma ꝙ oēs reſurgent integri: quoad oia mēbra. ¶ Et cōformiter ad eūdem Thomā rñdet ad formā argumenti negando añs: ⁊ ad probationem negatur ꝯña: ⁊ rō eſt: quia licȝ non habeāt deformitates in corporib⁹: multa tñ alia opprobria habebunt que longe erunt maiora ꝙ deformitates corporum.

¶ Queritur ſcd̄o circa eandeȝ diſt. In qua etate oēs hoies reſurgent. ¶ Ad hanc difficultatē rñdent oēs doctores per vnicā concluſiōeȝ que talis eſt. Oēs hoies reſurgent in eadē etate in qua ſaluator noſter mortuus eſt et reſurrexit. Iſta concluſio ꝓbat expreſſa authoritate Pauli ad Ephesios. 4. cap. que quidem authoritas allegata ē in vltimo argumento queſtionis immediate p̄cedentis. probat etiā rōne dñs de⁹ reſtaurabit naturā hūanā in etate in qua pri⁹ eā ꝯdidit ſȝ eā ꝯdidit in iuuenili etate ſine aliq̄ defectu ḡ in iuuenili etate eaȝ reparabit. preterea perfectus hoīs ſtatus eſt iuuenilis etas. Nā in pueritia eſt defectus: qȝ nondum puer ꝯſequtus eſt ſuā perfectionem. ſimiliter in ſenectute eſt defectus. qȝ eſt receſſus a perfectione. ergo cuȝ dei perfecta ſint opera in iuuenili etate naturā humanā reparabit.

¶ Cōtra iſtaȝ concluſionē ar. ſic. Oēs beati reſurgent in etate ſenili ergo non oēs reſurgent in etate iuuenili: añs probat: dñs de⁹ nihil amouebit a beatis qd̄ ptinet ad hominis perfectionem ſed etas ſenilis pertinet ad hois perfectionē: qȝ ſenectus eſt veneranda ergo hoies reſurgent ſaltem beati in ſenili etate. ¶ Ad hoc argumētuȝ rñdetur negādo añs: ⁊ ad probationeȝ diſtinguo ꝙ etas annorum pertineat ad hois perfectioneȝ vel habendo reſpectū ſolum ad annos ⁊ ſic negat. vel habendo reſpectū ad ſapientiā: que ſolet acquiri in multitudine annorum et ſic conceditur: ⁊ dico ꝙ ſenectus nō eſt venerabilis propter conditionē corporis qd̄ tunc eſt in defectu: ſed propter ſapientiā que ſibi eſſe p̄ſumitur ex antiquitate tempis. Vnd̄ in electis manebit reuerentia ſenectutis propter plenitudinē diuine ſapientie: que in eis erit: ſed nō manebit in ipſis electis ſenectutis defectus. ¶ Contra iſtam ſolutionē ar. Mathuſalē reſurget in etate ſenili et ita erit de oib⁹ alijs qui diu vixerunt in hoc mūdo ergo multi reſurgent in etate ſenili: maior probatur ad preteritum non eſt potentia ergo quando reſurget Mathuſalē veruȝ erit dicere ꝙ ipſe erit ſenex: qȝ per multos annos vixit ergo Matuſalem reſurget in etate ſenili. ¶ Ad hanc replicam rñdet diſtinguendo maiorem: vel loquendo de etate ſenili quo ad annos ⁊ ſic conceditur illa cum minori ⁊ negat ꝯña: capiendo in p̄nte etatem ſenileȝ ſicut capitur

in propoſito. nam ſi capiat eodem modo ſicut in maiori concedit ꝯña cum ꝯñte: ſi n capiat ętas ſenilis ꝓ ętate defectuoſa q̄ emanat ex multitudine annorum negat illa maior nec probatur in iſto ſenſu. Nā licet in die iudicij verū erit dicere de matuſalez ꝙ vixit per multos annos non tamē erit ſenex defectuoſus: ſʒ in tanta fortitudine et maiori ꝙ̄ habuit vnꝗ̄ et ideo dicet iuuenis quo ad virtutē licet nō quo ad annos: et ita erit de oībus alijs qui diu vixerunt in iſto mundo.

¶ Scđo arguit ſic. ſequeretur ꝙ oēs reſurgerēt in ſexu virili: ꝯñs eſt falſum: qꝛ tunc nulla fęmina erit in cęlo ergo concluſio nulla: ſequela probat authoritate expreſſa Pauli iam allegata ad Ephesios. 4. cap. ſcʒ. Occurremus oēs in virū perfectum ergo oēs reſurgent in ſexu virili. ¶ Ad hoc argumentuʒ rñdetur negando ſequelā: ꝛ ad probationeʒ dico ꝙ Paulus non capit virum ꝑfectum vt diſtinguit contra ſexū fęmineum: ſed ſolum capit pro vigore et virtute corpis et aīę: ita ꝙ vult dicere ꝙ oēs reſurgent cum maximo vigore viriuʒ ꝛ virtutū corporaliū. ¶ Contra iſtā ſolutioneʒ arguitur. Illud qđ eſt occaſionalr̄ ꝛ pręt intētionem naturę inductum non reſurget in iudicio ſed quęlibʒ fęmina eſt huiuſmodi ergo nulla fęmina reſurget minor probat teſte philoſopho noſtro in. 16. lib. de aīalibus. Fęmina quęlibʒ ꝓducit ex defectu virtutis formatiuę in ſemine: q̄ nequit ꝑducere materiā fętus ad perfectionem virilē et ideo conſequent dicit ꝙ femina eſt mas occaſionatꝰ ergo nulla fęmina reſurget in iudicio.

¶ Ad hanc replicā rñdet diſtinguēdo maiorē. vel itelligendo pręter intentionem naturę particularis ꝛ ſic negatur illa. vl' intelligendo pręter intentionē naturę vl'is quę eſt dñs deus ꝛ ſic ꝯcedit illa ꝛ negat minor. Nam dñs deꝰ dedita opera ꝛ ſciēs intēdit producere fęminā: ꝛ phs nō procedit de natura particulari Propterea Aurelius Aug. 22. lib. de ciuitate dei inquit meliꝰ ſapere vidētur qui vtrumꝙ̄ ſexū reſurrecturum eſſe non dubitant.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequeretur ꝙ oēs reſurgerent in eadē ſtatura ꝛ magnitudine: ꝯñs eſt falſuʒ ergo ſequela ꝓbat: ſicut hō menſurat quantitate durationis ita menſuratur quantitate dimenſiua. Sed oēs reſurgent in eadē menſura durationis ergo oēs reſurgent in eadē menſura quantitatis dimenſiue. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negādo ſequelam: propter authoritatē auguſtini: quem ſequitur etiaʒ magiſter in preſenti diſtinctione. ꝛ ad probationem dico ꝙ non habemus reſpectum ad menſurā durationis annorum ſed ſolum ad perfectionē ſtatꝰ quę ſolet eſſe in illis annis: ꝛ ideo ꝓbatio ſequelę non ꝓcedit: ſʒ ſi aliqs vellet defenſare ꝙ oēs reſurgent in ęquali magnitudine nihil obſtaret pręter authoritatē Aug. ꝛ magiſtri. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur Oēs hoīes habent eandē formā in ſpecie ergo oēs hoies reſurgent in

eadem ſtatura: ꝯña probatur teſte pho noſtro in ſcdo de aia. Oim natura conſtantiũ terminus eſt ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmẽti: ſed talis termin⁹ non eſt niſi rõne formę cui debꝫ congruere quãtitas ergo oẽs hoiẽs debent habere eandẽ magnitudinem. ¶ Ad hanc replicat̃ rñdet̃ negando ꝯñam: ⁊ ad probationem dicitur ꝙ talis terminus magnitudinis non eſt ſolum rõne formę ſed ratione indiuidualis naturę ipſius hois. ¶ Contra iſtã ſolutionem replicatur: quantias hois reſurgẽtis non poterit eſſe proportionata virtuti naturali ĩdiuiduali: quę primo corpus formauit ergo oportet ꝙ ꝓportionet̃ virtuti reparanti quę eſt dñs deus et per ꝯñs oẽs debent reſurgere in eadem quantitate: añs ꝓbatur: ſi quantitas proportionaret̃ virtuti naturali ĩdiuiduali ſeq̃retur ꝙ illi qui habuerunt virtutẽ debileꝫ non reſurgerent in maiori quantitate q̃ꝫ habuerunt in hoc mundo: ꝯñs eſt manifeſte falſuꝫ ergo ſequela pꝫ quia rõ magnitudinis proportionatur vt dictum eſt ipſi virtuti naturali indiuiduali. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negando añs: et ad probationem negat̃ ſequela: ⁊ ad ꝓbationem dico ꝙ oportet tollere impedimentum et illud tollet dñs deus in reſurrectione. Idcirco: nani reſurgent in maiori quãtitate: quia dñs deus ſupplebit defectum ⁊ amouebit obſtaculũ impediens ipſum augmentum. ſimiliter ipſi qui ſunt exceſſiue magni ⁊ diſꝓportionati non taliter reſurgent: ſed in debita quãtitatis menſura.

¶ Quarto arguitur ſic. ſequeret̃ ꝙ hoies reſurgerẽt in vita aiali taliter ꝙ vterẽt̃ actu nutritiue ⁊ gñatiue potentię: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſequela probatur. ſaluator noſter taliter reſurrexit ita ꝙ comedit et bibit cum apoſtolis poſt reſurrectionem ergo hoies comedent ⁊ bibent poſt reſurrectionẽ. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ſequelã: ⁊ ad probationem negat̃ ꝯña: rõ eſt: qꝛ hoc fuit quoddã ſpeciale priuilegium in xpo vt ipſe multis argumentis ſuã paſſioneꝫ probaret: nõ tñ cibus ille quem comedit conuerſus eſt in ſubſtantiã ſaluatoris nec ipm nutriuit.

¶ Querit̃ tertio circa eandem diſt. quot ſunt dotes corpis? ¶ Ad hanc. q. rñdetur ab oib⁹ doctoribus quattuor eſſe. et aliq̃ colligunt eas ex illa authoritate quę habetur Sapientię. 3. ca. f. Fulgebunt iuſti ⁊ tãq̃ꝫ ſcintillę in arundineto diſcurrent In fulgore em̃ notant claritatẽ. In ſcintilla impaſſibilitatẽ. In arundineto ſubtilitatẽ. In diſcurſu agilitatem. Sed reuera melius colligunt̃ ex illa authoritate pauli priẽ ad Corinth. 15. ca. Seminat̃ in corruptiõe ſurget in icorruptiõe: ſeminat̃ in ignobilitate ſurget in gloria. ſeminat̃ in ĩfirmitate ſurget in virtute. ſeminatur corpus aiale ſurget corp⁹ ſpirituale. Per incorruptionẽ autẽ denotatur impaſſibilitas. per gloriaꝫ claritas. per virtutem agilitas. per ſpũale ſubtilitas. ¶ Sed magna ẽ controuerſia inter doctores quid ſit dos impaſſibilitatis ⁊ vnde proueniat. Nam aliq̃ dicũt ꝙ hoc ꝓuenit

quia post diem iudicij nõ erit mot⁹ celi ⁊ ideo ignis nequibit agere. Sʒ hoc est condemnatũ parisijs. certũ est enĩ q̃ si tunc applicet̃ ſtuppa igni vel aliqđ aliud cõbuſtibile ignis comburet: ideo alij dixerunt q̃ qualitates elementoꝝ nõ manebunt in corporib⁹ hoĩm: ſed hoc etiã eſt manifeſte falſum. Nã tales qualitates actiue ⁊ paſſiue ſunt de perfectione elementorum. et ex pñti ipſoꝝ mixtorum. Propter hoc dixerunt alij q̃ bene manebunt tales qualitates ſed non erunt actiuę ⁊ paſſiuę: ſed h̃ non videtur eſſe rõnabile: maxime quia quęretur qđ impediet eas ne ſint actiuę ⁊ paſſiuę. propterea diu⁹ Thomas tenet q̃ talis impaſſibilitas prouenit propter ꝯfectuʒ dñiuʒ qđ habet aĩa ſup corpus: ſed hoc videtur oĩno mirabile q̃ illud dñium impediat ne ignis poſſit comburere tale corpus: ideo tandem cogitur ponere vnã qualitatẽ emanantem a gl'ia aĩę in ipm corp⁹: et talis qualitas nec eſt naturalis neq; celeſtis: ſʒ ſupernaturalis. ſʒ adhuc videt̃ hoc mirabilius q̃ talis qualitas habeat poteſtatẽ reſiſtendi oĩbus potentibus corrumpe corp⁹ humanũ. Ideo Bonauentura indĩt q̃ corp⁹ glorioſum non põt pati ab intrinſeco propter tria. Primũ eſt q̃ꝛ eſt tempata mixio in ipſo corpe glorioſo cõfringens omnẽ contrarietatẽ. Scđʒ eſt elementalium appetituuʒ q̃etatio. Tertium eſt aĩę influentis confirmatio: ⁊ q̃ non poſſit pati ab extrinſeco ideo prouenit: q̃ꝛ corpus glorioſum quodlibʒ aliud pertranſit ⁊ penetrat. Sed certe hoc non impedit quin corpus glorioſum poſſit cõburi. Propterea doctor ſubtilis in p̃ſenti diſti. aſſerit q̃ impaſſibilitatis cauſa eſt. Diuina voluntas nõ coagens cauſę ſcđę corruptiuę ⁊ dat exemplũ de tribus pueris in camino ignis ardentis. nam ille ignis erat calefactiuus ⁊ ipſi tres pueri erant paſſibiles ⁊ nihilominus ignis non agebat in eos q̃ꝛ dñs deus nolebat concurrere cum ipſo igni ad cõburẽdum ipſos tres pueros ⁊ bñ voluit concurrere ad comburendum babylonios.

¶ Contra iſtã opinionẽ arguitur ſic. ſequeretur q̃ impaſſibilitas non eſſet dos: ꝯñs eſt falſum ergo opinio nulla: ſequela probat̃: dos ẽ quoddã intrinſecũ ipſi corpori glorioſo: ſʒ aſſiſtẽtia diuina non eſt intrinſeca ipſi corpori glorioſo ergo talis impaſſibilitas nõ eſt dos: maior probatur authoritate Aug. in ep'la ad Diaſcorũ dicentis. Tam potentem fecit aĩam deus. vt ex eius plena fęlicitate redundet in corpus ſanitas perpetua ⁊ rigor incorruptibilis. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ſequelam: ⁊ ad probationem cõcedo q̃ aſſiſtentia diuina nõ intrinſeca. ſed aſſiſtentia diuina nõ eſt impaſſibilitas ſiue dos impaſſibilitatis. ſed bene eſt cauſa impaſſibilitatis. Et ſi quęras quid eſt dos impaſſibilitatis: rñdet doctor ſubtilis q̃ eſt ius: qđ habet beatus ratione glorię: tale ſcʒ qđ nullum corpus poteſt ipſum corrumpere aut diuidere: aut aliquod malũ ipſi inferre.
¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguit̃.

ſequeretur q elementa poſt diẽ iudicij habebũt dotẽ impaſſibilitatis. ſimiliter copora damnatorũ: pñs ẽ abſurdũ ergo p̄ia pars ſequele pꝫ: elementa non patient̃ poſt diẽ iudicij ergo habebunt dotẽ impaſſibilitatis. Scđa pars ſequelę probatur corpora damnatorũ nõ annihilabũtur .. immo dãnati quantũcunqꝫ cõburantur nunqꝫ morient̃ ergo habebunt dotem impaſſibilitatis. ¶ Ad replicã reſpondet̃ negando ſequelã. et ad p̄iam probationẽ negat̃ pña ſimiliter ꝛ ad ſcđam: rõ eſt manifeſta q2 non habẽt ius rõne glorię ꝛc.

¶ Scđo arguit ſic. ſequeretur q hoies nõ reſurgerent: pñs eſt falſum ergo ſequela pbat̃: nullus erit homo poſt diez iudicij: ergo hoies non reſurgent: aňs probat̃: nullꝰ hõ erit aial rõnale mortale poſt diẽ iudicij ergo nullus hõ erit poſt diem iudicij. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ſequelã: ꝛ ad probationem negat̃ aňs: ꝛ ad probationẽ diſtinguit̃ q nullꝰ hõ erit aial rõnale mortale pꝰ diẽ iudicij. vel ly mortale tm̃ valet ſicut illð qð aliqñ morietur ꝛ ſic ↄcedit̃ illð ꝛ negat̃ pña nec iſto modo capit̃ in diffinitione hoīs vel ly mortale dicit aptitudinez ad moriendum ꝛ ſic negat̃ aňs. Nam licet nullus homo poſt diem iudicij morietur ſemꝑ tñ habꝫ potentiam moriendi ſimplr̃: ita q ei ex natura non repugnat mors ſed ſolũ ratiõe glorię.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequeretur q eſſet nouũ miraculuꝫ ſemper quando nõ patit̃ corpus glorioſum ab alio copore: pñs eſt falſum ergo ſequela probat̃: ſemꝑ fuit miraculũ qñ dñs deꝰ pręſeruauit aliquos ne cõburerent̃ ab igni vt puta qñ preſeruauit tres pueros in camino ignis ardentis ergo poſt diem iudicij ſemper erit miraculuꝫ qñ pręſeruabit corpa beata ne patiant̃ ab alijs. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet̃ negando ſequelam: ꝛ ad probationẽ negatur pña: diſcrimẽ eſt: q2 talis pręſeruatio poſt diẽ iudicij erit de natura corporis glorificati et eſſentia quia habebit tale ius rõne glorię: nũc autem non habet tale ius aliqs homo non glorificatus: nec eſt de natura corpis nõ glorificati tal̃ ꝑſeruatio.

¶ Quarto arguit̃ ſic. Corpus xp̄i fuit paſſibile poſt reſurrectionẽ: ergo quodlibet aliud corpus glorificatuꝫ erit paſſibile: aňs probatur: corpus xp̄i poſt reſurrectionez fuit palpabile ergo poſt reſurrectionez fuit paſſibile: pña tenet authoritate diui Gregorij ſup. 20. ca. Joan. dicẽtis. Corrumpi neceſſe eſt qð palpatur. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando aňs: ꝛ ad probationez negatur pña: ꝛ ad probationẽ dicẽduꝫ eſt q Greg. intelligit dictũ ſuum niſi pręſeruet̃ per gloriam. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguit̃. In quolibꝫ corpore glorioſo erũt elementa cõtra naturã ſuaꝫ ergo qđlibꝫ tale corpus aliqñ corrumpet̃: pña probat̃. nullũ violentuꝫ teſte pħo noſtro eſt perpetuum ſed elementa erunt ibi violenta poſt diem iudicij ergo nullum tale corpus perpetuo durabit ¶ Ad hanc replicã rñdetur negãdo

ꝯñam: rō eſt: qꝛ conſeruabunť rōne glorie ꝛ dño deo impediente actiones ipſoꝝ elemētoꝝ ne agant inter ſeſe.

¶ Queriť quarto circa eandē diſt. qd ſit dos ſubtilitatis? ¶ Pro huius .q. enodatione eſt notandum ꝙ fuerunt aliqui heretici vt Aug. refert. dicentes ꝙ corpa humana vertentur in ſpiritus: et fundabāt ſe in authoritate Pauli pri͛e ad Corin. 15. dicentis ſeminať corpus aiale et ſurget corpus ſpirituale. ſꝫ hec opinio eſt impoſſibilis. implicat eñ ꝙ materia vertať in ſpm̄. Inſup ſeq̄reť ꝙ nō reſurgerēt hoies. nā hō cōponitur ex materia ꝛ forma: modo ſi materia vertereť in ſpiritū iā non eſſent hoies: cū non eſſent cōpoſiti ex materia et forma. Proptea alij heretci dixerunt (vt narrat Greg. in 14. li. moraliū) ꝙ corpora reſurgēt ſed habebunt ſubtilitatē per modū rarefactionis. ita ꝙ erūt ſilia aeri. Sed iſta opinio eſt contra dictū ſaluatoris allegatū. ſ. Palpate ꝛ videte ꝛc. nam talia corpora non eſſent palpabilia ſi eſſent ſimilia aeri cum aer non ſit palpabilis. Propterea alij doctores poſuerunt quintā eſſētiam in corporibus beatorum: ſꝫ talis quinta eſſentia ſiue materia celeſtis nihil faceret quo ad penetrationem: ideo diuus Thomas tenet ꝙ propter perfectū dñium ai͛e ſup corpus beatum redundat a gloria ai͛e in ipſum corpus: quedā qualitas: q̄ dicitur dos ſubtilitatis: ꝛ diuꝰ Bonauentura ponit quandā virtutē penetratiuaꝫ. Sed qꝛ difficile eſt ꝙ talis qualitas habeat virtutē penetrādi oīa corpora: idcirco doctor ſubtilis ad vitandā pluralitatē: itidē aſſerit de dote ſubtilitatis ſicut de dote impaſſibilitatis. ſ. ꝙ diuina voluntas eſt cauſa ſubtilitatis in corpore beato: ꝛ ius penetrandi alia corpora rōne glorie: qḋ habet corpꝰ beatum dicitur eſſe dos ſubtilitatis. ſꝫ cauſa penetratiōis eſt diuina volūtas que ad nutum ꝛ pro libito hoīs beati facit corpus ipſius penetrare quid qd ipſe homo beatus vult.

¶ Contra iſtam opinionē ar. ſic ſequereť ꝙ corpus glorioſuꝫ nō eſſet palpabile: ꝯñs eſt hereticuꝫ et contra illud ſaluatoris Joā. 20. ca. Palpate ꝛ videte. ergo opinio nulla: ſequela probať: corpus glorioſū quodlibet aliud penetrabit: maxie ſi ſit glorioſum ergo nulluꝫ tale eſt palpabile. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ſequelā: ꝛ ad ꝓbationem negať añs: ſed bene verum eſt ꝙ corpus glorioſum q̄dlibꝫ aliḋ copus non glorioſuꝫ penetrare pōt et in mera voluntate ipſiꝰ corporis glorioſi cōſiſtit penetrare aliud corpus. Nā ſi vult penetrabit: et ſi nō vult non penetrabit: ꝛ tunc palpabitur et ex ꝯñti clare ſequiť ꝙ corpus glorioſum eſt palpabile ꝛ oppoſitū fuit hereſis Euthicij patriarche cōſtantinopolitani vt refert Greg. 14. lib. Moraliuꝫ. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguiť. ſequereť ꝙ corpus glorioſuꝫ poſſet penetrare corpus glorioſuꝫ: ꝯñs videť eſſe abſurdum ergo ſolutio nulla: ſequela probatur: corpus glorioſum pōt pene-

trare corpus nõ gloꝛioſum ergo corpus gloꝛioſum põt etiaʒ penetrare corpus gloꝛioſum: ꝯña tenet: qꝛ nõ videtur eſſe maioꝛ rõ de vno q̄ȝ de alio. ¶ Ad hanc replicã rñdet cõcedendo ſequelã ⁊ negando minoreʒ ſed bene veruʒ eſt ꝙ corpus gloꝛioſum nõ penetrabit vnq̄ȝ aliõ corpꝰ gloꝛioſum. Nihilominus bene põt nec illud eſt abſurdum.

¶ Queritur quinto circa eandem diſtictioneʒ quid eſt dos agilitatis? ¶ Pro huius.q.intelligẽtia eſt notandũ ꝙ duplex eſt motꝰ corporis aĩati. Unus eſt ſcðm naturaʒ elementi pꝛędñantis quãdo mouet deoꝛſum hõ: qꝛ in hoĩe elementum terrę dñatur. Alius motus eſt rõne formę ſiue aĩę: ⁊ talis motus dicitur motus progreſſiuus ſiue organicꝰ. vt qñ homo ambulat. ¶ Ulteriꝰ eſt notandũ ꝙ aliq̄ doctores poſuerũt dotem agilitatis ꝑuenire in corporibus beatis rõne quintę eſſentię: q̄ miſcetur in ipſis: ſed nõ eſt apparẽtia ꝙ talis materia cęleſtis ſiue quinta eſſentia reddat corpus agile: propterea diuus Thomas tenet ꝙ eſt quędam qualitas reſultans ex gloria aĩę: ſicut declaratum eſt de aliis dotibus. Hęc tñ opinio non placet doc. ſub. ideo aſſerit ꝙ agilitas non eſt aliq̄ qualitas ſupnaturalis defluens ab aĩa ſupaddita ipſi corpi btõ: ſed eſt intẽſio ꝟtutis motiue in aĩa ipſius corpoꝛis beati et amotio duplicis impedimenti. ſ. vnius qð eſt in iuncturis ⁊ neruis ⁊ vocat a dñis medicis phlegma. et aliud impedimentum eſt ablatio ſpirituũ groſſorum ⁊ terreſtrium ⁊ fumoſorũ ⁊ collocatio bonorum ſpirituum ⁊ ſubtilium loco alioꝛũ. Sed hęc opinio vĩdetur eſſe contra Aurelium Aug. in vndecimo ca.22.lib. ciuitatis dei dicentem: ꝙ dñs aĩpotens amouebit oẽ pondus grauitatis a corpoꝛibus beatoꝛum. Propterea Bonauẽtura et durandus ⁊ doctores recentiores non ponunt dotẽ agilitatis aliũ eſſe q̄ȝ ablationẽ grauitatis a corpoꝛibus beatis. Nam certũ eſt ꝙ ablata grauitate corpa beata erunt agilia ⁊ poterũt moueri ad libitũ ſuũ.

¶ Contra iſtam opinionẽ ar. ſic corpora beatoꝛũ non mouebunt ergo ſupfluuʒ eſt ponere dotẽ agilitatis: añs probat: poſt diem iudicii non erit amplius tempꝰ ergo corpa beata non mouebunt. añs ꝓbat auctoꝛitate Joan. 10. ca. Apocalipſis dicentis ꝙ angelꝰ iurauit per viuẽtem in ſecula ſcłoꝝ ꝙ nõ erit tẽpus amplius. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ⁊ ad probationem negat ꝯña: procedendo de tẽpoꝛe phyſice: ſi vero logice procederetur añs eſſet neganduʒ. ¶ Cõtra iſtam ſolutioneʒ arguit. ſequeretur ꝙ poſſent moueri in inſtanti ab oriẽte in occidentem et a meridie in ſeptẽtrionem. ꝯñs eſt falſum ergo ſequela eſt nota: qꝛ nulla eſt reſiſtẽtia reſpectu ipſoꝛũ corpoꝝ beatoꝛum. ¶ Ad hanc replicã rñdet dñs Durãdus negando ſequelã: ⁊ dat rõneʒ quia de rõne motus eſt ſucceſſio: ſʒ hęc rñſio ꝯſiſtit in noĩe ⁊ nõ euacuatur difficultas. Nã ſupponemꝰ ꝙ ſꝫ moueri tm̃ valeat ſicut moueri vel

mutari ſicut capit phs in tracatu de vacuo quarti lib. phyſicorū ꝛ tūc redibit difficultas. Idcirco ſequela ē concedenda capiendo ly moueri vt ſuppoſitum eſt. et ſi ponas duo corpora beata taliter moueri ꝙ vnum mouetur ab oriente in occidentē et aliud in eodem inſtanti ab occidenti in orientē: dico ꝙ obuiabunt ſibi inuicem vbiquncꝫ voluerint.

¶ Tertio arguitur ſic. Si beati haberent dotem agilitatis nō indigerent aliquo ad iutore ſed beati indigent angelis tanꝗ adiutoribꝰ ergo beati non habent dotem agilitatis: minor probaſ: authoritate pauli prime ad Teſſalonicenſes. 4. ca. dicentis ꝙ nos rapiemur ab angelis obuiam xp̄o ergo iuuabūt angeli beatos cuꝫ inter nos aliqui erunt beati. ¶ Ad hoc argumentū reſpōdetur negando minorē: ꝛ ad probationem dico ꝙ Paulus vocat illuꝫ motum raptū ꝓpter eius magnam velocitatem: ꝛ quia angeli erunt ſocij erunt ſocij nr̄i itineris: ideo apoſtolus dicit ꝙ rapiemur ab eis. i. ſimul cum eis. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguiſ. ſequeretur ꝙ beati acquirerent aliquā perfectionē poſt ſuam completā beatitudineꝫ: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probaſ: beati pꝰ ſuam beatitudinem mouebuntur ꝛ motus ſcd̄m philoſophū noſtrū eſt actus entis in potentia ſcd̄m: ꝙ in potentia eſt ergo beati poſt ſuaꝫ cōpletam beatitudineꝫ ad quirent aliquam perfectionē. ¶ Ad hanc replicam reſpondeſ diſtinguendo ſequelam vel procedendo de perfectione eſſentiali beatitudinis ꝛ ſic negatur illa: nec probatur in iſto ſenſu vel ꝓcedendo de perfectione accidentali: et ſic conceditur illa ꝛ negaſ minor: immo indies aīe in cęlis adquirunt perfectionē accidentaleꝫ. ſ. gaudiū accidentale de cōmodo nr̄o ſpūali.

¶ Queritur ſexto circa eandeꝫ diſt. quid ſit dos claritatis. ¶ Pro buius. q. intelligentia eſt notanduꝫ ꝙ certuꝫ eſt ex fide catholica corpora beatorum fore lucida. Nā ſapiētię. 3. ca. habetur. Fulgebunt iuſti ꝛ tanꝗ ſcintille in arundineto diſcurrent. ꝛ diuus Paulus ad philippenſes. 4. ca. ait. Saluatorem expectamus dn̄m noſtruꝫ ieſum xp̄ꝫ: qui reformabit corpus humilitatis noſtrę configuratum corpi claritatis ſuę. et priē ad Corinthios. 15. ait. Stella em̄ a ſtella differt in claritate: ſic et reſurrectio mortuorum. ꝛ expreſſius ſaluator nr̄ Matthęi. 13. ait dicens. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eoruꝫ. Idcirco aliqui doctores poſuerūt quintam eſſentiaꝫ ſiue materiam cęleſtem in corpibus beatorum per quā corpora beatorū reddentur fulgida: ſed in hoc nulla eſt apparētia vt ſępenumero reprobatum eſt in. q. ꝓcedentibꝰ. ¶ Quapropter reſpondeſ ad. q. ꝙ dos claritatis eſt qd̄dam lumen ſiue lux inhęrens corporibus beatoruꝫ. Sed eſt magna controuerſia a quo procedit tale lumen ſiue lux. Naꝫ diuꝰ Thomas in p̄ſenti diſt. dicit ꝙ cauſatur a redundantia glorię aīę in ipſum corpus. Dn̄s Bonauentura et doctor ſubtilis non declarant a quo

cauſatur. Sed doctores recẽtiores tenẽt q immediate cauſatur a dño deo. ſed de colore ipſorum beatorũ loquitur doctor ſubtilis conditionaliter. videt em̃ ei mirabile q corpora beatorum ſint lucida ⁊ colorata. Sed nõ eſt dubitandũ: cũ Aurelius Aug. in. 21. li. de ciuitate dei. ca. 19. inquit. Pulchritudo corporis eſt ptium congruentia cũ quadam coloris ſuauitate: ſʒ corpora beata erũt pulcherrima ergo habebunt ſuauitatem coloris ⁊ per pñs erunt colorata. ❡ Sʒ quęres quo colore erunt colorata oĩa corpora reſurgentiuʒ? ❡ Hanc difficultateʒ apud oẽs doctores: quos legi inueni ambiguaʒ relinqui. videtur tamen mihi q nõ eſt ambigendum. Naʒ ſicut oẽs reſurgẽt in ętate qua reſurrexit ſaluatorita omnes reſurgent in eodẽ colore: quo reſurrexit idẽ ſaluator noſter: maxie qꝛ dictum eſt q reſurrectio fiet a dño deo: cuius opera ſunt perfecta. ⁊ ideo dixmus q corpa dãnatorum non reſurgent cum diformitatibus.

❡ Cõtra reſolutioneʒ hui⁹. q. arguitur ſic. ſequeret q corpa beatorum nõ poſſent videri a nobis: cõſequens eſt falſuʒ ergo ſequela probatur: lux ſolis ĩpedit nos ne videamus ipſum ſolẽ ergo poſtq̃ʒ lux beatorum erit adeo magna vel maior. impediet nos ne videamus ipſum ſolem. ❡ Ad hoc argumẽtuʒ reſpõdetur negando ſequelam: ⁊ ad probationem negat pña: rõnẽ pulchrã aſſignat dñs Alexander de Ales in tertia pte: qꝛ lux ſolis eſt diſgregratiua ⁊ deſtructiua viſus noſtri: quia diſſoluit humidum ipſum ipſius viſus: lux autẽ beatorũ corpoꝝ erit cõſeruatiua ⁊ cõfortatiua viſus noſtri ideo non tedio afficiet nos ſed delectabit: ſicut delectauit Petrum in monte tabor qñ dixit ſaluatori nr̃o: bonum eſt dñe nos hic eſſe faciam⁹ hic tria tabernacula ⁊c.

❡ Scd̃ arguit ſic. Corpa beatorum erunt peruia ergo non poterunt eſſe lucida ⁊ colorata: añs probatur authoritate diui Greg. ſuper illud Job. Non ęquabit ei auruʒ diſcentis: q patebit oculis corpalibus beatorum Harmonia interiorum. ❡ Ad hoc argumentũ rñdet negando añs: ⁊ ad probationem data authoritate nihil ſequit: qꝛ hoc fiet virtute diuina ad deſyderium ipſoruʒ beatorum.

❡ Queritur ſeptimo circa eandem diſt. an ignis tartare⁹ ſit eiuſdem ſpeciei cuʒ noſtro igni? ❡ Pro huius. q. enodatione eſt notandum q multi philoſophi vt Auicẽna nõ credentes reſurrectionẽ mortuoruʒ poſuerũt ſolas animas puniri: ⁊ qꝛ videbatur eis inconueniens q corpus ageret in ſpũm ideo nõ poſuere ignem corporeuʒ: ſed oĩa quę dicuntur de igni dixerũt eſſe intelligẽda metaphorice. Unde ſicut bonorum aĩaruʒ delectatio ⁊ iucunditas non erit in aliqua re corporali ſʒ ſpirituali. Nã erit in conſequtione ſui finis vniuſcuiuſq3 animę bonę delectatio: ita afflictio malarũ animaꝝ erit ſpiritualis tm̃ in hoc. ſ. q ſeparabuntur a ſuo fine cuius habẽt na

turalem appetitũ. ſed quia in pęna damnatorum non ſolum erit pœna damni quę rñdet auerſioni: ſed etiã pœna ſenſus quę conuerſioni reſpõdet. propterea Auicenna ponit aliũ modum punitionis. ſ. ꝙ aię malorꝝ non per corpa ſed per corporũ ſimilitudines punient̃ ſicut in ſomnijs aliqui affligũtur vſq; ad lachrymas et hunc modũ tangit Aureli⁹ Aug. in. 12. lib. ſup Geneſim. Sed hoc videtur eſſe abſurdum: nam potentia imaginatiua indiget organo corporeo ⁊ ideo tales viſiones imaginatiuę nequeunt fieri in aia ſeparata: ⁊ ideo idem Auicen. fuit coactus aſſerere ꝙ aię ſepatę vtunt̃ aliqua parte cęli pro organo: ſed hoc eſt redire ad opinionẽ poetarum ⁊ philoſophorum antiquoꝝ aſtruentiũ animas conuerti in ſtellas ſiue planetas quod oĩno abſurdum et ridiculoſuꝫ eſt. ❡ Iſtis ergo relictis rñdetur ad titulum. q. per duas concluſiones quaruꝫ prima eſt iſta. Ignis tartareus eſt corporeus. hęc cõcluſio patet expreſſa authoritate. diui Gregorij in. 4. lib. dialogorũ dicentis. Ignem gehenne corporeũ eſſe non ambigo. in quo certum eſt corpora damnatoruꝫ cruciari: ratione etiam probatur ſic. Pœna damnatorum proportionabiliter debet reſpondere pręmio beatorũ: ſed beati non ſolũ pręmiabuntur in anima ſed etiam in corpore ergo damnati non ſolum punientur in aia ſed etiã in corpore: ſed corpora non poſſunt puniri ab igni niſi ſit materialis ergo ignis tartareus eſt materialis. ❡ Scḋa concluſio eſt iſta. Ignis inferni eſt eiuſdem ſpeciei cũ noſtro. Iſta cõcluſio probat̃: quęlibet aqua eſt eiuſdem ſpeciei cuꝫ qualibꝫ alia aqua ⁊ quęlibet terra cum qualibet alia terra ⁊ quilibet aer cũ quolibet alio aere ergo q̃libet ignis eſt eiuſdem ſpeciei cum quolibet alio igni pñs tenet q2 nõ videt̃ eſſe maior rõ de alijs elementis ꝗ̃ de elemento ignis. Inſup ignis eſt ſpecies ſpecialiſſima ergo ignis iferni eſt eiuſdem ſpeciei cum noſtro igni. Quãuis iſtę concluſiones probent̃ ſufficienter: non tñ euidenter ſequuntur ex ſacra pagina. Nam licet authoritas quę habet̃ Lucę. 16. videt̃ inferre iſtas duas concluſiones nõ tamẽ eas infert. habetur em̃ ibi ꝙ diues epulo dixit. Pater Abrahã miſerere mei ⁊ mitte Lazarũ vt intinguat extremũ digitum ſuum in aquã: vt refrigeret linguã meã: quia crucior in hac flamma. Nã põt dici ꝙ in tali authoritate ſolum eſt ſermo de igni methaphorico ⁊ non de igni materiali: ſicut eſt ſermo ibidem de lingua ⁊ digito metaphoricis. Nã certum eſt ꝙ aię ſeparate non habẽt digitos neq; linguas.

❡ Contra primam concluſionem arguit̃ ſic authoritate Damaſceni in fine lib. 4. dicentis: in fine mundi tradent̃ diabol⁹ ⁊ dęmones eius ⁊ hõ eius. ſ. antichriſtus ⁊ impij ⁊ peccatores in ignẽ ęternũ non materialẽ: qualis eſt: qui apud nos eſt: ſed qualẽ vtiq; nouit deus. ergo ignis inferni nõ eſt corpore⁹. ❡ Ad hoc argumentũ rñdetur ꝙ Damaſcenus ſolum intendebat dicere ꝙ

alias proprietates habebit ignis inferni ab illis: quas habet noſter corporeus. Nam ille erit inextinguibilis: et noſter ē extinguibilis: et ille nō indiget fomentis et noſter indiget. Similiter ignis noſter agit naturaliter: ille vero mediante virtute diuina.

¶ Secundo arguitur ſic locus inferni ē ſpiritualis ergo ignis ē ſpiritualis. aūs patet expreſſa authoritate. Auguſt. in .12. lib. ſuper Geneſim dicentis ſpiritualez arbitror eſſe locum adquem anima defertur poſt mortez corporalem. ¶ Ad hoc argumentū rūdetur negando aūs et ad probationem dico ꝙ Auguſt. vocat illum locū ſpiritualem quia anima ſpiritualiter ibi erit. ſ. diffinitiue et non circunſcriptiue. ¶ Contra iſtam ſolutionē replicatur authoritate eiuſdez Auguſt. dicentis: ignis ęternꝰ cuius modi ſit: arbitror ſcire neminem: niſi cui ſpiritus diuinus forte oſtendit. ¶ Ad hanc replicam rūdet dñs Bonauentura. ꝙ ſpiritꝰ diuinus reuelauit diuo Grego. Et nos non ſcimus ignem inferni eſſe corporeum ſed credimus propṫ diui Grego. authoritatem.

¶ Tertio arguitur ſic ęternuz et non ęternum faciunt differenciam ſpecificā: immo ſępenumero genericā. ſed ignis inferni eſt ęternus et ignis huius mundi non eſt ęternus ergo ignis īferni differt ſpecie a noſtro igni. ¶ Ad hoc argumentuz rūdetur diſtinguendo maiorez vel qñ ęternitas prouenit ratiōe naturę et ſic cōceditur illa; et negatur ꝙ ignis inferni ſit ęternus ex natura ſua. vel quando ęternitas prouenit ex ſola voluntate diuina impediente corruptionem et ſic negatur illa. certum enim eſt ꝙ nos ſumus eiuſdem ſpeciei cum illis qui reſurgent et nos nō ſumus ęterni: et illi poſt reſurrectionē erunt ęterni. ¶ Contra iſtam ſolutionez arguitur ignis inferni non lucet neqꝫ indiget fomentis et ignis noſter lucet et indiget fomentis ergo non ſunt eiuſdem ſpeciei. ¶ Ad hanc replicā rūdetur negando ꝯñaz rō eſt: quia ignis in ſua ſphęra ſecūdum oēs philoſophos non eſt lucidus. al's videremus eum de nocte et tñ eſt eiuſdē ſpeciei cum noſtro igni. et ꝙ non indigeat fomentiſ ignis inferni hoc eſt quia dñs deus ſpecialiter cōſeruat eum. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur ſequeretur ꝙ ignis inferni eodē modo et ęque fortiter cōbureret et cruciaret oīa corpora damnatorum ꝯñs eſt falſum. qꝛ corpora illoruz: qui magis peccauerunt magis cruciabūtur ab igni: igitur ſolutio nulla. Sequela probaṫ ignis huiꝰ mūdi ęque fortiṫ cōburit paſſa ęqualṙ diſpoſita et ęqualṙ applicata: et ignis inferni eſt eiuſdē ſpeciei cū iſto ergo ignis inferni ęqualṙ comburet et cruciabit corpora dānatoꝝ. ¶ Ad hanc replicā rūdeṫ negādo ſequelā et ad probationē negatur maior intelligēdo eā vlṙ. Nā danielis. 3. Cap. Ignis cōbuſſit corpora Babylonioꝝ et non combuſſit triuz puerorū corpora qꝛ dñs deus nolebat cōcurrere ad cōburendum tres pueros et bñ voluit cōcurrere ad cōburenduz babylonios; et proportio

nabl'r erit in inferno. Nā dñs deus concurret magis ad cōburendū dānatū q̄ plura peccata cōmiſit: q̄z ad cōburendū damnatū: qui pauciora peccata perpetrauerit.

¶ Quarto arguit̃ ſic ſequeret̃ q̄ infern⁹ non eſſet ſub terra ꝯñs eſt ↄtra illud yſaie.14. Cap. ſ. infernus ſubt⁹ ↄturbatus eſt in occurſum tui ⁊ cōtra illud Grego. in.4. lib. dialogoꝝ. Quid obſtat nō video: vt infernus ſub terra eē credat̃. ⁊ cōtra illud Jone.2. Cap. proiecisti me i corde maris: ſup quē paſſum Gloſſa dicit. ſ. in inferno ⁊. A Saluatore noſtro Matthei.12. dr̃ in corde terre. Naꝫ ſicut cor ē in medio aīs ita infern⁹ in medio terre eſſe phibet̃ igitur.2. p⁹. nulla: ſequela probat̃ ſequeret̃ q̄ ignis nō eſſet ibi perpetuo ꝯñs ē cōtra illud ſaluat. Matth.25. Cap. dicētis ite maledicti in ignē eternuꝫ ⁊c. ſequela probat̃ ignis ē ibi violenter nā eſt extra locū ſuū ⁊ nullū violētuꝫ ē perpetuū teſte pħo nr̃o ergo ignis inferni nō erit ꝑpetuus. ¶ Ad hoc arg^tum. rñdet̃ negando ſequelā ⁊ ad probationē negat̃ iterū ſequela ⁊ ad probationeꝫ negat̃ ꝯña ⁊ rō eſt: qꝛ non nal'r ibi conſeruabitur ignis ſed ſupra nal'r a dño deo ad cruciandū demones ⁊ dānatos hoīes.

¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur eccleſiaſtes.p⁹. Ca. ſtultoꝝ infinitus ē numer⁹ ⁊ ex ꝯñti infinitus erit numer⁹ damnatoꝝ ſꝫ terra nequit cape infinitos hoīes ergo infern⁹ non ē ſub terra. ¶ Ad hanc replicā rñdetur q̄ li infinit⁹ numer⁹ in autho^te. allegata capit̃ ꝓ magna multitudine hoīum ⁊ eſt cōis mod⁹ loquendi qñ ſunt multi homines in aliqua vrbe dicere q̄ ſunt īfiniti ⁊ terra bene pōt capere oēs damnatos q̄uis ſint in magna multitudine qꝛ in ťra ſunt multe cauerne ⁊ cōcauitates ⁊ receptacula in q̄bus poterit eos recipe.

¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguitur authoritate Job.18. dicentis de hoīe damnato: ⁊ de orbe transferet eum deus ergo infern⁹ ē extra mundū ⁊ per ꝯñs non ē ſub terra. ¶ Ad hanc replicā rñdetur q̄ Job capit ibi orbem pro iſta infima aeris regione.

¶ Queritur octauo circa eandem diſt. An corpora damnatoruꝫ poſt reſurrectionem cremabuntur ab igni. ¶ Pro huius.q. intelligentia eſt notanduꝫ q̄ duplex eſt actio. ſcꝫ realis ⁊ intentionalis verbi grã: ignis duob⁹ modis agit in animal Uno modo actione reali producēdo in ipſum calorē. Alio mō actiōe intentionali producēdo noticiā ſui ipſius ⁊ quia teſte pħo oppoſitoruꝫ eadeꝫ eſt diſciplina. ideo duplex eſt paſſio. ſ. realis ⁊ intentionalis ⁊ ſic aīal ab igni duplicit̃ patit̃. ſ. paſſione reali recipiēdo calorem ⁊ paſſione intentionali recipiendo noticiaꝫ ipſius igni. Ulterius eſt notanduꝫ: q̄ diuus Thomas ⁊ doctor ſubtilis tenent q̄ corpora damnatorum ſolum patientur ab igni intentional'r et non realiter ⁊ ideo non cōburentur ab ipſo igni. Motiuū diui Thome eſt: qꝛ poſt diem iudicij ceſſabit motus celi qui eſt principium cuiuſlibet actionis realis: et ideo poſtq̄ nullus erit motus celi poſt diem iu

dicij ignis non poterit agere actiōe reali. ¶ Contra iſtud motiuum eſt articulus pariſienſis. ſ. error eſt dicere q motu cęli ceſſāte ſi ſtupa applicetur igni nō cōburet eam. Inſuper Joſue pugnabat egregie cum ſuis armigeris per totum illū diem in quo ſteterunt ſol ⁊ luna cōtra Gabaon vt habetur in lib. eiuſdē Joſue ergo mot⁹ cęli nullo modo requiritur ad actionē realem. Motiuū doctoris ſubtilis eſt authoritas Job: quę hētur. 34. ca. ſ. q damnati tráſibūt ab aq̄s niuiū ad nimiū calorē: et hoc videt̄ ei impoſſibile. nā tunc contraria eſſent in eodē ſubiecto: ſ; iſtud motiuum etiam nullius eſt valoris. Nam valde facile eſt deo deſtruere nimiū frigus ſubito ⁊ producere nimiū calore; ⁊ ediuerſo: ⁊ ſic non erunt in eodē ſubiecto duo contraria. Inſup dn̄s deus bene poteſt ponere duo contraria in eode; ſubiecto q̄uis naturaliter non ſit poſſibile.

¶ Jam arguit̄ contra rn̄ſionē ipſorum. Illud qđ eſt naturale ⁊ naturalr̄ conuenit corpori damnati nō affligit ipſum: immo potius perficit: ſed actio intentionalis eſt conueniens naturę corporis damnati ⁊ ꝑficit ipſum. Ma; non perficit ſubiectum cui ineſt ergo talis actio intentionalis nō affligit corpora damnatorum.

¶ Scđo arguit̄ ſic. Illud qđ eſt cōe beatis et damnatis neq̄ poni afflictio damnatorum: ſed actio intentionalis eſt cōis beatis ⁊ damnatis ergo actio intētionalis nullo modo affligit damnatos: ſi dicas q non eodem mō beati ⁊ damnati apprehendūt ipſu; ignē: quia damnati apprehendunt ignē tanq̄ ſibi diſconuenientem et beati non talr̄ apprehendūt. contra hoc arguit̄. vl̄ talis ignis erit corporum damnatoꝝ vere leſiuus. vel nō erit vere leſiu⁹ ſi primum habet̄ intentū. ſi ſm ſequitur q decipient̄: quia apprehēdunt ignem tanq̄ lęſiuū ⁊ non eſt lęſiu⁹.

¶ Propteriſta ergo tenet diu⁹ Bonauentura q corpora dāmatorū patientur ab igni paſſione reali: ⁊ ipm ſequitur dn̄s Durand⁹: ⁊ oēs iuniores eū ſequunt̄: ⁊ rn̄detur ſcđm eos per vnicā concluſionē quę talis eſt. Corpora damnatorū poſt reſurrectionem vere ⁊ realiter cremabunt̄ ab igni. Iſta concluſio probat̄: corpora damnatoru; erunt debite applicata ipſi igni et nullu; erit impedimentum: quia motus cęli nō requiritur vt probatum eſt ergo ignis vere et realiter cōburet corpora damnatorum.

¶ Contra iſtam opinionē ar. ſic. nullu; incorruptibile eſt paſſibile: ſ; corpora dānatoꝝ poſt diem iudicij erunt incorruptibilia ergo non poterunt pati corpora damnatoru; ab igni maior ꝓbatur teſte ph̄o in. 6. lib. Topicoꝝ. paſſio magis ⁊ magis facta abiicit a ſubſtantia ⁊ tādē inducit corruptionem. Nam oē finitum ꝑ ablationem finiti tandem redigit̄ in nihil ergo ſi corpora damnatoꝝ paterentur ab igni tandē corrūperentur. Jam ꝓbatur minor authoritate Joan. in. 9. Cap. Apoca

lypſ. dicentis: in diebus illis querēt hoies mortem ꝛ non inuenient eaȝ ꝛ deſyderabūt mortē ꝛ mors fugiet ab illis ergo corpora damnatorum poſt reſurrectionē erunt incorruptibilia. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negando maiorē ꝛ ad probationeȝ dico ꝙ phs intelligit de incorruptibili ꝑ naturā et ſic procedit eius rō: ꝛ non de incorruptibili ꝑ grām dei. Naȝ tale bñ pōt pati ſȝ ꝑ talem paſſionē nihil adimitur a ſubſtantia. ſȝ ſoluȝ introducitur mala diſpoſitio. Nā ſi continuo aliquid adimeretur tandē reduceret in nihil. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur corpora damnatoꝝ patiuntur ab igni ꝛ cōburuntur ergo corrūpuntur ꝛ ꝑ ↄñs ſunt corruptibilia. ¶ Ad hanc replicā rñdet dñs Bonauent. diſtinguendo ↄñs ꝓme ↄñę vel capiendo corruptionem pro defectione ſubſtātię et ſic negat ↄñam vel pro introductione malę diſpoſitionis et ſic ↄcedit ambas ↄñas cum ↄñte. Nam ſi concedamus corpora damnatoꝝ non eē corruptibilia capimus corruptibile ꝓmo mō ꝛ non ſcđo modo.

¶ Scđo arguit ſic ignis nullo mō pōt agere poſt dieȝ iudicij ergo corpora damnatoꝝ non patient ab igni añs probatur. Poſt diem iudicij non erit motus cęli ergo ignis non poterit agere poſt diem iudicij ↄña probat: ſublato illo qđ eſt pricipium oīs actiōis realis ceſſabit oīs actio realis ſed motus cęli eſt principium oīs actionis realis ergo pꝰ diē iudicij ceſſabit actio ignis. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negādo añs et ad probationem negat ↄña: ꝛ ad probationem negatur minor: ꝛ illa conceſſa adhuc nihil ſequit. Naȝ nō neceſſario requirit ꝛ iđo ſine illo bñ pōt fieri actio realis.

¶ Tertio arguitur ſic. Job triceſimoquarto ca. habetur damnatiˀ tranſibūt ab aquis niuiū ad nimiuȝ calorem ꝛ nō poſſunt eſſe contraria in eodem ſubiecto ergo ignis nō cōburet corpora damnatorum. ¶ Ad hoc argumentuȝ pat ſolutio ex impugnatione opinionis doctoris ſubtilis.

¶ Quarto arguitur ſic. ſequeretur ꝙ tandem hoies damnati pꝰ diem iudicij morerent: ↄñs eſt falſum ergo ſequela probatur: comburentur ꝛ ad combuſtionē ſequit imflammatio et ad imflammationem ſequit conſumptio ergo tandē conſument ꝛ per ↄñs morient. ¶ Ad hō argumentum rñdet negando ſeqlā et ad probationeȝ negatur ꝙ ad cōbuſtionem ſequat neceſſario imflāmatio qꝛ dñs deus impedit. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit. dolor huiꝰ mundi interdum occidit hoiem propter ſuam magnitudinē ſed quilibȝ dolor dānati erit maior ꝙȝ ſit dolor huius mūdi quātumcūqȝ magnꝰ ꝙ dolor interficiet damnatos. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negando cōſequentiam ꝛ rō eſt eſt: qꝛ dñs deꝰ ſpecialiter cōſeruat ipſos dānatos: et inde eſt ꝙ ignis nō pōt aſſimilare ſibi ipſos damnatos quo ad itroductioneȝ formę ſubſtantialis ipſiꝰ ignis licet bene quo ad introductionem caloris. Nec mirandum eſt de

hoc.ſ. q dñs deus conſeruet corpa damnatorũ intra ignẽ: qñ naturalr Salamandra viuit intra ignem.

¶ Queritur nono circa candẽ diſt. an aię damnatorũ añ reſurrectionem ab igni cóburant? ¶ Pro hui⁹.q. elucidatione ẽ aduertendũ q varie volitãt opiniões circa ipaz. Una eſt opinio Hẽrici de Gãdauo in quolibetis tenẽtis q aię hñt quoſdam habit⁹ ſupnaturales rõne quorum patiunt ab ipo igni. ¶ Contra iſtã opinionẽ arguit ſic. vel talis habitus ſupnaturalis eſt qlitas ſpũalis vel corpalis. ſi primũ ſequit q ſi ignis põt agere in aiaz cũ tali habitu ſpũali: poterit etiã agere ſine tali habitu qñ qdem talis habitus eſt ſpũalis. nam ſemp hẽtur q corpus agit in ſpm̃ actiõe reali qđ negatur ab oib⁹ z phis z theologis: z p pñs ſupuacaneũ eſt ponere talẽ habituz ſpũalẽ. ſi ſcđz ſequit ſi talis habit⁹ corporalis ineſt ipi aię: eodẽ mõ calor poterit ineſſe z frigus: et p pñs aia erit calida z frigida z ſic đ alijs qđ abſurdum eſt. ¶ Alia eſt opinio dñi Durandi: quã cœpit ex Algazen et Auicẽna q aię z dęmones puniũtur a ſola carẽtia viſionis diuinę: rõ ipſorum eſt: qz beati pręmiant a ſola conſequtione finis vltimi: qui eſt dñs deus: z cum oppoſitorũ eadez ſit diſciplina damnati punient a ſola ſeparatione vltimi finis. ¶ Contra iſtam opinionẽ arguit ſic. ſequeretur q paruuli diſcedentes cuz ſolo originali ęqualiter punirent cum magnis peccatoribus: qui diſceſſerunt in magnis peccatis mortalibus: pñs eſt omnino abſurduz z cõtra iuſticiaz diuinã ergo opinio nulla: ſequela probatur: paruuli adeo bene ſeparant ab vltimo fine ſicut omnes alij damnati ergo ęqualiter puniuntur. ¶ Hoc argumentũ non cõcludit: immo facile eſt rñdere negando ſequelam: z ad probationez negatur pña: z ratio eſt: naz alij dãnati habent maiorẽ nolitionez talis ſeparationis q̃z puuli et ideo maiorem habent triſtitiã ſiue dolorẽ. Inſup habẽt nolitionẽ reſpectu pctõrũ actualiũ q cõmiſerunt ex qua etiam gñat triſticia: z nullã talem hñt paruuli. ¶ Contra iſtã ſolutionẽ replicatur: ſequeret q ſcti patres in limbo fuiſſent puniti: pñs eſt falſum ergo ſequela probat: ſancti patres in limbo habebant talem ſeparationẽ ab vltimo fine ergo puniebantur in limbo. ¶ Hęc replica etiã non concludit z facile eſt negare ſequelam: et ad probationez negat q habebãt talem ſeparationem qualẽ habent damnati: nã damnati habebãt ęternam: z ſancti patres in limbo tẽporalem. Inſup talis ſepatio nõ erat eis inflicta ppt pctã ipſorũ: ſz qz nõ dum xps aſcẽderat ad cęlos. ¶ Cõtra iſtã ſolutionẽ adhuc arguit: ſeqretur q aię in purgatorio eodez mõ punirent ſicut dãnati pñs ẽ falſuz g̃ ſeqla pbat: ſepantur ab vltimo fine aię in purgatorio z talis ſepatio inſligitur ppt pctã ipſaꝝ ergo eodẽ mõ puniunt aię in purgatorio ſicut dãnati in inferno. ¶ Hęc replica etiã non concludit. nã dicet q vna ſepatio eſt temporalis z altera ęterna: z ideo non eodem modo puniuntur.

¶ Sed qꝛ ſaluatoꝛ aſſerit aīas ⁊ dę
mones puniri ab igni Matthęi. 25.
ca. ideo non placet hęc opinio alijs
doctoꝛibus. Idcirco Altiſidoꝛēſis
ponit duas facies in aīa. alij ponūt
potentias ſenſitiuas cū aīa ſepata.
¶ Sed iſti doctoꝛes nō dant modū
quo puniuntᷣ dęmones ꝗ non habēt
tales facies neqꝫ tales potētias ſen
ſitiuas. ¶ Idcirco Alexāder ꝺ ales
quęſtione. 116. membꝛo ſcdo: ſcdę ꝑ
tis aſſerit ꝙ aīę ⁊ demonęs patiuntᷣ
ab igni non ex materia ignis: ſed ex
oꝛdinatione diuina. ſed nō declarat
qualiter patiuntᷣ. Propterea diuꝰ
Thomas in p̄ſenti diſtī. aperit mo
dum patiēdi. dicit eīm ꝙ ignis ex na
tura ſua pōt ꝯiungi dęmoni vel aīę
non tamē pōt ex natura ſua eos de
tinere ſed vt inſtrumentū diuinę iu
ſticię detinet eos taliter ꝙ non poſ
ſunt exire ac ſi eſſent in carceribus:
et ideo ignis propter talē detentio
nem eſt nociuus ⁊ diſconueniēs dę
moni ⁊ aīę damnatę. Quare dęmō
vel aīa videns ignē apprehendit ip
ſum tanqꝫ ſibi nociuum ⁊ diſconue
nientem ⁊ ideo vult detineri ab eo:
et odit ip̄m ex tali nolitione et odio
qđ habꝫ aduerſus ignē cauſatᷣ in dę
mone vł aīa damnata mirabilis tri
ſticia ⁊ ſicut vnus dęmon vel aīa dā
nata habet plura peccata ita habet
maioꝛeꝫ nolitionē reſpectu talis de
tentionis ⁊ maius odiū reſpectu ig
nis: ⁊ ex ꝯſiti maioꝛē triſtitiaꝫ qꝫ ha
beat dęmon vel aīa habens paucio
ra peccata. ¶ Hęc opinio nō placet
doctoꝛi ſubtili quantū ad iſtud pun
ctum. ſ. ꝙ ignis ſit nociuus dęmoni
vel aīę damnate. ¶ Sꝫ reuera ſi ig
nis habeat illā virtutē detinendi et
ligandi dęmonē vel aīam damnatā
egregie dicit diuus Thomas ꝙ ta
lis ignis eſt nociuus ⁊ diſconuenies
dęmoni et aīę damnatę. ¶ Sꝫ quia
dubium eſt an ignis habeat talē vir
tutē immo eſt mirabile. ¶ Idcirco
diuus Bonauentura ⁊ doctoꝛ ſubti
lis aſſerunt ꝙ a ſolo deo detinetᷣ dę
mon vel aīa damnata in ipſo igni ⁊
hoc eſt valde facile dño deo. Naꝫ ſi
ſemel dęmon et aīa ſint in igni non
poſſunt exire ſine concurſu dei ge
nerali adiuuāte eos vt exeant: ſi er
go dñs nunqꝫ vult iuuare eos nunqꝫ
exibunt ⁊ per ꝯñs perpetuo detine
buntur.

¶ Contra iſtam opinionē vni
cum eſt argumentū tale ſcꝫ. Dęmō
aprehēdit ignē ⁊ ſcit ꝙ ignis non no
cet ſibi neqꝫ poteſt nocere ergo non
cruciatur ab igni. ¶ Sed hoc argu
mentum ſoluꝫ concludit ꝙ propꝛie
non puniuntur dęmones aut aīę ab
igni ſed ſolum in igni.

¶ Iam arguitᷣ contra ambas
opiniones. ſequeretur ꝙ oēs dęmo
nes et aīę damnatę ęqualiter puni
rentur: ꝯñs eſt falſum ⁊ abſurdum.
ergo ambę opinions nullę: ſequela
pꝛobatur: oēs dęmones ⁊ aīę dam
natę puniuntur ꝑ detentionē ignis:
ſed oēs ęqualiter detinentᷣ ⁊ detine
buntᷣ: qꝛ ęternaliter ergo oēs dęmo
nes ⁊ aīę damnate ęqualiter puniū
tur. ¶ Ad hoc argumentū rñdetᷣ ne
gando ſequelā: ⁊ ad pꝛobationē ne
gatur ꝯña: ⁊ rō eſt: qꝛ non oēs habēt
ęquales nolitiōes reſpectu talis de
tentionis. Nā ille qui magis pecca

uit magis nō vult detineri ⁊ ex ma‑
iori nolitione detinēdi ſequit̄ maior
triſticia. Ille inſup qui grauiꝰ pecca
uit habꝫ itenſius nolle reſpectu pec
catorum. rōne cuius intenſioris no
litionis ſequit̄ maior triſticia: ſimil̄r
ille q̄ plura pctā cōmiſit plures ha‑
bet nolitiones ex quibus ſequit̄ ma
ior triſticia: ⁊ ex ꝯn̄ti ſemꝑ ille q̄ gra
uius peccat aut plura peccata cōmi
ſit grauius punit̄ q̄ꝫ alius qui minꝰ
peccauit. ¶ Contra iſtam ſolutionē
argutur ſic. ſequeret̄ ꝙ in poteſtate
dęmonis vel aię damnate eſſet non
puniri: ꝯn̄s eſt abſurdum ergo ſolu
tio nulla: ſequela probat̄: in poteſta
te eiꝰ eſt velle detineri ab igni. ſi er
go demon vl' aīa damnata velit de
tineri: tunc non triſtabitur ⁊ per ꝯn̄s
non punietur: aīs probat̄ teſte au‑
relio Aug. in lib. de libero arbitrio:
nihil magis eſt in poteſtate volūta
tis q̄ꝫ ipſa volitio vel nolitio ergo in
poteſtate dęmonis vl' aię damnate
eſt velle detineri ab igni. ¶ Ad hāc
replicam rn̄det̄ negando ſequelā: ⁊
ad probationē negat̄ aīs: ⁊ ad pro‑
bationē dico ꝙ authoritas Aug. in‑
telligit̄ niſi dn̄s deus neceſſitet vo‑
luntatem: modo dn̄s deꝰ neceſſitat
voluntates demonū ⁊ aiaꝝ damna
tarum vt habeant tales nolitiones
detinendi: ita ꝙ dato ꝙ vellent eas
relinquere non poſſunt: q: dn̄s deꝰ
eas conſeruat vt ipſi demones con‑
tinuo crucientur: et inde eſt ꝙ dato
ꝙ relinquant infernuꝫ ⁊ veniant ad
aerem iſtū infimū vltimę regionis
ad temptandum nos ſecuꝫ portant
tormentuꝫ ignis videlicet tales no‑
litiones.

¶ Scd̄o arguit̄ ſic Ignis pro
ducit calorē in dęmões ⁊ aīas dam‑
natas q̄ ambę opiniones nullę aīs
probat̄ calor pōt inhęrere dęmoni ⁊
aię damnatę ⁊ ignis ē productiuus
caloris ⁊ nullū ē impedimētū ergo
ignis producit calorē in dęmones ⁊
aīas damnatas maior. probat̄ noti‑
cia pōt ihęrere lapidi ergo calor po
teſt inhęrere dęmoni vel aię damna
tę ꝯn̄a tenet q: nō videt̄ eē maior. rō
ꝙ accidens ſp̄ūale poſſit inhęrere
rei corporali q̄ꝫ qd̄ accn̄s corporale
poſſit inhęrere rei ſpirituali. ¶ Ad
hoc argumentū rn̄det̄ negando aīs
⁊ ad probationeꝫ negat̄ maior ⁊ ad
probationē negr̄ ꝯn̄a ⁊ ad probatio
nē nego ꝙ nō ſit maior rō de vno q̄ꝫ
de alio ⁊ dico ꝙ diſcrimen eſt q: ad
vnū ſeqtur magnū icōueniēs ⁊ im
poſſibile ⁊ ad alterū nihil ſequitur.
Nā ſi accn̄s corporale inhęreret rei
ſp̄ūali. ſ. dęmoni vel aię: eſſet infini‑
te intenſum et ſic quilibꝫ dęmon ⁊ q̄‑
libꝫ aīa infinite puniret̄ intenſiue et
p ꝯn̄s oēs ęqualr̄ puniret̄ qd̄ eſt ab‑
ſurdū ⁊ ꝯtra iuſticiā diuinā ⁊ ſi aliqs
vellet negare illud aīs. ſ. ꝙ nō pōt
inhęrere lapidi difficile eēt probare
contra proteruum.

¶ Tertio arguit̄ ſic ignis non
eſt pręſtantior dęmone vel aīa ratio
nali q̄ non agit in dęmonē vel aiam
rationalē ꝯn̄a tenet q: teſte Aurelio
Auguſt. in. 12. ſuper Geneſim ⁊ pħo
nr̄o omne agens pręſtantiꝰ ē paſſo.
¶ Ad hoc argumentū rn̄det̄ negan
do ꝯn̄am: q: nō intelligr̄ de agente
quolibꝫ pōt etiā dici ꝙ ſꝫ in quid igni
ē pręſtantior quo ad illā actionem.

¶Contra iſtã ſolutionẽ arguitur. ignis nõ cõicat in materia cũ demone vel aia g non põt agere in demonẽ vel aiaz pña probatur qz teſte pho nro in lib. de gñatione z corruptione illa q agunt inuicẽ debent cõicare in materia. ¶Ad hãc replicã rñdetur negando pñam z ad probationẽ dicẽdo qp phus intelligit ſolũ de actionibus in quibus agẽs põt transmutare paſſum in ſuaz naturã: mõ ignis nõ poteſt transmutare demonẽ vel aiam in ſuã naturã. ¶Cõtra iſtam ſolutionẽ replicat teſte eodem pho nro in lib. allegato oẽ qd agit: agit p cõtactũ ſz demõ z aia z ignis non poſſunt ſe tangere ergo ignis nullo mõ põt agere in demonẽ vel aiam. ¶Ad hãc replicaz rñdet diſtinguendo maiorẽ vel intelligendo eã de cõtactu reali ſoluz et ſic negat illa nec phs talr intelligit illã. vel intelligẽdo contactu reali vel virtuali indifferenter cõcedit illa et negat minor in tali ſenſu. Naz ignis z demon bene poſſunt ſe tangere virtualiter.

¶Circa reſolutionẽ huius .q. dubitabis qualr puniunt aie in purgatorio. ¶Ad hoc dubiũ rñdet qp pportionabiliter eſt dicendũ ſicut de aiabus damnatis aut diabolis. ſ. p nolitiones: quas habẽt reſpectu detẽtionis z reſpectu pctõz que cõmiſerunt. ¶Eſt tamẽ aduertendũ qp nolitio quam habz aia in purgatorio reſpectu detẽtionis nõ eſt abſoluta ſicut eſt illa quaz habet aia damnata aut demon ſed eſt talis. ſ. nollẽ eſſe in purgatorio ſi ſaluatori meo placeret. vel ſi iam ſatiſfeciſſem. z iſta nolitio eſt bona z ſctã: ſed nolitiões quas habent demones vel aie damnate ſunt male z demeritorie qz contra diuinã voluntatẽ pariformã nolitio quã habet aia in purgatorio reſpectu pctõrum eſt ſancta. ſ. nollẽ peccaſſe: qz eſt dei offenſiuum. ſz nolitiones demonũ aut damnatoruz reſpectu peccatorũ ſunt male z iniuſte: nõ em̃ habẽt bonuz finẽ: neqz em̃ diſplicet peccaſſe: qz pctã ſunt dei offenſiua ſed ſolũ qz cruciant in inferno propter ipſa.

De diuerſis aiaz receptaculis. Diſtinctio. XLV.

PReterea ſciendum ẽ qp oẽs aie: vt ait Augu. cum de hoc ſeculo exierit diuerſas habent receptiones: bone hñt gaudium: male vo tormenta. Sed cũ facta fuerit reſurrectio z bonoz gaudiũ amplius erit z malorũ tormenta grauiora qñ cuz corpe torquebunt. Ex his oñditur qp maius erit gaudiuz ſctõz in reſurrectione z poſt: qz fuerit añ. z qp diuerſa receptacula habebũt aie ſanctorũ. De qbus idẽ Aug. ait. Tempꝰ qd inter hois mortẽ et vltimã reſurrectionẽ interpoſitũ eſt. aias abditis receptaculis ptinet. ſi

cut vnaqueqꝫ digna eſt vel reqe vel erumna pro eo qđ ſortita ē in carne dum viueret.

De ſuffragijs defunctorū.

¶ Neqꝫ negandum eſt vt ait Augu. defunctorꝫ aīas pietate ſuorꝫ viuentiū releuari. cū pro illis ſacrificiū mediatori offer tur vel elemoſyne fiunt in eccle ſia. Sꝫ hec eis tm̄ ꝓſunt q̄ cū viuerent hec ſibi vt poſt ea poſ ſent ꝓdeſſe meruerunt. Eſt eīm q̄dam viuendi modus nec tam bonus vt nō requirat iſta poſt mortē. nec tam malus vt ei non ꝓſint iſta quicq̄ꝫ. Eſt v̊o talis in bono vt iſta nō requirat: ⁊ ē rurſus talis in malo. vt nec his valeat cū hec vita tranſierit ad iuuari. Quo circa hic oē meri tum cōparatur quo poſſit poſt hanc vitā quiſpiam grauari vel releuari. Nemo autē ſperet qđ hic neglexit cū obierit apud de um promereri. Non ergo iſta q̄ pro defunctis commendandis frequentat eccleſia illi apoſtoli ce ſunt aduerſa ſnie qua dictum eſt. Omnes ſtabimus ante tribu nal xp̄i: vt referat vnuſq̄ſqꝫ ꝓm ea que per corpus geſſit. ſ. bona vel mala. qꝛ etiam hoc meritū ſibi quiſqꝫ cum in corpore viue ret cōparauit: vt poſſint ei iſta prodeſſe. Non eīm oībus pro ſunt: ⁊ quare. Non eīm propter differentiā vite quā quiſqꝫ geſ ſit in corpe. Cū ergo ſacrificia ſiue altaris ſiue quarūcunqꝫ alia rum elemoſynarū ꝓ baptizatis omnibus offerūtur ꝓ valde bo nis gratiarū actiones ſunt. pro nō valde malis ſunt ꝓpitiatio nes. Sed pro valde malis ⁊ ſi nulla ſunt adiumēta mortuorꝫ. tn̄ qualeſcūqꝫ viuorū conſola tiones ſunt. Quibus v̊o ꝓſunt vel ad hoc ꝓſunt. vt ſit plena re miſſio vel certe vt tolerabilior ſit ipſa damnatio. Orōnibus er go ſancte eccleſie ⁊ ſacrificio ſa lutari ⁊ elemoſynis que ꝓ eorꝫ ſpiritibus offerunt. non eſt du bium mortuos adiuuari. vt cū eis miſericordius agat a dn̄o: q̄ꝫ eorū pctā meruerunt. Hoc eīm a patribus traditū tota ob ſuat eccleſia. Ut ꝓ eis q̄ in cōi one corpis ⁊ ſanguinis dn̄i de functi ſunt. cū ad ipſum ſacrifi ciū loco ſuo cōmemorent ore tur ac ꝓ illis quoqꝫ id offerri cō memoret. Non eſt ergo ambi gendū iſta ꝓdeſſe defunctis. ſꝫ talibus q̄ ita vixerunt ante mor tem. vt poſſint eis hec vtilia eſ

ſe poſt mortem. Nã qui ſine fi-
de opante p dilectionem eiuſcꝫ
ſacramentis de corpe exierunt
fuſtra illis a ſuis hmõi pietatis
officia impẽdunt. cui⁹ dum hic
eſſent pignore caruerũt. nõ mi
ſericordiã ſibi theſaurizãtes: ſed
irã Nõ ergo mortuis noua me-
rita comparant cum ꝓ eis ali-
quid boni opant ſui. ſed eoꝝ p̄-
cedentib⁹ cõſequẽtia iſta red-
dunt. Nã iſtã quiſcꝫ finiens vi-
tã: niſi qđ i ea meruerit: nõ po-
terit habere poſt eã. Ecce qbus
ꝛ qualiter pſunt illa que ꝓ de-
functis frequẽtat eccleſia. medi
ocriter malis ſuffragant ad pe-
ne mitigationē mediocrit bõis
ad plenã abſolutiõem. Qui nõ
habẽt tante pfectiõis merita vt
nõ indigeãt iuuari per paupe-
res quoꝝ eſt regnũ celoꝝ quos
ſibi fecerũt amicos đ mãmona
iniqtatis. Quoꝝ tãta ẽ pfectio
vt his adiutorijs nõ indigeant:
quales ſunt apoſtoli ꝛ martyres
Ut eñ ait Augu. Iniuria eſt
ꝓmartyre orare i eccleſia. cuius
nos đbemus orõnib⁹ commẽ-
dari ꝓ alijs aũt đfũctis oratur.

De officijs ſepulture.

¶ De pompis vero exequia-
rum idem Aug. ita dicit. Põ-
pa funeris agmina exequiarũ.
ſumptuoſa diligẽtia ſepulture.
viuoꝝ ſunt qualiacũcꝫ ſolatia:
nõ adiutoria mortuoꝝ. Quia
ſi aliqđ pdeſt impio ſepultura
pcioſa oberit pio vilis vl' nulla.
Preclaras exequias in ꝯſpectu
hoim purpurato illi diuiti exhi
buit turba famuloꝝ: ſed multo
clariores in cõſpectu dñi vlce-
roſo illi pauperi miniſteriũ ex-
hibuit angeloꝝ q eũ extulerunt
nõ in marmoreum tumulũ: ſed
in Abrae gremium. Sit tamẽ
cura mortuos ſepeliẽdi ꝛ ſepul-
chra conſtruẽdi quia hec i ſcrip
turis ſanctis inter bona opa đ-
putata ſunt nec ſolũ i corpori-
bus patriarchaꝝ alioꝝcꝫ ſanc-
toꝝ ſed etiã in ipius dñi corpe
q iſta fecerũt laudati ſunt Im-
pleãt igitur homines erga ſuos
officia poſtremi muneris ꝛ ſui
humani leuiamenta meroris:
Uerũ illa q̃ adiuuãt ſpũs đfun
ctorũ. ſ. oblationes: orationes
multo obſeruanti⁹ procurent.

De duob⁹ eque bõis quo-
rum alter plura poſt mor-
tem habet auxilia.

¶ Solz moueri qſtio de duo-
bus vno diuite: altero paupere
pariter ſed mediocriter bonis qui

p dictis ſuffragijs indigē͡t ⁊ meruerunt pariter poſt mortē iuuari. p altero vo. i. p diuite ſpeciales ⁊ cōmunes fiunt orōnes multeq̄ʒ elemoſynarū largitiones. p paupere vero non fiunt niſi cōmunes largitiones ⁊ orōnes. Queritur ergo an tm̄ iuuetur pauper paucioribus ſubſidijs quantū diues amplioribꝰ. Si non pariter iuuatur non ei redditur ſcd̄m merita. Meruit eīn pariter iuuari. qꝛ pariter boni extiterunt. Si vo tantuʒ ſuffragij conſequitur quantum diues: quid ꝓtulerunt diuiti illa ſpēaliter p eo facta? Sane dici poteſt non ei magis valuiſſe generalia ⁊ ſpecialia q̄ʒ pauperi ſola generalia ſuffragia ⁊ tamē p fuerūt diuiti ſpecialia non q̄deʒ ad aliud vel maius aliq̄d ſed ad idem ad qđ generalia vt ex pluribꝰ ⁊ diuerſis cauſis vnū pciperet emolumentū. Poteſt tñ dici aliter illa plura ſubſidia cōtuliſſe diuiti celeriorem abſolutionem: non pleniorem.

Quibus ſuffragijs iuuabūtur mediocriter boni qui in fine inuenientur.

¶ Sed iterū querit̄ de aliquo mediocriter bono qui talibꝰ indigens ſuffragijs in ipſo conſumationis articulo cū reliquis migrabit: ſi ſaluus fuerit. p eo non offertur vlterius ſacrificiū vel oratio vel elemoſyna. nec habebat tante pfectionis merita. que his ſuffragijs non egerent. Nunquid ergo ſaluabit̄? Eſtimo eum quaſi p ignē tranſeuntem ſaluari meritis ⁊ interceſſionibus celeſtis eccleſie. que p fidelibꝰ ſemper intercedit voto ⁊ merito donec impleat̄ chriſtus.

Quomodo ſancti glorificati audiunt preces ſupplicantiū ⁊ quomodo intercedūt pro nobis ad dominum.

¶ Sed forte queris nunquid p̄ces ſupplicantium ſancti audiunt ⁊ vota poſtulantiū in eorum noticiam pueniunt. Non eſt incredibile animas ſanctorū que in abſcondito faciei dei veri luminis illuſtratione letātur: in ipſius contēplatione ea q̄ foris aguntur intelligere: quantū vel illis ad gaudiū vel nobis ad auxilium ptinet. Sicut eīn angelis ita ⁊ ſanctis qui deo aſſiſtunt petitiones noſtre innoteſcunt in verbo dei quod contēplantur. vnde ⁊ dicuntur angeli orōnes ⁊ vota noſtra offerre

deo non quia eum doceant. ſed quia eius voluntatẽ ſuper eis conſulunt. Unde Aug. Angelis qui ſunt apud deū innoteſcunt petitiones noſtre vt quodāmodo eas offerant deo ⁊ de his ↄſulant ⁊ quod deo iubente implendum eſſe cognouerunt. hoc nobis euidenter vel latẽter reportent. Unde ⁊ angelus hominibus ait cū oraretis orõnẽ veſtrã obtuli deo. Ad omnia quidem ſcienda ſufficit deo ſua ꝑfectio habet tamen nuncios.i. angelos. non qui ei q̇ neſcit annunciẽt. Non enī ſunt ulla que neſciat: ſed bonum eorū eſt de operibus ſuis eius conſulere veritatẽ. ⁊ hoc eſt quod ei dicunt nonnulla nunciare. non vt ipſe ab eis diſcat: ſed vt ab eo ipſi ꝑ v̇bum eius ſine corporali ſono nūciant etiã quod voluerit ab eo miſſi ad quos voluerit. totū ab illo ꝑ illud v̇bum eius audientes.i.in eius v̇itate inuenientes. q̇d ſibi faciendum: q̇bus ⁊ quādo nunciandū ſit. Nam ⁊ nos orantes eum non eū docemus quia nouit: vt ait verbū ei⁹: pater veſter q̇d vobis neceſſariū ſit priuſq̄ petatis ab eo. Nec iſta ex ꝑte cognouit. ſed futura omnia temporalia atq̄ in eis etiã quid ⁊ quando ab illo petituri fueramus. ⁊ quos ⁊ de quibus rebus vel exauditurus vel non exauditur⁹ eſſet ſine initio ante preſciuit. Non ergo dicitur angelus orationes noſtras offerre deo: q̄ſi de⁹ tūc nouerit quid velimus ⁊ quo indigeam⁹ que oīa anteq̄ fiant ſicut ⁊ poſtq̄ facta ſunt nouit. ſed quia neceſſe habet rationalis creatura tẽporales cauſas ad eternam veritatẽ referre ſiue petẽdo q̇d erga ſe fiat: ſiue ↄſulendo quid faciat.

Quod dictū eſt de angelis attribuit ſanctis animab⁹.

¶ Si aūt angeli a deo ꝑ v̇bū eius diſcūt petitiones noſtras ⁊ quid de his implendū ſit ⁊ q̇d nō. Cur non credam⁹ ⁊ animas ſanctorū dei faciẽ contẽplãtiū in eius veritate intelligere p̄ces hominū: ⁊ que implẽde ſint vel nō. Inde eſt ꝙ deus dicit exaudire preces quorundā non ſolū quando effectui mancipat: ſed etiā quando innoteſcit curie angelorū ⁊ ſanctarum animaꝝ q̇d inde futurū ſit vel non: ⁊ quod cognoſcunt in dei voluntate eſſe volunt ⁊ ipſi. Adeo enī ſuꝑne voluntati addicti ſunt: vt nihil p̄ter eius voluntatẽ queant

velle. Intercedunt ergo ad deū p̄ nobis ſancti. ꝛ merito dū illoruꝫ merita ſuffragantur nobis. ꝛ affectu dum vota noſtra cupiunt impleri. Quod tamen nō faciunt niſi in voluntate dei implenda didicerint. Oram⁹ ergo vt intercedant p̄ nobis id eſt vt merita eorū nobis ſuffragētur: et vt ipſi velint bonum noſtruꝫ quia eis volentibus de⁹ vult ꝛ ita fiet. Ex premiſſis ꝯſtat q̄ cū quibuſdā miſericordius agit d̄ns q̄ꝫ eorū pctā meruerint. ſ. cū mediocriter malis: qui ſuffragijs eccleſie iuuantur.

Circa quadrageſimā quintam diſt. quęrit primo. An angeli ꝛ dēmones et animę a ſuis receptaculis egredi valeant.

❡ Pro huius. q. enodatione eſt aduertenduꝫ q̄ in gn̄ali ſolū ſunt duo receptacula. ſ. cęlum et infernus: ſꝫ in ſpeciali aliter loquenduꝫ eſt ante reſurrectionē ſaluatoris et aliter p⁹ reſurrectionē. Nam ante reſurrectionem ſaluatoris infern⁹ habebat. 4. receptacula. Primū circa centrum terrę in quo recipiūtur demones et animę q̄ mortuę ſunt in pctis mortalibus. et immediate iuxta centrū ſunt Lucifer et Judas Scariotes. In ſcd̄o receptaculo recipiebantur aīę purgandę et adhuc recipiunt et vocatur purgatoriū. In tertio recipiebant ꝛ adhuc recipiuntur pueri diſcedentes cum ſolo originali ꝛ vocatur limbus puerorū. In quarto recipiebant patriarchę et prophetę et alij ſancti viri qui mortui ſunt in gratia ſine debito alicui⁹ pęnę ꝛ iſte locus eſt binomius: nam vocat limbus patrum ꝛ ſinus Abrahę. At p⁹ reſurrectionē ſaluatoris ex limbo patrū ſiue ſinu Abrahę ꝛ limbo puerorū factus eſt vnus ſolus limb⁹. Idcirco infernus ſoluꝫ habet nunc tria receptacula.

❡ Cōtra iſtud notabile arguitur ſic. non eſt niſi vnus loc⁹ ad merendum vel demerendū ergo ſoluꝫ debet eſſe vnus locus ad pręmiandum vel ad puniendum. ❡ Ad hoc argumentū r̄ndet negando ꝯñam: rō eſt: q2 ſtatus merendi ꝛ demerendi eſt vnus ſolus ſed ſtatus pręmiationis vel punitionis nō eſt vnus ſolus ſꝫ multi ſunt tales ſtat⁹. ❡ Contra iſtam ſolutionē replicat. ſolum eſt vnus locus pro pręmiatione ſcꝫ cęlum ergo ſolum debet eſſe vn⁹ locus pro punitione. ❡ Ad hanc replicam negatur etiā ꝯña: ꝛ rō eſt: quia vt dicit diuus Dionyſius in quarto ca. de diuinis noibus. bonuꝫ ſolum vno modo fit: ſed malū multis modis. et hoc itidem dicit phus noſter in ſcd̄o libro Ethicorū. Ait eīn. Bonum eſt ex integra cauſa: maluꝫ vero ex ſingulis defectibus. Idcirco infert idem phs q̄ infinitis modis contingit peccare.

❡ Scd̄o arguit ſic. Ideꝫ erat limbus patrum et puerorum ante

reſurectionē ergo notabile falſum:
añs probatur: pro eadē culpa origi-
nali puniebant ſancti patres ⁊ pue-
ri ergo idem debebat eſſe locus pu
nitionis ipſorū. ¶ Ad hoc argumē-
tum rñdet negando añs: et ad pro-
bationē negat ꝯña: rō eſt: qꝛ pueri
puniebant ⁊ puniuntur rōne ſuaruꝫ
perſonarum: quę habent pctā origi
nalia: ſed ſancti patres nō puniebā
tur rōne perſonarū: ſed rōne naturę
humanę cuiꝰ pctm̄ nōduꝫ erat dele-
tum per mortē xp̄i. ¶ Contra iſtam
ſolutionē arguit teſte Aurel. Aug.
in libro Enchiridiō. Mitiſſima eſt
pœna puerorū qui cuꝫ ſolo origina-
li diſcedunt: ſed ſancti patres punie
bantur mitiſſima pœna ergo idem
erat limbꝰ ſanctorū patrū ⁊ deſcen
dentium cum originali: ꝯña probat
Illi qui puniunt eadē pœna habēt
idem receptaculū: ſed ſancti patres
et pueri puniebant eadeꝫ pœna: qꝛ
pœna mitiſſima: ergo idē eſt limbꝰ
ſctōrum patrū ⁊ puerorū deſcendē-
tium cū originali. ¶ Ad hanc repli-
cam rñdetur ꝙ Aug. vt clare cōſtat
loquitur poſt reſurrectionē xp̄i: ⁊ cer
tum eſt ꝙ nūc nulla eſt pœna adeo
mitis vel mitior ꝗꝫ eſt pœna puero
rum diſcedentium cum peccato ori
ginali: ſed ante reſurectionē xp̄i pœ
na ſanctorū patrum erat longe mi-
tior ꝗꝫ pœna puerorū: ⁊ ideo negan
dum eſt ꝙ eadē pœna puniebantur
ſancti patres ⁊ pueri. Nā ſancti pa-
tres ſolū puniebant pœna tempali
ſcꝫ carentia viſionis diuinę ad tem-
pus vſqꝫ reſurrectionis ſaluatoris ⁊
pueri vero ęterna pœna puniunt.
punientur. ſ. ęterna carentia diuinę
viſionis.

¶ Tertio arguit ſic. Limbus
patrum erat ideꝫ cū loco damnato-
rum ergo notabile falſum: añs pba
tur: ſaluator dicitur momordiſſe in-
fernuꝫ per pphetā Oſeę ſed nō mo-
mordiſſet infernū niſi limbus patꝝ
fuiſſet idem cū loco damnatorū er-
go limbus patrū erat idem cum lo
co damnatoꝝ. Inſup in vtroqꝫ ſym
bolo dicitur xp̄s deſcendiſſe ad īfe-
ros: ſed nō deſcendiſſet niſi idē eſſet
locus limbus patrū cum loco dam
natorum ergo ideꝫ eſt locus. ¶ Ad
hoc argumentū rñdet: ꝙ in dicto p.
phetę: ſimilr̄ in ſymbolo capit infer
nus vt cōprehendit illa. 4. recepta-
cula: ⁊ ideo dicitur momordiſſe īfer
num ⁊ deſcendiſſe ad inferos. Naꝫ
deſcendit ad limbuꝫ patrū ⁊ ad pur
gatorium ⁊ liberauit oēs pr̄iarchas
et ſanctos q̄ erant in limbo. ¶ Dif-
ficultas eſt tū an liberauit oēs aīas
quę tunc erant in purgatorio. ¶ Ad
hanc difficultatē rñdet diuus Tho-
mas negatiue ⁊ dicit ꝙ ſolum libe-
rauit illas quę ſatiſfecerant pro pœ
nis debitis peccatis ipſaruꝫ. ¶ Sꝫ
noſter ſympatriotes glioſꝰ Vincen
tius tenet ꝙ ſaluator noſter omnes
aīas liberauit a purgatorio: quas
inuenit ibi detentas: ⁊ hęc opinio vi
detur mihi verior ⁊ melior. Nam ſi
rex terrenus iuſte liberat oēs incar-
ceratos qñ nouiter ingredit aliquaꝫ
vrbem per locū a fortiori ⁊ maiori:
qui eſt rex regum ⁊ dñs dñantium:
quādo nouiter ingreſſus eſt purga-
torium totū expoliauit: ita ꝙ nullaꝫ
aīam reliquit in purgatorio: ſꝫ oēs

ſecum traxit ad glorīā eternā. Iux ta illud apoſtoli ad Colloſenſes.2. ca. Expolians principatus ⁊ ptātes palam triumphans ⁊c.

¶ Quarto arguitur ſic. Solū eſt triplex peccatum.ſ.originale veniale ⁊ mortale ergo ſolum in inferno debet eſſe triplex receptaculum: et per ꝯñs notabile falſum. ¶ Ad h argumentū rñdet negando primā ꝯñam: rō eſt: q2 pctō originali correſpondet duplex pœna vt dictum eſt vna.ſ.ratione perſonę: ⁊ alia ratiōe totius naturę humanę.

¶ Quinto arguitur ſic. Plura ſunt ponenda receptacula in ifer no q̄3.4. ergo notabile falſum: añs probatur: ponendus eſt ſinus Abrahę ⁊ ſinus Abrahę non erat limbus patrum ergo plura ſunt ponēda receptacula in inferno q̄3.4. minor pbatur: in limbo patrū nō videbatur deus ſed in ſinu Abrahę videt de⁹: ergo ſinus Abrahę nō erat limbus patrū: minor probat authoritate Aug. in.9. lib. confeſſionū dicentis ꝙ Nebridius eſt in ſinu Abrahę videns deū. ¶ Preterea eccleſia rogat ꝙ diuus Michael deferat aīas ad ſinum Abrahę: ſed eccleſia nō rogaret taliter ſi ſin⁹ Abrahę eſſet ps inferni ergo ſinus Abrahę nō eſt ps inferni. ¶ Pro huius argumēti ſolutione eſt aduertendū ꝙ ſin⁹ Abrahę idē eſt qꝺ requies Abrahę ⁊ Abraham longe meliorem requiē habet modo q̄3 habuit ante reſurrectionē ſaluatoris ⁊ ideo aliter capitur ſin⁹ Abrahę modo ⁊ aliter capiebat ante reſurrectionem. nam mō capitur pro cęlo empyreo ⁊ añ reſurrectionem capiebatur pro limbo patrum et nunc non eſt talis limbus patrū ſed ex ipſo factus eſt limbus puerorum. Idcirco nunc infernus nō habet niſi.3. receptacula ⁊ poſt diē iudicij ſolum habebit duo.ſ. limbum puerorū ⁊ locū dęmonū: q2 ex purgatorio efficiet idem locus cum loco dęmonum. ¶ Iſto notato rñdet ad formam argumenti negādo añs et ad probationē negat minor: ⁊ ad probationē negatur ꝯña: rō eſt quia aliter capit Aug. ſinū Abrahę ⁊ ſancta mater eccleſia: q̄3 capiebat ante reſurrectionē ſaluatoris. vt dictum eſt in notabili. ¶ Cōtra iſtā ſolutionem arguit authoritate Aug. in.12. ſuper Geneſim dicentis. Nondum inueni inferos alicubi in bonum poſuiſſe ſcripturam ſacram: ſed ſinus Abrahę ſemꝑ capit in bonā partē ergo nūq̄3 ſinus Abrahę fuit ps inferni. ¶ Ad hanc replicam rñdetur ꝙ ſi capiat ſin⁹ Abrahę ſicut modo capitur nūq̄3 fuit pars inferni: quia eſt cęlū empyreū: ſed ſi capiamus ſicut capiebatur ante reſurrectionē ſaluatoris: certum eſt ꝙ erat ps inferni. Et ſalua reuerentia Aug. ego inuenio duo loca in Geneſi vbi ifernus capit in bonā partem. Prim⁹ locus eſt quādo Iacob dixit audita morte falſa Ioſeph: lugens deſcendam ad inferos. Tertius locus eſt qñ fratres ipſius Ioſeph voluerūt ducere Beniamin ad ipſū Ioſeph tunc pro rege egypti pro comparandis frumentis. nam tunc Iacob dixit. vos adducetis canos meos ad inferos. Nā vtrobiq̄3 capiebat ifer

nus in bonā partē. ſ. pro ſinu Abra he: ſiue limbo patrum.

¶ Sexto arguitur ſic. Plura ſunt ponenda receptacula pro mortuis ergo notabile falſum: añs probatur: vltra illa oportet ponere paradiſum terreſtrem ergo plura ſunt receptacula. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando añs: et ad probationem negatur ꝙ paradiſus terreſtris debeat poni pro mortuis ſꝫ ſolum capitur pro viuis. Nā Elias ꝛ Enoch non ſunt mortui ſed viuunt in paradiſo terreſtri. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur: oēs aīe ſaluādę collocantur in paradiſo terreſtri vſqꝫ ad diē finalis iudicij ergo paradiſus terreſtris debet poni pro aiabus mortuis: añs probat ſancti patres retardabant a gloria paradiſi ante reſurrectionem xp̄i ergo nunc etiam aīe ſaluandorūꝫ retardantur a gloria ęterna vſqꝫ ad diem iudicij finalis in quo debeat reſugere oēs mortui. ¶ Ad hanc replicam rn̄det negando añs: ꝛ ad probationeꝫ negatur ꝯña ꝛ diſcrimen eſt: qꝛ gloria corporis non variat ſtatum nam redundat ex gloria aīe ꝛ ideo idem locus debetur aiabꝯ ante reſurrectionem corpoꝝ ꝛ poſt reſurrectionem ipſorum. ſ. ipſum cęlū. gloria auteꝫ aīe variat ſtatum. Idcirco alius locus debebat aīabus ſanctorū patꝝ ante reſurrectioneꝫ xp̄i ab illo: q̄ debetur ipis poſt reſurrectionē xp̄i: rō eſt: quia aīe ſanctoruꝫ patrū modo ſunt glorioſę ꝛ ante reſurrectionem xp̄i non erant glorioſę.

¶ Vltimo arguit ſic. Aer caliginoſus eſt vnum receptaculuꝫ demonum ergo plura ſunt receptacula: añs probatur expreſſa authoritate Aug. allegantis Apuleium phuꝫ aſſerentē hunc aerē eſſe plenuꝫ malis ſpiritibꝯ: veluti eſt plenꝯ muſcis quando eſt magna copia ipſarum. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rn̄det ꝙ iſte aer caliginoſus non deputat diabolis niſi ad tempus: ꝛ propterea non computatur inter alia receptacula. ¶ Iſtis notatis rn̄det ad. q. p aliquas concluſiones: quarum prima eſt iſta. Angeli poſſunt egredi a cęlo et indies egrediunt: Iſta concluſio patet ex multis authoritatibus vtriuſqꝫ teſtamenti.

¶ Secunda concluſio eſt iſta Dęmones poſſunt exire ab inferno et indies exeunt propt exercitiū noſtrum. Iſta concluſio eodē modo p batur ſicut prima. ¶ Tertia cōcluſio eſt iſta. Aīe ſiue ſaluatę ſiue damnatę ſiue in purgatorio exiſtentes poſſunt egredi ꝛ frequenter egrediunt Iſta concluſio probat authoritate diui Hieronymi contra Vigilātiuꝫ et authoritate Aurelij Aug. in li. de cura pro mortuis agenda. ꝛ authoritate diui Gregorij in. 4. lib. dialogorum. narrātis multas apparitiones aīarū: tam beataruꝫ q̄ȝ damnatarum: q̄ȝ exiſtentiuꝫ in purgatorio. Vnum tamē eſt notandum. ſ. ꝙ angeli et aīe beatę toties: quoties volunt exire exeunt: non ſic eſt de ipſis demonibus aut aīabus damnatis aut exiſtētibꝯ in purgatorio: ſed ſolum exeūt qn̄ deus permittit propter inſtructionē noſtrā aut commo

dam aiarum exiſtentiũ in purgatorio: videlicet qñ tales aię exiſtẽtes in purgatorio indigent aliquib⁹ ſuffragijs.

¶ Contra tertiam concluſionem arguit̃ ſic authoritate Auguſt. in lib. allegato dicentis. ſi reb⁹ viuẽtium vterentur aię mortuorũ vt de alijs taceã: meipſum pia mater nulla nocte deſereret: quę terra mariq; ſequta eſt vt mecũ viueret ergo aię beatę vel exiſtẽtes in purgatorio nequeunt exire. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur q Aug. intelligit ꝓpria virtute: ſʒ virtute diuina bene poſſunt. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguitur ſequeretur q pœna dęmonũ diminueretur aut pœna aiarũ exiſtentiũ in purgatorio ſine ſatiſfactione conſequens eſt abſurdum ergo ſolutio nulla: ſequela probat̃: qñ veniũt ad nos ſiue ad iſtam infimã regionem aeris nõ puniuntur ergo ſequela vera. ¶ Ad hanc replicã reſpondetur negando ſequelã: ⁊ ad probationeʒ negatur aña. Nã dictũ eſt iaʒ q dęmones ⁊ aię ſecuʒ portant tormẽta Ex iſtis patet quomodo eſt intelligenda illa authoritas quę habet̃ in 13. cap. Job. Qui deſcendit ad inferos non aſcendet.

¶ Queritur ſecũdo circa eandẽ diſti. an ſuffragia viuoꝝ proſint defunctis. ¶ Pro hui⁹. q. Elucidatione ẽ notandũ. p°. q bifariaʒ põt intelligi ſuffragia ꝓdeſſe defunctis vnomodo quo ad remiſſionẽ culpę mortis ⁊ iſtomõ non eſt poſſibile q ſuffragia eccłię ꝓſint ipſis Aliomõ põt intelligi quo ad remiſſionẽ pœnę ⁊ iſtomõ eſt bñ poſſibile. ¶ Secũdo eſt notandũ ⁊ pręſupponendum ex ſuperioribus dictis qꝙ̃libet meritũ eſt meritoriuʒ duplicis pręmij. ſ. pręmij eſſentialis ⁊ pręmij accñtalis. Tertio eſt notandũ q oẽs fideles xp̃iani: qui ſunt in gratia dei vniuntur in radice charitatis. Idcirco ſi vnus ipſoꝝ eliciat aliqđ op⁹ meritoriuʒ oẽs fideles exñtes in charitate ſunt participes illius operł meritorij iuxta illud Regij ꝓphę pſal. 117. particeps ego ſum oĩum timentiũ te ⁊ cuſtodientium mãdata tua. Et de iſta participatione gñalr̃ non eſt ſermo in propoſito. Alia eſt participatio ſpecialis ſm quaʒ intentio viuoꝝ refertur ad mortuos vt puta qñ bonus xp̃ianus vult dare ⁊ realr̃ dat pręmiũ accñtale: quod correſpõdet ſuo merito ⁊ đ tali participatione in ſpeciali eſt ſermo ĩ propoſito.

¶ Iſtis notatis rñdetur affirmatiue ad. q. iſta rñſio probatur authõritate Diui Dionyſij. In vltio Cap. cęleſtis hierarchię ⁊ authoritate Diui Auguſt. in lib. de cura ꝑ mortuis agenda. ⁊ Joannis Damaſceni in ſermone de ſuffragijs mortuorum oẽs eñ hi doctores aſſerunt ſuffragia pro mortuis habuiſſe ab ipſis Apoſtol. initiũ. Pariforma Canõ miſſę approbat iſtam rñſionẽ. Naʒ hẽtur ibi ſecundum Memento. pro defunctis. Inſuper vſus eccłia talia ſuffragia approbat. ⁊ qđ maius eſt ⁊ fortius ſacra pagina expreſſe illđ aſſerit hẽtur eñ in. 12. Cap. 2. Maccabęoꝝ. Sctã ⁊ ſalubris ẽ cogitatio orare pro defunctis vt a peccatis liberentur ⁊c. Pariforma habetur in

eccleſiaſtico ꝙ elemoſyna patris vł matris non erit in obliuione. Et ſic patet ꝙ vere filij ſunt belialilli: qui aſſerut miſſas pro defunctis eſſe inuentas ab auaritia ſacerdotum.

¶ Contra iſtam concluſionē ſiue rñſionem arguit ſic authoritate Pauli ſecunde ad corinth. quinto cap. dicentis. Omnes nos oportet manifeſtari ante tribunal xp̄i: vt recipiat vnuſquiſq; propria corporis: que geſſit. Inſup Apocalipſis. 13. ca. habet. Beati mortui qui in dño moriuntur. Opa eñi illorũ ſequunt illos ergo nõ eſt poſſibile ꝙ opera viuorũ proſint alienis. ſ. defunctis. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ꝯñam: ⁊ rõ eſt: q2 ille authoritates intelliguntur quantũ ad retributionē eternã: que eſt premiũ eſſentiale vel punitio eſſentialis: ⁊ nõ intelliguntur quo ad retributionem temporalē: que eſt pena accidentalis vel premiuȝ accñtale. ¶ Contra iſtaȝ ſolutionē arguit ſic. mortui nõ ſunt amplius viatores ergo opera noſtra non poſſunt illis prodeſſe. ¶ Ad hanc replicã negat etiaȝ ꝯñā ſed bene infertur ꝙ nõ poſſunt prodeſſe illis quo ad premiuȝ eſſentiale. ¶ Contra iſtam ſolutionem replicatur. malefacta noſtra nõ nocēt defunctis ergo nec bona ꝓſunt: ꝯña tenet: quia non videt eſſe maior rõ de opibus bonis q̃ de malis. ¶ Ad hanc replicã etiã rñdet negando cõſequentia: ⁊ ad probationē negatur ꝙ non ſit maior rõ ⁊c. ⁊ diſcrimē eſt quia mortui vniuntur per charitatē cum bonis ⁊ non vniunt cuȝ malis.

¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur ſi ſuffragia ꝓdeſſent defunctis non prodeſſent viuis: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probatur: ſuffragia ſunt finiti valoris ergo ſi proſunt defunctis non proderũt viuis. ¶ Ad hãc replicam rñdet negando ſequelam Immo magis proſũt viuis q̃ defũctis: ⁊ ad probationē negat ꝯña: rõ eſt q2 licet ſint finiti valoris habent tamē duplex meritum. ſ. premij eſſentialis ⁊ accidētalis: ⁊ quo ad primum proſunt viuis: ⁊ quo ad ſcḋm defunctis.

¶ Scḋo arguitur ſic. ſequeretur ꝙ ſacerdos aut laicus exiſtēs in peccato mortali ⁊ faciēs aliqua ſuffragia non iuuaret defunctos: ꝯñs eſt falſuȝ ergo ſequela probat duplici authoritate. Prima eſt Gregorij in paſtorali dicentis. Cuȝ is: qui diſplicet ad intercedendũ mittit ſepe irati animus ad deteriora prouocat Scḋa habet Joan. 9. ca. ſ. Deus peccatores non audit. ¶ Pro huius argumenti ſolutione eſt aduertenduȝ ꝙ duplicia ſunt ſuffregia. Quedam ſunt priuilegiata. vt ſunt illa in quibus includuntur ſacramēta: et talia proſunt: q̃uis fiant a peccatoribus. Idcirco miſſa celebrata a ſacerdote concubinario prodeſt defunctis. ¶ Alia ſunt ſuffragia nõ priuilegiata ſicut vigilie mortuorũ: ſeptē pſalmi penitentiales. ⁊ ſic de alijs oronibus: ⁊ talia ſi fiant a peccatore diſtinguendum eſt. vel fiunt in perſona eccleſie ⁊ tunc proſunt defunctis ſi autem fiant in perſona alicuius iuſti precipientis talia fieri cuã pro

ſunt ſed non tantū ſicut prodeſſent ſi fierent ab habēte grām gratū faciendem. Sed ſi pręcipiens ꝛ dicēs talia ſuffragia ſint in pctō mortali: non proſunt. Similiter ſi talis peccator dicat in propria perſona non proſunt defunctis. ℂ Iſto notato facile eſt rńdere ad argumentum ꝑ diſtintionem. ꝛ ad primā autoritatem Gregorij dicendū eſt ꝙ habet verum: qñ talis intercedit pro ſeipſo. Alia authoritas eſt cuiuſdā ęccl nondū victi vt dicit gloſſa Aug.

ℂ Queritur tertio circa eandē diſt. Quibus defunctis proſunt ſuffragia. ℂ Pro hui⁹. q. intelligentia eſt notandum ꝙ aīę ſe habēt in quadruplici differētia. Quędā em̄ ſunt ſaluatę ꝛ quędā damnatę ꝓpter peccatum mortale: ꝛ quędā damnatę ꝓpter ſolum pctm̄ originale: ꝛ quędā detinentur in purgatorio. ꝛ ſolū eſt controuerſia apud doctores de ſecunda differentia. Nā prępoſitin⁹ tenet ꝙ ſuffragia proſunt aīab⁹ dānatis propter peccatū mortale: ꝛ vt fugeret ab errore Origenis iam cōdemnato aſſerit ꝙ tale iuuamē erit ante diem iudicij: ſed poſt diē iudicij redibunt eadem tormenta ꝛ nulla tunc proderūt ſuffragia. ℂ Sed hęc opinio eſt contra iuſticiam diuinam. Nā poſtꝗ̄ remanet idē pctm̄ in ipſis debꝫ etiam remanere eadē pœna. ℂ Ideo Gilbertus porretanus ponit vnum alium modū. ſ. ꝙ iuuanť aīę dānatę per ſuffragia: ſed tale iuuamen fit per diminutionē pœnę ſcd̄m proportionē geometricam ſic. ſ. ꝙ primū ſuffragiū aufert medietatē pœnę. ꝛ ſcd̄m ſuffragiū medietatem illius pœnę quę remanet: ꝛ ſic cōſequenter de alijs ſuffragijs: ꝛ quia non datur vltima pars proportionalis in ꝯtinuo: ideo ſemper remanebit eadē pęna: ꝗ̄ꝗ̄ multiplicentur ſuffragia. ℂ Sꝫ reuera hęc opinio eſt oīno irrōnabilis ꝛ hęretica. Nā non pōt dari rō: quare ſecundum ſuffragium non aufert tantam pœnā ſicut primum ſi ſit adeo bonum vel melius ꝗ̄ primū. Inſuper ſi non deueniemus ad vltimam pœnā tamen deueniem⁹ ad pœnā inſenſibilem ꝛ imperceptibilē ſicut in continuo poſſum⁹ deuenire ad ꝑtem imperceptibilem: et tunc tales damnati non amplius punientur. ℂ Propterea dn̄s Guilerm⁹ Altiſidorenſis ponit alium modū. ſ. ꝙ ſuffragia proſunt per modū confortationis: verbi grā: ſi aliquis ferret aliquod graue pond⁹ ꝛ ſudaret ꝛ in medio itineris lauaretur facies ei⁹ aqua frigida: vel dareť ei ſemel ad bibendum. ℂ Sed etiā iſte modus nihil valet: qꝛ vel pœna diminueretur per hoc vel nō diminuereť. ſi ſecundum non proſunt. ſi primū tandem tot poſſunt applicari ſuffragia ꝙ oīs pęna tolleretur. ℂ Quare relictis oīb⁹ iſtis modis ponēdę ſunt 4. cōcluſiones ſm̄ mentū oīm aliorum doctorū. Prima eſt iſta. Suffragia non proſunt aīabus beatis. Iſta concluſio probatur authoritate Auguſt. dicentis. Iniuriā facit martyri: qui orat pro martyre. et propter hanc cauſam collecta diui Leonis papę mutata eſt. Nā antea Romana eccleſia rogabat pro aīa

ipſius diui Leonis: modo vero ro-
mana eccleſia rogat ipſam animaʒ
diui Leonis vt intercedat pro nobiſ
ad dñm. Pariforma quādo canta-
batur miſſa de requiē p diuo Tho-
ma cantuariēſi: angeli cecinere Le
tabitur iuſtus in dño. Preterea aię
beate nullo indigēt: ergo ſuffragia
noſtra non proſunt illis. Scđa con-
cluſio eſt iſta. Suffragia viuorū nō
proſunt aiabꝰ damnatis propť pec
catū mortale iſta ꝯcluſio pꝫ authori
tate Diui Grego. in. 34. lib. morali-
um ſiľr Auguſt. dicit ſi ſcirē patrem
meū eſſe damnatū non rogarē ma-
gis pro eo ꝗ̄ pro diabolo inſuper ſi
prodeſſent remitteretꝛ poena dam-
natoꝝ: qđ eſt contra illud Job. In
inferno nlľa ē redēptio. Tertia ꝯꝰ
eſt iſta ſuffragia non proſunt aiabꝰ
damnatis propť ſolū originale. hęc
ꝯcluſio ꝓbatur authoritate Auguſt.
dicentis ſuffragia nō prodeſſe illis
qui ſine fide diſceſſerūt ſꝫ tales aię
nullaʒ habuerunt fidē igitur. non ꝓ-
ſunt eis ſuffragia preterea non vni-
untur nobiſcū p charitatē ipſę neqꝫ
aliquę damnatę aię ergo nullis dā-
natis aiabus ſuffragia poſſunt pro-
deſſe. Quarta ꝯꝰ eſt iſta ſuffragia ꝓ
ſunt aiabus in purgatorio. iſta ꝯclu
ſio patet authoritate Diui Dionyſij
ꝛ ſancti Auguſt. ꝛ Gregorij ꝛ oīum
ſanctoꝝ. pōt etiā probari ſufficien
ti diuiſione ſic. ſ. ſuffragia eccľię ali-
quibus proſunt ex determinatione
pręcedentis. qˡˢ. ꝛ nō proſunt aiabꝰ
btis neqꝫ damnatis ergo aiabus in
purgatorio proſunt.

¶ Contra primam concluſio-
neʒ arguitur ſic ſancta mater eccľa
i quadā collecta miſſę orat dominū
deū ꝙ ſicut ſanctis proſunt ad gľiaʒ
ſacřa ita proficiant nobis ad mede-
lā ergo ſancti in cęlo poſſunt iuuari
p ſuffragia. ¶ Ad hoc argumentuʒ
rńdetur ꝙ ſancta mater eccľia non
intendit de gľia eſſentiali ſꝫ de gľia
accñtali ideo: qꝛ nos celebramus fe
ſtiuitates ipſorum ſanctoꝝ: quę qui-
deʒ feſtiuitates redundant in gľiam
ꝛ honorē ipſoꝝ. Contra iſtā ſolutio
nem arguitur ſancti in cęlo non gau
dent ſolum de bono proprio: ſed de
nřis bonis: iuxta illđ ſaluatoris Lu
cę. 15. Gaudiū eſt angelis dei ſuper
vno peccatore pœnitentiaʒ agente
ergo bona noſtra proſunt ſanctis.
¶ Hęc replica idē concludit cum ar
gumento. ſ. ꝙ proſunt ad gľiam ac-
cidentalē. Nā gaudiū de bonis nřis
non eſt eſſentiale: ſed accidentale.
¶ Contra iſtā ſolutionē arguitur ſa
cramenta nouę legis efficiūt quod
figurant ſꝫ pars hoſtię in calicē miſ-
ſa figurat eos: qui in patria vitā ęter
nam ducunt ergo in ipſis ſacřa effi-
ciunt gřam. ¶ Ad hanc replicam rń
detur negando ꝯñam. Nā nō opor-
tet ꝙ in omnibus efficiant qđ figu-
rant: ſed ſatis eſt in aliquibus. Naʒ
vt Magiſter ſňarum in. 12. diſti. hu-
ius. 4. aſſerit ſm̄ Sergium papam
illa pars in calicē miſſa corpus xpi.
qđ iā ſurrexit monſtrat. ꝛ certum eſt
ꝙ nihil facit in ipſo.

Scđo arguitꝛ ſic. contra ſcđam
concluſionem. habetur in. 12. ca. 2ˡ.
libri Machabeorum ꝙ inuenerunt
ſubtunicis interfectorum denarijs

idolorum: a quibus lex prohibet iu dęos: et immediate ſubiungit quod Iudas Machabęus duodecim milia dragmarum argenti miſit hieroſolymam ad rogandū deum pro ipſis tunc arguitur ſic. Iſti interfecti fuerant damnati et Iudas Machabeus fecit rogare pro ipſis ergo ſuffragia proſunt damnatis: cōſequentia probatur Iudas Machabęus erat vir doctus in lege: quia de tribu Leui et ſacerdotali et erat bonus vir ergo niſi ſuffragia prodeſſent dānatis non iuſſiſſet illa fieri. Iam probatur prima maior: peccauerunt mortaliter iſti interfecti et ſtatim mortui ſunt ergo fuerunt dānati. ¶ Ad hoc argumentū rūdetur duobus modis. Uno modo negando maiorem: et ad probationē negatur iterum maior: ſed ſolum peccauerunt venialiter ex cupiditate auaritię. Alio modo rūdetur concedendo ſcdam maiorem et negatur cōſequentia: et rō ē quia qū viderunt ſe lethaliter lęſos cognouerunt quod hoc erat propter peccata ſua maxie: quia videbāt ſocios ſuos nullo modo lęſos qui nō acceperūt tales denarios idolorum: et ideo penituit eos nimium ergo nō eſt mirum ſi fuerūt ſaluati: et ſi bonus Iudas iuſſit fieri ſuffragia pro eis. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur. Aug. in li. allegato inquit. Ad hoc proſunt ſuffragia vt ſit plena remiſſio. vel ad hoc vt tolerabilior ſit eorū damnatio: ſed ſolum illi ſunt damnati qui in vltimo inferno ſunt ergo damnatis proſunt ſuffragia. ¶ Ad hanc replicam rūdetur: quod Aug. non loquitur ibi de damnatione ęterna ſed ſolum temporali qua damnatę ſunt aīę in purgatorio ad certum tempus. i. condemnatę ſiue iudicatę.

¶ Tertio arguitur contra eandē concluſionem. In vitis patrum habetur et Damaſcenus refert in ſermone de ſuffragijs mortuorum quod ſanctus Macarius inuenta caluarie ſudit orationē quęrens cuius eſſet et ipſum caput rūdit quod cuiuſdā ſacerdotis gētilis idolatrę et affirmauit ſe et alios damnatos orōne Macarij iuuari. ¶ Ad hoc argumentū rūdetur quod multi ſtulti credentes magnificare ſanctos ponunt multas hęreſes in vitis ſctōrum: ideo parua fides ē talibus adhibenda. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur. Ioānes Damaſcenus in ſermone allegato narrat: quod Gregorius oratione ſua ſaluauit Traianum imperatorē: et Traianus fuit damnatus ergo ſuffragia proſunt damnatis. ¶ Hęc replica facile poſſet euitari: dicendo quod eſt mera fabula de Traiano et Gregorio: ſed replicatur. nam apli et alij ſancti et maxime noſter Uincentius ſympatriotes ſuſcitauerūt multa corpa mortuorum: qui mortui ſunt in peccato mortali: et illi qui moriuntur in peccato mortali ſunt damnati in inferno ergo ſuffragia proſunt dānatis. Ergo neceſſariū eſt rūdere aliter quamuis eſſet fabula de Traiano. ſ. quod dñs deus ab ęterno iam nouit pro quibus mortuis ſuſcitandis ſui glīoſi ſancti debēt ſe exorare: et ideo tales mortuos non damnat: ſed ſuſpēdit ſententiā ſuam vſque ad illud tempus in quo vult eos ſuſcitare precibus ſuorum ſanctorum: et proportiona-

biliter ſi hiſtoria Traiani ſit vera: ē dicendum q̄ dñs deus non damnauit Traianum: q2 ab eterno ſciebat diuū Gregorium ſe pro eo fuiſſe rogaturum.

¶ Contra tertiam concluſiōez arguitur ſic. Suffragia eccleſię proſunt pueris in limbo ergo concluſio falſa: añs probatur: pueri detinent ibi pro pctō alieno ergo valde rōnabile eſt q̄ per merita aliena iuuent. ¶ Ad hoc argumentū rñdet negando añs: ⁊ ad probationē negat añs Jmmo detinent pro proprio peccato originali. ſed bene vex eſt q̄ peccatum primi parentis fuit in cauſa: quare pueri peccatū originale contraxerunt. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur ſic. Peccatū originale in iſto mundo delet in paruulis per meritum alienuz ergo in limbo poteſt etiam deleri per meritū alienum. ¶ Ad hanc replicā reſpondet negando ꝯñam: ⁊ rō eſt: quia q̄ diu ſunt in iſto mundo ſunt viatores: et ideo ſunt in ſtatu merendi et demerendi: ſed qñ ſunt in limbo non amplius ſunt viatores: ſ3 ſunt in termino ⁊ extra ſtatum merendi ⁊ demerendi.

¶ Contra quartā concluſionē arguitur ſic. Purgatoriuz eſt pars inferni ergo ſuffragia nō ꝓſunt aiabus exiſtentibus in purgatorio: ꝯſequentia probatur: q2 alias in iferno eſſet redemptio. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur: q̄ illa authoritas Job in inferno nulla eſt redemptio intelligitur de loco damnatorū: qui proprie vocatur infernus: q̄uis interdū capit infernus vt continet .5. receptacula.

¶ Scdo arguit contra candē concluſionē: ſequeret q̄ taliter poſſent multiplicari ſuffragia q̄ aia: q̄ erat obligata manere per vigiti annos in vna die liberaret: imo in vna hora: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela ē nota: ſi pro illa aia fiant multa ſuffragia in vna hora. Jam probat falſitas ꝯñtis. talis aia non eſt ſufficiēter purgata ergo nō liberabit in vna hora: añs probat: talis aia non ſufficiēter ignē purgatorij paſſa eſt: ergo nō eſt ſufficiēter purgata. ¶ Ad hoc argumentū rñdet concedendo ſequelam: ⁊ negando minorē: et ad probationē negat añs: et ad probationem negat iterū añs: rō eſt: quia ſuffragia viuorū cōputant illi: perinde q̄ſi ipſamet aia illa feciſſet q̄ ad ſatiſfactionē. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguit: ſequeret q̄ oia opa meritoria poſſent prodeſſe aiabus in purgatorio: ꝯñs eſt falſum ergo falſitas ꝯñtis probat: ſequeret q̄ indulgētię poſſent illis prodeſſe: ꝯñs eſt falſum ergo. ¶ Ad hanc replicā reſpondetur concedendo ſequelaz et negando minorem: ⁊ ad ꝓbationem conceditur per modum ſuffragij. vt ſuperius declaratuz eſt: ⁊ dūmodo placeat romano pontifici: et negatur minor.

¶ Tertio arguitur ſic. Sequeretur q̄ ſi aliq̄s bonus xp̄ianus moreretur in gr̄a debitor magnę pœnę tpalis ⁊ relinqueret multas pecunias pro ſuffragijs faciendis pro aia ſua ⁊ heredes retinerent pecunias

talis bonus xp̄ianus puniret in purgatorio: ꝯñs eſt falſum igitur ſequela probatur eſt debitor poenę ꝛ ipſe non ſatiſfacit nec aliqs alius ergo punieẗ in purgatorio. Jam probaẗ falſitas ꝯñtis iuſſit illa fieri ergo d̄ debet ſufficere ad hoc ꝙ liberetur. ¶ Ad hoc argumentū r̄ndetur concedendo ſequelā ꝛ negando minorē Et ad probationē negaẗ ꝯña ſed bñ veruꝫ eſt ꝙ ratione illius bonę volitionis: qua iuſſit fieri ſuffragia non tantuꝫ punietur. Inſup meruit p̄mīū eſſentiale. ꝛ heredes punientur a dño deo. ¶ Sed pone ꝙ talis bonus xp̄ianus in propria perſona dedit pecunias aliquibus ſacerdotibꝰ vel religioſis pro talibus ſuffragijs celebrandis ꝛ tales ſacerdotes vel religioſi non curāt ſed faciunt bonū vultuꝫ ex illis pecunijs tunc quęres an talis bonus xp̄ianus punietur in purgatorio. ¶ Ad hoc r̄ndetur affirmatiue ſed tunc plus meruit ꝗ̄ ſi ſolū iuſſiſſet: de p̄mio eſſentiali.

¶ Quarto arguiẗ ſic ſequereẗ ꝙ exequię prodeſſent aīabus ī purgatorio ꝯñs eſt falſum igitur ſequela probaẗ authoritate Athanaſij expreſſe aſſerentis exequias multum prodeſſe defunctis. Inſup patriarchę fuerunt multuꝫ ſoliciti ꝛ curioſi circa ſuas ſepulturas vt patet d̄ Jacob. q̄ fecit Joſeph iurare ſibi ꝙ ſe ſepeliret in duplici ſpelunca Ebrō. Preterea ſepelire mortuos ē opus mię ergo ſi dirigatur in poenā debitaꝫ ipſis aīabus proderit. Jam probatur falſitas ꝯñtis authoꝛᵗᵉ. Augu. in libro de cura pro mortuis agēda dicentis corpori humano quidquid impediẗ non eſt p̄ſidiū ſalutiſ ęterne: ſed humanitatis officiū. Siliꝛ diuus Grego. in. 4. dialogoꝛuꝫ inquit curatio funeris: conditio ſepulturę: pompa exequiaꝝ magis ſunt viuorum ſolatia: ꝗ̄ ſubſidia mortuoꝛuꝫ igitur exequię nō proſunt defunctis ¶ Pro ſolutione huius argumenti eſt aduertendū ꝙ exequię mortuoꝝ ſi fiant propter vanam glīam nullo mō proſunt: ſi ṽo fiant propter deū etiā non proſunt ipſis defunctis ad augmentū glię eſſentialis ꝛ ita itelligūtur authoritates Gregorij ꝛ Auguſtini ſed bñ ꝓſunt defunctis quo ad ſatiſfactionem dummō viui referāt tales exequias ad ſatiſfactioneꝫ ipſorum defunctorum.

¶ Queritur quarto circa eandē diſtin. an ſuffragia: quę fiunt ſpecialiter pro aliquo ſolū ipſi proſunt ¶ Pro huiꝰ. q. intelligentia eſt notandum ꝙ p̄poſituꝰ tenet oia ſuffragia ęqualr̄ oībus prodeſſe ſi ſint ęqualr̄ digni ꝛ ſi inęqualiẗ magis ꝓſunt illis qui ſunt digniores. i. q̄ maiorem hñt charitatem.

¶ Contra iſtam opinionē ar. iuſticia humana exemplata ē a diuina ſed ſ꞉ iuſticiā humanā ſi aliquis debitū ſoluat pro aliquo illū ſolum abſoluit ꝛ nō alios ergo cum ille qui facit ſuffragiū quodammodo debitū ſoluat illius pro quo facit: illi ſoli proderit. ¶ Preterea fruſtra fierēt ſuffragia ī eccl'ia ſpecialiter pro aliquo ꝯñs eſt abſurdum ꝛ ꝯtra vſum ꝛ conſuetudinē vñs ecclię igitur opinio nulla. ¶ Propter iſta alr̄ eſt r̄ñ

dendū ad.q.pro cuius rñſione vlterius eſt aduertendū ꝙ duplex eſt valor ſuffragiorū.ſ.gñalis ⁊ eſt conſolatio quedã:quam habent oēs exñtes in charitate de bono ope meritorio:qꝛ charitas congaudet oī veritati vt aſſerit Apol.pīmę ad Corinth. 13. Cap. ⁊ iſtomodo ſuffragia plus proſunt illi qui ē in maiori charitate ꝙ̃ illi qui eſt ī minori charitate.cauſa eſt qꝛ ratione maioris charitatis maiorē habet conſolationē. Alius ē valor ſpecialis.ſ.ꝑ modum ſatiſfactionis ⁊ recompenſationis alicuiꝰ poenę et ſic ſolū valent illi ad quem applicanł ꝑ intentionẽ facientis talia ſuffragia. ¶ Sed ꝯtra hoc videł ꝙ ille pro quo fiunt ſuffragia maiorem conſolationē habeat ꝙ̃ ille qui eſt in maiori charitate pro quo non fiunt talia ſuffragia qꝛ iſte pro quo fiunt ſuffragia liber. ał a poena aliꝰ vero non. ¶ Ad hoc rñdeł ꝙ verum eſt ꝙ talis pro q̃ fiunt ſuffragia maiorē conſolationē habebit ꝙ̃ aliꝰ ea ratione:qua tale opus eſt ſatiſfactoriū:non tñ ea ratione qua tale opus eſt meritoriū vitę ęternę. ¶ Jſtis notatis rñdetur ad.q.ꝑ duas cōcluſiones. Quaꝝ pīma eſt iſta loquendo de valore gñali pars negatiua.q^{is}. eſt vera. Scḋa ꝯº. eſt iſta loquendo de valore ſpeciali pars affirmatiua q^{is}.eſt vera Ambę.ꝯ^{nes}.patēt ex notabilibus.

¶ Contra ſcḋam concluſionẽ arguitur ſic lumen ſpirituale eſt magis coicabile ꝙ̃ corporale ſed lumē candelę corporale:ꝙ̃uis ſolū candela accēdatur pro vno:ęqualił oībus prodeſt ergo ita erit a fortiori ꝺ valore ſuffragiorum : qui eſt quoddaẽ lumē ſpirituale. ¶ Ad hoc argumētum rñdetur negando ꝯñaẽ ⁊ diſcrimen eſt:qꝛ lumen ſpũale ſuffragiorum cōicatur per modū ſatiſfactionis nō autē lumē cādelę. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguił ſic. ſequeretur ꝙ paupes eēnt deterioris ꝯditionis ꝙ̃ diuites ꝯñs eſt falſum ergo ſeq̃la probał:pauperes nequeūt habere magna ſuffragia ꝓpter defectuẽ pecuniarum ⁊ diuites bene poſſunt habere ergo pauperes ſunt deterioris cōditionis ꝙ̃ diuites. ¶ Ad hāc replicam rñdetur diſtinguendo ſeſequelam.vel quo ad pręmiū eſſentiale comparandū ⁊ ſic negatur illa nec probatur in iſto ſenſu.vł quoad pręmium accidentale cōparandum et ſic conceditur illa ſequela ⁊ negatur minor.

Scḋo arguitur ſic. Suffragia ideo proſunt alicui:quia ille meruit in hac vita:vt poſtea poſſent ſuffragia ſibi ꝓdeſſe ſed ille qui habẽ maiorem charitatem magis meruit ꝗ̃ ſuffragia magis ꝓſunt habenti maiorem charitatē ꝙ̃ minorem habēti maior eſt Aurelij Aug. et magiſter allegat in preſenti diſt. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ꝯñaẽ et rō eſt:quia ille qui habet maiorẽ charitatem: ꝙ̃uis magis meruit in hac vita ꝙ̃ alius:meruit tamē cōditionaliter.ſ.ſi aliqua pro ſe fierent: et ideo ſi nulla pro eo fiunt:nihil ꝓſunt illi. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguitur. ſequereł ꝙ ſuffragia pro multis facta non tm̃ valerēt vnicuiꝗ

ꝙ ipſorum ſicut valerent ſi facta eſ
ſent pro paucis: ꝯñs eſt falſuȝ ergo
falſitas ꝯñtis probat: ſequeretur ꝙ
melius eſſet eſſe in vna parochia p
ua ꝙ̄ in vna magna: ꝯñs eſt falſum
ergo. ¶ Ad hanc replicã rñdet cõce
dendo ſequelam ⁊ negãdo minoreȝ
et ad probationem diſtinguendum
eſt. vl' ſi fiant tot ſuffragia in parua
parochia: quot in magna: ⁊ ſic cõce
ditur illa ⁊ negatur minor. vel ſi nõ
fiant ⁊ ſic negat illa ſequela. Unde
regulariter plures miſſę ⁊ plures ꝑ
dicatiões ⁊ plura bona fiunt in ma
gna parochia ꝙ̄ in parua.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequere
tur ꝙ non liceret ſacerdoti celebran
ti pro aliquo addere vnam collectã
pro aĩa patris ſui: ꝯñs eſt cõtra cõeȝ
cõſuetudinem eccleſię ergo ſequela
probatur: talis ſacerdos addendo
vnam collectam vel plures: defrau
dat illum pro quo celebrat ergo nõ
licet tali ſacerdoti addere collectaȝ
patris ſui. ¶ Ad hoc argumentũ rñ
detur diſtinguendo ſequelã. vel ta
lis ſacerdos intẽdit ſolum facere p
ticipem aĩam patris ſui illius colle
ctę quam ipſe addit: ⁊ ſic negat illa
et ad probationẽ negat añs: rõ eſt:
quia totaȝ miſſam dempta collecta
intendit dare illi pro quo celebrat.
Idcirco nullã iniuriam ei facit ſi ad
dit vnam collectam vel duas: et fa
cit participẽ aĩam patris ſui illi⁹ col
lectę vel illarũ collectarum. vl' inten
dit dare aĩę patris ſui vltra collectã
aliqd de valore miſſę ſpeciali: et ſic
negatur illa ſequela. Nam certũ eſt
ꝙ tunc defraudaret illũ pro quo ce
lebrat. ¶ Contra iſtã ſolutioneȝ ar
guitur miſſa eſt infiniti valoris ergo
poteſt facere aĩam patris ſui parti
cipem: añs probat: continetur in ea
xp̄s qui eſt infiniti valoris ergo miſ
ſa eſt infiniti valoris. ¶ Ad hanc re
plicam rñdet negando añs: intelli
gendo de valore quo ad ſatiſfactio
nem et quo ad probationem negat
ꝯña: rõ eſt: quia ſaluator noſter xp̄s
quo ad ſatiſfactionẽ ſolum finite ſa
crificium miſſę acceptat. Idcirco ſi
ſacerdos obliget dicere vnã miſſaȝ
pro ſorte ⁊ vnã alteraȝ pro platone
non ſatiſfacit dicendo vnã: ſed tene
tur dicere duas. ¶ Contra iſtam ſo
lutionem arguitur. Religioſi et ca
nonici recipiunt plures obitus ⁊ ce
lebrando vnuȝ ſatiſfaciũt pro. 4. vl'
5. vel. 10. ⁊ ſic d̄ aliis ergo ſolutio cũ
correlario eſt nulla: añs probat: nul
lam formant conſcientiaȝ recipere
obit⁹ multos ⁊ ſoluȝ celebrare vnũ
ergo ſatiſfaciũt: ꝯña tenet: q2 alias
eſſent in periculoſo ſtatu. ¶ Ad hãc
replicam rñdetur diſtinguendo mi
norem. vel illi qui fundãt tales obi
tus ſciunt conſuetudinẽ ipſorum. ſ.
ꝙ pro. 5. vel. 10. nõ faciunt niſi vnuȝ
obitum: ⁊ ſic conceditur illa ⁊ nega
tur ꝯña: rõ eſt: quia volenti nõ fit in
iuria. vel tales fundatores neſciunt
ꝯſuetudinẽ. ⁊ tũc religioſi vl' canoni
ci tenent dicere multas ⁊ ſi nõ dicãt
peccant mortaliter et fraudant eos
ſi autem dicant ipſis conſuetudinẽ
et conſentiant tunc etiã nulla fit in
iuria ſi vnuȝ celebrent obitũ ꝓ mul
tis. ¶ Circa reſolutionẽ hui⁹. q. du
bitabis. an rector recipiens vnuȝ ſo
liduȝ pro miſſa ⁊ faciens celebrare

pauperem ſacerdotem pro decē denarijs iuſte retineat ſibi duos denarios. ¶ Ad hoc dubium rn̄det negatiue: et de iſto dubio eſt maior difficultas in Francia: q2 pariſijs aliqui dant tres ſolidos pro miſſa ⁊ aliqui duos ſolidos cū dimidio ⁊ aliq̄ duos duodenos p̄ciſe: ⁊ aliqui. 20. denarios ſiue duos carolos: ⁊ aliq̄ mali rectores accipiunt tres ſolidos pro vna miſſa ⁊ dant ſolū ſacerdoti. 20. denarios vel duos ſolidos: ⁊ certū eſt q̄ tales male faciunt ⁊ tenentur ad reſtitutionem: ſed ſi talis rector retineret illum ſolidū vt cum vno alio faceret celebrare vnā aliā miſſam: tunc nō male faceret. Sed ego conſulo q̄ quidq̄d acceperint: dent pauperi ſacerdoti.

¶ Queritur quinto circa eandem diſt. An ſctī audiant et cognoſcant orationes noſtras. ¶ Pro huius. q. declaratione eſt notandū q̄ eſſentia diuina eſt ſufficiens mediū cognoſcendi oīa p̄ſentia: p̄terita: futura ⁊ poſſibilia. Qd̄ patz: nā dn̄s deus videndo ſuam eſſentiā intuetur oīa p̄ſentia: p̄terita: futura et poſſibilia. ¶ Iſto notato rn̄detur affirmatiue ad. q. Iſta concluſio probatur: q2 alias ſctā mater eccleſia non rogaret ſctōs vt ipſi pro nobis intercederent.

¶ Contra iſtam reſponſionē arguitur ſic authoritate Aug. ſup illud yſaie. 43. ca. ſ. Pater noſter es et Abraham neſciuit nos et Iſrael ignorauit nos dicētis. Mortui etiā ſancti neſciunt quid agāt viui: q̄uis ſint filij ſui: ergo ſancti non cognoſcunt orōnes noſtras. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur q̄ yſaias loquebatur pro tempore pro quo Abrahā et Jacob erant in limbo: ⁊ certū eſt q̄ tunc non cognoſcebāt ea que fiebant circa filios ſuos. Et Aurelius Aug. intelligit q̄ ſancti non cognoſcunt ex naturis ſuis propter nimiā diſtantiam que eſt inter ipſos ⁊ nos Nihilominꝰ cognoſcūt per verbū diuinum in quo oīa relucent tanq̄ in ſpeculo: eſt tn̄ differentia: q2 ſpeculum eſt naturale ⁊ non eſt in poteſtate ipſius quin videant oīa que repreſentantur p ipſum. Verbum tn̄ diuinum eſt ſpeculū voluntariū: ita q̄ btī non vident niſi ea q̄ vult oſtēdere. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē ar. In 22. ca. 4. regū dictū eſt regi Joſie. q2 ſicuiſti corā me colligā te ad p̄res tuos vt non videant oculi tui mala oīa: que inducturus ſū in locū iſtū ergo ſctī non cognoſcūt orōnes noſtras. ¶ Ad hoc eodē modo rn̄det: q̄ Joſias deſcendit ad limbū: ⁊ nō vidit mala que paſſi ſunt filij ſui: q̄ ducti ſunt captiui in babyloniā: ſed modo eſt in celo ⁊ oīa illa cognoſcit in verbo. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguit. ſi ſancti nō cognoſcerēt orationes noſtras in verbo diuino: ſeq̄retur q̄ iuuarent nos ſemp ⁊ ꝯtinuo darent nobis concilia: ꝯn̄s eſt cōtra experientiā ergo ſequela probatur: charitas in iſto mundo cōtinuo p̄bet cōciliū ⁊ auxiliū: ſz charitas patrie celeſtis eſt perfectior ergo cōtinuo ſancti iuuant nos. ¶ Ad hāc replicā rn̄det negando ſequelā: ⁊ ad probationē negat ꝯn̄a: rō eſt: quia ſepenumero ſctī vident in verbo di

uino qđ non placȝ ipſi: ideo non fa-
ciunt. nam ſemp̄ cōformant volūta
tes ſuas voluntati diuinę.
¶ Scđo arguit ſic. Solꝰ deus
poteſt cognoſcere cogitationes hoīȝ
Iuxta illud Solomonis. Tu ſolus
deus noſti renes ⁊ corda hoim: ſed
multę ſunt orōnes mētales ergo ta-
les orōnes mentales ſancti non co
gnoſcunt. ¶ Ad hoc argumentuȝ re
ſpondetur negando ꝯñam: ⁊ rō eſt:
quia deus reuelat eis tales orōnes
in verbo. ¶ Contra iſtam ſolutiōeȝ
arguit. ſi ſancti cognoſcerent in ver
bo orōnes nr̄as maxie eſſet vt ipi in
tercederent pro nobis ſed interceſ-
ſio ſanctorum pro nobis eſt ſuperua-
canea ergo ſcti non cognoſcunt orō
nes in verbo: maior eſt lucida ⁊ mi-
nor probat. vl̄ ſancti vidēt in verbo
deum velle facere qđ petimus vl̄ vi
dent deum nolle qđ petimus. ſi ſcḋm
certum eſt ꝙ non rogabūt deū pro
nobis: qꝛ tunc difformarēt volunta
tes ſuas voluntati diuinę qđ eſt im
poſſibile. ſi primum ſine ipſoruȝ in-
interceſſione deus faciet ergo etiaȝ
fruſtra tunc rogabunt deū pro nobiſ
¶ Ad hanc replicaȝ rñdet negando
minorem: ⁊ ad probationeȝ dico ꝙ
non oportet ꝙ ſancti videant aliqđ
illorum: immo interdū dubitant et
neſciunt quid deus eſt facturus: cō-
tingit tamē aliqñ ꝙ vident deū vel-
le facere qđ petimus: ſed etiā vidēt
ꝙ non vult facere ſine orōnibꝰ ipſo-
rum ſanctorum: ⁊ tunc neceſſarium
eſt ipſos ſctōs p̄ nobis intercedere.

Si valde malis det̄ mitigatio pene. Diſtin. XLVI.

SEd querit
hic de val-
de malis.
vtrum ⁊ ip
ſi in aliqua
penarū mi
tigatiōe di
miſericordiaȝ ſentiant vt minꝰ
ꝙ̄ meruerint puniantur. Qui-
dā autumant eos nullaȝ releua
tionem pene habituros. quod
cōfirmant. Iacobi authoritate
dicentis Iudicium ſine miſeri
cordia fiet illi qui non fecit mi-
ſericordiam. Aug. etiā ait. Mi
ſericordia hic iudiciū in futuro.
Idē diſtinguēs quomodo om
nes vie dñi ſint miſericordia. ⁊
veritas ait. Erga ſanctos om̄es
vie di miſericordia: erga iniquos
omnes veritas quia ⁊ in iudi-
cando ſubuenit. ⁊ ita non deeſt
miſericordia. ⁊ in miſerando id
exhibet quod p̄miſit ne deſit ve
ritas. Erga omnes aūt quos li
berat ⁊ ꝯdemnat om̄s vie ſunt
miſericordia ⁊ veritas. quia vbi
non miſeretur: vindicte veritas
datur. Dicens vbi non miſere
tur dat intelligi aliquid a do fie
ri vbi ipſe non miſeret. Sȝ his
occurrit quod ait Caſſiodo. ſu-
per ps. l. loquens de miſericor

dia τ pietate dei. Hec duo iquit res iudicio dei ſemper adiuncte ſunt. Ergo τ in punitione ma-loꝝ non eſt iuſticia ſine miſericordia. Idẽ de iudicio τ miſericordia ait. Hec duo mutua ſo-cietate ſibi iũgũtur. In his breuiter omnia opera dei includit. Aug. quoq; reſpõdẽs illis qui reproborũ ſupplicia finem ha-bitura contendũt. ita illorum repellit opinionẽ aſſerens repro-bos perpetuo puniendos vt eorum ſupplicia mitigari aliqua-ten⁹ non neget. Fruſtra inquit nonnulli eternam damnatoꝝ penã τ cruciatus ſine intermiſ-ſione ꝑpetuos hũano miſeran-tur affectu. atq; ita futuruꝫ eſſe nõ credunt. Non quidẽ ſcripturis aduerſando diuinis. ſed pro ſuo motu dura queq; mollien-do τ in leniorẽ flectendo ſententiã. que putant in eis terribilius eſſe dicta q̃ veri⁹. Non enim inquiunt: obliuiſcetur miſereri deus aut ꝯtinebit in ira ſua miſe-ricordias ſuas. Hoc quideꝫ in pſalmo legitur ſed de his intel-ligitur q̃ ſunt vaſa miſericordie: quia τ ipſi non ꝓ meritis ſuis: ſed deo miſerante de miſeria li-berantur. Aut ſi hoc ad omnes eſtimãt pertinere. non ideo ne-ceſſe eſt vt damnationẽ opinentur finiri poſſe eoꝝ: de q̃bus dictum eſt. Ibunt hi in ſuppliciũ eternũ. Ne hoc modo putetur habitura finẽ felicitas eoruꝫ de quibus econtrario dictum eſt. Iuſti autẽ in vitam eternã. Sꝫ penas damnatorũ certis tẽpo-ribus eſtimẽt: ſi hoc his placet: aliquatenus mitigari. Et ſic q̃ppe itelligi poteſt manere ira dei in illis. i. ipſa dãnatio. Hec eñ vocatur ira dei non diuini ani-mi ꝑturbatio vt in ira ſua. i. manẽte ira ſua non contineat miſerationes ſuas. non eterno ſup-plicio finẽ dando. ſed leuamen adhibẽdo vel interponẽdo cruciatibus. quia nec pſalmus ait ad finiendã iram ſuam vel poſt irã ſuaꝫ. ſed in ira ſua. Que ſi ſola eſſet: alienari a regno dei τ carere magna multitudine dulcedinis dei taꝫ grandis tamen eſt pena vt ei poſſint nulla tormenta que nouim⁹ compari ſi illa ſit eterna: iſta autẽ ſit quãlibet mł tis ſeculis longa. Manebit ergo ſine fine mors ꝑpetua damnatorũ τ ipſa omnibus erit cõ-munis ſicut manebit cõmuni-ter omniũ vita eterna ſanctoꝝ. Ecce ita aſſerit hic penas reproboruꝫ non eſſe finiendas. quod

nõ impꝛobat ſi dicatur eoꝝ ſupplicio aliquod leuamen adhiberi. Unde non incõgrue dici poteſt deuȝ ⁊ ſi iuſte id poſſit. non omnino tm̃ punire malos in futuro q̃tũ meruerunt. ſed eis aliquid q̃tumcunq̧ mali ſint de pena relaxare.

Determinat pꝛemiſſas auctoꝛitates.

¶ Quod ergo dictũ eſt iudicium ſine miſcdia fieri illi qui nõ fecit miſcdiam. ita intelligi põt. Q᷑ iudiciuȝ dãnationis fiet illi qui non fecit miſcdiaȝ pꝛo eo ꝙ fuit ſine miſcdia. vel fiet iudicium ei ſine miſericoꝛdia. liberante ⁊ ſaluante. ꝗ tamen in aliqua pene alleuiatione miſcdiam dei ſentiet. Ita cuȝ dicitur miſcdia hic. iudiciũ in futuro. non negatur quin in futuro ſit miſcdie effectus. ⁊ in electis ꝗ ꝑ miſcdiaȝ ab omni miſeria liberabuntur. ⁊ in repꝛobis qui minꝰ q̃ meruerint cruciabunt. Sed hic nõ ſine cauſa dr̃ fieri dei miſcdia: et iudiciũ in futuro. qꝛ ⁊ hic multis modis miſeretur deus quibus nõ miſerebitur tunc. Uocat eñ deus nunc pctõres ⁊ iuſtificat: qđ tunc non facit: ⁊ tũc reddẽs ſingulis ſm̃ merita ſua: manifeſte iudicabit qui nũc occulte iudicat. Cuius occultum iudiciũ: vt ait Augu. intelligitur pena qua quiſq̧ vel exercetur ad purgationẽ vel mouetur ad ꝯuerſionẽȝ. vel ſi contemnit excecatur ad damnationẽ. Occultum ergo iudicium dei pena dr̃: qua iudicat purgando: conuertendo vel excecãdo. Iudicia quoq̧ dei interdũ appellantur diſpenſationes eius de oĩbus rebus. Unde. Quam incõpꝛehenſibilia ſunt iudicia eius: ⁊ iudicia eiꝰ abyſſus multa. Iudicium autẽ quo in futuro iudicabit itelligitur ſentẽtia iudicis qua ventilabitur area. i. diuidẽtur localiter boni a malis miniſterio angeloꝝ. ⁊ iſti in vitã ducent: illi in ſuppliciũ mittentur qui nunc ſimul mixti ſunt.

De iuſticia ⁊ miſcdia dei.

¶ Sed quomodo iuſticiã dei ⁊ pietatẽ. i. miſcdiam ſupꝛa Caſſiodoꝛꝰ duas eſſe res dixit. que ſemper adiũcte ſunt iudicio dei Iuſticia eñ dei ⁊ miſericoꝛdia non due res ſunt ſed vna res. i. vna diuina eſſentia eſt. ſicut ſupꝛa pluribus auctoꝛitatibꝰ oſtẽſuȝ eſt. Quia non eſt deo aliud eſſe miſericoꝛdem q̃ miſericoꝛ-

diam: nec iuſtū ꝙ̄ iuſticiam ſed idem prorſus. Nec aliud ē ei eſſe miſericordē ꝙ̄ iuſtum. vel miſericordiam ꝙ̄ iuſticiaꝫ ſed omnino idē: qꝛ non denoīatiue ſed eſſentialiter hec de deo dicunt. Cur ergo dicat ſcriptura de opibus dei q̇dam eſſe miſcḋie: quedam iuſticie? Si eñ iuſticia dī miſcḋia eſt: quecunqꝫ ſunt opa miſcḋie: eſſe videntur iuſticie ꝛ econuerſo. His reſponderi poteſt ſic: illis locutionibus q̇bus hmōi operum fiunt diſtinctiones: vt alia miſcḋie: alia iuſticie: alia bonitati attribuant non diuerſitas ſubiacētis. i. rei his vocabulis ſignificate exprimit ſed varietas ſenſuum ꝛ effectuū in creaturis monſtratur. Cuꝫ eñ dr̄ deus iuſt⁹ vel iuſticia: eſſentia diuina p̄dicat: ꝛ etiaꝫ ꝙ ipſe ſit diſtributor: ꝛ iudex meritoꝝ intelligi datur. Ita ꝛ cuꝫ dr̄ miſericors: eſſentia diuina p̄dicat: ꝛ inſup ꝙ ipſe ſit miſeroꝝ liberator intelligi datur. Similiter cum dr̄ bon⁹ eſſentia diuina p̄dicatur. Et cum dr̄ deus ꝛ inſuper auctor omniū bonoꝝ oſtendit. Ita ꝛ cum dicitur deus: eſſentia diuina p̄dicat ꝛ ipſe timēdus oſtendit. Inde ergo quedam opa miſericordie quedam iuſticie dicūtur: non quin diuina eſſentia hec ꝛ illa operetur: et q̄n hec ꝛ illa ſint opa diuine eſſentie que dr̄ miſcḋia ꝛ iuſticia: ſed quia quedā ſunt quibus iudex et equus diſtributor: quedam q̇bus oſtendit miſerator. Miſericors eniꝫ dr̄ in natura: miſerator in exhibitione: ꝛ in q̇buſdam opibus dr̄ effectus eſſe miſcḋie: in quibuſdam effectus iuſticie non ꝙ aliud efficiat iuſticia: aliḋ miſericordia dei ſi ad eſſentiā referas: ſed qꝛ ex quibuſdam effectibus intelligitur iudex: ex q̇buſdam miſerator. vel vt quibuſdā placet iuſtus ꝛ miſericors. Sed ſḿ hoc occurrit queſtio quō ex alijs oſtendatur iuſtus ꝛ ex alijs miſericors cuꝫ ſit idem ei eſſe iuſtum ꝛ eſſe miſericordem? Si eñ ſḿ eandeꝫ rōnem dr̄ iuſt⁹ ꝛ miſericors: ex eo ope quo intelligit̄ iuſt⁹ intelligitur miſericors ꝛ econuerſo. Sed dixi ſupra qꝛ cum dr̄ deus iuſtus ꝛ miſericors: ita eadē diuina eſſentia ſignificatur. ꝛ ſḿ eam idē predicatur vt etiā quedam diuerſa intelligātur. Intelligimus eñ ꝑ hoc eum eſſe miſeratorem ꝛ iuſtū iudicem. Qḋ euidenter Origenes oſtēdit dicēs. Omnia que dei ſunt xp̄us

eſt: ipſe ſapiētia eius: ipſe forti-tudo. iuſticia. ſanctitas. ipē pru-dentia. Sed cum vnū ſit in ſub-iacenti ꝑ varietate ſenſuum di-uerſis nuncupatur vocabulis. Aliud eñ ſignificat ſapientia: aliud iuſticia. Quando eñ ſa-pientia dr̄: diſciplinis te diuina-rum humanarūq3 reru3 inſtrue-re intelligit. Quando iuſticia: diſtributor vel iudex meritoru3 inſinuat. Ita ꝛ prudentia cum dr̄ doctor ꝛ demonſtrator bo-naꝝ vel malarum rerū vel neu-trarum intelligitur.

Auctoritatibus probat que-dam iuſticie. alia miſericor-die. alia bonitati attribui.

¶ Qđ autem quedā opa miſe-ricordie: quedā iuſticie: queda3 bonitati attribuant in ſcriptu-ris facile eſt repire. Et de miſe-ricordia quidē ꝛ iuſticia mani-feſtū eſt: de bonitate vo ꝛ miſe-ricordia amplius latet. S3 Au-guſt. docet illa opa proprie ad miſericordiā ptinere quibus ali-qui a miſeria liberantur. Ad bo-nitatem vero non ſolu3 illa: ſed facturam ꝛ gubernationē natu-ralium. ita dicens. Ad miſeri-cordiam pertinet ꝙ a peccatis mundat: et de miſeria liberat. Ad bonitatē vero ꝙ celū et ter-ram ꝛ oia valđ bona creauit vt eſſent. Idem. Celi non indigēt miſericordia: vbi nulla eſt miſe-ria: i terra hoīs abūdat miſeria et ſupabundat dei miſericordia. Miſeria ergo hoīs et miſcđia dei plena eſt terra non celi. q nō indigent miſcđia: indigēt tamē regente dn̄o. Oia eñ indigent dn̄o: ꝛ miſeria ꝛ felicia: q2 ſine il-lo miſer non ſubleuat: felix non regitur. Item alibi. Miſcđia ē erga miſeros. Bonitas erga quoſlibet. Interdu3 tn̄ miſcđia large accipitur vt bonitas.

Quođ vniuerſe vie dn̄i dicā-tur miſericordia ꝛ veritas.

¶ Poſt hec conſiderari opor-tet: ꝛ quo ſenſu vniuerſe vie dn̄i dicantur miſericordia ꝛ veritas. Hoc multiplicē recipit expoſi-tionem. Uniuerſe eni3 vie dn̄i miſcđia ꝛ veritas q̇bus ad nos venit. vt ait Aug. ſup pſal. itel-ligunt duo aduentus. Primꝰ in quo manifeſta3 ꝛ multiplicē miſericordiam nobis exhibuit: et ſcđs in quo requirendo meri-ta iuſticiā exhibebit. Uniuerſe etiam vie dn̄i. i. quibus ad dn̄m aſcendimus ſunt iuſticia qua a malo declinamꝰ ꝛ miſcđia qua bonum facimꝰ. In his eñ duo-bus oē bonu3 meritum includi

tur. Sed cum ſuperius Caſſio
do. dixerit in his duobus oĩa
opera dei includi merito. queri
pt an in omni ope domini hec
duo mutuo ſibi iungãtur. Qui
buſdam placuit nõ in omni ope
domini hec duo concurrere ſm
effectum dico nam ſm eſſentiã
non diuiditur miſericordia a iu
ſticia: ſed vnum eſt. Veruʒ ſm
effectum non in omni opere do
mini dicunt eſſe miſericordiaʒ ꝛ
iuſticiam ſed in quibuſdam fa-
tentur tm̃ miſcdiam: in alijs iu
ſticiam: atq; in alijs miſcdiaʒ ꝛ
iuſticiam. Fatent̃ tñ dñum oĩa
que fecit miſericorditer agere ꝛ
iuſte: referẽtes ratonẽ dicti ad
dei voluntatẽ que iuſticia eſt et
miericordia: non ad effectus mi
ſericordie et iuſticie qui ſunt in
rebus. Alijs autem videtur ꝙ
ſicut dicitur deus omnia opera
ſua iuſte facere ꝛ miſericorditer
ita concedendũ ſit in omni ope
re dei iuſticiam eſſe et miſericor
diam. i. clementiam ſm effectũ
vel ſignum: quia nulluʒ op⁹ dei
eſt in quo non ſit effectus vl' ſi-
gnũ eqtatis ꝛ clemẽtie ſiue oc-
culte ſiue apte. Aliqñ eĩm mani
feſta ẽ clemẽtia ſiue benignitas
ꝛ occulta eqtas: aliqñ ecõuerſo.

Ueritur prio
arca. 46. diſ.
vtrum deus
propter ſuaʒ
ineffabilẽ mi
ſericordiã pu
niat demões
ꝛ damnatos
citra condig-
num? ¶ Ad hanc difficultateʒ rũdet̃
affirmatiue ꝛ probatur authoritate
pſalmiſte dicentis. Non ſcðm pctã
noſtra fecit nobis: neq; ſm iniquita
tes noſtras retribuit nobis. Inſup
de⁹ non põt obliuiſci id qð ſibi ẽ ꝓ-
prium ſed oſtendere miſericordiaʒ
in omnib⁹ operibus eſt propriũ dñ
vt patʒ per illam collectã. Deus cui
proprium eſt miſereri ſemꝑ ꝛ parce
re ꝛc. ergo deus in punitione demo
num ꝛ damnatorum oſtendit ſuam
miſericordiam ꝛ per ꝯñs punit eos
citra condignum.

¶ Contra iſtã rñſionẽ arguit̃.
authoritate Joannis in. 18. ca. Apo
caliy. dicentis. Quãtuʒ glorificauit
ſe ꝛ fuit in delicijs: tantum date illi
tormentum ꝛ luctuʒ: ꝛ duplicate ei
duplicia ſm opera eius. ꝛ Mathei
7. habetur. Qua mẽſura menſi fue-
ritis: eadẽ remetiet̃ ꝛ vobis. ꝛ pſal.
4. habetur. Suſcepit de manu dñi
duplicia pro omnib⁹ peccatis ſuis.
¶ Pro harum authoritatum intel-
ligentia eſt aduertenduʒ ꝙ propor-
tio pœne ad culpam põt conſydera
ri dupliciter. Uno mõ in gñali: ita
ꝙ ille qui grauius peccauit grauius
punitur: ꝛ qui parum peccauit parũ
punitur. Alio modo põt conſidera-

ri ſpecialiter ⁊ adhuc bifariã. Uno modo abſolute. ⁊ alio mõ includendo miſericordiam dei mediãte qua mitigatur pœna. ¶ Iſto notato rñdetur ꝙ authoritates duę primę procedunt gñaliter ⁊ ſpecialiter ſecũdo modo: non autẽ primo mõ ſpecialr Ultima authoritas intelligitur quo ad durationẽm tpis: ⁊ quia damnati no ſolum puniunt in aĩa ſed in corpore quoqꝫ.

¶ Scdõ arguit ſic. Dñs deus punit pueros baptizatos vltra condignum ergo rñſio nulla: añs pbat pueri baptizati non ſunt debitores alicuius pœnę vel culpę: qr liberati ſunt per ſacrũ baptiſma ab oĩ pęna et culpa ⁊ tamẽ dñs deꝰ dat illis febres et multos alios morbos ergo dñs deꝰ punit eos vltra condignũ. ¶ Ad hoc argumẽtũ rñdet negãdo añs: ⁊ ad probationẽ dico ꝙ illę pœnę debentur naturę humanę. Nam natura humana propt peccatũ primi parentis incidit in multas pęnalitates: a quibus pueri nullo modo ſunt liberi: ꝗuis ſint exempti a peccato originali ⁊ pęna debita ipi peccato originali. ¶ Cõtra iſtã ſolutionem arguit. pueri diſcedentes cum ſolo originali puniunt a dño dõ ad condignum ergo ſolutio nulla: añs probatur: peccato originali ſolũ debetur carentia viſionis diuinę: ⁊ tali pœna puniũtur ipſi paruuli diſcedentes cũ ſolo originali ergo pueri tales puniunt ad condignuꝫ. ¶ Ad hanc replicam reſpondet negando añs: ⁊ ad probationẽ negat maior. loquẽdo abſolute: immo maior pœna debet pctõ originali. ſ. annihilatio. Iuxta illõ yſaię. 43. Miſericordię dñi: qr non ſumus conſumpti.

¶ Tertio arguitur ſic. Quodlibetꝰ pctm̃ mortale deus punit vltra condignumꝰ ergo rñſio nulla: añs probatur: quodlibꝫ pctm̃ mortale eſt tẽporaneum ⁊ quodlibet tale deꝰ punit pœna ęterna ergo quodlibꝫ peccatum mortale deus punit vltra cõdignum. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ⁊ ad probationem negatur ꝯña: et rõ aſſignat ab aliquibus: qr pctõres voluerũt ſemper peccare. ſed iſta rõ eſt contra ex pe[...]tiam. Nã certũ ꝙ nõ oẽs pec[...]ores voluerũt ſemp peccare: immo aliqui pctõres proponunt in ſenectute agere pniam ⁊ ſeruire deo: et decipiunt. nam moriunt añ ſenectutem in pctis ſuis. Propterea aſſignantur duę alię rõnes. Pria eſt: quia pcm̃ eſt contra obiectum infinitum. ſ. contra dñm deum. Scda rõ quia ſemp in damnatis manet reatus culpę. Rationabile ẽ ergo poſtꝗ̃ ſemper remanet reatus culpę: ꝙ ſemper etiam maneat pœna correſpondens tali culpę. ¶ Contra iſtã ſolutionem arguitꝰ. ſequeret ꝙ deꝰ ęqualiter puniret inęqualiter peccantes: ꝯñs eſt abſurdum ergo ſequela probatur: oẽs damnatos punit pœna ęterna ⁊ nulla pœna ęterna ẽ maior altera pœna ęterna ergo inęqualiter peccãtes ęqualit punit. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando ſeqlam: ⁊ ad probationeꝫ diſtiguit minor. vel intenſiue ⁊ ſic negatur illa. vel extenſiue ⁊ quo ad durationem

et ſic conceditᷣ illa ⁊ negatur ꝯña: nō
eſt: q2 lic3 oēs pœnę ęternę ſint ęqua
les quo ad durationē: cu3 hoc tamē
vna eſt acerbior altera.

¶ Quarto arguitur ſic. Diu⁹
Anſelmus in lib. Cur deus hō inq̄t
Non eſt iuſtum vt deus creaturā rō
nalem quā fecit ad beatitudinē om-
nino perire ſinat ſed quelib3 creatu
ra rōnalis eſt creata ad beatitudinē
ergo nō eſt iuſtū ꝙ aliqua talis ęter
naliter damnetᷣ. ¶ Ad hoc argumē-
tum rñdetᷣ: ꝙ beatus Anſelm⁹ vult
dicere ꝙ non eſt decens: ꝙ tota na-
tura humana damnaretur. ſed ex h̄
non ſequitur ꝙ nō eſt decēs aliqua3
ſingularē creaturam rōnalē damna
ri. ¶ Contra iſtam ſolutionē argui-
tur. Oīs pœna tā dęmonū q̄3 hoim
aliq̄n terminabit ergo ſolutio nulla
aīs probatur. Sapientę. xi. ca. hē-
tur. Miſereris oim dñe: q̄m oia po-
tes. ⁊ ad romanos. xi. habetᷣ. Con-
cluſit deus oia ſub pctō vt oim miſe
reretᷣ ergo dñs deus habebit tandē
miam de damnatis ⁊ dęmonib⁹: et
per ꝯñs aliq̄n pœna ipſoru3 termi-
nabitur. ¶ Ad hanc replica3 rñdetᷣ
negando aīs: ⁊ ad probationē cōce
ditur pria ꝯña et negatᷣ vltima: im-
mo dico ꝙ ſemꝑ dñs deus miſeretᷣ
dęmonum ⁊ damnatorū. Nā ſemꝑ
eos punit et puniet cum miſericor-
dia. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguitᷣ
A iuſto iudice non infertᷣ pœna niſi
ad emendationē ergo tandē dęmo-
nes ⁊ damnati liberabuntur. ¶ Ad
hanc replicam rñdetur negādo aīs
immo aliq̄n fertur ſententia a iuſto
iudice ad exemplum aliorū. vt pat3
quando datur ſententia mortis.

¶ Quinto arguitᷣ ſic. Geneſis
6. ca. habetᷣ. Non permanebit ſpūs
meus in hoīe inęternu3 q2 caro eſt⁹.
et in hac authoritate accipitᷣ ſpirit⁹
pro indignatione ergo tande3 indi-
gnatio contra hoies damnatos ceſ-
ſabit. ad hoc argumentum rñdetᷣ ꝙ
authoritas intelligitᷣ reſpectu toti⁹
naturę humanę ⁊ nō intelligitur re-
ſpectu ſuppoſitorum. ¶ Cōtra iſtā
ſolutionē arguitur. Illud qđ dictu3
eſt de pœna damatoru3 eſt prophe-
tia comminationis: ſed non oport3
ſemper adimplere prophetiā cōmi-
nationis ergo non eſt neceſſariu3 di
cere ꝙ ęternaliter punientur. ¶ Ad
hanc replicā rñdetur ꝙ ꝓphetie cō-
minationis intelliguntᷣ conditiona-
liter. ſ. niſi egerint pœnitentia3: mō
dęmones ⁊ dānati non poſſunt age
re penitentiam: idcirco ꝑpetuo cru-
ciabuntur. ¶ Contra iſtā ſolutionē
arguitur. Angeli ⁊ ſancti in cęlo cō-
tinuo rogant dñm deū pro damna-
tis ergo tandem liberabuntᷣ: aīs ꝓ-
batur: charitas ꝑfecta in lege xpia-
na facit orare pro inimicis: ſ3 ange-
li ⁊ viri ſancti in cęlo habent charita
tem perfectā ergo angeli ⁊ viri ſctī
in cęlo rogāt pro damnatis ⁊ dęmo
nibus qui ſunt inimici ipſoꝝ. ¶ Ad
hanc replicam rñdetᷣ negando aīs
et ad probatione3 dico ꝙ maio ⁊ b3
verum quādo tales inimici nō ſunt
in termino ſed ſunt viatores: ſ3 q̄n
inimici ſunt in termino charitas nō
facit orare pro talibus modo dęmo
nes et damnati non ſunt viatores:
ſed in termino.

De ſentencia iudicij.
Diſtinctio. XLVII.

Olet etiam queri qualiter dabitur iudicij ſentētia. Sed non eſt perſpicuū id explicare. Non enim ſcriptura aperte diffinit an voce illa ꝓferantur. Venite benedicti ꝛ Ite maledicti. an virtute iudicis ita fiet conſcientijs ſinguloꝝ atteſtantibus. vt mō dr̄ futurū vt iudicis potentie effectꝰ: ipſius dictione ſignificetur. Illa etiam: Eſuriui ꝛ non dediſtis mihi mā ducare. ꝛ huiuſmodi magis cō ſcientijs exprimēda plurimi putant ꝙ v̓bis quia apl's in momento ꝛ in ictu oculi miſterium ꝯſummandū tradit. Sed illud ad reſurrectionis ſtatū tm̄ referunt non ad iudiciū qui alij iudicij ſniam ꝛ malorum increpationes et bonorum premia verbis exprimenda aſſerunt.

Quod iudicabunt ſancti ꝛ quomodo.

¶ Non autē ſolus xp̄s iudicabit. ſed ꝛ ſancti cū eo iudicabūt nationes. Ipſe enim apl'is ait. Sedebitis ꝛ vos ſup duodecī ſedes iudicātes duodecim tribus iſrael. Nec eſt putanduȝ ꝙ duodecim apoſtolis tm̄ hoc ꝓmiſerit xp̄us. Ubi eniȝ ſedebit paulus qui plus oībus laborauit ſi non ibi ſedebunt niſi. xij; Per duodecim ergo ſedes perfectio tribunalis. i. vniuerſitas iudicantium intelligit̄. ſ. oīs ꝑfecti ꝙ relictis oībus ſecuti ſunt xp̄m. Per duodecim tribꝰ vniuerſitas iudicandoꝝ. Iudicabunt v̓o eos ſancti nō modo cooperatione: ſed etiam auctoritate ꝛ poteſtate. Unde. Gladij ancipites in manibus eoꝝ. i. ſnīa de bonis ꝛ de malis in poteſtate eoꝝ. Si vero querit̄ que erit eoꝝ ptās vel auctoritas in iudicando: Puto non ante ſciri ꝙ videatur: niſi diuina reuelatione quis didicerit.

De ordinibus eoꝛuȝ qui iudicandi erunt.

¶ Erunt autē quattuoꝛ ordines in iudicio. Due ꝗppe ſunt partes electoꝝ. ſ. ꝛ reproborū. vt Greg. in moralibus ait. Sȝ bini ordines eiſdem ſingulis ꝑtibus ꝯtinent̄. Alij eñ iudicantur ꝛ peunt: alij non iudicant̄ ꝛ pereunt. Alij iudicantur ꝛ re-

gnant: alij non iudicantur ꝛ regnant. Iudicantur ꝛ peunt q̄bus dñica inclamatiõe dicetur Eſuriui ꝛ nõ dediſtis mihi mā. ꝛc. Non iudicant̃ ꝛ peunt quibus dñs ait. qui non credit iaȝ iudicatus eſt. Eoꝝ eñ dāna tio toti eccleſie nota eſt ꝛ certa. ꝛ ideo dicunt̃ tunc nõ iudicari: quia ad conſpectũ diſtricti iudicis cum apta dānatione ſue infidelitatis accedẽt. Qui v̇o ꝓfeſſionem fidei ſine opibus habent iudicabunt̃ ꝛ pibunt. i. redarguent̃ vt peant. Qui v̇o nec fidei ſacramenta tenuerũt: increpationem iudicis in ſe fieri non audient: quia infidelitatis ſue tenebris preiudicati: ei⁹ quẽ deſpexerãt inuectione redargui nõ merent̃. Illi autẽ ſaltem vba iudicis audient q̄ ei⁹ fidem ſalteȝ v̇bo tenuerunt. Illi aũt in damnatione ſua eterni iudicis nec v̇ba pcipient: qui eius reuerentiam nec v̇bo tenus ſuare voluerunt ꝛ ideo illi iudicandi. ſȝ iſti non iudicandi dicunt̃. Ex electoꝝ v̇o pte alij iudicantur ꝛ regnant ſcȝ qui vite maculas lachrymis tergunt: ꝛ elemoſynarum ſuperinductione operiunt quibus iudex veniens in dextera conſiſtentibus dicet. Eſuriui ꝛ dedi. mi. man. Alij autem non iudicant̃ ꝛ regnant: q̄ etiaȝ precepta legis perfectiori virtute tranſcendunt: qꝛ non hoc ſolum qđ lex precipit implere cõtenti ſunt: ſed ꝛ qđ ad perfectionem conſulit̃ implere ſtudent. De quibus propheta ait. Dominus ad iudicium veniet cuȝ ſenatoribus populi ſui. Et Salomon de eccleſie ſponſo loquẽs ait. Nobilis in portis vir eius quādo ſederit cũ ſenatorib⁹ terre. Et Iob ait. Non ſaluat impios ꝛ pauperib⁹ iudicium tribuit. Hi ergo recte ſub generali iudicio non tenẽtur: ſed iudices veniunt: quia ꝛ p̄cepta generalia viuẽdo vicerunt: ꝛ omnibus relictis xp̄m ſequti ſunt. Recte pauperibus iudiciũ tribuit: qui quāto huic mũdo magna humilitate deſpecti ſunt: tāto tunc maiori culmine ptātis excreſcent. De talibus dr̃. Qui vicerit dabo ei ſedere mecum in throno meo: ſicut ꝛ ego vici et ſedi cũ patre meo in throno ei⁹ Vincens dñs cũ patre in throno ſedit: quia poſt paſſionis certamẽ ꝛ reſurrectionis palmam ꝙ patri eſſet equalis: omnibus claruit. Nobis v̇o in throno filij ſedere: eſt ex eiuſdem filij po

teſtate iudicare. Quia eñ iudicandi ꝑncipatū ex eius v̉tute ꝑcipimus. quaſi in throno ei⁹ reſidem⁹. Ex his apparet ꝙ etiā ꝑfectiores ſancti cum xp̄o iudicabūt poteſtate: ⁊ quare q̇dā dicūtur iudicādi alij nō iudicādi.

De ordine iudicij ⁊ miniſterio angelorum.

❡ Cum autem in euangelio legat: ꝙ dn̄s mittet angelos ſuos q̇ colligent de regno ei⁹ omnia ſcandala: ⁊ mittēt iniquos i caminum ignis. Et itē. Exibunt angeli ⁊ ſeparabūt malos d̄ medio iuſtorū ⁊ mittent eos in caminū ignis. Et itē. Mittet angelos ſuos cū tuba ⁊ congregabunt electos a quattuor vētis: ⁊ ꝓpheta dicit. Congregate illi ſanctos eius. Miniſterio āgelorum illa impleri dubitandum non eſt. Domino eñ veniente ad iudicium ꝑcedet ante euꝫ ignis quo cōburetur facies mundi huius: ⁊ peribit celū ⁊ terra. non ƀm ſubſtantiaꝫ. ſed ƀm ſpeciem q̄ immutabit: celuꝫ quidē aereum non ethereū. Tm̄.n. aſcendet ignis in iudicio q̄tuꝫ aſcenderūt aque in diluuio. Ille autē ignis malis qui reperti fuerint viui: erit conſumptio: bōis vero non. vt ait Auguſti. Hoc erit incendiū mundi ſanctis: q̄d fuit camin⁹ tribus pueris. In quibus ſi aliquid purgandum fuerit per illum ignē purgabit. Alijs v̇o nullam ingeret moleſtiā. Purgato v̇o ꝑ ignē mundo: ⁊ ad iudiciū veniete domino emittet vox illa magna qua reſurgent omnes mortui: ⁊ tūc miniſterio angelorū ventilabit area: quia boni ꝯgregabuntur ibi de quattuor partibus mūdi angelico miniſterio: quo ⁊ rapient obuiam xp̄o in aera: reprobis in terra quā dilexerūt remanentibus. Et tunc ꝑconia illa bonoꝝ. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manducare. ⁊ increpatiōes ille maloruꝫ. Eſuriui ⁊ non dediſt. mi. mā. ⁊c. ꝓferent vel ſono vocali vel alio modo. Deniq̄ꝫ ꝓferet ſnīa ſuꝑ vtroſq̄ꝫ. Venite benedicti: ⁊ ite maledicti ⁊c. Et miniſterio angeloꝝ virtute dei cooperante: mittentur mali i caminū ignis: hoc eſt in infernū.

Si p⁹ iudiciū d̄mōes ꝑerūt hominibus ad puniendūꝫ.

❡ Et ſolet queri vtrū in inferno malis ad puniendū ꝑſint demones poſt iudiciū: quos carnifices tortoreſq̄ꝫ aiarum ſcri-

ptura appellat? Ap̄ls dicit: ꝙ xp̄s tunc euacuabit omnē principatū ⁊ poteſtatem ⁊ v̓tutem. Dū eīm durat mundus angeli angelis: demones demonibꝰ: homines hominibus preſunt. Sed omnibus collectis: iā omnis p̄latio ceſſabit. Hinc q̄dam putant poſt iudiciuꝫ demones non habere poteſtates cruciandi hoīes ſicut modo. Sꝫ vt demones virtute dei cruciari ſine creature miniſterio aſſerunt ſic reprobos homines ibi non per operationem demonū. ſed v̓tute diuina tm̄ eternis ſubiici cruciatibus. Premiſſa tamē auctoritas non id cogit ſentire: que ⁊ ſi aſſerat tūc nec demones demonibus nec homines hominibꝰ preeſſe: non diffinit tamē an demones preſint hominibus ad torquendū: vñ quibuſdam videtur eos ſic conſtare hominibus tortores in pena ſicut extiterunt incentores in culpa.

CIrca .47. diſt. queritur primo. An ſententia iudicij vl'is erit vocalis ❡ Ad hanc difficultatez reſpondent doctores dubitatiue pro maiori pte. Tamen diuus Thomas tenet partem negatiuam. ⁊ doctor ſubtilis declinat ad partē affirmatiuam: ⁊ q2 nō ſunt authoritates neqꝫ rōnes cōcludentes magis de vna pte q̄ꝫ de alia

❡ Idcirco rñdetur per duas cōcluſiones Quarū prima eſt iſta. Iudicium vl'e erit. Iſta concluſio ꝓbat̄ authoritate ſaluatoris Ioan. 5. ca: dicentis. Procedent qui bona fecerunt in reſurrectionē vite: q̄ vero mala egerunt in reſurrectionē iudicij. Similia verba habent̄ apud alios euangeliſtas. nec pro iſta concluſione eſt aliqua rō niſi ſola authoritas ſacre ſcripture. Scd̄a concluſio eſt iſta. Sententia iudicij vl'is erit vocalis. Iſta concluſio perſuadet̄: q2 ſcd̄m oēs ſaluator iudicabit ſm̄ humanitatez ergo magna eſt apparētia ꝙ ipſe proferet verba. ſ. Venite benedicti ⁊c. ⁊ ite maledicti ⁊c.

❡ Contra primam concluſionem arguitur authoritate ſacre ſcripture. Habet̄ Naum. 1. ca. Non iudicabit deus bis in id ip̄ꝫ. ergo poſt q̄ꝫ homo in morte iudicat̄ no eſt apparentia ꝙ iterū iudicetur in iudicio vniuerſali. ❡ Ad hoc argumentū rñdetur ꝙ quilibꝫ homo eſt ſingularis perſona ⁊ pars nature humane ſeu totius gñis humani: ⁊ ſic licet ſit iudicatus tanq̄ꝫ pſona ſingularis ſpecialiter: oportet tñ ꝙ iudicet̄ gñal'r et vniuerſaliter qñ totū humanum genꝰ iudicabitur: ⁊ authoritas prophete intelligit̄ ſpecial'r. ❡ Contra iſtaꝫ ſolutionē arguit̄ i nullo iudicio executio precedit ſniam: ſed in iudi

cio vniuerſali executio pręcedit ſen-tentiam: q2 iam demones ꝛ damnati in inferno cruciantur ergo nõ erit vniuerſale iudiciũ. ¶ Ad hãc repli-cam rñdetur negando minorẽ: ꝛ ad probationem dico ꝙ ſententia iudi-cij vniuerſalis erit ſeparatio malo-rum a iuſtis. vt expreſſe ſaluator noſter inquit. ꝛ talis ſeparatio nõ pręcedet ſententiam iudicij vlis: ꝙ erit ſententię executio. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguit. Ideo debz fieri iudicium de aliquibꝰ: q2 dubium eſt de illis: ſed vnuſqſqꝫ erit certus de ſua ſaluatione vel damnatione conſcientia reddente teſtimoniuz ergo non fiet iudicium. ¶ Ad hanc replicam rñdetur: ꝙ ꝗuis vnuſqſqꝫ erit certus de ſeipſo non tñ de alijs ꝛ iõ oportet ꝙ oĩm ſententia oĩbus nota ſit.

¶ Queritur ſcðo circa eandez diſt. vtruz aliqui iudicabunt cuz xp̃o in vniuerſali iudicio. ¶ Pro huius quęſtionis enodatione eſt notandũ ꝙ iudicare multifariam capitur in ſacra pagina. Uno mõ capit cauſaliter ſiue compatiue: ita ꝙ illud dicitur iudicare vñ apparet aliqs iudicandus: et ſm hoc aliq dicunt iudicare per compatonẽ iquantũ ex cõparatione aliorũ aliqui iudicandi oſtendunt: ꝛ iſto mõ cœpit ſaluator noſter qñ dixit Matthei. 12. Uiri niniuitę ſurgent in iudicio cũ gñatiõe iſta et condemnabũt eam. Alio mõ capit iudicare interpretatiue. vt puta qñ aliqs conſentit iudicanti approbando ſententiã eius. et iſto mõ ſolum conuenit iudicare bonis. Sed primo modo iudicare cõuenit oĩbꝰ malis. ꝛ iſto ſcðo mõ capit Sapientię. 3. ca. qñ dicit. Sancti iudicabũt nationes. Tertio mõ capitur iudicare ꝑ ſimilitudinẽ. ꝛ iſto mõ aſſeſſores dicuntur iudicare ꝛ ꝓportionabiliter ſancti qui erunt propinq̃ ſaluatori nr̃o dicunt iudicare ſicut aſſeſſores. Quarto mõ capit iudicare vt idem eſt ꝙ continere leges: per quas fiunt iudicia: ꝛ hoc modo conuenit proprie apoſtolis ſcðz Ricardum de ſancto victore. Nã apoſtoli in cordibus ſuis habebũt decreta diuina: per quę ſaluator noſter iudicabit. ꝛ iſto modo cepit ſaluator noſter qñ dixit apoſtolis Matthei. 9. ca. Uos qui ſequti eſtis me ſedebitis ſuper duodecim ſedes iudicantes duodecim tribus iſrael. ſimilit capitur Apocaly. 20. ca. qñ dicit. Iudiciũ ſedit et libri aperti ſunt. i. corda aploꝝ in quibus cõtinẽt decreta diuina: ſed q2 iudicare iportat actionẽ in aliuz procedentẽ. Ideo ꝓprie iudicare dicit qui ſententiã in aliuz fert loquendo. ꝛ hoc modo ſolet cõtingere bifariã. Uno modo ex propria authoritate. ꝛ iſto modo cõuenit ſoli xp̃o. Alio modo authoritate aliena: ꝛ nihil aliud eſt ꝗ ſententias alterius latã pronunciare: ꝛ iſto mõ cõuenit viris perfectis. ¶ Iſtis notatis rñdet ad. q. per aliquas cõcluſiones. Quarũ pria eſt iſta. Solus xp̃s authoritate propria iudicabit. Iſta concluſio probat: q2 quelibet creatura iudicatur authoritate aliena. ſ. domini dei Secũda concluſio eſt iſta: capiendo iudicare alijs modis iudicabunt multi cuz xp̃o. Iſta

concluſio patet ex authoritatib⁹ allatis in notabili.

¶ Contra ambas concluſiões arguitur ſic. Angeli iudicabunt cū xp̄o ergo cōcluſiones nullę: añs probatur Matthęi.25.cum venerit fili⁹ hoīs in maieſtate ſua et oēs angeli cum eo ergo angeli iudicabunt cū xp̄o. ¶ Ad hoc argumentū rn̄det q angeli iudicabunt. ſ. approbando ſniam ſaluatoris noſtri ſed nō iudicabunt alijs modis ⁊ ex illa authoritate Matthęi non infert niſi q iudicabunt ſcḋo mō. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit. Illi angeli: qui ſunt de ordine thronorū iudicabūt oībus modis: quibus apoſtoli iudicabunt ergo ſolutio nulla: añs pbat ideo tales angeli dicunt throni: qꝛ per eos deus iudicia diſcernit ergo oībus illis modis: quib⁹ iudicabūt apoſtoli iudicabunt angeli. ¶ Ad hanc replicam rn̄det negando añs et ad probationē concedo q nunc p eos iudicia diſcernit ſed in die iudicij per apoſtolos diſcernet.

¶ Scḋo arguit ſic. Null⁹ erit executor ſententię ſaluatoris ergo fruſtra ſaluator iudicabit: añs pbat ſi aliqui erunt exequtores maxime erunt dęmones: ſed dęmones ſunt maiores peccatores q̄ hoīes ergo dęmones non erunt exequtores.

¶ Hoc argumentū petit difficultatem. ſ. an dęmones ſint tortores reſpectu hoīm damnatorū: ⁊ q̄uis nō habeatur pro certo rn̄ſio huius difficultatis: pro maiori tn̄ pte credūt doctores q dęmones torquebūt homines damnatos poſt diē iudicij. rō eſt: qꝛ damnati per pctā ſua fecerunt ſe ſe ſeruos dęmonū. Iuxta illud ſaluatoris Ioā.8. Qui facit peccatum ſeruus eſt peccati: ⁊ ideo licꝫ dęmones ſint maiores peccatores nihilominus qꝛ ſubiecerūt ſe ipſis dęmonibus: ab ipſis dęmonib⁹ torquebuntur: ⁊ dęmones erunt tortores reſpectu pœnaꝝ ipoꝝ: q̄ fuerūt incentores culpę. teſte diuo Greg.

¶ Contra iſtam ſolutonē arguit: boni angeli non pręmiabūt bonos viros ergo dęmones non punient malos viros: ꝯña probat qꝛ ſicut dęmones fuerunt incentores culpę reſpectu malorum hoīm: ita angeli boni fuerunt incenſores bonorū operuꝫ reſpectu bonorum hoīm. ¶ Ad hāc replicam rn̄detur negando ꝯñam: et ad probationē dico q eſt magnū et latum diſcrimen qꝛ boni viri per bona opa reddūt ſe ęquales angelis: ⁊ ideo non debēt ab eis pręmiari ſed a dn̄o deo. mali autē viri per peccata ſua reddūt ſe ſeruos dęmonum. Ideo rōnabile eſt q puniant a dominis ſuis.

¶ Tertio arguitur ſic. Ioannis.5.ca. habet q pater oē iudiciū dedit filio ſuo ergo ſolus xp̄s iudicabit. ¶ Ad hoc argumentū facile rn̄detur ex notabili q authoritas itelligitur de iudicio facto authoritate propria.

¶ Quarto arguitur ſic. Angeli iudicabunt eodeꝫ modo ſicut apoſtoli: ergo concluſiones nullę: añs probatur. Matthęi.22.ca. promittitur a ſaluatore noſtro aplīs ęqualitas angelorum ergo ſi apoſtoli iu

dicabunt angeli iudicabunt eodem modo. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando añs: ⁊ ad probationez negatur ꝯña: ⁊ rõ eſt: qꝛ angeli non ſunt hoĩes neqꝫ habent corpa ſimilia corpori ſaluatoris: ⁊ ideo in iudicio diſcurrẽt ſeparãdo bonos a malis ⁊ non ſedebunt ſicut apoſtoli.

¶ Queritur tertio circa eandẽ diſt. quę pſonę iudicabunť. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendum ꝙ ſaluatoꝛ noſter pro oib⁹ ſufficienter fudit ſanguinẽ licet non in omnibus effectũ habuit propť impedimentũ i aliquibus inuentum: ⁊ ideo in iudicio erũt cõmixti boni et mali idcirco ꝯueniens eſt ꝙ fiat oĩz diſcutio vt appareat qui ſunt boni ⁊ qui ſunt mali. ¶ Iſto notato rñdeť ad titulum. q. per vnicã concluſiõez quę talis eſt. Oẽs hoĩes tam viui ꝙ̃ mortui iudicabunť a ſaluatore nr̃o. Iſta concluſio patet expreſſa auctoritate apoſtoli ſcḋę ad corinth. 5. ca. dicentis. Oẽs aſtabim⁹ ante tribunal chriſti: vt referat vnuſqſqꝫ propria corporis que geſſit ſiue bona ſiue mala.

¶ Contra iſtam concluſionez arguitur ſic. Soluz iudicabunť filij iſrael ergo non oẽs hoĩes iudicabũtur: añs probať authoritate ſaluatoris Matthęi nono ca. dicẽtis. Uos qui ſequti eſtis me ſedebitis ſuper duodecim ſedes iudicantes. 12. tribus iſrael. ¶ Ad hoc argumentũ reſpondetur negando añs: ⁊ ad pbationez dico ꝙ ſaluatoꝛ noſter nõ dicit ꝙ ſolũ apli iudicabũt. 12. tribus iſrael: et per illas. 12. tribus intelligit oẽs hoĩes qui vocati ſunt in ſortem illarum. 12. tribuuz. ¶ Contra iſtam ſolutionez arguitur. Pueri ꝙ receſſerunt ante vſum rõnis nõ iudicabunť: ergo non oẽs hoĩes iudicabuntur: añs probať: ideo fiet iudicium vt fiat diſcutio de meritis vel demeritis ipſorum ſed ipſi nihil fecerunt meriti aut demeriti ergo tales pueri nõ iudicabunť. ¶ Ad hãc replicam rñdeť negando añs: et ad probationem dico ꝙ licet nihil fecerunt mali aut boni nihilomin⁹ hoc non conſtat oĩbus alijs: idcirco opꝫ ꝙ appareat oĩbus quare tales pueri ſunt ſaluati vel damnati. ¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguitur. Iã aliqui pueri ſunt ſaluati ⁊ ſunt certi de ſua beatitudine ergo de talibus nõ fiet iudicium: ¶ Ad hoc negať ꝯña: propter cauſam dictam.

¶ Scḋo arguiť ſic. Nulli homines habentes vſum rationis iudicabuntur ergo cõcluſio falſa: añs probať: vel tales crediderũt in xp̃z vel non crediderunt. ſi primũ: non iudicabuntur. iuxta illud ſaluatoris Joan. 3. Qui credit in eum nõ iuditur. ſi ſm iam ſunt iudicati. iuxta illud eiuſdẽ capitis allegati. Qui nõ credit iam iudicatus eſt. ergo nulli hoĩes iudicabunť. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negãdo añs: ⁊ ad probationẽ dico ꝙ ly iudicabitur in prima authoritate capitur pro iudicio damnationis: ⁊ hoc eſt veruz ꝙ boni non iudicabunť illo iudicio dãnationis: ⁊ propterea negatur ꝯña dando vtramqꝫ partẽ diſiũctiuę ad ſenſum dictuz rõ eſt: qꝛ mali fecerũt

aliqua bona ⁊ boni etiā fecerūt aliq̄ mala: ⁊ opoꝛtꝫ talia eſſe oib⁹ nota. vt iuſticia diuina oībus innoteſcat.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequeretur ꝙ angeli non iudicarentur in iudicio ꝯñs eſt falſuꝫ ergo fallitas cōſequetis ꝓbaꝶ authoꝛitate apoſtoli pꝛīe ad Corinth. 6. dicentis. Ne ſcitis qꝛ angelos iudicabim⁹. ¶ Ad h̄ argumentum rñdetur cocedeno ſequelā ⁊ negando minoꝛeꝫ: ⁊ ad pꝛobationeꝫ dico ꝙ apl's loquitur de iudicio cauſaliter ⁊ nō ſicut capitur in in pꝛopoſito. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur. dęmones iudicabuntur ergo angeli iudicabunꝶ: ꝯñs tenet: quia nō videtur maioꝛ rō de dęmonibus q̄ de angelis: ⁊ añs ꝓbaꝶ habetur Marci pꝛīo ca. ꝙ dęmō exclamauit ad chꝛiſtum. Quid veniſti ante temp⁹ perdere nos: ergo in iudicio iudicabunꝶ. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negado añs: ⁊ ad ꝓbationem dico ꝙ dęmō non dicebat illa verba niſi timens ꝙ ſaluatoꝛ ipſ̄ꝫ clauderet in inferno. Nā dęmones habenꝶ ex permiſſione diuina vſq̄ꝫ ad dieꝫ iudicij ꝙ poſſunt venire ad iſtam imſimā aeris regioneꝫ pꝛopꝶ exercitium noſtrū. Quare timēs talem incarcerationem clamabat ad chꝛiſtum ne ſe incarceraret.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. an mundus ſit purgand⁹ per ignem eiuſdem ſpeciei cum noſtro igni. ¶ Pꝛo hui⁹. q. ītelligētia eſt aduertendū ꝙ antiqui doctoꝛes poſuerūt ꝙ ignis qui purgabit mūdum diſtingueꝶ ſpecie ab igne nr̄o. ¶ Sed hoc videtur eſſe contra illō Geneſis. 3. ſ. ꝙ dñs deus requieuit ab oi opere ⁊c. Nā ſcdm oēs doctores dñs deus non creauit nec creabit nouam ſpeciem vltra illas quas creauit in pꝛīcipio. ¶ Alij doctoꝛes dixerunt ꝙ ignis deſcēdet ab. ſphera ſua. ſ. a concauo oꝛbis lunę ⁊ purgabit iſtū mundū inferioꝛeꝫ. ¶ Sꝫ deſcenſus videtur eſſe contra ignis naturā. ¶ Ideo alij doctoꝛes dixerunt ꝙ circa finē mundi erunt aliquę nubes cōcauę: ⁊ ex reflexione radiorum ſolarium qui reuerberabuntur et reflectentur gñabiꝶ ignis in terra qui purgabit mundum. ¶ Sed hoc non videꝶ verum: quia tunc aſtrologi poſſent naturaliter cognoſcere talium nubiū productionē ⁊ radioꝛuꝫ ſolarium reflectionē. ¶ Pꝛopterea diuus Thomas ⁊ ſanctus Bonauētura ⁊ cęteri doctoꝛes ſequnꝶ Aurelium Aug. in. 20. lib. de ciuitate dei dicentem ꝙ ſicut mundanarū aquarum in vndatione factū eſt diluuiū ita mundanoꝛū ignium cōflagratione figura hui⁹ mundi peribit. ¶ Idcirco confoꝛmiter ad Aureliū Auguſtinum ponunꝶ. 3. concluſiones rñſiue ad. q. Quarū pꝛima eſt iſta. mundus purgabitur per ignē. Hęc concluſio pꝫ authoꝛitate pꝛincipis apoſtoloꝛuꝫ in vltimo ca. 2ᵉ. canonicę dicentis. Celi ardentes ſolueꝶ ⁊ elementa ignis ardoꝛe tabeſcēt. Et regius pꝛopheta inq̄t ignis in cōſpectu eius ardebit ⁊ in circuitu tempeſtas valida. ⁊ ſequitur in eodē pſal. De iudicio aduocauit cęlū de ſurſuꝫ et terram diſcernere populū ſuum. ¶ Scd̄a cōcluſio eſt iſta. Ignis cōflagrationis erit eiuſdē ſpeciei cum

noſtro igni. Iſta concluſio patet ex authoritate Auguſtini allegata. et Gloſſa ſuper ſeptimū ca. 1e. ad Corinth. idem aſſerit. Inſup pria purgatio facta eſt per aquam eiuſdem ſpeciei cum noſtra ergo ſcda purgatio fiet per ignem eiuſdē ſpeciei cuz noſtro igni. Scda concluſio eſt iſta. Ignis pręcedet diē iudicij. Iſta cōcluſio probat authoritate Dauid dicentis. Ignis ante ipſum pręcedet.

¶ Contra primā concluſionē arguitur ſic illa quę ſunt in mundo nō ſunt immunda ergo mūdus nō indiget purgatione añs probat authoritate. Angeli dicētis Petro Actuū. 10. quod deus creauit tu ne cōe dixeris. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando añs ⁊ ad probationez dico ꝙ angelus loquebat ibi figuratiue. Nā p ſerpentes ⁊ illa animalia bruta intelligebant gentiles prędeceſſores nři vt pȝ legenti illō Cap. cū alijs ſequētibus. ¶ Contra iſtaz ſolutionē arguitur in Elemētis nulla ē culpa ergo nō indigēt purgatione. ¶ Ad hāc replicā rñdetur negando ꝯñam ⁊ rō eſt. Nam iō: qꝛ hoīes peccauerūt in eis reputātur inmūda: ſicut ſi aliquis polluat eccleſiaz reputat ecclia immunda. i. non digna recipe ſacramēta ſic etiā Elemēta reputant immunda propt peccata: quę hoīes commiſerunt.

¶ Scdo arguitur ſic ſequeretur ꝙ ignis etiā purgaret ꝯñs ē falſum igitur ſequela probatur totus mundus purgabit ⁊ ignis eſt pars mundi ergo ignis purgabitur. Iaz probat falſitas ꝯñtis. ſi ignis purgaretur ſequeret ꝙ purgaretur per aquā ſȝ hoc nō eſt dicenduz qꝛ aqua potius extinguet ignē ꝙ̄ purgabit. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur cōcedendo ſequelā ⁊ negando minorez. ⁊ ad probationē negatur ſequela. ſȝ ignis nř purgabitur p maiorē ignē. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguit purgatio debet fieri propt perfectionē ſed talis perfectio tollit qñ deſtruit forma mixti: qꝛ quęlibet forma mixti ē perfectior ꝙ̄ ſit forma Elemēti ergo talis purgatio non ē ponenda. ¶ Ad hanc replicā rñdetur diſtinguendo ꝙ fiat propt perfectionem vel intelligendo de pfectione ſimplr et ſic negat vel propt perfectionē ipſius Elemēti et ſic conceditur. Naz licet forma mixti ſit perfectior ſimplicit tñ Elementa ſunt perfectiora in ratione Elementoꝝ qñ ſunt puriora. ¶ Contra iſtā ſolutionē arguit multa ſunt quę poſſunt purgari ab aqua ⁊ aqua tpe diluuij purgauit ergo in die iudicij etiā purgabit: ¶ Ad hāc replicā rñdetur negando ꝯñam ⁊ rō ē vltra authoritates ſacrę ſcripturę ꝙ ipſa aqua tpe diluuij iō purgauit: quia tunc ardor luxurię regnabat: at mō non ſolū peccatū luxurię ſed frigiditas terrę regnat ⁊ regnabit dicēte ſaluatore nřo. multoꝝ refrigeſcet charitas. Nā hoīes mō ⁊ in fine mūdi non amāt niſi pecunias ⁊ iō cōuenient ꝯtra talem frigiditatē dñs deus mittet ignē qui eos cōburet.

¶ Tertio arguitur ſic ſequeretur ꝙ ignis purgaret cęlos ꝯñs eſt falſum igitur ſequela patet authoritate regij prophē dicentis. Opera

manuū tuaꝝ ſunt cęli ipſi periſbunt tu autē permanes. ⁊ in. 3. Cap. 2. canonicę diui Petri hẽtur cęli ardentes ſoluenṫ ⁊ Elementa ignis ardore tabeſcent. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ſequelā: ⁊ ad probationē dico ꝙ illę authoritates intelligunṫ de aere. Nā multocies vocaṫ cęlū aer. ¶ Contra iſtaꝫ ſolutionē arguitur cęli purgabunṫ ⁊ non niſi ab igni ergo ignis purgabit cęlos maioꝛ probaṫ cęli indigēt purgatione ſicut mūdus iſte inferioꝛ ergo ſi iſte mūdus inferioꝛ purgabiṫ etiam cęli purgabunṫ añs pꝛobaṫ cęli facti ſunt immūdi ꝓpṫ peccatū diaboli ⁊ complicū eius: qꝛ in ipſis cęlis peccauerūt ergo eodē modo indigent purgatione cęli ſicut mund⁹ iſtę inferioꝛ. Hęc replica neceſſario concludit ꝙ facta eſt purgatio immediate poſtꝗ̄ diuus Michael expulit Luciferum ⁊ cęteros dęmones vel ſi non eſt facta tunc fiet qñ mundus iſte inferioꝛ purgabiṫ: ſꝫ nō fiet per ignem: ſed virtute diuina: et nō amplius mouebunṫ cęli ſed qeſcēt. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur Apocaly. 21. ca. habeṫ pꝛimū cęlum et pꝛima terra abijt ergo deſtruentur cęli per ipſum ignem. ¶ Ad hãc replicam rñdetur negando ꝯñaꝫ: et rō eſt: quia illa authoritas itelligiṫ quo ad ad virtutem.

¶ Quarto arguiṫ ſic. Ignis non purgabit ſupꝛemā regioneꝫ aeris ergo non purgabit quatuoꝛ elementa ⁊ per ꝯñs non purgabit totū iſtum mundū: añs pꝛobatur: ignis non aſcendet niſi quantū aquę diluuij aſcenderunt: ſed aquę diluuij nō aſcenderunt vſqꝫ ad ſupꝛemā regionem aeris ergo ignis non aſcendet vſqꝫ ad regionem aeris ergo ignis non aſcendet ad illam regioneꝫ ⁊ ꝑ ꝯñs non purgabit illaꝫ: maioꝛ patꝫ authoꝛitate Gloſſe ſup. 3m. ca. 2e. canonicę Petri. Idē aſſerit Gloſſa ſuper pꝛimū ca. ſcḋę ad Teſſalonicēſes. ¶ Ad hoc argumentū rñdeṫ negando ꝯñam. nam licet non purget elementū aeris quo ad ſupꝛemā regionem purgabit illḋ tñ quo ad alias regiones: ⁊ hoc ſufficit poſtꝗ̄ ſupꝛema regio aeris nō indiget purgatione. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur. ſi ignis purgaret duas regiones aeris. ſ. infimā in qua habitamus ⁊ mediaꝫ in qua ſunt nubes ſequeretur ꝙ eas conſumeret et in ſuam naturā tranſmutaret: ꝯñs eſt falſum ergo falſitas ꝯñtis pꝛobaṫ: ſequeretur ꝙ etiam conſumeret ſupꝛemam regionē: ꝯñs eſt falſum: qꝛ tunc elementuꝫ aeris non maneret poſt diem iudicij ergo ſequela ꝓbatur: ignis tunc haberet ſupꝛemā regionem aeris in medio. Naꝫ ſupꝛa ipſam eſt ſphera ignis in cōcauo oꝛbis lunę ergo eam totalr̄ conſumeret. Ad hanc replicam reſpondetur negando ſequelā: nam dñs de⁹ nō concurret: nam ſi concurreret ignis totam regioneꝫ aeris in ſuam naturam tranſmutaret.

¶ Quito arguiṫ contra ſcḋaꝫ concluſionem. Nihil ꝯſumit ſeipm̄ ſed ignis cōflagrationis conſumet noſtrum ignē ergo ignis conflagrationis non erit eiuſdē ſpeciei cū nr̄o

minor patz per Gloſſam ſup vltimũ ca. ſcḋe canonicę Petri dicentez q̄ ignis conflagrationis .4 .elementa conſumet. ¶ Ad hoc argumentũ rñ detur negãdo maiorem: immo cotidie videmus q̄ maior ignis conſumit minorẽ depurgando eũ. ¶ Cõtra iſtam ſolutionez arguitur. Ille ignis conflagrationis habebit aliã virtutem q̄ iſte ⁊ aliũ motum ergo diſtinguitur ſpecie cũ iſto. ¶ Ad hãc replicã reſpondetur concedendo q̄ habebit aliam virtutẽ intelligendo de virtute diuina: nego tñ q̄ habebit aliũ motũ. Nam ignis noſter ſcḋm varias materias diuerſimode mouetur vt facile erit videre in hac vrbe valentia qñ celebrabitur feſtũ diui Dionyſij. ſz ſi itelligeretur de virtute naturali negandũ eſſet illḋ et illud oporteret aſſumere vt pña valeret. ¶ Contra tertiã concluſionem arguitur ſic: authoritate Aug. in vigeſimo de ciuitae dei ponẽtis mundi conflagrationẽ poſt iudiciũ ergo cõcluſio falſa. ¶ Ad hoc argumentum rñdet q̄ Aug. ibi loquitur opinatiue: q2 ipſemet poſtea aſſerit q̄ non eſt poſſibile ſcire quo ordine talia fiant. Nihilominus Petr⁹ comeſtor i ſcolaſtica hiſtoria ponit ordinem ⁊ cœpit ex Hieronymo q̄ habuit ex ãnalibus iudeorũ. habetur eñi in illis ãnalib⁹: q̄ .15. mirabiles dies pręcedent diẽ iudicij. In pria illaruz eleuabit mare .15. cubitis ſuper altiſſimos montes. In ſcḋa deſcendet tm̄ q̄ videri non poterit. In tertia redigetur in priſtinum ſtatuz. In quarta piſces clamabũt. In .5. aues non guſtabunt. In .6. flumina ignea ſurgẽt ab occaſu et comburẽt mare. In .7. fient mirabiles cometę ⁊ impreſſiones in ſuprema regione aeris. ſ. caſtra ardentia: acies ardentes cum haſtis ⁊ alijs armis: et ciuitates ardẽtes. ⁊ ſic de alijs. In 8. erunt magni terremotus qui magna ędificia proſternent. In .9. oẽs petre ſcindent. In .10. oẽs arbores ⁊ plãtę ſudabũt rorẽ ſanguineũ In 11. oẽs mõtes ꝯplanabũt In .12. oĩa alia ſilueſtria clamabunt ⁊ nõ comedent. In .13. ſepulchra expellent cadauera. In .14. hoĩes exibunt de latibulis ⁊ cauernis tanq̄ amentes et ſtulti. In .15. oẽs hoĩes morientur ⁊ reſurgẽt in igne conflagrationis cũ alijs mortuis lõge antea defũctis.

De forma iudicis.
Diſtinctio. XLVIII.

Solet etiaz queri i qua forma chriſtus iudicabit. In forma vtiq̄ ſ̄ui iudicabit: q̄ oibus in iudicio appebit vt videant mali in quẽ pupugerunt. Diuinitatem vͦ ei⁹ mali non videbũt. Vñ Yſaias. Tollat impius ne videat gl'iam dĩ. Humanitatẽ videbũt vt timeant: diuinitatem vero non: ne gaudeant. Diuinitas eniz ſine gaudio videri non poteſt.

Quod apparebit tunc ĩ forma ſerui.

¶ Sed cuz in forma humana conſtat eum appariturũ: querit an in forma illa glorioſa appareat ſicut vere eſt: an in forma q̃lis in paſſione extitit. Quidam putant a malis talez videri qualẽ crucifixerunt id eſt infirmaz. quia dicit ſcriptura vt videant in quẽ pupugerunt. Sed apte Augu. dicit formam ſerui glorificatã a bonis ⁊ a malis tunc videri ſic. Cum in forma ſerui glorificata iudicantez viderint boni ⁊ mali. tolletur impius vt nõ videat claritatẽ dei que deus eſt quã ſoli mundo corde videbunt. quod erit eis vita eterna. Forma ergo humana ĩ xp̃o glorificata videbitur a cunctis: vnde ⁊ xp̃s dr̃ iudicaturus: quia filius hoĩs eſt. Ita eniz legitur in euangelio Johãnis: ⁊ poteſtatem dedit ei iudiciuz facere. quia fili⁹ hoĩs eſt. Non q̧ ipſe ex virtute hoĩs ſit iudicaturus vel q̧ ip̃e ſolus ſine patre ⁊ ſpũſctõ iudicium ſit factur⁹: ſed qr ipſe ſolus in forma ſerui iudicans bonis ⁊ malis videbitur. Cũ ergo pater nõ iudicat quẽq̃. ſed oẽm poteſtatẽ d̃dit filio: nõ ita eſt intelligendũ quaſi filius ſolus iudicet ⁊ non pater ſʒ quia forma filij humana cũctis in iudicio apparebit: nõ in forma infirma ſʒ glorioſa. Judicabit aũt ex virtute diuinitatis nõ ſine patre ⁊ ſpũſancto: ⁊ apparebit terribilis impijs: et mitis iuſtis. Erit eniz terror malis ⁊ lumen iuſtis.

Quare ẜm formaz ſerui dr̃ xp̃s ſuſcitaturus corpora.

¶ Et ſicut dicit xp̃s ẜm formã ſerui iudicaturus ꝑpter cauſaz premiſſam: ita etiam dicit ſuſcitaturus corpora mortuoꝝ ẜm humanitatẽ cum tamen virtute diuinitatis ſit ſuſcitatur⁹: nõ humanitatis. Sed hac rõne illud dicitur: quia in humanitate ſuſcepit quod ẽ cauſa noſtre reſurrectionis. id eſt paſſionẽ ⁊ reſurrectionez. Jdõ ei aſcribitur ẜm hoiem ſuſcitatio mortuorũ Unde aug. Per verbuz filium dei fit animaꝝ reſurrectio. Per verbũ factũ in carne filium hoĩs fit corpoꝝ reſurrectio. Jtẽ. Judicat ⁊ ſuſcitat corpora nõ pater: ſed filius ẜm diſpẽſationem humanitatis in qua minor patre eſt chriſtus: in eo q̧ eſt fili⁹ dei eſt vita que viuificat animas.

in eo q̄ eſt filius hominis: iudex. Ecce ſm formā hūanitatis dr̄ ſuſcitatur⁹ corpa ꝛ iudicaturꝰ. Judicaturus autē qꝛ illa forma cunctis in iudicio appebit: ꝛ ſuſcitaturus quia in eadē forma meritū ꝛ cauſam reſurrectionis noſtre ſuſcepit. Et quia ſm eandē formam vocē dabit qua mortui de monumentis reſurgent ꝛ procedent ſm q̄ deus ē. Uiuificat aīas non pater tantū quia non tm̄ paſ vita eſt: ſed ꝛ filius cum eo ꝛ ſpūſſanctus eadem vita eſt q̄ pertinet ad aīam non ad corpꝰ. Corpus eīnnon ſentit vitā ſapientie: ſed anima q̄ illuminatur a lumine eterno. Licet ergo chriſtus potētia diuinitatis viuificet animas ꝛ ſuſcitet corpora ꝛ iudicet: nō ocioſe tamen ꝛ preter rationē ei ſm formā dei tribuitur viuificatio animaꝝ ꝛ ſm formam ſerui iudiciū ꝛ reſuſcitatio corporum.

De loco iudicij.

¶ Putant quidā dominū deſcenſurum in vallez ioſaphat in iudicio: eo q̄ ipſe ꝑ Johelē prophetam ſic loquitur. Congregabo omnes gentes: ꝛ deducaꝫ eas in vallē ioſaphat: ꝛ diſceptabo ibi cum eis. Jn cuius capituli expoſitione ita repi. Hoc quidaꝫ pueriliter intelligunt q̄ in valle que eſt in latere montis oliueti deſcenſurus ſit dominus ad iudiciū: quod friuolum eſt: quia non in terra: ſed in ſpacio huius aeris ſedebit contra locū montis oliueti ex quo aſcēdit: ꝛ ſicut Johānes chriſoſtomus dicit. Angeli deferent ante euꝫ ſignū crucis: vnde in euangelio veritas dicit. Et tunc apparebit ſignum filij hominis ꝛc. Joſaphat aūt interpretatur iudicium domini. Jn vallē ergo Joſaphat. id eſt iudicij domini cōgregabuntur oēs impij. Juſti vero non deſcendent in vallem iudicij. i. dānationē ſed in nubibus eleuabunſ obuiam xp̄o.

De qualitate luminarium ꝛ temporis poſt iudicium.

¶ Ueniente autē ad iudicium dn̄o in fortitudine ꝛ poteſtate magna. ſol ꝛ luna dicuntur obſcurari: non ſui luminis priuatione. ſed ſuperueniēte maioris luminis claritate. Uirtutes quoq̄ celorū. ideſt angeli dicuntur moueri: nō metu damnationis vel aliqua perturbatione pauoris: ſed quadā admiratione coꝝ que viderint. Uñ Job. Colū

ne celi pauent aduentum eius. Ante diem vero iudicij ſol ⁊ luna eclipſim patientur: ſicut Johel teſtatur dicens. Sol ↄuertetur in tenebras ⁊ luna in ſanguinẽ ante ꝙ veniat dies domini magnus ⁊ horribilis. Magnus vero dicitur propter magna q̄ ibi fient. Cum autẽ factuꝫ fuerit celuꝫ nouũ ⁊ terra noua: tunc erit lux lune ſicut lux ſolis: teſtante Eſaia: ⁊ lux ſolis ſeptẽpliciter. i. ſicut lux ſeptem dierũ quia ꝙtum luxit ſol in p̄ma cõditione ſeptẽ dierum ante peccatum primi hominis: tantũ lucebit poſt iudicium. Minorata enim fuit lux ſolis ⁊ lune aliorũq; ſiderũ per peccatuꝫ primi hois. ſꝫ tunc recipiet ſol mercedem ſui laboris: quia ſeptempliciter lucebit ⁊ tunc non erit viciſſitudo diei ⁊ noctis. ſed tantuꝫ dies. Unde Zacharias. Et erit dies vna que nota eſt domino: non dies neq; nox: ⁊ in tempore veſpere erit lux quia tunc nõ erit veritas diei ⁊ noctis q̄ modo eſt. ſed continua dies ⁊ lux. Yſaias tamen videtur dicere ꝙ tunc non luceat ſol vl' luna loquens congregationi ſanctorum. Non erit tibi inquit amplius ſol ad lucendum per diẽ: nec ſplẽdor lune illuminabit te: ſed erit tibi dominus in lucem ſempiternam. Sed his verbis non negat ſolem ⁊ lunam tunc lucere: ſed ſignificat his qui tũc erũt in eterna beatitudine: nullum lucis vſum preſtare: quia vt ait Hieronymus ſuper eundem locum. Celi terreq; ſolis atq; lune nobis ceſſabit officium ⁊ erit ipſe dominus lumen ſuis in perpetuum. Poteſt etiam intelligi illud Yſaie ea ratione dictum: quia ſol et luna tunc non habebunt ortum ⁊ occaſuꝫ ſicut nunc: vnde Iſidorus illd̓ Yſaie quaſi expone͂s ait. Poſt iudicium ſol laboris ſui mercedem ſuſcipiet. Unde propheta. Lucebit ſeptempliciter et non veniet ad occaſum nec ſol nec luna. ſed in quo creati ſunt ſtabunt: ne impij in tormentis ſub terra poſiti fruantur luce eorum. Unde Abacuc. Sol ⁊ luna ſteterunt in ordine ſuo. Ecce aperte dicit ſolem ⁊ lunam tunc lucere. ſed ſtabiliter permanere: vbi etiam ſignificat infernum eſſe ſub terra. Si vero queritur quis ſit vſus lucis ſolis et lune tunc. Fateor me ignorare quia in ſcripturis non memini me legiſſe.

CIrca.48am. di
ſtinctionē q̄rit
primo an xp̄s
iudicabit ſecū
dum humani
tatez. ¶ Pro
huius.q. enu
cleatione ē no
tanduz q̄ ma
gna eſt differentia inter iſtas duas
ſcz xp̄s iudicabit in forma humana
xp̄s iudicabit ſcd̄m formā humanā
Iſta eñ eſt concedenda xp̄s in hūa
nitate creat:et iſta eſt neganda xp̄s
ſcd̄ m humanitatē creat. Nā ad ve
ritatem prię.ſufficit q̄ xp̄s creet et
habeat humanitatē. Ad veritatem
vero ſcdę requiritur q̄ humanitas
xp̄i creet veluti ad ỽitatē iſtius. Ae
thiops eſt albus ſcd̄m dētes requi
ritur q̄ Aethopis dentes ſint albi.
¶ Scd̄o eſt notandū q̄ ad hoc q̄ ali
quod iudiciū ſit firmū ⁊ ꝑpetuuz re
quiruntur duo. Primū authoritas
in ſententiando. Scd̄m poteſtas in
retribuendo.et hęc duo ſanctiſſima
trinitas humanitati xp̄i cōtcauit:de
dit eñ ei authoritatē qꝛ dedit ei do
minium ſuꝑ oīa creata teſtante prī
cipe apl̄orū Actuum.2. Dñm fecit
deus hunc Ieſum.ꝛc. dedit etiaz ei
poteſtatem ſubijciendo oīa creata
ei. Iuxta illud pſal. Oīa ſubieciſti
ſub pedibus eiꝰ. ⁊ Matthęi vltimo
ca.ipſemet xp̄s dicit de ſeipſo. Da
eſt mihi oīs poteſtas in cęlo ⁊ in ter
ra. Actuū.10.cap.habet. Ipſe eſt q̄
eſt conſtitus iudex viuorū ⁊ mortuo
ruz ⁊ qꝛ poteſtas iudiciaria reſpicit
illa duo.ſ.authoritatē ⁊ poteſtatez:
ideo iudiciaria poteſtas eſt in deo ꝑ
naturāz ⁊ in humanitate xp̄i ꝑ grāz
et per ꝯñs in xp̄o ſm̄ diuinitatez ta
lis poteſtas iudiciaria eſt per natu
ram:⁊ in eodem xp̄o ſm̄ humanita
tem talis poteſtas iudiciaria eſt ꝑ
gratiam:et qꝛ diuus Thomas ſim
pliciter concedit q̄ poteſtas iudicia
ria eſt in xp̄o ſm̄ humanitatē doctor
ſubtilis ipſuz reprehendit ſed eius
rep̄henſio non militat contra diuuz
Thomam. nam bene pōt cōcedi il
lud ſine diſtinctione:q̄uis clariꝰ rñ
detur cū diſtinctione: quā quidē di
ſtinctionē etiam tangit diuus Tho
mas in tertia ꝑte ſuę ſummę:⁊ etiā
in quarto ſententiarū.q.pria articu
lo prio in rñſione ad primū argumē
tum. Propterea rūdet ad.q. ꝑ ali
quas concluſiones. ¶ Quaruz pria
eſt iſta. In xp̄o ſcd̄m humanitatem
non eſt pīcipalis et naturalis ptās
iudiciaria. Iſta concluſio patet: qꝛ
talis poteſtas ſoluz conuenit deo ⁊
nulli creaturę. Scd̄a cōcluſio ē iſta.
In xp̄o eſt poteſtas pīcipalis ⁊ na
turalis iudiciaria ſcd̄m diuinitatez
Iſta concluſio patet ex notabilibꝰ
Tertia concluſio eſt iſta. In xp̄o ſe
cundum humanitatez eſt ptās iudi
ciaria ſcd̄aria ⁊ commiſſa: ⁊ pōt vo
cari talis poteſtas excellentię ſicut
dictū eſt ſuperius in materia ſacra
mentorum. Iſta concluſio patet au
thoritate Ioannis in.5.ca.dicentis
Poteſtatē dedit ei facere iudicium
quia filius hoīs eſt.

¶ Queritur ſcd̄o circa eandez
diſt. an xp̄s iudicabit in humanita
te glorioſa. ¶ Pro huius.q.intelli
gentia eſt notandum q̄ ſaluator no

ſter in pūmo ſuo aduentu venit vt p oībus apud patrē ſatiſfaceret: ideo neceſſarium fuit vt appareret in forma noſtrę īfirmitatis: alioqn nō potuiſſet pro nobis ſatiſfacere nam iudęi non potuiſſent tūc ipſuȝ crucifigere. In ſcđo vero aduētu ſaluator noſter veniet vt iuſticiam dei patris ſui in hoīes exequatur. Idcirco decet vt gloriam ſuaȝ oībus oſtendat. ¶ Iſto notato rñdeť ad .q. affirmatiue: iſta concluſio probať authoritate ſaluatoris noſtri Lucę. 21. ca. dicētis. Tunc videbunt filiū hoīs venientem in nube cū poteſtate magna et maieſtate. ſed poteſtas ⁊ maieſtas pertinent ad gloriam ergo ſaluator noſter in forma glorioſa iudicabit.

¶ Contra iſtam reſponſioneȝ arguiť ſic. Saluator noſter iudicabit in forma infirmitatis noſtre ergo rñſio nulla: aſīs probať. Gloſſa ſuper illud Joan. 19. c. videbunt in quem transfixerant. inquit ꝙ ſaluator noſter in ea carne vēturus eſt in qua crucifixꝰ eſt: ergo apparebit in forma in firmitatis noſtre. ¶ Ad h̄ argumentū rñdetr negando aſīs: ⁊ ad probationeȝ negatur ꝯña: rō eſt nam ꝗuis ſaluator habebit eandeȝ carnem in qua crucifixus eſt: non tñ illa caro eodem mō ſe habebit. Nā in die iudicij erit lucida: īpaſſibilis: agilis: ⁊ ſubtilis. immo clarior ſole ⁊ qñ crucifixꝰ eſt talis caro erat paſſibilis ⁊ non clara ⁊ non agilis neqȝ ſubtilis. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur ſic. illa caro retinebit cicatrices ergo erit paſſibilis aſīs patȝ expreſſa authoritate Joan. chryſoſtomi ſuper. 24. cap. Matthęi illud aſſerentis. ¶ Ad hanc replicā rñdetur negando ꝯñam: rō eſt: qr ſaluator noſter tales cicatrices retinebit ad maiorē gloriam ſuā ⁊ maiorē ignominiā iudęorū vt videant ꝙ ipſe eſt quē ipſi crucifixerūt. Juxta illud zacharię allegatū. Uidebūt in quē transfixerunt. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur. ſaluator noſter in ea forma debȝ apparere: que ab oībus videri poteſt: ſed forma glorioſa non poterit videri a dęmonibus et malis ergo non iudicabit in forma glorioſa: minor probať: illō qđ conceditť ⁊ promittiť iuſtis in p̄miū non dabitur malis. Sed videre xp̄i humanitatem glorioſam promittitur iuſtis ⁊ conceditur: immo angeli teſte principe apoſtolorum in pri mo ca. ſuę primę canonicę. Deſyderabant proſpicere ipſam ante eiꝰ reſurrectionē ergo nō conceditť malis videre humanitateȝ xp̄i glorioſam. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negādo minorē: ⁊ ad probationeȝ negať maior ⁊ rō eſt: qr videre humanitatem xp̄i glorioſaȝ bonis erit multū delectabile ⁊ gaudioſum: ſed ipſis dęmonibꝰ ⁊ iudeis ⁊ malis erit valde moleſtū ⁊ triſtabile. Nam mirabilis pœna eſt videre inimicū ſuuȝ in maieſtate ⁊ glīa ⁊ potentia ⁊ triūpho. ¶ Sed adhuc inſurges authoritate Gloſſę ſuper. 5. ca. Joan. dicētis ꝙ ſaluator noſter in ea forma veniet in qua eſt iudicatus. ¶ Ad hoc facile rñdetur ꝙ Gloſſa intelligit ꝙ veniet in natura humana: ſed aliter ſe habebit ꝗ̄ ſe habebat: qñ ſaluator iudicatus eſt vt declaratum eſt.

¶ Queritur tertio circa eandē an diuinitas xp̄i videbitur a malis.

¶ Ad hanc difficultatē rñdet̄ ab oībus doctoribus negatiue. ſed eſt cōtrouerſia inter eos an poſſit videri diuinitas xp̄i a malis ſine delectatione. et diuus Thomas tenet partem negatiuam. Doctor ſubtilis ⁊ noiales tenent partē affirmatiuam. Durandus tñ mediat diſtinguēdo. vel de potentia dei ordinata ⁊ ſic tenet partem negatiuā cum diuo Thoma vel de potentia abſoluta ⁊ ſic tenet partem affirmatiuam cum doctore ſubtili ⁊ noialibus. et quantum ad iſtud membrū optime dicit. nam viſio dei ⁊ delectatio ſunt due res omnino diſtincte ⁊ habētes diuerſa ſubiecta ergo dñs deus pōt quālibet earum deſtruere reliqua cōſeruata ⁊ per ꝯñs pōt deſtruere delectationē cōſeruādo viſionē ſui: ſed de primo membro dubium eſt: ⁊ quia non poſſunt fieri argumenta magni pōderis magis pro vna parte q̄ pro alia: ideo illa miſſa facimus.

De differētia manſionū in celo ⁊ i iferno. di. XLIX.

Poſt reſurrectionē vero: facto vniuerſo impleto iudicio ſuos fines habebūt ciuitates due: vna xp̄i alia diaboli. vna bonorum: altera malorum: vtraqz tamen angelorū ⁊ hominū. Iſtis voluntas: illis facultas nō poterit eſſe peccandi vel vlla conditio moriendi. Iſtis i eterna vita feliciter viuentibus: illis infeliciter in eterna morte ſine moriendi poteſtate durantibus qm̄ vtriqz ſine fine. Sed in beatitudine iſti. alius alio preſtabilius: in miſeria vero illi alius alio tolerabilius permanebūt. Ex his apparet q̄ ſicut boni differēter glorificabuntur: alij magis: alij minus ita ⁊ mali differenter in inferno punient̄. Sicut enim in domo patris. id eſt in regno celorū manſiones multe ſunt. i. premiorum differentie ita ⁊ in gehēna diuerſe ſunt māſiones. i. ſuppliciorum differentie. Omnes tñ eternā penam patientur ſicut oēs electi eundē habebunt denariū quem paterfamilias dedit oībus qui operati ſunt in vinea. Nomine denarij aliquid oībus electis cōmune itelligitur. ſ. vita eterna: deus ipſe quo oēs fruentur: ſed impariter. Nā ſicut erit differens clarificatio corporum: ita differens gloria erit aīarum. Stella enī a ſtella. id eſt electus ab electo differt in claritate mentis ⁊ corporis. Alij enī alijs vicinius clariuſqz dei ſpeciē contemplabunt: ⁊ ip

ſa contēplandi differentia diuerſitas manſionū vocatur. Donus ergo eſt vna. id eſt denarius eſt vnꝰ ſed diuerſitas eſt ibi manſionū. id eſt differentia claritatis. quia vnū eſt ꝛ ſummū bonū beatitudo ꝛ vita omniū. id eſt deus ipſe. Hoc bono omnes electi perfruuntur ſed alij alijs plenius. Perfruent autē videndo ꝑ ſpeciem non per ſpeculum in enigmate. Habere ergo vitā eſt videre vitam. id eſt cognoſcere deū in ſpecie. Unde veritas ait in euāgelio. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te et quē miſiſti ieſum xp̄m eſſe vnū ꝛ ſolum verum deū hoc eſt habere vitā. id eſt cognoſcere te: nō eſt ipſa cognitio que tu es: ſed per cognitionem habere bonū qđ tu es. id eſt vita.

Si omnes homines volūt eſſe beati.

¶ Solet etiā queri de beatitudine vtrū eam omnes velint ꝛ ſciant q̄ ſit vera beatitudo. De hoc Aug. in. xiij. li. de trinitate ita differit. Mirum eſt cū capeſcende retinendeꝗ beatitudinis voluntas vna ſit omniū: vnde tanta exiſtat de ipſa beatitudine rurſus diuerſitas voluntatū: non ꝙ eam aliquis nolit ſed ꝙ non omnes eam norint. Si eñ eam omnes noſcerent: non ab alijs putaretur eſſe in virtute animi: ab alijs in voluptate corporis. ab alijs atꝗ alijs alibi atꝗ alibi. Quō ergo omnes amant quod nō omnes ſciunt. Quis poteſt amare quod neſcit: ſicut ſupra diſputaui. Cur beatitudo amatur ab oibꝰ: An forte ſciunt oēs que ipſa ſit: ſed non oēs ſciunt vbi ſit: ꝛ inde cōtentio eſt. An forte falſū ē qđ pro vero poſuimus beate viuere oēs hoies velle. Si eñ beate viuere eſt: verbi gratia: ſm animi virtutem viuere: quomodo beate viuere vult q̇ hoc nō vult. Nonne verius diximus homo ille non vult beate viuere. quia non vult ſm virtutem viuere: quod ſolū eſt beate viuere. Nō ergo oēs beate viuere volunt: immo pauci hoc volunt. ſi non eſt beate viuere niſi ſm virtutē animi viuere qđ multi nolunt. Ita ne falſū erit vnde nec ipſe Cicero dubitauit. Ait ei. Beati certe omnes eē volumus. Abſit vt hoc falſum eſſe dicamus. Quid ergo: An dicendum eſt etiam ſi nihil aliud ſit beate viuere ꝙ̄ ſm virtutem animi vi-

uere. tamen ⁊ q̃ hoc non vult: beate viuere vult? Nimis q̃dez hoc videtur abſurdũ. Tale eniz eſt ac ſi dicamus: qui non vult viuere beate: beate vult viuere. Iſtam repugnantiam quis audeat? q̃s ferat: ⁊ tamen ad hanc contrudit neceſſitas: ſi ⁊ omnes beate viuere velle verũ eſt: ⁊ nõ omnes volunt ſic viuere: quomodo ſolũ viuitur beate. An illud ab his ãguſtijs poterit nos eruere: ſi dicamus nihil eſſe beate viuere niſi viuere ſm delectationẽ ſuaz: ⁊ ideo falſum non eſſe ꝙ omnes beate viuere velint: quia oĩes ita volunt vt queq̃ȝ d̾lectat. Sed id quidem falſum eſt. Velle eñ quod non deceat: eſt eſſe miſerrimũ. Nec tam miſerum eſt nõ adipiſci quod velis q̃ȝ adipiſci velle qđ nõ oporteat. Quis ita cecus ſit vt dicat aliquẽ ideo beatum: quia viuit vt vult: cũ profecto ⁊ ſi miſer eſſet: minus tamẽ eſſet ſi nihil eorum que perperã voluiſſet habere potuiſſet? Mala enim volũtate vel ſola miſer quiſq̃ȝ efficitur. ſed miſerior cũ deſideriuz male voluntatis implet. Quapropter: quoniã verũ eſt ꝙ omnes homines eſſe beati velint idq̃ȝ ardẽtiſſimo amore appetãt: ⁊ propter hoc cetera quecunq̃ȝ appetãt. nec quiſq̃ȝ poteſt amare qđ omnino quid vel quale ſit neſcit: nec poteſt neſcire quid ſit quod ſe velle ſcit ſequitur vt omnes beatã vitaz ſciant. Omnes autẽ beati habent quod volũt. q̃uis non oẽs qui habẽt quod volunt cõtinuo ſint beati. Continuo autem miſeri ſunt qui vel non habent quod volũt. vel id habent qđ nõ recte volũt. Beatꝰ ergo non eſt niſi qui ⁊ habet oĩa que vult et nihil vult male. Ille quippe beate viuit qui viuit vt vult: nec male aliquid vult. Cum ergo ex his duobus conſtet beata vita: licet in malis ſit aliq̃s bonus. non tamen niſi finitis oĩbus malis eſt beatus. Cũ ergo ex hac vita. qui in his miſerijs fidelis ⁊ bonus eſt venerit ad beatã vitaz. tunc erit vere quod nunc nullo modo eſſe poteſt vt ſic homo viuat quomodo vult. Non eniz ibi volet male viuere. aut volet aliquid quod deerit. aut deerit aliquid quod voluerit: quicq̃d amabit̾ aderit: nec deſiderabitur qđ nõ aderit. Et omne quod ibi erit bonum erit. ⁊ ſummꝰ deus ſummũ bonuz erit: ⁊ quod eſt oĩno beatiſſimũ. ita ſemꝑ fore certuz

erit. Beatos autez eſſe ſe velle omniũ hominũ eſt: beatos ſe eſſe velle omnes in corde ſuo vident: nec tamen oium eſt fides qua ad beatitudinẽ peruenitur.

Si qd ꝺ deo cognoſcit aliqˢ qd ibi non intelligant oẽs.

¶ Solet etiã queri vtrũ aliqd de deo cognoſcat aliquis magẜ meritus vt petrus: qd non cognoſcat aliquis minus meritus vt linus. Pluribus videtur ꝙ oĩa de deo ad beatitudinẽ ſpectantia oẽs cõmuniter electi cognoſcant. ſed differenter. Nihil eñ in deo noſcibile maiꝰ digniuſꝗ videt ꝙ̃ eum intelligere trinũ ⁊ vnũ. Hoc autem oẽs tunc per ſpeciem cognoſcent. Unde ſequitur vt nõ ſit aliqd beatitudini pertinens in cognitum alicui beatoꝝ. Omnes ergo cuncta illa videbunt quoꝝ cognitio ſeruit beatitudini: ſed modi videndi differunt. Aliꝰ eñ alio magẜ alius alio minꝰ fulgebit.

De paritate gaudij.

¶ Solet etiã queri an in gaudio diſpares ſint: ſicut in claritate cognitõis differunt. De hoc Aug. ait. Multe manſiones in vna domo erũt ſ. varie premiorũ dignitates: ſed vbi deus erit oĩa in oĩbus: erit etiã in diſpari claritate par gaudiuz vt qd habebũt ſinguli: cõe ſit omnibus. qꝛ etiã gloria capitis oium erit ꝑ vinculum charitatis. Ex his datͬ intelligi ꝙ par gaudiũ oẽs habebunt: etſi diſparẽ cognitionis claritatẽ: qꝛ ꝑ charitatem q̃ in ſingulis erit ꝑfecta tm̃ quiſꝗ gaudebit de bono alterius ꝙ̃ tũ gauderet ſi in ſeipſo haberet. Sed ſi par erit cunctoꝝ gaudium. videtur ꝙ par ſit oim beatitudo. qd conſtat oino non eẽ Ad quod dici põt ꝙ beatitudo par eſſet ſi ita eſſet par gaudiuz vt etiã par eſſet cognitio. ſed qꝛ hoc non erit: non faciet paritas gaudij paritatem beatitudinis. Põt etiam ſic accipi par gaudium: vt non referatur paritas ad intentionẽ affectionis gaudentiũ. ſed ad vniuerſitatẽ rerum ꝺ quibus gaudebit: qꝛ de oi re vñ gaudebit vnus gaudebũt oẽs.

Si maioꝛ ſit beatitudo ſanctoꝛum poſt iudicium.

¶ Poſt hoc queri ſolet ſi beatitudo ſanctoꝛuz maioꝛ ſit futura poſt iudiciũ ꝙ̃ interiz. Sine oĩ ſcrupulo credendum eſt eos habituros maioꝛem gloꝛiam poſt iudicium ꝙ̃ ante: qꝛ ⁊ maiꝰ erit

gaudiuȝ eoꝝ. vt ſupra teſtatus eſt Aug. ⁊ amplior erit eorum cognitio. Unde Hiero. Peracto iudicio ampliorem gloriam ſue claritatis de⁹ demonſtrabit electis. Si quem mouet quid opus ſit ſpiritibus defunctorũ corpora ſua in reſurrectione recipere: ſi eis põt ſine corporib⁹ ſumma beatitudo preberi. difficilis queſtio eſt: nec poteſt a nobis perfecte diffiniri. ſed tamen dubiũ non eſt ⁊ raptam a carnis ſenſibus hominis mentẽ: ⁊ poſt mortem ipſa carne depoſita nõ ſic videre poſſe incõmutabilem ſubſtantiã. id eſt deũ ſicut ſancti angeli vident: ſiue alia latentiori cauſa: ſiue ideo q̃a ineſt ei naturalis quidam appetitus corpus adminiſtrandi: quo retardatur quodãmodo ne tota intentione pergat in illud ſummũ celum: donec ille appetitus cõquieſcat. Porro ſi tale ſit corpus cuius ſit difficilis ⁊ grauis adminiſtratio ſicut hec caro q̃ corrumpitur. multomagis auertitur mens ab illa viſione ſummi celi. Proinde cum hoc corpus iam non aiale ſed ſpũale receperit equata angelis habebit perfectum nature ſue modum obediens ⁊ imperans viuificata: ⁊ viuificans tam ineffabili facultate: vt ſit ei glorie quod fuit ſarcine.

Queritur circa 49^am. diſt. An beatitudo prĩcipaliter conſiſtit i actu itellect⁹. ¶ Pro huius. q. enodatiõe eſt aduertendum ꝙ in propoſito non eſt ſermo de felicitate ſiue beatitudine temporali. nã de illa viſum eſt in expoſitione ſup primum librum Ethicorũ. ⁊ ibi reprobate ſunt opiniones phõꝝ abũde. Jdeo in preſentiarũ ſolũ eſt ſermo de beatitudine celeſti: que capitur duobus modis. Uno modo obiectiue ⁊ ſic eſt dñs deus. Juxta illud Regij prophete pſal. 3. Tu dñe ſuſceptor meus ⁊ gloria mea ⁊c. Alio modo capitur formal'r pro ipo actu quo creatura rõnalis beatificatur ⁊ iſto mõ capitur in propoſito. ¶ Ulterius eſt aduertendũ ꝙ bipartita ẽ opinio rñdentiũ ad. q. Prima eſt opinio diui Thome tenentis partẽ affirmatiuam.

¶ Contra quã opinionẽ arguitur ſic. Beatitudo cõſiſtit in nobiliſſima potentia: ſed voluntas eſt nobilior intellectu ergo batitudo conſiſtit in actu voluntatis principaliter: minor probat authoritate Anſelmi dicentis ꝙ voluntas eſt regina potentiarum aię. Inſup per voluntatem ſumus liberi ergo voluntas eſt nobilior potentia. ¶ Ad hoc argu-

mentum rñdetur negando minorẽ
et ad probationẽ primã dicit ꝙ non
intelligitur ſimpliciter ſed ſolũ ſm
quid. ſ. quo ad imperiuȝ. Ad alterã
probationẽ dicitur ꝙ etiam intelle-
ctus eſt liber libertate coactionis: li
cet non ſit liber libertate contradi-
ctionis. ¶ Contra iſtam ſolutioneȝ
arguitur. Beatitudo eſt ſummũ bo
num ⁊ bonum eſt obiectuȝ volunta-
tis et non intellect⁹ ergo beatitudo
principaliter conſiſtit in actu volun
tatis. ¶ Ad hanc replicaȝ rñdet̃ ne
gando ꝯñam: qꝛ ipſum veruȝ eſt ob
iectuȝ intellectus ⁊ ſumma veritas
eſt obiectũ beatitudinis. ¶ Contra
iſtam ſolutioneȝ arguit̃. Voluntas
imperat intellectui ergo voluntas
ſimpliciter eſt nobilior intellectu et
ꝓ ꝯñs ſimplr̃ eſt melior. ¶ Ad hoc
negatur ꝯñia: rõ eſt: qꝛ voluntas eſt
cæca ſine intellectu. ¶ Et ſi arguas
illud qđ eſt poſterius in gñatione ẽ
prius in perfectione: ſed actus volũ
tatis eſt poſterior in gñatione ergo
eſt prior in perfectiõe. ¶ Ad hoc ne-
gatur maior vniuerſaliter.

¶ Scđo arguit̃ teſte philoſo-
pho in prĩo ⁊ decimo ethicoꝝ. Bea
titudo eſt ponenda in actu optimę
virtutis ſed charitas tenet principa
tum inter oĩs virtutes teſte aplõ. 1.
ad Corinth. 13. ca. ergo beatitudo
cõſiſtit in actu charitatis ⁊ charitas
collocatur in voluntate ſm oĩs do-
ctores: ergo btitudo cõſiſtit in actu
voluntatis principaliter. ¶ Ad hoc
argumentuȝ ſolũ eſt vnicũ refugiũ
ꝙ phs loquitur ſoluȝ de virtutibus
adquiſitis ⁊ non loquit̃ de virtutib⁹

ſupernaturalibus: mõ charitas eſt
virtus ſuꝑ naturalis. ¶ Cõtra iſtaȝ
ſolutioneȝ arguitur. In illo actu cõ-
ſiſtit beatitudo per queȝ perfectius
vnimur deo: ſed per actum volunta
tis. ſ. dilectionẽ perfectius vnimur
deo ꝙ̃ per actuȝ intellect⁹ teſte Hu
gone de ſancto victore ſuꝑ ſeptimũ
capm. cœleſtis Hierarchię ergo bti
tudo cõſiſtit in actu voluntatis prin
cipaliter. ¶ Ad hanc replicam rñ-
detur negando minorẽ: ⁊ ad autho-
ritatem Hugonis dicit̃ ꝙ ipſe non
excludit cognitionem ſiue actum in
intellectus qꝛ dilectio preſupponit
actum intellectus. ¶ Et ſi arguas
per actum voluntatis efficimur me
liores ⁊ meremur ergo pręmiuȝ de-
bet correſpondere potentię per quã
meremur ⁊ per ꝯñs collocanda eſt
beatitudo in voluntate. ¶ Ad hoc
negatur ꝯñia et datur inſtantia: qꝛ
bon⁹ armiger meretur in brachijs
et tibijs ⁊ non coronat̃ in brachijs:
ſed in capite. ¶ Sȝ adhuc ſunt duę
authoritates Aurelij Aug. quę vidẽ
tur militare contra iſtã opinionem
Prima habet̃ in. 15. ca. primi libri
de trinitate. ſ. beatus eſt qui habet
quidq̃d vult. Scđa habet̃ in primo
libro de doctrina xpiana. ſ. ſumma
merces eſt vt ipſo. ſ. deo ꝑfruamur
Ad primã authoritatem rñdetur ꝙ
Aug. loquit̃ de beato vt dicit beati-
tudinem completaȝ. ⁊ talis ſm oẽs
doctores conſiſtit in actibus intelle
ctus ⁊ volũtatis. ſ. i viſiõe ⁊ fruitio-
ne dei. et iſto mõ capit̃ a Boetio in
tertio libro de conſolatione qñ dicit
ꝙ beatitudo eſt ſtatus oĩm bonorũ
aggregatione perfectus. Ad alterã

authoꝛitatē dicenduʒ eſt ꝙ Aug' in
telligit reſpectu voluntatis.

¶ Alia eſt opinio doctoꝛis ſu
btilis ⁊ oim noialium tenentium ꝙ
beatitudo pꝛincipaliter conſiſtit in
voluntate ⁊ actu voluntatis. ¶ Cō
tra iſtam opinionē arguitur multis
authoꝛitatibus ⁊ vnica rōne. Pꝛia
authoꝛitas habetur Joan. 14. vbi
Philippus dixit ſaluatoꝛi. Domie
oſtende nobis patrē ⁊ ſufficit nobis
Scḋa authoꝛitas habeť Joan. 17.
vbi ſaluatoꝛ inq̇t hęc eſt vita ęterna
vt cognoſcant te ſolum deū verum
et quem miſiſti ieſum xp̄m. Tertia
eſt Aug. in pꝛio de trinitate cap. pe
nultimo dicētis ꝙ viſio eſt tota mer
ces beatitudinis. Quarta eſt pħi in
pꝛimo ⁊ decimo libꝛo Ethicoꝛū po
nentis felicitatē cōſiſtere in contem
platione. ¶ Ad pꝛimā authoꝛitateʒ
reſpondetur ꝙ nō eſt ad propoſituʒ
qꝛ ibi eſt. q. de fide. Naʒ Philipp⁹
volebat īſtrui i fide ſanctiſſimę trini
tatis. Ad ſcḋam authoꝛitatē reſpō
det doctoꝛ ſubtilis ꝙ ſicut aduerſa
rij addunt ly beata pōt etiam adde
re ipſe ly amēt. ita ꝙ ſit ſenſus. hęc
eſt vita ęterna beata vt cognoſcāt ⁊
ament te ſolum deum ⁊c. Ad tertiā
authoꝛitatē rn̄detur pꝛopoꝛtionbili
ter, ſicut ipſi rn̄derunt ad authoꝛita
tatem eiuſdem Aug. allegatā cōtra
eos. ſ. ꝙ Aug. intelligit reſpectu in
tellectus ⁊ nō reſpectu hois bti. Ad
authoꝛitateʒ philoſophi pꝛopoꝛtio
nabiliter eſt dicendū ꝙ intelligebat
quantum ad intellectū: nec mirū qꝛ
ph̄s nō cognouerat excellentiā cha
ritatis: ⁊ credebat ꝙ ſapientia erat
nobiliſſimā virtutū. ¶ Ratio talis
eſt ſicut ſe habet viuens ad non vi
uens ita ſe habet cognoſcens ad nō
cognoſcens: ſed q̇̄libʒ viuens ē no
bilius non viuente ergo q̇̄libet co
gnoſcens eſt nobilius nō cognoſcē
te: ſed intellectus cognoſcit ⁊ volun
tas inquantum huiuſmodi non co
gnoſcit ergo intellectus eſt nobilioꝛ
voluntate. ¶ Hęc rō habʒ magnaʒ
apparentiam: ⁊ ideo dicendū eſt ꝙ
non opoꝛtet ꝙ cognoſcens ſit nobi
lius non cognoſcente qū tale nō co
gnoſcens dn̄atur cognoſcēti: modo
voluntas dn̄atur intellectui.

¶ Queritur ſcḋo circa eandeʒ
diſt. An beatitudo cauſeť a ſolo deo
¶ Ad hāc. q. bipartita eſt opinio re
ſpondentiuʒ. Una eſt opinio Gul
lermi ocham tenentis parteʒ affir
matiuam. abſurdum em̄ videbatur
Gullermo ocham ꝙ aīa vel angel⁹
concurreret ad ſuum pꝛęmium.

¶ Contra iſtam opinionē ar.
ſequeretur ꝙ quilibʒ btūs poſſet ſe
ipſum magis beatificare: ꝯn̄s ē fal
ſum ergo ſequela pꝛobať. Quilibet
beatus vltra illam fruitionē ⁊ viſio
nem dei quas ſolus de⁹ cauſat pōt
elicere aliam viſionē ⁊ aliā fruitiōeʒ
et ſi faciat erit magis btūs ergo ſe
quela vera. ¶ Ad hoc argumentuʒ
rn̄detur negando ſequelā. ⁊ ad pꝛo
batiōeʒ negať ꝙ dato ꝙ eliciat aliā
viſionem ⁊ aliā fruitionē ꝙ erit ma
gis beatus. nam in nulla illaruʒ cō
ſiſtit beatitudo. ¶ Contra iſtā ſolu
tionem arguitur: ſequereť ꝙ ſolus
deus cauſaret pęnas damnatoꝛū. ſ.
nolitiones illas quibus nolunt deū

neri ab igne. ꝯñs eſt abſurdū: quia tunc deus ſe ſolo produceret peccata. nam tales nolitiones ſunt peccata ergo ſolutio nulla: ſequela ꝓbat: quia non videt maior rō ꝙ ꝓducat ſe ſolo pręmia btōrum ꝙ̄ ꝙ ſe ſolo producat pœnas damnatoꝝ. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando ſeqlam: ⁊ ad probationeȝ dico ꝙ diſcrimen eſt latum. Nam per hoc ꝙ ipſi damnati concurrūt partialr̄ ad pœnas ſuas magis affliguntur ⁊ oſtenditur dñi dei ſapientia: ⁊ ꝑ hoc ꝙ ſe ſolo dñs deus producit pręmia beatorum oſtendit liberalitas ⁊ magnificentia dñi dei et per hoc etiaȝ magis obligantur beati diligere deum et ipſi ſeruire. ¶ Et ſi arguas ꝑ tales beatitudines a ſolo deo productas aię ipſorum beatoꝝ vitalr̄ immutātur ergo ipſę aię beatorū ptialiter ad tales beatitudines ꝯcurrūt negatur ꝯña: rō eſt: qꝛ ad hoc ꝙ aliqua aīa cognoſcat non requiritur ꝙ partialiter concurrat ad noticiā: ſed ſatis eſt ꝙ habeat noticiam ſibi ihęrentem ⁊ ꝙ dñs deus nō impediat.

¶ Alia eſt opinio diui Thomę ⁊ diui Bonauenturę ⁊ aliorum doctorum tenentiū partē negatiuā et aſtruentium ꝙ beatitudo partialiter cauſatur a dño deo et partialit ab ipſa aīa vel angelo: ita ꝙ ad productionem beatitudinis creator et creatura effectiue cōcurrunt. ¶ Cōtra iſtam opinionē arguitur ſic. creatura non pōt producere charitatem ergo nō poteſt producere partialit beatitudinē: ꝯña probat: qꝛ maior ē beatitudo ꝙ̄ charitas ergo ſi nō poterit minus producere nō poterit ⁊ maius. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ꝯñam: ⁊ ad ꝓbationeȝ nego ꝙ non poſſit in maius ſi non poſſit in minꝰ: nec hoc īconuenit qñ tale minus non includit in tali maiori: inſtantia patet de hoīe qui pōt producere hoīem ⁊ nō pōt producere muſcam vel formicā producere ⁊ tamen muſca vel formica longe minor hoīe eſt. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur. meritū eſt a ſolo merente ergo pręmiū eſt a ſolo p̄miāte. ¶ Ad hoc negat aīs: immo meritum partialit eſt a dño deo et non a ſolo merente. ¶ Cōtra hoc arguitur. ſequeretur ꝙ quilibet beatus poſſet ſe non beatificare: ꝯñs eſt impoſſibile ergo ſequela probat: quilibet beatus eſt liber ergo pōt nō cōcurrere ad produtioneȝ ſuę beatitudinis: quo dato iam nō erit beatus ergo quilibet beatus pōt ſe nō beatificare. ¶ Ad hoc rñdetur negādo ſequelam: ⁊ ad probationē negatur ꝙ quilibet beatus ſit liber quantuȝ ad hoc. nam dñs deus perpetuo cōſeruat beatitudinē ipſorū. Idcirco nō poſſunt bti deſiſtere a tali actu.

¶ Scđo arguitur ſic. ſi anima xp̄i concurreret partialiter ad ſuaȝ btitudineȝ ſequeret ꝙ nō haberet maiorem beatitudinem ꝙ̄ angeli: ꝯñs eſt hęreticū ergo opinio ē hęretica: ſequela probat: aīa xp̄i non eſt tātę actiuitatis ſicut minimꝰ angelus ergo non pōt habere tantā beatitudinem: quantā habet angeli. ¶ Ideȝ argumentū pōt fieri de virgine glorioſa. ¶ Ad hoc argumentuȝ rñdet

negando ſequelã: ꝛ ad probationē negatur ꝯña: ꝛ rō eſt: qꝛ dñs deꝰ magis xp̄i aiam iuuat ꝛ magis concurrit cū ea ꝙ̄ cū aliquo angelo. Proportionabiliter eſt dicendum de virgine glorioſa: ꝙ maius auxiliū prębet ipſi dominꝰ deus ꝙ̄ alicui angelorũ: mirum ergo ſi ſit exaltata ſuper oēs angelos ꝛ archangelos. Proportionabiliter eſt dicendū ad argumentũ qđ pōt fieri de duobꝰ inęqualiter merentibus quorũ minus merēs habꝫ meliora naturalia ꝙ dñs deꝰ plus iuuabit magis merentem ꝙ̄ minus merentem.

Queritur tertio circa eandē diſt. an beatitudo aiarũ beatarum erit maior poſt diem iudicij ꝙ̄ modo ſit. Pro huius. q. intelligentia eſt aduertendum ꝙ duobus modis pōt intelligi ꝙ aię beatę hēbunt maiorem beatitudinem ꝙ̄ mō habeāt. Uno mō extenſiue: ꝛ iſto mō notũ eſt apud oēs fideles xp̄ianos ꝙ aię beatę habebunt maiorẽ beatitudinem. nam vltra beatitudinẽ ꝙ̄ mō habent: habebunt beatitudinē corporum. Alio modo pōt intelligi intenſiue: ꝛ de iſto mō eſt digladiatio inter doctores. Nam ſanctus Thomas ꝛ diuus Bonauentura tenent partem affirmatiuam ꝙ̄uis varias aſſignent rōnes. nam diuus Thomas aſſignat rōnē: qꝛ aia beata habebit perfectius eſſe in corpore glorioſo ꝙ̄ modo habeat: et ideo rōne talis perfectioris eſſe eliciet perfectiores operationes. ſ. perfectiorẽ viſionē dei ꝛ perfectiorē fruitionem Bonauentura autē aſſignat rōnem qꝛ nunc habꝫ appetitū aia beata ad corpus: ꝛ rōne talis appetitus non poteſt aia ferri totaliter in deū. ſed poſt diem iudicij tale impedimētũ erit remotū. Idcirco talis amotionis ratione liberiꝰ ꝛ expeditiꝰ feref in deū. Idcirco intenſiores operationes ꝛ perfectiores eliciet. ꝛ huiꝰ ſententię eſt Aurelius Auguſtinꝰ in. 12. ſuper Geneſim.

Contra ambas opiniones arguitur ſic. Quāto aliquis magis accedit ad ſimilitudinē diuinam tāto perfectiꝰ beatitudinē participat. ſed aia beata ſeparata a corpore eſt deo ſimilior ꝙ̄ cōiuncta ergo perfectius participat beatitudinẽ extra corpus ꝙ̄ cũ corpore. Ad hoc argumentum rñdef negando minorē immo eſt ſimilior deo cum corpore ꝙ̄ extra corpus: qꝛ perfectiꝰ hꝫ eē. Et ſi arguas aia non vtif organo corporali quo ad beatitudinē: ergo non perfectiores operationes eliciet in corpore ꝙ̄ extra corpus. Ad hͦ negatur ꝯña: rō eſt iã aſſignata: qꝛ perfectius habꝫ eſſe ſcđm Thomã ꝙ̄ ſcđm Bonauenturā: qꝛ in corpore nullum habet impedimentū. nā corpus glorioſum nō aggrauat ipſam aiam immo eā perficit. Et ſi adhuc arguas qꝛ virtꝰ vnita fortior eſt ſeipſa diſperſa ſed virtus aię ſeparata eſt vnita et in corpore eſt diſperſa ergo perfectiores operationes eliciet extra corpus ꝙ̄ in corpe Ad hoc negatur minor. Nā virtꝰ aię in corpore glorioſo eſt adeo vnita ſicut extra: immo magis ratiōe ꝑfectioris eſſe ꝛ rōne amotionis im

pedimenti.ſ.illius appetitus: quez habet ad corpus.

¶ Alia eſt opinio oīm aliorū doctorum tenentium partez negatiuam. ¶ Sed contra iſtā opinionez eſt magiſter ſententiarū in preſenti diſtinctione. & allegat Aug. dicentē ꝙ amplior erit beatorū cognitio pꝰ diē iudicij. Pariformiter allegat Hierony. dicentē ꝙ paracto iudicio amplioreṁ gloriā ſuę claritatis deꝰ demōſtrabit electis. ¶ Ad iſtas authoritates datur Gloſſa Aurelianenſis quę deſtruit textuz: ideo magis mihi placet opinio diui Thomę & Bonauenture ꝗ̄ aliorum.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. An beatitudo ſit ꝑpetua et ſecuritas ſit de eſſentia eiꝰ. ¶ Ad primam partē.q. rūdetur ab oībus catholicis affirmatiue. Patet hęc rūſio authoritate ſaluatoris dicētis Matthęi.18. iuſti erunt ſicut angeli dei. & Matthę.25. clarius aſſerit idē ſaluator dicens. Ibunt iuſti in vitā ęternam. & regius pħs. Beati q̄ habitant in domo tua dn̄e in ſecula ſeculorum laudabunt te. ¶ Ad ſcđaz partē.q. rūdetur ꝙ ſi capiaꝛ ſolum pro viſione dei vel fruitione dei vl' pro ambabus ſimul: ſecuritas non eſt de eſſentia beatitudinis: quia illa duo poſſunt eſſe ſine ſecuritate. ſin autē accipiaꝛ beatitudo ſicut capitur a Boetio in tertio lib. de cōſolatione. vt eſt ſtatus oīm bonorum aggregatione perfectus: tunc ſecuritas eſt de eſſentia beatitudinis ꝗ̄ ponitur eſſe dos reſpectu aię. Naz aliqui doctores ſicut ponunt dotes corporis ita ponunt dotes aię.ſ. viſionem: fruitionē: tentionē: & ſecuritatem. Aliqui noiant ipſam tentionem fruitionem: & ideo aliter numerant dotes aię. Nā addunt dilectionem dei: & loco tentiōis ponūt fruitionem. ¶ Et ſi quęras quid eſt ſecuritas? Rūdetur ꝙ eſt reuelatio diuina mediante qua reuelat dn̄s deꝰ vnicuiqꝫ beato ꝙ ęternaliꝛ videbit eſſentiam diuinam et fruetur ipſa: et ſi aliquis vellet ponere plures dotes aię facile poteſt ponere ideo de iſtis parum eſt curandum.

¶ Queritur quinto circa eandē diſtinctionē vtrū hoīes ex puris naturalibus eſſentiā diuinā videre valeant. ¶ Pro huius.q. intelligētia eſt aduertenduz ꝙ duobus modis poteſt intelligi titulus.q. Uno mō de oculo corporali. Alio mō de oculo mētali ſiue de intellectu. Iſto notato rūdetur per tres concluſiones Quarum pria eſt iſta. Nullꝰ homo pōt videre oculo corporali eſſentiā diuinam. Iſta concluſio probaꝛ authoritate diui Ambroſij ſuper Lucam dicentis. Nec corporalibꝰ oculis deus quęritur nec circūſcribiꝛ viſu nec tactu tenetur. Patet etiā authoritate diui Hieronymi dicentis. Non ſolum deitatez patris ſed nec filij nec ſp̄ūſancti oculi carnis aſpicere poſſunt ſed oculi mētis: de quibus diciꝛ beati mundo corde. & alibi inquit Idē Hierony. Res incorporales corporalibus oculis nō videntur. ¶ Idē aſſerit Aureliꝰ Aug. in libro de videndo deū. Scđa concluſio eſt hęc. Nullꝰ hō ex puris na

Irca.48ᵃᵐ·di
ſtinctionē q̄rit
primo an xp̄s
iudicabit ſecū
dum humani-
tatē. ¶ Pro
huius.q. enu-
cleatione ē no
tanduȝ q̄ ma-
gna eſt differentia inter iſtas duas
ſcȝ xp̄s iudicabit in forma humana
xp̄s iudicabit ſcd̄m formā.humanā
Iſta enī eſt concedenda xp̄s in hūa
nitate creat:et iſta eſt neganda xp̄s
ſcd̄ m humanitatē creat. Nā ad ve-
ritatem prię.ſufficit q̄ xp̄s creet et
habeat humanitatē. Ad veritatem
vero ſcd̄ę requiritur q̄ humanitas
xp̄i creet veluti ad v̄itatē iſtius.Ae-
thiops eſt albus ſcd̄m dētes requi-
ritur q̄ Aethopis dentes ſint albi.
¶ Scd̄o eſt notandū q̄ ad hoc q̄ ali
quod iudiciū ſit firmū ⁊ ꝑpetuuȝ re-
quiruntur duo. Primū authoritas
in ſententiando. Scd̄m poteſtas in
retribuendo.et hęc duo ſanctiſſima
trinitas humanitati xp̄i cōicauit:de
dit enī ei authoritatē qꝛ dedit ei do
minium ſuꝑ oīa creata teſtante pri-
cipe ap̄loꝝ Actuum.2. Dn̄m fecit
deus hunc Ieſum.⁊c. dedit etiaȝ ei
poteſtatem ſubijciendo oīa creata
ei. Iuxta illud pſal. Oīa ſubieciſti
ſub pedibus eiꝰ. ⁊ Matthęi vltimo
ca.ipſemet xp̄s dicit de ſeipſo. Da-
eſt mihi oīs poteſtas in cęlo ⁊ in ter
ra. Actuū.10.cap.habet. Ipſe eſt q̄
eſt conſtitus iudex viuorū ⁊ mortuo
ruȝ ⁊ qꝛ poteſtas iudiciaria reſpicit
illa duo.ſ.authoritatē ⁊ poteſtateȝ:
ideo iudiciaria poteſtas eſt in deo ꝑ
naturāȝ ⁊ in humanitate xp̄i ꝑ grāȝ
et per ꝯn̄s in xp̄o ſm̄ diuinitateȝ ta-
lis poteſtas iudiciaria eſt per natu-
ram:⁊ in eodem xp̄o ſm̄ humanita-
tem talis poteſtas iudiciaria eſt ꝑ
gratiam:et qꝛ diuus Thomas ſim-
pliciter concedit q̄ poteſtas iudicia
ria eſt in xp̄o ſm̄ humanitatē doctor
ſubtilis ipſuȝ reprehendit ſed eius
reꝑhenſio non militat contra diuuȝ
Thomam. nam bene pōt cōcedi il-
lud ſine diſtinctione:q̄uis clariꝰ rn̄-
detur cū diſtinctione : quā quidē di-
ſtinctionē etiam tangit diuus Tho
mas in tertia ꝑte ſuę ſummę:⁊ etiā
in quarto ſententiarū.q. pria articu
lo prio in rn̄ſione ad primū argumē
tum. Propterea rn̄det ad.q. ꝑ ali-
quas concluſiones. ¶ Quaruȝ pria
eſt iſta. In xp̄o ſcd̄m humanitatem
non eſt pricipalis et naturalis ptās
iudiciaria. Iſta concluſio patet : qꝛ
talis poteſtas ſoluȝ conuenit deo ⁊
nulli creaturę. Scd̄a cōcluſio ē iſta.
In xp̄o eſt poteſtas pricipalis ⁊ na-
turalis iudiciaria ſcd̄m diuinitateȝ
Iſta concluſio patet ex notabilibꝰ
Tertia concluſio eſt iſta. In xp̄o ſe-
cundum humanitateȝ eſt ptās iudi-
ciaria ſcd̄aria ⁊ commiſſa: ⁊ pōt vo-
cari talis poteſtas excellentię ſicut
dictuȝ eſt ſuperius in materia ſacra
mentorum. Iſta concluſio patet au
thoritate Ioannis in.5.ca.dicentis
Poteſtatē dedit ei facere iudicium
quia filius hoīs eſt.

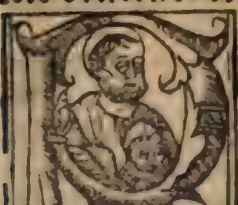
¶ Queritur ſcd̄o circa eandeȝ
diſt. an xp̄s iudicabit in humanita-
te glorioſa. ¶ Pro huius.q.intelli
gentia eſt notandum q̄ ſaluator no

ſter in p̄mo ſuo aduentu venit vt p
oībus apud patrē ſatiſfaceret: ideo
neceſſarium fuit vt appareret in for
ma noſtrę īfirmitatis: alioqn nō po
tuiſſet pro nobis ſatiſfacere nam iu
dęi non potuiſſent tūc ipſuȝ crucifi-
gere. In ſcdo vero aduētu ſaluator
noſter veniet vt iuſticiam dei patris
ſui in hoīes exequatur. Idcirco de-
cet vt gloriam ſuaȝ oībus oſtendat.
¶ Iſto notato rūdet ad .q. affirma-
tiue: iſta concluſio probatꝰ authorita-
te ſaluatoris noſtri Lucę .21. ca. dicē
tis. Tunc videbunt filiū hoīs veniē
tem in nube cū poteſtate magna et
maieſtate. ſed poteſtas ⁊ maieſtas
pertinent ad gloriam ergo ſaluator
noſter in forma glorioſa iudicabit.

¶ Contra iſtam reſponſioneȝ
arguitꝰ ſic. Saluator noſter iudica-
bit in forma infirmitatis noſtre er-
go rñſio nulla: añs probatꝰ. Gloſſa
ſuper illud Joan. 19. c. videbunt in
quem transfixerant. inquit ꝙ ſalua-
tor noſter in ea carne venturus eſt in
qua crucifixꝰ eſt: ergo apparebit in
forma infirmitatis noſtre. ¶ Ad h
argumentū rñdetr negando añs: ⁊
ad probationeȝ negatur ꝯña: rō eſt
nam ꝗuis ſaluator habebit eandeȝ
carnem in qua crucifixus eſt: non tñ
illa caro eodem mō ſe habebit. Nā
in die iudicij erit lucida: īpaſſibilis:
agilis: ⁊ ſubtilis. immo clarior ſole
⁊ qñ crucifixꝰ eſt talis caro erat paſ-
ſibilis ⁊ non clara ⁊ non agilis neqȝ
ſubtilis. ¶ Contra iſtam ſolutionē
arguitur ſic. illa caro retinebit cica-
trices ergo erit paſſibilis añs patȝ
expreſſa authoritate Joan. chryſo-
ſtomi ſuper .24. cap. Matthęi illud
aſſerentis. ¶ Ad hanc replicā rñde-
tur negando ꝯñam: rō eſt: qꝛ ſalua-
tor noſter tales cicatrices retinebit
ad maiorē gloriam ſuā ⁊ maiorē ig-
nominiā iudęorū vt videant ꝙ ipſe
eſt quē ipſi crucifixerūt. Juxta illud
zacharię allegatū. Uidebūt in quē
transfixerunt. ¶ Contra iſtam ſolu-
tionem arguitur. ſaluator noſter in
ea forma debȝ apparere: que ab oī-
bus videri poteſt: ſed forma glorio
ſa non poterit videri a dęmonibus
et malis ergo non iudicabit in for-
ma glorioſa: minor probatꝰ: illō qō
conceditꝰ ⁊ promittitꝰ iuſtis in p̄miū
non dabitur malis. Sed videre xp̄i
humanitatem glorioſam promittitur iuſtis ⁊ conceditur: immo ange-
li teſte principe apoſtolorum in pri
mo ca. ſuę primę canonicę. Deſyde-
rabant proſpicere ipſam ante eiꝰ re
ſurrectionē ergo nō conceditꝰ malis
videre humanitateȝ xp̄i glorioſam.
¶ Ad hanc replicam rñdetur negā-
do minorē: ⁊ ad probationeȝ negatꝰ
maior ⁊ rō eſt: qꝛ videre humanita-
tem xp̄i glorioſaȝ bonis erit multū
delectabile ⁊ gaudioſum: ſed ipſis
dęmonibꝰ ⁊ iudeis ⁊ malis erit val
de moleſtū ⁊ triſtabile. Nam mira-
bilis pœna eſt videre inimicū ſuuȝ
in maieſtate ⁊ glia ⁊ potentia ⁊ triū
pho. ¶ Sed adhuc inſurges autho
ritate Gloſſę ſuper .5. ca. Joan. dicē
tis ꝙ ſaluator noſter in ea forma ve
niet in qua eſt iudicatus. ¶ Ad hoc
facile rñdetur ꝙ Gloſſa intelligit ꝙ
veniet in natura humana: ſed aliter
ſe habebit ꝗ̄ ſe habebat: qñ ſalua-
tor iudicatus eſt vt declaratum eſt.

¶ Queritur tertio circa eandē an diuinitas xpi videbitur a malis. ¶ Ad hanc difficultatē rñdet ab oībus doctoribus negatiue. ſed eſt cōtrouerſia inter eos an poſſit videri diuinitas xpi a malis ſine delectatione: et diuus Thomas tenet partē negatiuam. Doctor ſubtilis ꝛ noīales tenent partē affirmatiuam. Durandus tñ mediat diſtinguēdo. vel de potentia dei ordinata ꝛ ſic tenet partem negatiuā cū diuo Thoma vel de potentia abſoluta ꝛ ſic tenet partem affirmatiuam cum doctore ſubtili ꝛ noīalibus. et quantum ad iſtud membrū optime dicit. nam viſio dei ꝛ delectatio ſunt due res omnino diſtincte ꝛ habētes diuerſa ſubiecta ergo dñs deus pōt quālibet earum deſtruere reliqua cōſeruata ꝛ per ꝯñs pōt deſtruere delectationē cōſeruādo viſionē ſui: ſed de p'o membro dubium eſt: ꝛ quia non poſſunt fieri argumenta magni pōderis magis pro vna parte q̄ pro alia: ideo illa miſſa facimus.

De differētia manſionū in celo ꝛ īferno. di. XLIX.

Oſt reſurrectionē vero: facto vniuerſo impleto ꝙ iudicio ſuos fines habebūt ciuitates due: vna xpi alia diaboli. vna bonorum: altera malorum: vtraꝗ tamen angelorū ꝛ hominū. Iſtis voluntas: illis facultas nō poterit eſſe peccandi vel vlla conditio moriendi. Iſtis i eterna vita feliciter viuentibus: illis infeliciter in eterna morte ſine moriendi poteſtate durantibus qm̄ vtriꝗ ſine fine. Sed in beatitudine iſti. alius alio preſtabilius: in miſeria vero illi alius alio tolerabilius ꝑmanebūt. Ex his apparet ꝙ ſicut boni differēter glorificabuntur: alij magis: alij minus ita ꝛ mali differenter in inferno punient. Sicut enim in domo patris. id eſt in regno celorū manſiones multe ſunt. i. premiorum differentie ita ꝛ in gehēna diuerſe ſunt māſiones. i. ſuppliciorum differentie. Omnes tñ eternā penam patientur ſicut oēs electi eundē habebunt denariū quem paterfamilias dedit oībus qui operati ſunt in vinea. Nomine denarij aliquid oībus electis cōmune intelligitur. ſ. vita eterna: deus ipſe quo oēs fruentur: ſed impariter. Nā ſicut erit differens clarificatio corporum: ita differens gloria erit aīarum. Stella enī a ſtella. id eſt electus ab electo differt in claritate mentis ꝛ corporis. Alij eñ alijs vicinius clariuſꝗ dei ſpeciē contemplabunt: ꝛ ip

ſa cõtẽplandi differentia diuerſitas manſionũ vocatur. Domus ergo eſt vna. id eſt denarius eſt vnꝰ ſed diuerſitas eſt ibi manſionũ. id eſt differentia claritatis. quia vnũ eſt ⁊ ſummũ bonũ beatitudo ⁊ vita omniũ. id eſt deus ipſe. Hoc bono omnes electi perfruuntur ſed alij alijs plenius. Perfruẽtur autẽ videndo ꝑ ſpeciem non per ſpeculum in enigmate. Habere ergo vitã eſt videre vitam. id eſt cognoſcere deũ in ſpecie. Unde veritas ait in euãgelio. Hec eſt vita etna vt cognoſcãt te et quẽ miſiſti ieſum xp̃m eſſe vnũ ⁊ ſolum verum deũ hoc eſt habere vitã. id eſt cognoſcere te: nõ eſt ipſa cognitio que tu es: ſed per cognitionem habere bonũ qđ tu es. id eſt vita.

Si omnes homines volũt eſſe beati.

¶ Solet etiã queri de beatitudine vtrũ eam omnes velint ⁊ ſciant q̃ ſit vera beatitudo. De hoc Aug. in. xiij. li. de trinitate ita diſſerit. Mirum eſt cũ capeſcende retinendeq; beatitudinis voluntas vna ſit omniũ: vnde tanta exiſtat de ipſa beatitudine rurſus diuerſitas voluntatũ: non ꝙ eam aliquis nolit ſed ꝙ non omnes eam norint. Si eñ eam omnes noſcerent: non ab alijs putaretur eſſe in virtute animi: ab alijs in voluptate corporis. ab alijs atq; alijs alibi atq; alibi. Quõ ergo omnes amant quod nõ omnes ſciunt. Quis poteſt amare quod neſcit: ſicut ſupra diſputaui. Cur beatitudo amatur ab oibꝰ? An forte ſciunt oẽs que ipſa ſit: ſed non oẽs ſciunt vbi ſit: ⁊ inde cõtentio eſt. An forte falſũ ẽ qđ pro vero poſuimus beate viuere oẽs hoies velle. Si eñ beate viuere eſt: verbi gratia: ſm animi virtutem viuere: quomodo beate viuere vult q̃ hoc nõ vult. Nonne verius diximus homo ille non vult beate viuere. quia non vult ſm virtutem viuere: quod ſolũ eſt beate viuere. Nõ ergo oẽs beate viuere volunt: immo pauci hoc volunt. ſi non eſt beate viuere niſi ſm virtutẽ animi viuere qđ multi nolunt. Ita ne falſũ erit vnde nec ipſe Cicero dubitauit. Ait ei. Beati certe omnes eẽ volumus. Abſit vt hoc falſum eſſe dicamus. Quid ergo? An dicendum eſt etiam ſi nihil aliud ſit beate viuere q̃ ſm virtutem animi vi‐

uere. tamen ꝛ q̄ hoc non vult: beate viuere vult? Nimis q̄deꝫ hoc videtur abſurdū. Tale eniꝫ eſt ac ſi dicamus: qui non vult viuere beate: beate vult viuere. Iſtam repugnantiam quis audeat? q̄s ferat: ꝛ tamen ad hanc contrudit neceſſitas: ſi ꝛ omnes beate viuere velle verū eſt: ꝛ nō omnes volunt ſic viuere: quomodo ſolū viuitur beate. An illud ab his āguſtijs poterit nos eruere: ſi dicamus nihil eſſe beate viuere niſi viuere ſm̄ delectationē ſuaꝫ: ꝛ ideo falſum non eſſe ꝙ omnes beate viuere velint: quia oīes ita volunt vt queꝙ̄ delectat. Sed id quidem falſum eſt. Velle eīn quod non deceat: eſt eſſe miſerrimū. Nec tam miſerum eſt nō adipiſci quod velis ꝙ̄ adipiſci velle qđ nō opoꝛteat. Quis ita cecus ſit vt dicat aliquē ideo beatum: quia viuit vt vult: cū pꝛofecto ꝛ ſi miſer eſſet: minus tamē eſſet ſi nihil eorum que perperā voluiſſet habere potuiſſet? Mala enim volūtate vel ſola miſer quiſꝙ̄ efficitur. ſed miſerioꝛ cū deſideriuꝫ male voluntatis implet. Quapꝛopter: quoniā verū eſt ꝙ omnes homines eſſe beati velint id ꝙ̄ ardētiſſimo amoꝛe appetāt: ꝛ pꝛopter hoc cetera quecunꝙ̄ appetāt. nec quiſꝙ̄ poteſt amare qđ omnino quid vel quale ſit neſcit: nec poteſt neſcire quid ſit quod ſe velle ſcit ſequitur vt omnes beatā vitaꝫ ſciant. Omnes autē beati habent quod volūt. Q̄uis non oēs qui habēt quod volunt cōtinuo ſint beati. Continuo autem miſeri ſunt qui vel non habent quod volūt. vel id habent qđ nō recte volūt. Beatꝰ ergo non eſt niſi qui ꝛ habet oīa que vult et nihil vult male. Ille quippe beate viuit qui viuit vt vult: nec male aliquid vult. Cum ergo ex his duobus conſtet beata vita: licet in malis ſit aliq̄s bonus. non tamen niſi finitis oībus malis eſt beatus. Cū ergo ex hac vita. qui in his miſerijs fidelis ꝛ bonus eſt venerit ad beatā vitaꝫ. tunc erit vere quod nunc nullo modo eſſe poteſt vt ſic homo viuat quomodo vult. Non eniꝫ ibi volet male viuere. aut volet aliquid quod deerit. aut deerit aliquid quod voluerit: quicq̄d amabit aderit: nec deſiderabitur qđ nō aderit. Et omne quod ibi erit bonum erit. ꝛ ſummꝰ deus ſummū bonuꝫ erit: ꝛ quod eſt oīno beatiſſimū. ita ſemꝑ foꝛe certuꝫ

erit. Beatos autez eſſe ſe velle omniũ hominũ eſt: beatos ſe eſſe velle omnes in corde ſuo vident: nec tamen oium eſt fides qua ad beatitudinẽ perueniutur.

Si qd ď deo cognoſcit aliqˢ qď ibi non intelligant oẽs.

¶ Solet etiã queri vtrũ aliqd de deo cognoſcat aliquis magis meritus vt petrus: qď non cognoſcat aliquis minus meritus vt linus. Pluribus videtur ꝙ oia de deo ad beatitudinẽ ſpectantia oẽs cõmuniter electi cognoſcant. ſed differeuter. Nihil eñ in deo noſcibile maiꝰ digniuſq; videt ꝙ eum intelligere trinũ ꝛ vnũ. Hoc autem oẽs tunc per ſpeciem cognoſcent. Unde ſequitur vt nõ ſit aliqd beatitudini pertinens incognitum alicui beatoꝝ. Omnes ergo cuncta illa videbunt quoꝝ cognitio ſeruit beatitudini: ſed modi videndi different. Aliꝰ eñ alio magis alius alio minꝰ fulgebit.

De paritate gaudij.

¶ Solet etiã queri an in gaudio diſpares ſint: ſicut in claritate cognitõis differunt. De hoc Aug. ait. Multe manſiones in vna domo erũt. ſ. varie premiorũ dignitates: ſed vbi deus erit oia in oibus: erit etiã in diſpari claritate par gaudiuz vt qď habebũt ſinguli: cõe ſit omnibus. qꝛ etiã gloria capitis oium erit ꝑ vinculum charitatis. Ex his daẗ intelligi ꝙ par gaudiũ oẽs habebunt: etſi diſparẽ cognitionis claritatẽ: qꝛ ꝑ charitatem q̃ in ſingulis erit ꝑfecta tñ quiſq; gaudebit de bono alterius ꝙ̃ tũ gauderet ſi in ſeipſo haberet. Sed ſi par erit cunctoꝝ gaudium. videtur ꝙ par ſit oim beatitudo. qď conſtat oino non eẽ. Ad quod dici põt ꝙ beatitudo par eſſet ſi ita eſſet par gaudiuz vt etiã par eſſet cognitio. ſed qꝛ hoc non erit: non faciet paritas gaudij paritatem beatitudinis. Põt etiam ſic accipi par gaudium: vt non referatur paritas ad intentionẽ affectionis gaudentiũ. ſed ad vniuerſitatẽ rerum ď quibus gaudebiẗ: qꝛ de oi re vñ gaudebit vnus gaudebũt oẽs.

Si maior ſit beatitudo ſanctorum poſt iudicium.

¶ Poſt hoc queri ſolet ſi beatitudo ſanctoruz maior ſit futura poſt iudiciũ ꝙ̃ interiz. Sine oi ſcrupulo credendum eſt eos habituros maiorem gloriam poſt iudicium ꝙ̃ ante: qꝛ ꝛ maiꝰ erit

gaudiuȝ coꝝ. vt ſupra teſtatus eſt Aug. ⁊ amplior erit eorum cognitio. Unde Hiero. Peracto iudicio ampliorem gloriam ſue claritatis deꝰ demonſtrabit electis. Si quem mouet quid opus ſit ſpiritibus defunctorū corpora ſua in reſurrectione recipere: ſi eis pōt ſine corporibꝰ ſumma beatitudo preberi. difficilis queſtio eſt: nec poteſt a nobis perfecte diffiniri. ſed tamen dubiū non eſt ⁊ raptam a carnis ſenſibus hominis mentē: ⁊ poſt mortem ipſa carne depoſita nō ſic videre poſſe incōmutabilem ſubſtantiā. id eſt deū ſicut ſancti angeli vident: ſiue alia latentiori cauſa: ſiue ideo q̄a ineſt ei naturalis quidam appetitus corpus adminiſtrandi: quo retardatur quodāmodo ne tota intentione pergat in illud ſummū celum: donec ille appetitus cōquieſcat. Porro ſi tale ſit corpus cuius ſit difficilis ⁊ grauis adminiſtratio ſicut hec caro q̄ corrumpitur. multomagꝭ auertitur mens ab illa viſione ſummi celi. Proinde cum hoc corpus iam non aīale ſed ſpūale receperit equata angelis habebit perfectum nature ſue modum obediens ⁊ imperans viuificata: ⁊ viuificans tam ineffabili facultate: vt ſit ei glorie quod fuit ſarcine.

Ueritur circa 49m. diſt. An beatitudo principaliter conſiſtit i actu itellectꝰ. ¶ Pro huius. q. enodatiōe eſt aduertendum ꝙ in propoſito non eſt ſermo de felicitate ſiue beatitudine temporali. nā de illa viſum eſt in expoſitione ſup primum librum Ethicorū. ⁊ ibi reprobatę ſunt opiniones phōrū abūde. Ideo in preſentiarū ſolū eſt ſermo de beatitudine cęleſti: quę capitur duobus modis. Uno modo obiectiue ⁊ ſic eſt dñs deus. Iuxta illō Regij prophetę pſal. 3. Tu dñe ſuſceptor meus ⁊ gloria mea ⁊c. Alio modo capitur formalr̄ pro ipō actu quo creatura rōnalis beatificatur ⁊ iſto mō capitur in propoſito. ¶ Ulterius eſt aduertendū ꝙ bipartita ē opinio rñdentiū ad. q. Pria eſt opinio diui Thomę tenentis partē affirmatiuam.

¶ Contra quā opinionē arguitur ſic. Beatitudo cōſiſtit in nobiliſſima potentia: ſed voluntas eſt nobilior intellectu ergo batitudo conſiſtit in actu voluntatis principaliter: minor probatꝰ authoritate Anſelmi dicentis ꝙ voluntas eſt regina potentiarum aīę. Inſup per voluntatem ſumus liberi ergo voluntas eſt nobilior potentia. ¶ Ad hoc argu-

mentum rñdetur negando minorē et ad probationē primā dicit ꝙ non intelligitur ſimpliciter ſed ſolū ſm quid. ſ. quo ad imperiuȝ. Ad alterā probationē dicitur ꝙ etiam intellectus eſt liber libertate coactionis: licet non ſit liber libertate contradictionis. ¶ Contra iſtam ſolutioneȝ arguitur. Beatitudo eſt ſummū bonum ⁊ bonum eſt obiectuȝ voluntatis et non intellect⁹ ergo beatitudo principaliter conſiſtit in actu voluntatis. ¶ Ad hanc replicaȝ rñdet ne gando ꝯñam: qꝛ ipſum veruȝ eſt obiectuȝ intellectus ⁊ ſumma veritas eſt obiectū beatitudinis. ¶ Contra iſtam ſolutioneȝ arguit. Voluntas imperat intellectui ergo voluntas ſimpliciter eſt nobilioꝛ intellectu et ꝑ ꝯñs ſimplr̄ eſt melioꝛ. ¶ Ad hoc negatur ꝯña: rō eſt: qꝛ voluntas eſt cæca ſine intellectu. ¶ Et ſi arguas illud qđ eſt poſterius in gñatione ē prius in perfectione: ſed actus voluntatis eſt poſterioꝛ in gñatione ergo eſt prioꝛ in perfectiōe. ¶ Ad hoc negatur maioꝛ vniuerſaliter.

¶ Scđo arguit teſte philoſopho in pr̄io ⁊ decimo ethicoꝝ. Beatitudo eſt ponenda in actu optimę virtutis ſed charitas tenet principatum inter oēs virtutes teſte aplo. 1. ad Corinth. 13. ca. ergo beatitudo cōſiſtit in actu charitatis ⁊ charitas collocatur in voluntate ſm oēs doctores: ergo btitudo cōſiſtit in actu voluntatis principaliter. ¶ Ad hoc argumentuȝ ſolū eſt vnicū refugiū ꝙ phs loquitur ſoluȝ de virtutibus acquiſitis ⁊ non loquit de virtutib⁹ ſupernaturalibus: mō charitas eſt virtus ſup naturalis. ¶ Cōtra iſtaȝ ſolutioneȝ arguitur. In illo actu cōſiſtit beatitudo per queȝ perfectius vnimur deo: ſed per actum voluntatis. ſ. dilectionē perfectius vnimur deo ꝙ̄ per actuȝ intellect⁹ teſte Hugone de ſancto victore ſup ſeptimū capm. cœleſtis Hierarchię ergo btitudo coſiſtit in actu voluntatis principaliter. ¶ Ad hanc replicam rñdetur negando minorē: ⁊ ad authoritatem Hugonis dicit ꝙ ipſe non excludit cognitionem ſiue actum intellectus qꝛ dilectio preſupponit actum intellectus. ¶ Et ſi arguas per actum voluntatis efficimur melioꝛes ⁊ meremur ergo pręmiuȝ debet correſpondere potentię per quā meremur ⁊ per ꝯñs collocanda eſt beatitudo in voluntate. ¶ Ad hoc negatur ꝯña et datur inſtantia: qꝛ bon⁹ armiger meretur in brachijs et tibijs ⁊ non coronat in brachijs: ſed in capite. ¶ Sȝ adhuc ſunt duę authoritates Aurelij Aug. quę videtur militare contra iſtā opinionem Prima habet in. 15. ca. primi libri de trinitate. ſ. beatus eſt qui habet quicqđ vult. Scđa habet in primo libro de doctrina xp̄iana. ſ. ſumma merces eſt vt ipſo. ſ. deo ꝑfruamur Ad primā authoritatem rñdetur ꝙ Aug. loquit de beato vt dicit beatitudinem completaȝ. ⁊ talis ſm oēs doctores conſiſtit in actibus intellectus ⁊ volūtatis. ſ. ī viſiōe ⁊ fruitione dei. et iſto mō capit a Boetio in tertio libro de conſolatione qñ dicit ꝙ beatitudo eſt ſtatus oīm bonoꝝ aggregatione perfectus. Ad alterā

authoritatē dicenduꝫ eſt ꝙ Aug' in telligit reſpectu voluntatis.

¶ Alia eſt opinio doctoris ſubtilis ⁊ oim noialium tenentium ꝙ beatitudo principaliter conſiſtit in voluntate ⁊ actu voluntatis. ¶ Cōtra iſtam opinionē arguitur multis authoritatibus ⁊ vnica rōne. Pria authoritas habetur Joan. 14. vbi Philippus dixit ſaluatori. Domie oſtende nobis patrē ⁊ ſufficit nobis Scđa authoritas habet̄ Joan. 17. vbi ſaluator inq̄t hęc eſt vita ęterna vt cognoſcant te ſolum deū verum et quem miſiſti ieſum xp̄m. Tertia eſt Aug. in pri° de trinitate cap. penultimo dicētis ꝙ viſio eſt tota merces beatitudinis. Quarta eſt p̄hi in primo ⁊ decimo libro Ethicorū ponentis felicitatē cōſiſtere in contemplatione. ¶ Ad primā authoritateꝫ reſpondetur ꝙ nō eſt ad propoſituꝫ q2 ibi eſt. q. de fide. Naꝫ Philipp⁹ volebat iſtrui i fide ſanctiſſimę trinitatis. Ad ſcđam authoritatē reſpōdet doctor ſubtilis ꝙ ſicut aduerſarij addunt ly beata pōt etiam addere ipſe ly amēt. ita ꝙ ſit ſenſus. hęc eſt vita ęterna beata vt cognoſcāt ⁊ ament te ſolum deum ⁊c. Ad tertiā authoritatē rńdetur proportionbiliter, ſicut ipſi rńderunt ad authoritatatem eiuſdem Aug. allegatā cōtra eos. ſ. ꝙ Aug. intelligit reſpectu intellectus ⁊ nō reſpectu hoīs bti. Ad authoritateꝫ philoſophi proportionabiliter eſt dicendū ꝙ intelligebat quantum ad intellectū: nec mirū q2 p̄hs nō cognouerat excellentiā charitatis: ⁊ credebat ꝙ ſapientia erat nobiliſſimā virtutū. ¶ Ratio talis eſt ſicut ſe habet viuens ad non viuens ita ſe habet cognoſcens ad nō cognoſcens: ſed q̄lib3 viuens ē nobilius non viuente ergo q̄lıbet cognoſcens eſt nobilius nō cognoſcēte: ſed intellectus cognoſcit ⁊ voluntas inquantum huiuſmodi non cognoſcit ergo intellectus eſt nobilior voluntate. ¶ Hęc rō hab3 magnaꝫ apparentiam: ⁊ ideo dicendū eſt ꝙ non oportet ꝙ cognoſcens ſit nobilius non cognoſcente q̄ñ tale nō cognoſcens dñatur cognoſcēti: modo voluntas dñatur intellectui.

¶ Queritur ſcđo circa eandeꝫ diſt. An beatitudo cauſet̄ a ſolo deo ¶ Ad hāc. q. bipartita eſt opinio reſpondentiuꝫ. Vna eſt opinio Guilermi ocham tenentis parteꝫ affirmatiuam. abſurdum eñi videbatur Guillermo ocham ꝙ aīa vel angel⁹ concurreret ad ſuum pręmium.

¶ Contra iſtam opinionē ar. ſequeretur ꝙ quilib3 btūs poſſet ſeipſu mmagis beatificare: ꝯñs ē falſum ergo ſequela probat̄. Quilibet beatus vltra illam fruitionē ⁊ viſionem dei quas ſolus de⁹ cauſat pōt elicere aliam viſionē ⁊ aliā fruitiōeꝫ et ſi faciat erit magis btūs ergo ſequela vera. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rńdetur negando ſequelā. ⁊ ad probatioeꝫ negat̄ ꝙ dato ꝙ eliciat aliā viſionem ⁊ aliā fruitionē ꝙ erit magis beatus. nam in nulla illaruꝫ cōſiſtit beatitudo. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur: ſequeret̄ ꝙ ſolus deus cauſaret pęnas damnatorū. ſ. nolitones illas quibus nolunt detī-

neri ab igne. ꝯñs eſt abſurdũ: quia tunc deus ſe ſolo produceret pecca-ta. nam tales nolitiones ſunt peccata ergo ſolutio nulla: ſequela pbat: quia non videt maior rõ ꝙ ꝓducat ſe ſolo pmia btõꝝ ꝙ̃ ꝙ ſe ſolo producat pœnas damnatoꝝ. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando ſeq-lam: ꝛ ad probationē dico ꝙ diſcri-men eſt latum. Nam per hoc ꝙ ipſi damnati concurrũt partialr ad pœ-nas ſuas magis affliguntur ꝛ oſtenditur dñi dei ſapientia: ꝛ ꝑ hoc ꝙ ſe ſolo dñs deus producit pmia beatoꝝ oſtendit liberalitas ꝛ magnificentia dñi dei et per hoc etiã ma-gis obligantur beati diligere deum et ipſi ſeruire. ¶ Et ſi arguas ꝑ ta-les beatitudines a ſolo deo produ-ctas aie ipſorum beatoꝝ vitalr im-mutãtur ergo ipſe aie beatorũ ptialiter ad tales beatitudines ꝯcurrũt negatur ꝯña: rõ eſt: qꝛ ad hoc ꝙ ali-qua aia cognoſcat non requiritur ꝙ partialiter concurrat ad noticiã: ſed ſatis eſt ꝙ habeat noticiam ſibi iherentem ꝛ ꝙ dñs deus nõ impediat.

¶ Alia eſt opinio diui Tho-me ꝛ diui Bonauenture ꝛ aliorum doctorum tenentiũ partē negatiuã et aſtruentium ꝙ beatitudo partia-liter cauſatur a dño deo et partialr ab ipſa aia vel angelo: ita ꝙ ad productionem beatitudinis creator et creatura effectiue cõcurrunt. ¶ Cõtra iſtam opinionē arguitur ſic. creatura non põt producere charitatem ergo nõ poteſt producere partialr beatitudinē: ꝯña probat: qꝛ maior ē beatitudo ꝙ̃ charitas ergo ſi nõ poterit minus producere nõ poterit ꝛ maius. ¶ Ad hoc argumentũ rñdetur negando ꝯñam: ꝛ ad ꝓbationē nego ꝙ non poſſit in maius ſi non poſſit in minꝰ: nec hoc icõuenit qñ tale minus non includit in tali ma-iori: inſtantia patet de hoīe qui põt producere hoiem ꝛ nõ põt producere muſcam vel formicã producere ꝛ tamen muſca vel formica longe minor hoie eſt. ¶ Contra iſtã ſolutionem arguitur. meritũ eſt a ſolo merente ergo pmiũ eſt a ſolo pmiante. ¶ Ad hoc negat añs: immo me-ritum partialr eſt a dño deo et non a ſolo merente. ¶ Cõtra hoc argui-tur. ſequeretur ꝙ quilibet beatus poſſet ſe non beatificare: ꝯñs eſt impoſſibile ergo ſequela probat: quilibet beatus eſt liber ergo põt nõ cõ-currere ad produtionē ſue beatitu-dinis: quo dato iam nõ erit beatus ergo quilibet beatus põt ſe nõ bea-tificare. ¶ Ad hoc rñdetur negãdo ſequelam: ꝛ ad probationē negatur ꝙ quilibet beatus ſit liber quantũ ad hoc. nam dñs deus perpetuo cõſeruat beatitudinē ipſorũ. Idcirco nõ poſſunt bti deſiſtere a tali actu.

¶ Scđo arguitur ſic. ſi anima xp̄i concurreret partialiter ad ſuã btitudinē ſequeret ꝙ nõ haberet ma-iorem beatitudinem ꝙ̃ angeli: ꝯñs eſt hereticũ ergo opinio ē heretica: ſequela probat: aia xp̄i non eſt tãte actiuitatis ſicut minimꝰ angelus ergo non põt habere tantã beatitudinem: quantã habēt angeli. ¶ Idē argumentũ põt fieri de virgine glorioſa. ¶ Ad hoc argumentũ rñdet

pedimenti.ſ.illius appetitus:quē habet ad corpus.

¶ Alia eſt opinio oīm aliorū doctorum tenentium partē negatiuam. ¶ Sed contra iſtā opinionē eſt magiſter ſententiarū in preſenti diſtinctione. ⁊ allegat Aug. dicentē ꝙ amplior erit beatorū cognitio pᵒ diē iudicij. Pariformā allegat Hieronȳ. dicentē ꝙ paracto iudicio ampliorem gloriā ſuę claritatis deᵒ demōſtrabit electis. ¶ Ad iſtas authoritates datur Gloſſa Aurelianenſis quę deſtruit textū: ideo magis mihi placet opinio diui Thomę ⁊ Bonauenture ꝗ̃ aliorum.

¶ Queritur quarto circa eandem diſt. An beatitudo ſit ppetua et ſecuritas ſit de eſſentia eiᵒ. ¶ Ad primam partē.q. rñdetur ab oībus catholicis affirmatiue. Patet hęc rñſio authoritate ſaluatoris dicētis Matthęi.18. iuſti erunt ſicut angeli dei. ⁊ Matthę.25. clarius aſſerit idē ſaluator dicens. Ibunt iuſti in vitā ęternam. ⁊ regius pħa. Beati q̄ habitant in domo tua dn̄e in ſecula ſeculorum laudabunt te. ¶ Ad ſcđaꝫ partē.q. rñdetur ꝙ ſi capiaꝛ ſolum pro viſione dei vel fruitione dei vl' pro ambabus ſimul: ſecuritas non eſt de eſſentia beatitudinis:quia illa duo poſſunt eſſe ſine ſecuritate. ſin autē accipiaꝛ beatitudo ſicut capitur a Boetio in tertio lib. de cōſolatione. vt eſt ſtatus oīm bonorum aggregatione perfectus: tunc ſecuritas eſt de eſſentia beatitudinis ꝗ̃ ponitur eſſe dos reſpectu aīę. Naꝫ aliqui doctores ſicut ponunt dotes corporis ita ponunt dotes aīę. ſ. viſionem: fruitionē: tentionē: ⁊ ſecuritatem. Aliqui noīant ipſam tentionem fruitionem: ⁊ ideo aliter numerant dotes aīę. Nā addunt dilectionem dei: ⁊ loco tentiōis ponūt fruitionem. ¶ Et ſi quęras quid eſt ſecuritas? Rñdetur ꝙ eſt reuelatio diuina mediante qua reuelat dn̄s deᵒ vnicuiq; beato ꝙ ęternaliꝛ videbit eſſentiam diuinam et fruetur ipſa: et ſi aliquis vellet ponere plures dotes aīę facile poteſt ponere ideo de iſtis parum eſt curandum.

¶ Queritur quinto circa eandē diſtinctionē vtrū hoīes ex puris naturalibus eſſentiā diuinā videre valeant. ¶ Pro huius.q. intelligētia eſt aduertenduꝫ ꝙ duobus modis poteſt intelligi titulus. q. Uno mō de oculo corporali. Alio mō de oculo mētali ſiue de intellectu. Iſto notato rñdetur per tres concluſiones Quarum pria eſt iſta. Nullᵒ homo pōt videre oculo corporali eſſentiā diuinam. Iſta concluſio probaꝛ authoritate diui Ambroſij ſuper Lucam dicentis. Nec corporalibᵒ oculis deus quęritur nec circūſcribiꝛ viſu nec tactu tenetur. Patet etiā authoritate diui Hieronymi dicentis. Non ſolum deitatē patris ſed nec filij nec ſpūſſancti oculi carnis aſpicere poſſunt ſed oculi mētis: de quibus diciꝛ beati mundo corde. ⁊ alibi inquit Idē Hierony. Res incorporales corporalibus oculis nō videntur. ¶ Idē aſſerit Aureliᵒ Aug. in libro de videndo deū. Scđa concluſio eſt hęc. Nullᵒ hō ex puris na

turalibus pōt videre deum. Iſta cō
cluſio patet authoritate beati pauli
apoſtoli ad Romanos.6.dicentis.
Gratia dei vita ęterna. patet etiam
authoritate Clementis.5.romani
pontificis in Clementina ad noſtrū
extra de hereticis.li.5.etiam ferme
oīm doctorum ponentiū lumē glīę
requiri ad viſionez eſſentię diuinę.
Tertia cōcluſio eſt iſta. Quilibz hō
beat⁹ oculo intellectuali videbit eſ-
ſentiam diuinā. Iſta concluſio pro-
batur authoritate ſaluatoris Ioā.
14.dicentis. Si quis diligit me dili
getur a pare meo ꝛ ego diligā illuz
et manifeſtabo ei meipſuz: patz etiā
authoritate aplī prīę ad Corinth.
13.ca.dicentis. Uidem⁹ nūc in ſpe-
culo ꝛ ęnygmate tunc autē facie ad
faciem. ꝛ Ioan.in.3.ca.prīę canoni
cę inqt. Cum apparuerit ſimiles ei
erimus ꝛ videbimus eū ſicuti eſt.

¶ Contra primam concluſio-
nem arguitur ſic. Oculus corpora-
lis glorificatus eſt maioris virtutis
ꝙ oculus nō glorificatus: ſed aliqs
oculus non glorificatus videt eſſen
tiam diuinaz ſine lumine glorię er-
go a fortiori oculus glorificat⁹ cor-
poralis pōt videre eſſentiaz diuinā
minor patz multiplici authoritate.
Prīa habetur Gen̄.32.ca. vbi Ia-
cob dixit vidi dn̄m facie ad faciez et
ſalua facta eſt aīa mea. ſz videre fa-
cie ad faciem eſt videre per eſſentiā
vt inquit apl's prīę ad Corinth.13.
ca.ergo minor vera. Scd̄a authori
tas habet Exodi.33. vbi habetur.
Loquebatur dn̄s ad Moyſen facie
ad faciem ſicut ſolet loqui amic⁹ ad
amicum. Tertia authoritas habet
yſaię.6.ca.ſ. Uidi dn̄m ſedentē ſup
ſolium excelſuz ꝛc. Quarta authori-
tas habet in.12.ca.ſcd̄ę ad Corinth.
de beato Paulo. Pro ſolutiōe hu-
ius argumēti eſt notanduz illud qđ
inqt diuus Dionyſi⁹ in.4.ca.cœle-
ſtis hierarchię. dicit enim ꝙ oēs ta-
les loqutiones vbi habetur facie ad
faciem debent intelligi de viſione ꝑ
quandam ſimilitudinē ꝛ egregie di
cit. Nā certū eſt ꝙ ille quē vidit Ia-
cob non erat deus. nam luctauit cū
eo ꝛ fortior ipſo fuit: ꝛ abſurdum eſt
dicere ꝙ Iacob luctauerit cuz dn̄o
deo. pariforma ille qui loquebatur
Moyſi erat angelus: et lex data eſt
ipſi Moyſi per angelū ꝛ non imme
diate a deo. vt teſtat diu⁹ Stepha-
nus in actibus apoſtolorum. ꝛ pro-
pterea dicit Gloſſa ordinaria ſuper
paſſum allegatū ꝙ illud.ſ.loqueba
tur dn̄s ad Moyſen facie ad faciez
intelligebatur ſcd̄m opinionez vul-
gi. Nā filij iſrael ſimplices ꝛ plebei
ita credebāt ꝙ dn̄s lquebat facie ad
faciē Moyſi ſicut ſolet loq amic⁹ ad
amicuz: ſz in rei vitate angel⁹ loqba-
tur ipſi Moyſi. Idcirco hanc excel-
lentiam habet lex euangelica ſupra
legem veterez qz lex euangelica da-
ta eſt immediate a dn̄o deo.ſ.a ſal-
uatore nr̄o qui eſt verus deus. Lex
autem vetus non immediate a deo
ſed ab angelo data eſt. Idcirco di-
xit diuus Matthe⁹ Matthei.5.ca.
Aſcendit Ieſus in montē ꝛ aperuit
os ſuum. Nā voluit denotare iſtam
excellentiā legis euangelicę vt egre
gie gloſſant Aug. ꝛ Chryſoſtom⁹ ꝛ
cęteri doctores ſancti. Nihilomin⁹

diuus Aug. in libro de videndo deũ aſſerit Moyſen et Paulum vidiſſe eſſentiam diuinã. Idem aſſerit ſup Geneſ. Ex illo tñ ca. allegato Exodi. 33. non infertur q̃ Moyſes viderit eſſentiam diuinã. Naȝ ibi habetᷓ q̃ Moyſes petijt a dño videre eſſẽtiam diuinã: ꝛ dñs rñdit: non poteris videre faciem meã: nõ eñ videbit me hõ ꝛ viuet: ꝛ ſubiungit. Ecce inquit eſt locus apud me ꝛ ſtabis ſuper petrã: cũq̧ tranſibit gloria mea ponam te in foramine petrę ꝛ protegam dextera mea donec tranſeam: tollamq̧ manũ meam ꝛ videbis poſteriora mea faciem autẽ meã videre non poteris. ꝛ ſic terminatᷓ predictum ca. Quare conſtat q̃ ex illo capitulo nihil elicitur de viſione eſſentię diuinę. Immo potius concluditᷓ q̃ Moyſes non vidit eſſentiaȝ diuinam. Attñ Numeri. 12. ca. dñs deus defendens Moyſen contra Mariã ſororem eius inquit. Moyſes palã et non per ænygmata ꝛ figuras videt deum. ꝛ propter iſtud dictũ dñi dei aſſerit diuus Aug. Moyſen vidiſſe deum: ſed certe hoc codeȝ mõ põt gloſari ſicut alia dicta et maxie quia diuus Paulus nõ audet aſſerere de ſeipſo in ca. allegato q̃ viderit deum in corpore. Nã expreſſe dicit neſcio an in corpore an extra corpus: ſed illo dato videlicet q̃ Moyſes ꝛ Paulus viderunt deũ: dicendum eſt q̃ non vtebantᷓ ſenſibꝰ corporeis: et tunc gloſſanda eſt illa authoritas. ſ. non videbit me homo ꝛ viuet. i. qñ homo videbit me: nõ exercebit operatiões vitales proportionabiliter eſt gloſſanda illa authoritas Joannis primo ca. Nemo vidit deum vnq̃. ſ. exercendo operationes vitales: ſed ſi aliquis vellet de vtroq̧ negare q̃ viderit deum facile poſſet gloſſare authoritates p̃ter authoritatẽ Auguſtini ſaltem in corpore. Mirabile tamẽ videtur q̃ aliqui doctores nolunt cõcedere de beata virgine q̃ viderit eſſentiaȝ diuinam et tamen bene concedunt de Paulo ꝛ Moyſe ego tamen credo firmiter q̃ ſi Moyſes ꝛ Paulus viderunt eſſentiam diuinaȝ: q̃ glorioſa virgo clarius ꝛ excellentius vidit eſſentiam diuinam q̃ȝ ipſi duo ſimul ſumpti. Nam ſecundum omnes doctores et pręcipue Hierony. Nulla eſt gratia alicui pure creaturę cõceſſa: quin excellentius cõceſſa ſit beatę virgini. Ait eñ diuꝰ Hieronymꝰ in ſermone de aſſumptiõe virginis ad Euſtochiuȝ virginem. Nihil eſt candoris: nihil eſt ſplendoris: nihil eſt numinis: quod nõ reſplẽdeat in virgine glorioſa. Idcirco Albertus magnus ſuper Miſſus eſt ꝛ Alexãder ſuper Cantica dicunt. pie credẽdum eſt q̃ mater Jeſu pluries admiſſa eſt ad contemplandam ĩuitiue diuinitatem filij cuius lux reſplẽdebat in carne. Ex iſtis patet reſpõſio ad argumentum.

¶ Contra tertiam concluſionem arguitur ſic. Angeli in principio ſuę creationis viderunt res in verbo: ꝛ non poterant illas videre: niſi viderent eſſentiam diuinam: ꝛ nondum habebant lumen glorię: q2 nõ fuerunt creati beati ergo angeli ex puris naturalibus viderunt eſſentiã

diuinam: prima pars antecedentis patet authoritate Aurelij Auguſtini ſuper Geneſim illam expreſſe aſſerentis. ¶ Ad hoc argumentū reſpondetur negando primā partem antecedentis: ꝛ ad probationem dico ꝙ Auguſtinus intelligit ꝙ angeli viderūt res in verbo in principio ſuę creationis. i. per quaſdam ſimilitudines creatas a verbo diuino in mentibus angelorū. ¶ Contra iſtā iſtam ſolutionē replicatur. Diabolus tempore Job vidit eſſentiā diuinam ergo a fortiori angeli ex puris naturalibus poſſūt videre eſſentiam diuinam: antecedēs probatur Job. 1. ꝛ 2. ca. habetur. Cum aſſiſterent filij dei: affuit etiam inter eos ſathan: ꝛ ſecundum Gregorium aſſiſtentes dicūtur illi qui intima dei contemplatione perfruunt ergo ſathā vidit deum in tali cōtemplatione. ¶ Ad hanc replicam reſpondet negando antecedēs: ꝛ ad probationem dico ꝙ in illa authoritate Job non capitur aſſiſtere ſicut capit Gregorius: ſed ſolum capitur ibi aſſiſtē tia pro preſentia ratione cuius dñs deus aliquid prouidebat. ¶ Cōtra iſtam ſolutionem arguitur. Angeli et dęmones ꝛ homines vident iſta corporalia ex ſolis naturalibꝰ ergo a fortiori ex ſolis naturalibus poſſunt videre eſſentiam diuinam: conſequētia probatur: quia eſſentia diuina eſt magis intelligibilis ꝙ̄ ſint iſta corporalia. ¶ Ad hanc replicā reſpondetur negādo conſequentiā: et ad probationē dico ꝙ ꝙ̄uis eſſentia diuina ſit magis itelligibilis ex parte ꝙ̄ ſint iſta corporalia non tamen ex parte noſtra propter indiſpoſitionem noſtram. Jdcirco anteqū ꝙ̄ intellectus creatus poſſit videre eſſentiam diuinam requiritur ꝙ diſponatur: et talis diſpoſitio fit per lumen glorię: quod quidem lumen non poteſt haberi ex ſolis naturalibus: ſed neceſſarium eſt: ꝙ dominꝰ deus producat tale lumen glorię.

¶ Contra tertiam concluſionē arguitur ſic. ſequeretur ꝙ ſancti cōprehenderent deum: conſequēs eſt contra ſacram paginam dicentē ꝙ deus eſt incomprehenſibilis cogitatu: et contra Aurelium Auguſtinū in lib. 83. queſtionum. ꝛ contra Damaſcenum in ſuo primo libro ergo concluſio falſa: ſequela patet authoritate apoſtoli priç ad Corinth. 10. dicentis. Sic currite vt comprehendatis. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur negando ſequelam: ꝛ ad probationem dico ꝙ Paulus capit comprehenſionem large pro receptiōe glorię: et non capit ſtricte. ¶ Cōtra iſtam ſolutionē arguitur. ſequeretur ꝙ nullus beatus melius intelligeret eſſentiam diuinam ꝙ alius conſequens eſt contra illud ſaluatoris. Jn domo patris mei māſiones multę ſunt. ergo ſolutio nulla: ſeq̄la patet authoritate Joannis allegata in probatione tertię concluſionis. patet etiam authoritate Auguſtini in lib. allegato dicentis. Eandem rem non pōt vnus alio magis intelligere. ¶ Ad hanc replicam reſpondetur negando ſequelam: ꝛ ad probationem dico ꝙ Joan. ꝛ Aug. intelligunt quo ad modum eſſendi:

quia oēs intelligunt talem rem eſſe non tamē intelligunt quo ad modū intelligendi. ¶ Contra iſtaʒ ſolutionem arguitur procedendo quo ad modum intelligendi nō eſt poſſibile vnum beatū intelligere eſſentiaʒ diuinā meliꝰ q̄ȝ alius btūs itelligat ergo ſolutio nulla: añs probaꝶ: optimus modus intelligendi deuʒ eſt per eſſentiam eius: ſed quilibet beatus intelligit deuʒ per eius eſſentiā ergo oēs beati ęqualiter intelligunt deum quo ad modum intelligendi ¶ Ad hanc replicam rñdetur negādo añs: ꝛ ad probationem negatur ꝯña: ꝛ rō eſt: qꝛ licet cognoſcere deū per ſuam eſſentiaʒ ſit melioꝛ modꝰ q̄ȝ alij. nihilominꝰ inter modos cognoſcēdi deum per eſſentiam vnus eſt altero melioꝛ: ſicut q̄libet homo melior eſt aſino: nihilominus inter hoies vnus altero eſt melioꝛ. Ita eſt de modo cognoſcēdi deum ꝑ eſſentiam.

¶ Scđo arguiꝶ contra eandē concluſioneʒ. ſeqnereꝶ ꝙ oēs ſancti viderent oia: que deus in ſeipſo videt: ꝯñs eſt falſum: qꝛ tunc ipſuʒ cōprehenderent ergo concluſio falſa: ſequela probaꝶ authoritate Iſidori i li. de ſūmo bono dicētis. Angeli in verbo dei oia ſciunt anteq̄ȝ fiāt et ſcti erunt ęquales angelis Mathęi. 22. ergo ſequela vera. ꝛ Gregorius in. 4. dialogoꝝ ait. Quid eſt q̄đ ibi neſciant vbi ſciēte oia ſciunt. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ſequelam: ꝛ ad primam probationem non ſequiꝶ ex aucthoritate Iſidori ꝙ angeli ſciūt oia ſimpliciter: ſȝ bene ſequitur ꝙ futura ſciāt: et adhuc hoc non eſt verū de oibus angelis: ſed bene eſt veruʒ de angelis ſupremę hierarchię. ¶ Ad alteram authoꝛitateʒ dico ꝙ Gregoriꝰ intelligit de his: q̄ pertinent ad gloriam ipſoꝝ ꝛ nō de omnibus vl'r.

¶ Queritur ſexto ꝛ vltimo circa eandem diſt. an differant aurea ꝛ et aureola: ꝛ fructus. ¶ Pro huius queſtionis dilucidatione eſt aduertendum ꝙ cuilibet merito vt dictuʒ eſt ſuperius correſpondet duplex p̄mium. ſ. eſſentiale ꝛ accñtale. Pręmium eſſentiale eſt beatitudo eſſentialis quę conſiſtit in clara dei viſione ꝛ fruitione ſiue amore dei ſuper oia ꝛ metaphoꝛice dicitur corona ſiue aurea: tam ex parte meriti q̄ȝ p̄mij. Naʒ ex parte meriti dicitur corona ſiue aurea ideo: qꝛ meritū elicitur cum quadam pugna. Nā teſte Iob. 7. ca. Militia eſt vita hois ſup terram. ꝛ victoꝛibus iure naturę debetur corona ſiue aurea: ſimil'r ex ꝑte pręmij. Nā per hoc efficitur ꝑticeps diuinitatis: ꝛ perꝯñs regię poteſtatis. Iuxta illud Apocaly. 3. ca. Qui vicerit dabo ei ſedere in throno meo: ſicut ego vici ꝛ ſedi in throno patris mei. ſimil'r habetur Apocaly. 5. ca. Feciſti nos deo noſtro regnum et ſacerdotes. Inſuper teſte Joan. in. 1. ca. et Apoſt. ad Romanos. Beati ſunt filij dei ergo heredes: ꝛ per ꝯſequens coheredes xp̄i: et xp̄s eſt rex ergo et quilibȝ beatus eſt rex celoꝝ. Aliud eſt premium accidentale. ſ. q̄đcunq̄ȝ pręmiuʒ q̄đ non eſt eſſentiale. Alterius eſt no-

tandum q̃ fructus interdũ capitur
pro fruitione dei que eſt dos aie: vt
dictũ eſt. aliqñ capitur pro illo: qđ
reficit mentẽ ſpiritualiter: ⁊ ſic idẽ
eſt fructus qđ virtus. Tertio modo
capitur pro quocũq; premio: quod
homo habet ratione bonorum ope-
rum: ⁊ ſic beatitudo eſſentialis dice-
tur fructus: ſed nullo iſtorũ modo-
rum capitur in propoſito. Quarto
modo capit̃ pro quodã gaudio: qđ
beatus habet de bona diſpoſitione
quam habuit eliciendo opera meri-
toria: et iſto mõ capit̃ in propoſito.
Sed aureola eſt gaudium de operi-
bus ratione potiſſime victorie habẽ-
tibus contra tres cões hoſtes. ſ. car-
nem: mundũ ⁊ demonẽ. Nam per
virginitatẽ vincitur caro: per mar-
tyrium vincitur mundus: per bonã
doctrinam vincitur demõ. ¶ Iſtis
notatis reſpondet̃ per tres conclu-
ſiones Quaꝝ prima eſt iſta. Aurea
et aureola: ⁊ fructus mirabiliter dif-
ferunt. Iſta cõcluſio probat̃. Aurea
eſt beatitudo eſſentialis. Fruct⁹ eſt
gaudiũ de bona diſpoſitiõe. Aureo-
la eſt gaudiũ de operibus ⁊c. ergo
mirabiliter differunt. Secunda cõ-
cluſio eſt iſta. Aureola ſolum debet̃
tribus generibus perſonarũ. ſ. mar-
tyribus: doctoribus et virginibus.
Iſta concluſio patet ex notabilib⁹.
Nã ſolum talia genera perſonarũ
habent victorias potiſſimas contra
tres cões hoſtes. Tertia concluſio
eſt iſta. Fructus oibus bonis con-
feretur: intelligendo de illis. qui ha-
buerunt in hac vita perfectũ vſum
rationis. Iſta concluſio patet quia
omnes tales gaudebũt de bona di-
ſpoſitione: quã habuerunt erga bo-
na opera meritoria.

¶ Contra primam concluſio-
nem arguitur ſic. Aureola non dif-
fert a fructu ergo pria concluſio fal-
ſa: antecedens probat̃: eidem meri-
to non debentur diuerſa premia: ſ;
virginitati debetur fructus centeſi-
mus ⁊ debetur aureola ergo aureo-
la ⁊ fructus ſunt idem. ¶ Ad hoc ar-
gumentum rñdetur negando añs:
et ad probationem negatur maior:
intelligendo de premijs accidenta-
libus: ſed maior habet veruꝫ de pre-
mijs eſſentialibus: modo aureola
et fructus ſunt premia accidentalia
¶ Contra iſtam ſolutionẽ arguitur
Fructus centeſimus debetur mar-
tyrio ⁊ martyrium eſt opus virgini-
tate excellentius ergo non debetur
fructus centeſimus virginitati: ma-
ior patet expreſſa auctoritate Aure-
lij Aug. in lib. de virginitate. ¶ Ad
hanc replicaꝫ reſpõdetur negando
pñam. Nam dictũ eſt q̃ eidem me-
rito varia correſpondent premia ac-
cidentalia: tamen diuus Thomas
adeo ſtricte capit fructuꝫ: q̃ ſolũ cõ-
uenit tribus virtutibus. ſ. caſtitati
coniugali: viduali ⁊ virginali. Gloſ-
ſa tamẽ ſup illud. 13. ca. Mathei in
qualibet virtute aſſignat fruct⁹ cor-
reſpondẽtes: ⁊ q2 diſputatio eſt ad
nomen ideo non eſt curandũ. ¶ Cõ-
tra iſtam ſolutionẽ arguitur. Bea-
tus Paulus ad Galathas. 5. ponit
12. fructus ergo ſolutio nulla. ¶ Ad
hanc replicam rñdetur negando cõ-
ſequẽtiã: rõ eſt: q2 aliter capit Pau-
lus fructuꝫ q̃ᵹ capiamus in preſenti

diſt. ¶ Et ſi arguas fructus eſt premium accidentale ſuper additū aureę ergo eſt aureola: negatꝰ ꝯña: rō ē quia aliter deſcribiꝰ aureola. vt dictum eſt in notabilibus. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguiꝰ. ſicut excedit viduitas caſtitatē coniugalē: ita virginitas excedit viduitatem: ergo ſicut duplo maioꝛ fructꝰ debeꝰ viduitati ꝙ̄ caſtitati cōiugali: etiaȝ duplo maioꝛ fructus debebiꝰ virginitati: ꝙ̄ viduitati: ꝯñs eſt manifeſte falſū quia caſtitati coniugali ſoluȝ debeꝰ trigeſimus fructus: ꝛ viduitati debetur ſexageſimꝰ fructꝰ: qui eſt duplo maioꝛ ꝙ̄ triceſimus: ꝛ virginitati ſolum debetur centeſimus fructꝰ qui nō eſt duplo maioꝛ ſexageſimo ergo ſolutio nulla. ¶ Ad hāc replicam rñdetur negādo añs: rō eſt: qꝛ caſtitas coniugalis ſolū inclinat ad continendū a non ſuo ꝛ viduitas inclinat ad ꝯtinēdū a nō ſuo ꝛ a ſuo: ꝛ virginitas inclinat pꝛo oī tempoꝛe ad continendū a quolibet: nī miruȝ ergo ſi fructus viduitatis in maioꝛi pꝛo poꝛtione excedat fructū caſtitatis coniugalis: ꝙ̄ fructus virginitatis excedat fructū viduitatis. Nam non in tāta pꝛopoꝛtione virginitas excedit viduitatē in quāta excedit viduitas caſtitatem coniugalem.

¶ Contra ſcđam concluſioneȝ arguitur ſic. Quattuoꝛ ſunt ponēdę aureole ergo concluſio falſa: añs ꝓbatur: quattuoꝛ ſunt ꝟtutes cardinales ꝛ tribus illarū coꝛreſpondēt aureolę. ſ. foꝛtitudini rōne martyrij: tēperantię rōne virginitatis: pꝛudētię rōne doctrinę: ergo quartę ꝟtuti cardinali quę eſt iuſticia pręclariſſima oīm virtutū coꝛrñdet quarta aureola. ¶ Ad hoc argumentū rñdeꝰ negando añs: ꝛ ad pꝛobationeȝ negatur añs. nam pꝛudentię nulla aureola coꝛreſpondet: nā doctrina nō ſpectat ad ipſaȝ pꝛudentiam: ſed dato adhuc antecedēte ꝯña nō valet: rō ē quia iuſticia eſt virtus gñalis: ideo non opoꝛtet ꝙ ſpecialis aureola ei coꝛreſpōdeat: immo illę tres coꝛreſpondent: nam aliq̈s actus martyrij eſt actꝰ iuſticię: ſimilr̄ aliq̈s actꝰ tēꝑantię eſt actus iuſticię: parifoꝛma aliq̈s actus docendi.

¶ Scđo arguitur contra eandem cōcluſionē. ſi aureola debereꝰ alicui virgini maxime debereꝰ beatę Marię: q̄ ꝟgo ꝟginū per excellētiam dicitur: ſed nō debeꝰ beatę marię ergo nulli virgini debetur: maioꝛ pꝛobatur: nō habuit pugnā cuȝ carne btā virgo ergo non habuit victoriam contra carnē: ꝛ per ꝯñs nō debetur ei aureola. ¶ Propꝰ hoc argumentum aliqui doctoꝛes antiqui aſſeruerūt ꝙ beata virgo non habȝ aureolam virginitatis: ſed habȝ aliquid excellentius aureola. Alijs vero doctoꝛibꝰ antiquis hoc non placet: idō dixerūt ꝙ fuit aliqualis pugna rōne fomitis in carne virginis glorioſę: ſed hoc eſt impiū ꝛ abſurdum. ¶ Idcirco aliter rñdeꝰ ad foꝛmam argumenti negando minoꝛē: et ad pꝛobationem concedo ꝙ non habuit pugnā cuȝ carne foꝛmaliter: habuit tamē ęquiualenter: qꝛ demō maledictus loco carnis eā temptauit propter magnam opoꝛtunitateȝ

nam dormiebat cū Joſeph: nihilominus glorioſiſſime triūphauit ⁊ caput ipſius demonis contriuit: nimirum ergo ſi habeat aureolā virginitatis meliorē ⁊ excellentiorē q̄ aliqua pura creatura habeat.

¶ Tertio arguitur ſic. ſequeretur ꝙ ęqualiter merentes inęqualit̄ deus pręmiaret: ꝯñs eſt hęreticum et contra iuſticiam diuinā ergo concluſio falſa ſequela probat̄: volo ꝙ aliqua virgo habeat ęquale meritū cum diua magdalena: tunc talis virgo et beata magdalena ęqualr̄ meruerunt ⁊ non ęqualr̄ pręmiabūtur ergo ſequela vera: minor patet: quia talis virgo habebit aureolā virginitatis ⁊ diua Magdalena non habebit. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdetur ꝙ q̄uis ſequela non ſit incōueniēs de pręmio accidētali. vt patet de illis qui volunt capere indulgentias efficaciter vt vnus capit ⁊ aliꝰ nō capit: qꝛ dat aureū falſuꝫ ignorās. At tamen in propoſito falſum eſt ꝙ talis virgo ⁊ diua magdalena: meruerunt ęqualiter intelligēdo tā de pręmio eſſentiali: q̄ accidentali. Nam ſemper talis virgo habꝫ de antipodio meritum aureolę v̾ginitatis accidentale.

¶ Quarto arguitur ſic. ſequeretur ꝙ virgo ſi corrūpat̄ violenter non haberet aureolam virginitatis ꝯñs eſt contra illud diuę Lucię ad Paſcaſiuꝫ: ſi inuitā me violaueris corona mihi duplicabit̄. ergo cōcluſio nulla: ſequela probat̄: talis non amplius erit virgo ⁊ aureola debet̄ virginibus ergo nō habebit aureolam virginitatis. ¶ Ad hoc argumētum rñdetur negando ſequelā ⁊ ad probationē diſtingo ꝙ talis nō amplius erit virgo. vel corpore ⁊ ſic cōcedo ⁊ negatur ꝯñs. vel mente ⁊ ſic negatur illud. Nā qñ diximꝰ ꝙ virginibus dat̄ aureola intelligimꝰ de virginibus mentalibꝰ. ¶ Cōtra iſtā ſolutionē arguit̄. poſito ꝙ talis violenter corrupta habeat cōplacentiā illius violentię ⁊ poſtea pęniteat eā illius cōplacentię ⁊ moriat̄ cum tali pñia tunc talis habebit aureolam ⁊ non eſt virgo nec corde nec mente: ergo ſolutio nulla: maior probatur: talis virgo violenter corrupta ꝑ cōplacentiā perdidit virginitatē mentalem: ⁊ virginitas mētalis amiſſa eſt recuperabilis per pœnitentiam ergo talis virgo eā recuperabit per pœnitentiā. ¶ Ad hanc replicā pōt reſpōderi bifariā. Vno modo ꝙ talis per pniam recuperauit virginitatem poſtq̄ virginitas mētalis nō fuit amiſſa per actū exteriorē. Alio modo pōt rñderi ꝙ non poteſt recuperare virginitatē qñ perdidit virginitatem corporalē: ⁊ qualitercunq̧ reſpōdeatur facile eſt loqui conſequenter.

¶ Quinto arguit̄ ſic. naturali neceſſitati nō debet̄ aureola ſed aliqui ſunt frigidi a natura vel caſtrati qui ſunt virgines ⁊ moriuntur virgines ergo talibus nō debet̄ aureola. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdet̄ ꝙ eunuchis ſiue frigidis a natura nō debet̄ aureola niſi habeant voluntatē ſeruandi virginitatē ⁊ talis volūtas

ſiue volitio eſt in poteſtate ipſorum et non a natura. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguit. inquiſitiue: vel cuilibet actui virginitatis debet aureola vel alicui tm̄. Nullū iſtoꝝ eſt dandum ergo non debetur virginitati: minor probat: volo ꝙ aliqua virgo poſt talē actum virginitatis peccet peccato ſuperbię ⁊ moriatur: tūc talis nō habebit aureolā virginitatis: quia erit dānata ergo nulli actui virginitatis ab ipſa elicito debetur aureola. ¶ Ad hanc replicam rūdetur negando minorē: ⁊ dico ꝙ cuilibet actui virginitatis ſi eliciatur ex grā et propter deum debet aureola virginitatis: et ad probationē negatur pnīa: ⁊ datur manifeſta inſtantia. nā cuilibet actui meritorio: quē elicuit maledictus Judas ante ꝓditionē debebatur vita ęterna et certū eſt ꝙ Judas neqꝫ habuit neqꝫ habet neqꝫ vnqꝫ habebit vitā ęternā ſed ęternos cruciatus: rō eſt qꝛ poſuit impedimentum eliciendo proditionem: ita etiam talis virgo poſuit obſtaculū per pctm̄ ſuperbię: nī mirū ergo ſi nunqꝫ habebit aureolā. ¶ Sed qres vtrū illa quę proponit ſeruare virginitatē per vnū annū vel duos vel tres ⁊ nō determinat ſe quid factura eſt poſt tale tempus et morit in gratia ante finē talis tēporis: an habebit aureolam? ¶ Ad hoc rūdet affirmatiue: ſꝫ talis aureola nō erit adeo magna ſicut erit aureola illius quę vouit perpetuā virginitatem. ¶ Quęres vlterius vtrum illa quę proponit ſeruare virginitatem vſqꝫ ad viceſimū annū ⁊ poſt vigeſimum annū intendit nubere an habebit aureolam. ¶ Ad hoc reſpondetur negatiue.

¶ Sexto arguit ſic. Viduitati debetur aureola ergo concluſio falſa: antecedens probatur: viduę habent maiorem difficultatem in ſeruando caſtitatem ꝙ̄ virgines: ergo ſi virginibus debetur aureola: a fortiori viduis debebitur: antecedens probatur auctoritate philoſophi in libro de animalibus. dicentis ꝙ iuuenes corruptę magis appetunt venerea propter memoriā delectationis ꝙ̄ virgines. ¶ Ad hoc argumentum reſpondetur negando antecedens: ⁊ ad probationem negatur ſimpliciter antecedens: et ad ꝓbationem dico ꝙ philoſophus intelligit ſecundum quid. ſ. quo ad illā circunſtantiam: ſed ſimpliciter maiorem habent difficultatē virgines. Nam nitimur inuetitum ſemper cupimuſqꝫ negatum. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur ſic. ſequeretur ꝙ voto obedientię ⁊ paupertatis deberetur aureola: conſequens eſt cōtra concluſionem: ergo ſolutio nulla: ſequela probatur: vota obedientię et paupertatis habent maiorem difficultatem ꝙ̄ votum virginitatis ergo ſi voto ꝟginitatis debetur aureola: a fortiori votis obedientię et paupertatis debebit aureola. ¶ Ad hanc replicam reſpondetur negando ſequelam: ⁊ ad probationem negatur conſequentia. ſed bene concedo ꝙ debetur aliquid quod eſt maius aureola. ſ. iudiciaria poteſtas. Nam boni religioſi qui ſeruauerūt tria vota ſedebunt cum chriſto iudi

cantes non ſolum duodecim tribus
iſrael: verū et omnes homines ſim
pliciter.

¶ Septimo arguitur ſic aliquod
martyrium eſt de neceſſitate ſalutis
ergo non debetur ei aureola: conſe
quentia tenet: quia aureola ſolū de
betur virtuti. Inſuper martyrium ab
alio infertur ergo non debetur ei au
reola. ¶ Ad iſta duo reſpondetur ꝙ
aureola debetur volitioni: qua aliquis
vult pati mortem propter honorem
chriſti: ⁊ talis volitio eſt in mera po
teſtate viri chriſtiani. ¶ Contra iſtā
ſolutionem arguitur ſic. ſequeretur
ꝙ ſi aliquis reciperet vulnus letha
le propter chriſtum et poſtea mira
culoſe ſanaretur et moreretur in pa
ce ꝙ tali deberetur aureola marty
rum: conſequens eſt falſum ergo mi
nor probatur: talis non eſt martyr:
ergo non debetur ei aureola. ¶ Ad
hanc replicam reſpondetur cōcedē
do ſequelam et negando minorem
et ad probationem negatur conſe
quentia: ⁊ ratio eſt: quia eccleſia nō
reputat aliquem martyrem niſi mor
tem oppetat propter chriſtum: quia
ſolum iudicat de exterioribus: ſed
dominus deus qui intuetur corda
hominum aliter iudicat. ¶ Contra
iſtam ſolutionem arguitur ſic. ſeque
retur ꝙ cuilibet chriſtiano morienti
in pœnitentia deberetur aureola cō
ſequens eſt manifeſte falſum: ergo
ſequela probatur teſte diuo Grego
rio. pœnitentia eſt vna ſpecies mar
tyrij: ergo cuilibet tali debetur au
reola. ¶ Ad hanc replicam reſpon
detur negando ſequelam: et ad pro
bationem dicitur: ꝙ diuus Grego
rius capit martyrium large et non
ſtricte ſicut capitur in propoſito.
¶ Sed quęres de innocentibus qui
fuerunt occiſi propter chriſtum: an
habebunt aureolam martyrij. ¶ Ad
hoc reſpondetur negatiue: quia ip
ſi nulla opera fecerunt: quorum de
beāt habere gaudium.

¶ Octauo arguitur ſic. Præ
dicatoribus non debetur aureola ſi
ue doctoribus ergo concluſio falſa:
antecedens probatur: prędicare et
docere non ſunt actus alicuius vir
tutis ergo non debetur eis aureola
Inſuper doctrina adquiritur per hu
manum exercitium ergo non debe
tur eis aureola. ¶ Ad hoc argumē
tum reſpondetur negando antece
dens: et ad probationem primam
negatur antecedens. Immo ſunt
actus charitatis. nam prędicare et
docere imperantur a charitate: et
ſunt etiam opera miſericordię.
¶ Ad alteram probationem nega
tur conſequentia: et ratio eſt: quia
non datur aureola pro humana do
trina: ſed pro volitione: qua aliquis
vult prędicare aut docere propter
honorem chriſti. ¶ Contra iſtam
ſolutionem arguitur ſic. ſequeretur
ꝙ cuilibet doctori deberetur aureola:
ſiue theologo: ſiue medico: ſiue phi
loſopho: ſiue logico: ſiue gramma
tico: ſiue iuriſperito: conſequens eſt
falſum: igitur falſitas conſequentis
probatur. Sequeretur ꝙ regentes
grammaticorum haberent aureo
lam conſequens videtur eſſe falſum igitur ⁊c.

¶ Ad hanc replicam rñdetur concedendo ſequelã: dummõ doceat vel prędicet ad ędificationẽ proximi et in gratia: ⁊ ad probationẽ concedit iterum ſequela cũ eiſdẽ circunſtantijs ⁊ negatur minor. ¶ Cõtra iſtaꝫ ſolutionẽ arguitur. ſequeret ꝙ cuilibet volenti pręđicare deberetur aureola ꝯñs eſt falſuꝫ ergo falſitas cõſequentis probat. ſequeretur ꝙ cuilibet vetulę vel ruſtico volẽti pręđicare deberetur aureola: ꝯñs eſt abſurdum ergo. ¶ Ad hanc replicã rñdetur negando ſequelã: ſed ſoluꝫ debetur illi: qui vult pđicare efficacit et ꝗuis ſint multi dicentes ꝙ ſi haberent ſcientiam pręđicarẽt et facerent mirabilia: tales tñ non habent volitiones efficaces ſed velleitates ſicut ſomnia. docet eñ experiẽtia ꝙ videmus multos dicentes ꝙ ſi haberent beneficia pinguia. ſ. ep̃atus canonicatus decanatus aut prępoſituras: ſuſtentarent pauperes ſcolaſticos in vniuerſitatibus ⁊ darẽt dotes orphanis ⁊ mirabilia facerent. et qñ adipiſcunt talia pinguia bñficia nõ curant niſi comedere ⁊ bibere et ludere taxillis: ⁊ inueſtigare vbi ſit aliqua pulchra mulier. ¶ Cõtra iſtam ſolutionẽ arguitur. docere et pręđicare ſunt actus ſuperbię ergo non debet eis aureola: añs probat authoritate Pauli dicentis. Scientia inflat. ¶ Ad hanc replicaꝫ rñdet negando antecedens vñr: ſed bene concedo ꝙ in aliquib⁹ tales actus ſunt act⁹ ſuperbię. ſꝫ in multis alijs ſunt actus charitatis: ⁊ qñ vident ſe taliter exaltatos reddũt ⁊ habent ⁊ agũt gratias dño deo. Et ꝓpterea ſubiungit apoſtolus. Sciẽtia inflat charitas ędificat. ¶ Dubitabis cui debetur maior aureola: pręđicanti: an legenti in theologia. ¶ Ad hoc dubium rñdetur ꝙ legenti in theologia debetur maior aureola dũmõ tot lectiones legat: quot ali⁹ ſermones facit.

¶ Nono arguitur ſic. ſequeret ꝙ xp̃o deberet aureola: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probatur: fuit virgo martyr ⁊ doctor ergo ei debetur aureola. ¶ Ad hoc argumentuꝫ rñdet diuus Thomas negãdo ſequelam: ⁊ ad probationẽ negat ꝯñam: et dat rõnem: q͛ aureola eſt nomen diminutiuum ⁊ addit vnã particulã diffinitiõi aureolę. ſ. quãdã ꝓformitatem: ⁊ conſequenter dicit ꝙ habet aliquid aureola excellentius: ⁊ quia hoc eſt omnino certare de noĩe melius eſt dicere ꝙ xp̃s habet aureolas ſecunduꝫ humanitatẽ: nec diminutio aliquid facit: q͛ xp̃s vocat ſe vermẽ pſal. xxi. ideo non curandũ eſt de diminutione noĩs ꝙ aureola ſit nomẽ diminutiuum.

¶ Decimo arguitur ſic. ſequeretur ꝙ angelis deberetur aureola ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probat teſte diuo Hieronymo. In carne ꝓter carnem viuere poti⁹ eſt vita angelica ꝙ̃ humana ergo angelis debetur aureola. ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ſequelam: et ad probationẽ negat ꝯñs: rõ eſt: q͛ virginitas eſt naturalis ipſis angelis. Idcirco dicit Hierony. ꝙ virginitas eſt cognata angelis. ¶ Cõtra iſtam ſolutioneꝫ arguit. angeli nos

docent ꝛ erudiunt ergo ipſis debet aureola rõne doctrinę. ¶ Ad hãc replicam rñdetur negando ꝯñaꝫ rõ ē: quia docere ꝛ erudire nos: eſt de rõne ſtatus angelici.

¶ Undecimo arguit ſic. ſeq̄retur ꝙ corporibus noſtris humanis deberetur aureola ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſequela probat: corpora nr̃a patiuntur labores in martyrio et in p̄dicando ergo ipſis debetur aureola ¶ Ad hoc argumentum rñdetur negando ſequelam: ꝛ ad probationeꝫ negatur ꝯñs: ſed bene habebunt aliquid correſpondens aureolis. Naꝫ ex aureolis aiç aliqd redundabit in corpora noſtra proportionabile aureolis: ſed aureola nullo modo erit in corporibus: quia nõ ſunt capacia gaudij.

¶ Duodecimo arguit ſequeretur ꝙ aureola virginũ eſſet potiſſima inter oẽs aureolas: ꝯñs eſt falſum ergo ſequela probat Apocalyp. 14. habetur de virginibus ꝙ ſequuntur agnum. ſ. ſaluatorẽ noſtruꝫ quocunqꝫ ierit: et ꝙ nemo alius poteſt dicere canticũ qđ ꝟgines cantabãt ſimiliter Cyprianus martyr ait de virginibus ꝙ ſunt illuſtrior pars ſiue portio gregis xp̄i. ¶ Ad hoc argumentum rñdet negando ſequelã immo dico ꝙ aureola potiſſima eſt aureola martyrum ꝛ deinde doctorum ꝛ infima eſt virginũ: ꝛ ad pbationem datis auctoritatibus nihil ſequitur propter duas cauſas. Prima eſt quia in pria authoritate non capitur virgo ſicut capitur in propoſito. vt pꝫ intuenti gloſſam ſuper illum paſſuꝫ. Scđa cauſa eſt qꝛ multi martyres etiam ſunt virgines et multę virgines fuerunt martyres ꝛ oporteret comparare aureolas et non perſonas.

Si mali in inferno peccabunt. Diſtinctio. L.

Hic oritur q̄ſtio ex p̄miſſis ducẽs originem. Supra ei Aug. loquens de malis in inferno dãnatis: ꝛ bonis in celo glorificatis. dicit: ꝙ nec bonis voluntas: nec malis facultas eẽ peccandi poterit. Et de bonis q̄dem ꝯſtat: ſꝫ de malis a q̄bus voluntatẽ malaꝫ non remouet q̄ritur: quõ ſit verũ eos nõ poſſe peccare: imo quõ verũ ſit eos n̄ peccare cũ malã habeant voluntatẽ. Quidã autumant illaꝫ voluntatẽ non eſſe pctm̄. ſꝫ ſupplicium tm̄. Alij vero pctm̄ eſſe fatent ſed p illud eos nõ mereri aliquã penam: qꝛ nõ eſt ibi loc⁹ merendi. Illud ergo pctm̄ dicũt non eſſe merituꝫ ſupplicij ſꝫ ſupplicium mali meriti quod in hac vita preceſſit. De hoc autẽ Augu. ita dicit. Temp⁹ acquirendi vitam eternã in hac tan‑

tñ vita de⁹ hoibus ḋdit vbi voluit etiam penitentiaꝫ eſſe fructuoſam: ideo hic pnia fructuoſa eſt: quia põt hic homo depoſita nequitia bene viuere ⁊ mutata volũtate: merita ſimul operaqꝫ mutare ⁊ ea gerere que ḋo placeant. Quod qui in hac vita non fecerit: habebit quidem pniam in futuro ſeculo de malis ſuis: ſed indulgentiã in conſpectu dñi nõ inueniet. quia ⁊ ſi erit ſtimulus penitudin[is]: tamẽ nulla erit ibi correctio voluntatis. A talibus eñ ita culpabitur iniq̃tas ſua: vt nullaten⁹ ab eis poſſit vel diligi vel deſiderari iuſticia. Voluntas eñ eoꝝ talis erit vt habeat ſup in ſe malignitatis ſue ſuppliciũ nñqꝫ tñ recipere poſſit bõitatis affectũ. Quia ſicut illi q̃ cuꝫ xp̃o regnabunt nullas in ſe male voluntatis reliquias habebunt ita illi q̃ erunt in ſupplicio eterni ignis cum diabolo ⁊ angelis eius deputati. ſicut nullã habebunt vlterius requiẽ: ſic bonã nullaten⁹ poterunt habere voluntatẽ. Et ſicut coheredibus xp̃i dabitur perfectio gratie ad eternam gloriã. ita conſortibus diaboli cumulabit ipſa malignitas penam. quãdo exterioribus ḋputati tenebris: nullo illuſtrabuntur interiori lumine veritatis. Ex his apparet reprobos in inferno penitentiaꝫ ſic geſturos: vt per eam prauam voluntateꝫ non deſerant. ⁊ illa maligna voluntas erit eis ad cumulum pene: per quam tamen non merebuntur: quia nullus meretur niſi in hac vita.

Quare dicuntur tenebre exteriores.

¶ Hic queri põt quare ille tenebre quib⁹ inuoluent̃ mali in gehenna dicunt̃ tenebre exteriores. Quia tũc mali penit⁹ extra lucẽ corpalem ⁊ ſp̃ualeꝫ. ſcꝫ dñi erunt. Nunc eñ ⁊ ſi patiant̃ tenebras in cecitate mentis. non tñ penitus extra lucem dei ſunt nec corpali luce priuantur. De hoc Aug. ſic ait. Ira dei ⁊ in iudicio erit: et hic ẽ in cecitate mẽtis cũ dant̃ mali in reprobũ ſenſuꝫ. Ibi exteriores tenebre erũt: q̃ꝛ tunc pctõres penitus erunt extra deũ. Quid eſt eñ penitus eſſe extra deũ niſi eſſe in ſumma cecitate. Si quidẽ habitat deus lucem inacceſſibilẽ. He autẽ tenebre hic iam incipiũt in peccãte cũ ab interiori dei luce ſecluditur. ſed non penit⁹ dũ in hac

vita eſt. Ecce quare ibi pecca-
toꝛ dr pati exteriores tenebras
τ nõ hic. qꝛ ibi ſeducetur peni-
tus a luce dei quod nõ hic. Sꝫ
quomõ intelligẽda eſt illa ſedu
ſio. An quia non videbunt deũ
per ſpeciez. Sed nec aliquis vi
det hic deuz per ſpeciem. An ꝑ
diſſimilitudinẽ quam facit pec-
catum inter deum τ hoiem. Sꝫ
et hic multi per grauia pctã elõ
gantur a deo. An qꝛ deũ odiũt
ita vt velint eũ non eſſe. Sed τ
hic multi deum oderũt: de qui
bus ſcriptum eſt. Superbia eo
rum qui te oderunt aſcẽdit ſem
per. Que eſt ergo illa elõgatio.
Sane interiores tenebre itelli-
gi poſſunt quedam malignitas
odij τ voluntatis que tunc ex-
creſcet in mentibus reproboꝛũ
et quedaz obliuio dei: quia toꝛ
mentoꝛum interioꝛũ τ exterio-
rum doloꝛibus adeo afficientur
et turbabuntur. vt ab illis ad co
gitandum aliqd de deo vix vel
raro vel nunq̃ mentẽ reuocẽt.
Ut qui nimio premunt̃ ponde
re: a deo ſtupeſcũt τ turbantur
vt interim in alia cogitationem
non extendant: ſed illuc tendit
impetus cogitationis vbi ſenti
tur vis doloꝛis. Sed in hac vi
ta nullus adeo malus eſt: vt pe
nitus ſeducat̃ a cogitatõe dei:
qui nec perdit appetitũ beatitu
dinis τ quemdam boni amorẽ
quẽ naturaliter habet rationis
creatura. Illas autẽ exteriores
et pꝛofundiſſimas tenebras re
pꝛobos ꝑpeſſuros poſt iudiciũ
dicit Aug. opponens de illo di
uite qui in inferno poſitus ele-
uans oculos vidit Abraã τ in
ſinu eius lazarum: cuius com-
paratione coact⁹ eſt ꝯfiteri ma
la ſua vſq3 adeo vt τ fratres ro
get ab his pꝛomoueri. Qđ an-
te initium factum legitur: ſꝫ p⁹
iudicium in pꝛofundioꝛibus te
nebris erunt impij: vt nullã dei
lucem videbũt cui cõfiteantur.

De animabus damnatoꝝ. ſi quam habent noticiaz eorum que hic fiunt.

¶ Preterea q̃ri ſolet ſi repꝛo-
boꝛum aie que nunc in inferno
cruciantur noticiam hñt eoꝛuz
que circa ſuos in hac vita gerũ
tur: τ ſi aliquo modo dolẽãt ſu
per infoꝛtunijs ſuoꝛũ caroꝛuz.
Hãc queſtionẽ Aug. cõmemo
rat ex parte eaz explicans: ex ꝑ
te vero inſolutã relinquẽs. Ait
eñ. Queret aliqs an vllus do-
loꝛ tangit moꝛtuos de his que
in ſuis poſt moꝛtem ꝯtingũt vl'

quomō ea q̄ circa nos aguntur nouerint ſpiritus defunctorū. ¶ Cui rn̄deo magnā eſſe queſtionem nec in preſenti diſſerendā. Verūtamē dici poteſt: q̄ eſt cura mortuis de ſuis caris. vt de diuite legitur qui dū tormenta apud inferos pateretur: leuauit oculos ad Abraā: ꝛ inter alia dixit. Habeo eñ quinq; fratres mitte aliquem ex mortuis vt teſtetur illis ne ꝛ ipſi veniāt i hūc locū tormentoꝝ. Habent eniꝫ mortui curā de viuis quos ſciunt viuere quia nec in locis penarum vident eos. vbi diues ſine fratribus erat. nec in requie beatorum vbi Lazarū ꝛ Abraaꝫ q̄uis longe agnoſcebat. Nō tamen ideo conſequens eſt eos ſcire que circa caros ſuos aguntur: hic vel leta vel triſtia.

Quō accipienda ſunt que d̄ Lazaro ꝛ diuite leguntur.

¶ Si quis autem querat quō intelligatur qd̄ de Lazaro ꝛ diuite legitur. Audiat Auguſtini rn̄ſum dicentis. Si q̄s putat aīas corpe exutas locis corpalibus cōtineri cū ſint ſine corpe non deerunt q̄ faueant ꝛ diuitē ſitientē in loco corpali fuiſſe cōtendant: ipſamq; aīam corpeaꝫ preparaſſe linguam ꝛ ſtillam d̄ Lazari digito cupijſſe. Sꝫ melius eſt dubitare de occultis: q̄ꝫ litigare de incertis. diuitem in ſupplicio pauperē in refrigerio eſſe nō dubito. Sed quō intelligatur diuitis lingua: digit⁹ Lazari flamma inferni ſin⁹ Abrahe ꝛ hmōi: vix a manſuetis ꝛ cōtentioſis nunq; inuenitur.

Si ſe vident boni ꝛ mali.

¶ Queri etiā ſolet vtrū viciſſiꝫ ſe videāt illi qui ſunt in inferno ꝛ illi q̄ ſunt in gl̄ia. Sicut ſancti tradūt ꝛ boni malos: ꝛ mali bonos vident vſq; ad iudicium. Poſt iudiciū v̄o boni videbūt malos: ſed nō mali bonos. Vn̄ Greg. Infideles in imo poſiti añ diē iudicij fideles ſup ſe in requie attendunt quoruꝫ gaudia poſt ꝯtemplari non poſſunt.

De chaos īter bonos ꝛ malos.

¶ Sed cum ſcti malos in tormentis videant: nonne aliqua cōpaſſione erga eos mouētur. Nōne eos de tormentis liberari cupiunt. Recole illud euangelium qd̄ Abraam diuiti rn̄dit. Inter nos ꝛ vos chaos magnū firmatuꝫ eſt vt hi q̄ volunt hinc tranſire ad vos non pn̄t.

necq̧ inde huc trāſmeare. Quid eſt illud chaos int̄ bonos ⁊ malos: niſi hinc iuſticia: inde iniq̄tas q̄ nullatenus ſociari valent. Adeo em̄ ſcti dei iuſticie addicti ſunt vt nulla compaſſiōe ad reprobos trāſire valeant: nulla ꝑ eis inter ſanctos fiat interceſſio. Quō ergo inde volunt aliq̄ trāſire ad illos ſed non pñt. Q2 ſi dei iuſticia admitteret: nō fieret eis moleſta liberatio eoꝝ. Uel ita dicunt velle ⁊ non poſſe: nō q2 velint ⁊ non poſſunt: ſ3 q2 ⁊ ſi vellent non poſſent eos iuuare. De hoc ita Grego. ait. Sicut reprobi a penis ad gloriam ſanctoꝝ tranſire volunt ⁊ non pñt: ⁊ ita iuſti p miaꝫ mente ire volūt ad poſitos in tormētis vt eos liberent ſed non poſſunt: q2 iuſtoꝝ aīe ⁊ ſi in nature ſue bonitate miam habent: iam tunc auctoris ſui iuſticie cōiuncte tanta rectitudine conſtringuntur: vt nulla ad reprobos compaſſione moueantur.

Quod viſa impiorum pena non minuit beatoꝝ gloriā.

¶ Poſtremo queritur an pēa reproboꝝ viſa decoloret gloriā beatoꝝ: an eoꝝ beatitudini proficiat. De hoc ita Grego. ait. Apud animum iuſtoꝝ non obfuſcat beatitudinē aſpecta pena reproboꝝ: q2 iā vbi compaſſio miſerie nō erit minuere btōꝝ leticiā non valet ⁊c. Et licet iuſtis ſua gaudia ſufficiant: ad maiorē tñ gloriā vident penas maloꝝ quas p grām euaſerunt q̄a q̄ dei claritatē vident nil in creatura ag. ē qd videre nō poſſint. Non eſt aūt mirandū ſi ſancti iam imortales reprobos videant mentis intelligentia: cum ꝓphete mortales adhuc videre hec oia meruerunt. Egredientur ergo electi nō loco ſed intelligētia vel viſione manifeſta ad videnduꝫ impiorum cruciatus: quos videntes non dolore afficientur: ſed leticia ſaciabūtur agētes gratias de ſua liberatione viſa impioꝝ ineffabili calamitate. Uñ Eſaias impiorū tormēta deſcribens. ⁊ ex eorū viſione leticiam bonoꝝ exprimēs ait. Egredientur electi. ſ. ⁊ videbunt cadauera viroꝝ qui preuaricati ſunt in me: vermis eoꝝ non morietur. ⁊ ignis nō extinguetur ⁊ erunt vſq̧ ad ſacietatē viſionis omni carni. id eſt electis. Letabitur enim iuſtus cum viderit vindictam.

¶ Hic de pedibus ſedentis ſu

per ſoliū excelſum quoſ ſeraphi in duabus alis velabāt ſcriptori ꝛ ſi non auditori commemoraſſe ſufficiat. quia facie exorſus ſedentis: ꝑ media ad pedes vſ ꝗ via duce peruenit.

Irca. 50ᵉᵐ. et poſtremā diſtinctionē queritur prio. An omnis voluntas damnatorū ſiue demonū ſiue hominum ſit mala et peccatum? ℂ Pro huiꝰ. q. intelligentia eſt notandum ꝙ oēs doctores conueniunt in hoc. ſ. ꝙ damnatus ſiue demon ſiue hō non pōt elicere actum meritoriū: ſed mirabiliter digladiantur de actu moraliter bono. nā diuus Thomas tenet ꝙ nullus damnatus pōt elicere actū moraliter bonū et reſpondet affirmatiue ad queſtionem.

ℂ Contra iſtam opinionē arḡ. Damnati bonū ꝛ optimū concupiſcunt. ſ. eſſe viuere ꝛ intelligere. teſte diuo Dionyſio in. 4. ca. de diuinis noībus ergo nō oīs voluntas damnatorū eſt mala. ℂ Ad hoc argumentum rñdet diuus Thomas ꝙ diuus Dionyſiꝰ procedit de concupiſcentia ſiue voluntate naturali et non de libera: ꝛ titulus. q. intelligitur de libera voluntate. ℂ Cōtra iſtam ſolutionē arguiṫ ſic. aliq̄ dānati libere volunt ꝙ ſui proximi nō damnenṫ ꝛ talis volitio eſt bona ergo intelligendo de voluntate libera opinio eſt nulla: maior patet de diuite epulone: qui Lucę. 16. procurabat ne fratres ſui dānarenṫ. ℂ Ad hanc replicā rñdet diuꝰ Thomas ꝙ oēs damnati vellēt oēs angelos et hoīes eſſe damnatos: ꝛ qꝛ cognoſcunt ꝙ aliq̄ hoīes erunt ſaluati bñ volunt ꝙ cōſanguinei ſui ſint de numero ſaluandoꝝ: ſed hoc eſt propṫ malum finem: ne pœna eorum augeatur ꝛ non tantū crucienṫ: ꝛ ideo talis voluntas eſt mala. ℂ Contra iſtam ſolutionem arguiṫ. aliq̄ damnati habent bonos habitꝰ ergo poſſunt elicere mediantibus talibꝰ habitibus bonos actꝰ moralr. ℂ Ad hanc replicā rñdetur a diuo Thoma ꝙ tales habitus non remanent in ipſis damnatis: ꝗuis habuerint eos in hoc mundo. vel ſi tales habitus remanēt ſunt ligati propter obſtinationem ipſorum.

ℂ Scđo arguitur ſic. Dānati cōteruntur de pctis ſuis ergo eliciunt actꝰ moraliter bonos: añs ꝓbatur: agunt pœnitentiam ergo cōteruntur de peccatis ſuis: añs ꝓbaṫ duplici authoritate. Pria habetur Sapientię. 5. ca. ſ. intra ſe pœnitentiam agentes. Scđa habeṫ in. 9. li. Ethicoꝝ. ſ. pęnitudine repleṅṫ praui. ℂ Ad hoc argumentū rñdeṫ negando añs: ꝛ ad probationē negaṫ iterum añs: procedendo de pnia vera: ꝛ authoritates procedūt de pnia falſa ꝛ non de pnia vera. ℂ Contra iſtam ſolutionē arguiṫ. ſequeretur ꝙ continuo damnati demererentur ꝯñs eſt falſū ergo ſequela patꝫ: qꝛ

continuo eliciunt volitiones: q̄ ſunt mala et peccã. ¶ Hec replica adeo bene militat contra alterã opiniõẽ ſicut contra iſtã ideo ab ambabus eodem modo rñdet. ſ. ꝙ licz peccẽt continuo damnati: nõ tñ imputabiliter ideo non demerent nouã penã quia dñs deꝰ ex ſua mia infinita nõ vult imputare talia peccata ad nouam pœnã: ſed ad illam: quam infliget in die iudicii. ¶ Et ſi arguas ad hic: damnati diligunt ſuos conſanguineos ⁊ benefactores ⁊ talis dilectio eſt bona ergo non oisvoluntas eſt mala. ¶ Ad hoc facile rñdet diuus Thomas negando minorem: quia talis dilectio non habet bonuz ſed malum finem.

¶ Alia eſt opinio doctoris ſubtilis ⁊ ferme oim noialiũ tenentiũ ꝙ dãnati ſiue demones ſiue hoies poſſunt elicere actus moraliter bonos: ⁊ ſm iſtã opinionem rñdet negatiue ad titulum. q. ¶ Contra iſtã opinionez arguitur ſic. Nemo ſine auxilio dei ſpeciali põt elicere actuz moraliter bonũ: ſed dñs deus nunq̄ȝ auxiliabit ſpecialiter damnatis. ergo damnati nõ poſſunt elicere actum moralr̃ bonũ. ¶ Ad hoc argumentuz facile rñdet doctor ſubtilis negando maiorẽ: ſed illa cõceſſa ab aliis doctoribus negatur minor: dicunt em̃ ꝙ ſicut deus ſpecialiter auxiliatur hoi exiſtenti in peccõ mortali: qñ dat elemoſynã propter deũ: ita non inconuenit ꝙ auxilietur ſpecialiter damnato ad eliciendum actum moraliter bonuz. ¶ Contra iſtam ſolutionem arguitur. ſequeretur ꝙ poſſent damnati vere pœnitere ⁊ deteſtari peccata propter deuz ꝯñs eſt abſurdũ ⁊ hereticuz ergo ſolutio nulla: ſequela probat: dñs deꝰ adiuuat eos ſm iſtã opinionẽ ad actus bonos moraliter ergo etiã iuuabit eos ad eliciendas veras penitẽtias ⁊ cõtritiones peccatorũ. ¶ Ad hanc replicam rñdet negando ſeq̄lam: ⁊ ad probationem negat ꝯñs: nõ em̃ oportz ꝙ ſi iuuat ad aliquos actus moralr̃ bonos: ꝙ propterea iuuet ad oẽs. ¶ Contra iſtã ſolutionem arguit: beati non poſſunt elicere actus moraliter malos ergo dãnati nõ poſſunt elicere actus moraliter bonos. ¶ Ad hãc replicã rñdetur negando ꝯñam: rõ eſt: q: deꝰ nũq̄ȝ concurret cũ beatis ad actus malos: propter tñ ſuaȝ infinitã bonitatem bene vult concurre cuȝ damnatis ad aliquos actꝰ moralr̃ bonos.

¶ Queritur ſcḋo circa eandeȝ diſt. an damnati ſiue demones ſiue hoies volunt deũ ⁊ ſeipſos non eſſe ¶ Ad hanc difficultatẽ rñdetur per duas concluſiones. Quaꝝ pria eſt iſta. Oẽs damnati ſiue hoies ſiue demones volunt deũ non eſſe. Iſta concluſio patet authoritate pſalmi ſic dicentis. Superbia eoruȝ qui te oderunt aſcendit ſemp. Scḋa cõcluſio eſt iſta. Oẽs damnati ſiue hoies ſiue demones volunt ſeipſos nõ eẽ. Iſta cõcluſio patz authoritate Joannis. 19. ca. Apocaly. dicẽtis. In diebus illis deſyderabunt hoies mori et mors fugiet ab illis.

¶ Contra primam concluſionem arguitur ſic authoritate Dioniſ

ſij in.4.cap. de diuinis nominibus
dicentis ꝙ oē bonū et pulchrum eſt
diligibile: et deus eſt ſummū bonū
et ſumme pulchꝛuꝫ ergo eſt ſumme
diligibile : et per ꝯñs damnati non
odiunt ipſum. ¶ Ad hoc argumen-
tum rñdetur negando ꝯñaꝫ vltimā
rō eſt: q2 damnati non conſyderant
eum ſub conditione bonitatis ꝛ pul
chꝛitudinis: ſed ea rōne : qua punit
ſe ꝛ infert ſibi multa mala. ¶ Con-
tra iſtam ſolutionē arguit̄ authoꝛi-
tate eiuſdem ſancti Dionyſij dicen-
tis: ꝙ null⁹ pōt ipam bonitatē odio
habere. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ diuus
Dionyſius intelligit ſub rōne boni-
tatis: ſed ſub alia rōne bene pōt bo-
nitas odio haberi. vt dictum eſt.

¶ Scđo arguit̄ contra ſcđam
concluſionē. Auguſtinus inq̄t in.3.
de libero arbitrio. Conſydera quā-
tum bonuꝫ eſt eſſe ꝙ beati et miſeri
volunt magis eſſe q̄ꝫ nō eſſe. ¶ Ad
hanc authoꝛitatē rñdet̄ ꝙ Aug. itel
ligit ſimpliciter ꝛ non per accidens
ſiue ſcđm qđ. Naꝫ ſimpl'r meli⁹ eſt
eſſe q̄ꝫ non eſſe: ſed ſcđm qđ melius
eſt nō eſſe in toꝛmētis q̄ꝫ eſſe in toꝛ-
mentis. ¶ Contra iſtā ſolutionē ar-
guitur. non eſſe nō habꝫ rōneꝫ boni
ergo non pōt eligi ꝛ ꝑ ꝯñs damnati
non poſſunt velle non eſſe. ¶ Ad h̄
argumentū rñdet̄ diſtinguēdo añs
vel de per ſe ꝛ ſic conceditur illud ꝛ
negatur ꝯña. vel de per accidens et
ſic negatur illud añs. vnde non eſſe
conſyderatum inquantū eſt libera-
tiuum a toꝛmentis habꝫ rōnem bo-
ni ꝛ per ꝯñs habꝫ rōnē eligibilis: te-
ſte eni pho in.5. Ethicoꝝ Liberari
a malo bonū eſt. Sed dubitabis an
ſcđm rectam rōnem q̄s debeat eli-
gere potius non eſſe q̄ꝫ eſſe miſerū.
¶ Ad hoc dubium rñdet̄ ꝙ ſi intelli
gatur de miſeria culpę. Oēs docto-
res conueniunt in hoc ꝙ poti⁹ debe
mus eligere nō eſſe q̄ꝫ peccare moꝛ-
taliter aut venialiter. Sin autē itel-
ligatur de miſeria pęnę bipartita ē
opinio: nam diuus Thomas ꝛ ſan-
ctus Bonauētura tenēt partē affir-
matiuam ꝛ fulciunt̄ authoꝛitate ſal-
uatoꝛis Matthęi.26. dicētis de Iu-
da bonum eſſet ſi hō ille natus non
fuiſſet. et authoꝛitate btī Hierony.
ſuper illud Hieremię.21. Maledi-
cta dies in qua natus ſum. dicentis
melius eſt non eſſe q̄ꝫ male eſſe. At-
tamen dominus Durandus tenet
partem negatiuam et rōnes ipſius
ſolum ꝓcedunt de non eſſe ſimplici-
ter ꝛ nullo mō militāt de nō eſſe cō-
ſyderato. vt eſt liberatiuū a pœnis
et toꝛmentis: ꝛ credo ꝙ dñs Duran
dus quicqđ ipſe dixerit: potius ele-
giſſet non eſſe q̄ꝫ perpetuo cruciari
in inferno.

¶ Tertio queritur circa eaꝫ-
dem diſt. an damnati ſola pœna ig
nis affliguntur. ¶ Ad hanc. q. rñde
tur per aliquas concluſiones. Qua
rum pria eſt iſta. Damnati affligū-
tur frigoꝛe: ſulfure: ꝛ multis procel-
lis. Iſta concluſio probatur autho-
ritate pſalmiſtę dicentis. Ignis ſul
fur ꝛ ſpūs procellarum pars calicis
eoꝛum ꝛ Iob.33. Trāſibunt ab aq̄s
niuium ad nimiū caloꝛē. Scđa con-
cluſio eſt iſta. Damnati puniuntur
a verme. Iſta cōcluſio patet autho

ritate Aurelij Aug. in .9. lib. de ciui-
tate dei dicentis. In penis maloꝝ
inextinguibilis ignis ⁊ viuaciſſimꝰ
vermis. Tertia ꝯcluſio eſt iſta. Dā-
nati puniunt a tenebris corporali-
buꝫ. Iſta concluſio patet authorita-
te ſaluatoris Matthei .22. dicentis.
Ligatis pedibus ⁊ manibus proij-
cite eū i tenebras exteriores Quar-
ta concluſio eſt iſta rñſiua de dire-
cto ad titulū .q. Non ſola pœna ig-
nis affligunt damnati. Iſta conclu-
ſio ſequit ex precedentibus.

¶ Contra primam concluſio-
nem ⁊ oēs arguitur ſic. Solū fit mē-
tio de igni Matthei .25. vbi ſaluator
agit de punitione damnatorū ergo
damnati ſola pœna ignis puniunt.
¶ Ad hoc argumentum rñdetur ne-
gando ꝯñam: rō eſt: qꝛ ſaluator no-
ſter ſub pœna ignis omes alias pe-
nas comprehendit. ¶ Contra iſtaꝫ
ſolutionem arguit. ſic in purgato-
rio ſoluꝫ puniunt pœna ignis ergo
damnati in inferno ſolum puniūtur
pœna ignis. ¶ Ad hanc replicā rñ-
detur negando etiam ꝯñam: rō eſt:
quia ibi potiꝰ eſt purgatio in purga-
torio ꝙ punitio. ¶ Contra iſtā ſolu-
tionem replicat. ſequeretur ꝙ dam-
nati haberent aliquod refrigerium
ita ꝙ pœna illorū alleuiaret: ꝯñs ē
hereticuꝫ igit ſequela probatur: qñ
tranſibūt ab aq̄s niuium ad nimiū
calorem: tūc hēbunt refrigeriū. Nā
ſi hō ſit multū frigidus ⁊ appropin-
quet igni habet refrigeriū ergo ſeq̄-
la vera. ¶ Ad hanc replicā rñdetur
negando ſequelā: ⁊ ad probationeꝫ
negatur añs: rō eſt: qꝛ ſubito tranſi-
bunt a nimio frigore ad nimiū calo-
rem: et experiētia docet ꝙ ſi homo
ſit multum frigidus ⁊ appropinquet
multum manuꝫ igni mirabilē dolo-
rem percipiet in vnguibꝰ ⁊ alijs ex-
tremitatibus corporis: ⁊ adhuc nul-
la eſt compatio inter calefactioneꝫ
iſtius mundi et illam: qꝛ iſta ſit ſuc-
ceſſiue: illa autē ſubito vt dictuꝫ eſt.

¶ Contra ſcdam concluſioneꝫ
arguit ſic. Nulluꝫ aīal aliud ab ho-
mine erit poſt diē iudicij. naꝫ nullū
aliud mixtum erit ab hoīe: cū oīa
deſtruentur per ignem. vt dictū eſt
ergo erunt vermes: ⁊ p ꝯñs damna-
ti non punientur a verme vel ꝟmi-
bus. ¶ Ad hoc argumentū rñdetur
ꝙ Aurelius Aug. non capit vermē
pro aīali: ſed pro remorſu cōſciētię.
¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur
vermis damnatorū affliget carnes
ipſorum ergo vermis erit quoddaꝫ
aīal: ⁊ per ꝯñs nō erit remorſus cō-
ſcientię: añs patet authoritate Iu-
dit .15. ca. dicentis. Dabit ignem et
vermes in carnes eoruꝫ ⁊ Aurelius
Aug. .21. de ci. dei ait: vtrumqꝫ id ē
ignis ⁊ vermis: pœna erūt carnis.
¶ Ad hanc replicā rñdetur negādo
añs: ⁊ ad ambas authoritates dici-
tur ꝙ capit ibi ly carnes pro volun-
tatibus carnalibus ⁊ cordibus car-
nalibus vocant em̄ ſic et corda car-
nes: quia ſubiecta fuerūt carni ſiue
ſenſualitati carnali.

¶ Contra tertiam concluſio-
nem arguit Diuus Greg. in .9. lib.
Moraliū ſup illud Iob .10. Sꝫ ſem-
piternꝰ horror inhabitat: ait: Quis
ignis illic ad conſolationē nō luceat

tamẽ vt magis torqueat ad aliquid
lucet. Nã ſequaces quos ſecũ traxe
runt de mundo: reprobi flãma illu-
ſtrante viſuri ſunt. Inſup damnati
vident pœnas ſuas ꝛ nihil videt̃ ſi-
ne lumine ergo ibi ẽ aliqd luminis.
¶ Ad hoc argumentũ rñdetur ꝙ ta
le lumẽ eſt adeo paruũ ꝛ vmbroſuꝫ
ꝙ pro nihilo reputat̃. Nã teſte pħo
noſtro. Quod parum diſtat nihil di
ſtare videtur.

¶ Queritur quarto circa ean-
dem diſt. an damnati videbunt glo-
riam dei et beatorum? ¶ Ad hãc. q.
rñdetur per concluſiones quaꝝ pri
ma eſt iſta. Damnati non videbunt
gloriam eſſentialẽ beatorum. Iſta
concluſio patet ex ſuperioribus di-
ctis. Scḋa concluſio eſt iſta. Dãna-
ti ante diem iudicij et in die iudicij
videbunt beatos in gloria ꝛ gloriaꝫ
corporalem: nõ ꝙ cognoſcãt qualis
ſit eorum gloria: ſed cognoſcẽt bea-
tos eſſe in gloria ineſtimabili ꝛ hoc
iudicabunt per gloriã corporũ bea-
torum: quã videbũt ꝛ ex hac turba-
buntur mirabiliter dolentes ꝓpter
inuidiam: ꝛ qꝛ ipſi talẽ gloriã perdi-
derunt. Iſta concluſio patꝫ Sapiẽ-
tię. 5. ca. vbi habet̃ de dãnatis. Ui-
dentes turbabunt̃ timore horribili.

¶ Tertia ꝯcluſio eſt iſta. Dã-
nati poſt diẽ iudicij nõ videbũt bea-
tos: nec tñ ex h̃ diminuet̃ eoꝝ pęna:
ſꝫ augebit̃: qꝛ memoriaꝫ habebunt
glorię beatorum: ꝛ videbunt ſe idi-
gnos videre beatos. ¶ Cõtra iſtas
cõcluſiones arguit̃ ſic: ſi recordarẽt̃
dei ꝛ glorię beatorum ꝛ aliarũ ſcien
tiarum ſequeretur ꝙ letarent̃ et de-
lectarentur: ꝯñs eſt falſuꝫ ergo ſeq̃-
la patet: cõſyderatio ſcientiarum et
dei: gñat delectationeꝫ ergo dãnati
delectantur. ¶ Ad hoc argumentuꝫ
rñdetur negando ſequelã: ꝛ ad pro-
bationem verũ eſt de per ſe: ſed de
per accidẽs gñat triſticiã cõſydera-
tio talium vt dictum eſt. Nã conſy-
derabant ꝙ mediantibus ſcientijs
potuiſſent adquirere gloriã beatoꝝ
et non adqſiuerunt. Idcirco conſy-
deratio taliũ potiꝰ erit in augmen-
tum pœnę ꝙ̃ in refrigerium. ¶ Cõ-
tra iſtam ſolutionẽ arguitur ſic. In
iſto mundo aĩa ſubiecta doloribus
magnis nõ põt cogitare de ſciẽtijs
ergo poſtq̃ damnati ſubdunt̃ ma-
gnis doloribus nõ poſſunt conſyde
rare ſcientias. ¶ Ad hanc replicam
rñdetur negando ꝯñam: rõ eſt quia
in iſto mundo corpus impedit aĩaꝫ
a cognitione multorũ: ſed in altero
mundo nõ impediet. ¶ Contra iſtã
ſolutionem arguitur. damnati ſunt
ſubiecti tempori ſed longitudo tem
poris cauſat obliuionẽ teſte pħo no
ſtro in. 4. lib. phyſicorũ ergo dãna-
ti obliuiſcentur ſcientiaruꝫ. ¶ Ad h̃
argumentũ rñdetur ꝙ ante diẽ iudi
cij verũ eſt ꝙ longitudo temporis
cauſat obliuionẽ propter traſmuta-
tiones quę fiunt a motu cęli: ſed pꝰ
diem iudicij cęli non mouebunt̃: iõ
non cauſabitur talis obliuio.

¶ Scḋo arguit̃ ſic. Illud qḋ
conceditur pro magno munere non
datur damnatis: ſed videre gloriaꝫ
beatorum datũ fuit Paulo pro ma
gno munere ergo nõ eſt conceſſum
damnatis. ¶ Ad hoc facile reſpon-

detur negando maiorē vſr. Nā certum eſt ꝙ nō poſſe mori corporalit̄ cōcedit̄ beatis pro magno munere et idem cōcedit̄ damnatis ad maiorem pœnam ipſorum.

¶ Querit̄ poſtremo circa eandem diſt. An beati videbūt tormēta damnatorum. ¶ Pro huius. q. intelligentia eſt notandū ꝙ beatis nihil negare debemus: qđ ad ipoꝝ glorię perfectionē attineat. Idcirco dn̄s deus concedet beatis videre tormenta damnatoꝝ: vt cognoſcāt excellentiā beatitudinis quam habent naȝ teſte philoſopho noſtro Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. ꝛ ꝓpterea beati magis gaudebunt et ampliores et huberiores gratias agent. ¶ Iſto notato rn̄detur per vnicam concluſionē quę talis eſt. Beati pœnā ꝛ tormenta impiorum perfecte intuebuntur. Iſta concluſio patet expreſſa auctoritate yſaię vltimo cap. dicentis de beatis Egredientur ꝛ videbunt cadauera viuorum qui pręuaricati ſunt. Sup quę verba Gloſſa ait. Electi egredientur intelligentia vel viſione manifeſta. vt ad laudeȝ dei magis animentur.

¶ Contra iſtam concluſioneȝ arguit̄. Maior eſt diſtantia damnatorum a beatis ꝙ̄ viatorū: ſed beati non ſemper vident viatorū geſta nam yſaię. 43. habetur. Abrahā neſciuit vos. ſup quę verba dicit Gloſſa. Neſciunt mortui etiaȝ ſancti qđ faciunt viui: etiaȝ eorum filij. ¶ Ad hoc argumentuȝ rn̄detur ꝙ intelligitur ex naturis ipſorum ſed beati bn̄ poſſunt cognoſcere ex ỽbo. Immo indies cognoſcunt geſta viatorum. ¶ Contra iſtam ſolutionē arguitur Viſio rei pulchrę redundat ad perfectionem ſenſus ergo viſio rei turpis redundat ad imperfectionem ꝛ per ꝯn̄s beati non vident turpia dānatorum. ¶ Ad hoc negat̄ ꝯn̄a prima. Immo eſt ꝑfectio ſenſus om̄ia videre: tam pulchra: ꝙ̄ turpia.

¶ Scđo arguitur ſic. Si viderent beati tormenta damnatorum ſequeretur ꝙ compaterentur miſerijs ipſoruȝ: ꝯn̄s eſt contra illđ pſalmiſtę Letabit̄ iuſtus cū viderit vindictam ergo concluſio nulla: ſequela probatur: charitas compatit̄ ſed charitas beatoruȝ eſt perfecta ergo faciet beatos compati miſerijs dānatorum. ¶ Ad hoc argumentū rn̄detur negando ſequelā: ꝛ ad probationem negatur conſequentia: ratio eſt: quia in iſto mundo nunꝙ̄ eſt deſperandum de aliquo teſte Aug. et in altero nullū eſt remedium: qꝛ iaȝ dn̄s deus dedit diffinitiuam ſententiam ꝛ beati hoc ſciunt: idcirco non compatiuntur ipſis. ¶ Contra iſtā ſolutionem arguitur. vituperabile eſt in viatore reficī pœnis aliorum: ergo etiā vituperabile ē in cōprehēſore ſiue beato. ¶ Ad hoc argumētum rn̄detur ꝙ verū eſt ſi bō reficiatur in pœnis inquantū huiuſmodi: ſed inquantuȝ iuſte infligunt̄ a dn̄o deo licituȝ eſt ꝛ viatori ꝛ comprehēſori. ¶ Contra iſtam ſolutioneȝ ar̄. Beati erūt om̄ino conformes deo: quo ad voluntatem ſed de⁹ non delectatur in pęnis noſtris ergo beati

non delectantur in penis damnatorum. ¶ Ad hoc argumentum reſpõdetur proportionabilr: q dñs deus non delectatur in penis damnatoꝝ in quantum ſunt pene: ſed inquãtuꝫ iuſte infliguntur ab ipſomet: et iſto modo etiam delectant beati in penis damnatorum. A quibus pctibus et meritis ſanctiſſime virginis Marie Angelos puritate vincentis: ac ſplendiferos ipſorum principatus honore ſpeciali tranſcendentis nos eripiat ille: qui chirographuꝫ decreti pro nobis cruci affixit: cui benedictio & claritas & ſapientia: & grãruꝫ actio: & honor: & virtus: & fortitudo in perẽnia ſeculorum ſecula. Amẽ.

Additus eſt hiſce cuꝫ primis frugiferis in quartum ſententiarũ volumen ſcriptis iuſtiſſimus colophon in Valentino Gymnaſio: frequenti quidem auditorio a clariſſimo reſolutiſſimoqꝫ: ac proinde doctiſſimo doctore pariſienſi Magiſtro Joanne a Celaia Valentino. viro alioqui multis nominibus laudatiſſimo. die martis ad octauum calendas octobris. Anno a chriſto Jeſu ſaluatore noſtro nato Milleſimo quingenteſimo vigeſimoſexto. quo tempore a chriſtianis ſpathanus mons expugnatus eſt Siquidem die mercurij tercio decimo calendas eiuſdem & mẽſis et anni: conſecranei Mahumethicole non pauci: qui ſpatam montis quo aufugerunt: aſperitate neqꝫ non difficultate freti Catholici regis: ac imperatoris auguſtiſſimi Caroli iuſſa auſi ſunt pili facere: tum ab hiſpanis: duce Alphõſo ab Aragonia excellẽtiſſimo: iuxta atqꝫ illuſtriſſimo Sogorbige duce: tum etiam a Theutonicis ſeu Alemanis duce Rochandolpho clariſſimo heroe germano ad internitionem ceſi: ac pene deleti ſunt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Sequitur tabula enumerans om̄es queſtiones tactas per diſtinctiones quarti ſententiarū reſolutiſſimi dn̄i Joannis a celaia doctoris pariſienſis.

Diſtinctio pria de ſacramētis in gn̄ali cōtinēs quatuor q̄ſtiones. fo.iiij. col.j.

j. Utruz diffinitio ſacramēti ſit bona. fo.vj.col.j.

ij. Utrum ſacramenta habeant aliquam cauſalitatem reſpectu gratie. fo.vij.col.ij.

iij. Utruz circūciſio fuerit ſacrm̄ antiq̄ legis. fo. viij.col.i.

iiij. Utrum per quodlibet tp̄s neceſſarium fuerit habere ſacramenta.fo.ix.col.i.

Diſtinctio ſc̄da de baptiſmo ioānis ɔtinēs duas queſtiōes. fo.ix.col.iij.

i. Utruz baptiſma Joānis erat ſacramentum. fo.x.col.iij.

ij. Utrū baptizati baptiſmo Joannis erāt baptizādi baptiſmo xp̄i. fo.xj.col.i

Diſtictio tertia de baptiſmo noue legis continens quattuor queſtiōes. fo.xi.col.ij.

i. Utrum diffinitio baptiſmi ſit bona.fol.xiij.col.iiij.

ij. Quando fuit inſtitutū baptiſma.fo.xv.col.i.

iij. Utrum requiraẗ trina immerſio aque in baptiſmo.fo.xv. col.ij.

iiij. Utrum circūciſio et cetera legalia amiſerunt vim obligandi ſtatim ab inſtitutione baptiſmi. fo.xv.col.iij.

Diſtinctio quarta de baptiſmo per cōparationem ad recipientes continens quattuor queſtiōes fo.xvij.col.ij.

i. Utrum oēs q̄ baptizanẗ eque ſuſcipiāt effectū baptiſmi.fo.xx.col.iiij.

ij. An filij infideliū ſint baptizādi inuitis parentib⁹. fo.xxj. col.iiij.

iii. Utrum aliq̄s poſſit ſaluari ſine baptiſmo fluminis.fo.xx col.iij.

iiij. An in baptiſmo infundiẗ gr̄a et cetere virtutes. fo.xxiij. col.ij.

Diſtinctio quinta de baptiſmo per comparationem ad dantes:continens vnicā queſtionem. folio.xxiij.col.iiij.

Utrum malus miniſter miniſtrādo ſacramēta eccleſie peccet mortalr̄.fo.xxv.col.ij.

Diſtictio ſexta de his quibus collata eſt ptās baptizandi: cōtinēs tres q̄ſtiōes. fo.xxv.col.iiij.

i. Quis eſt miniſter baptiſmi. fo.xxviij.col.iij.

ij. Utrum liceat accipere baptiſma ab heretico.fo.xxix.col. prima.

iij. An requiratur intentio in miniſtro baptiſante ſimiliter in baptizato.fo.xxx.col.i.

Diſtinctio ſeptima de ſacramento confirmationis continens duas queſtiones. fo.xxx.col.iij.

i. An confirmatio ſit ſacramentū noue legis.fo.xxxj.col.i.

ij. Utrum ſacramentū cōfirmationis ſit interabile ⁊ que ſit pena reiterationis.fo.xxxj.col.iiij.

Diſtinctio octaua de ſacramēto eucharirtie ſecundū ſe continens quinqȝ queſtiones. fo.xxxij.col.ij.

i. Quando fuit inſtitutum ſacramentū eucharirtie.fo.xxxiiij.col.prima.

ij. Quibus verbis ꝯfecerit ſaluator.fo.xxxvj.col.i.

iij. Utrum iſta ſit forma cōſecrationis.hoc eſt corpꝰ meū fo.xxxvj.col.ij.

iiij. Que ſit forma conſecrationis vini.fo.xxxvj.col.iij.

v. Utrum tm̄ a ieiunis poſſit licite ſuſcipi ſacramentū eucharirtie.fo.xxxvij.col.i.

Diſtinctio nona de ſacramēto eucharirtie per compationez ad manducantes continēs duas.q. fo.xxxvij.col.iij.

i. Utrum pctōr exiſtens in peccato mortali ſemp peccet accipiendo eucharirtiaȝ.folio.xxxviij.col.iij.

ij. Utrū liceat ſacerdoti dare eucharirtiam illi quē ſcit eſſe in peccato mortali.fo.xxxix.col.ij.

Diſtinctio decima de ſacramēto eucharirtie q̄ntum ad cibū q̄ manducatur continēs quattuor q̄ſtiones.fo.xl.col.i.

i. Utruȝ corpus xp̄i natū de virgine ſit in ſacramento altaris.folio xlij.col.i.

ij. An deus pōt ponere idez corpus circunſcriptiue in diuerſis locis.fo.xliij.col.i.

iij. An oculus chriſti videre aut videri poſſit. folio eodem et col.

iiij. An corpꝰ xp̄i moueat ad motum brachiorum ſacerdotis folio eodem col.iiij.

Diſtinctio vndecima de ſacramēto eucharirtie per comparationē ad diſpenſantes continēs quinqȝ queſtiones. fo.xliiij.col.ij.

i. Qualis cōuerſio ſit qn̄ panis conuertitur in corpꝰ xp̄i.fo.xlvj.col.iij.

ij. Que eſt materia ſacramēti altaris.fo.xlvij.col.iij.

iij. Quale corpus dedit xp̄s apoſtolis in vltima cena.fo.xlviij.col.prima.

iiij. Utrum ſi beatus Petrus cōſecraſſet die veneris ſancta mane ⁊ ſeruaſſet vſqȝ ad diez reſurrectionis an fuiſſet xp̄s mortuus in illo ſacramēto,

fo. xlviij. col. ij.

v. An laici teneant̄ communicare ſub vtraqꝫ ſpecie. ibidē.

Diſtinctio duodecima de cōſequentibus ad cōfectionē corporis xp̄i quātū ad fractionē ꝑtinēs quinqꝫ q̄ſtiōes. fo. xlix. col. ij.

i. An accidentia ſint ſine ſubiecto in ſacramento altaris. folio. lj. col. iij.

ij. An qū ſacerdos diuidit hoſtiā corpus xp̄i frangit. fo. eodē. col. iiij.

iij. An ſit bonum frequent̄ coicare. fo. lij. col. ij.

iiij. Utrū liceat eodē die plures miſſas celebrare. fo. eodem col. iij.

v. An liceat pctōri videre aut tāgere corpꝰ xp̄i. fo. liij. col. i.

Diſtinctio decima tertia de poteſtate conficiēdi corpus xp̄i: continens quinqꝫ queſtiones. fo. liiij col. ij.

i. Utrum praui ſacerdotes hoc ſacramentū cōficere queant fo. liiij. col. iii.

ij. An laici ꝛ feminę poſſint conſecrare. fo. lv. col. prima.

iij. Utrum melius ſit audire miſſam boni ſacerdotis q̄ mali folio eodem. col. iij.

iiij. Utrum corpus xp̄i ſuſceptū deſcendit in eius ventrem. folio. eodem col. iiij.

v. An heretici ſint tolerādi ab eccleſia. fo. lvj. col. prima.

Diſtinctio decīa quarta de pnīa in generali cōtinens quattuor queſtiones. fo. lviij. col. prima.

i. An pnīa ſit neceſſaria ad delēdum peccata. fo. lx. col. i.

ij. An requiratur certa continuatio pnīę per aliqđ tempꝰ capiendo pniam pro ꝟtute. folio. eodem. col. quarta.

iij. An angeli ꝛ demones ꝛ primi parentes pro ſtatu innocentię potuerunt habere pniaꝫ. folio. lxj. co. i.

iiij. Utrum pnīa poſſit iterari. fo. eodem. col. iiij.

Diſtinctio decima quinta de pnīa in ſpeciali quātum ad eius partes continens. xxij. queſtiones. fo. lxiij. col. iij.

i. An pctōr poſſit agere pniam de vno peccato ſine alio. fo. lxvij. col. iiij.

ij. Utrū adimplēs in pctō mortali pniam iniunctaꝫ a ſacerdote ſatiſfaciat deo pro peccatis rite contritis ꝛ confeſſis. folio. lxviij. col. ij.

iij. Utrum opera extra charitatē facta ſint meritoria huiꝰ boni temporalis. fo. lxix. col. i.

iiij. An poſſit fieri ſatiſfactio per opꝰ p̄cepti. fo. eodē. col. iiij.

v. An opꝰ ſatiſfactoriuꝫ ſit adeo meritorium ſicut non ſatiſfactorium. fo. lxx. col. prima.

vj. An ſufficienter enumerent̄ partes ſatiſfactionis a doctoribus. ſ. elemoſina oratio ꝛ ieiunium. fo. eodem. col. iij.

vij. Utrum elemoſyna ſit de pcepto. folio.lxxi.col.prima.
viij. A quibus perſonis debet fieri elemoſyna: & de quib⁹ reb⁹: et quib⁹ perſonis. fo.lxxiij. col.prima.
ix. Utrū oratio ſit de precepto. folio.lxxiiij.col.prima.
x. An vocaliter orare ſit de iure diuino. folio.lxxvj.col.ij.
xj. An atencio ſit neceſſaria orationi. folio.lxxvij.col.prima.
xij. An oratio ſemp ſit impetratoria. folio eodem col.iij.
xiij. An ieiunium ſit de precepto. folio eodem.col.quarta.
xiiij. An tertio comedens in die ieiunij peccet mortaliter. fo. lxxx.col.prima.
xv. Utrum quicunq aliquē damnificauerit in rebus tempalibus teneatur ad reſtitutionē folio.lxxxj.col.iij.
xvj. Utrum ea quę adquirunt per vſucapionem vł preſcriptionem licite adquirantur. fo. lxxxiij.col.iij.
xvij. Utrum ea quę adquirantur p donationē retineantur cū bona pſciētia. fo.lxxxiiij.col.iij
xviij. Utrum homo teneatur reſtituere ea quę adquiſiuit per emptionē aut p mutationē. folio.lxxxv.col.iiij.
xix. An vſurari⁹ teneatur reſtituere vſuram. fo.lxxxvij.col.i.
xx. Utrum recipiens reddit⁹ pecuniarios annuos vel perpetuos vel ad vitam teneat ad reſtitutionē. fo.xc.col.iiij.
xxj. Quis tenetur reſtituere: & qd: et qñ. fo.xcj.col.iiij.
xxij. Utrum damnificās proximū in bonis corporis vel animę teneatur ad reſtitutionem & quomō debeat ſatiſfacere. folio.xciij.col.ij.

Diſtinctio decima ſexta de partibus pnię integralibus vt eſt eccleſię ſacramentū cōtines duas queſtiones. folio.xciiij. col.iiij.
i. Utrum homo ſemper teneat confiteri de peccatis confeſſis & deletis per virtutē ſacramenti. fo.xcvj.col.iii.
ij. Utrū vnū pctm̄ veniale pōt dimitti ſiñ mortali. f.xcvij.co.i

Diſtincto decima ſeptima de confeſſiōe ſacramentali ex parte conſuetudinis continens nouē queſtiones. folio.xcviij. col.iij.
i. Quo iure confeſſio ſit introducta. folio.ciij.col.prima.
ij. Utrum circunſtantię pctōrū ſunt confitendę iure diuino. folio.ciiij.col.iiij.
iij. Utrum neceſſariū ſit confiteri ſacerdoti. folio.cv.col.ij.
iiij. An neceſſarium ſit proprio ſacerdoti. fol.cvj.col.ij.
v. Utrum neceſſariū ſit confiteri ſacerdoti ſtatim. fo.cvij. col.prima.
vj. An peccator fidelis tenetur cōfiteri oia ſua peccata vni ſacerdoti. folio eodē.col.iij.
vij. Utrū bonus xpianus in feſto

pollutus habens peccata ve‑
nialia peccata tenet confite‑
ri ad ſuſceptionem eucharistie
folio .cxxij.col.prima.
viij. An aliquis teneatur bis confi‑
teri eadem peccata.fo.eodē.
col.iij.
ix. An confeſſio facta penitenciario va‑
leat recedente ſcientie.folio.
eodem.et col.

Diſtinctio decima octaua de confeſſione ſacramentali ex parte abſoluentis virtute clauium continens vndecim queſtiões folio.cxx.col.prima.

i. Utrum ſacerdos euangelicus
per ſacramentū pnīe remit‑
tat culpam. fo.cxxj.col.iij.
ij. Utrū ſacerdos euangelicus
virtute ſacramenti ſiue cla‑
uium remittat pęnā tempora‑
lem in quam mutata eſt pe‑
na ęterna virtute contritiõis
folio.cxiij.col.prima.
iij. Utrum teneantur pęnitentes
acceptare pęnitentiā. folio
eodem.col.ſecunda.
iiij. Utrū toties quoties aliquis
confitetur eadē peccata va‑
riis ſacerdotibus habētibꝰ
authoritatē adquirat nouā
gratiam virtute ſacramenti
et remiſſionem pęnę. folio
eodem.col.iij.
v. Utrum claues ſunt in eccleſia
et diſtinguantur a characte‑
re ſacerdotali.fo.cxiiij.col.i.
vj. An ſacerdos euangelicus põt
vti claue in quemlibet.folio
eodem.col.iiij.
vij. Utrum in eccleſia ſint alie cla‑
ues a clauibus confeſſionis
folio.cxxvj.col prima.
viij. Pro quo crimine ferenda eſt
ſententia excoicationis. fo.
cxxvij.col.prima.
ix. Quis poſſit excoicare ⁊ quos
folio eodem col.iiij.
x. Utrum ſcienter participans cū
excoicato peccet mortaliter.
folio.cxxx.col.ij.
xj. A quo ſit abſoluendus excoica‑
tus.folio.cxxj.col.ij.

Diſtinctio decima nona de confeſſione ſacramentali in compatiõe ad ſuſcipientes pñiãs duas q̃ſtiones.fo.cxxij.col.ij.

i. Utrum oēs ⁊ ſoli ſacerdotes
habeant claues. fo.cxxiiij.
col.iij.
ij. An correctio fraterna ſit de p̃‑
cepto oībus xp̄icolis. folio.
cxxvj.col.prima.

Diſtictio vigeſima de confeſſione ſacramentali quantū ad opoꝛtunitatem tempoꝛis continēs ſeptem queſtiones.folio cxxvij.col.ij.

i. An pnīa que fit in extremo ar‑
ticulo moꝛtis ſit valida. fo.
cxxx.col.prima.
ij. Utrum ſit ponēdū purgato‑
rium. folio.cxxxj.col.pꝛia.
iij. Utrū adimplens pęnitentiā
iniunctam a ſacerdote ſit to‑
taliter liberatus. fol.cxxxij.
col.iiij.

iiij. Utrum vnus xp̄ianus poſſit pro altero ſatiſfacere.folio.cxxxiij.col.ij.
v. An indulgētię poſſint dari.fo.eodem.col.iiij.
vj. A quo poſſūt dari indulgētię.folio.xxxvj.col.prima.
vij. Quibus roman⁹ pontifex pōt concedere indulgentias.fo.cxxxvij.col.prima.

Diſtictio vigeſima prima de confeſſione ſacramētali quantū ad opoꝛtunitatē tempꝛis reſpectu venialium continens ij.q̄ſtiones.fo.cxxxviij.col.prima.

i. Utrum poſt hanc vitam aliq̄ peccata remittantur.folio.cxl.col.prima.
ij. Utrum ſacerdos teneat ſemper celare quę audiuit in cōfeſſione.fo.cxlj.col.ſecūda.

Diſtictio vigeſima ſecunda de contemptu cōfeſſoris quantum obſit: continens tres q̄ſtiones fo.cxliii.col.ij.

i. Utrum pctā ſemel dimiſſa redeant qñ peccatoꝛ q̄ fuit contritus ⁊ cōfeſſūs redit ad vomitum. fo.cxliiij.col.iij.
ij. An reſurgens a peccato reſurgit ad maioꝛē grām ⁊ gloꝛiā q̄ꝫ habuerit ante peccatum. folio.cxlv.col.iij.
iij. An pnīa ſit ſacramentum.fo.cxlvj.col.tertia.

Diſtictio vigeſima tertia de ſacramento extremę vnctionis continens vnicam queſtionem.fo.eodem.col.iiij.

Utrum extrema vnctio ſit ſacramentum nouę legis.fo.cxlvij.col.quarta.

Diſtictio vigeſia quarta de ſacramēto oꝛdinis quantū ad ea quę ad illō diſponunt continēs quattuoꝛ queſtiones.fo.cxlix col.ſecunda.

i. Quot ſunt oꝛdines. fo.cliij.col.iij.
ij. Utrū in eccleſia ſit aliqua poteſtas maioꝛ ſacerdotali.folio.cliiij.col.ſecunda.
iij. Utrum in eccl̄ia catholica ſit vnus ſupꝛemus ierarcha ſiue monarcha. fo.clv.col.i.
iiij. Utrum Petrus habuit p̄matum ſup oēs fideles.fo.clvj col.ſecunda.
v. Quando xp̄s conſecrauit Petrum in ep̄m vniuerſalis eccleſię.clix.col.quarta.
vj. Utrum roman⁹ pontifex ſucceſſerit Petro in plenitudine ptātis eccl'ię:⁊ ſit xp̄i vicarius imediat⁹.fo.clxj.col.i.
vij. Utruꝫ a romano pontifice deriuetur in omēs alios pꝛelatos eccleſię poteſtas iuriſdictionis. fo.clxiij.col.pꝛima.
viij. Utrum romanus pontifex ſit ſuperioꝛ iuriſdictionis authoꝛitate vniuerſali eccleſia folio.lxv.col.pꝛima.
ix. Utrum roman⁹ pontifex poſſit deponi ab eccleſia vel im

peratore.fo.lxvj.col quarta

x. Utruȝ romanus pontifex per totuȝ orbem terrarū habeat plenitudinē iuriſdictionis in temporalibus ⁊ dicatur dn̄s oim bonorum temporaliuȝ. folio.clxx.col.ſecunda.

xj. Utrum romanus pontifex ſit dn̄s bonorum eccleſię.folio clxxi.col.iij.

xij. Utrum papa acceptās perſonas in bn̄ficijs peccet mortaliter.fo.clxxij.col.iij.

xiij. Utruȝ papa vel ep̄s conferēs bn̄ficium idoneo pretermiſſo magis idoneo peccet.fo.clxxiij.col.ſecunda.

xiiij. Utrum romanus pontifex diſpenſans in pluralitate bn̄ficiorum recte diſpenſet.folio clxxv.col.quarta.

Diſtictio vigeſia quinta de diſpenſatiōe ſacramenti ordinis: continēs quinqȝ queſtiones.folio clxxvij.col.prima.

i. Utrum ſolus ep̄s pōt conferre ordines. fo.clxxix.col.iij

ij. Utrum ep̄s hereticus pōt cōferre ordies. fo.clxxx.col.ij

iij. Utrum omnis hō ſiue infans ſiue puer: ſiue adultus: ſiue maſculus ſiue femina poſſit ordinari in ſacerdotem. fo. eodem.col.iiij.

iiij. Quot modis cōmittitur ſymonia.fo.clxxxij.col.ij.

v. Utrum papa poſſit cōmittere ſymoniaȝ.fo.clxxxv.col.iij.

Diſtictio vigeſima ſexta de matrimonio ſcd̄m cauſam formalem: ɔtinēs vnicam queſtionem. fo. clxxxvj.col.iij.

Quando matrimoniuȝ fuit inſtitutuȝ. fo.clxxxviij.col.ij.

Diſtictio vigeſima ſeptima de mr̄imonio ſcd̄m cauſam efficientē ɔtinēs quattuor.q.fo.cxc.col.i.

i. Quomodo differūt ſponſalia et mr̄imoniū.f.cxcij. col.ij.

ij. Utrum vnus coniugum altero inuito pōt ad religionem conuolare. fo.cxciij.col.ij.

iij. Quot modis ſponſalia poſſūt dirimi.folio eodem col.iij.

iiij. An romanus pontifex pōt diſpenſare cum bigamo vt capiat ſacros ordies.fo.cxciiij col.iij.

Diſtictio vigeſima octaua de conſenſu qui eſt cauſa efficiēs ex parte exteriori matrimonij continens vnicam queſtionē. fo.cxcvij..col.iiij.

Utrum iuramentū additum ſponſalibus efficiat mr̄imonium.fo.cxcvij.col.ſecūda.

Diſtictio vigeſima nona de cōſenſu ex pte metus continens vnicaȝ q̄ſtioneȝ.fo.eodē.col.iiij.

Utruin metus cadens in conſtantem virū dirimit matrimonium. fo.cxcviij.col.ij.

Diſtictio triceſima de conſenſu ex pte rationis continens duas queſtio-

nes. fo.ccxix.col.prima.
i. Utrum error impedit matri-monium. fo.cc.col.iiij.
ii. Utruz fuit verũ matrimoniũ inter glorioſam virginẽ Mariaz ⁊ Joſeph.fo.ccj.col.ij.

Diſtinctio triceſima prima de matrimonio ſm cauſam finalẽ continens vnicã.q. fo.ccj.col.iij.

Utruz tria bona matrimonij actum coniugalem excuſent fo.ccv.col.iij.

Diſtinctio triceſima ſecunda de mrimonio ſm cauſam finalem quantũ ad fidẽ matrimonij continens duas queſtiones folio.ccvj.col.ij.

i. Utrum quilibz coniugum teneat alteri debituz reddere. folio ccviij.col.prima.
ij. Utrum poſt conſummatiõez matrimonij alter coniugum poſſit vouere continentiã voto ſimplici vel voto ſolempni.folio eodem.col.iiij.

Diſtinctio triceſima tertia qualr fides thori fuerit in patrib⁹ antiquis cõtinens tres.q.folio.ccix.col.iij.

i. An viruz habere plures vxores ſit contra ius naturale. folio.ccxj.col.iij.
ij. Utrum viro licuit in lege nature ⁊ in lege veteri habere plures vxores. folio.ccxij. col.ſecunda.
iij. Utruz in antiqua lege licebat viro dare libellum repudij vxori ſue. fo.ccxiij.col.pria.

Diſtinctio triceſima quarta de matrimonio ſcdm cauſam materialẽ continẽs.iij.q. fo.ccxiiij.co.i.

i. An impotẽtia naturalis coeũdi impediat matrimonium folio.ccxv.col.ij.
ij. Utrum impotentia coeundi extrinſeca.ſ.per maleficium impediat matrimoniuz. fo. ccxvj col.ſecunda.
iij. An inceſtus impediat mrimonium cõtrahendũ ⁊ dirimat contractuz. fo.ccxvij.col.ij.

Diſtinctio triceſima quinta de diuortio qḋ fit per adulteriũ continens.ij. q.fo.eodem col.iiij.

i. Utruz vir ⁊ vxor in cauſa diuortij ad paria iudicãtur.folio.ccxix.col.ij.
ij. Utrum liceat viro ducere in vxorez quã polluit per adulterium.fo.ccxx.col.iii.

Diſtinctio triceſima ſexta de impedimentis cõdicionis ptinẽs duas.q. fo.ccxxj.col.prima.

i. Utrum ſeruus põt contrahere matrimonium.fo.eodez. col.quarta.
ii. Utrum defectus etatis impediat mrimonium.fo.ccxxiii. col.prima.

Diſtinctio triceſima ſeptima de impedimentis que oino faciunt illegitimuz ad matrimoniũ cuz

omni propter eccleſię cõſtitutionẽ ptinẽs ſex. q. folio eodez. col. ſcða.

i. Utruz ordo impediat matrimoniuz contrahendũ. folio. ccxxiiij. col. prima.

ij. Utrum ſacerdotes per ſuſceptionẽ ſacri ordinis. ſ. diaconatus vel ſubdiaconatus vouerunt ſolempniter continẽtiam. fo. eodem col. ſecunda

iij. Utrum talis continentia quã vouerunt diũ ſacerdotes ſe extendat ad nullã cognoſcere. folio. eodem col. iiij.

iiij. An talis voti fractio ſit caſus reſeruat⁹. fo. ccxxvj. col. iij.

Determinatio ſacre facultatis theologie par ſienſis ſup vota caſtitatis dñorũ ſacerdotum folio eodem. col. iij.

v. An in aliquo caſu liceat occidere vxorẽ. fo. eodẽ col. iiij.

vj. Utrum vxoricidiuz impediat matrimoniũ contrahendũ ⁊ dirimat cõtractũ. fo. ccxvij. col. prima.

Diſtictio triceſima octaua de impedimentis q faciunt illegitimũ cuz oĩ propter ꝓpriam obligationem continens ſex. q. folio eodez col. ſecũda.

i. Utrum votum impediat matrimonium contrahendũ et dirimat cõtractũ. fo. ccxxix. col. ſecunda.

ij. Utrum votum obedientię ſit potiſſimũ inter vota religionis. folio. ccxxxj. col. quarta

iij. Utrum in quolibꝫ voto diſpẽſare valet romanus pontifex folio. ccxxxij col. iij.

iiij. Utruz heres obligatur ad vota illi⁹ cuius eſt heres. folio ccxxxiiij. col. quarta.

v. Utruz omne ſcandalũ ſit peccatum. folio. ccxxxv. col. iiij.

vj. Utrum veritas ſit relinquenda propter ſcandalum. folio ccxxxvj. col. iij.

Diſtictio triceſima nona de diſparitate cultus continens vnicã queſtionem. fo. eodem. col. iiij.

Utrũ diſper cultus impediat mr̃imoniũ. fo. ccxxxix. col. i.

Diſtinctio quadrageſima de impedimẽtis ex parte propinqtatis quo ad conſanguinitatẽ continens vnicã queſtionez folio eodem col. quarta.

Utruz conſanguinitas impediat matrimoniũ contrahẽdum ⁊ dirimat contractum. folio. ccxl. col. quarta.

Diſtinctio quadrageſima pria de impedimẽtis affinitatis continens vnicam queſtionem. fo. ccxlii. col. prima.

Utruz affinitas impedit matrimoniuz contrahendum et dirimat cõtractũ. fo. ccxliij. col. prima.

Diſtinctio quadrageſima ſcða de impedimẽtis ex parte propinquita

re ſpirituali cõtinens vnicam queſtionez folio eodem col.iiij.

Utruz cognatio ſpiritualis vl' legalis impediat matrimonium cõtrahendũ ⁊ dirimat contractũ.fo.ccxlvij.col.iij.

Diſtictio quadrageſima tertia de reſurrectione ſecunduz id qđ eſt cõtinens duas queſtiones. folio eodem col.iiij.

i. An reſurrectio mortuorũ fiet ſubito.ccxlix.col.iij.

ij. Utruz oĩbus hoĩbus poſt reſurrectionem aderit memoria oĩm precedentiũ maloꝝ et bonorum. fo.ccl.col.iiij.

Diſtictio quadrageſima quarta đ reſurrectione quantum ad modũ ⁊ qualitatẽ continẽs nouẽ q̃ſtiões. fo.cclj.col.iiij.

i. An oĩa mẽbra corpis humani reſurgent in die iudicij.folio.ccliiij.col.prima.

ij. In qua etate oẽs hoĩes reſurgent.fo.cclv.col.iij.

iij. Quot ſunt dotes corporis.folio.cclvj.col.iiij.

iiij. Quid ſit dos ſubtilitatis. fo.cclviij.col.prima.

v. Quid eſt dos agilitatis.folio eodem col.iij.

vj. Quid ſit dos claritatis.folio cclix.col.ſecunda.

vij. An ignis tartareus ſit ſit eiuſdem ſpeciei cuz noſtro igni. folio eodem.col.quarta.

viij. Utrum corpa damnatorũ pꝰ reſurrectionẽ cremabunt ab igni. fo.cclxj.col.ſecunda.

ix. Utrum aĩe damnatorum añ reſurectionẽ ab igni comburantur fo.cclxij.col.iij.

Diſtictio quadrageſima quinta de ſtatu ⁊ conditione bonarũ aĩarũ pꝰ mortẽ continens quinq̃ q.fo.cclxiiij.col.ij.

i. An angeli ⁊ demones ⁊ aĩe a ſuis receptaculis egredi valeant.fo.cclxvj.col.iij.

ij. An ſuffragia viuorũ pſint defunctis. fo.cclxviij.col.iij.

iij. Quibꝰ defunctis pſint ſuffragia.fo.cclxix.col.iij.

iiij. An ſuffragia q̃ fiunt ſpecialit pro aliquo ſoluz ipſi proſint folo.cclxxj.col.iiij.

v. An ſancti audiãt ⁊ cognoſcãt orones noſtras. fo.cclxxiij.col.prima.

Diſtictio quadrageſima ſexta de ſtatu ⁊ conditione maloꝝ poſt mortẽ continens vnicã queſtionem.fo.eodẽ col.iiij.

Utrum deus propt ſuã ineffabilem miam puniat demones ⁊ damnatos circa condignum. fo.cclxxvj.col.ſcđa.

Diſtictio quadrageſima ſeptima đ iudicio extremo quo ad moduz cõtinens quattuor queſtiones. fo.cclxxvij.col.iij.

i. An ſnĩa iudicij vl'is erit vocalis. fo.cclxxix.col.prima.

ij. Utrum aliqui iudicabunt cũ chriſto in vniuerſali iudicio. folio eodem.col.iij.

iij. Que perſonę iudicabuntur.f. cclxxx.col.iij.

iiij. An mundus ſit purgandus ꝑ ignem eiuſdem ſpeciei cum noſtro igni. fo.cclxxxj.col.i.

Diſtictio quadrageſima octaua ꝺ forma ⁊ poteſtate iudicis continens tres queſtiones. folio. cclxxxij.col.iiij.

i. An chriſtꝰ iudicabit in forma hũana. fo.cclxxxiiij.col.iij.

ij. An chriſtꝰ iudicabit in humanitate glorioſa. folio eodem col.quarta.

iij. An diuinitas chriſti videbit a malis.fo.cclxxxv.col.iij.

Diſtictio quadrageſima nona de ſtatu ⁊ cõditione bonorum poſt iudicium continens ſex queſtiones. fo.eodem ⁊ col.

i. Utrum beatitudo ęterna principaliter conſiſtat in actu intellectus. folio.cclxxxvij. col.quarta.

ij. Utrum beatitudo cauſetur a ſolo deo. folio.cclxxxviij. col.iiij.

iij. Utrum beatitudo aĩarũ beatarum erit maior poſt diem iudicij ꝙ modo ſit. folio cclxxxix.col.iij.

iiij. An beatitudo ſit perpetua et ſecuritas ſit de eſſentia eius folio.ccxc.col.prima.

v. Utrum hoĩes ex puris naturalibus eſſentiam diuinam videre valeant. folio eodem col.ſecunda.

vj. An differant aurea aureola ⁊ fructus. fo.ccxcij.col.ſcđa.

Diſtinctio quinquageſima et vltima de conditione damnatorum pꝰ diem iudicij. continens quinqꝫ queſtiones. folio ccxcv.col.quarta.

i. Utrum oĩs volũtas damnatorum ſiue demonum ſiue hominum ſit mala et peccatum. fo.ccxcviij.col.prima.

ij. An damnati ſiue demones ſiue homines volunt deum ⁊ ſeipſos non eſſe. folio.eodẽ col.iiij.

iij. Utruꝫ damnati ſola pena ignis affliguntur. folio.ccxcix. col.ſecunda.

iiij Utruꝫ damnati videbunt gloriam dei ⁊ beatorum. folio. ccc.col.prima.

v.et vltima. Utrum beati videbũt tormenta damnatorum. fo. eodem col.iij.

¶ Finis primę tabulę.·.

¶ Sequitur tabula alphabetica precipue annotandoruꝫ in quarto ſentẽtiarũ reſolutiſſimi dñi Joãnis a celaia doctoris pariſienſis opa ſui diſcipuli Frãciſci Moreno artiũ ac theologię doctoris.·.

AAron poterat aliquid q̄ nullus filiorū ſuorū poterat fo.clv.col.i.
Abbas prior vel vicari⁹ ſeu officialis ꝛ q̄ſtor poſſunt excōicare fo.xviij.col.i.
Abbates ꝛ rectores ꝛ alij prelati inferiores non poſſunt dare indulgentias fo.cxxxvj.col.ij.
Abraaʒ licite emit ab ephron duplicem ſpelunca̅ ꝓ ſepultura ſue vxoris ſare. fo.clxxxij.col.iiij.
Abſolui volens a peccatis tenet ire ad ſacerdotem. fo.ciiij.col.pria.
Abſoluere poſſunt dn̄i mendica̅tes quoſcunq̄ parochianos inuitis rectoribus. folio.cvj.col.iij.
Accipere perſonas eſt vna̅ alteri iniuſte preferre. fo.clxxij.col.iij.
Acceptare pſonas nō pōt dn̄s deus folio eodem col.iiij.
Accepta̅s perſonas in bn̄ficijs peccat mortaliter. ibidem.
Actio eſt duplex. ſ. realis ꝛ intentionalis. folio.cclxj.col.ij.
Actus ad hoc q̄ ſit moralr̄ bon⁹ ſatis eſt q̄ ſit conformis dictamini practico vero ꝛ non requiritur q̄ ſit ſpeculatiuo vo. fo.lxxiij.col.i.
Adam et eua non erant conſanguinei. fo.ccxl.col.iiij.
Adam non habuit illam coſtam de qua formata eſt eua ad perfectionem indiuidui ſed ad multiplicationem ſpeciei. fo.cclv.col.i.
Adrianus papa tranſtulit imperiuʒ a grecis in fra̅cos. f.clxx.col.iiij.
Adultera debet inducere filiuʒ ſpurium ad religionē vel ſacerdotiū procurando bn̄ficia vt renunciet hereditati relicte a ſuo marito. folio.xcij.col.iiij.
Affinitas eſt ꝓpinquitas ex matrimonio vel copula carnali vel ex ſponſalibus robur trahens ex eccleſie inſtitutione ad impediēdū matrimonium. fo.ccxliiij.col.i.
Affinitas tot habet gradus quot hʒ conſanguinitas. ibidē.
Affinitas precedens impedit mr̄imonium contrahendū et dirimit contractuʒ. fo.eodē col.ij.
Affinitas ſequens impedit mr̄imonium contrahendū ſʒ nō dirimit contractuʒ. ibidem.
Agar fuit vxor min⁹ pricipalis abrahe ꝛ nō cōcubina. fo.ccij.col.iiij.
Albedo panis et rubedo vini ſapor et odor inſunt quantitati in ſacramento altaris. folio.lj.col.iij.
Albedo panis et rubedo vini ſapor et odor ſcd̄ʒ nominales nulli ſubiecto inſunt. ibideʒ.
Angeli poſſunt egredi a celo et indies egrediunt. f.cclxviij.col.ij.
Angelus reſiſtens angelo pſarū viginti et vno dieb⁹ bene faciebat. folio.xvj.col.iij.
Aia extra corpus ſimilior eſt deo ſecundum quid q̄ꝫ in corpore. fo.ccl.col.ij.
Aie habent quoſdā habit⁹ ſpirituales rōne quorum patiuntur ab igni. fo.cclxij.col.iij.
Aie et demones patiuntur ab igni: non ex natura ignis. fo.cclxiij. col.prima.
Aie in purgatorio punient ſicut aie damnate vel demones. ſ. per nolitiones quas habēt reſpectu detentionis que nō erit abſoluta ſicut damnatoruʒ. fo.cclxiiij.col.i.

Aiē ſiue ſaluate ſiue damnate ſiue in purgatorio pñt egredi ⁊ freqñter egrediuntur a ſuis receptaculis. folio.cclxviij.col.ij.

Animē ſe habent in quadruplici differentia. fo.cclxix.col.iij.

Aqua in ſacramento altaris nō eſt de neceſſitate ſacramenti ſed de neceſſitate precepti. folio.xlvij. col.iiij.

Architectonicus ſupremus admittit peritos in vnaquaq; arte ad ſuā politiam et imperitos expellit. clxx.col.iij.

Aſſecuratores non capiunt aliqd vl mutui nec committunt vſuram.fo. lxxxix.col.iij.

Auguſtinus nō intendit dicere ꝙ petrus peccauit venialiter quia ſeruauit legalia: ſed qꝛ ſcādalizauit barnabam. folio.xvj.col.iiij.

Aurea aureola et fructus mirabilit differunt. fo.ccxcij.col.iij.

Aureola ſolum debetur tribus gñibus perſonarum licet fructus oībus conferatur qui habuerunt ꝑfectum vſum rōnis. ibidē.

Aureola debetur cuilibet volenti ꝑdicare efficaciter. fo.ccxcv.col.i.

Aureola nō debetur angelis. folio. eodem col. ſecunda.

Baptiſma ioānis nō erat ſacramentū proprie ſed large. folio.x.col.iii.

Baptizati a ioanne erāt iteruȝ baptizandi cōtra magiſtrum. folio.xj.col.i.

Baptiſmus eſt aqua conferens abſoluto gratiam ex ope operato ſub forma a xp̄o tradita. fo.xiij. col.iiij.

Baptiſma fuit inſtitutȝ qñ chriſtus baptizatus eſt a ioanne baptiſta in fluuio iordanis. fo.xv.col.i.

Baptiſma ſiue fiat vnica immerſione ſiue tribus duminō ſeruetur conſuetudo patriē eſt ratu folio. xvj.col.prima.

Baptiſmi effectus eſt duplex: pri⁹ caracther ſcđs eſt gratia cum virtutibus theologicis et moralib⁹. folio.xx.col.iiij.

Baptiſmales gratiē in oībus ſunt ēquales. folio.xxj.col.i.

Baptiſmalis caracther non elicitꝰ ex aliquo paſſu ſacrē paginē. fo. xxj.col.iij.

Baptiſma flaminis eſt qñ aliquis vult deuote baptizari ⁊ non habȝ copiaȝ baptiſmi. fo.xxij.col.iiij.

Baptiſma ſanguinis eſt qñ aliquis moritur ob honorem xp̄i. ibidē.

Baptizans in pctō mortali ſemper peccat mortalr̄. fo.xxv.col.iij.

Baptizare pōt oīs vir ſiue mulier ſiue hermophroditus. folio. xxviij.col.iij.

Baptizatus ab angelo bono nō eſt rebaptizandus.fo.codē.col.iiij.

Baptiſmum differens vt baptizetꝰ a catholico bene facit. folio. xxix.col.ſecunda.

Baptizanti non licet dare pecuniā ſed potius permittere ꝙ puer dānetur. fo.xxix.col.iij.

Baptizata q̄cūis pte integrali quātumcunq; parua totus puer eſt baptizatus. folio.xxx.col.i.

Baptizans debet habere intentionem actualem vel virtualē cōtra ſctm̄ tho. fo.xxx.col.ij.

Baptizat⁹ in baptiſmo efficitur ca-

par et particeps ſacramentorū eccleſię et aſcribitur cetui fideliū folio.cxvj.col.ij.
Baptizari volens ſi nō inueniat niſi hereticum vel excōicatū poteſt pro libito accipere vl' differre.fo. cxx.col.iij.
Beatitudo eſt duplex.ſ. tempalis et cœleſtis. fo.cclxxxvij.col.iiij.
Beatitudo celeſtis capitur duobus modis.ſ.obiectiue et formalr. ibidem.
Beatitudo principaliter cōſiſtit in actu intellectus ſm tho.ibidem.
Beatitudo principaliter cōſiſtit in voluntate ⁊ actu eius ſm ſcotum et noiales. fo.cclxxxviij.col.iiij.
Beatitudo cauſatur a ſolo deo ſm ocham. folio.eodem.col.iiij.
Beatitudo partialiter cauſat a deo et partialiter ab angelo vel aia. ſm cōem opinionē folio. cclxxxix.col.prima.
Beatitudinē eſſe maiorē vel minorem pōt intelligi intenſiue vl' extenſiue. folio eodem col.iij.
Beatitudo aiarū beatarū erit maior intenſiue poſt diem iudicij q̄ nunc ibidem.
Beatitudo erit perpetua licet ſecuritas non ſit de eſſentia eius proprie loquendo. fo.ccxc.col.i.
Beati penas et tormenta intuebūtur. folio.ccc.col.iij.
Beati indies cognoſcunt geſta viatorum. folio eodem.col.iiij.
Beati delectabūtur in penis damnatorū ſicut deus.fo.cccj.col.i.
Bigamia ſex modis cōtrahit. fo. cxciiij.col.iiii.
Bigamus eſt nouus xpianus q̄ habebat vxorem añ baptiſma ⁊ pᵒ baptiſma accipit alium ſecundū auguſtinū non ſcōm hieronymū fo.cxcv..col.ſecunda.
Bigamo pōt papa diſpēſare q̄ capiat ordines. ibidē.
Bona eccleſiaſtica ſunt dñi dei. fo. clxxj.col.iij.
Bona eccleſię ſunt eccleſię collectiue. ibidem.
Bona eccleſię ſunt pauperū.ibidē.
Bona eccleſię ſunt preciſe virorū eccleſiaſticorum et non laicorum
Bonorum eccleſię ſunt (ibidem. quattuor cote. ibidem.
Bona matrimonij ſunt tria.ſ.indiſſolubilitas:bonuū fidei et bonū prolis. folio ccv.col.iij.
Bona hęc tria matrimonij actū cōiugalem excuſant. fo.ccvj.col.j.
Bona opera extra charitatē facta ſunt meritoria boni tēporalis vide exempla. fo.lxix.col.ij.
Cambia ſunt duplicia q̄dam ſunt realia alia ſūt ſicca ficta et diabolica. folio lxxxix.col.prima.
Campſores capientes duos vel tres denarios pro ſuis laboribus nō comittunt vſuram: ſecus ſi alius opifex vellet pro cābio aliq̄d capere. fo.lxxxviij. col.iiij.
Cartuſienſes tenerentur infirmis ſuis miniſtrare carnes ſi nō poſſent eis ſuccurrere per alios cibos. folio.lxxxij.col.ij.
Cęli purgabuntur in fine mundi vl' ſunt iam purgati poſt lapſum luciferi virtute diuina.fo.cclxxxij. col.prima.

Christus consecrauit eisdem ꝟbis quibus sacerdotes consecrāt. fo. xxxvj.col.prima.

Christus dedit diſcipulis in vltima cena corpus ſuū mortale paſſibile. fo.xliiij.col.pria.

Christus in prīo aduentu venit pro oībus ſatiſfacere in ſcdo iuſticiā dei patris ſui in hoīes coequat. folio.cclxxxv.col.prima.

Christus iudicabit in humanitate glorioſa. ibidem.

Christi diuinitas non videbit a malis. fo.eodē.col.iij.

Circūciſio eſt ſignū ſenſibile factū in membro virili circulariter per abſciſionē pellicule cōferens gratiam ex opere operato. fo. viij.col.ſecunda

Circūſtantie pctōrū ſunt triplices ſcz aggrauantes:alleuiantes : et impertinentes. fo.cv.col.pria.

Circūſtantie alleuiantes vł impertinentes non ſunt ꝯfitende.idez.

Circūſtantie aggrauantes ꝛ nō variantes niſi petantur a ſacerdote non ſunt confitende. ibidem.

Clauis eſt quadruplex. ſ.ſciētie iudicandi ꝛ ſacerdotalis. fo. cxiiij.col.prima.

Confeſſio vocalis legis euangelice non eſt de iure diuino antiquo . folio.ciij.col.

Confeſſio vocalis euangelice eſt de iure diuino euangelico. folio .

Confeſſionez eſſe de iure diuino in lege euangelica non elicit ex illo paſſu cōfitemini alterutruz peccata veſtra q̄ habet iacobi.v.ca. folio.eodem col.ſecunda.

Confeſſionē eſſe de iure humano ſi cut dicunt canoniſte eſt hereticū. folio.ciij.col.iiij.

Confiteri tenetur neceſſario peccator ſacerdoti habita copia.folio. cv.col.iiij.

Cōfiteri laico nemo obligat nec debet. ibidem.

Confiteri ſoli deo meli⁹ eſt q̄ȝ laico non habita copia ſacerdotis.ibi.

Cōfiteri tenetur quilibȝ pctōr (dē.. ſtatim in quinqȝ caſibus. fo. cvij.col.ſecunda.

Confiteri debet pctōr oīa ſua pctā: tam reſeruata q̄ȝ non reſeruata ſuo rectori. folio.eodez.col iiij.

Confiteri tenetur aliquis bis eadē peccata in quattuor caſibus. fo. cviij.col.iij.

Cōfitens dupliciter dicitur accedere ficte ad confeſſionē. ibidem.

Confitens ficte adimplet preceptū eccleſie. fo.cix.col.i.

Confeſſor duob⁹ modis pōt iniungere pniam. fo.cxxxij.col.iiij.

Confeſſores debent dicere penitētibus q peccata eorū longe maiorem merentur pniam. fo. cxxxiij.col.prima.

Confirmatio eſt ſacramentum noue legis contra Lutherum. fo. xxxj.col.ſecunda.

Confirmare ſolus epūs poteſt neqȝ papa pōt hoc cōmittere ſimplici ſacerdoti. fo.eodē.col.iij.

Confirmatio et baptiſma habēt ſe ſicut excedens ꝛ exceſſum. fo. xxxij.col.prima.

Conſecrare ſolum licet in pane azimo: nihilominu⁹ mal⁹ ſacerdos attentans conſecrare in pane fermentato realiter conſecrat. fo.

xxxiiij.col.iiij.
Conſilia quattuor celeberrima fue runt congregata a ſanctiſſimis a poſtolis. fo.xv.col.iiij.
Cognationē ſpiritualē faciunt duo ſacramenta z vnū ſacramentale ſcz baptiſmus:confirmatio et ca thecīſmus. fo.ccxlvij.col.iij.
Cognatio legalis fit qñ aliqs adop tat aliquē in filium vel nepotem et in linea recta eſt perpetuū im pedimentum: ſed in collaterali bus vſqȝ ad mortem ad optati. ibidē.
Cognatio ſpiritualis p̄ce dens vel legalis impedit matri monium contrahendum ſed non dirimit contractum. ibidē.
Colere terram eſt de precepto licet non obliget q̄libȝ indiuiduuȝ ſȝ bene totam multitudinem. fo. clxxxviij.col.iij.
Continentia eſt quedam virtus in clinans hoīeȝ ad ſeruandū ſe im munem ab oībus venereis. fo. ccxxv.col.prima.
Cōtinētia quaȝ vouerunt dñi ſacer dotes ſe extendit ad nullā cogno ſcere. ibideȝ.
Continentia eadē eſt ſacerdotum z religioſorum ſcd̄m caliſtū papā ſed continentia religioſorū ſe ex tendit ad nullaȝ cognoſcere ergo continentia ſacerdotū. fo.codē. col.ſecunda.
Continentiā vouentes vouēt ſe im munes ſeruaturos ab oībꝰ vene reis folio eodem.col.iiij.
Contrito deus remittit culpā z mu tat penam eternam cuiꝰ erat de bitor in temporalem. folio. cxiij.col.prima.
Conſanguineitas eſt vinculum pſo narum ab eodē ſtipite deſcendē tium carnali propagatione cōtra ctum. fo.ccxl.col.iiij.
Conſanguineitas in quarto gradu vel citra quartū graduȝ impedit matrimonium contrahendū z di rimit contractum.fo.ccxlj.col.i.
Cōſuetudo orbis terrarū preualet conſuetudini vrbis rome. folio. clxvj.col.ſecunda.
Conuerſio panis in corpus xp̄i nō eſt tranſubſtantiatio. fo.xlvj. col.quarta.
Conuerſio vxoris loth:vge moyſi: et nabuchodonoſor quomō acta eſt. folio.xlvij.col.ij.
Corpus xp̄i realiter z eſſentialiť eſt in ſacramento altaris cōtra mar tinum lutherū. folio.xlij.col.i.
Corporis xp̄i exiſtentiā in ſacramē to altaris quadrupliciter opinan tur doctores. fo.eodem.col.ij.
Corpus xp̄i non frangiť ad fractio nem hoſtie ſed ſpecies. fo.lij. col.prima.
Corpus xp̄i eſt duplex.ſ.verū z my ſticum. fo.cxiiij.col.prima.
Corpora damnatorūȝ poſt reſurre ctionem vere z realiter cremabū tur ab igni. folio.cclxj.col.iiij.
Correctio fraťna eſt admonitio fra tris de emendatione delictorum ex charitate procedēs. fo.cxxvj. col.prima.
Correctio fraterna eſt de precepto oībus xp̄icolis. fo.eodē.col.iij.
Coſmus credidit damianū eſſe re prehenſibilē. folio.xvj.col.iiij.
Cultellus petrinus non erat de ne ceſſitate precepti licȝ moyſes cir

cumdiderit filios ſuos petra acutiſſima. folio.viij.col.ſecunda.
Cyprianus tenuit ep̄m hereticum. non poſſe conferre ordines. fo. clxxx.col.iiij.
Damnatus non pōt elicere actum meritoriū. fo. ccxcviij.col.pria.
Damnatorꝫ ſiue demonum ſiue hoim ois voluntas eſt mala et pctm̄. ibidē.
Damnati in inferno non facient penitentiam veram ſed falſam. fo. eodem.col.ſecunda.
Damnati ſiue demones ſiue hoies poſſunt elicere actus moraliter bonos. fo.eodem col.ſecunda.
Damnati ſiue demones ſiue hoies volunt deum et ſeipſos non eſſe. fo.eodem.col.quarta.
Dānati affligunꝝ frigore ſulphure ꝛ multis ꝑcellis. fol.ccxcix.col.ij.
Damnati puniunꝝ a verme. ibidē.
Damnati puniuntur a tenebris corporalibus. folio.eodem.col.iij.
Damnati non ſola pena ignis affliguntur. ibidē.
Damnati non videbunt gloriam eſſentialem beatorū. fo.ccc.col.ſ.
Damnati ante diem iudicij et in die iudicij videbunt beatos in gloria ꝛ gloriam corporalem. ibidem.
Damnati poſt diem iudicij nō videbunt beatos. ibidem.
Dānati recordabunꝝ ſcientiarū nec ex h̄ delectabunꝝ.fo.codē.col.ij.
Damnificare pōt ds ꝓximum in bonis corporis et aīe multipliciter folio.cxciij.col.ſecunda.
Damnificare ſiue auferre quis pōt famam alterius tribus modis. folio eodem col.iij.
Demones poſſunt exire ab inferno et idies exeūt. fo.cclxviij.col.ij.
Determiatio ſacrę facultatis theologię pariſienſis ſup voto caſtitatis dn̄orū ſacerdotū. folio. ccxxvj.col.iij.
Detinere alienū inuito dn̄o eſt preceptum negatiuū. fo.xcij.col.ſ.
Deus nunq̄ reliquit genꝰ humanū ſine remedio. folio.viij.col.iij.
Deꝰ propter ſuam ineffabilē miaꝫ punit demones et dānatos citra condignū. fo.cclxxvj.col.ij.
Diffinitio ſacramenti conuenit matrimonio. folio.vj.col.iij.
Diſpenſatio eſt duplex quedā iuris relaxatio alia iuris interpretatio folio.clxxv.col.iiij.
Diſpenſare pōt papa in pluralitate beneficiorum ſi ſit rōnabilis cauſa.folio.clxxvj.col.prima.
Diſpenſationē plurium vxorū inſpirauit deus abrahe ante legē ſcriptam. folio.ccxlj.col.iiij.
Diſpenſare cōmutare et irritare differunt. folio.ccxxxij.col.iij.
Diſpenſare pōt romanꝰ pōtifex in quolibet voto ſolempni. folio. ccxxxiij.col.prima et ſecunda.
Diſpenſare non pōt papa in matrimonio rato non conſumato. fo. ccxxx.col.ij.
Diſpenſare poteſt papa in quolibꝫ voto cuiuſcunq̄ xp̄iani.fo.codē. col.tertia.
Dominium eſt ius vtendi aliqua re iuxta aliquam legem. folio. lxxxj.col.iij.
Dominium eſt ſextuplex.ſ.beatificum:originale:naturale: diuinuꝫ

gratuitū. canonicū ⁊ ciuile. ibidē.
Dominium beatificū eſt dn̄ium alicui competēs ſcd̄m leges glorię eternę. ibidem.
Dominium originale eſt dominiuȝ alicui competens ſcd̄m leges iuſticie originalis. fo.eodē.co.iiij.
Dominium naturale eſt dn̄ium alicui competēs ſcdȝ leges naturę.
Dominiū diuinū ē duplex (ibidē. q̄dam cōpetens alicui ſcd̄m legem ſcriptam: aliud ſcd̄m legeȝ euangelicam. fo.lxxxiij.col.iiij.
Dominium gratuitū eſt illud q̄d cōpetit alicui rōne gratię gratuȝ facientis. ibidē.
Dominium canonicū eſt dn̄ium cōpetens alicui ſcd̄m leges canonicas. folio.lxxxiij.col.p̄ria.
Dominiuȝ ciuile eſt dn̄ium competens alicui iuxta leges ciuiles.
Donatio ē libera ⁊ gratuita (ibidē. alicuius rei in altruȝ tranſlatio a potente trenſferre facta. folio. lxxxiiij.col.iij.
Donationem nō facit mutuus conſenſus dantis et accipientis: ſed oportet q̄ explicet verbis vel ſignis. folio eodem col.iiij.
Donatio īpeditur ab errore pſonę.
Dotes corporis glorioſi (ibideȝ. ſunt quattuor.ſ.claritas impaſſibilitas: ſubtilitas et agilitas. fo. cclvj.col.iiij.
Dotis impaſſibilitatis cauſa erit diuina voluntas non coagēs cauſe ſcd̄e corruptiue. fo.cclvij.colij.
Dotis ſubtilitatis cauſa eſt diuina voluntas. fo.cclviij.col.ii.
Dos ſubtilitatis eſt ius penetrandi alia corpora rōne glorię. ibideȝ.
Dos agilitatis eſt ablatio grauitatis a corpore beati. fo.eodem. col.quarta.
Dos claritatis eſt quoddaȝ lumē ſiue lux inherens corporibus beatorum. folio.cclix.col.ij.
Eccleſia p̄hibuit ne fidelis contraheret cum infideli.fo.ccxxxix.col.ij.
Eleemoſyna accipitur trifariā. fo.lxx.col.iij.
Eleemoſynę ſunt duplices.ſ.ſpūales et corporales. fo.lxxj.col.i.
Eleemoſyne corporales ſunt ſeptē et oēs reducunt̄ ad illas. ibidē.
Eleemoſyna duo requirit. vnuȝ ex parte dantis: aliud ex parte recipientis. ibideȝ.
Eleemoſynam dare interdū eſt de precepto interdū eſt de conſilio. folio eodem.col.quarta.
Eleemoſyna nō eſt danda ei quē cōſtat maleviuere extra extremam neceſſitatem immo eſt peccatuȝ mortale. folio.lxxiij.col.p̄ria.
Eligere debȝ quis potius non eſſe q̄ peccare. fo.ccxcix.colij.
Emptio eſt tranſlatio alicuius rei in alterum pro nummiſmate.fo. lxxxv.col.quarta.
Ep̄s debȝ diuidere bona ſua in tres partes. fo.clxxj.col.iiij.
Epiſcopalis poteſtas maior eſt ſacerdotali. fo.cliiij.col.iij.
Epiſcopat⁹ requirit bonos mores et ſciat vtrumq̄ teſtamentū. fo. lxxiij.col.iiij.
Ep̄s ſcd̄m p̄uilegia vniuerſitatuȝ debet conferre antiquiori in gradu q̄uis minus idone⁹. folio. clxv.col.ſecunda.

Eps hereticus poteſt cōferre ordines ſi vtatur forma debita cū intentione reqſita.fo.clxxx.col.iij.

Error eſt quadruplex.ſ.perſonę:cōditionis:qualitatis:fortunę. fo. cc.col.quarta.

Error quilibꝫ duorum primorū impedit matrimonium. ibidem.

Nullus error.aliorum duorum impedit matrimonium. ibidē.

Eſſentia diuina eſt ſufficiēs mediū cognoſcēdi oīa preſentia preterita et futura ꝛ pſia. folio. cclxxiij.col.prima.

Euchariſtia grece dicitur bona gratia latine. folio.lij.col.iij.

Euchariſtię ſacramentuꝫ a ieiunis tm̄ licite pōt ſumi extra caſum neceſſitatis. folio.xxxvij.col.j.

Euchariſtię ſacramentuꝫ pōt licite accipere is cui reliquie cœnę precedentis vel gutta aque in vētrē deſcenderint ꝛ nō ex certo propoſito. folio eodem col.ſecunda.

Euchariſtię ſacramentū non licꝫ illi ſumere q̄ pᵒ dimidiuꝫ noctis comederit vl'biberit neqꝫ dormitio aliquid facit. ibidem.

Euchariſtię ſacamentū ſumens ſacerdos ſtatim poſt miſſam prandere pōt. ibidem

Euchariſtiaꝫ pōt quis manducare quattuor modis. fo.viij.col.iiij.

Euchariſtia ſi male ſeruet̄ gn̄antur vermes per reproductionē materię panis. folio.lj.col.quarta.

Excōicatio eſt duplex:vna quę vocatur minor:et alia maior.folio. cxvj.col.ſecunda.

Excōicatio minor eſt ſeparatio a ꝑceptione ſacramentorū.ibidem.

Excōicatio maior eſt ſeparatio a cetu fidelium et perceptione ſacramentorum. ibidem.

Excōicatio maior eſt duplex.ſ.lata a iure et lata a iudice. folio. cxxj.col.ſecunda.

Excōicatio ſine additione ſemꝑ capitur pro excōicatione maiori.folio.cxvj.col. ſecunda.

Excōicatio in primitiua eccleſia vexabat xp̄ianos:nā arripiebat eos demon ſicut in baptiſmo ſp̄ūſſanctus deſcendebat viſibilr̄. folio. eodem.col.iiij.

Excōicatio non pōt ferri niſi ꝓ mortali. folio.cxvij.col.prima.

Excōicatio dupliciter dicit̄ iniuſta. folio eodem.col.ſecunda.

Excōicatus iuſte ab eccleſia poteſt quis diſcedere ꝛ triumphabit in cęlo. folio eodem col.quarta.

Excōicare pōt papa quēlibet aliuꝫ a ſe.fo.cviij.col.ſecunda.

Excōicare pōt papa xp̄ianiſſimum regem et oppoſitū fuit probatuꝫ hereticuꝫ pariſius tempore mei prioratus.folio.cxix.col.iij.

Extrema vnctio eſt ſacramentum. folio.cxlvij.col.quarta.

Extrema vnctio fuit inſtituta a ſaluatore nr̄o. fo.xlviij.col.j.

Extrema vnctio nunq̄ꝫ remittit culpas mortales. ꝯtra thomā et antiquos doctores. fo.cxlix.col.j.

Fideles oēs ſimul ſumpti non poſſunt aliqueꝫ abſoluere a peccatis.folio.clxv.col.iij.

Flagella.ſ.bella peſtis et fames quibus ſolet deᵒ flagellare xp̄ianos poſſunt eſſe ſatiſfa-

ctoria. folio.lxx.col.pria.

Forma cuiuſlibꝫ ſacramēti quadruplicíter poteſt mutari. fo.xiiij. col.ſecunda.

Forma ꝯſecrationis panis eſt. hoc eſt enī corpus meū. folio. xxxvj.col.ſecunda.

Forma abſolutionis qua debēt vti dñi ſacerdotes.ſ. authoritate domini nr̄i ieſu xp̄i et ap̄loꝝ petri et pauli et romani pontificis abſoluo te a vinculo minoris excōicationis ſi indigeas: et ab oībus pctis tuis in noīe patris ꝛ filij et ſpūſſancti amē. fo.cxxj.col.iiij.

Forma extreme vnctiōis gregoriana. fo.cxlviij.col.ij.

Femina non pōt conſecrare contra maledictum lutherum. folio. lv.col.prima.

Fornicatio ſacerdotis eſt caſus archiep̄o valentino reſeruatus.fo. cxxvj.col.iiij.

Forus in eccleſia militante duplex eſt.ſ.ſecretus et publicus. folio. cxvj.col.prima.

Forus ſecretus eſt for⁹ in quo ideꝫ eſt reus et accuſator. ibideꝫ.

Forus publicus in quo reus et accuſator diſtinguntur. ibidē.

Gilbertus porretan⁹ altiſidorenſis ꝛ prepoſitiu⁹ aliquo mō poſuerūt ſuffragia viuorum prodeſſe damnatis. folio. cclxix.col.iij.

Gregori⁹ papa orone ſua ſaluauit traianum. fo.cclxx.col.iiij.

Greci habent malam memoriā nec intelligunt hiſtorias primitiue eccleſie. folio.xxxiiij.col.ij.

Heres obligatur ad votum reale defuncti cui⁹ eſt heres. folio.ccxxxv. col.prima.

Heres non obligat ad votum perſonale defuncti cuius eſt heres. ibidem.

Heres obligatur partialiter ad votum mixtum. ibideꝫ.

Hereſis eſt dogma peruerſum.ſ.fidei orthodoxe cōtrarium. folio. lvj.col.ſecunda.

Heretic⁹ eſt perſona baptizata dubia in fide vl' aſſentiēs hereſi aut diſſentiens articulo fidei cuꝫ pttinatia. ibideꝫ.

Heretici non ſunt tolerandi ab eccleſia. ibideꝫ.

Hierarcha ſupremus ſiue monarcha vnicus eſt in eccleſia dei. fo. clv.col.prima.

Homo non eſt maior ſua materia: neqꝫ ſua forma. fo.clxvj.col.j.

Homo poſt diem iudicij nō morietur ſemꝑ tamē habebit penā moriēdi ſimplr. fo.lvij.col.iij.

Hoſtiam conſecratam dedit quidā religioſus aſino quam comedit. folio.lvj.col.prima.

Humores reſurgent in die iudicij. folio.ccliiij.col.iij.

Iacobus alphei in p̄ſentia diui petri nō dedit ſꝫ promulgauit ſententiaꝫ ꝙ legalia non erant ſeruāda.f.clxiiij.col. pria

Iacob non comiſit ſimoniam cum eſau ſed redemit vexationeꝫ. fo. clxxxiij.col.prima.

Idoneus ad aliquod bñficium req̄rit duo.ſ.bonam vitam ꝛ ſcire ea

quę ſpectant ad tale beneficium. folio.clxxiij.col.iiij.
Ieiunium eſt quadruplex.ſ.ſpũale naturale: morale: et cerimoniale folio.lxxvij.col.quarta.
Ieiunium capitur trifariam. folio. lxx.col.quarta.
Ieiunium eccl'ię non obligat decem conditiones perſonarum. folio. lxxviij.col.iiij.
Ieiunans non põt preuenire horam duodecimam niſi ex rõnabili cauſa.folio.lxxix.col.iij.
Ieiunans non põt comedere panem ſed electuaria cum pua quãtitate in collatione niſi forſan in magna ſiti non haberet aliud ad tollendum nocumentum vini.fo. (ibidẽ.
Ieiunãs quoties comedit poſt prandiũ peccat mortaliter. folio.lxxxj.col.pria.
Ignis tartareus eſt corporeus.fo. cclx.col.prima.
Ignis inferni eſt eiuſdẽ ſpeciei cum noſtro. ibidẽ.
Ignis flagrationis erit eiuſdẽ ſpeciei cum noſtro. fo.cclxxxj.col.ij.
Ignis precedet diem iudicij.folio. eodem.col.iij.
Inceſtus impedit matrimonium ſi comittat̃ cũ cõſanguinea ſponſę. folio.ccxvij.col.ſecunda.
Inceſtus poſt matrimonium ratum ſiue conſumatum cõmiſſus nõ dirimit matrimoniũ.ibidem.
Indulgentia ſcđm theologos tm̃ valet ſicut relaxatio. fo. cxxxiiij.col.prima.
Indulgentię nullę reperiuntur conceſſę ante diuum gregoriũ. ibidẽ.
Indulgentię poſſunt darj. folio. eodem.col.ſcđa.
Indulgentię tm̃ valent quãtum ſonant claue nõ errante.folio. cxxxv.col.ſecunda.
Indulgentia ſolum põt concedi illi qui eſt in gratia gratum faciente. folio.cxxxvij.col.prima.
Indulgentia dicitur plena plenior et pleniſſima. fo.eodẽ.col.iiij.
Indulgentię tunc vocantur a culpa et pena qñ virtute taliũ remittũtur oĩa peccata venialia. ibidem.
Infideles adulti nõ ſunt cogẽdi minis aut terroribꝰ ad fidẽ catholicã fo.xlij.col.prima.
Ioannes baptiſta conferendo baptiſma vſꝰ eſt prĩa forma.ſ.ego te baptizo in noĩe venturi. folio. x.col.iij.
Ioannes heremita laicꝰ et diua genouefa vngendo ſanabant infirmos. folio.cxlviij.col.iiij.
Ioannes de poliaco aſſeruit omẽs mendicantes eſſe in via damnationis ęternę. fo.lxv.col.prima.
Ioſeph qui erat ſapiens ⁊ regebat̃ a ſpũ ſancto priꝰ monuit fratres ſuos ꝙ̃ accuſauit. fo.cxxvij.col.j
Ioſeph ſpõſus marię erat iuuenis et non ſenex. folio.ccij.col.iij.
Iudas tempe vocationis fuit conuerſus ⁊ bonꝰ. fo.clxxi.ij.col.iii
Iudas propter auaritiam rediit ad vomitum tanꝙ̃ canis. ibidem.
Iudei exiſtentes in gratia ſeruantes legalia propter honorem dei merebantur gratiam et gloriam folio.viij.col.quarta.
Iudiciũ vl'e erit. fo.cclxxix.col.ij.
Iudicij vl'is ſententia erit vocalis. (ibidẽ.
Iudicare multifarie capit̃

in ſacra pagina. fo.eodē.col.iij.
Judicabit ſolus xp̄s authoritate ꝑ
pria.folio eodem col.iiij.
Judicabunt multi cuȝ xp̄o alijs mo
dis capiendo iudicare. ibidem.
Judicabunt oēs hoīes tam viui q̄
mortui a ſaluatore noſtro .folio.
cclxxx.col.iij.
Judicium ad hoc ꝙ ſit firmum ꝛ ꝑ
petuum duo requirit. folio.
cclxxxiiij.col.iij.
Judiciaria poteſtas principalis et
naturalis non eſt in xp̄o ſcd̄m di
uinitatem. ibidem.
Judiciaria poteſtas ſecūdaria ꝛ co
miſſa eſt in xp̄o ſcd̄ȝ humanitatē.
Juramentum additum (ibideȝ.
ſponſalibus non facit veruȝ ma
trimoniū. fo.cxcvij.col.ij.
Laici nō tenent comuni
care ſub vtraq; ſpecie cō
tra Lutherum. folio.
clviij.col.iij.
Legalia ſtati poſt paſ
ſionem xp̄i ſcd̄ȝ hieronymū fue
runt mortifera: ſcd̄m auguſtinuȝ
vero fuerunt mortua et non mor
tifera. folio.xvj.col.pria.
Lex naturalis hȝ tres gradus. fo.
ciij.prima.
Lex diuina habet tres gradus. fo.
eodem.col.ſecunda.
Libellus repudij continebat dum
taxat hec verba: ego promitto ti
bi ꝙ nūq̄ tecum conueniam. fo.
ccxiij.col.prima.
Libell⁹ repudij poterat dari in an
tiqua lege neq; ꝑs negatiua eſt
probabilis. folio.eodem col.ij.
Libellum repudij dans vxori non
poterat eam recuperare. folio.
eodem.col.quarta.
Libellus repudij non pōt dari in le
ge noſtra euangelica ad modum
antique legis. ibidem.
Linea eſt triplex.ſ.deſcendentium
aſcendentiū et collateralis fo.
ccxlj.col.pria.
Linea deſcendentium ꝛ aſcenden
tium ſupponūt pro eadeȝ ſicut ſi.
dicas abrahā yſac iacob iudas .
et iudas iacob yſac abrahā.ibidē
Linea collateralis dicit ſi q̄s dicat
eſau iacob ioſeph. ibideȝ.
Linea collateralis non eodē modo
cōputatur a theologis: ꝛ canoni
ſtis ꝛ legiſtis. nam fratres ſcd̄m
theologos ꝛ canoniſtas ſunt in ꝑ
mo gradu: ſcd̄m legiſtas ſunt in
ſecundo.folio.eodem.col.ſcd̄a.
Lucia v̄go nō habuit maritū ſȝ ſpō
ſum et ideo potuit dare elemoſy
nas ſine eius conſenſu. folio.
lxx.col.ſecunda.
Maleficium eſt duplex.ſ.
perpetuum et non ꝑpe
tuum. fo.ccvj.col.iij.
Maleficiū dicit nō per
petuuȝ qn̄ per terminū
vir non pōt cognoſcere vxorem.
Maleficium perpetuū im (ibidē.
pedit matrimoniuȝ cōtrahenduȝ
et dirimit contractū. ibidem.
Maleficiuȝ non perpetuū neq; im
pedit matrimonium contrahen
dū neq; dirimit contractū. ibidē.
Maria v̄go erat de tribu iuda. fo.
ccij.col.prima.
Maria virgo clarius ꝛ excellentius
vidit eſſentiaȝ diuinā q̄ moyſes
et paulus.fo .ccxcj.col.ij.
Maria dedit dn̄ium ſui corpis Jo

ſeph et ecōuerſo. fo.ccj.col.iij.
Maria virgo erat certiorata q̄ voluntas dei erat q̄ nullus ingrederetur p eam preter ſaluatorē. fo. eodem col.iiij.
Maria virgo ꝛ apl'i fuerunt baptizati a xp̄o baptiſmo fluminis: licet non legat expreſſe in ſacra pagina. folio.xxiij.col.ſecunda.
Maria virgo nō cōfitebat diuo ioāni euangeliſte ſicut albertus magn⁹ dicit ſup miſſus eſt. fo.eodē.
Maria v̄go magis eſt obligata xp̄o qui non pmiſit eam coinquinari peccato originali q̄ iohānes baptiſta quē poſt pctm̄ ſanctificauit in vtero. fo.cxlv.col.pria.
Maria v̄go nō poterat errare ſecūdum legē dei ordinatā ꝛ tamē nō erat maior poteſtate iuriſdictionis ſimplici ſacerdote. folio. clxvj.col.iiij.
Maria virgo habuit aureolā virginitatis. fo.ccxciij.col.ſecunda.
Materia ſacramēti baptiſmi eſt aq̄ elementaris.fo.xiij.col.iiij.
Materia ſacramēti eucharistię eſt duplex. ſ.cōſecrationis panis et conſecrationis vini. fo.xlvij.col.
Materia ſacramenti pnię nō eſt q̄libet pctōr ſed ſolū ſubditus ſicut materia cōſecrationis panis non eſt quilibet ſed panis triticeꝰ. fo. cxxv.col.ſecunda.
Materia ſacramēti extremę vnctionis eſt peccator infirmꝰ ſubditꝰ. folio.cxlviij.col.prima.
Matrimonium bifariā conſideraꝛ. folio.clxxxviij.col.ſecunda.
Matrimoniū inq̄tū eſt contractus fuit inſtitutū in ſtatu innocētię et poſt diluuium. ibidem.
Matrimonium inquantū eſt ſacramentum nūq̄ fuit inſtitutum niſi a ſaluatore noſtro. ibidem.
Matrimonium eſt viri femineq̄ cōiunctio maritalis īter legitimas perſonas indiuiduā vitę cōſuetudinem retinens. fo.cxcij.col.ij.
Matrimonio multi abutuntur in ciuitate valentina vocādo ſponſalia ꝛ decipientes papā. folio. eodem.col.iij.
Matrimoniū nullū eſt īter illegitimas perſonas de iure diuino q̄uis attentent cōtrahere. ibidem.
Matrimoniū eſt duplex. ſ. ratū tm̄ et ratum et conſumatum. folio. cxciij.col.ſecunda.
Matrimonium ratū tm̄ eſt matrimonium in quo nondum ſubſequtaē copula carnalis. ibidem.
Matrimonium ratū et conſumatū eſt matrimoniū in quo eſt ſubſequta copula carnalis. ibidem.
In matrimonio rato tm̄ quilibet coniugum pōt conuolare ad religionem. ibidem.
In matrimonio rato et conſumato nullus coniugū altero inuito pōt conuolare. ibidem.
Matrimonialis conſenſus cadit in dationē corporū. fo.ccj.col.iij.
Matrimoniū requirit.xiiij.ānos in viro et in femina.xij.niſi malicia ſuppleat etatē. fo.ccxxiij.col.j.
Matuſalem reſurget ſenex quo ad annos quos vixit non q̄ ad etatē defectuoſam. fo.cclv.col.iiij.
Mercator nullo modo pōt vendere vltra iuſtū preciū. fo.lxxxvj.col.
Metus cadens in conſtantē virum

qui iuſte infertur nō dirimit matrimonium. folio.cxcviij.col.ij.
Metus cadens in conſtantē virum qui iniuſte infertur dirimit matrimonium. ibidem.
Metus cadens in conſtantē virum non dirimit ſponſalia. folio. eodem.col.iij.
Metus eſt duplex.ſ. leuis & grauis ſiue cadēs in conſtantem virum. folio.lxxxiiij.col.iiij.
Metus grauis eſt duplex.ſ.humanus et diuinus. ibidem.
Metus human⁹ grauis eſt duplex. ibidē.
Metus ductus ſi det mercator pecunias latronibus nō valet donatio. folio.lxxxv.col.ij.
Miniſter extreme vnctionis eſt presbyter ſiue ſacerdos habēs iuriſdictionez. folio.cxlviij.col.pria.
Miſſas nō pōt plures celebrare ſacerdos eodez die preter.vj.caſ⁹. folio.lij.col.quarta.
Miſſę boni et mali ſacerdotes ſunt ęquales quo ad oīa pter orōnes ſingulares et deuotionē particularem. folio.lv.col.quarta.
Miſſa audienda eſt ſine ſcrupulo a malo ſacerdote. ibidem.
Mod⁹ Lutheri eſt allegare authoritates trūcatas.fo.cxxxj.col.iij
Mors eſt duplex.ſ.ciuilis & naturalis. folio.cxciij.col.iij.
Motus eſt duplex.ſ. de p ſe et de p accidēs. folio.xliij.col.iiij.
Motus corporis aīati eſt duplex. folio cclviij.col.iij.
Moyſes et paulus viderunt eſſentiam diuinam.fo.ccxcj.col.ſcda.
Mulieres ſunt frigidiores viris.folio.ccvj.col.prima.
Mundus purgabitur per ignē. fo. cclxxxj.col.ſecunda.
Naturalis impotētia eſt duplex.ſ.perpetua & nō ppetua.fo.ccxv.col.iij.
Naturalis impotētia ppetua impedit matrimonium. ibidē.
Naturalis īpotentia imppetua neq̧ impedit neq̧ dirimit matrimonium. ibidez.
Naturalis impotentia perpetua veniens poſt matrimoniū cōſumatum non dirimit matrimonium. folio eodem.col.quarta.
Neceſſarium dicitur aliquid duob⁹ modis. folio.lxxvij.col.prima.
Neceſitas extrema non dat dn̄ium ſed ſolum ius vtendi. fo. lxxij.col.iij.
Nicolaus nō habuit maiorē gratiā baptiſmalem q̄ alij: licet habuerit aliq̄d inſtinctum ſpūſancti indicans ſantitatē futuram. folio. ccj.col.prima.
Obedientia eſt quedam virtus inclinans hoīez ad obediendum ſuo ſuperiori. fo.ccxxxj.col. iiij.
Octau⁹ dies erat de precepto paruulis iudeorum folio octauo.col.ſecunda.
Oculus xp̄i videre pōt et videri in ſacramento altaris. fo.xliij.col. iij.
Oculo corporali null⁹ hō pōt videre eſſentiā diuinam. fo. ccxc.col.ſecunda.
Oculo intellectuali quilibet homo beatus videbit eſſentiā diuinaz. folio eodem.col.iij.
Opa ſunt quadruplicia.ſ.viua:mor

N.

tua: mortificata et mortifera.fo. xv..col.quarta.
Opus bonum eſt triplex.ſ. viuum: mortuum et mortificatū. folio. cxlv.col.ſecunda.
Opus bonum viuum eſt bonuʒ elicitum ab habēte gratiam gratuʒ facientem. ibidem.
Opus bonum mortuum eſt bonuʒ opus elicitum a peccatore exiſtēte in peccato mortali. ibidē.
Opus bonum mortificatum eſt bonum opus quod aliquando fuit viuum et modo non viuit. ibidē.
Opera mortua nunq̄ȝ redeunt quia non fuerunt viua ſed bene opera mortificata. ibideʒ.
Oratio capitur tripliciter. folio. lxx.col.quarta.
Oratio de iure diuino precipitur in primo precepto.ſ.vnuʒ cole deū folio.lxxiiij.col.ſecunda.
Oratio eſt fienda ſanctis contra lutherum cuius hereſim reprobat nouem authoritatibus et rationibus. fo.lxxv.col.prima.
Oratio non eſt fienda animab⁹ purgatorij ſed pro ipſis deo et ſanctis folio.lxxvj.col.ſecunda.
Oratio vocalis non eſt de iure diuino ſed de humano. folio. eodem.col.iij.
Oratio eſt duplex.ſ.comunis et ſingularis. ibideʒ.
Orationis triplex eſt effectus ⁊ triplex atentio. fo.lxxvij.col.ij.
Oratio vt impetret quattuor requirit.folio.eodem.col.iij.
Ordo eſt ſignaculum quoddaʒ quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato. folio.clij.col.iiij.
Ordines ſunt nouem.ſ. ſeptem qui communiter tenentur: vt hoſtiariatus: lectoratus: epiſcopatus: acolitatus: ſubdiaconat⁹: diaconat⁹ et preſbyteratus.octauus et primus in ordine clericatus: nonus et vltimus epiſcopatus.ibidem.
Ordines eccleſię militantis ex hoc debent eſſe nouem: q2 eſt ad exēplar eccleſię triumphātis vbi ſunt nouem ordines angelorum. fo. cliij.cal.prima.
Ordines ſunt duplices ſacri et non ſacri. folio.clxxix.col.iij.
Ordines ſacros ſolus epiſcop⁹ pōt conferre. fo.eodem col.iiij.
Ordines non ſacros plures nō epi poſſunt conferre.ſ.cardinales et abbates. ibidē.
Ordines ſacri poſſunt conferri puero ante vſum rationis. folio. clxxxj.col.ſecunda.
Ordinari non poſſunt mulieres cōtra Lutherum.fo.eodē. col.iiij.
Ordo non ſacer non impedit matrimonium contrahendum. folio. ccxxiij.col.prima.
Ordo ſacer aliter impedit apō grecos matrimonium contrahendū et aliter apud latinos. ibidem.
Oza non eſt percuſſus quia tetigit archam: ſʒ quia non portabat eā propriis humeris. fo.liij.col.j.
Papa tenet̃ cōfiteri quolibet anno virtute illi⁹ capituli omnis vtriuſq; ſexus. fo.cvij.col.j.
Papa eſt ſol ⁊ imperator eſt luna. fo.clxvj.col.iiij.
Papa in nullo caſu poteſt deponi ab imperatore. ibidem.

Papa ſolum pōt deponi ab eccleſia i caſu hereſis.fo.clxvij.col.j.
Papa obſtinato eccleſia debz ſe cōuertere ad orationes q̄ deꝰ illuz conuertat vł tollat de medio. fo. clxix.col.ſecunda.
Papa quantumcunq̄ ſit incarceratus non poteſt deponi contra Johannem de gerſono. fo. eodem.col.quarta.
Papa et eccleſia ſe habent ſicut vir et vxor:ſponſus et ſponſa. fo. clxx.col.prima.
Papa poteſt dare libelluz repudij eccleſię et non econuerſo.ibidez.
Papa iure diuino eſt rector omniū bonorum temporalium.
Papa vel epiſcopus conferens beneficium idoneo pretermiſſo magis idoneo peccat. folio. clxxiij.col.ſecunda.
Papa nō ē maior epiſcopo hoſtienſi poteſtate ordinis ſz iuriſdictionis. folio.clxxx.col.ij.
Parentes iure naturali debent habere curam filiorum ſuorum.fo. xxij.col.ſecunda.
Parochianus habet tres proprios ſacerdotes.ſ.rectorem epiſcopū et papam. folio.cvj.col.ſcḋa.
Participatio cuz excomunicato eſt duplex:vna in rebus corporalibꝰ alia in rebus diuinis. folio. cxix.col.iij.
Paſcha.v.modis accipit̄ in ſacra pagina. folio.xxxv.col.pria.
Paulus prius noīauit Jacobuz q̄ petruz quia erat in ſuo epiſcopatu. folio.clvij.col.prima.
Paulus potuit reprehendere Petrum in his que erant fidei. fo. clxviij.col.prima.
Paupertas nihil aliud eſt q̄ȝ abdicatio bonorum fortune ſiue voluntas abdicandi bona fortunę. fo. ccxxxj.col.prima.
Peccator adimplens penitentiam iniunctam a ſacerdote in peccato mortali ſatiſfacit. folio. lxviij.col.iij.
Peccator eſt duplex publicus.ſ.et occultus.fo.xxxix.col.ſcḋa.
Peccatum eſt triplex.ſ.originale: veniale et mortale. fo.lx.col.ij.
Peccata maxime execranda comiſerunt iudei. fo.lxiij.col.iij.
Peccator tenetur acceptare penitētiam iniunctam a ſacerdote dummodo rationabiliter illam iniungat. folio.cxij.col.iij.
Peccator quoties confitet̄ eadem peccata meretur nouam gratiā. folio eodem.col.quarta.
Peccatum veniale iunctum mortali non remittit̄ neq̄ poteſt remitti poſt hanc vitam ſcḋm thomā. folio.cxiiij.col.prima.
Peccata dimiſſa per contritionem non redeunt poſt vomitum. fo. cxliij.col.quarta.
Penitentia bifariam capitur. fo. lx.col.ſecunda.
Penitentia nullam continuationez requirit ad delendum peccata ſz poteſt eſſe inſtantanea. fo. lxj.col.ſecunda.
Penitentiam non potuerunt habere angeli:nec demones: nec p̄mi parentes in ſtatu innocentię. fo. lxij.col.iij.
Penitentia poteſt iterari non ſolū ſemel ſz multoties. fo.lxiij.col.j

Penitentia que fit in extremis adhuc eſt valida. fo.cxxx.col.p̃ria.

Penitētia eſau et antiochi illuſtris fuit falſa ſicut pnia iude. folio. eodem.col.ſecunda.

Penitentia eſt ſacramentum. fo. cxlvj.col.iij.

Permutatio eſt tranſlatio alicuius rei in alterum pro re vtili. folio. lxxxv.col.quarta.

Perſone ille ſunt prohibite de iure naturali de quibus ratio naturalis dictat ꝙ non eſt contrahendū matrimonium inter eas. folio. ccxlij.col.prima.

Pena ſatiſfactoria valet ad duo.ſ. ad abſolutionem debiti ꝛ ad medicinam pro peccato. folio. cxxxiij.col.ſecunda.

Penam ſiue penitentiam iniunctā ad ſoluendum debitum vnꝰ pro alio poteſt ſatiſfacere. folio. eodem col.iij.

Petrus apoſtolus habuit primatū ſuper omnes fideles. folio. clvj.col.ſecunda.

Petrus nihil contulit paulo quoad doctrinam ſed contulit illi authoritatem. folio.clvij.col.iiij.

Poteſtas eſt triplex.ſ. authoritatiua:excellentię:et miniſterialis. folio.xxv.col.quarta.

Precepta in antiqua lege erant ſexcenta et in triplici differentia.ſ. moralia:cerimonialia et iudicialia. folio.xv.col.iij.

Precepta cerimonialia et iudicialia amiſerunt vim obligandi quādo ſaluator noſter in cruce protulit illa verba conſummatum eſt. folio.xvj.col.prima.

Precepta oīa legis euangelice obligant oēs capaces. folio. eodem col.iiij.

Precij iuſti equalitas pōt cognoſci tribus modis. fo.lxxxvj.col.j.

Premiū duplex correſpondet cuilibet merito. fo.ccxcij.col.ſcđa.

Premium eſſentiale eſt beatitudo eſſentialis et dicit corona.ibidē.

Premium accidentale eſt quodlibet qđ non eſt eſſentiale. ibidē.

Preſcriptio requirit in rebꝰ ꝓbanis decē annos inter preſentes et decem inter abſentes.cōtra eccleſiā romanam requirit centū annos contra alias eccleſias.xl. folio.lxxxiij.col.iij.

Puer moriens in medio prolationis verborū baptiſmi eſt dānatꝰ quia diſcedit cum originali. ꝯtra ioannem de gerſono. folio. xliij.col.iiij.

Puer ſi proijciatur a ſacerdote in fluuium proferendo verba ſacramentalia non eſt baptizatus ſecꝰ ſi faciat illum deſcendere cum calato. folio.xv.col.ii.

Petrus dicitur ſponſus minus pricipalis eccleſię. fo.clx.col.iij.

Petrus ordinatus et conſeratus ē a ſaluatore noſtro in vicarium et epiſcopum vniuerſalem totiꝰ eccleſię: Joannis vltimo. folio. clx.col.iij.

Petrus apoſtolus per aliquod tēpus poſt penthecoſten manſit in vrbe hieruſalem et ordinauit iacobum alphei epiſcopum hieroſolimitanum. fo.cxvj.col.j.

Petrus fuit romę contra maledictum Lutherum qui hoc negat

folio eodem col.eii.diue a

Purgatorium eſt ponendum cōtra Martinum Lutherum. folio. cxxxj.col.prima.

Qualitates actiue & paſſiue ſunt de perfectiōe elementorum mixtorū folio.cclvij.col.prima.

Quicūq; exponit ſe periculo pctī mortalis peccat mortaliter. folio.clxxiiij.col.iij.

Receptacula i generali. ſunt duo.ſ.celum et infern⁹.fo.cclxvj.col.iij.

Receptaculum inferni ante reſurrectionez ſaluatoris habuit.iiij.loca. ibidē.

Rector non debet dare euchariſtiā publico pctōri parrochiano ſuo. folio.xxxix.col.iij.

Rector tenetur dare euchariſtiam oculto peccatori publice petenti quem ſcit eſſe in peccato mortali. ibidem.

Redditus ſunt duplices.ſ. prediales et pecuniarij. fo.xc.col.iiij.

Redditus prediales ſunt illi: q̇ habentur ex agris vineis &c. ibidē.

Redditus pecuniarij ſunt in multiplici differentia. nam alij ſunt vitalicia alij ānui alij ꝑpetui.ibidē

Redditus oēs prenominati ſunt iuſti et liciti dummodo fiant ſecundum moduz patrię. fo.xcj.col.j.

Repetitio bonorum comiſſorum ſi ſint eccleſiaſtica non eſt omittenda propter ſcandalum ſi ſint propria etiam. fo.ccxxxvj.col.iij.

Reprobandus eſt verſus ille iuris ſcz eſt heretis crimen qđ nec confeſſio celat. ibidem.

Reſtituere nemo tenetur ea quę adquiſiuit per iuſtam emptionez vl' tranſmutationem: ſed bene ea q̄ per iniuſtam. fo.lxxxvj.col.j.

Reſtituere tenentur nouez genera hominum vltra illum qui immediate abſtulit. fo.xcj.col.iiij.

Reſtitutio debet fieri damnificato exceptis tribus caſibus. folio. xcij.col.prima.

Reſtituenda eſt res ablata: et ſi ſit fructifera cum fructibus ꝑceptis deductis expenſis. ibidem.

Reſurgens a pctō reſurgit ad maiorem gratiam et gloriam. fo. cxlvj.col.ſecunda.

Reſurrectio mortuorum nō eſt poſſibilis naturaliter. folio. ccxlix.col.iij.

Reſurrectio mortuoruz fiet ſubito. folio.eodem.col. quarta.

Reſurrectio mortuorum fiet in crepuſculo diei. fo.ccl.col.iij.

Reſurgentib⁹ aderit memoria oīz precedentium bonorum et malorum. fo.eodem col.quarta.

Reſurgent in die iudicij oīa membra corporis humani. folio. ccliij.col.prima.

Reſurgent predeſtinati et reprobi integri ſine deformitatibus. fo. cclv.col.ſecunda.

Reſurgent homines in eadem etate in qua ſaluator mortuus eſt et reſurrexit. folio.eodē.col.iij.

Reuelare poteſt quis peccatum occultum alterius propter bonum rei publicę. fo.xciiij.col.ij.

Reuelans peccata aliorum in bello diffamatorio tenetur ſeipſum prodere. fo.eodem col iiij.

Romanus pontifex poteſt diſpenſare in precepto diuino de redditione voti. folio.vij.col.prima.
Romanus pontifex poteſt diuidere epiſcopatus ſicut vult. folio.cxv.col.ſecunda.
Romanus pontifex merito poſſet vocari rex.fo.clv.col.iiij.
Romanus pontifex duo hab3 in ſe cōſideranda. ſ.materiale qđ eſt determinatio huius perſonę: et formale qđ eſt ipſa dignitas papalis. folio.clxij.col.prima.
Romanus pontifex ꝙ primum eſt electus et acceptauit electionem habet plenitudinem poteſtatis iuriſdiſdictionis.fo.eodē.col.ij.
Romanus pontifex ſi precipiat aliquod irrationabile non tenentur ei obedire.folio.eodem.col.iiij.
A romano pontifice diriuatur poteſtas iuriſdictiōis in omnes alios prelatos eccleſię.fo.clxiij.col.j.
Romanus pontifex eſt vicariꝰ xp̄i ſimpliciter:alij epiſcopi et rectores ſolu3 ſunt vicarij chriſti ſecūdum quid. fo.clxiiij.col.iij.
Romanꝰ pontifex eſt ſuperior poteſtate et authoritate vniuerſali eccleſia:capiendo eccleſiā pro cōgregatione omnium fidelium dēpto papa. fo.clxv.col.ij.
Romanus pontifex eſt caput:fundamentum:et princeps eccleſię. (ibidem.
Sacerdos quantumcūqꝫ malus ⁊ concubinarius hereticus ſiue degradatus ſi attentet conſecrare:conſecrat. folio.liij.col.ij.
Sacerdos volens conſecrare omnes panes qui ſunt in foro valentino et omne vinum taberne realiter cōſecrat ſi ſit preſens peccat tamen mortaliter. fo.lv.col.j.
Sacerdos euangelicus non remittit culpam virtute ſacramenti: ſ3 bene aliquam pœna3: contra ſcotum. folio.cij.col.iiij.
Sacerdos nō pōt vti claue in quēlibet: contra armacanum hibernicum. folio.cxviij.col.prima.
Sacerdotes omnes et ſoli habent claues. folio.cxxiiij.col.iiij.
Sacerdos tenetur ſemꝑ celare peccata que audiuit in confeſſione. folio.cxlj.col. ſecunda.
Sacerdos tenet̄ celare peccata triplici lege:naturali: diuina et hūana. folio.eodem.col.iij.
Sacerdos dubitans de aliquo contractu vel peccato an ſit veniale vel mortale bene poteſt reuelare doctiori dummodo non reuelet perſonam. ibidem.
Sacerdos intraturus nemus cum duobus quorum alter confitetur ei ꝙ volunt eum occidere debet dicere ꝙ vult reuerti domum et eam diſponere et ſic non reuelat confeſſionem. folio.cxliij.col.j.
Sacerdotes greci vi ordinis ſacri impediuntur a matrimonio contrahendo. fo.ccxxiiij.col.ij.
Sacerdotes latini duplici vinculo impediūtur.ſ.ex vi ordinis ſacri et ratione voti continentię ſacris ordinibus annexi. ibide3.
Sacerdotes per ſuſceptione3 ſacri ordinis vouerunt ſolemniter cōtinentiam. folio.eodē.col.iij.

Sacrilegium eſt caſus reſeruat⁹ archiepiſcopo valentino. folio. ccxxvj. col. pꝛima.
Salomon nō peccauit quia habuit plures vxores ſ3 quia habuit plurimas. folio. ccxiij. col. pꝛima.
Salomō loquitur diſputatiue in eccleſiaſte. folio. ccl. col. iij.
Saluator noſter pro omnibus ſufficienter fudit ſanguinem licet nō habuit effectum in omnibus. fo. cclxxx. col. iij.
Saluator noſter omnes animas liberauit a purgatorio. folio. cclxvij. col. ſecunda.
Sancti audiunt et cognoſcunt orationes noſtras. fo. cclxxiij. col. j.
Sacramentum eſt ſignum ſenſibile capaci ꝯferens gratiam ex opere operato. fo. vj. co. ſcda
Sacramentum non eſt cauſa inſtrumentalis gratię: ſed ſolum ſine qua non etc. fo. vij. col. iiij.
Sacramentum fidei cum oblationibus non erat reuocatum in antiqua lege: immo pariter currebat cum circumciſione na3 ſeruiebat feminis. folio. viij. col. iiij.
Sacramenta habent efficatia3 ſanctificandi a fide que captiuat credentem. folio. ix. col. ſecunda.
Sacramenta omnia debent perfici ſigno crucis. fo. cxlviij. col. iij.
Satiſfactio hab3 tres partes. ſ. eleemoſynam: ieiunium: et orationē folio. lxx. col. iij.
Scandalon grece nos offenſionem vel ruinam: vel impactionem pedis poſſumus dicere. folio. ccxxxv. col. iij.
Scandalum actiuum et paſſiuū diffiniuntur. ibidem.
Scandalum omne ſiue actiuum ſiue paſſiuum eſt peccatum. ibidē.
Scandalum paſſiuum poteſt eſſe ſine peccato illius qui actum vł factum comiſit. ibidē.
Seruus eſt triplex. ſ. locatiti⁹. glebalis: et venalis. folio.
Seruus quilibet poteſt contrahere matrimoniu3 de conſenſu domini ſui. folio. ccxxij. col. pꝛima.
Seruus quilibet contra voluntate3 domini ſui poteſt contrahere matrimonium. ibide3.
Seruit⁹ veniens poſt matrimoniū ratum non dirimit illud. folio. eodem col. iij.
Simonia eſt emere ius leuandi decimas ratione officij non tū rōne emptionis. fo. clxxxiij. col. iij.
Simonia non committitur in contractu matrimoniali licet den̄r multę pecunię. folio eodem. col. iiij.
Simoniam comittit epiſcopus capiens multas pecunias pro collatione beneficiorum. folio. clxxxiiij. col. quarta.
Simonia tribus modis comittitur folio clxxxij. col. iij.
Simonia eſt ſtudioſa volūtas emēdi vel vendendi aliquod ſpirituale vel ſpirituali annexum. folio. eodem. col. ſecunda.
Simonia ſecundum cantorem pariſienſem eſt ſpiritualium acceptatio vł collatio nō gratuita. ibidē.
Simoniaci eſaulte vel iezeite dicendi ſunt. fo. eodem. col. iij
Simoniaca opera ſunt duplicia. folio. clxxxv. col. iij.
Simoniacum dicitur etiam dupli-

citer ſecundum theologos. fo. eodem col. quarta.
Simoniam papa poteſt committere primo modo capiendo opera ſimoniaca. ibidem.
Simoniam committit papa vendendo canonicatum. ibidem.
Spirituale dicitur duobus modis ſcꝫ per eſſentiam et attributiōeꝫ. folio. clxxxij. col. ij.
Spōſalia nihil aliud ſunt q̄ꝫ mutua promiſſio de contrahendo matrimonio inter perſonas legitimas folio. cxcij. col. iij.
Spōſalia non poſſunt contrahi ante ſeptennium. fo. cxciij. col. iiij.
Sponſalia octo modis poſſunt dirimi. folio. cxciiij. col. j.
Sponſalia duobus modis poſſunt contrahi. folio. eodem. col. ij.
Status hominis eſt triplex. ſ. in vtero extra vterū ante vſuꝫ rationis et poſt vſum rationis. folio. xxix. col. iij.
Sterilitas non impedit mr̄imoniū contrahendum nec dirimit contractum: nec cum rege pōt diſpēſari propter ſterilitatem vxoris. folio. ccxvij. col. iij.
Suffragia prodeſſe defūctis dupliciter poteſt intelligi. folio. cclxviij. col. iij.
Suffragia viuorum proſunt defunctis. folio eodem. col. iiij.
Suffragia non proſunt animabus beatis. fo. cclxix. col. iiij.
Suffragia viuorum nō proſunt animabus damnatis propter peccatum mortale. folio. cclxx. col. j.
Suffragia viuorum nō proſunt dānatis ꝓpter ſolū originale. ibidē
Suffragia proſunt animabꝰ in purgatorio. ibideꝫ.
Suffragiorū valor eſt duplex. ſ. generalis et ſpecialis. folio. cclxxij. col. prima.
Suffragia quę fiunt pro vno: ſoli illi proſunt valore ſpeciali. ibidē.
Suffragia que pro vno fiūt valore gn̄ali non ſolū illi ꝓſunt. ibidē.
Tabulas duas dedit nobis deꝰ poſt naufragiū peccati. fo. lx. col. ij.
Theologus in quaqū q̄ꝫ patria canoniſtę preferendus eſt. folio. clxxv. col. iiij.
Theologus plura beneficia poteſt acceptare q̄ꝫ vnus alius cum bona conſcientia. fo. clxxvj. col. iij.
Theologi valentini ſine verecūdia negabant dominos ſacerdotes habere votum continentię. fo. ccxxvj. col. iij.
Tempꝰ nature humanę eſt duplex ſcꝫ. inſtitute et deſtitute. folio. nono. col. prima.
Teſtamentum vetus ⁊ nouuꝫ differunt quia vetus erat carnaliū carnaliter viuentium: nouum ſpūalium ſpiritualiter viuentium. fo. clxiij. col. prima.
Tractant fabrilia fabri et theologi ſoluꝫ theologalia debent inueſtigare. folio. xliij. col. prima.
Tractus temporis non dat iuſtum titulum beneficij. ſed collatio et idoneitas. fo. clxxiij. col. iij.
Veniale pōt remitti ſine alio veniali. folio. xcviij. col. ſecunda.
Veniale non poteſt remitti q̄ꝫ diu manet com

placentia ad illud. ibide3.
Venialia peccata non ſunt confitē-da. folio.cviij.col.ſecunda.
Veritas eſt triplex.ſ.vitę.doctrinę et iuſticię. folio.ccxxxvj.col.iij.
Veritas vitę nunq̄ eſt relinquenda alie vero ad tempus poſſunt reliqui. ibidem.
Virtutes theologicę et morales infunduntur in baptiſmo. folio.cxxiij.col.iij.
Vir nouiter conuerſus ſi habebat plures vxores retineat primam ſi non eſt ei coniuncta in gradu ꝓhibito iure diuino aut naturali q2 tunc ſecūda eſt retinenda. fo.ccxxxix.col.iij.
Vir poſt matrimoniu3 conſumatu3 tenetur vxori debitum reddere ⁊ econuerſo. folio.ccviij.col.j.
Vir poteſt vti actu coniugali licite ad vitandam fornicatione3 in ſe ſiue in vxore immo cauſa ſanitatis ſiue delectationis moderate. folio.ccvj.col.ſecunda.
Vir laborans febre non tenet̄ reddere debitum vxori petenti. fo.ccviij.col.ſecunda.
Vir non poteſt cognoſcere vxorem ſuam quando patitur menſtruu3 folio.eodem.col.iij.
Vir poteſt vouere adire terra3 ſanctam ſine conſenſu vxoris.folio.eodem.col.quarta.
Viro petenti debitum ante matrimonium conſumatu3 mulier pōt negare vt ingrediatur religionē. folio.ccix.col.prima.
Vir non poteſt petere debitum diebus ieiuniorum proceſſionum et feſtorum ſub pena venialis:et ſimiliter vxor:reddere tamen bene pōt ſine peccato.fo.eodē.col.ij.
Virum habere plures vxores ſucceſſiue non eſt contra ius naturale. folio.ccxj.col.iij.
Viru3 habere ſimul plures vxores eſt ꝯtra ius naturale ſecūdo mō folio.eodem.col.quarta.
Viro licuit in lege naturę et in lege ſcripta habere plures vxores.folio.ccxij.col.ſecunda.
Vir et vxor in cauſa diuortij ad paria iudicantur. fo.ccxix.col.ij.
Vir et vxor in matrimonio non ſolum obligantur ad reddendū debitum et mutuo habitandu3 ſed ad non contrahendū cum aliquo alio. folio.ccxx.col.iij.
Viro licitum eſt ducere illam qua3 polluit per adulterium dummodo nil aliud interuenerit. ibide3.
Viro non licitu3 eſt ducere in vxorē illam quam polluit per adulterium ſi dederit ei fidem ꝙ duceret ea3 poſt mortē vxoris. ibidē.
Viro non licet in vxorem ducere illam q̄ polluit añ per adulteriu3 quādo vterq3 machinat⁹ eſt mortem coniugis et adulterium preceſſit. fo.eodē.col.iiij.
Viro non licet occidere vxore3 propria authoritate. folio.ccxxvj.col.quarta.
Vouere poteſt continentiam quilibet coniugu3 voto ſimplici vel ſolemni ſine alterius cōſenſu ante matrimonium conſumatum.fo.ccix.col.prima.
Voti fractio eſt caſus reſeruat⁹ epiſcopo.folio.ccxxvj.col. pria.
Vota fracta debent reſeruari maio

riſbus ſacerdotibus dicit ordina-
rium valentinuꝫ. ibidem.
Votum ſimplex et votum ſolemne
differunt. folio eodem.col.ij.
Votuꝫ eſt teſtificatio quedam pro-
miſſionis ſpontanee: que deo et
de his que dei ſunt proprie fieri
debet. folio.ccxxix.col.ij.
Votum iepthe fuit indiſcretum in
vouendo et turpius in adimplen
do. folio eodem.col.iiij.
Votuꝫ omne filij vel filie poteſt pa
ter irritare q̄diu ſub ipſo ſunt p̄
ter votum religionis vel caſtita-
tis. folio.ccxxx.col.iij.
Votum virginitatis poſt fractā vir
ginitatē non obligat niſi tantum
ad ſeruandam caſtitatem. fo.
ccxxxj.col.prima.
Votum eſt duplex.ſ.comune qḋ fit
in ſuſceptione baptiſmatis.⁊ ſin
gulare .folio.eodem.col.ij.
Votum ſingulare eſt duplex.ſ.ſim
plex ⁊ ſolemne. ibidem.
Vota ſolemne et ſimplex diffiniū-
tur ibidem.
Votuꝫ ſolemne impedit matrimo-
nium contrahenduꝫ et dirimit cō
tractum. ibidem.
Votum ſimplex impedit matrimo
nium contrahendum ſed non di-
rimit contractum. ibidem.
Voto religionis moritur homo ci-
uiliter: voto ſacerdotij ſoluꝫ mu-
tilatur. folio eodem.col.iij.
Vota religionis ſunt tria.ſ.obediē
tie: paupertatis: et continētie.fo.
eodem.col.quarta.
Votuꝫ obedientie melius eſt alijs
duobus votis. fo.ccxxxij.col.j.
Votum cōmutare eſt loco vni⁹ ob-
ligare ad aliud. fo.eodē.col.iij.
Vota omnia ſimplicia authoritate
iuris cōmutantur in votum reli-
gionis. ibidem.
Votum ſimplex eſt triplex.ſ.reale.
perſonale et mixtuꝫ.que diffiniū
tur. folio.ccxxxiij.col.iij.
Vſucapio requirit tres annos iter
abſentes et.vj.inter preſentes.
folio.lxxxij.col.iij.
Vſura eſt volitio capiendi aliquid
vltra ſortem vi mutui. folio.
lxxxvij.col.ſecunda.
Vſurari⁹ tenetur reſtituere vſuraꝫ.
(ibidem.
Vſurarij heres ſatiſfacit reſtituēdo
ſuam totam vſure paterne ſecū-
dum theologos contra iuriſtas.
folio.xc.col.ſecunda.
Vſurarius mentalis non eſt domi-
nus rei quam accipit vltra ſortē.
folio.eodem.col.iij.
Vſuram poteſt quis petere in ne-
ceſſitate. ibidem.
Vxor nō poteſt facere eleemoſynā
niſi habeat bona paraphernalia
vel ſit lucratiua ſine conſenſu vi-
ri in rebus magnis. folio.
lxxvj.col.prima.
Vxorem ducens diligēter inquirit
de moribus ⁊ pulchritudine ⁊ bo
nis fortune. fo.ccxxiiij.col.iiij.
Vxoricidium impdit matrimoniuꝫ
contrahendum.fo.ccxxvij.col.j.
Vxoricidium nunq̄ dirimit matri-
monium contractum niſi in caſu
quo talis vir promiſit viuēte vxo
re ducere vnam aliam. ibidem.
Vxor īfidelis ſi nolit habitare ſine
contumelia ſaluatoris relinquen
da eſt ⁊ ducenda eſt alia: ſi autē

velit: et non eſt periculum q̄ ſubuertat virum retinenda eſt. fo. cccxxxix. col. ſecunda.

¶ Zacharias papa depoſuit Childericum a regno francorum. fo. clxx. col. quarta.

¶ Finis Tabulę.

¶ Joannis a Celaia ſacre pagine profeſſoris queſtiones ſuper Quartū librum ſentenciarum induſtria probi viri Joannis Joffre chalchographi Valentini Impreſſe optatum ſortite ſunt finem. Anno a virgineo partu ſupra. M. D. XXVIII. Kalēdas. XIII. julij.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

5-2

Digitized by Google

Digitized by Google